image
not
available

GRAMMATICI LATINI

EX RECENSIONE

HENRICI KEILII.

VOLVMINIS II FASCICVLVS I

PRISCIANI INSTITVTIONVM VOL. I. PAG. 1—288 EX RECENSIONE
MARTINI HERTZII CONTINENS

GRAMMATICI LATINI

EX RECENSIONE

HENRICI KEILII.

LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

Diu multorum desiderio efflagitatum est ut grammatici Latini egregio studio atque industria olim ab Helia Putschio editi nova editione repeterentur. Itaque cum Fridericus Lindemannus eam curam in se suscepisset, mox vero vix susceptum opus omisisset, iam maioribus copiis instructi novam grammaticorum Latinorum editionem, quae magis esset ad horum studiorum rationem adcommodata, de integro parare constituimus. Qua in re hoc nobis sequendum proposuimus, ut verba scriptorum non solum e libris manu scriptis accurate conlatis quam maxime emendata exhiberentur sed etiam discrepantia scripturae una cum emendationibus virorum doctorum adnotata commentario critico instruerentur, interpretatione autem rerum nos abstineremus. Praeterea singulis voluminibus prolegomena accedent, quibus et ratio, quam in textu verborum recensendo secuti sumus, explicetur et de ipsis scriptoribus deque conditione librorum exponatur. Indicem rerum et scriptorum suum cuique grammatico aut volumini parabimus, communem omnium grammaticorum indicem, quo magis commodo doctorum hominum consulatur, in fine universi operis addituri. Sed ut modicis finibus labor cohiberetur, nunc quidem ad eos tantum auctores, qui vel artes grammaticas conposuerunt vel singularibus libellis partem artis

tractaverunt, qui olim a Putschio editi, postea cum ab aliis tum a Vindobonensibus analectorum grammaticorum editoribus aucti sunt, operam nostram pertinere voluimus: ex his quoque paucos, qui nullam omnino utilitatem habere videntur, omittemus. Nova autem cura et consilio, si res ita tulerit, his grammaticis scriptoribus postea et Festi Nonii Isidori libri, qui minus quam reliqui a communi usu inpediti sunt, et glossariorum Latinorum collectio diu desiderata addentur. Eos igitur scriptores, quorum nunc editio paratur, ita disponere visum est, ut his voluminibus distributi se excipiant:

I. Charisius. Diomedes. Excerpta ex libris Charisii et Diomedis partim ab aliis edita partim nunc primum e libris manu scriptis expressa.

II. III. Prisciani institutiones ex recensione Martini Hertzii. Eiusdem scripta minora.

IV. Probus. . Donatus. Commentarii in Donatum qui feruntur Servii Sergii Cledonii Pompeii.

V. Claudius Sacerdos. Palaemon. Asper. Consentius. Phocas. Eutychius. Macrobius. Incertorum auctorum fragmenta et excerpta grammatica. Arusianus Messus. Incertorum auctorum libri de differentiis verborum.

VI. Scriptores orthographiae et artis metricae, Velius Longus, Caper, Agroetius, Terentius Scaurus, Cassiodorus, Beda, Terentianus Maurus, Marius Victorinus, Plotius, Caesius Bassus, Atilius Fortunatianus, Rufinus, Servius, Mallius Theodorus; incertorum auctorum fragmenta.

GRAMMATICI LATINI

EX RECENSIONE

HENRICI KEILII

VOL. II

PRISCIANI

INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBRI I — XII

EX RECENSIONE

MARTINI HERTZII

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

A. MDCCCLV

PRISCIANI

GRAMMATICI CAESARIENSIS

INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM

LIBRI XVIII

EX RECENSIONE

MARTINI HERTZII

VOL. I

LIBROS I—XII CONTINENS

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

A. MDCCCLV

AVGVSTO BOECKHIO

SACRVM

PRAEFATIO

Prisciani Caesariensis Mauri [1] aetas eo definitur, quod de laude Anastasii imperatoris anno fere p. C. n. 512 [2] carmen composuit. et potuit certe ad eandem aetatem spectare Cassiodorus, qui, cum 'ad amantissimos orthographos discutiendos anno aetatis nonagesimo tertio' [3], anno igitur fere 560 [4], pervenisset, iis de orthographia praeceptis, quae ex Prisciano excerpsit, haec praefixit: 'ex Prisciano grammatico, qui nostro tempore Constantinopoli Romae doctor fuit, de libro ipsius ista collecta sunt' [5]. neque per se his obstat, quod Iustiniani temporibus 'apud Constantinopolim' eum 'grammaticae artis profunda rimatum esse' narrat Paulus Diaconus [6]. vereor tamen, ne haec sententia non nisi illo Cassiodori loco nitatur, cum uno Dionysio Exiguo interposito ipsi Cassiodoro Priscianum ibi Paulus adiungat. ceterum partim ipsum partim auctores ex ipso oriundos, ut alii ex aliis deinceps pendeant, secuti sunt adiecta passim accuratiore temporis nota, quam nullius momenti esse patet, fontes rerum Germanicarum: Ekkehardus in chronico et Virceburgensi et universali [7] atque Sigebertus [8], historia regum Franc. mo-

1 v. Niebuhrium in praef. corp. script. hist. Byzant. tom. I p. XXXIV 2 cf. Endlicheri ad huius carm. v. 280 sqq. annotationem p. 75 ed. suae 3 Cassiod. de orthograph. p. 2277/8 P. 4 cf. Mansonis Geschichte des Ost-Gothischen Reiches in Italien p. 332 sqq. 5 Cassiod. l. l. p. 2318 P. 6 de gestis Longobard. I 25. ita rem sese habere constaret, si affirmari posset, quod nonnulli contendunt, Iulianum consulem ac patricium, quo suasore institutionum grammaticarum libros Priscianus edidit cuique eos dedicavit, epitomes novellarum Iustinianearum Latinae circa annum 556 concinnatae (cf. Bienerum Geschichte der Novellen Justinians Berol. 1824 p. 74 sq.) esse auctorem. at is si summas dignitates amplius triginta annis ante (v. infra) obtinuisset, haud ita nude 'vir eloquentissimus, antecessor civitatis Constantinopolitanae' in libris mss. nominaretur. qua vix certior videtur altera vv. dd. coniectura, eum Symmachum, cui opuscula de figuris numerorum et de nummis vel ponderibus, de Terentii metris et de praeexercitaminibus rhetoricis in corpus aliquod redacta inscripsit Priscianus, fuisse consulem a. 485 7 monum. Germ. hist. ed. Pertzius scriptor. tom. VI p. 24, 32 (Iustiniani anno 20); 140, 7; 143, 24 8 ibid. 315, 53 (a. 528)

nast. S. Dionysii[9], auctarium et Mellicense[10] et Garstense[11], annales et Leodienses[12] et Admuntenses[13] et S. Rudberti Salisburgenses[14].

Omnibus vero his testibus haud maior auctoritas tribuenda est quam vel subscriptioni interpolatae codicis cuiusdam Leidensis[15], quae Priscianum narrat obisse die kł Octb̄ indictione V Olybrio consule, vel Aldhelmi in epistula ad Acircium hariolationi[16], quae Osanni de Prisciani aetate disputationem[17] irritam reddidit. quamvis enim subscriptionis ipsius partem aliquam addat Aldhelmus[18], tamen numquam, opinor, confectus est codex ille XVIII grammaticae Prisciani voluminum, quae 'propriis palmarum digitulis calce tenus digesta' descripsisse fertur Theodosius, imperator ille calligraphus, anno scilicet 450 mortuus. Theodori nimirum nomen Aldhelmo fraudi fuisse olim exposui[19] idque et Bernhardii[20] et Iahnii[21] assensu comprobatum est.

Fl. enim Theodorum Dionysii[22] v. d. memorialem sacri scrinii epistularum et adiutorem v. m. quaestoris s. palatii manu sua in urbe Roma Constantinopoli Prisciani doctoris sui artem grammaticam per annos 526 et 527 descripsisse, docent subscriptiones codicibus Prisciani vetustioribus plerisque ad calcem librorum V. VIII. XII. XIIII. XVI. XVII, uni alterive in ipso quoque initio additae[23],

9 ibid. IX 396, 16 10 ibid. 536, 32 (a. 536) 11 ibid. 563, 3 (a. 535) 12 ibid. IV 10 (a. 533) 13 ibid. IX 571, 14 (a. 535) 14 ibid. 767, 5 (a. 535) 15 cod. Lat. Voss. F 36 v. Lindemanni ad Prisciani opp. min. praef. p. XV O. Iahnium Berichte der sächs. Gesellschaft der Wissensch. ph. hist. Cl. a. 1851 p. 359 cf. infra ann. 23 16 auct. class. ed. Maius V 598 Aldhelmi opp. p. 328 sq. ed. Giles. 17 Beiträge zur Griech. u. Röm. Litteraturgesch. II 147 sqq. 18 'ego' inquit 'Theodosius totius orbis imperator inter curas palatii hoc volumen propria manu descripsi' etc. 19 Monatsberichte der preuss. Akademie der Wissensch. 1847, 417 ein philolog. klin. Streifzug Berol. 1849 p. 22 sq.

20 Grundriss d. röm. Litteratur ann. 592 p. 671 ed. alt. 21 l. l. p. 358 sq.

22 Dionysium ? v. Iahnium l. l. p. 357 23 in vetustissimis, quae nunc supersunt, exemplaribus hanc inscriptionem non inveni. ex cod. Hamburgensi, quem ad saec. XI vel XIII refert Petersenius Gesch. der Hamburger Stadtbibliothek 1838 p. 206, eam affert Fabricius bibl. Lat. III 398 ed. Ern.; equidem eam vidi in cod. Turicensi C 37|280 saec., ut videtur, XI (cf. ann. 68. 110) et in cod. bibl. publ. Leid. Lat. 92, cuius saltem initium ad saec. pertinet XII. in illo sic legitur: 'incipit ars p̄sciani .u. eloquentissimi grāmatici caesariensis feliciter scripsi ego theodorus dionisii u. d. memorialis sacri scrinii eptarū et adiutor u. m. questoris in urbe roma constantinopoli die kl̄. octobris indic̄. V olibrio u. c', in hoc: 'incipit ars prisciani eloquentissimi gramatici cesariensis scripsi ego theodorus dionisii u. d. memorialis sacri scrinii eptarū et adiutor u. m. questoris in urbe romana constantinopoli die kl̄. oct̃b. indic̄. V. olibrio const. a b c d e f g h ⁊ ceta'. uterque igitur parum differt ab Hamburgensi, nisi quod hic addit distichon, quod saepius alibi reperitur:

Me legat antiquas qui vult proferre loquelas;
Qui me non sequitur, vult sine lege loqui.

patet, ex ipso hoc titulo confictam esse subscriptionem cod. Vossiani, quam supra commemoravi

quas post alios[24] ediderunt et enarraverunt Osannus[25] et Lerschius[26], plenissime atque accuratissime Iahnius[27].

Studiorum in Priscianum collatorum et auctoritatis, qua statim usus est, testem praeter Theodorum et Cassiodorum tertium prodere licet Eutychem sive Eutychium, qui summis eum extollens laudibus discipulum eius se esse profitetur art. de verb. I 1, 8[28].

Exemplar autem ex Theodori archetypo descriptum Aldhelmi († 709) aetate in Britanniam devenisse, non est quod miremur: vigebant enim ibi tum studia alibi fere intermortua, ut bibliothecae haud paucae libris Roma potissimum arcessitis compositae per saeculum septimum existerent[29]. vix igitur addendum est, nec Bedam († 735) caruisse notitia Prisciani, quem in libro de orthographia bis nominatim antestatur[30], nec Alcuinum[31], sub tempus mortis Bedae et ipsum in Britannia natum, et edoctum et postea docentem Eboraci, cuius bibliotheca secundum ipsius testimonium[32] continebat praeter alia:

Quid Maro Virgilius, Statius, Lucanus et auctor
Artis grammaticae vel quid scripsere magistri:
Quid Probus atque Phocas, Donatus Priscianusve,
Servius, Eutychius, Pompeius, Comminianus.

nec iuvat singula lectionis Priscianeae per hanc et per proximam aetatem vestigia passim sparsa anxie colligere - verbo igitur sufficiat indicasse a Dungalo, de quo infra iterum dicendum erit[33], et ab Agobardo[34] singulos eius locos commemorari -; id enim potius spectamus, ut indagemus, quomodo haec studia continuo quodam vinculo inter se coniuncta in ipsos libros nostros manuscriptos radices egerint. magis propterea oculos nostros in se vertit Hrabanus

24 v. Iahnium l. l. p. 355 25 l. l. p. 147 sqq. 26 Museum des Rheinisch-Westphäl. Schulmänner-Vereins III 1845, 265 sqq. in commentatione: Römische Diorthosen vom ersten Jahrhundert vor Chr. bis zum sechsten nach Chr. p. 229—274 27 l. l. p. 355 sqq. in comm.: über die Subscriptionen in den Hss. röm. Classiker p. 327 — 372. similem ab eodem Theodoro operam navatam esse Boethio ibidem adnotatum est p. 354 sq. 28 p. 2154 P. cf. Osannum l. l. p. 162 sqq. 29 v. modo Heerenium Gesch. d. class. Litt. im Mittelalter I 100 sq. Frid. Monium de libris palimpsestis tam Latinis quam Graecis Carlsruhae 1855 p. 22 sq. coll. p. 9 30 p. 2347. 2350 P., unde sua hausit Alcuinus de orthographia II 311 et 312 opp. ed. Froben. 31 v. Alcuini grammat. p. 2088. 2106. 2111 P. (II 272. 281. 284 opp. ed. Froben.) cf. ann. praeced. 32 de pontiff. et sanctis eccl. Eborac. v. 1553 sqq. (II 257 opp. ed. Froben.) 33 Dungalus floruit circa annum 823 v. Muratorium antiqq. Ital. III 815 sqq. 824 sq. Baehrium Gesch. der röm. Literatur im karoling. Zeitalter p. 372 sq. quemque laudat Tiraboschium, quorum rationes frustra evertere conatur Peyronus de bibl. Bobiensi p. X. Priscianum laudat in libro responsionum contra Claudium Taurinensem episcopum (bibl. max. patr. Lugd. XIV 206 cf. Prisc. lib. VIII § 37) ipsumque Prisciani codices possedisse memoriae proditum est v. Muratorium l. l. p. 821 sq. et infra p. XVII 34 Agobardus († 840) contra obiectiones Fredegisi in bibl. max. patr. XIV 276 cf. Prisciani ad Iulianum ep. § 3

Maurus, qui Alcuini olim disciplina Turonensi usus[35] tanti Priscianum fecit, ut ex eo potissimum suos de arte grammatica libros duos excerperet, quibus in editione operum Hrabani Coloniensi vel titulus praefigitur: 'excerptio Hrabani Mauri de arte grammatica Prisciani'[36]. haud igitur mirum, quod diligentem huic scriptori operam impendit Servatus Lupus, abbas Ferrariensis (natus circa annum 805, † non multo post annum 862)[37], qui ut a Hrabano erudiretur, Fuldae olim commoratus erat. quem doctrina Priscianea penitus imbutum fuisse demonstrant eius epistulae ad Adalgardum et ad Altuinum monachum datae[38], quibus ad quaestiones grammaticas et prosodiacas ab amicis ipsi propositas Prisciani auctoritate ubivis fere adscita atque ipsis eius verbis allatis respondet. facile igitur fieri potuit, ut ipse, rei grammaticae et studiosus et satis peritus et in aliorum quoque grammaticorum operibus versatus[39], contextui eius operam navaret.

Hunc igitur Lupum arbitror designari ab accurato 1) codicis bibliothecae imp. Parisinae 7496 (*R*), qui et ipse ad saeculum nonum pertinet, emendatore aequali (*r*) ad lib. VI § 77. qui cum persaepe deleat glossemata iam tum inter ipsa Prisciani verba illata, alibi etiam inter lineas, 'magistri glosa'[40], 'vetere glosa'[41] usus, interpretamenta addit, veluti l. commemorato verbis 'quomodo figuras et colores' superscribit: 'ideas ⁊ formas q̄ inprudentia mente diuina ēstitēr quar̄ instar corpora firmarentur'. eadem tamen̄ deinceps lineolis subductis notat, addens: 'sed lupus de suo istā glosam deleuit'. satis igitur est credibile, ad ipsum Lupum pertinuisse illum, quem saepius hic emendator excitat, librum 'vetustum'[42]. ipse vero ille codex, membranaceus, formae quadratae, foliorum 249, post Prisciani artis grammaticae libros XVIII continet eiusdem de figuris numerorum, de metris fabularum Terentii, de praeexercitaminibus rhetoricis libellos, tum Rufini Antiochensis opuscula metrica, carmen denique de ponderibus et mensuris ἀκέφα-

35 v. Kunstmannum Hrabanus Magnentius Maurus p. 36 sqq. 36 Hrabani Mauri opp. ed. G. Colvenerius Colon. Agripp. tom. I a. 1627 fol. p. 28. Priscianeis, ex quibus fere solis liber prior compositus est, passim ibi immixta inveniuntur alia. libri alterius caput primum 'de vi ac varia potestate metrorum' ad verbum ex Diomedis libro III desumptum est inserto fragmento Suetoniano ex Isid. origg. VIII 7, 1. 2 petito. sequuntur deinde glossae verborum in Donatum maiorem etc. 37 v. hist. litt. de la France V 255 sqq. 38 ep. VIII et ep. XXXIV in B. Servati Lupi opp. ed Baluzius p. 26 sqq. 69 sqq. ed. alt. Antwerpiae 1710. laudat Lupus Priscianum vel in opere quodam theologico, collectaneo de tribus quaestionibus, l. l. p. 235 39 veluti Caprum affert ep. XX p. 41, Donatum ep. V p. 22, Donati in Terentium commentum Roma a Benedicto papa expetit ep. CIII p. 155 etc. 40 v. lib. XIIII § 2 41 sic ad 'cuspis' lib. VI § 66 add. 'uetus glosa summitas lanceae' 42 cf. lib. XIII § 25 XIIII 21. 37. 'alter' commemoratur lib. I § 50, plerumque var. lect. *r* indicat nota 'At' vel 'At M', interdum etiam nota ^ v. lib. X § 28. 38 XI 2

λον[43]. in margine superiore fol. 211 v literis fere detersis, ut non audeam affirmare, ipsum emendatorem supra commemoratum ea addidisse, quamvis mihi quidem ita visum sit, leguntur haec: 'Teotbt' monaheus scripsit et supscripsit non fecit bene'. utrumque exemplar et scriptoris et emendatoris ex Theodoriana recensione profectum esse, docent subscriptiones. pleraque menda, quae corrector, homo diligens ac sollers, emendavit, primae manus neglegentiae tribuenda sunt, quamquam non dubito, quin aliquotiens ex codice suo vetusto vitia ex ipso prioris scriptoris archetypo translata emendarit; ab arbitraria tamen correctione se fere abstinuit. variarum lectionum ab eo additarum in scriptore iam tum per scholas multifariam lectitato, correcto, glossis instructo non semper eadem auctoritas: in universum tamen libro *Rr* recensionis Theodorianae limpidiorem fontem inveni nullum, vetustiore uno tantum per exiguam operis partem uti mihi licuit.

Nam spes, quam Pertzio, viro illustrissimo, indice olim conceperam[44], fore ut inter grammaticorum Latinorum opera literis Merovingicis saeculo septimo scripta, quae bibliotheca monasterii S. Pauli in Carinthia custodit[45], inveniretur Priscianus, ea ad irritum redacta est, cum viro excellentissimo Prokeschio ab Osten, qui tum temporis legati Austriaci apud Borussorum regem vices obtinebat, sese interponente, codex eius bibliothecae, ut certe affirmabant monachi, Prisciani unus solus ad me delatus est saeculo duodecimo conscriptus, qui post opus aliquod liturgicum continebat libri septimi decimi artis Prisciani partem priorem satis vitiose scriptam[46].

Libri porro octavi fragmenta palimpsesta, quae inveniuntur sub foliis aliquot codicis 141 bibliothecae schol. med. Montepessulanae saec. VIIII rescriptis[47], ipso codice, ut videtur, haud multo vetustiora, diligentius examinare mihi non licuit, per ferias bibliothecae autumnales a medico satis moroso, qui his thesauris praepositus est, non sine aliqua difficultate ad id admisso, ut festinanter codices nonnullos inspicerem.

Vsus vero sum frustulis Parisinis saeculo octavo scriptis, quae continet notabilis ille et spectatus 2) bibl. imp. Parisinae codex 7530, olim Tellerianus (*P*), edito inde carmine de figuris et sche-

43 cf. catalogus codd. mss. bibl. reg. part. III tom. IV p. 366. vv. ll. locorum aliquot Graecorum a Prisciano citatorum ex hoc cod. edidit Theodorus Presselius Revue de philologie I 1845, 145 — 158 44 Monatsberichte l. ann. 19 l. p. 419 45 v. Pertzium Archiv für ältere deutsche Geschichtskunde III 78 cf. analecta grammat. ed. ab Eichenfeld et Endlicher p. XXIII sq. 510 sqq. 46 [ipsas has plagulas corrigenti afferebatur epistula Fridegari Monii me certiorem facientis, se in illo monasterio vidisse codicem, saec. VIII Irice scriptum, quem inter 'tractatus diversos antiquorum grammaticorum' Prisciana quoque continere arbitraretur. at postquam librum a Monio indicatum liberalissime petenti mihi transmisit Ferdinandus Steinringerus, monasterii eius abbas reverendissimus, statim vidi, hanc spem iterum esse abiciendam. de ipso codice alias agendi locus erit] 47 cf. Librius Journal des savans 1842 m. Ian. p. 42 Catalogue général des manuscrits des bibliothèques des départemens I 337 sq. Keilius Monatsberichte der preuss. Akademie 1852, 159 sq.

matibus atque anecdoto de notis inprimis clarus [48]. legitur ibi a pag. 84 extr. — pag. 99 med. liber tertius ac deinde particula libri II (§ 22—26 init.), fol. 112r—fol. 117r [49] inter excerpta ex Charisio et ex Diomede deprompta pars libri XVIII (§ 55—126). haec ἀποσπασμάτια sequuntur textum a codice *R* et reliquis eiusdem familiae libris haud longe recedentem atque, quamquam singularia quaedam continet, ex eodem certe communi omnium, quotquot inspexi, librorum fonte, exemplari a Flavio Theodoro confecto, derivandum, ita tamen, ut codex eorum archetypus glossis et additamentis minus inquinatus fuisse videatur. nam saepe quidem is, qui fragmenta ista compegit, cum ipsius Prisciani verba tum locos scriptorum ab eo allatos vel omisit vel in brevius contraxit, ut saepe anceps haereat iudicium, utrum singula ob ipsum hoc brevitatis studium eiecerit sedulus ille magister an in codice suo non invenerit: aliquotiens tamen mihi visus sum hoc alterum satis tuto posse affirmare, veluti p. 57, 9; 83, 22; 85, 1; 86, 24; 90, 4. vel additamentum genuinum servavit hic liber p. 57, 23; certam econtra interpolationis speciem et ipse praebet p. 87, 12 sq. et p. 94, 1, quo loco eadem eaque emendatiora addita sunt in 3) codice Bambergensi.

Huius codicis (*B*) lectionum specimen ab Antonio Linsmayero diligenter confectum ante aliquot annos mecum communicavit Carolus Halmius; totum vero librum ut ipse conferre potuerim, id Raumeri, viri excellentissimi, ministri regii, comitati debeo, qua et hunc et Monacensem aestate proxima ad me transmittendos curavit. codex vero hic Bambergensis inter libros a me collatos proximum post *R* locum obtinet, ut aliquotiens vel solus genuinam scripturam servarit. est bibliothecae publ., olim bibl. eccl. cathedralis, Bamberg., signatus M. IV 12, membranaceus, formae maximae, foliorum 187, saeculo nono conscriptus [50]. fol. 1—182r continent Prisciani instit. gramm. lib. I—XVI, ut tamen uno quaternione deficiente incipiat demum a verbis '*ου* corripientes' lib. I § 36; de aliis quibusdam lacunis cf. adnotationes ad lib. II § 38 IIII 2 VI 27 extr. VII 43. fol. 23v m. saec. ut videtur XI ad marginem ascriptum est: 'IVIBOLDVS. Vogo. Hicco. Rudgerus. & luizo. Adelg.' extrema folia praebent tractatum quendam de schematibus, de tropis, de metaplasmo imperfectum: singula ibi secundum Donatum exposita inveni, additis exemplis ex sacra scriptura petitis.

Priscianus vero 'Romanae lumen facundiae', 'communis hominum praeceptor' [51], 'Latinae eloquentiae decus' [52], totiens per omne me-

48 de vario eius argumento cf. H. Keilium in anecd. Paris. rhet. ed. Fr. A. Ecksteinius p. III sqq. 49 per alteram codicis partem paginae, per alteram folia numeris signata sunt 50 cf. Iaeckii vollst. Beschreibung der öffentl. Bibliothek zu Bamberg I p. LII et p. 130 n. 1033 51 Eutychius l. ann. 28 l. 52 Alcuinus grammat. p. 2106 P.

dium aevum descriptus est, ut nulla fere 'bibliothecula' eo aut olim caruerit aut nunc careat. pro certo equidem affirmarim, in universis Europae librariis institutionum grammaticarum ad mille codices servari. quorum quidem libros XVIII omnes pauci complectuntur, libros postremos duos XVII et XVIII 'de constructione' sive 'Priscianum minorem' itidem satis pauci, libros sedecim primores 'de octo partibus orationis' sive 'Priscianum maiorem' plerique. ipsa vero hac codicum mss. copia effectum est, ut cuivis fere scriptori complures codices ad manum essent atque ut singuli et ab ipsis antiquariis et a doctoribus umbratilibus magistellisque scholasticis variis lectionibus, interpretamentis, additamentis instruerentur. singulorum inde codicum originem et nexum persequi non licet.

Ex omnium tamen ceterorum librorum farragine emergunt nonnulli, qui ad recensionem quandam singularem et ipsam ex communi Theodoriani exemplaris fonte profectam a monachis 'Scotis' [53] sive Hibernicis descripti sunt.

Trium vero huius recensionis veterum, quae mihi innotuerunt, exemplarium [54], saeculo nono meo quidem iudicio conscriptorum omnium, 4) unum (*L*) nunc Lugduni Batavorum adservatur in bibliotheca universitatis publica, cod. Lat. 67 fol. [55], membranaceus foliorum 219, ex Germania eo translatus. nam d. 3 m. Aprilis a. 1583 nomen suum ei inscripsit 'Lazarus Schönerus, scholae Corbachiensis in comitatu Walticeensi rector.' tum Iani Gruteri fuit, cuius manu haec addita sunt: 'Iani Gruteri est. Helias Putschius habuit hunc librum commodato sed negligentius eo usus est ob scripturae difficultatem. infinita enim emendatius hinc edi potuissent.' incipit codex a Prisciani interpretatione periegesis Dionysii anepigrapha, omissis primis quinque versibus, cui fol. 7v subscriptum est: 'finit periegesis Prisciani.

Dubthac[h] hos uersus transcripsit tempore paruo
Indulge lector q̄ male scripta uides.

tertio idûs apriles	tribus degitis
tertio anno decennō cicli	tribus instrumentis
tertio die an̄ pascha	penna membrano
tertia decima luna incipiente	atramento ″trice
tertia hora post meridiem	trinitate auxilia'.

quae si ad ipsum nostrum codicem et ad saeculum nonum spectant, anno p. C. n. 838 hunc librum assignare videntur secundum calculum a Ferdinando Pipero, viro eruditissimo, meo rogatu institutum. fol. 8 glossas aliquot rhetoricas Graeco-Latinas et disputa-

53 de nomine Scotorum cf. quae congessit Zappertus l. ann. 75 l. p. 100 sqq. 54 [quibus quartum accessurum esse cod. S. Pauli nuper credebam. at v. ann. 46] 55 catalogus librorum tam impressorum quam mss. bibl. publ. univ. Lugd. Bat. 1716 fol. p. 328

tionem de Priscianea vocis definitione continet, ab alia manu additas. fol. 9r incipiunt Prisciani artis grammaticae libri XVIII, variis manibus conscripti. nulla tamen lacuna inter scribendum relicta omissa est libri duodevigesimi pars satis ampla eaque Graecis maxime referta a vocc. ὑμᾶς εὐεργετεῖν § 164 usque ad 'aliquid facere' § 296. minores defectus notati sunt lib. IIII § 38 V 56 XVI 15 XVII 159. exemplaris Theodoriani duo hic liber continet vestigia satis detersa in vocc. 'praeceptoris mei' et 'doctoris mei', quorum illa libri VIII, haec libri XIIII subscriptio servavit. in fine m. recentiore saeculi XII adnexus est Prisciani de declinatione nominum libellus adiectis scholiis, ex quibus haec delibare placet: 'Prisciani proprium nomen est auctoris huius libri. Grammatici nomen est officii. Cesariensis dicitur a caesarea cappadocie regionis. Tres sunt Caesaree ex nomine Caesaris dictae. uidelicet una est palestine. regionis. Alia philippi quam aedificauit ipse philippus suoque nomine et imperatoris imposuit ei nom̄. ut cesarea philippi; Tercia capadocie de qua iste dicitur cesariensis unde oriundus fuit et ibi multo tempore docuit. Postea ut quidam asserunt romae fuit. Vel secundum iohannem scottum cerariensis (*l.* Caesariensis) ideo dicitur propter dignitatem id est regalis.' talia atque his similia in aliis etiam libris passim leguntur.

5) Alterum horum exemplarium est codex bibliothecae Caroliruhensis 223 (*K*) membr., foliorum formae maximae 103[56], institutionum gramm. lib. I—XVI complectens. Theodoriani exempli memoria ad calcem lib. XII et XIIII suscitatur. ex monasterio Reichenaviensi codicem ortum esse, demonstrat titulus 'lib. Augie maioris'. cuius bibliothecae extat catalogus anno Ludovici imperatoris octavo, p. C. n. 822, confectus[57]. duorum tamen qui ibi laudantur[58] 'de libris Prisciani' codicum institutiones continentium alter 'de litera de syllaba et de octo partibus orationis lib. XVI et de constructione lib. V (*l.* II) in cod. I', alter eosdem libros adiecto Pompeii in Donatum tractatu exhibebat. ad horum alterutrum pertinet fortasse Klockii ad Livium VII 3, 7 adnotatio, qui narrat apud Priscianum lib. V § 9 in 'Augiae vetustissimo ms.' 'nurano' legi pro 'Ruscino'. noster enim liber, qui, cum in fine mutilus non sit, ab illis certe diversus est, eo l. praebet 'nuscino'. crederem potius eum esse 'Prisciani de arte gramm. lib. I, quem Vragrat presbyter dedit'[59], Erleboldo abbate (a. 823—838) scriptum, nisi ibi potius unus ex duodeviginti artis gramm. libris quam unus codex sedecim librorum

56 cf. Zeussii grammaticam Celticam I p. XXXII sq.; scripturae specimen accurate depictum extat apud Silvestrium paléographie universelle tom. IV Paris. 1841 fol. tab. 10 57 ap. Neugartium episcopatus Constantiensis Alemanicus p. I t. 1 typis S. Blasii 1803 4. p. 536 sqq. 58 l. l. p. 542 sq. 59 l. l. p. 545

designari videretur. at circa idem fere tempus ex uno fortasse alterove illorum codicum liber noster descriptus est. adfuerunt autem sive ipsius sive archetypi eius librario duo exemplaria, quorum alterum Romanum fuisse docent adnotationes ad lib. I § 2. 7 II 35. quod per se mirum non est, cum Scotos Romam saepe peregrinatos esse librosque inde asportasse constet. at nunc Romae tam reverendae vetustatis librum frustra quaesivi. omnium enim qui ibi servantur Prisciani codicum saeculo decimo, cui assignandus est Vaticanus 1480, vetustiorem inveni nullum. at non patebat illo tempore bibliotheca Barberiniana, ubi 'vetustissimus' Prisciani codex dicebatur adservari [60]. sed ne hunc [61] quidem saeculum decimum excedere, postquam doctis bibliotheca illa reclusa est edoctus sum a Bethmanno, Brunnio, Ribbeckio, qui mea gratia eum inspexerunt.

Codices aliquot Sangallenses, qui anno 925, ut ab Hungarorum incursionibus servarentur, Reichenaviam delati erant, redditos non esse, narrat Ekkehardus [62]. ad hos libros Caroliruhensem nostrum pertinere, demonstrari nequit. at 6) in bibliotheca conventus Sangallensis tertium exemplar eiusdem recensionis extat, signatum numero 904 (*G*), membr., paginarum formae maximae 249. amplectitur Priscianum maiorem et minoris initium usque ad voc. 'naturaliter' § 67 p. 1068 P. [63] Theodori memoriam servat in subscriptionibus libri VIII et, ipso Theodori nomine addito, libri XII [64]. variorum qui eum conscripserunt librariorum unius nomen ascribitur in margine superiore pag. 157 a scriba illum excipiente: 'huc usque caluus patricius depinxit'. alterius librarii nomen coll. codicis pag. 194. 207 Zeussio fuisse videtur Dongus sive Donngus. ad hunc codicem et ipsum conscribendum duo exemplaria usurpata esse docet nota, quae pag. 89 legitur: '$\overset{a}{\text{I}}$ .i. in alia editione', quae ad additamentum libro V assutum videtur pertinere [65], eademque nota $\overset{a}{\text{I}}$ etiam alibi in variis lectionibus adferendis adhibetur, veluti I 233. 513 II 21. 25 Kr. ipsum autem codicem nostrum non sine veri specie eum

60 Blumii bibliotheca librorum mss. Italica p. 153: '1666. 1667. Prisciani grammatica. fol. cod. vetustissimus'. sunt autem libri duo, quorum hic ad saeculum XII pertinet 61 codicem 1666, nunc num. 97 signatum 62 Ekkehardi casus S. Galli ap. Pertzium monum. Germ. hist. II 105 63 de hoc libro accurate egit Zeussius l. l. 1 p. XIII sqq. cf. etiam F. Kellerum Mittheilungen der antiquar. Gesellschaft zu Zürich VII 81 sq. addito scripturae specimine tab. XI n. 2 64 libri XIIII subscriptio deest 65 in fine libri V pagina dimidia abscissa est, p. 88 col. b et p. 89 col. a continens. in ima paginae 88 col. a et p. 89 col. b legitur encomium Guntarii episcopi. in ima pag. 89 addita est illa nota, quae, cum p. 90 ab ipsa lib. VI praefatione incipiat, ut ipsi Prisciani textui nihil desit, mihi videtur indicare, in parte folii amissa illud additamentum ex alio quodam libro adiectum fuisse

esse censet Kellerus [66], quem inter libros ab abbate Grimoldo cum adiutorio Hartmoti praepositi sui per annos triginta et unum Ludovici Germanici et Caroli Crassi temporibus patratos laudat cod. S. Gall. 267 p. 27: 'grammatica Prisciani vol I' [67]. ipso enim hoc Grimoldo abbate Marcus, episcopus Scotus, eiusque nepos Moengalus Roma redeuntes monasterium Sangallense adisse ibique consedisse narrantur. pertinuerit igitur liber noster ad libros Marci, quos monasterio ab ipso donatos esse refert Ekkehardus [68].

Hi tres codices *GLK* ita inter se conspirant, ut pateat, eos ex eodem fonte ductos esse, ita inter se dissentiunt, ut alius ex alio descriptus esse nequeat. *G* tamen et *L* artiore propinquitate coniuncti sunt, *K* ad alterius familiae codd. propius saepe accedit. insunt tamen recensioni huic Scoticae hic illic genuinae doctrinae vestigia (v. modo lib. I § 7), saepe tamen communem exemplaris Theodoriani fontem, ex quo hos etiam libros manasse docent subscriptiones supra laudatae, relinquit. a Scotis vero scriptos esse hos libros demonstrant nomina scriptorum in *GL* commemorata, genus scripturae, glossae denique et interpretamenta Irica, quae iis ascripta sunt, ita tamen, ut Sangallensis copia eorum reliquos longe superaret [69]. tales libros etiam in ditissima monasterii Bobiensis a Columbano Hiberno conditi bibliotheca servatos fuisse constat [70], quos 'pro va-

66 l. l. p. 82 67 cf. Ratperti casus S. Galli ap. Pertzium monum. Germ. hist. II 70 68 Ekkehardi casus S. Galli ap. Pertzium l. l. p. 78. certe cod. noster non is est, in fine mutilatus, qui in catalogo bibl. Sangallensis saec. VIIII (cod. 728 p. 20) sic describitur:

'Libri prisciani de octo partibus XVI
Item eiusdem de constructione partium orationis libri II
Item ad Simachum de figuris numerorum liber. haec omnia in vol. I'.

ac similiter inde in cod. 267 p. 22: 'libri grammaticae artis XVI' etc. haec enim Weidmanni (Gesch. d. Bibliothek von S. Gallen p. 394 n. 548) sententia eo refutatur, recte adnotante Zeussio l. l. p. XIX, quod iste liber non in priorem illius catalogi partem inter 'libros scottice scriptos' receptus est. multo minus autem haec pertinent ad cod. Prisciani maioris Sangall. 903, qui quidem Ildefonso ab Arxio saeculum nonum superare, mihi autem non ultra saec. XI scriptus esse videtur. de omnibus his et de reliquis codd. Prisciani Sangallensium vicissitudinibus, quas hic perquirere longum est, cf. Weidmannum l. l. p. 394 sq. 421 429. 436. codices duos, qui inde ad Turicenses pervenerunt a. 1712, Turici vidi in bibl. publ., alterum libros XVIII complectentem saec., ni fallor, XI (C 37|280 cf. ann. 23), alterum, fragmentum libros III — X continens, saec. X; tertium quendam eiusdem bibl. Priscianum maiorem s. XII descripsit Fritzschius in ind. lect. acad. Turic. a. 1848 aest. p. 10 sq.

69 de his glossis cf. cum Pottius die keltischen Sprachen in Gödekii Deutsche Wochenschrift a. 1854 fasc. 15 et in Hall. allg. Lit. Zeit. Intell. Bl. a. 1846 n. 4, ubi cod. Leidensis glossas ex apographo meo edidit, tum Zeussius gramm. Celt. II. supra ll. et p. 964 sqq. 1010 sqq., ubi copiae cod. Sangallensis, Caroliruhensis quoque libri ratione habita, in lucem prolatae sunt 70 v. inventarium saec. X infra laudatum apud Muratorium antiqq. Ital. III 819 coll. p. 871 et inventarii a. 1461

ria eorum antiquitate vel a D. Columbano ex Hibernia vel a Cumiano ex Scotia aliisque anglis monachis allatos' censet Peyronus [71], eiusdemque bibliothecae catalogus saeculo, ut Muratorio visum est, decimo confectus inter libros a Dungalo 'praecipuo Scotorum' oblatos laudat Priscianum maiorem et duos Priscianos minores [72], quos suspiceris ex eodem fonte ductos fuisse, cuī Scotici nostri *GLK* originem debent [73]. ubi autem et a quo haec recensio confecta sit, dicere nequeo. id unum addam, ne id quidem certum esse, num in ipsa Hibernia orta sit, cum natio Scotorum, 'quibus' ut ait vetus vita S. Galli [74] 'consuetudo peregrinandi iam fere in naturam conversa est', Italiam, Galliam, Germaniam, Helvetiam istis saeculis peragrarit indeque singula monasteria a Scotis passim obsessa commercio inter se non caruerint [75].

Cum ad hanc recensionem pauci tantum ex reliquis libri sese applicent, plerique ad alteram familiam pertinent, quae Theodori exemplar fidelius sequitur cuiusque testes locupletissimos esse vidimus libros nostros *RB*, ita tamen, ut alii ex illa recensione plus minusve in usum suum converterint, alii variis modis temere interpolati sint, omnes corruptionis deinceps sese insinuantis permulta offerant vestigia. quos omnes conferre et inutile fuisset et spatium vitae uni homini datum fere excessisset. neque omnium, quos vel ipse evolverim vel aliunde cognoverim, manuscriptorum Prisciani codicum catalogum in lucem edere operae pretium est. id unum addiderim, praeter fragmenta Montepessulana pag. XI indicata ex iis libris, quos inspicere mihi non contigit, prae ceteris virorum

conscripti cod. 89 p. 26 ed. Peyron. pone Ciceronis orr. pro Scauro, pro Tullio et in Clodium fragmenta cum Peyroni adnotatione p. 188 sqq. 71 de bibliotheca Bobiensi comm. l. l. p. VI 72 v. Muratorium l. l. p. 821 sq. coll. ann. nostra 33 73 complures saeculo X monasterii Bobiensis bibliothecae codices Prisciani fuisse docet catalogus supra commemoratus, ubi, ut de solis instit. gramm. libris loquar, praeter libros Dungali p. 820 consignantur libri Prisciani minoris II; in brevi de libris Theodori presbyteri p. 822 Prisc. mai. lib. I, lib. I Ysidori... et Prisc. minoris; porro lib. Prisciani min., in quo Caper et Agroecius et Alchoin habentur p. 823; item ibidem de libris fratris Smaragdi lib. Prisc. mai. I 74 ap. Pertzium mon. Germ. hist. II 30 cf. etiam monachi anon. Ratispon. vitae Mariani Scoti (act. sanct. Febr. II p. 365 sqq.) caput 1 'Hiberni ad fidem conversi eam alibi praedicant', cuius extrema verba sunt haec: 'postquam ardens flamma spiritus sancti populos Hiberniae temporibus primitivae ecclesiae efficaciter perflavit, peregrinationem cambientes pro patria, ita in transmarinas regiones se praecipitaverunt, ut diversas Europae partes semotas praedicando perlustrarent' 75 de his rationibus cf. act. sanct. l. l. p. 361 sq. Rettigium antiquiss. quat. evangel. cod. SGallensis Turic. 1836. 4. p. XLIV sq., cuius libri notitiam Bernhardio (Grundriss d. röm. Litt. ann. 250 ed. et alt. et tertiae) acceptam refero, Kellerum l. l. p. 61 sqq., Zeussium l. l. p. XVI sqq., Zappertum über das Fragm. eines liber dativus in act. consessuum acad. Vindob. class. hist. phil. XIII p. 97

doctorum cura dignos videri libros duos saeculo nono conscriptos, cod. mus. Brit. Harlei. 2674, membr., quondam S. Nicolai prope Cusam, Prisciani gramm. libros XVIII continentem in fine mutilos [76], et bibl. seminarii Augustodunensis cod. ms. n. 40*, qui libros sedecim priores complectitur [77].

Cum igitur haud multum interesse viderem, quosnam huius familiae libros inter eos, qui et vetustate et bonitate proxime ad codd. *RB* accedunt, praeter hos ad sensim gliscentes corruptionis progressus demonstrandos conferrem, duos potissimum eam ob causam elegi, quod altero, Bongarsiano (*D*), praeter Gruterianum, quem et ipsum in usum vocaveram, usus olim erat Putschius, alterum Halberstadiensem (*H*), quem Lutherium perperam dixit [78], ducem fere sibi elegerat Krehlius.

Eorum librorum 7) is, instit. gramm. libros complectens omnes, qui olim S. Basoli prope Remos fuit, tum Iacobi Bongarsii, nunc est bibl. Bernensis publicae cod. 109, membr., formae maximae. saeculo nono eum assignat Sinnerus [79], equidem a variis manibus non ante saeculum X scriptum esse censeo. exciderunt quaterniones II et XVIII signati (cf. ann. ad lib. I § 33 XIII 31), quorum tamen hunc m. haud multo iunior ita instauravit, ut extremam pag. unam et dimidiam variis excerptis ex patribus potissimum Ambrosio, Augustino etc. Tironianis passim notis utens explerit; unum fol. m. rec. additum lib. VII § 85, adiecto altero, quod medicamentorum formulis etc. refertum est. item lib. XVIII § 31 post vocc. 'cassa fraude parat' maiori parti paginae varia de epactis et curiales quaedam nugae notis Tironianis hic quoque admixtis inscripta: pag. deinde sq. ab alia manu continuatur Priscianus. ipsis eius verbis iam iam glossemata haud pauca inserta sunt, quae a libris optimis absunt: ad emendandum et, ut vere fatear, saepe vel ad corrumpendum librum alios codd. ad manus sibi fuisse testatur corrector ad lib. XVII § 72; alterius recensionis eum non expertem fuisse docet praeter alia additamentum ad lib. I § 7.

Ipsi saeculo X assignandus mihi visus est 8) alter codex inst. gr. lib. I—XVI, codice *D* paulo purior, quem ad nonum vel decimum saeculum rettulit Krehlius [80], ad nonum Hertzbergius [81]. servatur in bibliotheca gymnasii Halberstadiensis, signatus M·59, est membranaceus, formae quadratae mai., foliorum 261, satis accurate descriptus ab Hertzbergio [82]. ecclesiae cathedralis Halberstadiensis

76 a catalogue of the Harleian mss. in the British museum II 706 77 catalogue général des bibliothèques publiques des départ. I 22 sq. 78 v. Hertzbergium Archiv f. Philol. u. Pädag. VII 235 79 catalogus codd. mss. bibl. Bern. I 583 sq. 80 Prisc. opp. I p. X 81 l. in ann. 78 laudato 82 l. l. p. 232 sqq.: ipsam cod. collationem, quatenus ibi publici iuris facta est, neglegentius instituit

eum olim fuisse docent haec verba in tertio a fine folio: 'hoc maius volumen prisciani artis grammatice est beati stephani prothomartiris', cui teste eiusdem bibliothecae cod. 132 [83] fol. 1 Priscianus cum aliquot aliis codd. 'ad eruditionem scolarium' oblatus est a Marcuuardo diacono sancti Stephani in Halberstad. canonico, qui 'anno ab incarnatione domini M.C.XL.VII° apud trecas in burgundia VI° idus aprilis de huius uite ergastulo ad requiem migrauit et apud scm lupum fideliter requiescit'. hic illic exciderunt folia, a m. rec. partim suppleta [84].

His addidi eiusdem fere aetatis eiusdemque pretii 9) fragmentum bibliothecae publicae Amienensis (*A*), quod et ipsum in catalogo a Garnerio confecto saeculo nono tribuitur [85], mihi a variis saec. X et XI manibus concinnatum videtur. constat uno quaternione artis gramm. initium exhibente usque ad 'navita' lib. I § 52 et tribus quaternionibus d e f signatis, quibus insunt libri IIII V VI usque ad 'eiusdem significationis' lib. VI § 43, nisi quod quat. e fol. 4 a b amisso periit pars libri IIII (§ 36 — § 50). ultimum quat. f folium (fol. cod. 30) praebet 'glosas minoris Prisciani', libelli sc. de nominum declinatione, qui et ipse sic nominatus est. in quinto denique quaternione (sign. VI^h ... - liturae ni f. inest num. III - fol. 31 — 38) lib. VI finis inde a voc. 'gaudium' § 77 et initium libri VII usque ad 'idem in secundo georḡ' § 27 literis consignata sunt.

Hi tres codices *ADH* ad ulteriorem textus historiam repraesentandam videbantur plane sufficere. apposui igitur per libros XVI priores plenam codd. et *RBDH* et *GLK* et, ubicumque aderant, *PA* variam lectionem. at ex ipsis his codd. etiam paulo ultra magistellorum operam in Prisciano sive emendando sive interpolando collocatam licebat persequi. nam nullus fere liber invenitur, quin a compluribus scriptoribus postea correctus, immutatus, interpolatus, variis lectionibus adiectis amplificatus sit. eorum igitur opera ut et ipsa dignosceretur ita effeci, ut literae minores singulis codd. notis respondentes *r*, de qua ante dictum, *bdhglka*, quibus perraro accedit *p*, has curas significarent. et *r* quidem ab emendatoribus recentioribus (*R m. rec.*)

Hertzbergius, quam decebat philologum ob eandem neglegentiam Krehlium theologum adroganter et acerbe vituperantem 83 'evangelia cum lectionibus per anni circulum ordinata'. quae inde supra relata sunt, ea humanissime mecum communicavit Theodorus Schmidius 84 v. Hertzbergium l. c. p. 233 sq.; addendum, quod etiam in fol. 1 r a m. rec. perscriptum est ep. ad Iulianum datae initium; m. pr. fol. 1 v incipit a verbis: '(vitu)perandum me esse' 85 I. Garnier catalogue descriptif et raisonné des mss. de la bibliothèque communale de la ville d'Amiens, Amiens 1843 p. 347 sq.

ut discerneretur sedulo curavi; per reliquos libros singulos vastae huius farraginis auctores tuto seiungere non licuit.

Praeter hos codices multos etiam alios vel diligenter examinavi vel per aliquam partem contuli. nullum tamen inveni, qui genuinae lectionis fontem ab alterutra vetere recensione recedentem praeberet. passim igitur tantum, ubi ex re videbatur, testium supra dictorum numerum per hos libros auxi unius alteriusve istorum codd. lectione addita, ubi is vel aliorum testimonium fulciret vel singulare quid et notabile afferret. quo praeter codd. Romanos et 1) Vaticanum et 2) Barberinianum supra commemoratos pertinent:

3) cod. Monacensis *A*, de quo cum maxime loquar pluribus.

4) cod. Darmstadiensis 2190, bibl. olim Coloniensis 200, membr., formae max., librorum XVIII omnium, saeculo VIII assignatus ab Hartzheimio [86]; at hunc librum ex Caroli Lachmanni et Mauricii Hauptii, quos de eius aetate per dies conventus philologorum Darmstadiensis consulere licuit, consensu saec. demum XII tribuere non dubito. (*Darmst.* [a])

5) cod. Darmstadiensis 725 (olim $\frac{363}{452}$) instit. gr. lib. I—XVI, membr., formae quadratae, saec. XII, olim monasterii S. Iacobi Leodiensis. (*Darmst.* [b])

6) fragmentum Darmstadiense 2172, olim Coloniense 202 [87], membr., formae maximae, saec. XII, libros primores exhibens usque ad voce. 'ut hic senatus' lib. VII § 91. initium et praefationis usque ad 'omnia fere' § 2 et libri I usque ad 'hae coniunctae' § 4 deficit. (*Darmst.* [c])

7) Caroliruhensis alter, 220, olim Reichenaviensis, membr., formae max., saec. XII. et huius et cod. *K* usum mihi paravit Baehrius.

8) Coloniensis, bibl. Wallrafianae, cuius libri usum Heimsoethii inprimis comitati debeo, itidem membranaceus eiusdemque et formae et aetatis. hi duo libri eo conspicui sunt, quod loci auctorum a Prisciano citati ex ipsis horum scriptorum membranis haud raro videntur esse emendati.

Neque his frequentius Krehlii codices, quos in utriusque tomi ed. suae praefationibus enumeravit, in auxilium vel propterea vocavi, quod eos nec satis plene nec satis exacte contulit, id quod praeter alia multa me docuit iterata libri Halberstadiensis collatio. ex reliquis eius codicibus eminet, saepe cum *r* conspirans, liber 'imperialis monasterii S. Maximini' Treviris, quem Heidelbergensem vocavit [88]. cuius notitiam haud paulo accuratiorem quam

86 catalogus hist. crit. bibl. eccles. metropolit. Coloniensis Col. Agripp. 1752. 4. p. 160   87 cf. Hartzheimium l. l. p. 161, qui saeculo X hunc cod. tribuit   88 v. Krehlii praefat. I p. XI sq. Reiffenbergium bulletin de l'acad. des sciences et belles

ex ipsa Krehlii editione petere mihi licuit ex collatione a Friderico Lindemanno, cui et ipsi a Friderico Creuzero codex transmissus erat, anno 1818 ad ed. Putschianam instituta, quam Henrici Keilii beneficio debeo. codex is membr., formae maximae, Halberstadiensi recentior [89], desinit in voce. lib. XVI § 14 'nam equidem'.

Cum vero codd. supra memoratis ad recensendos libros priores sedecim apparatu large sufficiente instructus mihi viderer, secus res sese habebat in libris duobus de constructione emendandis, qui a vetustissimis et optimis libris saepe aberant, ut ex meis *R* et *D* soli plenos eos adderent, Graecis plerisque vel a *D* omissis. nam in *BHKA* libri illi omnino deficiunt, *G* ante librum XVII medium desinit, *P* particulam tantum libri XVIII eamque multis omissis imperfectam praebet, in *L* gravissima eiusdem libri pars intercepta est. alia igitur ad provinciam illam administrandam subsidia quaerenda erant, ex quibus verbis praesertim Graecis certum ubique medellae fundamentum substrueretur.

Nihil igitur exoptatius contingere mihi potuit, quam ut 1) in cod. bibl. Lugd. Bat. Voss. O (i. e. formae octavae, est autem potius quadr. min.) 12 (*V*)[90], membr., foliorum 72, saeculi VIIII vel X ineuntis, reperirem gemellum codicis *R*, ipsi haud imparem. qui quamvis ab initio mutilus - incipit enim demum ab '(ἀνα)στραφεὶς εἴην' lib. XVIII § 92 vel, si laceras duorum foliorum particulas adnumeres, ab 'homines dicere' § 86 -, tamen per eam servatus est libri XVIII partem, quae Graecorum auctorum reliquiis scatet. tres praeter folia modo commemorata quaterniones perisse, ut ab initio lib. XVIII cod. olim orsus sit, docent notae singulis deinceps quaternionibus additae. finem lib. XVIII (fol. 50r) excipit carmen 'REMI FAVINI DE PONDERIBVS ET MENSVRIS' (fol. 50r — 52v) et 'FORMATA EPISCOPORVM' (f. 52v, 53r); praeterea insunt Prisciani de figuris numerorum, de metris Terentii et aliorum comicorum, de praeexercitaminibus rhetoricis libelli (f. 61v — 71r), Rufini denique in metra Terentiana commentarii initium usque ad verba 'ne forte impru(dens)' p. 2709 P.

Contuli praeterea ad eosdem hos libros recensendos 2, 3) libros duos in membrana formae maximae scriptos, qui olim monasterii Neapolitani S. Ioannis de Carbonaria, nunc inter bibl. palat. Vindobonensis codd. phil. Lat. numeros CCCXLVII (*S*) et CCCXLVIII (*N*) obtinent, ab Endlichero accurate descriptos [91].

lettres de Bruxelles 1844, 387 sq. (ex schedis Wietheimii e soc. Iesu). Confluentiae, ubi cod. extare suspiceris - Goerris enim fuisse dicitur - coll. Pertzio Archiv VIII 24, frustra eum quaesivi 89 iudice Krehlio l. l. p. XI 90 catal. bibl. Lugd. Bat. ann. 55 l. p. 386 91 catal. codd. phil. Lat. bibl. Palat. Vindob. p. 242 — 244 et p. 244 sq.

continet uterque Priscianum minorem saec. X descriptum, alter (*S*) post varias saec. X et XIII membranas conglutinatas f. 89r — 104, alter (*N*) post Prisciani volumen maius et ipsum saec. X. conscriptum f. 81v — 109v. deest tamen illi maior pars libri XVIII inde a vocc. 'clausus sit vel esto' § 74, hic per extremam partem inde a § 157 Graeca omnino omittit eo usque satis vitiose addita. utriusque libri lectiones, quamvis *N* singularia quaedam praebeat, corruptionis crescentis specimen potius quam emendandi instrumentum praebuerunt.

Aliquantulum maiore cum fructu usus sum 4) variis lectionibus ex cod. bibl. imp. Parisinae 7499 (*O*)[92] a Theodoro Presselio enotatis mihique concessis. hic enim liber, olim Puteaneus, qui praeter Prisciani de constructione libros saec. VIIII scriptos habet Engelmodi episcopi carmina, Prisciani περιήγησιν, Eutychem cum scholiis in fine mutilum, a puro et limpido fonte, ex quo *RV* manarunt, haud ita longe recedit.

Ex ipso illo fonte profluxisse 5) cod. Monacensem Lat. 280 *A* membr., foliorum formae max. 168, saeculi, ut equidem arbitror, XI[93], ipsum libri huius argumentum docere potest. duabus enim partibus codex constat: altera est Priscianus maior variis manibus conscriptus, altera eodem fere opusculorum corpore composita est, quod per optimos saeculi noni libros propagatum invenimus: continet enim Prisciani libros de constructione II (f. 107v — 160r), eiusdem de figuris numerorum, de metris Terentii, de praeexercitaminibus rhetoricis tractatus (f. 160r — 168v), in extrema denique pag. extremae parte initium commenti Rufiniani, in cuius vocc. 'Flavius Caper in artibus' p. 2707 P. desinit. ad Graeca sananda magnam eius esse utilitatem grammaticos docuerat Leonardi Spengelii 'index Graecorum locorum apud Priscianum quae extant ex codice Monacensi', quod pergratum 'supplementum editionis Krehlianae' Varroni suo adgregarat[94]. ac revera ad librorum *RV* praestantiam prope eum accedere probatum est collatione ab Ottone Heinio meum in usum sollerter instituta.

Ex eadem vero Spengelii commentatione[95] edoctus 'hanc alteram Prisciani partem quattuor codd. collatam ab Anglis insertam extare novae Scapulae editioni' i. e. Oxoniensi a. 1820 in lucem datae, diu hunc librum apud nostrates frustra quaesivi. qua de re cum etiam Fridericum Ritschelium literis adirem, is mihi rescripsit, eius libri folia quae desiderarem ex Anglia a Iacobo Bernaysio asportata esse. qui postquam precibus meis facile obtemperans folia haec

92 catal. codd. mss. bibl. reg. part. III tom. IV p. 367 93 X saeculi secundum Spengelium l. ann. sq. l. p. 603 94 M. Terenti Varronis de lingua Lat. quae supersunt ed. p. 599 — 658 95 l. comm. p. 604

mihi permisit inscripta: 'E Prisciani libro XVIII sive de constructione excerptum. — Vsus Latinus Graeco in omnibus partibus collatus', vidi iis inesse extremam lib. XVIII partem inde a § 157 emendatam cum ad libros, quibus et ipse usus eram, Lugdunenses et Gruterianum et Vossianum, tum ad editionis Basileensis exemplum, 'quod cum ms. a Scaligero collatum nunc bibliothecam Bodleianum ornat.' quodsi editor Anglus 'Scaligeri librum' ait 'a Putschio adhibitum esse, certis quibusdam indiciis deprehendimus', adiciendum est, ipsum Putschium et in auctorum syllabo narrare, ex Iosephi Scaligeri libro Graeca pleraque in libris *περὶ συντάξεως* esse restituta, et uberius in epistula ad Iacobum Bongarsium ipsi Prisciano suo praemissa [96] exponere, in ipsis his libris sibi inprimis usui fuisse, quae ex illustrissimi Scaligeri codice transcripta ad se miserit Cornelius van Dale, cognatus suus carissimus. conspirat collatio haec Scaligerana (*C*) plerumque cum codd. *RVM* lectionibus. paucis denique locis editor Anglus varias lectiones ab anonymo quodam excerptas addidit.

Sic etiam ad libros de constructione ad constantem optimorum librorum normam exigendos lectissimo codd. *RVMODLNS* (*PGC*) apparatu ornatus accessi.

Vix igitur quisquam harum rerum peritus vitio mihi vertet, quod largissima optimorum librorum supellectile fruens, editiones veteres eatenus tantum in usum vocaverim, ut, ubi quid citra libros mihi notos in iis emendatum viderem, id enotarem addito eius editionis titulo, ubi illam medellam scriptori primum invenirem adhibitam. non omnibus editionibus me uti potuisse, quarum plenus apud Schweigerum [97] extat catalogus, vix est quod doleam: sola fere ed. Romana s. l. et a. ab Vdalrico Hanio typis impressa et editione Iuntina aegre carui.

Ex altera codd. familia, cuius princeps nobis est *R*, priores editiones quotquot in notitiam meam pervenerunt fluxerunt omnes. ad manus vero beneficio praesertim et bibl. univ. Lipsiensis et bibl. reg. Berolinensis fuerunt hae:

1) ed. operum a. 1470 sine l. (Venet. ap. Vindelin. de Spira) fol., in qua instit. gramm. ex libro bono satis fideliter expressae sunt, Graecis tamen omissis (*1*).

2) editionem hanc presse plerumque sequitur Veneta altera a. 1472, (*2*) fol., ubi Graecorum magna pars ex libro satis bono, quamvis vitiosissime passim expresso, addita est. utramque Venetam commodavit bibl. Lipsiensis.

Haud longe certe ab iis recesserint edd. ibidem per proximos

96 grammat. Lat. auctores antiqui p. 53¹/₂   97 Handbuch der class. Bibliographie II 2, 822 sqq.

annos procuratae, ut primus Benedictus Brugnolus aliquam operam in emendandis institutionibus posuisse videatur, qui rursum Venetiis a. 1485 in fol. Prisciani opera edidit eademque addito Ioannis de Aingre commentario 'summo studio et ingenti cura emendavit recognovitque' a. 1488. ex hac ed. ea expressa dicitur, qua uti mihi licuit, 3) Veneta a. 1492 fol. (ϑ) et insequentes nonnullae: in universum haec haud longe ab antiquioribus Venetis recedit, alia emendata, alia pessumdata, Graeca passim iterum omissa sunt.

Quid praestiterit deinde ed. Mediolanensis a. 1503 equidem nescio. Venetae vero a. 1509 secundum ea, quae de hac editione memoriae tradita sunt, quin fidelem imaginem reddat 4) Mediolanensis a. 1511 fol. (μ), non dubito. atque harum quoque edd. a Daniele Caietano Cremonensi procuratarum tituli omnibus accuratissime emendatis gloriantur, modestius tamen in epistula ad Andream Mocenicum patricium Venetum data Caietanus 'ego vero' inquit 'hoc de me duntaxat polliceri possum loca graeca que minus intellecta esse perspexero pro mea portione enodare conabor.' et nonnulla revera haud imperite correcta invenies.

Alia haud pauca non sine libris emendavit 5) Parisiensis (π) 'maiore accuratione in edibus Ascensianis | Ad idus Septemb. M.D.XVI' (fol. CXLIXv) monitu Petri Rosseti impressa in fol. min.: omnino tamen ne haec quidem a textu eo usque recepto longe recedit.

Nec Neapolitanae editionis a. 1520 nec Florentinae per heredes Phil. Iuntae a. 1525 in 4 impressae usus mihi concessus fuit. in hac secundum indicem 'omnia primum acri indicio Nicolai [Angelii] Bucinensis castigata mox ab Antonio Francino [Varchiensi] iterum recognita cum restitutione locis suis graecarum dictionum, quae antehac nunquam excusae fuerunt nunc primum in lucem edita addito indice copioso' [98].

98 cf. Bandinii Iuntarum typograph. annales Lucae 1791 II 199 sqq.; ex Antonii Varchiensis ad studiosos epistula editioni praemissa (ap. Bandinium l. l. p. 201 sq.) elucet, Nicolaum Angelium olim Prisciani praeceptionibus castigandis auctore Bernardo Iunta operam navasse, Graeca tamen omnia et Latina nonnulla omisisse 'exemplariorum' ut videtur Antonio 'penuria'. id cum animadvertisset Iunta, 'paratis quotquot habere potuit exemplaribus, tum hactenus excusis' ipsi Antonio eas dedit recognoscendas. 'nos ergo', pergit ille 'collatis more nostro in unum his exemplaribus perlectisque multis et graecis et latinis exemplaribus quorum testimonio Priscianus utitur ad praecepta sua comprobanda in libris de octo partibus orationis, quamplurima, ne dicam omnia, tum graeca tum latina in pristinam integritatem restituimus, libros vero de Constructione, quos librarii fere omnes, omnesque excusores, nescio qua coniectura, vel potius errore Prisciani cuiusdam minoris esse voluerunt, adeo inversos, typisque tam foede excusos, ut a barbaris haud facile quis dignoscat, et ob id nullus antehac legere sit ausus, quia sensus inde nullus eliceretur, ad eam formam redegimus, ut facile omnes bonarum litterarum studiosi tam graecarum, quam latinarum,

At his promissis eos non stetisse indicare videtur opp. Prisciani editionum omnium nitidissima, quae duobus annis post prodiit 6) Venetiis in aedibus Aldi et Andr. Asulani m. Maio a. 1527 in forma oct. impressa (α). ea enim singulis Prisciani operibus enumeratis addit haec: 'quibus omnibus ad suum decus restituendis quantam adhibuerimus diligentiam, facile cognosces, si hanc nostram editionem conferes non modo cum caeteris editionibus, sed etiam cum ea quae proxime Florentiae ante hanc nostram facta est. et omnes in primis locos ubi graecum quod deerat, restituimus. in illis enim, sed et in multis aliis tantam differentiam depraehendes inter hanc et illam, ut illud musicorum sis dicturus δὶς διαπασῶν. Vale.' atque hic revera membranarum optimarum fide cum Latina tum Graeca ex constanti artis norma emendata et haec praeterea saepius inde suppleta sunt. qua de re fusius agit editor praestantissimus Donatus Veronensis in epistula ad artis grammaticae studiosos data, quae folio ipsum titulum excipienti inserta est. 'magnam' ait 'mihi exemplarium veterum, quae conferre possem, copiam fecit Andreas Asulanus, cuius officina librorum, satis iam diu studiosis omnibus nota est. Ita illis conferendis nullā (sic) mihi maiori adiumento fuit quam quod olim e Gallia Aldus Manutius magno pretio redemptum attulerat. Tanta huius Codicis tamque egregia de octo partibus orationis deque earumdem constructione dumtaxat bonitas atque integritas extitit, et alterius item vetustissimi de duodecim Aeneidos primis librorum carminibus, ut horum collatione tria haec sperem me ita restituisse, ut vel ipsum Priscianum hoc tempore vix putem emendatiora daturum'. quae si nimis exaggerata videantur, nemo tamen negabit, Donatum optimarum membranarum pretio recte aestimato et textu ad earum fidem sinceriter expresso atque haud raro bene emendato inter omnes Prisciani editores palmam meruisse.

Iure igitur suo editores insequentes pedetemptim fere eius vestigia presserunt. ed. quidem Badii Parisinam a. 1527 exeuntis non novi; impudentissime vero factum est, quod 7) ed. Coloniensis (κ), quae ipso anno proximo aere et impensa Godofredi Hyttorpii excusa est ab Euchario Cervicorno (MDXXVIII fol.) in ipso titulo sic sese iactaret: 'Iis omnibus quantum operae, et id quidem potissimum in graecis, quae fere deerant, restituendis adhibitum sit, tum liquido cognosces, ubi diligentius omnia haec introspexeris'. maximam vero bilem movet editoris Ar. [noldi] Vef. [aliensis] praefatio, qui 'videbis' ait 'plane nitidum, qui multis iam annis foedo neglectu squaluit, animadvertes castigatum, quem bis mille erroribus,

quum in his usus latinus elegantissime graeco collatus sit, hinc maximam utilitatem percipere possint'. anno 1554 Prisciani opp., anno 1529 'libri duo postremi Prisciani de syntaxi a Nicolao Angelio Bucinensi castigati' in typographia Iuntina recusa sunt.

atque eo amplius misere dilaniatum doluisti, experieris integritati, quoad fieri potuit, diligenter restitutum: à quo, luxatis sententiis, violata orationis sutura partim Graecis expunctis, partim ignoto charactere obrutis, vel crassa inscitia temeratis, manco, mutilo, discerpto, confosso atque plane exangui hactenus abhorruisti.' quae omnia secure translata sunt in 8) ed. Basileensem a. 1545. 8 (β), quae saepius deinde repetita est.

Octoginta demum fere annis post editionem Aldinam 9) Helias Putschius grammaticorum Latinorum corpori concinnando intentus criticam Prisciano operam admovit [99]. qua in re praeter libros supra laudatos et ad nostram quoque editionem adhibitos, Gruterianum, Bongarsianum, Scaligeranum, cum aliis et Iani Gruteri et Iacobi Bongarsii tum Davidis Hoeschelii et Conradi Rittershusii libris adiutus est, quos tamen omnes illis inferiores fuisse, ex ipsis fere praefationis verbis apparet [100]. his subsidiis non ea, quam speres, constantia usus est Putschius et ipse Aldinae potissimum editioni innisus, quamquam haud pauca, praesertim Graeca, emendavit. excusandus tamen est adulescens indefesso studio opus amplissimum moliens, quod singula non eadem ubivis accuratione et acrimonia administravit.

Krehlio igitur theologo, qui, postquam per duo amplius saecula iacuit Priscianus, eius edendi provinciam sibi imponi passus est, haud immerito succenseas, quod severa et iniqua de Putschio iudicia plus semel protulerit [101]. cuius tamen superbiae satis superque poenas olim dedit vir reverendissimus. nam postquam 10) duobus voluminibus Lipsiae annis 1819 et 1820 Prisciani opera edidit, libris sat multis, bonis paucis, ea quae philologum decet diligentia nullo usus, censorem quidem nactus est clementissimum eundemque adversus I. G. Schneideri criminationes patronum in act. lit. Ienensibus a. 1822 [102], praeterea vero, quantum equidem scio, adversa-

99 Grammatici Latini auctores antiqui ... opera et studio Heliae Putschii Hanoviae 1605. 4 p. 529 sqq.; Prisciani inst. gramm. explent pagg. 533—1214 100 'Ex Iosephi Scaligeri libro graeca pleraque in libris περὶ συντάξεως sunt restituta, in quibusdam tamen nos magis iuvit liber clariss. Gruteri, reliqua sunt ex libris Bongarsianis. Quaedam tamen etiam ex clariss. Davidis Hoeshelii (sic) et Cunradi Rittershusii IC. libris emendata sunt. Lacunae aliquot restant, quas ut speramus ex P. Petavii Regio codice quem his excusis accepimus, in Notis explebimus'. Bongarsianos ipse Putschius Graecorum auctorum verbis carere queritur; alter, qui Bernae in bibl. publ. asservatur (n. 326 v. Sinnerum l. l. I 585 sq.) et mutilus est et nostro recentior; qui sint 'libri Cl. Gruteri', quos ibidem laudat, nescio: in praefatione certe de uno eoque nostro agit cf. p. XIII. notas quominus ederet praematura morte Putschium impeditum esse constat 101 Prisciani opp. I p. XV. 139. 157. 185. 283. 569 etc. 102 n. 234—236 p. 409—432, quae censura, literis D. E. signata, a Friderico Lindemanno profecta esse dicitur. atque id indiciis quidem nonnullis confirmatur cf. tamen n. 236 p. 426, ubi censor Lindemannianam aliquam coniecturam refu-

rios invenit multos eosdemque partim acerrimos, laudatorem nullum, patronum unum Reinholdum Klotzium [103]. ego quae de libris a Krehlio ad editionem suam adhibitis dicenda erant, supra dixi, ubi recte in glossis praesertim non sine acumine indagandis et extirpandis rem administrasse visus est, eum, uti par erat, laudavi, litem intendere seni, qui haec studia diu reliquit, nec dulce mihi visum est nec utile [104]. immo gratias ei agam, quod eius opera effectum est, ut Godofredi Hermanni de locis aliquot difficilioribus sententia cum orbe literato communicaretur.

At multo magis gratiae iis viris agendae sunt, qui vel iisdem vel similibus officiis in opere perficiendo mihi ipsi affuerunt. cuius suscipiendi cum ante hos undecim annos consilium agitarem, primum acerrimus suasor mihi extitit Carolus Lachmannus; tum cum aestate anni 1844 ad conferendum bibliothecae gymnasii codicem Halberstadium profecturus essem, literis commendaticiis ad Theodorum Schmidium datis humanissime me instruxit Ioannes Schulzius, qui studia mea per omnem hunc annorum decursum fovit et, ubicumque occasio offerebatur, adiuvit. literis autem illis viri summi traditis a Schmidio suavissimo hospitio exceptus sum, cuius gratissimam memoriam nec delevit tempus nec umquam delebit. per annos deinde 1845, 1846, 1847 patris dilectissimi beneficio mihi contigit, ut itinere per Germaniam, Hollandiam, Belgiam, Galliam, Italiam, Siciliam suscepto praestantissimas et ditissimas harum terrarum bibliothecas adirem. quarum praefecti ubivis fere summa cum liberalitate thesaurorum suorum indagationem atque usum mihi concesserunt. nemini tamen horum magis obstrictum me esse confiteor quam Iacobo Geelio et Carolo Benedicto Hasio, qui qua comitate me exceperint, quantopere labores meos sustentarint, iam plus semel grato animo publice testatus sum, debitis laudibus praedicare non valeo. quo modo deinde praeter Raumerum et Prokeschium, viros excellentissimos, Baehrius, Bernaysius, Bethmannus, Brunnius, Halmius, Heimsoethius, Heinius, Keilius, Linsmayerus, Presselius, Ribbeckius, Ritschelius libris mss. procurandis, conferendis, inspiciendis sibi me devinxerint, id supra indicatum est.

Ita largissima ad Priscianum recensendum supellectile praeditus id tamen in votis habebam, ut editione mea viris doctis simul de ea, qua ipse Priscianus usus esset, librorum penu iudicii ferendi facultatem praeberem. quamobrem locos scriptorum ab eo allatos cum ipsis eorum libris mss. ubicumque licebat ita conferre institui,

tare studet. nec variae lectiones a censore ad lib. VI § 20 allatae n. 235 p. 419 in collatione Lindemanniana adnotatae sunt 103 v. Archiv f. Philologie und Pädagogik VII 232 104 cf. quae humanissime hanc in rem dixit Spengelius l. l. p. 603 sq.

ut optimarum ex illis membranarum varias lectiones cum lectione Priscianea diligenter componerem [105]. quod uti in gravissimis saltem auctoribus plene efficere possem, inprimis mihi datum est beneficio Friderici Ritschelii et suorum: Alfredum Fleckeisenum dico, Henricum Keilium, Ottonem Ribbeckium, Guilelmum Steinhartum. quorum ipse Ritschelius praestantissimorum Terentii librorum, Bembini [106] et Basilicani, Calliopianae recensionis ducis alterius, varias lectiones excerpendas mihi transmisit, Keilius ceterorum grammaticorum lectiones, quibus et ob eandem rationem et ob alias saepe indigebam, ex scriniis suis rogatu meo prompsit, Ribbeckius, praeterquam quod comicorum suorum plagulas a prelo madidas mecum communicavit, lectissimi apparatus sui Vergiliani usum mihi concessit, ut accuratam optimorum codicum Palatini et Romani ac fragmentorum Vaticanorum (*Fr.*) et Veronensium (*Ver.*) notitiam ad Fogginianam Medicei memoriam adicere liceret, Steinhartus codd. Lucani Vossianorum *AB* [107] varietatem lectionis diligentissime a se exscriptam mihi commodavit, Fleckeisenus denique, ubiubi copiae Ritschelianae nondum reclusae erant, Plauti Palatinorum notitiam pleniorem, quam quae a Pareo olim publici iuris facta est, ex Schwarzmanni, quam possidet, collatione supplevit. at multo magis amicus integerrimus eo de opera mea meritus est, quod et, ut ante hos duos annos in Gellio, ita nunc etiam in Prisciano recensendo prudentibus consiliis et praeclaris emendationibus in veteris potissimum poesis Romanae reliquiis emaculandis mihi adfuit et plagularum a typothetae, sollertissimi ceterum hominis, mendis corrigendarum laborem molestissimum indefesso studio et subtilissima diligentia mecum communicavit.

Grata etiam memoria cum Augustus Nauckius et Gustavus Wolffius tum Mauricius Hauptius et Augustus Meinekius prosequendi sunt, qui quotienscumque per totum laboris longinqui decursum eos adii vel libros vel consilia petiturus, eadem semper sive amicitiae sive benivolentiae constantia votis meis satisfecerunt.

Studiis autem meis in Prisciano positis id efficere conatus sum, ut, quatenus liceret, illud institutionum grammaticarum exemplar restituerem, quod ex idiographo doctoris sui exemplo descripsisse videtur Theodorus. illud autem festinantius quam voluisset sibi edendum fuisse, ob eos 'qui alienis laboribus insidiantes furtimque

105 Locorum a Prisciano saepius commemoratorum, ubi primum singuli leguntur, variae lectiones additae sunt: ubi memorabile quid allatum erat, loco iterum citato, lectores annotatione mea illuc ablegavi; de rell. index consulendus 106 notandum est, a Bembino maiorem Andriae partem usque ad act. IIII scen. 4 v. 48 abesse 107 cf. Steinharti de emendatione Lucani comm. Bonnae a. 1854 editam

et quasi per latrocinia scripta aliis subripientes, unius nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione, totius operis in se gloriam transferre conarentur' conquestus est Priscianus [108]. ipsum autem hoc opus 'doctoris urbis Romae Constantinopolitanae' ex scholis de arte grammatica ab eo habitis ita profectum esse arbitror, ut ea quae in schedis adnotata haberet componeret, concinnaret, explicaret, augeret. quibus fortasse inter describendum alia ex iis, quae per scholas a Prisciano habitas notando olim consecutus erat, addidit Theodorus. ita oratio saepe adnotationibus et additamentis incisa, qualia nos in inferiores paginarum margines solemus conicere. praeter haec autem in libris nostris haud raro alia interposita inveniuntur, quae ex proximorum saeculorum studiis Priscianeis orta videntur, orationis interpretamenta et amplificationes, saepe vel eo deprehendenda, quod in uno alterove codice aut omnino omissa sunt, ut in marginem inferiorem inter adnotationes ea conicere liceret, aut inter lineas addita aut tamquam 'glosae' notata uncinisve inclusa. haec igitur ut a genuinis segregarem uncis quadratis, adnotationes illas uncis rotundis induxi, haud ignarus, omnia haec tam lubrica esse, ut, utrum quid ipsius orationis tenori inserendum an circumcludendum, utrum a Prisciano et ipso saeculi sexti scholastico eiusve discipulo profectum an a proximae aetatis doctoribus additum sit, saepe sensu magis quodam quam firmo stabilique iudicio possit discerni.

Praeter glossas, quae mature in ipsa scriptoris verba irruperunt, aliae ab his seclusae vel inter lineas vel in marginibus codicum remanserunt. at in omnibus his, quotquot inspexi, genuinae solidaeque doctrinae vestigia nusquam fere apparent, ut nugis his librum per se satis spissum onerare noluerim. talium scholiorum corpus ex interpretamentis Scotorum, Donato, Servio, Paulo, Beda, aliis consarcinatum [109] extat in cod. monasterii Einsidlensis n. 32 saec. XI, membr., formae oct. tum in quaedam dicta Prisciani commentariolum ex Scotorum disciplina profectum laudatur auctore Sedulio Scoto, qui saeculi noni initio dicitur vixisse [110]. similium Ioannis Scoti studiorum memoriam supra p. XIIII excitavimus.

108 ep. ad Iulianum § 3 109 v. modo schol. lib. II §. 58 (cod. p. 28): 'Lacuna. altitudo tecti li̅ et lacuna dr̅ et contraria sunt lacui sic scotti. lacuna ·i· aq̅ a lacu diriuat quā alii lanā alii lustrā dicunt. sic paulus' (p. 117, 8 Muell.) 110 v. Baehrium Gesch. d. röm. Lit. im karoling. Zeitalter p. 365 sq. coll. tamen Waitzio Gött. gel. Anz. 1841 p. 949. extat hoc commentariolum in cod. Leid. Voss. F 67 ex bibl. Scobing. profecto (cf. catalogum bibl. Leid. saepius l. p. 373). in inventario quoque bibliothecae Sangallensis a. 1461 apud Weidmannum l. c. p. 421 laudatur idem commentariolum A 23 ac schedula eiusdem titulum continens agglutinata est tegumento cod. Turic. C 37/280 (cf. ann. 23) ex bibl. Sangallensi profecti: ipsum tamen codicem perlustrans in hoc opusculum non incidi. - flores Prisciani servat libellus, quod 'scalprum' dicitur v. cod. bibl. publ. Leid. n. 154 catalog. l. p. 331 etc.

Ne saeculis quidem proximis haec studia deferbuisse praeter ingentem ipsorum librorum mss. copiam docet Ioannis de Garlandia (saec. XI) carmen de orthographia ex Prisciano petitum et Petri Heliae, quem postea ad usum suum adhibuit Vincentius Bellovacensis, expositio et compendium metricum ex Prisciano ducta [111], quae et ipsa ad saec. XI pertinent. saeculo insequenti ex fonte Prisciano hortulos suos irrigavit auctor novi thesauri Latinitatis Vaticani apud Maium class. auct. tom. VIII. quae studia ut aliis quibusdam exemplis prosequi liceat, Wigo decanus Feuchtwangensis sub finem saec. X maiorem librum Prisciani petit a scholastico Augustano [112], saec. XI initio Fulbertus Carnotensis Boniperto episcopo Hungarico scribit: 'significavit autem nobis ... Hilduinus ... unum de nostris Priscianis te velle, quem et per eundem libenter mittimus' [113]. in universitate Parisiensi usque ad saec. XIII Priscianum studiose tractatum esse cum alii narraverunt tum Fabricius [114] ac Pragae Lipsiaeque exemplis satis probatur, eundem per Germaniam saeculis quoque insequentibus in scholasticae institutionis cursum fuisse receptum [115]. at Parisiis, ut eo revertamur, philosophiae studium illa aetate ita effloruit, ut artem grammaticam despicerent et contemnerent. iam igitur perspicuum est, cur in Henrici Andelitani, canonici Rotomagensis saec. XIII [116], pugna septem artium liberalium [117] Donatus et Priscianus pro schola Aurelianensi contra Parisiensium patronos Platonem et Aristotelem pugnent. apud alios quoque poetas scholasticos tamquam artis grammaticae princeps in ordinem ducitur Priscianus; sic in scriptorum principalium catalogo quodam ms. s. XII laudatur 'Priscianus primae artis restaurator strenuus [118], sic Goliae quae dicitur apocalypsis auctor [119], duce Pythagora in terram quandam pere-

111 v., ne multus sim, Fabricium bibl. Lat. III 399 sq. coll. p. 392. 398 ed. Ern. Leyserum hist. poet. med. aevi p. 340 coll. p. 311 sqq. et p. 2067 (1167) sq. 112 Pezii thes. anecd. VI 115, quem locum mihi indicavit Guilelmus Wattenbachius 113 Fulberti Carnot. ep. 5 v. Wattenbachii ad mon. Germ. script. XI 238 annot.; eiusdem vol. p. 582, 53 in annal. Farfens. ad ann. 1121 fit mentio Prisciani 'valde boni' 114 l. l. p. 400

115 v. Drobischium Berichte d. sächs. Gesellschaft d. Wissensch. ph. hist. Cl. II 1849 p. 72. 100. 101. 103. utrubique Priscianus minor (cf. Fabricium l. l.) in grammatica per duos menses pro duorum grossorum minervali tractabatur. 'pro Prisciano breviori 2 menses, Pastus 2 gr.' secundum additamentum statutorum facultatis Lipsiensis a. 1410 l. l. p. 103 116 cf. de la Rue essais sur les bardes, les jongleurs et les trouvères normands et anglonormands t. III Caen 1834 p. 33 sqq. 117 oeuvres de Rutebeuf recueillis par Jubinal Paris. 1839 II 415 sqq. 118 v. Ravaissonium rapport sur les bibliothèques des départ. de l'ouest p. 405 (Alençon)

119 est Gualterus ab Insula saec. XII poeta v. Giesebrechtium allg. Monatsschrift für Wissenschaft und Lit. a. 1853 m. April. p. 363 sq. cf. p. 345 sqq. et F. A. G. Müldeneri de vita mag. Philippi Gualtheri ab Insulis de Castellione diss. Gottingae a. 1854 editam

grinam delatus, una cum Cicerone, Ptolemaeo, Boethio, Euclide, Lucano, Vergilio, Statio, Ovidio, Terentio, Hippocrate conspicit Priscianum 'dantem palmis verbera' [120], sic saeculo XIII exeunte poeta Adolfus Vlricum, scholasticum Vindobonensem, his praeter alia extollit versibus:

Nunc es Aristoteles vel nunc [*add.* es] Paulus, Helias,
Priscicus et Cicero, nunc es Apollonius [121],

sic in Antonii Beccariensis, medici Ferrariensis, carmine circa annum 1343 confecto de obitu qui perhibebatur Petrarchae inter artes lugentes prima grammatica prodit eiusque comitum ordinem ducit Priscianus [122]. haud igitur mirum, etiam Italo eiusdem aetatis pictori sive Ioanni Campensi sive Iacobo Nipozzano, cum ecclesiae S. Mariae Novellae Florentinae capitulum Hispaniensium praeter alia multa quattuordecim virtutum et artium figuris exornaret iisque singulis singulos viros tamquam antistites adderet, iuri civili Iustinianum, arithmeticae Pythagoram, dialecticae Aristotelem, rhetoricae Ciceronem etc., Priscianum dignum visum esse, qui artis grammaticae vices ageret.

Sed missis his, quae augeri facile possunt, pauca de ipsa hac editione addenda sunt. cui praeter apparatum criticum amplos addere commentarios eo minus ex re visum est, quod ipsos reliquorum grammaticorum locos ad singulas materias a Prisciano tractatas spectantes indicabunt indices, quos singulis auctoribus per totum hoc grammaticorum Latinorum corpus addendos curabit Keilius,

120 v. the Latin poems commonly attributed to Walter Mapes ed. Th. Wrightius Londin. 1841 p. 3 cf. ibid. p. 171 carminis de concubinis sacerdotum circa annum 1215 compositi initium: Prisciani regula penitus cassatur, 'Sacerdos' per 'hic' et 'haec' olim declinabatur [*f.* declinatur]: Sed per 'hic' solummodo nunc articulatur, Cum per nostrum praesulem 'haec' amoveatur 121 Adolfus fabula XI ap. Leyserum hist. poet. med. aev. p. 2035 (1135), ubi pro 'Paulo, Helia' Petri Heliae nomen substituendum esse perspexit Guil. Giesebrechtius, cui huius loci notitiam debeo. idem me docuit Adolfi fabulas non ad annum 1315 pertinere, quae est sententia Leyseri p. 2007 et Büdingeri in comm. ex act. class. phil. hist. acad. Vindob. vol. XIII p. 314 sqq. seorsim expressa über einige Reste der Vagantenpoesie in Oesterreich, Vindob. 1854 p. 21, sed ad annum 1285. de Vlrico cf. eundem Büdingerum l. c. p. 22 sq., de Adolfo Leyserum p. 2007 sqq. Priscicus autem nemo est nisi Priscianus, qui alibi Priscius nominatur, veluti in Hugonis Trimbergensis registro multorum auctorum, ubi codicis periegesis Priscianeae mentione allata, Prisciani a fide Christiana defectio deploratur cf. Hauptium Berichte der preuss. Akademie der Wissensch. 1854 p. 147
122 v. le rime di F. Petrarcha ed. L. Carrerius Patavii 1837 II 691:

Grammatica era prima in questo pianto
E con lei Prisciano ed Vgoccione,
Papia, Grecismo e Dottrinale;
Dicendo: car figluol, tu amasti tanto
La mia scienza fin picciol garzone
Ch'io non trovai a te alcuno eguale etc.

ipsis his et reliquis Prisciani libris addet Guilelmus Hirschfelderus. ubicumque tamen vel critica quaedam difficultas vel quaestio quaedam ad literas spectans interpretationem aliquam grammaticam vel historicam exigebat, verbis non anxius peperci, sed Syrianae istius sententiae memor:

Semper vocis et silenti temperamentum tene

addidi, quae lectorum commodis prospectura esse putarem. quae de scriptoribus a Prisciano laudatis passim adicienda erant, primo quoque, quo singuli nominantur, loco attuli. ad notas criticas intellegendas ne Oedipo opus esset, sedulo cavi. monendum tamen est, cum asteriscos totidem literas vel deletas vel erasas notare, literas inductas illis postpositas eas, quae ante emendationem vel lituram adfuerint, tum notam codicis alicuius addita nota manus secundae eiusdem libri denotare, ea, quae in lectione allata ex emendatione profecta sint, alteri manui deberi, veluti 'ap^{o}posuit^{nere} *Rr*' significat, pr. m. cod. *R* lectionem 'apposuit' ab altera in 'opponere' mutatam esse, 'eius^{dem} *Rr*' pr. m. 'eius' praebere, alteram 'eidem' inde effecisse. ubi aptius videbatur, inprimis ubi alterutra manus cum aliis libris congruebat, discrepantes utriusqne manus lectiones separatas posui. sic etiam in librorum compendiis vel depingendis vel plenis literis exprimendis quod cuivis loco convenientissimum videretur repraesentandum curavi. ubicumque vero inter varias lectiones sola m. alicuius secundae nota comparet, prior cum lectione recepta congruit; ubi tamen illi vel 'ex corr.' vel 'in litura' additum est, quid pr. m. scriptum fuisset dignosci non potuit. uncini] nota post lectionem aliquam posita indicat, eam sic supra legi. quae lectio ita semper firmatur iis codd., quorum varia lectio addita non est, ut et literae v in codd. plerumque per u vocalem expressae et literarum initialium maiorum minorumve ibi indicandarum rationem non habuerim. id etiam addendum est, in libris meis omnibus Graeca literis maiusculis sine accentibus scripta esse. itidem in Latinis, ubi ex sensu Prisciani addendae erant, tacite addidi et quantitatis et accentuum notas, quarum vestigia in libris raro apparent. paragraphi Krehlianae servatae sunt, paginarum et Putschianarum et Krehlianarum numeris in superiore singularum paginarum margine adiectis: in ipso contextu hae simplici lineola | , illae duplici || distinctae.

Quod ad orthographiam denique attinet in scribendis locis scriptorum et a Prisciano ipso excerptis et ex aliorum grammaticorum artibus translatis orthographiae vetustioris vestigia, ubicumque ea offendebam, religiose servavi; per Prisciani verba regulas ab ipso satis plene propositas secutus sum, librorum varietate ubique indi-

cata. ubi tamen ille aut tacet aut sibi ipse non constat, ad optimarum et Priscianearum et reliquarum membranarum, quae illius aetatis usum scribendi repraesentant, fidem me applicavi, veluti vel tacite 'diminuo, diminutivum' scripsi propter lib. XIIII § 54, non 'dimminuo' propter lib. I § 41; 'abicio, inicio' etc. coll. lib. X § 3, non 'abiicio, iniicio' ob lib. IIII § 17; neque ab ipso Prisciani usu me recessisse, quod m ante q scripserim non n, censeo coll. lib. I § 38, ubi Plinii ratio consuetudini videtur opponi. nonnullas et vulgares et frequentes discrepantias hic annotasse sufficiet. sic 'litera' libris alteram scribendi rationem plerumque offerentibus dedi ob veriloquium lib. I § 3 XVII 2, 'Virgilius' illis fluctuantibus ex eadem ratiocinatione coll. lib. IIII § 31; tum semper scripsi 'Sallustius', 'Sulla', 'Titinius', 'neglego', 'intellego', 'epistula', 'quattuor', 'auctor', 'paene', 'paenultima', pro quo voc. codd. praesertim Scotici non tantum 'penultima', sed etiam 'peneultima' et 'peniultima' exhibent, variis lectionibus sollemnibus non minus notatis quam vel constanti aliquot librorum, inprimis *AD*, e pro ae usu vel codd. in vocabulis ad artem spectantibus sive rationibus sive erroribus sescentiens repetitis, quorum aliquotiens per initium exemplis propositis, tacite deinde exprimi iussi: 'diphthongus', 'patronymicus', 'syncope', 'apocope', 'synaeresis', 'synaloephe' 'elementum', 'syllaba', 'disyllabus', 'trisyllabus', 'genetivus', 'derivativus'. nec in ipsis Prisciani verbis codicum in praepositionibus per voces compositas sive integris servandis sive assimilandis inconstantiam nec Scoticorum inprimis librorum discrepantias in vocabulis aliquot frequentissimis per totum opus enotandas duxi, veluti 'dissino' ibi invenitur et 'disino', 'accussativus', 'ussus', 'divissio' etc., 'possesivus', 'pasivum' etc., 'mutta', 'motare', 'sopinum', 'commone' etc., 'bocolico', 'longua', 'iunguo' etc., 'verbialia', 'participalia', 'semplex'. at vel his ita profligatis vereor, ne nimis anxie res pusillas constanti accuratione prosecutus sim. sed malo diligentia peccare quam socordia.

Scr. Berolini d. III m. Maii a. MDCCCLV

SVBSIDIORVM CONSPECTVS

I codicum

1 per libros I—XVI v. p. X — XVIIII

R cod. bibl. imp. Paris. 7496
P „ „ „ „ 7530
B „ „ publ. Bambergensis
D „ „ publ. Bernensis, olim Bongarsianus
H „ „ gymn. Halberstadiensis, Lutherius Krehlii
A „ „ publ. Amienensis
G „ „ conventus Sangallensis
L „ „ publ. Lugd. Bat. olim Gruterianus
K „ „ Caroliruhensis 223

de codd. praeterea in auxilium vocatis cf. p. XX sq.

2 per libros XVII et XVIII v. p. XXI — XXIII

RPDGL v. supra
V cod. bibl. Lugd. Bat. olim Vossianus
M „ „ Monac. 280 A
O „ Parisinus 7499
N „ bibl. palat. Vind. CCCXLVIII
S „ „ „ „ CCCXLVII
C collatio Scaligerana

rpbdhaglkvmons eorundem librorum manus alteras significant.

II editionum v. p. XXIII—XXVII

1 ed. (Veneta) a. 1470
2 ed. Veneta a. 1472
3 ed. Veneta a. 1492
μ ed. Mediolan. a. 1511
π ed. Ascensiana Paris. a. 1516
α ed. Aldina Veneta a. 1527
κ ed. Coloniensis a. 1528
β ed. Basileensis a. 1545
Putsch. ed. Putschiana a. 1605
Krehl. ed. Krehliana a. 1819 sq.

de rell. notis ad comm. crit. adhibitis v. p. XXXII; de uncis et rotundis et quadratis p. XXVIIII; signa codd. eorum auctorum, quorum apud Priscianum mentio fit, ea elegi, quae a quovis harum rerum perito per se intellegi possent cf. p. XXVIII.

PRISCIANVS CAESARIENSIS GRAMMATICVS

IVLIANO CONSVLI AC PATRICIO.

Cum omnis eloquentiae doctrinam et omne studiorum genus sapientiae luce praefulgens a Graecorum fontibus derivatum Latinos proprio sermone invenio celebrasse et in omnibus illorum vestigia liberalibus consecutos artibus video, nec solum ea, quae emendate ab illis sunt prolata, sed etiam quosdam errores eorum amore doctorum deceptos imitari, in quibus maxime vetustissima grammatica ars arguitur peccasse, cuius | auctores, quanto sunt iuniores, tanto perspicaciores, et ingeniis floruisse et diligentia valuisse omnium iudicio confirmantur eruditissimorum — quid enim Herodiani artibus certius, quid Apollonii scrupulosis quaestionibus enucleatius possit inveniri? — cum igitur eos omnia fere vitia, quaecumque antiquorum Graecorum commentariis sunt relicta artis grammaticae, expurgasse comperio certisque rationis legibus emendasse, nostrorum autem neminem post illos imitatorem eorum extitisse, quippe in neglegentiam ca- 1 2

Institutio p̄sciani de arte incip̄ grām̄atica .. p̄scia caesariensis grām̄aticus iuliano consuli ac patricio *G* Incipit institutio p̄sciani uiri disertissimi caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitane iuliano consuli ac patricio de arte grammatica . . . . ~ *K* Incip̄ prisciani uolum̄ maius *m. rec.* (*x*), *quae fol.* 1ª *conscripsit, in H. inscriptione carent A et, primo quaternione amisso, B, qui liber nunc inc. a verbis lib. I* § 36 *ov* corripientes uel magis *v* gramaticus *L*

1 aeloquentiae *D* 2 diriuatūm *ADGK et sic saepe libri* 3 caelebrasse *D* eorum *x* libralibus *GK* consequutos *D* 4 nec in his solum *GL* nec solum in his *K* ea *om. ADHGLK* emendata *in* emendatae *corr. L* prolata] *sic, in marg. add.* uel stricta *R* scripta *rell.* 5 etiam deceptos quosdam *K* amore graecorum doctorum *GLK* deceptos *om. K* 6 maxime] maxime graeca *GLK* maxime greca *d* uetustustissima *R* ars] arte *RAD* *num* arte arguitur peccatum esse? 7 perspicatiores *ADL* et diligentia ualuisse *h. l. om. GL* et diligentia — eruditissimorum *om. D* deligentia *K* diligencia *x* 8 inditio *A* confirmantur] *a* confirmatur *A* erudjitissimorum et diligentia ualuisse *GL, restituit ord. l* quid Hrodiani (*i. e.* quid enim rodiani) *ni fallor in loco valde detrito R* 9 Herodiani] *d* horodiani *D* cercius *H* appollonii *L* appollonii *G* appolonii *D* scrupulosis] scropulosis difficilibusque *K* scropulosis deficilibus *G* scropulosis deficilibusque *g* scropulosis deficilibus[q;] *L* 11 Graecorum *om. ADx* gramatice comperio expurgasse *x* 12 couperio *R* rationis *ex* rationibus *corr. H* 13 exstetisse *G* extetisse *LK*

dentibus studiis literarum propter inopiam scriptorum, quamvis audacter, sed non impudenter, ut puto, conatus sum pro viribus rem arduam quidem, sed officio professionis non indebitam, supra nominatorum praecepta virorum, quae congrua sunt visa, in Latinum transferre sermonem, collectis etiam omnibus fere, quaecumque necessaria nostrorum quoque inveniuntur artium commentariis grammaticorum, quod gratum fore credidi temperamentum, si ex utrinsque linguae moderatoribus elegantiora in unum co-
3 eant corpus meo labore faciente, quia nec vituperandum me esse credo, si eos imitor, qui principatum inter scri|ptores Graios artis grammaticae possident, cum veteres nostri in erroribus etiam, ut dictum est, Graecos aequiperantes maximam tamen laudem sunt consecuti.

Exemplum etiam proponere placuit, ne pigeat alios etiam a me vel ignorantia forte praetermissa vel vitiose dicta, — nihil enim ex omni parte perfectum in humanis inventionibus esse posse credo, — sua quoque industria ad communem literatoriae professionis utilitatem congrua rationis proportione vel addere vel mutare tractantes. namque festinantius quam volui hos edere me libros compulerunt, qui alienis laboribus insidiantes furtimque et quasi per latrocinia scripta aliis subripientes unius nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione totius operis in se gloriam transferre
4 conantur. sed quoniam in tanta operis materia impossibile est aliquid perfectum breviter exponi, spatii quoque veniam peto, quamvis ad Herodiani scriptorum pelagus et ad eius patris Apollonii spatiosa volumina meorum compendiosa sunt existimanda scripta librorum.

Huius tamen operis te hortatorem sortitus iudicem quoque facio, Iuliane consul ac patricie, cui summos dignitatis gradus summa adquisivit in omni studio ingenii claritudo, non tantum accipiens ab excelsis gradibus honorum pretii, quantum illis decoris addens tui, cuius mentem tam Homeri credo quam Virgilii anima constare, quo|rum uterque arcem possederat musicae, te tertium ex utroque compositum esse confirmans, quippe non minus Graecorum quam Latinorum in omni doctrinae genere praefulgentem. || tibi ergo hoc opus devoveo, omnis eloquentiae

1 lytterarum *G* quā[uis] audaciter *R* 3 offitio *A* 4 uissa *A* 7 elegantiora] *d* eligantiora *AGDL* 8 quia *om. AL add. l* *a* perandum me esse *inc. fol.* 1ᵇ *et man. ant. in H* me *om. GL add. l* 9 imiter *L* graios *ex* gratios *corr. R* grecos *D* grammaticae artis *GL* 10 ueteris *A* 11 aequipperantes *H* sunt laudem *ADH*

12 etiam] quoque *AD* 13 [p]ignorantia *L* uel etiam uitiose *GL* nil *D* 14 credo esse inuentionibus posse *ADH* 15 profesionis *L* 16 motare *GK et sic saepe hi libri* festinatius *L* 17 aedere *G* libros me *GL* 18 latronicia *H* surripientes *GLK* nominis unius *K* 20 qñ *H* operis *add. l* materia] *l* materie *L* 21 erodiani *R* 22 pelages *in* pelagus *corr. D* paris *d* appollonii *DHGK* appollinii *k* 23 si[nt] *D* existimanda *in ras. l* 24 ortatorem *H*

25 adq̄ssiuit [c.] *G* adq̄siuit *L* adquesiuit *K* 26 [uel ac] excipiens *G* 27 p̄eii *R* praetii *A* praecii *H* 28 animo *GLK* 29 possederet *K* musicae, te tertium ex utroque] *r* musicae. Tertium in utroque *R* copossitum *G* esse ego *ALK* 31 genere *om. H add. h* opus hoc *H* *post* opus *add.* quasi ad deum *GL* quasi Deo

praesul, ut quantamcumque mihi deus annuerit suscepti laboris gloriam, te comite quasi sole quodam dilucidius crescat.

Titulos etiam universi operis per singulos supposui libros, quo facilius, quicquid ex his quaeratur, discretis possit locis inveniri.

Primus liber continet de voce et eius speciebus; de litera: quid sit 5 litera, de eius generibus et speciebus, de singularum potestate, quae in quas transeunt per declinationes vel compositiones partium orationis.

Secundus de syllaba: quid sit syllaba, quot literis constare potest et quo ordine et quo sono, de accidentibus singulis syllabis; de dictione: quid sit dictio, quae eius differentia ad syllabam; de | oratione: quid sit oratio, quot eius partes, de earum proprietate; de nomine: quid sit nomen, de accidentibus ei, quot sunt species propriorum nominum, quot appellativorum, quot adiectivorum, quot derivativorum; de patronymicis: quot eorum formae, quomodo derivantur, ex quibus primitivis; de diversis possessivorum terminationibus et eorum regulis.

Tertius de comparativis et superlativis et eorum diversis extremitatibus: ex quibus positivis et qua ratione formantur; de diminutivis: quot eorum species, ex quibus declinationibus nominum, quomodo formantur.

Quartus de denominativis et verbalibus et participialibus et adverbia- 6 libus: quot eorum species, ex quibus primitivis, quomodo nascuntur.

Quintus de generibus dinoscendis per singulas terminationes; de numeris; de figuris et earum compage; de casu. |

Sextus de nominativo casu per singulas extremitates omnium nominum, tam in vocales quam in consonantes desinentium, per ordinem; de genetivorum tam ultimis quam paenultimis syllabis.

Septimus de ceteris obliquis casibus, tam singularibus quam pluralibus.

K aeloquentiae presul *D* 1 quantumcumque *H* deus mihi *L* suscepti laboris] *h* susceptoris *H* 2 sole quodam] *l* quodam sole *GL* delucidius *GLK* 3 subposui *A* quo] quos *R* quo et [uel ut] *r* 4 *post* inueniri: finit prv. Incip cap *add. g* 5 huius *GL* eius peciebus *H* et quid *GL* 6 de huius *G* quae et in *GLK* 7 vel] et *K* 8 sillaba *L et sic saepe codd.* et quot *K* quot] quod *R* 9 ordine [et] quo sono *A* accedentibus *L* accentibus *RD* syllabis singulis *K* 10 defferentia *K* differentia [sit] ad *L* 11 quot] quod *R* quot sunt eius *K* et de *GLK* eorum *H* proprietate] propriaetate hoc est praenomen cognomen et agnomen, *add. gloss. ad voce. sqq.* quot sunt species propriorum nominum *pertinente, R* proprietate et ordinatione *DL* proprietate et de ordinatione *GK* 12 accedentibus *L* ei *om. G* eius *AL* quod *R* quod *R* apellatiuorum *A* 13 quod adietiuorum *R* quod *R* quot deriuatiuorum *om. H* diriuatorum *A* patronimicis *L* patronomicis *RADGKH et sic et similiter in libris saepissime est peccatum* quod *R* 14 et ex *AH* [et] ex *L* 15 et eorum] *sic in litura ni f. G* et de *g* 16 et superlatiuis *om. R* 17 possitiuis *G* firmantur *K* de diminutiuis] *h* Deminutiuis *H* dimminutiuis *GL ex* deminutiuis *corr. in L* quod *R* 18 speties *A* quibus primitiuis declinationibus *H* 19 de *om. R* uerbialibus *DH in* uerbalibus *corr. in H* aduerbialibi quod *R* 20 speties. *A* 21 denoscendis *K* dinocendis *D* 22 casu *om. R* 24 disinentium *G* 25 genitiuorum *RDGLK et sic persaepe singuli libri* peneultimis *G* peniultimis *in* penultimis *corr. L* 26 caeteris *L* oblicis *in* obliquis *corr. G* tam in *GK* quam in *GK*

Octavus de verbo et eius accidentibus..

Nonus de regulis generalibus omnium coniugationum.

Decimus de praeterito perfecto.

Vndecimus de participio.

Duodecimus et tertiusdecimus de pronomine.

Quartusdecimus de praepositione.

Quintusdecimus de adverbio et interiectione.

Sextusdecimus de coniunctione.

Septimusdecimus et octavusdecimus de constructione sive ordinatione partium orationis inter se. | ||

1 et de eius *H* accidentibus] *d* accedentibus *D* 3 *post* perfecto *add.* et praeterito perfecto primae et secundae coniugationis *h* 4 participatio *D* participio cum accidentibus *GL* 5 de pronomine et tertius decimus *R* 6 propositione *d* 7 interieccione *R* 9 ordinatione omnium partiom *K* (u *superscr.*) *post* inter se: explič titv̇ .. *g*

LIBER PRIMVS.

p. 537 P. p. 9 K.

DE VOCE.

Philosophi definiunt, vocem esse aerem tenuissimum ictum vel suum sensibile aurium, id est quod proprie auribus accidit. et est prior definitio a substantia sumpta, altera vero a notione, quam Graeci ἔννοιαν dicunt, hoc est ab accidentibus. accidit enim voci auditus, quantum in ipsa est. I 1

Vocis autem differentiae sunt quattuor: articulata, inarticulata, literata, illiterata. articulata est, quae coartata, hoc est copulata cum aliquo sensu mentis eius, qui loquitur, profertur. inarticulata est contraria, quae a nullo affectu proficiscitur mentis. literata est, quae scribi potest, illiterata, quae scribi non potest. inveniuntur igitur quaedam voces articulatae, quae possunt scribi et intellegi, ut:

Arma virumque cano,

quaedam, quae non possunt scribi, intelleguntur tamen, ut sibili hominum et gemitus: hae enim voces, quamvis sensum aliquem significent proferentis eas, scribi tamen non possunt. aliae autem sunt, quae, quamvis scribantur, 2
tamen inarticulatae dicuntur, cum nihil significent, ut 'coax', 'cra'. aliae |

DE VOCE *RH* INCIPIT LIBER PRIMVS. DE VOCE. *L* INCIPIT LIBER DE VOCE ET LITTERA *A* INCIP̄. ARS PRISCIANI GRĀMATICI CAESARIENSIS DE VOCE *D* incip̄ ars p̄sciā̄ ΓΡΑΜΜΑ. caesariensis λIBER primvs dE VOCE ... *G* incipit ars p̄sciani grammatici caesariensis liber primus de uoce. *K*

1 diffininnt *GLK* suum sensibile] *sic ex corr. l* sonum sensibilem *GK et, ni f., L* 2 proprie] *r* propriae *R* diffinitio *GLK* 3 notione] *l* notitione *G* notatione *LK* uel notatione *g* ENNOIAN *A* HNNOIAN *G* HNNOγAN *L* 4 accedentibus *L* enim *om. DL add. dl* uox auditui *ex corr. l* ipso *ex corr. l* ipsa est] *d* ipsa voce est *D* 5 diffirentiae *G* quatuor *G* 6 illiterata *om. R* inlitterata *Dr* 7 contraria uox quae *GL* 8 mentis proficiscitur *GL* Littera (ta) *H* quae] *d* que *D* Inlitterata *RD* Illitterata *r* est que scribi *D* 11 *Verg. Aen.* I 1

12 quedam que *D* quedam quae *d* scribi (et) intelliguntur *Ll* *post* tamen *add.* ab ipsis proferunt eas *R del. r* sibeli *g* 13 hae enim] *r* Haenim *R* enim] autem *G* significant *L* significaent *l* 14 sunt uoces quae *K* 15 inarticulatae] *r* inarticulae *RH* dicuntur] sunt *GL* significant *GL* coax cra] *g* corax cora *GL* cra] *Dl* uel crax *d* crax *K* *post* cra. *add.* eas enim uoces quanquam (quamquam *K*) intelligimus de quo sint uolucre (nolucre *l* nolucrae *L*) profectae tamen inarticulatae dicuntur. quia uox ut superius (·i· dixi *add. g* diximus *K*) inarticulata est quae a nullo affectu proficiscitur mentis *GL et in schedula quadam codici insuta,*

vero sunt inarticulatae et illiteratae, quae nec scribi possunt nec intellegi, ut crepitus, mugitus et similia. scire autem debemus, quod has quattuor species vocum perficiunt quattuor superio||res differentiae generaliter voci accidentes, binae per singulas invicem coeuntes. 'vox' autem dicta est vel a vocando, ut 'dux' a ducendo, vel ἀπὸ τοῦ βοῶ, ut quibusdam placet.

DE LITERA.

II 3 Litera est pars minima vocis compositae, hoc est quae constat compositione literarum, minima autem, quantum ad totam comprehensionem vocis literatae — ad hanc enim etiam productae vocales brevissimae partes inveniuntur — vel quod omnium est brevissimum eorum, quae dividi possunt, id quod dividi non potest. possumus et sic definire: litera est vox, quae scribi | potest individua.

Dicitur autem litera vel quasi legitera, quod legendi iter praebeat, vel a lituris, ut quibusdam placet, quod plerumque in ceratis tabulis anti-
4 qui scribere solebant. literas autem etiam elementorum vocabulo nuncupaverunt ad similitudinem mundi elementorum: sicut enim illa coeuntia omne perficiunt corpus, sic etiam haec coniuncta literalem vocem quasi corpus aliquod componunt vel magis vere corpus. nam si aer corpus est, et vox, quae ex aere icto constat, corpus esse ostenditur, quippe cum et tangit aurem et tripertito dividitur, quod est suum corporis, hoc est in altitudinem, latitudinem, longitudinem, unde ex omni quoque parte potest audiri. praeterea tamen singulae syllabae altitudinem quidem habent in tenore, crassitudinem vero vel latitudinem in spiritu, longitudinem in tempore.

Litera igitur est || nota elementi et velut imago quaedam vocis literatae, quae cognoscitur ex qualitate et quantitate figurae linearum. hoc ergo interest inter elementa et literas, quod elementa proprie dicuntur ipsae pro-

add. nota m. aequalis sed in libro romano non habetur *K* aliae] *r* alia *R* 1 et *add. l* illitterate *R* inlitternte *D* inlitteratae *d* que *D* quâe *d et sic saepe* e *in codd. RD in* ae *corr. rd* 2 ut strepitus *GLh* et mugitus *Gr* has] *r* as *R* quatuor *GK* 3 proficiunt *G* quatuor *GK* diffirentiae *G* accedentes *L* 5 a ducendo] *r* adducendo *R* quidam *A* 6 DE LITERA *om. H* Lyttera *G* Lytera *g* conpositae *D* compossitae *G* constat ex *A* conpositione *D* 7 minima est autem *L* ad totam *add. g* conprehensionem *D* adprehensionem *G* apprehensionem *g* 9 est *om. GL add. l* quae] qui *D* que *d* 10 non *add. k* diffinire *GLK* 12 uel *om. RA add. a* legitera] *k* legittera *R* ligitera *K* legendi] *g* legentibus *GL* prebeat *R* 13 antiqui in ceratis tabulis *DHr* caeratis *RALG* coeratis *K* 14 solebant] *g* uolebant *G* solebant litteras. Litteras *Dr* litteras *del. d* autem *om. G* ylementorum *G* uel elimentorum *g* elimentorum *K et in ras. L* uocabulo *ex* uocabula *corr. G* noncupauerunt *GL* noncvpauerunt *K* 15 ylementorum *G* elimentorum *LK et sic saepe in hoc voc. peccatum est in libris* enim *add. l* 16 hae coniunctae *DHGLK* 17 aliquid *A* conponunt *DH* uere (*ex* aere *corr.*) corpus est *G* est *om. L* 18 icto] *r* hicto *R* et *add. r* tanguit *K* 20 longnitudinem *LK* longitudinem *G* quoque *om. ADH* 22 crasitudinem *L* uero *om. D* longritudinem *GLK* 23 est igitur *GL* nota est *K* elimenti *LK* ylementi *G* uelud *H* uelut quedam *D* quedam imago *d* 25 et] uel *GL* proprie] *rd* propriae *RDK* pronuutiationes] *d* pronnuciationes *D*

nuntiationes, notae autem earum literae. abusive tamen et elementa pro literis et literae pro elementis vocantur. cum enim dicimus non posse con- 5
stare in eadem syllaba r ante p, non de literis dicimus, sed de pronuntiatione earum: nam quantum ad scripturam possunt coniungi, non tamen etiam enuntiari, nisi postposita r.

Sunt igitur figurae literarum quibus | nos utimur viginti tres, ipsae vero pronuntiationes earum multo ampliores, quippe cum singulae vocales denos inveniantur sonos habentes vel plures, ut puta a litera brevis quattuor habet soni differentias, cum habet aspirationem et acuitur vel gravatur, et rursus cum sine aspiratione acuitur vel gravatur, ut 'hábeo hàbemus', 'ábeo àbimus'. longa vero eadem sex modis sonat: cum habet aspirationem et acuitur vel gravatur vel circumflectitur et rursus cum sine aspiratione acuitur vel gravatur vel circumflectitur, ut 'hámis hàmorum hâmus', 'árae àrarum âra'. similiter aliae vocales possunt proferri.

Praeterea tamen i et u vocales, quando mediae sunt, alternos inter 6
se sonos videntur confundere, teste Donato, ut 'vir', 'optumus', 'quis'. et i quidem, quando post u consonantem loco digamma functam Aeolici ponitur brevis, sequente d vel m vel r vel t vel x, sonum y Graecae videtur habere, ut 'video', 'vim', 'virtus', 'vitium', 'vix', u autem, quamvis contractum, eundem tamen [hoc est y] sonum habet, inter q et e vel i vel ae diphthongum positum, ut 'que', 'quis', 'quae', nec non inter g et easdem vocales, cum in una syllaba sic invenitur, ut 'pingue', 'sanguis', 'linguae'.

In consonantibus etiam sunt differentiae plures, transeuntium in alias et non transeuntium, quippe diversae sunt potestatis. ||

Accidit igitur literae nomen, figura, potestas:

Nomen, velut a, b. et sunt indeclinabilia tam apud Graecos elemen- III 7

1 autem *om. D* abussine *G* tamen [et] elementa *Dd* 4 coniungui *GK* 5 etiam *om. AH* pronuntiari *G* postpossita *G* 6 *ante* Sunt igitur *inscriptionem* de sono uocalium *exhibent RA* De sono uocalium questio *d* XXIII *r* XXIIII *R* 8 plus (plures *l*) ut pote *GL* ut pote *h* lintera *A* 9 soni habet *GL* et *ante* acuitur *del. h* 10 rursum *D* et acuitur *L* *post* uel grauatur *om.* ut habeo — cum sine asp. acuitur uel grauatur *R add. r*, *quae m. et ipsa om.* uel circumflectitur; *hoc a tertia quadam m. add.*, *quae notas ad exempla ascripsit:* cum aspiratione *ante vocc.* ut habeo habemus, sine aspiratione *ad* abeo abimus 11 longua *G* longua *L* habeat *K* 12 et *post* aspirationem *del. h* gratur *H* circunflectitur *Lg* et rursus — uel circumflectitur *om. L in mg. add. l* 13 et acuitur *GK* circumflectitur] *d* circumflectur *D* 14 similiter] *d* et similiter *D* Similiter — proferri *ad marg. add. K* aliquae *G* 16 *Donat. art. gr.* I 2, 1 *p.* 1735 *P.* optumus] *d* optimus *ni f. in litura D* quis *om. L add. l* 17 digamma] *r* digammae *RK* digammi *L* digammi [uel ae] *G* aeolici] *r* aeolice *R* aeolicae *K* eolicae *G* 18 uel t *om. R add. r* uidentur *in* uidetur *corr. H* 19 uir*** (tus) *R* 21 ae] e *R* dyptongon *Rd* dyptongum *Dr* ut que quis quae *r* ut quaeque *R* 22 sillaba — ut *in marg. add. l* pingue *l et ex corr. r* pinguae *L* 24 etiam] uero *l* 25 potestates *in* potestatis *corr. L* 26 De accidentibus litterarum et cur litterae non declinantur *inscr. L* De accidentibus litteris *A* de accidentibus litterarum *in marg. d* *post* nomen: figura potestas. Nomen *om. H* Accidunt igitur litterae tria nomen figura potestas. Nomen *h* 27 uelud *H* elimentorum (ylemento-

torum nomina quam apud Latinos, sive | quod a barbaris inventa dicuntur, quod esse ostendit Varro in II de antiquitate literarum, docens lingua Chaldaeorum singularum nomina literarum ad earum formas esse facta et ex hoc certum fieri, eos esse primos auctores literarum, sive quod simplicia haec et stabilia esse debent quasi fundamentum omnis doctrinae immobile, sive quod nec aliter apud Latinos poterant esse, cum a suis vocibus vocales nominentur, semivocales vero in se desinant, mutae a se incipientes vocali terminentur, quas si flectas, significatio quoque nominum una evanescit.

Vocales igitur, ut dictum est, per se prolatae nomen suum ostendunt, semivocales vero ab e incipientes et in se terminantes, absque x, quae ab i incipit per anastrophen Graeci nominis ξῖ, quia necesse fuit, cum sit semivocalis, a vocali incipere et in se terminare, quae novissime a Latinis assumpta post omnes ponitur literas, quibus Latinae dictiones egent (quod autem ab i incipit eius nomen, ostendit etiam Servius in commento quod scribit in Donatum his verbis: semivocales sunt septem, quae ita proferuntur, ut inchoent ab e litera et desinant in naturalem sonum, ut ef, el, em, en, er, es, ix. sed ix ab i in-
8 choat. id etiam Eutropius confirmat dicens: una duplex ix, quae ideo ab i incipit, quia apud Graecos in eandem desinit), mutae autem a se incipientes et in e vocalem desinentes, exceptis q et k, quarum altera in u, altera in a finitur, sua conficiunt nomina. h | enim aspirationis magis est nota.

rum *G*) nomina tam apud graecos *LG* aput graecos *H* 1 quod [a] barbaris *Dd* 2 *verba* quod esse — auctores literarum *om. RADH in marg. add. d, in schedula ad § 2 laud. exhibet K, ut haec vocc. et ipsa a cod. Rom. ibi laud. videantur afuisse, om. edd.; ex L ed. Boudamus var. lect.* II 13 *p.* 296, *Walchius emendat. Livian. p.* 172 *sq. cf. Ritschelium de Varr. disc. libris p.* 54 *sq. mus. phil. VI p.* 529 *sq.* 557 esse *om. d* *post* literarum: docens — literarum *om. d* 3 caldeorum *GK* 4 eos] eorum *G* simplitia hec *A* 5 et *om. K* inmobile *D* īnmobile *G* 7 disinant *G* dissinant *K* mutae *L, qui in sqq. ubique fere* muttus incipientes a se *L* 8 quas si] *d* quasi *AD* 9 euanescit una *K* 10 per se prolatae ut dictum est *GL* 11 et *add. k* quae sola ab *GLK* 12 anostrophen *G* apostrophen *RAD* semiuocalis] *r* seminocales *R* 13 terminare] *GK* terminari *k* uel terminari *g* a Latinis *om. h* 14 assumpta] *r* assumta *R* adsumpta *ADH* latine dicciones (dictiones *r*) *R* 15 huius *GL* Servius] *r* seruus *R* 16 scribsit *H* scripsit *GLK* Donatum] *r* Donato *R* uerbit. *A* *pertinent haec Serviana ad Don. art.* I 2, 2 *p.* 1736 *P.* 5 *L.: ad nos vero non propagatus est nisi commentarius Servianus in Don. librum alterum, qui extat in gramm. vett. ed. Putsch. p.* 1779 *sqq.; similia, sed non prorsus eadem, praebet Sergius in comm. in lib.* I *Donati p.* 1828 *P.* sunt] inquit sunt *GL* 17 desinant] *r* designant *R* disinant *GL* dissinant *K* 18 f. l. m. n. r. s. x *R* x *h* Sed x *RGdh* Eutropius] *auctor breviarii hist. R., quem praeter istum libellum* 'καὶ ἄλλα' *scripsisse tradit Suidas s. v., cf. tamen G. I. Vossium de hist. Lat.* II 8 *p.* 198 *ed. alt. et Tzschuckium in Eutrop. p.* 23 *ed. a.* 1796 *p.* XIX *ed. a.* 1804 ix] *ex corr. r* x *GLKh* 20 eadem *R* eam *GL* eamdem *l* disinit *GL* dissinit *K* muttae *et sic in sqq. fere ubique K* 21 uocalem e *GLKh* uocalem desinentes e *ni f. H* disinentes *GL* 22 finitur] desinit *L* disinit *G* conflitiunt *A* nomina *ex* omnia *corr. R* enim] autem *GL* 23 est magis *GL*

Figurae accidunt quas videmus in singulis literis.

Potestas autem ipsa pronuntiatio, propter quam et figurae et nomina facta sunt. quidam addunt etiam ordinem, sed pars est potestatis literarum.

Ex his vocales dicuntur, quae per se voces perficiunt vel sine quibus vox literalis proferri non potest, unde et nomen hoc praecipue sibi defendunt; ceterae enim, quae cum his proferuntur, consonantes appellantur. sunt igitur vocales numero quinque: a e i o u. utimur etiam y Graecorum causa || nominum.

Consonantium autem aliae sunt semivocales, aliae mutae: 9

Semivocales sunt, ut plerisque Latinorum placuit, septem: f l m n r s x; sed f multis modis ostenditur muta magis, de qua post docebimus. z quoque utimur in Graecis dictionibus. hae ergo [hoc est semivocales] quantum vincuntur a vocalibus, tantum superant mutas. ideo apud Graecos quidem omnes dictiones vel in vocales vel in semivocales, quae secundam habent euphoniam, desinunt, quam nos sonoritatem possumus dicere, apud Latinos autem ex maxima parte, non tamen omnes, inveniuntur enim quaedam etiam in mutas desinentes. 'Semivocales' autem sunt appellatae, quae plenam vocem non habent, ut 'semideos' et 'semiviros' appellamus, non qui dimidiam partem habent deorum vel virorum, sed qui pleni dii vel viri non sunt.

Reliquae sunt mutae, ut quibusdam videtur, numero novem: b c d g 10 h k p q t. et sunt qui non bene hoc nomen putant eas accepisse, cum hae quoque pars sint vocis. qui nesciunt, quod ad comparationem bene sonantium ita sint nominatae, velut 'in|formis' dicitur mulier, non quae caret forma, sed quae male est formata, et 'frigidum' dicimus eum, qui non penitus expers est caloris, sed qui minimo hoc utitur: sic igitur etiam 'mutas', non quae omnino voce carent, sed quae exiguam partem vocis habent.

Vocales apud Latinos omnes sunt ancipites vel liquidae, hoc est quae facile modo produci modo corripi possunt, sicut etiam apud antiquissimos erant Graecorum ante inventionem η et ω, quibus inventis ε et ο, quae

2 De potestate litterarum *inscr. A et in marg. d* pronuntiatio] *k* pronuntio *K* 3 sed *add. l* 5 efficiunt *GL* vel] et *GL et in ras. H* 7 Caeterae *L* Caetere *R* quae] *d* qui *D* proferuntur] *d* profertur *D* 8 etiam] *d* autem etiam *AD* y no-[bi]cali *DK* 10 sunt aliae *GL* 12 post *add. l* dicemus *A* 13 dictionibus] *r* dacionibus *R* 15 quidem *om. GL* 16 eufoniam *A* disinunt *G* dissinunt *K* posumus *L* 17 apud] *r* aput *R* ex *add. l* maxima ex *G* parte maxima *K* 18 enim] *a* etiam *A* disinentes *G* 19 quae] quia *GL* 20 dimediam *L* demediam *K* demediam uel dimediam *G* habent *om. K* 24 partes *GLKh* sint *LKh* conparationem *D* 25 uelud *H* imformis *K* non quae] *a* quae non *A* 26 est male *G* est *om. L bis et ante* male *et post* male *add. l* et] et sic *GL* et sicut *l* 27 caloris] *ak* calores *A* coloris *K* qui minimo] quinimo *A* utitur uel cocitur *GL* igitur *om. GL* 28 mutas] *g* muttas *vel* multas *G* uocis partem *K* 30 *post* uocales *insertum* sunt *in k, quod infra om. K* 31 apud] *r* aput *R* sunt omnes *GL* 31 facilae *A* 32 graecorum erant *GLH in ras. et d*

ante ancipites erant, remanserunt perpetuo breves, cum earum productarum loca possessa sint a supra dictis vocalibus semper longis.

11 Sunt etiam in consonantibus longae, ut puta duplices x et z: sicut enim longae vocales, sic hae quoque longam faciunt syllabam. sunt similiter ancipites vel liquidae, ut l r, quae modo longam modo brevem post mutas positae in eadem syllaba faciunt syllabam. his quidam addunt non irrationabiliter m et n, quia || ipsae quoque communes faciunt syllabas post mutas positae, quod diversorum confirmatur auctoritate tam Graecorum quam Latinorum. Ovidius in X metamorphoseon:

Piscosamque Cnidon gravi | damque Amathunta metallis.

Euripides in Phoenissis:

† Ἰσότητ' ἔταξεν κἀριθμὸν διώρισεν.

Idem in eisdem:

Ἀπωλόμεσθα, δύο κακὼ σπεύδεις, τέκνον.

invenitur tamen m etiam ante n positum, nec producens ante se vocalem more mutarum.

Καλλίμαχος:

Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος, ὧδε συναινῶ.

ε et o] e et o *RG* *H* et ω e et o *Dd* 1 ante *om. H* perpetuo] *H cum Heidelb.* (? perpetue *teste Lind.*) *nonnullisque aliis codd. Krehlianis* perpetue *Dr* perpetuae *rAGLK* 2 posesa *G* possesa *ex corr. l* possessessa *H* sunt *ADHGK* longis] *g* longuis *GLK* 3 De duplicibus consonantibus *inscr. L* longae] *d* longae litterae *D* longuae ut pote *GL* ut pote *Kh* ξ et ζ *L* *post* z *add.* y enim longuae uocales sic hae quoque longuam faciunt syllabam *K* 4 longuae *G* longuam *L* longam faciunt *om. R add. r* faciunt longuam syllabam *g* 5 De liquidis litteris *inscr. A* anticipes uelliquide *A* l et r *GKd* longuam *G* 6 possitae *G* eadem] *r* aeadem *R* syllaba quidem faciunt *D* Hisdem addunt 7 quidam *in marg. ascr. r* quidam] *d* quidem *D* 7 inrationabiliter *RADH* quia et ipsae *G* communem faciunt sillabam *L* 8 possitae *G* 9 *Ovid. metam.* X 531 10 Cnidon] *d, et sic aliquot libri Ovid.*, Gnidon *Ovid. rell.* **non *D* Ngidon *A cf. lib.* II § 12 granidamue *v. l. libror. Ovid.* amathunda *R* metalis *in* metallis *corr. L* 11 *Eurip. Phoen. v.* 542 *Matth.* 552 *Valck. cf. lib.* II § 12 euripedes *K* Phoenissis] *a* phoenisis *Ad* phoenicis *D* phenissi *G* phenesi *L* 12 *ἰσότης ἔταξε Euripides* ισωτηtat &ta ι.,en kaia ριομοναιορισεν *R* ισοτν. ταт. ετaξενκai αριθμον διωρισεν *A* ισοτaτετaζεν κaταριθμον δι*ρισεν *sic ni f. in loco passim corr. D* (N, ι, ι *sup. lin.*) **οτε. τaτεντaζεν καi αριθμον diαρεcεν *d* οτη, τaτνετa, ζεν καi. αρεμο diαρισεν *G om. L* οτετa, θνητa, ζεινκ, αριθμον diαρεισεν *sup. lin. add. versu Lat.* quando mortalia uiuere et numerum diuisit *l* ισοτηaτa. τνεττa. ξενκaτa. ριθμον. diωρισεν. *K* ισοτηταтετaζεν *spatio duarum lin. rel. om. sqq. usque ad τέκνον H*

13 Idem] *r* αεμ *R* eisdem] *d* isdem *D* *Eur. Phoen. v.* 582 *Matth.* 591 *Valck. cf. lib.* II *l. l.* 14 aπωaομεcθa *A* aποaμεcθa *K* ηπωλομεcθa (aπολομειcθαι (Y *sup. lin.*) *d*) λια κaκοcπaydε cεyc (*hoc voc. in litura*) τεκνον *D* aποaμεθεa λικaκοcπεyογaεic τεκνον *G* aπολομεcθaι λια κaκογc; παιλεγcεic; τεκνον *in lac. a pr. m. relictam add. versu* perisse propter malos corriges filios *inseruit l* σπεύδεις] aπεic *R* 15 In (Inuenitur *g*) tamen etiam .m. *G* possitum *G* 16 mure *A* 17 Callimachus *DHGLK in Αἰτίοις lib.* I § 30, *in tertio Αἰτίων lib.* II § 12, *fragm.* XXVII *Bentl.*

18 τoc *DKl* τac *G* τ*c *L* μνηcapχιoc *A* (M) νηcapχιoc *R* μνεcapχιoc *D* τωcμενoμνηcapχι *rell. om. H* εφν *R* εφε *GL* ἔφη — συναινῶ *om. D* εφη χηνoc oahcynayno *d* ξένος] *l* ξ*νoc *L* συναινῶ] *l* cynaιn *L* cιnaιnω *R* cynaιnω *A* *verba sic* τocμεn, o, μnhc, apχειoc, εφε, ξενoc, ωaκ, cynaιnω *divisa* proprium (τocμεn *scil.!*) mneticus antiquus dicebat peregrinos hic proprium nomen (cynaιnω!)

Apud antiquissimos Graecorum non plus sedecim erant literae, quibus IIII 12
ab illis acceptis Latini antiquitatem servaverunt perpetuam. nam si verissime velimus inspicere eas [hoc est sedecim], non plus duas additas in Latino inveniemus sermone:

Ϝ Aeolicum digamma, quod apud antiquissimos Latinorum eandem vim quam apud Aeolis habuit. eum autem prope sonum, quem nunc habet, significabat p cum aspiratione, sicut etiam apud veteres Graecos pro φ π et Ͱ, unde nunc quoque in Graecis nominibus antiquam scripturam servamus pro φ p et h ponentes, ut 'Orpheus', 'Phaethon'. postea vero in Latinis verbis placuit pro p et h f scribi, ut 'fama', 'filius', 'facio', loco autem digamma u pro consonante, quod cognatione | soni videbatur
affinis esse digamma ea litera. quare cum f loco mutae ponatur [id est p 13
et h sive φ], miror hanc inter semivocales posuisse artium scriptores: nihil enim aliud habet haec litera semivocalis nisi nominis prolationem, quae a vocali incipit. sed hoc potestatem mutare literae non debuit: si enim esset semivocalis, necessario terminalis nominum inveniretur, quod minime reperies, nec ante l vel r in eadem syllaba poni posset, qui locus mutarum est dum taxat, nec communem ante easdem posita faceret syllabam. postremo Graeci, quibus in omnia doctrinae auctoribus utimur, φ, cu||ius locum apud nos f obtinet, quod ostenditur in his maxime dictionibus, quas a Graecis sumpsimus, hoc est 'fama', 'fuga', 'fur', mutam esse confir-
mant. sciendum tamen, quod hic quoque error a quibusdam antiquis Grae- 14
corum grammaticis invasit Latinos, qui φ et ϑ et χ semivocales putabant, nulla alia causa, nisi quod spiritus in eis abundet, inducti. quod si esset verum, debuit c quoque vel t addita aspiratione semivocalis esse, quod omni caret ratione: spiritus enim potestatem literae non mutat, unde nec vocales addita aspiratione aliae fiunt et aliae ea dempta. hoc tamen scire

interpretatur l ὧδε συναινῶ] ὤλεσεν αἰνῶς *de Pauw Hephaest. p.* 103. *at v. d'Orvillium vann. crit. c.* X *p.* 508 *sqq.* ὧγε συναινῶ *Blomfield Callimach. p.* 180 1 De numero litterarum apud ueteres *inscr. ADL* plus quam sedecim *ADGLK* litterae erant *D* 2 uerissime *om. GL* 3 plus quam duas *ADGLK* 4 inuenimus *GLKH* inueniamus *D* 5 De Ϝ *inscr. AD* Ϝ *eras. in D* Ϝ est aeolicum *GK* Ϝ [est] aeolicum *L* aput *H* latinorum uerius eandem *GL* 6 Aeolis] *r* aeoles *vel* eoles *R rell.* habuit] *d* habuit Φ *D cf. Schneiderum Elementarlehre p.* 263 *sq.* habet Ϝ *rgl* significatbat *K* 7 p cum aspiratione significabat *D* apud] *r* aput *R* 8 et Ͱ] *in ras. r* et h *ADH* 9 p et h] *g* p & [h] *in ras. r* п et н *D* ph *GL* phaeton *H* pheton *R* phoeton *ADGLKr* 10 pro] loco *G* п & н *D* factio *D* 11 digamma] *rd* digammae *RDGLK* uideatur *L* 12 adfinis *D* digammae *RGLK* ponitur *AD* pro p *D* 13 et *om. G add. g* possuise *G* 14 litera (littera *L*) de semiuocali sono semiuocalis *GL* (semiuocalis *lin. subduct. in L*) saemiuocalis *A* quae] quod *L* 15 mutare] *d* motare *KD* litterae mutare *H* literae motare *G* litterae *om. H* 16 esset *om. K* 17 reperies] *d* repperies *RLD* repperias *A* 18 duntaxat *GL* 19 omnia doctrinae *R* omni doctrina *rell.* cuius] *r* cui *R* 20 f. apud nos *G* optinet *HGLr* maximae in his *D* dictionibus] *r* diccionibus *R* 22 sciendum est tamen *GLK* sciendum tamen est *D* 23 grammaticis] *L* uel grammaticos *l* inuassit *G* 24 in *om. ADG del. l* habundet *h* inducti *in marg. add. l* 25 aspiraticione *K* semiuocalis] *rd* semiuocales *RDGL* quod] *h* quo *H* 26 mutat] *d* motat *GD* nec *om. H* 27 aspira *H*

debemus, quod non fixis labris est pronuntianda f, quomodo ph, atque hoc solum interest.

X etiam duplicem loco c et s vel g et s postea a Graecis inventam assumpsimus.

K enim et q, quamvis figura et nomine | videantur aliquam habere differentiam, cum c tamen eandem tam in sono vocum quam in metro potestatem continent. et k quidem penitus supervacua est: nulla enim videtur ratio, cur a sequente haec scribi debeat: 'Carthago' enim et 'caput', sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono nec in
15 potestate eiusdem consonantis differentiam. q vero propter nihil aliud scribenda videtur esse, nisi ut ostendat, sequens u ante alteram vocalem in eadem syllaba positam perdere vim literae in metro. quod si ideo alia litera est existimanda quam c, debet g quoque, cum similiter praeponitur u amittenti vim literae, alia putari, et alia, cum id non facit. dicimus enim 'anguis' sicuti 'quis' et 'augur' sicuti 'cur'.

Vnde si velimus cum veritate contemplari, ut diximus, non plus decem et octo literas in Latino sermone habemus, hoc est sedecim antiquas Graecorum et f et x postea additas, et eas quoque ab eisdem sumptas. nam y et z Graecorum causa, ut supra dictum est, ascivimus nominum,
16 h autem aspirationis est nota et nihil aliud habet literae nisi figuram et quod in versu scribitur || inter alias literas. quod si sufficeret, ut elementum putaretur, nihilominus quorundam etiam numerorum figurae, quia in versu inter alias literas scribuntur, quamvis eis dissimiles sint, elementa

aliae fiunt *ex* alia effiunt *corr. R* fiunt et aliae ea dempta] *l* fiunt et alia ea dempta *g* fiunt aliae dempta *L* fiunt alia dempta *G* eadem dempta *A* 1 pronuntianda] *r* pronuncianda *RH*, *in quo voc. per c vel per t scribendo constantem aliquot codd. inconstantiam non amplius enotabo* pronuntienda *A* pronuntianda est *GL* p et h *Arg* 2 interest pronuntiando (pronuntiando *in marg. add. K*) *DKL* 3 De X *inscr. D* a *om. R add. r* 4 adsumpsimus *D* 5 De K et Q *inscr. D* enim *D* etiam *supscr. d* figurae *A* 6 tam *ex* quam *corr. L* 7 continent potestatem *D* poenitus *H* est *om. GL add. l* 8 a haec sequente k scribi *K* haec (hec *A*) k scribi *RA*, haec *del. r* debeat] *d* debet *D* cartago *Ar* karthago *H* kartago *DGL* caput] *r* capud *R* kaput *H* 9 in potestate] *dl* in potestate in metro *DGL* 10 De Q *inscr. D* propter *supscr. r* 11 seques *A* sequentem *G* 12 positam] *g* possitam *G* positum *H* 13 existimando. ** quā *R* 14 amittenti (amitenti *L*) u *GL* amittenti *ex* ammittenti *corr. DH ex* amittendi *A* facit] *r* facit u *R* 15 enim *om. K* sicut *G* *post* sicuti *voce.* quis et augur sicuti *om. R add. r* sicut ïacur *G* qur *A* 16 plus quam *GK* decim *a* 17 octo] vii *ex* viii *effecit l* sedecem *Kl* sexdecem *L* 19 causa graecorum nominum ut supra dictum est ascivimus *GL* adscivimus *RAD* assciuimus *rg* 20 De H *inscr. D* autem] uero *D* adspirationis *H* est *om. GL* nota est *K* 21 uersu] *r* uersus *R* elementum] *r* aelementum *R* elimentum *LK* ylementum *G ut assolent* 22 nihilhominus *RD* nihil ominis *H* *post* figurae: ϛ. vi. erisin. ϙ. xc. coppe. ϡ dcccc enacnos *ad marg.* Noli scribere in textum *A* ut sunt ista ϛ erisena pro vi q coppe p xc pro dcccc ϡ ennachos *d cf. schol. cod. Vatic.* 1480 *s. X conscripti ad h. l.* uidelicet alfabeti. in eo enim tres scribuntur figurae significantes sex xc dcccc ita .ϛ. q. ϡ. quarum nomina haec eriseno. cofe. equofe. et istę siquidem dissimiles sunt litteris. quae figurae si minimae sunt adhibendae elementa sine dubio nec h elementum sed nota aspirationis quia] *d* qua *D* 23 disimiles *L* dissimilesint *K* desimiles (uel disimiles *g*) sunt *G* elementa] *r* helementa *R*

sunt habenda. sed minime hoc est adhibendum, nec aliud aliquid ex accidentibus proprietatem ostendit uniuscuiusque elementi, quomodo potestas, qua caret aspiratio; neque enim vocalis nec consonans esse potest. vocalis non est h, quia a se vocem non facit, nec semivocalis, cum nulla syllaba Latina vel Graeca per integras dictiones in eam desinit, nec muta, cum in eadem syllaba cum duabus mutis bis ponitur, ut 'Phthius', 'Erichthonius'. nulla enim syllaba plus dua|bus potest mutis habere iuxta se positis, nec plus tribus consonantibus continuare. auctoritas quoque tam V a r r o n i s quam M a c r i teste C e n s o r i n o nec k nec q nec h in numero adhibet literarum.

Videntur tamen i et u, cum in consonantes transeunt, quantum ad potestatem, quod maximum est in elementis, aliae literae esse praeter supra dictas; multum enim interest, utrum vocales sint an consonantes. sicut enim, quamvis in varia figura et vario nomine sint k et q et c, tamen, quia unam vim habent tam in metro quam in sono, pro una litera accipi debent, sic i et u, quamvis unum nomen et unam habeant figuram tam vocales quam consonantes, tamen, quia diversum sonum et diversam vim habent in metris et in pronuntiatione syllabarum, non sunt in eisdem meo iudicio elementis accipiendae, quamvis et C e n s o r i n o, doctissimo artis grammaticae, idem placuit. 17

Multa enim est differentia inter consonantes, ut diximus, et vocales. tantum enim fere interest inter vocales et consonantes, quantum inter animas et corpora. animae enim per se moventur, ut philosophis videtur, et corpora movent, corpora vero nec per se sine anima moveri possunt nec animas movent, sed ab illis moventur. vocales similiter et per se moventur || ad perficiendam syllabam et consonantes movent secum, consonantes vero sine vocalibus immobiles sunt. Et i quidem modo pro simplici modo 18

1 habendae *Ld* 2 propriaetatem *R* elementi] *r* aelementi *R* 3 neque consonans *Kr* 4 h *om. GL* facit *D* habet *supscr. d* nulla *add. d* 5 per integras dictiones] in perfecta dictione *GL* uel per integras *in mg. g* dictiones] *r* dicciones *R* eam] *rd* eandem *R* eam non *D* dissinit *K* desinat *DL* dissinat *G* 6 mutis] syllabis *A* ut. ut Ph.tius (o) *R* phthens *GL* ευριοε *Dd* Erichthonius] *d* erechthonius *GD* 7 sillaba enim *L* mutis potest *ADHK* potest habere *om. GL* iuxta se] *g* se iuxta *LG* 8 possitis *G* continuare] continuare potest *Gl* autoritas *D* tam *in marg. add. h* 9 Varronis] *pertinent haec vel ad libros de antiquitate literarum vel ad opus de origine linguae Latinae, cf. Ritschelium de Varr. disc. libris p.* 27. 54 *sq. mus. phil.* VI *p.* 529 macri et censorini *GL* teste *in marg. l* Macri] *f. Pompei Macri, cui ordinandas bibliothecas delegaverat Augustus, v. Suet. Caes.* 56. *de hoc Macro cf. Welckerum trag. Gr. p.* 1329 *sq. Meinekium act. menstr. acad. Berol.* 1850 *p.* 255 *sqq. vindic. Strab. p.* 213 *sq.* Censorino] *in op. inc. cf. O. Iahnii prolegg. in Cens. p.* VII k] f *K* *ante* k *unius lit., post* q *duarum lit.* (ue *ni f.*) *litura in R* nomero *A* 11 De I et V *inscr. A et in marg. Dr* 13 sint *om. GL* 14 et in·uario *GL* sint *K* 16 sic et i et *GL* habeant *h. l. om. G* habent *HK add. g* 17 consonantes habeant tamen *G* diuersum] *r* adiuersum *R* 18 habent] *l* habeant *L* et pronuntiatione *A* eisdem] *d* isdem *D* hisdem *GL* iisdem *l* 19 Censorino] *cf. O. Iahnium l. l.* 21 est *om. GLK* deferentia (ef *in litura*) *K* 22 quantum *R* 24 nec] non *GL* posunt *L* possent *in* possunt *corr. D* 25 et *om. D* et per se *om. H* 26 secum *add. r* 27 inmobiles *A* īmobiles *G* immobilesunt *H*

pro duplici accipitur consonante: pro simplici, quando ab eo incipit syllaba in principio dictionis posita subsequente vocali in eadem syllaba, ut 'Iuno', 'Iuppiter', pro duplici autem, quando in medio dictionis ab eo incipit syllaba post vocalem ante se positam subsequente quoque vocali in eadem syllaba, ut 'maius', 'peius', 'eius', in quo loco antiqui solebant geminare eandem i literam et | 'maiius', 'peiius', 'eiius' scribere, quod non aliter pronuntiari posset, quam si cum superiore syllaba prior i, cum
19 sequente altera proferretur, ut 'pei-ius', 'ei-ius', 'mai-ius'; nam quamvis sit consonans, in eadem syllaba geminata iungi non posset: ergo non aliter quam 'tellus', 'mannus' proferri debuit. unde 'Pompeiii' quoque genetivum per tria i scribebant, quorum duo superiora loco consonantium accipiebant, ut si dicas 'Pompelli'; nam tribus i iunctis qualis possit syllaba pronuntiari? quod Caesari doctissimo artis grammaticae placitum a Victore quoque in arte grammatica de syllabis comprobatur. pro simplici quoque in media dictione invenitur, sed in compositis, ut 'iniuria', 'adiungo', 'eiectus', 'reice'. Virgilius in bucolico [proceleusmaticum posuit pro dactylo]:

Tityre pascentes a flumine reice capellas;

20 numquam autem potest ante eam loco positam consonantis aspiratio inveniri, sicut nec ante u consonantem. unde 'hiulcus' trisyllabum est, nulla enim consonans ante se aspirationem recipit.

De I *inscr. AD* simplici] *g* semplici *G* 1 accepitur *H* consonante *om. L* simplici] *gd* semplici *G* simplici habetur quando *D* ab eo] *om. G* ab ipso *Lg* ab ea *DH* 2 posito *GL* 3 Iuppiter] *a* iupiter *ALH* diccionis *R*, *in* dictionis *ut assolet corr. r* eo] *R* ea *rell.* 4 se *om. ADHGLK add. d* subsequente] suquente *A* quoque *om. GL* 5 eandem] eadem *A* 6 et] *d* ut *D* maius *L* maius peius eius *R* ma.ius pei.ius (*om.* eiius) *H'* scribere] *d* scriberent *D* 7 superiori *GL* cum sequente] *d* consequente *D* consequenti *A* cum sequenti *a* 8 proferretur] *d* proferetur *DGL* peius eius maius *R* peiius maiius eiius *D* eiius *om. AHGLK* duo autem (et duo *AD*) i (ii *DGL*) pro duabus consonantibus accipiebant *post* maiius *add. ADGLK* 9 sit i In *Ad* 10 quoque genitiuum per tria iii (i *d*) *in marg. add. D* genetiuum *om. GL* genitinum *RKa et sic saepe libri* 11 trea *G* iii *AHLr* 12 pompeiii *GLK* i] *d* iii *ADHr* syllaba possit *K* Nam postremum i pro uocali est accipiendum *post* pronuntiari *add. DGL* 13 Caesari] *g* cessari *G* *inter C. Iulii Caesaris libri* I *de analogia fragmenta posuit Nipperdeius in ed. Caes. p.* 754 placitum] placitum fuisse *r* a Victore] *Hrd* auctore *RDA* auctori *GLK* uel auctori *pro v. l. spscr. d* a Victorino *Bondamus var. lect.* II 13 *p.* 307, *at v. Osannum Beiträge zur griech. u. röm. Litteraturgesch.* II 377, *qui C. Iulii Victoris rhetoris mentionem recte mihi videtur iniecisse. inter utramque sententiam fluctuatur Graefenhanius Gesch. d. Phil.* IIII 103 14 quoque *om. D add. d* de] in *G* conprobatur *AD* 15 simplici] *g* semplici *G* compositis] *a* conpositis *A* compossitis *G* 16 adiungo *G* reiectus *DGK* reice] *h* reiice *DGK Schneiderus Elementarlehre p.* 278 reicere *H* ut Virgilius *D* *Verg. ecl.* 3, 96 bucolico] *d* bucolicon *D* bocolico *GK* bocō *L* proceleusmaticum posuit pro dactylo *post* bucolico *inserit r ibidemque haec leguntur in GH*, *post* capellas *eadem vocc. extant in R rell.* proceleumaticum *RADgk* procleumaticum *K* proclimaticum *G* 17 possuit *G* dactilo *ADHGLKr* 18 tytire *AL* tytyre *DKG* titure *H* reice] *d* reiice *DGLK* rejice *Schneiderus Elementarlehre p.* 278 capel*l*as *K* 19 Nunquam *GL* potest *post* aspiratio *collocat D* eam] ī *in litura A* I litteram *D* consonantis possitam *G* adspiratio *H* 20 De septem

V vero loco consonantis posita eandem prorsus in omnibus vim habuit apud Latinos, quam apud Aeolis digamma. unde a plerisque ei no|men hoc datur, quod apud Aeolis habuit olim ϝ digamma, id est 'vau' ab ipsius voce profectum teste Varrone et Didymo, qui id ei nomen esse ostendunt. pro quo Caesar hanc Ⅎ figuram scribi voluit, quod || quamvis illi recte visum est, tamen consuetudo antiqua superavit. adeo autem hoc verum est, quod pro Aeolico digamma ϝ u ponitur: quod sicut illi solebant accipere digamma modo pro consonante simplici teste Astyage, qui diversis hoc ostendit usibus, ut in hoc versu:

Ὀψόμενος ϝελέναν ἑλικώπιδα,

sic nos quoque pro simplici habemus plerumque consonante u loco ϝ digamma positum, ut:

At Venus haud animo nequiquam exterrita mater.

est tamen quando idem Aeolis inveniuntur pro duplici quoque consonante 21 digamma posuisse, ut:

Νέστορα δὲ ϝῶ παιδός.

nos quoque videmur hoc sequi in praeterito perfecto et plusquamperfecto

potestatibus, u *inscr. A* de u. *D* 1 posita] *g* possita *G* prosus *L* prursus *K* 2 Aeolis] *H Darmst. a m. pr.* aeoles *RDK* eoles *AGL* habuit diganma *Hr* 3 Aeolis] *Hr* aeoles *vel* coles *R rell.* habuit *om. A* abuit *R* olim] *g* ollim *G* ϝ *in litura H, del. r* 4 Varrone] *cf. Cornut. ap. Cassiod. de orthogr. p. 2282 P. fr. Varr. inc. p. 342 ed. Bip., ubi hic l. est addendus* Didymo] *g* didimo *RK* dydimo *ADGL* Didymo] *Chalcentero, ut alii censent, Claudio iuniore, ut alii auctore Suida, in opere περὶ τῆς παρὰ Ῥωμαίων ἀναλογίας s. de Latinitate cf. M. Schmidtium Did. Chalc. fr. p. 345 sq., qui h. l. posuit ibid. fr. 1 p. 346 sq.* id *add. d* esse nomen ei *GL* 5 esse] *d* vau esse *D* figuram Ⅎ *AH* (Ⅎ *in litura in H*) scripturam Ⅎ *GL* scribere *D* 6 consuetudo antiqua] *a* antiqua consuetudo *AK* 7 dig (*in fine pag. abscissae* amma ϝ *periit*) *R* ϝ digamma *GL* ϝ *in litura in H* u *om. H* ponitur u *GL* quod] *d* quod ϝ *D* sicut *supscr. in A* 8 modo *om. H* semplice *G* simplice *g* Astyage] astiage *GLK cf. Suid. s. v., Eudoc. p. 64. M. Schmidtium Zeitschr. f. d. Gymnasialwesen* 1854 *p.* 127 9 ostendit uersibus ut est in *GKL* 10 ΟΥΟΜΕΝΟϹ *RA* ΟΦΟΜΕΝΟϹ *r* ΟΦΟΜΕΝΝΟϹ *G* ΟΦΟΜΗΝѠϹ *D* **οἰόμενος** *Putschius* Ο+ΟΜΕΝΟϹ ΕΛΕΝΗΝ ΕΛΙΚѠΠΕΔΑ *spscr.* aspiciens ·i· partim helenan circumdo puerum *in litura l prima tantum et quattuor extremis literis graecis profectis ab L*

ϝ

ϝΕΛΑΝΑΝ *R* ϝΕΛΕΝΑΝ *r* ΦΕΛΕΝΑΝ *AH* ϝΕΛΕΝΑΝ ΗΛΗΚѠΠΗΔΑ *D* ϝΕΛΕΝ. ΜΕΛΙΚΩΙ ΠΕΔΑ *G* ΕΛΙΚѠΠΗΔΑ *r* ΕΛΙΚѠΠΙΛΑ *A* ΕΛΙΚѠΤΠΑΛΑ *H* ΜΕΛΙΚѠΠΕΔΑ *K* *Alcmanis versus esse videtur, cf. Ahrensium de dial. Aeol. p. 8. 31. Bergkium poet. lyr. gr. ed. alt. fragm. adesp.* 31 *p.* 1049 11 consonante simplici habemus plerumque *K* consonante plerumque simplici habemus *LH* plerumque pro consonante semplici habemus *G* plerunque *L* plerumque *rell., sup. lin. add. in R* loqvo *ex* loco *factum in R* ϝ *eras. in R, in litura H* 12 positum *om. L* ut] *r* ΥΤ *R* 13 *Verg. Aen.* VIII 370 at *ex* ad *corr. AD* ad Venus aut (haut *Rom. m. alt.*) *Pal. Rom.* haut *GLK* 14 iidem *L* aeolis] *r* eolis *H* aeoles *vel* eoles *R rell.* inveniuntur] *r* ϝ inueniuntur *R* quoque *om. L* 15 ϝ *ante* digamma *in litura H, add. r* digamma *add. k* possuisse *G* 16 ΝΕϹΤΟΓΡΙΔΕ (Δ *in litura r*) ΔΕ ΟϝΥΙ ΠΑΡΔΟϹ *R unde*

ϝ † ΝΕΚΤΟΡΑ Ρ Λ

ΝΕΚΤΟΡΙΔΕ ϝѠΙ ΠΑΡΔΟϹ *effecit r* ΝΕϹΡΙΔϹΕ ΦѠΙΠΑΡΛΟϹ *A* hectora ΔΕ***ϝ ΠΑ‿ΔѠϹ *D*

ϝ

passim corr. a d hectoΡΙΔΕ ΡѠΙΠΡΑΟϹ (Ρ *in lit.*) *H* ΝϹΤΟΡΑ ΔΕ ϝΑΙ ΠΑΙΔѠϹ *G* **ϝῶ** *Bergkius* **ϝοῦ** *edd. om. L* ϝΑΙ · ΠΑΙΑ · ΔѠϹ · *K* ϝ ΠΑ***ΑΛѠϹ *add. interpret. totius loci* proprium nomen (ΝΕϹΤΟΡΑ *sc.*) autem tradens *L* *Alcmanis versus videtur, cf. Ahrensium l. l. et Bergkium l. l. fr.* 32 17 perfecto *add. r* et] *r*

tertiae et quartae coniugationis, in quibus i ante u consonantem posita producitur eademque subtracta corripitur, ut 'cupivi cupii', 'cupiveram cupieram', 'audivi audii', 'audiveram audieram'. inveniuntur etiam pro vocali correpta hoc digamma illi usi, ut Ἀλκμάν:

Καὶ χεῖμα πῦρ τε δάϝιον, |

est enim dimetrum iambicum, et sic est proferendum, ϝ ut faciat brevem syllabam. nostri quoque hoc ipsum fecisse inveniuntur et pro consonante u vocalem brevem accepisse, ut Horatius 'siluae' trisyllabum protulit in epodo hoc versu:

Nivesque deducunt Iovem, nunc mare nunc siluae:

est enim dimetrum iambicum coniunctum penthemimeri heroico, quod aliter
22 stare non potest, nisi 'siluae' trisyllabum accipiatur. similiter Catullus Veronensis

Quod zonam soluit diu ligatam

inter hendecasyllabos Phalaecios posuit, ergo nisi 'soluit' trisyllabum accipias, versus stare non possit. hoc tamen ipsum in derivativis vel compositis frequenter solet fieri, ut 'volvo volutus', 'solvo solutus', 'avis auceps, auspicium, augurium, augustus', 'lavo lautus', 'faveo fautor'.

Digamma Aeolis est quando in metris pro nihilo accipiebant, ut:

Ἀμὲς δ' ϝειρήναν † το δε γαρ θετο Μῶσα λίγεια,

ut *R* plusquamperfecto] *r* plusquam *R* 1 consonante producitur *A* possita *G* 2 que *sup. lin. add. R* 4 usi] *l* ussi *L* Alcman *RADH* ακμαν *GKL* *Alcmanis fr.* 77 *Welckeri,* 75 *Bergkii l. l.* 5 και. χει. μα. πυρ. τεδαφϝιον *Rr* κιχειμ πυρ τε δαφιον *A* καιχειμα πιρτε λαφιον (ϝαφιον *d*) *D* και χειμα πιρ τε δαφϝιον *H* και χειμα πιρ τεα a ϝιον *Gg* και κειμα πυρ τεαφϝον *add. interpr.* et illa ignisque linguens *in litura l* da · ϝιον · *K* 6 est *in litura l* iambicum] *r* iambigum *R om. A* est *om. GL* ut *om. AD add. d* 8 *Horat. epod.* 13, 2 syluae *D* 11 penthimimere *R* penthimemeri *r* pentemimere *H* pentememere *D* penthimenere *A* pentamemere *K* pentemere *G* pentime**re *L* heroicae *r* heroice *H* 12 catulus *K* *Catull. carm.* 2, 13 eronensis *L* 14 ligatum *G* 15 endacasyllabos *ADHK* entecasyllabos *R* endecas sillabas *L* endicas syllabas *G* phalecios *D* phalegios *GLK* phaleucios *A* phalleucios *R* phalenicios *H* possuit *K* 16 non posit *L* diriuatiuis *ADGK* compossitis *G* 17 fieri solet *G* ut *om. A* 18 auspitium *D* augurium] *g* angorium *GK* agustus *H* latus *H* 19 digamma] *R* ϝ digamma *HKrg* digamma ϝ *AD* ϝ *GL* aeoles *KLr* eoles *G* pro nihilo in metris *HGLK* 20 αμες δε ϝιρηναν το δε γαρ θετομωσα λλαγαια *R* αμες θε ϝειρνα το δε γαρ ϝετομωσα λλατεα *r* αμες. δεφει. ρ. ηναντοδε ταρετο μωσαλτατα *H* αμες δφειρηναν το δε ϝαρ θετο μωσαλιγαια *A* αμες δε φειρηναν τοδε ***ετομωσαια *D* αμνες φερηιναν ταδε τοιωμωσανϝαια *d* amec · δεφει· ρεναν· το· δε καρθετο μωσα λιϝαια *K* αμες λεκειρηιφητολσαϝαια *G* αμμες ειρηναντοδε του δεο μωσαν ϝαια *supscr. interpret.* nos pacificauerunt ipsi iurauerunt semper *in lac. l* *Ἄμμες δ' ϝειρήναντο θεοὶ τοὶ δ' ὤμοσαν ϝαιὲν a Ἄμμες δ' ϝειρήναν τὸ δὲ τ' ἄρ θέτο Μῶσα λιγαία Putschius. ad Alcmanem versum hunc rettulerunt Welckerus ad Alcmanem fr. l. Ahrensius l. l. Alcmani vel Terpandro tribuit Bergkius l. l. fr. adesp.* 33 *Ἀμὲς Bergkius* *ἄμμε δὲ s. ἄμμι δὲ Dawesius misc. crit. p.* 168 (*p.* 306 *ed. Kidd.*), *at*

est enim hexametrum heroicum. apud Latinos quoque hoc idem invenitur pro nihilo in metris, et maxime apud vetustissimos comicorum, ut Terentius in Andria:

Sine invídia laudem invénias et amí||cós pares:

est enim iambicum trimetrum, quod, nisi sine invi pro tribracho accipiatur, stare [versus] non potest. sciendum tamen, quod hoc ipsum Aeolis quidem ubique loco aspirationis ponebant effugientes spiritus asperitatem, nos autem in multis quidem, non tamen in omnibus illos sequimur, ut cum dicimus 'vespera', 'vis', 'vestis'.

Hiatus quoque causa solebant illi interponere Ϝ, quod ostendunt et poetae Aeolide usi - Ἀλκμάν:

Καὶ χεῖμα πῦρ τε δάϜιον -

et epigrammata, quae egomet legi in tripode vetustissimo Apollinis, qui stat | in Xerolopho Byzantii, sic scripta:

ΔΗΜΟΦΑϜΩΝ ΛΑϜΟΚΟϜΩΝ.

nos quoque hiatus causa interponimus v loco Ϝ, ut 'Davus', 'Argivus', 23
'pavo', 'ovum', 'ovis', 'bovis'. hoc tamen etiam per alias quasdam consonantes hiatus vel euphoniae causa solet fieri, ut 'prodest', 'comburo',

v. Giesium de dial. Aeol. p. 184 δ' Ϝειρήναν *cf. Giesium l. l. p.* 184 *sqq., qui docet genuinam scripturam fuisse s.* δ' ἰϜράναν *s.* δὲ Ϝράναν τὲ δέ, τάρροθε *'quamquam fortasse potius aliud oblitterati digamma exemplum latet, velut* τὸ δ' Ϝίαρ.' *Bergkius* λίγεια *Bergkius* λιγεια *Dawesius l. l.* λιγεῖα *Ahrensius de dial. Dor. p.* 187: *olim perperam* λιγαία, λιγαῖα, λίγαια

1 exametrum *RAHK* exameter *D* exametrȳ *d* aeroicum exsametrum *GL* aput *H* 2 antiquissimos *GL* ueteres *K* ut *om. K* Terentius] *rd* terrentius *RADGL et sic passim in codd. Ter. Andr.* I 1, 39 in Andria *om. K* versui accentus indidi secundum Prisciani sententiam, v. Bentleium ad h. l. et Ritschelium prolegg. in Plaut. p. CXLVII sq.* 4 sin^in^uidia *K* inuenies *GLK* 5 enim metrum iambicum *H* trimetrum iambicum *DK* sine *in* sin *mut. L* tribrachio *D* accipietur *H* 6 uersus non potest *RAHGLK* non potest uersus *D* tamen *om. K* est tamen *L* tamen est *G* ipsum Ϝ. *GL* ipsum digamma *K* Aeolis] *H* aeoles *in* aeolis *corr. R* aeoles *iterum r cum rell.* 7 effugentes *H* efugientes *K* fugientes *L* asperitatem spiritus *K* 8 non tamen *om. H* in omnibus tamen *GL* in *om. K* sequimur *add. k* 9 uesper *r* 10 interponere] intempore *A* Ϝ] digamma Ϝ. *RADH* Ϝ.digamma *r* et *om. H* etiam *D* 11 aeolidae *R* eolidae *GL* Aeolidae uti Alcman *Welckerus ad Alcm. fr. p.* 71, *Kiddius ad Dawesii miscell. p.* 206, *ubi inde a p.* 202 *totus hic locus illustratur, Ahrensius de dial. Dor. p.* 41 aeolide usi(Alcman)***ΛΦΛϜΟΝ ΛΑΟΚΑϜΟΝ *in lac. ampliore d* Alcman *H cf.* § 21 12 ΚΑΚΕΙΝΑ ΠΥΡΤΕΑΦϜΟΝ *l* ΚΑΙ *Ε***ΠΙΡΤ***ϜΙΟΝ *L* ΚΑΙ ΧΕΜΑ ΠΙΡΤΑΛΦΙΟΝ *H* ΧΕ^I^ΜΑ *R* ΧΕΜΑ *K* ΠΙΥΡ *R* ΠΙΡΤΗλΑϜΙΟΝ *G* τε *om. A* ΔΑΦΙΟΝ *R* ΛΑΦΙΟΝ *A* 13 epygammata *A* tripone *A* trepode *G* tripodode ^ue^tustissimo *K* uetustissimi *R* uetustissimo *D* appollinis *RGL* appollinius *K* 14 Xerolopho] *r cf. Io. Bapt. Pii annott. post. c.* 177 exerolopho *R* ΧΕΡΟΛΟΦΟ *L* chirolophi - zanti (*in mg.* pho) *K* bizantii *RHGL* byzancii *A* 15 ΔΗΜΟΦΑϜΩΝ ΛΑϜΟΚΟϜΩΝ] dΕΜΟΛΝΦΑϜΟΝ ΛΛΑΦΕΚΑϜΟΝ *R unde* dΕΜΟΝΦΑϜΟΝ ΛΑΦΟΚΩϜΟΝ *effecit r* ΛΗΜΟΦΛΦΟΝ ΛΑΦΟΚΑΦΟΝ *A* ΔΕΑΜϜΑϜΟΝΛΑΚΑϜΟΝ *D* ΛΕΜΑΦΛϜΟΝ· ΛΛϜΟΚΛϜΟΝ· *H* ΑΝΜΟϜΑϜΟΝ ΛΑΚΩϜΟΝ *K* ΑΝΦΑϜΟΝ (proprium nomen) ΛΑΟΚΑϜΟΝ (proprium nomen) *in lit. l* ophaϜΟΝzaφa ΚΑϜΟΝ. *G cf. var. lect. lib.* VI § 69 16 Et nos *H* hiatus *ex* hiatur *corr. R* loco digamme ut *K* loco digamma Ϝ ut *RADH* 17 etiam *om. K* 18 ut prodes prodest *D* conburo *A*

'sicubi', 'nuncubi', quod Graeci quoque solent facere: 'μηκέτι', 'οὐκέτι': sed tamen hoc attendendum est, quod praevaluit in hac litera [id est in u loco digamma posita] potestas simplicis consonantis apud omnium poetarum doctissimos.

In b etiam solet apud Aeolis transire Ϝ digamma, quotiens ab ρ incipit dictio, quae solet aspirari, ut 'ϝρήτωρ' 'βρήτωρ' dicunt, quod digamma nisi vocali praeponi et in principio syllabae non potest. ideo autem locum quoque transmutavit, quia b vel digamma post ρ in eadem syllaba pronuntiari non potest. apud nos quoque est invenire, quod pro u consonante b ponitur, ut 'caelebs', caelestium vitam ducens, per b scribitur, quod u consonans ante consonantem poni non potest. sed etiam 'Bruges' et 'Belena' antiquissimi dicebant teste **Quintiliano**, qui hoc ostendit in **primo institutionum oratoriarum**: nec mirum, cum b quoque in u euphoniae causa converti invenimus, ut 'aufero' pro 'abfero'.

V 24 Aspiratio ante vocales omnes poni potest, post consonantes autem quattuor tantummodo more antiquo Graecorum: c t p r, ut 'habeo', 'Herennius', 'heros', 'hiems', 'homo', 'humus', 'Hylas', 'Chremes', 'Thraso', 'Philippus', 'Pyrrhus'. ideo autem extrinsecus ascribitur vocalibus, ut minimum sonet, consonantibus autem intrinsecus, ut plurimum: omnis || enim litera sive vox plus sonat ipsa sese, cum postponitur,

1 hincubi (nu *supra* hi) *deinde add.* sum enim es est conuro quasi conburo debuit facere *D* quae *del. d* quoque *add. k* μηκέτι οὐκέτι] *sic in lit. l* MEKETI OYKETI *RD* MHKEΠOYKETI *AH* MEKE · ϜIOYϜETI · *G* MEKIϜIOYϜESI *K* 2 sed tamen] *litura absumptum in R* hoc *expunxit r* adtendendum *RADHK* in *ante* u *om. A* 3 digammae *GLK* posito *HGLKra*, posito *iterum del. et* posita *restit. est in R* semplicis *GK* aput *H* omnium ap̄ *GL* 5 apud aeoles solet *K* apud eoles *h* aput aeolis *ni f. H* Aeolis] *Ar* aeolenses *D* uel aeoles *supscr. d* aeoles *vel* eoles *RGLK* ab r. *RAD* 6 rethor BPNTωP *R* rhetor BPHTωP *A* ϜPHTOP BPHTOP *GL* (OP *in* ωP *utrubique corr. l*) pro ϜPETωPBPETOP *K* ut rhet. or br(h)ethor P(h)HTωP Ϝ PHTωP. *H* quod] ideo quod *r* 7 praeponi non potest et in principio syllabae (sillabae *L*). ap̄ nos quoque *GL*, *vocc.* non potest. ideo *usque ad* pronuntiari non potest *in marg. add. gl* et in principio syllabae *om. K add. k* 8 transmutauit] *d* transmotauit *KD* digamma] Ϝ. *K* post r. *AHgl* post .r.P. *Rr ut* P *profectum videatur ab r* 9 aput *H* est inuenire quod *add. d* quoque inuenitur *Kl*, *pro var. lect. supscr. g* est inuenire *GL* 10 caelestem *K* consonans u. *K* 11 uel briges *pro v. l. supscr. g* blena *GLK* 12 Quintiliano] *g* quintilliano *AG* cintilliano *K* *Quint. inst. or.* I 4, 15 institutionum libro *GLK* quoque *add. d* 14 ut *om. RAH* 15 DE H. ITERVM. *inscr. AD* Quot litteris aspiratio praeponi subponiue potest *L* Aspiratio quoque ante *ADh* omnes uocales *GLK* possunt (fortis) *A* autem] uero *K* 16 p. t. *GLK* herenius *HL* 17 heros *A* haeros *L* hiems] *r* hiemps *RA* chremes *ex* cheremes *corr. R* 18 thrasso *GLK* Philippus] *g* philipus *G* philosophus *K* phirrhus *GLK* pirrhus *g* *exemplis ab* habeo *usque ad* Hylas *suo loco omissis* ut chremes thraso philippus pirrhus. Item in uocalibus ut habeo herennius (heros) hiemps homo humus. Ideo *D* Item — humus *del.*, *in marg.* heros hiemps homo hilas *add. d* autem *om. GL* extrinsecus] extrin *A* ascribitur] *l* adscribitur *RD* asscribitur *L* 19 minimum *L* autem *om. K* plurimum sonet *GLK* 20 enim *add. l* sonat cum ipsa secum postponitur *GLK* sese] *v. l.* uel secum *add. rd*

quam cum anteponitur, quod vocalibus accidens esse videtur, nec, si tollatur ea, périt etiam vis significationis, ut si dicam 'Erennius' | absque aspiratione, quamvis vitium videar facere, intellectus tamen permanet. consonantibus autem sic cohaeret, ut eiusdem penitus substantiae sit, ut, si auferatur, significationis vim minuat prorsus, ut si dicam 'Cremes' pro 'Chremes'. unde hac considerata ratione Graecorum doctissimi singulas fecerunt eas quoque literas, quippe pro τ⊦ ϑ, pro π⊦ φ, pro κ⊦ χ scribentes. nos autem antiquam scripturam servavimus. in Latinis tamen dic- 25 tionibus nos quoque pro ph coepimus f scribere, ut 'filius', 'fama', 'fuga', nisi quod, ut supra docuimus, est aliqua in pronuntiatione eius literae differentia cum sono ph.

ϱ⊦ autem ideo non est translatum ab illis in aliam figuram, quod nec sic cohaeret huic quomodo mutis nec, si tollatur, minuit significationem. quamvis enim subtracta aspiratione dicam 'retor', 'Pyrrus', intellectus integer manet, non aliter quam si antecedens vocalibus auferatur, unde ostenditur ex hoc quoque aliqua esse cognatio r literae cum vocalibus. ex quo quidam dubitaverunt, utrum praeponi debeat huic aspiratio an subiungi. unde Aeolis loco, ut diximus, aspirationis digamma ponentes in dictionibus ab ϱ incipientibus, solent loco digamma β scribere, indicantes debere praeponi digamma quasi vocali: sed rursus quasi consonanti digamma in eadem syllaba praepone|re recusantes, commutabant id in β, 'βϱήτωϱ', 'βϱόδος' dicentes. sed apud Graecos haec litera, id est ϱ, multis modis fungitur loco vocalis, ut in declinatione nominum in ϱα et in α puram desinentium, quae similiter a servant per obliquos casus, ut 'ὦϱα ὥϱας', 'σοφία σοφίας', apud Latinos autem non adeo.

(Quaeritur, cur in 'vah', 'ah' post vocales ponitur aspiratio, et dici-

1 accedens *GL* 2 ea *om.* *H* Erenius *L* absque] sine *K* 3 permanet integer. *l* permanet intiger. *K* 4 eiusdem] *l ex corr.* huiusdem *G* subtantiae *A* 5 pro Crhemes *H* 7 quippe pro th ϑ pro ph φ pro ch χ *D et in litura r* ᴛʜ *AH* ᴘʜ *AH* ᴋʜ *A* ᴋ. ʜ. *H* 8 antiquam *add. k* seruamus *GLK* dictionibus *om.* *K in marg. add. k* dictionibus uel nothis *GL* 9 cepimus *AD* ut filius] *r* filius *RA* 10 fuga] fur *K* supra diximus *HGK* huius *G* eius differentia (litterae) ϝ cum ph. huius etiam ostendit ipsius palati pulsus et linguae et labiorum .ϝ. cum sono ᴘ. ʜ. *A* 11 differentia .ϝ. cum *H* differentia (f) cum *G* differentia hoc autem ostendit etiam ipsius palati pulsus et linguae et labiorum .f. cum sono ph. *D eadem ab* hoc — f *in marg. inf. posuit l*

12 ϱ⊦] rh *RD* ʀ · ʜ · *AH* 13 muttis *L* 14 retor (⊦ ⊦ *add. k*) *K* pirrus *DK* phirrus *GL* 15 intiger *GK* manet integer *D* auferatur aspiratio *D* 16 ex hoc quoque *om.* *K* esse aliqua *D* r] ϱ *K* 17 an subiungi huic aspiratio *D* aspirationi *A* subiungi] *g* subiungui *G* 18 Aeolis] *r* aeoles *R rell.* ut diximus loco *H* digammā *A* digammae *GKL* 19 ϱ] .R. *RADH* b. *AK* 20 rur(sus) *L* 21 recusantes *KL* commutabant] *d* commotabant *DGk* commodabant *K* b. ut *AHK* βϱήτωϱ βϱόδος] *α* brethor brodos *RDK* bretor brodos *AH* brodos bretor *GL* 22 .R. *RADH* 23 fungitur] *g* funguitur *G* ut est in *GLK* in ϱα et in α] *α* in ra et in a *RDHGK* in ʀᴀ · et in · ᴀ · *A* in ra uel in a *L* 24 disinentium *G* obliquos] *g* oblicos *G* casus *om.* *K* 25 cωφια cωφιac *D* copia copiac *L* non. Ideo quaeritur *L* 26 uah uah ah *GLK* (ah *ex*

mus, quod apocopa facta est extremae vocalis, cui praeponebatur aspiratio; nam perfecta 'vaha', 'aha' sunt. ideo autem abscisione facta extremae vocalis || tamen aspiratio mansit ex superiore pendens vocali, quia suum est interiectionis voce abscondita proferri. itaque pars absconditae extremitatis videtur congrue interiectionis naturali prolatione remansisse: nec mirum, cum in Syrorum Aegyptiorumque dictionibus soleant etiam in fine aspirari vocales, — interiectionum autem pleraeque communes sunt naturaliter omnium gentium voces.)

26 Inter c sine aspiratione et cum aspiratione est g, inter t quoque et th est d et inter p et ph sive f est b. sunt igitur hae tres, hoc est b g d, mediae, quae nec penitus carent aspiratione nec eam plenam possident. hoc autem ostendit etiam ipsius palati pulsus et linguae vel labrorum consimilis quidem in ternis, in p et ph vel f et b et rursus in c et ch et g, similiter in t et th et d. sed in levibus exterior fit pulsus, in asperis interior, in | mediis inter utrumque supra dictorum locum, quod facile dinoscitur, si attendamus in supra dictis motibus ora mirabili naturae lege modulantibus voces. tanta autem est cognatio earum, quod invicem inveniuntur pro se positae in quibusdam dictionibus, ut 'ambo' pro '*ἄμφω*', 'buxus' pro '*πύξος*' et 'publicus' pro 'puplicus', 'triumphus' pro '*θρίαμβος*', 'gubernator' '*κυβερνήτης*', 'gobio' '*κωβιός*', 'Caere' *ἀπὸ τοῦ*

ach *corr. K*) 1 apocope *K* apogope *G* apagope *L* 2 uaha naha aha *GL* uaha naha acha *K* sunt *om. GL* extremae facta *L* extrema *G* uocalis cui preponebatur aspiratio (tamen aspiratio) mansit *R corr. pr. m.* 4 proferri abscondita *L* abscondita*(e) *L* 5 congruae *G* interiectionis] *r* interieccionis *R* in interiectionis *HL* in interiectionis *G* prolatioñ *D*, *an* prolationi? 6 syrrorum *R* sirorum *DGL* aegiptiorumque *G* dictionibus] *r* dicionibus *R* 7 interiectionum] *r* interieccionum *R* pleraeque] *r* plereque *a* pleraque *K* plerumque *RA* sunt *om. L* 9 DE COGNATIONE CONSONANTIVM INTER SE *inscr. AD* et c cum *G* 10 th. d. *HGL* et *ante* inter *om. GLK* p et *om. H* tres *om. H* dg *K* 11 maediae *R* poenitus *H* carent penitus *D* aspiratione *in litura H* 12 ipsius *om. KL* palathi *GL* et labiorum *KL* .consimilis est *GL* 13 in ternis in] in ternis *g* internis *K* inter *L et ni f. G* internis in ph *H* in p] cognatio inter p *D* inter p *A* uel] et *D* in c] *g* inter c *DGL* in c et ch] in ch *H* 14 in t] *g* inter t *DGL* in t et th] in th *H* 15 utrumque *L* denoscitur *G* dignoscitur *A* 16 si *ex* sed *corr. a* adtendamus *RG* modolantibus *G* modulantibis *K* modulantia *H edd. nisi quod* modulentia *3* 17 uoces *in marg. r* 18 per se *K* possitae *G* αмφο *GKL* 19 πυzοc *AK* πιΞοc *H* puplicus pro puφlicus (φ *in litura*) *K* pro puplicos *D et pro v. l. in marg. g* pro πυβλικοc *G* pro πυφλικοc *L* pro βυπλικουc *H* pro *πούπλικος edd., nisi quod lac. Gr. voc. reliquit 1*, pro *πόπλικος 3*: '*erträglicher wäre wenigstens* Publicius pro *Πουπλίκιος*' *Schneiderus Elementarlehre* I 225 τριαμβοc *D* treαмβοc *K* τhριυмβοc *G* thriυmβοc *L* 20 κυβερνηθηc *R* κυβερνετεc *A* pro κυβερνητηc *in litura l* pro κυβερνατοc *G* pro γυβερνατηc *K* punicens φωενκεωc porpureū (pro) πωρφυρηωn gubernator pro κυβηρνητεc gobio pro κωβηωc cera απω *r* τoυ χαιρη deus θωc *D* κωβεοc *RA* κοβιοc *H* pro κοβυοc *G* pro κοβιοc *K* pro κοβιωc *L* caera *KL* coera *G* απο θου καιρε *R* χαιρη *K et in litura l*

'χαῖρε', 'puniceus' 'φοινίκεος', 'deus' 'θεός', 'purpureum' 'πορφύρεον'.

Hoc quoque observandum est, quod ad comparationem aliarum conso- 27
nantium, quae solent mutari vel abici per casus, immutabiles sunt apud nos tres, l n r: per omnes enim casus eaedem permanent, ut 'sal salis', 'flumen fluminis', 'Caesar Caesaris'. t quoque et c, quamvis in tribus solis inveniantur nominibus, quae possunt declinari, hoc idem servant, ut 'caput capitis' et ab eo composita 'sinciput sincipitis', 'occiput occipitis', 'allec allecis', 'lac lactis', in quo etiam t additur. quare a quibusdam non irrationabiliter nominativus 'hoc lacte' prolatus invenitur. reliquae vero consonantes mutantur vel abiciuntur: d, ut 'aliquid alicuius'; m, 'templum templi', 'Pelium Pelii'; s, 'magnus magni'; x, 'rex regis', 'nix nivis'.

In verborum quoque praeteritis perfectis solent omnes || modo mutari modo manere, | exceptis l p s x. hae enim numquam mutantur, ut 'habeo habui', 'iubeo iussi', 'compesco compescui', 'dico dixi', 'ascendo ascendi', 'laedo laesi', 'lego legi', 'pingo pinxi', 'demo dempsi', 'premo pressi', 'moneo monui', 'sino sivi', 'nequeo nequivi', 'torqueo torsi', 'dissero disserui', 'uro ussi', 'verto verti', 'flecto flexi'. illae autem quattuor, ut supra diximus, numquam mutantur in praeterito perfecto: l, 'caelo caelavi', 'doleo dolui', 'volo volui', 'mollio mollivi'; p, 'turpo turpavi', 'stupeo stupui', 'scalpo scalpsi', 'lippio lippivi'; s, 'quasso quassavi', 'censeo censui', 'arcesso arcessivi'; x, 'nexo nexui', 'texo texui'.

1 φινικεος *R* φηνεκεος *A* φενικεος *H* pro φονικεος *GL* θε.ωc *ex* θεωc *n. f. effectum in G* porpureum pro πορφυριων *G* πορφιρεον *RH* pro πορφυρεον *L* 3 DE CONSONANTIBVS QVE MVTANTVR VEL NON IN NOMINIBVS *inscr. A* DE CONSONANTIBVS QVE MVTANTVR (MOTANTVR *D*) IN NOMINIBVS ET QVAE (QVE *L*) NON. *DL* est *om. H* conparationem *D* 4 motari *GK* motari *D* abici *G* abiici *LK* inmutabiles *Ad* inmotabiles *D* immotabiles *GL* sunt ut apud *AD* aput *H* 5 casus enim *H* eaedem] *dk* eadem *DGK* remanent *GL* 7 inueniuntur *K* nominibus inueniuntur *D* possent *R* posunt *LK* ut *om. HL* 8 conposita *D* ut sinciput. (senciput *k*) tis *K* 9 hallec *H* alec alecis *R* hallec hallecis *D* hallec.is *K aspir. not. utrubique add. g* t *add. k* t additur lact. *D* a *add. dh* 10 inrationabiliter *RADK* irracionabiliter *H* 11 abiciuntur uel motantur *D* abiiciuntur uel mutantur *H* uel motantur uel abiiciuntur *G* uel abiiciuntur uel motantur *K* m ut templum *DHGLK* 12 poelium poelii *L* s ut magnus *DHKr* x ut rex *DK* 14 *ante* In uerborum *inscr.* DE CONSONANTIBVS QVAE (QVE *A*) MVTANTVR (MOTANTVR *D*) IN VERBIS ET QVAE NON. (ET QVAE NON *om. A*) *ADL* motari *DGK* 15 exceptis quattuor l *AD* nunquam *GLK* matantur *R* motantur *et sic fere constanter DGK* 16 iussi] *k* iusi *LK* compesco compescui] *k* compisco compiscui *GLK* conpescui *H* 17 demsi *H* praemo *RA* 18 minui *D* munui *H* 19 desero deserui *GLK* usi *L* flexo *D* 20 nunquam *GLK* l ut caelo *DHGLK* ut celo. celaui *A* 21 doleo dolui] *r* deleo dolaui *R* 22 stupiui *L* lippio lippivi] *r* lipio lipiui *RAL* quaso quasaui *L* 23 censiui *H* arcesco *D*

28 Vocales quoque in eisdem perfectis, quae in principalibus syllabis inveniuntur verborum, modo ex correptis producuntur, modo mutantur in alias vocales, modo manent eaedem. producuntur plerumque omnes, ut 'faveo fāvi', 'caveo cāvi', 'sedeo sēdi', 'lego lēgi', 'video vīdi', 'moveo mōvi', 'foveo fōvi', 'fugio fūgi'.

Mutantur a et e: a quidem in e modo productam modo correptam; productam, ut 'ago ēgi', 'capio cēpi', 'facio fēci', 'frango frēgi'; correptam, 'tango tĕtigi', 'cado cĕcidi', 'parco pĕperci'. e vero transit in i, ut 'eo' 'ivi' vel 'ii' - Solinus in collectaneis vel polyhistore: Tatius in arce, ubi nunc aedes est Iunonis Monetae, qui anno quinto quam ingressus urbem fuerat, a Laurentibus interemptus est, septima et vicensima Olym|piade hominem exivit-,
29 'queo' 'quivi' vel 'quii'. haec eadem vocalis paenultima in verbis secundae coniugationis saepe mutatur in u, ut 'doceo docui', 'moneo monui', 'doleo dolui'. quod similiter est quando in tertia vel quarta coniugatione patitur i, ut 'rapio rapui', 'aperio aperui'.

U et o manent in principalibus syllabis positae immutabiles, temporum quoque in quibusdam, ut 'ruo rui', 'domo domui', 'doceo docui'.

Hoc quoque observandum est, quod numquam in supra dicto tempore potest geminari nec in principio nec in fine syllaba, nisi quae a muta incipit, ut 'tondeo totondi', 'pendeo' vel 'pendo' 'pependi', 'disco didici', 'posco poposci', 'tundo tutudi', 'pedo pepedi', 'tango tetigi', 'caedo cecidi', 'cado cecidi', 'pello || pepuli', 'fallo fefelli', 'prodo prodidi', 'vendo vendidi', ex quo etiam apparet, f vim magis mutae obtinere, a qua incipiens geminata est syllaba.

1 DE VOCALIBVS QVAE (QVE *A*) MVTANTVR (MOTANTVR *D*) IN PRINCIPIO ET QVAE NON (VEL NON *A*) *AD* De nocalibus quae in p̄to ex correptis producuntur uel mutantur uel maneut immobiles *L* isdem *A* hisdem *HGKL* 3 manent Eaedem producuntur *H* caedem] *g* eadem *GKL* plerunque *L* 4 moneo moni (monui *h*) *H* 5 fugio fugi foueo foui *K* 6 *post* fugi *inscr.* DE A ET E *AD* Mutantur a et e *om.* *A* Mutatur (Motatur *G*) a quidem (a et e *om.*) *GL* 7 egi *R* caepi *RD* faeci *R* fregi et correptam *D* 8 ut taugo *K* *post* peperci *inscr.* DE E *AD* 9 solinius *K* *Solin. polyhist.* I § 21 *cf. lib.* X § 50 conlectaneis *Rr* in polyistore *R* in *del.* *r* polyhystore *H* polihistores Tacius *A* polyistore Statius *K* polihistor•e •tatius *D* poyistorae. statius *G* polystorae statius *L* 10 aedes] *h* aedis *H* edis *A* 11 ingressus *G* 12 uicesima *rd* uigesima *D* uicessima *KL* uicissima *G* olimpiade *KL* olymphiade *D* olimphiadae *G* olimphiade *gl* 13 uel qui *D* penultima *l* peneultima *G* peniultima *L et sic fere constanter GL* 14 minui *D* 15 tertia et quarta *K* 17 DE U ET O. *inscr.* *A* DE O ET V. *D* O et u *D* immutabiles *AH* inmotabiles *D* 18 quibusdam sunt ut *G* 19 QVIBVS CONSONANTIBVS VERBA QVE SYLL̄ GEMINANT INCIPIANT *A* DE CONSONANTIBVS A QVIBVS VERBA QVAE SYLLABAM (sillabam *L*) GEMINANT INCIPIVNT *DL* nunquam *G* 20 *ad utrumque* nec *in marg.* at. neq. *add.* *r* muta] *g* mutta *et sic saepissime GLK* 21 pendo pepeudi uel pendo *H* 22 tutudi] *r* tutundi *RH* caedo cecidi *post* fefelli *collocat* *H* 23 caedo cicidi *GL* cado cecidi caedo cicidi *K* cado cecidi *om.* *GL* cano cecini *post* cecidi *add.* *d* 24 magis nim *L* optinere *GL*

S ante mutam posita inveniuntur duo, quae geminant syllabam, 'sto steti', 'spondeo spopondi'. antiquissimi etiam 'scindo' 'scicidi' dicebant, quod iuniores 'scidi' dixerunt, ut in praeterito perfecto verbi ostendemus. nec sine ratione ante mutas invenitur geminatum, cum s amittit vim suam plerumque sic posita ante mutam; unde nec in se|cunda syllaba repetitur. VI 30

M quoque geminatur - 'mordeo momordi' -, quae loco mutae in multis fungitur: nam et ante n posita communem facit syllabam, ut 'Ramnes Ramnetis', sicut 'Chremes Chremetis', - iambica enim sunt, quae sic declinantur, quod Callimachi quoque auctoritate confirmatur in *Αἰτίοις*, sicut iam supra dictum est, hoc versu:

Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος, ὧδε συναινῶ -

et numquam tamen eadem m ante se natura longam [vocalem] patitur in eadem syllaba esse, ut 'illăm', 'artĕm', 'puppĭm', 'illŭm', 'rĕm', 'spĕm', 'diĕm', cum aliae omnes semivocales hoc habent, ut 'Maecenās', 'Paeān', 'sōl', 'pāx', 'pār'. praeterea sola haec semivocalis post s ponitur, quod mutarum est, ut 'Smyrna', 'smaragdus', et ante liquidam, ut 'Samnis', et quod ante s posita in finali syllaba [nominis] more mutae interposita i facit genetivum, 'hiems hiemis', velut 'inops inopis', 'caelebs caelibis'.

Apparet igitur, quod elementorum alia sunt eiusdem generis, ut vocales et consonantes, alia eiusdem speciei, ut in vocalibus breves et longae et in consonantibus simplices et duplices, quae habent aspirationem et quae non habent et earum mediae. aliae vero sibi sunt affines per com- 31

1 DE .S. *inscr. AD* 2 Atiquissimi *A* scicidi *ex* scidi *effecit g* 3 ut] quod *GLK* 4 ratione• (s *ni f.*) *D* ratione s posita ante mutam *in litura et ad marg. g* ante muttas s posita inuenitur geminatum (*ex* geminata *ni f. corr.*) *K* geminatum] *del. r* geminatio *in litura g* amitit (t *superscr.*) *G* amitit *L* 5 plerumqne (plerunque *GL*) sic posita ante mutam uim suam *GLK* 6 repetitur] inuenitur *GL* 7 DE VOCALIBVS MVTATIS. DE M. *inscr. A* DE M. *D* ut mordeo *GLK* 8 n. m. posita *GL* syllabam facit *DGLK* 9 declinatur (n *superscr.*) *K* 10 Callimachi] *r* challimachi *R* tallimachi (c *superscr.*) *K* INAITHC *L* AITIOC *K* AITHC *G* aetiois *AH* aeticis *d* haeticis *ni f. D* e•ti•ois *R* 11 sicuti *ex corr. h* iam *om. AG* *v.* § 11 12 TOC MENO. MNHCAP. XIEOCOCE. ΦEYENOCAIELZCPKAINO *G post* MNHCAPXE *lac. reliquit H* TOC *DL* MNAICAPXAIOC (*alt.* I *ex corr. l*) *L* MENHCAPXKIOOC *K* ZENOC *Al* ΞENO *K* ωAE *A ras. in L* CYNAINO *K et ex corr. l* CYNAINω *R* CYNAYNω *D* 13 nunquam *GLK* longam uocalem] h longam *H* litteram longam (longuam *LK*) *GLK* 14 illam illam (u *superscr.*) *D* pupim (p *superscr.*) *GLK* pumpim *H* illum] fructum *D* illum fluctum *cod. Vind.* CCCXLVII fluctum *plerique codd. Krehlii* rem spem rem diem *A* 15 omseminuocales *H* ut sol pean par mecenas pax *D* micenas *G* 16 haec sola *LK* 17 smirna *DK* smaragdus] *k* smaracdus *D* smragdus *L* smargdas *K* scamnis *H* 18 muttae more in finali sillaba nominis *L* nominis *del. r* mutae more *G* interpossita *G* 19 genitiuum *RGLK* ut hiems *G* hiems] *r* hiemps *R* uelud *R* ueluti *Ar* uelut est *GLK* caelebs *ex* caelaebs *corr. G* caeleps (b *superscr.*) caelebis (i *superscr.*) *H* caelebis *L* celebis *RD* 20 DE VARIETATE (VARIAETATE *D*) LITTERARVM *inscr. AD* Aparet (p *superscr.*) *G* elementorum *ex* aelementorum *corr. G* elimentorum *LK* ut et uocales et (*prius* et *in litura G*) *GL* 21 longuae *GLK* 22 sempleces *A* semplices *a* et duplices et *D* 23 Alia *D* Alie *d* sunt sibi *DH* adfines *DH*

mutationem, id est quod invicem pro se | positae inveniuntur, ut breves et longae, quae habent aspirationem et quae carent ea, aliae autem per coniugationem vel cognationem, ut b p f nec non g c cum aspiratione vel sine ea, x quoque duplex, similiter d et t cum aspiratione sive sine ea et cum his z duplex, unde saepe d scribentes Latini hanc exprimunt sono, ut 'meridies', 'hodie'; || antiquissimi quoque 'Medentius' dicebant pro 'Mezentius'. quin etiam s simplex habet aliquam cum supra dictis cognationem, unde saepe pro z eam solemus geminatam ponere, ut 'patrisso' pro '*πατρίζω*', 'pytisso' pro '*πυτίζω*', 'massa' pro '*μᾶζα*', et Doris '*τύ*' pro '*σύ*', unde nos quoque 'tu' pro '*σύ*' et 'te' pro '*σέ*', Attici autem '*θάλαττα*' pro '*θάλασσα*' et '*Θρῆττα*' pro '*Θρῆσσα*' et '*ἧττον*' pro '*ἧσσον*' et '*ξύμμαχος*' pro '*σύμμαχος*', Romani etiam 'Aiax' pro '*Αἴας*'.

32 In vocalibus quoque sunt affines e correpta sive producta cum ei diphthongo, qua veteres Latini utebantur ubique loco i longae: nunc autem contra pro ea i longam ponimus vel e productam, ut '*Νεῖλος* Nilus', '*Καλλιόπεια* Calliopea' ('*χορεία* chorea', e paenultima modo correpta modo

2 longuae *GLK* quaerent (ea *sup.*) *D* *post* ea: DE COGNATIONE CONSONANTIVM INTER SE ITERVM. (inert. *D*) *inscr.* *ADL* autem] uero *G* 3 coniugationem *D* coniunctionem (uel coniunctionem *sup.*) *GK* uel] uel per *GL* et per *K* *post* cognationem *add.* cognatae (cognate *A*) literae pro (et pro *D*) se inuicem positae *AD* b f et p cum aspiratione aut sine ea *D* g et c *D* 4 uel] sine *ADHLKr* sine] uel *DHG* et *K* 5 hanc z litteram exprimunt *Dd* 6 antiquissimi] *d* Antiqui *D* 7 medentius *ex* medientius *corr.* *RDG* medientius *H* DE S *inscr.* *D* semplex *G* 8 geminatam solemus *G* ponere] proferre *LK* 9 ΠΑΤΡΙΖΟ *GL* ΠΑΤΡΙCΖω *A* ΠΤΡΥΖΟ *H* ΠΑΤΡΟΖω *K* patro*zω (ι) *R* patrizo *Dh* pitisso *DL* petisso (u *sup.*) *G* patisso *K* ΡΥΤΥCCω pro ΡΥΤΥΖω *H* ΠΙΤΙΖΟ *A* ΠΗΤΙΖΟ *L* ΠΕΤΙΖΟ (Υ *sup.*) *G* ΠΑΤΥΖω *K* pytizo *D* pro maza *RDH* 10 dores (dnt *sup.*) ΤΥΙ pro CΥΙ (*utraque* ι *erasa*) *L* dori (es *sup.*) *D* doris (e *sup.*) *H* doresti (*in* doristi *corr.*) pro cy (ΤΥ *m. pr. add. ut legendum esse conicias*: δωριστὶ 'τύ') *Rr* ΤΥΙ pro CΥ *A* ΤΥΙ pro CΥΙ (CΥΙ *sup. lituram*) *G* ι pro s ponunt ΤΥ pro cy (*partim in lit. et ad mg. h*) *H* tu pro coy *r* ΤΥ pro CΥ *RH* tu pro su *K* pro se *RADHGK* 11 Attici] Antiqui *AGL* autem pro *G* ΘΑΛΤΤΑ *G* ΘΑΛΑΑΤΑ *H* ΤΑΛΑCCΑ *D* ΘΑΛΑCCΑ *H* et *om.* *L* ΘΗΡΕΤΤΑ pro ΘΕΡΕCCΑ *R* ΘΕΡΕΤΤΑ pro THRESSA *A* ΘΗΡΕΤΤΑ pro ΘΗΡΕCCΑ *H* ΘΡΕΤΤΑ (a *sup.*) pro ΘΡΕCCΑ (a *sup.*) *D* ΘΡΕΤΤΑ pro ΘΡΕCCΑ *K* ΘΡΑΤΤΑ pro ΘΡΑCCΑ *ex corr.* *l* pro ΤΡΕCCΑ *G* et *ἧττον* pro *ἧσσον* *om.* *H* ΗΤΤωΝ *R* ΕΤΤΟΝ *DK* 12 ΕCCΟΝ *AG* ΗCCωΝ *K* ΖΥΜΜΑΧΟC *AG* ΞΥΜΝΑΧΟC *D* ΖΥΜΜΑΧΟC *H* CΥΜΜΑωC *A* CΥΜΝΑΧΟC *D* CΙΜΜΑΧΟC *H* etiam] quoque etiam *G* autem *K* 13 *Αἴας*] 2 aias *codd. lac. Gr. voc. reliq.* *1* 14 DE VOCALIBVS MVTATIS (motatis *D*) *inscr.* *AD* Et in *K* adfines *RD* sine] uel *D* 15 dyptongon *R* dyptongo *DLr* dyptogo (n *sup.*) *H* diptongo *AGK* longuae *GLK et sic saepe in his codd.* autem] etiam *GK* 16 ΝΗΙΛωC *R* neilos *K* ilos (Ne *sup.*) *D* ΝΗΥΛωC, ΝΥΛωC *H* 17 ΚΑΛΛΙΟΠΕΙΑ *l* ΚΑΛΙΟΠΕΙΑ *GLK* ΚΑΛΥΟΠΕΙΑ *H* ι *in* Υ *mut.* *h* kalliopeia *D* kaliopeia *d* Calliopea] *l* caliopea *GLK* kalliopea *D* kaliopea *d* ΚΑΛΛΙΟΠΕΑ *R* ΚΑΛΙΟΠΗΑ (ι *in* Υ *mut.* *h*) *H* CΗΟΡΕΙΑ (x *sup.*), CΕΟΡΕΑ (ch *sup.*) *Rr* CΗΟRΙΑ, CΗΟRΕΑ *A* CΗΟΡΕΙΑ (ι *in* Υ *mut.* *h*) CΗΟΡΕΑ *H* CΗΟΡΕΙΑ CΗΟΡΕΑ *K* CΗΟΡΕΙΑ scorea *G* χorea *L* e *om.* *G* producta

producta); o brevis sive longa cum u, ut 'bōs' pro 'βοῦς', 'ebur', 'robur' pro 'ebŏr', 'robŏr' et 'platanus' pro 'πλάτανος'; a quoque cum e et i, 'arceo coerceo', 'facio inficio', nec non aliae cum aliis. et quia frequenter hae in omnibus paene literis mutationes | non solum per casus vel tempora, sed etiam per figurarum compositiones vel derivationes et translationes a Graeco in Latinum fieri solent, necessarium est ponere earum exempla.

A correpta convertitur in productam, 'făveo fāvi', in e correptam 'părco pepĕrci', 'ărmatus inĕrmis', productam, 'făcio fēci', 'căpio cēpi', producta quoque a in e productam invenitur, 'hālitus anhēlitus'; in i correptam 'amicus inĭmicus'; in o etiam, 'μάρμαρον marmor'; in u, 'salsus insulsus', 'ara arula'.

E correpta transit in productam, 'lĕgo lēgi'; in a, 'sĕror satus', 'rĕor ratus'; in i, 'monĕo monitus', 'lĕgo diligo'; in o, 'tĕgo toga': antiqui quoque 'amplocti' pro 'amplĕcti' dicebant et 'animum advorti' pro 'animum advĕrti'; in u, 'tĕgo tugurium': et apud antiquissimos, quotienscumque nd sequuntur in his, quae a tertia coniugatione nascuntur, loco ĕ u scriptum invenimus, ut 'faciundum', 'legundum', 'dicundum', 'vertundum' pro 'faciĕndum', 'legĕndum', 'dicĕndum', 'vertĕndum'.

I transit in a, ut 'genus generis generatim', 'paulus pauli || paulatim'; 33
in e, 'fortis forte', 'sapiens sapientis sapienter'; in o, 'patris' 'patronus' et 'patro' verbum, 'olli' pro 'illi', 'saxi saxosus'; in u, 'carnis carnufex' antiqui pro 'carnifex', ut 'lubens' pro 'libens' et 'pessumus' pro 'pessimus'. sciendum tamen est, quod pleraque nomina, quae cum verbis sive participiis compo|nuntur, vel nominativi mutant extremam syllabam in i correptam, - ut 'arma armĭpotens', 'homo homĭcida', 'cornu cornĭger', 'stella stellĭger', 'arcus arcĭtenens', 'fatum fatĭdicus', 'aurum au-

modo correpta *G* 1 sine] uel *D* BYC *GL* bys *R* boys *ADrl* ebur pro ebor robur pro robor *K* 2 πλάτανος] *r* ΠΛΑΘΑΝΟC *R* platanoc *K* platanos *L* DE A. *inscr. D* 3 ut arceo *A* allis *A* alliis *a* 4 paene] sepe *K* fere *k* 5 uel per tempora *DGL* etiam — translationes *a D om., add. d* figurarum] singularum *A* conpositiones *H* diriuationes *ADGKr* 6 ponere *ex* perconere *corr. R* earum ponere *K* 8 DE A. *inscr. A* DE VOCALIBVS MVTATIS *D* De mutatione uocalis *L* ut faueo *DGLK* 9 ut parco *LK* inermis. in productam *D* ut facio *K* *post* cepi *collocat* in i correptam amicus inimicus *D ord. restituit d* 10 quoque a in] *d* quoque in *DGL* e *om. D add. d* ut halitus *G* anhelitus] *gh* hanelitus *GH* 11 μάρμαρον] marmaron *R* ut MARMAPON *K* ut salsus *K* 13 DE E. *inscr. AD* E *om. D add. d* transit *ex* transiit *corr. G* ut lego *DGL* a correptam seror *DLh* sero *K* 14 deligo *GLK* 15 animaduorti *A et k in litura* 16 animaduerti *ADK* tugorium *K* tugorium *ex* tugorrium *corr. G* antiquos *K* quotienscunque *GLK* quotiescumque *A* 17 nd] *r* DN *RAH* secuntur *RAH* sequntur *K* seqñr *G* 19 pro faciendum legendum dicendum uertendum *om. A* 20 DE I. *inscr. AD* ut *om. GL* paulatim] *r* paullatim *R* 21 sapiens *om. L* sapientis *add. r* o ut pater patris *D* 22 et *om. L* oli *R* 23 ut] et *GL* pessumus *ex* pessimus *corr. D* 24 *excidit quaternio, ut omnia inde a* sciendum *usque ad* terminatur in media *lib.* II § 11 *om. D* DE NOMINVM VLTIMA VOCALI MVTATA IN I CORREPTAM *A* Quod nomina cum uerbis sine participiis composita mutant extremam sillabam nominatiui in i correptam uel genitiui *L* est tamen *GK* seu *K* 25 conponuntur *H* 26 ut *om. GL*

rĭfex', 'causa causĭdicus', 'luctus luctĭficus', 'cornu cornĭcen', 'tuba tubĭcen', 'fides fidĭcen' ('tibia' 'tibīcen' pro 'tibiicen': 'tibia' enim a in i debuit mutare, ut supra dictum est, unde pro duabus i brevibus una longa facta est, quod in alia huiuscemodi compositione non invenies), 'vulnus vulnĭficus', 'magnus magnĭficus', 'amplus amplĭficus', 'fructus fructĭfer', 'opus opĭfex', - vel genetivi, ut 'vir viri virĭpotens', 'par paris parrĭcida', quod vel a 'pari' componitur vel, ut alii, a 'patre': ergo si est a 'pari', r euphoniae causa additur, sin | a 'patre', t in r convertitur; quibusdam tamen a 'parente' videtur esse compositum et pro 'parenticida' per syncopam et commutationem t in r factum 'parricida'. 'lux' quoque 'lucis lucĭfer', 'flos floris florĭfer', 'sacer sacri sacrĭficus', 'frater
34 fratris fratrĭcida', 'soror sororis sororĭcida', 'ars artis artĭfex'. pauca sunt, quae hanc non servant regulam, ut 'auceps', aves capiens, 'menceps', mente captus, 'augustus' et similia et quae ex duobus nominativis componuntur. sed ea, cum de figuris dicemus, latius tractabimus.

O aliquot Italiae civitates teste Plinio non habebant, sed loco eius ponebant u, et maxime Umbri et Tusci. transit o in a, ut 'creo creavi'; in e, 'tutor tutela', 'bonus bene', 'γόνυ genu', 'πός pes', antiqui 'compes' pro 'compos', in quo Aeolis sequimur: illi | enim 'ἐδόντα' pro 'ὀδόντα' dicunt. convertitur o etiam in i, 'virgo virginis'; in u, 'tremo tremui', 'huc illuc' pro 'hoc et illoc' - Virgilius in VIII:

Hoc tunc ignipo‖tens caelo descendit ab alto -

et pleraque, quae apud Graecos nominativum in ος terminant, o in u convertunt apud nos, ut 'Κῦρος Cyrus', 'σπονδεῖος spondeus', 'Κύπρος Cy-
35 prus', 'πέλαγος pelagus'. multa praeterea vetustissimi etiam in principalibus mutabant syllabis, 'gungrum' pro 'gongrum', 'cunchin' pro 'con-

1 lutificus *H* 2 fidis *Rh* fides fidicen *om. ADGL* *post* fidicen (*post* tubicen *in ADGL*): fides (fides fidicen *sed* fidicen *expunct. L*), cuius singulare fidis est (est *om. GK*), unde et (et *om. L*) diminutiuum (deminutiuum *L* minutiuum *A*) fidicula, fidicen (fidicen *in litura K*) *add. codd.* 3 i *om. G* 4 compositione huiuscemodi *L* compositione huiusquemodi *G* 6 DE VOCALI GENETIVI. *inscr. A* genitiui *h. l. codd. cum A* 9 tamen *om. K* uidetur a parente *GL* 10 sincopam *RH* sinacopem *K* sinagocopam *G* et per commutationem *L* et per commotationem *G* 11 quoque *om. GL* 13 non seruant hanc *K* non seruant *ex* conseruant *corr. A* seruuant *G* anis *GK* menceps] *R m. tert.* (*non r*) *h* mens mentis *RH* 14 auctus (*del. m. tert.*) augustus Auigustus auctus (*m. tert.*) *R* auctus augustus *A* augur *ante* augustus *in litura h* augustus *om. G* 15 conponuntur *H* tractabimus] *l* tractemus *GL* 16 DE O. *inscr. A* aliquot] *r* aliquod *R* ciuitataytes *K* Plinio] *g* plineo *G* *Plin. de dub. serm. fr.* IV *ap. Lerschium Sprachphilos. der Alten t.* II *p.* 180 sed in loco *GL* 17 o] *R om. rell.* 18 e ut tutor *GLK* tutela] *g* tutella *G* ΓΟΝΠ *L* ΓΟΝΙ *R* ΓΟΝω *G* πός] πωc *K* pos *GL* cumpes *A* 19 Aeolis] *r* aeoles *Rh* eoles *GLK* ἐδόντα pro ὀδόντα] *2 cf. Greg. Cor. p.* 597 *ed. Schaef. ibique Boissonad. p.* 598 *Ahrensium de dial. Aeol. p.* 80 odunta pro edunta *H* odunta pro aedunta *R* ODONTE pro odonto *L* odonte pro odonto *GK* (pro edonto *k*) odunta edunta (*ex* edonta *corr.*) *A* pro *ex utraque parte lac. Gr. voc. relicta 1* 20 O conuertitur *AHL* o *om. GK* 21 et *om. GLK* *Verg. Aen.* VIII 423 22 tunc hoc *GLK* huc tum *Pal.* discendit *GK* 23 nomitatiuum *A* 24 ΚΙΡΟC *G* syroc *L* cirus *GK* syrus *L* CYPOC *in* CYRUS *corr. R* CΠΟΝΔΑΕΙΟC *H* ΚΥΡΟC cyprus *A* cypros ciprus *G* ciprus *KD* 26 syllabis motabant *K* cungrum *GL*

chiu', 'huminem' pro 'hominem' proferentes, 'funtes' pro 'fontes', 'frundes' pro 'frondes', unde Lucretius in libro primo:

Angustoque fretu rapidum mare dividit undis,

pro 'freto'; idem in tertio:

Atque ea nimirum quaecumque Acherunte profundo,

pro 'Acheronte'; in eodem:

Nec Tityon volucres ineunt Acherunte iacentem,

quae tamen a iunioribus repudiata sunt, quasi rustico more dicta.

U quoque multis Italiae populis in usu non erat, sed e contrario o, unde Romanorum quoque vetustissimi in multis dictionibus loco eius o posuisse inveniuntur, 'poblicum' pro 'publicum', quod testatur Papirianus de orthographia, 'polchrum' pro 'pulchrum', 'colpam' pro 'culpam' dicentes et 'Hercolem' pro 'Herculem'. et maxime digamma antecedente hoc faciebant, ut 'servos' pro 'servus', 'volgus' pro 'vulgus', 'Davos' pro 'Davus'. Transit u in a, 'veredus veredarius'; in e, 'pondus ponde- 36 | ris', 'deierat' 'peierat' pro 'deiurat' 'peiurat', 'labrum labellum', 'sacrum sacellum', antiqui 'auger' et 'augeratus' pro 'augur' et 'auguratus' dicebant; in i, ut 'cornu cornicen', 'arcus arcitenens', 'fluctus fluctivagus', 'currus' vel 'cursus' 'curriculus' vel 'curriculum'; in o, 'nemus nemoris', 'ebur eboris', 'robur roboris'. ponitur haec eadem litera in Graecis nominibus modo loco ου diphthongi, ut 'Musa' pro '*Μοῦσα*', modo pro ο correpta, ut 'Homerus' pro '*Ὅμηρος*', pro eadem producta, ut 'fur' pro '*φώρ*', sicut e contrario pro '*βοῦς*' 'bōs', modo pro υ longa, ut '*μῦς* mus', modo pro correpta, '*πορφύρα* purpura'. in plerisque tamen Aeolis secuti hoc facimus: illi enim '*θουγάτηρ*' dicunt pro

congum *A* congruum *K* gonger *scribitur etiam ap. Plin. nat. hist.* XXXII 11. 53. 148 *et in cod. Char. p.* 12. 65 *P. cf. infra lib.* VI § 33 2 lucrecius *A* *Lucret.* I 720 *Lachm.* primo libro *K* 4 *Lucret.* III 978 5 ne mirum *GL* quaecunque *GK* acherunte pro acheronte profundo *K* pro acheronte profundo. Idem in *H* 6 *Lucret.* III 984 7 tizon *G* (y, e sup.) tytyon *K* acherunta *G et ex corr. L* 9 υκ v. *inscr. A* populis *om. GL add. l* populus *add. g* e *om. K sup. lin. add. k* ex *L* e contrio *A* o *add. g* 10 dictionibus] *r* diccionibus *R* 11 poplicum pro puplicum *G* paperianus *G* Papirianus de orthographia] *cf. Osannum ad Apulei. de orthogr. p.* 30 *sq.: in Cassiodori ex Papiriano excerptis p.* 2290 *sqq. P. haec non leguntur* 12 ortographia *AGLK* polcrum pro pulcrum *GL* 13 ercolem pro erculem *AH* 14 ut *om. GLK* 15 transit *ex* transiit *corr. G* u *R om. rell.* ueraedus *H* ueraedus ueraedarius (ae *utrubique in* e *corr.*) *R* pundus punderis *L* 16 degerat pegerat *A* 19 cursus uel currus *GHk* (uel currus *om. K*) uel curriculum (u sup.) *om. GL add. g* siue curriculum *add. l* 20 ebor *R* 21 ου] y *G* uel oy *in mg. g* dytongo *in* dyptongi *corr. R* diptongo *A* moysa musa *K* pro *Μοῦσα*] *om. HGL* pro moysa *Rgl* 22 humerus *K* omerus pro omeros *G* pro *Ὅμηρος om. RHK add. k* pro homeros *ALr* 23 pro *om. AH post βοῦς in mg. add. h* BOYC pro bos *R* byc pro bos *G* uel pro boyc bos *g* BOYC pro BOS *L* pro BOYC bos *l* 24 ut (pro sup.) MYC MYC *H* *μῦς*] mys *R* pro y (oy *l*) correpta *GLK* ut ПОРФYРА (N sup.) *G* porpura *GL* 25 Aeolis] *H* aeoles *rell.* sequti *K* Ili *Rr* ΘOYΓAΘHP (TH sup.) dicunt pro ΘYΓAΘHP. *Rr* TOYΓATHP dicunt pro ΘYΓHP *A* TOYΓATHP pro TYΓATHP dicunt *L* TOYΓATHP pro ΘYCATPON dicunt *G* ΘOYΓATEP pro TYΓATEP *H* TOYKATEP pro TYKATEP *K*

'*θυγάτηρ*' *ου* corripientes, vel magis *υ* sono u soliti sunt pronuntiare ideoque ascribunt *ο*, non ut diphthongum faciant, sed ut sonum *υ* Aeolicum ostendant, ut:

Καλλιχόρου χθονὸς Οὐρίας θουγάτηρ.

quod nos secuti u modo correptam modo pro||ductam habemus, quamvis
37 videatur *ου* diphthongi sonum habere. pro *ο* quoque *ου* solent frequenter ponere Graeci, '*οὖρος*' '*οὖλος*' pro '*ὄρος*' '*ὅλος*', '*νοῦσος*' '*νόσος*' dicentes, quod nos frequenter habemus in finalibus maxime syllabis, ut 'Priamus', 'Pylus', 'Pelium', u tamen corripientes. est quando amittit vim tam vocalis quam consonantis, ut cum inter q et aliam vocalem ponitur, sicut iam commemoravimus, | ut 'quis', 'quoniam'. hoc idem plerumque patitur etiam inter g et aliquam vocalem, ut 'sanguis', 'lingua'. s quoque antecedente et sequente a vel e hoc idem saepe fit, ut 'suadeo', 'suavis', 'suesco', 'suetus', quod apud Aeolis quoque *υ* saepe patitur et amittit vim literae in metro, ut *Σάπφω*

Ἀλλὰ τυῖδ' ἔλθ' αἴποτα κἀτέρωτα.

1 *inde a vocc.* *οὐ* corripientes *inc. B* *ου*] *om. R add.* r y *G* uel] *h* ut uel *H* u] o *G* oy *KLg* soliti sunt pronnnciare *R* soliti pronuntiare *KLr* soliti pronunciare *A* solitos pronuntiare *G* 2 adscribunt *RBHK* asscribunt *L* scribunt *ex* ascribunt *effectum in G* diptongon *GLK* faciant] faciant ibi *Hb* *υ in* oy *mut. K* aelicum *K* aeolicae *L* 3 ut: *Καλλιχόρου*] ut *καλλιχήρου* 3 ut *καλλιμαχους. χηρου π* ut Callimachus *καλλιχώρου α* *Alcaeo hunc versum tribuit Bentleius ad Callimachi fr.* CCLVIII; *Alcmani Valckenaerius in Theocr.* X *idyll. comm. p.* 279 C, *Corinnae Welckerus ad Alcman. fr.* CXXIX *p.* 83, *assentientibus Schneidewino del. Cor. fr.* 6, *Ahrensio de dial. Aeol. p.* 180. *Corinnae heteroeis inseruit Bergkius Corinn. fr.* 8 *poet. lyr. Gr. p.* 915 *ed. alt.* 4 ΚΑΛΛΙΧΟΡΟΥ *rell. Gr. h. l. om. H* ΚΑΧΙΧΟΡΟΙ ΧΟΝΟϹ ϹΥΡΕ. ΙΑϹ ΕΘΟΥΤΑΤΕΡ *Rr* καλαιου. ΧΕΡΟϹ. ΧΕΝΟϹΕΟΥ. ΡΕΙΑ ϹΙΟΥ. ϹΑΤΕΡ *G* ΚΑΛΛΙΟΥΧΕΡΟϹ ΞΕΝΟϹΕΟΥ **** ΤΟΥΓΑΤΕΡ *L passim ab l refictus, interpret.* pulchri minoris hospitalis filia ·i· uocatiuus qñ p e cor̃. scribitur *add. l* *καλλιχόρω Schneidewinus* ΧΕΟΝΟϹ *B* *Οὐρίας*] *sic etiam Welckerus l. l.* *εὐρείας Krehlius* *ὦ Ῥεῖα Bentleius l. l.* ΘΟΥΓΑΤΕΡ *BA* ΘΟΥΝΓΑΤΗΡ *K* *θουγάτειρ Ahrensius l. l. p.* 186. 278 5 sequti *K* quam uideatur *A* 6 oy *k* y *K* pro o] *r* y pro o *R* *ου*] y *GLK* 7 *οὖρος om. B* ΥΡΟϹΙλΟϹ *L* ΥΡΟϹΥλΟϹ. pro ΟΥΟϹΟλΟϹ *G* ΟΡΟϹΟΥΛΟϹ *in litura h* *ὄρος om. B* ΝΥϹΟϹ pro ΝΟϹΟϹ *L* nycoc pro nosos *G* pro ΝΟϹΟϹ *K* 8 syllabis] literis *G* litteris *L* 9 priamus philus poelium *G* priamos (*ex* priamus *corr.*) u pro o ut priamus pilus pelium pro pelion u (pro pelion *add. b*) *B* pilus *A* tamen] *r* enim *R* 10 tam uocalis uim *K* ut *in litura R* 11 iam] etiam *GL* quis *om. GL add. gl* quoniam *om. K* plerunque *GL* 12 et aliam *GL* lingua *om. K* 13 antecedente u et *B* *post* fit: ∻ hic d. *sup. lin. add. b, quo pertinere videntur literae fere evanidae in ima pag.:* (đ est quando uim?) u amittit tam uocalis quam consonantis ut *om. GLK* 14 suesco suauis *K* aeolis *ex* aeoles *corr. R* aeoles *L* eoles *GK* *υ*] y *R* u *r* 15 amitit *G* ut *om. K* ϲaφφιιο *AG* *Sapph. fr.* 1 *v.* 5 *ed. Neuii cf. Schneidewinum del. p.* 290 *Bergkium poet. lyr. p.* 665 *ed. alt.* ϲaφφoaλλaτyιδεaτ *R* ϲaφφιιoaλλaτoyλeλo *B* ϲaφφνoaλλaτyι · d · θa · ʟ ποz · ϲaτe · pω · τa · *H* ϲaφφνo aλλaτoy · d · eλθaπιϲaτepωτa. *K* ϲaπφω aλλa τyι, deλτo πιoyιϲa τ' epoτn *L add. interpret.* sed qiđ dilta facit que interroga *l* aλλ *G* *αἴποτα κἀτέρωτα*] *Is. Vossius* *αἰπότα κατερῶτα* *cod. C Hephaest. p.* 78 *Gaisf.* aιπoτyϲaτepωτa *R* aιπoτιϲaτepωτa *BA*

similiter 'πήλυι' disyllabum invenitur apud eosdem, cum *υι* non est diphthongus. est quando transit in consonantem u, ut 'nauta navita', 'gaudeo gavisus', sicut econtra a consonante transit in vocalem, ut supra diximus, 'caveo cautus', 'solvo solutus', 'volvo volutus', 'faveo fautor'. saepe interponitur inter c et l vel cm in Graecis nominibus, ut 'Ἡρακλῆς Hercules', 'Ἀσκληπιός Aesculapius', et antiqui 'Ἀλκμήνη Alcumena', 'Ἀλκμαίων Alcumaeon'.

In consonantibus quoque multae fiunt similiter commutationes. L tri- VII 38
plicem, ut Plinio videtur, sonum habet: exilem, quando geminatur secundo loco posita, ut 'ille', 'Metellus'; plenum, quando finit nomina vel syllabas et quando aliquam habet ante se in eadem syllaba consonantem, ut 'sol', 'silva', 'flavus', 'clarus'; medium in aliis, ut 'lectum', 'lectus'. transit in x, ut 'paulum pauxillum', 'mala maxilla', 'velum vexillum'; in r, ut 'tabula taberna'.

M obscurum in extremitate dictionum sonat, ut 'templum', apertum in principio, ut 'magnus', mediocre in mediis, ut 'umbra'. transit in n, et maxi|me d vel c vel t vel q sequentibus, ut 'tantum tantundem', 'idem identidem', 'eorum eorundem', 'num nuncubi' et, ut Plinio placet, 'nunquis', 'nunquam', 'anceps' pro 'amceps'. 'am' enim praepositio f vel c vel q sequentibus in n mutat m: 'anfractus', 'ancisus', 'anquiro', vocali vero sequente inter||cipit b: 'ambitus', 'ambesus', 'ambustus', 'ambages', nec non etiam in 'comburo combustus' idem fit. fina-

αποτικατεροτα *G* 1 πεαγι *r* πελγι *K* pelii *R* dy^s syllabum *R* dyssyllabum *H* dissyllabum *A* desyllabum *K* *υι*] *k* y *GK* 2 consonantem id est u *au ut (u *eras.; gloss.* id est uau *ad* consonantem u *pertinet*) *R* consonantem id est uau ut *B* consonantem idem uau ut *A* u] uau *GLK* ΝΑΥΤΑ *B* 3 gauissus *L* ut et contra *A* a *in marg. add. g* transit *hic iterum et in sqq. saepius ex* transiit *corr. G* 4 uoluo uolutus *add. b* faueo fautor uoluo uolutus *H* 5 interponitur u inter *b* uel] et *L* c et m *B* ΗΡΚΛΗϹ *R* ΗΡΚΛΗϹ *AH* ⊢ΕΡΡΚΛΗϹ *G* ΕΡΚΛΗϹ *K* ⊢ΗΡΚΛΗϹ *ex corr. L* iunonis gloria *interpr. l* 6 ercules *RAHK* ΑϹΚΛΗΠΙΟϹ *H* ΑϹΚΛΗΠΙωϹ *K* dure faciens *vert. l* ΑΛΚΜΗΝΑ *AHGLK* ΑΛΚΜΕΟΝΑ ΑϹΚΜΗΝΑ *B* 7 ΑΛΚΜΗωΝ *RAH* ΑΛΚΜΕωΝ *B* ΑΛΚΜΗΟΝ *G* ΑΛΚΜΟΝ *L* ΑΛΚΜΗΝΕΝ ΑΛΚΜΕΝΟΝ dicebant *K* Alcumaeon] '*vielmehr* Alcumaeo' *Ritschelius mus. phil.* VIII 476 8 IN QVIBVS CON TRAN IN SEMIVOC SED PRIMV DE TRIPLI VIRTVTE · L · *inscr. A* De semiuocalibus *in mg. g* quoque] ** *L* multae] *r* mutae *R* *Plin. dub. serm. fr.* I *p.* 180 *ap. Lerschium l. l.* 10 metallus *K* 12 lectus lectum *GL* lectus lecta lectum *b* 13 uixillum *L* 15 DE M. *A* dictionum] *r* diccionum *R* apertum. In principio *B* 16 pricipio *A* mediocrē *L* u maximae *K* 17 d c uel q uel t (uel t *add. k*) *Kk* ut *om. L* tandundem *G* *post* tantundem: tam tandem *add. LK f. recte* 18 eorum *om. BH add. h* num *om. RBAHK* *Plin. dub. serm. fr.* II *ap. Lerschium l. l. p.* 180 placet *add. k* 19 nunquis nunquam *ex* numquis ūquam *corr. R* nunquam nunquis *K* numquam] *om. L* nunquam *post* ambiceps *collocat G* nunquis *in* nūquis *corr. ibidem repetit L* anceps] *g* auceps *G* anceps] *plerique codd. Krehlii, edd. praeter Putschianam* ambiceps *libri mei* (ambiceps *H*), *Zwicc.* I *Erl.* 2 *Krehlii, Putschius* authiceps *Heidelb. teste Krehlio* (?) 20 mutant *H* Vt anfractus *B* 21 incipit *A* ambessus *K* 22 cō*bustus *b* conbustus *B* combustus *A*.

lis dictionis subtrahitur m in metro plerumque, si a vocali incipit sequens dictio, ut:

Illum expirantem transfixo pectore flammas,

vetustissimi tamen non semper eam subtrahebant; Ennius in X annalium:

Insigneita fere tum milia militum octo
Duxit dilectos bellum tolerare potentes.

39 N quoque plenior in primis sonat et in ultimis partibus syllabarum, ut 'nomen', 'stamen', exilior in mediis, ut 'amnis', 'damnum'. transit in g, ut 'ignosco', 'ignavus', 'ignotus', 'ignarus', 'ignominia', 'cognosco', 'cognatus'; potest tamen in quibusdam eorum etiam per concisionem ademptа videri n, quia in simplicibus quoque potest inveniri per adiectionem g, ut 'gnatus', 'gnarus'. sequente g vel c, pro ea g scribunt Graeci et quidam tamen vetustissimi auctores Romanorum euphoniae causa bene hoc facientes, ut 'Agchises', 'agceps', 'aggulus', 'aggens', quod ostendit Varro in primo de origine linguae Latinae his verbis: ut Ion scribit, quinta vicesima est litera, quam vocant agma, cuius forma nulla est et vox communis est Graecis et Latinis, ut his verbis: 'aggulus', 'aggens', 'agguilla', 'iggerunt'. in e|iusmodi Graeci et Accius noster bina g scribunt, alii n et g, quod in hoc veritatem videre facile non est. similiter 'agceps', 'agcora'. transit n etiam in l, ut 'unus ullus, nullus', 'vinum villum', 'catena catella', 'bonus bellus', 'catinum catillum'; simi-

1 dictionis] r diccionis *R* subtraitur *A* incipiat *K* *Verg. Aen.* I 43 3 expirantem] *g* exspirantem *G Rom.* flammis *H* 4 Veteres *K* detrahebant *K* *Enn. ann. lib.* X *v.* 23 *sq. p.* 139 *E. S. fr.* IV *p.* 51. LXVIII *sq. Vahl.* annali *K* 5 insigneita *Vahlenius* insignata *HGL* insiguita *RBAK* 6 dux *A* dilectos] *g* delectos *RBAH* dilectus *GLK* tollerare *GK* 7 DE N. *A* in primis plenior *G* sonat syllabis et *B* 8 stamen *ex* stammen *corr. A* ut *om. AH* damnum] *r* dampnum *R* 9 g ut *add. k* gnosco *K* ignotus *om. GL add. g* 10 adepmta *R* 12 Et sequente *BAr* 13 tamen] etiam *coni. Ritschelius mon. epigr. tria p.* 24 uetussimi *A* autores *K* bene] *f.* nempe *Ritschelius l. l., quod non probare se talem scripturam ostendat Priscianus lib.* II § 8: *at isto loco usum tantum cotidianum enarrare, non de eo iudicium ferre mihi videtur grammaticus* hoc bene *BA* 14 agcheps *K* *post* aggulus aggens *vocc. a* quod ostendit *usque ad alterum* aggulus aggens *om. A* 15 Varro] *cf. Ritschelium ll. cum maxime laudandis* latinae linguae *L* *post* his uerbis *vocc.* ut Ion *usque ad alt.* his uerbis *om. RBH edd., add. r; ex L primus ed. Iac. Gronovius in epistolis Livianis p.* 20 (*in Liv. Drakenb.* XV 1 *p.* 245 *sq. ed. Stuttg.*), *cf. praeterea Spengelium in ed. Varr. de l. L. p.* 7 *Muellerum ed. suae p.* 264 *Ritschelium de disc. libris Varr. p.* 24 *sqq. mus. phil.* VI *p.* 529 *sqq. mon. epigr. tria l. l., qui recte perspexit haec omnia usque ad voc.* agcora *ad Varronem pertinere, praeeunte vetere quodam in cod. Darmstad.* 204 *commentatore, qui ad vocc.* agceps agcora 'adhuc' *inquit* 'sunt uerba uarronis continuata. non enim priscianus ex sua parte diceret similiter agceps agcora.' Ion] *Chius sc., v. Schneidewinum mus. phil.* VII *p.* 463 *sq.* 16 scripsit *r* uicesima quinta *r* uigesima *ex* uicessima *corr. g* uicissima *K* littera est *r* 17 nulla, set uox *Ritschelius mon. tria l. l.* ut *om. r* 18 his in uerbis *r* aggula *G* uel aggilla *g* aggilla *K* agguila *L* 19 huiuscemodi *GL* huiusmodi *K* actius *H* *de his Atti studiis cf. Ritschelium mon. tria p.* 22 *sqq.* binam *GLK* g] *b* gg *Bg* .n.g. *G* 20 non est facile *L* ueritatem facile uidere est, in illo non est *Ritschelius mon. tria l. l.* 21 etiam n *B* ut *om. K* nullus *om. GLK* 22 bonus bellus catinum catillum] catinum (catenum *G*) catellum

liter 'collega', 'colligo', 'illido', 'collido'. transit in m, sequentibus b vel m vel p, auctore Plinio et Papiriano et Probo, ut 'imbibo', 'imbellis', 'imbutus', 'immineo', 'immitto', 'immotus', 'improbus', 'imperator', 'impello', similiter in Graecis nominibus neutris in *ον* desinentibus, '*Παλλάδιον* Palladium', '*Πήλιον* Pelium'. transit etiam in r, ut 'corrigo', 'corrumpo', 'irrito'. hanc autem mutationem sciendum naturali 40 quadam fieri vocis ratione propter celeriorem motum linguae labrorumque ad vicinos facilius transeuntium pulsus. transit supra dicta consonans n etiam in s: 'scindo scissus', 'findo fissus'; in t: 'canis catulus, catellus'; in c: 'ecquid' pro 'enquid'. expellitur a Graecis in *ων* desinentibus, cum in Latinam transeunt formam, ut 'Demipho', 'Simo', 'leo', 'draco', sicut contra additur || Latinis nominibus in o desinentibus apud Graecos, ut '*Κικέρων*', '*Κάτων*' pro 'Cicero', 'Cato'. transit etiam in u consonantem, ut 'sino | sivi', 'sterno stravi'.

R sine aspiratione ponitur in Latinis, in Graecis vero principalis vel geminata in media dictione aspiratur, ut 'rhetor', 'Rhenus', 'Rhodus', 'Pyrrhus', 'Tyrrhenus', 'Orrhoena', pro quo nunc 'Osrhoena' dicentes aspirationem antiquae servant scripturae. transit in l: 'niger nigellus', 'umbra umbella'; in s: 'arbos' pro 'arbor', 'odos' pro 'odor' - Plautus in captivis:

Quorum odos subbasilicanos omnes †adegit in forum -,

'verror versus'; in duas s: 'uro ussi', 'gero gessi'; in u consonantem: 'tero trivi', 'sero sevi'; in n: 'aeneus' pro 'aereus'.

bonus bellus *GL* catillum] catillus *B* 2 autore *H* et plinio et *BGL* *Plin. serm. dub. fr.* III *p.* 180 *Lersch.* paperiano *GK* papyriano *H v. Papir. ap. Cassiod. de orthogr. p.* 2293 *P.* Probo] *Berytio cf. ann. ad lib.* V § 45; *v. tamen Osannum Beitr.* II 210 imbi•o (b) *B* 3 immitto] *g* immito *G* imperator impello *add. r* 4 in *ante ον om. RBA* in on *GLK* 5 ut palladion *K* *Πήλιον*] *r* ΠΗΛΙΟΝ *R* ΠΕΛΙΟΝ *K* pelion *L* 6 corgigo *A* sciendum est *GLK* 7 caeleriorem *H* laborumque *H* 8 facilior *H* transiuntium *K* 9 scindo scissus] *r* sciendo scissum *R* scisus *L* fisus *L* fissus.. In *B* 10 *ων*] Ζ ON *RBAH* on *GLK lacuna in 1* disinentibus *GK saepissime et sic et* dissinere, *aliquotiens etiam* dessinere *libri, praesertim GLK* 12 draco *ex* drago *corr. R* 13 ut *om. GLK* ΚΙΚΕΡΟΝ *B* ΚΥΚΕΡΟΝ ΚΑΤΟΝ *R* ΚΥΚΕΡΩΝ katon *H* kiceron. katon *A* ciceron caton *GLK* 14 ut *om. L* 15 DE R *inscr. A* principalis sitte prime ut geminata *in ras. B* 16 rhetor] *rg* rethor *R* rhethor *G* 17 Pyrrhus] *r* pyrrus *R* phirrus *G* pirrhus *K* phirrhus *L* Tyrrhenus] *r* tyrrenus *R* thirrhenus *L* terrhenus *B* orrhena *RBG* horrhena *H* orrhea *L* qua *HLK* osrhena *GLr* osrhena *g* osrhena similiter proprium *B* 18 aspirationem • post R antique *B* atiquae *H* seruat *B* l ut niger *GLK* 19 *Plaut. capt.* 815 (IIII 2, 35) odus *KL* odor *k* 21 sub basilica nos *RB* sub bassilica nos *GK* subbasilica .nos *H* adegit] *sic Prisc. libri omnes* abegit *Vet. cum parte librorum Plautinorum*, abigit *al.*: abegit *recte se habere 'et mihi Fleckeisenus persuasit et aliis olim probabit' - sunt verba Ribbeckii trag. Lat. p.* VIII *cf. p.* IX 22 uerro *L* uersor *R* uersor *G* ueror *B* ss *K*

S in metro apud vetustissimos vim suam frequenter amittit. **Virgilius in XI:**

Ponite spes sibi quisque.

Idem in XII:

Inter se coiisse virosque discernere ferro.

'ne' autem coniunctione sequente cum apostropho penitus tollitur, ut
41 'viden', 'satin', 'vin' pro 'videsne', 'satisne', 'visne'. nec non etiam in Graecis nominibus as vel es terminantibus plerunque tollitur; cum sint primae declinationis, ut 'Geta', 'Byrrhia', 'Phaedria', 'Chaerea', 'poeta', 'sophista' quoque, 'Scytha', 'citharista', in quibus etiam e producta in a correptam convertitur. transit haec eadem in m, ut 'rursum' pro 'rursus', 'dimminuo' pro 'disminuo'. | **Terentius in adelphis:**

Dimminuetur tibi cerebrum.

in n mutatur s: 'sanguis sanguinis'; in r: 'flos floris', 'ius iuris', 'cursus' 'curriculus' vel 'curriculum'; in x: 'Aiax' pro '*Αἴας*' et 'pistrix' pro '*πίστρις*', in quo sequimur Doris: illi enim '*ὄρνιξ*' dicunt pro '*ὄρνις*'; in d: 'custos custodis', 'pes pedis', 'praeses praesidis', 'palus paludis'; in t: 'nepos nepotis', 'virtus virtutis', 'Samnis Samnitis'; in u conso-
42 nantem: 'bos bovis'. saepe pro aspiratione ponitur in his dictionibus, quas a Graecis sumpsimus, ut 'semis', 'sex', 'septem', 'se', 'sal': nam '*ἥμισυ*', '*ἕξ*', '*ἑπτά*', '*ἕ*', '*ἅλς*' apud illos aspirationem habent in prin-

1 DE S. *inscr. A* aput *H* uetussimos *A* antiquissimos *K* frequenter uim suam *G* frequenter *add. h* ut uirgilius *GLK* *Verg. Aen.* XI 309 2 in XI *om. BAH* 4 Item *A* *Verg. Aen.* XII 709 5 se *ex* si *corr. Pal.* coiisse] *Med. m. alt.* coisse *RrGL* coisse *BAK* colisse *Med. m. pr.* coisse *Rom.* coise *Pal.* uirosque *ex* uirosquae *corr. R* uirosque discernere] uiros et decernere *HGK Heidelb., sic et ex corr. L cum Med. Rom. Pal. m. alt.: 'posteritas' teste Servio ad Verg. l. l.* uiros et cernere *Pal. m. pr. Sen. ep.* 58 *Serv. l. l.: in Ver. in hoc ipso voc. lac.* 6 coniunccione *in* coniunctione *corr. R* paenitus *H* penitus. S. tollitur *B* ut uiden•• satin•• uin•• *in ras. B* 7 saten *H* 8 plerunque *GL* 9 Geta] *r* getha *R* byrria *RH* byrrhya *B* bicria *L* *voc.* cherea *per* uiduą *sup. lin. interpr. k* 10 quoque *om. K* scitha *RAGLK* cytarista *R* cytharista *BK* chitharista *G* e] es *AHL* producta es *K* 11 transit et iam haec *GLK* eadem. s. in *B* pro rursus] prorsus *B* 12 dimminuo] *r* diminuo *Ra* *Ter. ad.* IIII 2, 32 adelfis *A* 13 diminuetur (*sic Bemb.* deminuetur *Bas.*) tibi quidem iam cerebrum *Terentius* dimminuetur] *r* diminuetur *R* dimminuitur *GL* tib *A* cerebrum tibi *GLK* cerebrum *ex* celerum *corr. h* cerebrum sensus (sensus *in litura*) *B* 14 mutatur s] *om. L* ut *GK* ut flos *K* 15 curriculos *A* uel curriculum *om. GL add. g* AIAX *B* pro aias *BKL* 16 *πίστρις*] *Hr* pistris *rell.* sequitur *A* Doris] *r* dores *RAK* *ὄρνιξ*] ΟΡΝΙΞ *K* orniξ *G* ornix *L* pro ornis dicunt *G* ωΡΝΙC *R* ornis *L* 17 ut custos *K* custor *H* pales *R* 19 dictionibus] *r* diccionibus *R* *similiter saepe in sqq. corr.* 20 quas acrecis *A* assumpsimus *K* se] *a* se si *libri* si *ex lib.* XIII § 24 *illatum videtur* (*v. infra*) sal] sal uel sai *K* sco *G* 21 HMIC EΞ ΕΠΤΑΕΥΑΛ *R* ⊢HMIC ⊢HΞ ⊢ΗΠΤΑ ⊢Ε. ⊢Ι. ⊢ΑΛ *r* ⊢HMIC ⊢E⊢Ξ. ΕΠΤΑ *A sup. lin.* ⊢Η⊢Ι. ⊢ΑΛ. *add. a* ⊢HMINC ⊢EΞA ⊢EΠΤΑ ⊢EΛΛAC (*in mg.* ⊢Η.⊢Υ.) ea *K* ⊢HMIC ⊢Ηξ ⊢ΗΠΤΑ ea *G et sic fere in litura* (⊢MIC ⊢•ξ ⊢•ΠΤΑ ⊢•••) *L* ⊢HMIC ⊢Ηξa ⊢ ΗΠΤΑ ⊢E⊢I ⊢ΑΛΑC *l* hemis hex hepta he hi (he heli *3*) hals *1. 2. 3*

cipio. adeo autem cognatio est huic literae [id est s] cum aspiratione, quod pro ea in quibusdam dictionibus solebant Boeotis h ponere, 'muha' pro 'musa' dicentes. huic praeponitur p et loco ψ Graecae fungitur, pro qua || Claudius Caesar antisigma ɔc hac figura scribi voluit. sed nulli ausi sunt antiquam scripturam mutare, quamvis non sine ratione haec quoque duplex a Graecis addita videatur, nam multo molliorem et volubiliorem sonum habet ψ quam ps vel bs. hae tamen, id est bs, non alias debent poni pro ψ, hoc est in eadem syllaba coniunctae, nisi in fine nominativi, cuius genetivus in bis desinit, ut 'urbs urbis', 'caelebs caelibis', 'Arabs Arabis'. sicut ergo ψ melius sonat, sic x etiam quam gs vel cs. et x quidem assumpsimus, ψ autem non; sed quantum expeditior | est ψ quam ps, tantum ps quam bs, ideoque non irrationabiliter plerisque videtur loco ψ ps debere scribi, quod de ordine literarum docentes plenius tractabimus.

X duplex modo pro cs modo pro gs accipitur, ut 'apex apicis', VIII 43 'grex gregis'. transit tamen etiam in u consonantem, ut 'nix nivis' nec non in ct, ut 'nox noctis', 'supellex supellectilis', sed haec contra regulam declinari videntur. subit etiam loco aspirationis, ut 'veho vexi', 'traho traxi'; vertitur in f, ut 'efficio' 'effero.' et sciendum, quod, quotienscumque 'ex' praepositio praeponitur composita dictionibus a vocalibus incipientibus vel ab his quattuor consonantibus, hoc est c p t s, integra manet, ut 'exaro', 'exeo', 'exigo', 'exoleo', 'exuro', 'excutio', 'expeto', 'extraho', 'exsequor', 'exspes', in quo videmur contra Graecorum facere consuetudinem. illi enim s sequente numquam x praeponunt, sed k pro ea, ut 'ἔκστασις'. melius ergo nos quoque x solam ponimus, quae locum obtinet cs, cuius rationem non solum ipse sonus aurium iudi-

ἧμισυ] *B* (*cf. lib.* XIII § 25) *et sic coni. Fischerus ad Veller.* I 247, *Giesius dial. Aeol. p.* 246 ⊢ΗΜΙC *h* ⊢ΗΜΙCYY *s.* ⊢ΗΜΙCCY *in ras. H* ⊢EZ *B* ⊢I *ex lib.* XIII § 24 *in libros illatum videtur:* si *enim, quod ei respondet in exemplis Latinis a Prisc. allatis coll. lib.* XIII § 7. 24 *locum habere nequit: utrumque igitur voc. quamvis patronum nactum Krehlii censorem Ienensem in I. A. L. Z.* 1822 *n.* 236 *p.* 429 *cum α delendum est.* ⊢I *certe in H sup. lin. add. ni f. h. si quis* Y *in RK iustae lectionis vestigia servare putet, is h. l.* οὐ *scripserit*, si *supra in* sui *commutato* ⊢A *B* οἵ κβ *Putsch. Krehl.* ⊢AΛ. ⊢EC *H* 2 Boeotis] *r et in litura B* boeotes *RG* boetii *KL alias Prisc. more consueto* Boeoti id est pro s *ante* h *add. libri sc. gloss. ad* pro ea *loco suo motum* 3 Huic s *A* psi *post* ψ *add. Ar* fungitur] funguitur *L* ponitur *K* 4 caessar *G* antisima *R* antisimma *BKr* antissimma *G* antisiгma *L* ɔc] *r* ɔc *RAH* x ɔc *B* c *Schneiderus Elementarl. p.* 5 *sq. not.* uolui *B* 5 aussi *K* haec] hoc *B* haec ψ *a* quoque *om. H* 6 uidetur *K* molto *A* 7 sonitum *BAHL* p et s uel b et s *A* b et s *A* 9 arabs bis celebs bis *K* celebis *L* 11 asumpsimus *R* adsumpsimus *B* quam p et s *A* 12 ideo *L* inrationabiliter *BAH* 13 dicentes *b* 14 DE X. *inscr. A* 16 suppellex suppellectilis *BGLK* suppellectilis *H* haec] *r* hac *R* 17 ut *om. A* uelio uehis uexi *H* 18 trahxi *K* 19 conposita *RH* compositis *g* conpositis *h* 20 quatuor *K* intigra *G* 22 expecto *Kg* exequor *RA* exspes *om. K* facere contra consuetudinem graecorum *GL* 23 s] c *H* s *L* 24 k] *rk* c *RBAHK* ut *insertum in B* eccθacic *K* ergo] enim *K* ponimus] *b* ponemus *BK* poнemus *H* ponamus *L* 25 optinet *BAHGLK* inditio *AH*

cio possit reddere, sed etiam hoc, quod geminari s aliqua consonante antecedente minime potest: geminari autem videtur post consonantem, si x antecedente, quae loco cs fungitur, ipsa consequatur, ut 'exsequiae' 'exsequor'. quod si liceret, licebat etiam post bs vel ps, quas loco ψ duplicis accipimus, addere s, ut diceremus 'obssessus', 'abssectus', quod minime licet: | numquam enim nec s nec alia consonans geminari potest, ut diximus, alia antecedente consonante.

44 Nunc de mutis dicamus. || B transit in c, ut 'occurro', 'succurro'; in f: 'officio', 'sufficio', 'suffio'; in g: 'suggero'; in m: 'summitto', 'globus glomus'; in p: 'suppono'; in r: 'surripio', 'arripio'; in s: 'iubeo iussi'. nam 'suscipio', 'sustuli' a 'susum' vel 'sursum' adverbio composita sunt, unde 'subtinnio' et 'subcumbo' non mutaverunt b in s. 'suspicor' quoque et 'suspicio' a 'susum' vel 'sursum' componuntur, sed abiciunt unam s, quia non potest duplicari consonans alia subsequente consonante, quomodo nec antecedente, nisi sit muta ante liquidam, ut 'supplex', 'suffragor', 'sufflo', 'effluo', 'effringo', quomodo et apud Graecos 'συγγνώμη', 'φθέγγμα'.

C transit in u consonantem: 'quiesco quievi', 'pasco pavi', 'ascisco ascivi'; in x: 'dico dixi', 'duco duxi', 'noceo noxa noxius'; in s: 'parco parsi' et 'peperci' dicitur; in g antecedente n: 'quadringenta', 'quingenta', 'septingenta', 'ango' quoque pro 'ancho'. et notandum, quod ante hanc solam mutam finalem inveniuntur longae vocales, ut 'hōc', 'hāc', 'sīc', 'hīc' adverbium; nam ante t, si qua inveniantur, per concisionem hoc evenit, ut 'audīt', 'munīt', 'fumāt' pro 'audivit', 'munivit', 'fumavit'. nec non post s posita transit aliquando in t vel assumit eam, ut 'irascor iratus', 'nanciscor nactus', 'paciscor pactus', 'nascor natus.'

1 posit *L* aliqua] alia *GLK* antecedente] *r* cedente *R* 2 post consonantem uidetur *K* si *om. GLK* 3 c et s *BAHGL* funguitur *GL* ipsa *K* (si *superscr.*) exequiae *ex* exsequiae *effecit r* exquor *ex* exsqor *ni f. effecit r* exsecor *A* 5 accepimus *H* s *add. r* obssessus] *ry* obssesus *G* obsessus *B* absessus *R* abssectus] *r* absectus *R* abssecutus *K* 6 nec et s *LK* 7 ut diximus] *r* ut dicimus *R om. AGLK* consonante antecedente *K* consonante. B. Nunc *B* 8 DE MVTIS IN QVIBVS CONSONANTES TRANSEVNT SED PRIMVM DE B INCIPIT. *A* De mutarum transitu *L* dicemus *K* 9 suffio *om. H* ut suggero *K* ut summitto *K* summitto] *g* summito *G* 10 ut suppono *K* ut surripio *K* ut iubeo *K* 11 iusi *L* suspcipio *A* susum] sum *A* 12 comsita *K* subtinnio] *g* subtinneo *G* subcumbo] *r* subcambo *R* succumbo *Bh* 13 susum] sussum *K* sursum aduerbio componuntur *H* 14 abiiciunt *GK* *post* s: non dicimus suspicio sed susspicio *inculcavit b* 15 nissi *G* 16 suffrago *L* suffragator *A* sufflo efflo effluo (efflo *fere eras.*) *G* sufflo efflo efflo *K* sufflo effluo] *r* suffluluo *R* et *om. G* 17 CYTNωME *R* CYTTYNωMH *r* CYTTHωMH *B* OYΓNωMH *K* ΦOETTMA *R* ΦOEΠMA *K* 18 DE C. *inscr. A* pascho *A* adscisco adscini *RBHK* 20 et peperci dicitur *om. K* quingenta septingenta] *l* septingenta quingenta *GLK* 21 quoque *om. A* anco *AGLK* notandum est quod *BAHG* 22 solam hanc *L* muta *A* longuae *GL* 23 aduerbium hic *L* aduerbia *Gk* inueniaNtur *Rr* inueniuntur *GLK* inueniatur *BH* per] *r* pro *R* 24 uenit *R* 25 post] pot *G* post *g* assumit] *r* adsumit *BH* assummit *R* 26 nasciscor *in* nanciscor *corr. R*

D transit in c, ut 'accidit', 'quic|quam'; in g: 'aggero'; in l: 'allido'; in p: 'appono'; in r: 'arrideo', 'meridies'; antiquissimi vero pro 'ad' frequentissime 'ar' ponebant: 'arvenas', 'arventores', 'arvocatos', 'arfines', 'arvolare', 'arfari' dicentes pro 'advenas', 'adventores', 'advocatos', 'adfines', 'advolare', 'adfari', unde ostenditur recte 'arcesso' dici ab 'arcio' verbo, quod nunc 'accio' dicimus, quod est ex 'ad' et 'cio' compositum; 'arger' quoque dicebant pro 'agger'. transit etiam in s: 'assideo', 'rado rasi', 'suadeo suasi'; in duas quoque s, ut 'cedo cessi', 'fodio fossus'; in t: 'attinet', 'attingo', 'attamino'. haec eadem tamen frequenter interponitur compositis hiatus causa prohibendi, ut 'redigo', 'redarguo', 'prodest'; subtrahitur etiam, cum se||quens syllaba ab s et alia consonante incipit, ut 'aspiro', 'aspicio', 'ascendo', 'asto'. 45

F multis modis muta magis ostenditur, cum pro p et aspiratione, quae similiter muta est, accipitur, de quo sufficienter superius diximus, quamquam antiqui Romanorum Aeolis sequentes loco aspirationis eam ponebant, effugientes ipsi quoque aspirationem, et maxime cum consonante recusabant eam proferre in Latino sermone. habebat autem haec f litera hunc sonum, quem nunc habet u loco consonantis posita, unde antiqui 'af' pro 'ab' scribere solebant; sed quia non potest 'vau', id est digamma, in fine syllabae inveniri, ideo mutata est in b. 'sifilum' quoque pro 'sibilum' teste Nonio Marcello | de doctorum indagine dicebant. 46

G transit in s: 'spargo sparsi', 'mergo mersi'; in x: 'rego rexi', 'pingo pinxi'; in ct: 'agor actus', 'legor lectus', 'pingor pictus'. 47

H literam non esse ostendimus, sed notam aspirationis, quam Graecorum antiquissimi similiter ut Latini in versu scribebant: nunc autem diviserunt et dextram eius partem supra literam ponentes psiles notam habent, quam Remmius Palaemon exilem, Grillius vero ad Virgi-

na•ctus (n) *B* paciscor pactus nascor natus] *om. GL* nascor natus paciscor pactus *BH* paciscor pactus *suo loco*, nascor natus *ante* nanciscor *add. l* 1 DE D. *inscr. A* aggero] *r* aggeo *R* 3 ad. ar. frequenter *GL* ponebant ar *L* 4 arfari — adfari] adfari *R in* arfari *mut.*, dicentes — adfari *add. r* dicentes *om. K* 6 artio *H* verbo] *a* uerbum *A* acci° *B* actio *H* 7 et cio compositum] *b* •••• *B* compossitum *G* conpositum *H* 8 assideo *ex* assidio *corr. K* rasi *ex* rassi *corr. G* suadeo suassi rado rassi *K* quoque *add. sup. lin. K* 9 fodior *b* attingo] *g* attinguo *GL* 10 frequenter tamen *K* interponitur frequenter *GL* in compositis *K* conpositis *H* 11 etiam consequens *A* 13 DE F. *inscr. A* aspiratione ponitur quae similiter mutta (muta *g*) accipitur *GLK* 14 diximus superius *GL* 15 Aeolis] *r* aeoles *RAK* eoles *GL* 16 quoque ipsi *GL* maximae *K* recusabant] *g* recussabant *GLK* 17 in latino proferre *GLK* •autem litera (*F ni f.*) *H* *F sup. lin. add. A ad marg. h* haec f litera *om. K ad mg. add. k* 18 antiqui] *r* antiqui romanorum *R* af] *r* •• *R* 19 id] hoc *K* 20 mutata est .*F*. in .B. *B* sifil•um (i?) *R* quoque *om. GL* *post* sibilum: dicebant *erasum in B* 21 *Non. Marc. s. v. sifilare p.* 531, 2 *M.* dicebant *suo l. extat in B* 22 ut spargo *Ar* 23 pinguo *L* pinguor *L* pinctus *in* pictus *corr. K* 24 DE H. *inscr. A* 25 similiter *om. K* autem] eam *G* 26 dexteram *AHGLK* partem eius *B* supra .s. litteram *B* ⊣ *sup. lin. add. a, ibidem et ad mg. b* 27 qua *A* rennius *L* palemon *B* palēmon *A. de Remmio v. Suet. de ill. gr. c.* 23 *coll. Baehrio in Pauly encycl.* V 1068, *Graefenhanio in hist. phil.* IIII 72 *sq.* Grillius] *cf. Suringarium hist. schol. Lat.* II 230 *sq. Graefenhanium l. l. p.* 131, *qui*

lium de accentibus scribens levem nominat, sinistram autem contrariae aspirationis, quam Grillius flatilem vocat.

K supervacua est, ut supra diximus: quae quamvis scribatur, nullam aliam vim habet quam c.

48 De q quoque sufficienter supra tractatum est, quae nisi eandem vim haberet quam c, numquam in principiis infinitorum vel interrogativorum quorundam nominum posita per obliquos casus in illam transiret, ut 'quis cuius cui'. similiter a verbis q habentibus in quibusdam participiis in c transfertur, ut 'sequor secutus', 'loquor locutus'. transit in s, ut 'torqueo torsi', sicut et c, 'parco parsi'. similiter abicit u in praeterito, 'linquo liqui', | ut 'vinco vici'. transit etiam in x, ut 'coquo coxi', ut 'duco duxi'. apud antiquos frequentissime loco 'cu' syllabae 'quu' ponebatur et e contrario, ut 'arquus', 'coquus', 'oqulus' pro 'arcus', 'cocus', 'oculus', 'quum' pro 'cum', 'quur' pro 'cur'.

49 T transit in s: 'verto versus', 'concutio concussus', 'ὀστᾶ' Graecum 'ossa'; c vero antecedente || in x: 'pecto pexui', 'flecto flexi'.

Y et z in Graecis tantummodo ponuntur dictionibus, quamvis in multis veteres haec quoque mutasse inveniantur et pro υ u, pro ζ vero, quod pro sd coniunctis accipitur, s vel ss vel d posuisse, ut 'fuga', 'murra' pro 'φυγή', 'μύρρα', 'Saguntum', 'massa' pro 'Ζάκυνθος', 'μᾶζα', 'odor' quoque ἀπὸ τοῦ 'ὄζειν', 'Sethus' pro 'Ζῆθος' dicentes et 'Medentius' pro 'Mezentius'. ergo 'corylus' et 'lympha' ex ipsa scriptura a Graecis sumpta non est dubium, cum per υ scribantur, ἀπὸ τοῦ 'καρύον' καὶ

praeceptorem Vergilii Grillium fuisse in animum sibi induxit. eiusdem in Cic. de invent. libros commentum in cod. quodam bibl. Bambergensis nuper repperit Halmius, cf. Linsmayerum in Halmii anal. Tull. II *p.* 1, *quae erit* 'Rethorica Grilli', *qua in expositione in Valerium Maximum conscribenda usus est Fr. Dionysius de Burgo, v. Endlicherum catal. codd. Lat. bibl. Vind. n.* CLXXVII gryllius *H*

1 accentibus] *r* accidentibus *RALK* accedentibus *H* sinistram] ˧ *sup. lin. add. A sup. lin. et ad mg. b* contrariae illi aspirationis dasiam quam *edd. ab α ad Putschium* 2 fatilem *Rr* 3 DE K. ET Q. *A* 4 uim aliam *G* 5 DE Q. Q quoque *A* tractum *H* est *add. k* quae] *r* qud *R* eundem *G* 6 principio *H* infinitiuorum *AH* 7 quorumdam *G* illam c. *A* 8 cui qui *K* 10 ut parco *GLK* *post* parsi: et peperci *Kl* abiicit *GLK* sicut et c *post* praeterito *repetit B* 11 ut linquo *GLK* ut *om. HK* vici] *r* uinci *R* ut *om. H* sicut *K* ut c. coquo *BA* 12 quu loco cu sillabae *G* ponebatur loco cu sillabae quu *L* quu] qu *R* q. u. *A* Q *H* q & u *B* 13 et ex *L* ut arqu• acus u coquus oculus *Rr* (qv) oqulus *B* 14 qum *R* quom *BL* qur *Rr* quor *B* cur dicebant *K* 15 DE T. *A* ut uerto *GLK* uerte *H* concusus *LK* ocθe *in* ocθa *corr. R* 16 antecedente t in *R* antecedente transit in *B* ut pecto *GLK* flexui *L* 17 DE Y ET Z. *A* 18 inueniantur *ex* inueniuntur *corr. A* inueniuntur *L* et] ut *L* 19 pro *om. G* pro sd uel ss *L* uel ss] *r om. R rell.* possuisse *K* 20 ΦΥΓΑ *AHr* sacuntum *GL* ZAKINΘOC *G* 21 ΑΝΠΟ *B* τοῦ] ΤΟΙ *G* ΟΖΘΙΝ *H* ZEΘOC *GLK* medientius *RHK* 22 pro ΜΕΖΕΝΤΙΟC *G* pro ΜΕΖΕΝΤΙUS *K* pro mezentius *L* corylus] *rb* cyrillus *R* corillus *G* coryllus *Bg* cyrylus *K* a *om. GL* 23 sumpa *G* scribantur *ex* scribuntur *corr. B*

p. 361 P. p. 45—47 K.

τοῦ '*νύμφη*'. solebant enim vetustissimi Graecorum l pro n scribere, unde 'quinquaginta' quoque numeri signum, quod illi per n scribunt, nos per l more illorum antiquissimo scribimus.

DE ORDINE LITERARVM.

Ordo quoque accidit literis, qui quamvis in syllabis dinoscitur, ta- VIIII 50
men, quia coniunctus esse videtur | cum potestate elementorum, non absurdum puto ei nunc illum subiungere.

Sunt igitur vocales praepositivae aliis vocalibus subsequentibus in eisdem syllabis a e o, subiunctivae e u, ut ae au eu oe. i quoque apud antiquos post e ponebatur et ei diphthongum faciebat, quam pro omni i longa scribebant more antiquo Graecorum. invenitur haec eadem i post *υ* in Graecis nominibus, ut '*Ἅρπυια*': nam *υι* diphthongus est.

Sunt igitur diphthongi, quibus nunc utimur, quattuor. diphthongi autem dicuntur, quod binos phthongos, hoc est voces, comprehendunt. nam singulae vocales suas voces habent et ae, quando a poetis per diaeresin profertur, secundum Graecos per a et i scribitur, ut 'aulai', 'pictai' pro 'aulae' et 'pictae'. Virgilius in III:

Aulai medio libabant pocula Bacchi,

idem in VIIII:

Dives equum, dives pictai vestis et auri.

in Graecis vero, quotiens huiuscemodi fiat apud nos diaeresis paenultimae | syllabae, i pro duplici consonante accipitur, ut '*Μαῖα* Maia', '*Αἴας*

τοῦ] r τογογ *R* *καρύον*] *om.* *A* κορυογ *R* καργαογ *r* καργ^ογ *K* καργα[oc] *L* καριωc *G* καργωc *g* κορυνοc *H* *καὶ*] απο *in litura H* 1 νιμφιι *K* νιμφυ *G* νυμφυ *g* ueteres *K* l] λ *L* λ pro ν *K* 2 quinquagenta *G* per u *K* 3 nos per] *r* nos quoque per *RGL* more] *r* mere *R* antiquissimo*(s) *B* 4 DE ORDINE LITTERARVM SED PRIMVM DE PREPOSITIVIS VOCALIBVS *A* 5 qui *in mg. add. h* dinoscitur in syllabis *R* dignoscitur *A* 6 absordum *GK* 7 illum ordinem subiungere *GL* subiungire *K* 8 praepositae *K* sequentibus *A* eisdem] *r* hisdem *RGL* isdem *K* 9 subiunctatiuae *K* e u *om. A* e et u *B* ae. oe. eu. au. *G* ae. au. eu. oe. eu. *A* eu. co. ei *R* eu. oe. (ei *del. et ascr.:* alter non habuit) *r* ae. oe. au. ei. *L* 10 antiquos] latinorum *sup. lin. add. r* dyptongon *H* faciebat *L* 11 longua i *K* longua *GL* longam *B* scribebant] ponebant *GLK* antiquorum *K* gregorum *B* Invenitur] *r* Inuentor *R* 12 arpia *R* αρργια *B* 13 quattuor] .u. *GK* quinque *BL* 14 pthongos *RBAHK* ptongos *GL* conphendunt *AH* conprehendunt *B* 15 ae diptongus *GLK* per diarisin profertur a poetis *GL* a poetis per diarisin profertur *l* per] p *R* diheresin *B* dieeresin *H* diarisin *K* 16 secundum]. Sed *A* aulae et pictae] *b* aulae pictae *BG LK* 17 *Verg. Aen.* III 354 (*deficit Rom.*) in III] *om. H* in *sup. lin. add. h* in m lī *K* 18 aulai in medio *Rbh Krehlii nonnulli* aulai medio *r cum rell.*, *Med. Pal. cf. lib.* VII § 3 *lib.* XVII § 8 pocula] *r* procula *R* bachi *RBHLK* 19 *Verg. Aen.* VIIII 26 VIII *BG* 20 equum] *r* eaqum *R* *equum (a) *B* equm *G* ecum *Pal.* picta *Med.* picta* (i) *Pal.* picta *Rom.* 21 qttiens *G* quotiens in huiuscemodi *k* aput *H* diheresis *RBA* diarisis *GL* diarissis *K* peneultimae *GH* penultimae *ex* peniultimae *corr. L* 22 *Μαῖα* Maia *Αἴας* Aiax] *l* μαηα maia αηαc aiax *L* μαηα. maias. αηαξ. aiax *G* maia maia[s] αιαc aiax *K* maia· ma·i·a aia

51 Aiax'. transit in i productam, ut 'quaero inquīro, exquīro' - quamvis 'exquaero' **Plautus** dixit in **aulularia**:

I intro, exquaere, sitne ita ut ego praedico -

'laedo illīdo', 'caedo occīdo'. ponitur pro e longa, ut 'scaena' pro || 'σκηνή', et pro a, ut 'Aesculapius' pro 'Ἀσκληπιός', in quo Aeolis sequimur: illi enim 'νύμφαις' pro 'νύμφας' et 'φαῖσιν' pro 'φασίν' dicunt. invenitur tamen haec diphthongus in media dictione correpta tunc, quando compositae dictionis antecedentis in fine est sequente vocali, ut 'praeustus'. **Virgilius** in VII.:

Stipitibus duris agitur sudibusve praeustis.

Homerus:

Ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι.

sic etiam longae vocales solent corripi, ut 'dehisco'. **Virgilius** in V.:

Infindunt pariter sulcos totumque dehiscit
Convulsum remis rostrisque † stridentibus aequor.

52 Oe quoque idem patitur apud Graecos. **Aeschylus:**

Ἴστρος τοιαύτας παρθένους λοχεύεται.

unde quidam non sine ratione | unum semis singulas eas habere tempus dicunt, ideoque, si consequatur consonans, quae dimidium tempus habet, omni modo producuntur.

Au quoque videtur quasi pati divisionem, cum i post u addita transit

a·i·a aias *B* ΜΑΝΙΑ ΜΑΙΑC ΑΙΑ ΑΙΑC *R* ΜΑΙΑ ΜΑΙΑC ΑΙΑC ΑΙΑΧ *r* maia ΜΑΙΑC. aia. aiax. *A* maia maiac aiax aiac *H* 1 exquiro *add. l* 2 Plautus] *r* plauti is *R* planitis *H* *Plaut. aul.* IIII 10, 70 aularia *KL* 3 I] primo *L* i *l* ••••• (primo?) id *G* exquaere] *sic Plauti libri aliquot dett.* exquire *Vet.* 4 longua *GL et sic saepe GLK* ut *add. r* scaena pro CΚΗΝΑ *G* CΚΗΝΗ pro scaena *RAL* CΚΗΝΗ pro *B* CΚΗΝΗ scena *H* pro CΚΗΝΗ scaena *h* pro *in litura K* 5 ΑCΚΛΗΠΥΟC *R* ΑCΚΛΗΡΙΟC *A* ΑCΚΛΑΠΙΟC *K* Aeolis] *r* aeoles *RH* eoles *GLK* 6 ΝΙΜΦΑΕC *G* ΝΥΜΦΑΕC *K* ΝΙΜΦΑC *G* nymfas *R* nimphas *H* *φαῖσιν*] ΦΑΕCΙΝ *K* ΦΗCΙΝ *L* ΦΑCΙΝ pro ΦΑΙCΙΝ *R* ΦΑΥCΙΝ pro ΦΑCΙΝ *r* faesin pro fassin *G* ΦΑΥCΙΝ pro phami *H* 7 haec *om. G* diphtongus haec *K* 8 conpositae *H* dictionis] *a* dictiones *A* sequenti *H* praeustus] *r* praeustis *RGLK* 9 *Verg. Aen.* VII 524 in VII.] *om. H* in *sup. lin.* VII *ad mg. add. h* 10 stipidibus *A* 11 *Hom. Il.* XVI 235 12 ΑΝΙΠΤΟΠΟΔΗC *R* ΑΝΝΙΤΤΟΤΙΟ ΛΕC *B* ΑΝΙΠΟΤΟΠΟΛΕC *GK* ΑΝΙΠΤΟΠΟΛΕC *A* ΑΝΥΠΤΟΠΟΛΕC *H* ΑΝ•Τ•Ι•ΠΟΔΕC ΧΑΜΑΙΕΙΝΑΙ *L corr. ab l* ΧΑΜΑΙΝΙΝΑΙ *G* ΧΑΛΛΙΕΥΝΑΥC *H* ΧѠΜΑΙΕΥΙΝΑΙ *K* 13 etiam] enim *L* *Verg. Aen.* V 142 *sq.* in *om. H* 14 infundunt *Med.* 15 remis — aequor *om. A* postrisque *L* plostrisque *l* stridentibus *etiam Rom. et m. alt. Fr.* tridentibus *Vergilius* 16 ΔΕ ΟΕ. *A* aput *H* Aeschylus — *λοχεύεται om. GL in mg. add. l, infra* § 59 *inseruit G* oes.chyllus (o *del. r*) *R* oeyschylus *A* aescylus *H* aescilus *K* aeschilus *l* *Aesch. fragm.* 161 *t.* I *p.* 352 *Herm. Niob. fr.* II *p.* 74 *Wgnr., ex Niobe petitum teste Hephaest. p.* 7 *Gaisf. cf. Eustath.* 1665, 38 *et fragm. gramm. ad calcem lib.* V *positum* 17 ΙCΤΟΥ ΑΥΤΑC ΙΤΑΡΟΕΝΟΥC ΑΟΧΕΥCΤΑΙ *R* ΙCΤΡΟC ΤΟ ΤΑΥΤΑC ΠΑΡΕΟΝΟΥC ΛΟΧΕΙΕΤΑΙ *r* *om.* 1. 2 *Ἴστρος*] *sic etiam Heph. codd. CMN Eustath.* *οἶστρος* 3α *cum aliquot Heph. codd. et H infra l. l., praefert Hermannus* ΤΟΥΑΥΤΑC *B* ΤΟΙΤΑΥΤΑC *L* ΤΟΙΑΙ.ΤΑC *K* *τοιαύτης παρθένου aliquot Heph. codd.* ΠΑΡΟΕΝΟΥC *B* ΠΑΡΘΕΝΟΙC *A* ΠΑΡΘΕΝΥC *H* ΠΑΡΘΗΝΟΥC *K* ΛΟΧΕΥΕΤ.ΑΤ *H* ΔΟΧΕΝΟΙΕΤΑC *l* *μνηστεύεται Eustathius, prob. Herm.* ister flū tales uirgines accepit suspectas *interpret. l* 18 et semis *GLK* 19 dimedium *L* demedium *GK* dimi-

eadem u in consonantium potestatem, ut 'gaudeo gavisus' et '*ναύτης* navita', '*ναῦς* navis'; transit tamen etiam in b, ut 'aufero abstuli ablatus'. et sciendum, quod pro 'ab' praepositione au ponitur in his verbis: 'aufugio' et 'aufero'. ex contrario quoque frequenter solet fieri, ut antecedente a et u loco consonantis sequente, si abiciatur vocalis posita post eam [id est post u consonantem], au diphthongus fiat u redeunte in vocalem, ut 'lavor lautus', 'faveo fautor', 'avis anceps, augurium, augustus'. transit in o productam more antiquo, ut 'lōtus' pro 'lautus', 'plōstrum' pro 'plaustrum', 'cōtes' pro 'cautes'; sicut etiam contra pro o au, ut 'austrum' pro 'ostrum', 'ausculum' pro 'osculum', frequentissimeque hoc faciebant antiqui. in u quoque longam transit: 'fraudo defrūdo', 'claudo inclūdo'.

Eu transit in e longam, ut 'Achillēs' pro 'Achilleus', 'Vlixēs' pro 53
'Vlixeus', quod ostenditur ex genetivo 'Vlixei'. | **Horatius in carminum primo:**

Nec cursus duplices per mare Vlixei.

in u etiam mutatur: 'fugio' pro '*φεύγω*'.

Oe est quando per diaeresin profertur in Graecis nominibus et Graecam servat scripturam. per o enim et i ponitur, quae tamen, sicut supra dictum est, locum duplicis ob||tinet consonantis, ut 'Troia' pro '*Τροία*', 'Maia' pro '*Μαῖα*'. in hoc quoque Aeolis sequimur; sic enim illi dividentes diphthongum *κόϊλον* pro *κοῖλον* dicunt. apud Graecos tamen quoque i sequente producere licet antecedentem brevem, ut **Homerus** in hoc versu:

Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης.

tium *B* 1 ΝΑΥΘΗϹ *R* ΝΑΥΤΕϹ *AGL* *in* nauita *desinit A, inc. iterum ab initio libri quarti* 2 et ΝΑΥϹ *BHGLK* tamen *om. GL* 3 sciendum est *G* aufero aufugio *GL* 4 et *in litura R* ex] E *Brhl* fieri frequenter solet *G* solet fieri frequenter *L* 5 si *om. GL add. l* abiiciatur *GK* 6 post consonantem *BHGLK* 7 augorium *L* augorium *G* agurium *R* 8 plostrum] postix *in* plostix *corr. H* 9 contra] e contrario *l* au *ex* u *corr. h* 10 frequentissime (que *om.*) *L* 11 hoc *add. h* longum *B* ut fraudo *K* 13 longum *BH* achiles *GLK* achileus *LK* 14 Vlixeus] ulixes *L* ulyxei *H* Horatius — Vlixei *post* Vlixei *om. R in mg. add. r* *Hor. carm.* I 6, 7 libro primo *G* primo libro *L* 16 currus *GL* duplices *libri Prisc. et hic et lib.* VI § 92 *cum parte codd. Hor.* duplicis *libri Cruquiani* duplicis *Horatius* per ma**re (na) *H* 17 pro *sup. lin. add. k* φεύγω] *l* ΦΕΥΓΟ *GL* ΦΕΥΓΙΩ ΟΕ | Est quando *B* 18 diheresin *RBH* diacrisin *L* diarisin *G* dierissin *K* 19 seruant *K* per] pro *RG* 20 optinet *L* ΤΡΟΙΑ pro troia *R* troia pro troea *corr. m. al., haud r* *Τροία*] troea *GL* ΤΡΟΙΑ *sed* ι *in litura K* 21 ΜΑΙΑ pro maia *R* *Μαῖα*] *in litura K* maea (moea *g*) *GL* Aeolis] *r* aeoles *R* eoles *GLK* enim] etiam *GL* 22 ΚΟΛΟΝ *B* ΚΟΙΑ** (ΚΟΙΛΟΝ *r*) pro ΚΟΕΙΛΟΝ (e *del. et* eanum sonus *sup. lin. ascr. r*) *R* ΚΑΙΛΟΝ pro ΚΑΘΛΩΝ *K* pro *om. L* pro ΚΟΕΛΟΝ *GH* quoque tamen *G* ** tamen (o quoque) *L* quoque] * o(h) quoque *R* *o* quoque (h-c) *B* hoc quoque *K* 23 breuem. aeschilus ΚΙΡΟϹ ΤΟΤΑΝ. ΤΑϹ ΠΑΡΘΕΝ. ΙϹΙΛΟΧΕΙΕΤΑΙ. ut homerus *G cf. p.* 38, 16 ut] teste *B* homero *ex* homerus *corr. B* *Hom. Il.* XIIII 1 24 ΝΕϹΤΟΡΑ ΛΟΥΚ ΘΕΙΑΧΗ ΠΙΝΟΝΤΕΡΕΜΤΕϹ *R* ΝΕϹΤΟΡΑ ΛΟΥΚ ΕΛΑΦΕΝ ΙΑΧΗ ΠΙΝΟΝΤΑΜΡΕΜΡΝΕϹ *r* ΝΗΡΤΟΡΑΛΗΙ. ϹΚΛΑΘΕΝΙΑ. ΧΕΠΙΝΟΝ. ΤΑΠΕΡ. ΘΜΠΡΕϹ. *G versum ab L omissum, adi. interpret.* nestorem uelis latere bache

aufertur ei [id est oe diphthongo] altera vocalis sequente e longa more Attico, ut 'poēta' pro 'ποιητής' et 'poēma' pro 'ποίημα', nec non pro ῳ diphthongo Graeca nos hanc [id est oe] ponimus, ut 'κωμῳδία comoedia', 'τραγῳδία tragoedia' dicentes: nec mirum, cum pro ω quoque habemus o et pro i e in diphthongo accipimus. hoc tamen quoque ad imitationem Boeotorum solemus facere. transit in u longam, ut 'Phoenices
54 Pūnices', 'phoeniceon pūniceum', 'poena pūnio'. numquam diphthongus in praeterito per|fecto mutatur, ut 'haereo haesi', 'audio audivi', 'moenio moenivi', excepto 'caedo cecidi'.

Ei diphthongo nunc non utimur, sed loco eius in Graecis nominibus e vel i productas ponimus. et in priore sequimur Aeolis: illi enim τῷ 'Δημοσθένη' dicunt pro 'Δημοσθένει' et 'ἦπον' pro 'εἶπον'. et nos plerumque, cum ei apud Graecos sit pura paenultima, in illis maxime femininis, quae per adiectionem assumunt a apud Graecos, mutamus ει in e productam, ut 'Δηϊόπη Δηϊόπεια Deiopēa', 'Καλλιόπη Καλλιόπεια Calliopēa'. nam in illis, quae in ia solum desinunt apud Graecos, raro fit hoc, ut 'Argia', 'Alexandria', 'Nicomedia', 'Langia', 'Lampia'. Statius in IIII:

Candensque iugis Lampia nivosis.

bibentē tenebras *add. l* δ' οὐκ *etc.*] ΥΟΥϹΚΟΙΛΑΘΕΝΙΑΧΕ *K* ΠΙΝΟΗΤΑ *B* ep *l* ἔμπης] ΕΜΠΕϹ *H* ΕΜΝΗϹ *K* 1 ei] ·i· *G* i *L* uocali•(s) *L* uocali *BG* 2 attice] *g* antiquo *G* ποιητής] 2 ΠΟΙΗΤΑ *BHGL* ΠΟΙΕΤΑ *R* ΠΟΕΗΤΑ *K* et *om. K* ΠΟΕΗΜΑ *K* ωι *m. tert. in litura R* ΟΙ *K* 3 ut *add. k* ΚΟΜΟΙΔΙΑ *RK* ΚΩΝΩΙΔ a *L* ΚΑΜΩΙΔΑ *G* pro comoedia *B* commoedia *R* comedia *K* 4 ΘΡΑΤΩΙΔΙΑ *R* ΤΡΑΓΩΙΔΑ *G* ΤΡΑΓΩΙΔ a *L* ΤΡΑΓΟΙΔΙΑ trogoedia *K* pro tragoedia *B* 5 accepimus *H* 6 emitationem *GK* boetorum *RHGL* boetarum *h* Phoenices] ΠΟΕΝΙΚΕϹ *GL* 7 poenices poeniceon *K* ΠΟΕΝΙΚΙΟΝ · punicium *G* phoenicion punicium *L* phoeniceon punicheum *H* 9 moenivi] *r* monui *R* cicidi *GLKr* 10 dipthongo *B* 11 Aeolis] *r* aeoles *R* eoles *GLK* ΤΩΥ ΔΗΜΟϹΘΗΝΗ *R* ΤΟΙ ΛΕΜΩϹΟΕΝΗ *G* ΤΩΙ ΔΗΜΟϹΘΗΝΗ *H* ΤΟΥ ΛΕΜΟϹΘΗΝΗ *K* ΤΟΙ ΔΗΜΩϹΤΕΝΗ *L* *de ι subscr. in Δημοσθένη om. cf. Ahrensium dial. Aeol. p.* 99 12 dicunt] *r* ducunt *R* ΔΗΜΟϹΤΗΝΗΙ *R* ΔΗΜΟϹ.ΘΝΕΙ *H* ΛΕΜΟϹΤΗΝΕΙ *K* demosthenei *G* demostenei *L* Η•ΟΝ *R* ΕΠΟΝ *B* eipon *L* ei *Hh* pon *et sqq. usque ad* paenultima *om. H add. h* et *om. GL* 13 feminis *Rr* 14 adsumunt *BH* 15 ΔΗΙΟΠΗ••••••• *R* ΔΗΙΟΠΗΙ ΔΗΙΟΠΗΙΑ deiopea *r* ΔΗ ΟΠΕ · ΔΗΙΟΠΕΙΑ · ΔΗΙΟΠΙΑ · *B* ΔΗΙΟΠΗΙ ΔΗΙΟΠΕΙΑ ΔΗΙΟΠΕΑ *L* ΔΗΙΟ · ΠΗΔΙΟΠΗΙΑ ΔΗΙΟΠΗΑ *H* ΔΕΙΟΠΗ. ΔΗΙΟΠΕΙΑ. ΔΗΙΟΠΗΑ. *G* ΔΕΙΟΠΗΙ ΔΕΙΟΠΗΙΑ ΔΕΙΟΠΕΑ *K* ΚΑΛΛΙΟΠΗΙ ΚΑΛΛ•ΟΠΗΑ calliopea ϹΑΛΛΙΟΠΗΙΑ ϹΑΛΛΙΟΠΕΑ *Rr* ΚΑΛΛΙΟΠΕ. ΚΑΛΛΙΟΠΕΙΑ. Kalliopea *B* ΚΑΛΙΟΠΗ. ΚΑΛΙΟΠΕΙΑ. ΚΑΛΙΟΠΗΑ. *G* ΚΑΛΛΙΟΠΕ. ΚΑΛΛΙΟΠΕΙΑ. ΚΑΛΛΙΟΠΕΑ. *H* ΚΑΛΙΟΠΕΙΑ ΚΑΛΙΟΠΕΙΑ ΚΑΛΙΟΠΕΑ *K* ΤΑΛΛΙΟΠΕΙ ΚΑΛΙΟΠΕΙΑ caliopea *L* 16 ia] *rh* ι *RH* 17 alaxandria *GK* alexandria. dia nicomoedia *B* Nicomedia] *r* nichomedia *R* nicomidia *GL* laugnia *GL* 18 *Stat. Theb.* IIII 290 VII *K* thebaidos *post* IIII *add. rh* carminum *B* 19 candensque] *r* cadensque *RBK* iugnis *L* niuoris *L*

idem in eodem:

Haec quoque secreta nutrit Langia sub umbra.

idem in II:

Tunc donis Argia nitet vilesque sororis
Ornatus sacro praeculta supervenit auro.

'raro' autem diximus propter 'Medeam', 'Plateam'. nam quod Virgilius

Qui tela Typhoëa temnis

e correptam protulit, Doricum est: illi enim solent ei diphthongo abicere i. in Latinis autem dictionibus difficile invenies i longam ante vocalem positam, nisi in genetivis in ius desinentibus, ut 'illius', 'solius', 'ullius', quae tamen licet et corripere, et in verbo 'fiam fias fiat', quod ipsum quoque contra aliorum e||iusdem coniugationis fit regulam verborum.

In masculinis quoque ei pura in e longam convertitur: ''Ἀχίλλειος X 55 Achillēus', ''Ἀλφειός Alphēus', 'σπονδεῖος spondēus'. non sine ratione tamen hoc fit, sed quia i pura paenultima ante us vel a vel um per nominativos non invenitur producta in Latinis dictioni|bus nisi in disyllabis et ipsis Graecis. nam in Graecis saepe invenimus, ut 'Chīus' et 'dia' et in uno trisyllabo, quod apud Statium legi, 'Lycīus'. Statius in X Thebaidos:

At patrias si quando domos optataque, Paean,
Templa, Lycie, dabis tot ditia dona sacratis
Postibus et totidem voti memor exige tauros.

in aliis vero consonante sequente pro ei diphthongo longam i ponimus, ut 'Νεῖλος Nilus'.

In semivocalibus similiter sunt aliae praepositivae aliis semivocalibus 56 in eadem syllaba, ut m sequente n, ut 'Mnestheus', 'amnis', s quoque

1 idem *ex* id est *corr. R* *Stat. Theb.* IIII 717 2 nutrix *B* languia *GL* 3 *Stat. Theb.* II 297 *sq.* 4 Tum *Stat. Cass. al.* 5 preculta *r* proculto *R* perculta *tert. m. in R* *post* auro: Virgī. dia camilla (*Aen.* XI 657) *add. B* 6 autem ut *G* niceam *post* plateam *add. GL et m. tert. in R* *Verg. Aen.* I 665 7 tifoea *R* tiphoea *L* typhoia *ex* typhoea *corr. Fr. lacuna in Pal.* tem^p^nis *Rr* tempnis *B* 8 correpta *GL* abiicere *G* abiicire *K* 9 autem] uero *GL* deficile *LK* inu^e^nis *Rr* inuenis *BH* 10 solius ullius] *add. r* ullius solius *GL* 11 ipsum ∼ quoque *L* 12 aliorum contra *GL* coniugationis regulam uerborum sit. *G* fit *om. L* regula *B* 13 puram *B* conuertitur ut *BHGK* καλλιοπεια pro kalliopea *ante* 'Ἀχίλλειος *add. B.* αχιλειος achileus *GK* 14 achileus *L* αλπheιοc *K* αλpheιοc *G* alpheios *L* alfeios alf..us (αλφειος) *Rr* alfeus *H* cπονλιοc (δε) *Rr* spondeios *GL* 16 dysillabis *G* desyllabis *K* disillabis *L* dissyllabis *RBH* 17 Chius] dius *GL* dia.. (et) ...... perchius arius. Statius *L* 18 in uno trisyllabo] in paucis trisyllabis sperchius arius *K* in uno — legi] *om. G* lycius quod apud statium legi *K* aput *H* legimus *B* lichius *R* licius perchius arius. *G* Statius *om. K* *Stat. Theb.* X 343 *sqq.* 19 tebaidos *K* 20 At] Ad *RBH* Et *GL* quando se domos obtataque *B* 21 lyciae *B* lyciae *H* (h)chiae *R* licie *GL Stat. Cass.* dicia *H* 22 Hostibus *Cass.* exiget auro *G* 23 longam] *b* longum *B* ut neilos *L* 24 pro nilus *G* 25 Quae de semiuocalibus aliis praeponatur *ad mg. L* uero similiter *GL* 26 n Mnestheus *GL* Mnestheus] *h* mnesteus *RH*

sequente m, ut 'Smyrna', 'smaragdus': nam vitium faciunt, qui zm scribunt; numquam enim duplex in capite syllabae posita potest cum alia iungi consonante. Lucanus quoque hoc ostendit in X:

Terga sedent, crebro maculas distincta smaragdo.

nam nisi esset s ante m, subtrahi in metro minime posset nec staret versus; s enim in metro saepe vim consonantis amittit. in fine autem syllabae omnes liquidae solent ante s poni, ut 'puls', 'hiems', 'mons', 'ars'; similiter ante x, excepta m, ut 'falx', 'lanx', 'arx'. in mutis praeponuntur b et g sequente d, ut 'βδελυρός', 'bdellium', 'Abdera', 'abdomen', 'Mygdonides'. c vero et p praeponuntur sequente t, ut 'actus', 'lectus', 'aptus', 'diphthongus'. semivocalis nulla praeponitur mutis nisi s sequente b, ut 'asbestus', 'Asbustes', c vel q: 'scutum, 'squalor', p, ut 'spes', 'sphaera', t: 'status', 'Sthenius', ante aliam autem nullam mu-
57 tarum. mutae vero semivocalibus praeponuntur liquidis absque m omnes paene omnibus: bl, ut 'blandus'; cl: 'clarus'; dl, ut 'Abodlas', nomen barbarum; gl: 'gladius', 'Glabrio'; tl: 'Tlepolemus', 'Atlas'; pl: | 'planus'; fl: 'flavus'; bn: 'abnuo', sed b magis superioris est syllabae; cn: 'Cnidus'; dn: 'Cydnus', 'Ariadne'; gn: 'Gneus'; tn: 'Aetna'; pn: 'Therapnae', 'Siphnus'; br: 'Brennus', 'umbrae'; cr: 'creber'; dr: 'Drances'; gr: 'gratus'; || fr: 'frater'; pr: 'pratum'; tr: 'tractus'. ante m autem inveniuntur c d g t, ut 'Pyracmon', 'Alcmene', 'drachma', 'Dmois', 'Admetus', 'agmen', 'Tmolus', 'Isthmos'. tres autem consonantes non aliter possunt iungi in principio syllabae, nisi sit prima s vel c vel p,

1 ut *om.* *GL* smirna *HGLK* z ante m *GLKh* z. et m. *B* 2 potest duplex in capite syllabae posita *GL* iungi[i] *G* 3 *Luc. Phars.* X 121 hoc *add.* *r* in X hoc ostendit *GL* 4 sedent] *l* sedente *GL* maculas] *sic etiam libri Luc. fere omnes cum utroque Voss.* maculae *RBH* maculis *codd. quidam Luc.* zmaragdo *Luc. Voss.* *B* 5 **si (ni) *B* s] z *b* stare[l] *Rr* 6 s — amittit *in mg. add.* *g* 7 ante s *om.* *G* mons *sup. lin. add.* *L* ars mons *K* 8 excepto *B* De mutis ante alias mutas *in mg.* *L* 9 ΒΟΗΛΙΡΟϹ (Λ above) *Rr* ΒΛΕΛΙΡΟϹ *BHK* bdelyros *L* bdiellium *G* genus lapidis *post* bdellium *libri: est gloss. ad* abdira *pertinens* (*sic enim libri*, ΑΒΔΙΡΑ *H*), *quod pro* abdir *habuerunt, cum sit* Abdera, *quod restitui. Priscianus ubique scribit* abaddir *vel* abaddier *v. lib.* II § 6. V 18. VI 45. VII 32 10 migdonides *BHGL* praeponuntur mutis (muttis *L*) *GL* 11 semiuocales *in* semiuocalis *corr.* *BHG* 12 ut *om.* *H* asbestus *add.* *r* asbutes *RBHK* uel *add.* *r* ut scutum *B* p spes *GL* 13 sphera *RB* spera *HGLKr* Sthenius] *Putschius cf. lib.* II § 50. 55 sthennius *RBGK* stennius *HL* 14 uero **** semiuocalibus *B* 15 pene omnibus absque m (*om.* omnes) *GL* penae *H* bl blandus *GL* ut clarus *K* ut *ante* Abodlas *om.* *BGL* 16 tl ut tleptolemus (*sic*) *post* clarus *posuit* *K* tleptolemus *G* atlas *om.* *K* 17 fl. flauus *supra post* barbarum *exhibet* *H* abnuo *ex* abuno *corr.* *R* est *om.* *GL* 18 cn cuius *B* *cf. p.* 57, 20 dn: Cydnus *om.* *L* cyd**nus (us) *R* quidnus *K* hariadne *B* haridne (a above) *H* aethna *R* ethna *r* 19 terapnae *r* therapne (n above) *B* terapne *HGL* thaerapnae *K* siphnus *H Heidelb.* sipnus *rell.* brenus *L* brenns *G* crebrum *L* dranges *L* 20 tractū *B* m autem *add.* *h* 21 antem *sup. lin.* *k* piracmon *BGLK* drachma] *Schneiderus Elementarlehre* I 239 dracma *RH* dragma *BGL.* *h. l. om.* *K* Dmois] *r* admois *R* 22 Admetus] admeais *L* admetus dragma agmen *K* istmos *HGLK* De tribus consonantibus pariter in eodem de consonantibus in quibus dictiones finiuntur *inscr.* *L* 23 posunt *L* iungi in principio *add.* *g*

secunda post s quidem c vel t vel p, post c autem aut p principales secunda t, tertia l vel r, sed l in solis illis quae ab s incipiunt, ut 'Asclepiodotus', 'scriba', 'stloppus', 'stratus', 'splendidus', 'spretus', 'victrix', 'sceptrum'. nam post pt vel ct simul iunctas l non invenitur, ut ostendimus, ipsa soni natura prohibente. in fine vero dictionis contra invenimus 58
primam liquidam, sequen|tem mutam, postremam s, ut 'urbs', 'stirps'. sin autem in duas desinit consonantes dictio, necesse est priorem liquidam esse et || sequentem s vel x, ut supra ostendimus, vel c vel t antecedente n, ut 'hinc', 'dicunt', 'amant', 'hunc', vel loco ψ Graecae bs vel ps scribere pro ratione genetivi, ut 'Arabs Arabis', 'Pelops Pelopis', 'caelebs caelibis', 'princeps principis'. quibusdam tamen, ut supra docuimus, non aliter videtur ψ Graeca nisi per ps scribenda. quamquam enim ratio genetivi supra dictam exigat scripturam, tamen cognationem soni ad hoc procliviorem esse aiunt. hoc tamen sciendum, quod principium syllabae omni modo pro ψ ps debet habere, ut 'psittacus', 'pseudulus', 'ipse'; 'nubo' quoque 'nupsi', 'scribo' 'scripsi' faciunt, quamvis analogia per b cogit scribere, sed euphonia superat, quae etiam 'nuptam', non 'nubtam', et 'scriptum', non 'scribtum', compellit per p, non per b, dicere et scribere. | ||

1 secundae *K* post s ut asclepiodotus stratus spretus quidem *B subducta a b, quae infra lin. repetiit* post s quidem post s *R post* t uel p *in marg.* ut asdepiodotus stratus spretus *add. r, eadem in litura h,* ut asclepiodotus *add. LG, cui sup. lin.* stratus spretus *adiunxit g* 2 asclepiodo•tus(c) *B* 3 stlopus *BGK* st'opus *L* stratus] ✕ *prob. O. Jahnio ann. crit. ad Pers. sat.* 5, 13, *h. l. a libris omissum, qui inter* spretus (spretus *B*) *et* uictrix *exhibent gloss. ad sententiam* secunda quidem post s c uel t uel p *pertinens:* in graecis etiam (autem *B*) φ secunda (secundo *R*) ponitur (secunda ponitur φ *H*), quam nos per ph plerumque scribimus, σφραγίς (cφparis *Rr* cφPATIC *G* cφPAIC *H*) 4 iuncta. sl. *B* ostenditur *R in mg.* at. ostendimus *r* 7 desinat *B* dissinat *GK* consonantes *L* 9 hunc amant *GL* 10 celeps *H* celebs *h* celebis *B* celibis *b* 11 quibus *H* uidetur non aliter *GL* 12 per *add. r* p. et. s *B* 14 sciendum est *BHGLK* 15 psittacus] *r* psittactus *R* psitacus *HGLK* psedulus *L* 16 et scribo *r* 17 scribere *om. L* non nubtam *om. R add. r* non nuptam *B* 18 non scriptum *B* compellat *B*

de littera
EXPLICIT LIBER PRIMVS. INCIPIT LIBER II DE SYLLABA. *Rr* EXPLĪ LIB̄. I PRISCIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS DE LITTERA. INCIP̄. LIB̄. II DE SYLLABA *B* lib. II *custodis, ut vocant, loco H* EXPλICVIT. λIBER. PRIMVS. DE. λITTEPA ...., | INCIPIT λIBEP ·II· DE SYλλABA .. *G* explicit liber primus de littera incipit seds de syllaba *L* finit .. ∾ | secundus liber de syllaba *K*

LIBER SECVNDVS.

DE SYLLABA.

I 1 Syllaba est comprehensio literarum consequens sub uno accentu et uno spiritu prolata; abusive tamen etiam singularum vocalium sonos syllabas nominamus. possumus tamen et sic definire syllabam: syllaba est vox literalis, quae sub uno accentu et uno spiritu indistanter profertur. a singulis tamen incipiens, non plus quam ad sex literas procedere syllaba potest in Latino sermone, ut: 'a', 'ab', 'arx', 'mars', 'stans', 'stirps'.

Et sciendum, quod syllabae, quae ex singulis constant literis, non plures sunt quam ipsae vocales, ex quibus fiunt, quae autem ex amplioribus literis, paene innumerabiles. nulla syllaba tres vocales habet, unde u et i non aliter iunguntur diphthongis nisi loco positae con|sonantium, u tamen etiam tum iungi potest diphthongo, cum amittit vim lite||rae, ut
2 'quae', 'linguae'. saepe inveniuntur pro duabus vocalibus iunctis, hoc est pro diphthongo, singulae vocales positae, ut 'plostrum' pro 'plaustrum' et 'inquiro' pro 'inquaero' et ubique pro ei diphthongo e producta vel i, sicut supra dictum est; pro *ου* autem u in Graecis dictionibus ponimus, ut '*σπονδεῖος* spondeus', '*Νεῖλος* Nilus', '*μοῦσα* musa'. quae singularum literarum sunt syllabae ex vocalibus, ut dictum est, constant, ut 'a', 'e', quae autem ex duabus constant, vel a vocalibus fiunt et invenitur diphthongus, ut 'au', 'oe', vel a vocali consonante antecedente vel sequente: antecedente, ut 'da', sequente, ut 'ad'. non plus tamen quam tres consonantes antecedere nec rursus consequi nisi tres possunt. sed tamen hoc

2 conprehensio *B* conp̄hensio *K* lytterarum *R* 3 etiam ** singularum (in) *B* 4 diffinire *GLK* 5 quae *ex* q̄q. *corr. L* indistanter] *b* ind*st**anter (*ex* indestinanter *ni f. corr.*) *B* Quot litteris sillaba constare potest *ad marg. L* a] *k* ab *HLK* 7 arx] ars *GL* stirps] *r* strips *R* 8 exingulis *Bb* constant] *r* constent *R* constat *B* 9 uocales sunt ex *H* quae autem quac ex *Bb* 10 innumerabiles sunt. *b* tres *add. r* i et u *GL* 11 ingnntur *R* 12 etiam *om. H* tum *om. G* tunc *L* amittit] *r* ammittit *R* amitit *G* 13 quae et linguae *b* sepae *R* 15 productam *RBK* 16 sicut] ut *GL* pro ʏ *L* ponimus in graecis dictionibus *G* poninus dictionibus *BHL* 17 cπoɴᴅᴇιoc *RK* spondeios *GL* ɴειλωc *K* neilos *GL* ᴍωʏca *R* ᴍoιca *H* moysa *GL* 18 sunt litterarum *L* 19 autem a duabus *GL* inueni**tur (un) *B* 20 oe] *r* eo *R* vocali] uocali et *HGLK* uocale et *B* antecedente uel sequente *om. GL* uel et *K* 21 De consonantibus quot praecedere uel consequi possunt in eadem sillaba uocalem *in mg. L* consonantes tres *K* 22 antecedere] antecedere uocalem *RLK* antecedentes uocalem *G* uocalem antecedere *h*

notandum est, quod, si antecedant tres consonantes, non possunt nisi duae consequi vocalem, ut 'monstrans', nec iterum, si consequantur tres, possunt antecedere nisi duae, ut 'stirps'.

Si antecedens syllaba terminet in consonantem, necesse est etiam sequen||tem a consonante incipere, ut 'artus', 'ille', 'arduus', nisi sit compositum, ut 'abeo', 'adeo', 'pereo'. Herodianus tamen de orthographia ostendit, rationabilius esse sonoriusque quantum | ad ipsam vocis prolationem, in compositis quoque simplicium regulam in ordinandis syllabarum literis servare. 3 obicitur tamen huic illud, quod oportet ergo 'oblitus', 'oblatus', 'obruo', 'abrado' et similia, si b transit in secundam syllabam more simplicium dictionum, primam communem habere in metris, ut possit etiam corripi: sed hoc nusquam invenitur. praeterea 'circumeo' et 'circumago' et similia non paterentur elisionem m in pronuntiatione, si transiret in sequentem syllabam m, nec in 'perhibeo', 'exhibeo', 'inhumatus', 'anhelo', 'inhibeo', 'adhuc', 'abhinc' et similibus secundae syllabae principalis aspiraretur vocalis, si terminalis consonans praepositionis in eam transiret, quomodo in 'istic', 'istaec', 'istuc'. si in media dictione syllaba a vocali incipit, necesse est antecedentem quoque, nisi sit composita, in vocalem terminari, ut 'pietas', 'curialis', 'pareo', 'ruo', 'munio'. est tamen quando in compositis etiam subtrahitur consonans, ut 'coeo, cois'.

Principales syllabae, hoc est in principio dictionum positae, ab omnibus incipere literis, desinere tamen non in omnes possunt, sed in has: 4 vocales quidem omnes, a quacumque consonante incipiat sequens syllaba, ut 'mare', 'genus', 'filius', 'votum', 'ludus'; in consonantes vero, si sequens syllaba a vocali incipiat, non possunt desinere, nisi, sicut supra dictum est, in dictionibus, quae ex praepositionibus in consonantes desi-

1 no tandum (no *suprascr.*) *Rr* 2 ut] et (ut *suprascr.*) *K* si consequuntur *R* tres consequantur *GK* tres consequuntur *L* 3 stirps] *r* strips *R* 4 De litteris praecedentibus ac sequentibus inter sillabas. *in mg. L* antecaedens *H* etiam consequentem *L* 5 incipire (e *suprascr.*) *Rr* arcus (t *suprascr.*) *Rr* compossitum *R* conpositum *H* 6 pereo peroro *B* Herodianus de orthographia] *cf. Graefenhanium hist. phil.* III 91 ortographia *GK* ortagraphia *L* 7 quantum quan *H* 8 prolationem (pertinet *suprascr.*) *Bb* conpositis *H* simplicium] *g* semplicium *GK* ordinandis] *g* ornandis *GL* 9 obiicitur *GLK* ergo *om. GL* 10 oblatus] ablatus ablatus *R* abruo *K* obrado *G* syllabam transit secundam *corr. in* secundam syllabam transit *G* 11 habere communem *G* 12 nunquam *L* circueo *GK* 13 circuago *GK* elisionem] abscisionem *GL* abscissionem *g* pronunciatione (t *suprascr.*) *Rr* 14 transisset *G* prohibeo *H* 15 inhibeo] adhibeo *GL* 16 aspiretur (ra *suprascr.*) *H* cosonans *H* 17 in ea *B* istic] *r* histic *R* isthic *K* istaec] *r* isthaec *K* istac *RGL* isthuc *H* 18 nisi] ni (si *suprascr.*) *K* 19 pietas] *r* piaetas *R* 20 consonans] consonans. n. *k* 22 De litteris quibus principales sillabae incipiunt et de illis in quas desinunt. *inscr. L* 25 in consonantibus uero *L* 26 nec possunt *GLK* possunt desinere (syllabe *suprascr.*) *Bb* dissinire *L* superius *GL*

nentibus vel aliis partibus orationis sint | compositae, ut 'abutor', 'oboedio', 'subeo', 'aduro', 'ineo', 'exacuo', 'intereo', 'perago', 'transeo', 'praetereo', 'alterutrum'. nec tamen, si sequens a consonante incipit, licet an-
5 tecedenti in quamcumque consonantem desinere; ergo per singulas consonantes, ut potero, id tractare conabor.

In b invenitur syllaba desinens, si sequens quoque ab eodem incipiat, ut 'Sabburra', 'sabbata', 'gibbus', 'gibberosus', 'gibber', 'obba'. composita quoque sunt a praepositionibus in b desinentibus et aliis dictionibus a b incipien||tibus, ut 'subbibo'. quae tamen consonans c sequente solet plerumque in eam mutari, ut 'occido', 'occumbo', 'succino', 'succido'. in quibusdam tamen pro 'ab' 'abs' praepositio cum dictionibus a c incipientibus componitur, ut 'abscondo', 'abscedo', 'abscido'. 'ob' quoque est quando assumit s, cum componitur cum dictione a c incipiente, ut 'obscurus', 'obscenus'. f etiam sequente in eandem convertitur b vel in u vocalem, ut 'officio', 'offundo', 'sufficio', 'suffero', 'suffio', similiter 'aufero', 'aufugio', ne, si 'affero', 'affugio' dicamus, pro 'adfero' et 'adfugio' accipiantur. g quoque sequente in eam transit b, ut 'suggero', 'oggannio', nec non etiam m, ut 'summitto'. praeterea 'omitto' dicimus pro 'ommitto'. Terentius in adelphis:

Omitte mulierem.

Horatius in secundo sermonum:

Aut spem deponas aut partem inlusus omittas.

6 idem patitur p sequente, ut 'oppono', 'suppono'. r quoque sequente plerumque in eam converti|tur, ut 'arripio', 'surripio'; in quibusdam autem manet immutabilis, ut 'abrogo', 'abrado', et puto differentiae causa, ne, si 'arrogo' et 'arrado' dicamus, dubium sit, 'ab' an 'ad' praepositio sit, quae mutavit suam consonantem in r. aliis autem quibuscumque literis sequentibus integra manet b, ut 'abdo', 'obdo', 'subdolus', 'abhinc', 'ab-

1 sunt *R* oboedio] obaudio. oboedio *B* abaudio *in lit. k* uel obaudio *add. g* 2 alterutrum transeo praetereo. *H* 3 De consonantibus antecedentibus atque sequentibus inter sillabas. sed primum de B dicendum est *in mg. L* incipiet *GL* incipiat *k* antecedenti] *r* antecedente *R* 4 quancunque *GL* quacumque *H* 5 potuero *GL* 6 eadem *BG* incipiat. hoc tamen in barbaris nominibus ut *B* 7 sabirae (u a *supra*) *Hh* gibber gibberosus *LKg* gibber *om. G* obba] *ex* abba *corr. K* uel abba *add. g* obba. In latinis uero si qua inueniantur composita quoque *B* 8 sunt *om. H* praepossitionibus *K* 9 in eam solet mutari plerumque *L* solet in eam motari plerunque *G* 13 adsumit *B* cum praeponitur *G* 14 obscenus (s *supra*) *B* eadem *Rr* in *ante* u *add. bh* 15 afficio *B* suffitio *H* sufferro *R* 17 oggannco *in* oggannio *corr. R* 18 in m *HK* summito *L* *post* omitto *octo fere lit. ras. in B* pro ommitto dicimus *BHGL* 19 *Ter. ad.* II 1, 18 21 oratius *K* *Hor. serm.* II 5, 26 in .n. (u *supra*) *K* sermonem *R* 22 partem] artem *g Caroliruh. alter cum Horatio* illusus *RGLK* 23 oppono pro obpono suppono pro subpono *R utrique additamento* glosa *supscr. r* plerunque sequente *K* 24 conuertitur b consonans *R*: *sed* b consonans *praeposito* ·i·(*id est*) *glossema esse indicavit uncisque inclusit r* autem] tamen *rb* 25 inmutabilis *BH* abrado] abrodo *B* causa *add. k* 26 et arrodo *B* an ab an ad *R* 28 abluo *ex* subluo *corr. K*

luo', 'sublatus', 'obloquor', 'abnego', 'obnitor', 'subnixus'. ergo nulla, nisi praepositio cogat, antecedens syllaba in b potest desinere, nisi consequens quoque a b incipiat, ut in supra dictis nominibus ostendimus.

In c quoque nulla syllaba superior desinit, nisi sequens quoque a c vel a q incipiat, ut 'bacca', 'bucca', 'soccus', 'ecquis', 'quicquam'. atque ex hoc quoque ostenditur, eandem vim habere c et q.

In d pariter nulla potest syllaba desinere praepositiva, nisi sequens quoque ab eadem incipiat in simplicibus dictionibus et in plerisque compositis, ut 'abaddir' vel 'abaddier', 'addo', 'reddo', 'redduco', quod etiam 'reduco' dicitur.

Virgilius in VIII:

Reddidit una boum vocem.

Terentius in Phormione:

Sectari, in ludum ducere ac redducere.

Horatius in epodo:

Deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice.

Virgilius in IIII: |

Eiectam classem, socios a morte reduxi.

haec tamen ipsa conso||nans in 'ad' praepositione mutatur sequente c vel g 7
vel p vel t, ut 'accumbo', 'accido', 'aggero', 'applico', 'appello', 'attingo', 'attinet'; f quoque sequente rationabilius: 'affectus'; l: 'allido'; r: 'arrideo'; n: 'annuo'; s: 'assiduus'. subtrahitur etiam in quibusdam, cum sequens dictio a gn vel sp vel sc incipit, ut 'agnitus', 'aspectus', 'ascendo'. aliis enim sequentibus literis integra manet in compositione, ut 'adbibo', 'adhaereo', 'admitto', 'adquiro', 'advoco'. frequenter tamen invenimus f vel l vel n vel r vel s sequentibus d scriptam, ut 'adfatur', 'adludo', 'adrideo', 'adnitor', 'adsisto', 'adsumo'. errore tamen scriptorum hoc fieri puto quam ratione: nam quae sit differentia euphoniae,

1 obnego (a *sup.*) *Rr* nulla prae***positio (nisi *sup.*) *Bb* 2 nisi cum sequens *L* 3 quoque (syllaba *sup.*) .A.B. incipiat *Bb* ab b *K* in *om. BH add. h* 7 syllaba (sillaba *L*) potest *GLK* 8 ab eadem] ab eodem *r* ab ea*dem (n) *B* simplicibus] *g* semplicibus *G* in plerisque] *r* implerisque *RBH* 9 uel abaddier *om. GL* 10 reduco (d *sup.*) *R* 11 *Verg. Aen.* VIII 217 VIII] *r* VIIII. *RBHGK* IX. *L* 12 boum *k Pal.* uocem * (q.) *Pal.* 13 *Ter. Phorm.* I 2, 36 formione *RGK* 14 ludum canes ducere *B* ac] et *Terentius* redducere] *rg Schneiderus Elementarlehre p.* 621 reducere *RGh Ter. Bemb. Bas.* redu*cere (c) *L* 15 Horatius—vice. *om. GL add. g* oratius *K Hor. epod.* 13, 7 *sq.* 17 redduc** (er) *R* redducet *r Schneiderus l. l.* sedeuice *g* vice] *r* uice* (m) *B* uiceret *R* 18 *Verg. Aen.* IIII 375 19 Eiectam *ex v.* 373 eiectum litore *petitum est* lectam *GL* amissam *Vergilius* classem] *g* clasem *GL* classam *H* socios *ex* socius *corr. B* sociosq. *G* reduxit *LK* 20 Quibus litteris sequentibus ad mutetur uel integra maneat *L* praepositionē *b* 21 aggero accido *R* 22 rationabilibus *B* ut affectus *rk* 24 cum consequens *B* cum subsequens *H* 25 intigra *G* 26 adbibo adhibeo adhereo *L* admitto] *g* admito *G* adquiro *om. GL* 27 uel r uel n *K* ut *om. GL* 28 adsisto *om. RBH* adsumuo *R* 29 nam quae sit defferentia *r* namque sit defferentiae *R* eufoniae *K*

ut, cum eadem consonans sit sequens, in aliis transferatur d, in aliis non, scire non possum, ut, cum dicam 'affectus', 'allido' et 'assiduus', bene sonet, cum autem 'affatur', 'alludo', 'assisto', male.

8 In f nulla desinit syllaba, nisi loco b vel d vel x vel s in praepositionibus posita, cum sequens dictio ab eadem incipit consonante, ut 'officio', 'sufficio', 'affectus', 'efficio', 'difficilis', 'diffundo'. et ex hoc quoque muta esse ostenditur, quod, cum omnes | semivocales simplices solent in mediis dictionibus geminari, haec non geminatur nec terminat eas sicut illae nisi in suo nomine. sed et praeponitur liquidis l et r more mutarum.

G apud Latinos nullius syllabae est terminalis, nisi cum loco d vel b ponitur in 'ad' vel 'sub' vel 'ob' praepositione, ut supra diximus, ut 'aggero', 'agger', 'suggero', 'oggannio'. Graeci tamen solent loco n ante γ vel κ vel χ positae hanc ponere, ut 'ἄγγελος', 'Λογγῖνος', 'ἄγκιστρον', 'Ἀγχίσης'; apud Latinos tamen servatur n, ut 'Longinus', 'Anchises'. est quando n principalis syllabae ante se assumit g, ut 'natus gnatus', 'notus gnotus' antique, unde 'ignotus', 'nosco gnosco', 'novi gnovi', et post se tamen c saepe positam in g convertit, ut in numeris: 'quadringenti' pro 'quadrincenti' a 'centum', 'quingenti', 'septingenti', 'octingenti'; adeo enim n praeposita facit c in g converti, quod in quibus ea non est numeris servatur c: 'ducenti', 'trecenti', 'sescenti'.

II 9 In h, quae est no||ta aspirationis, non potest terminari syllaba. invenio tamen in 'vah' et 'ah' interiectionibus terminalem videri syllabae h, sed magis puto, ut superius dictum | est, per apocopam hoc solere fieri, cum perfecta 'vaha' et 'aha' sint, vel quod abscondita voce solent interiectiones et huiuscemodi voces proferri, ut etiam 'ha ha', 'he he'.

2 scire tamen non *G* Scire tamen non *L* adfectus *rk* adlido *rk* et *om. G* adsiduus *rk* 3 assisto] *g* asisto *G* assumo *in litura H* 4 syllaba *om. H* d uel b *B* s sit in *G* 7 ostenditur muta (mutta *L*) esse *GLK* omnis (e) *Rr* seminocalis (e) *Rr* 9 sed] f *b* 11 terminalis est *GL* b uel d *L* 13 oggannio] *g* ogannio *G* ante g uel c positi (k uel x ae) *Rr* ante g uel c positae *BH* 14 Λογγῖνος] *add. h* ΑΓΚΙCΤΡΗC *G* ΑΓΚΙCΤΡΟΗC *L* 15 ΑΓΧΙCΕC *RGL* (o) u ut angelus ut longinus *B* longuinus *L* 16 adsumit *H* 18 positam *ex* positum *corr. K* quadrigenti pro quadricenti (N) *R* quadringenti octog•••• pro quadrin••••••••••••• a centum *in loco fere evanido B* 19 cadrincenti *K* 20 enim] autem *G* uel enim *add. g* praeposita n. *GLK* est in numeris *GL* 21 triceuti *GLK* sescenti id sexcenti *R* id sexcenti *uncis inclusit r* sescenti id est sexcenti *L* sexcenti *BH* 22 h quoque quae *GL* h (quoque) quae *K* nota est *GL* 23 ua•h (c) *L* ah] *r cf. lib.* I § 25 oh *RH* ah et oh *BGLK* syllabam *K* 24 ut] ut et *BHr* apogopam *GLK* 25 aha] *r* oha *R* hoha *H* aha et oha *GK* aha et ohe *L* aha et oho *B* 26 et] ut *GL* huiuscemodi] *g* huinsmodi *G* ut etiam āh. āh. ēh. ēh *in litura b* (a) ha ha *Rr* ha ha he he] (*H?*) ah ••. eh ••. *h* he he] (e) ha *K* he *L*

K nullius syllabae potest esse terminalis.

L quacumque consonante sequente potest antecedentem terminare syllabam, ut 'albus', 'ulcus', 'soldum', 'valde', 'Alfenus', 'algeo', 'illud', 'ulmus', 'alnus', 'culpa', 'fulsit', 'altus', 'silva', 'mulxi'. q et r solis sequentibus non inveni antecedentem l; nam h et k nec possunt post hanc inveniri.

In m invenitur syllaba desinens in media dictione, quando sequens a b vel p vel altera m incipit, ut 'Cambyses', 'ambo', 'imperium', 'comparo', 'summus', 'Hammon'.

In n terminatur antecedens syllaba sequentibus c vel d vel f vel g vel altera n vel q vel r, ut quibusdam placet, vel s vel t vel i vel u etiam pro consonantibus positis vel x, ut 'concinnus', 'mancus', 'conduco', 'pondus', 'confiteor', 'infundo', 'congius', 'angulus', 'annus', 'inquiro', 'conquiro', 'linquo', 'inrumpo', 'inruo'. in multis tamen invenio r sequente n in r converti, ut 'corruo', 'corrumpo', et paene ubicumque 'con' praepositio ante dictionem ab r incipien|tem componitur, hoc idem patitur: 'corruo', 'corrigo'. nec mirum, cum apud Graecos auctores artium hoc idem soleat fieri, ut 'συρρέω', 'συρράπτω', 'συρρήσσω', 'συρρήγνυμι'. ergo 'onabilius esse videtur, 'in' quoque, cum in quibusdam mutet n in r, 'irrito', 'irriguus', in reliquis quoque euphonia hoc exigente servare t 'irruo', 'irrumpo' dicere, cum nec in simplicibus inveniatur dictionibus n ante r. s quoque sequente vel t vel i vel u loco consonantium vel x integra manet, ut 'consitus', 'sponsus', 'tonsus', 'Antonius', 'Mantua', 'coniungo', 'converto', 'anxius', b autem sequente vel p in m convertitur, l vero vel m, in eas commutatur, ut 'imbuo', 'impius', 'combibo', 'compitum', 'collido', 'illudo', 'illido', 'immunis', 'communis'.

P nullam terminat syllabam, nisi sequente quoque ab ea incipiente, ut 'lippus', 'apparet', 'Hippocoon'.

4 alnus *om.* *H* q uel r *GL* 5 h. k. *H* nec] non *G* 8 altera m] *r* alteram m *R* cambises *GL* 9 ammon *GL* 10 terminant *R* 11 quidam *H* quibusdam *h* quidam *iterum m. rec.* 12 concinus *GLK* man••cus *K* 13 pundus confetear *L* congius] congilius *B* tongilius *GLK* 14 inrumpo *sed* r *post eraso Hh*. irrumpo *in* inrumpo *corr.* *L* tamen *om.* *L* 15 pene *H* 16 praepossitio *K* conponitur *H* hoc • idem *R* 17 corruo] *r* corrugo *RGLK* ut corruo *h* ut corrugo *B* artium *om.* *GL* 18 CYPPEω CYPPANTω EPPECCω CYPPNΓHYMI *Br* CYPPEωCCYPPAΠTO HPPECCOCYPPHΓNYMI *B* CYPPEω *reliquis omissis* *L* CYPPANTω CYPPECω CYPPETNOYMI *ad mg. add., adi. interpretamento:* confluxerunt confluam confluo. CYPPEΓNAYMI deriuatur a uerbo CYPPEω in una significatione. *l* CIPPHΓω *rell. om.* *G* συρράπτω] CYPPωΠTO *K* συρρήσσω] EPPECCω *HK* CYPPHΓHYMI *H* CYPPHΓENYMI *K* 19 in quoque] hic quoque *LK* cum *add. g* 20 mutat *L* irrido *B* hoc exigente seruare euphonia *G* 21 irrumpho *K* et irrumpo *H* dictionibus inueniatur *GL* 23 inligra *G* 24 coniugo *H* coniugo *GL* 25 conuertitur *ex* conuertuntur *corr.* *H* commutatur — combibo *om.* *L* 26 coupitum *B* competum *L* illido illudo *GL* 28 terminat *in* terminet *corr.* *L* quoque *om.* *GL add. g* 29 ippo-

R qua||cumque consonante sequente (excepta k) potest terminare priorem syllabam, ut 'morbus', 'parcus', 'ordo', 'perficio', 'Corfinium', 'margo', 'perhibeo', 'perlego', 'perluceo', 'interlita', 'interlunium', 'carmen', 'Sarnus', 'corpus', 'arquitenens', 'currus', 'morsus', 'artus', 'periurus', 'corvus', 'Xerxes'. in compositis tamen quibusdam invenio r in l converti, ut 'intellego' et 'pellicio' pro 'interlego' et 'perlicio', 'pellego' pro 'perlego', 'pelluceo' pro 'perluceo'. Plautus in asinaria:

Agedum istum ostende quem †conscripsisti syngraphum
Inter me et amicam et lenam, leges pellege!
Nam tu poeta es prorsus ad eam rem unicus.

idem in eadem:

Ita †. pellucet quasi lanterna Punica.

S terminante antecedentem syllabam hae solae inveniuntur consonantes assequentes: c in compositis, ut 'abscondo', 'obs|curus', quia s terminalis est praepositionis, nam in simplicibus dictionibus necesse est s et c eiusdem esse syllabae, ut 'pascua', 'luscus'. m quoque sequente vel p vel t in simplicibus dictionibus, si antecedat s, eiusdem est syllabae, ut 'Cosmus', 'prospera', 'testis'; similiter terminat altera s sequente, ut 'cassis', 'cossus', i quoque loco consonantis in compositis sequente, ut 'disiectus', c etiam sequente vel p vel t, praepositione in s desinente anteposita, ut 'discutio', 'displicet', 'disterminat', 'absterreo', 'distuli', 'asporto' pro 'absporto'.

11 T si superiorem finit syllabam, necesse est sequentem quoque ab ea incipere, ut 'mitto', 'Cotta', 'attinet', 'Atticus'.

coon *RHK* $\overset{o}{\text{hippocon}}$ *G* 1 excepta k *om. RHK et fortasse ipse Priscianus* et potest *B* 2 perfitio *H* Corfinium] *k* cornifium *K* 3 perlego] *om. GL* perligo *K* 4 sarnus *ex* sarnum *corr. B* 5 corvus] curnus *GLK* inuenio ••• ••• *L* 6 pro interlego et perlicio *om.*, pro interligo et perlicio et *in mg. add. K* perlicio *ex* perliceo *corr. L* pellego] pelligo *GK* 7 $\overset{\text{lego}}{\text{per}}$ *Rr* perligo *K* pelluceo pro perluceo] pellucio *B* *Plaut. asin.* IIII 1, 1 (746) *sqq.* assinaria *BK* 8 age•dum (u) *K* conscripsisti] *sic etiam libri Plaut. et Non.* 225 16 *M.: l.* conscripsti (et above) singraphum *RHGL* 10 et lenam leges *B* lenam leges. Pellege *R* pellige *GK* 11 es istum prorsus *LK* eam] *r* eandem *R* unicum *GL* 12 in eadem] *immo in aulul.* III 6, 30 13 ita is pellucet *Plautus* lanterna] *sic etiam Vet.* laterna *R et vel sic vel* lacerna *cett. codd. Plaut.* 15 adsequentes (s above) *Rr* adsequentes *BK* $\overset{d}{\text{assequentes}}$ *L* sequentes *Dresd. Lips. 2 Krehlii* obscurus] *h* obscurum *H* 16 in *add. r* dictionibus *om. R add. r* s *add. r* 18 s si antecedat *GL* 19 altera s] *r* altera s syllabam *R* s syllabam altera s *Gk* s sillabam alteram s *L* 20 casis casus cosus *G* cassis cassus cossus *Lg* cassis $\overset{\text{cossus}}{\text{cassus}}$ *Kk* cōpositis *B* sequente *om. G* sequente ut *om. L* 21 disiunctus *GL* etiam ut supra dictum est sequente *GL* etiam ut supradictum sequente *K* praepositione in s desinente] etiam dis praepositione *GL* 22 abstergo *GLK* distuli absterreo *B* 23 $\overset{a}{\text{obsporto}}$ *Rr* 24 T — incipere *in mg. add. h* syllabam finit *K* quoque *om. GLh* 25 mitto] mutta *GLK* Cotta] gutta *GL*

In x nulla syllaba terminat in media dictione nisi in compositis a praepositione 'ex', quae integra manere potest sequente c vel p vel q vel s, ut quibusdam placet, vel t, ut 'excurro', 'expello', 'exquiro', 'exsicco', 'exsequor' - sic enim placet iis, qui de orthographia scripserunt, quamvis euphonia et ratio supra dicta de literis secundum Graecos abicit s antecedente x -, 'extendo'; l quoque sequente invenitur in nomine hoc: 'exlex'; f enim sequente in eam convertitur x, ut 'efficio', 'effundo', 'effero'; ceteris vero consonantibus sequentibus e, non ex, praeponi solet, ut 'ebibo', 'educo', 'egero', 'eludo', 'emineo', 'enitor', 'eruo', 'eveho'. ||

Z in peregrinis dictionibus semper in principio invenitur syllabae et, si antecedat alia syllaba, necesse est eam vel in vocalem desinere vel in n vel in r, ut 'gaza', 'μελάνζυφος', 'Ἀριοβαρζάνης'.

Sciendum autem, quod nulla diphthongus in duas consonantes potest desinere, in duplicem autem invenitur, ut 'faex faecis' et | 'faux faucis'.

Distat syllaba a dictione et sensu et accentu; nisi enim sciamus, quo- 12
modo posita sit syllaba in dictione, incertum est, quo accentu eam pronuntiemus: syllaba enim per se, nisi cum sit dictio, sensum habere non potest. invenitur tamen et plena oratio in una dictione, ut in verbis imperativis, 'curre', 'lege', et similiter plena dictio in una syllaba, ut 'ars', 'do', 'dic', 'i'.

Accidit unicuique syllabae tenor, spiritus, tempus, numerus literarum.

Tenor acutus vel gravis vel circumflexus. in dictione tenor certus, absque ea incertus, non potest tamen sine eo esse.

Similiter spiritus asper vel lenis.

Tempus unum vel duo vel etiam, ut quibusdam placet, unum semis vel duo semis et tria; unum, si vocalis est brevis per se, ut 'ămo', vel si eam una consonans simplex consequitur, ut 'caput', unum semis in communibus syllabis, de quibus multi docuerunt, ut 'lăcrimae'. et sciendum,

1 terminatur *K* a dictione *iterum inc. D* 2 integra *G* 4 his *libri* ortographia *BDHGLr* ortagraphia *K* 5 abiicit *GLK* abiecit *D* 7 exlex] *r* explex *R* enim] *r* quoque *R* 9 ebibo educo] *r* ebido ceduco *R* 10 DE Z. *D* perigrinis *GK* 11 uocalem uel in n uel in r disinere *GL* 12 ΓΑΖΑ *HK* ΜΕΛΑΝΤΟΦΟC *R* ΜΗΛΑΝΖΩΦΩC *r* ΜΕΛΑΝ.ΟΦΟΖ *K* melanzophoc *G* melanzophos *L* ΑΡΙΩΒΑΡΖΑΝΕC *R* ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΕC *BDHK* ariobarzanes *GL* 13 Quod nulla diptongus in duas desinit consonantes *inscr. L* DE DIPTONGO. *D* sciendum est autem *DGK* 14 facis *Rr* faecis faux *GL* 15 DE DIFFERENTIA SYLLABAE ET DICTIONIS. *D* 16 sit] est *RBDHK* doctione *K* quo• (d) *B* pronuntiemus] *r* pronunciamus *R* 17 cum *om. H* 18 ut imuerbis *R* inperatiuis *B* 19 plena *add. k* dictio una *r* et lege *H* 20 do] uel dos *add. d* i *om. GLK* 21 De accidentibus singulis syllabae *K* De accidentibus syllabae *L* DE QVATTVOR ACCIDENTIBVS SYLLABAE. *D* uniquique *H* 22 accutus *R* circuuflexus *L* certus *add. k* 23 ea] ea dictione *BDGLK* dictione *H* eo] *d* eo tenore *D* 24 lenis] *r* lenis *RB* uel lenis *add. g* 25 ut •• quibusdam (in) *B* 26 duo semis] *r* duo saemis *R* et] uel *HGL* trea *G* est *om. B* ut amo *om. HGLK add. h* 27 aeam unam *H* consoinans *K* communibus] *r* communis *R* 28 sciendum est *G*

quod non solum ante l vel r, sed etiam ante m, ut supra docuimus, et n positae mutae faciunt communes. *Εὐριπίδης* in Phoenissis:

Ἰσότητ' ἔταξεν κἀριθμὸν διώρισεν.

idem in eadem fabula:

Ἀπωλόμεσθα, δύο κακὼ σπεύδεις, τέκνον.

Ovidius:

Piscosamque Gnidon gravidamque Amathunta metallis.

praeterea m ante n posita fecerunt quidam communes, ut Callimachus in tertio *Αἰτίων*:

Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος, ὧδε συναινῶ.

13 illud quoque non est praetermittendum, quod tribus consonantibus sequentibus potest | fieri communis syllaba, quando in principio syllabae sequentis post vocalem correptam s et muta et post eam liquida sequatur, quippe cum s in metro subtrahi more soleat veteri, ut Horatius sermonum libro primo:

Linquimus, insani ridentes praemia scribae.

in longis na||tura vel positione duo sunt tempora, ut 'dō', 'ārs', duo semis, quando post vocalem natura longam una sequitur consonans, ut 'sōl', tria,

1 ut iam supra *BDHK* et n] n *K* nel n *k* 2 et faciunt *L* ΕΥΡΙΠΙΔΕC
E
DH euripides *GL* *Eur. Phoen. v.* 542 *M. v. lib.* I § 11 phoenisis *B* PHONI∗SIS (s)
D phenisis *G* phoenisesis. ΟΘCΤΑ. ΤΑΤΝΕΤΑ.ξΗΝ (*haec in litura*) ΚΑΙΡΙΘΜΟΝ ΔΙωΡΙCΗΝ
a
K phenesi∗ ∗∗(s IC)ΕΤΕΤΑ ΤΗΝΤΑΖΗΝΚΑΙ ΡΙΘΜΟΝ ΔΙΟ ΡΙCΗΝ. *L* 3 ICΟΤΙΤΑΤΕΤΑξΕΝ
ΙCΑΙ ΑΡΙΟΜΟΝ ΑΙΟΡΙCΕΝ *R*·ICΟΤΗΤΑΤΕΤΑξΕΝ ΚΑΙΡΙΘΜΟΝ ΔΙωΡΙCΕΝ *B* ICΟΤΗ. ΤΑΤΤΗΕ ΤΑ-
N Y I uel oiaieisen
ΖΕΙΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΝ ΔΙΑΡΙCΕΝ. *al. m. in mg. R* ICΟΤΝΤΑ Τ.ΕΤΑΖΕΝ ΚΑΙ ΑΡΕΘΜΟΝ ΔΙωΡΙCΕΝ
Dd ICΟΤΕΤΑ ΤΕΤΑξΕΗ ΚΑΙΡΙC ΜΟΝ ΔΙΟΡΙCΕΝ *G* ICΟΤΘΤΑΤΕΤΑξΕΝ. ΑΠΟΔΟΛΛΕCΘΑΛΑΥΟ. ΚΑΚΟC.
Y
ΠΕΥ ΔΕΙCΤΕΚ. ΝΟΝ (*med. om.*) *H* 4 *ibid. v.* 582 *M. v. lib.* I § 11 5 ΑΠωΛΟΜΕCΘΑ
I a
Dd ΑΠΟΛΟΜΕCΘΑ *GK* ΑΠΟΛΟΜΕCΘΑ *Ll* ΔΙΟ *RG* ΔΥΟ *Dd* ΟΥω *K* ΔΥΑ (a *in litura l*) *L*
a Y Y Δ Y eiſ
ΔΥω *B* ΚΚωC *Rr* ΚΑΚΟ *Dd* ΚΑΚΟC *K* ΚΑΚΟC *Ll* CΠΗΥΔΕΙC *Rr* CΠΕΔΕΙC *Dd*
ΠΕ∗∗∗∗∗∗∗ *L* ΠΕΔΕΥΕΕΙC *l* 6 *Ovid. met.* X 531 Ouidius in decimo metamorphoseon *D*
7 Gnidon] *r cum parte codd. Ovid.* gnidum *R* cnidon *DGLKh v. lib.* I § 11
que] *r* quae *R* amathuntha *K* 9 quidam] *B Heidelb. Dresd. 2 Krehlii* quidem *rell.*
ut Callimachus] teste callimacho *B* Callimachus] *r* cahalimachus *R* 10 *Αἰτίων*]
on
ACTIωN *Rr* ACTION *BDK* ACTIωΗ *G* ΑΧΤΙωΝ *L om. H* 11 ΤωC ΜΕΝΟΜΝΗCΑΡΧΙ *rell. om.*
IH H · C
in lac. inseruit h ΤΟC *GLK* ωC *D* ΜΝCΑΡΧΕΙΟC *Rr* ΜΝΕCΑΡ. ΧΕΙΟC *G* ΜΝΝCΑΡΧΕΙΟ
D ΕΦΕ *L* ΕΦΟ *K* ΕΦΠΥΕΝΟC *R* ΕΦΕΙξΕΝΟC *G* ΕΦΝΖΕΝΟC *D* ΟΔΕ *DK* ωΑC-
CΙΝΑΙΝω *R* ΟΛΕΙCΙΝΑΙΝω. *G* *συναινῶ*] *l* CΙΝΑΙΝω *L* 12 praetermitendum *G*
potest sequentibus *GL* 13 sequentis syllabae *D* 14 liquida ∗ sequatur *B*
sequatur] seruatur *H* 15 soleat more *GL* uetere *Br* ueterum *DGK* ueter∗ (e) *H*
Horatius] *r* oratius *RK* *Hor. serm.* I 5, 35 sermonum *om. L* libro sermonum *K* in libro sermonum *D* 16 liber ·I· *B* 17 linquimur *H* insani] *r*
ins∗∗i *R* reddentes *G* proemia *B* 18 do] *'complures mss.' Krehlii, Schneiderus Elementarlehre p.* 662 do∗ *DGK* dos *RBHL* duo et semis *h* 19 una∗ (m) *B*
sequitur consonans ut sol] *r* sequitur ut sol consonans *R* trea *G et in* tria *corr. B*

quando post vocalem natura longam duae consonantes sequuntur vel una duplex, ut 'mōns', 'rēx'. tamen in metro necesse est unamquamque syllabam vel unius vel duorum accipi temporum.

Numerus literarum accidit syllabae, quia, ut supra diximus, non minus quam unius nec plus quam sex literarum apud Latinos potest inveniri syllaba.

DE DICTIONE.

Dictio est pars minima orationis constructae, id est in ordine compo- III 14
sitae: pars autem, quantum ad totum intellegendum, id est ad totius sensus intellectum; hoc autem ideo dictum est, ne quis conetur 'vires' in duas partes dividere, hoc est in 'vi' et 'res', vel quaedam huiuscemodi. non enim ad totum intellegendum haec fit divisio.

Differt autem dictio a syllaba, non solum quod syllaba pars est dictionis, sed etiam quod dictio dicendum, hoc est intellegendum, aliquid habet. syllaba autem non omni modo aliquid significat per se: ergo monosyllabae dictiones possunt quodammodo esse et syllabae, non tamen sincere, quia numquam syllaba per se | potest aliquid significare: hoc enim proprium est dictionis. unde si dicam 'a', per se scio esse syllabam, nec tempora tamen eius nec tenorem nec spiritum nec significationem agnosco, donec cognovero dictionem, in qua ponitur. nam in 'ara' deorum 'a' paenultima producitur et circumflectitur in nominativo nec habet aspirationem, cum autem significat stabulum porcorum, eadem syllaba paenultima corripitur et acuitur et habet aspirationem; haec eadem 'a', quando est praepositio, gravatur et producitur et est sine aspiratione. vides ergo per se ipsam syllabam deficere praedictorum ratione nec aliter posse examussim tractari, nisi posita sit in dictione. ||

DE ORATIONE.

Oratio est ordinatio dictionum congrua, sententiam perfectam demon- IV 15
strans. est autem haec definitio orationis eius, quae est generalis, id est quae in species sive partes dividitur. nam oratio dicitur etiam liber rheto-

1 secuntur *R* 3 du**um (or) *BDK* 4 quia *om. GLK* 5 nec] non *GL* 7 INCIP̄. DE DICTIONE. *G* De dictione quid sit dictio *L* SYLLABA HIC FINIT DICTIO INCIPIT. *D inscr. om. H* 8 pars] *d* par *D* ordinem *HGKd* 11 *post* et res *duodecim fere litt. erasae in B* 13 differ (t) *Rr* d*fert *K* defert *k* quod sallaba (i) *H* dictionis est *K* 16 sincoere *G* sincerae *H* 17 est *add. h* 18 scio eā ēē *B* temp***** tamen *B* tamen tempera *D* 19 agnosco] cognosco *DK* 20 paenultima *om. GL* 21 circunflectitur *L* circumflex. (c) *H* uel circunflectitur *add. g* nec habet aspirationem in nominatiuo *L* minatiuo *H* 22 eadem a syllaba (sillaba *G*) *BDH GLK* sylaba *R* peneultima *G* peniultima *L ut assolent* 23 quando est] *r* quando *R* 24 sine aspiratione est *D* 25 ipsam] *g* ips** *G* diffiecere *GK* defficere *k* ratione *ex* rationē *corr. B* examussim] *d* examusim *D* examosim *GLK* 26 in dictione sit *GL* 27 DE RATIONE *B* INCIP̄ DE ORATIŌ *G om. inscr. H* 28 congrua] *d* congruam *RBD* perfectam] *d* perfectamque *Dr* 29 diffinitio *HG LK* generalis est *G* 30 siue in partes *L* seu in partes *GK* deuiditur *L* etiam liber rethoricus dicitur *K* rhetoricus] *r* rethoricus *RBDHGL*

ricus nec non unaquaeque dictio hoc saepe nomine nuncupatur, cum plenam ostendit sententiam, ut verba imperativa et responsiva, quae saepe una dictione complentur, ut si dicam 'quid est summum bonum in vita?' et respondeat quis 'honestas', dico 'bona oratione respondit'.

Partes igitur orationis sunt secundum dialecticos duae, nomen et verbum, quia hae solae etiam per se coniunctae plenam faciunt orationem, alias autem partes 'syncategoremata', hoc est consignificantia, appellabant.

16 Secundum stoicos vero quinque sunt eius partes: nomen, appellatio, verbum, pronomen sive ar|ticulus, coniunctio. nam participium connumerantes verbis participiale verbum vocabant vel casuale, nec non etiam adverbia nominibus vel verbis connumerabant et quasi adiectiva verborum ea nominabant, articulis autem pronomina connumerantes finitos ea articulos appellabant, ipsos autem articulos, quibus nos caremus, infinitos articulos dicebant vel, ut alii dicunt, articulos connumerabant pronominibus et articularia eos pronomina vocabant, in quo illos adhuc sequimur Latini, quamvis integros in nostra non invenimus articulos lingua. nam cum dicimus 'idem', 'ὁ αὐτός', non solum articulum praepositivum, sed etiam pronomen in eadem dictione significamus. similiter 'qui', 'ὅστις', articulus subiunctivus intellegitur una cum pronomine, secundum quosdam infinito, sive
17 magis nomine, ut Apollonius ostendit firmissima ratione. praepositionem quoque stoici coniunctioni copulantes praepositivam coniunctionem vocabant.

Quidam autem novem dicebant esse partes orationis, appellationem addentes separatam a nominibus, alii etiam decem, infinita verba se|orsum partem ponentes, alii undecim, qui pronomina, quae non possunt adiungi articulis, per se numerabant. his alii addebant etiam vocabulum et inter-

1 unaquaque *GL* noncipatur *K* 2 inperativa *B* responsiva] *h* responsa *BHGLK* una saepe (sepe *G*) *GL* 4 oratione] *h* oratio *H* 5 DE PARTIBVS ORATIONIS *BK* DE ΠΑΡΤΙΒVC ORATIÕ *G* DE NVMERO PARTIVM ORATIONIS SECVNDVM ESTIMATIONEM ALIORVM IN HIS ERRANTIVM. *D* q̄t s̄t eius partes *L* secundum dialecticos duae sunt *K* dialecticos] *cf. Lerschium in actis antiq. Darmst.* 1839 *n.* 21 *sq. Sprachphilos. d. Alten* II *p.* 46 *sqq. Graefenhanium hist. phil.* I *p.* 465 duae id est nomen *D* 6 etiam *add. g* 7 syncategoremata] *d* syntategoremata *D* sincatagorimata *GK* syncatagorimata *L* apellabant *H* appellant *K* 9 articulis *B* connumerantes *L* 10 participale *BHG* causuale *H* 12 articulis autem pronomina] *hk* articulis pronomina *HKL* articulis — articulos nominabant (*sic pro* appellabant) *in mg. add. g* 13 caremes (v) *H* 14 dicebant *om. GL* pronomin** *in* pronominib; *corr. B* 15 illos] *bh* illis *BH* sequntur *K* 16 lingua non articulos inuenimus *K* lingua articulos non inuenimus *L* lingua articulos *G* 17 ὁ αὐτός] ωYAITOC (AYYΘOC) *Rr* oαιτoc (†Y) *Gg* 18 significamus] *h* sig*uc (e *in* i *corr.*) *ficamus *R* pronuntiamus *r et in litura BH* oc τvs *H* subiunctivus] *g* subiunctatiuus *GK* 20 appollonius *RLK* appolonius *G* *Apollon. de pronom. p.* 32 *C sqq. Bk.* firmissama *D* 21 stoici] *r* istoici *R* coniunctione *B* coniunctionemque copulantes *H* uocabant coniunctionem *GLK* 23 Quidam] *r* Quidem *R* autem *ad mg. add. b* partes esse *G* appellatesionem (.ra ti) *K* 24 sepa.tam (a) *Gg* separatim *H* etiam decem] *d* decem etiam *BHGLK* decem *GD* finita *B* 25 non *del. g* 26 alii* (s) *B* adde-

iectionem apud Graecos, quam nos adhuc servamus, apud Latinos vero articulum addebant, quem purum per se apud eos non inveniri supra docuimus.

Igitur non aliter possunt discerni a se partes orationis, nisi uniuscuiusque proprietates significationum attendamus. |

Proprium est nominis substantiam et qualitatem significare. hoc habet 18
etiam appellatio et vocabulum: ergo tria una pars est orationis.

Proprium est verbi actionem sive passionem sive utrumque cum modis et formis et temporibus sine casu significare. hoc habent etiam infinita, quare non sunt separanda a verbo. participium autem iure separatur a verbo, quod et casus habet, quibus caret verbum, et genera ad similitudinem nominum, nec modos habet, quos continet verbum.

Proprium est pronominis pro aliquo nomine proprio poni et certas significare personas. ergo 'quis' et 'qui' et 'qualis' et 'talis' et 'quantus' et 'tantus' et similia, quae sunt 'infinita' sive 'interrogativa' vel 'relativa' vel 'redditiva', magis nomina sunt appellanda quam pronomina: neque enim loco propriorum nominum ponuntur neque certas significant personas, sed etiam substantiam, quamvis infinitam, et qualitatem, quamvis generalem, quod est suum nominis, habent: nomina sunt igitur dicenda, 19
quamvis declinationem pronominum habeant quaedam ex eis. non enim declinatio, sed vis et significatio uniuscuiusque partis est contemplanda: indifferenter enim multa et nomina modo pronominum et pronomina modo nominum invenimus declinata. quid enim stultius quam omnia, quae numeros significant, nomina dicere, unum autem, 'unus unius', propter declinationem pronomen appellare? quod si declinatio fa||cit indicium, qualis sit dictio, debent omnia possessiva pronomina, quia nominum declinationem sequuntur, et participia in his computari, quod omni|no caret ratione. ergo non declinatio, sed proprietas est excutienda significationis.

Et quoniam de proprietate nominis et verbi et participii et pronominis

bant articulum *G* addebant] *r* adebant *R* 1 aput *H* seruauimus *L* 2 aput *H* 4 DE DIFFINITIONE VNIVSCVIVSQVE PARTIS ORATIONIS. *D* a se discerni *GL* 5 proprietates] *r* propriaetates *R* proprietatis *GL* significationem *G* attendamus] *r* adtendamus *RBHK* 6 De proprietate partium orationis et de ordinatione *L* 7 ergo] Ego *H* Ergo hec *h* trea *G* orationis est *BH* 8 propium *H* est *om. G* pasionem *KL* utrunque *L* 9 ca*su(s) *G* 10 *inter* participium *et* autem *in loco evanido trium vel quattuor litt. spatium in B* 11 habeat quibus careat *GL* et genera] *d* genera *D* 13 proprio nomine *G* proprio] *h* propio *H* 14 personas significare *DGL* qualis talis *RDH* quantus tantus *D* 15 seu *K* interogatiua *H* 17 certas] *d* ceteras *ni f. in litura D* 19 habent] *d* habet *D* 20 habent *G* 21 contemplanda est *D* 22 indeferenter *K* multa nomina ** modo *H* 23 declinanda *GL* quid *in marg. add. K* stultius est *D* numerum *R* 24 pronomina *L* unum autem unus unius] *scripsi* unum autem unius *RB* unus autem unius *DHGLK* 25 indicium *GL* 26 debeant *K* possesiua *KL* posesiua *G* quia] quae *D* (uel quia) que *B* 27 secuntur *RB* sequntur *K* his nominibus computari *D* putari *GL* uel computari *g* racione *D* 28 proprietas] *r* propriaetas *R* excitienda (u) *K* 29 proprietate] *r* propriaetate *R* propietate *H*

breviter dictum est, non incongruum esse arbitror, summatim de ceterarum quoque proprietate partium orationis percurrere.

20 Proprium est adverbii cum verbo poni nec sine eo perfectam significationem posse habere, ut 'bene facio', 'docte lego'. hoc ergo inter adverbium et praepositionem est, quod adverbium et sine casualibus potest praeponi et postponi verbis et cum casualibus, ut 'pone currit' et 'currit pone', 'venit tempore longo post' et 'post longo tempore venit'. Terentius in adelphis:

post faceret tamen.

si igitur invenias cum nomine adverbium sine verbo, scias hoc per ellipsin fieri, ut si dicam 'non bonus homo' pro 'malus', subaudio 'est'.

Praepositionis autem proprium est separatim quidem per appositionem casualibus praeponi, ut 'de rege', 'apud amicum', coniunctim vero per compositionem tam cum habentibus casus quam cum non habentibus, ut 'indoctus', 'interritus', 'intercurro', 'proconsul', 'induco', 'inspiciens'.

21 Proprium est coniunctionis diversa nomina vel quascumque dictiones casuales vel diversa verba vel adverbia coniungere, ut 'et Terentius et Cicero', 'vel Terentius vel Cicero'; 'et formosus et sapiens', 'vel formosus vel sapiens'; 'et legens et scribens', 'vel legens vel scribens'; 'et ego et tu', 'vel ego vel tu'; 'et facio et dico', 'vel facio vel dico'; 'et bene et celeriter', 'vel bene vel celeriter'; quod praepositio non facit. interest autem etiam hoc, | quod praepositiones componi possunt cum verbis [coniunctio vero numquam], ut 'subtraho', 'addico', 'praepono', 'produco', 'dehortor', coniunctio autem, licet sit praepositiva, in compositio||ne tamen non invenitur cum verbis, ut 'at', 'ast', 'sed', et quod praepositio casualibus separata praeponitur semper, coniunctio vero omnibus potest dictionibus modo praeposita modo postposita coniungi.

DE NOMINE.

V 22 Nomen est pars orationis, quae unicuique subiectorum corporum seu

2 proprietate] *r* propriaetate *R* propietate *H* partium proprietate *GL* 3 Proprium aduerbii *G* perfectiam *K* 4 benefatio *H* 5 praepositionem interest *D* cassualibus *G* 6 et praeponi et *BDHL* uerbis *add. k* cassualibus *G* pone curit *R* 7 *Ter. ad.* I 2, 30 9 faceret] *h* facere *HGL* facere* (t) *K cf. lib.* XIIII § 27 10 aduerbium sine uerbo cum nomine *D* scias tamen hoc *D* eclipsin *RDH* culimsin *G* culipsin *K* culemsin *L* 11 si *add. r* subaudi**o est (ti) *b* subaudi*** *** *B* 12 Praeposionis *K* proprium est autem praepositionis *D* propium *et sic saepe in hoc voc. H* est *om. HGL* separati* *l* separatis *L* apositionem *H* 14 quam cum *L* (etiam *superscr.*) quam etiam cum non habentibus casus *G* ut doctus indoctus *D* 15 interitus *L* induco *om. GL add. g* inpiciens *R* insipiens *KD* uel insipitiens *d* 17 coniungnere *G* ut trentius *GL* 21 uel celereter *D* 22 autem *om. GL add. g* hoc inter praepositiones et coniunctiones quod *D* possunt *ex* possus *corr. R* et coniunctio *KL* 23 nunquam *G* produco] praeduco *G* uel produco *g* praeduc *L* 24 dehortor] *r* deortor *RHG* 25 inuenitur *add. in marg. K* ut at] *r* ut est at *R* ast at *BDHGKL* . Sed et *RL* 26 separata *add. h* omnibus] *r* cum omnibus *R rell.* 28 *haec usque ad voc.* deriuatiua § 26

rerum communem vel propriam qualitatem distribuit. dicitur autem nomen vel a Graeco, quod est 'νόμα' et adiecta o 'ὄνομα', dictum a tribuendo, quod 'νέμειν' dicunt, vel, ut alii, nomen quasi notamen, quod hoc notamus uniuscuiusque substantiae qualitatem. et communem quidem corporum qualitatem demonstrat, ut 'homo', propriam vero, ut 'Virgilius', rerum autem communem, ut 'disciplina', 'ars', propriam, ut 'arithmetica Nicomachi', 'grammatica Aristarchi'.

Accidunt igitur nomini quinque: species, genus, numerus, figura, casus.

Species sunt tam propriorum quam appellativorum duae, principalis et derivativa. principalis, ut 'Iulus', 'mons', derivativa, ut 'Iulius', 'montanus', sub qua sunt aliae multae.

Nam propria habent species separatim quattuor: praenomen, nomen, cognomen, agnomen. praenomen est, quod praeponitur nomini vel diffe- 23
ren|tiae causa vel quod tempore, quo Sabinos Romani asciverunt civitati ad confirmandam coniunctionem, nomina illorum suis praeponebant nominibus et invicem Sabini Romanorum. et ex illo consuetudo tenuit, ut nemo Romanus sit absque praenomine. et notantur vel singulis literis vel binis vel ternis. tum singulis, quando a vocali incipit praenomen, ut 'A.' 'Aulus', vel ab una consonante, ut 'P.' 'Publius', 'T.' 'Titus'; tum duabus, quando a duabus consonantibus incipit, ut 'Gn.' 'Gneus', 'Sp.' 'Spurius'; tum tribus, quando a consonante incipit prima syllaba et in consonantem desinit, si tamen alia quoque praenomina ab eisdem incipiunt consonantibus. ‖ idque fit differentiae causa, ut 'Sex.' 'Sextus', 'Ser.'

p. 59, 10 *continet P* ITEM DE NOMINE PRIS. *P* INCIPIT DE NOMINE *G* 1 dicitur nomen uel greco quod est noma et adiectio onoma dr̄ adtribuendo, uel ut *P* 2 *νόμα*] *l* noma *RD* N*ωMA (o?) *G* NωMA *L* adiecto *H* o *RD* *ὄνομα*] *l* onoma *RD* ONωMA *GL* 3 NHMEIN *G* NEMEYN *K* nemein *RD* vel ut] *b* u** ut *B* hoc nomine notamus *RBKd* hoc notamus nomine *DGL* 5 ut Virgilius — propriam *om. R add. r* 6 autem *om. G* commune *P* propria ut arithmeticam .grammaticam. Accidunt *P* arthmetica (e i) *Gg* arethmetica *K* 7 nichomachi *R* necomachi *K* aristorchi *G* 8 DE ACCIDENTIBVS. *DL* Accidunt] *g* Accedunt *G* nomini] *r* nominum *R* numerus figura] *k* figura numerus *RK* 9 sunt *P* sunt communes *rell.* propriorum] *r* propriarum *R* appellatiuorum *P* appellatiuorum (apellatiuorum *D*) nominum *rell.* 10 principalis] *P* primitiua *RBHK* principales primitiua *G* pincipales (principales) (*sic*, pi *in litura*) primitiua *L* primitiua *D* diriuatiua *PGK* principalis] *P* primitiua *rell.* diriuatiua *PGK* 11 multae] *k* mutae *H* 12 DE PROPRIIS *D* habet *P* (h)abent *R* 13 differentia *L* 14 quo tempore *G* sauinos *B* romà *P* adsuerunt *P* adsciuerunt *RBH* assciuerunt *K* 15 illorum nomina *P* 16 sauini *B* illo tempore consuetudo *B* 17 ramanus *L* notantur singulis litteris *P* 18 Tunc singulis *P* 19 puplius *GLK* T. Titus *om. P* 20 duobus *L* quando a duabus] *r* quando duabus *RG* quando ·II· *L* Gn.] *immo* Cn. *v. ll. ll. a Schneidero l. l. p.* 323 *sq. Kempfio Val. Max. p.* 747, *quamvis hic illic nota praenominis* Gn. *reperitur, v. modo Fabrettium inscr. ant. p.* 28 *sq. Schneiderum p.* 234: *et sic Priscianus, v. lib.* I § 57 Gneus] *r* genus *R* Sp. *om. L* 21 tum *a* tunc *libri* a consonantibus *P* 22 desinit] *d* desinet *D* si tamen — differentiae causa *om. P* incipiant *DGL* 23 idque] *r* idquae *R* sex. sex**tus (s.e.x.) *Rr* Ser. Sergius] *P*, *quod non eget mutatione, v. Borghesium in bull. dell' inst. archeol.* 1845 *p.* 158 *sqq., om. rell.*

'Sergius', 'Tul.' 'Tullius', ne, si primam solam consonantem scribamus, 'T.' 'Titum' et 'S.' 'Sestium' significare putetur. unde in 'Marco' 'M.' solam scribimus, quamvis a consonante incipit syllaba et in consonantem
24 desinit, quia nullus error sit. nomen est proprie uniuscuiusque suum, ut 'Paulus' [proprium]; cognomen, cognationis commune, ut 'Scipio'; agnomen est, quod ab aliquo eventu imponitur, ut 'Africanus', 'Isauricus'. invenimus tamen multa in his quattuor speciebus propriorum nominum invicem pro se posita, et quae in aliis personis sunt praenomina, haec in aliis loco nominis accipiuntur, ut 'Tullius Servilius': hic 'Tullius' praenomen est; 'M.' vero 'Tullius': hic nomen. similiter et in aliis loco cognominis aliorum agnomina vel contra, ut 'Cicero', qui primus ab habitu | faciei nominatus est, agnomen hoc habuit, familiae vero eius cognomen fuit. similiter 'Caesar', 'Scipio'.

Hoc autem interest inter proprium et appellativum, quod appellativum naturaliter commune est multorum, quos eadem substantia sive qualitas vel quantitas generalis specialisve iungit: generalis, ut 'animal', 'corpus', 'virtus'; specialis, ut 'homo', 'lapis', 'grammaticus', 'albus', 'niger', 'grandis', 'brevis'.

25 Haec enim quoque, quae a qualitate vel quantitate sumuntur speciali, id est adiectiva, naturaliter communia sunt multorum: adiectiva autem ideo vocantur, quod aliis appellativis, quae substantiam significant, vel etiam propriis adici solent ad manifestandam eorum qualitatem vel quantitatem, quae augeri vel minui sine substantiae consumptione possunt, ut 'bonum animal', 'magnus homo', 'sapiens grammaticus', 'magnus Homerus'.

Proprium vero naturaliter uniuscuiusque privatam substantiam et qualitatem significat | et in rebus est individuis, quas philosophi atomos

1 primam solam consonantem] *P* primas solum consonantes *rell.* 2 titum *P* setium *GL* significare putemur .t. titum et .s. sestium *D* putetur] *R Heidelb. Krehlii* putemus *P* putemur *rell.* 3 sola *P* solum *RBDH* scribimus quia nullus error sit quamuis a consonante incipiat. Nomen *P* 4 sit] fit *Gr* erit *RBDHLK* est *add. h* proprie] *rd* propriae *PRDH* 5 cognomen est *Dh* 6 inponitur *PH* Africanus] *g* affricanus *G* Isauricus] *d om. P* issauricus *GK* et isauricus *D* 7 multa] *r* multam *R* 8 pro se posita] praeposita *P* possita *G* sunt personis *D* praenomina] *r* pronomina *R* 9 nominis] *P* nominum *rell.* Servilius] *r* serbilius *B* sertulus *R*, *immo* Servius 10 M.] marcus *G* nomen hic *K* nomen est *D* et *om. G* 11 cognominis] *P* cognominum *rell.* agnomina] agnomina uel nomina *RBD* vel contra] *d* contra *D* primis *P* habitu] *d* abitu *R* abitu• *D* 12 hoc *add. G* 13 caesar *in litura B* cesar *P* 14 De differentia inter proprium et appellatiuum *DL* 15 naturaliter *add. d* neutraliter *P* est *om. P* quos una eadem *B* vel quantitas] seu quantitas *PGK* siue quantitas *DL* 16 specialis .ue. *P* uel specialis *rell.* iungat *Rr* 18 grandis] *P* magnus *rell.* 19 quoque *eras. in B* uel a quantitate *GL* sumuntur *adras. in B* sumuntur generali uel speciali *d* speciali *om. GL* speciali• *B* 20 naturaliter] *rdh* nascuntur. Naturaliter quoque *P* nascuntur naturaliter quoque *BD* nascuntur naturaliter *RH* naturaliter quoque *b* modo a generali modo a speciali qualitate uel quantitate nascuntur naturaliter *GL* 22 propris *K* adiici *GK* 23 substantiae] *k* stantiae *K* 24 magnus Homerus *om. PL add. l* 25 vero] *d* uero quod *D* et qualitatem] uel quantitatem *P* qualitatemque *GLK* 26 indiuiduis *d* induis *D* quae *BGKL* philosophi] *g* philosofi *P* philophi *G* philo.phi *H* atoma *PRHGLK*

vocant, ut 'Plato', 'Socrates'. itaque caret communione naturali. cum igitur evenit, ut multi eodem nomine proprio nuncupentur, fortuitu et sola voce, non etiam intellectu communis alicuius substantiae || vel qualitatis hoc fieri solet. et in proprio quidem etiam appellativa intellegi possunt, ut, si dicam 'Virgilius', intellegitur homo et poeta, in appellativis autem propria non intelleguntur, ut 'homo', 'vir', nisi per excellentiam loco proprii in quibusdam personis accipiantur, ut 'poeta' pro 'Virgilius' et 'urbs' pro 'Roma'.

Appellativorum multae sunt species, quarum quaedam communes inveniuntur cum propriis, sive sint primae positionis sive derivativa. sunt enim quaedam corporalia in appellativis, ut 'homo', sunt etiam in propriis, ut 'Terentius', alia incorporalia in appellativis, ut 'virtus', in propriis, ut 'Pudicitia'. homonyma quoque tam in propriis quam | in appellativis inveniuntur, ut 'Pyrrhus' filius Achillis et 'Pyrrhus' rex Epirotarum, 'nepos' filius filii et 'nepos' luxuriosus. inveniuntur tamen quaedam homonyma eadem propria et appellativa, ut 'Magnus Pompeius' et 'magnus civis'. synonyma quoque tam appellativa quam propria inveniuntur. sicut enim 'ensis', 'gladius', 'mucro' unum atque idem significant, sic 'Publius', 'Cornelius', 'Scipio', 'Africanus' unum atque idem significant. 26

Aliae fere omnes species in nominibus inveniuntur appellativis. sunt autem hae: adiectivum, ad aliquid dictum, quasi ad aliquid dictum, gentile, patrium, interrogativum, infinitum, relativum vel demonstrativum vel similitudinis, collectivum, dividuum, facticium, generale, speciale, ordinale, numerale, absolutum, temporale, locale. hae species communes sunt et 27

1 sacrates *P* cummunione (o) naturali caret *K* commune *P* 2 nomine nocetur proprio fortuito *P* proprie *r* noncupentur *H* noncipentur *K* 3 . Communis *P* cummunis *K* haec *P* 4 propriis *ni f. in loco fere evanido B* quidem *om. GL* 5 uirgilium *L* intellegitur homo et poeta] *P* intellego (intelligo) et (et *om. GL*) hominem (*ex* homo *corr. R*) et poetam *rell.* autem *add. k* 7 uergilio *RH* uirgilio *Kg* 9 De appellatiuorum diuisionibus. *DL* multa (o) *Rr* species sunt *G* quorum quedam *P* 10 prime *P* possitionis *K* diriuatiue, *in quo voc. hoc frustulum desinit, P* 11 in propriis etiam sunt *GL* uti *H* 12 alia incorporalia] *r* aliam corporalia *R* uirtus] *k* uirtus. Communis *H* uirtus communis *BK* ut Pudicitia] *Krehlius* ut uirtus dea et pudicitia penelopae *GL* ut pudicitia penelope *D* ut uirtus dea ut (ut *om. Hd*) pudicitia (pudititia (r) *Rr*) penelopae (paenaelope *R* paenelope *B*) uel ipsa dea *RBHKd* 14 pyrrhus] *hr* pyrrus *RBH* pirrhus *D* phirrhus *GL* *post* Pyrrhus: filius — Pyrrhus *om. K add. k* filiis *H* achilis *GLk* pyrrus *B* phirrhus *GL* epyrotarum *D* 15 luxoriosus *G* uel luxuriosus *g* luxoriosus (v) *K* quaedam] *d* quaedam adiectiua *D* omonyma *BDH* omonima *GLK* omominima (i) *R* 16 et eadem *K* pompeus *H* ciuir *H* 17 Synonima *B* Sinonyma *DK* Sinonima *RGL* propria quam appellatiua *GLK* 18 ensis] *r* ensus *R* mocro gladius *G* unum atque idem] *k* atque unum *K* *post* significant: sic — significant *om. R add. r* sic p. publius (c *in litura*) *B* cornilius *GK* 19 affricanus *K* adque (t) *r* 20 fere *B* appellatiuis inueniuntur *DGL* 21 autem *om. GK* 22 patriuum *GL* pratrium *D* infinitiuum *d* 23 factitium *RG* factiuum *H* generale] *r* generalem *R*

principalium [id est primae positionis] nominum et derivativorum. propriae autem derivativorum sunt hae: patronymicum, possessivum, comparativum, superlativum, diminutivum, denominativum, in quo intellegimus cum multis aliis etiam comprehensivum (de quibus in loco dicemus), verbale, participiale, adverbiale.

28 Adiectivum est, quod adicitur propriis vel appellativis et significat laudem vel vituperationem vel medium vel accidens unicuique: laudem, ut 'iustus'; vituperationem, ut 'iniustus'; medium, ut 'magnus' || - dicimus enim 'magnus imperator' laudantes et 'magnus latro' vel 'fur' vituperantes -; accidens vero, id est suum uniuscuiusque, ut 'niger corvus' et 'altum mare'. inveniuntur tamen etiam in | propriis quaedam huiuscemodi, ut 'Gradivus Mars' et 'Ennosigaeus Neptunus' et 'Quirinus Romulus'. sed haec, quia propriorum loco accipiuntur, comparari non possunt, quod est proprium adiectivorum, nec egent adiectione aliorum nominum, quomodo communia adiectiva. sumuntur autem haec a qualitate vel quantitate animi vel corporis vel extrinsecus accidentium: animi, ut 'prudens', 'magnanimus'; corporis, ut 'albus', 'longus'; extrinsecus accidentium, ut 'dives', 'felix'.

Ad aliquid dictum est, quod sine intellectu illius, ad quod dictum est, proferri non potest, ut 'filius', 'servus'; nam dicendo filium etiam patrem et dicendo servum dominum quoque intellego. quod si intereat, interimit una illud, quod ab eo intellegitur.

29 Quasi ad aliquid dictum est, quod, quamvis habeat aliquid contrarium et quasi semper adhaerens, tamen non ipso nomine significat etiam illud: neque enim ex illo nominationem accipit, ut 'dies', 'nox', 'dextra', 'sinistra': nam quamvis intereat, non interimit secum etiam illud, quod ei adhaerere intellegitur.

(De homonymo superius docuimus, quod tam in propriis quam in appellativis invenitur. synonyma sunt, quae, sicut diximus, diversis nominibus idem significant, ut 'ensis', 'gladius', 'mucro'. in propriis quoque

1 possitionis *K* nominum uel deriuatiuorum *L* nominum uel diriuatiuorum *G* deriuatorum *H* 2 deriuatorum *H* Patronomicum *RHGLK* patronomycum *D* patronimicum (im) *B* possesiuum *GK* posessiuum *L* 3 deminutiuum *G* diminutium *D* deminutinum *B* 4 aliis *om. GL* conp̄hensiuum *BDH* uerbiale *B* 7 accedens *GLK* uel accidens *g* ut iustus] *r* et iustus *R* 10 accedens *GLK* uel accidens *g* 11 tamen etiam *om. GL* 12 ennosiggeus *R* ennosig•eus *G* enosigeos *D* ennosigeus *d* ennosaegaeus *K* 13 comparari] *g* compari *G* 14 adiectione] *H* uel adiunctione *h* adiunctione *r* 15 communia et adiectiua *K* uel quantitate *om. K* uel a quantitate *k* 18 felix diues *G* 20 patrem etiam *G* 21 si *add. h* 22 ab eo] *r* habeo *R* intel(legitur) *Rr* intelligatur *K* 23 est *add. r* habeat] *d* habet *D* 24 aderens *B* non ab ipso *G* *post* etiam illud: neque — etiam illud *om. R add. r* 25 dextra] *d* dextera *DK* 26 non] nec *G* secum *ex* secun** *corr. B* 28 omonymo *BDH* omonimo *RGK* tam** (en) *B* 29 Sinonyma *D* Sinonima *GK* Syomina *R* 30 significant] *d* significat *D* mucro (mocro *K*) gladius *BHGK* mucro] *r* mocro *RL*

hanc vim habent dionyma vel trionyma vel tetraonyma, ut 'P. Cornelius Scipio Africanus', sicut docuimus.)

Gentile est, quod gentem significat, ut 'Graecus', 'Latinus'.

Patrium est, quod a patria sumitur, ut 'Atheniensis', 'Romanus'.

Interrogativum est, quod cum interro|gatione profertur, ut 'quis', VI 30
'qualis', 'quantus', 'quot', 'quotus', cum suos servant accentus.

Infinitum est interrogativorum contrarium, ut 'quis', 'qualis', 'quantus', 'quot', 'quotus', cum in lectione gravi accentu pronuntiantur.

Possunt tamen haec eadem et relativa esse et similitudinis, sicut etiam 'ta||lis', 'tantus', 'tot': haec tamen etiam redditiva dicuntur. et animadvertendum, quod huiuscemodi nomina vel substantiae sunt infinitae atque communis, ut 'quis', 'qui'; vel qualitatis, ut 'qualis', 'talis'; vel quantitatis, ut 'quantus', 'tantus'; vel numeri, ut 'quot', 'tot'. ex quo ostenditur, melius ea doctissimos artium scriptores Graecos inter nomina posuisse, quamvis vetustiores apud ipsos quoque pronomina vel articulos ea putaverunt, quos grammatici Latinorum similiter sunt secuti. sed incongruum videtur, cum illi antiquorum non recusaverint Graecorum etiam errores imitari, nos Apollonii et Herodiani, qui omnes antiquorum errores grammaticorum purgaverunt, vestigia linquere et non inter nomina haec potius ponere. de quibus in pronomine latius tractabitur.

Collectivum est, quod singulari numero multitudinem significat, ut 31
'populus', 'plebs'.

Dividuum est, quod a duobus vel amplioribus ad singulos habet relationem vel plures in nu|meros pares distributos, ut 'uterque', 'alteruter', 'quisque', 'singuli', 'bini', 'terni', 'centeni'.

Facticium est, quod a proprietate sonorum per imitationem factum est, ut 'tintinnabulum', 'turtur'.

Generale est, quod in diversas species potest dividi, ut 'animal', 'arbor'.

1 habeant *K* dyonima *RK* diomina *G* tryomina *RK* triomina *G* uel tetronyma (*sic*) *in marg. add. b* tetraonima *GK* tetronima *R* tetronyma *H* P.] p. publius *B* cornilius *GK* 2 affricanus *K* 3 significat — Romanus *add. r* 4 a *om. K* athaeniensis *B* athiniensis *G* athinensis *K* 5 est *om. K* 6 quantus tantus quot *B* quot *ex* quod *corr. R* 7 interrogatiuo *GLKh* quis *R* qui *r rell.* (*B h. l. omnino evanuit*) 8 quotus quot *L* quotus *om. RGH* lec(t)cione *Rr* pronun(t)ciantur *Rr* 9 *post* tamen: haec eadem — haec tamen *om. R add. r* 10 tantus totus tot *GL* animaduertendum est *K* 14 inter — uetustiores apud *om. R add. r* 15 apud uetustiores *Lr in* uetustiores apud *corr. L* possuisse *K* 16 secuti sunt *GL* 17 non] *d* nec *DGK* *** non (nec) *B* recusaverint] *r* recusauerunt *RGL* recussa(uerunt) *Kk* etiam *om. GL* 18 (i)emitari *GK* apolli(o)nii *G* appollonii *HK* appllnii *L* haerodiani *R*. *de utroque cf. Lerschium Sprachphilos. d. Alten* II 119 *sq. Lehrsium mus. phil.* II 351 *sq.* 19 purgauerint *H* relinquere *GL* non *add. h* 20 tractabimus *K* 21 quod in singulari *DHGLKrb* numero *H* 22 ntq. *post* plebs *add. g* uel plebes *L* 23 est *add. l* aduobis *Rr* 24 uel ad plures *GL* ut *add. rk* uterque] *g* uter *G* 26 facticium] *r* fa****** *R* factitium *DK* Faticium *B* a *om. L* propriaetate *R* (i)emitationem *G* 27 tintinabulum *DGLK* turtur *om. D*

Speciale est, quod a genere dividitur, ut 'homo', 'equus', 'vitis', 'laurus'.

Ordinale est, quod ordinem significat, ut 'primus', 'secundus', 'tertius'.

Numerale est, quod numerum demonstrat, ut 'unus', 'duo', 'tres'.

Absolutum est, quod per se intellegitur et non eget alterius coniunctione nominis, ut 'deus', 'ratio'.

Temporale est, quod tempus ostendit, ut 'mensis', 'annus'.

Locale est, quod locum significat, ut 'propinquus', 'longinquus', 'proximus', 'medioximus'. Plautus in cistellaria:

At ita me di deaeque superi †. inferi et medioximi.

32 Hae, ut diximus, species omnes fere communes sunt tam principalium quam derivativorum. seorsum autem derivativa species habent, quas memoravimus, de quibus singulis hinc tractabimus.

DE PATRONYMICIS.

Patronymicum est, quod a propriis tantummodo derivatur patrum nominibus secundum formam Graecam, quod signifi|cat cum genetivo primitivi filius vel nepos ['Aeacides', Aeaci filius vel nepos]. et hac forma poetae maxime solent uti, pro qua Romani | cognominibus familiarum utuntur, ut 'Cornelii', 'Marcelli'; omnes enim ab illo, qui primus Cornelius et qui Marcellus nominatus est, hoc nomen habuerunt, quicumque eiusdem familiae sunt, sicut omnes minores Thesei 'Thesidas' Graeci appellant, quos solent poetae quoque nostri imitari, unde Virgilius secundum Graecam
33 formam 'Scipiadas' dixit. nec non etiam possessiva loco patronymicorum inve-

1 Speciale quod *L* genere] generali *D* •equus (a) *R* eqs *G* 3 primus] *r* prius *R* 5 absolutiuum *RBDHK* non eget *ex* eget non *corr. H* 6 ds • ratio *B* 8 significat locum *GL* longinquus] *r* longineus *R* longuinquus *L* 9 medioximus proximus *K* Plau•tus (s) *RD* *Plaut. cist.* II 1, 35 10 at ita me di deaeque] exad ita mediae et q̄ *Gg* ex aditu mediae et q̄ *L* medii *B* di• (i) *K* dii *RDH* superi atque inferi *Plauti omnes* et *om. H* medioximus *GL* uel medioximi *g* 11 Hac• (e) *B* 12 deriuatiua *R* deriuatiua• (e) *D* habent] *d* habentur *RD* 14 De patronimicis *D* De patronomicis *KL* DE PATRONOMICO *H* *inscr. om. RBGL* 15 Patronomicum *RDGHK* Patronimicum *L*. *utrovis modo et similiter saepe hoc in voc. peccarunt librarii* 16 grecam formam *D* 17 filius vel nepos] *d* filios uel nepotes *RD* ut *post* nepos (nepotes) *add. BD* Aeacides Aeaci filius vel nepos] *om. G* eacides aeaci filius uel nepos *R* *uncinis inclusit i. e. gloss. esse indicavit r* aiacides aiacis filius uel nepos *add. g* aiacides aiacis *LK* aeacides eaci *H* aeacides •••• aeaci *B* ha•c (n) *R* poaete *H* 18 uti solent *D* 19 cornilii *K* Cornelii Marcelli] *r* corneli marcellii *R* marcelli cornelii *L* marcelli cornilii *G* illo] eo *GL* Cornelius *om. L* cornilius *GK* 20 marcelles *H* quicumq; ex eisdem familia *B* familia *H* 21 sicut] sic *H* Thesei] *d* thessei *DG* tesei *L* Thesidas] *d* thessidas *DG* thesideas *H* tesidas *L* thesides *B* appellant Graeci *K* appellant] uocant *DGL* 22 poaete *H* quoque poetae (poete *D*) *DGLK* imitari] *g* emitari *G* *Verg. georg.* II 170 *Aen.* VI 843 23 scipiades *B* dixit scipiades *GL* dixit scipiades *K* dixit] dixit αποτωνςειπιος scipionides dicere debuit *D* *post* dixit *ad marg.* pro scipionides mutata o in a et dempta ni *add. d* απο τουςκιπιος. scipioni-

nimus apud Latinos usurpata, ut 'Aemilianus Scipio' pro Aemilii filius et 'Octavianus Caesar'. inveniuntur quaedam nomina formae patronymicorum significatione denomina|tiva, ut 'Euripides' non Euripi filius, sed ab Euripo sic nominatus (similiter 'Thucydides'). sunt autem alia, quae cum sint in aliis patronymica, in aliis accipiuntur propria, ut 'Timarchides' Timarchi filius et 'Timarchides' proprium. et in omnibus fere speciebus nominum invenimus eiusdem formae etiam propria, quae tamen amittunt appellativorum significationem, ut 'magnus' adiectivum et proprium, 'Iulianus' possessivum et proprium, 'Heraclides' patronymicum et proprium. sic in aliis quoque speciebus invenies.

Scire autem debemus, abusive etiam a matribus et regibus sive con- 34
ditoribus et a | fratribus etiam patronymica solere formari, ut 'Latoides', *Λητοῦς*, id est Latonae, filius Apollo, et 'Iliades', Iliae filius Romulus. Ovidius in XIIII metamorphoseon:

at corpora victa sopore
Invadunt portasque premunt, quas obice fultas
Clauserat Iliades.

similiter 'Coronides' a matre, Aesculapius - sic idem Ovidius in XV metamorphoseon:

des dici debuit *g* 1 usurpata *K* emelianus *LK* emilianus *DG* scypio *H* emilii *DL* emelii *GK* 2 octonianus *G* Caesar] *g* cesar *G* pro octaniae filius *post* Caesar *add. d* patromonicorum *H* 3 erypides *D* eurypides *Hdy* ²e•ripides *L* Euripides proprium non *RBDHLK* eripi *H* eurypi *g* eurupi *K* aeripi *L* 4 Euripo] *dk* eurupo *GK* euripa *D* aeripo *L* nominatus est. *GL* nominatus est. Dicitur Euripides quia illo die natus est quo athenienses cum persis in euripa bellum commiserunt. *D* nominatus est quia dicitur euripides (aeripides *L*) qui in illo die natus est quo athenienses cum persis in euripo (*sic ex* eurupo *corr.* *K* aeripo *L*) bellum commisserunt. *K ad marg. idem inde a* quia *in marg. L* quia in illo die natus est quo athenienses (cum persis) in eurypo loco bellum commiserunt *ad marg. tamquam gloss. add. g* similiter Thucydides *om. G* Similiter tucidides ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΩΚΟΥ ΤΟΥ ΕΠΟΝΟΥ *add. g* tucidides *K* tuchydides *r* ΑΠΟ ΤΩΥ ΘΚΩΥ ΚΡΩΝΩΥ *post* thucydides *in textu D. idem* (*i. e.* ἀπὸ τοῦ ϑώκου, ϑρόνου *s. secundum g* τοῦ ϑρόνου) *sic* ΑΠΟ ΤΩΥ ΘΥΚΟΥ ΗΡΑΝΟΥ *pro gloss. alia quaedam m. add. in R* 5 in aliis sint *GL* ut Timarchides] *r* ut imarchides *R* Timarchi] *r* thimarchi *RDH* 6 Timarchides] *rl* thimarchides *RL* 7 eiusdem | dem formae *L* amittunt] *g* amituut *G* 9 ut heraclides *L* Heraclides] *r* erachydes *R* haeraclydes *D* heraclydes *H* patronomicon *H* patronomicum *h* 10 spetiebus (c) *Rr* inueniemus (es) *Rr* 11 DE ORIGINE PATRONOMICORVM. *DL* abussiue *K* matribus uel ab auis maternis et regibus *GLK* matribus (et) ab auis maternis a regibus *D* sine a conditoribus *GL* 12 patromonica *H* Latoides] *sic ex corr. in litura H* la•toides (e) *R* le•toides (o) *B* letoides *D* uel latonides *d* latonides *GLKr* *voc.* filius *post* latonides *collocatum, deinde vero verborum ordo restitutus in K* 13 ΛΗΤΩΙϹ *R* ΛΑΘΩΝΟΙϹ *r* ΛΗΤΟΙΣ *B* ΛΗΤΩΥϹ *D* latonois (i) *GLK* ΛΑΤΟΥϹ (a *in litura*) *H* ap•ollo (p) *G* appollo *LK* eliades *K* aliades *B* iliae *ex* eliae *corr. K* 14 *Ovid. met.* XIIII 779 *sqq.* 15 at] ut *RDHK* et *Ovidius* 16 inuadunt *ex* inuadant, *ut vid., corr. L* inuadant *RBDH* portas ••• q; (quo) *B* qu•e (a) *R* premant *RBDHK* petunt *Ovidius.* premunt *ex v.* 779 *initio* ore premunt voces *huc illatum* ouice *B* obiece *G* obiice *Lg* obique *K* fultas] firmo *et* firma *libri Ovidiani* 18 coronides coronae filius *GL* aesculapius

p. 582. 83 P. p. 80 K.

Vnde Coroniden circumflua Thybridis alti
Insula Romuleae sacris deiecerat urbis -

et 'Maiades', Maiae filius Mercurius. ab a||vis quoque maternis: 'Atlantiades', Mercurius, id est Atlantis natae filius. Ovidius in I metamorphoseon:

Sedit Atlantiades et euntem multa loquendo
Detinuit sermone diem.

in eodem 'Inachides', Ionis filius Epaphus, quae filia fuit Inachi:

Non tulit Inachides 'matri' que ait 'omnia demens'.

35 A regibus sive conditoribus 'Thesidae', 'Cecropidae', id est Athenienses; 'Aeneadae', 'Romulidae', id est Romani. Virgilius in II georgicon:

Praemiaque ingentes pagos et compita circum
Thesidae posuere.

idem in VI Aeneidos:

tum pendere poenas
Cecropidae iussi.

idem in VIII:

H aescolapius *K* aescolapins *L* *Ovid. met.* XV 624 *sq.* 1 Vnde] un (nū *sc. invenerat*) *L* cor°nidem *R* coronidam *GL* uel coroniden *l* coronidem *HK cum aliquot mss. Ovid.* coronyden *B* circumfluet *R* circumfluat *Kr* circumfluerat *G* circunfluerat *L* circumfluit *H* circumflua *hg* circumfluat thybydris *B* circumfluat hydridis *D* circumflua thybridis *d* tibridis *GLK* thibridis *H* alti] undis *libri nonnulli Ovid.* 2 insola *GLK* romulicae *G* uel romuliae *g* romyleae *D* sacri[s] *R* deiecerat] *libri Prisc. omnes, nisi quod* deiicerat *L* adiecerat *Erl.* 2 *Krehlii*, adiecerit *plerique codd. Ovid.*, *alii libri Ovidiani* accerserit, accesserit, asciuerit *etc.* 3 et Maiades] maiades *G* maiades maiades *L* m[ia]ades *H* Maiae] *r* mage *R* filius *ex* flunius *corr. R* mercorius *K* maternis quoque *K* *post* maternis: patronymicum fit ut *add. R* patronomicum *BHK et tamquam gloss. ad* athlantiades (*sic*) *d* ut *G* athlantiades *BDLK* adlantiades *H* 4 mecurius *R* mercorius *K* id est *om. GL* adlantis *R* athlantis *BHLK* *Ovid. met.* I 682 *sq.* in *om. K* metamophoseon *R* mettamorphonseon *D* 6 Atlantiades] *r* adlanciades *R* athlantiades *BDLK* euntem] *gl* eundem *GL* multo *BH* 7 detinuit] *k* ditinuit *L* ditenuit *G* detenuit *HKg* 8 *Ovid. met.* I 753 eodem *sup. lin. add. k* Ionis] *sic in litura h* iohis *R* i.us *r* ius *B* ιογc *D cod. G. I. Vossii, Vossius de anal.* II 28 *p.* 692 *Eckst.* issis *K* fls ionis *GL* epaphus filius ιογc *D* ** (ut?) epaphus *R* aepaphus *B* ep[h]apus *Hh* Inachi. Idem in eodem: non tulit *K* 9 inachiades *R* enachides *B* matriquae *R* 10 sine a *GL* condotoribus *H* thaesid*ae (i) *R* the[s]sidae *G* cetropidae *R* cicropidae *DK* cecropide *B* atheniensis *H* athinenses *K* 11 Aeneadae] *dg* aneade *D* aeniadae *GK* id est *add. r* unde uirg. *K* *Verg. georg.* II 382 *sq.* in III *H* in II *BK* 13 proemia *BD* que *om. Pal.* quae *RB* ingentis *Med. Pal.* ingeniis *Rom.* competa *DGLK* 14 thesid*ae (i) *R* thessidae *G* thes[a]ide *Med.* impossuere *K* 15 *Verg. Aen.* VI 20 *sq.* 17 cecropides *B* cecropide *b* cicropidae *DGK* ius[s]sit *B* insi *K* iussi *om.*; *post* Cecropidae: Idem in VIII. subitoque — seni In eodem: Aeneadae — cursu. A fratribus *L* *post* iussi: mis*er septena quot annis *addendo versum Vergilianum integrum praebet G, in reliquis h. l. omnino conspirans cum L* 18 Idem in VIII Aeneadae — litora cursu *om., sed in membranula volumini illigata adicit K, addita nota:* non sunt

p. 583 P. p. 80, 81 K.

Aeneadae in ferrum pro libertate ruebant.

item in I:

Defessi Aeneadae, quae proxima litora, cursu.

idem in VIII:

subitoque novum | consurgere bellum
Romulidis Tatioque seni.

A fratribus 'Phaethontides', unde femininum 'Phaethontis'. Virgilius in bucolico:

Tum Phaethontiadas musco circumdat amarae
Corticis;

'Phaethontiadas' tamen dixit pro 'Phaethontidas' poetica licentia.

Sunt igitur patronymicorum formae apud Graecos tres: in 'des', quae dicitur communis apud illos, quod in omni sermone possunt hac uti, qua sola Romanorum quoque poetae utuntur. nam aliis duabus non utuntur, id est in 'ων' terminata, quae est propria Iadis linguae - 'Πηλείων' pro 'Πηλείδης' -, et in 'αδιος', quae est Aeolica, ut 'Hyrradios', Hyrrae filius, Pittacus. de hac igitur forma dicendum est, qua utuntur nostri.

Si nominativus Graecus in 'ας' vel in 'ης' vel 'ιος' desinat, genetivus vero in 'ου' diphthongum, a paenultima brevis ante 'des' invenitur in patronymico, ut 'Pelias Peliădes', 'Aeneas Aeneădes', 'Menoetios VII 36

haec in libro Romano *et ipse praebens* Idem in eodem *Verg. Aen.* VIII 648 in ·VIII· aeneade. In ferrum *B* 1 Aeniade *K* ruebant] *h* rubant *H* 2 Idem *DGK* *Verg. Aen.* I 157 primo aeneidos *D* 3 defessi] *d* difessi *D* littora *GL* 4 *Verg. Aen.* VIII 637 *sq.* 6 Romulidis] *rd* romulidi *R* romulidae *DGL* uel romulidis *g* "statioque" romulidae *K* Tatioque] *g* statioque *GL* 7 *post* seni: Promethidae id est homines *add. tamen nota 8 K* pho&hontides *R* phetontides *BGLK* phoetontides *Dl* phoethontis *R* phoetontis *DL* phetontis *BGK* *Verg. ecl.* VI 62 *sq.* Virgilius dixit in *D* 8 bucolico] *g* bocolico *GK* 9 phoethontiades *R* phoetontiadas *DL* phetontidas (a) *G* phetontiadas *K* circundat *L* amaro *Rom.* 11 phoethontiadas *R* phoetontiadas *DL* phetontiadas *GK* phoethontidas *R* phoetontidas *DL* phetontidas *BGK* phaethontides *H* liquentia *K* 12 DE TRIBVS TERMINATIONIBVS MASCVLINORVM. *D* 14 quoque *om. L* nam in aliis (ω) *G* 15 ON *Rr* terminatis *R* proprie *B* linguae iadis *DGL* ΠΗΛΗΙωΝ *R* ΠΗΛΗΙωΝ *D* ΠΕΛΕΙωΝ *GL* ΠΕΛΗΙωΝ *K* pro *add. h* ΠΗΛΙΔΑΗC (ΗΙ) *Rr* ΠΗΛΕΙΛΔΕC *B* ΠΗΛΕΙΔΕC *H* ΠΕΛΕΙΔΗC *K* peliades *D* peliades *G* pel**des *L* peleides *l* 16 INAΔIOC (INA) *Rr* inad ιoc *H* αδιος] *l* a*δoc *L* adios *DG* aeoloca *H* hrradius (o) *R* pirrhadios *D* phirradios *G* pyrradios *BH* Phirradous *K* Hyrriadios Hurre *in litura l* pyrrae *H* pyrre (uel pie) *B* pirrhi *D* phirri *G* Phirri *ex* hirrae *corr. K* pittacus *R* pittacos *B* pyttacus *D* ptacus *Gg* pictacus *H* pitacus *L* *cf. Suid. et Hesych. s. v.* Ὑῤῥάδιος *et ll. a Bernhardio ad Suid. p.* 1386 *ll.* 18 DE FORMATIONE MASCVLINORVM IN ADES *DL* in as uel in es uel oc (AC EC IOC) *Rr* ac uel ΗC uel ιoc *B* in ac uel ῑ ΗC uel ῑ ιoc *b* in as uel in es uel in ios *D* in as uel ios (uel es) *Gg* in ac uel ιoc uel ΗC *K* ac uel ΗC uel ιoc *H* in as uel in os *L* 19 uero desinit in ου *L* uero dissinit in (o) Υ *G* OY dyp diptongum *R* diptongon *DK* *des *R* 20 peleias *L* Pe-

Menoetiădes'; nam 'Aenides' magis contra regulam auctoritate poetica posuit **Virgilius**, e et a correptas in i productam convertens vel quasi ab 'Aeneus' 'Aenīdes', sicut a 'Peleus' 'Pelīdes', proferens in **nono**:

> **Sit satis, Aenide, telis inpune Numanum**
> **Oppetiisse tuis.**

In 'es' vero desinentibus, quorum gene|tivus Graecus in 'ου' desinit, tam in 'ades' quam in 'ides' inveniuntur apud auctores - 'Hippotes Hippotades', 'Butes Butades', 'Corynetes Corynetides' -, sed ratio||nabilius in 'ades'. 'Anchises' ergo 'Anchisades' vel 'Anchisides' debuit facere, fecit autem 'Anchisiades', quasi ab 'Anchisios' nominativo, quomodo 'Laertios Laertiades'. numquam enim patronymicum superat primitivi sui genetivum nisi una syllaba.

37 Alia vero omnia in 'ου' apud Graecos terminantia genetivum vel in 'ος' vel in 'ους' diphthongum vel 'ως' mutant eas in 'ides' et faciunt patronymicum, ut '*Πρίαμος Πριάμου* Priamides', '*Νέστωρ Νέστορος* Nestorides', '*Πλεισθένης Πλεισθένους* Plisthenides', '*Πηλεύς Πηλέως* Peleïdes'; et per synaeresin e et i in ei diphthongum proferunt paenultimam, nos autem pro ea i longam ponimus, ut **Virgilius** in **V**:

> **Pelīdae tunc ego forti**
> **Congressi Aenean.**

Ovidius in I metamorphoseon:

lias Peliades] *d* peleas peleades *D* meo|hetias *R* menecetios *r* menoctias *D* moenetios *GLK* menetios *h* moenoetius (u *ex corr.*) *B* Menoetius *Sturzius opusc. p.* 9 1 menotiades *B* moenetiades *GLK* possuit *K* 3 aeneyc *K* aeneos *D* uel eneus *d* aen•ides (e) *H* Peleus] *d* peleyc *K* peleos *D* pel•ides (e) *H* *Verg. Aen.* VIIII 653 *sq.* nono *in litura B* ·VIII· *K* 4 Aenide] *sic etiam de* XII *vss. Aen.* § 100; *ex maenidem corr. in B* aenide• (m) *RG* aen•ide (e) *H* aenida *L* aenidae *l cf. v. l. lib.* VII § 6; aeneadae *Rom.* impune *DHLr* Numanum] *b Pal. m. alt.* nūmanum *B* numa•um *Pal. m. pr.* 5 opetiisse *K* oppetisse *Rom. et in* oppetiisse *corr. Pal.* oppetisse tuis primam hanc tibi magnus apollo *L* 6 ab in es *R* •• .IN. HC. (AB) *B* INHC *H* uero *add. r* 7 ut hippotes *D* Hippotes] *r* hipotes *R* hippotaes *B* hippotes
y
OY *L* hipotades *R* 8 corinetes *H* coroynites *G* coronites *L* corinetides *D* coroynitides *GL* 9 ergo *add. l* anchisades *D* auchisoades *d* uel anchisides *om. GL add. g* 10 lertios *DG* uel lercios *g* lertiades *DG* 12 IN IDES *inscr.*
c
D 13 OYC *ex* ΩYC *corr. L* OY·F· *H* diptongun *DG* vel ωc] *om. R* uel in ωc
o ΟΥ
Grd 14 ut *Πρίαμος* — Peleïdes *in litura h* ΠΡΙΑΜΩC *K* PIAMOC PIAMΩY *Rr* priamos priamoy *DGL* priamos priamoi *h* *Νέστωρ* — Peleïdes *in litura r* NECTOP *GLK* nestor *D* NHCTOP *h* NECTΩPOC *B* nestoros *Dh* 15 ΠΛCCOENHC *r* ΠΛΕΙC.ΘΗΝΗC *B* ple•sthenes (i) *D* phlestenes *GL* ΠΛΗCΘΗΝΗC *h* ΠΛΗCΘΕΝΕC *K* plestenes *l*
o
ΠΛΕΙC.ΘΗΝΟΥC *B* p•lesteNΩYC (h) *L* ΠΛΗCΘΕΝΟΥC *K* plesthenoys *D* phlesteuoys *G*
e e
ΠΛΗCΘΩΝΟΥC *h* plistenides *r* plesthenides *BDK* phlestenides *GL* plestenides *hl* ΠΗΛΕΟΥC ΠΗΛΕΩC uel ΠΗΛΗΟC peleides *r* ΠΗΛΗΥC ΠΗΛΗΩC· uel ΠΗΛΗΩC· (*sic*) ΠΗΛΕΙΔΗC
YC ei
B peleos pelεωc pelides *Dd* peleyc peleωc pelides *G* ΠΗΛΗΥC ΠΗΛΗΩC uel ΠΗΛΗΟC pelueides *K* ΠΕΛΕΥC ΠΕΛΕΩC pelides *L* pele•s peleos peleides *h* 16 sineresin *RHg* sinheresin *Br* sinerisin *G* syueresin *D* siuarissiu *K* syuerisin *L atque his omnibus modis in hoc voc. saepissime peccatum est* 17 longum *B* *Verg. Aen.* V 808 *sq.* quinto aeneidos *D* .I. *L* 18 e•go (r) *RH* 19 congresum *G* aeneam *Rom.* 20 *Ovid. met.* I 390 metamorphoseon. I. *HLK*

Inde Promethīdes placidis Epimethida dictis.

inveniuntur tamen poetae in quibusdam addentes quasdam literas vel adimentes: addentes, ut 'Peliades' pro 'Pelides' et 'Chalcodontiades' pro 'Chalcodontides', 'Atlantiades' pro 'Atlantides' - Ovidius in I metamorphoseon:

Sedit Atlantiades -;

adimentes, ut 'Deucalides' pro 'Deucalionides' et 'Scipiades' pro 'Scipionides' et, ut supra diximus, 'Aenides' pro 'Aeneades'. excipiuntur tamen haec, quae contra regulam paenultimas vocales producunt: 'Aeclīdes', 'Demādes' per synaeresin pro 'Demeades', 'Codrīdes', 'Lycoorgīdes', 'Lagīdes', 'Belīdes', 'Euerīdes' etiam et 'Lycomedī|des', apud Graecos contra regulam paenultimam diphthongum habent, pro qua nos i longam ponimus.

Feminina vero patronymica vel in 'is' vel in 'as' desinunt vel in 'ne' 38 productam. fiunt autem a masculinis subtracta 'de' in 'is' vel in 'as' desinentia, ut 'Priamides Priamis', 'Dardanides Dardanis', 'Peliades Pelias'. igitur 'Aeneades' quoque secundum analogiam 'Aeneas' debet facere, non 'Aeneis'. ergo quomodo auctoritas est, quod dixit 'Aenides' pro 'Aeneades', sic auctoritate usus est Virgilius in tituli scriptione, quo Aeneis inscripsit; quem Statius quoque secutus in fine Thebaidos ponit:

Vive precor nec tu divinam Aeneida tempta.

1 Inde] *r* Vnde *RH* prometides *RB* promethiades *v. l. libror. Ovid.* ephimetida *R* ephimethida *BDH* 2 poaetae *H* quasdam *add. g* litteras *d* litteris *D* 3 chalchodontiades *RB* calcodontiades *HGLr* 4 chalchodontides *RB* calcodontides *HGLr* atlatiades (N) *R* athlantiades *BDLK* pro atlantides *add. r* athlantides *BDL* *Ovid. met.* I 682 in I metamorphoseon *om. GL* 6 sedit] *r* sedid *R* atlanciades (t) *R* athlantiades *BLK* athlantiades et euntem multa loquendo detinuit sermone diem *D* 7 diocalides pro diocalionides *L* deocalides pro deocalionides *G* 8 ut supra diximus et *GL* pro aeniades *L* 9 haec *om. L* producunt penultimas uocales ut *D* producunt ut *BGL* Aeclides] *ex* aeolides *corr. in litura B f. recte: patron. sc. ab Aeclo, Eretriae conditore, quamvis exemplum desidero;* aeolides *D Hrabanus p.* 33 oelides *RHGLK;* Anclides, *Arati amicus, in mentem venit Augusto Meinekio*, Cedides *Fleckeiseno* 10 dema•des *K* synaeresim, pro aeoliades demeades *α* syneresin pro aeclides (*ex* aeolides *corr.*) pro demeades codrides locoorgides lagides ebelides (e *a b insertum,* belides *in ras.*) *B* ·demeades belides (*ex* pelides *corr.*) codrides *H* licoorgides *Dr* licorgides *GL* 11 Lagides] *r* largides *R* Belides *h. l. om. H* hellides *R* bellides *r* pelides *K* licomedides *DGL* 12 penultimam diptongon habent contra regulam *D* *de toto h. l. praeter Sturzium l. supra l. cf. Lobeckium in paralipom. gramm. Gr.* I *p.* 6 *sq.* 14 DE FEMININIS EODEM NVMERO *D* De femininis patronomicis *L* is] *r* his *R* is (uel) as *D* uel ne *BH* uel in e *K* 15 is] *r* his *R* 16 peleades peleas *G* 17 aenaeades quoque *H* 19 sic•• (ut) *B* scriptione] *R* inscriptione *rell.* quod *GLK* 20 inscripsit] *g* scripsit *G* *Stat. Theb.* XII 816 tebaidos *K* 21 posuit *GL* 22 Viue•• (re) *B* diuinam] *G* uel diuina *g* diuina *L* aenida *G* Aeneida tempta] *r* aeneidapta *R*

notandum tamen, quod, si masculina i longam habuerint ante 'des' per synaeresin, apud nos in 'eis' divisas tamen faciunt femini||na, ut 'Pelides' pro 'Peleides' 'Peleïs', Thesides pro 'Theseides' 'Theseïs': sic ergo 'Aenides' pro 'Aeneides' 'Aeneïs'.

39 In 'ne' autem desinentia, quae sunt Iadis linguae, patronymica eiusdem generis i longam habent paenultimam, si principale non habuerit eandem i vocalem, ut 'Adrestos Adrestīne', 'Nereus Nerīne'. si autem principale habuerit i, o producta ante 'ne' invenitur, ut 'Acrisios Acrisiōne', ex quo possessivum posuit **Virgilius**:

Acrisioneis Danae fundasse colonis,

ab Acrisione, id est Danae. et sciendum, quod inveniuntur multa eiusdem formae gentilia, ut 'Haemonis', 'Thessalis', 'Colchis', 'Argolis', 'Cyclas', 'Ias', 'Troas', alia vero propria, ut 'Bacchis', 'Doris', 'Pythias'.

DE POSSESSIVIS.

VIII 40 Possessivum est, quod cum genetivo principalis si|gnificat aliquid ex his quae possidentur, ut 'Euandrius ensis' pro 'Euandri ensis' et 'regius honos' pro 'regis honor'. hoc autem interest inter possessiva et patronymica, quod patronymica filios vel nepotes significant, possessiva autem non solum filios, sed omnia, quae possunt esse in possessione; et quod patronymica a propriis tantummodo derivantur, possessiva autem etiam ab appellativis; et quod patronymica a masculino descendunt plerumque genere, rarissime autem a feminino nec proprie, quando a matribus fiunt, ut supra ostendimus, possessiva autem ab omnibus nascuntur generibus; et quod patronymica ad homines pertinent vel ad deos, possessiva vero ad

1 notandum est tamen *GL* habuerunt *G* des] d *H* per *add. r* 2 sinarisin ei *L* nos] latinos *GL* *post* diuisas tamen *duo folia desunt in B cf.* § 50 Pelides] *r* pellides *R* 3 Thesides pro Theseides Theseis] *d* tesides pro teseides teseis *r* thessides pro thesseides thesseis *GD* aen*ides (e) *H* 4 pro aeides *Rr* pro aeneades *G* 6 habueri*t (n) *D* 7 ut *om. G* adrestinae *r* nereos *RL* nereios *K* nerinae *r* sin *HK* sin autem habueri*t (n) principale *D* 8 acrissios *H* 9 possuit *K* *Verg. Aen.* VII 410 10 acrisionis *Rr* acrisionaeis *H* acresioneis *K* danę *RH* dane *G* danaa *k* danaae *L* 11 acrisionea *Hr* danaa *RK* dana* (a) *DH* dane *G* danaae *L* sciendum est *DLK* 12 themonis *DGL* hemonis *d* Thessalis] *r* thesalis *RDGL* cholchis *DHK* ciclas ias *Ld* ciclasias *DGK* 13 troias *DHK* bachis *DHGLK* pytias *R* pithias *GLK* 14 EXPLICAT DE PATRONOMICIS: INCIPIT DE POSSESSIVIS SE PRIMVM DE DIFFERENTIA INTER POSSESSIVA ET PATRONOMICA. *D* De possessionibus *H* de possessiuis incipi *K* De differentia inter possessiua et patronomica *L* DE POSS *l* *inscr. om. G* 15 principalis] *DGLK Lerschius Sprachphilos.* II *p.* 124 principali *RH* 16 possedentur *K* Euandrius ensis] *v. Verg. Aen.* X 394 regius honos] *v. Verg. Aen.* VIII 814 *sq.* honor regius *K* 17 onos *R* honor *Gh* autem *add. l* 20 ab] et *D* ap ab ap pellatiuis *Rr* 21 apellatiuis *L* discendunt *GK* plerunque *KL* genere plerunque *G* 22 rasissime *H* a *add. r* proprie] *rk* propriae *RK* 23 nascuntur ab omnibus *D* 24 ad] *r* a *R* homines tantum pertinent *D* uel ad deos pertinent *GL* uel *add. r* ad deos] *d* adeos *D* vero] autem *GL* res per-

omnes res. fiunt igitur possessiva vel a nominibus, ut 'Caesar Caesareus', vel a verbis, ut 'opto optativus', vel ab adverbiis, ut 'extra extraneus', et vel mobilia sunt, ut 'Martius Martia Martium', vel fixa, ut 'sacrarium', 'donarium', 'armarium'.

Possessiva autem dicimus non solum possessionem significantia, sed 41 etiam quae formam habent possessivorum. sunt enim quaedam gentilia similem possessivis habentia formam, | ut 'Romanus' civis et 'Romanus' ager, quaedam autem et propria eadem et gentilia et possessiva, ut 'Latinus' filius Fauni et 'La||tinus' civis et 'Latinus' ager; alia tantummodo propria formae possessivae, ut 'Quintilianus', 'Iulianus'; alia loco patronymicorum posita, quod supra quoque diximus, ut 'Aemilianus' Scipio et 'Octavianus' Caesar. ex eadem forma agnomina quoque multa invenies, 42 ut 'Africanus', 'Persicus', 'Gaetulicus', 'Creticus'. alia autem sunt eiusdem derivationis, quae ex materia principalium constare significantur, ut 'ferreus', ferro factus, similiter 'aureus', 'argenteus', 'marmoreus'; alia ex morbis, ut 'cardiacus'; alia a professionibus, ut 'mechanicus', 'grammaticus'; alia a disciplinis, ut 'Aristotelicus', 'Socraticus', 'rhetoricus'; alia, quae primitivorum similem possunt habere significationem, ut 'Thracius' pro 'Thrax'.

Sunt igitur formae possessivorum, quas a Graecis accepimus, hae: 43

In 'cos', quam mutamus in 'cus', antecedentibus a brevi vel i vel y, ut 'Bebriăcus', 'Cypriăcus', 'Italicus', 'Asiaticus', 'Libycus', quod solum y ante 'cus' habens invenitur [quod a principali accepit]. et scien|dum, quod ea [id est in 'cus' desinentia], si a primitivis habeant c, pares habent illis syllabas, ut 'Ithace Ithacus'. alia vero omnia a vel i ante 'cus' habentia, sive sint a nominativo seu a genetivo derivata, una syllaba vincunt ea, ex quibus derivantur, et si primitiva illa habuerint i paenultimam, haec

tinent. *RBHK* pertinent *uncis incl. r* 1 DE ORIGINE POSSESSIVORVM *DL* 2 optatiuis *H* 4 armarium donarium *GL* 5 Que nomina uocentur possessiua *ad mg. d* 7 civis et] cuius et *R* ciuis gentile et *HG* ciues gentile et *L* ciuis gentile. Possessiuum ut *r* possessiuum et romanus ager *H* et romanus ager possessiuum *h* ager possessiuum *L* ager posesiuum *G* 8 eadem propria *G* ut *add. k* 9 fauni proprium et *HGK* ciues *L* 10 quinutillianus *K* alio *R* 11 quod] ut *L* emelianus *K* 12 Octavianus] *r* hoc tauianus *R* Caesar] *g* caessar *G* 13 affricanus *K* getulicus *libri* cretius *H* 14 deriuationis *ex* terminationis *corr. L* ex] et *L* 15 a ferro *DHGLKr* aureus] *d* aureos *D* 16 mechanicus] *r* chanicus *R* mechannicus *GL* grammaticus] *r* grammaticus rethoricus *R* 17 a *om. H* ut *om. D* rethoricus *DGL et in litura h* rethoricus *K* 18 thratius pro thrax *r* thartius pro trax *R* tracius pro trax *GLK* tratius pro trax *H* 19 trax *D* 20 grecis *h* greces *H* hae] *r add. k* ae *R* 21 DE TERMINATIONIBVS IN CVS. *DL* INCVS *l* 22 b•ebriacus (a) *R* breuiacus *GL* cipriacus *D* italicus cypriacus *L* italicus cipricus *G* italiacus *DK* asiacticus *R* assiaticus *K* lybicus *R* lybycus *HKr* libicus *in litura g* 23 principali] *r* principalia *R* 24 id est *om. L* c••us (ui) *R* c tum pares *H* par•es (i) *R* 25 illi•s syllaba (u) *Rr* syllabas (sillabas *L*) illis habent *GL* habent illis sillabas *l* itace *R* omnia] nomina *G* 26 *post* sint diriuata *collocat G* sine *GL* 27 diriuantur primitiua et *K* primitiva illa] *l*

assumunt a, si o habuerint, tunc haec i habent ante 'cus'. et sciendum, quod non solum a primitivis, sed etiam a derivativis derivantur huiuscemodi possessiva nomina, ut 'Troos Troicus', 'grammatos grammaticus', 'rhetoros rhetoricus', 'Persis Persicus', 'Asiatis Asiaticus', 'Creta Creticus', 'Afri Africus', 'Italus Italicus' - nam 'Italia' 'Italiacus' debuit facere -, 'Cyprius Cypriacus' - nam 'Cyprus' 'Cypricus' facit -, 'Ilium Iliacus', 'cardia cardiacus', 'mulio mulionicus'. Cicero pro Sestio: mulionicam paenulam.

41 In 'us' quoque puram desinunt possessiva tam Graeca quam Latina antecedente e correpta et producta, i correpta, o producta, ae vel oe diphthongo: e brevi, ut 'Caesarĕus', 'Romulĕus', 'ferrĕus', 'aurĕus', 'argentĕus', || 'vitrĕus', 'lignĕus', 'marmorĕus', 'ilignĕus' (tamen et 'ilicĕus' dicitur: Terentius in adelphis:

Lectulos . . †iligneis pedibus.

Statius in sexto Thebaidos:

Ornique iliceaeque trabes metuendaque suco
Taxus.)

'marmorĕus' et fere omnia ad materiem pertinentia e brevem ante 'us' habent: 'plumbĕus', 'stagnĕus' - inveniuntur enim pauca sine e, ut 'quernus', 'co|lurnus', 'abiegnus', 'oleaginus', 'faginus' -; e vero longam: 'spondēus', 'Phoebēus'; i brevem: 'Martĭus', 'Arinsĭus'; o: 'herous',
45 'Eous'; ae: 'Sabaeus', 'Cretaeus', 'Ptolemaeus' - haec autem ae diphthongum habent paenultimam, quae a femininis in e longam apud Graecos desinentibus vel quae a verbis Graecis derivantur circumflexis, ut 'Cretē Cretaeus', 'Ὕλη Hylaeus', 'Dionē Dionaeus', 'πτολεμῶ Ptolemaeus', 'τιμῶ

illa primitiua *L* i habuerint *K* 1 adsumunt *RGH* o]˙ *H*, *Krehlius* o primum *R* o primam *DGr et in litura L* o primitiua *edd. usque ad Krehlium* non *Kl* 3 possessiua *add. g* 4 rhetoros rhetoricus] *r* rethoros rethoricus *RHGLK* rhethoros rhethoricus (i) *D* perses *GL* persos *K* Asiatis Asiaticus] *k* assiatis assiaticus *GK* 5 Afri] *DH* uel afer *d* afer *ḣ* afria ficus *R* affri affricus *K* Italia] *r* imitalia *R* Italiacus] *r* italicus *r* facere *add. d* 6 ciprius *KLg* ciprus *G* cipriacus (e) *GLK* ciprus cipricus *DGLK* cyprius *H* ilion *G* illi∗∗um (ac) *R* 7 mulio mulionis mulionicus *DG* mulionicus *ex* mulionis *corr. R* *Cic. pro Sest.* 38, 82 Sestio] *r* sesio *G* setio *L* pessio *R* mulionicam] *r* mulioricam *R* mulioniam *libri Ciceron.* 8 paenolam *G* penolam *L* 9 IN VS ID EST IN EVS ET IN IVS. *DL* 10 et e producta *G* vel] dyphthongo *H* 11 ces∗areus (s) *G* 12 uitreus *om. GL add. l* marmoreus *om. GL add. l* illigneus (e) *G* ilicius *H* i∗liceus(l) *L* 13 *Ter. ad.* IIII 2, 46: Lectulos in sole ilignis (*sic Bemb.* iligneis *Bas.*) pedibus faciundos dedit adephis *H* 14 illigneis *GL* 15 *Stat. Theb.* VI 101 *sq.* tebaidos *DLK* 16 ileceaeque *L* iliqueaeque *K* illicae equae (aequae *r*) *R* metuenda quae *R* 18 materiam *DG* habent ante us *GL* 19 blumbeus *K* ut] *Rl om. L rell.* 20 abiegnus *om. G* 21 Phoebeus] *r* foebeus *R* phebeus *H* aruisius *H* areusius *GL* areussius *K* o productam *r* herous] *r* erous *R* aerous *GL* erus *H* 22 eous *ex* eeus *corr. H* Cretaeus] *r* cretaneus *R* craeteus *H* ptolomaeus *GLk* ptolomeus *RDK* ptholomaeus *H* 23 femininis] *h* feminis *H* desinentibus (disinentibus *G*) apud graecos *GL* 24 circuuflexis *L* Crete] *g* cretae *DG* craete *H* 25 hyle *H* hyle *D* hil∗e(a) *G* hile *KL* hible *k* hylaeus *H* hilaeus *GLK* hiblaeus *k* Dione] *g* dionae *HGr* ΠΤΟΛΟΜΕΩ *K* ΠΤΗΟΛΟΜΩ

Timaeus' -; oe antecedente, ut 'Euboea', 'euroea'. et quia apud Graecos in multis ei diphthongus ante 'os' invenitur, scire debemus, quod solent Latini eam modo in e longam convertere, ut 'Πυθαγόρειος Pythagorēus', 'σπονδεῖος spondēus', 'Ἀλφειός Alphēus': nam possessivum quoque similiter ut primitivum proferri Virgilius ostendit, qui protulit:

Alphēa ab origine Pisae.

hoc autem facere solent Latini [id est ei in e longam convertere in paenultima syllaba] 'us' pura sequente vel 'a' vel 'um', ut 'Ἀχίλλειος [possessivum Graecum] Achillēus', 'Δηϊόπεια Deiopēa', 'γυναικεῖον gynaecēum'. hanc autem mutationem ei diphthongi in e longam faciunt more Ionio vel Attico - illi enim 'ᾔδην' pro 'ᾔδειν' dicunt et 'μῆον' pro 'μεῖον' et 'πλῆον' pro 'πλεῖον' - vel ideo, quia i paenultimam puram non producunt Romani nisi in 'fīo' verbo et in genetivis in 'īus' desinentibus et in disyllabis Graecis, quae apud illos quoque paenultimam longam habent, et in paucis aliis, in quibus auctores pro e | paenultima longa i longam posuerunt, ut 'Phthīus Phthīa', 'dīus dīa' et 'Chīus', 'Arīus', 'Lycīus', 'Sperchīus'. Virgilius in XI: 46

Italides, quas ipsa decus sibi dīa Camilla.

h ΜΟΥ
H ΠΤWΛW. Rr ptolomo G ptolome D ptolomeo Ld Ptolemaeus — apud add. r ptolomaeus DGLK ptolomeus r ptholomaeus Hk ΤΥΜW K timo Grd time D

1 ut om. L eboea K Euboea, euroea] euoeus euuoea euuoeum G euuoeus euuoea (uel euroea l) euuoeum L eyroea D ΙΝ ΕΥΣ. D 3 ΠΥΤΑΓWΡΕΙWC Rr ΠΙΤΑΓΟΡΕΙΟC K pithagoreios GL Pythagoreus] r pythagoreius R pithagoreus GLK phytharens H phythagoreus h 4 ϹΠΟΝΔΗΙΟϹ H ϹΠWΝΔΗΙWϹ R spondeios GL ΑΛΦΗΙΟϹ RH ΑΛΠΗΕΙΟϹ K alpheios GL alfeus H 5 proferri] profertur ut GLK Verg. Aen. X 179 6 Alphea] alfea R alpheae Pal. alphaeae Rom. hos parere iubent alphea GLK Pisae] r pissae RGLK 7 autem] r tamen R solent facere D solent latini facere G 8 sequentes R or Rr ut om. GL 'Αχίλλειος] k ΑΧΥΛΛΗΙΟϹ Rr ΑΧΙΛΕΙΟϹ GLK 9 achileus GLK ΑΗWΡΕΙΑ R ΔΕΙΟΠΕΙΑ DGK ΑΗΙΟΠΗΙΑ H ΔΕΙWΠΕΙΑ in lit. l deiope*a (i) K ΓΗΝΗΚΗΙΟΝ R ΓΙΝΕΚΗΙΟΝ r ΓΥΝΕΚΕΙΟΝ DH ΓΙΝΑΚΕΙWΝ GL ΓΥΝΑΚΕΙWΝ l ginaceum GL gynaceum l gineceus K 10 ionico rdh Attico] r atico R 11 ᾔδην scripsi, cf. Eustath. ad Hom. Od. XXIII 220 Sturzium de dial. Gr. p. 64 C. ΗΔΗΝ H ΗΔ.ΙΝ Rr ΗΔΕ*Ν (ι) D ΗΔΕΝ K eden GL ᾔδειν scripsi ΕΙΔΕΙΝ R eid*n (i) D eiden HGLK dicunt — μεῖον] ΕΤΜΗΟΝ pro ΜΗΙΟΝ (in ΜΗΙΟΝ corr.) in lit. r om. G et — μεῖον] om. L ΜΗWΝ pro ΜΕΙWΝ l ΜΕΟΝ D ΜΗWΝ HK meion DHK et om. L ΠΛΗWΝ Rr ΠΛΗΟΝ D ΠΕΛΗΟΝ d ΠΗΛΗWΝ GL ΠΛΗΟΝ H ΠΛΕΟΝ K pro om. D 12 ΠΛΕΙΟΝ ex ΠΛΕΗΟΝ corr. in lit. r peλeion ex ΠΕΛΛΕΙΟΝ ni f. corr. d ΠΗΛΕΙWΝ L peleion G pleion K peion H ΙΝ ΙΥϹ. D 13 fi*io R uerbo fio GL dissyllabis r dissillabis K 14 penultima* (m) D e paenultima (s. penultima) longa HGLKd et paucis Hh 15 possnerunt K 16 pht*ius p*thia (h) R phtius phtia H pthius pthia K ut dius H dius dia phthius phthia L dius dia pthius phthia G Chius] om. H conius et pthius et chius K post Chius: chia langia add. rd laugia D et chia L et cius G licius GK liccius L Sperchius] h spergius GL spertius H 17 Verg. Aen. XI 657 XI ex XO corr. r 18 dia etiam Serv. et Med. m. rec. diua Med. m. pr. dura Rom. deficit Pal. ca-

idem in georgicon II:

Sperchīusque, et virginibus bacchata Lacaenis.

Horatius in II sermonum:

Caecuba vina ferens, Alcon Chīum maris expers.

nam primi||tivum 'Chius' corripitur - Lucanus in VIII:

Quas †sasine cautes, et quas Chĭus asperat undas -.

'Lycius' apud Statium in X producta paenultima invenitur:

At patrias si quando domus optataque, Paean,
Templa, Lycīe, dabis, tot ditia dona sacratis
Postibus et totidem voti memor exige tauros.

sed etiam 'Lyrcīus', quod in quibusdam 'Lyrceus' reperitur codicibus scriptum, Statius in IIII:

Aret Lerna nocens, aret Lyrcīus et ingens
Inachus.

sed et 'Argia' et 'Argian' et 'Langia' idem secundum Graecos producta paenultima i | profert in II Thebaidos:

Nec mirum, nam tu infaustos donante marito
Ornatus Argīa geris.

in eodem:

Egregiam Argīan, nec formae laude secundam
Deipylen.

idem in IIII:

Vna tamen tacitas, sed iussu numinis, undas,
Haec quoque secreta nutrit Langīa sub umbra.

Lucanus in III:

Substringens, Arimaspe, comas, hinc fortis Arīus.

mella *G* kamilla *K* 1 idem — Lacaenis *add. d* *Verg. georg.* II 487 in *om. K* II geor̃ *H* 2 spercheosq. *Med. m. pr.* sperchensq. *m. alt. Pal.* nel spergius *add. g* baccata *D* bachata *GLK* 3 Horatius] *r* oratius *RHK* *Hor. serm.* II 8, 15 4 caecuna *L* alchon *HGLK cum codd. quibusdam Hor.* chion *Dr* 5 primitivum] *r* primitiuam *R* *Lucan. Phars.* VIII 195 6 quassa sine *in* quas sasine *corr. in RH* sasine *g* asine *GL* sasinae *D* assinae *K et sic* sasinae *s.* asinae (*sic Voss. uterque*) *libri Lucani fere omnes*, Samiae *Cod. Luc. Marpurg.* cautis *Voss. b m. alt.* chios *HGL Voss. A* chias *K* 7 licius *GL* *Stat. Theb.* X 343 *sqq.* X. thebaidos *RDG* penultima producta *K* 8 ad *HKrd* patria *GL* domos *Kd Stat. Cass. al.* 9 Lycie] *r* licie *RG Cass.* lici• *L* licya *D* sacra^s^tia *H* 11 lircius *l* licius *GL* in quibusdam] *l* etiam *L* lirceus *GL* lyrcaeus *H* reperitur] *r* repperitur *RLg* 12 *Stat. Theb.* IIII 711 *sq.* III *K* VI *GL* 13 ar•et *G* Lerna] *r* lyrna *RK* lima *D* lyrceus *R* lirceus *DGL Cass.* 15 Langia] largia *R* langia et langian *K* laugia et largian *GL* statius idem *RHKd* secundum *add. d* penultima i producta *D* penultima i profert producta *r* 16 i] hi *R* *Stat. Theb.* II 265 *sq.* tebaidos *GLK* thaebaidos *H* 17 tu] tum *Stat. Cass.* inphaustos *H* donate *K* 18 argina *Cass.* 19 Idem in *DGr* *Stat. Theb.* II 203 *sq.* 20 argiam *R* laudae *K* 21 deyphylen *R* Deypilen *Cass.* 22 *Stat. Theb.* IIII 716 *sq.* tertio *GL* nel IIII *l* 23 tacitas] *r* citas *R* insu *LK* 24 nu^t^trix *HK* nutrix *D* largia *GL* 25 *Lucan. Phars.* III 281 26 comas] *d* tomas *D* fortis] *Voss. b* sortis *Voss. B* Arius] *r* artius *R*

inveniuntur tamen auctores frequenter in nominibus urbium in 'eia' desinentium apud Graecos varia proferentes: 'Alexandrīa' et 'Alexandrēa' ['Nicia' et 'Nicea'], 'Antiochīa' et 'Antiochēa'. Cicero pro Deiotaro: speravit credo difficiles tibi Alexandriae fore exitus. tamen et 'Alexandrea' dicitur. Horatius in IIII carminum: IX 47

nam tibi quo die
Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam.

[in eodem: Niceam Ephesumque mittebat.]

Est autem quando abiectione i e correptam | ponunt ante 'us', ut 'Hectorĕus', 'Agenorĕus', in quo similiter Ionas sequuntur: illi enim quoque abiciunt i in huiuscemodi nominibus, si non genetivus primitivi par sit nominativo possessivi, quare 'Ἀχίλλειος' dicunt, ne, si 'Ἀχίλλεος' dicant, putetur primitivi genetivus. quos sequentes in hoc etiam pro ei diphthongo e longam ponimus 'Achillēus' dicentes, unde Virgilius in III:

Stirpis Achillēae fastus,

quamvis reperiatur etiam e correpta in huiuscemodi derivativis, ut Virgilius in I:

Nate patris summi, qui tela Typhoĕa temnis.

sed dicitur et 'Typhoeus' et 'Typhos' et 'Typhon'. Lucanus in V:

Conditus Inarimes aeterna mole Typhoeus.

1 in eia in nominibus urbium disinentibus apud *G* in ia *DH* in a *R* desi- (uel um) nentibus *Ll* 2 varia] *r* uariae *RH* narie *DGLK* Alexandria — tamen et *om. H add. h* alaxandreia *GLk* alaxandrea *K* et *om. K* alexandria (e) *Rr* alaxandria *GLK* nicia et nicea *post* Alexandrea *exhibent RD*, nicea et nicia *K*, *post* Antiochea: niceia nicia (i) *GL, evan. h* 3 Antiochia et Antiochea] *r* antiochea et antiochia *K* antiocheia et antiochea *G* antiocheia et antiocha *L* antiophia et antiophea *R* *Cic. pro Deiot.* 9, 24 deitaro *L* deitor•o(i) *G* 4 credo *om. h* alaxandriae *GK* *post* exitus *versum supra omissum* Idem in georgicon secundo sperchiusque et uirginibus baccata lacenis *ponit D del. d* tamen et — aulam *om. GLK in mg. add. k et inde ab* Horatius *l* et *om. D* 5 alexandria (e) *Rr* *Hor. carm.* IIII 14, 34 *sqq.* VII *k* 6 tibi] *r* tibia *RD* tibi a *Hl* dic] *r* diae *R* 7 ab alexandrea *DHrk* 9 *post* aulam: In eodem (Cicero in eodem *G*) niceam (*r* nicheam (i) *R* niciam *GL* niceam *K*) ephesumque (ephessumque *K*) mittebat *libri, qui locus ex eodem cap. nono or. Cic. pro Deiot.* § 25 *desumptus a lectore quodam, qui in cod. suo* Niceam *scriptum invenit, ex mg. insertus est et vocc.* Nicia et Nicea *supra inculcandis ansam dedit* 10 INEVS *D*

abieccione (t) *Rr* haectoreus *RD* 11 secuntur *R* enim *om. R* quoque *om. K* 12 sit cum nominatiuo *H* 13 Ἀχίλλειος] *l* αχιλλιιοιεc *R* αχιλειοc *GL* αχλιλλειοc *K* achilleios *H* ne si *in marg. add. K* αχιλεοc *RL* αχιλληοc *DGl* αχχιλλεοc *K* achilleos *H* 14 genitiuus primitiui *L* 15 achileus *G* unde *om. GL* *Verg. Aen.* III 326 III aeneidos *D* 16 achileae *GLK* 17 reperiatur] inueniatur *DH* *Verg. Aen.* I 665 18 primo aeneidos *D* 19 natae *K* patris] *Verg. Fr. ex corr.* patres *Fr. Rom.* sumi *R* typhoea *r* thyphoea *R* tiphoea *GLK cf. lib.* I § 54 tempnis *H* 20 et *om. G* t•p•pheus (o) *R* thiphoeus *G* tiphoeus *LH* tiphous *GLK* typhon et typhos *D* tiphon *GL* *Lucan. Phars.* V 101 in] libro *D* in libro *H* III *G* 21 conditur *DGL* Inarimes] *r* inharimes *R* Inarimes aeterna] *l* inare me•e terna *L* mare mere terna *G* uel inarimere *g*

idem in VI:

Antraque letiferi rabiem Typhonis anhelant.

48 in||veniuntur tamen quaedam huiuscemodi, in quibus ei diphthongus in i longam convertitur sequente v loco digamma Aeolici, ut '*Ἀργεῖος* Argivus' - dicitur tamen et 'Argeus'. Horatius carminum libro II:

Tibur Argeo positum colono -,

quod in Latinis quoque derivationibus invenitur, |id est i paenultima longa ante u consonantem|, ut 'nominativus', 'genetivus', 'dativus', 'accusativus', 'indicativus', 'impera|tivus', 'optativus', quorum alia a nominibus, alia a verbis derivantur. non solum autem in nominibus Latinis paenultima i pura ante 'us' vel 'a' vel 'um' non potest produci, sed etiam in verbis praeteriti perfecti temporis et plusquamperfecti corripitur i sive paenultima sive antepaenultima, nisi secuta fuerit u loco consonantis, ut 'audĭi audĭisti audĭit audĭimus audĭistis audĭerunt, audĭeram audĭeras audĭerat, audĭisse': ubique corripitur i; sin autem assumat u loco consonantis, ubique producitur, ut 'audīvi audīvisti audīvit audīvimus audīvistis audīverunt, au-
49 dīveram audīveras audīverat, audīvisse'. invenitur tamen etiam ai diphthongus conversa in i longam, interposita similiter u pro consonante, ut 'Achīvus' pro '*Ἀχαιός*', cum contra soleant Doris ei in ai diphthongum convertere, ut '*αἴ κέ ποθι Ζεύς*' pro '*εἴ κε*', et '*αἴθε*' pro '*εἴθε*'. et eas quidem formas supra dictas a Graecis accepimus, in Latino autem sermone non solum his utimur, sed etiam propriis quibusdam Latinorum in 'us' vel in 'a' vel in 'um' puram antecedente 'ri', ut 'Catilinarius', 'hereditarius', 'legatarius', 'gladiatorius', 'uxo|rius', 'stlattaria', 'ptisana-

inaremes aeternae *K* tiphous *G* thyphous *K* 1 *Luc. Phars.* VI 92 in] libro *r* in libro *D* 2 anthraque *K* laetiferi *HGLK* loetiferi *r Voss. B* typhoenis *H* tiphonis *GL Voss. B* thiphonis *K* 3 IN IVVS *D* in huiuscemodi in *HKr* diptongon *K* 4 digamme [a] *Rr* digammae *GL* dygamma *D* digammi *K* Aeolici] *r* aelolice *R* aeol[i-]cae *G* eolicae *L* ut *Ἀργεῖος*] *om. H* ut argius [argeios] *h* ΑΡΓΗΙΟC [r] *Rr* argeioc *D* argeios *GL* 5 oratius *GK* *Hor. carm.* II 6, 5 in carminum *DGL* II] *a* III *libri* 6 possitum *K* 7 est in paenultima (peneultima *G* peniultima *L* penultima *DK*) i *DHGLK* 8 consonantem u *GL* acs noct ablat [u] *H* 9 imperatiuis *R* 10 deriuantur (diriuantur *G*) alia a uerbis *Gb* 11 pura i *Dr* etiam *om. K* 12 corripitur] *r* corrumpitur *R* 13 nisi] *r* sit, nisi *RDHGLk* 14 au[i]disti *RH* aud•isse (i) *R* 15 i *om. GL add. l* assumat] *r* adsumat *RDH* 16 audiverunt] *r* audiuera *R* 17 audiueras *add. d* audiverat] *r* audieram *R om. H* rat *add. h* etiam *om. L* ai] *rdh* ae *RDH* 19 Achivus] *d* achius *D* *Ἀχαιός*] *rd* ΑΧΗΟC *R* ΑΧΙ••ΟC *D* soleant] *g* solebant *GL* dori *Gr* dor• *L* dores *DK* ei] i *G* uel es *add. k* ai] *h* ae *Hg* 20 *Hom. Il.* I 128 *etc.* ut *αἴ κέ—εἴθε om. HGL add. g et om. vocc.* ut *et ποθι Ζεύς hl* ΑΙΚΗ *R* ΑΙΚΕΙ *K* *ποθι Ζεύς*] *in ras. DK* ΠΟΕΙ ΖΙΕC *G* ΠΩΘΥ ΖΗΙC ΠΩΘΙ ΖΕΥC [Ι ΕΥC] pro ΑΙΚΕ et ΑΙΘΕ [pro ΧΥΚΗ et ΑΙΘΗ pro ΗΙΘΗ] *Rr* ΕΙΚΕΙ et ΑΙΤΕ pro ΕΙΤΕ *K* ΑΙ. ΘΕ pro ΕΙ. ΘΕ *g* ΑΙΘΕ pro ΕΙΘΕ *Dl* 21 has *GL* quidem] *r* quidam *R* supra dictas] *hr* supradictis *RH* accepimus] *l* accipimus *L* 22 IN RIVS *D* quibusdam propriis *GL* 23 ut in us et in a et *K* uel a uel um *GL* pura *D* catilenarius *K* 24 haeriditarius *G* heriditarius *K* legato[o]arius *R* legatarius *D* legatorius *K* stlattaria] *r* ••lattaria *R* stlattarias *D* stlataria

rium'. et, quod iam supra diximus, sciendum, quod, quamvis forma sit possessiva hæc, quae in 'rius' desinit, tamen diversae significationis nomina in hac quoque inveniuntur: alia ab officiis, ut 'tabellarius', 'mercennarius', 'cerarius', 'sagittarius', 'tabernarius', 'ostiarius', 'argentarius', 'aerarius'; alia a dignitatibus, ut 'praefectorius', 'quaestorius', 'praetorius', 'censorius', quae tamen etiam possessivam habent significationem; alia ab 50 aliis rebus, in qui||bus sunt vel de quibus vel quas habent: in quibus sunt, ut 'collarium', quod in collo est, 'plantarium', quod in planta est, 'mensarium', quod in mensa, 'motoria', quae in motu, 'palmarium', quod in palma est, hoc est in laude; de quibus sunt, ut 'frumentaria' est lex de frumento et 'agraria' de agris et 'nummaria' lex de nummis; ex his autem, quas continent, ut 'vinaria cella', quae habet vinum, et 'armamentarium', in quo arma posita sunt, sic 'violarium', 'aviarium', 'rosarium', 'viridiarium'.

In 'nus' quoque ter|minantium formae et significationes diversae inveniuntur, quibus Latini frequenter utuntur in significatione possessiva, ut 'Pompeianus', 'Caesarianus', 'Sullanus'. invenitur autem in quibusdam a longa ante 'nus', ut 'Romānus', 'Hispānus', 'Campānus', 'Stheniānus'; in aliis e longa, ut 'terrēnus', 'egēnus', 'aliēnus', 'Aviēnus', 'Rubrēnus', 'Aniēnus', unde Virgilius:

Aniena fluenta;

in aliis i longa: 'Camerīnus', 'Perusīnus', 'Regīnus', 'vicīnus', 'mascu- 51 līnus', 'feminīnus'. invenitur tamen etiam brevis i g antecedente in his, quae ab arboribus derivantur, ut 'oleagĭnus', 'fagĭnus', et in his, quae ab adverbiis nascuntur temporalibus, 'cras crastĭnus', 'horno hornotĭnus', 'diu diutĭnus'. u quoque longa ante 'nus', ut 'tribūnus'. r etiam et l inveniun-

GLKd ptisanarium] *r* tipsanarium *d* tisanarium *RD rell.* 1 sciendum] *d* sciendum est *Dk* 2 *post* desinit *in mg.* quod possessiua dicuntur non solum possessionem significantia sed etiam quae formam habent possessiuorum. *r* 3 mercenarius *RL* mercinarius *GK* 4 caerarius *RDHLK* coerarius *G* sagittarius] *k* sagitarius *LK* ostiarius] *r* hostiarius *RH* 5 questrorius *H* pretorius *d* precori•us *D* 6 haben *R* habent formam et significationem *K* ab] *r* ante ab *R* 7 aliis longa rebus *K* vel de] et de *L* 8 planta est] *l* planta *GL* mensarium] *dl* et mensorium *K* mensorium *RDHg* mesarium *GL* 9 mensa] *l* mesa *L* mensa est *DHKl* et motuaria *K* motaria *GLd* quod *GK* motu est *K* motu est et *GL* 10 palma hoc *G* palma id est hoc est *K* frumentaria lex *L* 11 nummaria de *G* 12 quas] *l* q̃ *GL* uinum habet *GL* armamentarium] *g* armentarium *Gk* armarium *Dl* 13 qua *K* positi (a) *H* aviarium] *D om. GL* apiarium *l* uel apiarium *add. d* 14 uiridarium *DGK* 15 DE NVS *Dl* a nus quoque *iterum inc. B v.* § 38 et *add. l* 17 syllanus *RBH* sillanus *DGLK* inueniuntur *H* autem *in litura d* 18 stenianus campanus *R* stheniianus *K* steunianus *L* 19 longam *B* aegenus *L* Avienus *Krehlius, sibi ipse diffidens* II 512 abienus *RBGLK Heidelb. Krehlii* abie•nus(g) *D* abienus *H* nomen poetae *gloss. cod. Heidelb.* Rubrenus] poeta pauper *gloss. cod. Heidelb.*, *Rubrenus sc. Lappa*, *poeta tragicus*, *v. Iuv. sat.* 7, 72 *ibique schol.* 20 *Verg. georg.* IIII 369 21 anina *Med.* alena (e) *Pal.* fluent•a *D* 22 perussinus *GK* 23 tamen *om. B* i breuis antecedente g *GL* 24 diriuantur *add. k* 25 ut cras *D*

tur ante 'nus', ut 'diurnus', 'nocturnus', 'hesternus', 'externus', 'hibernus', 'colurnus', 'quernus', 'ficulnus', 'populnus'. **Plautus** in **Casina**:

Sed manedum, num ista aut populna sors aut abiegna est tua?

Et quia diximus, diversas in his esse significationes, commodum | est
X 52 eorum exempla proponere. alia sunt possessiva, ut 'Caesarianus' miles, 'Pompeiana' domus, 'Tullianum' mancipium; alia et patriam significant et possessionem, ut 'Romanus' civis et 'Romanus' ager. potest tamen et hoc et paene omnes huiuscemodi formae nominum propriorum quoque habere significationes. 'Campanus' similiter et 'Hispanus' et 'Alexandrinus' et 'Placentinus' et 'Nolanus' et similia non solum patriam, sed etiam possessionem significant. sunt tamen mul||ta supra dictae speciei, quae etiam agnomina inveniuntur, ut 'Camerinus', 'Numantinus', 'Coriolanus'; alia propria eiusdem formae nomina vel etiam agnomina, ut 'Adrianus', 'Messalinus', 'Silvanus', 'Claudianus', 'Corvinus', 'Probinus', 'Rufinus', 'Aemilianus'; alia a locis, ut 'rusticanus', 'urbanus', 'oppidanus', 'Capito-
53 linus', 'Palatinus', 'Aesquilinus', 'Gallicanus', 'vicinus', 'externus'; alia a temporibus, ut 'matutinus' a Matuta, quae significat Auroram vel, ut quidam, *Λευκοθέαν*, 'hesternus', 'diurnus', 'nocturnus', 'meridianus', 'vespertinus', 'antelucanus', 'veteranus', 'diuturnus', 'aeternus'; vel a dignitatibus sive officiis, ut 'tribunus', 'antesignanus'; vel a generibus, ut 'masculinus', 'femininus'; alia a mutis animalibus, ut 'taurinus', 'porcinus', 'cervinus', 'anserinus'; alia a materia, ex qua constant, ut 'humanus', 'terrenus'; alia a fortuna, ut 'libertinus', 'egenus'; alia a numeris semper pluralia, ut 'bini', 'terni', 'deni' [sic ab omnibus numeris], quamvis poetica auctoritate etiam singularia inveniuntur. **Lucanus** in **VIII**:

Syrtibus hinc Libycis tuta est Aegyptus, at inde
Gurgite septeno rapidus mare | submovet amnis.

1 externus hesternus *DG* hybernus *H* 2 colurnus] *g* colornus *G* plaustus *Rr* *Plaut. Cas.* II 6, 32 3 manetdum *K* manedum num] *g* manet damnum *L* monedum num *B* manetdum num *GK* manedum *R* monedum *r* ne dum num *Plaut. Vet. al.* manedum, nondum, nundum *al. libri Plaut.* ista] *Plauti omnes* stet (a istaec) *Rr* istaec *BDHGL* isthaec *K; f.* sta *Fleckeisenus* abiegnast *Plaut. Vet.* estua *K* 5 esse significationes in his *GL* 6 eorum *om. L* 7 et posesionem significant *K* 8 cines *L* tamen et hoc] *l* tamen hoc *LK* 9 poene *R* pene *r* 10 al•exandrinus(a) *G* alaxandrinus *LK* 11 uolanus et placentinus *D* nola•nus (i) *K* 13 adagnomina *H* adgnomina *B* Numantinus] *h* numatinus *H* cariolanus *L* 14 huiusdem *L* adgnomina *B* adgnomina *H* mesalinus *GLK* 15 corbinus *K* Probinus] *h* proninus *RBH* aemelianus (i) *H* 16 opidanus *RHK* capitulinus *BHK* 17 extraneus *B* 18 temporalibus *B* ut *om. BHKL* auroram significat *GL* 19 *Λευκοθέαν*] *om. H* ΛΗΥΚΟΘΗΑΝ *R* ΛΕΥΚΟΘΕ•Ν *h* haesternus *BH* heri hesternus *K* heri haesternus *h* nocturnus diurnus *K* 22 porcinus ceruinus anserinus porcinus (i) *L* 24 terrenus *add. k* furtuna *LK* 26 poetaca *K* sigularia *D* ut lucanus *GL* *Luc. Phars.* VIII 444 *sq.* VIIII *K* 27 sirtibus *HLK* hin (c) *Voss. A* Libycis] *g* libicis *RLK* lybicis *BG* lybycis *DH* aegiptus (uel o) *Voss. B* at] *r* ad *R* 28 rapidu *L* ra.(pidus) *Rr* summouet *DK Voss. uterque* amnis] *r* annis *R*

Virgilius in X:

It gravis Aulestes centenaque arbore fluctum
Verberat adsurgens, spumant vada marmore verso.

et sciendum, quod alia eorum a nominibus fiunt, a Roma 'Romanus', a 54 Caesare 'Caesarianus'; alia a verbis, ut ab egeo 'egenus'; alia ab adverbiis, ut 'infra infernus', 'supra supernus', 'hodie hodiernus'.

Conemur igitur, sicuti possumus, exponere rationem paenultimarum in supra dictis derivationum formis literarum.

In a desinentia antecedente aliqua consonante seu vocali producta eadem a et accepta 'nus' faciunt derivativum supra dictae formae, nisi sint mutorum animalium, ut 'Sulla Sullānus', 'Perpenna Perpennānus', 'Roma Romānus', 'silva Silvānus', 'Nola Nolānus', 'Suessula Suessulānus', 'Adria Adriānus', 'Compsa Compsānus'. excipiuntur 'Iugurthinus', 'Messalinus', 'terrenus', quae quamvis a nominibus in a desinentibus consonan|te antecedente derivantur, non servaverunt tamen a. [de 'mustelino' et 'aquilino' paulo post tractabitur.] a pluralibus quoque in ae diphthongum desinen- 55 tibus vel in a derivata similiter a habent ante 'nus' [vel 'na' vel 'num'], ut 'Acerrae Acerranus', 'Thebae Thebanus', 'Cumae Cumanus', 'Formiae Formianus', 'signa antesignanus', 'membra membrana' (quod est femininum). possunt tamen haec et a singularibus esse ἀπὸ τοῦ 'signum' et 'membrum', quod paulo post ostendetur. similiter a habent ante 'nus', quae derivantur a nominibus in 'ius' terminantibus vel ab adverbiis in 'ie' longam, ut 'Pompeius Pompeianus', 'Sthenius Sthenianus', 'Titius Titianus', 'Tullius Tullianus', 'Fabius Fabianus', | 'Iulius Iulianus', 'Virgilius Virgilianus', 'Terentius Terentianus', 'Sallustius Sallustianus', 'cotidie cotidianus', similiter a 'meridie' 'meridianus'; 'hodie' tamen 'hodiernus' facit. similiter a habent ea, quae derivantur a nominibus in 'cus' vel in 56

1 *Verg. Aen.* X 207 *sq. cf. de fig. num.* § 24 X] *r* XII *R* 2 auletes *G* ab arbore *G* fluctus *Rom.* 3 assurgens *GKr* marmora e nerso *Med.* uersu *K* *post* nerso *repetunt* sic ab omnibus numeris *RDHK* 4 ut a roma *BDLr* 5 uerbis ab *K* •egeo(a) *G* adverbiis] *g* aduerbis *G* 7 DE FORMATIONE IN ANVS. *inscr. DL* possumus] *r* posuimus *R* possimus *K* posimus *L* 8 in supradictis peneultimarum (peniultimarum *L*) *GL* 9 aliquia *om. L* eadem a] *r* eadem ea *R* 11 mutorum] *h* mutarum *LH* silla sillanus *RDGL* sylla syllanus *BHK* per(uel n)perna perper(n)nanus *HL* perpena perpenanus *G* 12 Suessula] *d* suesula *DGLK* Suessula Suessulanus] *r* sues sulaues sulanus *R* suesulanus *GLK* adria adrianus] *r* hadria hadrianus *RBK* 13 Compsa Compsanus] *scripsi* copsa copsanus *RBDHK* capsa capsanus *GL* ingurtinus *R* messallinus *B* mesalinus *GL* 15 derinentur *L* dirinentur *DG* musthelino *K* 16 quoque nominibus in *B* ae] *r* e *R* dyptongum *R* dyptongon *r* diptongon *D* 17 diriuata *K* dirinatiua *Gk* derinatiua *L om. H* num acerrae *DGH* 18 tebae tebanus *L* Cumae] *d* cummae *RD* cu•manus(m) *D* formi• *B* formia *b* 19 mēmbra mēmbrana *H* feminum *K* (b) 20 ἀπὸ τοῦ *om. GL* anω τωι *l* τ(o)ɣ *R* 21 mēnbrum *H* 22 apaduerbiis *Rr* in e *HGLK* 23 sthennius sthenianus *K* stenianus *H* 24 fanius fanianus *GL et in* fabius fabianus *corr. B* 25 terentius — cotidianus *in ras. b* salustius salustianus *HGLKb* cottidie cottidianus *H* quotidie quotidianus *GL* 26 meridie] *r* meridiae *R* 27 tamen *in litura ante* a *H*

'culus' desinentibus, quae sunt ultra duas syllabas, ut 'rusticus rusticanus', 'publicus publicanus', 'Saticulus Saticulanus', 'Tusculus Tusculanus'. excipitur a masculo, quod est diminutivum maris, 'masculinus' factum: nam disyllaba in 'cus' desinentia sine a sunt, ut 'mancus Mancinus', 'lacus lacuna', 'porcus porcinus'. in 'um' quoque neutra consonante antecedente in derivativis a habent ante 'nus': 'oppidum oppidanus', 'Paestum Paestanus', 'Spoletum Spoletanus', 'Toletum Toletanus', 'castellum
57 castellanus', 'Beneventum Beneventanus'. similiter a habent paenultimam pleraque venientia a nominibus tertiae declinationis: 'Caesar Caesaris Caesarianus', 'fons fontis fontanus', 'mons montis montanus', 'urbs urbis urbanus', 'sol solis solanus' - ex quo 'subsolanus': ex eo tamen est etiam 'Solinus' -, 'Milo Milonis Milonianus', 'Piso Pisonis Pisonianus' - quamvis quidam et 'Pisoninus' et 'Miloninus' dici putaverunt. sed a propriis derivata plerumque i ante a habent: 'Iovis Iovianus', 'Caesaris Caesarianus'. possumus tamen dicere, quod a 'Caesarius' et || 'Milonius' et 'Pisonius' et 'Iovius' derivata sint 'Caesarianus', 'Milonianus', 'Pisonianus', 'Iovianus' -, 'lux lucis Lucanus' - ex quo compositum fit 'antelucanus': ex eodem tamen nascitur etiam 'Lucina' -, 'vetus veteris veteranus', 'limes limitis
58 limitanus', 'Ancon Anconis Anconitanus', 'Gades Gaditanus'. ideo autem diximus pleraque, quia a neutris in e desinentibus deri|vata i habent productam ante 'nus', ut 'mare marīnus', 'Praeneste Praenestīnus', 'Calathe Calathīnus', 'Calacte Calactīnus', et ab aliis, quae pares habent tam in nominativo quam in genetivo syllabas, 'Hercules Herculis Herculīnus', 'Verres Verris Verrīnus', 'collis collīnus', 'follis follīnus'. 'er' quoque desinentia, si sint secundae declinationis, et 'us' consonante antecedente

2 puplicus puplicanus *GK* publicanus *ex* publicus *perperam repetito corr.* *D* 3 Excipi**tur(un) *B* a masculino *K* est diminutivum] *l* derinatiunm *L* 5 IN VM *inscr.* *L* 6 habent] *r* inter *R* ut oppidum *Hl* oppidum oppidanus] *r* opidum opidanus *RL* Paestum — Spoletanus *om.* *GL* *add.* *gl* 7 Toletum Toletanus] *k* *om.* *K* tolletum tolletanus *GL* 8 castellanus] *r* castelanus *R* beuentum *H* Beneuentum Beneuentanus *om.* *L* *add.* *l* penultima *B* ante penultimā *b* 10 urbs urbis urbanus *om.* *GL* *add.* *g* 11 etiam *om.* *G* 12 solinus proprium *BDHGLK* solinus et (proprium) milon(i)inus deci *Rr*, Milo — et Miloninus, *om.* et Pisoninus, *in mg. add.* *r* pisso pissonis pissonianus *L* pisso.nis pissonianus *GK* 13 piso(n)icus *H* pissoninus *LK* putauerunt dici *K* 14 dirinatiua plerunque (deriuatiua pleraque *L*) a propriis i habent ante a *GL* 15 quod a Caesarius] *d* quod caesarius *D* pissonius *GLK* 16 ioui*us(n) *B* sunt *G* caessarianus *G* pissonianus *GLK* 17 ex — antelucanus *add.* *g* conpositum *d* sit *K* 18 uetanus *K* 19 anconanus *G* anconitanus ananitanus *Dd* anconitanus. Hoc tamen potest. et ab anconites esse quod paulo post ostendetur. *B* gadis *RBDH* gadis.tus *K* 20 a] *om.* *D* *add.* *d* ab *BH* 21 Calathe — Calactinus] *add.* *gl* calate calat(h)inus *g* calate calatinus *RBDH* calatae calatinus *K* calete(a)nus *l* 24 a collis *K* colles *L* collinus] *k* collina *GLK* a follis *K* follina *G* uel follinus *g* follinus o θαακος (*i. e.* ὁ θύλακος) *D* IN ER *inscr.* *L* In er *GLK* 25 *post* declinationis: et

eiusdem declinationis exceptis in 'cus' supra duas syllabas vel in 'culus', de quibus paulo ante docuimus, et in 'ium' propria, si faciant derivativa in 'nus' terminantia, i longam habebunt paenultimam, ut 'auster austrīnus', 'adulter adulterīnus', 'macer Macrīnus', 'libertus libertīnus', 'divus divīnus', 'probus Probīnus', 'rufus Rufīnus', 'maximus Maximīnus', 'Marcellus Marcellīnus', 'carus Carīnus', 'mancus Mancīnus', 'Regium Regīnus', ['Venusium Venusīnus', 'Signium Signīnus', 'Perusium Perusīnus', 'Opitergium Opitergīnus',] 'Canusium Canusīnus'. excipiuntur ab 'humo' 'humanus' et 'mundo' 'mundanus' et 'priscus Priscianus', sed hoc magis a Priscio videtur esse derivatum; nam quod a Taurominio 'Taurominitanus' dicimus, sequimur Graecos, qui 'Tauromimites' dicunt. gentilia enim apud Graecos in 'της' desinentia mutata 'es' in a accipiunt 'nus', cum in hanc formam veniunt: 'Μητροπολίτης Metropolitanus', 'Νεαπολίτης Neapolitanus'. item i servant omnia, quae a nominibus mutorum animalium, cuiuscumque sint declinationis, derivantur in hanc formam: 'aper aprinus', 'caper caprinus', 'cervus cervinus', 'porcus porcinus', 'taurus taurinus', 'ferus' vel 'fera' 'ferinus', 'canis caninus', 'lepus leporis leporinus', 'lupus lupinus', 'for||mica formicinus' - Plautus in Menaechmis: | 59

Atque eccum incedit; move formicinum gradum -,

'hirundo hirundininus' - idem in rudente:

— declinationis *om. R add. r* et in us *Brl* 1 diclinationis *G* vel] et *L* 2 documus *R* faciunt *D et in* faciant *corr. B* 3 in us *G* habent *Rr* (bu *supra*) 4 mac*rinus(e) *RGL* 7 neu*sinm uenusinu*(i-m) *B* (u, s *supra*) Venusium — Canusinus *om. L add. l* Venusium — Opitergius *om. RG add. r* Signium] *d* siguum *D* perussium perussinus *Kl* 8 canusinus perussium perussinus neussium uenussinus *G* Signium signinus opitergium opiterginus *in marg. add. g* *post* Canusinus *ad marg.:* Nota quod pedium (*l.* Pedum) non facit pedinus sed pedanus, ut ostendit oratius in principio IIII satyrae primi libri epistularum sic: Albi, nostrorum sermonum candide iudex, Quid nunc te dicam facere in regione Pedana? Est autem pedium opidum inter tiburtum et praeneste. Item Salust. cuiusdam transpedani (*immo* Transpadani) suplicium iniustum. (*Cat.* 49, 2) *h* homo *R* (v *supra*) 9 prisco] *rh* prico *RH* priscinianus *H* hoc *om. G* 10 Priscio] *r* pricio *R* prescio *gh* esse *add. l* Taurominio] *d* tauromino *D. eandem voc. formam codd. praebent* § 63 *lib.* VII § 14 XV § 15, *Kr* VII § 13; *equidem eam servavi auctore Augusto Meinekio, qui de hoc voc. in altero Stephani Byz. volumine se dicturum esse pollicetur* tauromitanus *B* 11 tauromenites *R* (e *supra*) tauromites *H* 12 tes *GL* muta* *R* (ta *supra*) 13 Μητροπολίτης] *om. H* ΜΗΘΡΟΠΟΛΙΤΕC *B* metropolites *h* metrapolites *GL* metrapolitanus *GLK* Νεαπολίτης] *om. H* ΝΗΑΠΟΛΙΤΗC *RK* ΝΗΑΠΟΛΙΤΕC *B* neapolites *h* neopolites neopolitanus *GL* neapolitanus. Id est seruant i ante nus omnia *B* 14 Item] *d* Eadem *D* Idem *GL* seruant longam omnia *D* cuiusque *H* 17 lupus lupinus *add. l* lupus lupinus formica formicinus] *g* formica formicinus lupus lupinus *G* 18 forma *Rr* (ica *supra*) Plautus — gradum *add. gl* *Plaut. Menaechm.* V 1, 7 (*v.* 888 *R.* V 3, 12 *Par.*) menechimis *R* menecmis *r* menechmes *H* men** mes *g* 19 eccum *in litura r* et cum *g* incedit] *rd* indicit *RBl* indt *D* incendit *H* move] *sic omnes mei* (mouet *h teste Hertzbergio ap. Ritschelium*) 20 herundo herundininus *Gg* (†y †y *supra*) hyrundo hyrundininus *H* hyrundo hyrundinus *K* herundo herundinus *L* (ni *supra*) hirundininus] *r* hirundinis *R* Idem — adoririer *add. g* *Plaut. rud.* III 1, 6 *sq.* (*v.* 598 *sq.*)

Ad hirundininum nidum visa est simia,
Ascensionem ut faceret, †adoririer –,

'aquila aquilinus', 'mustela mustelinus', quamvis in a desinant, 'leo leonis leoninus', 'ovinus' quoque ab ove et 'suinus' a sue: nam 'ovilla' et 60 'suilla' diminutiva sunt. in 'nus' enim desinentia vel in 'na' vel in 'num' si faciunt diminutiva, abiecta n duas assumunt l: 'unus ullus, una ulla, unum ullum', 'bonus bellus, bona bella, bonum bellum', 'geminus gemellus, gemina gemella, geminum gemellum', 'vinum villum'. sic ergo 'suina suilla', 'ovina ovilla'. inveniuntur quaedam in 'tinus' paenultimam corripientia, sed quae a primitivis non habent t, ut 'diu diutinus', 'cras crastinus', 'horno hornotinus', 'prius' vel 'priscus' 'pristinus'. nam 'Constantinus' et 'Clementinus' a primitivorum genetivis habent t et 'matutinus' a Matuta, quae Aurora intellegitur; 'mediastinus' autem a medio stando vel tenendo componi videtur. ('fiscĭna' corripit paenultimam, quomodo 'fuscĭna', cur ergo 'piscīna' producit? quia hoc sine dubio derivatum est a pisce; | 'fiscina' autem a fisco, an fiscus a 'fiscina', an neutrum a neutro, dubium est. nam nec 'fuscĭna' a fusco nec 'pagĭna' a pago nec 'Mutĭna' a muto nec 'Arimĭnum' ab Arimo derivata, cum sint primitiva, paenultimam corripuerunt.)

61 sin autem in 'er' desinentia tertiae sint declinationis vel in 'ius' facientia genetivum, accepta 'nus' ipse nominativus facit derivativum, ut 'pater paternus', 'mater maternus', 'frater fraternus', 'ver vernus'. 'acer' quoque, de cuius declinatione dubitatur, arbos, huius 'aceris', quod Solinus protulit in memorabilibus, 'acernus' facit, 'alter alternus', illa scilicet observata regula, quam superius diximus in mutis animalibus; ideoque 'anser anserinus' dicimus, 'passer passerinus'.

XI 62 ab adverbiis quoque venientia in 'ra' desinentibus 'er' habent

1 hyrundininum *Hg* hirundinum *R* hirundinum *r* hyrundinum *K* uasa (i) *H* est simia] *sic etiam libri Plaut.* est mihi simia (symia *HK*) *RBHGLK* 2 adorrier *L* adorier *K* adoririer *rell.* admolirier *Plauti omnes* 3 muste•la muste•linus (l) *G* musthela musthelinus *K* desinant tamen non hab••• a. ante nus. Leo *B* 4 leoninus uerueceinus a neruice et porcinus a porco. Uninus *B* et *om. L* sue] *r* suae *R* et *om. HL* 5 *post* sunt: ALITER *inscr. D* IN NVS ITERVM *L* 6 faciant *H* assumunt] *r* adsumunt *RBH* ut unus *BDHKr* 9 *post* ouilla: IN NVS ITERVM *inscr. D* 10 sed illa quae *B* 11 cras••••• crastinus (tinus?) *B* horno hornotinus *post* pristinus *collocat GL ord. restit. l* 12 Constantinus et Clementinus] *l* clementinus et constantinus *L* t ut matutinus *LK* 13 mediestinus *BDHKr* uel mediastinus *k* 14 peneultimam (peniultimam *L*) corripit *GL* 15 *post* fuscina *vocc.* cur — fuscina *om. R add. r* ergo] igitur *r* derinatum (dirinatum *G*) a pisce sine dubio *GL* deriuatiuum *BDH* diriuatiuum *K* 16 fi(s)cina *H* fi(s)cus *H* 17 nam] Quomodo *B* pag(i)ana *R* 18 mutinum *R* arrinum (arriminum *l*) ab arrimo *L* ariminum ab urrimo *G* uel ariminum ab arimo *g* ab *add. k* derinatina (dirinatina *R*) *RBD* dirinata *r* 19 corripuerunt *add. r* IN ERNVS. *DL* er] r *D* 20 sint declinationis] *r* declinationis sunt *R* ius] *rl* us *R* ris *GL* ipse nominativus] *l* nominatiuus ipse *GLK* 23 arbor *K* *Solin.* 33, 8 memorabilibus] *r* memorabilius *R* memoralibus *G* 24 *post* alternus: ALITER *D* 25 in mutis animalibus diximus *GL* ideoque] *r* ideo quoque *R* ideo et *GL* ideoque et *l* dicimus *om. H* passer passerinus (paser paserinus *L*) dicimus *GL* et passer *B* 26 adverbiis] *g* aduerbis *G* er] r *RG*

ante 'nus', 'infra infernus', 'extra exter||nus', 'supra supernus'. ab aliis quoque adverbiis temporalibus inveniuntur quaedam r ante 'nus' habentia, ut 'noctu nocturnus', 'diu diurnus', 'heri' alternitatis causa 'hesternus', 'semper sempiternus'. in 'teria' etiam desinentia faciunt derivativum similiter: 'Fabrateria Fabraternus', 'Sabrateria Sabraternus'; 'aetas' quoque 'aeternus'. antiqui tamen | 'aevitas' et 'aeviternus' dicebant ab aevo, unde Varro in Pseudaenea: per

Aeviternam hominum domum,
Tellurem propero gradum.

'vetus' praeterea 'veternus' facit, non solum 'veteranus', sed diversas habent significationes. 'quercus' etiam 'quernus', 'corylus colurnus', 'tacitus taciturnus', 'mensis mensurnus': sic enim Cicero posuit pro 'menstruus' in primo rhetoricorum: pars quaedam aeternitatis cum alicuius annui, mensurni, diurni, nocturni, † vespertini certa significatione. ab hieme quoque vel imbre 'hibernus' fit. in 'ia' desinentia n antecedente mutant 'ia' in 'us', et huiuscemodi formae faciunt derivativa, a primitivis tamen habentia n, ut 'Hispania Hispanus', 'Lavinia Lavinus', 'Hyrcania Hyrcanus', 'Mauretania Mauretanus', 'Campania Campanus'; 'Dardanus' vero proprium est et primitivum ideoque a correptam habet: abusive tamen poetae pro 'Dardanio' ponunt 'Dardanum'. si vero ante 'ia' aliam habuerint consonantem, i longam habent ab eis derivata ante 'nus': 'Luceria Lucerīnus', 'Nuceria Nucerīnus', 'Placentia Placentīnus', 'Anagnia' quoque quia g ante n habet, 'Anagnīnus': similiter 63

1 ut infra *K* *post* supernus INVRNVS ET INERNVS. *DL* 2 adverbiis] *g* aduerbis *G* 3 diuturnus *K* 4 INTERIA *L* tertia *K* similiter faciunt deriuatiuum (dirinatiuum *K*) *BDHLK* 5 Sabrateria] *f. oppidum Africanum, quod vg.* Sabrata, *a Procopio de aed. Iustin.* VI 4 Sabaratha *nominatur. an* Sabrateria Sabraternus *dittographia ortum?* 6 dicebant] *d* dicebat *D* ab aeuo dicebant *GL* 7 barro *B* *Varr. sat.* LXXV *p.* 199 *Oehl.* in Pseudaenea *om. GL* in psendenia *l* psendenea *RDH* pseudenia *K* Pseudena *1 — π* Pseudonea *α Putschius* Pseudoneo *Ausonius Popma coniectaneorum in Varronis satyras p.* 670 *ed. operum Varr. ex offic. Plantin. a.* 1601 *versus glyconeos agnovit Meinekius in act. antiq. Marburg.* 1845, 93, 740 8 hominum] *h* hominem *H* domus pro *h* 11 coryllus *K* 12 *Cicero de invent.* I 26, 39. possuit *K* quam *L* 13 rethoricorum *libri* 14 anni *D* mensurni] *sic pauci ex codd. Cic. Oxx. duo Med. ap. Orellium, R Baiteri, G Halmii: 'cum antiquissimus codex V* menstrui *habeat, iam non adeo certa est lectio* mensurni, *ut Klotzio visa est in praef. p.* XVI; *saltem nullo codice apparatus Baiteriani praeter R, non ita bonum, confirmatur, vereorque, ne a Prisciano ex exemplari vitiato allata sit' Linsmayerus in Halmii analect. Tull. fasc.* II *n.* 63 nocturni diurni *GL* vespertini] ue spatii *Cicero* (mensurni uespertini nocturniue spatii *cod. Cic. Med.*) 15 significatione] *l* significatio *L* imbre] *r* himbre *R* IN ANVS ITERVM. *D* IN IA. IN anus iterum. *L* 16 n] *n *H* in us — habentia n *add. r* 17 diriua[ta] *Kk* n ante ia ut *d et ni f. B, ubi post* n *sex fere litt. ras.* 18 hircania hircanus *GKd* hircinia hircinus *D* mauritania mauritanus *G* 19 vero] quoque *G* 20 habent *L* abussiue *L* abussiue *GK* posuerunt *GL* dardan*um(i) *H* 21 IN INVS ITERVM, *DL* aliam] aliam non *B* aliam non n *Dl et in litura H* aliam **** (non n) *R* aliam quam n *K* habuerint *ex* habuerunt *corr. B* habent *H* habuerint consonantem] *l* consonantem habuerint *GL* 22 nucerina *H* plancentia *D* 23 habent *D* habent *B*

'Alexandria Alexan||drīnus', 'Numantia Numantīnus', 'Aricia Aricīnus'. quae vero apud Graecos a nominibus urbium derivata in *της* desinunt, ea apud Latinos in 'tanus' plerumque efferuntur, sicut supra diximus, ut *Νεαπολίτης* | 'Neapolitanus', *Τριπολίτης* 'Tripolitanus'. similiter a Caralibus 'Caralitanus', a Salapia 'Salapitanus', a Gadibus 'Gaditanus', a Tauromin io 'Taurominitanus', a Cephaloedio 'Cephaloeditanus', a Drepano 'Drepanitanus. 'gnus' quoque vel 'gna' vel 'gnum' terminantia longam habent vocalem paenultimam, ut 'rēgnum', 'stāgnum', 'benīgnus', 'malīgnus', 'abiēgnus', 'privīgnus', 'Pelīgnus'.

Inveniuntur tamen auctoritate veterum vel euphoniae causa et maxime in propriis quaedam non servantia supra dictas regulas, ut 'Ligus Liguris Ligurinus', non 'Ligurianus', 'censor censoris Censorinus', non 'Censorianus'.

64 Quamvis igitur, sicut ostendimus, diversas habent significationes supra dictae formae nomina, tamen, quia maxima pars eorum apud Latinos possessivorum habent demonstrationem, ideo haec quoque inter possessivorum species posuimus. et sciendum, quod etiam in 'is' et 'er' terminantium derivativorum multa inveniuntur significationis possessivae apud nos, ut 'civilis', 'hostilis', 'caelestis', 'lunaris', 'castrensis', 'equester', 'pedester', 'paluster', quorum quia diversae et variae sunt formae et significationes, postea eas cum reliquis speciebus denominativorum per ordinem tractabimus. nunc de comparativo videamus. | ||

1 alaxandria alaxandrinus *KL* alax•endria alax•endrinus *G* Aricia] aritia *HR* aricina *ex corr. b* IN ANVS ITERVM. *D* IN tanus įterum *L* 2 in *της*] *α* in tes *r rell.* ante nus *R* apud *h* apre *H* 3 ut *om. GL* *Νεαπολίτης*] *α* neapolites *RB DHK* neopolites *GL* 4 neopolitanus *GL* *Τριπολίτης*] *α* tripolites *libri* caribus *GL* uel caralibus *gl* carilitanus *L* uel caralitanus *l* • caralitanus (a) *H* 5 *post* Gaditanus: a drepano drepanitanus *GL* 6 taurominiatanus *H* tauromitanus *K* *cf.* § 59 a Cephaloedio — Drepanitanus *om. GL* a chephaloedio caephaloeditanus *add. l* cephaledio *r* caephaloedio *D* cephaleditanus *R* caephaloeditanus *D* •drepanitanus (a) *H* drepadi•tanus (n) *R* drepaditanus *B* ALITER. *D* 7 In gnus *r* penultimam uocalem penultimam *R* 8 ut a regno regnum, a sto stagnum, a bene benignus, a male malignus *RBDHGLK* a regno, a sto, a bene, a male *del. r. om. Heidelb., ubi add. glossator v. Krehlium* II 512 (*de gloss.* a regno *tacet Lind.*) 9 p̄nignus *KL* paelignus *BHK* 10 ueterum *add. k* maxime *B* 11 quaedam nominibus non *B* non servantia] *r* conseruantia *R* supra scriptas *D* 12 non *ante* Censorianus *add. l* 14 habe•t (n) *D* habeant *BHKL* 15 pars maxima *H* 16 habet *L* 17 possuimus *K* in is] *rb* in his *RB* et in er *GLK* er syllabam *H* deriuatorum *H* 19 aequester *K* 21 denominatiuorum speciebus *G* tractabiminus *R* 22 comparativo] comparatiuis et superlatiuis et dimminutiuis *r* uideamus *om. R add. r* uidemus *K*

EXPLICIT LIB̄. ·II· INCIPIT LIB̄. ·III· DE COMPARATIONE *R* EXPL. LIB̄. II· INCIP̄. LIB̄. III. DE COMPARATIVIS ET SVPERLATIVIS. ET DIMINVTIVIS. *B* INCIPIT LIBER III DE COMPARATIONE *H* PRISCIANI EXPLICAT LIBER SECVNDVS SED PRIMVS DE NOMINE. Tertius de comparatiuis et superlatiuis et eorum diuersis extremitatibus. ex quibus positiuis et qua ratione formantur. de diminutiuis. quot eorum species ex quibus declinationibus nominum quomodo' formantur. INCIPIT TERTIVS. *D* LIBER TERTIVS DE COMPARAtinis *etc* — formantur = *D* *K* EXПΛICVIT ΛIBER ·II· INCIPIT ΛIB. III. DE COMПAPATIVIC *G* explicit liber secundus. incipit tercius. de comparatione. *L* *Hic iterum ab inscr.* DE CONPA. SVPERLATĪ. *inc. P*

p. 597. 98 P. p. 102. 103 K.

LIBER TERTIVS.

DE COMPARATIONE.

1 1 Comparativum est, quod cum positivi intellectu vel cum aliquo participe sensu positivi 'magis' adverbium significat: ut 'fortior', magis fortis, 'sapientior', magis sapiens, 'ulterior', magis ultra quam ille qui ultra est, 'interior', magis intra quam ille qui intus est. hae autem comparationes, quae ad personas vel res participes positivi fiunt, nascuntur a dictionibus carentibus casu, id est a verbis, ut 'detero deteris deterior', et ab adverbiis sive praepositionibus, ut 'extra exterior', 'intra interior', 'ultra ulterior', 'citra citerior', 'supra superior', 'infra inferior': nam 'superus' et 'inferus', quamvis videantur eorum [id est 'superioris' et 'inferioris'] esse positiva, tamen in usu 'superi' pro caelestibus sive vivis, 'inferi' autem pro manibus accipi solent. adeo autem non ad ipsa adverbia, sed ad personas vel res participes adverbiorum huiuscemodi fiunt comparationes, quod na|scuntur ex his ipsis adverbia comparativa, quae cum 'magis' ipsum positivum adverbium significant, ut 'ulterius' 'magis ultra', 'citerius' 'magis citra', 'exterius' 'magis extra'. sic et similia.

2 Derivantur igitur comparativa a nominibus adiectivis, quae sumuntur ex accidentibus substantiae nominum. accidentia autem sunt, quae ex qualitate vel quantitate animi vel corporis vel extrinsecus forte evenientium trahuntur, quae possunt incrementa vel diminutiones accipere, per quae comparatio nascitur, sine quibus substantia intellegi potest: ea vero, nisi || prior illa intellegatur, esse non possunt. si enim dicam 'homo' vel 'lapis', substantiam demonstravi, cuius significatio nec augeri potest nec minui,

2 conparatiuum *PH* 3 sensus *PRBDH* possitiui *G* positiui• (s) *B* significat aduerbium *P* 4 sapiens, ulterior magis *om. G* ultra est — ille qui *om. P* 5 ille] *d* illi *D* itus *P* hae] *rb* haec *PRB*, *forma 'veteribus' usitata* (*v. Fleckeisenum mus. phil.* VII 271 *sqq.*) *cf. v. l. lib.* VII § 45. 83. 89 VIIII 22 XVI 5. 11. 13 conparationes *H* 7 dic•tionibus *B* casu] *r* causa *R* 8 adverbiis] *g* aduerbis *G* sive] uel *K* 9 infra inferior] *b* intra interior *B* superus] *rh* superius *RH* 11 possitiua *G* in ussu *G* insu *P* vivis] uius *P* 13 conparationes *P* 14 adverbia] *d* aduerbiis *D* conparatiua *PH* 15 aduerbio *r* aduerbii *b* significat *B* 16 magis extra] *k* extra magis *K* sic *om. P* 17 DE ORIGINE QVA (quae) COMPARATIONES NASCVNTVR. *DL* Diriuantur *P* conparatiua *PH* 18 sunt ex *Ll* qualitate vel quantitate] *g* qualitate et quantitate *P* quantitate uel qualitate *G* 19 quantite *H* animiui *D* evenientium] *k* uenientium *HK* trahuntur et quae *P* 20 demunitiones *B* deminitiones *b* conparatio *PH* 21 potest subaccidentia. Ea *Bb* 22 illa] *P* illa substantia *rell.* intellegatur] *b* intelleguntur *PB* posunt *L*

sin aliquid accidens [homini vel lapidi] proferam, tunc habet locum comparatio, ut 'homo prudens' et 'prudentior', 'lapis niger' et 'nigrior'. quamvis enim non sit prudens, potest 'homo' intellegi, et lapis quamvis

3 non sit niger, intellegitur 'lapis'. itaque adiectiva iure sunt appellata, quae illis nominibus, quae substantiam demonstrant, adiciuntur, quamvis antiqui etiam in quibusdam gentilibus comparativis usi sunt, ut Punus Punior - Plautus in Poenulo:

nullus me est hodie Punus Punior -

et superlativis etiam in pronominibus, ut idem Plautus in trinummo:

† ergon ipsus est? - Ipsissimus.

† Abhinc ab oculis?

Fiunt autem comparativa a nominibus, verbis, participiis, adverbiis sive praepositionibus.

A nominibus, ut 'clarus clarior', 'felix felicior'.

A verbis: 'detero deteris deterior', 'potior potiris, hic' et 'haec po-

4 tior' et 'hoc potius potioris' - possumus tamen hoc etiam a no|mine 'potis' accipere, quamvis significatio alia esse videatur, unde Terentius in Phormione:

ubi tu dubites, quid sumas potissimum,

pro 'optimum' - .

A participiis: 'indulgens indulgentior', 'amans amantior'. sed quando comparantur participia, transeunt in nominum significationem.

1 aliquod *RHK* homini uel lapidi accidens *P* accidens (accedens *GL*) homini uel lapidi *rell.* habet] habens *P* conparatio *P* 2 prudens prudentior *P* nigior *P* 4 niger post (*l.* potest) lapis intelligi. Itaque *P* lapis *eras. in H* iure *eras. in B* appellata quia illis *HK* 5 nominibus adiciuntur quae substantia ostendunt. Antiqui etiam in pronominibus conparatiuis usi sunt ut platus ergon *P* 6 conparatiuis *H* 7 *Plaut. Poenul.* V 2, 31 penulo *R* penula *BDLK* paenula *HG* 8 nullus me est hodie Punus Punior] *k* hodie punus punior nullus me est *K* hodie Punus Punior] *g* punior punus hodie *G* punus
pro
add. r deuus punior *Plaut. Pal. uterque* 9 in *om. K* nominibus *L* *Plaut. trin.* IIII 2, 146 (*v.* 988 *sq.*) trinummo] *r* trinom*mo *R* 10 ergon] *d* ergo *RBDHG* ergo ipsusnes *Plaut. Vet.* ergo ipsusne es *rell. libri Plautini* est *om. P* 11 abhinc *libri cum optimis Plautinis* abi hinc *alii;* abin hinc *Guyetus* ab *om. D* 12 conparatiua *P* uerbis uel participiis *B* a uerbis a participiis ab aduerbiis *P* ab aduerbiis *BH* adverbiis] *g* aduerbis *G* 14 nominibus
d x
uclarus *Rr* felim *R* felix felicior *om. P* 15 ut detero *P* deteris *om. R* poeior *H* potiris] *bl* poteris *BGL* uel potiris *g* 16 et hoc potius *om. P* potius potioris] *l* potius potius potioris *L* potioris potissimus possumus *RHGK* potioris potissimus ** (ut) possumus *B* 17 *post* accipere: . Vnde terentius — pro optimum *exhibet K* significatio altera uideatur esse *P* uidetur *H* uideatur potio potior potissimus pro optimus. unde *DGLK* unde — optimum *om. P*
f
Ter. Phorm. II 2, 29 phormione *R* formione *K* 19 quid] *G* uel quod *g* quod *K* sumas] *r* summas *R* positissimum *R* 21 partitipiis *R* participio ut *P* indulgens. tior. Sed *K in marg.* tior. amans *post* indulgens *add. k* amans amantior *om. P* *post* amantior *in marg.* uel res participes aduerbiorum id est ulterior interior et similia dicuntur quia nascuntur ab aduerbiis localibus cum sint nomina comparatiua *add. r* quando] *r* quanto *R* 22 conparantur *PH* nominum *ex* nomina *corr. H*

Ab adverbiis sive praepositionibus, ut 'extra exterior'. et sciendum, quod localia sunt haec adverbia sive praepositiones, ex quibus comparativa nascuntur nomina et paene haec: || 'extra exterior', 'intra interior', 'ultra ulterior', 'citra citerior' - vetustissimi tamen 'citer' protulisse inveniuntur. **Cato de agna pascenda: citer ager alligatus ad sacra erit.** 'citimus' quoque dicebant teste **Capro.** 'exter' quoque invenitur, ut **Statius in XI Thebaidos:**

> **Sed quid apud tales, quis nec sua pignora curae, |**
> **Exter honos?**

ex quo **Virgilius in IIII:**

> **et nos fas extera quaerere regna -,**

'supra superior', 'infra inferior', 'post posterior', 'prope propior', 'ante anterior', 'penitus penitior'. **Apuleius in I Hermagorae: visus est et adulescens honesta forma quasi ad nuptias exornatus trahere se in penitiorem partem domus.**

Fit autem comparatio vel ad unum vel ad plures tam sui generis quam 5 alieni, quamvis Graeci honoris causa suae gentis quam ratione veritatis dicunt, non posse ad multos sui generis fieri comparationem. alii autem dicunt, hanc esse rationem, propter quam non utuntur tali comparatione,

1 adverbiis] *g* aduerbis *G* prepositionebus *D* extra. rior ultra [i]ior. citra or *K* *post* extra: ior. intra *in marg. add. k* *post* exterior: intra interior ultra ulterior citra citerior *add. RH(Kk)l* intra interior ultra ulterior *BDGL* 2 sunt Γ et aduerbia *G* conparatiua *P* 3 nascuntur nomina] *k* nomina nascuntur *K* ultra ulterior] infra inferior *P* 4 tamen etiam citer *RBDGLK* 5 Cato — quaerere regna *om. P* Cato de agna [musta *v. infra lib.* VI § 73] pascenda: *Catonis or.* 46 *in orr. Rom. fragm. ed. Meyerus p.* 83 *ed. alt.* alligatus] *sic etiam R lib.* XIIII § 33 allegatus *h. l. RH* 6 Teste capro. exter *B* Capro] *v. etiam lib.* XIIII § 33. *de ipso Flavio Capro, cuius testimonio sat saepe utitur Priscianus, conferenda inprimis commentatio Osanni de Fl. Capro et Agroecio grammaticis, Gissae* MDCCCXLIX. 4, *cuius tamen de aetate Capri sententia, quod alibi probabo, nimis infirmis nititur fundamentis. hunc locum eius libris enucleati sermonis potius quam de dubiis generibus operi assignaturus est Osannus p.* 12. *Priscianum vero etiam Capri de Latinitate opere usum esse libenter concedimus Graefenhanio hist. phil.* IIII *p.* 99, *cf. etiam Osannum l. l. p.* 15 7 *Stat. Theb.* XI 428 *sq.* 8 aput *H* quis] *K Monac.* qui *h om. H rell.* ne[c] *Bb* pignor[a]e *Rr* cura *K* 9 exter honos] *sic etiam 'duo optimi libri' Statiani teste Barthio* Alternos *Stat. Cass. et vel sic vel* Externos *'optimi, immo fere omnes codd.' Statiani teste I. F. Gronovio* externos *Queckii omnes* 10 *Verg. Aen.* IIII 350 IIII aeneidos *D* 11 fas est extera *DK* externa *Pal. m. alt.* 12 supra — inferior *uncis inclusit r* infra inferior *h. l. om. P* propior] *rh* proprior *RH* 13 Apulius *K* *Apul. fragm.* 3 *t.* II *p.* 636 *ed. Hildebrand.; de Hermagora cf. eundem t.* I *p.* LVIII *et O. Iahnium in act. soc. scient. Lips. class. hist. a.* 1850 *p.* 283 Apuleius — domus *om. P* primo *DLK* haermagore *H* ermagorae *G* ermogore *K* 14 et] *r* eius *R* ei *D* et[ei] *H* ei et *BGLK* ado[v]lescens *Rr* [ad]ulescens *D* aduliscens *H* adolisceus *K* exornatus] *r* ex hornatus *RH* 15 se *add. d* penitiorem *B* 16 DE NVMERO CVI COMPARATIVVS IVNGITVR. *DL* uel plures *P* generis *add. l* 17 greci *P* gentis] *d* gentes *D* 18 a[d] *R* fieri comparationem] *k* comperationem fieri *K* conparationem *PH* *post* comparationem: alii — rationem *om. G add. g* 19 couparatione *P*

quod, cum ad plures sui generis fit comparatio, superlativo possumus uti, ut 'fortissimus Graiorum Achilles'. sed superlativus multo alios excellere significat, comparativus vero potest et parvo superantem | demonstrare, unde etiam diminutionem apud nos iure accipit: 'maiusculus', 'minusculus', 'tardiusculus'. quid autem, quod accidit inter tres vel quattuor vel plures, non tamen ad totum genus fieri comparationem et necesse est uti plurali suorum? ut si dicam 'fortissimi fuerunt Graecorum Aiax, Diomedes, Agamemno, Vlixes, omnibus tamen his fortior fuit Achilles'. **Virgilius** in I:

Pygmalion scelere ante alios immanior omnes,

ad omnes sceleratos conferens Pygmalionem comparativo est usus. **Statius** in VIII:

Et melior sis, quaeso, deis

Amphiarans dicit ad Plutonem.

6 Sunt igitur quae comparari possunt nomina vel secundae vel tertiae declinationis. et si sint secundae, mobilia sunt, id est, in a faciunt feminina et in 'um' neutra et vel in 'ĕr' vel in 'us' desinunt et assumentia genetivo 'or' faciunt comparativa, corre|pta tamen paenultima i, ut 'tener [teneri] tenerĭor', 'niger [nigri] nigrĭor', 'clarus [clari] clarĭor', 'doctus [docti] doctĭor'. (notandum est, quod 'sinisterior' [quasi] a genetivo 'sinisteri' videtur esse factum, cum in usu 'sinistri' ubique reperiatur.)

Inveniuntur quaedam, quae quamvis sint accidentia [id est adiectiva] et eorum significatio exigat, ut faciant comparativa, tamen non habentur

7 in usu frequenti. sunt autem ea plerumque, | quae vocales ante 'us' habent, ut 'pius', 'arduus', 'egregius', 'dubius', 'strenuus', quamvis **Plautus** ex eo comparativum protulit 'strenuior' in **Epidico**:

1 pluresui *P* conparatio *P* posumus *K* 2 graecorum *BGLK* acchilles *P* achiles *GLK* sed *om. P* superlatiuos multos *P* 3 conparatiuus *PH* et *in marg. K* paruo• (s) *R* superante *P* monstrare *P* 4 ut maiusculus *PK* 5 autem est quod *B* inter *ex* in *corr. H* 6 conparatione *P* conparationem *H* est] esse *H* 7 graecorum *add. k* diomides *GK* agamemnon *PBh* agimemno *K* 8 eis *H* acchilles *P* achiles *GL* Virgilius — Plutonem *om. P* *Verg. Aen.* I 347 in primo aeneidos *D* 9 pigmalion *BDHGK* inmanior *DH* omnes] *add. r* omnis *Med. Pal. Rom.* 10 pigmalionem *RBDHG* Stater *H* 11 *Stat. Theb.* VIII 120 VIII ducens amphiaraum dedit eloquentem et melior *B* 12 quaesso *K* quesso *G* deis] *r* dehis *R* 13 Amphiarans] *3* afiaracus *RBHLKdg* afiarcus *G* afriâcus *D* pl•utonem (a) *H* platonem *B* 14 DE NOMINIBVS QVAE COMPARARI POSSVNT IN SECVNDA DECLINATIONE *D* igitur *om. K* conparari possunt omnia secundae *P* 15 sint] st *P* est a *P* feminina in *B* 16 adsumêntia *PRBDH* or genitiuo *K* 17 or ••••••• faciunt *B* paratiua *P* corpta *H* peneultima *P* ut *add. k* teneri *om. P* 18 niger nigri nigrior *om. P* clari *om. P* doctus docti doctior *om. P* 19 sinistior *P* senisterior *K* quamuis quasi *Dd* quasi *om. P* sinisteri] *g* sinistri *H* sinistri *P* sinesteri *G* senisteri *K* uideatur *RBDHGK* 20 u•su (s) *G* ubiquae *R* repperiatur *PB* 21 De adiectiuis quae comparationem non habent *L* DE HIS QVAE COMPARATIVVM NON HABENT. *D* accedentia *G* 22 faciat *P* conparatiua *R* habent *DHG* 23 u•su (s) *G* us] u *P* 24 strenuus *GLK* *post* strenuus: plerumque (plerunque *G*) dixi (dixit *BH*) quia sunt et anomala quae non seruant in comparatiuis regulam *RBHGLK*; *post* sordidae *p.* 87, 2 *eadem ponit D*: *nondum extant in P* *Plaut. Epid.*

Nam strenuiori deterior si praedicat
Suas pugnas, de illius † illae fiunt sordidae.

et puto, hanc esse rationem, quod oportet comparativum una syllaba vincere genetivum positivi, nisi sint anomala, ut 'teneri tenerior', 'docti doctior'. si ergo haec, quae ante 'us' vocalem habent, assumant genetivo 'or', necesse est inter duas vocales positam i transire in vim consonantis, quod in Latinis dictionibus semper fere patitur, cum inter duas vocales invenitur vim suam servantes. hoc autem [ideo] dixi, quod u post q vel [post] g posita saepe ante i hoc non facit, quippe amittens vim suam, ut 'nequior', 'pinguior', quod nisi fiat, contingit, si in consonantem transeat i, pares esse syllabas genetivo positivi cum nominativo comparativi vel hiatum intolerabilem fieri tribus vocalibus per tres syllabas continue positis nulla consonante media, si dicamus 'piior', 'arduior'. quod ne fiat, non sunt usi eorum comparativis. plerique assumunt igitur 'magis' adverbium et usum 8
comparativi complent, ut 'magis pius hic quam ille'; vetustissimi tamen comparativis etiam huiuscemodi sunt [est quando] usi. Cato [dixit]: quod iter longius arduiusque | erat a curia. idem ad populum de triumpho: asperrimo atque arduissimo aditu. Pacuvius in Medo:

mulier egregiissima
Forma.

Iuvenalis in IIII:

III 4 (IIII 2) 10 *sq.* streunuior *LK* strenior. In *P* 1 Nam *om. P* strenuiori *GLK* strenuior. Ideterior *P* 2 illae] *sic Plaut. Vet. et Langiani* ore Plauti *dett.* illae ore (ore *sscr.*) *Erl.* 2 *Krehlii* illac *Hh; Krehlius voc.* ore *etiam in Lips.* 1 (*aliis?*) *ab interpolatore additum esse testatur* ille *PB* fiunt] *h* sunt *RK* sint *H* sordide *PB* 3 conparatiuum *P* 5 habent uocalem *GLK* adsumant *PRBDH* assumunt *Kr* 6 posita *P* uim] .um. *P* 8 ideo *om. P* quod] quia *G* uel g *P* 9 amitens (t *sscr.*) *Rr* uim suam amittens *P* 10 continguit *L* sin (i *sscr.*) *H* consonaute *B* 11 cum ** nominatiuo (in) *B* conparatiui *PH* hiatus intolerabilis fit *D* intollerabilem *BGK* 12 continue] *r* continuae *PRBH* consonante posita media *P* 13 piuor ardiuor *P* quod uitium ne *B* fiant *P* eorum conparatiuis non sunt usi *D* 14 conparatiuis *H* conparatiuis plerique adsumunt *P* comparatiuis plerumque (i *sscr.*) adsumunt (s *sscr.*) *Rr* comparatiuis plerique: Adsumunt *B* adsumunt *DH* igitur] etiam *D* 15 conparatiui conplent *P* maius (gi *sscr.*) *R* ille quam hic *D* 16 sunt] *Dr* sunt est quando *PRBKd* est sunt quando *G* est quando (sunt *sscr.*) *L* ** est quando (st?) *H* usi] usi ut arduior arduius *Dr* Cato] *fr. inc.* 20 *ap. Meyerum, qui l. l. p.* 148 *'in Originibus' ait 'an in oratione quadam id dixerit, incertum'* dixit *om. P* 17 inter *P* longius (i *sscr.*) *G* longuius *LK* a] *k om. PK* Ide** (st) *R* *Cat. ad pop. de triumpho: or.* 5 *p.* 25 *sq. ap. Meyerum* 18 asperrimo atque] usque *P* aditu' *D* *post* aditu: similiter inueuimus et apud eundem et alios doctores huiuscemodi comparatiua et superlatiua ut gregisnia mulier pertulis perpetuissimum strenuior *omissa rel. huius § parte P* Pacubius *RBHGLK* *Pacuv. Med. fr.* 3 *Both.* XII *p.* 88 *Ribb.* 19 Medo] *r* medio *RLK* mecho *G* 20 egre*iissima (g) *H* egregissima *L* egregisisima (i *sscr.*) (*sic*) *G* 22 Iuuenat *H* *Iuvenalis sat.* IIII 11, 12

Egregius caenat meliusque miserrimus ho||rum,

pro 'egregiius'. M. Cato in oratione, ne quis iterum consul fiat: imperator laudem capit, exercitum meliorem, industriiorem facit. C. Gracchus contra Q. Aelium Tuberonem: utrum inimicorum meorum factio an magis sollicitudo te impulit, ut in me industriior sis quam in te? idem Cato de Ptolemaeo minore de Thermi quaestione: quantoque suam vitam superiorem atque ampliorem atque antiquiorem animum inducent esse quam innoxiiorem. idem Cato de Macedonia liberanda: idque perpetuius atque firmius repsit. idem in Thermum: sed a benefactis, ab optimis artibus fugit maxima fugella perpetuissimo curriculo. Lucilius in XVI ad Fundium:

Fundi delectat virtus te, vilicus paulo
Strenuior si evaserit.

II 9 Sunt autem et alia | in 'us' terminantia, ex quibus comparativa supra dictam regulam non servant et dicuntur inaequalia. quorum quaedam ha-

1 egreg•ius (i) *L* cenat *RBK* miserimus *R* misserrimus *L* 2 egregius *RDH* egregius *B* egregiins *Ll* *Cato ne quis iterum cos. fiat: or.* 63 *p.* 113 *sqq. M.* 3 meliorem *om. L* industriorem *RDG* industriorem *BHL* industriorem facit *in lacuna k* 4 G. gracchus *R* G. grachus *r* G. graeus *H* C. graccus *L* *C. Gracchus contra Q. Aelium Tuberonem: or.* 9 *p.* 240 *sq. M.* contra Q. Aelium] *coll. Cic. Brut.* 31, 117 *Meyerus, quem praeisset Krehlius, 'si emendare liceret Codices vel Priscianum etiam ipsum'.* contraq•• (ue) aemelium *Rr* (quintum) contraq. aemilium *BD* contr• emilium (q.) *H* contraq. emileum *G* contraq. emelium *L* contraq. humilium *K* 5 an] *r* ac *R* sollicitudo] solitudo *BGLK* sollicitudo patria *D* sollicitudo φατρια *Darmst.*[a] sollicitudo πατρια *Darmst.*[c], *ut* φατρία *videatur glossa ad* factio *ascripta, quae deinde varie corrupta et loco mota sit post* inpulit: φπατρια *spscr. in Monac.* solitudo ite i inpulit *R* (patriae *m. quadam rec. add.*) ut in me ut industrior *R* 6 industriior] *gk* industrior *BDHGK* sis *add. r* Idem — innoxiiorem *om. R add. r* *Cato de Ptol. min. etc.: or.* 60 *p.* 108 *sqq. M.* ptolomeo *DLK* ptholomeo *BHG* tholomeo *r* 7 term•• *K* uitam suam *h* superiorem *Ll* 8 ee inducent esse *H* inducentes quam *B* quam *om. G* innoxiiorem] *rk* innoxiorem *RBHK* 9 *Cato de Maced. lib.: or.* 58 *p.* 101 *sq. M.* Macedonia] *d* macidonia *DGL* perpetuius] *dh* perpetuus *DH* perpetuiius *L* 10 adque firmus reprepsit *Rr* *Cato in Thermum: or.* 37 *p.* 72 *sq. M. cf. lib.* VIII § 12 Thermum] *b* termum *K* hermum *RB* thernium *G* a] in *K* 11 obtimis *R* fugitq. *GL* fugit quae maxima *D* fugella] *r cf. Lachmanni in Lucret. comm. p.* 204 exigua fuga fugella *R* (exigua fuga *spscr.* glosa *del. r*) flagella *GL et in litura h* plagella *K* perpetussimo *R* perpetuiissimo *rd* 12 *Lucil. sat.* XVI 5 *Dous. Gerl.* XVI mo. Ad *B* Fundium] *dh* fundidum *RBDH* 13 : Fundi] fundi *B* (de)lectat *Rr* dilectat *Dd* dilectat *G* delectet *v. Heusdius stud. crit. in C. Lucilium poetam p.* 184 virtus te] *d* uirtute *D* vilicus] *r* uillicu• *R* 14 strenuior *GLK* strenuior *Dd* strenui ior *R* strenuor *Hh* si evaserit] *r* siue uasserit *R* si euaseris *cod. G. I. Vossii, edd. ante α, G. I. Vossius de analogia* II 27 *p.* 690 *Eckst.*. 15 DE SEX COMPARATIVIS INAEQVALIBVS *DL* autem et *add. r* et *add. l* alia nomina in *B* terminata *P* conparatiua *PH* 16 inequalia *P*

bent i brevem vocalem ante 'or', sicut alia quaedam i loco consonantis, quaedam vero consonantem, ut 'bonus melior', 'iuvenis iunior' pro 'iuvenior', 'magnus maior', 'malus peior', 'parvus minor'. 'plus' quoque videtur comparativum esse multi, sed singularis nominativus non invenitur nisi neutri generis, pluralis vero etiam communis, ut 'hi' et 'hae plures' et 'haec plura'. antiqui tamen etiam 'pluria' dicebant, unde Terentius in Phormione: compluria. superlativus tamen ab hoc ipso omnium generum invenitur, 'plurimus plurima plurimum'.

Quae vero tertiae declinationis nomina faciunt comparativa, vel communia sunt in 'is' desinentia et faciunt neutra in e, vel in 'er' sunt masculina facientia in 'is' feminina et in e neutra, vel in 'er', 'es', 'us', 'rs', x, communia vel trium generum, et assumunt 'or' dati|vo correpta i paenultima et faciunt comparativum, ut 'hic' et 'haec fortis' et 'hoc forte, huic forti, hic' et 'haec fortior' et 'hoc fortius'; 'hic acer haec acris hoc acre, huic acri, hic' et 'haec acrior' et 'hoc acrius'; 'hic' et 'haec' et 'hoc pauper, huic pauperi, pauperior' et 'pauperius'; 'locuples, lo||cupleti, hic' et 'haec locupletior' et 'hoc locupletius'; 'hic' et 'haec' et 'hoc sapiens, huic sapienti, hic' et 'haec sapientior' et 'hoc sapientius'; 'hic' et 'haec' et 'hoc iners, huic inerti, hic' et 'haec inertior' et 'hoc inertius'; 'hic' et 'haec' et 'hoc audax, huic audaci, hic' et 'haec audacior' et 'hoc audacius'. 10

Et sciendum, quod omnia in 'or' desinentia comparativa communis sunt generis et mutantia 'or' in 'us' faciunt neutrum excepto uno, quod solum cum sit a positivo quantum ad suam vocem fixo, servavit eius genus, 'hic 11

inaequalia *K* 1 quaedam i] quaedam ante eandem i *P* quaedam eandem i *BDG* 2 melior breuem i iuuenis *B* iuuenis — maior *add. k* iunior] iuuenior *P* iuuentior *H* 3 mailor *L* 4 conparatiuum *P* esse comparatiuum *G* multi] *k* mult• *H* multi• (s) *BG* multi id est multus multi *add. gloss. ad* singularis nominatiuus *pertinente D* nominatiuum *P* 5 neutris *B* generi *K* *post* uero: inuenitur etiam communis ut hi *in litura b* ut hic et heac *P* hae] e *D* 6 antiquitatem etiam *P* *post* pluria: dicebant — compluria *om. P* *Terent. Phorm.* IIII 3, 6 7 formione *Kr* compl(i)ura *Bas. m. alt. ut vid. corr.* hoc *om. H* 9 DE HIS QVAE COMPARARI POSSVNT IN TERTIA *D* De his quae comparari possunt in tercia declinatione *L* 10 in e *add. H* *post* in er: sunt — in er *om. H add. h* 11 facientia] faciunt *P* femina *D* desinentia et faciunt (feminina et in e) *Rr* et] *k om. PK* neutra in e *P* er uel s *k* er uel in es *GL* us] • us *P* uel us uel rs uel x *GLk* 12 communia • trium (t?) gerum *H* et *om. GL* adsumunt *PRBD* or in datiuo casu. Correpta *P* datiuo casu correpta *B* peneultima *P* 13 conparatiuum *P* for(t)is *R* hoc forte] haec forte *P* 14 et haec acris *RHK* et haec agris *B* 16 pauperi hic et haec pauperior *BDGLKr* et hoc pauperius *BGLKr* hic et haec et hoc locuples *Gk* hic et haec locuples *B* lucuples *P* locuples locupletis locupleti hic *H* 17 hic et haec et hoc sapiens sapientior hic et haec iners inertior inertius similiter audax. et sciendum *P* et hoc sapiens] sapiens et hoc *H* 18 hic et haec et hoc iners — inertius *in marg. add. k*, *eadem ante* hic et haec et hoc sapiens — sapientius *exhibet B* 19 huic inerti] ti *k* iner(c)•tior (i) *R* haec audax et hoc. huic *H* 20 audacior] *r* audatior *RDH* audacius] *r* audatius *RDH* 21 sciendum est quod *D* desinentia *om. GL* conparatiua *P* generis sunt *G* 22 faciunt *ex* faciant *corr. B* neutra *PD* 23 fixoū *K* fixum

senex, huic seni, hic senior', quamvis hoc quoque vetustissimi commune accipientes 'hic' et 'haec senex' proferebant. Pompilius in epigrammate, quod M. Varro in libris qui sunt de lingua Latina refert:

tua amica senex.

invenitur etiam 'nequam', quod est indeclinabile trium generum, tam comparativum quam superlativum, ut 'nequam nequior nequissimus'.

Ab adverbiis [vero] derivata in 'ra' desinentibus mutant 'ra' in 'er' et accepta 'ior' faciunt comparativum, ut 'extra exterior', 'intra interior', 'ultra ulterior', 'citra citerior', 'infra inferior', 'supra superior'. similiter in 'erior' faciunt 'post' et 'ante' 'posterior' et 'anterior', 'prope' vero 'pro-
12 pior' facit et 'detero' 'deterior'. a 'saepe' adverbio positivum vel comparativum nomen non legi, superlativum posuit Cato nepos de actionibus ad populum, ne lex sua abrogetur: facite vobis in mentem veniat, Quirites, ex aere alieno in hac civitate et in aliis omnibus propter diem atque fenus saepissimam discordiam fuisse.

'Prior' et 'primus' quaeritur an sit comparativus et superlativus: et di|cunt quidam, quod, cum ordinis sunt, differentiam numeri significant; sicut enim 'alter' de duobus et 'alius' de multis dicitur, [sic] 'prior' de duobus [et] 'primus' de multis dici solet. invenitur tamen saepe 'prior' pro 'melior' positum et tunc sine dubio habet vim comparativi, et 'pri-

GL uel fixo *l* eius] huius *GL* 1 huic seni* (s) *L* uetustissimi hoc quoque *GL* uetussimi *R* 2 senex *add r*. Pompilius *coll. Varr. de l. Lat.* VII 93 *et epigrammate ab eodem in sat.* ὄνος λύρας *prolato (v. Non. p.* 88 *M. et praeclaras Lachmanni in Lucr. p.* 306 *emendationes) eo confidentius quamvis dissentiente Ottone Ribbeckio com. Lat. rell. p.* 215 *scripsi cum Bergkio act. antiq. Marb.* 1851, 29, 231, *quod* pompuius *extat in P;* pomponius *rell. cf. Munkium de fab. Atell. p.* 117. 163 *sq.* Papini ἐπιγραμμάτιον *Varr. Flor.* 3 *Varr. de l. L.* VII 28 *p.* 316 *sq. Sp.* in — Latina *om. P* 4 tua] *r* tu *RB* amica] amici *Varr. Flor.* senex] *cum Varrone P* senex est *rell.* 5 inueniuntur *H* etiam et *B* a nequam *RBDH* est *om. GL* conparatiuum *P* 6 superlatiuum habere ut *GKL* 7 AB ADVERBIIS. *inscr. DL* aduerbis (i) *G* aduerauerbiis *R* uero *om. P* diriuata *P* diriuatiua *R* in * er (r) *B* 8 conparatiua *P* extra **** exterior (exter?) *B* 9 citra citerior] *r om. GL* cytra cyterior *R* *post* superior: Similiter — anterior *add. r* 10 post et ante faciunt *D* ut posterior anterior *PB* propior] *rh* proprior *RH* 11 et detero et deterior *G* aduerbium *P* conparatiuum *P* 12 nomen non legi] *k* non legi nomen *K* nec *GL* uel non *g* *Cato nepos de actionibus ad pop.: Lion Catonian. p.* 109, *orr. R. fr. p.* 223 *sq. M.* cato nepos (catanepos *G*) dicens in mentem nobis ueniat *GL* cato saepissimam prior et primus *P* actionibus] *r* accionibus *R* 13 . Ne *H* abragetur *K* facile *Lion et in utraque ed. (p.* 116 *ed. pr.) Meyerus* 14 ex aere alieno *om. GL add. l* et in aliis omnibus *om. GL add. l* 15 om*nibus *R* per *l* diem atque *om. GL add. l* foenus *PDGLK* sepisimam (s) *Gg* 17 DE PRIOR ET PRIMVS. *DL* prius (m) *R* conparatiuus *P* comparatiuus aut superlatiuus *B* 18 qui**dam *B* ordini *P* sint *GKb* numeri] nomini *P* significant *add. g* 19 duobus ***** (v) et *B* aliis *Rr* sic *om. P* 20 et *om. P* solet dici *R* solent *D* solent *LK* 21 positum pro melior *D* positus *K*

mus' pro 'optimus' et tunc superlativi significationem obtinet. **Virgilius** in VIIII:

primos iuvenum tot miserit Orco,

'primos' posuit pro 'optimos'. quidam autem non absurde con||firmant, 13
quod in numeris quoque potest 'prior' esse comparativus, unde ablativo iungitur, et 'primus' superlativus, cum ad multos componitur et semper genetivum sequitur, et quod 'prior', sicut omnes comparativi, vel ad sui generis vel ad alieni aliquem comparatur etiam, cum numerum significat, ut 'prior Turnus quam Aeneas movit bellum', 'primus' autem, sicut omnes superlativi, ad multos sui generis coniungitur, ut:

Primus se Danaum magna comitante caterva
Androgeus offert nobis

et, quod omnibus est rationabilius, in 'or' desinens commune in 'us' facit neutrum, quod in nullis aliis nisi in comparativis invenitur. et videntur a 'pridem' adverbio nasci, quod abiecta 'dem' accipit 'or' et facit comparativum 'prior', sed i corripuit, quia in nullo comparativo i ante 'or' produci potest; in superlativo vero servavit productionem accepta 'mus' 'primus', ex quo aliud adverbium nascitur 'primo' vel 'prime', unde **Terentius** in **Andria** compositum [dixit]:

Adprime in vita esse utile.

'Magnificentior' et 'magnificentissimus' et 'munificentior' et 'munificentissimus' cum videantur a positivo 'magnificens' et 'munificens' derivari, ut 'eminens eminentior eminentissimus', haec in usu non sunt, sed pro his 'magnificus' et 'munificus', ex quibus comparativum et superlativum et ex similibus secundum praedictam regulam derivari invenio apud vetustissimos. M. **Cato** 14

1 pro optimus — in VIIII *om. P* obtimus *R* obtinet significationem ut *D* optinet *BHL* *Verg. Aen.* VIIII 785 2 VIII *RGL* 3 et primos (*in* primus *corr. B*) *RBDHK* iuuenum primos *Vergilius* 4 primus *B* pro optimos posuit *DG* autem *om. K* absorde *HGK* 5 quod imeris *P* conparatiuum *P* 6 conponitur *P* comparatur *gloss. loco add. r* 7 sicut] uelut *D* conparatiui *P* 8 alienis *P* conpa-ratur *P* 9 aenias *K* 10 moltos *H* ut uirgilius secundo aeneidos. primus *D* *Verg. Aen.* II 370 *sq.* 11 sed | anaum *B* 12 androgeos *R* adrogeus *G; Rom. Fr. hic deficiunt, in Pal. nomen et duae litt. voc. insequentis lacuna hausta* offer *R* 13 in ior *d* 14 neutrum] neum *H* nullis] illis *P* nullis aliis] *k* aliis nullis *K* nisi *inseruit b* conparatiuis (*et sic in sqq.*) *P* uidetur *GL* 15 quod *om. L* abiecta] *h* adiecta *BH* 16 corripit *RrD* corripit *GLK* conparatiuo *H* 17 sernabit *P* productionem] *r* produccionem *R* productionem ·i· accepta *GLK* 18 aliud] aliquod *in* aliquid *corr. P* primo uel prime nascitur *D* prime *b* unde apprime compositum est. Magnificentior *GL* unde — apprimae (*sic*). *om.* dixit, *in marg. add. K* *Terent. Andr.* I 1, 34 19 dixit *om. P* *f.* compositum adprime: Adprime 20 Adprime *b* 21 DE HIS QVAE COMPONVNTVR A VERBO FIO. *D* De his quae componuntur a uerbo facio. *L* 22 uideantur *G* magnificaens *K* munificens et magnificens *P* magnificans et munificans *G* uel magnificens et munificens *g* magnificans et munificans *L* ut eminens ut eminens ut eminens eminentior (*sic*) *R* 23 pro *ex* per *corr. B* 24 et *om. GL* ex] E• (t) *R* E *BDHK* comparatiuum uel superlatiuum *RBDHGLK* 25 supradictam *GL* uetustisimos *G* ut M. *GL* M. Cato contra Thermum de Ptolemaeo: rege] *sic*

contra Ther|mum de Ptolemaeo: rege optimo atque beneficissimo. Terentius in Phormione:

Quoduam arbitrare? - Nescio. - Atqui mirificissimum.

Accius in VIIII didascalicon:

Et magnificissimei excelsissimeique honore.

Cum igitur comparativa proprie ad positivum fieri soleant, invenitur tamen saepe comparativus pro positivo per se positus, ut Virgilius in V:

comites senioris Acestae,

pro 'senis'. est quando pro positivo positus minus eo significat et nulli comparatur, ut:

Tristior atque oculus lacrimis suffusa nitentes,

'tristior' enim hic 'ex parte tristis' si|gnificat, et:

Iam senior, sed cruda deo viridisque senectus;

est quando ad contraria comparatur et minus positivo significat, ut: mare Ponticum dulcius quam cetera. hic enim non ad dulcia, sed ad amara facta comparatione ostendit, parvum aliquid dulcedinis | quam cetera habere Ponticum mare; est quando superlativo comparatur, ut 'Achilles fortissimo Troianorum Hectore fortior fuit'; est quando comparativus ad com-

recte distinxit Meyerus l. § 8 *l.* 1 contra quae thermum *P*: Q. *inde* Thermum *legendum videatur: at fuit Lucius praenomen Thermi* contra Thermum] *om. L add. l* di (*i. e.* dicit) *G* termum (h) *B* ptolemeo *PGDLK* ptolomaeo *k* ptholomeo *RBH* ac *L* 2 therentius *P* terenutius *K* *Ter. Phorm.* V 6, 31 in formione *add. l* formione *RK* 3 quidnam *RH* quid enim *K* quoduam arbitrare nescio *om. GL* adquin *P* atquin *BGL* anqui* (n) *H* atque *K* mirificissimum] *rl* mirificissimom *R* mirificissimus *H* munificissimum *GKL* munificissimus *h* 4 actius *H* VIIII *om. P in* VIII *mut. b* diascalicon *H* didascalion *K* dedascilicon *GL* didascalon *l* 5 magnificissime *libri, nisi quod* magnicissime *H, corr. h* excelsissimique] excellissime. excellicissimique *PR* excellissime excellissimique *B* excelsisime excellentissimique *G* excellissime (excellissimique) *D* excellissime excellissimeque *Hh* excellissime excellentissimique *Ll* excellissime excelsissimique *K* magnificissimi excelsissimi honore (*om.* et) *Krehlius haud improbante Madvigio opusc. acad.* I *p.* 93. *trochaicis numeris:* magnificissimi | Excelsissimique honore *inclusit God. Hermannus de L. Attii libris didascalicon Lips.* 1842. 4. *p.* 7. *Sotadeum* Et magnificissimi excelsissimique honore *restituit Lachmannus in ind. lect. Berol. hib. a.* 1849 *p.* 6 *sq.* *post* honore ALITER *inscr. D* 6 ad positiuum proprie *P* proprie] *rk* propriae *RBHK* 7 saepe] *r* sepae *R* per se positus] ppositus *P* possitiuus *G* *Verg. Aen.* V 301 in V *om. P* in V aeneidos *D* 8 omites *P* senionis *L* uel senioris *l* aceste *P* aceste *D* arhestae *L* acheste *G* 9 senis aceste *D* positiuo comparatiuus positus *RHGKl* positiuo comparatiuus ponitur *L* positus et minus eo *B* eo] in eo *G* 10 *Verg. Aen.* I 228 11 tristior et lacrimis oculos *DK cum libris Vergilianis et sic Prisc. lib.* XVII § 167 suffussa *K* sufussa *G* nitentis *Med. Rom. Fr.* (*deficit Pal.*) 12 significat tristis *GL* significat. Ideo comparatiuus modo minus positiuo significat. Et *D* *post* significat: et — significat *om. R add. r* et: Iam] Etiam *B* *Verg. Aen.* VI 304 13 cruda *in litura b* de eo *B* 14 conparatur *H* mare *etc.*] *Sall. hist. fr.* III 51 *p.* 232 *Kr. v. infra lib.* XV § 18 *quosque laudat Kritzius l. c.* 15 dulcius est *R* cetera (caetera *L*) maria *GL* ad dulcia] *r* adultia *R* dultia *D* sed amara *H* 16 comparitione *D* parvum] *rb* parum *R* pa*** (rum?) *B* aliquid paruum *P* dulcedinis] *b* dulc**dinis *B* cetera] *b* ceter* (ū?) *B* 17 more *P* superlativo] *P* superlatiuo comparatiuus *RBDHGLK* comparatiuus superlatiuo *gk* acchilles *P* achiles *GL* 18 haectore *PRDH* quando] quod *P*

parativum comparatur, ut 'fortior Achilles Hectore, fortiore Patroclo'. Homerus in alpha Odysseae:

Εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοίατο νοστήσαντα
Πάντες κ' ἀρησαίατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
Ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε.

Cicero Philippicarum II: quis interpretari potest, impudentiorne, qui in senatu, an improbior, qui in Dolabellam, an impurior, qui patre audiente, an crudelior, qui in illam miseram tam spurce, tam impie dixeris?

Et sciendum, quod apud Latinos diminutionem quoque accipiunt quae- 16 dam comparativorum, ut supra diximus, quod apud Graecos non invenitur, ut 'grandiusculus', 'minusculus', 'maiusculus', 'meliusculus'. omnia | tamen haec a neutro comparativi adiectione 'culus' invenio fieri: [ut] 'grandius grandiusculus', 'melius meliusculus', sic et cetera, quae sunt similia.

'Tam' et 'quam' adverbia tum comparativo vel superlativo adiciuntur, cum duo vel plures comparativi vel superlativi diversae significationis positi inter se aequantur vel idem geminantur, ut 'tam iustior quam felicior Aeneas Hectore'. Cicero pro Deiotaro: istam, inquam, dextram non tam in bellis neque in proeliis quam in promissis et fide firmiorem, bis enim 'firmiorem' intellegendum. 'minus' autem adverbium 17

1 acchilles *P* achiles *GL* haectore *PRDH* fortiore et *B* patroculo *GL* Homerus — impie dixeris *om. P* Homerus — *ἐσθῆτός τε om. GL in*
primo itineralis
marg. add. l *Hom. Od.* I 163 *sqq.* 2 a ΟΔΙCIAC *l* odisseae *RB* odissia* *Dd* odysse *K* 3 *Eἰ* — *ἐσθῆτός τε lac. relicta om. H* ΕΙ ΚΕΙΝΟΝ ΤΕ ΠΗΚΗΕΝΕΙΔΟΤΟΤΑΝΟC ΤΗΕΑΝΤΑ ΠΑΤΗΚΑΤΗC ΑΤΑ ΤΕΛΑΦΛΙΟΤΗΡΟ ΠΙΟΔΑC ΕΙΦΛΙΕΙΟΤΕΡΟΙ ΧΡΥCΠΙΟ ΠΡΕC ΤΕ ΤΑΝΤΟC ΤΕ. *R* ΚΙ ΚΕΙΝΟΝ ΤΕΙΘCΑΚΗΝ ΑΕΙ ΔΟΙ ΑΤΟ ΝΟCΤΗ ΕΑΝΤΑ ΠΑΝΤΕC. ΚΑΡΗCΑΙΑ ΤΕΛΑΦΡΟΤΕΡΟΙ ΠΟΔΑC ΕΙΝΑΑΦΗΙΟΤΕΡΟΙ ΧΡΥCΟΙΟ ΤΕ ΕCΕΝΤΟC ΤΕ. *B* ΕΙ ΚΕΙΝΟΝ
Α ΔΕ C Ε Ο ΝΟ C ΘΑΝΕΙΝΑΙΑΦΝΕΙΟ
ΤΕΙΘΑΚΗΔΕΙΟΙ. ΑΓΟΝΟ*** ΕΑΝΤΑ. ΠΑΝΤΕC ΚΑΡΝCΑΙΑΤΗΕΛΑΦΡΟΤΕΡΟΙ. Ι*************** ΟΤΕ
ΧΡΙCΟΙΤΕCΤΕΤΟΥCΤΕ illum q. ulixen deli insola uero agone
ΡΟΙ ****************** *Dd* ΕΙ ΚΕΙΝΟΝ ΤΕΙΘΑΚΗΝ ΔΗΛΟΥ ΔΕ ΑΓωΝΟC ΕΑΝΤΑ (nomen herois
eante nomen proprium per arma prudentior
eas caulos eanti eanta *ad marg.*) ΕΑΝΤΟC ΚΑΡΗC ΑΙΑ ΤΗΛΑ ΦΡΟΝωΤΕΡΟC ΥΙΘΑΗΙ (ΥΙΘΑΗC
esse ditiore auroq. pectoreq.
nom̄ proprium *ad marg.*) ΕΙΝΗΙ ΑΦΝΕΙΟΤΕΡΟΙ ΧΡΥCΟΙΤΕ CΘΕΤΟΥΤΕ *add. infra* talis sèmus (?) ΚΑΡΗC prudentior mariuis eante ditiore auro et pectore quam ΥΙΑΗC. *l* ΚΙΚΕΙΜΟΗΙΤΕΙΘΑchen ΑΥΤΟΥ ΑΤΟΜΟC ΤΝΕ ΑΝΤΑ ΠΑΝΤΕC ΚΑΡΕΚΑΤΑΤΕΛΑΦΡΟΤΕΡΟΙ ΠΟΔΑC ΕΙΑΝΦΝΕΟΤΕΡΟΙ ΧΡΥCΟΤΕΕCΘΕΤΟCΤΕ. *K* 6 *Cicero Philipp. orr.* II 38, 99 philipicarum *G* interpretari] *b* interpretare *BGLK* inpudentiorne *RB* impudentior nequis in *GLK*
im
7 an probior *Rr* inprobior *B et in litura h* dolobellam *RH* dolobellum *BDGLKrh* impurior patre *GL* 9 quam impie *GK* impie] *r* ipropriae *R* dixeris] *b* dixerit *B* 10 DE DIMINVTIVIS. *D* deminutionem *P* 12 minusculus manusculus maiusculus *P* maiusculus minusculus *GL* minusculus *om. K, post* meliusculus *add. k* Omni *P* 13 a *add. d* neutri comparatino *GL* comparatiuo *DK* adiecia *P* ut *om. PH* 14 melius — similia *om. P* sic cetera. *DH* quae *** sunt (*in lit.* non *a b ut vid. add.*) *B* 15 DE TAM ET QVAM IVNCTIS COMPARATIVO (ET SVPERLATIVO *D*) *DL* superlativo] *r* superlaua *R* 16 significationis] *h* significationes *H* 17 geminatur *P* Aeneas] *k* aenias *K* 18 haectore
v
PRDHb *Cic. pro Deiot.* 3, 8 iotaro *P* dei tauro *GL* deiotoro *g* dea taro *K* dextram] *d* dexteram *DG* 19 tam imbellis *L* proeliis] *r* p̄liis *P* preliis *R* promisis *GK* fidei *P* 20 intellegendum est. *R* DE MINVS. *DL*

est quando cum positivo iunctum contrariae significationis comparativum demonstrat, ut 'minus stultus' pro 'prudentior'. Terentius in eunucho:

hoc nemo fuit
Minus ineptus,

pro 'prudentior'. est tamen quando pro 'non' adverbio ponitur, ut|| 'minus bonus' pro 'malus'. 'magis' quoque [adverbium] non solum positivo, sed etiam comparativo iungitur, quando ipse comparativus vel ad se vel ad alium comparatur, ut 'Achilles Aenea fortior magis quam iustior' et 'Aiax Vlixe fortior magis quam Diomede'.

Et comparativus quidem gradus ablativo casui adiungitur utriusque numeri, interdum tamen etiam nominativo, quando 'quam' adverbium sequitur, superlativus autem genetivo plurali vel singulari, quando ipsum nomen singulare multitudinem significat, ut: fortissime gentis. |

DE SVPERLATIVO.

III 18 Superlativum est, quod vel ad plures sui generis comparatum superponitur omnibus vel per se prolatum intellectum habet cum 'valde' adverbio positivi, ut 'fortissimus Graecorum Achilles' id est 'fortis super omnes Graecos'; sin autem dicam 'fortissimus Hercules fuit', non adiciens quorum, intellego 'valde fortis'. tale est apud Ciceronem pro M. Marcello: simillimum deo iudico, pro 'valde similem deo'.

Et sciendum, quod ex eisdem formis sive terminationibus supra dictarum in comparativis partium orationis fiunt etiam superlativa. sunt igitur formae superlativorum octo: duae quidem, in quas pleraque desinunt superlativa, 'rimus' et 'simus', sex vero, in quas pauca desinunt, 'limus', 'ximus', 'timus', 'remus', 'fimus', 'nimus'. et omnia superlativa mobilia sunt, id est mutatione 'us' in a faciunt feminina et in 'um' neutra.

1 cum *om.* *D* cum positiuo *r* copositiuo *R* cum positiuum positiuo uel iunctum *P* cum positiuo positum uel iunctum *B* significationis (e) *D* 2 *Ter. eunuch.* II 1, 20 *sq.* eunucho] *h* enucho *H* eunocho *G* iunacho *K* euchochoc nemo *P* 5 estamen *P* 6 DE MAGIS IVNCTO POSITIVO ET COMPARATIVO. *DL* quoque *add.* *k* aduerbium *om.* *P* 7 quando etiam ipse *K* quando etiam comparatiuus ipse *G* comparatiuus ipse *L* 8 alium sit conparatum *P* alium *** comparatur (lit) *B* acchilles *P* achiles *GL* Aenea] *k* aenia *K* iustior fuit et *P* 9 ulixes *P* magis *add.* *h* diomide *GLK* 10 DE NVMERO CVI VERE COMPARATIVVS ET SVPERLATIVVS IVNGITVR. *D* cui casui comparatiuis et superlatiuis iunguntur. *L* Et comparatiuus — fortissime gentis. *om.* *P* iungitur *L* iunguitur *G* utriusque numeri adiungitur *D* 12 adiungitur plurali *K* plurali adiungitur *k* singulari iungitur *D* singulari adiungitur (adiunguitur *G*) *GL* 13 fortissimae *G* *Verg. Aen.* I 96 14 FINIT DE COMPARATIVO INCIPIT DE SVPERLATIVO. *D* DE SVPERLATIVIS *LK* 15 comparatum] *rl* comparatur *R* (*L?*) superponitur] *r* semperponitur *R* 16 valde] uel de *P* 17 ut fortissimus, ut fortissimus grecorum acchilles *P* achiles *G* fortis *ex* fortes *corr.* *H* 18 hercolis *K* adiciens] *l* addens *GL* 19 fortis ualde *K* ualde forti ut apud *P* tale] *b* Tal** *B* *Cic. pro Marc.* 3, 8 pro M. Marcello] *om.* *PDGL* pro marcello *l* Marcello] *r* marcelliuo *R* 20 simillimum illi deo *L* 21 sciendum est quod *k* hisdem *GL* forme *P* 23 plerumque *P* pleraque ***** (multa) *B* 24 rimus] nomina rims *in litura* *b* rimus simus *D* simus et rimus *GL* pauca] *h* pauce *H* desinunt *om.* *D* 25 remus] *b* tremus *PBGL* 26 sunt per tria genera id est *D* mutationem *P*

In 'er' igitur desinentia positiva cum sint adiectiva sive secundae seu 19 tertiae declinationis, accepta 'rimus' faciunt superlativum, ut 'pulcher pulcherrimus', 'miser miserrimus', 'pauper pauperrimus', 'acer acerrimus'. excipitur 'dextimus' et 'sinistimus' pro 'dexterrimus' et 'sinisterrimus'. Sallustius in Iugurthino: Sulla cum equitatu apud dextimos, in sinistra parte Mallius cum funditoribus.

In 'us' vero terminantia secundae declinationis assumunt genetivo s et 'simus' et fa||ciunt superlativum, ut 'clarus clari | clarissimus', 'doctus docti doctissimus', 'perditus perditi perditissimus', exceptis anomalis, id est inaequalibus, quae sunt 'bonus optimus', 'malus pessimus', 'magnus maximus', 'parvus minimus', 'multus plurimus'.

Excipitur etiam 'maturrimus', cuius cum positivus 'maturus' sit, tamen, quasi a nominativo 'matur', qui nunc in usu non est, nascatur, in 'er' desinentium regulam servavit, id est in 'rimus' terminatur. invenitur tamen etiam 'maturissimus' secundum analogiam in 'us' terminantium. Cicero ad Herennium libro V: quibus virtutibus omnem tueri vitam possint, eas in aetate maturissima velint comparare.

'Nuperrimus' etiam proferebant antiquissimi, unde adverbium posuit 20 Cicero in tertio ad Herennium: et quoniam nuperrime dictum

1 DE RIMVS. *D* ER. *L* igitur] *l om. GL* secunde *P* declinationis seu tertiae *GL* 2 superlatiua *R* ut pulchre *R* 3 miser miserrimus *om. P* miserrimus] *r* miserimus *R* acer acerrimus miser miserrimus pauper pauperrimus *GL* pauperimus *R* acer acerrimus *om. P* acerimus *R* 4 Excipiuntur *RBDH* senistimus *K* dexterrimus] *r* dexterimus *R* sinisterrimus] *r* sinisterimus *R* 5 Sallustius] *r et sic fere constanter*, Salustius *hic et plerumque vett. equidem ubique illam scribendi rationem secutus sum* Sallustius — funditoribus *om. P* *Sall. Iug.* 100, 2 in iugurthino *add. gl* Iugurthino] *r* iugurtino *R* sylla *RBDHK* silla *G* aequitatu *HK* eaquitatu *Rr* dextinos *D* dextros, extremos, extimos *vv. ll. codd. Sall.* 6 senistra *K* partre *L* Mallius] *sic etiam* § 22 malleus *K* A. Manlius *Sallustius* com *H* fundatoribus *G* fundiatoribus *L* 7 DE SIMVS. *D* VS. *L* uero *add. gl* assumunt] *r* adsumunt *PRBH* genetivo s et] *r* genetinos et *R* 8 simus faciunt *PGL* clari clarissimus clarus *P* doctus docti doctissimus *om. P* 10 DE INAEQVALIBVS *DL* obtimus *R* 11 minimus] *d* minus *D* plurimus. haec enim inaequalia sunt. DE RIMVS ITERVM. *D* De rimus iterum *L* 12 Excipi**tur (un) *B* maturimus *G* cuius cum — in us terminantium *in litura d* cum *add. r* sit] fit *GL* 13 quasi] *k* quia quasi *GLK* nunc *om. GL* usu] ·su· *P* u*su (s) *G* nascitur *GL* uel nascatur *l* in R. *PK* in *r (e) *B* 14 seruabit *R* rimis *Hh* 15 etiam tamen *GL* maturrissimus *B* maturism; secum. l. analogiam *P* ut cicero dicit ad *K* ut cicero dicit in aetate maturissima. Nuperrimus (Nuperimus *G*) *GL* ad Herennium — eas *in marg. add. l* Cicero — comparare *om. P* *rhet. ad Herenn.* IIII 17, 25. *Priscianus huius operis in sex libros divisione utitur, cf. praef. ed. Kayserianae p.* XII *sq.* 16 Herennium] *d* herentium *D* in *Dd* uitam tueri *libri rhet. ad Her.* 17 possint *K* eatate *K* maturis comparare *Rr* compare *K* 18 Nuperrimus] *r* Nuperimus *R* etiam superlatiuum proferebant *B* etiam a nuper aduerbio proferebant antiqui ut cicero quoniam nuperrime dictum est facile *GL* (ad Herennium lib. III. Et *post* cicero *add. l*) antiquissimi proferebant. Vnde cicero aduerbium protulit nuperrime *P* antiquisssimi (*sic*) a nuper aduerbio, posuit *K* Vnde aduerbium *add. k* 19 *rhet. ad Her.* III 10, 18 ad Herennium *add. k* et *om. rhet. libri Par.*

facile memoriae mandatur, qui superlativus magis ab adverbio in 'er' desinente videtur nasci. nomen enim positivum in 'us' | desinit, ut Capro videtur, 'nuperus', cuius accusativum Plautus profert in captivis:

Recens captum hominem, nuperum et novicium.

et bene: ut 'super superus', sic 'nuper nuperus' debet esse. Livius in Odyssea:

Inferus an superus tibi fert deus funera, Vlixes?

Tertiae vero declinationis nomina, quae habent superlativum, absque in 'er' desinentibus, de quibus supra dictum est, cetera genetivo assumunt 'simus', ut 'locuples locupletis locupletissimus', 'vilis vilis vilissimus', 'sapiens sapientis sapientissimus', 'iners inertis inertissimus', 'concors concordis concordissimus', 'audax audacis audacissimus'.

Excipiuntur haec: 'facillimus', 'difficillimus', 'gracillimus', 'humillimus', 'simillimus', 'dissimillimus', 'agillimus', quorum, cum in 'is' desinunt,
21 positivi abiecta 'is' et assumpta 'limus' faciunt superlativos. excipiuntur etiam in 'bris' desinentia: 'ris' enim in 'er' mutant et accepta 'rimus' faciunt superlati|vum, 'salubris saluberrimus', 'celebris celeberrimus'. Cicero in II ad Herennium: locus quaeritur celebris an desertus. Ovidius tamen 'saluber' dixit et 'celeber' in IIII || fastorum:

7714 *Herbip. m. pr.* dictum est *k* reliqua *s.* reliquum *ante* quoniam *add. iidem codd. rhet. praestantissimi cum aliis* 1 facillime *Erf. Leid.* 3 *librorum ad Her. cf. Halmium ad Cic. de imp. Pomp. or. p.* 210 *anal. Tull.* 1 *p.* 25 memoria *GL* 2 nasci nidetur *P* positum *P* Capro] *cf. lib.* XIIII § 38 *Osannum de Fl. Capro p.* 12 3 uide**tur (ba) *R* accusitium (a) *R* *Plaut. capt.* III 5, 60 (*v.* 718) profert dicens captum hominem *GL* 4 nup|erum *P* nuper *Plaut. Vet.* et *om. Non. p.* 143, 15 *M.* n***cium (u) *P* nonitium *RDH* nobicium *Kk* 5 bene dixit. ut *K* esse *add. k* Livius] *r* Liu* (s) *R* Libius *BHGLK* Laeuius *Osannus anal. crit. p.* 38 *cf. p.* 33 *sqq.* 6 in *om. P* odissea *P* odissia *R* odyssia *BHLd* odyssa *D* odisia *G* odysia *K* 7 an *add. r* ulyxes *H* *versum Saturnium constituit Corssenius origg. poes. Rom. p.* 202. *idem metrum agnoverat God. Hermannus elem. doctr. metr. p.* 624, *qui comparat Hom. Od.* X 64; *ad Od.* XI 135 *versum refert Düntzerus de versu Sat. p.* 45. *heroum esse post Merulam ad Enn. p.* LXXXVIII *sq. censuerunt alii, partim cum Merula ad ipsum Livium referentes (Bothius poet. scen. lat.* V 1 *p.* 14 *sq.), partim ad Laevium (Osannus l. l. Eggerus serm. Lat. vet. rell. p.* 121). *cf. etiam lib.* VII § 57 *lib.* VIII § 60 8 DE SIMVS ITERVM. *DL* 9 . Cetera uero genitiuo *B* adsumunt *RBH* 10 lociples locipletis locipletissimos (v) *ex* locuples *etc. corr. K* locuplex (s) *H* lopcupletissimus *H* locupletissimus uilis uilissimus *PR BDH* 11 inerti *P* 12 audax audacis audacissimus *om. P* audicissimus (a) *G* 13 DE LIMVS. *DL* gragillimus simillimus difficillimus *K* homillimus *in marg. add. k* 14 dissimillimus] *g om. GLK* disimillimus *l* cum *add. h* quorum — abiecta is *in litura D* in i desinunt *P* desinunt *om. R, post* cum *add. r* 15 adiecta *P* is] *r* his *R* adsumpta *P* addita *rell.* 16 etiam *om. P* DE RIMVS ITERVM. *D* accepta *K* 17 ut salubris *G* saluberrimos *P* celeberrimos *P* celeberimus *R* Cicero — desertus *om. P* 18 *rhet. ad Her.* II 4, 7 in II *add. k* ad Herennium *om. GL add. l* disertus *G* 19 celiber *K* in IIII — deorum *om. P* in IIII fastorum *tolerari quidem h. l. potest, equidem tamen crediderim haec verba vel post* et *p.* 97, 2 *transponenda vel tamquam insiticia uncis includenda esse* factorum *H* *Ovid. remed. am.* 704

Phoebe saluber ades

et:

Circus erit pompa celeber numeroque deorum.

ergo magis secundum analogiam in 'er' terminantium faciunt superlativum. Etiam 'veterrimus' notandum, quod, cum in 'us' desinat eius positivus, tamen formam in 'er' terminantium servat in superlativo, 'veterrimus' quasi a 'veter' positivo, quod Capri quoque approbat auctoritas et usus antiquissimorum. Ennius:

Cum veter occubuit Priamus sub Marte Pelasgo.

cuius etiam comparativum 'veterior' protulit Plautus in Bacchidibus:

Senem †tibi dedo illum veteriorem, lepide ut lenitum reddas.

In 'ximus' duo desinunt: unum anomalum a positivo in 'us' desinente IIII secundae declinationis, 'magnus maior maximus', alterum ab adverbio, 'prope propior proximus', quod tamen quando | pro 'cognato' accipitur, positivi significationem habet ideoque a legis latoribus etiam comparative profertur, apud quos saepe invenitur 'proximiores [id est propiores] cognati', ut Vlpianus libro XLVI ad edictum: si quis proximior cognatus nasceretur. Vegetius Renatus rei militaris libro primo: sed latera eorum subducantur ab hostibus, ne possint vulnus accipere, et proximior dextra sit, quae plagam possit inferre. nec mirum, cum apud Graecos quoque inveniuntur

1 Phoebe] *r* foebe *R* phoephe *K* ades et] adesses *K* 3 *Ovid. fast.* IIII 391 celiber *K* celebris *libri aliquot Ovid.* 4 superlatiuum faciunt *P* 5 veterrimus] *k* uiterrimus *K* *post* ueterrimus: notandum — ueterrimus *om. G add. g* desinunt *P* 6 terminantium in er *K* serua[t] *Rr* seruant *P* euterrimus *P* uiterrimus *K* 7 positiuo ueter *GL* Capri] *cf. lib.* VI § 80. *ad opus de dubiis generibus utrumque l. refert Osannus de Fl. Capro p.* 11 adprobat *PBRH* auctoritas approbat *GL* 8 antiquisimorum *K* Ennius] *r* enius *R* *Enn. ann.* I 23 *E. S.* I 12 *Ilbg.* I xvi *p.* 6 *cf. p.* XXIV *Vahl.* 9 uter *P* [o] accubuit *K* Pelasgo] *d* pelasco *D* phelargo *L* 10 cuius] *g* cum *GL* uterior *P* ueterrior *H* Platus *B* *Plaut. Bacch.* V 2, 30 (*v.* 1150) bachidibus *RBDGLK* 11 Senem tibi dedo illum veteriorem] *sic libri Plautini ex Prisc. interpolati cf. lib.* VI § 80 senem illum tibi dedo ulteriorem *Plauti libri opt.* lepide] *bd, Plautus* lapide *PBD* lapide* (m) *R* lapidem *GL* lapidum *K* liuitum *B* 13 DE XIMVS. *L* 14 aduerbium *P* 15 propior] *r* proprior *R* quod tamen — sit superlativus *p.* 98, 2 *om. P* quando *om. G* 16 comparative] *d* comparatiuae *BD* 17 quos] *b* uos *B* propiores] *r* propriores *R* 18 Vlpianus — nasceretur *om. GL add. l* *Vlpiani verba a Prisciano laudata extant etiam in dig.* XXXVIII 8, 1, 8, *inter Vlpiani fragmenta ea posuit Dirksenius fragm. ICtorum Rom. p.* 107 ut p̄ *R* uulpianus *r* ulpi[anus] *D* ulp *H* ianus *in mg. add. h* plinius *l* XLVI] *Putschius cum dig. l. l., quem numerum recte se habere docuit Dirksenius l. l. ann.* 30. XXV ut *RDKl* XXVI *B* XXV *H* aedictum *K* si quis] sicque *K* 19 nasceretur] nasci speretur *Vlpianus dig. l. l., et sic f. ipse Priscianus* Vegetius] *rh* Vegitius *R* negetus *GL* Vegitus *H* Vigitus *K* Vegicius senatus *B* *Veg. de re mil.* I 20 *extr.* primo libro *GL* 20 sed] ut et *Vegetius* ut *codd. Veg. M et N ap. Stewechium* 21 et] ut *RH* dextera *G* dextra sit *add. r* quae] *rb* quam *RBD* plaga *B* 22 infere *L* cum *om. G*

huiuscemodi, ut Aristoteles ἀπὸ τοῦ 'ἔσχατος' 'ἐσχατώτατος' dixit, cum 'ἔσχατος' [id est 'extremus'] sit superlativus.

22 In 'timus' desinit unum anomalum, 'optimus', et ab adverbiis sive praepositionibus derivata haec: 'intra interior intimus', 'ultra ulterior ultimus', 'citra citerior citimus' - Cicero de re publica VI: ex quibus erat ea minima, quae ultima a caelo, citima terris, luce lucebat aliena. Afranius tamen etiam positivum eius 'citer' protulit in patella teste Aruntio - | et praeterea 'dextimus' et 'sinistimus'. 'extimus' quoque pro 'extremus' dicebant antiqui. Varro περὶ αἱρέσεων: porro inde ab uno quoque compito ternae viae oriuntur, e quibus singulae exitum ac τέλος habent proprium. a primo compito dextimam viam munit Epicurus. Caelius in primo historiarum: dextimos in dextris scuta iubet habere. Sal-|| lustius in Iugurthino, ut supra diximus: Sulla cum equitatu apud dextimos, in sinistra parte Mallius cum funditoribus. Plinius in VI naturalis historiae: Dyrrachium, Cannsium, Apuliae extima.

1 huiuscemodi *om. K, post* quoque *p. 97, 22 add. k* aristot^e^lis *Rr* aristotiles *H* Aristoteles] ἐσχατώτατα *iam dictum est a Xenophonte hist. Gr.* II 3, 49; *in Aristotelis scriptis, quae nunc servata sunt,* ἐσχατώτατος *non legitur:* ἐσχατώτερον *dixit in metaph.* VIIII 4 ἀπὸ — ἐσχατώτατος *om. H add. h* αροθου *h* ἔσχατος *om. RDG add. r* εcχατοτατοc *libri* dicit *LK* 2 ἔσχατος id est *om.*, εχατοc *in marg. add. H* id est cum extremus *K* 3 DE TIMVS. *D* TIMVS. *L* unum anomalum desinit (disinit *G*) *GL* obtimus *R* adverbiis] *g* aduerbis *G* 4 propositionibus *P* 5 ciciterior *R* Cicero — Aruntio et *om. P* *Cic. de re p.* VI 16, 16 (*somn. Scip.* 3) re puplica *GK* rep.•••• VI *R* in VI *D* ·UI· libro *G* VI •• (II) libro *L* ·VI· *K* ·VI·^lī^ *k* 6 ultima a caelo] *r* ultima caelo *R cum somnii Bamberg. al.* citimū^uel s^ a *GK* citimum a *L* citim^a^um a *Dd* 7 afranus *K* affranius *G* *Afranius in patella: p.* 181 *Roth. Neukirch. de fab. tog. p.* 233 *Pateliae fr.* IV *p.* 165 *Ribb.* 8 patellea *BDHGk* patellèa *d* patellia *L* Patelia *Ribbeckius l. l.* patelle. ^actra^ atesa teste *R* Aruntio] arruntio *BD, quae forma nominis plerumque a lapidibus usurpatur: at* Aruntio *praebent inscrr. ap. Manutium orthogr. p.* 78, 5 (*inscr. Neap.* 475) *et* 6, *Neap.* 4357 *al. grammaticus h. l. laudatus est* Arruntius *s.* Aruntius Celsus, *cuius testimonio plerumque cognomine adiecto utitur Priscianus, cf. ind. de quo homine v. Graefenhanium Gesch. d. Philologie* IIII 166 *et* 307 *sq. quosque laudat p.* 307 *n.* 150: *ad locum nostrum spectat Ritschelius parerg.* I 368 .Praeterea *P* dextimus] *r* diximus *R* sinystimus *P* senistimus *K* 9 quoque *om. G* pro *om. H* extremo *P* Varro — Apuliae extima *om. P* *Varro* περὶ αἱρέσεων: *p.* 300 *ed. Bip. sat.* LXVII 1 *p.* 188 *Oehl; versibus senariis h. l. describere conatus est Roeperus in philologo* VIIII 251 *in hunc modum:* porro índe ab unoquóque compitó viae | ternae éxoriuntur, é quibu' singulae éxitum ac | telós habent proprium. a prímo compitó viam | munit Epicurus déxtimam .... ΠΗΡΙ *R* περὶ αἱρέσεων] *om. H* ΠΗΡΙ ΑΙΙΙCEON *B* ΠΗΡΙ ΑΙΠΕCΕωΝ *K* ΑΕΡΙCΕΟΝ *GL* 10 quoque ab uno *K* uiae *om. GL add. l* uice *K* 11 ex *HLK* extume ad caelos *codd. Nonii* 94, 29 ad caelos *k* ac telos *K rell.* 12 competo *K* munit. Epicurus caelius (coelius *K*) *RDHK* *Caelius in* I *hist. p.* 191 *Kr. fr.* 20 *p.* 316 *Roth. Epicurium Caelium historicum ex h. l. elicuit Falsterus mem. obsc. p.* 52! 13 dextimos in *add. k* *Sallustius in Iugurthino* 100, 2: *v. supra* § 19 14 eugurthino *G* sylla *RBDHK* silla *GL* aequitatu *HK* 15 malleus *K* fundatoribus *G* 16 *Plin. n. h.* VI 34, 39, 217 VII. *b* Dyrrachium] *r* dyrichium *R* dyrachium *H* dirrachium *BDGL* dyrracheum conuseum *K* 17 extimam *RBD* dextimam *G*

In 'remus' - quae sola forma e habuit longam in paenultima, cum omnis forma superlativi i correptam habeat ante 'mus', ut 'pulcherrĭmus', 'doctissĭmus', 'sapientissĭmus', 'maxĭmus', 'ultĭmus' - ab adverbiis sive praepo- 23 sitionibus venientia desinunt haec: 'extra exterior extrēmus', 'supra superior suprēmus', 'post posterior postrēmus'. ex quo apparet, neque a 'supero' neque a 'postero' fieri comparativos sive superlativos, sicut neque ab 'infero' 'infimus', quod solum in 'fimus' desinit, sed ab adverbio 'infra' 'inferior infimus'. nam si essent a [nomine] 'supero', 'postero', 'infero', servassent regulam in 'us' terminantium secundae declinationis, quae in 'simus' faciunt superlativum.

In 'nimus' unum anomalum desinit, 'parvus minor minimus'.

In 'rimus' a verbo unum invenitur, 'detero deterior deterrimus' et unum anomalum, 'plurimus'.

In 'simus' etiam unum anomalum invenitur, 'pessimus'. nam 'novis- 24 simus' videtur | [secundum analogiam] a 'novo' factum. ab eo autem, quod est 'ante anterior', superlativum [in usu] non inveni. a 'paene' autem adverbio superlativum in 'simus' protulit Plautus in mustellaria:

Ita mea consilia pervortit paenissime.

item ab eo, quod est 'penitus' adverbium, superlativo usus est idem in Persa:

Furtivam adductam ex Arabia penitissima.

sciendum tamen, quod etiam nomen invenitur, 'hic penitus, huius peniti', ex quo magis superlativus gradus nascitur. Plautus in asinaria:

Etiamne? - Age quaeso hercle usque ex penitis faucibus.

1 DE REMVS *D* renus *R* lo^{m}gam *H* penultima syllaba communis (cum omnis *b*) forma *B* 2 formas perlatiui *P* habeat correptam *P* ut *om. RHGLK* 3 sapientimus *G* sapientissimus maximus ultimus *om. P* sine praepositionibus *add. r* 4 venientia] desinentia *P* desinunt haec supremus extremus postremus. ab aduerbiis supra extra post. Ex quo *D* superior *add. h* 5 post] prae *P* 6 sive] uel *DGL* nec *GL* 7 DE FIMVS. *D* quod] quando *D* solum infimus *H* 8 nomine *om. P* inferos *P* 9 seruasent *K* diclinationis *G* 10 faciunt] *P* proferunt *rell.* *post* superlatiuum: et facerent superissimus inferissimus *add. H* et facerent superissimus inferissimus et cetera *RBGK* et facerent superissimus et inferissimus et cetera *d* et facerent superissimus inferissimus et caetera *L* 11 DE NIMVS ET ANOMALIS. *D* nimus *inscr. L* 12 rimus *inscr. L* a verbo] *h* aduerbio *H* unum a uerbo inuenitur *K* unum inuenitur a uerbo *GL* uno *P* deterimus *K* 14 simus *inscr. L* pe^{s}simus *K* noui^{s}simus *K* 15 uidetur *post* factum *collocat K* secundum analogiam *om. P* 16 ante *add. d* in usu *om. P* non inueni in usu *K* inuenimus *GL* poene *HK* 17 aduerbium *P* in simus *add. r* *Plaut. mustell.* III 1, 127 (*v.* 656) *cf. lib.* XV § 9 in mustellaria *om. P* in mustillaria *K* 18 pervortit] *d et sic lib.* XV *l. l.* peruertit *DGL* perturbat *Plautus* penissimae *D* plenissime *libri Plautini* 19 item] *l* idem *GL* poenitus *H* aduerbio *RGLK* idem] *r* Item *RHKl* *om. L* *Plaut. Pers.* IIII 3, 53 (*v.* 522) idem in Persa *om. P* idem usus est in ipsa fortiuam *BG* impersa *K* 21 furtivam] *h* fortiuam *HLK* adductam *Prisc. cum plerisque codd. Plautinis* AB . . . TAM *Plaut. Ambros.* aduectam *Vet.* penitisima *K* penetissima *G* 22 paenitus huius.ti *K* poeniti *H* 23 magis] *r* maius *R* *Plaut. asin.* I 1, 28 (*v.* 42) assinaria *G* asenaria *K* 24 quaesso *L* quesso *G* quaesso *K* hercle] *P cum Plaut. Vet.* hercule *RBDHGL* ercule *K* peniti *B*

Illud quoque sciendum, quod omnia et comparativa et superlativa duarum excedunt numerum syllabarum exceptis 'prior' et 'primus' et anomalis his: 'minor' et 'maior' et 'peior' et 'plus'. nec mirum, cum positiva quoque, ex quibus nascuntur, bisyllaba || sint vel eo plus [per genetivos] et vel unam vel duas assumentia syllabas faciant supra dictos gradus: 'ditis ditior ditissimus', 'clari clarior clarissimus', 'nigri nigrior nigerrimus', 'utilis utilior utilissimus', 'similis similior simillimus', 'infra inferior infimus'. superlativus vero comparativum est quando superat una syllaba, ut quando in 'simus' finitur, 'iustior iustissimus', et quando in 'rimus', si positivi nominativus et genetivus pares habeant syllabas, ut 'taeter taetri taetrior taeterrimus', 'acer acris acrior acerrimus'; est quando par est, ut in 'limus' terminans, 'agilior agillimus', 'facilior facillimus'; est quando una vincitur syllaba, ut | quando in 'fimus' vel 'timus' vel 'remus' desinit, ut 'inferior infimus', 'ulterior ultimus', 'exterior extremus' vel 'extimus'. Varro in chorographia:

> Ergo inter solis stationem et sidera septem
> Exporrecta iacet tellus. huic extima fluctu
> Oceani, interior Neptuno cingitur ora.

Plautus in truculento:

1 DE NVMERO SYLLABARVM. *D* De numero sillabarum *L* quoq; •••• (quoq:) *B* sciendum] *P* notaud *B* notandum *rell.* omnia est comparatiua *K* 2 excepti *P* exceptis his prior *D* et anomalis — et plus *om. P* 3 mirum compositiua *G* 4 nascuntur comparatiua et superlatiua *RBDHl* bissyllaba *PBH* bissillaba *RGL* (i) byssyllaba *Dd* bisillaba *r* bysylla *K* vel] *l* et *L* per genetiuos *om. P* genitiuos *d* nominatiuos *D* 5 duas sumentia *P* adsumentia (s) *Rr* adsumentia *BH* faciant *scripsi* faciunt *libri* supradicto *P* ut ditis *D* 6 clarus *R et in* clari *corr. G* nigerrimus] errimus (errimus) nigrissimus (nigrissimus *igitur archetypus*) *P* 7 similior *add. l* simillimus] *l* similissimus *PBL* simillissimus *G* 8 uero *om. GL add. l* est quando comparatiuum *D* ut] *r et in litura b* aut *R* et *GK* ut (ê) *in litura l* 9 finitur ut iustior *D* rimus superlatiuus finitur si *RBHGLKd* 10 nominatiui (us) *Rr* genitiui (us) *Rr* partes *R* habent *P* eter eteri eterior eterrimus *P* (t)aeter taetri taetrior taeterrimus *Rr* 11 acri *B* accerrimus *L* est quando — facillimus *add. r* par est] pares *PD* pares *r* (at par est) 12 terminans ut agilior *D* facillior *B* uicitur una *K* 13 quando imfimus *H* timus] *b* in timus *PBD* remus] *b* in remus *B* in rimus *D* ut *om. HGLK del. b* 14 uterior (l) *Rr* 15 Varro — a nobis *om. P* chorographia] *mg. D* (*v. infra*) π *Putschius. Burmannus anth. Lat.* II *p.* 336 *prob. Wernsdorfio poet. Lat. min.* V 3 *p.* 1405 *Meyero anthol. Lat.* I *n.* 78 corographia *Erl* 2 *Krehlii* cosmographia *Zwicc.* 2 *et pro v. l., ab ipsa m. pr. profecta teste Lind., Heidelb., Merkelius prolus. ad Ibin p.* 361 *Ritschelius quaest. Varron. p.* 24 *mus. phil.* VI *p.* 494. *inter utrumque titulum dubius haeret Wuellnerus de Varr. Atac. vita et scriptis p.* 24. 26. ortographia *RBGL et Heidelb. teste Lind.* hortografia *K* orthogratia *H* orthographia *D cuius margini m. rec. adscriptum:* leg. Chorographia et est Varro Atacinus *cf. v. l. ad lib.* VI § 83: *ipsi versus inter Varronis reliquias leguntur apud Burmannum. Wernsdorfium p.* 1404 *sqq. Wuellnerum p.* 22. *Meyerum ll. ll.* 16 Ergo inter] *k* inter ergo *K* septem] *r* semptem *R* 17 extimi (a) *Rr* 18 cingitu (r) hora *Rr* 19 Plautus] *r* Plaustus *R* *Plaut. trucul.*

p. 609. 10 P. p. 122. 23 K.

Bona perdidi, mala repperi, factus sum extimus a vobis.

DE DIMINVTIVO.

Diminutivum est, quod diminutionem primitivi sui absolute demonstrat: V 26
'rex regulus', id est 'parvus rex'. ideo autem positum est absolute, quia comparativa quoque non solum augent, sed etiam est quando minuunt vim primitivorum, sed non absolute. ad aliquid enim [omnimodo] fit comparatio, ut 'brevior' dicitur ad brevem [et] 'angustior' ad angustum. unde, quamvis in his quoque [comparativis] inveniantur quaedam diminutiva apud Latinos, ut superius docuimus, non possunt tamen esse absoluta, cum a comparativis sint derivata et ipsa quoque comparationem significent, ut 'plusculus', 'maiusculus', 'minusculus': necesse est enim, ad aliquid ea comparari, ut Terentius in eunucho:

Thais quam ego sum maiuscula est,

id est 'parvo maior quam ego'. || alia autem diminutiva, id est omnia, quae non a comparativis derivantur, ex sese habent diminutionem et nulli comparantur, ut 'regulus', 'tantulus'.

Solent autem diminutiva vel necessariae significationis causa proferri - ut Sallustius in Iugurthino: postquam reguli in unum | convenere, id est 'parvi reges', - vel urbanitatis - ut Iuvenalis in saturarum IIII:

Vnde fit, ut malim fraterculus esse gigantum -

vel adulationis, et maxime puerorum, ut 'Catulaster', 'Antoniaster', 'pa-

fragm. p. 432 *Both.* (*vg. trucul.* I 2, 61) 1 existimus *L* a uobis extumus *Bothius* 2 DE DVMINVTIVO *Rr* DE DIMMINVTIVO *G* INCIPIT DE DIMINVTIVO *L* DE DIMINVTIVIS *PBK* DE DEMINVTIVIS INCIPIT. *D inscr. om. H?* 3 diminutione *P* monstrat *P* 4 ut rex *BDL* id est rex id est paruus rex *Rr* rex paruus *K* *post* absolute: quia — absolute *om. R add. r* 5 est etiam *P* minuit *B* 6 absolute ***. ut maiusculus paruo maior quam ille. Ad aliquid *D* omnimodo *om. P* 7 et *om. P* 8 quoque in his *r* comparatiuis *om. P* 9 posunt *G* tamen possunt *P* 10 sunt *Rr* conparatione *P* ut maiusculus paruo maior quam ille maiusculus *Gg* 11 plusculus *P* plus cuius *B om. rell.* enim est *K* ea ad aliquid *G* 12 *Ter. eun.* III 3, 21 in innucho (*sic*) *add. k* eunocho *G* 13 maiuscula'st *Ter. Bemb.* 14 paru** maior (or) *B* alia] *r* Aliam *R* 15 non a *om. B* ex] quae ex *K* diminutionem habent *P* 16 ut regulus tantulus *om. P* 17 necessaria *L* 18 salustius *etiam P* *Sall. Iug.* 11, 2: postquam illi more regio iusta magnifice fecerant, reguli in unum conuenere (*al.* conuenerunt) iugurtino *B* eugurthino *G* ingurthino *P* postquam autem reguli *R* uno *P* conuenire *PK* conueniere *L* 19 id]. Reguli id *RDHK* reguli. Id *B* reges parui *K* urbanitates *Rr* urbanitatis causa ut *D* *Iuv. sat.* I 4, 98 in saturarum IIII *om. P* saturarum *Gg* satyrarum *R* satirarum *H* sat*rarum *Dd* sagittarum *B* 20 III *BHGLK* tertio *D num* I? 21 malum *Rr* gigantum *Prisc. cum codd. Iuv. interpolatis* Igigantum *P* gigantium *Dd* gigantis *Iuv. cod. Pith. et schol. ant.* 22 et] ut *P* puerorum ut] puerum aut *P* catulaster id est a catulus *Dd* patrociolus *H*

27 triciolus', 'Sergiolus'. derivantur igitur pleraque ab appellativis, pauca etiam a propriis, et servant genera primitivorum plerumque et saepe inveniuntur diminutivorum diminutiva in diversas desinentia formas, ut 'homo, homuncio, homunculus, homullus, homullulus'.

Sunt igitur formae diminutivorum masculini generis hae: 'culus', 'ulus' absque c, 'olus', 'ellus', 'xillus', 'illus' absque x, 'ullus', 'cio', 'aster', 'leus', 'tulus': 'culus', ut 'igniculus'; 'ulus' absque c, 'tantulus'; 'olus', 'Sergiolus', 'capreolus'; 'ellus', 'agellus'; 'illus' x antecedente, 'paxillus', absque x, 'codicillus'; 'ullus', 'homullus'; 'cio', 'homuncio'; 'aster', 'parasitaster'; 'leus', 'eculeus', 'aculeus'; 'tulus', 'nepotulus'. Plautus in milite glorioso:

Si te salvum hinc †amittimus Venerium nepotulum.

feminini autem generis hae: 'cula', 'ula' absque c, 'ola', 'ella', 'xilla', 'illa' absque x, 'ulla', ut 'anicula', 'silvula', 'unciola', 'capella', 'maxilla', 'anguilla', 'una' 'ulla'. neutrorum quoque sunt formae hae: 'culum', 'ulum' sine c, 'olum', 'ellum', 'illum' cum x et sine eo, 'ullum', ut 'corpusculum', 'corculum' - Plautus in Casina:

Meum corculum, melculum, verculum-,

sine c, 'capitulum', 'laureolum', 'lucellum', 'villum', 'vexillum', 'ullum'.

28 Et sciendum, quod nomina tertiae vel quartae vel quintae declinationis ple|raque, non tamen omnia, ut quidam putaverunt, diminutivorum masculina in 'culus', feminina in 'cula', neutra in 'culum' terminant, a primae vero vel secundae declinationis nominibus nullum invenitur dimi-

1 deriuantur — propriis] Pauca etiam a propriis pleraque ab appellatiuis deriuantur *D* igitur] autem *K* 2 a *om. P* inueniuntur sepe (c *supra*) *P* 4 homuntio *Rr* homuntio *DH* homuncius *P* homulus *G* homolus *P* homollulus *P* 5 DE VNDECIM FORMIS MASCVLINORVM AC DE SEPTEM FEMININORVM AC DE SEPTEM SIMILITER NEVTRORVM. *D* De undecim formis masculinorum et de septem femininorum et de septem neutrorum. *L* masculi *K* heae *P* 6 absque c *om. P* absque x *om. P post* absque x: ullus — absque x *om. R add. r* 7 ut *add. k* 8 illus] xillus *r* x antecedente *om. P* pauxillus *GLr* 9 absque x *om. P* codicilus *P* homullus] *d* homulus *PD* homuntio *Hd* 10 eculeus] *r* etuleus *R* acculeus *H* equuleus *L* equleus (u *supra*) *Gg* aculeus equleus *K* aculeus *om. PG* neptulus *P* 11 Plautus — nepotulum *om. P* *Plaut. mil. gl.* V 1, 20 (*v.* 1413) in milite] similit *B* 12 amittimus *libri* mittimus *libri Plautini* amittemus *Plautus ex emend. Bothii et sic, teste Krehlio, cod. Prisc. Dresdensis* 13 autem *om. G* heae *P* cula] cla *P* absque c *om. P* olla *K* ella xilla ella ut anicula *P* 14 ulla] u*la (l) *Gg* cula *d* a*nicula (uel n) *Gg* a*nicula (n) *L* 15 anguila *L* una *om. HL* una ulla *om. P* formae sunt *GL* heae *P* culum. ulum. ollum. ellum. | ellum. illum. cum. xulum. ut *P* 16 siue *Rr* illum *Rr* ullum] ulum *R* 17 corculum] corculum (corcolum *P*) melculum uerculum *PGLK* *Plaut. Cas.* IIII 4, 14 *sq.* casina melculum corculum uerculum. *GL* 18 corculum et melculum et uerculum. *K* melliculum *libri Plaut.* melculum uerculum sine c *om. P* verculum] ferculum *D* ferculum uerculum *B* 19 laure*lum (o) *Rr* lauriolum *K* uexillum uillum *PD* ullum] *om. K* uelum ullum unum *B del. b* 20 nomina *ex* omnia *corr. K* 21 putaverunt] *r* putant *R* deminitiuorum *L* 22 femina *L* neutrum *RB HG* 23 uel *add. k* omnibus *P*

nutivum in has desinens formas, nisi si a primitivo habeat c, ut 'Graecus Graeculus', 'furca furcula'. earum igitur [quoque] formarum, ut possim, regulas || coner exponere.

Monosyllaba in s desinentia vocali antecedente, cuiuscumque sint generis, et in 'er' omnia, quae sunt tertiae declinationis, et in 'us' neutra nominativo assumunt in masculino 'culus', in feminino 'cula', in neutro 'culum', ut 'flos flosculus', 'mas masculus', 'mus musculus', 'plus plusculus', 'os osculum', quod quamvis sit formae diminutivae, tamen, quia aliam habuit significationem, fecit ex sese aliud diminutivum 'oscillum'.

Similiter faciunt in 'er' terminantia diminutivum: 'frater fraterculus', 29
| 'pater paterculus', quod et proprium invenitur, 'mulier muliercula', 'pauper pauperculus paupercula pauperculum', 'mater matercula'. **Plautus in cistellaria:**

Tunc tu igitur mea matercula.

excipitur 'venter ventriculus'. **Lucanus in tertio:**

Qua iam non medius descendit in ilia venter.

Iuvenalis in primo:

Infra ventriculum tenui distantia rima.

sic etiam in 'us' neutra: 'munus munusculum', 'corpus corpusculum', 'opus opusculum', 'crus crusculum'. **Plautus in cistellaria:**

Cum extortis talis, cum todinis crusculis.

1 in ^{h}as *Rr* inaus *P* si *om. RBDHGLK add. r* habeant *B* 2 forca (u superscr.) forcula *Kk* DE CVLVS ET CVLA ET CVLVM A TERTIA (tercia *L*) DECLINATIONE SED PRIMVM A MONOSYLLABIS. (monosillabis *L*) *DL* earum] *d* Eum *D* quoque *om. PG* formarum] regularum *P* possum *h* posim *K* 3 regulas *om. P* conabor *h* 4 sunt *K* 5 sunt] *h* sint *H* 6 assumunt] *r* adsumunt *PRBH* colum *P* 7 ut *om. GL* plus plusculus *om. PD add. d* plusculũ *h* plusculus. la. lum. opus opusculum os *GL* 8 oscolum *P* alia abuit *P* habuit aliam *D* 9 oscillum] *k* oscellum *K* 10 AB ER. *DL* in er terminantia faciunt *G* in er •• terminantia faciunt (de) *L* terminantium *r* ut frater *GLK* 11 ut pater paterculus quod et proprium inuenitur frater fraterculus mulier *D* 12 paupercula pauperculus *P* Plautus — matercula *om. H add. h* Plautus — distantia rima *om. P* *Plaut. cist. fragm. ab editoribus Plauti ex coni. Scaligeri perperam ad clitellariam relatum, (astrabae s. clitellariae fr.* 19 *p.* 434 *Both.), quam nullam fuisse demonstrarunt Ritschelius parerg.* I 159 *sqq. et Ladewigius mus. phil.* III 525 *sqq., qui ad h. v. respicit ibidem p.* 530 13 cistellaria *ex* cistillaria *corr. B* 14 Tum tu *Dr* tun', tu ne *a f.* tunc, tu Lucanus — venter *om. GL add. l* 15 *Luc. Phars.* III 724 16 Quia *H* discendit *K* discedit *libri aliquot Luc.* 17 *Iuv. sat.* I 3, 97 prima (o superscr.) *Rr* 18 et tenui *Iuvenalis indeque Prisc. Caroliruh. alter* distantia] *r* descen••tia (*non* deu) *R* 19 AB VS NEVTRALI. *DL* sic in us terminata neutra *P* ut munus *GL* minũs minusculum *P* corpus *add. r* corpus corpusculum *om. GL add. g* opus opusculum *om. GL* 20 crusculus *G* Plautus] *r* Vt plaustus *R* Et plautus *BH* Hec tamen et plautus *K* Plautus — similiter *om. P* *Plaut. cist. fragm. et ipsum perperam ad clitellariam relatum, v. supra; Both. astrabae s. clit. fr.* 7 *l. l. p.* 433. *ad Syrum (Both. l. l. p.* 441) *refert Festus p.* 301. 352 (*cf. p.* 329 *sq. Paul. p.* 52. 353) *M., quod alterum clitellariae nomen fuisse assecutus est Ladewigius l. l. p.* 527, *assentiente Ritschelio parerg.* I 164 *coll.* 206, *qui de ipso hoc versu cf. ibid. p.* 175 *sq.* 21 ... talis cum sodellis cr... *cod. Festi p.* 301 *s. v. succrotilla* cum extritis ..... *p.* 330 *s. v. schoeniculas* ...tis talis cum todellis crus... *p.* 352 *s. v.*

similiter 'tus tusculum'. idem in aulularia:

Nunc tusculum emi hoc et coronas floreas.

Nec non et comparativa eiusdem generis et eiusdem terminationis similiter faciunt diminutiva, sed mobilia: 'maius maiusculus maiuscula maiusculum', 'grandius grandiusculus grandiuscula grandiusculum', 'celerius celeriusculus celeriuscula celeriusculum', unde Cicero adver|bium 'celeriuscule' protulit ad Herennium tertio libro artis rhetoricae: strenue quod volumus ostendere factum, celeriuscule dicemus, sicut a 'saepius' comparativo 'saepiuscule' Plautus in Casina:

ut nubat mihi,
Illud quidem volebam: nostro vilico. - †Saepiuscule peccas.

'plus' quoque, quamvis a masculino vel feminino comparativo non veniat, facit tamen [ut superius ostendimus] 'plusculus pluscula plusculum', unde Terentius in hecyra:

primum dies complusculos,

et in Phormione:

tum pluscula
Supellectile opus est.

'lepus' quoque, quod || solum in 'us' masculinum sive epicoenum disyllabum [Latinum] tertiae est declinationis, assumit nominativo 'culus' et facit dimi-

todi. Cum extortis talis cum todillis crusculis *Paulus sub eodem voc. p.* 353 Extortis talis cum crocotillis crusculis *idem p.* 52 *s. v. crocotillum* cum extortis *om. GLl* todinis] *r* totinis *RBl* todonis *D* totimis *K* tortis *in litura h* donis *G et in litura, ni f., L* 1 simi^liter^tus *Rr* idem] Vt cicero *P* *Plaut. aulul.* II 8, 15 aulularia *P* aularia *HGK* 2 emi et hasce coronas *libri Plautini* foreas *P* 3 AB VS COMPARATIVO. *D* Nec non *om. K* comparatiba *B* terminationis et eiusdem generis *K* simi^liter^ faciunt *Rr* 4 monilia id est masculina. fem̄. neū. ut maius *P* mobilia id est masculini et feminini (femini *K*) et neutri generis. maius *rell.* maiusculum. similiter et his similia. Vnde nascuntur aduerbia ut grandiusculus. grandiusculae. celeriusculus. celeriuscule. Vnde cicero in libro de arte rethorica streune *P* 5 grandius] graudis *B* celerius] *om. R* celer *superscr. r* caelerius *B* 6 caeleriusculum *B* *rhet. ad Her.* III 14, 24 7 protulit ut strennue *GL* aderennium *post* protulit *add. l* in tertio libro artis rethoricae ad herennium *D* III in libro artis rethoricae *HK* rethoricae *R* rethorice *B* 8 strennae *R* strennuae *K* celeriuscule] *sic etiam lexicographus Vatic.* (*Mai class. auct.* VIII 117: ostendere celeriuscule statim dicemus) *et libri rhet. fere omnes* celerius *cod. rhet. Herbipolit.* 9 a *om. P* saepiuscule] *rd* saepiusculae *PRD* Plautus — peccas *om. P* *Plaut. Cas.* III 5, 58 *sq.* cassina *BH* 11 quidem] quid me *D* cum *post* uolebam *add. PRHG*, non sed *libri Plaut.* saepiuscule] *sic etiam gloss. Plaut. ad calcem lib.* XIIII *expressum* saepicule *libri Plautini* pecas *K* 12 vel] *k* et *K* compara^v^tiuus *R* comparatiuos *H* 13 ut superius ostendimus *om. PD* plusculum. ideo enim mobile est quod et plus comparatiuum est. multi. multum. plus. unde *D* unde] ut *GL* unde — opus est *om. P* 14 *Ter. hec.* I 2, 102 he^h^c^ra^y. *Rr* haecyra *D* hechyra *G* hercyra *H* hechī *L* echyra *K* echira *B* 15 primos dies cumplusculos *Bemb.* 16 *Ter. Phorm.* IIII 3, 60 *sq.* formione *RHGK* 17 tum *ex* tom *corr. B* tum autem pluscula *Bas.* 18 suppellectule *R* suppellectile *DHG Bas.* subpellectile *K* 19 masculinum siue epicoenum in us *P* epicoenum] *om. H* epicenum *R^v^GL* epicoenon *D* epichenon *h* epikoenum (u *in* o *mut. m. pr. ni f.*) *B* dissyllabam *P* 20 Latinum *om. P* assumit] *r* adsumit *PRBH* famcit dimi-

p. 612 P. p. 126. 27 K.

nutivum, ut 'lepus lepusculus'. Cicero de signis: si minus eiusmodi quippiam venari potuerant, illa quidem certe pro lepusculis capiebantur.

Ad hanc formam etiam positiva in 'or' desinentia mutant 'or' in 'us' et 30 accepta 'culus' faciunt diminutiva, ut 'rumor rumusculus': Cicero pro Cluentio: qui imperitorum hominum rumusculos au|cupant, vel assumunt 'culus' vel 'cula', ut 'amator amatorculus', 'soror sororcula'. Plautus in Poenulo:

Vix aegreque amatorculos invenimus.

idem in cistellaria:

germana mea sororcula.

In 'is' vero vel in e desinentia omnia vel in 'ns' monosyllaba vel in 'rs' dativo corripientia i assumunt supra dictas syllabas et faciunt diminutivum, ut 'ignis [igni] igniculus', 'testis [testi] testiculus', 'navis [navi] navicula', 'cutis [cuti] cuticula', 'avis [avi] avicula', 'clavis [clavi] clavicula', 'rete [reti] reticulum', 'fons [fonti] fonticulus', 'mons [monti] monticulus', 'pons [ponti] ponticulus', 'lens [lenti] lenticula', 'pars [parti] particula', 'dulcis [dulci] dulciculus' et 'dulcicula dulciculum', 'securis [securi] securicula'. Plautus in rudente:

Post altrinsecus est securicula ancipes.

Cicero in III Tusculanarum: dulciculae potionis aliquid videamus. similiter 'fidis [fidi] fidicula'. idem in II de natura deorum: si platani fidiculas ferrent numerosa sonantes. nam si

nutiuo (v) *H* 1 ut *om. B* Cicero — capiebantur *om. P* *Cic. in Verr.* II 4, 21, 47 huiusmodi *K* 2 uen**ari (er) *D* 4 AB OR *DL* 5 ut *om. RHGLK* romusculus (v) *Gg* Cicero — aucupant *om. P* Cicero — culus *post* rumusculus *om. G add. g* *Cic. p. Cluent.* 38, 105 6 imperitorum *ex* imperatorum *corr. B* romusculos *g* aucupa*t (u) *B* aucipiant *in* aucipant *corr. K* aucupati *Cicero* 7 assumunt] *r* adsumunt *PRB* ut *om. RDHGLK* 8 Plautus — sororcula *om. P* *Plaut. Poen.* I 2, 27 penulo *RDGLK* 9 egrique *GL* egr** *K* 10 *Plaut. cistell. fragm.: astrubae s. clitell. fr.* 20 *p.* 434 *Both. cf. ann. ad* § 29 *et Ladewigium l. ibi l. p.* 530 cystellaria *K* 12 AB IS ET E ET NS ET RS MONOSYLLABIS. *D* is] *r* his *R* *ns *P* uel rs *P* 13 i *add. r* assumunt] *r* adsumunt *PRBH* supradicta *P* diminutiua *P* 14 igni *om. P* testi *om. PR* naui *om. P* 15 c*utis (a) *K* cutis cuti cuticula *om. PD add. d* cuti *om. R* aui *om. P* clavis clavi clavicula *om. P* *post* clauicula: dulcis — dulciculum. cicero in tertio tusculanorum (a) — uideamus *add. eademque infra om. D* 16 retis (e) *Ll* restis. ti. resticulum (uel rete) *Gg* rete. reticula. dulcis. dulciculus. dulcicula. dulciculum. fons. fonticulus. lens. lenticula. pars. particula. securis. securicula. *P* 18 dulciculus dulcicula *l. l. D* dulcicala (u) *H* dulcicula et dulciculum *GL* 19 Plautus — sed fidecula *p.* 106, 2 *om. P* *Plaut. rud.* IIII 4, 114 (*v.* 1158) 20 abstrinsecus *GL* est] * *H* ancipes (uel anceps) *Dd* ancipies *H* 21 *Cic. Tusc.* III 19, 46 aliquid *add. gl* uidemus *K* 22 idem] Plauctus *spscr. m. rec. in H* *Cic. de nat. deor.* II 8, 22 23 pla*tani (n) *D* plantani *B* pantani *H* plantam *GLK* fidiculas] *r* fidiculus *RB* ferrent] *r* terent *R* terrent *BDHGLK* nemorosa *K* numerose *Cicero*

esset 'fides' in hac quoque significatione, quomodo Servio placet, non
31 'fidi|cula' fecisset, sed 'fidecula'. et cum omnia huiuscemodi diminutiva tam paenultimam quam antepaenultimam corripiunt, 'cuticula' i antepaenultimam producit. Iuvenalis:

Combibet aestivum contracta cuticula solem,

quod eum facere metri necessitas compulit: quattuor enim breves habens dictio in heroico poni aliter non poterat, quamvis Virgilius huiuscemodi nomina soleat procelensmaticos ponere, ut

labat ariete crebro.

excipitur 'lapis', quod 'lapillus' facit diminutivum; etiam 'anguis' 'an||guilla', 'unguis' quoque 'ungula' facit, quae tametsi formam videantur habere diminutivi, significatione tamen non sunt diminutiva.

VI 32 Secundum supra dictam formam quartae quoque declinationis nomina faciunt diminutivum. 'us' enim vel u nominativi in i convertunt correptam et accipiunt 'culus' in masculino, in feminino 'cula', in neutro 'culum', ut 'currus curriculus' - dicitur tamen et 'hoc curriculum' -, 'versus versiculus', 'artus articulus', 'fluctus flucticulus', 'anus anicula', 'cornu corniculum', 'genu geniculum'. excipitur ab acu 'aculeus'.

In x omnia vel in | 'ns' supra syllabam vel in t desinentia genetivi extremam terminationem, id est 'is', in u convertunt et accepta 'lus la lum' faciunt diminutiva, ut 'rex regis regulus', 'codex codicis codiculus' et ex

1 *v. Servium ad Verg. Aen.* VI 120 non fid(i)ucula *H* 2 fidecula *ex* fidicula *corr. B* ALITER. *inscr. D* 3 pene ultimam *P* ut cuticula *B* 4 iubenalis *P* *Iuv. sat.* IIII 11, 203: Nostra bibat uernum contracta cuticula solem 5 conbibet *PD* cū bibet *d* c̄ bibet *K* aestivum] *om. PK add. k* aesti(v)um *Rr* contra tacutilia *P* coticula *K* 6 metri necesitas facere *G* fec(a)ere *Rr* conpulit *P* habent *P* 7 aeroico *G* pone *P* non aliter poni *K* non aliter *DHGLr* potuit *P* huiuscemodi nomina] *sic P* in huiuscemodi nominibus id est quattuor breues habentibus *RBDHGLK* 8 proceleumaticos *PBHL* procelehumaticos *R* pro(c)clematicos *G* procleumaticos *Dd* ut genua labant (*Verg. Aen.* V 432 XII 905) et labat *D* *Verg. Aen.* II 492 9 ariaete *PR* 10 lapis lapillus quod lapidiculus facere debuit diminutiuum *D* lapillos *P* etiam *om. K* a(n)gis a(n)gilla ungis *Kk* unguis ungula. anguis anguilla. quae tamen etsi *D* anguila *L* 11 quoque *om. K* ungu•la *H* facit *om. K* faciunt *GLk* tamen si *PR* tamen etsi *BGLK* *post* formam *duodecim fere litt. litura in D* videantur] *P* uidentur *rell.* habere uidentur *D* diminutini et significationem. *B* 12 tamen significatione *D* diminutina secundum supradicta formam *P* 13 A QVARTA DECLINATIONE. *D* De quarta declinatione. *L* quarteque declinationis *P* 14 diminutiua *P* u] o *P* conuertunt in i *G* 15 accipiunt cuiuscula. cuiusculum. faciunt diminutina. ut fluctus. flucticulus. uersus. uersiculus. anus. anicula. corni. corniculum. artus. articulus. genu *P* in masculino culus *D* 16 hoc *om. D* 17 artus] *d* arcus *D* *post* articulus: domus domunculū *in litura B* a•nus a•nicula (u-n) *B* ·a•niculus (n) *G* anicula *ex* aniculus (uel la) *corr. L* 18 *post* excipitur: a domo domuncula *add. r* domus domuncula *DGLK* 19 DE VLVS ET VLA ET VLVM AB X ET NS ET T. *DL* uel us *P* supra•••••• (dictam) *B* syllaba *P* in t] ti *P* genetiui •• *H* 20 is *sup. lin. B* conuertunt *in marg. add. L* 21 diminutiuum *P* codex] *b* codix *B* et ex eo codicillus *add. g*

eo 'codicillus', 'haec fornax fornacis fornacula', 'fax facis facula', 'cervix cervicis cervicula', 'adulescens adulescentis adulescentulus', 'caput capitis capitulum'.

In 'es' productam desinentia [feminina] tertiae declinationis vel quintae 33
abiecta s et assumpta 'cula' faciunt diminutiva et servant e productam, ut 'vulpēs vulpēcula', 'nubēs nubēcula', 'diēs diēcula', 'rēs rēcula' - Plautus in cistellaria:

Siquidem imperes pro copia, pro recula -,

'veprēs veprēcula'. Cicero pro Sestio: vepreculis extracta nitedula. excipiuntur 'mercēs', cuius 'is' genetivi in 'ula' conversa facit diminutivum 'mercēdula' - Cicero de oratore primo: infidi homines mercedula adducti ministros se praebent in iudiciis oratoribus - et 'apēs', cuius diminutivum pro e longa i habet 'apicula'. Plautus in Curculione:

Ego †nam apicularum opera congestum non feram?

In 'us' terminans unum tertiae declinationis commune trium generum 34
| abiecta s assumit 'lus' in diminutivo, ut 'vetus vetulus', femininum 'vetula', neutrum 'vetulum'. Persius:

Tun, vetule, auriculis alienis colligis escam?

Iuvenalis in primo:

vetulae vesica beatae.

1 codicillus] cudiculus *R* codi•cillus *H* haec fornax fornacis fornacula *om.*, fornax fornacula *post* facula *add.* *P* fasx *P* ceruix ceruicis cernicula fax facis facula *GLK* facis *add.* *r* facu••la *B* ceruis *P* 2 cervicis *om.* *P* adolesceus adolescen- . .centulus tis adoles. *Rr* aduliscens aduliscentis aduliscentulus *L* caput *ex* capud *corr.* *R* 4 DE CVLA AB ES PRODVCTA FEMININA TERTIAE ET QVINTAE (tercie et quinte *L*) DECLI- in NATIONIS. *DL* producta *P* feminina *om.* *P* femina *Rr* uel quinte declinationis *P* 5 abiecta] *sic ni f. B* et uel abiecta *in litura b* et adsumta cula] *P* assumunt (adsumunt *RB*) cula et faciunt *rell.* servant] *r* seruent *R* 6 vulpes vulpecula] *g* uolpes uolpecula *G* uulpicula *B* nunes nuuecula *P* recola *P* *Plaut. cist. fragm. cf.* § 29 (*astrabae s. clitell. fr.* 21 *p.* 434 *Both.*) 7 cistellaria] *bl* cistillaria *K* cist••laria *B* pistillaria *G* pistellaria *L* 8 siquidem] *ex* sequidem *corr.* *K* si quid *PD* imperes] *k* iuperes *H* impares *K* 9 *Cic. pro Sest. or.* 33, 72 DE setio *GL* uepreculis *b* extracta. ALITER DE VLA ET VLVS VLA VLVM. ∴ Nitedula animal est quod in siluis inuenitur sicut ignis effulgens quod apud grecos ΛΑΜΠΥΡΥC dicitur et non est diminutiuum. Excipiuntur *D* extracta nitedula. DE VLVS VLA VLVM. Excipitur *d* nite•dula (n) *K* 10 Excipitur *RBDHL* his *Rr* 11 Cicero — oratoribus *om.* *P* *Cic. de or.* I 45, 198 oratiore *K* infimi *Cicero* 12 iudic•••is *Rr* inditiis *H* horatoribus *B* 13 i breue habuit *h* habet] *P* habuit *rell.* Plautus — feram? *om.* *P* *Plaut. Curc.* I 1, 10 (*v.* 10) 14 corculione *K* 15 ego non *k* ego nomen *D* egon *libri Plaut.* congestum opera *Fleckeisenus* congestam *h* coniestam (conistam? *nam dignosci nequit, utrum* ge *an solam* g *supscr.* i *deleverit r*) *r* 16 IN VS *L* commune *P* 17 s *add.* *r* assumit] *r* adsumit *RBH* sumit *P* uetuslus *K* feminum *L* 18 Persius — beatae *om.* *P* Persius] *dh* perseus *DK* per••sius *H* *Pers. sat.* 1, 22 19 tun *Caroliruh. alter h*, *Persius* tunc *Pers. cod. Vat.* tune *BDGLK* tun• *H* uetulae *HK* auriculis] *r* auriculus *R* aescam *G* aescas *K* escas *Heidelb. Krehlii, Persius* 20 *Iuv. sat.* I 1, 39 21 uessica *G* uesica• (e) *D* uensica *K* beatae] *d* baetae *D*

'sus' quoque commune abiecta s et assumpta 'cula' facit diminutivum 'sucula'. Plautus in rudente:

† Sucula. - Quin tu dierecta cum sucula et porculis.

in o desinentia si faciunt diminutiva, convertunt o in 'un' || et accipiunt 'culus' vel 'cula', ut 'tiro tirunculus' - Iuvenalis in IIII:

Nec frustum caprae subducere nec latus Afrae
Novit avis noster, tirunculus ac rudis omni
Tempore -,

'latro latrunculus', 'carbo carbunculus' - Cicero ad Herennium IIII: aut si Prometheus, cum mortalibus ignem dividere vellet, ipse a vicinis testula ambulans carbunculos corrogaret -, 'pedo pedunculus', 'curculio cur|culiunculus' - Plautus in rudente:

curculiunculos minutos fabulare -,

'virgo virguncula' - Iuvenalis in V:

tunc cum virguncula Iuno -,

'ratio ratiuncula' - Terentius in Phormione:

erat ei de ratiuncula -,

'offensio offensiuncula' - Cicero pro Plancio: ista in aedilitate offensiuncula accepta -, item 'loligo loliguncula' - Plautus in Casina:

Emito sepiolas, †lepidas, loligunculas -,

1 et *add. k* assumpta] *r* adsumpta *PRBH* assumta *L* 2 Plautus in rudente *add. r* Plautus — porculis *om. P* *Plaut. rud.* IIII 4, 126 (*v.* 1170): et sucula. - quin tu i dierecta cum sucula et cum porculis *Plaut. Pal. uterque* Et suculast. - Quin dierecta i tu cum sucula et cum porculis *Fleckeisenus* 3 Sucula *om. RGL* qui tu *GLK* e die recta *K* diae recta *R* succula *K* porculis] *b* porculas *B* 4 DE CVLVS ET CVLA AB O. *DL* si *om. P* culus cula culum *P* 5 tyro tyrunculus *PHGK* ty*i*ro tyrunculus *Rr* Iuvenalis — tempore *om. P* *Iuv. sat.* IIII 11, 142 *sqq.* 6 frustrum *BGL* caprae] *sic etiam Pith. Iuv. m. pr.*, capreae *h cum Pith. m. alt. schol. et codd. interpol. Iuv.* subducire *K* 7 tyrunculus *BHGK* 9 carbo carbunculus] *b* caruo carunnculus *B* Cicero — corrogaret *om. P* *rhet. ad Herenn.* IIII 6, 9 10 si *add. r* promitheus *K* bellet *B* ipse uellet *K* 11 testula] cum testula *rhet. cod. Opit.* cum testo *codd. aliquot rhet. praestantissimi*, cum testa *codd. rhet. fere omnes* carbunculus *Rr* corrogaretur *D* 12 pedo οφοιρ *GL* curculio] *r* corculio *RDHLKy* corculeo *G* gorgulio *h* curculiunculus] *r* corculiunculus *RDHGLK* gorguliunculus *h* Plautus — fabulare *om. P* *Plaut. rud.* V 2, 38 (*v.* 1325) 13 curculiunculos] *r* corculiunculos *RDHLK et ex* corcubunculos *ni f. corr. B* gurculiunculos *d* gorguliunculos *h* 14 Iuvenalis — Iuno *om. P* *Iuv. sat.* V 13, 40 V] *scripsi* II *BHGLK* II *R* secundo *D* 15 virguncula] *h* uirgula *H* inno *Rr* 16 Terentius — ratiuncula *om. P* *Ter. Phorm.* I 1, 2 formione *RHK* 17 e*i* de *D* 18 Cicero — loligunculas *om. P* *Cic. pro Plancio* 21, 51 plautio *HGLKr* blantio *R* ista in] *sic etiam Cic. Erfurtensis* ista *Par. pr.* in ista *rell. codd. ap. Wunderum* 19 ofensiuncula *K* lolligo lolliguncula *RDh* lollico lollicuncula *Hr* lollico lollicumcula *B* *Plaut. Cas.* II 8, 58 casina *Rr* 21 emitto *BDHG Plaut. Vet.* saepiolas *BH* lepidas *etiam Plaut. Vet.* lapidas *R* lepadas *coni. Camerarius* lolligunculas *Dhk* lollicunculas *RBH* loginculas *G* lolligiungas *Plaut. Vet.*

'homo homunculus' - Plautus in rudente:

Homunculi quanti estis, eiecti ut natant.

dicitur tamen et 'homuncio' et 'homullus' et 'homullulus'. [similiter facit diminutionem 'fur furunculus'.] | Cicero in Pisonem: [olim furunculus, nunc vero etiam rapax. idem in eodem:] homullus ex argilla et luto fictus -, 'leno lenunculus' vel 'lenullus'. Plautus in Poenulo:

Sic dedero, aere militari tetigero lenunculum.

idem in eadem:

ita ut occepi dicere,
Lenulle, de illa pugna.

In 'nus', sive habeant ante n aliam consonantem sive non, et in 'lus', 35
si non habeant geminatam l, et in 'er' secundae declinationis nomina duplicant l ante 'us' [in diminutivis]: 'asinus asellus', 'geminus gemellus', 'bonus bellus', 'pugnus pugillus', 'agnus agnellus' - quod ideo servavit n, ut sit differentia inter agri diminutivum, quod est 'agellus' - 'anulus anellus', 'oculus ocellus', 'populus popellus', 'catulus catellus', 'tener tenellus', 'liber libellus'. et sciendum, quod omnia e habent paenultimam absque 'pugillo', nisi primitiva paenultimam habent natura productam in omni genere. tunc enim servant primitivi vocalem, ut 'ūnus ūna ūnum, ullus ulla ullum', 'vīnum villum'. excipitur unum in 'lus' desinens, 36
'paulus', quod non geminavit l in diminutione, nec mirum, cum au diphthongus post || se geminari consonantem prohiberet: facit igitur 'paulus' 'paululus', ex hoc 'pauxillus', 'pauxillulus', quas formas servant et femi-

1 Plautus — natant *om. P* *Plaut. rud.* I 2, 66 (*v.* 155) 2 adiecti (e *supra*) *Rr* euecti *G* 3 homuntio *DH* et homullulus *om. P* homululus *K* *post* homullulus *vocc.* idem in eodem — de illa pugna *collocat, infra om. D. quem ordinem cum tenerent edd. inde ab α, indicem Krehlianum sequens rudenti Plautinae fragmentum* Homullulus fictus ex argilla et ex luto *addidit Bothius* (*rud. fr.* 1 *p.* 432). *mihi totus hic locus ita interpolatus esse videtur ut lib.* II § 47 faciunt diminutionem. Fur *P* 4 Cicero — fictus *om. P* *Cic. in Pis.* 27, 66 pissonem *K* ollim *G* 5 *Cic. in Pis.* 25, 59 eadem *HG* homillus *Cic. cod. Vat. m. pr.* 6 luto] *l* luco *K* luctu *G* uel luto *g* lenulus *PBDHrglk* Plautus — pugna *om. P* *Plaut. Poen.* V 5, 7 7 penulo *RHGLK* paenulo *BD* 8 si *G* aere] *Plautus* (aerem *Palatt.*) e *libri Prisc.* tetigere (o *supra*) *Rr* 9 *Plaut. Poen.* II *v.* 24 *sq.* eodem *BDHK* 10 occepi] *r* hoccepi *d* hoc coepi *B* accepi *GK* coepi *H* cepi *R* 11 lenule *DHKg* lenulae *K* laemulae *R* laenule *r* illac *Plaut. Vet.* 12 DE ELLVS A SECVNDA DECLINATIONE (ellus secundae declinationis *L*) SED PRIMVM A NVS ET LVS ET ER. *DL* In us *P* 13 si *add. r* l ante us et in *P* er] e. r. *Rr* 14 in diminutiuis *om. P* ut asinus (assinus *G*) *DGLK* assellus *RG* 15 quod ideo — agellus *om. P* 16 diferentia *R* 17 ALITER DE VLLVS VLLA VLLVM ET ILLVM. *DL* 18 quod nomina .e. habent ante penultimam *P* 19 pugillus *D* productam natura *K* producta *D* 21 ALITER DE VLVS VLA VLVM (ullus .la .lum *L*) ET XILLVS XILLA XILLVM. *DL* in *om. P* 22 quod non — pauxillulum *in litura k* l] .i. *P* in *add. h* diminutione] *P* deminutiuo *L* diminutiuo *rell.* au** (tē) *B* 23 post se] posse *B* prohibet *P* paulus paulus ex *P* 24 et ex *BGL* pauxillus et pauxillulus *BDHGLK* pausillus ex pauxillulus (x *supra*) *Rr* seruat (n) *B*

nimum et neutrum eius [‘paula paulula, pauxilla, pauxillula’, ‘paulum paululum, pauxillum, pauxillulum’]. similiter ‘velum’ ‘vexillum’ facit diminutivum. et puto ideo haec assumpsisse x, quia haec in ‘lus’ vel ‘la’ vel ‘lum’ desinentium primitivorum facientium diminutiva paenultimam natura longam habent, ‘paūlum pauxillum’, ‘vēlum vexillum’. ideo ‘māla’ quoque [assumpsit x et] ‘maxilla’ facit et [‘tālus’ ‘taxillus’. Pomponius:

interim

Dum contemplor orcam . . . taxillos perdidi.

quae vero geminant l ante ‘us’ vel a vel ‘um’, in ‘ulus ula ulum’ faciunt iterum diminutiva, ut ‘homullus homullulus’, ‘pauxillus pauxillulus, pauxilla pauxillula, pauxillum pauxillulum’.

37 Feminina quoque in ‘na’ desinentia, sive habeant ante n aliam consonantem sive non, geminant in diminutivis l ante a, ut ‘catena catella’, ‘asina asella’, ‘gemina gemella’, ‘columna columnella’. excipitur ‘rana ranunculus’. eandem formam in ‘la’ quoque desinentia vel ‘ra’ servant, ut ‘fabula fabella’, ‘tabula tabella’, ‘libra libella’, ‘capra capella’, ‘umbra umbella’, ‘sacer sacra sacrum, sacellus sacella sacellum’. ‘puer, puera’ antiqui, ex quo ‘puella’; ‘tener tenera tenerum, tenellus tenella tenellum’, ‘miser misera miserum, misellus misella misellum’. excipiuntur in ‘ra’ desinentium, quae nec a masculinis in ‘er’ desinentibus fiunt nec habent ante r aliam in eadem syllaba consonantem, ut ‘ara arula’, ‘terra terrula’, ‘litera literula’.

VIII 38 Neutra quoque in ‘num’ desinentia geminant in diminutione l ante ‘um’, et si g habeant ante n, in paenultima syllaba diminutivi i, non e, accipiunt, ut ‘tignum tigillum’, ‘signum sigillum’. alia vero e habent in paenultima, nisi sit, quod superius docuimus, paenultima primitivi naturaliter

1 paula — pauxillulum *om. P* 2 fecit *Rr* 3 adsumpsisset haec .x. *P* adsumpsisse *Rr* adsumpsisse *H* assumsise *G* assumsisse *Dq* haec] *d om. D* •••• *R* he *P* uel in la *in litura b* 4 uel in lum *B* desinentia primitiua *r* priuitiuorum faciunt *P* fatientium *R* facientia *r* diminutiua• (m) *B* 5 habent longam *K* ideo.q. *K* 6 assumpsit x et *om. P* adsumpsit x et *RBh* adsumpsit x *Hr* assumsit x *D* assumpta x *LK* assumta x *G* taxeillus *K* taxillus ,o quae uero *P* *Pomponii fragm. inc.* 6 *p.* 123 *Both. p.* 161 *Munk. fr. inc.* VII *p.* 214 *Ribb. ad aleones refert Munkius p.* 162 Pompiuius *lexicogr. Vat. in Mai auct. class.* VIII 584 7 interim *om. lexicogr. Vat.* Interim, dum orcam contemplor, tax! taxillos perdidi *Bothius* Interim dum contemplor orcam, taxillos ego perdidi *Munkius. ego lectione codicum servata in versu disponendo secutus sum rectum Ribbeckii iudicium* 8 orcam] pugnam *lexicogr. Vat.* 9 DE DEMINVTIVIS AB ALIIS. *DL* 10 pauxilla — pauxillulum *om. P* 12 DE ELLA A PRIMA DECLINATIONE SED PRIMVM A NA ET LA ET RA. *DL* in .a. *PBL* 13 ut *add. g* 14 assina asella *G* gemina gemella *om. P* gemilla *Gg* columpna .•ella (u) *K* colum•ella (u) *L* 15 uel in ra *D* 16 libra libella tabula tabella *GL* umb•ella (r) *B* umbellas. acer *P* 17 antiq. *DGL* antiqui dixerunt *B* 18 tener — misellum *om. P* 19 mis•ellus (s) mis•ella (s) misellum *H* DE VLA IN RA *D* desinentia *PDHK* 20 masculini *P* 21 aliam *add. r* tula *G* 22 littera litterula *P* 23 DE ILLVM ET ELLVM A SECVNDA DECLINATIONE SED PRIMVM A NVM *D* in .um. *PB* deminutione *P* 24 habeant] *om. L* habent *BH* 25 Alii *P* e *add. g* penenltima *P* 26 nisi sit *add. l* docuimus in pae-

longa, ut 'bonum bellum', 'geminum gemellum', 'scamnum scamnellum'. **Apuleius** tamen in I **Hermagorae: verum infirma | scamillorum, obice fultae fores.**

Quae vero || in 'um' desinunt i paenultima antecedente, mutata i ultima genetivi in o et accepta 'lum' faciunt diminutiva, ut 'negotium negotiolum'. **Plautus** in **cistellaria:**

datores

† Bellissimi vos negotioli, senicis, soletis esse.

Similiter in 'illum' vel 'ellum' faciunt diminutiva in 'lum' vel in 'rum' desinentia: 'tantulum tantillum', 'lucrum lucellum', 'cerebrum cerebellum', 'flabrum flabellum', 'flagrum flagellum', 'castrum castellum', 'sacrum sacellum'. et scire debemus, quod 'ellus' vel 'illus' desinentia diminutiva, si 39 a disyllabis derivantur, assumunt unam syllabam, ut 'agnus agnellus', 'liber libellus', 'culter cultellus', 'paulus pauxillus'. similiter feminina 'ella' vel 'illa' terminantia: 'capra capella', 'libra libella', 'umbra umbella', 'paula pauxilla'. sic etiam neutra 'ellum' vel 'illum' exeuntia: 'tignum tigillum', 'signum sigillum', 'lucrum lucellum'. excipiuntur a desinentibus in 'nus' vel 'na' vel 'num', quae nullam habent consonantem antecedentem in eadem syllaba ante n, venientia, ut a bono, uno, vino derivata. haec enim pares habent syllabas primitivis: 'bonus bona bonum, bellus bella bellum', 'unus

uultima (*al.* penultima, poenultima) *RBDHl* in *del. r* peneultima *P* 1 scamellum *RDHGLK* 2 Apuleius — fores *om. P* Apuleius] *rd* Apud eius *R* Apuleus *DK* *Apul. fragm.* 4 *t.* II *p.* 636 *ed. Hildebr.* ermagore *RH* hermagore *r* hermogore *K* Veram (u) *Rr* infirtua (ma) *Gg* scamillorum] *dglk* scamellorum *DGLK* scamnellorum (ta) *Schneiderus Elementarl. p.* 229 4 DE OLVM AB IVM *DL* um] uno *P* muta *Rr* 5 in o] *om. PRHK add. hk* in r *m. rec. in R* diminutiuum *RBHGLK* ut *om. G* ut pallium palliolum negotium *BD* negotium negotii negotiolum *GL* negociolum *H* 6 Plautus — soletis esse *om. P* *Plaut. cist. fragm. cf.* § 29, *astrabae s. clitell. fr.* 22 *p.* 434 *sq. Both. cf. Ladewigium l. l. p.* 530 *et lib.* VI § 91 cistillaria (i) *K* 8 negotioli bellissumi *Bothius* bellisimi nos negotioli senecis *Rr* bellisimos (s) negotiolis t (h) poenices *Gg* bellissimis negotiolis phoenices (uel aenetes id est de aere) *Dd* bellissimo* (s) (i) negotiolis aenetes (phenices) *Hh* belissim** negotioli ***** enices *L* bellissimos negotioli phenices (e, uel) *l* bellissimos negotiolis phoenices *Kk* bellissimos negotioli senecesso letis esse *B* senicis] '*v. Lachmannum ad Lucr. p.* 56, *f.* seniceis' *Fleckeisenus* 9 DE ILLVM ET ELLVM ALVM ET RVM. *DL* lum et in *D* uel rum *L* 10 ut tantulum *D* tantullum (l) *P* celebrum (r) *Rr* cerebrum (uel cre) *Gg* cerebellum (uel cre) *Gg* 11 frabrum *Rr* fabrum *P* 12 DE ELLVS ELLA ELLVM ET ILLVS ILLA ILLVM A DISILLABIS. *D* quod in ellus *DGK* uel in illus *D* 13 a dissyllabis *r* a dissyllabas (i) *H* ad syllabis *PRB* assumunt] *r* adsumunt *PRH* agnellus *om. R* 14 cultellus *ex* cultellum *corr. B* femina *L* feminia *K* 15 uel *add. k* terminata *P* ut capra *BD* libella. scientiam neutra excipiuntur (*med. om.*) *P* 16 sicut etiam *LK* neutra in ellum *DG* vel] *d* ne *D* 17 sigellum (i) *Ll* tignum tigillum signum sigillum *post* lucellum *repetit D* ALITER A DISYLLABIS. *D* alt a dysillabis. *L* 18 nel in na nel in num *G* 19 a *om. P* uino uno diriuata. *P* 20 bellum. Similiter unus ul-

una unum, ullus ulla ullum', 'vinum villum'. notandum etiam 'pannus', quod | 'panniculus' facit. **Iuvenalis** in II:

quarum
Delicias et panniculus † urit bombycinus.

A trisyllabis quoque venientia diminutiva, quae geminant l, pares habent [suis] syllabas primitivis, ut 'oculus ocellus', 'catulus catellus', 'gemi-
40 nus gemellus', 'fabula fabella', 'tabula tabella'. excipiuntur, quae in primitivis ante n aliam habent in eadem syllaba consonantem. haec enim [unam] addunt syllabam diminutivis, sicut etiam disyllaba eiusdem terminationis, ut 'columna columnella', sicut 'agna agnella', 'tignum tigillum'.

In 'us' desinentia secundae declinationis nomina e vel i antecedentibus mutant 'us' in o et accepta 'lus' faciunt diminutiva, ut 'urceus urceolus', 'alveus alveolus', 'luteus luteolus', 'malleus malleolus', 'aureus aureolus'. **Plautus** in **Epidico**:

Lunulam atque anellum aureo||lum.

'capreolus' quoque videtur a nominativo 'capreus' esse, cuius femininum in usu est 'caprea'. nam 'capra' a capro fit, ex quibus 'capellus' et 'capella' fiunt diminutiva. i quoque antecedente: 'filius filiolus', 'gladius gladiolus', 'Sergius Sergiolus', 'Tullius Tulliolus', 'patricius patriciolus'. excipitur 'Antonius', quod 'Antoniaster' facit diminutivum. **Cicero** pro **Vareno**: **Lucius ille Septimius diceret, | etenim est ad L. Crassi eloquentiam gravis et vehemens et volubilis: Erucius hic noster**
41 **Antoniaster est.** feminina quoque e vel i ante a habentia in 'ola' fa-

lus. uinum uillum. *P* 1 notandum — bombycinus *om. P* quod pannus *B* 2 quod *add. r* paniculus (N) *Rr* *Iuv. sat.* II 6, 259 *sq.* 4 dilicias *G* deli(c)**ias *Ll* et] *r* etiam *rell.* bombycinus urit panniculus *D* bombycinus urit *Iuvenalis* bambicinus *BGLK* bombicinus *g* 5 DE ELLVS ET ELLA A TRISYLLABIS. *DL* 6 suis *om. P* syllabas suis *K* geminus — tabella *om. P* 7 ALITER A TRISYLLABIS. *DL* quae ex primitiuis *P* 8 syllabo *R* in eadem syllaba *ex* syllaba in eadem *corr. K* 9 unam *del. r add. k* dissyllabam *P* eiudem *R* 10 columnella] *r* columella *PRBL cf.* § 37 11 DE OLVS AB EVS ET IVS. *D* In olus *L* secundae] *r* secundum *R* 12 urceus urceolus] *k* arceus arceolus *P* or(r)ceus orceolus *K* Iunenalis in primo. [*sat.* I 3, 203] urceoli (ucceoli *Dd*) sex. *post* urceolus *add. Dh* 13 luteus *om. D* luteolus αποπ(τω)ν terin malleolus *D* aureus — aureolum *om. P* 14 *Plaut. Epid.* V 1, 34 epedeco *B* epitico *K* 15 lu(l)nulum *B* anelum *Rr* 16 iusu est *P* 17 est ut caprea *r* capellus] *r* cappelus *R* 18 antecidente *G* ut filius *D* filioli *P* gladiolus. a propriis sergius *D* 19 Sergius Sergiolus] *add. g* seregius. iolus *K* Sergius — patriciolus *om. P* DE ASTER AB IVS. *DL* 20 Cicero — Antoniaster est *om. P* *Cic. pro L. Vareno or. fragm.* 8: *Cic. ed. Orell.* IIII 2 *p.* 443. *de ipsa or. cf. Drumannum Gesch. Roms etc.* V *p.* 234 *sq.*, *ad h. l. Petri Victorii var. lect.* XIIII 23 narreno *RGL* narrone *h* 21 lucilius *B* septimus *RBDHGK* est alucii *B* L.(ucii) *Rr* L.(uciū) *Gg* crasi *GL* crasum *g* 22 uehimens *GLK* Erucius] *d et sic etiam cod. Ambros. Quintil. inst. or.* VIII 3, 22, *ubi vocc.* Erucius Antoniaster *ex hac or. laudantur* ericius *D* eruntius *BGL* eritius *g* hiritius (*ad marg.* heri) *r* eruscius *k* 23 est *del. rdh* DE OLA AB EA ET IA. *D* e] ei *D*

ciunt diminutiva: [ut] 'laurea laureola', 'uncia unciola', 'filia filiola', 'Tullia Tulliola', 'lutea luteola'. Virgilius in bucolico:

Mollia luteola pingit vaccinia calta.

Iuvenalis in primo:

Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem.

neutra e vel i ante 'um' habentia in diminutivis o habent ante 'lum': 'luteum luteolum', 'pallium palliolum', 'laureum laureolum'. Iuvenalis in III:

Laureolum velox etiam bene Lentulus egit.

Alia vero omnia in 'us' terminantia supra dictae declinationis nomina abiecta s accipiunt 'lus' et faciunt diminutiva: 'servus servulus', 'ventus ventulus', 'Graecus Graeculus', 'paucus pauculus', 'parvus parvulus', 'tantus tantulus', 'primus primulus'. feminina quoque in a desinentia con- 42 sonante anteposita et in 'um' neutra in 'ula' et in 'ulum' faciunt diminutiva, ut 'silva silvula', 'luna lunula' - Plautus in Epidico:

Lunulam atque anellum aureolum -,

'rubicunda rubicundula', 'lingua lingula' et per concisionem 'ligula', 'puella puellula', 'serra serrula'. Cicero pro Cluentio: ex omni parte dentatam et tortuosam venire serrulam. 'aqua' similiter 'aquula'. Plautus in Curculione:

1 ut *om. P* laureola *ex* laureolus *corr. D* uncia — deuncem *om. P* unceola *L* 2 *Verg. ecl* 2, 50 (*deficit Med.*) bocolico *HGK* 3 pangit *B* pingnit *G* pingint *Pal. m. alt. corr.* uacinnia *BDH* uacinia *Kd* calta *add. g* 4 *Iuv. sat.* I 1, 40 lis in primo / lunena unciolam *Rr* 5 proculens *K* sed] *r* * (& *ni f.*) *R* diuncem *B* *post* deuncem: Idem in eodem. [*sat.* I 3, 94 *sq.*] dorida (*sic h* dorido *RH* dorio *GKl* doridã *B*) nullo cultam (nullum culto *k* nullus cultum *l*) palliolo. In eodem (eolem *R* eadem *Kl*) [I 3, 203 *cf.* § 40] urceoli (urceolis *l* nuceolis *K* urciolis *G*) sex *add. RBHGKl del. r* Idem in eodem. Dorida nullo cultam palliolo *add. d* Idem in eodem urceoli doria nullã culto palliola (sex d) **** in e ** ẽ (ad) *L* 6 DE OLVM AB EVM ET IVM. *DL* neutra] *r* Etiam neutra *RBDHGLK* habentiã *B* habentia — palliolum *om. P* 7 *post* palliolum: Iuuenalis in prima. Dorida nullo (*ex* nulla *corr.*) culta palliolo. In eodem urceoli sex. *add. r* Iuuenalis in primo. Dorido nullam (Dorida nullo *d*) cultam palliolo. *add. D* ut lareum *P* Iuuenalis — egit *om. P* *Iuv. sat.* III 8, 187 8 in .UI. *K* 10 DE LVS AB VS. *D* De lus ab uus. *L* supra dicte *P* declinationis id est secundae nomina *H* 11 asccipiunt *K* lus et] .lu. *P* ut seruus *PB* ut tantus tantulus uentus uentulus seruus seruulus paruus paruulus graecus graeculus paucus pauculus primus *D* graecus graeculus uentus uentulus *K* 12 *post* pauculus: et palculus *add. GL* pauculus primus primulus tantus tantulus. *P* 13 DE VLA AB A ET DE LVM AB VM. *D* De ula ab a *L* quoque *om. P* in *add. r* in a *post* desinentia *repetit G* 14 um *add. r* faciunt diminutiua *om. L* diminutiuum *GK* 15 Plautus — serrulam *om. P* *Plaut. Epid.* V 1, 34 epedico *DK* 16 auriolum *K* 17 a rubicunda *GLK* rubicundula *add. d* *post* rubicundula: luna lunula *repetit L* linga *K* lingula (u) *L* .ligula] *h* lingula *LH* 18 puellula *om. P* ser*a (r) ser*ula (r) *G* sera. la. *K* *Cic. pro Cluent.* 64, 180 dentium *vel* dentum *codd. Cic. perperam* (*deficit h. l. Cic. Laur.*) 19 serrulam *G* serulam (r) *K* similiter aqua *r* similiter aquula — animula similiter *om. P* aquula] *l* aqula *GL* acula *BDK* 20 *Plaut. Curc.* I 3, 2 *sq.* (*v.* 159 *sq.*) coreulione *HK*

Ne quae hic agimus erus †perspiciet fieri, mea Planesium;
Mane, suffundam aqulam.

similiter 'anima animula', similiter 'equa equula' - Plautus in cistellaria: |

Adhinnire equulam possum ego hanc, si detur sola soli -, 'arca arcula', 'mensa mensula'. Plautus in || mostellaria:

Cedo †mihi speculum et cum ornamentis arculam.

idem in eadem:

Age accumbe igitur; cedo aquam manibus, puere, appone hic mensulam.

in 'ulum': 'primum primulum', 'tantum tantulum'. et haec tamen et in 'olus' desinentia una syllaba vincunt sua primitiva.

43 In 'ster' et 'cio' et 'leus' satis pauca in usu inveniuntur [diminutiva] et fere haec: 'Antonius Antoniaster', 'surdus surdaster' - Cicero in Tusculanarum V: erat surdaster M. Crassus -, 'parasitus parasitaster', 'catulus catulaster', 'homo homuncio', 'senex senecio' - Afranius in prodito:

Tu senecionem hunc satis est si servas, anus -.

[in 'leus':] 'equus equuleus' - Cicero in Verrem de signis: equuleos argenteos nobiles, quique maximi fuerant, aufert -, [haec] 'acus' [hic] 'aculeus', 'oculus oculeus'.

1 Ne] *om. RBDH* Ne — Planesium *om. K* Neque *GL* quod *Plautus* eurus *R* herus *Dr* prospiciet *L* percipiat *Plautus* planetium *RDHGL* planecium *R* 3 subfundendam *R* effundam *L* fundam *B* aqulam *G* aculam *BD* acula *H* 4 animula equa *L* aequa aequula *P* equla *GK* ecula *BH* *Plaut. cistell.* (*astrabae s. clitellariae: cf.* § 29) *fragm.* 23 *p.* 135 *Both.* 6 equlam *GL* eculam *BDH* ego *om L* 7 mesa mesula *L* *Plaut. most.* I 3, 91 (*v.* 248) mustellaria *BDHL* cistel *K* mu(uel ci)** stellaria *Gg* 8 ce(da)do mihi *Rr* mihi *Prisc. cum libris Plautinis. l.* mi 9 *Plaut. most.* I 3, 150 (*v.* 308) eodem *D* 10 accumbae *K* caedo *L* puere] *d* puerae *D* puer *L* *libri Plautini* 11 ** hic *K* hinc *RHG* hic in mensula *L* mensam (meam *ex* me(n)am *Vat.* 3870) *libri Plautini* 12 in ulum] enulleus *K* ulum] *d et in litura h* uleus *BDGL et ni f. H* culeus *in litura r* tamen *om. L* in olus] iollus *P* 14 DE ASTER ET CIO. *D* De ster et cio et leus *L* aster *DGh* cio] *r* scio *R* imeniuntur in usu *PBD* in usu *om. L* ussu *G* diminutiua *om. P* 15 Antonius *om. P* surdus — Crassus *om. P* surdus surdaster] *g* sordus sordaster *GL* sordus. diaster *K* *Cic. Tusc.* V 40, 116 tuscularum *L* quinto tusculanarum *B* 16 surdaster] *g* sordaster *GL* sordiaster *K* cras(v)sis *Rr* crasus *GL* parasiaster *P* 17 catullus catullaster *r* In cio *ante* homo *add. r* homuncio] *r* homuntio *R* senicio *RBGK* afranus *R* affranius *K* *Afran. in prodito fr.* 2 *p.* 185 *Both.* 243 *Neuk.* 169 *Ribb.* Afranius — leus *om. P* 19 senicionem *G* seruat *D* seruas sanus *Bl* 20 leus] *in litura h* eus *GK* ecus *g* eculeus *RBHdg* equleus *K* Cicero — aufert. haec *om. P* *Cic. in Verr.* II 4, 20, 42 Verrem] *g* nerem *G* eculeos *RBDHg* equleos *GK* 21 nobiles — fuerant au *in marg. add. k* quique maximi] *sic etiam uterque Cic. Guelferbyt.* quique maxime *Paris.* 7774 *A.* qui Q. Maximi *Lagom. tantum non omnes* maximi *ex* maxime *corr. H* maxime *K* 22 hic] *om. PD add. d* et oculus *B* ocleus *G* ocileus *g*

p. 618 P. p. 137. 38 K.

Vsi sunt auctores etiam quibusdam Graecis diminutivis, ut Terentius:

Edepol, Syrisce, te curasti molliter.

Inveniuntur multa propria sive appellativa, quae cum non sint diminutiva, formas tamen diminutivorum habent, ut 'cuniculus', 'aniculus', 'Me- 44 tellus', 'Camillus', 'Tibullus', 'frivolus frivola frivolum', 'Camilla', 'tabula', 'vinculum', 'periculum'. et sciendum, quod pauca inveniuntur diminutiva, quae non servant genera primitivorum, ut [haec] 'rana' [hic] 'ranunculus', [hic] 'canis' [haec] 'canicula', 'scutum' vel 'scuta' [id est rotunda forma] 'scutula', 'scutella' - Lucilius in V:

scutam
Ligneolam | in cerebro infixit -,

'hic qualus hoc quasillum', 'pistrinum pistrilla', 'haec acus hic aculeus', et praeterea 'anguis anguilla', 'unguis ungula', 'nubes nubilum', quae magis denominativa sunt existimanda quam diminutiva, quippe non habent diminutivorum significationem, sed formam tantum. praeterea 'panus panucula'. Lucilius in VIII:

Intus modo stet rectus . . subteminis panus.

Probus etiam ponit 'hoc glandium, haec glandula' [pars est in-

1 Vsi] r Vtsi R Vsi — molliter om. P in quibusdam L ut terentius add. l Ter. ad. V 1, 1 2 edelpol B sirisce DGK Bas. siri ce g siris cete L ·e Rr 3 DE HIS QVAE FORMAM TANTVM DIMINVTIVORVM (DEMINITIVORVM D) HABENT. DL non sint appellatiua formam tamen appellatiuorum habent ut P 4 habent diminutiuorum RBDHL cuniculus Gg aniculus] auiculus k samiculus l sa·iculus L anniculus anniculus U metallus K 5 camillus] k camellus K camelus L camellus Gg tibulus PGK tiuolus Ll fribolus fribola fribolum RBDHG friuolus fribola fribolum L fribulus . la . lum K fribullus fribola (friuolum om.) P post fribolum: quasi fere e bolo D del. d tabula uinculum om. P 6 DE HIS QVAE GENVS (gnum L) PRIMITIVORVM NON SERVANT. DL 7 ut haec rana — aculeus. et praeterea] ut sunt ea quae donatus (cf. Don. art. II 4, 3 p. 1747 P.) asserit, et cetera ut P ut rana ranunculus DG hic om. BLK ranunculus] r ranunuculus R 8 hic om. D haec om. D canicula dies diecula stutum L rutunda K 9 et scutella Br Lucilius] h Lucius RHK Lucil. sat. V 23 Dous. 28 Gerl. VI. B 10 scutulam Dresd. Erl. 1 Krehlii scutellam | Ligneolam Corpetus Sat. de C. Lucilius p. 60 11 infixit L 12 calus K qualus ΟΧΟΠΙΝΟC (i. e. ὁ κόφινος) L calus (qualus g) ΟΧΑΙΤΙΝΟC G casillum G quassillum BH cassillum K post quasillum in marg. ΟΚΟΦΙΝΟC add. d hec ex corr. b ·acus hic ·aculeus (c-c) B 13 anguila L angilla K unguis] r nnguis R ungis L nubis K 14 didiminutiua H quippe cum non B 15 significationem deminutiuorum P praeterea — glandium, haec om. P panus] glk pannus GLK panucula] rlk panicula P pannicula K pannucula GL paenuncula R panucla Non. 149, 23 16 Lucilius] r Lucius R Luc. sat. VIII 13 Dous., VIIII 1 Gerl., VIIII 17 Schmidt. Lucilius in VIII: subtiminis panus. cod. Charisii p. 59 P. Lucilius lib. VIIII: foris subteminis panus est. Non. l. l. VIII· (I) B 17 Intu' modo stet rectu', foris subtemini' panust Schmidtius C. Lucil. sat. quae de libro nono supersunt p. 40 Intu' modo, stet rectu' foris, subtemini' panus Corpetus l. l. p. 76 subteminis] r subterminis R subtemines h subtiminis K panus] l pannus GL 18 Probus ex Probum corr. B probi G cf. anal. Vindob. p. 80 et ann. ad lib. V § 45 glandium] d glandulum D pars est intesti-

p. 618 P. p. 138 K.

testinorum], 'ensis ensiculus, ensicula', praeterea 'haec beta', 'malva', 'hic betaceus', 'malvaceus'. | ||

norum *om.* *P* 1 ensis ensis ensiculus *R* ensis — malvaceus] hensiculus abet — abetaceus malua malnaceus. *P* ensicula] *b* et ensicula *BDL* 2 hic betacens malnaceus *add.* *l* betaceus] *b* betacius *B* be.taceus (a) *Dd* beataceus *K*

EXPLICIT LIB. III. DE DIMINVTIVIS. INCIPIT LIB. IIII DE DENOMINATIVIS. *R* EXPLIC. LIBER · TERTIVS | INCIP. LIB. IIII DE NOMINATIVO. *B* EXПAICVIT LIB. III. DE DIMMINV. | INCIP. AIB. IIII. DE DENOATI *G* explicit liber III .... incipit quartus *L* de denominatiuis *add.* *l* finit *k* | Liber .IIII. de denominatiuis et uerbialibus et participialibus et aduerbialibus. quot eorum species. ex quibus primitiuis quomodo nascuntur. *K* EXPLICAT TERTIVS LIBER PRISCIANI :· | Quartus de denominatiuis et uerbialibus et participialibus quot eorum species ex quibus primitiuis quomodo nascuntur. | INCIPIT LIBER QVARTVS. *D* *inscr. caret H* .IIII'. lib. *m. rec. in H.* *hic desinit P*; *A inde ab initio libri* IIII *iterum inc.*: INCIPIT LIBER QVARTVS DE DENOMINATIVIS. *A*

LIBER QVARTVS.

p. 619 P. p. 139. 40 K.

DE DENOMINATIVIS.

Denominativum appellatur a voce primitivi sic nominatum, non ab aliqua speciali significatione, sicut supra dictae species. habet igitur generalem nominationem omnium formarum, quae a nomine derivantur. nam et patronymica et possessiva et comparativa et superlativa et diminutiva praeter verbalia et adverbialia et ea, quae ex praepositionibus fiunt, ex maxima parte denominativa sunt, id est a nominibus derivantur. unde in illorum formis quoque sunt quaedam, quae, cum non habeant significationem eorum, denominativa iure appellantur, ut 'Timarchides' proprium, 'Aemilianus' quoque, 'Nobilior', 'Maximus', 'Catulus'. haec enim denominativa sunt dicenda, cum significationem suarum non servent formarum, etsi sint propria. de quibus tamen sufficienter, | cum de iis tractabatur, monstravimus. I 1

Habent igitur denominativa formas plurimas et diversas significationes. quae quia late sunt confusae, generali eas nominatione artium scriptores nuncupaverunt denominativa. et quia multae inveniuntur formae communes tam denominativis quam verbalibus nec non etiam participialibus et adverbialibus, non incongruum esse exstimo, de his quoque in loco una tractare.

Sunt igitur formales denominativorum terminationes sive verbalium hae:

2 apellatur *AK* sic] sui *G* 3 significatione — nominationem *add. r* 4 formarum *et in sqq.* nam — possessiua, erlatiua — praeter *macula teguntur in A* 5 nam patronomica *H* 6 ** praeter *H* propter *BL* verbalia] *rd* uerbialia *RBD et sic persaepe libri* et ea] ** ea *G* ex ea *g* x ea *r* ea — fiunt *in litura ex corr. A* et maxima *RG* 7 *post* deriuantur: sed tamen specialem significationem habent *add. ADLr* sed speizalem habent significationem *k* unde] Deinde *D* uel Vnde *d* 8 quoque formis *G* habent *L* 9 eorum sed denominatiua *B* iure appellantur denominatiua *D* apellantur *A* timarcides *G* thimarchides *AH* forma patronimicorum *post* timarchides *add. L* forma patronomicorum *post* proprium *K* 10 aemillianus *A* Catulus] *d* catullus *D* denominutiua (a) *Dd* 11 suarum formarum :· et sint (:· non seruant) *Dd* seruant *BAHGKd* formarum *add. r* 12 etsi] *B* et *rell* sunt *K* his *RBHGLK* tractabitur *B* 13 Nonstrauismus (m) (*sic*) *A* 15 latae sunt et confusae *GK* latae sunt confuse *A* sunt et confusae *hl* 16 noncupauerunt *G* noncipauerunt (u) *in litura K* commones *K* 17 participialibus] *g* participalibus *GK* 18 existimo] *r* exhistimo *R* una in loco *B* in loco uno *LK* in uno loco *G* 20 MVLTIPLICES ET VARIAE TERMINATIONES DENOMINATIVORVM NOMINVM INCIPIVNT. *D* Variae terminationes denominatiuorum *L*. *singulas deinde terminationes in marg. ap-*

'ia', ut 'durus duritia', 'prudens prudentia', 'sapiens sapientia'; a consonante antecedente: 'cantus cantilena'; e: 'cubo cubile', 'sedeo sedile'; i: a fruge || 'frugi', a nihilo 'nihili' - quae tamen magis obliqui sunt supra positorum nominativorum, ut de nominativo et genetivo tractantes docebimus in sexto libro -; o, [ut] 'cicer Cicero'; u: 'tono tonitru'; 'al': 'cervix cervical', 'tribunus tribunal'; 'il': 'vigilo vigil', 'pugillus pugil'; 'ul': 'exulo exul', 'praesulo praesul'; 'am': 'nequis nequam'; 'um': 'oliva olivetum', 'rosa rosetum', 'tendo tentorium', 'sto stabulum', 'praesideo praesidium'; 'en': 'solor solamen'; 'ar': 'lacus lacunar', 'calx calcar', 'caedo Caesar'; 'er': 'eques equester', 'macies macer'; 'or': 'senatus senator', 'amo amator'; 'ur': 'satio' vel 'saturo satur', 'murmuro murmur'; 'as': 'primus primas', 'optimus optimas', 'civis civitas', 'probus probitas',| 'Arpinum Arpinas'; 'es' correptam: 'pes pedĕs', 'equus equĕs', 'tego tegĕs'; 'es' productam: 'pauper pauperiēs', 'acus aciēs', 'saepio saepēs', 'struo struēs', 'sterno stragēs'; 'is': 'aedis aedilis', 'rex regalis', 'amo amabilis', 'penetro penetrabilis', 'Athenae Atheniensis', 'Sicilia Siciliensis'; 'os': 'lepus lepos', 'custodio custos'; 'us' puram: 'occido occiduus' et 'assideo' (vel ab asse, ut quibusdam placet) 'assiduus'; 'us' diversis consonantibus antepositis: 'saxum saxosus', 'spuma spumosus', 'vito vitabundus', et a participiis: 'versus', 'saltus', quando quartae sunt declinationis, et ab adverbiis: 'supra' vel 'super superus', 'infra inferus', 'extra externus', 'hodie hodiernus'; in x: 'fur furax', 'capio capax', 'audeo audax', 'verto vertex'; in duas consonantes, ut 'Picenum Picens', 'Tiburtum Tiburs'.

3 Ergo in a desinentia denominativa i habent brevem ante a vel l vel

ponit L, *numeris additis distinguit D* 1 ia] IN . IA . *B* in[ia] *Rr* prudens[o] . tia *Kk* 2 ut cantus *A* ut cantus ACMA *D* cubile κυφω κιφυ *D* 3 i ut a fruge *in litura r* i ut fruge *B* afruge afrugi *A* frugi et nichilo *R* obliqui sunt magis *L* oblici *GK* uel obliqui *g* obliqui casus sunt *D* 4 nominativorum] *add. g* nominatiuorum nominum *L* tractantes *add. k* in sexto libro docebimus *DGLKr* 5 o cicer Cicero] *k om. RBAHGLK* o ut cicer cicero *Dh* in o cicer cicero *r* et subtus subtel si dixisset *in altero marg. add. k* u tono tonitru] *K* in u tono tonitru *GLr* u est terminans ut tono hoc tonitru *D* in u est terminans tono hoc tonitru *H* ut in u est terminans tono hoc tonitru *RB* In al *R* 6 uigilio *Rr* pugil *add. d* 7 exulo] *d* exsulo *AD* exul] *g* exsul *ADG* *post* exul *in litura ni f.* praesideo *in L* 8 tendorium *k* praesideo] *l* praesedeo *L* 9 en solor solamen *om. RHGLK at v.* § 16 en ut[solor] solamen *h* calx] clax *B* 10 caessar *Gg* equs[v] *ni f. in l. evanido B* equus[e] *Hh* equis *K* aequester *Rr* 11 sacio *AH* mormuro mormur *K* 12 *post* primas *duo quaterniones desunt in B cf. lib.* V § 56 optimas *ex iterato* optimus *corr. in A* ciues *K* probitas, Arpinum] *h* probitas . as . Arpinum *AH* 13 arpinum arpinas . arrinum arrinas. es *R* correpta *DK* equs *K* 14 es] *h* er *ni f. HK* producta *DK* ut pauper *RAG* 15 aedes *ADh* 16 penetro penetrabilis amo amabilis *D* penitro penitrabilis *K* Athenae] *r* athene *R* athenensis *K* sicilensis *K* 17 pura *RD* purum *L* 18 et ab assideo *DLk* 20 et[a] particip[i]iis *Rr* 21 aduerbis *Gg* infernus *G* 22 •x *D* audeo] *h* aud•o (i?) *H* 25 DE A INCIPIT. *DL* a *add. r*

u vel r, ut 'sapientĭa', 'acrimonĭa', 'cautela', 'suadela', 'tonstrina', 'armatura'. inveniuntur tamen in verbalibus etiam alias consonantes ante a habentia, sed quas a verbis ac||cipiunt, ut 'scribo scriba', 'convivo conviva', 'colligo collega'.

Secundae igitur declinationis nomina in 'us' desinentia c antecedente quotcumque sint syllabarum - nisi sint regionum nomina, quae derivantur ex his -, alia vero quacumque consonante ante 'us' posita tantum disyllaba et quae in 'is' | desinentia tertiae declinationis similem habent nominativo genetivum: quae secundae quidem sunt, genetivo, quae vero tertiae, dativo assumunt 'tia', ut 'amicus amici amicitia', 'inimicus inimici inimicitia', 'pudicus pudici pudicitia', 'laetus laeti laetitia', 'durus duri duritia', 'maestus maesti maestitia', 'stultus stulti stultitia', 'segnis segni segnitia', 'tristis tristi tristitia', i tam paenultima quam antepaenultima ubique correpta. alia vero supra dictis casibus assumunt a, paenultima i ubique in his quoque correpta: 'controversus controversi controversĭa', 'ignavus ignavi ignavĭa', 'violentus violenti violentĭa', 'superbus superbi superbĭa', 'modestus modesti modestĭa'. 'miser' quoque, quamvis in 'er' desinat, 'miseri miserĭa', 'astutus astuti astutĭa'. similiter regionum nomina pleraque: 'Italus Itali Italia', 'Gallus Galli Gallia', 'Sicanus Sicani Sicania', 'colonus coloni colonia', 'Hispanus Hispani Hispania', 'Dardanus Dardani Dardania', 'Tuscus Tusci Tusria', 'Graecus Graeci Graecia', 'Teucrus' vel 'Teucer Teucri Teucria'.
similiter faciunt tertiae declinationis nomina sive participia, quae una syl- 4
laba vincunt genetivo nominativum: assumunt enim dativo a, paenultima i ubique, sicut supra dictum est, correpta: 'neglegens neglegenti neglegentĭa', 'prudens prudenti prudentĭa', 'misericors misericordi misericordĭa', 'iners inerti inertĭa', 'inops inopi inopĭa', 'ius iuri iniurĭa', 'nomen nomini ignominĭa', 'Caesar Caesari Caesarĭa'. inveniuntur tamen quaedam,

c̄ con
2 uerbialisbus *Kk* 3 uiuo cumuiua *Dd* 4 colligo colliga *ALk* 6 quotcumque] *rdh* quodcumque *RDH* q***cunque *K* quocunque numero *HL et in litura k* nomina et quae *G* 7 uero nomina quacunque *L* 8 is] *r* his *R* 9 de reḡ in ia *in marg. d* 10 amicus amicia amititia *A* inimitilia *A* 11 pudititia *A*
s
mestus *RAGL* metus *Dd* mestus . ti . tia *K* mesti mestitia *RADGL* 12 segnes *A* 14 in his quoque correpta *corr. ex* correpta in his quoque *A* his] is *r* ut controuersus *AD* contrauersus coutrauersi contrauersia *GL* 15
u
uiolentus . ti . tia *K* 16 superbi *add. r* 18 astutia] *h* astutlia *H* Italus *om. D*
gallia
19 gallus gallia *A* scycanus sycani sycania *H* co*lonus co*loni co*lonia (l) *D*
c h
colonus — Hispania *in marg. add. K* 21 graetia *Rr* Theucrus uel teucer theucria *R* teucrus uel teucer theucria *r* teocrus uel teocer . ri . teocria *K* Teucri *om. L* 22 De nominibus uel participiis *in marg. d* 23 genetiuo] *d* genetiuum *D* enim in datiuo *A* 24 ut neglegeus *D* ñegligeus *G* negligens . ti . tia *K* ne*glegenti (c) *D* 26 inersti *D*

quae in 'monĭa' desinunt, a nominibus sive | verbis derivata, 'castus casti castimonia', 'parco parsi parsimonia', 'queror querimonia', 'acer acri acrimonia'. Cicero in Verrem primo: quare si Glabrionis patris vim et acrimoniam.

Consonante vero antecedente in a desinentia ‖ denominativa seu verbalia formas habent tres: 'la', 'na', 'ra'.

'La' e longa antecedente: 'cautus cauti cautēla', 'tutus tuti tutēla', 'acutus acuti acutēla', 'custos custodi custodēla', 'mandatum mandati man-
5 datēla', 'cliens clienti clientēla'. et nota, quod omnia extremam vocalem genetivi, si secundae sint, sin tertiae, dativi in e longam convertentia assumunt 'la', quae vero a verbis fiunt secundae coniugationis a secunda persona abiciunt s et assumunt 'la': 'candeo candes candēla', 'suadeo suades Suadēla'. Horatius in epistularum I:

Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.

'Na' vero desinentia denominativa sive verbalia, de quibus iam diximus, cum de possessivis 'nus' vel 'na' vel 'num' desinentibus tractabamus, omnimodo longam habent paenultimam vel natura vel positione: 'officium officīna', 'medicus medicīna', 'rex regis regīna', 'leo leaēna', 'doctrix doctrīna', 'tonstrix tonstrīna', 'cocus cocīna' et 'culīna', 'cantus cantilēna', 'far farīna', 'luceo lucērna', 'lux Lucīna', 'lateo latērna'. nam 'Mutĭna', 'sagăna', 'pagĭna' non videntur esse derivativa. ['sagana' enim et 'saga' idem significant.]

6 'Ra' autem terminantia omnia participiis femininis futuri temporis similem habent formam, unde paenultima quoque u sine dubio producitur:

1 monia] r Nomina R •monia (e?) A •monia (i?) H ut castus AD 2 queror] r quaeror RAH queror queri querimonia (queri postea al. m. del.) Dd q̄ror. emonia K quaerimonia H acer acri add. g 3 Cic. in Verr. I 17, 52 Cicero — acrimoniam in marg. add. l primo] in D si Glabrionis Cicero si .G. glabrionis H sig.glabrionis R sigglabrionis A significat glabrionis DGKl 4 um Hh acrimonia A 5 De formationibus tres la . na . ra d tres habent D 7 De la D cautella K 8 acutus acuti acutela] r Lips. 1 Erl. 1 2 Dresd. et sup. lin. al. m. Heidelb. Krehlii, cf. Lachmanni in Lucr. comm. p. 204, om. RH cutis cuti cutela ADGKl cutis cuti cuticula L mandataela R 9 clicens clicenti clicentela a dicens dicenti dicentela A 10 sunt A tertiae declinationis datiui A ·i· datiui L 11 fi••unt H saecundae R 13 Oratius AGHK Horat. epp. I 6, 38 aepistolarum K primo epistolarum D .I. epistolarum A 14 hac D nam, at, et codd. nonnulli Horat. numatum r nummatim RAHGLK 15 De na in mg. d In na ADGLKr seu K 16 in nus GLK 17 ut officium D 18 lacena A doxtris A 19 cocus] r cocos R coquus Gd cocus cocina Kk cocina] G uel coquina g coquina d culina] D uel colina d colina G cantelina G uel cantelena g 20 farina K lucerna. facit. lucis Aa lux Lucina] R lux lucis Lucina rell. lanterna g 21 sagana] sagina K uidetur A derinata Hh sagana — significant del. d Saga enim et sagana L 23 De ra in marg. d terminantia] desinentia K

'scriptūra', | 'censūra', 'tonsūra', 'usūra', 'litūra', 'natūra', 'armatūra'. et sciendum, quod supra dictae omnes formae [id est in a desinentes] proprie sunt feminini generis. inveniuntur tamen pauca verbalia, ut supra dictum est, masculina sive communia consonantes verborum servantia, ut 'scribo, hic scriba', 'lego, hic collega', 'fugio, hic' et 'haec perfuga', 'assequor assecula', 'advenio advena', 'convenio convena', 'vivo conviva'.

In e desinentia derivativa neutra sunt, ut 'sedile', 'monile', 'cubile', II 7
'utile', et quia pleraque a communibus in 'is' terminantibus nascuntur, melius cum illis tractabuntur.

In i duo sunt denominativa, ut plerisque videtur, indeclinabilia, 'frugi' a fruge, 'nihili' a || nihilo. quidam enim figurate 'frugi' dativum et 'nihili' genetivum, ut ante dictum est, cum aliis omnibus coniungi casibus non irrationabiliter dicunt, sicut 'mancipi' et 'nec mancipi' et 'cordi' et 'huiusmodi' et 'illiusmodi' et similia.

In o masculina quidem et communia pauca inveniuntur derivativa, ut a cicere 'Cicero', ab eo quod est 'catus' 'Cato' et a capite 'Capito', a labe 'Labeo', a latendo 'latro', a leniendo 'leno', a comedendo 'comedo', a palpando 'palpo', ab epulando 'epulo'. Cicero de oratore: tres viros epulones.

Feminina vero plurima derivativa inveniuntur modo in 'io' modo in 8
'go' modo in 'do' desinentia, et paene omnia rerum sunt incorporalium.

In 'io' igitur terminantia plerumque a participiis fiunt praeteriti temporis, quorum genetivus assumpta o et correpta i facit huiuscemodi nomina: 'oratus orati oratio', 'accusatus accusati accusatio', 'status stati statio', 'datus dati datio', 'nexus nexi ne|xio', 'abolitus aboliti abolitio',

1 ut scriptura creatura tritura censura *D* tonsura censura *H* natura cultura armatura *D* creatura tritura cultura *post* armatura *in marg. add. h* 2 in a] *rh* in ea *R* in *a *H* propriae *HL* 3 tamen *add. r* 4 sive] uel *DG* seruantestia *H* 5 scrobo hic scraba *Rr* colliga *AK* collega, hic et haec perfuga a fugio uerbo, *D* perfuga] *k* profuga *K* 6 assequor assecula] *r* adsequor adsecula *RAD* adsequor adsaec*la (u) *H* assequor assecla *GL* adsequor adsecla *K* conuenio conuena *add. k* vivo] conuino *Lh* 7 In e *ac similiter deinceps per singulas terminationes inscr. DL* deriuata *Hh* munile *RG* 8 in his *A* 10 denominatiua sunt *K* a fruge frugi a nihilo nihili *D* fugi *Rr* 12 ge | enitiuum *L* cassibus *G* 13 inrationabiliter *RADH* et nec mancipi] *l* et nec mancipii *K* et mancipi *L* et mancipii *G* et haec mancipi *A* huiusmodi] *r* huiuscemodi *R* 14 similia] *rh* similibus *RADGHLK* 15 deriuata *Hh* 16 a cicere * *Dd* est *om. L* capite *Rr* 18 epulando] *h* epulendo *HL* *Cic. de or.* III 19, 73 tris *v. l. codd. Cic.* 20 deriuata *Hh* inueniuntur deriuatiua *L* ios *Rr* 21 poene *H* 22 participis *Gg* 23 assunta *G* et *om. G* huius modi *G* 24 accus*atus accus*ati accus*atio (s) *A* acusatus acusati acusatio *G* acussatus . ti . accussatio *L* status stati statio] satus . ti satio *L* stati *om. K* 25 nexi *om. K* aboblitus *H* abolitus aboliti abolitio] *g* obolitus oboliti obolitio *GL*

'auctus aucti auctio', 'lectus lecti lectio', 'perfectus perfecti perfectio', 'munitus muniti munitio', 'haustus hausti haustio'; 'internectus' autem 'internecti internecio' fecit euphoniae causa abiecta t.

9 In 'go' vero desinentia, sive sint derivativa seu primitiva sive composita, paenultimam producunt vel natura vel positione: 'virāgo', 'compāgo', 'Carthāgo', 'sartāgo', 'calīgo', 'ulīgo', 'rubīgo', 'ferrūgo', 'aerūgo', 'vīrgo', 'márgo'; excipitur unum 'lĭgo', cuius paenultima corripitur, nec mirum, cum sit masculinum et solum disyllabum vocalem ante 'go' habens.

In 'do' desinentia derivativa tam a nominibus quam a verbis vel participiis veniunt. haec quoque modo e longam vel i modo 'tu' habent ante 'do', ut 'acris acrēdo', 'dulcis dulcēdo', 'intercapio intercapēdo', 'torpeo torpēdo', 'libet libīdo', 'cupio cupīdo', 'formido formidas formīdo formidinis', quod ideo fecit simile nomen verbale primitivo verbo, quia ipsa positio verbi talem habuit formam. in tudo: 'fortitūdo', 'magnitudo', 'habitūdo'. et sciendum, quod e productam || ante 'do' habentia, si a nominibus derivantur, extremae syllabae terminationes in e convertunt et accipiunt 'do', ut 'dulcis dulcēdo', 'acris acrēdo', sin a verbis, secundarum terminationes personarum in e productam similiter vertunt et accepta 'do' faciunt supra dictae formae derivativum, ut 'intercapio intercapis inter-
10 capēdo', 'torpeo torpes torpēdo'. similiter i ante 'do' habentia extremas syllabas secundae vel tertiae personae in i longam convertunt et accipiunt 'do': 'cupio cupis cupīdo', 'libet libīdo'. excipitur 'formīdo' propter supra dictam cau|sam. in 'tudo' vero desinentia, si a nominibus veniunt secundae declinationis, non participiis vel participialibus, genetivo, sin tertiae, dativo assumunt 'tudo' i antepaenultima correpta, ut 'amplus ampli amplĭtudo', 'magnus magni magnĭtudo', 'firmus firmi firmĭtudo', 'longus

1 aucti *Aa* autio *R* lecti] *ex* lectio *corr. A* 2 antem *om. GK add. k* 3 internecio] *rh* internectio *RH* internicio *L* facit *GK* aeuphoniae *Rr* eupho•niae *A* eufoniae *K* abiecta t *om. G* t primitiui. In *L* 4 primitiua · uel composita *HK* 5 ut uirago *Dh* uirgo *L* 6 kartago *RDK* chartago *H* kharthago *L* sartago] *add. l* sarthago *GK* rubigo] *h* robigo *AH* uir rubigo genus uitii quo culmi pereunt sed abusiue rubigo dicitur nam rubigo uitium obscenae libidinis uel obsceni liuoris ut narro (*cf. Ritschelii quaest. Varr. p.* 53) ait, quod uillous (*sic ni f.; l.* ulcus) uocatur *in marg. ex Servio ad georg.* I 151 *add. K* 7 Excipiuntur *A* unum *om. G* 8 uocalem i *L* 10 derivativa] *h* deriuata *KH* 11 longam modo i modo *D* uel i modo tu *add. g* 12 acredo — formidas *add. g* dulcis (*sic*) *H* •••••• dulcis (dulcis) *L* 14 facit *R* quia] quod *AGLK* 16 •e productam *H* 19 conuertunt *D* accepta] *ex* accepto *corr. A* acepto *L* 20 diriuatiuum *Rr* diriuationes *A* deriuationes *D* 22 accipiendo *Rr* 23 ut cupio *DG* Excipitur formido *in mg. add. H* 25 non a participiis *D* 26 i penultima *L* ut amplius *H* ampitudo *Dd* 27 longus — fortitudo *in marg. add. d*

longi longĭtudo', 'celsus celsi celsĭtudo', 'multus multi multĭtudo', 'solus soli solĭtudo', 'similis simili simili̇tudo', 'suavis suavi suavĭtudo', 'fortis forti fortitudo', sin a participiis vel participialibus in 'tus' desinentibus derivantur, abiecta s assumunt 'do': 'habitus habitudo'. a testa quoque sive testu 'testudo', quod est corporale. nec non omnia in 'do' desinentia, quamvis non sint derivativa, paenultimam u habentia producunt eam natura vel positione, ut 'hirūndo', 'harūndo', 'hirūdo'.

In u derivativa pauca invenio: 'specus specu', 'pecus pecu', 'testa testu', 'tonitrus tonitru', 'cornus cornu'. nec interest aliquid inter primitivorum et derivativorum significationem, ideoque dubium, an sint derivativa dicenda. 11

In 'al' desinentia denominativa, si primitiva [eorum] paenultimam natura vel positione habuerint productam, ea quoque longam habent paenultimam: 'cērvix cervicis cervīcal', 'tribūnus tribūnal', 'vēctus vectīgal', 'lupērcus lupērcal', sin illa brevem, ea quoque | correptam: 'tŏrus tŏral', 'anĭmus' vel 'anĭma anĭmal'.

In 'il' vel 'ul' desinentia, sive a nominibus seu a verbis derivata sint, fiunt abie||ctione extremarum vocalium sive syllabarum primitivi, ut 'pugillus pugil', 'vigilo vigil', 'consulo consul', 'exulo exul', 'praesulo praesul'.

In 'am' unum invenitur trium generum commune, quod derivatur a 'nequeo' vel 'nequis', 'nequam'.

In 'um' desinentia derivativa sive etiam composita diversas habent 12
formas: quaedam enim vocalem habent e longam vel i correptam ante 'um': e, ut 'olivētum', 'vinētum', 'corylētum', 'rosētum', 'dumētum', 'quercētum', 'aesculētum', 'myrtētum' - quamvis feminino genere Plautus in vidularia hoc protulit:

1 cael-us. caelsi caelsitudo *L* caelsus .si. caelsitudo *G* celsi *om. d* 3 Si (N) a *Rr* vel] siue *L* partitipialibus *R* 4 ut abitus (h) *Dd* habitudo haec testa et hoc testu *A* testa *R* haec — testu *uncis incl. r* a *om. AK* siue a testu *D* 5 desinentia in do *K* in *add. d* 6 derivativa] *h* dermata *H* dirinata *G* eam (uel) uel natura uel *D* 7 et positione *Kk* herundo *Ld* hyrundo *H* *irudo (h) (uel erudo .i. emblema) *Gg* uel erudo s. emblema erudo *K* arundo *HGLr* hyrudo *H* herundo *K* haerondo *G* 8 hoc specu *Rr* pecus pecu] *d* pecu pecus *D* 10 dubium est an *H* dubium es an *D* dubium non sunt *L* 12 eorum *om. D* 13 habuerunt *L* 14 haec ceruix *R* ut ceruix *ADh* et cernix *L* 15 lupercus appellatur locus ubi pan deus colitur *in marg. k* ut torus *Dh* 17 vel ul] *r* uel in ul *rell.* 18 extrimarum *K* 19 uigolo *K* ex*ulo ex*ul (s) *D* 21 commune *om. L* deriuantur *D* 22 uel *del. h* 23 composita* (e) *L* *equidem per totum hunc locum librorum tantum non omnium consensum secutus ipsum sive Priscianum sive Theodorum aeque lapsum esse arbitror atque infra* § 15, *ubi derivativa in 'monium' tractantur, quae huc pertinent* 24 Quaedam enim uocalem i habent ante tum (uocalem habent ante um *3 μπ*) quaedam consonantes. I (I *om. μ*) ut augurium — habent formas. Quaedam enim e longam habent (habent e longam *edd.*) ante tum ut olinetum — id est *περιεκτικά cod. Lips.* 2 *teste Krehlio, eiusque ordinem sequuntur edd. ante α, Krehlius.* Quaedam enim uocalem habent e longam ante tum, quaedam i correptam ante um: e, ut oliuetum *etc. αβx Putsch.* 25 oleuetum *G* coriletum *HGKr* 26 aesquiletum *R* mirtetum *RAGHK* femino *K* *Plaut. vidul. fr.* 2 *p.* 441 *Both.* 27 in vidularia]

Nescio qui servus e myrteta †prosiluit -,

quae sunt continentia vel comprehensiva, id est περιεκτικά. i, ut 'augurĭum'; 'solarĭum', 'pomarĭum', 'solacĭum', 'savĭum', 'basĭum', 'odĭum', 'remedĭum', 'concubĭum', 'Palladĭum', 'officĭum', 'conubĭum', 'convivĭum', 'exilĭum', 'consilĭum', 'indicĭum', 'meritorĭum', 'municipĭum', 'praesidĭum', 'domicilĭum'.

Consonantes quoque ante 'um' habentia [derivativa] diversas habent formas.

13 Alia enim in 'bulum' desinunt, quae forma assimilis est diminutivis, et veniunt a nominibus vel a verbis, ut 'cuna cunabulum', 'Vesta' vel 'vestis vestibulum', 'tus turis turibulum', 'voco vocas vocabulum', 'concilias conciliabulum', 'stas | stabulum', 'pasco pabulum', 'prosto prostibulum', 'patior' vel 'pateo patibulum'. et attendendum, quod paenultima in omnibus corripitur, antepaenultima vero, si i habeat, corripitur: 'vestĭbŭlum', 'prostĭbŭlum', 'patĭbŭlum', sin vero a, producitur: 'cunābŭlum', 'vocābŭlum', 'conciliābŭlum', 'pābŭlum'. excipitur 'stăbŭlum', quod corripit a; nec mirum, cum verbum quoque 'stăbulo stăbulas' eandem corripuit syllabam et 'stăbilis' et 'stătus' et quaecumque a verbo 'sto stas' derivata fuerint. (excipitur 'stāmen' et 'stātura', quod tam nomen quam participium est. Lucanus in III:

lassant rumpentes stamina Parcas.

idem in II:

Vanaque percussit pontum Symplegas inanem
Et statura redit.

om. L   uicularia (aulu) Rr   nitularia AH   nidulario K   1 quis LKdh   mirleta HK   mirtea (t) Gg   myrtheta A   prosilit Bothius   2 contenentia G   conprehensiua DHL   περιεκτικά] 2 (voc. Gr. lac. rel. indic. 1) ΠΕΡΙΗCΤΙΚΑ Monac. m. alt. periecti** H periectiua RDGLKh Monac. uel proiectiua d proiectiua A περιληπτικά vertit Prisc. lib. V § 55   i om. RAD   augorium L   3 solatium AH   suauium ALK et in litura h   hodium K   4 conuiuium] conuicium L   7 deriuatiua om. D   9 adsimilis GH   similis D   10 uel uerbis LK   11 uoco om. G   concilio concilias DL   concilio . as K   12 sto stas DL   sto. as K   pabulum] r papulum R paulum K   13 uel pateo patibulum ex patibulum uel pateo restit. K   adtendendum RA   in nominibus G in ****** omnibus (ultima) L   14 corripitur tiribulum (v) : turribulum prostibulum uestibulum h   ut uestibulum D   uestibulum: patibulum A   15 ut cunabulum A cabulum G   17 *oque (qu) Dd   corripit Rh   18 stas nomina deriuata ADGL   19 et stamen et A   stamen statura H   20 est om. A   Luc. Phars. III 19   III scripsi VI (sexto D) libri; scribendum quis suspicetur Lucanus in VI (v. 777): Tristia non equidem Parcarum stamina, dixit. idem in III: lassant etc.   21 lassant] Lucanus lazant R laxant r rell. cum nonnullis codd. Lucani. quod a Prisc. archetypo alienum fuisse ex cod. R lectione colligas   parcas (uel ae) Gg   parcae LK   22 Id est A   Luc. Phars. II 718 sq.   II scripsi VII (septimo D VII (mo) r) libri   23 Vanaque] uanaquae A unaque G et, in uanaque corr., Luc. Voss. B   una L   percussit] d percusit DGK   simplegas D sym*legas K symflegas k   24 statura] r sat tura R

'stātūrus' quoque et 'stātūrum' producun||tur, quamvis 'stătus stăta stătum' corripiuntur. idem in X:

zephyros quoque vana vetustas
His adscripsit aquis, quorum stata tempora flatus.)

inveniuntur etiam quaedam in 'culum' desinentia, quae a secunda derivantur persona, ut 'devertis deverticulum', 'verris verriculum', 'perior periris' (unde 'peritus') 'periculum', 'oras oraculum', 'propugnas propugnaculum', 'obstas obstaculum', 'miraris miraculum', 'perpendis perpendiculum'. a simplici quoque, quod in usu non est, 'specio specis speculum' pro 'speciculum' per syncopam 'ci' euphoniae causa. similiter a 'fero fers' 'ferculum'. III 14

Alia vero in 'mentum' desinunt, quae plerumque a verbis veniunt: 'vestio vestis vestimentum', 'hortor hortaris hortamentum', 'orno ornas ornamentum', 'sacro sacras sacramentum', 'fundo fundas fundamentum', 'moneo monitus monimentum', 'alo alis alimentum', 'incresco incrementum'. | et sciendum, quod antepaenultimam productam habent vel correptam, prout sint paenultimae syllabae praeteriti temporis eorum verborum, ex quibus derivantur: 'ornāvi' vel 'ornātus ornāmentum', 'monui monĭtus monĭmentum', 'alui alĭtus alĭmentum', 'increvi' vel 'incrētus incrēmentum', 'munīvi munītus munīmentum', 'fulcīvi fulcīmentum'. in 'monium' etiam inveniuntur derivativa, i correpta antecedente, ut 'patri patrĭmonium', 'matri matrĭmonium', 'testi testĭmonium'. 15

Sunt alia in 'um' participiis similia, ut 'factum', 'tectum', 'dictum', 'visum', alia quae a verbis derivantur o in 'um' convertentia: 'regno regnum', 'velo velum', 'stagno stagnum', 'vado vadum'.

In 'en' desinentia derivativa m antecedente paene omnia verbalia sunt et neutra, et si sint a prima coniugatione, a longam habent paenultimam, 16

2 corripiuntur] *k* corripiantur *DHK et ex* corripiuntur *mut. A* corripitur *G* *Luc. Phars.* X 239 *sq.* 3 zephiros *ADHL et sic Luc. Voss. uterque* sephiros *G* sepheros *K* 4 ascripsit *DGLKr* asscripsit *Luc. Voss. B* adscribit *et* ascribit *aliquot codd. Luc.* aquis *om. Luc. Voss. B*, *add. m. alt.* stata •• *K* 5 quaedam etiam *K* 6 persona] uerborum persona *RDLK* devertis deverticulum] *d* diuertis diuerticulum *ADGh* verris verriculum] *ex* uerriculum uerris *restit. L* uerticulum *A* peris periculum *ante* perior *add. K* perior — periculum] peris *D* peririris *R* perieris •••••••• unde (periculum) *L* 7 oro. as *K* 8 perpendicolom *Aa* 10 pro speculum *Aa* sincopam abiecta ci *L* eufoniae causa abiecta. similiter *K* 13 ut uestio *G* horno hornas hornamentum *Dd* 14 fundis *Rr* 15 monitus] *r* mones *R* alio *Rr* almentum *Dd* 18 ut ornaui *h* ut ornani (h) *D* ormentum *Hh* moneo monitus monimentum] *ex* monimentum moneo monitus *corr. L* uel monitus *D* 19 monimentum] *k* monumentum *K* uel alitus *D* 20 moniui monitus *Kk* uel munitus *D* falcini falcimentum *Kk* 21 diriuata *A* 23 participis *Gg* dictum tectum *G* 24 ut reguo *A* 26 desinentia *om. A* uerblali *Hh* 27 coiugatione *G* habent longam *R*

ut 'solor solaris solāmen', 'foro foras forāmen', 'curvo curvas curvāmen', 'oblecto oblectas oblectāmen', 'purgo purgas purgāmen', 'irrito irritas irritāmen', 'ligo ligas ligāmen', sin a secunda vel tertia, i habent correptam, ut 'moneo mones monĭmen', 'rego regis regĭmen', 'tego tegis tegĭmen' et per concisionem 'te||gmen', a 'specio specis' vel 'specie specĭmen', vel u productam, si in 'uo' desinit verbum: 'acuo acūmen', 'fluo flūmen', 'nuo nūmen' ('numen' enim est dei nutus. unde Virgilius:

meo sine numine, venti,

id est sine meo nutu), 'luo lūmen' (quo omnia abluuntur, id est purgantur a tenebris).
17 a verbis vero quartae venientia i productam habent: 'munio munīmen', 'lenio lenīmen', 'molior molīmen'. pauca inveniuntur in 'en' derivativa generis masculini: a pectendo 'pecten', | a filo 'filamen', quod per syncopam i 'flamen' dicimus. et a canendo tamen composita masculina sunt, quae in 'cen' desinentia i correptam habent paenultimam: 'tubĭcen', 'cornĭcen', 'fidĭcen'. excipitur unum 'tibīcen', quod ideo solum i productam habuit paenultimam, quod synaeresis facta est duorum i brevium in unam longam. debuit enim i geminari, quia solet plerumque in compositione a in i converti, ut 'cado incido', 'facio inficio', 'iacio iniicio, reiicio', 'amicus inimicus', 'tuba tubicen'. sic ergo 'tibia' 'tibiicen' faciebat, ex quo factum est 'tibicen'. (nec solum i, sed aliae quoque vocales in multis dictionibus sic solent ex duabus syllabis in unam longam transire, ut 'biiugae bīgae', 'quadriiugae quadrīgae', 'biuni bīni'. et ex contrario una longa in duas breves saepe solet tempo-

3 sin a *K* 4 monimen*** (tum) *H* monimen et monimentum *LK* rego regis *om. L* regimen et regimentum *GL* regimen regimentum *K* tegō . gis . men . mentum *K* 5 tegimen et tegimentum et *GL* concisione *R* concissionem *AL* tegmen] tegmina *L* a specio, specis vel specie] *r* aspicio aspicis uel a specie *R* aspicio aspicis uel species *L* a specie *A* 6 ut acuo *AD* 7 est *om. G* dei] *g* dici *ni f. G* notus quare numen dicitur *Rr* *Verg. Aen.* I 133 *post* Virgilius: in I *add. G* in primo aeneidos *D* 10 sine nutu *Gg* (meo) 11 uero *om. A* ut munio *Dr* munio munio munimen lenio lenio lenis lenimen molior molimen *L* munio . is menimen lenio . is. lenimen molior . ris . limen *K* 13 deriuata *L* ut a *ADh* hic pecten *Rr* 14 i *om. G* flamen] *r* flamen hoc *R* conpossita *R* 16 tubicen liticen cornicen *AD* 17 in penultima *K* sinaeresis *Rr* sinheresis *ADH* sinarisis *GK* sinaeressis *L* 18 duorom ii *RH* duorum i (i) *D* quia] quod *K* 20 iacio *ex* gatio *corr. r* iniicio reiicio] *r* inicio reicio *RD* iniicio reicio *H* tubaecen *Rr* tubicen (liricen) *Hh* *post* tubicen: sic ergo — tibicen *om. L* *add. l* 21 tibiicen] *r* tibicen *RA* faciebant *R et in* faciebat *corr. H* 23 *post* transire: ut biiugae .ii. excluditur et duo ii in unam longam conuertuntur. *add. H* biiugae] bingae *GK* quadriingae] quadringae *GK* binni] bi-uni *h* bis uni *ADr et ni f. in litura H* In b s uni *R* 24 e *r* una *in marg. add. H*

ribus dividi: 'admittīĕr' pro 'admittī', 'fīĕri' pro 'fīri' vel 'fire', quod magis analogum est, unde Virgilius in IIII georgicon:

At suffire thymo cerasque recidere inanis
Quis dubitet?)

In 'ar' desinentia derivativa si consonantem habeant ante 'ar', paenultima syllaba producitur, sin vocalem, corripitur, ut 'caesus Caēsar', 'lăcus lacūnar', 'lupa lupānar', 'laqueus' autem 'laquĕar'. 18

In 'er' derivativa a nominibus pleraque s et t habent ante 'er': 'eques equester', 'pedes pedester', 'silva silvester', 'campus campester', 'apium apiaster', 'olea oleaster'. et sciendum, quod a habent ante 'ster', cum in nomine primae positionis nulla sit consonans inter vocales paenultimae et ultimae syllabae, ut 'apium apiaster', 'olea oleaster'. || diminutiva quoque huiuscemodi formae, de quibus iam diximus, a habent ante 'ster': 'parasitaster', 'Antoniaster', 'Catulaster'. alia vero omnia e habent ante | 'ster' excepto 'paluster'. et haec quidem denominativa sunt. sunt autem verbalia, quae verborum consonantem servant ante 'er': 'rubeo ruber' - Horatius in I sermonum:

Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus -,

'piget piger', 'macero macer'.

In 'or' et in 'ur' a verbis invenio fieri abiectione o, ut 'coloro color', 'laboro labor', 'honoro honor', 'decoro decor', 'adoro ador', 'murmuro murmur', 'auguro augur', 'saturo satur': hoc tamen facit et femininum 'satura' et neutrum 'saturum'. alia vero in 'or' desinentia assumunt verbo r: 'amo amor', 'furo' (unde 'furens') 'furor'; alia a nominibus vel participiis in 'us' desinentibus fiunt mutatione 'us' in 'or': 'senatus senator', 'dictatus dictator', 'tonsus tonsor'. 19

In 'as' pleraque denominativa sunt, quorum primitiva, si sint secundae declinationis, genetivo, sin tertiae, dativo assumunt 'tas', i paenul-

d uel d uel d
1 ut admittier *D* ut admitier *K* a*mittier *Rr* ammittier pro ammiti *L* ammitier pro ammiti *Gg* uel firae *K* 2 analo*gum (u) *R* analogia *A* analogiae *h* est *om. G* *Verg. georg.* IIII 241 *sq. cf. lib.* VIII § 83 *et* X § 50 3 At] *h* Ad *H* Aut *Med.* At
y
suffire *add. r* sufferre *Rom.* sufferre thumos *Med.* suffere fauos thymo *Pal.* thimo *AD* timo *GL* tymo *K* caerasque *G* coerasque *K* c*erasque *L* recedere *GLK* inanes *ADHGLK Med.* 5 habent *D* 6 ut *om. LK* caessus *G* 8 ante .r. *A* ut eques *D* 9 capester *A* apium apiaster *bis scr. H* 10 olea *ex* oleum *corr. K* *post* ster: i e In primitiuo *R*, *quod gloss.*, *ad sqq.* in
e
nomine primae positionis *pertinens, uncis inclusit r* 12 et ultimae *add. g* ultima *Rr* 13 forma *L* *post* ante ster: parasitaster — ante ster *om. R add. r* 14 parasitasunt (parasitast *pro* parasitasi *legens*) *A* parasitaster surdaster antoniaster *Dh* catullaster *r* habent *add. k* ante *add. l* 15 denominatiua Sunt autem *L* 16 ut rubeo *A* Horatius] *r* Oratius *RK* *Hor. serm.* I 8, 5 18 que *om. L* inguine] *g* unguine *GK* iungiue *L* 20 in ur] *h* ur *HL* 21 labor
uel a
roboro robor (robur *k*) honoro *K* decoro decor** (or) *H* odoro ·or *K* mor-
v
muro mormur *G* 22 mormur *K* facit femininum *D* 24 ut amo *ADr* ferens *A* 25 ut senatus *D* 26 questus questor *post* senator *add. L* certus certor quesitus ·or *add. K* dicatus dicator *A* dictator *add. r* 28 datiuuo *A* tas] *d* as *D*

tima ubique correpta: 'probus probi probĭtas', 'novus novi novĭtas', 'bonus boni bonĭtas', 'mendicus mendici mendicĭtas', 'asper asperi asperĭtas', 'prosper' vel 'prosperus prosperi prosperĭtas', 'integer integri integrĭtas', 'sincerus sinceri sincerĭtas', 'sedulus seduli sedulĭtas', 'timidus timidi timidĭtas'. et notandum, quod, quae in genetivo duplicant i, extremam earum mutant in e euphoniae causa, ut 'pius pii pietas', 'medius medii medietas', 'anxius anxii anxietas', 'socius socii societas'. 'liber' quoque excipitur, quod nominativo assumpsit 'tas', non genetivo: 'libertas'. tertiae vero declinationis nomina dativo, sicut superius diximus, assumunt 'tas': 'capax capaci capacitas', 'tenax tenaci tenacitas', 'rapax rapaci rapacitas', 'procax procaci procacitas', 'felix felici felicitas', 'affini affinitas',
20 'infideli infidelitas', 'celeri celeritas', 'au|ctori auctoritas'. excipiuntur pauca, quae b vel p sine s habent ante 'er': haec enim nominativo assumunt 'tas', ut 'puber pubertas', 'uber u|bertas', 'pauper paupertas'. sed hoc possumus etiam in secundae declinationis nominibus observare, ut supra dictum est. unde 'liber' 'libertas' facit, 'asper' autem et 'prosper', quia s habent ante p, 'asperitas' et 'prosperitas' faciunt. 'saluber' et 'salubris' facit nominativum ideoque 'salubritas' et 'celeber' vel 'celebris' 'celebritas'. 'vetus' quoque, quod unum trium generum in 'us' desinens invenitur, nominativo assumit 'tas': 'vetustas'. excipiuntur etiam haec, quae in 'or' desinentia mutaverunt 'or' in 'es' et assumpserunt 'tas': 'maior maiestas', 'honor honestas'.

IV 21 Sunt alia in 'as' denominativa, quae plerumque similia sunt accusativo plurali primitivorum suorum et sunt communia, ut 'primâs', 'optimâs', 'Ravennâs', 'Capenâs', 'Arpinâs', 'Crotoniâs', 'Pontiâs', 'Larinâs',

1 ut probus *Dh* 2 mendicus mendici mendicitas] medicus medici medicitas *G* asperitas] Prosperus (asperitas) *R* 3 vel prosperus] *om. K* uel us *add. k* intiger *G* intiger ·ri ·tas *K* intigritas *G* 4 sincoerus sincoeri *G* sincerus (o) ·ri ·tas *K* psedulus ·li ·tas *K* timidus ·di ·tas *add. k* timidi] *h* tumidi *H* 5 quodq. in *H* quae *om. G* 6 aeuphoniae *R* piaetas *Rr* *post* pietas: ab eo autem quod est pietas compositum dixit ouidius et (ad *K*) consanguineas compositum ut sanguine leni adumbras impietate pia. (*metam.* VIII 476 *sq.*) *add. LK* 7 mediaetas *R* anxiaetas *R* sotius sotii *A* socius socii societas *om. L* sociaetas *R* 8 nominativo] *h* nominatiuum *H* assumsit *G* assumit *Kr* ut libertas *RAHGLK* ut liber libertas *r* 9 adsumunt tas sicut supra diximus *AH* supra *DLK* 10 tas auctori auctoritas capax *K* 11 affinis affini affinitas *DG* adfini adfinitas *AHLK* 12 infidelis infideli infidelitas *D* infedelitas *G* celer celeri celeritas *D* caeleritas *R* auctor auctori auctoritas *D* auctori *om. K* 13 ·b(a.) (u) *H* p — enim *in litura l* sine *L* ante er habent *Kl* ante .r. *A* 14 peber *H* pauper ·tas. puber ·tas. uber ·tas *K* 16 liber *add. g* quia] quae *L* 17 asperitas] *K* non aspertas *add. k* 18 ideoque et salubritas *K* caeleber caelebris caelebritas *H* celebrita* .r. uetus (s) *A* 19 unum *add. r* 20 uetus uetustas *L* 21 or in es mutauerunt *D* assumserunt *A* ut maior *KL* magestas (i) *Rr* 23 accussatiuo *AL* acusatiuo *G* 25 Ravennas] *rdh* rabennas *Ak* rab**nas *R* rebennas *DH h. l. om. G* capennas *H* arpinas rabennas crotonias *G* Crotonias] *h* crotenius *A* crotunias (N) *H* larimas *Rr* la*rinas *H*

quae | ideo in fine habent circumflexum accentum, quia per syncopam proferuntur. perfecta enim eorum inveniuntur apud antiquissimos in 'tis' desinentia, 'hic' et 'haec primatis', 'optimatis', 'Arpinatis', unde neutra quoque eorum in e desinunt: 'primate', 'optimate', 'Arpinate', et ablativus in i, more eorum, quae in 'is' desinentia, cum sint communis generis et faciant in e neutrum, in i terminant ablativum: 'a primati', 'optimati', 'Arpinati'. et testis eius Caper, qui diversorum de huiuscemodi nominibus ponit usus auctorum, confirmans tam in 'is' quam in 'as' huiuscemodi nomina solere proferri. Cato Censorius in I originum: sed lucus Capenatis. in II: si quis mortuus est Arpinatis, eius heredem sacra non secuntur. ibidem: lucum Dianium in nemore Aricino Egerius Baebius Tusculanus dedicavit dictator Latinus. hi populi communiter: Tusculanus, Aricinus, Lanuvinus, Laurens, Coranus, Tiburtis, Po|metinus, Ardeatis, Rutulus, 'Ardeatis' dixit pro eo, quod nunc dicimus 'Ardeas'. Titinius in psaltria:

Ferentinatis populus res Graecas studet,

pro 'Ferentinas'. non est igitur dubium, quod - cum in omnibus, quae 22 paenultimam habent circumflexam, si patiantur syncopam, servamus eun-

1 habent in fine *D* circunflexum *L* accentum *add. k* 2 antiquos *LK* desidentia *L* 3 primatis et optimatis *LK* optimatis] *ex* optimus *corr. A* obtimatis *R* unde et neutra *K* 4 ablitiuus *A* ablatiuum *G* ablatiui *L* 5 com *A* cum •• sint *H* 6 faciant] *1* faciunt *libri* obtimati *R* 7 Caper] *in libris enucl. sermonis secundum Osannum de Capro p.* 13 8 nominibus auctorum exemplis usus est *Kk* (ponit) in his *Rr* in has *A* 9 *Caton. orig.* I *fr. p.* 105 *Kr. fr.* 25 *p.* 274 *Roth. fr.* XXVI *p* 31 *sq Wagener. iterum laudatur lib.* VII § 60 10 in] Idem in *ADh Caton. orig.* II *fr. p.* 107 *Kr. fr.* 67 *p.* 278 *R. fr.* LVII *p.* 42 *sq. Wr. cf. Prisc. l. supra l.* II. *R U G. ad lib.* I *refert Prisc. l. l.* esset *r* est et *ADG* est *K* eiusdem *A* 11 haeredem *G* non sequuntur *AG* sequuntur *L* consequuntur *D cf. Godeschalkii ICti apud Krehlium annotationem, quemque l. Savinium in Zeitschr. f. gesch. Rechtswissenschaft* II *p.* 366 (*verm. Schriften* I *p.* 155 *sq.*) *Caton. orig.* II *fr. p.* 106 *Kr. fr.* 64 *p.* 277 *sq. R. fr.* XXXVII *p.* 36 *Wr. inde a vocc.* populus (*sic*) communiter — Ardeatis *hoc fragm. rursus laudat Prisc. l. supra l. cf. Lorenzium de dict. Lat. et mun.* I 1841 *p.* 24 *sqq.* 30 *sqq.* diaunm *H* 12 arcino *G* egregius *L* Baebius] *G Wagenerus,* bebius *K* brenius *L* laebius *H* lebius *RAD* . Laebius *defendit Grotefendius zur Geogr. u. Gesch. von Altitalien fasc.* III *p.* 14, *coll.* Slabiis, *Osco nomine. at id non Laebium, sed vel Labium vel Laberium significare iure suo suspicatur Mommsenius unterital. Dial. p.* 295. *num* Laevius? dedicabit *L* dicator *R* 13 latinos hi *A* latinus hii *G* latinus in populi commoniter *K* Aricinus] *d* arricinus *K* arcinus *GD* lanuuinus *ex* languinus *corr. A* lanubinus *L* lan•ubinus *K* 14 tiburt' *D* Ardeatis, Rutulus] Ardeatis Rutulus *Klausenius Aeneas und die Penaten p.* 810 *n.* 1502 *d,* Rutulus *in f. sententiae infra l. l. a Prisc. omissum, h. etiam l. interpretamentum esse censet Lorenzius l. l. p.* 38 15 quod est nunc ardeas *K* Titinius *scribendum esse post alios docuit Neukirchius de fab. tog. R. p.* 97 tutinius *H* titinnius *rell. et sic fere ubique libri Prisciani Tit. psaltr. fr.* 1 *p.* 66 *Both. fr.* VI *p.* 121 *Neuk. psaltr. s. Ferentinatis fr.* I *p.* 125 *Ribb. cf. lib.* VII § 60 16 psaltria] *r* psalteria *RG* saltria *K* 17 res Graecas] *lib.* VII § 60 graeca *h. l. libri* studet. ferentinatis pro ferentinas *L* 18 ferentinas arpinatis pro arpinas. non *K* 19 circunflexam *L* patiuntur *R* patientur *K*

dem accentum in ultima, ut 'prodûce prodûc', 'audîvit || audît', 'cupîvit cupît', 'fumâvit fumât', 'illîce illîc', 'istîce istîc', idque omnibus placet artium scriptoribus, qui de accentu scripserunt - debeant haec quoque idem servare, cum 'ti' subtracta paenultima vocalis, quae circumflectebatur in dictione perfecta, (id est a) invenitur ultima in concisione habens eundem accentum. inveniuntur tamen etiam propria differentiae causa in fine circumflexa, ut 'Lenâs Lenatis', 'Menâs Menatis', ne accusativi plurales menae [genus est piscis] et lenae [femininum est lenonis] esse putentur.

In 'es' correptam pauca inveniuntur denominativa: 'equus equĕs', 'pes pedĕs', et verbalia: 'tego tegĕs', 'mergo mergĕs'.

In 'es' productam verbalia repperi a praesenti vel praeterito tempore; a praesenti: 'saepio saepēs', 'luo luēs', 'struo struēs', 'macero maciēs', 'luxurio luxuriēs', 'illuo illuviēs'; a praeterito: 'rupi rupēs'.

23 In 'is' denominativa sive verbalia multas et diversas habent formas. alia enim in 'alis', alia in 'elis', alia in 'ilis', alia in 'ulis' finiuntur, ut 'curialis', 'fidelis', 'docilis', 'virilis', 'curulis', alia vero in 'ris' a longa antecedente: 'Apollinâris', 'scholāris', alia in 'ensis': 'Atheniensis', 'Catinensis'; alia duas consonantes habent ante 'is': 'agrestis', 'caelestis', 'salubris', 'muliebris', 'Samnis', 'insignis'.

Ergo in 'alis' desinentia vel 'ale', si sint a nominibus primae declinationis, assumunt nominativo primitivorum 'lis' vel 'le' et producunt a paenultimam - ut 'curia curiālis', 'memoria memoriālis', 'pluvia pluviālis', 'mensa mensāle', 'via viālis' -, sin secundae, extremam i genetivi, sin tertiae, 'is' mutant in a longam et assumunt 'lis': 'Mercurius Mercurii Mercuriālis', 'fluvius fluvii fluviālis', 'neuter neutri neutrālis', 'liber liberi

1 accendum *A* fumauit fumat cupiuit cupit audiuit audit produce produc *D* 2 illicce *ADHLr* uel illic *A* isticce *DHLr* sticce *A* idque] *rk* Id quoque *R* ideoque *H* idē·que *h* Id *K* omnibus quoque placet (placet *in mg. add.*) *K* 3 accentibus *G* debeant] *d* quod debeant *R* debent *DLa* 4 servare] obseruare *LK* obseruaret *l* circunflectebatur *L* 5 eundem accentum *ex* accentum eundem *revoc.* *K* 6 accen-ᵗdum *A* in fine *om.* *H* circunflexa *g* 7 leenas leenatis *AG* menatis *om.* *G* accussatiuus *L* plurales] *h* pluralis *H* plurales — luo lues *lin.* 12 *in litura l* 8 menae q̄ genus *GL* menae quod est genus *K* genus est piscis *Hh* laene *RL* leenae *G* leene *A* quod femininum est de nomine leᵑonis *Hh* lenonis] *a* leonis *RGL* laenones *A* 9 denominatiua inueniuntur *K* equs *G* 10 merges merges *Dd* 11 producta *R* reperi uerbalia *G* a praesenti repperi *D* uel preterito tempore *add.* *d* 12 praesenti *sup. lin. add. in D* uo luo uo lues *K* lues] *h* luos *H* 13 luxurio luxuries] *h* luxorio luxories *H* illues *GK* 14 formas] significationes (uel formas) *Dd* 15 alia in ulis *om.* *GL* *add.* *l* u·lis (l) *H* 16 docilis *add.* *k* uirilis docilis *D* curulis *om.* *GL* *add.* *l* 17 ut apollinaris *D* appollinaris *GL* scholaris] *k* scolaris *RDLK* Atheniensis] *om.* *R* athenensis *K* athinensis *G* ut atheniensis *Dh* Atheniensis Catinensis] *corr. ex r* catinensis atheniensis *r m. pr.* catinensis *R* cati·nensis *K* 18 Alia·(m) *K* dua(s) *Rr* (h)abent *Rr* ut agrestis *DK* agraestis *A* 20 ale] alae *r* a nominibus sint *G* 21 primitiuorum *add.* *k* 23 mensalae *A* 24 motant is *K* a logam *A* et assumunt lis *add.* *d* ·LIS (A) *H* ut mercurius *D* 25 fluius ii fluialis *K* neutrum

liberālis', 'theatrum theatri theatrālis', 'indicium iudicii iudiciālis', 'Martius Martii Martiālis', 'fatum fati fatālis', 'genitus geniti genitālis', 'caput capitis capitālis', 'virgo virginis virginālis', 'cardo cardinis cardinālis', 'hospes hospitis hospitālis', 'navis navālis', 'dos dotis dotālis', 'flos floris flo||rālis', 'corpus corporis corporālis', 'caelebs caelibis caelibālis', 'mors mortis mortālis', 'iuve|nis iuvenālis' (invenitur et iuvenilis), 'princeps principis principālis', 'municeps municipis municipālis', 'crinis crinālis', 'vox vocis vocālis'. sin a quartae declinationis nominibus deriventur, abiecta s, sin a quintae, 'es' ex nominativo assumunt 'alis': 'manus manuālis', 'census censuālis', 'species speciālis'. verbalia quoque a prima V 24
coniugatione inveniuntur in 'alis': 'penetro penetrālis'.

In 'elis' pauca invenio denominativa: 'fidus fidi fidēlis', 'crudus crudi crudēlis', 'patruus patrui patruēlis', 'frater fratris fratruēlis'. et nota, quod omnia extremam i genetivi in e productam mutantia assumpserunt 'lis', 'frater' vero 'fratris' 'is' in u conversa assumpsit 'elis'.

I longam habent omnia in 'ilis', quae a nominibus derivantur, nec non in 'ile' neutra, sive ex eis fiant sive non habeant aliud ante se genus, sed a quacumque parte orationis nascuntur, ut 'aedis aedīlis', 'senex senīlis', 'anus anīlis', 'puer puerīlis', 'vir virīlis', 'scurra scurrīlis', 'civis civīlis', 'servus servīlis', 'quintus Quintīlis', 'sextus Sextīlis', 'gens gentīlis', 'hostis hostīlis', 'subtel subtīlis'. 'exīlis' etiam a Graeco ἐξίτηλος factum denominativorum servavit regulam. similiter neutra produ- 25
cunt paenultimam: 'ovīle', 'monīle', 'cubīle', 'sedīle'. nam in 'ilis' desinentia verbalia sive participialia corripiunt eandem i paenultimam: 'fero fertĭlis', 'utor utĭlis', 'futio (ex quo compositum effutio) futĭlis', | 'volo volatĭlis', 'textus textĭlis', 'altus' vel 'alitus altĭlis', 'fictus fictĭlis'. a pare etiam derivativum, quod a verbo 'paro' nascitur (unde comparo compa-

AHL 1 Thäeatrum *R* teathrum teathri teatralis *D* theathrum theathri theathralis *GL* teathrum .ri .alis *K* inditium iuditii *A* 2 Martii] *l* marti *L* marcialis *A* fa*tum .ti fa*talis (c-c) *K* genitus — capitalis *om. L* capud *Rr* 3 uirgini^s *Hh* 4 hospes hospitis hospitalis] *g* ospes ospitis ospitalis *G* hospis .itis .alis *K* nauis nauis naualis *DGL* 5 celebis *L* 6 invenilis] iuenilis *r* iuenalis *R* 8 deriventur] *r* deriuantur *RHGK* 9 es] s *R* abiecta es *Hd* ut manus *D* 11 ut penetro *D* ut penitro *K* 12 ut fidus *AD* fidi *add. h* 13 nota] *r* noto *R* 15 conuersa et assumpsit *L* 16 quae in ilis *h* 17 eis] eis in ilis *ADHrg* eis in illis *R* se *in mg. add. H* 18 aedes *A* 20 cines *L* quintus quintilis sextus sextilis seruus seruilis *LK* 21 subtelis *G* *post* subtilis: Excipitur par paris parilis. Ouidius *add. R* Excipitur par paris parilis *DGLk* Excipitur parilis *Kh* Ouidius *quod et ipsum ad* parilis *spectat A cf. § sq. extr.* ἐξίτηλος] *gk* ΕΞΙΤΕΛΟϹ *R* ΗΞΙΓΕΛΩϹ *r* ΕΞΙΓΗΛΟϹ *A* ΕΞΙΓΕΛΟϹ *D* ΕΞ**ΗΓΟϹ *G* ΕΞΙ*ΗΛΟϹ *K* ΕΖΙΤΗΛΟϹ *L* exilos *h om. H* 22 seruabit *A* seruat *L* 23 ut ouile *r* oliue *A* monile] *r* munile *RAG* illis *Rr* 24 participialia] *g* participalia *G* i peneultimam *in litura g* ut fero *D* 25 futtio *RH* fucio *A* sutio *in litura g* futio futilis ex quo compositum effutio effutilis uolo *LK* ex — effutio *om. G* conpositum *H* effutio] *r* effuttio *H* effucio *RA* futilis] *r* futtilis *RH* 26 uolatilis uictus uictilis textus *Kl* textus — altilis *om. L add. l* texilis *G* fictus fictilis *om. K* 27 diriuatum *K*

ras. proprie enim pares sunt, qui inter se possunt comparari) verbalium regulam servavit, 'parilis'. Ovidius in VII metamorphoseon:

Arte suum parili revirescere posse parentem.

26 cetera quoque omnia i paenultimam corripiunt et, si sint a verbis primae coniugationis, a longam habent antepaenultimam, ut 'amo amas amābilis', 'penetro penetras penetrābilis', 'paro paras parābilis', 'praedico praedicas praedicābilis', 'lacrimo lacrimas lacrimābilis', 'quasso quassas quassābilis', 'laudo || laudas laudābilis', 'tracto tractas tractābilis', 'aequo aequas aequābilis', 'miror miraris mirābilis'. excipitur 'stăbilis', quod solum antepaenultimam a corripuit. Lucanus in V:

Quam non e stăbili, tremulo sed culmine cuncta
Despiceret.

27 quae vero a verbis secundae vel tertiae vel quartae coniugationis nascuntur, si habeant antepaenultimam i, eam quoque corripiunt: 'doceo docĭbilis', 'credo credĭbilis', 'utor [utilis] utĭbilis', 'sentio [sensi] sensĭbilis', 'audio audĭbilis'. sciendum tamen, quod plurima nascuntur ex his coniugationibus, quae antepaenultimam i non habent, ut 'docilis', 'habilis', 'flebilis', 'nubilis', 'volubilis', 'utilis', et quod quaedam ex praesenti, quaedam ex praeterito, quaedam ex futuro derivantur; ex praesenti: 'doceo docibilis', 'habeo habilis', 'volvo volubilis', 'utor utilis' et 'uti|bilis'; ex praeterito: 'plausi plausibilis', 'sensi sensibilis' vel 'sensilis' - Lucretius in II:

Ex insensilibus ne credas sensile nasci -;

ex futuro: 'flebo flēbilis', unde e ante b productam habuit.

In 'aris' desinentia derivantur a nominibus sive verbis, quorum extrema syllaba incipit ab l vel alia consonante vel a vocali aliqua pura. fiunt autem a genetivo nominum sive a positione verborum sic: quaecumque litera sive literae sequantur l vel aliam consonantem, ex qua postrema

1 proprie] *r* propriae *RH* posunt *K* 2 regulam *om. R, post* seruauit *add. r* servavit] *r* seruabit *RAH* *Ovid. metam.* VII 305 in VII metamorphoseon *om. K* 3 reuiuiscere (ue *supra*) *Rd et sic 'multi ex vetustioribus scriptis' Ovidianis teste N. Heinsio* uiuescere *g* reuescere *K* iuuenescere *libri aliquot Ovidiani* 5 ut *om. GLK* 6 penitro .tras .lis *K* tracto tractas tractabilis laudo laudas laudabilis aequo aequas aequabilis predico predicas praedicabilis lacrimo lacrimas lacrimabilis quasso quassas quassabilis miror miraris mirabilis *R* 9 miraris] miras *A et in* miraris *corr. H* 10 *Luc. Phars.* V 250 *sq.* 11 e] *HK Luc. Voss. A B et sic vel* ex *libri Luc. fere omnes,* est *rell., om. codd. lib.* VIIII § 38 est abili *Luc. Guelf.* 2, *corruptelae originem demonstrans* stabulis (i *supra*) *Rr* cunc[ta] *Rr* 12 dispiceret *HGK* 13 saecunde *R* 14 ut doceo *AD* 15 utilis] *om. DK add. d,* lis *add. k* sensio *G* sentio — nunc ergo dicamus, § 30, *uno folio exciso deest in H* sensi] sentis *R om. K* sensibilis] *r* sentibilis *R* 16 hisdem *K* 17 habilis] *r* abilis *R* 18 volubilis *om. L* 19 derivantur] nascantur *L* ex] *om. DG & A* presentis *A* doci**lis (bi) *G* docibis *in* docilis *corr. A* docilis *D* 20 habeo *add. d* 21 ut plausi *A* *Lucr.* II 888 in ·II· *add. l* 22 insensilibus] *cum libris Lucretianis DGr* insensibilis *A et ni f. in litura R* insensibilibus *L* insensilibi *K* sinsile *A* nasci] gigni *Lucretius* 23 producam (t *supra*) *Rr* 24 siue a uerbis *K* quorum etiam extrema *L* 25 uel alia consonante *om. L* 26 uerborum sit quaecumque *A* sic *add. r*

incipiat syllaba genetivi, transeunt in a longam et assumunt 'ris' vel, si a vocali incipiat, ipsa extrema mutatur in a longam, et assumunt 'ris': 'populus populi populāris', 'singulus singuli singulāris', 'Apollo Apollinis Apollināris', 'consul consulis consulāris', 'miles militis militāris', 'schola scholae scholāris', 'Latium Latii Latiāris', 'familia familiae familiāris', 'peculium peculii peculiāris', 'molo molis' vel 'mola molae molāris'. sic etiam neutra in 'are' finita: 'velum veli velāre'. Iuvenalis:

Et pegma et pueros inde ad velaria raptos.

In 'ensis' desinentia, si sint a nominibus primae vel secundae decli- 28
nationis, mutant extremam || partem nominativi singularis vel pluralis in 'en' et assumunt 'sis': 'Cirta Cirtensis', 'Olbia Olbiensis', 'Sardinia Sardiniensis', 'Hispania Hispaniensis', 'Catina Catinensis', 'Enna Ennensis', 'Minturnae Minturnensis', 'castrum castrensis', 'forum forensis', 'Ilium Ilien-|sis', 'Locri Locrensis', 'Vtica Vticensis', 'Cremona Cremonensis', 'Ostia Ostiensis' ('Athenae Atheniensis' euphoniae causa i habuit antepaenultimam et 'Halice Haliciensis'); sin vero tertiae sint declinationis, abiciunt extremam s genetivi et assumunt 'ensis': 'pistor pistoris Pistoriensis', 'Carthago Carthaginis Carthaginiensis'. quae vero duas consonantes habent ante 'is', vel a nominativo fiunt primitivorum vel a genetivo. et a nominativo quidem derivata abiciunt extremam literam et assumunt 'bris': 'salus salubris', 'mulier muliebris'; a genetivo vero, mutata extrema eius parte in e et assumpta 'stis' vel 'stris': 'ager agri agrestis', 'caelum caeli caelestis', 'terra terrae terrestris'.

In 'tis' quoque inveniuntur denominativa, sed antique prolata, pae- 29
nultimam natura vel positione longam habentia, ut 'Samnitis' pro 'Sam-

2 incipit *AG* extre (ma) *Rr* assumit *d* Vt populus *D* 3 populi] *r* populis *R* appello appollinis appollinaris *GL* appollo appollonis appollonaris *K* appolinis *Rr* 4 milis ·tis ·taris *K* scola scolae scolaris *RDL* 5 scolaris (h) *A* 6 molaris. sicut etiam *G* 7 *Iuv. sat.* I 4, 122 11 ut cirta *DG* cirta *Rr* uel cyrta *in marg. l* Olbia Olbiensis] *Zwicr. 2 Krehlii* oluia oluiensis *RADl* oliua oliuensis *GLK* Sardinia — Hispaniensis *add. d* 12 catena *G* uel catina *g* minturnae (minturna *L*) minturnensis enna ennensis *GLK* 13 utica uticensis cremona cremonensis ostia ostiensis castrum castrensis forum forensis ilium iliensis locri locrensis *D* 14 hostia hostiensis *L* 15 Athenae Atheniensis] *g* athinae athinensis *G* 16 Halice Haliciensis] *sic, m. pr. in* halice halicensis *corr., K* alice alyciensis *R* halyce halyciensis *ADL Heidelb.* halyc*e (a) halicensis *G. de Halice cf. Paus.* II 36, 1 *Curtius Peloponnesos* II 461 *sq. cum libri optimi Halicyarum incolas* Halycienses *nominent* (*fr. Vat. rescr. et cod. Lagom.* 29 *ap. Cic. in Verr.* II 2, 28, 68) *et* Haliciaenses (*Riccardian. Plin. nat. hist.* III 14, 91), *coniciat quis* Halicyae Haliciensis *legendum esse* sunt *D* 17 ut pistor *DK* 18 charthago charthaginis charthaginiensis *R* karthago kartaginis (i) karthaginensis *Gg* cartago cart*aginis (h) cartaginiensis *Ll* karthago ·nis ·iensis *K* carthaginensis (i) *Dd* uero in duas *K* 20 diriuata *Aa* derinatiua (iu) *K* 21 ut salus *AD* parte eius *R* 22 stris] *g* tris *AG* ut ager *GK* agris *Rr* 24 antiqua (e) *Rr* 25 i uel e *post* paenultimam *add. L et in litura K* pro samnis *add. r*

nis', sicut 'Laurentis' quoque pro 'Laurens', 'Tiburtis' pro 'Tiburs' teste Capro. sic 'Quiritis' pro 'Quiris' et 'Caeritis' vel 'Caeretis' pro 'Caeres', qui tamen nominativi nunc in usu non sunt. unde Virgilius in X:

Qui Caerete domo, qui sunt Minionis in arvis.

invenitur tamen et correptam i habens paenultimam apud eundem Virgilium:

Est ingens gelidum lucus prope Caerĭtis amnem,

et Horatius similiter in primo epistularum:

Quid deceat, quid non obliti, Caerĭte cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixis,

nisi pro 'Caerete', quod est nomen oppidi, e paenultima in i conversa protulerunt. | Livius ab urbe condita XLI: Lanuvini Caeritesque anguem iubatum apparuisse nuntiarunt.

In 'os' tam denominativa quam verbalia pauca inveniuntur: 'lepus lepos', 'competo compes' et mutatione e in o 'compos', 'custodio custos', 'do dos'. ||

30 In 'us' terminantium diversae sunt formae tam denominativorum quam verbalium, ex quibus multas iam diximus, cum de possessivis tractabamus, id est de his, quas a Graecis accepimus, formis possessivorum et Latinis
VI in 'ius' vel 'nus' desinentibus. nunc ergo dicamus de reliquis in 'us' ter-

1 sicut] sic *AD* . tyburtis (i *s. s.*) pro tyburs (i *s. s.*) *Rr* . Teste capro sic *A* 2 Capro] *inter librorum enucl. sermonis rell. h. l. posuit Osannus de Capro p.* 13 *sq.* et ceritis (uel ceris *s. s.*) *Kk* et ceris uel ceretis (uel ceritis *s. s.*) pro ceres *G* et caeris uel caeretis pro caeres (uel i *s. s.*) *g* 3 *post* non sunt: Alpheus (*l.* Alphius: *corr. Bondamus apud Burmannum l. infra l.*) tamen Auitus in I (Io *E*) excellentium Curis posuit pro Quiris: Marite, si sanguis Curis, Sabina si caedes (*Bondamus* cedes *D*[a] sedes *E*) placet, In me, oro, conuertas manus. unde Virgilius de Sabinis loquens: priscique (p̄ssique *D*[a]) Quirites [*Aen.* VII 710] pro Curites. a Curibus enim urbe Sabina est deriuatum. *add. Darmst.*[a] *m. alt. et Erl.* 2 *Krehlii, cui tamen desunt extrema verba inde ab* a Curibus, *et partim, verba sc. ab* Alpheus — excellentium *et ab* unde — Curites *eiusdem Krehlii Dresd. Alphii Aviti, de quo cf. Wernsdorfium poet. Lat. min.* III *p.* XXXI *sqq., hos versus ex cod. suo Prisc. in anth. Lat. recepit Burmannus add. t.* II *p.* 730 (*n.* 125 *v.* 9—11, *t.* I *p.* 46 *Meyer.*). *quorum immemor videtur fuisse Lachmannus in Ter. Maur. praef. p.* XII *Verg. Aen.* X 183 4 cerete (i *s. s.*) *Gg* cherete *Med.* minonis *GK* 5 *Verg. Aen.* VIII 597 uirḡ in VIII est *G* 7 lucus *add. r* cheritis *Med.* 8 Oratius *K* *Hor. epp.* I 6, 62 *sq.* similiter *om. K* 9 Quid deceat] *r* Quide|ciet *R* quod non *D* ceriti *D* caerite (i *s. s.*) *Rr* caera *RL* coera *G* 10 rumigium *L* uitio sumit hacensis *GL* uitio sumit ithacensis *K* Itacensis *ADr* olixis (u *s. s.*) *Kk* ulixei *D et ipse Prisc. lib.* VI § 92 *cum parte libr. Horat.; et vel sic vel* Vlixi *Hor. praestantiores fere omnes,* Vlyssei Vlixis Vlyxis *al.* 11 pro **** *L* caeretae *R* caerite *in litura g* 12 Libius *L* *Liv. ab u. c. lib.* XXXXI 21, 13: et faces eadem nocte plures per caelum lapsae sunt in Lanuvino; Caeritesque anguem in oppido suo iubatum, †auis (aureis *vel* flavis *edd. f.* ravis) maculis sparsum apparuisse adfirmabant, *ubi ex Prisciano sunt.* Lanuvini Caeritesque *scribendum esse coni. Sigonius* Lanuuii *L* caeritisque *G* 13 angem *L* uibratum *GK* nuntiarunt] *rk* nunciarunt *R* nuntiauerunt *GK* 14 ut in os *AD* 15 *ante* compos: competo *repetit A* 18 iam multas *R* possiuis (e *s. s.*) *R* 19 accipimus *Rr* 20 uel in ius uel *K* nus] *us (N *s. s.*) *Rr* in nus *A* ergo] uero *G* *a vocc.* de reliquis *iterum inc. H cf.* § 27

minantibus, quae diversas, sicut dictum est, habent formas. alia enim in ‘ius’ exeunt, ut ‘nuntius’, ‘patricius’; alia in ‘uus’ divisas: ‘arduus’, ‘vacuus’; alia in ‘bus’: ‘probus’, ‘orbus’, ‘superbus’; alia in ‘cus’: ‘acus’, ‘lucus’, ‘arcus’, ‘parcus’; alia in ‘quus’: ‘aequus’, ‘obliquus’; alia in ‘dus’: ‘providus’, ‘invidus’, ‘lividus’, ‘vividus’, ‘praedâbundus’, ‘furibundus’, ‘loquendus’, ‘sequendus’; alia in ‘lus’: ‘patulus’, ‘anniculus’, ‘bibulus’, ‘credulus’; alia in ‘rus’: ‘sonorus’, ‘honorus’; alia in ‘sus’: ‘cursus’, ‘usus’, ‘spumosus’, ‘saxosus’; alia in ‘tus’: ‘togatus’, ‘palliatus’, ‘metus’, ‘motus’; alia in ‘stus’: ‘venustus’, ‘angustus’, ‘quaestus’.

In ‘ius’ desinentia, sive a nominibus sive a verbis derivata, servant 31
ante ‘ius’ primitivorum suorum consonantes, ex quibus incipiunt ultimae vel paenultimae syllabae, sed tum paenultimae, cum et ipsa paenultima in vocalem desinit et ultima a vocali incipit, ut ‘servus servi Servius’, ‘servilis Servilius’, ‘agellus agelli Agellius’, ‘silva Silvius’, ‘virgula Virgilius’, ‘Mars Martis Martius’, ‘nuntio nuntius’, ‘saucio saucius’, ‘scio scius’ - sic Apuleius in primo Hermagorae et Pacuvius in Teucro:

Postquam defessus †. perrogitando advenas
De gnatis neque . . quemquam invenit scium.

unde ‘nescio’ quoque ‘nescius’ -, exceptis in | ‘icius’ desinentibus: illa enim assumunt, si sint nomina ex quibus derivantur vel participia secundae declinationis, genetivo, sin tertiae sint, dativo ‘cius’, i tamen tam paenultima quam antepaenultima correpta, ut ‘advectus advecti advectĭcĭus’, ‘commendatus commendati commendatĭcĭus’, ‘faber fabri Fabrĭcĭus’, ‘pigneratus pignerati pigneratĭcĭus’, ‘tribunus tribuni tribunĭcĭus’, ‘pater patri patrĭcĭus’, ‘aedilis aedili aedilĭcĭus’, ‘gentilis gentili gentilĭcĭus’. inveniuntur ta-

1 dictum est] diximus *GK* formas habent *L* 2 patricius] *r* patritius *RH* diuisas *ex* diuersas *corr. A* deuisas *L* ut arduus *LK* 3 *post* uacuus: alia in quus aequus obliquus *add., eadem infra om. D* ut probus *K* orbus probus *A* alia in cus *add. g* 4 lucus] *k* lacus *LK* alia — obliquus *praeter D om. G add. g* quus] cus *R* ut aequus *K* 5 probidus *L* lividus] *h* libidus *GLK* li•idus (v) *H* uiuidus *om. GK* uiuidus — loquendus *in mg. add. A* 7 honoros *A* 8 metus] *d* maetus *Ah* mestus *RDGk* maestus *H* 9 uetustus *H* augustus *K* angustus mestus quaestus *h* questus *RDGLK* 10 deriuatiua *K* 11 ultimae syllabae uel paenultimae *A* 13 Servius] *r* seruus *R* 14 seruilis *Rr* agelli] agelli•• *L* Silvius] *r* siluaus *R* uirga *G* uirgula (uirga uel) *Dd* 15 marti *L* nuntio] *r* nuncio *RA* nuntius] *r* nuncius *R* saucio saucius] *h* sautio sautius *RH* sautio sautius socio socius *A* 16 epuleius *G* epuleus *K* *Apul. Hermag.* 1 *fr.* 5 *t.* II *p.* 637 *Hild.* ermagorae *G* ermagore *R* ermogore *K* pacubius *RDGLK* *Pac. in Teucro fr.* 11 *p.* 145 *Both.* II *p.* 98 *Ribb.* 17 defessus] *dg* diffessus *D* defesus *G* defessus est *G. I. Vossius castigat. et not. p.* 108 defessus fuit *Ribbeckius* 18 neque eorum quemquam *G. Hermannus opusc.* VII 382 quemquam] *r* quenquam *GL* quemquem *RA* 19 in cius *GKh* 21 tamen *om. RADL* paenultimā *R* 22 antepaenultimam *Rr* adfectus adflcti adfecticius *A* advecticius] *r* aduectitius *RH* commendatus ·ti commendaticius *Kk* 23 commendatius *Rr* commendatitius *H* tribunus tribuni tribunicius pigneratu[s] ·ti pigneraticius *L* 24 pigneratius *Hh* 25 aedilis *ex* aedilus *corr. A* aedili *om. R* gentilus *A* gentili

men quaedam a primae quoque declinationis nominibus eiusdem formae, quae a habent || ante 'cius': 'gallina gallinacius', 'membrana membranacius', 'chartina chartinacius'.

32 In 'uus' divisas tam a nominibus quam a verbis derivata secundum in 'ius' terminatorum regulam mutatione extremarum literarum vel literae in 'uus' solent fieri, ut 'pater patri patruus', 'annus anni annuus', 'perspicio perspicuus', 'ambigo ambiguus', 'rigo riguus', 'ardeo arduus', 'vaco vacuus'. notandum inter haec 'menstruus', quod euphoniae causa assumpsit t et r.

In 'quus' quoque desinentia similiter fiunt: 'aequo aequus', 'obliquo obliquus'; sed magis ab his nominibus verba quam a verbis nomina sunt derivata. 'longus longinquus' ideo assumpsit n ante 'quus', quia aliter euphoniae satisfacere non poterat.

In 'bus' vel 'cus' desinentia a verbis b vel c ante postremam vocalem habentibus derivantur mutatione o et, si ante eam alia sit vocalis, eius quoque, in 'us', ut 'probo probus', 'orbo orbus', 'superbio superbus', 'parco parcus', 'luceo lucus', 'arceo arcus'.

33 Inveniuntur pauca a nominibus vel verbis in 'ulcus': 'sus subulcus', 'bos bubulcus', 'peto petulcus'.

In 'dus' tres sunt formae:

Vna quae servat consonantem, ex qua ultima vel paenultima primitivi incipit syllaba | - sed tunc paenultima, si non intercedat consonans inter ultimae et paenultimae syllabae vocales -, et reliquam eiusdem syllabae vel syllabarum partem mutat in i correptam et assumit 'dus', ut 'herba herbĭdus', 'turba turbĭdus', 'uva uvĭdus', 'vivo vivĭdus', 'rabies rabĭdus', 'tumeo tumĭdus', 'timeo timĭdus', 'areo arĭdus', 'squaleo squalĭdus', 'ferveo

34 fervĭdus', 'invideo invĭdus', 'frigeo frigĭdus', 'valeo valĭdus'. excipitur al-

om. R 1 quoque om. L 2 ut gallina AD gallinicius Kk gallinatius AH (a sup.) membranacius] r membranatius RA 3 chartina] r carthina RD epistola e charta quae a carpendo dicitur gloss. cod. Heidelb. carthinatius RA carthinacius r 5 extremarum] r extremum R 6 in uus add. d patrius A (u sup.) perspicio perspicis perspicuus ambigo ambigis ambiguus L 7 post ambiguus: pigo piguus add. RH pigeo piguus AD piget piguus h rigo riguus post uacuus collocant RAH vaco] uacuo ADGLK 8 assumit R assumsit G 10 fiunt ut AD obliquo] g oblico G 11 uerba fiunt quam LK sint AL deriuata sint K 12 deriuatiua A loginquus G 14 postremam vocalem] 1 postremam K postremam uocalem uocales A postremam uocalem uel uocales k rell. 15 o in us et h eam in marg. add. l sit alia H eiusq. in G 16 post quoque: scil. mutationes sup. lin. add. r, mutatione in mg. l post probus: turbo turbus add. ADHGLK post orbus idem add. r. de turbus = turbo cf. Ducangii gloss. med. et inf. Lat. s. vv. turbus et turbinus t. VI p. 700 ed. Henschel. 18 uel a uerbis LK ut sus D 19 bobulcus DGLK boculcus A 20 sint A 21 peneultima K 22 intercaedat H 24 motant K dus] r ds̃ R ut om. L 25 [u]uidus Rr uiuo uiuidus om. DL rabies rabies A 26 timeo timidus om. G areo aridus] rk hareo haridus RAK squaleo squalidus] k scaleo scalidus GK 27 frigio (e sup.) Rr alternitas (ti sup.) Hh

ternitatis causa, quam Graeci ἐπαλληλότητα vocant, unum 'pando pandus', ne, si 'pandidus' dicamus, male sonet alterna d in utraque continua syllaba, quod in multis solent tam Graeci quam nos evitare. (non dicunt illi 'Χαρύβδιδος', quamvis exigat regula, sed 'Χαρύβδεως'. et Romani quoque illos secuti non dicunt 'huius Charybdidis' sed 'huius Charybdis'. eiusdem vitii causa non dicimus ab eo, quod est 'mane', 'manunine', sed 'matutine', 'vitis vinetum', non 'vi||tetum', quod tamen etiam a vinea videtur esse derivatum. praeterea 'meridies' pro 'medidies' a medio die. sed non tamen in omnibus hoc valet. nam 'candeo candidus' facit, 'sordeo sordidus', 'madeo madidus', nisi quod haec secundae coniugationis in 'deo'; illud unum, id est 'pando', tertiae in 'do' desinens habuit huiuscemodi formae nomen.) et haec quidem in 'dus' supra dictae formae nomina demonstrant habere ea in se, ex quibus derivantur, ut 'herbidus', qui habet herbas, 'turbidus', qui habet turbam, 'timidus', qui habet timorem, 'rabidus', qui habet rabiem, 'invidus', qui habet invidiam.

In 'bundus' vero desinentia similitudinem habere significant, | ut 'vi- 35
tabundus' similis vitanti, 'praedabundus' similis praedanti, 'errabundus' similis erranti, 'moribundus' similis morienti, 'furibundus' similis furenti. et sunt paene omnia huiuscemodi formae nomina verbalia et, si a verbis primae coniugationis derivantur, a habent longam antepaenultimam, ut 'causor causaris causābundus', 'vito vitas vitābundus', sin ab aliis, i correptam, ut 'ludis ludĭbundus', 'furis furĭbundus', 'moreris morĭbundus'. excipitur alternitatis causa 'rubicundus', quod in paenultima syllaba pro b c habuit, ne sit absonum, si 'rubibundus' dicamus.

Tertia forma in 'dus' terminantium est participialis, id est quae ter- VII 36
minationem habet participiorum futuri temporis passivorum, et significat

1 ἐπαλληλότητα] *om. H* ΕΠΑΛΛΕΛΟΤΗΤΑ *Rr* ΕΠΑΛΛΕΛΟΤΕΤΑ *DL* ΕΠΑΛΕΛΟΤΗΤΑ *G* (x *superscr.*) ΑΛΛΟΘΕΤΑ *h* pondo (a *superscr.*) *Rr* 2 sonat *G* sonant *A* alternam *RAGL* alternum *r* continua] *r* continuatam *R* continuans *L* continua•• (uel c *superscr.*) *K* 4 ΧΑΡΥΒΔΙΔΟΣ *Gg* carybdidos *RK* Χαρύβδεως] *scripsi* ΧΑΡΥΒΔΕΟΣ *ADGr* χarybdeos *K* carypdeos *R* ΧΑΡΥΒΑΙΟΣ *L* ΧΑΡΙΒΔΙΟΣ *H* rumani (o *superscr.*) *K* 5 Charybdidis] *g* χarybdidis *K* charibdidis *L* carybdidis *DGr* carypdidis *R* caribdidis *A* sed huius Charybdis *om. G* sed huius charubdis *g* χarybdis *K* charibdis *L* carybdis *Dr* carypdis *R* caribdis *A* 6 uicii *A* 7 non vitetum] *h* nouitetum *H* tamen a uinea etiam uidetur deriuatum *L* 8 miridies *K* pro] non *D* me••didies *K* medio et die *h* 9 tamen non *D* 10 sordidus] sordidus facit *RH* mandeo mandidus *H* quod *in mg. add. h* coniugationis sunt in *ADr et* sunt *in litura H* in deo; illud] . ideo illud *GLK* ideo. Illud *H* . Ideo. illud *h*. 12 demonstrantur *H* 13 ea habere *D* herbas habet *G* 14 herbas — rabidus qui habet *in marg. add. r* turbam] rabiem *Aa* turbam (turbam uel turbationem *superscr.*) *Gg* timidus — rabiem *om. A* 17 uitandi *A* moribundus similis morienti (et *H*) errabundus similis erranti *AH* 18 furienti *L* 19 poene (a *superscr.*) *Rr* nomina formae *G* 21 caussaris *Rr* *post* uitabundus: morior moreris moribundus *add. A* si[n] *Kk* 22 ut ludo ludis *DHL* laudis laudibundus furis furis furibundus *K* 24 obsonum (a *superscr.*) *Dd* 25 terminantium participialis *L*

p. 636. 37 P. p. 163. 64 K.

dignum esse aliquem eo, quod demonstratur, ut 'laudandus' laude dignus, 'amandus' dignus amari, 'curandus' dignus cura, 'ornandus' dignus ornari, 'ordinandus' dignus ordinari, 'legendus' dignus legi, 'loquendus' dignus de quo loquantur homines.

In 'lus' desinentium formae similes sunt diminutivis: 'pendulus', 'credulus', et veniunt tam a nominibus quam a verbis, ut 'annus anniculus', 'pateo patulus', 'credo credulus', 'pendo pendulus', 'bibo bibulus'. extremas partes syllabarum finalium sive extremas syllabas, si sint purae, in 'ulus' vertunt, excepto anniculo differentiae causa: nam 'anulus' diminu-|| tivum est. ('novacula' a 'novo novas' derivatur.)

37 In 'rus' denominativa sive verbalia pauca inveniuntur, quae paenultimam producunt: 'honor honōrus', 'odor odōrus', 'decor decōrus', 'cano canōrus', 'sono sonōrus', quorum regula | in promptu est: nam nomina 'us', verba 'rus' assumunt.

In 'sus' duplicem habent formam: vel enim participialia sunt, id est participiis praeteriti temporis similia, et res incorporales significant et sunt quartae declinationis, ut 'usus', 'cursus', 'lusus', 'versus' - quod ab incorporali re ad corporalem quoque adductum est, quae est in literis -; aut mobilia sunt et secundae, ut 'lassus', 'fessus', 'cassus'; vel o productam habent ante 'sus' et significant plenum esse aliquem eius, quod significatur, ut 'saxosus' plenus saxis, 'spumosus' plenus spuma, 'ventosus' plenus ventis, 'harenosus' plenus harena. fiunt autem a primitivis suis hoc modo: mutant extremam partem syllabae vel syllabam, si pura est, in quam terminat genetivus, in o productam et assumunt 'sus': 'saxi saxosus', 'curiae curiosus', 'herbae herbosus', 'scelus sceleris scelerosus', 'numeri numerosus', 'oneris onerosus', 'perfidiae perfidiosus'. notandum, quod a metu 'meticulosus' fit. Plautus in mostellaria:

Nescis, quam meticulosa res sit ire ad iudicem.

1 eo quod] eoque *k* dignus laude *DL* 2 dignus amore *L* curari *Gh* orandus *L* orari *L* 3 ordinari] *ah* ornari *AH* 4 loquantur] *rdh* loquentur *RADHGL* 5 pendulus credulus *om. A* *post* credulus: et ueniunt — credulus *om. R add. r* 7 credo credolus *Hh* pendo *Hh* pendo pendulus *om. A* 8 sillabarum partes *L* 9 conuertunt *AD* anniculus *DH* annulus] *gk* anulus *AGr* anulum *K* 10 Et nouacula *AD* 12 hōnorus *A* honoris *K* 13 quorum — assumunt *in mg. add. g* in promptu est regula *K* promtu *R* prumtu *L* prumptum est. Nannomina *A* 14 rus accipiunt uel assumunt *g* 15 sus] *h* cus *H* 18 re. Ad *H* quoque *add. k* addictum *Rr* 19 lassus fessus cassus] *g* lassus fesus cassus *l* lasus fesus casus *GLK* 20 habent *om. L* aliquem esse *D* eius rei quod significantur *H* 21 saxus *Rr* spumis *K* uentuosus *K* 22 arenosus *D* arena *Dr* arenae *H* 23 in qua *L* terminatur *D* terminatus *A* terminet *H* 24 et *om. K* assumit *R* ut saxi *D* 25 haerbae haerbosus *H* scelus *om. DL* scelus sceleris scelerosus *R* perfidiae perfidiosus numeri numerosus oneris onerosus *D* 26 oneris onerosus (h-h) *L* *post* onerosus: ponderis ponderosus *add. r* 27 metuculosus *DHGLKr* planstus *A* *Plaut. most.* V 1, 52 (*v.* 1101) mustellaria *ADHGLK* 28 metuculosa *RDGLK*

In 'tus' si sint participialia aut denominativa, vel incorporalia et fixa sunt, ut 'motus', 'tumultus', 'sonitus', 'habitus', 'cultus', 'consulatus', 'tribunatus', vel mobilia, ut 'togatus', 'palliatus', 'loricatus', 'tunicatus', 'gratus', 'laetus', 'mutus'; et sciendum, quod, si a primae declinationis nominibus derivantur, a habent paenultimam productam, ut 'barbātus', 'stellātus', 'trabeātus', 'purpurātus'; sin a secundae vel tertiae, in quibusdam a, in aliis i productam, ut 'pallium [pallii] palliātus', 'anulus anulātus' - **Plautus in Poenulo:** 38

quia incedunt cum anulatis auribus -

(excipitur 'manuleātus', quod quamvis a paenultimam productam habet, tamen a quarta declinatione derivatur: 'manus manuleātus'. **Plautus in Pseudulo:**

manuleatam tunicam habere hominem adde||cet,

id est manicatam), 'grates' vel 'gratiae grātus', 'avītus', 'marītus', 'cerrītus', ab avo, mare, Cerere. excipiun|tur 'vetustus' et 'libertus', in quibus nominativi primitivorum 'tus' assumpserunt. a quartae declinationis nominibus derivata u productam habent ante 'tus': 'cornūtus', 'verūtus', 'astūtus', 'versūtus'. 39

In 'ctus', 'ptus', 'xus' participialia sive verbalia inveniuntur: 'amictus', 'sanctus', 'acceptus', 'sumptus', 'aptus', 'captus', 'raptus', 'flexus', 'laxus', 'fluxus', 'luxus', 'nexus'; haec enim omnia, cum non significant tempus, nomina sunt.

cum Plaut. Vatic. et Decurt. corr. metucolosa *H, Plaut. Decurt. m. pr.* fit *G* . indicium *K* 1 participialia] *gk* participalia *GK* et *om. H* 2 *post* fixa sunt: et quarte [scilicet] declinationis sunt et non sunt uerbialia *Rr* et quartae declinationis *ADl* et quartae declinationis et sunt uerbalia *d* et quartae scilicet declinationis *H* et non sunt uerbalia *GK et in litura L* et secundae sunt scilicet declinationis et non sunt uerbalia *g* consolatus [u] *K* tribunatos et quartae declinationis *add. GLK et iterum A, del. l* tribunatus et secundae uel mobilia sunt et haec secundae declinationis [uel mobilia] et non sunt uerbialia ut togatus *Rr* 3 *post* mobilia: et secundae declinationis *add. H* et secundae scilicet declinationis (sunt *D*) et non sunt uerbialia *AD* et sunt secundae declinationis et non sunt uerbalia *l* palliatus togatus tonicatus loricatus *K* tonicatus *AGL* 4 laetus] latus *GLK* si *add. h* 5 a habent] *sic*, habent *in mg. add.*, *d* * *D* scellatus *G* 6 purpuratus] *k* porpuratus *AGK* purpopuratus *H* sin autem a *G* *post* sin a *unius folii iactura deficit L usque ad vocc.* ut Glycerium *p.* 142, 23 hic est defectus unius folii *in mg. inf. m. rec.* 7 pallium *om. RAHGK* pallii *om. D* annullus *Rr* Plaustus *A* *Plaut. Poen.* V 2, 21 8 paenulo *AH* peuulo *DGK* pamulo *R* paerulo *r* 9 quia] 'qui *G. Hermannus in Iahnii ann.* XXXV 191 *f. recte' Fleckeisenus* 10 manulatus *GKd* manuliatus *A* productam peneultimam *G* 11 manulatus *GKd* manuliatus *A* plaustus *A* *Plaut. Pseud.* II 4, 48 (*v.* 738) 12 Pseudulo] *k* phseudulo *RrH* psedulo *DGK* 13 manuliatam *A* manulatam *GK* tonicam *GK* addecet] *sic etiam Plaut. Ambros.* . Addecet *H* adiecit *GK* decet *codd. Plaut. praeter Ambr.* 14 gratis *K* avitus] productam ·i· auitus *G* auitus [productum i] *Kk* cerritus] *r* ceritus *RHd* ceriritus *k* 15 Cerere] *dk* cererae *D* ***rere *K* cerre *A* nominatiuo *k* 16 t[us] *Kk* quartae quoque declinationis *h* 21 nexus fluxus luxus *D* non sint significant *H*

In 'stus' a nominibus vel a verbis nascuntur extremam partem convertentibus in 'stus' e vel u antecedentibus, ut 'honor honestus', 'maeror maestus', 'modus modestus', 'scelus scelestus', 'robur robustus', 'ango angustus', 'augur augustus'. praeterea 'Venus venustus', 'ius iustus', 'onus onustus', quae, quomodo 'vetus vetustus', assumpta 'tus' faciunt derivativa et omnia una vincunt syllaba primitiva absque maesto.

In 'ax' plerumque verbalia inveniuntur ab omni coniugatione: 'voro voras vorax', 'audeo audes audax', 'teneo tenes tenax', 'emo emis emax', 'fallo fallis fallax', 'capio capis capax', 'pellicio pellicis pellax', 'sagio sagis sagax'.

In 'ex' correptam similiter a verbis: 'lateo lates latĕx', 'verto vertis vertĕx', 'vomo vomis vomĕx'. in 'ex' productam similiter: 'rego regis rēx', 'lego legis lēx'.

40 In 'ix' feminina inveniuntur a masculinis verbalibus sive denominativis in 'tor' desinentibus defigurata, quae mutant 'or' in 'rix', ut 'victor victrix', 'senator senatrix', 'cultor cultrix'; 'nutritor' quoque 'nutritrix' debuit facere, quod euphoniae causa sive alternitatis mediam syllabam concidit: 'nutrix' enim dicimus.

In 'ox' verbalia vel denominativa: 'voco vox', 'velum velox'.

In 'ux': 'luceo lux', 'duco dux'.

In 'nx' et 'rx': 'coniungo coniunx', 'arceo arx'.

In duas consonantes inveniuntur participialia: 'sapiens', 'amans', cum sint sine tempore; inveniuntur et denominativa: 'principium princeps', 'municipium municeps'. | ||

1 uel nerbis *DG* 2 ut *om. GK* meror mestus *RDGK* 3 scelus scelestus *add. r* robor *K* 4 anguo *K* 5 onestus (u) *Rr* assup:a *A* asumpta *G* 6 deriuatiuum *D* ^m^aesto *Rr* mesto *GK* mestus *D* maestu^s^ *H* 7 ut uoro *ADG* 8 uoras *om. G* tene(s)* *Rr* emis] *om. G* .is *in mg. g* em(i)es *Hh* 9 fallis] *om. G* .is *g* capis] *om. G* .is *g* pellicis] *om. G* .is *g* pelax *A* 10 sagis] *om. AG* .is *g* 11 ut lateo *D* lates *om. G* uertis *om. G* 12 uomis *om. G* regis *om. G* 13 legis *om. G* 15 motant**or *K* ut *om. G* 16 u(v)*tritor (o) *Kk* 17 eufoniae *K* ephoniae *H* 19 ut uoco *G* 20 luci(e)o *Rr* 21 nx] unx *r* coniungo] *h* coniugo *RH* 23 sunt *DKh* sine tempore] ex tempore sine *mut. K*

Explicit lib. IIII. (DE) DE NOMINATIVO. INCIPIT LIBER V DE GENERIBVS *R* EXPL LIB. QVARTVS | INCIPIT LIB QVINTVS DE GENERIBVS *A* finit liber quartus | INCIP AIB. V. de generibus *G* INCIPIT LIBER V DE GENERIBVS *H* finit | Liber quintus de generibus dinoscendis per singulas terminationes. de numeris. de figuris et earum compage. de casu. *K* PRISCIANI LIBER .IIII. ID EST .III. DE NOMINE EXPLICAT. Quintus de generibus dinoscendis per singulas terminationes. de numeris. de figuris et earum compage. de casu. INCIPIT. *D*

LIBER QVINTVS.

p. 639. 40 P. p. 166. 67 K.

DE GENERIBVS.

Quoniam de speciebus sive formis nominum, quantum potuimus, supra tractavimus, nunc de generibus quaerere conemur. I 1

Genera igitur nominum principalia sunt duo, quae sola novit ratio naturae, masculinum et femininum. genera enim dicuntur a generando proprie quae generare possunt, quae sunt masculinum et femininum. nam commune et neutrum vocis magis qualitate quam natura dinoscuntur, quae sunt sibi contraria. nam commune modo masculini modo feminini significationem possidet, neutrum vero, quantum ad ipsius vocis qualitatem, nec masculinum nec femininum est. unde commune articulum sive articulare pronomen tam masculini | quam feminini generis assumit, ut 'hic sacerdos' et 'haec sacerdos', neutrum autem separatum ab utroque genere articulum asciscit, ut 'hoc regnum'.

Epicoena, id est promiscua, vel masculina sunt vel feminina, quae una voce et uno articulo utriusque naturae animalia solent significare. dubia autem sunt genera, quae nulla ratione cogente auctoritas veterum 2 diverso genere protulit, ut 'hic finis' et 'haec finis', 'cortex', 'silex', 'margo'. similiter 'grus', 'bubo', 'damma', 'panthera' in utroque genere promiscue sunt prolata. || sunt alia communia non solum masculini et feminini, sed etiam neutri, et sunt adiectiva, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc felix', 'sapiens'. sunt quaedam tam natura quam voce mobilia, ut 'natus

2 formis *in litura g* 3 $\overset{\text{u}}{\text{tractabimus}}$ *R* de geribus *A* 4 DE DIVISIONIBVS GENERVM *inscr. D* 6 proprie] *rd* propriae *RADH* posunt *G* 7 communia et neutra *G* naturae *AH* denoscuntur *G* 8 cummune *K* femini[ni] *H* 9 ad] et *Rr* ****** ad (pertinet ad *supra*) (ptinet ?) *K* ad ipsius *in litura H* 11 feminini] *h* femini *HK* 12 separatim *K* 13 assciscit *R* adsciscit *H* adscisit *A* ut horegnum *R* 14 $\overset{\text{ΕΠΙΚΟΙΝΑ}}{\text{epicoena}}$ *Rr* ΕΠΙΚΕΝΑ *GK* ΗΠΥΧΗΝΑ *in lac. h* uel masculina uel feminina sunt *K* 15 animalia] *om. H add. h* animalium (a *supra*) *Rr* 18 margo *om. K*, *ante* silex *add. k* *post* bubo *in marg.:* Ouidius. fedaque fit uolucris, uenturi nuncia luctus (?), Ignauus bubo, dirum mortalibus omen. (*metam.* V 549 *sq.*) Solaque carminibus (*l.* culminibus) ferali carmine bubo (?). (*Verg. Aen.* IIII 462) *add. h* dama *g* panthera damma ·*D* pantera *r* 19 promiscue] *rg* promiscuae *RGd* promiscua *D* sunt promiscue *A* sint prolata *G* communa *R* 20 femini *R* foemini *H* 21 mobilia natus *HG*

nata', 'filius filia'; sunt alia natura et significatione mobilia, non etiam voce, ut 'pater mater', 'frater soror', 'patruus amita', 'avunculus mater-
3 tera'; sunt alia voce, non etiam naturae significatione mobilia, ut 'lucifer lucifera', 'frugifer frugifera': sive enim de sole sive de luna sive de agro sive de terra loquar, nulla est discretio generis naturalis in rebus ipsis, sed in voce sola; sunt alia quasi mobilia, cum a se, non a masculinis feminina nascuntur, ut 'Helenus Helena', 'Danaus Danaa', 'liber libra', 'fiber fibra'. unumquodque enim eorum propriam et amotam a significatione masculini habet demonstrationem et positionem; sunt alia, quae differentiae significationis causa mutant genera, ut 'haec pirus hoc pirum', 'haec malus hoc | malum', 'haec arbutus hoc arbutum', 'haec myrtus hoc myrtum', 'haec prunus hoc prunum'. et hoc in plerisque invenis arborum nominibus, in quibus ipsae arbores feminino genere, fructus neutro proferuntur vel ligna, ut 'haec buxus' arbos, 'hoc buxum' lignum. Virgilius: dant arbuta silvae, cruentaque myrta, cerea pruna, volubile buxum.

De singulis igitur terminationibus quomodo possint comprehendi genera, prout valeam, hinc tractare incipiam.

4 Masculini generis terminales inveniuntur literae septem: a, o, l, n, r, s, x, ut 'scriba', 'Cicero', 'sol', 'flamen', 'Caesar', 'bonus', 'rex'; feminini quoque eaedem, ut 'Roma', 'virgo', 'Tanaquil', 'Siren', 'mater', 'civitas', 'pax'. in e quoque productam inveniuntur || feminina, sed Graeca dumtaxat, ut 'Taygetē', 'Euterpē', et in 'um', sed figurate, ut 'Glycerium mea' et 'Dorcium' et 'Philotium'. communia in easdem literas desinunt, quas et masculina, ut 'hic' et 'haec advena', 'homo', 'vigil', 'tibicen', 'fidicen'- ut quibusdam placet, nam usus eorum feminina in a terminat,
II 5 'fidicina' et 'tibicina' -, 'hic' et 'haec pauper', 'civis', 'dux'. neutrorum duodecim inveniuntur terminales literae: a, e correpta, i, u, l, m, n, r, s, c, t, d, ut 'poema', 'marĕ', 'gummi', 'cornu', 'mel', 'regnum', 'numen',

1 alia mobilia natura et significatione *D* 2 *post* mater: non enim fit a patre patra *add. D* 8 unuuquoque *G* propria *R* propria et amota *A* 9 habent *G* positionem] significationem *R* 10 differentiae] *h* differentia *H* differentiae significationis *ex* significationis differentiae *corr. G* et hoc pirum *D* 11 hae[c] malus *Dd* myrtus] *k* mirtus *K* 12 myrtum] *k* mirtum *K* implerisque *AD* 13 genere *om. AHGK add. h* necuero (utro) *A* 14 arbor *ADK* *Verg. georg.* II 520 *georg.* I 306 *ecl.* 2, 53 *Aen.* VII 382 15 arbusta *Rom.* arsuta *Pal.* syluae *R* cruentaque myrta *ex* myrta cruentaque *corr. D* coera *Gg* cerea *Kk* 17 DE TERMINALIVM LITTERARVM NVMERO IN VNOQVOQVE GENERE. *D* conprehendi *A* comprehende *Dd* c̄praehendi *H* 19 litterae inueniuntur *D* 21 eadem *AG* syren *H* 22 productam quoque *G* producta *R* productam sed graeca dumtaxat inueniuntur ut *D* femininae *H* 23 tahygete *ADHK* taigete *G* eyterpe *HK* euturpe *G* eyterpe feminina *D* figuratae *A* glicerium *ADK* gligerium *G* 24 *a* mea et Dorcium *iterum inc. L, v. lib.* IIII § 38 *p.* 139, 7 Dorcium] *r* dortium *RA* philocium *RH* *post* Philotium: sicut dicam ossa mons *D del. d* desinunt litteras *AH* 25 quas] in quas *ADKr* 26 femina *L* 27 fidicina tibicina *G* 29 nomen, *sed*

p. 641 P. p. 168. 69 K.

'tuber', 'sidus', 'lac', 'caput', 'aliud'. communia trium generum desinunt in i, m, r, s, x, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc frugi', 'nequam', 'par', 'prudens', 'audax'.

In a igitur desinentia vel masculina sunt vel feminina vel communia vel neutra. masculina sunt, quae cum sint propria apud Latinos a terminantia, apud Graecos assumunt s, ut 'Catilina', 'Sulla', 'Fimbria', 'Aquila', *Κατιλίνας*, *Σύλλας*, *Φιμβρίας*, *Ἀκύλας*; vel contra apud Graecos in 'as' desinen|tia vel in 'es', apud nos in a terminant, ut *Μαρσύας*, *Σωσίας*, *Βυρρίας*, *Χαιρέας*, *Τυρίας*, *Βαγράδας*, 'Marsya', 'Sosia', 'Byrria', 'Chaerea', 'Turia', 'Bagrada', *ποιητής*, *κιθαριστής*, *σοφιστής*, *Σκύθης*, *Μελικέρτης*, *Λεπτάστης*, 'poeta', 'citharista', 'sophista', 'Scytha', 'Melicerta', 'Lepta ta'. Sallustius in II historiarum: quem ex Mauritania rex Leptasta proditionis insimulatum cum custodibus miserat. excipitur 'haec charta' et 'haec cataracta', 'margarita', 6
'catapulta', quae, cum sint masculina apud Graecos, apud nos etiam genus cum terminatione mutaverunt. quod autem 'Turia' et similia fluminum nomina masculina sunt, ostendit etiam Sallustius in 'am' terminans eius accusativum in II historiarum: inter laeva moenium et dextrum flumen Turiam. nam si esset neutrum, similis esset accusativus nominativo. illa quoque in a desinentia, quae officiorum sunt ad viros perti-

in mg. pr. ni f. m. numen *K* 1 capud *Rr* •aput *Gg* aliut *Rr* 2 nequam] *r* nequar *R* 4 DE QVINQVE GENERIBVS IN A SED PRIMVM DE MASCVLINO *DL* sunt *add. r* 5 quae cum] *h* quaecumq. *H* 6 catillina *ADH* catilena *LK* katilena *G* uel katilina *g* syll••a *H* silla *rell.* 7 *Κατιλίνας*] *r* ΚΑΤΙΛΛΙΝΑC *AD* ΚΑΤΙΛΗΝΑC *G* catilinas *RK* cantilenas *L* *Σύλλας*] *r* sillas *RLK* *Φιμβρίας*] *r* ΦΥΜΒΡΙΑC *AHG* fimbrias *RLK* *Ἀκύλας*] *in mg. r* ΑΚΙΛΑC *A* aquilas *R* aquilas *LK* 8 desinentia *om. G* terminantur *DK* ΜΑΡCΙΑC *Arg* ΝΑΡCΙΑC *G* marsas *L* marsias *RK* 9 *Σωσίας*] *r* CωCΥΑC *DH* COCΙΑC *G* sosias *LK* sosyas *R* ΒΙΡΡΙΑC *AG* ΒΙΡΡΙΑC *r* byrrias *RL* birrias *K* ΧΕΡΕΑC *HGr* chereas *R* caereas *LK* *Τυρίας*] tyrias *K* ΤΙΡΥΑC *H* turias *RL* ΘΟΙΡΙΑC *r* *Βαγράδας*] *r* ΒΑΤΡΑΑΑC *A* bagradas *RL* *et ex* bragadas *corr. K* marsia *ADHGKr* Sosia] *r* sosya *RD* 10 birria *AGK* birrhia *H* cherea *RADHG* turia caerea *LK* Turia] *d* tyria *AD* bagrada *ex* bragada *corr. K* poetes (poetas *L*). citharistes (cytharistes *K*). sophistes. scythes (schites *R* schithes *K*). melicerites (milicertes *L* milicertes *K*). leptastes. *RLK* ΠΟΙΗΤΗC. ΚΙΘΑΡΙCΤΗC. CωΦΙCΤΗC. CΚΙΤΗC. ΜΕΛΙΚΕΡΤΗC. ΛΕΠΤΑCΤΗC *r* ΡωΕΘΕC. *H* ΣΚΙΘΗC ΚΙΘΑΡΙCΤΗC *G* ΚΥΘΑΡΙCΘΕC *H* CωΦΙCΤΗC *A* ΣΟΦΗΙCΤΕC *H* 11 CΚΙΘΗC *G* CΚΙΤΗC *A* CΚΥΘΕC *H* CΚΥΝΦΗC *post* CΚΥΘΗC *add. D* ΜΗΛΙΚΕΡΤΗC *A* ΜΕΛΙΚΕΡΤΕC *H* ΛΕΡΤΑCΤΕC *H* ΛΗΡΑΤΑCΤΗC *A* citarista *Rr* chitharista *A* cytharista *HK* schita *R* scitha *GK* schyta *H* scnipha *post* scytha *add. D* 12 milicerta *L* *Sall. hist.* II 31 *p.* 144 *Kritz.* 13 Mauritania] *r* mauretania *RA* proditionis] *r* prodicionis *RA* 14 misserat *GL* Excipiuntur *LK* chartha *R* cartha *A* carta *GLK* catarecta *GK* catharecta *A* margarita catarecta *D* margareta *GgK* 15 genus etiam *G* 16 tyria *Dd* tyria *G et in litura L* 18 accusatiuum (accussatiuum *A*) dicendo in *AD* *Sall. hist.* II 24 *p.* 136 *Kritz.* *cf. lib.* VI § 9 19 Turiam] *d* tyriam *AD* esset ei accussatiuus *L* nonominatiuo *H*

nentium, masculina esse nulla est dubitatio: 'scriba', 'lixa', 'collega'. quae vero, cum apud Graecos communia sunt vel mobilia, apud Latinos in a desinunt tantum nec ex masculinis in 'us' desinentibus transformantur, commu||nia tantum et paene omnia a verbis sunt composita vel derivata, ut 'hic' et 'haec agricola', 'caelicola', 'advena', 'parricida', 'Graiugena', 'conviva'. **Pomponius in auctorato:**

conveni omnes convivas meas.

Horatius in sermonum I:

ut conviva satur.

7 Alia vero omnia propria sive appellativa in a desinentia feminina sunt, ut 'Musa', 'curia', 'Roma', 'Ilia'. in promiscuis tamen invenimus quaedam auctoritate veterum secundum genus masculinum prolata. **Virgilius in georgicon I:**

Aut oculis capti fodere cubilia talpae.

idem in **bucolico:**

Cum canibus timidi venient ad pocu||la dammae.

Horatius tamen feminine hoc idem protulit in I **carminum:**

Et superiecto pavidae natarunt
Aequore dammae.

item **Horatius in II epistularum:**

Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diversum confusa genus panthera camelo
Sive elephas albus vulgi converterit ora.

et magis in quadrupedibus hoc invenis: nam in aliis animalibus, si sint

1 ut scriba *AD* colliga *GK* uel cenniga *k* 2 ·II· DE COMMVNI GENERE *DL* uero *om. L* sint communia *G* sint *H* et apud *h* 3 nec *add. r* 4 communia sunt tantum *ADHGLK* poene *AH* sunt *om. H* 5 agricula *LK* caelicula *K* parridicida *A* 6 *Pompon. auctor. fr.* 2 *p.* 105 *Both. p.* 139 *Munk. fr.* II *p.* 193 *Ribb.* postquam conuenio omnes conuiuas meas *cod. Char. p.* 37 *P.* postquam conueni omnis conuiuas meas *Donatianus ex ed. Mediol. a.* 1504 *expressus ap. Gaisfordum script. Lat. rei metr. p.* VIII Postquam convivas omnes conveni meas *Bothius* postquam conveni convivas omnes meas *Munkius. at codd. scriptura proba:* . póstquam conveni ómnes convivás meas. *et sic etiam Ribbeckius* in *add. r* 7 meos *GL* 8 oratius *K* *Hor. serm.* I 1, 119 sermone *D* I *scripsi* II *RLK* II do *r* secundo *ADHG* 9 uti *Horatius* 10 ·III· DE FEMININIS. *D* ·III· de feminino *L* femina *R* 11 Ilia] illia *H* allia *h* ·IIII· DE PROMISCVO GENERE *DL* quaedam inuenimus *K* 12 prolata ut *D* *Verg. georg.* I 183 13 ·I· (primo *D*) georgicon *AD* 14 cap*ti (i?) *H* 'apti *Med.* foedere *A* 15 *Verg. ecl.* 8, 28 bocolico *AGK* 16 timidi] *sic etiam Pal. m. alt.* timidae *Med.* timide *Pal. m. pr.* ueniunt *L* damae *l* dam(m)nae *Med.* 17 *Hor. carm.* I 2, 11 *sq.* feminine] *r* femininae *RH* protulit hoc idem in ·I· epistularum. Et *L* 19 damae *gl* 20 Idem horatius *G* Idem *L* Horatius] *r* oratius *RHK* *Hor. epp.* II 1, 194 *sqq.* aepistolarum *K* 21 foret] *l* forte *L* rid&r&t *H* irrideret *r* ridet *Gk* ridere demotritus *A* et seu *GLK* uel heu *spscr. l* 22 diuerso *GK* confussa *L* pantera *RH* camelo] *h* camello *RHK* 23 sine *om. L* elifas *RG* elefas *r* eliphans *K* converterit] *cf. infra* § 23; *probat Bentleius ad Hor. l. l.* conuerteret *Ad cum codd. Horatianis* hora *RD* *post* hora: Hanc confusionem in a desinentia *add. R, uncis induxit et* glosa fuit *superscr. r* 24 quadrupedibus] *rh* quadripedibus *RHK*

promiscua in a, feminini articulos assumunt. in a neutra non inveniuntur 8
Latina, sed Graeca, ut 'poema', 'schema', 'emblema', 'toreuma', 'peripetasma', nisi tria monosyllaba Latina eiusdem generis literarum nomina indeclinabilia: a, ka, ha. omnia enim nomina elementorum propria neutra sunt tam apud nos quam apud Graecos et indeclinabilia. (numerorum vero nomina, quae declinantur, mobilia sunt vel per tres vel per duas terminationes, ut 'unus una unum', 'duo duae duo', 'tres tria', 'ducenti ducentae ducenta'; indeclinabilia vero communia sunt trium generum: 'hi' et 'hae' et 'haec quattuor', 'quinque', 'sex' et deinceps usque ad 'centum'. 'mille' quoque trium est generum, quia est indeclinabile.)

In e correptam neutra sunt omnia, ut 'marĕ', 'sedilĕ', 'monilĕ'. in e productam Graeca feminina, ut 'Euterpē', 'Libyē'.

In i neutrum, 'hoc gummi', et a genetivis composita communia trium generum, 'eiusmodi'. nam 'nihili', 'frugi', 'mancipi' obliqui sunt casus figurate cum omnibus casibus adiuncti. | ||

In o, i antecedente, quando non sunt verbalia sive participialia, mas- 9
culina sunt, ut 'hic stellio', 'gurgulio'; quando sunt verbalia sive participialia, feminina sunt, ut 'oratio', 'actio', 'coniugatio', 'coniunctio', 'interiectio'. g quoque vel d antecedentibus, si mutant o in i in genetivo, feminina sunt, ut 'virgo virginis', 'Carthago Carthaginis', 'uligo uliginis', 'dulcedo dulcedinis', 'acredo acredinis', 'cupido cupidinis', quod tamen et masculinum est, quando proprium est ipsius Amoris dei. excipiuntur supra dictae declinationis masculina haec: 'hic ordo ordinis', 'cardo cardinis'. 'margo' quoque auctoritate poetica non solum feminini, sed etiam masculini generis invenitur. Statius:

Solverat Hesperii devexo margine ponti.

1 DE NEVTRO *D* De neutro in a. *L* 2 scema *DGLK* 3 trea *G* genera *A* 4 k *Lr* ha] *r* a *R* h *L* 5 nos] Latinos *L* 6 mobilia sunt] *g* mobilia *G* uel per duas uel per tres *G* uel per duas terminationes uel per tres *L*
uel i h h
7 trea *G* 8 i et ae *Rr* 10 trium generum *G* quia] quod *GL* indeclinabile est *G* 11 DE NEVTRO ET FEMININO IN E *DL* monile sedile *L* mu-
y
nile *Ar* 12 euturpe *GL* lybyae *R* lybye *HKr* lipie *Ll* libiae *A* 13 DE NEVTRO ET COMMVNI IN I. *D* ut hoc *L* 14 ut eiusmodi *AD* huiusmodi *GL* nihili fugi *R* nichili frugi *r* 15 figuratae *AH* cum] com *A* 16 DE TRIBVS GENERIBVS IN O. *DL* quando] *r* q *G* quando si *RG* *** si *L* quando non] qñ *in*
si
q ñ *corr. in K* *vocc.* quando — gurgulio *gloss. visa Krehlio, quo teste in marg. add. Zwicc.* 1, 2 *Lips.* 2 *et m. rec. in Dresd., uncis inclusit Erl.* 2 *post* uerbalia siue participialia *vocc.* masculina — uerbalia siue participialia *om. HK* 18 ut oratio — feminina sunt *add. g* actio] *r* accio *R* interiectio coniunctio *R* 19 emutant *Rr* 20 Carthago] *r* karthago *AG* kartago *a* charthago *R* chartago *HL* karthago . nis *K* Carthaginis] *r* karthaginis *G* kartaginis *H* chartaginis *RL*
uel o
cartaginis *a* uligo . nis *Kk* 22 Amoris *om. AD add. d* diei *AD* supra-
i
dectae *A* 25 Statius] *r* statius thebaidos (tebaidos *R*) libro *RAHGLK* statius in libro thebaidos *D* statius thebaidos libro III *hl* *Stat. Theb.* III 407 26 hisperii *G* dinexo *L*

propria quoque inveniuntur feminina, quae apud Graecos in ω vel in ων desinunt, ut 'Manto', 'Dido', 'Sappho', 'Ruscino', 'Bubo', et unum Latinum 'Iuno' et appellativum in 'ro' unum, 'caro'. alia vero omnia masculina sunt, ut 'stellio', 'Anio', 'Cicero', 'Milo', 'Apollo', 'mango', 'praedo', 'ligo', 'carbo', 'sermo', 'quaternio', exceptis paucis communibus, quae communia esse tam ipsa natura quam exempla Graecorum nobis demonstrare possunt, apud quos vel communia vel mobilia haec inveniuntur, ut 'hic' et 'haec homo', ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἄνθρωπος, 'hic' et 'haec latro', ὁ λῃστὴς καὶ ἡ λῃστής. inveniuntur tamen ex his quaedam in a facientia femininum, ut 'leno lena'. Iuvenalis in II:

Aut apud Isiacae potius sacraria lenae. |

'caupo' quoque 'caupona' facit, quod est tam taberna quam mulier, et ad imitationem Graecorum: 'leo leaena' vel 'lea', 'draco dracaena', 'strabo straba'.

In u neutra sunt: 'cornu', 'genu', 'gelu'.

In c duo sunt neutra: 'hoc lac lactis' et 'allec allecis'.

In d neutra sunt: 'quid' vel 'quod' et 'aliud' - haec enim ratio nomina esse ostendit - et 'Bogud', nomen barbarum, quod Livius in centesimo quarto decimo declinavit Bogudis.

h
1 ων] r ON R ωn A   2 mantuo Rr   sapho GLK   nuscino K   nibo L uel bubo l bibo RDH Bito *Sturzius opusc. p.* 44. *at* Bubo, *quae est librorum AGKl lectio, mutatione non eget: est enim haec urbs Lyciae*   3 ** iuno K   unum in
o
ro L   uero *om.* G   4 appollo AHGL appallo K   margo L   6 natura ipsa D nobis demonstrant apud L   8 ω ΑΝΤΡωΠωC H O ΑΝΤΡωΠΟC AK O ΑΝΤΡΟΠΟC GL
.O Π Η Θ OC
ΑΝΤΡωΠωOC ΚΑΙ ΝΑΝΕΤΡωΠω Rr   ΑΝΘΡΟΠΟC K ΑΝΤΡΟΠΟC GL ΑΝΘΡωΠωC H   9 ΛΗCΤΗC
Θ Υ ΗΛΗCΤΗC
DGK ΛΗΤΕC A ΛΗCΤΗC H ΛΕCΤΕC L   O ΛΗCΤΗC ΚΑΙ ΗΝCΤΗC Rr   ΛΗCΤΗC D ΛΕCΤΕC L
Ι Η
ΛΗCΤΕC G ΔΗCΤΙC K ΛΗCΘΕC A ΛΗCΤΗC H   quedam feminina in a ut D   10 *Iuv. sat.* II 6, 489   11 Aut] ut A   isciacae RDH istiacae A ipsiacae GLK uel isiacae g
e
sacrariae K   laenae r   12 tam *add.* h   13 emitationem K   leaena Rr
o uel draca
leena GL lena K   draco . na Kk   dracena RAH dracena uel draca GL   15 DE .V. D
l
In V L .ut cornu D   genn genu H   genu gelu neru D   gelu genu ueru A
neutra
16 DE C. D(L?)   Sunt duo in c D   duo sunt K   neutra sunt L   ut hoc D   hallec AHG   hallec . cis K   hallecis DG halletis A hallec * is (t) H   17 DE NEVTRO ET MASCVLINO IN D. *et sic per sqq. terminationes titulos add.* DL   d duo neutra AD   quid et quod G   18 Bogud] *scripsi* bogud bogudinis RAHGk bogud bogudis DLKh   Livius] r libius RAHGK libyus D liuyus d   *Livii fragm. libro* CXIII *secundum Prisciani edd. assignavit Drakenborchius, Liv. t.* XIV *p.* 795 *ed. Stuttg., libro* CXII *coll. Prisc. lib.* VI § 22 *Weissenbornius t.* VI *p.* 12 *ed. Teubn. hoc loco* centesimo (centissimo GK) quarto decimo (quartadecimo L XIIII K) *literis exaratum tantum non omnes libri praebent; fragmenta infra laudata ad librum* CXII *pertinere et ipsa eorum argumenta et libri docent. Bogudis vero nomen etiam per a.* 46 *vicissitudines in libro* CXIIII *a Livio commemorari potuit, ut in variis fontibus utrumque numerum Prisc. invenerit*   19 bogudis declinauit K   Bogudis] d bugodis D

In 'al' Latina neutra sunt omnia: 'tribunal', 'cervical', 'vectigal'. excipitur unum monosyllabum masculinum, 'hic sal sa||lis'. Terentius in eunucho:

†qui habet in se salem.

Sallustius in Iugurthino: neque salem neque alia gulae irritamenta. inveniuntur tamen vetustissimi quidam etiam neutro genere hoc protulisse. barbara in 'al' desinentia masculina sunt: 'Hannibal', 'Hiempsal', 'Hasdrubal'.

In 'el' correptam neutri sunt generis, 'mĕl', 'fĕl', 'subtĕl', τὸ 11 κοῖλον τοῦ ποδός.

In 'el' productam barbara masculina inveniuntur: 'hic Michaēl', 'Gabriēl', 'hic Abēl'.

In 'il' unum masculinum, 'pugil', unum femininum, 'Tanaquil', unum commune, 'vigil', unum neutrum indeclinabile, 'nihil', quod per apocopen, id est abscisionem extremae syllabae, ab eo, quod est 'nihilum', factum est 'nihil'.

In 'ol' unum est masculinum, 'sol solis'.

In 'ul' quoque unum reperitur masculinum Latinum, 'consul', duo communia, 'praesul', 'exul', et barbara, 'Suthul', 'Muthul'; et sunt propria, quae ideo quidam neutra | esse putaverunt, quod appellativis neutris sunt coniuncta: 'oppidum Suthul'. sed melius est figurate sic esse apposita dicere, ut si dicam 'mons Ossa' vel 'Tiberis flumen', quam quod

1 latina neutra sunt latina omnia *L* ut tribunal *D* ceruic(a)el *K* 2 Excipiuntur *H* *Ter. eun.* III 1, 10: Verbis saepe in se transmouet qui habet salem (qui sal habet *Bentleius*) 3 eunocho *K* 4 in se] ipse *Ll* (uel n) 5 *Sall. Iug.* 89, 7 eugurthino *G* irritamenta gulae *cum libris Sallustianis GK* 6 tamen] *om. G* tamen et *AH* uetustissimi (*sic*) *H* neutra *K* 7 protullisse *G* ut hannibal *AD* annibal *Rr* hiemsal *AL* 8 Hasdrubal] *rd* hastrubal *D* hastrubas *R* 9 correpta *RH* suptel *DL* sabtel *K* *post* subtel: subtilis sed non in usu. *add. A* θω *R* θο *Hr* 10 κοῖλον] *r* κοιλων *RDGL* κοι.λων *A* κολον *H* κυλον *K* τοι *G* τοι *Rr* θωυ *H* 11 producta *RA* masculina barbara *HL* masculina inueniuntur barbara *D* inueniuntur masculina · *K* ut est hic *D* ut hic *G* mich(a)el *Kk* michahel *RAH* 12 hic gabriel *D* gabrihel *RA* grabrihel *H* hic Abel] hic abiel *G* abiel *K* ab•el (i) *L* ••••el (nestabel) *H* raphael *h* nechabel *R* nectabel *r*, *cf. lib.* VII § 30 13 ut pugil *L* 15 a(po)copen *A* apacopen *LK* est per abscisionem *D* est per extremae syllabae abscisionem *K* abscissionem *g* extramae *D* nihihilum *R* 16 factum nihil *D* 17 unum masculinum *L* ut sol *A* 18 reperitur] *r* repperitur *RAHL* latinum masculinum reperitur *D* 19 ex•ul (s) *DG* mathul *K* muithul *R* 20 neutri[s] *Rr* 21 oppidum] *r* opidum *RL* ut oppidum *A* 22 si *om. R* os(e)a *L* tyberis *R* tibris *Kk* fluium (flumen *in mg.*) *K* quam dicere quod

neutri generis in 'ul' terminantia sint, et maxime, cum lingua Poenorum, quae Chaldaeae vel Hebraeae similis est et Syrae, non habeat genus neutrum.

In 'am' unum invenitur commune trium generum et utriusque numeri, 'hic' et 'haec' et 'hoc nequam'.

In 'im' quoque unum neutrum proprium, 'Cim', nomen vici, ut dicit Celsus. et barbara indeclinabilia non solum in 'am' et in 'im', sed in alias quoque literas terminant, in quas Latina vel Graeca nomina non solent desinere, ut 'Abraham', 'Ioachim', 'Loth', 'Ruth', 'Iacob', 'David', 'Balac'. sed haec nomina nulla regula Latina vel Graeca sunt moderanda, nisi si transferantur in aliquam declinabilem formam, quod quidam historici fecerunt, ut 'Abrahamus Abrahami'.

III 12 In 'um' neutra sunt omnia: 'templum', 'regnum', 'tectum'. inveniuntur tamen || apud comicos feminarum quoque propria, quae in hanc terminationem diminutionis sive adulationis amatoriae causa proferuntur, ut 'Glycerium', 'Philotium', 'Dorcium', 'Sophronium', 'Abrotonum', quae quamvis articulos habeant femininos, declinationem tamen et formam tam apud Latinos quam apud Graecos servant neutrorum.

In 'en' correptam a canendo composita masculina | sunt, ut 'cornicĕn', 'fidicĕn', 'tubicĕn', 'tibicĕn', quorum feminina quae sunt in usu a genetivo figurantur mutata 'is' in a: 'fidicinis fidicina', 'tibicinis tibicina'. alia vero omnia in 'en' desinentia correptam neutra sunt, ut 'hoc numĕn', 'stamĕn', 'solamĕn', 'semĕn', cuius nominativum etiam 'hoc seminium' antiqui protulisse inveniuntur. Plautus in milite glorioso:

ADGKr 1 sint (v *supra*) *K* maximae *H* paenorum *RG* 2 chald•eae (a) *R* chaldeae *HAGL* caldeae *DK* uel *add. k* vel Hebraeae] uehebreae *A* hebreae *DH* ebreae *GLK* et (uel *supra*) *Kk* sire *R* sirae *r* syre *A* syreae *G* siriae *in* sireae *mut. K* 4 commune inuenitur *AH* trium generum commune *G* 5 ut hic *K* 6 quoque *om. H* vici] ciui *A* 7 solum et in *K* 8 aliis quoque litteris *D* quoque litteras *ex* litteras quoque *mut. R* nomina *add. l* 9 solunt *R* habraham *A* iochim *L* ioacim *GK* iocob *L* 10 Balac] *h* balach *D et in litura ni f. H* nomina *om. L* 11 si] *r om. RADHLK* transferentur *Rr* formam (a *supra*) declinabilem *D* 12 istorici (h *supra*) *Rr* storici *A* abraamus (h *supra*) *Rr* habramus (ha *supra*) *A* habrahmus *a* abraami (h *supra*) *Rr* 14 tamen *add. k* feminearum *L* 15 diminutionis *in marg. add. l* sive] aut *L* adolationis *GL* et amatoriae *L* ãamatoriae *G* 16 Glycerium] *h* glicerium *DL* gligerium *G* clycerium *AH* filotium *R* filocium *AHr* dorcium philocium *D* Dorcium] *r* dortium *RA* sofronium *A* sophroninum *Hh* Abrotonum] *h* abrotonium (h *supra*) *RH* afrotonum *r* abrotanum *A* abrotonium *Kk* abrothonium *G* habrotonum *L* 17 feminos *L* tamen et] *g* tam et *G* 18 grecos quam apud latinos *D* 19 ut *om. DL* 20 tibicen tubicen fidicen *D* tibicen liticen quorum *A* 21 genitiuis *A* figurate (figurantur *d*) a genitiuis *D* a ut tibicen tibicina tibicinis (tibicinis tibicina *d*) fidicen fidicinis fidicina *D* fidicenis fidicena tibicenis tibicena *K* tibinis (ci *supra*) *Hh* 22 correpta *RA* 23 st•amen *L* seminum (i *supra*) *RrAD* seminum *G* 24 ut antiqui *G* *Plaut. mil. glor.* IIII 2, 67 *sq.*

verri adfertur merces,
Non hic suo seminio quemquam †procule nam inpertiturus est.

excipitur 'flamĕn' [sacerdos Iovis] et 'pectĕn', quae sunt masculina. Trogus in XXII femininum a flamine protulit, 'haec flaminica': †Papicio flamen propter mortem flaminicae flaminio abiit.

In 'en' producta Latina generis sunt masculini: 'liēn', 'riēn' vel 13 'rēn' et 'splēn splenis'. Graeca vero in n desinentia eadem servant genera, quae habent apud Graecos: 'hic Ti|tan', 'haec Siren'.

In 'ar' Latinum unum dumtaxat proprium masculinum disyllabum invenitur, hic 'Caesar', et monosyllaba masculina, 'Lar', 'Nar' - Virgilius:

Sulphurea Nar albus aqua -,

barbara vero plura: 'Aspar', 'Bostar', 'Hamilcar', 'Arar', quod etiam 'Araris' dicitur. Lucanus in VI:

(*v.* 1059 *sq.*) 1 ne^{r}riafertur *L* uerrias fertur *A* nerriant fertur, uerreant ut tu *etc. libri Plautini* affertur *RADGK* merces] *h* mercis *AHKr Plaut. Vet.* 2 semino *GLK* quenquam *GL* q'quam *K* procule nam] *R* porculenam *r et sic apud Plautum Ge. Merula* porculae, nam *H* porculae nam *ADK* porculaenam *L* proculē *et* proculem *libri Plaut. opt.* porcellam *corr. Reizius* inpertiturus est] *h* impertiturus est *r* imperiturus est *K* inperiturus est *H* imperiiturust *Plauti Palat. decurt. et Vat.* inpertitust *Vet.* 5 *Trog. Pomp. fragm. hist. Philipp. lib.* XXII *v. Iustin. ed. Bongars. Paris.* 1581 *init. fol.* 6 *v., ed. Dübner. t.* II *p.* 221, *ubi perperam lib.* XXI *assignatur. Pompeii Trogi fr. ed. Bielowskius fr.* 25 *p.* 21 *sq.* feminini *A* a flamen flaminica protulit *L* flaminca *RDH* flaminca *K* Papicio] papitio *AH* Papirius *Bongarsius, Falsterus amoen. philol.* III 238 Papisius *s.* Papirius *A. G. Cramerus in ann. ms. ad Gell. noct. Att.* X 15, 22 6 flamen propter mortem] *L, om. rell.* propter mortem *a* flaminice *H* .flamenice *A* flaminicae *K* flaminea *D* flaminio (m) *R* flamonio *AGk* abiit] *L et sic Bongarsius, Falsterus, Cramerus, Krehlii censor Ien. l. l. p.* 418 obiit *libri rell.* 7 productam *DL* Latina *om. L* 8 ren splen *L* splenis] *h* et splenis *AH* splenis *om. DL* in *n (?) *R* in en *h* 9 Graecos] illos *G* ut hic TITAN *D* t^{y}itan *Kk* sirien *A* 10 unum *add. h* dumtaxat unum *A* duxtaxat *H* 11 monsillaba *L* nar lar *K Verg. Aen.* VII 517 in *post* Virgilius *add. H* in VII. *Drh* 13 solphurea *G* sulphorea *HL* sulphuria *A* solphuria *K* sulpurea *Med. Rom., deficit Pal.* aluus *L post* aqua: Lar quando significat κατοικίδιον θεόν, laris facit genitiuum, sin autem imperatorem Veientorum, Lartis, quem mactauit Cossus. et testis Ouidius in epigrammatis [*t.* IIII *p.* 164 *ed. Burm. cf. intpp. ad Quint.* VIIII 3, 70]: Larte ferox caeso Cossus opima tulit. Liuius in IIII ab urbe condita: Larte Tolumnio rege Veientum [*cf. Liv.* IIII 17, 1: ad Lartem Tolumnium Veientium regem]. *GLk* (Lar *om. L* quando] quod *G* quoque *k* KATOYKAIAIONE ΕωΝ *G* KATIKAIωN**** *L* KATOYKAIAION ΗωΝ *k* imperatorem] regem *k* ui^{e}entorum *L* ueentorum *k* quem quem *k* machtauit *L* cosus *k* cesso *L* cosus *k* Lipyus *L* Lypyus *G* Lippius tulit in *k* ui^{e}entum *L* uientum *Gk*). *eadem continet cod. Monac., ubi m. alt. verbis a* Lar — opima tulit *inductis spscr.* glosa ē usque huc. *tamquam gloss. haec ascripta in D:* Lar quando significat KATOIKAION id est habitaculum deorum laris facit geñt sin autem imperatorem ue^{i}gentorum lartis. quem mactauit cossus et testis est ouidius dicens larte ferox cesus cossus opima tulit. Lar domus mulierum quia ignis in ea semper custodiebatur Nam lar ignis a greco KATOKEO id est uro. 14 ut aspar *A* amilchar *RG* hamilchar *HLK* etiam *add. l* 15 Lucanus *om. L* *Luc.*

p. 645. 46 P. p. 175. 76 K.

Rodanumque morantem
Praecipitavit Arar.

Virgilius vero in bucolico:

Aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim

accusativum in 'im' protulit, qui a nominativo est in 'is' terminante, 'hic Araris'. unum etiam commune trium generum eiusdem ex||tremitatis invenitur: 'hic' et 'haec' et 'hoc par' et quae ex eo componuntur, 'im-
14 par', 'dispar', 'compar', 'separ'. alia vero omnia in 'ar' desinentia Latina neutra sunt, ut 'hoc laquear', 'lacunar', 'lupanar', 'instar', 'far', 'columbar', quod signi|ficat genus vinculi. Plautus in rudente:

Nam †in columbari collus haud multum post erit.

In 'er', si sint secundae declinationis, masculina sunt: 'sacer', 'ager', 'Auster', 'beber', 'puer', 'oleaster'. sin vero tertiae sint declinationis in 'er' desinentia, b vel u loco consonantis quidem antecedente, neutra sunt, nisi sint adiectiva, ut 'tuber', 'cadaver', 'suber', 'ver', 'uber', quod significat τὸ οὖθαρ. Virgilius in VII:

non vobis rege Latino
Divitis uber agri Troiaeve opulentia deerit.

excipitur 'hic imber', quod videtur a Graeco esse ὄμβρος et illius genus
15 servasse, et ex eo composita: 'September', 'October', 'Mulciber'. terrae

Phars. VI 475 sq. cf. lib. VII § 50 VII H 1 Rodanumque] r Luc. Voss. B rodanunque R rhodanumque Luc. Voss. A 2 praecitauit H aras A Verg. ecl. 1, 63 (deficit Med.) 3 uero om. G bocolico GA bocõ K bocolicis L 4 ararem Pal. bibet] libet A 5 qui a nominativo] h quia nominatiuo AH quia nominatiuus in is terminatur D 6 cummune L 7 et ab eo composita impar D inpar RH ·In·par· A 8 conpar R semipar GL et ex separ mut. K 9 ut om. L laque^{a}or H lupinar L ins^{t}ar Hh post far: farris differentiae causa asciscit alterum r in genetiuo D 10 columbar] D uel collumbar d collumbar k columbuar L Plaut. rud. III 6, 50 (v. 888) rudente• (m) H 11 ^{Nã} in A columbariã Rr columbari Kk collus] colus L collum Zwicc. 2 Krehlii cum libris Plaut. eius collum Pareus collum eius Fleckeisenus, qui nunc sic potius scribendum esse censet: Nam collus in columbari hau multo post erit haud] r haut K aud RH aut (ã G) GL multo libri Plautini post terit R poterit H 12 In ^{e}r Rr si sunt H ut sacer r 13 beber] Krehlius in annot. cf. schol. Iuv. 12, 34 beuer rd plerique libri Krehl. pedur (ni f. in voc. lituris ab r fere diruto) R peuer ADH liber h glossatores in nonnullis Krehlii codd. castor gloss. in Erl. 1 Krehlii om. GLK sunt H in R R 14 *** neutra H 15 adiectiua ex deiectiua corr. A ^{t}cuber Rr suber add. h ver] uerber GL uber K 16 τουταρ (^{θοουθαρ}) Rr το ουτεαρ A θο ουταρ H το ουεαρ K το ορεαρ G Verg. Aen. VII 261 sq. 18 diuiter Hh troiaeque ex troiaeue corr. Pal. der^{is}it AH cum Pal. Fr. (deficit Rom.) deerit Ver. d^{e}erit Med. 19 hic add. h uidetur et a DH ^{o}υμβροc esse Kk ὄμβρος] μ om. RH ιμβρωc r οιμβροc GL ουμβροc H ουμβρωc D ωυμβροc A ὁ ὄμβρος 2 ὁ ὄμβρος π et sic (?) Krehlii Lips. 1 ante esse seruasse genus R 20 seruare K octember L Terrae — passer

quoque fetus, si sint in 'er' desinentes tertiae declinationis, neutri sunt generis: 'siler', 'papaver', 'laser', 'cicer', 'siser'. excipitur 'haec acer', quod 'huius aceris' facit genetivum: nullum enim femininum in 'er' desinens secundae potest inveniri declinationis. Ovidius:

Et platanus genialis acerque coloribus inpar.

Solinus in memorabilibus de arbore turis: palam fieret, intorto eam esse vimine, ramis ad aceris qualitatem. 'iter' | quoque vel 'itiner' vetuste neutri sunt generis et 'spinter', quod ἀκροχέριον aut fibulam in umeris aut armillam significat. Plautus in Menaechmis:

†Iubeas spinter novum reconcinnarier.

idem in eadem:

Mihi tu dederis pallam et spinter? numquam factum reperies.

alia vero omnia masculina sunt, ut 'hic pater', 'frater', 'asser', 'passer', 16
'cancer' (vetustissimi etiam 'hoc cancer' de morbo protulerunt), 'hic agger', 'anser', 'carcer' (et 'hoc carcer' quidam protulerunt, quos non sequimur), 'hic equester', 'paluster', exceptis duobus, quae ipsa natura defendit feminino generi, 'mater' et 'mulier', ('linter' quoque, || quod apud Graecos masculinum est, ὁ λουτήρ, apud nostros femininum est. Livius in VI:

Iam in altum expulsa lintre)

et adiectivis, quae si non in 'is' facient feminina, necessario communia

p. 151, 14 *in litura g* Terrae enim quoque *A* 1 quoquo *R* foetus *Lg* si *om. L* in·r *R* desinentia *D* declinationis *om. L* 2 ut siler *D* cicer (piper) *Hh* acer (arbor) *Rr* arbor acer *A* 3 aceris *add. l* facit in genitiuum *A* in r *ALg* 4 *Ovid. metam.* X 95 5 geni•alis *K* genitalis *Lg cum libris aliquot Ovidianis* impar *ADGLK* 6 *Solinus in memorabilibus* 33, 8 *cf. lib.* VI § 44 memoralibus *Lg* admirabilibus *lib.* VI *l. l.* 7 ad] et *L* aceris *in litura l* Inter *Rr* 8 itener *DK* itiner *d* netustae *A* spinther *g* aut fibulam] naufroualam *L* 9 humeris *ADHg* *Plaut. Menaechm.* III 3, 4 (*v.* 527) menechmis *g* menecmis (ne) *RD* megmis (i) *A* menegmis *H* minethmis (c) *K* micenis *L* 10 iubeasque *libri Plautini* spinther *g* reconcinarier *g* 11 *Plaut. Menaechm.* IIII 3, 9 (*v.* 683) eadem] *d* eodem *DL* 12 tu] *g* tu si *R* tum *AD* ut tu *Plauti Vet.* tu ut *Plauti Decurt. Vat.* .deris (.de) *g* palam (l) *Kk* et *om. RAH add. r* spinther *g* tu nūquam *L* reperies] *r* repperies *RAH* releceris (relegeris, redixeris) *libri Plautini* repereris *Ritschelius* 14 masculini *K* sunt in ·r· ut *A* hic *add. l* aser *L* paser *g* 15 cancer *sup. lin. add. al. m. in R* uetustissimi — carcer *om. R add. r* hoc de morbo *L* hic agger — protulerunt *post* protulerunt *om. G add. g* 16 agger] *h* anger *AHKrd* ager *Dg* anser cancer et hoc carceri *A* 17 sequimur] *r* sequitur *RA* aequestri *L* 18 diffendit *G* generi] *k* genere *LK* al̃ genere *in mg. r* mater mulier *K* mulier mater *L* 19 masculinum] *l* femininum *L* ΕΛΩΥΤΗΡ *Rr* ΟΛΟΥΝΤΗΡ *GL* ΟΛΟΥΘΕΡ *H* Libius *LK* Livius in VI] *Livius sc. Andronicus in Odyssea, quae iam Merulae erat ad Ennium p.* CCXVI *sententia. est enim prius versus Saturnii hemistichium* 20 VI] VII *H Dresd.* 2 *Krehlii* III *spscr. in Lips.* 1. 30 (*i. e.* 3°) *Lips.* 3. *numerus videtur corruptus esse* 21 expulsam lintrem *A* lyntre *DH* 22 et •• adiectiuis (ab) *D* in at et adiectiuis *Rr* non is *G* faciunt *AKH* faciant *L* nescessario *R* commo-

sunt (ut 'celer' masculinum 'celeris' facit femininum, cuius neutrum in e invenitur. Ovidius metamorphoseon VIII:

praedaque potita nefanda
Fert secum spolium celeris progressaque porta.

Terentius in Phormione:

†Nullus es, Geta, nisi | aliquid consilium celere reppereris):

'pauper', cuius femininum in a quoque vetustissimi proferebant - Plautus in vidularia:

Paupera haec res est.

Terentius tamen in Andria:

quam honeste in patria pauper vivere -,

'degener', 'uber' - ὁ εὐθαλὴς καὶ ἡ εὐθαλὴς καὶ τὸ εὐθαλές, Lucretius in VI:

sequitur gravis imber et uber.

Cato in II originum: itaque res uber fuit, antequam legiones -.

17 'Acer' et 'alacer' et 'saluber' et 'celeber', quamvis 'acris' et 'alacris' plerumque faciant et 'salubris' et 'celebris' feminina, in utraque tamen terminatione communis etiam generis inveniuntur prolata. Virgilius in VI:

nia *L* 1 **** celer *L* celer celeris masculinum celeris *H* masculinum — femininum *om. DL add. d* 2 inuenitur *om. G* Ouidius — porta *om. L* X *in mg. l* *Ovid. metam.* VIII 86*sq.* in VIII. metamorphoseon *D* metamorfoseon *K* VII *A* 3 Preda quae *Rr* 4 spolia *K* sceleris *libri Ovidiani plerique. hunc versum in cod. Marciano m. rec. ad marg. adscriptum spurium esse censuit Nic. Heinsius, eiecit Merkelius* progressaque *R* progresaque *GL* 5 *Ter. Phorm.* I 4, 1 *cf. lib.* VII § 57 formione *HLK* 6 Nullus es]·Nullu's *Bentleius* Nullus — nisi] nisi es geta nihil *G* aliquod *d* iam aliquod *Prisc. infra l. l. cum Ter. Bemb. Bas. et Donato* aliquod iam *Bentleius cum cod. C. C. Terentii et codice quodam vetusto Prisciani lib.* VII tibi consilium *libri Terentiani* celere consilium *L* caelere *Rr* reppereris] *HGr et lib.* VII *l. l. fere omnes* repereris *Ld et ex veterrimis suis libris Terentianis Bentleius* repperies *RA* reperies *D Lachmannus in Lucr. p.* 210 repperis *K cum Bas.* repper*** (iat, t *ut vid. m. ant. in* s *corr.*) *Ter. Bemb.*

8 protulerunt *L* Plaudus *Rr* *Plaut. vidul. fr.* 3 *p.* 441 *Both. cf. Lindemanni ad Prob. inst.* II 1, 34 *p.* 116 *ann.* 2 9 uitularia *L* 10 paupera] *r* pauper *R* 11 *Ter. Andr.* IIII 5, 3 *cf. lib.* XVI § 9 tamen in *ex* in tamen] *corr. L* in at M
12 honeste *Rr* in patria honeste *Ter. Bas.* pauper in patria *L* pauper***uere *K* paupere uiuere *k* uiueret *Ter. Bas. et sic ex codd. duobus Ter. Bodleianis Bentleius* 13 ὁ εὐθαλὴς] ο ΕΥΘΑΛΕC *L* ο ΘΥΘΑΛΗC ΚΑΙΝΘΥΘΑΛΗΚΑΙΘΟCΥΘΑΛΗC (ΟΗΥΘΑΛΗ ΚΑΥΗΙCΥΘΑΛΗCΚΑΥΘΘΟCΥΤΑΛΗC) *Rr* ο ΕΥΘΑΛΗC ΚΑΙΝΕΥΤΟΘΑΛΗC. ΚΑΠΟΕΥ. ΘΑΛΗC *A* ο ΘΥΘΑΛΗC ΚΑΙΗΘΥΘΑΛΗC ΚΑΙΟΘΥΘΑΛΕC *H* ο CΥΘΑΛΗC ΚΑΙ Η CΥΕΛΑΛΗC ΚΑΥ ΤΟ ΚΥΕΛΑΕC *Kk* τὸ εὐθαλές] ΤΟ ΕΥΘΑΛΗC *DG* *Lucr.* VI 290 III *K* *Cato origg.* II *p.* 107 *Kr. fr.* 36 *p.* 274 *R. fr.* LX *p.* 43 *Wr.* 16 uirginum *Ll* (uel ori) legiones] s. accederent *gloss. cod. Heidelb.* uastassent (uestassent *μ*) regiones *edd. ante α* uastassent legiones *edd. inde ab α usque ad Putschianam* 18 Acer uel et *K* Alacer et acer *D* caeleber *r* alacris et acris *D* faciant plerumque *L* 19 faciunt *K* 20 etiam generis inueniuntur etiam prolata. Virgilius etiam in *K* *Verg. Aen.* VI 685 in VI *om. L*

alacris palmas utrasque tetendit.

idem in V:

Ergo alacris cunctosque putans excedere palma.

Te|rentius in eunucho:

quid tu es tristis? quidve es alacris?

Naevius in carmine belli Punici:

fames acer
Augescit hostibus.

Ennius in XVI:

Aestatem autumnus sequitur, post acer hiems.

idem in XII:

Omneis mortaleis victores cordibus vivis
Laetanteis vino curatos somnus repente
In campo passim mollissimus perculit acris.

frequentior tamen usus in 'er' profert masculina et in 'is' feminina, quorum neutra semper in e finiuntur. ('hic volucer' et 'haec volucris' et 18 'hoc volucre' facit. Horatius in IIII carminum:

Inclusit volucris dies.)

In 'ir' masculina sunt, ut 'hic vir', 'levir', 'Trevir', 'abaddir'. unum

1 Anchises alacris *RAD* Achises alacris *H* alacris *ex corr. Pal.* *post* tetendit: de anchisa dicens *add. RGL et in litura H* de anchisa dicit *AD* de anchissa dicitur *K. gloss. ex lib.* VI § 40 *ortum esse vidit et expunxit Krehlius, duce cod. suo Lips.* 3 palmas alacres *L* 2 *Verg. Aen.* V 380 in V aeneidos *Da* in georgicon III alacris (v *supra*) *L* 4 *Ter. eun.* II 3, 13 eunocho *L* *post* eunucho: parmeno dicit ad chaeream (chercam *GHLKr* ceram *R*) *add. GRHLKd* haec parmeno dicit ad chaeream (cheream *D* cheriam *A*) *add. AD* 5 quidues (e *supra*) *Bemb. m. alt. corr.* es *om. Bas.* 6 Neuius *libri* *Naevii bell. Pun.* V 1 *p.* 202 *E. S. p.* 71 *Klussm. inc.* IX *p.* 18 *Vahl. cf. lib.* VI § 40 7 acer haec fames *L* 8 augessit *A* angescit *K* 9 *Enn. ann.* XVI 34 *E. S.* XVI *fr.* XII *p.* 61 *et p.* LXXVI *Vahl.* 10 hiems] *r* hiemps *RAD* hiems fit *Serv. ad Aen.* VI 685 hiemps sit *Serv. cod. Cassell.* 11 *Enn. ann.* XII 3 *sqq. E. S.* XII *fr. unic. p.* 55 *cf p.* LXXI *sq. Vahl. v. etiam lib.* VI § 40 12 omnes *RD* omnis *AHGLKr* mortales *RADh* mortalis *HGLKr* vivis] huius *RHG* '*An* hibus (hiuus) *latet?*' *Vahlenius* 13 lactantes *G* lactantis *K* laetantes *rell.* uiro *A* curatos *ex* curantes *corr. A* 14 in — mollissimus *om. L* ÷ *in mg. l* mollissimos *d* 15 proferre *L* 16 hic uolucer — dies *supra post* perculit acris *collocant libri. est adnot. archetypi marg., quae loco alieno in verba scriptoris illata est* 17 facit *om. G* Oratius *RLK* *Hor. carm.* IIII 13, 16 19 DE MASCVLINO ET NEVTRO IN IR. *D* ut uir *H* uir duumuir leuir *et ad mg.* duumuir a uiro est compositum, leuir enim dicitur ΟΑΝΑΡΟΑΝΕΑΦΟϹ treuir est gens gallica hic *K* leuir duumuir a uiro est compositum. leuir enim dicitur ΟΑΝΑΡΑΔΕΑΦΟϹ (ΟΑΝΑΡΑΔΕΑΦωϹ *D*) treuir enim gens gallica (gallia *ex* gallaa *corr. A*) treuir (hic treuir *Dd*) abaddir *AD* treuir (hic *L*) duumuir a uiro est compositum (hic *G*) abaddir *GL* *post* abaddir: deus esse dicitur hoc (uel hoc *A*) nomine (nomen *K*) lapis ille (lapis ille lapis *L* ‡lapis ille ***** *l*) quem Saturnus uorasse (deuorasse *H*) traditur pro ioue (pro ioue uorasse traditur *D*) quem graeci βαίτυλον (*sic r*, ΒΑΤΥΤΥΛωΝ *R* ΒΑΤΤΥΛΟΝ *GK* ΒΑΥΛΟΝ *H* ΒΑΤΥΛΟΝ *in litura l* ΒΑΤΤΥΛΙΟΝ *A* ΒΑΕΛΛΙΟΝ *D* uel ΒΑΝΤΥΛΙΟΝ *d*) uocant *add. libri; in marg. relegavit Krehlius, cf. lib.* VII § 32 et unum *L*

proprium civitatis invenitur 'Gad||dir' - quod quidam femininum esse putaverunt, sed Sallustius neutrum esse | ostendit in II historiarum accusativum nominativo similem ponens: ut alii tradiderunt, Tartessum, Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gaddir habent; nam si esset femininum, 'Gaddirem' dixisset - et unum neutrum indeclinabile, 'hoc ir'.

IIII 19 In 'or' comparativa quidem communia sunt: 'hic' et 'haec clarior', 'felicior', 'melior', 'minor', excepto uno 'hic senior'; alia vero omnia masculina sunt, ut 'hic orator', 'cursor', 'furor', 'doctor', 'horror', 'labor', exceptis femininis quidem tribus, quorum duo ipsa natura alterius esse generis prohibet, 'uxor' et 'soror'. 'arbor' etiam, quod iure inter feminina connumeratur, quod 'mater' quoque dicitur proprii fetus unaquaeque arbor auctore Virgilio, qui in II georgicon hoc ostendit dicens:

Parva sub ingenti matris se subicit umbra.

unde specialia quoque uniuscuiusque arboris nomina feminina sunt, excepto 'oleastro', quod tam forma terminationis quam declinatio prohibuit esse femininum. nam 'siler' non est inter arbores ponendum, sicut nec 'rubus'.

20 neutra quoque in 'or' desinentia quattuor inveniuntur: 'marmor', 'aequor', 'ador', 'cor', praeterea communia, quae etiam apud Graecos communia sunt: 'memor', 'immemor', et | a decore vel corpore vel colore composita, 'hic' et 'haec indecor', 'dedecor', 'bicorpor', 'tricorpor', 'discolor', 'concolor'. 'auctor', quando αὐθέντην significat, commune est, quando αὐξητήν, 'auctrix' facit femininum, sicut omnia verbalia in 'or' desinentia.

In 'ur', si sint propria vel deorum vel gentilia vel appellativa avium

1 inuenitur ciuitatis *D* gadir *D* 2 *Sall. hist.* II 32 *p.* 144 *Kr. cf. lib.* VI § 45 3 similem nominatino *A* tartesum *LK* 4 ciuitatem Hispaniae *L* tyri *L* tirii *AGK* 5 Gaddir] *d* gadir *D* Gaddirem] *d* gadirem *DH* 6 *post* neutrum: TO HNAP *add. A* TW HNAP *D* *post* ir: TO TENAP THC HIPWC (*i. e.* τὸ θέναρ τῆς χειρός) *G* TO ΘENAP THC NIPAC *L* TO THNAP THC NIPOC *K* 7 DE QVATTVOR GENERIBVS IN OR. *D* quidem *om. L* communia *ex* commonia *corr. L* comunia *K* 8 uno *om. H* 9 ut *om. HGK* honor *D* uel horror *d* 10 quidem tribus *ex* tribus quidem *corr. K* generis esse *AHGLK* 11 et] *R om. rell.* 12 connomerator *Dd* conumeratur *L* quodque dicitur propri *Rr* foetus *ALKr* 13 *Verg. georg.* II 19 14 paruae *L* subigit *Med.* 15 spetialia *H* 16 aleastro *K* tamen *A* declinatio *Hh* 17 ponendum] numerandum *L* 18 quatuor in or desinentia *D* desentia *A* ador arquor *G* 19 ador *Rr* cor ador *D* cor] color *l* praeter *L* 20 inmemor *Ha* corporae *A* colore uel corpore *L* uel colore *add. h* 21 hic et haec et hoc *GL* dedetor• *H* tricorpor] *r* triporcor *R* 22 quando *om. A* AYΘENTHC *Dd* AYΘHNTHN *A* AYΘHNΘHN *R* AYΘENTEN *H* AYΘHNTEN *L* AYTENTEN *K* commune quando est *K* est *om. G* AYΞHTH *Rr* AYΞ••HN (HT) *D* AYXETEN *L* 23 autrix *Rr* auttrix *A* antrix *DH* 24 DE TRIBVS GENERIBVS IN VR. *D* ir *Rr* ur desinentia si *AD* sint propria] *Krehlius in ann.* sint nomina propria *H* sint nomina propria *Rr* sint hominum propria *ADGK* sint hominum uel deorum propria *L* alium *Rr*

vel f ante 'ur' habentia, masculina sunt: 'Anxur', 'Astur', 'turtur', 'vultur', 'furfur'; verbalia vero, quae hominibus imponi possunt, communia sunt, si sint tertiae declinationis, ut 'augur', 'fur'. **Horatius** in I **sermonum**:

Iulius et fragilis Pediatia furque Voranus.

unum secundae invenitur masculinum, 'satur', cuius femininum in a terminat. alia vero omnia eiusdem termi||nationis nomina neutra sunt: 'murmur', 'gut- 21
tur' (quod etiam masculino genere protulit **Plautus** in **aulularia**:

Etiamne obturat inferiorem gutturem,
Ne quid †anima forte amittat dormiens?),

'sulphur', 'Tibur', 'robur', 'iecur'.

In 'as' Latina, si sint patriae, communis sunt generis, 'hic' et 'haec Arpinâs', 'Sufenâs', 'Capenâs', quorum ideo extrema syllaba circumflectitur, quia per syncopen 'ti' syllabae, sicut saepe diximus, prolata sunt. antiquissimi enim 'hic' et 'haec Arpinatis', 'Sufenatis', | 'Capenatis', proferre solebant. alia vero omnia in 'as' desinentia feminina sunt, ut 'pietas', 22
'probitas', 'auctoritas', excepto uno proprio, 'Maecenas Maecenatis'. (est etiam 'Laenâs', quod differentiae causa in fine circumflectitur. **Iuvenalis** in I:

Quod captator emat Laenâs, Aurelia vendat.)

inveniuntur tamen alia quoque propria in formam gentilium prolata, ut 'Antias' historicus, et monosyllaba: 'as assis', 'mas maris', 'vas' masculinum 'vadis', neutrum 'vasis', et 'hoc fas', 'nefas', 'nugas' etiam, omnis 23

1 x uel f (x *in litura*) *L* x uel t uel f *dh et m. rec. in R* ut anxur *AD* ax[n]ur *Ll* tu[rt]tur *Rr* 2 hic furfur *R* inponi *AH* in[poni]possunt *Dd* 3 fur augur *D* oratius *K* *Hor. serm.* I 8, 39 sermonum] *rd* sermone *RD* 5 pediacia *R* peditia *A* pedatia *H* pudiatia *K* noro[a]nus *Rr* foranus *G* furanus *K* 6 secundae declinationis *AD* inueniuntur *A* inuenitur declinationis masculinum *l* masculinum inuenitur *D* ut satur *r* femininum satura *D* terminatur *D* terminat satura *K* terminatur satura *GL* 7 mormur *GK* uel murmur *g* guttur *om. G* quod — dormiens *notam sc. archetypi marginalem ad* guttur *pertinentem post vocc.* sulphur — iecur *exhibent libri* *Plaut. aulul.* II 4 (III 1) 25 *sq.* aularia *L* 9 etiamnec *GLK* obturat] *d* obdurat *ADGL* guttorem *LK* 10 anima] animae *libri Plaut.* animai *G. I. Vossius Arist.* IV 3 *p.* 546 *ed. Eckst.* amitat *G* 11 solphur (ph *in litura*) *G* solfur *K* sulphur [uel θ] iecur *Dd* iecur est iecoris uel io[e]cineris *Dd* 12 DE ·S· SED PRIMVM DE V GENERIBVS IN AS. *D* communis] *h* communi *AH* 13 suphenâs *R* suffenâs *r* cupenas *H* tapenas *G* ideo *om. H* circunflectitur *Lg* 14 saepe] *r* sepae *R* 15 enim quoque hic *D* suffenatis *RA* *post* Sufenatis: Capenatis — Maecenatis *om. R add. r* capinatis *A* 16 omnia *om. L* femininam *A* 17 probit[a]us *H* auctor[i]atas *A* mecenas mecenatis *GKr* moecenas maecenatis *A* Maecenatis *om. L* 18 etiam] enim *K* lenas *DHKg* leenas *AGd* deferentiae *K* circunflectitur *Lg* *Iuv. sat.* I 5, 98 20 captor *L* Laenas] *L* leenas *d* lenas *rell. cum codd. Iuv.* auri[e]lia *Kk* aurelea *G* 21 formam] *d* forma *ADh* prolata *add. r* 22 hystoricus *H* monosyllabis *RAHK* monosillabis *GL* asis *GL* 23 uassis *AK* omnis] *d*

generis, quae sunt indeclinabilia. Graeca vero tam in 'as' quam in alias quascumque syllabas terminantia eadem servant apud nos genera, quae habent apud Graecos, si eandem servant terminationem etiam apud Latinos, quam habent apud illos. in multis enim videmus commutatione terminationis genera quoque esse conversa, ut ὁ κρατήρ 'haec cratera', ὁ χάρτης 'haec charta', ὁ κηρός 'haec cera', ὁ ἀμφορεύς 'haec amphora', ὁ πάνθηρ 'haec panthera'. Horatius in II epistularum:

Diversum confusa genus panthera camelo
Sive elephas albus vulgi converterit ora.

24 In 'es' correptam [si sint apud Graecos] communia vel mobilia, quae illi τριγενῆ vocant. hoc autem etiam ex ipsa rerum significatione potest cognosci in omnibus appellativis, utrum possint necne femininorum quoque esse adiectiva vel etiam neutrorum. quod si ipsa exigat significatio, in 'es' desinentia communia sunt, ut 'hebĕs' tam de mare quam de femina di||citur - significat enim tardus et tarda -, 'milĕs' quoque 'hic' et 'haec | milĕs'. Ovidius in II metamorphoseon de Callistone loquens:

Miles erat Phoebes, nec Maenalon attigit ulla
Gratior hac Triviae: sed nulla potentia longa est.

similiter 'praepĕs', qui et quae in altum volat, 'terĕs' quoque rotundus et rotunda, 'comĕs' a comitando, quod tam ad mares quam ad feminas pertinet, et omnia similiter utrique generi convenientia: 'divĕs', 'superstĕs', 'quadrupĕs', 'inquiĕs', 'sospĕs' etiam et 'hospĕs'. Lucanus in V:

omnis commune *DGL* omnis commone *K* omnis communis *RA et in litura h* 1 sunt *add. k* 2 genera *add. d* 4 multis *add. h* commutationem *L* commotationem *G* 5 κρατηc (p superscr.) *Kk* κραθη (θ superscr.) *H* haec cratera, ὁ χάρτης *om. A* 6 χαρτηc *Rr* καρτηc *D* καθεc (p superscr.) *H* charta] *k* cartha *RA* carta *DHK* κηρωc *G* κεροc *AK* coera *G* ο αμφορειc haec amphora ο κηροc haec caera *L* αμφωρευc *r* αμφορειc *DGK* αμφωρις *R* αμφορηιc *AH* 7 πανθηρ *A* πανθερ *K* panthera] *d* pantera *RDH* Oratius *GK* *Hor. epp.* II 1, 195 *sq. cf. supra* § 8 aepistolarum *LK* epistularum sermonum *Rr* epistolarum sermonum. si foret in terris rideret demoerit. seu diuersum *A* epistolarum si foret in terris rideret democritus seu diuersum *D* 8 confussa *GL* pantera *H* camello *RAHGK* 9 elefas *RG* eliphas *K* alnus *L* conuerteret *R* hora *RDK* 10 commonia *K* 11 τριγεν** *D* τριγενα *d* trigenam *R* trigenem *AH* trigeni *GL* uel trigena *g* trigena *K* 12 femininorum] *r* femininarum *RDL* feminarum *HGKd* 13 si *add. h* ratio significatio *G* 14 commonia *K* haebes *K* tam] quam *G* 15 tardus uel tarda *G* tardus tarda *L* 16 *Ovid. metam.* II 415 *sq.* calistone *DGL* calystone *A* 17 erit *A* phebes *D* menalon *AHLK* menalaon *GK* adtigit *Rr* 18 hac] hac *Rr* et *DGL* riuiae *Rr* potentia longa est (*sic Ovidius*). similiter] *in libris post* potentia *add. gloss.* formae *s.* forma *in hunc modum:* potentia formae. Longa est similiter *Ar* potentia formae. Longae similiter *R* potentia forma (forme *d*) longa est. Similiter *D* potentia forma long est. Similiter *K* potentiae formae longa. Similiter *H* potentia formae. Similiter *GL* 19 in *om. RADLK add. rk* volat] *r* uolet *R* 20 et rotunda et rotundum *g* comes quoque a comitando hic et haec *Dd* 21 similiter *om. GL* utroque *K* hic et haec diues *ADGK* 22 hospes] *rhg* hopes *R* ospes *HGk* opes *K* *Luc. Phars.* V 11

p. 650 P. p. 183 K.

Hospes in externis audivit curia tectis.

Frequenter tamen haec duo in genere feminino a terminant auctores, ut Virgilius in III:

bellum, o terra hospita, portas.

Lucanus in III:

tunc obtulit hospita tellus
Puppibus accessus facilis, legere rudentes,

et 'Sospita' Iuno. Ovidius in II fastorum:

Principio mensis Phrygiae contermina Matris
Sospita delubris dicitur aucta novis.

invenitur etiam 'antistita' pro 'antistĕs'. Cicero de signis: postridie sacerdotes Cereris atque illius fani antistitae, maiores natu, probatae ac nobiles mulieres, rem ad magistratus suos deferunt. neutris quoque coniuncta haec (id est in 'ĕs' communia) inveniuntur, ut Virgilius in VII: 25

sed haec tereti mos est aptare flagello.

Iuvenalis in V:

nec umquam
Depositum tibi sospes erit.

Lucanus in V:

rerum nos summa sequetur,
Imperiumque comes.

1 ospes *GK* Hos^{pes} *Luc. Voss. Bb* externis] *sic etiam lib.* VII § 35. 65 extremis *K et aliquot libri Luc.* c^{u}yria *A* 2 tamen *om. D* haeduo *A* duo *om. G* femino *H* auctores a terminant *L* 3 ut *om. DHL Verg. Aen.* III 539 .IIII. aeneid'. *A* tertio aeneidos et pater anchises bellum *D* 4 hospita] *g* ospita *GK* 5 *Luc. Phars.* III 43 *sq.* IIII *G* 6 optulit *Luc. Voss. AB* hospita] *g* ospita *GK* 7 pupibus *GL* accesus *GL* accessum facilem *Luc. Guelf.* 2 facilis] *RK* faciles *rell. cum Luc. Voss. AB* legere rudentes] *om. RK add. r* legerer et *Lk* rudentes] *om. AH add. dh* r^{v}. *G et in litura D* 8 iono *A* *Ovid. fast.* II 55 *sq.* 9 menses *A* phrigiae *G* frigiae *L* frugiae *K* matris] *libri Prisc. et hic et lib.* VII § 66, *cod. Heins. chart. Ovid.* matri *Ovidii tantum non omnes* 10 novis] *k* nobis *AK* 11 antistita] *d* antestita *AK* antesta *G* uel antestita *g* antistă *DL* antestes *AGK* uel antistes *g* *Cic. in Verr.* II 4, 45, 99 postridie *ex* postridue *corr. H* post tridie *L* postridiae *R* 12 ce$^{.er}$ris *Dd* fani *Kk* antistitae: *sic etiam Gell.* XIII 21, 22, *Charis. p.* 77 *P. et pars librorum Cic.* antistites *etc. al.* antestitae *K* antestite *A* antestae *G* antistae *L* 13 probatae agnobiles *A* nubiles *K* 14 defferunt *G* differunt *L* idem *Rr* in es *add. k* commonia *K* 15 ut *om. K* *Verg. Aen.* VII 731 *post* VII *extremam versus praecedentis partem huiusque initium:* teretes (terites *L*) sunt aclydes (aclides *L*) illis tela (taela *G*) *add. GL* 16 tereti] lento *cum Verg. GL cf. lib.* VII § 35. 65 mo^{s}l *Med.* 17 Iuuenalis — erit *om. D* *Iuv. sat.* V 13, 177 *sq.* II *GL* IIII *in litura h* 18 nec umquam] *sic etiam lib.* VII § 35 numquam *lib.* VII § 65 *cum Iuven.* 20 Lucanus in V] *r* In eodem *R* *Luc. Phars.* V 26 *sq.* 21 sequitur *RADG et ni f. K* 22 imper$_{i}$umque *Luc. Voss. Bb*

Sallustius in I historiarum: nobis primae dissensionis vitio humani ingenii evenere, quod inquies atque indomitum semper in certamine libertatis aut gloriae aut dominationis
V 26 agit. alia vero omnia, id est quae nullam significationis naturalem communionem habent cum femininis, masculina sunt, ut 'gurgĕs', 'tramĕs', 'stipĕs', 'limĕs', 'poplĕs', 'fomĕs', 'caespĕs', exceptis in 'gĕs' desinentibus, quae in genetivo e servant - sunt enim feminina duo: 'segĕs segetis', 'tegĕs tegetis' - et uno arboris nomine, quod ratione supra dicta femininum est, 'abiĕs', || et 'compĕs compedis'. Terentius:

habendae compedes.

In 'es' productam, si sint quintae declinationis, feminina sunt. excipitur unum 'diēs', quod tam masculini quam feminini generis in singulari numero invenitur (ex quo et diminutio fit, 'diecula'. Terentius in Andria:

Eho inpudens, non satis †est, quod tibi dieculam addo?

pro dilatione aliqua temporis), in plurali vero semper masculinum invenitur: non enim incertum tempus videtur significare, quod plerumque in feminino genere invenimus numeri singularis. ideo autem diximus 'plerumque', quod invenitur in usu et pro certo tempore femininum et pro incerto masculinum e contrario. Virgilius in II:

Venit summa dies et ineluctabile tempus
Dardaniae.

Lucanus in III:

non usque adeo permiscuit imis
Longus summa dies, ut non, si voce Me|telli

1 *Sall. hist.* I 8 *p.* 6 *sq. Kr.* istoriarum *A* nobis] nuper *Dd* nuper (uel nobis) *A* primae *om. GL* dissensiones *RH* discessionis *r* disensionis *L* desensiones *K* 2 evenere] *r* euenire *RK* retinere *A* quod] quoque *GL* dindomitum *H* 3 (a) ut gloriae *Dd* 4 *post* agit: Iuuenalis — erit, *quae supra om., exhibet D* sig(i)nificationes natu(ra)larem *Aa* commo(ni)nionem *K* 5 feminis *Kk* ut *om. L.* 6 stipes] *r* stirpes *A* stipes stipitis *RH* cespes *ADHG* cispes *LK* 8 tegitis (e) *Gg* 9 *Ter. Phorm.* II 1, 19 10 ha|habendae *A* aries. et paries. masculina (mascula *A*) e seruant in obliquis casibus *post* compedes *add. AD* 11 excipi••tur (nn) *H* 13 quo diminutio *K* quo etiam diminutiuum (deminutiuum *G* dēminutiuum g) *GL* *Ter. Andr.* IIII 2, 27 14 eho] *d* hoc • *R* al' hoc correctum (M) *r* haeho *A* h' *K* eo *GL* o *D* eho tu *Terentius* impudens *RDHGL* est] habes *Terentius* propter delatione. *A* propter del(i)ationem *Dd* 15 pro — temporis] *om. Lips.* 3 *Krehlii*, pro dilatione aliqua *Dresd.* pro dilatione sed aliqua *Lips.* 2 *Krehlii* 16 plerumque (in) feminino *Rr* 17 inuenitur *A* num(i)ero *Rr* singularis numeri *K* 18 *post* femininum: et pro incerto tempore femininum *add. R del. r* 19 e contrario] *r* et quontrario *R om. GL* *Verg. Aen.* II 324 *sq.* II aeneidos (eneid' *A*) *AD* 20 in .e. luctabile *H* 22 et lucanus *AH* *Lucan. Phars.* III 138—140 III] *L* VII *r* VI *R rell.* 23 no(n)tusque *A* usuque *L* promiscuit *L* 24 sic uoce *A* uoce] *k* uocem *GLK*

Servantur leges, malint a Caesare tolli.

Statius in I:

longumque in saecula digne
Promeriture diem.

ex eo quoque compositum semper masculinum est, 'hic meridiēs', certum enim significat tempus diei. Terentius in adelphis:

†ipso meridie stipulam colligendo.

alia vero in 'es' productam desinentia, quae sunt propria, masculina inveniuntur, ut 'Herculēs', 'Vlixēs', 'Persēs', 'Achillēs', 'Verrēs', 'Chremēs', 'Lachēs', excepto uno feminino, 'Cerēs Cereris'. appellativa vero, si sint ad homines pertinentia, quae apud Graecos communia vel mobilia, apud nos communia sunt, ut 'herēs', 'locuplēs', quod et neutrum est. alia vero omnia feminina sunt, ut 'caedēs', 'stragēs', 'struēs', 'vulpēs', 'apēs', 'luēs', 'labēs', 'cladēs', 'nubēs'. excipitur 'hic verrēs' appellativum, cum porcum significat. 27

In 'is' finita nomina, si sint adiectiva vel derivativa appellativa, communia sunt, et si ad homines proprie solos pertinent, non faciunt ex se neutra, ut 'hic' et 'haec civis', 'hic' et 'haec hostis' - Statius in V Thebaidos:

Turbidus incertusque oculis vigilantibus hostem
Occupat amplexu,

cum de uxore He||limi Gorge loquitur -, 'hic' || et 'haec Samnis' ('aedilis', quia dignitatis est ad viros pertinentis, masculini generis est); sin tam ad homines quam ad alias res dici possunt, in e faciunt neutrum: 'hic' et 'haec suavis' et 'hoc suave', 'hic' et 'haec dulcis' et 'hoc dulce', 'hic' et 'haec regalis' et 'hoc regale', 'hic' et 'haec amabilis' et 'hoc amabile'. alia vero in 'is' desinentia, n vel duas consonantes in eadem syllaba 28 vel duplicem consonantem ante 'is' habentia et quae paenultimam syllabam

1 servantur] seruentur *pars codd. Luc. cum Voss. B* malent *GLK* mallent *codd. aliquot Luc.* a Caesare] accesserae *A* 2 Idem statius *GL* *Stat. Theb.* I 638 *sq.* in I] *om. GL* li. I. *K* I tebaid' *A* primo thebaidos *D* 3 longumque] *d* si longumque *DG* secula *AD* dignae *AH* 4 promeriturae *HLK* 6 tempus significat *D* *Ter. ad.* V 3, 62: meridie ipso faciam ut stipulam colligat; *et sic lib.* VII § 92 in adelphis *om. L* 7 meridiae *Rr* 8 productam] *r* producta *R* 9 achiles *G* laches uerres chremes *D* 10 Apellatiua *A* 11 pertinentia *om. L* commonia *K* mobilia sunt apud *A* 12 commonia *K* 13 stages *A* uolpes (v) *Gg* 14 clades pubes nubes *K* 16 DE TRIBVS GENERIBVS IN IS. *D* commonia *K* 17 proprie] *r* propriae *RAHK* soli (os) *D* 18 ciuis et hic *K* *Stat. Theb.* V 212 *sq.* in *om. D* V *libri mei omnes, Erl.* 1, 2 *Krehlii, et sic iam restituit I. F. Gronovius ad Liv.* XXX 14, 2 secundo *cdd. ante Krehlium* 19 tebaidos *AG et in* thebaidos *corr. D* 20 turpidus (b) *Rr* incertumque *Statius* 21 amplexam *R* 22 helymi *DL* elymi *AG* liquitur (o) *Dd* sammis *r* ammis *R* 23 quia quia *A* pertinentis] *rd* pertinens *RAD* 24 neutrum ut hic *DGL* 28 syllabam in unam *H*

una ex liquidis terminant, masculina sunt, ut 'panis', 'funis', 'amnis', 'ignis', 'piscis', 'fascis', 'fustis', 'postis', 'vectis', 'axis', 'ensis', 'anguis', 'unguis', 'collis', 'follis', 'mensis', 'corbis', 'orbis', 'torquis'. excipitur 'haec bipennis', quod ideo femininum est, quod quasi adiectivum est securis, vel quod a penna, quod ipsum quoque femininum est, componitur. sed magis adiectivum hoc esse Virgilius ostendit 'ferro bipenni' ponens in XI:

ferro sonat alta bipenni
Fraxinus.

29 excipitur etiam 'canis' commune, quod et natura sic esse ostendit. 'finis' quoque et 'clunis' tam masculini quam feminini generis usurpavit auctoritas in una eademque significatione. Iuvenalis in IIII:

Ad terram tremulo descendant clune puellae.

Horatius in I sermonum:

Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.

multa tamen et in hac et in aliis terminationibus confudisse genera inveniuntur vetustissimi, quos non sequimur, ut 'haec amnis', 'funis', 'anguis'. composita sive ex masculinis sive ex femininis, si adiectiva fuerint, communia sunt, ut 'hic sanguis', 'hic' et 'haec exanguis' et 'hoc exan-

1 terminant] *d* terminantur *RAD* amnis] *r* amnis *R* anuis *A* 2 ignis amnis *L* fustis] fastis *G* axis (TOBAKAON) *H* *post* axis: ουβακων *add.* *R* *unc. incl.* *r* TOBAKAON *A* T******N mensis *D* ensis (unguis) anguis *K* 3 *post* collis: κοφυαος *add.* *RA* follis (κοφιλος) *H* *post* follis: ****oc *D* mensis *in litura R*, *h. l. om. D* cornis *K* corbis (κοφινος) *H* corbis κωφινως *D* curbis κοφινος *L* curuis κοφινος *G* corbis orbis] orbis *R* corbis *r* 4 Excipiuntur *GL* bipinis *G* bipinnis *g* pipennis *H* *post* bipennis: πηληκιν *add.* *D* πηληκυν *GL* πηληκυμ *A* 5 πηληκηος securis *GL* *ord. deinde mut. in G* securis (πηληριcoc) *H* *post* securis: πηληρηως (κ) *add.* *Dd* πηληρηος *A* quod appenna (a) *H* quod est apinnis *K* pinna *GLr* 6 *Verg. Aen.* XI 135 *sq.* *post* ostendit: ferro — ostendit *om.* *R* *add.* *r* ferro bipinni (*sic*) *h. l. collocat l*, *post* fraxinus *posuerat L* bipinni *GLr* uel bipenni *g* 8 alta *Prisc. et hic et lib.* VI § 83 VII § 62 *cum Verg. Med. Pal. Rom.* acta *et* icta *v. l. codd. Verg.* bipenni] *k* bipinni *GLKr* uel bipenni *g* 10 cummune *K* esse *om.* *G* ostendit esse *L* 11 masculina (i) *H* femini *L* ususurpauit *R* 12 *Iuv. sat.* IIII 11, 164 IIII] *scripsi* VII *AD* VI *RGLK* III *H* quinto (V, 5) *edd.* 13 descendant] *k* *cum Iuvenale* descendunt *ADH* *Serv. ad Aen.* II 554 discendunt *GL* discendit (un) *K* clunae *r* 14 oratius *K* *Horat. serm.* I 2, 89 sermonem (v) *Rr* 15 pulcrae *GK* pulchre lunaes (c) *R* pulchres clune *A* clunis *K* caput] *r* capud *RH* *post* ceruix: in una eademque (eadem *L*) significatione *add.* *RADHLK* 16 confudisse] *rk* confundisse *RLK* 17 sequitur (m) *A* anguis funis *K* 18 fuerint] fiant *ADGL* *et in litura H* uel fuerint *l* 19 samguis *L* hic et haec — animus *om.* *R* *add.* *r* et hic et haec *H* exsanguis *LK* ex-

gue'; 'animus', 'hic' et 'haec exanimis' et 'hoc exanime'; 'cuspis', 'hic' et 'haec tricu|spis'. invenitur tamen hoc etiam neutro adiunctum, sed 30 per obliquos casus. *Ovidius in I metamorphoseon:*

positoque tricuspide telo
Mulcet aquas.

'pestis' etiam et 'neptis' et 'vestis', cum duas consonantes ante 'is' habent, feminini sunt generis, et 'vallis', 'turris', 'pelvis', 'pellis', quam-|| vis paenultimae syllabae liquidis terminantur, tamen feminina sunt. illa quoque masculina sunt, quae una syllaba crescunt in genetivo, ut 'hic lapis lapidis', 'pulvis pulveris', 'sanguis sanguinis', 'vomis vomeris', 'cinis cineris'. excipiuntur 'haec cuspis cuspidis', 'cassis cassidis', quorum extremae syllabae amborum ab s coeperunt, quod in eiusdem formae masculinis non invenies, 'lis' quoque 'litis'. alia vero omnia in 'is' desinentia feminina sunt: 'haec avis', 'classis', 'puppis', 'cutis', 'securis', 'messis', 'bilis', 'strigilis', 'vis'. Graeca vero eandem habentia terminationem ge- 31 nera quoque, quae apud Graecos habent, servant etiam apud Latinos, sicut et alia paene omnia, quod iam superius diximus, ut 'Paris', 'Tibris', 'tigris', 'Thetis'. 'molaris' a mola derivatum potest esse commune, cum adiectivum est, sed quia plerumque ad dentem vel lapidem refertur, usus frequens masculinum hoc profert. *Statius in V Thebaidos:*

vastaeque sudes fractique molares.

In 'os' terminantia feminina tria inveniuntur: 'cos cotis', 'dos dotis', VI 32 'glos gloris'; communia quinque: 'custos', 'sacerdos', 'bos', 'compos', 'impos'; neutra duo: 'os oris' et 'os ossis'. alia vero omnia masculina sunt: 'mos', 'ros', 'flos', 'lepos', 'nepos'.

In 'us' correptam secundae vel quartae declinationis, si sint arborum nomina, feminina sunt, propria quoque vel appellativa Graeca 'os' in 'us'

sanguis (s) *G* ex sanguis *A* exsangue *K* exanguae *A* 1 animus — exanime *in marg. K* exanimae *RH* cuspis] haec cuspis *GLK* 2 ** neutro *H* 3 *Ovid. metamorphos.* I 330 *sq.* 4 taelo *LK* caelo *G* 6 Pettis (s) *H* *post* uestis: febris *add. k* habent ante is *K* habeant *L* 7 pelvis pellis] pellis pel(vi)uis *D* pellis *Rr* 10 samguis *L* 11 haec *add. r* cassis cassidis] *gl* casis casidis *GL* 12 ceperunt *K* 13 non *om. DG add. d* invenies] *R* inuenimus *Kr* inueni *rell.* 14 classis] *g* clasis *GLK* pupis *G* messis] *g* mesis *GK* 15 uis *om. R* Grega *A* uero *spscr. in K* uero in eandem *R* terminationem id est in is *A* 16 quae *om. R* aput latinos *R* 17 ali(a)i *Rr* poene *ADH* tiberis *Dd* thibris *Rr* tybris *AG* thybris *H* tigris tibris *K* tygris *GL* 18 thethis *DL* tetis *A* tithis *G* thithis *k* commone *K* 20 *Stat. Theb.* V 386 21 ustaeque *Stat. cod. Par.* 8055 usteque *eiusdem Rehdig.* uaste sudes *G*

22 DE QVATTVOR GENERIBVS IN OS. *D* tria feminina *D* tre(i)a *G* trea *H* dos dotis glos gloris cos cotis *D* 23 et quinque communia *D* commonia *K* quinque *om. G add. g* comp(o)is *Dd* 24 inpos *R* ossis] *g* osis *RG* 25 ut mos *D* mos moris flos floris ros roris *Rr* 26 DE QVINQVE GENERIBVS IN VS. *D* correpta *RA* 27 quoque] uero *L* Graeca] graeca quae apud graecos femi-

converten|tia, quae apud Graecos feminini sunt generis, ut 'haec cupressŭs', 'myrtŭs', 'laurŭs', 'cornŭs', 'quercŭs', 'fagŭs', 'pirŭs', 'platanŭs', 'Scyrŭs', 'Berytŭs', 'Pylŭs', 'Iliŭs', 'Arctŭs' (appellativa vero, ut 'crystallŭs', 'costŭs', 'phaselŭs'). alia vero omnia eiusdem terminationis supra dictarum declinationum masculina sunt, ut 'hic clarŭs', 'magnŭs', 'animŭs', 'ventŭs', 'somnŭs', 'lacertŭs', 'cursŭs', 'metŭs', 'sexŭs' - quamvis Plautus etiam 'hoc sexus' neutro genere protulit in rudente:

Virile sexus numquam ullum habui -,

33 'fluctŭs', 'artŭs', || 'portŭs', 'acŭs', unde 'aculeus' diminitivum teste Probo. sed in usu frequenter 'haec acus' invenimus. Lucanus in X:

Quod Nilotis acus compressum pectine Serum.

Iuvenalis in I:

Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu.

idem in II:

Emerita quae cessat acu.

invenitur etiam 'hoc acus huius aceris', quod Graeci σκύβαλον dicunt, id est purgamentum frumenti. Varro rerum rusticarum III: acus substernendum gallinis parturientibus. acus in area excutitur.

nina sunt *G* graeca quae sunt feminina apud graecos *L* 1 conuertententia *A* quae apud Graecos *om. GL* graecos feminina sunt feminini sunt generis *L* generis sunt *G* *post* generis: apud nos quoque femina sunt *in marg. h* cypressus *R* cupresus *GLK* 2 laurus pyrus cornus *D* fugas *A* pirus *hic om. D* 3 scirus *K* cyrus *GL* beritus *HK* uerytus *L* Pylus] *l* pilus *HLK* ilius *supscr. in D* iulus *L* Arctus *om. HGLK* arcus *A* appellatiua — phaselus *om. RADH in mg. add. d* cristallus co•s phaselus *add. h* cristallus *GLKdh* 4 passellus *GK* phasellus *Ld* *post* phaselus: arctus nam duae (due *d* duo *L*) arcti sunt (sunt arcti *h*). Alia (uero *d et spscr. L*) graeca (greca *d*) communia, quae apud nos quoque communia sunt φιλόσοφος (philosophos *Ld* φιλοcωphωc *h*) philosophus, φιλόκαλος (hic et hec philocalos *d* hic et haec phiλoκaλos *L* phiλoκaλoc *K* φιλo-κaλωc *h*) hic et haec (hec *d*) philocalus. *add. GLKdh* 5 supradictarum *Hh* declinationem *A* 7 *Plaut. rud.* I 2, 19 (*v.* 107) hoc protulit *K* 8 uirile secus numquam *Plauti ed. Gronoviana* uirile nunquam secus *Bothius* sexus numquam ullum *etiam Pal. uterque* ulum *Hh* habui• (t) *H* habuit *LK* 9 artus] ortus *A* 10 *Prob. inst. gramm.* II 1, 41 *p.* 1463 *P.* frequenti *L* *Lucan. Phars.* X 142 11 nihilotis *Rr* uel is uilotus *K* compressum *ex corr. D* compresum *GLK* conpressum *H* cumpressa *A et in litura f. D* percussum *Voss. A m. pr. aliique codd. Lucan.* ferrum *GLK* saerum *Luc. Voss. B* 12 *Iuv. sat.* I 2, 93 *sq.* I] *Caroliruh. alter et sic lib.* VI § 75 *codd.* II (secundo *D*) *h. l. rell.* 13 supercilicium *H* madidam *K* fugine *Rr* fulgine *H* tinctum *h. l. libri cum Iuv. Pith. m. alt. al.* tactum *codd. Iuv. interpolati plerique et sic lib.* VI *l. l.* t•ctum *cod. Pith. m. pr.* 14 procudit *L* 15 *Iuv. sat.* II 6, 498 II] II *Hh* eod .U. *G* eodem *D* (*A?*) 16 emeritaque *A* quae *Rr* 17 Graeci *spscr. K* CICYBAΛωN *Rr* CKIBAΛON *G* CKYBMON *H* KYBAΛON *L* 18 frumenti] *spscr. k* frumenti. dicunt *Hh* *Varro r. r.* III 9, 8: cum parturient [*gallinae sc.*], acus substernendum. *cf. gloss. in coroll. Müll. Fest. p.* 380: acus substruendum parturientibus, *quam ex ipso Prisciano desumptam esse perspexit P. Wesselingius observatt.* I 20 III] in *A* subternendum *A* 19 acus in area excutitur] *sic etiam gloss. l.; 'non inveniuntur, sed simillima* I 52'

idem in I: argillam mixtam acere. exci|piuntur secundae declinationis haec: 'humŭs', 'alvŭs' - Virgilius in II:

In latus inque feri curvam conpagibus alvum.

Accius tamen masculinum hoc protulit annali I:

Maia nemus retinens gravido concepit in alvo -

et 'domŭs', 'colŭs', quae tam secundae quam quartae declinationis inveniuntur; quartae vero: 'anŭs', 'nurŭs', 'socrŭs', quae ipsa natura femi- 34 narum esse ostendit, et praeterea 'manŭs', 'tribŭs', 'porticŭs', et neutra 'pelagŭs', quia et apud Graecos eiusdem est generis, et 'vulgŭs', quod tam masculini quam neutri generis invenitur. 'virŭs' quoque neutri est generis, sicut 'pus', quod est indeclinabile. 'penŭs' invenitur et masculinum et femininum et neutrum. Virgilius in I:

Cura penum struere.

Terentius in eunucho:

Cum in cellulam ad te patris penum omnem congerebam clanculum.

Horatius in I epistularum:

Annonae prosit, portet frumenta penusque.

In 'us' correptam tertiae declinationis nomina neutra sunt, ut 'munŭs', 'opŭs'. excipitur 'hic lepŭs', 'haec Venŭs', 'hic' et | 'haec Ligŭs', 'hic' et 'haec' et 'hoc vetŭs', et 'pecŭs', quod femininum 'haec pecus pecudis' declinatur, teste Capro neutrum: 'hoc pecus pecoris'.

In 'us' productam, si sint monosyllaba, neutra sunt, ut 'rūs', 'crūs', 35 'iūs', 'plūs', 'tūs'. excipiuntur 'hic mūs muris', 'hic' et 'haec sūs

Müllerus l. l. area] *d* aeraea *D* scutitur *RG* (ex) •cutitur *Hh* 1 *Varro r. r.* I 57, 1: ex argilla mixto acere. *gloss. l.*: argillam mixtam acere *ex Prisciano* myxtam *D* 2 *Verg. Aen.* II 51 3 inquae *AH* ferit *Med.* conpagibus] *H Med.* compagibus *rell.* 4 a(c)cius *Rr* actius *AH* *Attii ann. lib.* I *fr. ap. Krausium fr. hist. R. p.* 177. *at cf. Non. p.* 193,25 Accius annalibus: ut quam fragilissimus aluos. et alius auctoritatis obscurae: Maia nemus retineus grauido concepit in aluo annalium primo *R* in primo annali *D* I. ni tueremus retinens *L* 5 mala *G et Leid. Non.* Maia nemus] mala manu *Scaliger in Priap.* LXXV (*append. Virg. p.* 470 *ed.* 1573 *anth. Lat. t.* II *p.* 544 *Burm.*) mala sinu *Vngerus de C. Valgio p.* 47 conc(e)ipit *Rr* cepit *L* 6 s(ecundae)ac *Hh* 7 femininarum *Rr* feminina *DKh* 8 esse *spscr. in D* ostendit. praeterea *L* neutro *A* neutrum *K* 9 pylagus *K* quia (et) *Dd* quod et *H* generis neutri *libri* neutri *uncis inclusit i. e. gloss. esse indicavit r* 10 est *om. A* 11 sicut et *AL* paenus *r* 12 *Verg. Aen.* I 704 primo aeneidos *D* I. eneid'. *A* 13 curā poene struere *A* *post* struere: et flammis adolere penates *in mg. add. h* 14 *Ter. eun.* II 3, 19 eonucho *K* 15 celulam *G* poenum *A* omne *Bas.* (con)gerebam *K* congregabam *D* 17 oratius *K* *Hor. epp.* I 16, 72 aepistolarum *K* 18 Annonae] *om. L* annne *GK* porc(t)et *Rr* poenusque *A* penumque *libri nonnulli Horat.* 19 nomina *om. L* ma(v)nus *K* 20 h••c lep(i)us (ae) *Rr* haec et hoc ligus *L* 21 feminum *A* femininum est *K* 22 pecus *ex* peculdes *corr. A* pecodis *G* declinantur *A* 23 ut trus *A*

suis', 'grūs gruis'. supra syllabam autem feminina sunt, ut 'servitūs', 'inventūs', 'senectūs', 'salūs', 'palūs', 'tellūs'.

In 'ax' desinentia, si sint adiectiva, communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc capax', 'audax', 'contumax', 'pervicax', || 'rapax', 'fallax'; alia vero, etiamsi interposita sit alia consonans, feminina sunt, ut 'fornax', 'pax', 'fax', 'lanx', 'arx', 'calx', 'falx'. propria Graeca et barbara masculina sunt: 'Aiax', 'Pharnax', 'Atax'.

In 'ex' monosyllaba masculina duo inveniuntur: 'rex', 'grex'. alia vero omnia monosyllaba in x quacumque vocali sive consonante antecedente feminina sunt, ut 'lex', 'faex', 'crux', 'lux', 'merx', 'nix', 'pix',
36 'nox', 'calx'. excipitur unum commune 'hic' et 'haec dux'. in 'ex' supra syllabam i antecedente in paenultima syllaba feminina sunt: 'haec ilex', 'silex' - auctores tamen et 'hic silex' inveniuntur proferentes. Iuvenalis in secundo:

Nec melior, pedibus sili|cem quae conterit atrum.

Ovidius in VII metamorphoseon:

Aut ubi terrena silices fornace soluti.

Virgilius autem in VIII:

Stabat acuta silex praecisis undique saxis -.

'paelex' quoque ad mulieres pertinens femininum est, nec non etiam 'carex'. Virgilius in georgicon III:

et carice pastus acuta.

alia, nisi sint adiectiva, masculina sunt: 'hic vertex', 'culex', 'pollex', 'codex', 'murex', 'cortex'; hoc tamen etiam feminini invenitur. Virgilius in VII:

1 suis *om. D* grus *om. H add. h* gruis *om. RADK add. k* seruitus seruitutis *L* 2 senectus uirtus salus *Dh* senectus uirtus incus salus *edd. ante Krehlium* senectus incus salus *Krehlius, de libris suis non satis accurate testatus* tellus palus *D* tellus incus. In ax *K* 3 DE X SED PRIMVM DE TRIBVS GENERIBVS IN AX *D* 4 et hoc *om. A* audax contumax *in mg. add. K* rapax sabax fallax *A* 5 uero omnia etiamsi *G* uero omnia si *A* etiam oma si (oma *in litura*) *H* in.posita (t *superscr.*) *Aa* 6 fax pax *DL* arxs (c *superscr.*) *R* ars *K* falx. alia uero etiam propria uero graeca *G* 7 ut aiax *HK* Pharnax] π farnax *RDHGLk* fornax *AKr* 8 DE TRIBVS GENERIBVS IN EX *D* 9 in x monosyllaba *K* monosillabam *L* 10 nix pix nox crux lux calx merx *D* 12 in peniultima sillaba antecedente *L* ut ilex (haec *superscr.*) *L* 13 *Iuv. sat.* II 6, 350 14 ·U· *K* 15 silicem pedibus *Iuvenalis* *post* sili *duo folia desunt in A v.* § 50 quae *Rr* quem *H* que *h* arum (t *superscr.*) *Rr* 16 *Ovid. metam.* VII 107 17 siciles *H* fornacae *Rr* fornacme (nac *superscr.*) *Dd* fornace* *K* 18 *Verg. Aen.* VIII 233 autem *om. H* 19 silix *Rom.* undiqu*e (a) *R* 20 paelex] *D cf. Halmium emendat. Valer. p.* 6 pelex *HL* pellex *RGK* nec no *R* carex] *H (R?)* carex ΒΟΥΤΟΜѠΝ *GL* carex *K* carex et uibex (ilisca *superscr.*) *D* carex supellex *et ad mg.* et uibex et supellex (ΒΟΥΤΟΜΟΗ, cesura *superscr.*) *h cf.* § 39 21 *Verg. georg.* III 231 23 Alia uero *LK* nissi *G* ut hic uertex *D* uerçtex *H* 24 codex] *RD* at correctum M Cordex ·i· fidicen qui cordas componit *r* cordex *d* morex (v *superscr.*) *K* cortex] *d* corex *D* *Verg. Aen.* VII 742

raptus de subere cortex.

idem in bucolico:

Tum Phaethontiadas musco circumdat amarae
Corticis atque solo proceras erigit alnos.

'vervex' etiam, cuius finalis syllaba naturaliter producitur, masculinum est. Iuvenalis in I:

et elixi vervecis labra comedit.

adiectiva vero omnia in x desinentia, sive e sive quacumque vocali alia an- VII 37
tecedente, communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc simplex', 'artifex'.

In 'ix', si paenultima brevis est, masculina sunt: 'hic călix', 'hic vărix'. excipitur 'haec sălix' et 'haec fĭlix'. Virgilius in II georgicon:

Et filicem curvis invisam pascit aratris.

alia vero feminina sunt: 'haec mātrix', 'cōrnix', 'lōdix', | et omnia verbalia, ut 'victrix', 'nutrix', 'meretrix', 'natrix' - quod tamen, cum speciem anguis si||gnificat, masculini quoque invenitur. Lucanus in VIIII:

Et natrix violator aquae.

potest tamen hoc et figurate ad serpentem videri redditum, quod etiam feminino genere profertur, ut idem:

hinc maxima serpens
Python,

sicut:

Praeneste sub ipsa -,

1 [r]aptus *Med.* 2 *Verg. ecl.* 6, 62 *sq. cf. lib.* II § 35 bocolico *GK* 3 phetaeutiadas *R* phoetontiadas *DGL* circundat *L* circumdat amarae] *r* circumdata mare *R* 4 cortis [ci] *Gg* proceras] *d* proceres *D* proceruas *K* erigit] *g* eregit *G* 5 vervex] *g* uerbex *GL* natura *L* masculini *LK* est *om. G* 6 *Iuv. sat.* I 3, 294 7 vervecis] *h* ueruicis *Kr* uerbecis *G cum Iuv. cod. Pith.* uernectis *H* uerbicis *L* libra [a] *G* libra [i] *K* 9 semplex *G* 10 et artifex *G* 11 DE TRIBVS GENERIBVS IN IX *D* ut hic calix uarix *D* 12 *post* uarix: radix *add. GL* Similiter radix claxendix quod significat concham (concam *H*) qua signum tegitur. Plautus in nidularia. opposita est claxendix at ego signi dicam quid sit. Excipitur haec salix *HK* Similiter — quid sit *post* pro obstitrix *in fine paragr. collocat h*; *v. Plaut. vidul. fr.* 5 *p.* 442 *Both., qui recte* siet *scripsit. de voc.* claxendix *cf. Müllerus ad Paulum p.* 46, 16 excipitur — lodix *in lit. d* et *om. L* *Verg. georg.* II 189 13 felicem *Med.* *post* aratris: clasendix (similiter clasendix *L*) quod significat concham (concha *L*), qua signum tegitur. Plautus (in uitularia *add. g*). opposita est clasendix at ego (at uero *G*) signi dicam quid sit *GL* 14 *post* lodix: Similiter radix claxendix quod significat concam qua signum detegitur. Plautus in nidularia. opposita est claxendix at ego signi dicam quid sit. *in litura d, Erl.* 2 *Krehlii, Krehlius. et huc quidem recte haec pertinent, quae ex marg. archetypi passim addita esse in codd. recte statuit Krehlius* 15 nutrix uictrix *D* meritrix *GL* 16 masculinum *D* ut lucanus *D* *Luc. Phars.* VIIII 720 VIII. *K* 17 violator aquae] *d* uiolatur aque *D* 18 Potes[t] *Rr* hoc tamen *D* ** hoc (et) *H* et hoc *L* 19 *Lucan. Phars.* VI 407 *sq.*: hinc maxima serpens | Descendit Python 20 hic *L Lucan. Vatic.* 4 *apud Cortium* 21 phython *R* phyton *DK Luc. Voss. A* phiton *H* phithon *L* pithon *G. num in h. l. pro gloss. ad* maxima serpens *illatum est hoc voc.?* 22 *Verg. Aen.* VIII 561

38 'obstetrix' quoque pro 'obstitrix'. excipitur 'hic fornix', quod quamvis paenultimam positione longam habuit, tamen masculinum est. adiectiva supra dictam servant generum regulam: 'hic' et 'haec' et 'hoc pernix', 'felix'. sciendum tamen, quod in verbalibus in 'trix' terminantibus invenimus obliquos casus coniungi solere etiam neutris, ut 'victrici signo', unde:

victricia tollite signa,

quamvis 'hoc victrix' non memini me legisse, etsi analogia declinationis exigat.

In 'ox' omnia adiectiva sunt: 'velox', 'pernox', 'ferox', excepto uno 'celox' (species est navis) et monosyllabis, de quibus supra dictum est: 'haec vox', 'nox'.

In 'ux' supra syllabam masculina sunt propria: 'Pollux', 'Volux'; unum commune, quod n habet interpositam in nominativo et eam in obliquis casibus amittit, 'hic' et 'haec coniunx coniugis'. sunt tamen, qui nominativum | quoque putant sine n scribendum.

39 In 'yx' Graeca sunt et servant eadem apud nos genera: 'Phryx', 'Eryx', 'Styx', 'sandyx'.

Breviter quoque de generibus in x terminantium sic possumus dicere, quod in x desinentia adiectiva communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc audax', 'artifex', 'felix', 'velox', appellativa vero ad utrumque sexum hominum pertinentia communia utriusque, ut 'hic' et 'haec coniunx, dux', quae autem ad solos mares pertinent, masculina, et quae ad feminas, feminina, ut 'hic rex', 'haec paelex'. Graeca vero sive notha eadem servant et apud nos genera, quomodo et barbara, ut 'hic Phaeax',

1 obstetrix] *r et in litura D* obstitrix *R* obstitrix] *r et in litura ni f. L* uel obstatrix *d* obstatrix *Gl* obstetrix *R* 3 seruant supradictam *G* ut hic *D* pernix] *r* pronix *R* 5 casibus *R* coniungui *GL* s[o]alere *Rr* 7 *Luc. Phars.* I 347 8 ui[c]trix *Dd* 9 exiguat *K* 10 DE COMMVNI ET FEMININO IN OX *D* ut uelox *h* ut pernox ferox uelox *D* 11 caelox *RL* monasillabis *L* 12 haec uox nox de quibus supra dictum est. *D* his de quibus supra [diximus] haec nox uox. *Ll* 13 DE MASCVLINO ET COMMVNI IN VX *D* supra *add. l* ut pollux *D* pullux *L* Volux] *h* uelux *DKrg et in litura ni f. H* 14 et unum commune hic et haec coni[n]ux. n. habens interpositum *D* et eam] quam *D* 15 hic et haec] ut *D* 16 nominativum] *d* nominatiuo *D* 17 DE MASCVLINO ET FEMININO IN YX. *D* eadem *om. K* genera apud grōs *L* Phryx] *h* phyx *HG* 18 erix *R* epyx *G* uel eryx *g* styx *om. L* scandyx *Rr* 19 DE RECAPITVLATIONE IN X. *D* quoque *om. H* in *x terminantium *H* 20 in ex desinentia *r* desinentia [substantiua] *add. l* 21 Appellatiua *Hh* ad ** utrumque (ue?) *H* utrunque *GL* 22 [h]nominum *K* nominum *R* communia sunt utriusque generis *G* utriusque generis *L et*, geñ *in mg. add.*, *K* 23 et dux *D* masculina sunt *Gh* 24 feminas] femininas *H* feminina] femina *R* sunt feminina *K* feminina sunt *G* rex et haec *H* pelex *RDH* pellex *GK* 25 pheax *Rh* paeax *DGLK* peax *H*

'Aiax', 'calix' (ἀπὸ τοῦ κύλιξ), 'Pollux', 'Atax', 'Volux', 'haec Sphinx', 'nox'. reliqua supra syllabam, nisi sint fetus terrae, e ante x habentia masculina sunt, ut 'hic cimex', 'vertex', 'apex', 'vervex'. excipitur 'supel||lex'. alia vero omnia in x desinentia feminina sunt, ut 'haec pax', 'nux', 'crux', 'ilex', 'salix', 'carex', 'filix' ἄγρωστις, 'fornax', 'vibix' μώλωψ, 'celox'. excipiuntur 'hic grex', 'varix', 'fornix', et 'hic' et 'haec cortex', 'silex'.

In t neutra sunt, ut 'caput', 'sinciput', 'occiput', 'git' μελάνθιον, 40 'Nepet', oppidi nomen.

In duas desinentia consonantes, si sint adiectiva, communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc expers', 'prudens', 'inops', 'insons'. in his sunt ponenda et illa om|nia, quae apud Graecos vel communia sunt vel faciunt ex se feminina: 'princeps' - ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἡ ἀρχηγός. Virgilius in X:

Tu mihi nunc pugnae princeps, tu rite propinques
Augurium Phrygibusque adsis pede, diva, secundo -,

'municeps' - ὁ συντελεστὴς καὶ ἡ συντελέστρια ἢ ὁ πολίτης καὶ ἡ πολῖτις. Iuvenalis in quinto:

municipes Iovis advexisse lagoenas -,

1 απω *R* απο τον (T) *Dd* θον *H* ϲυαυξ *RLg* κιλιξ *H* καλιξ *K* Atax] *supra post* Aiax *ponit D* attax *R* Volux] *sic ni f. in litura H* uclux *h* uelux *RDGK* spinx *RHL* sphynx *D* sphix *G* 2 Reliquas *K* e ante x habentia masculina sunt nisi sint foetus terrae *L* fetus] *r* phetus *R* foetus *Gdk* 3 uertex apex culex cimex uerbex *L* *post* apex: exlex *add. RDHK del. h* vervex] *g* uerbex *G* Excipi**tur (un) haec lex uibex μολωι (M) supellex *Dd* 4 suppellex *HGLK* pax fornax ilex carex salix filix αφ*ϲ*ιϲ (PI T) (uibex μολωι *add. d*) celox nux crux *D* 5 crux nux *R* *post* crux: lux *add. h* filix *Gg* filix *ex* felix *corr. K* αφροϲτιϲ (uel e) *Rr* αφροϲιϲ *K* αφρουϲ *L* αφροιϲ *G* αφοιϲ *H* ubix (i) *Rr* 6 μώλωψ] *om. H* μολωφ *K* μολου *RG* μολοφ *Lr* caelox *RL* hic *om. L* grex calix uarix *D* uarix grex uarix (calix) fornix *Hh* fornix hic *G* 8 DE NEVTRO IN T. *D* sencaput *K* occiput *om. HGLK add. h* μελάνθιον] *om. H* μελανθιον (H) *Rr* 9 neret *L* oppi**di *H* 10 DE TRIBVS GENERIBVS IN DVAS CONSONANTES *D* 12 illa nomina (uel omnia) *Gg* illa nomina *K* 13 ut princeps *D* αρχητοϲ *R* αρχηιοϲ *r* αρχευοϲ *GK et ex* αρχειοϲ *mut. L* καυ *K* αρχητοϲ *R* αρχηιοϲ *r* αρχευοϲ *GLK* *Verg. Aen.* X 254 *sq.* 15 Tu] diua (dea) tu *Dd* Tu**** *Rr* Tu diua (dea) *HK* diua *del. h* 16 augorium (v) *G* phrigibusque *RDG et in* phrygibusque *corr. L* assis *GLr* peditiua secundo *L* 17 ο ϲιντελεϲτηϲ και ν ϲιντηληϲθρια ο πωλιτηϲ και ν πωλιτιϲ *Rr* ο ϲυντηληϲτηϲ και η ϲυντηληϲ*τηϲ (ηϲ *in litura*) ο πολιτηϲ και η πολιτηϲ *H* ο ϲυντελεϲτηϲ καυ η ϲτητελεϲτρια οπο** (*in mg. add.* 21) τηϲ καυ η πολιτιϲ (ιϲ *ex* εϲ *corr.*) *K* ϲυντελεϲτεϲ *GL* ονολιτεϲ και ·η· ποντιϲ *G* η πολητιϲ *L* *post* πολιτιϲ *in mg.* prudens *k* 18 *Iuv. sat.* V 14, 271 quinto] V *Krehlius t.* II *p.* 571 IIII *RHGL* quarto *DK* 19 municipes] *rd* municepes *k* municeps *RDHGK* lagoenas] *sic etiam Pith. m. alt. et al. Iuv. codd.* laguenos (a a) *Rr* lagae-

'parens' - ὁ γονεὺς καὶ ἡ γονεύς -. quae quamvis possint figurate neutris quoque adiungi, in plurali tamen numero deficit eorum secundum neutra terminatio, et fortassis quia aliud significant 'principia', 'municipia', 'parentia'; nec apud Graecos tamen habent neutra γονεύς nec πολίτης, quae

41 non sunt adiectiva. alia vero, si sint monosyllaba, feminina sunt: 'ars', 'fors', 'gens', 'mors', 'lens', 'frons', 'mens', 'pars', 'sors', 'scrobs' - Ovidius in VII metamorphoseon:

Haud procul egesta scrobibus tellure duabus.

et masculino tamen genere invenitur. Plautus in Amphitrione:

Ibi scrobes effodito tu plus sexagenos in dies -,

'ops', 'stips', 'trabs', 'stirps', quod etiam masculinum invenitur et maxime in arboribus, 'urbs', 'puls', exceptis 'mons', 'fons', 'pons', 'dens', 'Mars'. quae vero supra syllabam sunt, si sint propria vel in 'ps' desinentia, masculina sunt: 'Arruns', 'Vfens', 'Cinyps', 'Mavors', 'manceps', 'adeps' τὸ λίπος, 'forceps', 'auceps', quae tamen veteres etiam feminino genere protulerunt. Varro in II rerum rusticarum: adipe suilla. Marsus:

adipis pondo triginta vetustae.

Novius in lignaria:

nas *H* lagonas *cod. Iuv. Pith.* 1 ο τονειc και ν πωνεyc (η το *superscr.*) *Rr* ο yonic.και.η πονειc *G* ο γονειc και η γονειc *D* ο τονηιc και η τονηιc *H* ο γονοc (*in litura l*) και η τονεyc (y *in litura l*) *L* ο τοηyc και η γονεyc *K* 2 adiuugui *L* deficit] *d* defecit *LKr* defficit *D* diffecit *G* saecuudum *H* 3 fortasis *GL* significat *DHG* ut principia *D* 4 tamen apud graecos neutra habent *G* γονεύς nec πολίτης] *edd. inde a 3* (*nisi quod γονειϲ 3 ποκιτης μ*) τονηyc νηc πολιτιc *R* coneic nectontic. *G* γονειc νεc ποντιc *K* αρχηγοι γονειc νεc πολιcτιc *D* αρχηγοc cyντηληc (τηc *superscr.*) * *H* γονεyc *** πο**τιc *L* γονεyc και η πολιτιc *l* οὐκ ἔχουσιν οὐδέτερα 2 quia non sint *K* 5 non *add. r* uero omnia si *HK* ut ars *D* 6 frons lens *L* mens *om. L* scrops *L* 7 *Ovid. metam.* VII 243 VI *RHGL* sexto *D* metomorphoseon *H* 8 haut *K* aud (h *superscr.*) *R* aut *GL* ha*ud *H* eiecta *permulti codd. Ovid.* scropibus *L* 9 inueni *h* *Plaut. Amph. fr.* 11 *p.* 422 *Both. cf. lib.* VII § 40 *Non. p.* 225, 6 *Serv. ad Verg. georg.* II 288 *Prob. p.* 1462 *P. ibique Lindemannum* 10 scropes *K* effodito tu plus] *scripsi* effodi duplus (o *superscr.*) *Rr* effodito plus *GLK* effodi duplos (uel effodi *superscr.*) *Hl* effodito plus *Dd* fodito *Nonius* sexagenos] *l* sexagenus *K et ni f. L* indiges *Rr* 11 *ante* ops: neiporea *add. R* νειποpενα *r* νεyποpϸια *G* νεyποpνα *K* **ποp**** *L* ηyποpιγμιι *l* νεyποpιτνε (ιτνε *in litura d*) κηpεα *D* [*i. e.* ἡ εὐπορία (καὶ ἡ Ῥέα)]. *lacunam reliquit H* traps *L* styrps *H* inuenitur ex maxime *K* 12 *post* fons: sons nocens *add. r* pons *om. L* 13 sunt et si *h* 14 aruns *DGLk* uffens *L* cynips *RK* cinips *G* cynyps *HL* 15 τον ciποc adeps *L* τὸ λίπος] α τον λιτοc (π *superscr.*) *Dd* τον γιποc *RH* τον τιποc *K* το ηcποc *G* 16 *Varro r. r.* II 11, 7 adipe suilla] *I. G. Schneiderus in scr. r. r.* I 2 *p.* 487 *coll. p.* 431 adipes illa *libri cf. lib.* VII § 41 pro adeps *quod in libris post* adipes illa *sequitur est gloss. ad vitiosam hanc lectionem pertinens post* Marsus: poeta antiquus *R uncis incl. r* *Domitii Marsi fr.* VII *ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 269, *qui 'ceterum' ait 'haec ex quo pedestris orationis opere hausta sint, supersedeo quaerere'* Marsus — uetustae *add. g* 17 adips *L* puudo *L* triginta] *Fleckeisenus* ueginti *g* uigiuti *rell.* 18 Novius] *g* Neuius *Lr* **uius *G* Nonius *D* Nouus *K* lignaria] liguariae *s.* ligartacae *fr.* 2 *p.* 48 *Both.* Liciniariae *fr. p.* 172 *Munk.* lignariae *fr.* II *p.* 220 *Ribb. nomini fabulae turbas moverunt vv. ll. codd. Gellianorum* XV 13, 4, *quas v. ap. Ribbeckium l. l. cui id tantum addo*, ligna-

Signare oportet frontem calida forcipe.

cetera || vero feminina sunt: 'hiems', 'cohors'.

In 'aus' feminina sunt: 'fraus', 'laus'. VIII 42

In 'aes' diphthongum unum masculinum: 'praes praedis', et unum neutrum: 'aes aeris'.

Sciendum tamen, quod vetustissimi in multis, ut diximus, supra dictarum terminationum inveniuntur confudisse genera, nulla significationis differentia coacti, sed sola auctoritate, ut 'hic' et 'haec aspergo', 'alvus', 'arcus', 'adeps' vel 'adipes', 'charta', 'cardo', 'cinis' vel 'ciner', 'cervix', 'collis', 'crux', 'calx', 'cupressus', 'platanus', 'populus', 'laurus', 'aquila', 'crinis', 'carbasus', 'colus', 'hic' et 'haec cassis', 'clunis', 'hic' et 'haec †conscia', 'callis', 'fornax', 'frutex', 'grex', 'frons frontis', 'hic' et 'haec humus', 'imbrex', 'limus', 'latex' - Accius:

non calida latice lautus -,

'lembus', 'linter', 'lepus', 'agnus', 'leo', 'pampinus', 'perdix', 'hic' et 'haec palumbes', 'hic' et 'haec faex', 'rudens' ὁ πρότονος, 'socrus', 'supparus' περιώμιον et 'hoc supparum', 'se|nex', 'stirps', 'torris' ὁ δαλός, 'tiaras', 'Tibris', 'amnis', 'torquis', 'trames', 'vesper', 'hi' et 'hae vepres'. in multis aliis etiam confudisse genera vetustissimi inveniuntur sive in eisdem terminationibus seu immutantes eas. neutra quoque 43

riae *nomen Gellio et ipsi restitutum esse a Lambecio*, Liciniariae *nomen Spengelium ad Varr. p.* 616 *debere margini cod. Magliabecciani. eius enim codicis, olim S. Marci Flor., collatione, quamvis ipse eius rei nescius, usus est vir doctissimus, cf. R. Schneiderum in krit. Jahrbb. f. deutsche Rechtswissensch.* VIII 1844 *p.* 267 1 oportet et *r* 2 caetera *Hr* femina *R* hi•emps *Rr* hiemps *L* choors *GLK* 3 DE TRIBVS GENERIBVS IN DIPTONGON *D* ut fraus *GL* 6 DE INCERTO GENERE IN ERRORE VETERVM INTER MASCVLINVM ET FEMININVM *D* 7 terminationem *Rr* 8 *post* aspergo: Η ΠΟΡΟC ΡΑΝΤΙCΙC *add. D* Η ΠΡΟCΡΑΝΤΙCΙC *d* Η ΠΡΟΠΕΡΜΕCΙC *ni f. literis fere evanidis in mg. l* ΝΙΤΡΟCΡΑΝΤΙCΙC *cod. Par.* 7497 *Darmstad.*[a] aluus *Ll* 9 chartha *Rr* cardo] *h* carto *H* 10 cupresus *D* cypresus *L* cupraesus *K* polulus *L* 11 carbassus *K* carbasus arbutus colus *L* c•assis (l) *H* casses clunes *R in* cassis clunis *mut., in marg.:* at ĕ ĕ correctum habuit *add. r* 12 hic et haec] *om. G* conscia] *libri et sic 1,2* cōcisia *3* cōsia *μ* coucia *π* concha *α et sqq.* (hic et haec concha *uncis inclusit Krehlius*) conchis *Krehlii censor Ien. p.* 430 frontis *Rr* 13 umus *L* actius *H* *Attii fab. inc. fr.* 14 *p.* 251 *Both. fr.* XII *p.* 189 *Ribb.* 14 non calide latice (*sic*) *add. g* calida] *r* callida *RD* latice (laticae *r*). Laurus lembus *R* laurus *K* 15 limbus *Ll* limbus *G* lynter *DHK* lupus *GDLK* hic et haec palumbes] *in litura h* hunc et hanc palumbem *RGLK* 16 prudens *GL et in litura K* ὁ πρότονος — senex *in litura d* ὁ πρότονος — torris *om. R add. r* ὁ πρότονος] *lacuna rel. om. H* Ο ΠΡΟΘΝΟC *r* 17 suppatruus *GL* περιώμιον] *lac. rel. om. H* ΠΗΡΤΟΜΙΟΝ *GLK* ΤΙΝΡΙΟΜΙΟΝ *R* et hoc supparum ΠΕΡΙΟΜΙΟΝ *D* suparum *H* suppatruum *GL* torrius *L* 18 ὁ δαλός] *lac. rel. om. H* tiara *h* tiberis *DHG* tibiris *K* torques *Rr* tramis *L* hi — inueniuntur *add. r* 19 INTER MASCVLINVM ET NEVTRVM *D* 20 hisdem *GL* isdem *D* iisdem *K* siu *Rr* inmutantes *HK* inmotantes *G* eas]

quaedam solebant etiam masculino genere proferre vel ex contrario: 'hic' et 'hoc guttur', 'murmur', 'globus', quod etiam 'hoc glomus' dicitur 'glomeris'. 'hic fretus' etiam et 'dorsus', 'huius fretus, dorsus' pro 'fretum freti' et 'dorsum dorsi' dicebant, 'hic gelus' pro 'hoc gelu', 'Histrum' pro 'Hister', et 'Rhenum', 'Tanagrum', 'Metaurum', 'Iberum', 'Vulturnum', 'Oce-
44 anum' (hoc tamen, quotiens 'flumen' sequebatur, solebant facere). 'iubar' quoque tam masculinum quam neutrum proferebant · Ennius in annalibus:

Interea fugit albus iubar Hyperionis cursum.

Calvus in epithalamio:

Hesperium ante iubar quatiens

'hoc iubar' dixit: si enim esset masculinum vel femininum, 'iubarem' dixisset -, 'hic' et 'hoc liquor', 'hic' et 'hoc papaver', 'hic' et 'haec' et 'hoc penus' et 'hoc penum' - Plautus in Pseudulo:

† Nisi mihi || annuus penus hic ab amatoribus congeratur,
† Cras populo prostituam vos, o puellae.

Lucilius:

Magna penus parvo spatio consumpta peribit.

Plautus in captivis:

† Dicam seni curet sibi aliud penus.

Caesar Stra|bo in oratione, qua Sulpicio respondit: deinde propinquos nostros Messalas domo deflagrata penore volebamus privare. Afranius in talione:

Lr eas terminationes *Rl rell.* 1 in masculino *GLk* genere *om. G* e *K* ut hic *D* (in) 2 mormur *G* glomus] globus *Rr* huius glomeris *D* 3 hic fretus et dorsus *L* dorsus pro] *r* dorsum pro *R* 4 hic gelus uel gelum *RDHGK* gelu uel gelum dicebant et histrum *K* 5 hiberum *DLr* hoceanum *H* 6 sequabatur *D* 7 *Enn. ann.* X 31 *E. S. inc. sed.* LXXXIII *p.* 80 *Vahl.* 9 hisperionis *L* 10 *C. Licinii Calvi fr.* 10 *Lachm. fr.* VIII *Weich. poet. Lat. rell. p.* 143 epitalamio *L* ephitalamio *H* 11 Hesperium] *α* Hesperum *DHLKr* Vesperum *RG* quatiens] *rhl om. RHLDGK* 12 dixit protulit *Hh* dixit protulit *Kk* dixisset] *r* dixisset quatiens *R* dixisset quotiens *GLK* dixisset quotiens hoc iubar dixit *H* 13 et hoc liquor] *d* et haec liquor *D* et hoc papaver] *d* et haec papauer *D* INTER MASCVLĪ ET FĒ ET NEVTR̄ *D* 14 poenus *K* paenum *R* poenum *K* *Plaut. Pseud.* I 2, 44 *sq.* (*v.* 177 *sq.*): Facite hodie ut mihi munera multa huc ab amatoribus conueniant | Nam nisi penus annuus hodie conuenit cras populo prostituam uos (prostiuauos *Vet.*) *libri Plautini. de his versibus ope Prisciani* (*coll. lib.* VI § 76) *emendandis cf. ann. Ritschelii, qui eos sic constituit:*

Facite mi hodie ut munera multa huc ab amatoribus conueniant (*s.* amatoribus congerantur).

Nam nisi mi annuos congeretur (*s.* annuos conueniet) penus, cras populo prostituam uos.

pseudolo *G et in litura d* psedolo *L* 15 ab *om. DL add. d* congeretur *D* congeritur *GK* 17 *Lucilii fr. inc.* 65 *Dous.* 64 *Gerl.* 18 parvo] per uos *libri Noniani* 219, 29 perbibit *K* 19 *Plaut. capt.* IIII 4, 12 (*v.* 920): Dicam ut sibi penum aliud ornet 20 plenus *Rr* 21 Caesar Strabo in or. qua Sulpicio respondit] Caesar Strabo contra Sulpicium tribunum plebis *lib.* VI § 76, *ubi idem fragm. l., v. Meyerum orr. R. fr. p.* 334 *sq. ed. alt.* sulpitio *H* deinde *om. lib.* VI *l. l.* 22 Messalas] *rdk, quam scribendi rationem, etsi minus rectam, in* Messallas *mutare dubitavi, cf. Lachmanni ad Lucr. comm. p.* 204 messales *RD* mesalas *K* maesalas *L* deflagrata] *dh* defragrata *H* flagrata *DG* conflagrata *L* poenore *H* 23 affra-

p. 659 P. p. 197 K.

Vos quibus cordi est intra tunicam [manus] laeva, dextra intra penum
Erile -,

'hic' et 'haec' et 'hoc pecus' - Ennius in Nemea:

Pecudi dare viva marito.

potest tamen figurate hoc esse prolatum, ut si dicam 'aquila maritus' vel 'rex avium' -, 'hic' et 'haec retis' et 'hoc rete', 'hic' et 'hoc sexus', 'hic' 45 et 'haec' et 'hoc specus', 'hic' et 'hoc sal'. Cato in II: ex sale, qui apud Carthaginienses fit. Afranius in Compitalibus:

ut, quicquid loquitur, sal merum est.

etiam 'hoc sale' Ennius protulit in XIIII annalium:

Caeruleum spumat sale conferta rate pulsum
Per mare.

Supra dictorum tamen nominum usus et apud Caprum et apud Probum de dubiis generibus invenis.

nius *GL* *Afran. talion. fr.* 1 *p.* 191 *Both. p.* 257 *Neuk., qui sic l. constituit:* uos, quibu' cordi est intra tunicam | Manus laeua, dextra in penum herile *s.* Vos, quibu' cordi est intra tunicam laeua, dextera in penum herile. *fr. unic. p.* 176 *Ribb. qui sic:* Vos quibus cordi est intra tunicam manus laeua, at dextra in penum | Erile
o tv
taliane *R* taleone *DHLK* 1 tonicam *Gg* tonicam *L* manus *del. Neukirchius*
o
2 dextra *Rr* intra] *L* in *rell.* 3 erile] *cf. lib.* VI § 76, *h. l.* hęrile *G* herile *rell.* 4 hic et haec et hoc specus hic et haec et hoc pecus *D* *Enn. Nem. fr.* 2 *p.* 57 *Both.* (pecudi dare | Viam marito) *p.* 42 (*cf. p.* 252) *Ribb., p.* 133 *Vahl.* nemia *L* neinea *G* 5 pecudi *ex* peculi *corr. K* pecodi *G* dare uiuã *in lit. h* viva] *Dresd.* 1. 2. *Erl.* 1. 2. *Lips.* 2 *Krehlii* uiuam *mei omnes, ut tamen in D ex* uiua *corr. videatur a d, quid H praebuerit dinosci nequeat.* uiuam *etiam Heidelb. teste Krehlio t.* II *p.* 514, uiua *ex silentio Lindemanni* 6 maritus *add. r* uel am *Rr* 7 INTER MASCVLINV̄ ET NEVTRV̄ ITERVM *D* et hoc sexus] *r* et haec sexus *RL*
o
hic et haec et hoc specus *h. l. om. D* 8 et hec sal *Rr* *Caton. orig. lib.* II *p.* 107 *Kr. fr.* 38 *p.* 275 *R. lib.* V *fr.* CIII *p.* 65 *Wagen., recte ut opinor numero* II (secundo *D* III *L*), *de quo iam Krausius dubitaverat, in* V *mutato. idem fragmentum, nec titulo nec numero libri addito, ap. Alcuinum legi in gramm. p.* 2091 *P. fugit editores*
i
9 carthaginenses *Rr* kartaginenses *G* karthaginienses *ex* karthaginiensis *corr. H*
h
cartaginenses *L* chartaginensis *K* affranius *GL* *Afran. Compit. fr.* 1 *p.* 162 *Both. fr.* V *p.* 185 *Neuk. fr.* III *p.* 144 *Ribb., quibus et ipsis addendus l. Alcuini l.:* Africanus (*l.* Afranius), quod loquitur sal merum est competalibus *GL* 10 ut quicquid] *sic et Barb. m. alt. ap. Ribb.* Et quod *Barb. m. pr.* ut quid *L* merum. est etiam *G* 11 *Enn. ann.* XIIII 6 *E. S.* XIIII, 1 *p.* 57. LXXIII *Vahl. cf. Gell. n. A.* II 26, 21 XIIII] *sic etiam Gell. l. l.* XVII *G* annalium] *h* annali *H* 12 spumant *R* sale] mare *Gellius* pulsum per mare *ex* per mare pulsum *corr. K*
e
13 par *Dd* Per mare *ad fragm. Ennii pertinere perspexit Krehlius t.* II *p.* 515 pro ma**re (ne) *HL* 14 Suppra dictorum *K* Caprum] *de dub. gen. fr. p.* 12 *comm. Osannianae, cf. lib.* VI § 76 Probum] *Valerium Probum Berytium ut arbitror v. Graefenhanium hist. phil.* IIII 154 *sq. coll. O. Iahnio prolegg. in Pers. p.* CXXXIX. *huius Probi auctoritate usus est Caper teste Charisio p.* 94 *P. et ad eundem Caprum hoc Prisciani de Probo testimonium referendum esse censeo, cf. etiam lib.* VIII § 26, *lib.* VIIII § 54 *lib.* X § 7. 21. 45. 46. *sic etiam aliis quibusdam locis, ubi cum vetustioribus plerunque grammaticis Probus a Prisciano citatur, non pleniorem aliquam Probi iunioris institutionum editionem intellegendam esse puto, quae Osanni est sententia, Beiträge etc.* II 210 *sqq., sed ipsum illum Berytium, cuius mentionem ubique ni f. aliunde hausit Priscianus, cf. lib.* I § 39 VIII 97 VIIII 34 X 11. 38. 49. 52. *iunioris vero Probi operi-*

DE NVMERIS.

VIIII 46 Numerus est dictionis forma, quae discretionem quantitatis facere potest. est autem vel singularis vel pluralis, nam dualis apud Latinos non invenitur. singularis est, ut 'homo', pluralis, ut 'homines'. et sciendum, quod in uno proprie numerus non dicitur, sed abusive, quomodo nominativus casus non est, sed abusive casus dicitur, quod facit alios casus, quamvis multi de hoc dicant, quod ideo casus sit dicendus, quod a | generali nomine cadant omnium specialium nominativi. sed si ob hoc casus est dicendus, omnes partes orationis possunt videri casum habere: et verbum enim et adverbium et coniunctio a generali verbo et adverbio et coniunc-

47 tione cadunt in speciales positiones singularum. alii autem dicunt, quod ipsa terminatio nominativi cadens in alias diversas terminationes non incongrue casus nominatur, cum na||turam habeat, ut cadere possit et cadendo faciat omnes casus; quippe si casus dicitur non solum illud, in quod cadit aliquid, sed etiam ipsa res, quae cadit. unde aptota dicunt illa nomina doctissimi artium scriptores, quae nominativum tantum habent casum, in quo refutatur illorum ratio, qui ideo putant eum casum nominatum, quod a generali nomine cadat. possumus autem et a maiore et frequentiore parte casuum, qui sunt obliqui, hunc quoque accipere nominatum, quomodo et syllabas ex singulis vocalibus dicimus. ergo singularis quoque numerus bene dicitur, quod ipse geminatus et multiplicatus facit omnes numeros et quod omnes numeri ex ipso componuntur et in ipsum dissolvuntur.

48 Et singularis quidem numerus finitus est, pluralis vero infinitus. cum enim dico 'homo', certum est de uno dicere, cum vero 'homines', incertum est, de quot, nam a duobus usque ad innumerabiles extenditur significatio. itaque natura numerorum quoque certorum invenit nomina, quibus

bus usus est qualia hodie leguntur. Probi iunioris opusculis librum de generibus s. de dubiis generibus annumerat Eichenfeldius anal. p. XX *cf. Pompeium ad Don. p.* 156 *L. Osannum Beitr.* II 259 *sq.* inuenies *rdl* 1 DE NVMERO *G* EXPLICAT DE GENERIBVS .·. INCIPIT DE NVMERIS. *D* expl. de generibus inc. de numero *L* de numeris incipit *K inscr. om. H* 2 diccionis *Rr* diccionis *H* *post* potest: dictiones possunt dici omnes partes orationis *add. D del. d* 4 DE CASV *D* sciendum est *Gk* 5 propriae *RK et in* proprie *corr. H* non dicitur numerus *G* quomodo] quoniam *DL* nominatiuis non *Dd* 6 est *add. l* 7 multi] *l* muli *L* dicunt *D* 8 cadunt *HGL* ob *DHGLK add. h* 9 habere casum *D* 10 coniuntione *R* 11 cadunt et in *k* 12 incongruae *Rr* 14 faciet *r* facit *L* si *om. D del. h* illum *Rr* quot *R* quo *Gr* *post* in quod: id est obliqui casus *add. H del. h* cadit] *d* cadat *DGLK* 15 *post* aliquid: id est obliquos casus *add. r* id est obliqui casus *D del. d* cadat *D* aptato *H* 16 quae] qui *L* 17 qui *ex* quae *corr. H* nominatiuum *L* 18 autem *om. H* et a frequentiore *H* 19 olliqui *R* nominat**um (iu) *D* 20 syllabas et singulis *K* 21 DE NVMERIS *D* 22 in ipsum *ex* in ipso *corr. H* dissolvuntur] *r* disoluuntur *L* desoluuntur *G* dissoluitur *R* 23 quidem *ex* quoque *corr. R* 24 dicere] dici *r* 25 innumerabiles *H* 26 numerorum] *g* uerborum numerorum *G* inuenit certorum *L*

adiunctis nihil ultra citraque intellegere liceat, ut 'homines duo', 'centum' vel 'mille'. ergo dubitationem pluralium discutit adiunctio eorum nominum, quae singulis numeris sunt propria suae cuiusdam positionis, quippe cum sint pluralia non a singularibus nata. |

Numeros autem hae habent dictiones, quae personas quoque habent vel finitas vel infinitas, id est nomina, verba, participia, pronomina. unde si deficiat personis verbum, deficit etiam numero, qualia sunt infinita, impersonalia, gerundia vel supina. adverbium vero, quamvis saepe demon- 49 stret numerum ad significationem nominum numeralium, non tamen quasi accidentem hunc habet: accidentia enim generalia fere sunt ad omnes species partium perfectarum. quod enim dicas singularis numeri adverbium vel quod pluralis? cum similiter omne adverbium tam singularibus quam pluralibus verbis adiungitur, etiam || numerale quemcumque numerum significet - ut 'singillatim circumeo' et 'singillatim circumimus', 'pluraliter loquor' et 'pluraliter loquimur', 'saepissime dico' et 'saepissime dicimus' -, quod in nulla parte alia numerum possidente potest contingere nisi figurate, ut, cum sint numeri singularis, plurali addicantur vel, cum sint pluralis, singulari. praeterea nomen et pronomen et verbum et participium declinantur in numeros. adverbium autem quicquid significet et quemcum- X 50 que numerum, indeclinabile manet. hoc tamen interest inter numerorum nomina, quae sunt indeclinabilia, et inter adverbia, quod ea licet tam singularibus adiungere, ut praedixi, quam pluralibus, ut 'milies dixi' et 'milies diximus', illa vero non nisi pluralibus, ut 'mille homines diximus'. nec praepositio igitur nec coniunctio nec interiectio numerum habent, quippe nec personas significant.

Inveniuntur quaedam nomina, quae utrumque numerum eadem voce

1 contraque (i *supra* a) *Rr* ·x· *post* duo *add. K* 2 adiunctio] *l* adiuctio *L* adiuntio *H* 3 singulis] *rh* in singularis *R* singularis *H* numeris] *h* numeri• *H* suae] *r* siue *R* 4 *post* nata: Omnia enim a se nascuntur. nam duo non est ab uno deriuatum (diriuatum *Gk*) nec tres a duobus nec quattuor (quatuor *Gh*) a tribus *add. DGLhk* 5 DE PARTIBVS QVE HABENT NVMERVM ET QVE NON. *D* Numeros *ex* Numerus *corr. L* 7 deficit] *g* defecit *GK* sunt infinitiua *D* inpersonalia *H* 8 adverbium] *d* Inde aduerbium *D* demonstrat *HL* 9 nominum] *r* numerum *R* nemeralium (v *supra* e) *Hh* 10 accedentem *GK* accedentia *g* 11 quod] *l* cum *L* 12 quod *om. L* 13 *post* adiungitur: ut male fecit et fecerunt *add. h* significet] *dg* significat *DGL* 14 singilatim *L* singulatim *G* circueo *HL* circumeo et singillatim] *om. DK* circueo singillatim *in marg. add. k* circumeo *add. d* singilatim *L* singulatim *G* circuimus *HGL* 16 in ulla (n *supra* ulla) *Kk* posidente *L* 17 addicantur] *R* adiungantur *DLGrh* adiunguntur *HK* 19 significet et] *α* significet *codd.* significat uel *edd. ante α* quemque *D* quenqunq; *G* 20 *a* manet *iterum inc. A cf.* § 36 hoc tamen] hoc autem *Dresd. Krehlii* (*R?*) 21 ea] ea aduerbia *Ar* •ea (a) *H* 22 milies] *h* millies *KH* millies *K* 23 nissi *G* nisi plurubus *A* 24 habet *L* 25 nec *add. k* *post* significant: In uerbis nulla uox eademque apud latinos singularis et pluralis est id quod apud graecos interdum inuenitur ut HAHTON HITO NAHTWn EXINWI *G cf.* § 52; *in L hoc l. duarum fere lin. litura* 26 nemerum (u *supra* e) *Kk*

demonstrant, ut in prima declinatione singularis genetivus et dativus et | pluralis nominativus et vocativus, 'huius' et 'huic poetae' 'hi' et 'o poetae'.
51 et in mobilibus trium generum omnibus singularia feminina et pluralia neutra eandem vocem habent: 'haec prima' ἡ πρώτη καὶ τὰ πρῶτα, 'sacra' ἡ ἱερὰ καὶ τὰ ἱερά, 'maxima' ἡ μεγίστη καὶ τὰ μέγιστα. in secunda quoque declinatione genetivus singularis et nominativus et vocativus pluralis idem est: 'huius docti' et 'hi docti' et 'o docti'. in tertia omnium in 'es' productam terminantium, cum pares habeat nominativo syllabas genetivus, nominativus quoque pluralis et accusativus et vocativus idem est, ut 'hic verres' 'hi' et 'hos' et 'o verres', 'haec caedes' 'hae' et 'has' et 'o caedes'. in quarta etiam genetivus singularis et nominativus et accusativus et vocativus pluralis idem est, quippe in omnibus his casibus producitur 'us': 'huius fluctus' 'hi' et 'hos' et 'o fluctus'. in quinta quoque declinatione omnis nominativus et vocativus singularis et nominativus et accusativus et vocativus || pluralis idem est, ut 'haec' et 'o res', 'spes', 'fa-
52 cies', 'hae' et 'has' et 'o res', 'spes', 'facies'. nec solum in nominibus, sed etiam in pronominibus invenies quaedam communia utriusque numeri, ut in his, quae genetivum vel dativum singularem in i terminant et similiter nominativum pluralem: 'mei', 'tui', 'sui', 'nostri', 'vestri', 'illi', 'isti', 'ipsi', 'ei'. 'qui' quoque tam singularis est nominativus quam pluralis. in participiis quoque mobilibus idem fit, quod in nominibus. nam in verbis nulla vox eadem apud Latinos singularis est et pluralis.

Sunt quaedam | nomina semper singularia vel natura vel usu: natura,

1 in *add.* *k* 2 nominatiuis et uocatiuis *A* hi et o poetae *add.* *h* 3 Et immobilibus *Rr* Et immobilibus *H* omnibus] *l* nominibus *LK* singulariam *Rr* 4 ut haec *ADh* πρώτη] *l* ΠΡΟ.ΤΗ *A* ΠΡѠΘΗ *r* ΠΡΟΤΗ *L* ΘΑ *r* ΠΡΟΤΑ *A* ΠΡѠΘΑ *r* ΤΡѠΤΑ *D* 5 hιΗΡΑ *Rr* ΘΑ ΙΗΡΑ *r* ἡ] *om.* *R* ΜΕΤΙCΤΕ *R* ΜΗΘΙCΤΗ *r* ΜΗΓΙCΤΕ *G* ΜΗΓΙCΤΗ *AL* ΘΑ *r* ΜΕΤΙCΤΑ *R* ΜΗΘΙΑCΘΑ *r* ΜΗΓΙCΤΑ *AL* ΜΕΓΙCΖΑ *K* 6 pluralis *ni f. in lit.* *H* plurales *h* 7 idem] id *H* ut huius *r* et hi] hi *HG* docti *om.* *GL* ho *Rr* omnium] *r* omnia *rell.* uel nomina *add.* *k* 8 terminantium] *r* terminantia *RAHLK* disiuentia *G* nominatiuum terminantia *D* habeant *H* 10 has] as *A* 11 etiam declinatione genetiuus *A* 12 uocatiuus. Idem est pluralis quippe *A* idem est] *h* id est *ni f. in lit.* *H* quippe] *k* quoque *K* 13 ho fluctus *H* 14 uocatiuis *Rr* singularis — pluralis *in mg. add.* *r* et *ante* accusatiuus *add.* *h* 15 idem] *h* id *H* est*** ut *H* ut *om.* *L* o res] ores *A* 16 o res] ores *A* species *G* nec] N̄ *G* nominibus] *h* omnibus *H* 17 etiam pronominibus *A* 19 ut mei *AL* 20 ei — tam *in litura g* singularis quam pluralis nominatiuus. In *L* 21 nominibus] omnibus *G et in* nominibus *corr. in* *K* 22 Latinos *** singularis *H* et pluralis est *D* *post* est *a* *D*, *post* pluralis *ab* *ALh* *add.* quia id (idque *L*) apud grecos interdum inuenitur ut ΗΛΘΟΝ ΕΓѠ ΗΛΘΟΝ ΕΚΕΙΝΟΙ (*sic* *L* ueniebam ego ueniebant illi *add.* *l* ΗΛΗΤΟΝ.ΙΝΤΟ ΗΛΗΤΟΝ.ΚΗΙΝΙCΙ *A* ΗΛΗΤΟΝ ΙΤѠ ΗΛ*ΤѠΝ ΚΝΙΝΗCΙ *D* ΗΛΗΓѠΝ ΗΙΤѠ. ΗΛΗΓΟΝ ΗΙΤѠ *H*, *literas extr. in litura add.* *h*, *cf.* § 50 23 DE HIS QVAE DEBENT ESSE SEMPER SINGVLARIA *D* semper *om.* *G* singularia semper *K* Natura au-

ut propria, quae naturaliter individua sunt: 'Iuppiter', 'Venus', 'Ceres',
'Achilles', 'Hector', 'Sol', 'Luna', 'Italia', 'Sicilia', 'Cilicia'; usu, quae sin-
gulariter proferri tradidit usus, ut 'sanguis', 'pulvis'. in his tamen ipsis
est quando vel eventus vel partitio regionum vel diversae opiniones vel
auctoritas veterum cogit vel quando pro appellativis quoque proferuntur, ut
etiam plurali numero proferantur: eventus, quod evenit saepe eodem pro-
prio nomine duos vel plures nuncupari, ut 'Aeneas' Anchisae filius et Sil-
vius 'Aeneas', 'Pyrrhus' filius Achillis et 'Pyrrhus' rex Epirotarum, 'Aiax'
Telamonius et 'Aiax' Oilei filius. haec enim non naturaliter communia 53
sunt, quippe nullam qualitatem communem significant, sed casu diversis
contigere personis. idem facit partitio regionum, ut 'Gallia' citerior et
'Gallia' ulterior, diversae opiniones, quod quidam multos soles et multas
lunas esse putaverunt ('terra' quoque, 'virtus', 'pietas', 'iustitia', 'probitas'
et similia, quando deas significant, propria sunt, quando vero partes vel
in hominibus sitas res, appellativa sunt. itaque si sint propria, non ha- 54
bent pluralem numerum, sin appellativa, habent); auctoritas, ut 'mella',||
'frumenta', 'ordea', 'farra' plurali numero protulit Virgilius, cum in usu
frequentiore singularis numeri sunt, sicut alia quoque plurima, ut 'san-
guis', 'pulvis', 'pax', quae tam singulariter quam pluraliter prolata idem
possunt significare. sed pluraliter non utimur eis, quia auctoritas deficit, |
cui si collibuisset, quomodo 'cruores', dicere 'sanguines', vel quomodo 'ci-

tem propria *A* 1 nataliter (ur) *K* ut iuppiter *DGKh* iupiter *L* 2 achiles *G* sol luna italia sicilia cilicia hector achiles *L* haector *RA* sicilia italia cilicia sol et luna *D* Sicilia Cilicia] *r* sicilia *RH* scilicia *A* usque quoque quae *H* 3 (ut) et sanguis *K* In (h) is *Rr* ipsis propriis est *A* 4 partitio] *r* partio *R* partitipio *A* partic**io (ip) *K* opiniones] *g* openioues *G* oppiniones *H* 6 in plurali *Rr* proferuntur *K* DE NATVRA *D* proprio] *r* propriae *R* 7 uel plurales *A* noncupari *G* noncipari *in litura k* siluius eneas *K* 8 pyrrus *RAK* pirrus *H* pirrhus *DG* phirrhus *L* achilis *GL* pyrrus *RAHK* pirrhus *DG* phirrhus *L* epirotarum rex *LK* epyrotarum rex *H* epyrotarum *RA* 9 tellamonius *L* thelamonius *G* olei *DG* 10 nullam *in mg. l* ad nullam qualitatem, *add. nota v, haec in mg.:* Non ideo eodem nomine nuncupati sunt quod aliqua qualitate similes fuerint si duo nigri uel duo formosi. *add. r cf. infra* significat *A* contigere diuersis *A* 11 contigere] *rh* contingere *RHL* contigere (u) *K* personas (i) *K* *post* personis: Non enim ideo eodem nomine nuncupati (noncipati *k*) sunt quia qualitatem similem habent id est quod (quae *A*) duo albi essent uel duo nigri (nigri duo *GLh*) uel (et *k*) duo formosi (formosi duo *GLk*) *ADGLhk*, *quae merito exulare iussit Krehlius cf. supra r* galli (a) *Rr* oterior (ci) *A* 12 opiniones] *g* openiones *G* oppiniones *H* 13 putauerunt uel quando. Terra *Rr* uirus *A* piaetas *Rr* pieta*s (u) *H* 14 sunt propria *A* 16 *post* appellatiua, habent: quando partes uel in hominibus sitas (sitis *A*) res significant. *repetunt AD del. d* 16 DE VSV. *D* ut *om. AGL add. l* 17 hordea *DL* .Plurali *H* *Vergilius* mella *protulit ecl.* 3, 89 4. 30 *georg.* I 131 IIII 35 *etc. cf. ind. Erythraei s. v.*, frumenta *georg.* I 150. 189. 315 *etc. cf. ind. l. s. v.*, hordea (*sic Med.*) *ecl.* 5, 36 *georg.* I 210. 317, farra *georg.* I 73. 101. 219 III 127 18 fr q,tiore *L* sunt (i) *Rr* plurima **** (sunt) *D* puluis samguis *L* 19 pax lux euae *k* tam] *k om. G* tamen *Hg* 20 defecit *GLK* 21 conlibuisset *D* quomo(q/do) *Rr* sanguinis *A* 1 inpediret *H*

neres', sic 'pulveres', nihil impediret. sciendum tamen, quod metallorum vel seminum vel umidorum ad mensuram vel ad pensum pertinentium pleraque semper singularia inveniuntur, ut 'aurum', 'argentum', 'aes', 'plumbum', 'stannum', 'vitrum', 'orichalcum', 'electrum', 'triticum', 'ervum' ὄρυζα, 'faba', 'lens', 'pisa', 'conchis', 'acetum', 'liquamen', 'mulsum', 'oleum'. adeo autem haec usus, non regula prohibet etiam pluralia habere, quod quidam propria confisi auctoritate plurali quoque, ut dictum est, haec protulerunt numero, ut 'ordea', 'frumenta', 'fabae', 'vina', 'mella'.
55 similiter sunt quaedam semper pluralia vel natura vel usu: natura, ut 'Gemini', proprium in signo caelesti, et 'Pisces', usu, ut 'manes', 'arma', 'moenia', 'Floralia', 'Saturnalia', 'nundinae', 'Kalendae', 'Nonae', 'Idus', 'Compitalia', 'Neptunalia' et omnia paene festorum dierum nomina. sunt quaedam singularia voce, intellectu pluralia, quae etiam comprehensiva dicuntur, id est περιληπτικά, ut 'populus', 'exercitus', 'legio'; alia contra intellectu singularia, voce pluralia, ut 'Athenae', 'Thebae', 'Mycenae', 'Maenala', 'Gargara', 'Tartara', 'Dindyma', 'Baetra'. inveniuntur tamen in his quaedam etiam singulariter prolata idem significantia. Virgilius in V:

Argolicove mari depressus et urbe Mycena.

Statius in VIIII Thebaidos:

Vive superstes, ait, diraeque ad moenia Thebes

metallorum vel seminum] r metallorum seminum *R* 2 umidorum] *R* humidorum *r rell.* psum *H* 3 aes auricalchum ••••••• uitrum plumbum stagnum triticum *D* plummum *L* 4 stannum] *π* stagnum *libri* orichalcum] *nonnulli Krehlii codd., ut vid., π* oricalcum *RAH* auricalcum *Kr* aurichalcum *DG* auricalchum *L* triticum (uel a) *Kk* ervum] herba (um) *L* herba *G* 5 OPIZA *ADH* obriza *L* ab riza *G* pissa *G* pis•a *H* (cannabis) conchis *Hh* concis *L* acoetum (a) *Rr* 7 quidem *Rr* confussi *G* confusi *ni f. in litura L* confisa,ᵃ *l* (uel a) confusi *Kk* 8 ordea] *in litura h* hordea *ADKl* faba (e) *Rr* 9 DE HIS QVAE DEBENT ESSE SEMPER PLVRALIA *D* sunt *add. r* pluralia] plura *R* pluria *D* gemini et castor et pollux proprium *D* 11 menia (o) *Hh* compitalia neptunalia id est festae per quatuor dies factae nundinae kalendae nonae idus *D* calendae *L* 12 competalia *GK* compi•talia *H* poene *AH* DE HIS QVAE VOCEM HABENT ET INTELLECTVM E CONTRARIO. *D* 13 quaedam] alia *D* quae (dam) *L* uoce singularia *L* plulalia *H* conprehensiua *ADH* 14 περιληπτικά] ΠΕΡΙΑΕΜΤΙΚΑ (2) ΠΕΡΗΑΗΗΠΤΙΚΑ *Rr* ΠΗΡΙΑΗΜΠΤΙΚΑ *A* ΠΕΡΙΑΗΜΤΙΤΙΚΑ *GL* ΠΗΡΙΑΗΜΤΙΤΙΚΑ *K* ΠΕΡΙ•ΑΗΜ•ΤΙΚΑ (Α-Π) *D* ΠΗΡΙΗΝΤΙΚΑ *H* ΠΕΡΙΑΗΜΤΙΤΙΚΑ dicuntur *L* sunt alia *AD* contra] *d* contraria *AD* 5 uoce pluralia intellectu singularia *D* singularia sunt *h* Athenae] *d* athaenae *A* athene *D* tebae *A* micenae *RL* mecenae *G* mycene *D* mychenae *HK* menela *K* menala *rell.* 16 tarthara *Rr* dindima *AG* dyndima *L* dyndyma *K* in his quaedam *ex* quaedam in his *corr. G* 17 *Verg. Aen.* V 52 18 argoliquoue *AK* depressus] *RADHK cum libris aliquot Verg. dett.* depreusus *1 Vergilius* dep̄hensus *GLk* urbe] *sic etiam Pal. m. alt.* arce *m. pr.* urbicena (emi) *Rr* micena *L* mecena *G* Mycena *libri aliquot Vergil. deteriores* Myceeae *Med. Pal.* Mycenis *Rom.* 19 *Stat. Theb.* VIIII 294 *sq.* IX *L* VIII *rell.* Thebaidos] *r* tebaidos *RG* 20 uiuae *Rr* uiuere *GK* semperstes *A* diraeque] q̄ *G* thaebes *r* taebe *R* thebis *G*

Solus abi.

'Maenalus' quoque dicitur et 'Tartarus' et 'Gargarus'. Virgilius in bucolico:

Maenalus argutumque nemus pinos|que loquentes
Semper habet.

idem in VI:

tum Tartarus ipse
Bis patet in praeceps tantum tenditque sub umbras. ||

DE FIGVRIS.

Figura quoque dictionis in quantitate comprehenditur: vel enim simplex est, ut 'magnus', vel composita, ut 'magnanimus', vel decomposita, quam Graeci παρασύνθετον vocant, id est a compositis derivata, ut 'magnanimitas', quae rationabiliter separatim accepta est figura a Graecis. neque enim simplex poterit esse, quae a composita derivatur dictione, neque composita, quia, quod suum est compositorum, non habet, id est ut ipsa per se ex diversis componatur dictionibus separatim intellegendis sub uno accentu et unam rem suppositam [id est significandam] accipiat, ut est 'respublica', 'iusiurandum' et talia. una est enim res supposita, duae vero voces diversae sub uno accentu prolatae, quas invenis separans compositum, etiamsi sit a corruptis compositum, ut est 'parricida'. hoc enim ipsum per se compositum quaerentes ex quibus dictionibus est, invenimus divisione facta eas per se intellegendas: dicimus enim a parente et a verbo 'caedere', quae utraque per se integra sunt et intellectum habent plenum, quod in decompositis fieri non potest. si enim dicam 'magnanimitas compositum est a magno et animitate', nihil dico, 'animitas' XI 56

i
1 abe *Rr* abii *LK* habii *G* 2 menalus *libri* *Verg. ecl.* 8, 22 *sq.* bocolico *AGK* 4 menalus *DHGLK* argutumque] *ra* argutum quae *RA* loquentes *etiam Ver.* loquentis *LPal.* 5 semper] *r om. L* siper *R* 6 *Verg. Aen.* VI 577 *sq.* 8 patet *add. r* intenditque *R* tendit quae *A* 9 DE FIGVRIS incipit *LK* EXPLICAT DE NVMERIS INCIPIT DE FIGVRIS *D inscr. om. AH* 10 conprehenditur *AD* semplex *G* 12 παρασύνθετον] π ΠΑΡΑCΙΝΘΕΤΟΝ *L* ΠΑΡΑCΙΝΤΕΤΟΝ
th
G parasyntheton *H* parasinthetou *K* parasindeton *Rr* parasinthethon *D* parasinteton *A*
a magnanimus
est de compositis *GL* magnanimitas *A* magnanimitas a magnanimus *D*
o
13 *post* magnanimitas *unum folium deest in L, inc. iterum ab initio* § 68 Dest u duo *m. rec. in mg.*
x ler
14 simples *A* semplex *G* posit *Kk* diriuantur *A* 15 id est
is
ex ut est *corr. A* ut ipsa ut ipsa *H* 16 intellegendo *Rr* 17 subpositam *RHK* 18 res puplica *G* talia] *d* italia *K* alia *GD* enim est *ADGK* subposita *RHK* 19 diuersae uoces *D* 20 si.t (n) *D* compositum *om. D*
i
parrycida *Rr* *ab* hoc enim *iterum inc. B cf. lib.* IIII § 2 22 *post* enim: diuisione facta *add. D et sup. lin. Ah* 22 parens *A* 23 et uerbo *G* a caedo uerbo *D*
prolata
caedo *A* utraque *add. h* per se prolata intigra *G* per se integra *Kk* 25 compositum est] *r* com *R* magnus et animitas *A* animitate *ex* animante *corr. H*

enim per se non dicitur. necesse est ergo dicere, quod 'magnanimus' quidem compositum est a magno et animo, quae sunt intellegenda per se, a magnanimo autem derivatum est 'magnanimitas': quamvis inveniuntur multa du|bia, utrum decomposita sint an composita, ut 'impietas', 'infelicitas', 'perfectio'. quae si ab impio et infelice et perfecto dica-
57 mus derivata, decomposita sunt, cum autem in duo separatim intellegenda possint dividi, videntur esse composita, quomodo etiam participia, quae a compositis verbis derivantur, ut 'perficiens', 'neglegens', 'circumdans', 'anteveniens'. sunt tamen quaedam, quorum simplicia in usu frequenti non sunt, ut 'defensor', 'repleo', 'compleo', 'suppleo', 'deleo', 'releo', 'defendo', 'offendo', 'respicio', 'aspicio', 'suspi||cio', 'despicio'. quod autem rationabiliter simplicia quoque horum possunt dici, ostendunt nomina ex eis nata: 'plenus' quasi a 'pleo' verbo, 'letum' quasi a 'leo' verbo et 'leor'. 'specto' etiam verbum quasi a verbo 'spicio' natum est frequentativum.

58 Componuntur autem nomina modis quattuor: ex duobus integris, ut 'tribunusplebis', 'iusiurandum'; ex duobus corruptis, ut 'benivolus', 'pinnirapus'; ex integro et corrupto, ut 'inimicus', 'extorris'; ex corrupto et integro, ut 'efferus', 'impius'. et sciendum, quod omnes partes orationis habent composita absque interiectione et plerisque participiis. interiectiones enim semper simplices sunt, participia vero vel simplicia vel decomposita plerunque [id est a compositis verbis derivata] sunt: per se enim

2 quidem *om.* *K* est *om.* *GK* magnus et animus *A* anima (o *sup.*) *R* 3 magnonimo (a *sup.*) *Rr* magnanimus *ADK* autem *sup. lin. add.* in *K* quamuis tamen inueniantur (*ex* inueniuntur *corr.*) *B* 4 impiaetas *R* 5 perfeccio (t *sup.*) *Rr* sibi ab *Rr* impius et infelix et perfectus *D* 6 deriuatiua *B* 7 possint] a possunt *BA* a *om.* *A* 8 pficiscens *A* circundans *g* 9 eueniens (añ *sup.*) *Kk* tamen *om.* *K* quaedam composita quorum *A* semplicia *G* 10 defensor] *h. l. om.* *D* *add.* *d* defendo *in litura* *h* subpleo (p *sup.*) *Rr* supleo *K* releo] redeo *B* releo defensor defendo *D* 11 suspicio] *om.* *K* *ante* aspicio *in mg. add.* *k* suspitio *H* dispicio *GK* 12 semplicia *G* 13 ple*o (n) *B* et laetum *K* laetum *RAH* loetum *rd* quasi] *h* quas *H* loeo *H* uerbo leo *D* 14 loeor *H* spicio] specio *GK* spitio *H* 15 frequentativum] *b* frequent**** *B* 16 quatuor modis *GK* duabus *K* duobus modis integris *A* intigris *G* 17 tribunus plebis *ex* tribunus. plenus *corr.* *B* duabus *K* ut *ante* beniuolus *om.* *RBHK* beneuolus (i *sup.*) *H* pennirapus *Rr* pennirapus *D* pennireptus (uel pennirapus *sup.*) *Gy* pennereptus *K* *post* pinnirapus: Nam si non cessent composita femininum in ae dyptongon fecissent si quae nequae uti quis facit femininum. *H* *cf.* § *sq. extr.* 18 intigro *g* ut *om.* *G* extoris (r *sup.*) *Rr* 19 intigro *G* DE PARTIBVS QVAE COMPONVNTVR ET QVAE NON. *D* et sciendum est *D* 20 habent *add.* *r* interiecciones (t *sup.*) *R* Interiectionis *A* 21 semplices *G* semplicia *G* simplicia sunt *A* decomposita id est a compositis uerbis plerunque sunt diriuata *K* 22 a *add.* *r* sunt *om.* *DG*

raro componitur participium. nam si quis dicat, | 'faciens' participium compositum fieri 'efficiens', sciat hoc minime potuisse fieri, nisi prius verbum compositum fuerit, ut est 'facio efficio', et ex hoc verbo nasci participium 'efficiens'. quae enim participia per se componuntur, pleraque amittentia vim participii transeunt in nomina, ut 'potens impotens', 'doctus indoctus'. ideo autem diximus 'pleraque', quod illa participia videntur a simplicibus suis esse composita, quae non verborum sui temporis, sed participiorum simplicium regulam servant, ut 'contigi contactus' a simplici 'tactus', 'coegi coactus' a simplici 'actus', 'contuli collatus' a simplici 'latus'.

Nomina vero componuntur vel cum aliis nominibus, ut 'omniparens', XII 59
'paterfamilias', vel cum verbis, ut 'armiger', 'lucifer', vel participiis, ut 'senatusdecretum', 'plebisscitum', vel pronominibus, ut 'huiuscemodi', 'illiusmodi', vel adverbiis, ut 'satisfactio', 'beneficus', 'maledicus', 'causidicus', vel praepositionibus, ut 'impudens', 'perfidus', vel coniunctionibus, ut 'uterque', 'quisque', 'nequis', 'siquis', quae composita esse ostenduntur a femininis in a desinentibus, ut 'siqua', 'nequa' quomodo 'ali||qua'. et 60
componuntur vel a duabus dictionibus, ut 'septentrio', 'semivir', vel a

1 a faciens *Krd* facien *Rr* participio *Ar* compositum participium *G* cōpos̃ partĩ *K* 2 sciet *R* hoc [uel minime posse] . fieri *A* minime potuisse fieri] *Dr cum quinque Krehlianis* in paucissimis (*ex* pocissimis *corr. R*) fieri *RBH et in ras. K* in paucis fieri potuisse *G* 3 fuerit] *in litura K* fuisset *ADG* ut est] id est *DG* et] atque *DHGL* aeque *K* ex *om. DGK add. dk* 5 amitentia *G* amittentia *K* inpotens *RBADH* 6 dicimus *A* pleraque *corr. ni f. ex* plerūque *H* 7 a] ex *A* semplicibus *G* composita esse *K* tem[poris] *Rr* 8 semplicium *G* contigi] *rd* contingi *RAD* conta[c]xtus *Rr* contractus *A* contac**tus *H* 9 coegi coactus *in litura H* semplici *et sic fere ubique G, h. l. et aliquotiens K* conlatus *BHGK* 11 uero *om. A* omnipotens *GK* 12 Lucifer *A* uel cum participiis *BADG* 13 senatusdecretum] *h* senatusdicretum *K* senatus *H* plebisscitum] *rd* plebiscitum *RADHGK* uel pronominibus] *R* at cum *in mg. r* uel cum pronominibus *G* huius[ce]modi *Bb* 14 illius**modi (ce) *K* uel praepositionibus — perfidus *ante* uel aduerbiis — causidicus *collocat D* uel cum aduerbiis *G* satisfacio *A* beneficus maledicus causidicus] *om. H add. h* malidicus *K* malificus *G* maleficus *h* causidicus] *om. D* caus[i]edicus *RrA* causidicus uel casidicus *K decem fere litt. lac. in B* 15 uel cum praepositionibus *G* inpudens *AHK* uel cum coniunctionibus *G* coniuntionibus *R* 16 siquis nequis *D* esse *om. G* ostenduntur esse *K* 17 aliqua [est]. *Kk* *post* aliqua: Nam nisi (si *A* si non *H*) essent composita (compi[o]sita *D*) feminina (femininum *AR m. rec. b*) in ae diphthongum (dyptongon *D* diptongon *Ab* dytongū *R m. rec.* dyptongum *H* diptongum *K* dip̄ *g*) fecissent: siquae, nequae, uti (ut *Kb*) quis femininum quae facit (fem̃ quae fa: *in litura h* facit femininum quae *Kg*) *add. ADKg, H iterum* (*cf.* § 58) *et m. recentior* (*non r*) *in R, om. etiam Heidelb. cum duobus aliis Krehlii* 18 uel d[a]uobus *Rr* duabus] *b* duobus *B* semiuir septentrio dicitur plaustrum id est arcton quia septem stellas habet. triones enim quasi teriones. *D*

tribus, ut 'imperterritus', 'inexpugnabilis', 'inextricabilis', vel | amplioribus, ut 'cuiuscumquemodi', quae tamen solent ex iam compositis secundam compositionem accipere. primo enim compositum est 'perterritus', 'expugnabilis', 'extricabilis', et post 'imperterritus', 'inexpugnabilis', 'inextricabilis', similiter 'imperfectus', 'ineluctabilis' et similia. est ergo illud quoque attendendum, quod separata composita non solum in simplices resolvuntur dictiones, sed etiam in ante compositas, sicut sunt ea, quae a tribus vel amplioribus componuntur. ipsa tamen quoque ante composita necesse est in duas intellegibiles dictiones resolvi. componuntur tamen etiam quaedam ex decompositis: 'potens' a verbo 'potes', quod est compositum. ex hoc componitur 'impotens', 'omnipotens', 'ignipotens', 'viri-
61 potens' ex simplici et decomposito. et est sciendum, quod, si duo sint nominativi, ex utraque parte declinatur compositum, ut 'respublica reipublicae', 'iusiurandum iurisiurandi', quod Graeci numquam faciunt in compositis. dicunt enim, oportere compaginem, qua cohaerent in compositione dictiones, immobilem manere. hoc igitur non servantes [Latini] divisorum quidem utimur declinatione, accentu tamen compositorum. in omni enim casu sub uno accentu ea proferentes composita esse ostendimus, et possumus dicere, per singulos casus ea componi. quod dicentes non videmur contra supra dictam Graecorum de compagine rationem facere. nec mirum apud nos per singulos casus nomina componi, cum apud illos quoque inveniuntur etiam verba quaedam, quae per diversa tempora componuntur, ut *καταγράφω κατέγραφον*, *ἀναγινώσκω ἀνεγίνωσκον*. nam si a praesenti *καταγράφω* dicam nasci *κατέγραφον*, incipit labefactari || compago

1 a tribus] *h* tribus *ADH* trium *B* tribus dictionibus *K* inperterritus *BAH* inextricabilis *add. b* 2 ex iam] etiam *A* etiam ex *GK* 3 est] esse *K* 4 postea *Ab* inperterritus *RA* 5 inperfectus *B* 6 adtendendum *RBADH* ten addendum *K* seperata *G* 7 . Sicut *D* eas quae *A* quae in tribus *G* 8 componuntur *sup. lin. add. K* quoque tamen *B* 9 ditiones *R* 10 quod est . uerbum compositum *AD* compositum **** *K* 11 hoc enim componitur *D* componitur *om. H* 12 et decomposito est. Et sciendum *K* DE DECLINATIONE COMPOSITORVM NOMINVM. *D* Et is est *A* est *om. HK* sciendum est *D* nominatiui sint *D* 13 res puplica rei puplicae *G* 14 iurisiurandi] *a* ius. iurandi *A* 15 coupaginem *AH* choherent *A* 16 inmobilem *BH* diuersorum *H* 18 es sc ostendimus *Rr* esse — dicere *in marg. add. K* 19 dicire e *G* A m.rec. 21 nec] *b* ne* *B* 23 ut *καταγράφω* — nasci *κατέγραφον add. h* ΚΑΤΑΓΡΑΦω Y ΚΑΤΕΓΡΑΦωΝ ΑΝΑΑΝΑΓΙΝΟCΚω ae ω ΑΝΕΓΙΝΟCΚωΝ *Rr* ΚΑΤΥΓΡΑΦω. ΚΑΤΕΓΡΑΦωΝ. ΑΝΑΓΙΝΟC.ΚΟ ΑΝΕΓΙΝωCΚΟΝ *B* ΚΑΤΑΤΡΑΦω ΤΕΓΡΑΦΟΝ ΑΝΑ ΓΙΝΟCΚΟ ΑΝΑΓΙΝΟC. ΚΟΝ. *A* ΚΑΤΑΓΡΑΦω ΚΑΤΕΓΡΑΦωΝ ΑΝΑΓΙΝωCΚω ΑΝΕΓΙΝωCΚωΝ *D* ΚΑΤΑΓΡΑΦω ΚΑΤΗΓΡΑΦωΝ ΑΝΑΓΙΝΑCΚΟ. uel ane ΕΓΙΝΟCΚωΝ *Gg* ΚΑΤΑΓΡΑΦω ΚΑΤΕΓΡΑΦωΝ. ΑΝΝΙΝωC. ΚωΑΝΝΙΝωCΚωΝ *h* ΚΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΚΑΤΕΓΑ-Y ΦΟΝ ana ΓΙΜΟCΚΟ ΕΤ ΙΜΟCΚΟω *K* ΚΑΤΕΓΡΑΦω *Rr* ΚΑΤΑΓΑΦω *A* ΚΑΤΑΓΡΑΦΟ *G* ΚΑΤΑΓΡΟΦΟ *K* ΚΑΤΑΓΡapho *h* 24 dicamus *h* nesci *A* ΚΑΤΕΓΡΑΦωΝ *BADr* ΚΑΤΑΓΡΑΦωΝ *R* ΚΑΤΗΓΡΑΦΟΝ *GKh* labesfactari *R* conpago *AH*

compositionis, quod recusat ratio. | unum apud Latinos invenitur nomen, 62 quod quamvis ex duobus sit nominativis compositum, non ex utraque parte declinatur, id est 'alteruter alterutrius', quod tamen ipsum non absque ratione non declinatur. nam cum duae contra se pugnant regulae, ut unam servet, necessario perdidit alteram. omnia enim nomina vel pronomina, quae genetivum in 'ius' terminant, debent hunc communem habere trium generum: 'unus unius, una unius, unum unius'; 'solus solius, sola solius, solum solius'; 'ille illius, illa illius, illud illius'. cum igi- 63 tur femininum et neutrum supra dicti nominis ex corrupto et integro sint composita hiatus causa et euphoniae – 'alterutra' pro 'altera utra' et 'alterutrum' pro 'alterum utrum' –, et necessario extrinsecus habuerint declinationem, id est 'alterutrius'. unde Cicero pro M. Marcello: quod si in alterutro peccandum sit, malim timidus quam parum prudens videri. itaque masculinum quoque eorum est declinationem secutum propter rationem supra dictam in 'ius' terminantis genetivi, qui communis trium vult esse generum. nec solum tamen in declinationibus nominum hoc contingit, sed etiam in accentibus, ut 'utérque utráque utrúmque', 'plerúsque pleráque plerúmque': femininum enim, quamvis paenultima brevis sit, accentum tamen in ea habuit acutum, sicut masculinum et neutrum: 'que' enim, nisi separata sit, si Graecos sequimur, 64 coniunctio enclitica esse non debet, nisi illud dicamus, quod 'que', quando cum integris componitur dictionibus, quamvis significationem suam amittat [id est coniunctionis], tamen encliticì vim servat: 'pleráque', 'ubíque', 'utráque', exceptis differentiae causa 'ítaque', 'útique'; in his enim non solum coniunctio, sed etiam praeposita ei adver|bia vim propriae significa-

1 recu**sat *R* ratio recussat *G* inuenitur nomen apud latinos *D* 2 duabus nominatiuis sit *A* fit *K* utra quae *R* 3 declina*tur (n) *B* 4 regulae *ex* regulam *corr. A* regula*e (r) *H* ut *** *Bb* (*** *in mg., f.* unā *a b et add. et eras.*) 5 unam] alteram *BDHGK* necesario *GK* perdit *RHrd* alteram perdidit *K* enim *add. h* 6 ius] *h* us *H* hunc *in mg. add. K* habere] *om. K* um i *post* generum *add. k* 7 una unius unum unius] una unus *Rr* 8 solum solius *om. H* 9 supradicti nominis *ex* nominis supradicti *corr. K* intigro *G* 10 altera ultra *R* 11 pro alterut*rū utrum *Rr* et *del. h* necesario *GK* habuerunt *ADKh* 12 *Cic. p. Marcello* 7, 21: ut, si in alterutro peccandum sit, malim uideri nimis timidus quam parum prudens *cf. lib.* VI § 35 pro marcello (marco) *A* M. *om. H* 13 altern*tro (l) *R* peccantium *A* peccatum *BHGK* sit *add. g* . Malym *H* timidus] *h* timidū *ni f. in lit. H* 14 declinationem secutum est *K* 17 contiugnit *G* acentibus *K* ut *add. r* 18 utruuque (*sic*) *add. g* 19 preuis (b) *Rr* sit] *ex* fit *corr. K* acentum *K* in a habuit *r* 20 que] *ex* que *corr. B* Quae *Rr* q̄. *H* 21 coniuntio *R* enclitica] *rak* encletica *RB ADH* en*lictica *K* quod que que quando *A* 22 intigris *GK* amittat] *g* amitat *G* 23 coniuntionis *R* encletici *AHr* ut pleraque *BADh* pleràque ubique utràque *R accentus om. rell. h. l. et in sqq. omnes* . utraque pleraque ubique *K* 24 deferentiae *K* itaque] *cf. tamen de accent.* § 10 *post* itaque utique (non est sed) *in ras.* ΔΙΑΤΟΥΤΩ ΤΟΙΝΥΝ. Itaque ΚΑΙΟΣΠΕΡ *B* 25 coniunctio etiam *Kk* proposita *B*

tionis convertunt composita. vetustissimi tamen et 'altera utra' et 'alterum utrum' et 'alterius utrius' solebant proferre et 'plerus plera plerum' absque 'que' additione. - Cicero in Protagora: quae igitur potest|| esse indignitas voluptatis ad molestiam, nisi in magnitudine aut longitudine alterius utrius posita? Cato de ambitu: sed sunt partim, qui duarum rerum alterius utrius
65 causa magistratum petunt. idem in I originum: agrum quem Volsci habuerunt campestris plerus Aboriginum fuit. Pacuvius in Duloreste:

Pater Achivos in Caphereis saxis pleros perdidit.

idem in Teucro:

Periere Danai, plera pars pessumdata est.

Asellio in III historiarum adverbialiter sine 'que' extulit: ut fieri solet plerum, ut in victoria mitior mansuetiorque fiat. - ergo nihil aliud est in his nominibus 'que' nisi syllabica epectasis, quomodo 'ce' in quibusdam pronominibus et adverbiis, ut 'hisce', 'hosce', 'illice'. nam et 'plerus plera plerum' et 'plerusque pleraque plerumque' idem significant. 'uter' vero et 'uterque' diversas habent significationes. 'uter' enim, πότερος, dividuam vim habet, 'uterque', ἑκάτερος, collectivam; 'ubi', 'ποῦ' ἢ 'ὅπου', 'ubique', πανταχοῦ. in his ergo et similibus 'que' si coniunctionem accipiamus, composita sunt, sin syllabam, derivativa. similiter

1 uetustisimi *K* tamen altera *B* 3 absque quae *A* que *om. H* additione] *rh* addictione *RH* *Cicero in Protagora: t.* IIII 2 *p.* 477 *Or. cf. lib.* VI § 35 pitagora *R* protogora *K* 4 uoluptatis] *sic ex Plat. Protag. p.* 356 *A tacite P. Victorius var. lect. lib.* XVIIII *cap.* VIIII uoluntatis *libri Prisc. utroque loco* in *add. r* 5 aut in longitudine *G* Cato de ambitu: *Meyerus l. l. p.* 88 *sq., cf. lib.* VI *l. l.* 6 partium *Kk* qui partim *G* 7 magistrum *B* *Caton. orig. lib.* I *fr. p.* 98 *Kr. fr.* 10 *p.* 269 *R. fr.* V *p.* 17 *Wr.* in *om. H* *post* originum: agrum — Aboriginum *om. GK add. g* quem] *r* que *R* quaemulsci *A* 8 Volsci] *H* uulzi *g* uulsci *rell.* habuer(unt) *Rr* habuerint *A* ple(r)nus *Rr* ab origine *g* pacubius *BDHKr* *Pacuv. Dulorest. fr.* 2 *p.* 117 *Both. fr.* XVI *p.* 78 *Ribb. cf. Stieglitzium de M. Pacuvii Duloreste p.* 78 *sq. fr.* V 9 doloreste *r* doloseste *A* dolores te pater *GK* 10 Achivos] *r* acheus *R* acheos *BAD* achaeos *GK* achagios *H* Caphereis] *r* capherei *ADHK* caferei *G* caperei *R* prodidit *G* uel perdidit *g* 11 *Pacuv. Teucr. fr.* 22 *p.* 147 *Both. fr.* VI *p.* 98 *Ribb.* theucro *B* 12 periere *ex* perere *corr. B* perire *G* paessundata est *K* pessumdatur *Festus s. v. plera p.* 230[b] *M. eique obtemperans Ribbeckius* 13 Asellio] *r* assellio *G* asellius *RBA* *Sempr. Asell. hist. l.* III *p.* 218 *Kr. fr.* 4 *p.* 324 *R.* tertio *D* VI *GK* 14 plerum* ut (q.) *B* plerum in *GK* 15 nominibus que] *r* nominibus quae *RA* syllabica] *rh* syllabice *R et in litura ni f. H* syllabicae pictassis (pectassis *b*) *B* epectasis] *d* epictasis *RDH* epactasis *K* 16 ut *om. AH* (h)isce (h)osce *Rr* illice *K* illicce *libri rell.* 17 plerusque pleraque plerumque] *r* plerusque et pleraque et plerumque *RBAH* 18 uter enim — πανταχοῦ *om. H add. h* 19 ποθηρος *r* πωτηρως *D* habent *B* uterque uero *K* uterque utrique *B* ΑΕΚΑΤΕΡΟϹ *in litura r* ΗΚΑΤΗΡΩϹ *D* collectiuam habet *D* 20 ΠΟΥΝΟΠΩΥ *R* ΠΟΥΝΟΠΟΥ *AD* ΠΟΥΝΟΠΩ *G* ΠΟΝΟΠΟΥ *B* ΠΑΝΤΑΧΩ(θ)Υ *Rr* ΠΑΝΤΑΧΟΦ *B* que] *rad* quae *RAD* coniuntionem *R* 21 accipia(mus) *Kk* sin] si *H* se *A* sin autem *G*

'undique', 'denique', | 'itaque'. sin vero ex utroque casu obliquo sint 66
composita nomina, manent indeclinabilia, ut 'huiusmodi', 'istiusmodi', 'illiusmodi', 'cuiusmodi', 'eiusmodi', 'cuimodi'; sin ex nominativo et obliquo vel obliquo et nominativo, nominativus tantum declinatur, ut 'praefectusurbis', 'senatusconsultum'. et invenimus per omnes fere casus composita, ut 'iurisperitus', 'legislator', 'praefectusurbis' et 'praefectusurbi', 'tribunusplebis' et 'tribunusplebi', 'agricola' [agrum colens], 'caelicola' [caelum colens], 'macte' id est magis aucte - antiqui tamen et 'mactus' dicebant -, 'mentecaptus'. et singularia cum pluralibus componuntur, ut 'orbisterrae' et 'orbisterrarum', 'paterfamilias' et 'paterfamiliarum', 'armipotens armorumpotens', 'magistermilitum', 'asecretis', 'acalculis', 'aresponsis', 'abactis'. possunt tamen haec eadem etiam separata esse, si diversos 67
accentus his dederis vel interponas coniunctiones, ut 'resque publica', 'populusque Romanus', 'tribunusque plebis'. 'siquis' ad imi||tationem εἴτις Graeci enclitice prolatum quidam putant, ut 'numquis', 'nequis'. ostenduntur tamen ea sine dubio composita tam a feminino singulari quam a neutro plurali in a desinentibus. compositio enim, non enclisis, corrumpere dictiones solet: dicimus enim 'siqua', 'nequa', ut 'aliqua'. |

DE CASV.

Casus est declinatio nominis vel aliarum casualium dictionum, quae XIII 68

1 itaque utique *ADH* sin] Quae *B* oblico (•qv *supra*) *Rr* sunt *DHrb* 2 manent manent *A* illiusmodi istiusmodi *D* 3 cuiusmodi *om. RH add. r* eiusmodi cuiusmodi *K* eiusdemmodi *B* cuimodi] *add. k* cuicuimodi *B* et obliq. uel obliquo *A* 4 . Vt praefectus urbi *H* 6 praefectis urbis *H* praefectus. ubi. *A* 7 tribunusplebis et tribunusplebi] *r* tribunus plebi *R* agrum] id est agrum *ADh* 8 id est caelum *RHGK* mactend (i *supra*) est *Rr* macte est per uocatiuum id est *D* est *om. G* ante (c *supra*) *Rr* aucle *ex* auclo *corr. A* 9 mentecaptus] *cf. Krehlii cens. Ien. l. l. p.* 431 menceps mente captus *HKg* id est mente captus *B* mentecaptus (menceps per ablatiuum *supra*) *Dd* compluralibus (v *supra*) *A* 10 orbisterrae orbisterrarum *G* orbisterrarum] *h* orbisterrorum *ni f. in lit. H* armipotons *ex corr. h* 11 et armorumpotens *D* *post* militum *in litura:* quidam composita haec existimant *B* a secretis *Kk* a calculis *K* a caliculis (uel o *supra*) *k rell. cf. Ducangii gloss. med. et inf. Lat. s. v. calix 1 t.* II *p.* 34 *ed. Henschel.* uel qualiculis *supscr. g* Iste est a caliculis, iste solet propinare imperatori: pincerna uidelicet. batus est certa mensura. Iste assignat certam mensuram batis, quae batis continetur. *gloss. cod. Heidelb. apud Krehlium, ubi alia his similia ex aliis libris proferuntur* 12 ab actis *AK* uel abbatis uel abathis *in mg. k* abatis *RBDH* (*'abatis ad cenam dat equis abbatis avenam' cf. Ducangium l. l. s. vv. abatus et batus 1 t.* I *p.* 8. 626 *ed. Henschel.*) ab atis *G* Posunt (s *supra*) *K* Possumus *A* seperata *G* 13 interpones *D* puplica *G* poblica *K* 14 imitationem] *g* emitationem *GK* EITIC greci encletice (*sic*) *add. h* EITIC *in litura r* ⊦ITIC *G* ei.TIC. EITIC. *A* E•TIC *D* EITIC (⊦ *supra*) *K* 15 encleticae *D* encletice *A* 16 tamen ea *om. A* ea tamen *K* composita esse *K* quam a neutro] *h* quam neutro *BAHK* 17 noun,eclisis (u e *supra*) *Rr* enclissis *A* enclessis *K* 18 ut *om. H.* 19 De casu incipit *GK* EXPLICAT DE FIGVRIS INCIPIT DE CASIBVS *D* *inscr. om. A. hic a vocc.* Casus est *iterum inc. L*

fit maxime in fine. nominativus tamen sive rectus, velut quibusdam pla-
cet, quod a generali nomine in specialia cadit, casus appellatur - ut sti-
lum quoque manu cadentem rectum cecidisse possumus dicere [vel
abusive dicitur casus, quod ex ipso nascuntur omnes alii] -, vel quod ca-
dens a sua terminatione in alias facit obliquos casus.

Quaeritur autem, quid sit inter indeclinabilia et aptota et monoptota?
et sciendum est, quod et aptota et monoptota indeclinabilia sunt: similiter
69 enim non variant terminationem, sed immobilem eam servant. aptota ta-
men sunt proprie dicenda, quae nominativum solum habent, qui plerum-
que et vocativus invenitur et non accipitur etiam pro obliquis, ut 'Iuppi-
ter', 'Diespiter': non enim licet eodem pro genetivo vel alio casu obliquo
uti (ideo dixi 'proprie' dicenda, quia inveniuntur antiqui aptota pro monopto-
tis et monoptota pro aptotis posuisse). neutrum vero si sit aptotum, ne-
cessario etiam pro accusativo et vocativo accipitur eius nominativus, quod
70 generale est omnium neutrorum, ut 'fas', 'nefas', 'ir', 'pus'. monoptota
vero sunt, quae pro omni casu una eademque terminatione funguntur,
qualia sunt nomina literarum et numerorum a 'quattuor' usque ad 'centum'.
'mille' quoque indeclinabile est et siqua inveniuntur similia, ut 'hoc a
huius a', 'hoc alpha huius alpha', 'hi quattuor horum quattuor', 'hoc
gummi huius gummi', 'hic' et 'haec' et 'hoc nequam huius nequam', 'hi
quot, tot, horum quot, tot' et barbara plurima, sed ma||gis omnia, nisi
si ea ad Graecam vel nostram regulam flectamus vel ab auctoribus flexa
inveniamus. in his ergo, id est carentibus declinatione finalium syllaba-
rum, quae monoptota nominamus, videntur casus fieri non vocis, sed
71 significationis dumtaxat. itaque articulis diversis utimur pro varietate signi-
ficationis nec non etiam structurae rationem servamus, sicut in declinabi-
libus per [sex] casus.

1 maxim•e (a?) *K* Nominatius *R* velut] *Br* uelud *R* uel ut *rell.* 2 a *add. h* generali] *r* genelari *R* stil•um (l) *L* 4 alii casus uel *AD et* casus *sup. lin. add. K* 5 faciat *B* oblicos *H* 6 sit in(i)declinablia *B* inter *add. h* aptotota *L* 7 sciendum est] *h* sciendum *DHGLK* quod aptota *BAHGLKr* 8 seruant eam *K* 9 sunt proprie *ex* proprie sunt *mut. K* proprie] *r* propriae *RA* solum nominatiuum *H* habeant *K* *post* habent: ut hic iuppiter *add. D* et per hoc intelligitur quod nom͠s non est casus ut hic iuppiter *A* 10 inueniuntur *Rr* iupiter *HLK* 11 liquet *G* 12 ideo — posuisse *om. BHGK add. h* Ideo autem *h* propria *A* inuenitur (un) *Dd* 13 sint *A* 14 eius accipitur *D* 16 unaedemque *B* 18 est *om. K* inueniantur *BHGL* similia.inueniantur *K* 19 *post* huius a: huic a *add. D* ut hoc alpha *K* alfa *L* alfa *L* hi] *r* hit *R* horum quan(t)tuor *Rr* 20 huius gummi *add. r* huius nequam *in mg. add. L* huins huic nequam *D* hit (et hae) quot *Rr* hi (et hae) quot *Kk* 21 horum (et harum) quot *Kk* plurima] nomina *A* nisi ea *K* 22 agrecā (d) *Bb* 24 monoptota] non aptota *A* 25 dumtaxat *ex* duxtaxat *corr. H* uariaetate *R* uaritate *K* 26 sicut declinabilibus *GLK* sicut indeclinabilia *A* 27 sex *add. r* casus seruamus.

Velut au|tem una voce diversas possunt habere significationes tam declinabilia per quosdam casus quam indeclinabilia per omnes casus, sic e contrario diversis vocibus saepe invenimus unam eandemque fieri significationem, ut 'labor' et 'labos', 'honor' et 'honos', 'huius cornus' et 'corni', 'pinus' et 'pini', 'huius quaestus' vel 'quaesti', 'ornatus' vel 'ornati', 'tumultus' vel 'tumulti', 'Achillis' vel 'Achilli', 'aulai' et 'aulae', 'a felice' vel 'felici', 'deis' et 'diis', 'sapientium' et 'sapientum', nec solum in nominibus, sed etiam in aliis partibus, ut 'amaverunt' vel 'amavere', 'amaveram' vel 'amaram', 'ei' vel 'ii', 'eis' vel 'iis', 'nimium' et 'nimis', 'satis' et 'sat'.

Est autem rectus, qui et nominativus dicitur. per ipsum enim nomi- 72 natio fit, ut 'nominetur iste Homerus, ille Virgilius'. rectus autem dicitur, quod ipse primus natura nascitur vel positione et ab eo facta flexione nascuntur obliqui casus. genetivus autem, qui et possessivus et paternus appellatur, genetivus vel quod genus per ipsum significamus, ut 'genus est Priami', vel quod generalis videtur esse hic casus genetivus, ex quo fere omnes derivationes et maxime apud Graecos solent fieri; possessivus vero, quod possessionem quoque per eum [casum] significamus, ut 'Priami regnum', unde possessiva quoque per eum casum interpretantur. quid est enim 'Priameium regnum' nisi 'Priami regnum'? paternus etiam dicitur, quod per eum casum pater demonstratur, ut 'Priami filius', unde patronymica pariter in eum resolvuntur. (quid est 'Priamides' nisi 'Priami filius'?) post hunc est dativus, quem etiam 'commendativum quidam nuncupave||runt, ut 'do homini illam rem' et 'commendo homini illam rem'. quarto loco est accusativus sive causativus: 'accuso hominem' et 'in causa

Velut *A* 1 Velud *D* 2 co^{qu}sdam *Rr* casus *om. A* 3 eandemque] *rh* eademque *RH* 4 ^{h}onos *Rr* 5 quaestus et quaesti *K* questus uel questi *RDHG* questi uel questus *A* hornatus *Rr* ornati uel ornatus tumulti uel tumultus *D* 6 achilis uel achili *GLK* et achilli *D* uel aulae *Kr* felice *b* 7 uel a felici *GLK* de•is (b) *D* deis ^{uel} diis *K* sapientum et sapientium *A* solum] non *A* 8 amaram uel amaueram *H* amaueram uel amaueram *B* 9 iis] is *A* uel nimis *BAHKr* 10 uel sat *BAHKr* 11 DE NOMINATIONE CASVVM. *DL post* dicitur: Ille uirgilius *B del. et suo l. inseruit b* 13 natura *in mg. add. L* nascitur natura *D* et habeo *R* 14 autem *om. A* qui *del. r* 15 genetiuus] *om. A* genitiuus est *K* per ipsum genus *AL* 16 quod *sup. lin. add. K* generale *G* uide•tur (n) *B* esse uidetur *DL* 17 omnes fere *B* 18 casum *om. B* 19 possessiua per *K* 20 Priameium] priamum *D et in* priameium *corr. L* priamium *in* priameium *corr. K* nisi *add. h* 21 quod] quia *D* demonstratur et ut *k* 22 pariter *sup. lin. add. R* in eum pariter *A* Quid enim est *K* . Quid est enim *BAGL* priamides priami *B* Priamides. Priami *H* 23 etiam quidam mandatiuum *A* commendativum] *d* conmendatiuum *B* mandatiuum *DGLK* quid^{a}em *Rr* noncupauerunt *G* noncipauerunt *k* 24 n^{i}ullam *Rr* et *om. L* homini *om. G* rem. aufero tibi eripio tibi. Quarto *B* 25 accusatiu^{v}os *Hh* sine causatiuus *in mg. add. L* ut accuso *A post* accuso hominem: sine causatiuus *repetit D* et] ut *D*

73 hominem facio'. vocativus etiam salutatorius vocatur, ut 'o Aenea' et 'salve Aenea'; ablativus etiam comparativus, ut 'aufero ab Hectore' et 'fortior Hectore'.

Multas tamen alias quoque et diversas unusquisque casus habet significationes, sed a notioribus et frequen|tioribus acceperunt nominationem, sicut in aliis quoque multis hoc invenimus, ut 'patronymica' vocamus non quod omnia, sed quod pleraque a patribus derivantur, 'neutra' dicimus verba, non quod solum ea in hac specie inveniuntur, quae neutram habent significationem [id est nec activam nec passivam, absolute dicta], sed quod ex maxima parte, 'syllabas' nominamus, non quod omnes comprehensione literarum constant, sed quod pleraeque: sic ergo etiam casus ab aliqua notabiliore significatione sunt nominati.

74 Ordo quoque naturalis eis datus est: quippe nominativus, quem primum natura protulit, ipse primum sibi locum defendit, unde verbis quoque intransitive iste quasi egregius adhaeret. genetivus secundum locum sibi defendit: hic quoque naturale vinculum generis possidet et nascitur quidem a nominativo, generat autem omnes obliquos sequentes; dativus, qui magis amicis convenit, tertium, et quod vel eandem habet vocem genetivo vel unius abiectione vel mutatione literae ab eo fit; qui vero magis ad inimicos attinet, id est accusativus, quartum; extremum apud Graecos obtinuit vocativus, quippe cum imperfectior ceteris esse videtur: nisi secundae enim personae coniungi non potest, cum superiores quattuor omnes personas possunt complecti figurate adiuncti pronominibus, ut 'ego Pri|scianus scribo', 'tu Priscianus' vel 'Prisciane scribis', 'ille Priscianus scribit'; 'mei Prisciani eges', 'tui Prisciani egeo', 'illius Prisciani eget'; 'mihi

1 enea *A* 2 saluae *BDH* enea *A* etiam dicitur comparatiuus *K* hectore] *h* hextore *H* ectore *K* haectore *b* 3 fortior * haectore (a) *R* haectore *Hb* 4 tamen *om. A* ** alias (et) *L* quoque alias *A* casus *om. A* habet *sup. lin. add. K* 5 sed donatioribus (a o *sup.*) *Rr* acccpperunt *R* acciperunt *L* 9 dicta sed] dicta uerba neutra sed *D* 10 conprehensione *BH* 11 pleraeque] *l* pleraque *RBL* ergo] igitur *K* causus *Rr* ab ab *K* ab aliqua notabiliore *ex corr. H* 12 notabiliora (e *sup.*) *A* notabiliori *k* 13 DE ORDINATIONE CASVVM. *DL* eis datus *ex* datus eis *corr. K* quipe *L* 14 ipse sibi primum *K* defendit locum *D* 15 intransitiue *b* *post* adheret (*sic L*) *in marg.:* quia non est alia persona cuius opus indicat uerbum et quod nominat (*l.* nominatur) nominatiuus. *L* 16 posedet (t *sup.*) *G* posidet *g* 17 genera *Rr* omnes casus obliquos *D* 18 amicis magis *L* conuenit] *r* conuertit *in litura R* tertium *L* uel tertius *l* tertium locum tenet et *D* uocem habet *B* uocem cum genetiuo *r* 19 fit] *r* sit *R* 20 adtinet *H* quartum tenet. *K* Extremum locum apud *DGL* obtenuit *G* obtinnit locum uocatiuus *K* 21 quipe *L* inperfectior *BDHr* inperfeccior *R* caeteris *K* 22 coniungui *G* adiungi *BK* omnes .IIII. *K* omnes .III. *k* 23 conplecti *D* figurate] *r* figuratae* *R* adiuncti] *d* adiunctae *GLb* adiuncte *BD* e*go (r) *H* 24 Priscianus] pscianus *et sic per rell. casus K* uel prisciane *b* uel psciane scribis *ex* scribis uel psciane *mut. L* mei psciani *et sic in seqq. GL* 25 illius priani (sci *sup.*) eges *Rr* illius priani eget (t *sup.*) *H*

Prisciano das', 'tibi Prisciano do', 'illi Prisciano placet'; 'me Priscianum ‖ videt', 'te Priscianum video', 'illum Priscianum videt'. similiter ablativus tribus adiungitur personis: 'a me Prisciano accipis', 'a te Prisciano accipio', 'ab illo Prisciano accipit'. non egent autem nomina pronominibus, quamvis omnes circumeant personas, si cum vocativis aut substantivis verbis coniungantur, ut 'Virgilius nominor' vel 'sum', 'Virgilius nominaris'
vel 'es', 'Virgilius nominatur' vel 'est'. igitur ablativus proprius est Ro- 75
manorum et, quamvis ipse quoque tribus sociari potest, ut diximus, personis, tamen, quia novus videtur a Latinis inventus, vetustati reliquorum casuum concessit, quamvis hunc quoque a vetustissimis Graecorum grammaticis accepisse videntur, qui sextum casum dicebant 'οὐρανόθεν', 'ἐμέθεν', 'σέθεν', 'ἕθεν', qui profecto ablativi vim possidet: nam etiam praepositionem assumit, ut ἐξ ἐμέθεν, ἐξ οὐρανόθεν Homerus. (Ἐξ ἐμέθεν γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι.)

Sunt igitur formae casuales sex: XIIII 76

Monoptota, quae una terminatione pro omni casu funguntur, ut supra dictum est, ut 'nequam', 'gummi', 'alpha', 'beta', 'cornu', 'quattuor',

1 placeo *R* me prianum *R* 3 tribus*** (uis *ni f.*) *B* adiunguitur *L* personis adiungitur *D* accipio] *r* accipit *R* 4 ab illo Prisciano accipit *add. r* 5 circueant *G* si uel cum *GLl* si uel cum uel *K* subtantiuis (s *sup.*) *R* a uerbis *A* 6 sum **** uergts *H* 7 uel es. uirgilius nominatur *add. g* proprius] *h* propriū *H* 8 ipse tribus quoque personis sotiari *D* sociare *A et, in* sociari *corr., B* 9 litiuis (a *sup.*) *Ll* 10 casuum *om. A* concesit *L* hunc *sup. lin. add. L* hunc quoque *sup. lin. add. K* a *om. GL* uetussimis *A* 11 accepisse uidetur (latini *sup.*) uidentur *Hh* sexum (t *sup.*) *Rr* *Graeca in mg. exhibet r, in litura* ΟΥΡΑΝΟΘΗΝ ΕΜΕΘΗΝ ΕΘΗΝΘΗΝ, *ni f., R; om. H add. h* Ο.ΥΡΑΝΟΤΕΝ *A* ΟΥΡΑΝΟΘΗΝ *GK* ΟΥΡΑΝѠΘΗΝ *D* (ΟΥ) *ΡΑΝΟΘΗΝ *L* ΟΥΡΑΝΟCΘΕΝ|ΕΝΕΜΕΘΕΝ *B* ΕΜΕΘΗΝ *G* ΗΜΗ*ΘΗΝ *D* ΕΜΗΘΗΝ *K* 12 σέθεν] *om.* *GK* CΗΘΗΝ *sup. lin. add. D* CΕΤΕΝ *h* ἕθεν] *om. A* ΕΘΗΝ *DG* a me a te a se *supscr. l* ablativi vim] *ex corr. L* ablatiuum *BL* 13 assumit *ex* assumunt *corr. L* ut *add. h del. r* ἐξ ἐμέθεν ἐξ οὐρανόθεν. Homerus *h. l. om. B* ΕΞ ΕΜΕΘΗΝ ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ (Η, ΗΝΗΝ ut *sup.*) Homerus. (ἐξ — ἔμμεναι *om.*) *Rr* ΕΘΗΞΗΜΗ.ΜΗΘΗΝ.ΗΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝΗ. ut homerus ΕΞ ΗΜΗΘΗΝ.ΓΑΡ ΦΑCΙ At ita (M) ΚΑΚΑΕΜΜΕΝΑΙ *in mg. r* ΕΞ ΕΜΕΘΗΝ.ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ. homerus. ΕΞ ΕΜΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑCΗCΙ.ΚΑΕΜΜΕΝΑΙ. *G. Graeca om. lacuna rel.* (ΕΞ ΕΜΕΘΕΝ.ΓΑΡ ΦΑCΙCΑ.ΚΕΜΜΕΝΑΙ.ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΕΝ. *in lac. h*), *post lac.* Homerus *posuit H* ΕΞ ΕΜΕΘΗΝ ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ homerus. ΕΞ ΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑCΙ ΙCΑ (Α*ΕΜΕΑΥΤΟΥ *add. l*) *L* ex me me enim dicunt similiter a me ipso *spscr., in marg. iterum* ΕΜΕΘΗΝ CΕΘΗΝ ⊢ΕΘΗΝ. hom̄ ΕΞ ΕΜΕΘΕΝ ΓΑΡ ΦΑCΙ ΙCѠC ΕΜΑΥΤΟΥ (a me a te a se ex me ipso enim dn̄t similiter a me ipso *sup.*) *posuit l* ΕΞ ΕΜΕΘΕΝ.ΕΞ ΕΥΡΟΝΟΘΕΝ homerus ΕΞ ΕΜΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑCΗCΑ ΚΑΕΜΜΕΝΑΙ. *K* ΕΞ ΕΜΕΘΕΝ.ΕΞΟΥΡΑΝΟΤΕΝ.ΓΑΡ ΦΑCΙ.ΚΑΚΑΕΜΕΜΝΑΙ. *A* ΗΞ ΗΜΗΘΗΝ ΕΞΥΡΑΝѠΘΗΝ Homerus ΕΞ ΕΜΕΘΕΝ ΓΑΡ ΦΑCΙ*** ****** (*in litura* ⊢ѠC. ΕΜΑΙΤΟΙ *d*). *D* ΕΖΕΜΕΘΕΝ ΓΑΡ *B* ΕΜΜΑΝΑΙ ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΕΝ homerus ΟΙΟΝΖΕΥC ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΕΝ (*Il.* XVII 548). Sunt *B* *Hom. Il.* I 525 τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον *Od.* I 33 ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι

15 DE SEX FORMIS CASVALIBVS. *DL* Igitur formae casuales sunt *D* casyales (u *sup.*) *R* causales *G* 16 *post* ut: supra dictum est ut *om. A* 17 cummi *B* alfa *L*

'quinque', 'sex'. his quidam addunt illa, quae tam voce quam significatione unum casum habent, ut 'huiusmodi', 'istiusmodi'. |

Diptota sunt, quae duos diversos casus habent tantum, ut 'verua veribus' - nam 'veruum' in usu non invenimus - et 'fors forte' - Terentius in Phormione:

O fortuna, o fors fortuna.

Virgilius in I:

Forte sua Libycis tempestas appulit oris -,

'tabi' et 'tabo'.

Alia triptota, qualia sunt omnia neutra secundae declinationis in singulari numero, ut 'templum templi templo', et in plurali tam in secunda quam in tertia et quarta, id est omnia neutra pluralia, ut 'templa templorum templis', 'sidera siderum sideribus', 'cornua cornuum cornibus'.

Alia tetraptota, qualia sunt omnia in r desinentia secundae declinationis: 'puer pueri puero puerum'.

Alia pentaptota, qualia sunt omnia masculina vel feminina secundae declinationis in 'us' terminantia: 'doctus docti do||cto doctum docte', 'Virgilius Virgilii Virgilio Virgilium Virgili'.

77 Hexaptota sunt, quae sex diversos casus habent, qualia sunt masculina in 'us' desinentia, quae secundum declinationem quorumdam pronominum in 'ius' efferunt genetivum: 'unus unius uni unum une ab uno'. ('unus' quia de vocativo quidam dubitant, Caper, doctissimus antiquitatis perscrutator, ostendit hoc usum Catullum et Plautum. Catullus:

Tu praeter omnes une de capillatis,
Celtiberosae Celtiberiae fili,

Plautus in frivolaria:

alphi (a) Dd 2 ut eiusmodi B histiusmodi Rr 3 *ueru* a R ueru h ueru|aueribus A ueru a ueribus LK ueru a.ueribus G ueru et a neribus D 4 nam uerum (uerua) Hh nam uerua et neruum D nam uerum K post uerum: genetiuum pluralem add. R del. r inuenimus. ut fors B Ter. Phorm. V 6, 1 5 formione RBGK 6 fortuna, o om. K furtuna K 7 Verg. Aen. I 377 primo Aeneidos D I. eneid A 8 libicis RAGL libicis (y) K apulit H apulit (p) horis K 9 tabi et tabo] r tabo et tabi et tabo R tabo et tabi A et tabi et tabo BGL et ex et tabo et tabi corr. K 10 sunt om. A saecundae Rr 12 et in quarta GL 13 tempisplis H 14 tretraptota D in RR A 17 terminantia om., desinentia in mg. add. L docto doctum] docto Rr 19 Exaptota RBDHGK xaptota spatio ad E rel. A habent casus G masculina add. d 20 quorumdam B 21 in ius] corr. ex in us H (unus] cuius (alius) in mg. add. r Cuius Dh 22 Caper] in libris enucl. serm.? his h. l. tribuit Osannus de Capro p. 14 23 ostendit esse hoc k catulum K catulum L catulus K catulus L Catull. carm. 37, 17 sq. 24 une in mg. L decapillatis Dd 25 celtiberosae] sic etiam lib. VII § 22 cuniculosae Catullus indeque infra l. l. cod. Darmstad.[c] caeltiberose r celtibero seu GL caeltiuerosae H caeltiberos*e (a) K caeltiberiae HK filii K 26 Plaut.

o amice ex multis mi une Cephalio.)

'sole' quoque antiqui. Ticidas in hymenaeo:

Felix lectule talibus
Sole amoribus.

Sunt alia, quorum nominativus quidem in usu non est, obliqui autem sunt, ut 'Iovis Iovi Iovem a Iove', quamvis vetustissimi nominativum quoque 'hic Iovis' proferebant, sicut de nominativo tractantes | ostendemus. sunt alia, in quibus tres obliqui inveniuntur, 'precis preci prece', 'frugis 78
frugi fruge' - vetustissimi tamen et 'frux' et 'fruges' nominativum protulerunt -; alia, in quibus duo: 'vicem vice', 'tabi tabo'; alia, in quibus unus, ut 'sponte', 'laterem' - quamvis et ablativus eius et nominativus et accusativus plurales inveniuntur. Plautus in truculento:

Quid maceria illa ait, in horto quae est, quae in noctes singulas
Latere fit minor, qua is hoc ad vos damni permensus viam est? -
Nil mirum, vetus est maceria, veteres si lateres ruunt. -

frivol. fr. 7 *p.* 438 *Both.* fribularia *BGL* fribolaria *rell.* 1 O[a]mice *K* mi *Bothius* mihi *libri* cefalio *A* chephalio *K* 2 antiqui. Ticidas] *scripsi* attiquidas *G* Ç[t]ati quidas *L* Atticidas historicus *Rr* Atticidas *BDH* Attidicas *A* Aticidas *K* Vt Ticidas *Weichertus poett. Lat. rell. p.* 361 C. Ticidas '*sive quod aliud fuit huic viro praenomen*' *Casaubonus ad Suet. de ill. gr. c.* 11 in Hymenaeo] *om. A* [in]himeneo *L* [in]hymeneo *K* 3 talibus] lectabilib; *B* 5 DE DEFECTIONE (DIFFECTIONE *D*) CASVALIVM *DL* quidem nominatiuus *HK* quidem *om. A* obliqui *ex* oliqui *corr. L* 6 ab ioue *BD* hic ionis nominatiuum quoque (nominatiuum *ex* nominatiuus *corr.*) *L* 7 hic *ex* hoic *corr. H* ostendimus *B* 8 obliqui casus *D* ut precis *D* praecis praeci praece *H* [ł p̄ci] p̄ter cis cem ce *Ll* precis preci prece *b* frugis frugi fruge] *R* fruge *in* frugem *mut. r* frugi frugem fruge (frigi .gem .ge *K.*) *rell.* frugem fruge *agnoscunt Charisius p.* 23 *P. et inc. Vindob. de art. gr.* § 142 *p.* 98 *sq. Eichf.*, *solum ablativum* (hac fruge *cod. Gud.* ab hoc frugi *cod. Goth. et edd.*) *Phocas p.* 1709: *ipse Priscianus* frugis *lib.* VI § 93, frugi *saepius, ut lib.* V § 8 *lib.* VI § 12. *cogitet quis* frugis frugi frugem fruge *scribendum et totam sententiam a* frugis — protulerunt *supra post* tractantes ostendemus *collocandam esse* 9 tamen frux *G* et frux *in mg. L* et frux et *in mg. K* [singularem] nominatiuum *Kk* protulerunt] *h* proculerunt *H* 11 sponte sua *RBGL* [singularis] ablatiuus *Rr* ablatiuus eius singularis *ADH* 12 accusativus] abls *A* inue[a]niuntur *Rr* *Plaut. trucul.* II 2, 48 *sqq.* 13 Quod *K* qui in maceria *Pal. uterque* ait *sup. lin. add. A* aut *Vet.* ait aut in orto *K* in[z]hoato quae in [z]noctes singulas laterē f.mina (famina *b*), quamuis hoc *Bb* hortoq. est *G et ex* horto q̄ est *mut. L* quae est *om. K* 15 lateri *Pall.* qua is] quā his *R* quā is *in* quamuis *mut. D* quam is *HL* quā in his *A* qua isti uos *Pall.* hoc *om. G* damni] *r* dampni *R cum Dec.* permensus tuum Non mirum *Vet.* permensus tuam nomirum *Dec. leg. cum edd.* permensust uiam. Non mirum 16 uiam [est uel] esse *Hh* 17 Nihil *libri* uetus es maceria *K* maceri[e]a *Rr* maceriae ueteteres *B* macere

Ain tu . . veteres lateres ruere? –,

'fas', 'nefas', 'caepe'. illud quoque non est praetermittendum, quod quibusdam septimus casus esse videtur ablativus, quando sine praepositione profertur, quod satis irrationabile videtur; minime enim praepositio addita

79 vel detracta mutare valet vim casus. neque enim, cum accusativo casui multae praepositiones solent adiungi, alius est, quando habet eas, et alius, quando absque his profertur. quis autem dubitat, quod omnes praepositiones vel accusativo vel ablativo apud Latinos iungi solent? ergo si adiunctae || vel non ablativo mutant eius vim, accusativo quoque adiunctae vel non debent similiter mutare casum. denique in comparationibus absque praepositione solet proferri ablativus, nec tamen dicit quisquam, septimum tunc esse casum, sed ablativum, cum dico 'fortior Achilles Hectore'. in quo omnes artium scriptores consentiunt et sex esse casus confitentur, non septem. uno enim, non duobus, Latini casibus superant Graecos. supervacuum faciunt igitur, qui septimum | addunt, qui nulla differentia

80 vocis in ullo nomine distet a sexto. sciendum tamen, quod hic casus [id est ablativus] est quando pro genetivo, est quando pro dativo accipitur Graeco: pro genetivo, quando praepositionibus vel adverbiis ablativi casus subiungitur, ut 'ex illo', 'de illo', 'ab illo', 'pro illo', 'coram illo', 'cum illo', et quando comparatur, 'fortior illo', et quando nominis et participii ablativus verbo et nominativo alterius nominis cum transitione personarum adiungitur, ut 'sole ascendente dies fit' et 'Traiano bellante victi sunt Parthi'. hac autem utimur constructione, quando consequentiam aliquam rerum, quae verbo demonstrantur, ad eas res, quae participio significantur, ostendere volumus. quid est enim 'Traiano bellante victi sunt Parthi' nisi quod secuta est victoria Traianum bellantem? et 'sole ascendente fac-

lateres si ueteres ruunt Ain (am *Dec.*) tu male lateres ueteres uere *Pall.* ueteris *K* 1 antu *RADH* ainitu *L* aintus *K* Namtu *B* ain tu mala *Camerarius* 2 cepe *RA* coepe *DG* DE ABLATIVO. *D* De septimo casu *L* ptmitendum *G* 3 quondo *R* 4 irrationabile] *L* inrationabile *rell.* 5 detracta] *R* subtracta *rell.* 6 adiungi *LK* est] est casus *R* casus est *AHGLKb* eas] *h* eas praepositiones *RBGLK* 7 dub[e]itat *Hh* 8 Latinos iungi solent] *k* iungi solent Latinos *K* iungni *L* soleant *A* adiun[e]tae *Rr* 9 huius *K* 11 praeposit[ione] *Rr* tamen *add. h* tunc septimum *A* 12 sed [scilicet] *Hh* ut cum *b* achiles *L* achilis *GK* haectore *RHb* 13 omnes *Hh* 14 superant casibus *A* 15 igitur faciunt *GLK* diferentia *K* 16 in nullo *BA* distet *ex* distat *corr. in B* distat *ADHGLK* 17 accipitur *om. R* 18 ****** progenitivo quando (quando) *B* aduerbis *Gg* 19 subiunguitur *L* ab illo *om. K post* ex illo *in mg. add. k* pro illo *om. A* 20 comparantur *RrL* 22 adiunguitur *L* sole* *H* troiano *GL et in* traiano *corr. K* 23 Parthi nisi quod secuta est uictoria. *G* parthi et memet legente potior. Hac *B* construccione *Rr* 24 demonstratur *AD* demonstrantur *Hh* demonstra[n]tur *K* 25 enim est *G* troiano *G* 26 uictoria secuta est *D* troianum *L*

tus est dies' nisi quod ascensionem solis secutus est dies? inveniuntur tamen etiam nomina loco participiorum in huiuscemodi elocutione posita, ut Virgilius in VII:

non vobis rege Latino
Divitis uber agri Troiaeve opulentia deerit,

'rege Latino' pro 'regnante Latino', quamvis in huiuscemodi quoque constructionibus subauditur participium substantivum. Graeci autem in huiusce- 81
modi constructione solent pro genetivo participii etiam infinitum verbum ponere, ut 'ἐν τῷ βασιλεύειν Τραϊανόν' ἀντὶ τοῦ 'βασιλεύοντος Τραϊανοῦ'. etiam tunc pro genetivo ponitur Graeco, quando per partici||pium 'habens' et accusativum interpretamur eum, ut 'pulchra forma mulier', id est 'pulchram formam habens', 'magna altitudine domus', id est 'magnam altitudinem habens'; pro dativo quoque, quando cum 'in' vel 'sub' praepositionibus iungitur, ut 'in illo', || 'sub illo', et quando ipsum ablativum interpretamur per accusativum et praepositionem 'per', ut 'vinco te manu', id est 'per manum', 'video te lumine', id est 'per lumen'. || |

1 nisi] *om. H* nissi *G* 2 eloquutione *L* locutione *D* 3 *Vergilius Aen.* VII 261 *sq.* 4 *post* Latino: diuitis — rege Latino *om. D* 5 opulentia] *r* oppulentia *G* opipulentia *R* opulenti aderit *H* opulentia derit *h* derit (e) *Rr* (uel deerit) desit *Kk cf. lib.* V § 14 6 queque *Rr* 8 construccione *Rr* infinitiuum *AH* 9 ut *om. GL* ut — Τραϊανοῦ] *om. H add. h* EN TE BACYAEYEEIN *Rr* EN TO BACIΛeie. In traiano. NANTI *A* eN TO BACIΛEYE. in tiano NANTI *h* eN Tω BACIΛeIce. in troiano. NANTI *B* EN Tω BACIΛEYE In traiano NANTI (ENANTI *d*) *D* EN O BACIΛEYE in traiano. NANTI *G* ΗΤΟ BACIΛEYE in traiano. NANTI. *K* EN TO BACIΛEYEIN TPωIANOY ** EN TO BACIΛEYONTOC TPωIANOY *L partim in litura mut. ab l* BACIΛePONTOC *h* BACIΛeYONΘωC BACIΛEYONΘOC ΘPAIANOY *Rr* BACIΛIONTOC TPANOY *B* TPATANOY *GK* 10 ponitur ablatiuus graeco *Rr* greco ponitur *D* 11 et in accusatiuum *B* pulcra *K* pulcram *K* 12 formam habens *ex* habens formam *mut. K* habens *spscr. in L* 13 datiuo grece quoque ponitur *Rr* datiuo quoque graeco (greco *D*) ponitur *DG* quoque ablatiuus ponitur quando *B* quoque (greco) quando *Hh* 14 iungitur *L* interpretamus (r) *Rr* 15 et per praepositionem per *AHGLr* per ut] *g* *** ut *G*

Explicit li[ber V. prisciani] grammatici de generibus de numero de figuris de casu (*quae uncis quadratis inclusi macula hausta sunt.* Incip lib vi feliciter *add. in marg. r*) *sequitur deinde ἀποσπασμάτιον infra positum:* Hoc penum — *τὸν δυϊκὸν ἀριθμόν.* Artis prisciani caesariensis uiri eloquentissimi grammatici incipit liber vii de nominatiuo ex genetiuo casu. (PROOEMIVM LIBRI SEQVENTIS *ad initium epistulae in mg. add. r*) *R* EXPL. LIBER. V. PRISCIANI GRAMMATICI. DE GENERIB; DE NVMERIS. DE FIGVRA. DE CASV. INCIPIT. LIBER VI. FELICITER. Hoc paenum — *ἀριθμόν.* INCIPIT LIB. VI. FELICITER. SCRIPSI EGO THEODORVM DIONISII. V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTORVM QVESTORIS SPALENSIS [*immo:* SPAL.] VRBE ROMA CONSTANTINOPOLIOLIBRIO. VCC. CONS. *B* Hoc penum — quaero a te *Graecis in f. omissis sine subscr. add. H* INCIPIT LIB VI. *h* EXPLICVIT lib. v. psciā grāmā de generibus de numeris de figuris de casu | INCIP .VI. de nōatiuo et genitiuo. *G* EXPLICUIT lib v ΠPECKYĀ ΓPAM ΔH ΓENĒ ΔH num de figura de casu INCI VI artis psci Caesariensis uiri eloquen-

tissimi grammatici de nominatiuo et geñ. *L* finit. | Hoc penum — τὸν δυϊκὸν ἀριθμόν. finit. | expl. lib. u. psciani grā. de generibus de numeris de figuris de casu *K* sextus de nominatiuo casu per singulas extremitates omnium nominum tam in uocales quam in consonantes disinentium per ordinem de genetiuorum tam ultimis quam penultimis syllabis *k* Artis prisciani grammatici caesariensis uiri eloquentissimi liber quintus id est quartus de nomine EXPLICIT ARTIS PRISCIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS VIRI ELOQVENTISSIMI LIBER SEXTVS ID EST QVINTVS DE NOMINE FELICITER INCIPIT SCRIPSI EGO THRVM (*sic*) DIONISII VIRI DISERTISSIMI MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTOR VIRI MAGNI QVESTORIS SACRI PALATII IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLI. V. C. OS *D subscr. om. A* (*cf. ad calcem epistulae lib. sq. initio r*)

[Hoc penum peni, hoc penus penoris, hic penus penus, haec penus penus, hoc penu penu; hoc specus specoris, hic specus specus, haec specus specus, hoc specu specu; algor algoris, hic algus huius algus. Plautus in vidularia (*v. lib.* VI § 46):

Inopiam, luctum, maerorem, paupertatem, algum, famem.

idem in rudente (II 7, 24 *v.* 582, *v. lib.* VI § 46):

Tu vel suda vel peri algu vel †etiam aegrota vel vale.

Optimates sunt qui defendunt senatores, populares qui defendunt populum. ex asse heredem fecit id est ex duodecim unciis.

A mobilibus fixa derivata fiunt: clarus claritas, magnus magnitudo, latus latitudo, altus alta altum altitudo, pius pietas. item a fixis mobilia derivata: Iuno Iunonius Iunonia Iunonium, aequor aequoreus aequorea aequoreum, marmor marmoreus marmorea marmoreum, sanguis sanguineus sanguinea sanguineum, clarus clari claritas, ambiguus ambigui ambiguitas.

Oe et ae diphthongi longae sunt. inde Virgilius (*Aen.* III 211):

Insulae Ionio in magno

dixit. oe autem diphthongus apud Graecos etiam in principio dictionis pro brevi accipitur:

Οἶστρος τοιάσδε παρθένους λοχεύεται. (*Aesch. Niob. fragm. v. lib.* I § 52)

aliter enim iambus stare non potest.

R et s litteras Graeci vim paene litterarum vocalium habere affirmant. unde r quoque aspiratur sicut aliae vocales apud Graecos: rhetor, Rhodanus, Byrrhia, Pyrrhus. et s similiter vim vocalis habere dicunt. et hoc ex Latina lingua maxime intellegere possumus, cum s littera in metro et amittitur et synaloepham facit, ut:

Ponite spes sibi quisque, (*Verg. Aen.* XI 309)

Aut ovium fetus aut urentes culta capellas, (*Verg. georg.* II 196)

et aspirationis loco fungitur. pro ἕξ enim, ἑπτά, ἥμισυ, ἕκτον, sex, septem, semis, sextum dicimus.

RBHK hanc praebent varietatem lectionis: paenum (*et sic fere ubivis h. l.*) *B* poeni *et sic in sqq.* oe *pro* e *H* hoc specus specoris *om. R add. r* algor] algus *K* hic algus huius algus *add. r* lucrum *BK* merorem *RHK* moerorem *B* vale] ualde *K* id est] *r* idem *R* a* (b) *R* diriuata *K* diriuatiua *R* latudo *K* alta altum *om. H del. r* diriuata *R* deriuatiua *B* diriuatiua *K* marmor] *k* mamor *HK* sanguinea sanguineum *add. r* clarus *om. R* clari *om. H* dipthongi *RB* dyptongi *H* diptongia long *K* longae] *r* longi *B* a long* *R* * longi (a) *H* uergt *H* insulae] *r* insule *R* insule *H* insolae *K* Ionio] *r* iunio *R* dipthongus *RB* diptong *K* dyptongus *H* Graecos] *r* grecos *RH* breui *in litura b* ICTPOC *K* ICTPOC *Rr* ΠCPOC *B* TOBACAE *Rr* τοιαύτας *lib.* I *l. l.* ΛΟΧΕΥΕΤΤΑΙ *R* ΛΟΧΕΥΕΤΥΑΙ *r* ΛΟΧΕΥΕΤΑΙ *K Graeca lac. rel. om. H* R et s *r* S et *r RK* penae *R* adfirmant *BH* no|uocales *R* grecos *RH* rhethor *K* byrria pyrrhus *Rr* byrrhi.a byrrhus *H* birrhia. pirrhus *K* intelligere *K* et *om. K* amittitur *R* synalipham *RB* sinalipham *HK* ponit *R* foetus *BH* turentes *Rr* culta ***** capellas *H* capelras *Rr* ἕξ — moderor tibi *spatio rel. om. H* ⊢ξa *K* eξ *B* HΠTA HMICY EKTON *R* ⊢ΠΘΑ ⊢ΜΥC ⊢ΚΤΟΝ *r* ⊢ΕΓΠΤΑ . ⊢ΕΜΙC . ⊢ΥCKTON *B*

Gerro, *οὐδαμινός, ἀπὸ τοῦ γέρων.*
Βρύειν Μένανδρος τὸ μεθύειν ἐν τῇ ἀσπίδι, unde Romani ebrius dicunt.
Καὶ οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἀπρόσωπα ῥήματα, χρὴ μέ, δεῖ μέ, πρέπει μέ.
Moderor tibi Sallustius in Catilinario (51, 25): tempus, fortuna, cuius libido gentibus moderatur. moderor te Lucanus (*Phars.* X 199):

Sideribus quaecumque fugam moderantur Olympi.

Quaero te. quaero a te.
Διὰ τοῦτο οὐ λέγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πρὸ β' Καλανδῶν ἢ πρὸ β' Εἰδῶν, ὡς μὴ ἔχοντες τὸν δυϊκὸν ἀριθμόν.]

Gerro, *οὐδαμινός, ἀπὸ τοῦ γέρων.*] *scripsi ex emendatione A. Nauckii* Gerro auctor ΟΥΔΑΜΕΝΟϹ ΑΠΟ ΤΟΥ ΤΕΡѠΝ *R* Gerroy ΔΑΜΕΝΟϹ ΑΠΟ ΤΟΥ ϹΕΡΟΝ *K* ΟΥΔΑΜΕΝΟϹ *B* ΓΕΡѠΝ *B* ΜΕΘΕ.ΙΝ *R* ΜΕΘΕΙΝ *BK* τh *K* ΑϹΤΠ**di ΠΙΔΙ *Rr* ΑϹΠΙΔΔΙ *B* unde — dicunt *om. RHK addendum est voc. βρύειν rell. huius comoediae apud Meinekium com. Gr. vol.* IV *p.* 91 *sq. fragmentis* h ebrius *Rr; ad* h: pro digamma *add. r* ΕΛΛΗΝΕϹ *Rr* ΕΛΛΗΝΕϹ *K* ΕΧΟΥϹΙΗΝ ΡΟϹѠΠΑΡΕΜΑΤΑ ΧΡΕΜΕ *K* ΑΠΡΟѠΑ *Rr* ΑΠΡΟϹΟΠΑ ΡΕΜΑΤΑΙ *B* ΧΡΗΜΗ *R* ΠΡΗΙ ΠΗ *Rr* ΠΡΕΠΕΗ *B* ΠΡΕΝΕΙ *K* salustius *BHK* catillinario *B* sideribusque cum quod *K* quaecumque] *cf. lib.* XVIII § 143 Olympi] *r* olyp pi *R* olimphi *HK* olymphi *B* *in* quaero a te *desinit H* ΔΥΑΤΟΥΤΟ*(Υ) *Rr* ΟΥΑΕ ΥΟΥϹΕΙΝΟΙ ΡΟΜΑΙΟ ΠΟ ΠΡΟ b ΚΑΛΑΝΔѠΝ hi Τ ΒΕΙΔѠΝ ѠϹΜΗ *K* ΟΥΛΕΤΕΥϹΕΙΝ ΟΙ ΡѠΜΑΙΟ ΤΟ ΠΡΟ Β ΚΑΛΑΝΔѠΝ Η ΠѠΜΑ hΕΧΟΝΤΟϹ ΤΟΝ ΔΥΚΟΝ ΑΡΙΘΜΟΝ. Δ ΝΟΜ ΠΡΟ Β ΕΙΔѠ.ΝѠϹΜΗ ΕΧΟΝΤΕϹ ΤΟΝ ΔΥΚΟΝ ΑΡΤΕΜΟΝ. *Rr* ΛΕΓΟΙϹΕΥΝΟΥ ΡΟΜΑΙΟΙ *B* ΚΑΛΑΝΔΟΝ *B* ΔΥΚΟΝ *B*

LIBER SEXTVS.

DE NOMINATIVO ET GENETIVO CASV.

Breviter regulas tibi me iussisti, Iuliane consul ac patricie, nominum colligere, quibus Latina utitur eloquentia. quod suscepi non tam rei facilitate vel ingenii confidentia, quam ne quid tibi, cui omnia debeo, prorsus negarem et quoniam ornamentum te esse Latinorum non minus quam Graecorum studiis gaudebam. igitur excusatio mihi sit audacis incepti difficillima recusatio tuae iussionis.

Nunc de nominativo et genetivo singulari, quibus inventis alii casus tam singularis quam pluralis numeri facile dinoscuntur, pleraque quidem a doctissimis viris, paucula tamen et a me pro ingenii mediocritate inventa exponam. et haec modo compendii causa, postea vero deo vitam praebente de accusativo et ablativo singulari et genetivo plurali tertiae declinationis, cum de | obliquis tractavero casibus, multo labore inventa et diverso auctoritatis usu approbata subiungam. de verbi quoque praeterito perfecto, cum de eius temporibus disseram, explanabo, in quibus vos dubitare dicitis: nec mirum, cum etiam ipsi probatissimi artium scriptores non omnino certis haec regulis disseruisse noscuntur.

---

2 Breviter — disseruisse noscuntur.] *om. A in mg. inf. add. a* iusisti [s] *Gg* iusisti *L* patriciae *Rr* patrici*(e?) *Bb* 4 facilitate] *in litura bh* facultate *ni f. BH* quit [d] *Rr* prursus *K* 5 ²Latinorum non minus quam ¹Graecorum (*in mg.* aliter Graecorum non minus quam Latinorum) *K* 6 studiis ***** gaudebam *L* gaudebam] *bh* gaudebamus *BHGr* excussatio *L* mi sit hi sit *H* 7 recussatio *L* iusionis [s] *Gg* iusionis *L* 9 denoscuntur *K* quidem] quedam *a* 10 a dhoctissimis *R* pauca *GL* 11 exponamus *G* exponam**(us) *HL* exponamus *K* 12 plurali [et accus.] tertiae *Kk* 14 autoritatis *a* asu [u] *r* ussu *G* ussu *L* subgungam *G* subiunguam [uel u] *L* 15 nos *Kk* 16 dicitis dubitare *GL* 17 omni** [no] *L* certis heregulis *a* diseruisse *L* *post* noscuntur: LIB̄ INCHOAT *Rr* INCIP̄ LIB̄ VI *et in mg.* Scripsi ego theodorus dionisii [filius] v̇ ḋ memorialis sacri scrinii epistorum et adiutor v̇ ṁ questoris s. PAL. urbe roma constantinopoli olibrio v̇. c̈c. *r* REGVLE NOMINVM PRISCIANI GRAMMATICI. INCIPIT LIBER VI. DE NOMINATIVO ET GENITIVO CASVS. *B* REGVLAE NOMINVM PRISCIANI GRAMMATICI INCIPIVNT DE NOMINATIVO ET GENITIVO *D* incip' de nt̃o et gt̃o *L*

Quoniam in superioribus libris de literis et syllabis et accidentibus nomini et de omni derivativorum specie nominum quantum potui diligenter exposui, nunc de regulis in hoc quidem libro nominativi et genetivi, in sequenti vero ceterorum casuum tractare incipiam, nec me pigeat, dum vivo, et haec et quaecumque scripsero vel mea diligentia vel amicorum monitu vel invidorum vituperatione, si iusta fuerit, emendare. solacio enim mihi ipse esse possum, qui veterum scriptorum artis grammaticae vitia corrigere, quamvis audacissime, sed maximis auctoribus **Herodiano** et **Apollonio** confisus ingredior, si quid in meis quoque humani erroris acciderit scriptis, quod sit emendandum. || I 1

Quattuordecim sunt literae terminales nominum, quibus Latinus utitur sermo: vocales omnes, semivocales similiter omnes absque z et f, quam magis mutam esse, cum de litera tractabamus (in primo libro) ostendimus, praeterea mutae tres c t d, ut 'sophista', 'mare', 'gummi', 'Cicero', 'cornu', 'sol', 'templum', 'numen', 'Caesar', 'virtus', 'pax', 'lac', 'aliud', 'Bogud', 'caput'. | in Graecis autem invenitur etiam y, ut 'Dory', nomen oppidi Pontici, et 'Aepy'. **Statius in quarto Thebaidos:** 2

et summis ingestum montibus Aepy.

In a desinentia nomina sive Latina seu Graeca, masculina vel feminina vel communia, addita e faciunt genetivum in 'ae' diphthongum, ut 'hic scriba huius scribae', 'haec Musa huius Musae', 'hic' et 'haec auriga huius aurigae'. inveniuntur tamen quaedam ex communibus etiam neutro generi adiuncta, sed figurate per *ἀλλοιότητα*, ut 'advena', 'mancipium'. **Valerius** autem **Maximus** in **II memorabilium** ponit **alienigena**

1 Q *appinxit*, uoniam — libris *pingendu reliquit A* accedentibus nominis *K* nominis accidentibus *GL* 2 nomini] *om. AG* deriuatiuatiuorum *K* speciae *Rr* diligente[r] *Rr* deligenter *G* 4 sequente *AH* uero *supscr. L* caeterorum *r* me *add. g* 5 deligentia *G* 6 invidorum vituperatione] *b* inuidiorum uituperationē *B* solacio] *rg* solatio *RAG* 7 enim *add. g* grammaticae] *r* gramaticae *R* 8 haerodiano *R* 9 appollonio *RDGL* appollonio *K* confissus *g* ingreditor *Rr* quit[d] *Rr* 10 accederit *LKg* 11 REGVLAE NOMINVM PRISCIANI GRAMMATICI *R* DE NOMINATIVO ET GENETIVO *in mg. add. r* incipit de nominatiuo et genitiuo *G* DE OMNIBVS TERMINALIBVS LITTERIS NOMINVM. *DL* Quattuordecem *L* Quatuordecem *K* 12 similiter omnes] *in litura et ad mg. g* omnes similiter *A* absce *K* 13 ostendamus *K* 14 cummi *B* 15 numen] nomen *A* lax *Rr* bugud *GK* bagud *k* 16 caput] *r* capud *RK* autem *om. K* Y. UT AOPY *R* doroy[uel r] *L* 17 epy *AG* aepy *g* aery *L* Satius *L* *Stat. Theb.* IIII 180 IIII *D* III *A* thebiados *R* tebaidos *AHL* 18 epy *A* aepy *Gg* ery[uel r] *L* 19 DE NOMINIBVS IN A IN PRIMA DECLINATIONE. *DL* siuellatina *Rr* 20 in .e. *Rr* h*c scriba *b* hęc scriba *B* 23 ΑΛΛΟΕΤΕΚΑ *G* ΑΛΛΤΗΤΑ *L* alloeoteta *RDHK* alloeotheta *A* alleoteta *B* alloteta *h* 24 *Val. Max.* II 1, 10 ponit cum sit alienigena ****** (cū duorū *in lit. b*) generum et tamen ille adiungit ad neutrū per transfigurationem. Alienigena *B* ali*enigena *R*

studia, quod prima declinatio non habet: nullum enim neutrum nec primae nec quintae declinationis potest inveniri, nec idem esse singularis nominativus neutri generis in a desinens et nominativus pluralis. sed antiquissimi 'hic alienigenus' et 'haec alienigena' et 'hoc alienigenum' dicebant, ex quo potest hoc esse plurale. nec non cetera similiter a genere composita proferebant, 'caprigenus', 'terrigenus', 'taurigenus', idque usus confirmat. Pacuvius in Paulo:

Qua vix caprigeno generi gradilis gressio est.

Cicero in prognosticis:

Caprigeni pecoris custos de gurgite vasto.

Virgilius in III:

Caprigenumque pecus nullo custode per herbam.

hoc tamen potest etiam per syncopam accipi pro 'caprigenarum', sicut idem in VIII:

Optime Graiugenum, cui me Fortuna precari,

pro 'Graiugenarum'. Accius in Ioe:

Ex taurigeno semine ortam fuisse an humano.

illud etiam observandum, quod octo sunt nomina in a || desi|nentia feminina, quorum masculina in 'ius' plerumque terminant genetivum et in i dativum more quorundam pronominum. itaque feminina quoque nec non etiam neutra eosdem habent genetivos et dativos, unde quidam decepti inter pronomina posuerunt ea. sunt autem haec: 'unus una unum unius uni', 'ullus ulla ullum ullius ulli', 'nullus nulla nullum nullius nulli', 'solus sola solum solius soli', 'totus tota totum totius toti', 'alius alia aliud alius alii',

1 prima ****** *B* 2 quintae] secundae *A* 4 aligenigenus *A* alenigenus *L* aligenigena *A* alenigena *L* aligenigenum *A* alenigenum *L* 5 potest hoc esse *Rr* caetera *r* 6 capri***genus *L* 7 pacubius *BADGLK* paccubius *H* *Pacuv. Paul. fr.* 2 *p.* 137 *Both. fr.* IIII *p.* 74 *sq. Neuk. fr.* IV *p.* 236 *Ribb., quocum secutus sum egregiam Hermanni* (*opusc.* V 264) *emendationem.* quamuis caprigeno pecori grandior gressiost *libri Macrob. Sat.* VI 5, 14, *ubi cf. Ianum,* quae via | Caprigeno generi gradibilisque gressio est *Neukirchius.* Qua via vix caprigeno gradibilis generi gressio est *coni. Fleckeisenus* in Paco (*s.* in Pacv?) *A* 8 Qua] Quia *RBDHG* que *h* vix] uia *H rell.* tua *h* genere *A* gradibilis *libri* gresio *RL* 9 *Cicero prognost. fr.* 6: IIII 2 *p.* 556 *Or.* 10 peccoris *D* pe*oris *H* 11 *Verg. Aen.* III 221 III] *r* IIII *RBH* III aeneidos *D* III. aenidos *G* III eneidos *L* 12 herbam *ex* herbas *corr. L* herbas *Med. Pal.* (*deficit Rom.*) *cf. lib.* VII § 9 14 *Verg. Aen.* VIII 127 15 Optime — pro Graiugenarum *add. r* optimae *G* optume *K Med. cf. lib.* VII § 9 furtuna *HGL* praecari *H* precari *b* 16 Actius *H* *Att. in Ioe fr.* 2 *p.* 211 *cf. p.* 220 *Both. Minois sive Minotauri fragm. unic. p.* 166 *cf. p.* 302 *sq. Ribb.* in .I. oe *D* Minoe *Dresd. Krehlii* in Minotauro: Taurigeno semine ortum fuisse an humano? *Macr. Sat.* VI 5, 14 17 hortam *D* ortam ****** fuisse *H* an humano] *R Macrobius* eam an humano *L* an humano eam *r rell.* an humano eluam? *Bothius* 18 DE OCTO NOMINIBVS IN DECLINATIONE PRONOMINVM. *D* De VIII nominibus pronominum. *L* Illud quoque etiam *L* octo] *Kr* uel VII *k* hocto *R* 19 in us *A* in usu plerumque terminant genetiuum in ius *L* et in i *in lit. b* 20 quorundam] *r* quorumdam *RB* quordam *G* necnon et neutra *AG* necnon neutra *K* 22 ea posuerunt *K* 23 nuli *Rr*

'uter utra utrum utrius utri', 'alter altera alterum alterius alteri'. similiter 4
ab eis composita: 'uterque utraque utrumque utriusque utrique', 'alteruter alterutra' vel 'altera utra alterutrum' vel 'alterum utrum alterutrius' vel 'alterius utrius alterutri' vel 'alteri utri' - utraque enim declinatio in usu veterum est -, 'neuter neutra neutrum neutrius neutri'. sed in hoc nomine ex contrario aliis, quae simili forma declinantur, frequentior est usus genetivi in i et dativi in o terminantis in masculino et neutro, in feminino vero in 'ae' diphthongum: 'hic neuter' et 'hoc neutrum huius neutri huic neutro haec neutra huius' et 'huic neutrae'. et sciendum, quod, quotiens superiora masculina in i desinunt in genetivo et in o in dativo - hoc enim quoque rarior habet usus et vetustior -, necessario feminina in 'ae' diphthongum supra dictos terminant casus. itaque non solum 5
'una unius uni', sed | etiam 'huius' et 'huic unae', et similiter 'ullae', 'nullae', 'solae', 'totae', 'aliae', 'alterae' in usu antiquiore invenimus. Cicero pro M. Tullio: hoc iudicium sic expectatur, ut non unae rei statui, sed omnibus constitui putetur. idem ad Herennium VI: non res tota totae rei necesse est similis sit. Terentius in heautontimorumeno:

haec ipsa in itinere alterae
Dum narrat, forte audivi.

idem in eunucho:

Numquam edepol quicquam iam diu, quod magis vellem evenire,

2 composita. ut ius terminant genitiuum et datiuum in .i. uterque *B* 3 uel altera utra *add. g* 5 hoc (hac *h*) nomine neutrum *RH* hoc neut̄ neutr̄ nomine *G* hoc neutro nomine *ADK* hoc neuter nomine *Lk* 6 ex econtrario *L* aliisq; supradictis simili *B* usus (in superscr.) est *GL* 7 i *Dd* datiui *ex* datiuo *corr. R* 8 femino *D* hic] hi•c(n) *B* 10 quod] *r* quot *R* desinant *A* disinant *LG* desinentia *B* in o in dativo] *g* in datiuo in o *GL* in o datiuo *RADHK* 11 quoque *supscr. in L* usus] u'si (l superscr.) *A* 14 nulae *Rr* antiquore *R* 15 *Ciceronis pro M. Tullio or.* § 36 *hoc fragm. inseruerunt editores cf. Kelleri semestr.* I *p.* 679 *sq. n.* 144 m. (marco superscr.) *L* iudicio (v̄ superscr.) *D* si (c superscr.) *Rr* exspectatur *G* expect••atur (ba?) *L* expectabatur *K* 16 unae rei (datur superscr.) *Rr* rei *om. L* *rhet. ad Herenn.* IIII 48, 61 herrennium *L* 17 VI *om. A* non enim res *rhet. ad Her.* tota totae *ex* totae tota *corr. K* tote tota (a, e superscr.) *Rr* necesse (est superscr.) sit similis *L* necesse • sit similis (~ *ni f.*) *G* est ut similis *BH* sit similis *K* 18 *Ter. heautont.* II 3, 30 *sq.* heautontimorumenon *BH* eautontimorumenon *RD* euatontimor non *G* eutontimor̄ N̄ *L* eautontumorunemo *A* . eautoñ N haec *K* 19 haec] hoc *Bemb. Bas.* ex *duo codd. Ter. Bentleiani* itenere *GL* itinire *K* 20 audiendi uel audientem (ui superscr.) *Hh* audientem *B* audienti. In eunucho *R* 21 idem] unde *GLK* *Ter. eun.* V 6, 1 *sqq.* iunacho *GK* 22 iandiu *GK* uelle me uenire *GLK*

†Mihi evenit, quam quod modo senex intro ad nos
venit errans.
Mihi solae ridiculo fuit, quae quid timeret †sciebam.

Caelius: nullae nationi tot, tantas, tam continuas victorias tam brevi spatio ‖ datas arbitror quam vobis.

6 Eiusdem [id est primae] declinationis femininorum genetivum etiam in 'as' more Graeco solebant antiquissimi terminare, unde adhuc 'paterfamilias' et 'materfamilias' solemus dicere et frequens hoc habet usus. Livius in Odyssia:

Atque escas habemus mentionem,

'escas' pro 'escae'. ibidem:

Nam diva Monetas filia docuit,

'Monetas' pro 'Monetae'. in eodem:

Mercurius cumque eo filius Latonas

pro 'Latonae'. Naevius in carmine belli Punici I:

Inerant signa expressa, quo modo Titani,
Bicorpores Gigantes magnique Atlantes,

1 Mihi pro Mi *etiam Bemb. Bas.* euenit quicquam quod *B* quam quod] *r* quod quam *R* senex] *b* sex *B* 2 uenit *Kk* erans *Rr* erans *L* 3 ridiculum *Bas.* fuitq. quid *GLK* fuit quiq, quid *A* sciebam *pro* scibam *etiam Bemb. Bas.* 4 Caelius] *cod. Vat.* 1480 *s.* X *m. pr.* Caecilius *Vat. m. alt. RBDHK* Cecilius *A* Cicilius *GL. inter Coelii Antipatri fragm. h. l. merito collocant Cortius fragm. hist. p.* 40, *Krausius p.* 194, *qui tamen potius cum Ruhnkenio ad Vell.* II 68, 1 *ex M. Coelii Rufi ad Quirites oratione sumptum censet, Rothius, et ipse dubitans, p.* 317 *fr.* 29, *cf. etiam Nautam de L. Coelio p.* 14 *sq. Groenium v. Prinsterer de eod. p.* 76 *Vlricium Charakteristik d. ant. Historiographie p.* 115 *n.* 6: *M. Coelii Rufi ex or. inc. fragmentis l. assignat Ellendtius prolegg. in Cic. Brut. p.* 129 *ed. alt. eiusque reliquiis inseruit Meyerus l. l. p.* 469, *quamquam* Laelio *potius legendum putavit* nationi *ex* natione *corr. B* 5 arbitros *K* 6 DE GENITIVO MORE VETERVM *DL* feminor̄ *BG* genitiuum ******** etiam *K* more graeco solebant antiquissimi in as *A* 8 et *om. K* materfamilias pro familiae *r rell.* mater pro familiae familias *R, quod vocc.* pro familiae *interpretamento originem debere ostendit* Libius *DHGK* lybius *L* 9 odissia *BHK* odyssa *R* odisia *GL* 10 atque escas | Habemus mentionem *God. Hermannus elem. doctr. metr. p.* 621, *qui coll. Hom. Od.* IIII 213 *coni.* habeamus *adversante Düntzero de versu sat. p.* 45, *qui l. Od.* X 177, *unde f.* habebimus *scribendum est* aescas *RG* mentionem habemus *L* 11 aescas pro aescae *RG* ibidem] In eodem *GL* 12 diuina *GLK* diua *k* diuam *vel* diuae *Merula ad Enn. p.* CCCCXLVIII filia *Scaliger ad Paulum s. v. corniscarum* (*Fest. p.* 393 *ed. Lind.*) *assentiente Hermanno l. l. p.* 624 *coll. Od.* VIII 480 *sq.* filiam *libri* 13 Monetas *om. D* in eodem] *cf. Hermannum l. l. p.* 623 *sq. vel potius epit. d. m. p.* 223 *sq. ed. alt. coll. Od.* VIII 322 *sq.* 14 latinas pro latonas *A* 15 Nenius *ADHGLKr* Nouius *R* *Naev. b. P.* I 13 *p.* 45 *Kl.* I, XVIII *p.* 12 *Vahl. cf. G. Hermannum l. l. p.* 630 *Od. Müllerum ad Fest. p.* 397 *Corssenium origg. p.* 198 *sq.* 201 *v. infra* § 26 I] *om. R* I *add. r* prim* *G* primo *g* 16 exp̄sa *GL* expressa *b* tritani *Rr* tytanii *D* titani *L* 17 bicorpores] *r* bicorpore *RBAHGLK* magni*que *L* que *del. Hermannus* Atlantes] *g* athlantes *BADHGL* adquelantes *R*

Rhuncus ac Purpureus, filii Terras

pro 'Terrae'. in eodem:

Ei venit in mentem hominum fortunas

pro 'fortunae'. Ennius in XVII annali:

dux ipse | vias

pro 'viae'. Cicero in IIII Verrinarum: liberos, matres familias, bona fortunasque omnes. dicitur tamen et 'pater familiae' et 'patres familiae' et 'familiarum' et 'familiis'. Marcus Brutus de officiis: itaque patres familiae domini sumus. Sallustius in Catilinario: sed filii familiarum, quorum e nobilitate maxima pars erat, parentes interficerent. Cicero in frumentaria: itaque ex his scribis, qui digni sunt illo ordine, patribus familiis, viris bonis atque honestis, percontamini.

Neutra eiusdem terminationis Graeca sunt et addita 'tis' faciunt gene- II 7
tivum, ut 'hoc peripetasma huius peripetasmatis', 'hoc poema huius poematis'. haec tamen antiquissimi secundum primam declinationem saepe protulerunt et generis feminini, ut Plautus in Amphitrione 'cum servili schema' pro 'schemate':

Nunc ne hunc ornatum vos meum admiremini,
Quod ego huc processi sic cum servili schema.

1 rhumcus *R* rumchus *BH* rhu[m]*cus *L* Runcus *Vahlenius* Rhuncus atque Purpureus *Bentleius ad Hor. c.* II 19, 23 Purpureus atque Runcus *Fleckeisenus* ac] *Müllerus* atque *libri, om. Hermannus* Purpureus] *b* porpureus *GLK* purporeus *BH* pur pro fortunae *R* pureus — fortunas *in mg. add. r* fili *L* 2 *Naev. b. P.* I 7 *p.* 42 *Kl* I, IV *p.* 10 *Vahl.* 3 Ei *om. GL* Ei venit] *d* euenit *Lg* uenit *D* mente *BADGLK* hemonum *Klussmannus* furtunas *GL* 4 furtunae *GLK* Ennius in XVII ann.] VII 46 *E. S.* XVII, III *p.* 63. LXXVIII *Vahl.* annalium *A* 6 *Cic. in Verr.* II 2, 54, 136 III *A* lib[eros] *L* 7 bona* *B* bonas *b* furtunasque *GL* tamen *spscr. in K* 8 patres *in* patris *mut. B* *M. Brutus de officiis: περὶ καθήκοντος Sen. ep.* 95, 45 *cf. Drumannum hist. R.* IIII *p.* 38, *qui perperam laudat Charisium p.* 83 *P. a Fabricio interpolatum* de [o]fficiis *L* 9 patres familiae] *d* patrifamiliae *D* *Sall. Cat.* 43, 2 10 Catilinario] *rh* catillinario *RBDLK* catulinario *H* filii [patrum] familiarum *Hh* ex *Caroliruh. alter cum libris Sallustianis* 11 interfecerunt *h* *Cic. in Verr.* II 3, 79, 183 12 iis *Lambinus* scriptis[bi] *L* digno *R* 13 familiis] *sic etiam codd. Cic. praestantissimi fere omnes* familias *codd. Cic. rell.* familiae ** *H* percontamini] *g* percunctamini *AGd cum Cic. palimps. Vat.* 14 DE NOMINIBVS NEVT IN TERTIA DECLINATIONE. *D* De nominibus neutris in .a. in .III. declinatione. *L* terminationis] *k* terminis *K* 15 huius peripetasmatis] *g* .tis *GL* huius poematis] .tis *GL* 16 Haec neutra tamen *GLK* saec[v]undum *Rr* saepe protulerunt *om. A* 17 protulerant *Rr* *Plaut. Amphitr. prol. v.* 116 *sq.* amphithrione *G* amphytrione *D* 18 seruuli *B* schema] *g* schaema *r* scema *BDGLK* sc[h]ema *H* schemate] *g* [s]chemate *R* chae[s]mate *r* scemate *GLKd* 19 hunc ornatum] *prologi poeta* ornatum hunc *libri Prisc.* ammiremini *L* 20 huc ego *B* huc] *r* hunc *R* procesi *K* sic *om. A* scema *DGL* schaema *r*

Valerius in Phormione:

Quid hic cum tragicis versis et syrma facis?

pro 'syrmate'. Plautus in Persa:

†Theatrum lepida condecorat schema.

Caecilius in hypobolimaeo:

Filius in †me incedit satis hilara schema.

Pomponius in satura:

Cuiusvis leporis liber diademam dedit,

pro 'diadema'. Laberius in cancro:

nec Pythagoream dogmam doctus.

Plautus in milite glorioso:

Glaucumam ob oculos||obiciemus eumque ita
Faciemus, ut quod | viderit ne viderit.

1 ualirius *G et in* ualerius *corr. H, del. et* terentius *in mg. ascr. h* *Valerius in Phormione p.* 72 *Ribb.: idem locus l. infra* § 73, *ubi l. Laberianus praecedit: recte igitur, cum iam de Laberii nomine inferendo non possit cogitari (intulit tamen Barthius advers.* IIII 5). *Falsterus mem. obsc. p.* 117 *Valerium Valentinum poetam videtur intellegere, cuius mentionem servaverunt Val. Max.* VIII 1 *abs.* 8, *Fest. p.* 363 *M. et f. anon. Hauptii p.* 76, 8 (*p.* 33, 85 *ed. Otto*): Valentinus 'nullus mea carmina laudat'. *haec quidem verba leguntur in Symposii aenigm.* 19 *Wsdf.: at is dictum Valentini in usum suum convertere potuit. tamen probabilior Hauptii est sententia, qui post Valentini nomen et eius versum et nomen Symposii excidisse censet; ipsum vero Symposium Valentino substituendum esse vix cuiquam, opinor, persuadebit Guil. Paulus noster in docta de Symposii aenigmatis diss. part.* 1 *p.* 17 *sq., ubi ad Symposium haec pertinere scite observavit.* '*fortasse Valerius Aedituus, de quo Gell.* XIX 9, 10' *Ribbeckius l. l.; cum eiusdem denique Laberii mentione coniungitur Valerius quidam, Atellanarum, ut vid., vel mimorum scriptor apud Cic. epp. ad fam.* VII 11, *cf. Ribbeckium l. l. p.* 257 *sq.*

formione *RBAGLK* 2 ^h^ic *Rr* uersibus *K* sirma *ex* firma *corr. K* facis *add. g* 3 sirmate *ex* firmitate *corr. K* *Plaut. Pers.* IIII 2, 2 (*v.* 463) Tiara ornatum lepide condecorat tuum *libri Plautini, unde Prisciano in opem vocato* Tiara tuum lepida lepide decorat schema *Palmerius* Tiara ut lepidam lepide condecorat schemam *Acidalius* Tiarae ornatum lepida condecorat schema *Lipsius* Theatrum lepidum lepida condecorat schema *Guil. Canterus nov. lect.* 3, 18 Persa] *a* Persis *libri* 4 teatrum *r* teathrum *G* theathrum *LK* condecorat] *blk* cum decorat *BL* •decorat (⁊ *ni f.*) *K* schema] *g* scema *DGLK* 5 Caecilius — hilara schema] *h. l. om., post* pro diadema *inserunt GL* cecilius *RAD* cicilius *GLd* hypobolimaeo] *Rob. Stephanus, Meinekius Men. et Phil. rell. p.* 172 hippo *BADH* ^l^ppo *Rr* lupo *GL* eppo *K* *hypobol. fr.* 8 *p.* 138 *Both. p.* 29 *Spgl. fr.* II *p.* 40 *Ribb.* 6 in me in me *A* me] *libri* med *Bothius* incendit *H* satis] *libri* sat *Ribbeckius* hilaria (*non* hylaria) *Rr* hilari *BA* schaema *R* scema *DGLK* 7 Pomponius] *r* Pompinius *RH* *Pomponii satur. p.* 158 *Munk. fr.* I *p.* 211 *Ribb.* sat^y^ura *Rr* satira *b* 8 cuiusuis] cũ sui *A* lepolris *A* deiadimam *G* deademam *L* 9 deiadima *G* deadema *L* Laberius] *Heidelb.* (*et sic* π *Putschius*), Liberius *rell.* *Laber. cancr. p.* 209 *Both. p.* 239 *Ribb.* cranero *A* cancro nec] cancrone *GL* 10 phythagoream *Rr* pithagoream *DH* phitagoreã *AL* pithagoriam *K* 11 *Plaut. mil. glor.* II 1, 70 *sq.* (*v.* 148 *sq.*) 12 glaucunam *Rr* glaucomam *BGL* glauculos *A* glauc^om^uma *libri Plaut. opt.* ob] *r* ab *R* ab oculis abicimus *K* oculo^s^ *L* ocul•• *H* oculis *h* obi^i^ec^i^emus *Gg* abiciemus *H* 13 ne uideat *RBAD* non uiderit *libri Plautini, Prisc. Vat.*, non *in* ne *a m. alt. corr.*

quidam autem in 'um' etiam teste Celso huiuscemodi nominum protulerunt nominativos: 'hoc emblematum huius emblemati', 'hoc toreumatum huius toreumati' declinantes. unde frequens usus eorum dativos et ablativos plurales in 'is' terminat: 'his' et 'ab his schematis', 'emblematis', 'peripetasmatis', 'toreumatis', quibus frequenter casibus in Verrinis utitur Cicero. 8

Nam a et h et k nomina literarum indeclinabilia sunt, sicut aliarum quoque omnium literarum nec non numerorum a 'quattuor' usque ad 'centum', sed etiam 'mille': nam a 'centum' compositi numeri declinantur, ut 'ducenti ducentorum ducentis' et similes. et literarum quidem nomina neutri generis sunt, numeri vero, qui sunt indeclinabiles, omnis sunt generis, hoc est et masculini et feminini et neutri. 'Mulucha' flumen et 'Turia' et siqua similia inveniuntur, magis figurate masculina cum neutris iunguntur, ut si dicam 'Tiberis flumen' vel 'Hister flumen'. quod autem non sunt neutra 'Turia' et 'Mulucha' et similia, ostendit etiam natura ipsius sermonis Punici, in quo omnia nomina vel masculina sunt vel feminina. ergo 'Capsa' quoque et 'Thala' oppidum et 'Tirimida' similiter 9 figurate feminina | neutris sunt coniuncta. unde Sallustius in II historiarum: inter laeva moenium et dextrum flumen Turiam, quod Valentiam parvo intervallo praeterfluit, 'Turiam' dixit, qui accusativus masculini est, non neutri. plurima tamen non solum in Africa, sed in aliis etiam regionibus nomina fluviorum in a inveniuntur desinentia. Lucanus in II:

1 DE NOMINIBVS IN VM IN SECVNDA DECLINATIONE *DL* etiam *om. A* teste *add. h* huiusce[uel e]modi *Gg* 2 ut hoc *BDh* emblimatum *Gg* emblaematum *H* huius emblemati] .ti. *GL* 3 huius toreumati] .ti. *GL* ablatiuos plū *G* ablatiuos in is termina•t plurales (n) *L* 4 plurales] *h* plures *H* in his *Rr* terminant *AD* terminant plurales *G* scematis *BDGLK* schaematis *r* 5 peripatasmatis *K* toreumatis peripetasmatis *GL* torehumatis *R* cicero casibus in uerinis utitur *K* [uer]inis *G* 6 *Cicero in Verrinis: cf. lib.* VII § 82 7 DE NOMINIBVS LITTERARVM ET NVMERORVM *DL* a et h et k] *rh* a h k *A* A.&.KA. *B* a et k *HGLK* et ak *R* litterrarum *R* 9 sed] sic *HL* sicut *K* 10 similia *A* 11 generi *R* sunt indeclinabiles sunt omnis sunt *A* generis sunt *GL* 12 est et masculini] *hl* est masculini *DHGL* DE NOMINIBVS FLVMINVM *D* Mulucha] *h* mulucca *R* Mulu[h]ccha *BDH* Mulcha *GLK* 13 inueniuntur similia *A* inuenia[u]ntur *g* figurata *G* figurate *b* 14 tyberis *GL* 15 tyria *G* t•ria *L* Mulucha] *h* muluccha *BDH* mulcha *GLK* natura] *b* neutra *ni f. in ras. B* 16 in quo] *h* in qua *RBADHL* nomina *om. B* sunt *om. GL add. l* 17 tala *H* tāla *h* opidum *G* tirm•da *H* tirmada *h* Thirmida, Tirmida, Tirimida *etc. libri Sall. Iug.* 12, 3 18 figuratae *G* coniuncta sunt. *DGK* Vnde et *GL* *Sall. hist. fr.* II 24 *p.* 136 *Kr. cf. lib.* V § 6 19 m[oe]anium *Rr* dexterum *K* tyriam[uel u] *Gg* tiriam[u] *L* 20 prae[ter]fluit *L* tyriam[uel u] *Gg* tiriam[u] *L* 21 est masculini *g* 22 affiera *R* affrica *Hr* etiam in aliis *LK* *post* regionibus: nomina *add. sed ipsa del. l* fluuiorum in a inueniuntur nomina *GL* 23 *Luc. Phars.* II 426 *sq.*

nullasque vado qui Macra moratus
Alnos.

in eodem:

Senaque et Adriacas qui verberat Aufidus undas,

qui sunt Italiae. similiter 'Himella' et 'Allia'. Virgilius in VII:

prope flumen Himellae.

idem in eodem:

et quos infaustum interluit Allia nomen.

Sallustius in II historiarum: nisi quia flumen Clurda Tauro monte defluens. nec non etiam Graeca nomina tam fluviorum quam aliorum || in 'as' apud illos desinentia, quae in ου faciunt genetivum Graecum, nostri absque s solent plerumque proferre, ut 'Marsya', 'Geta', 'Chaerea', 'Sosia'. Lucanus in III:

Qua celer et rectis descendens Marsya ripis
Errantem Maeandron adit.

Hoc etiam sciendum, quod omnis nominativus in a desinens corripitur, quamvis sit apud Graecos productus, ut 'Lydiă', 'Syriă', 'Phrygiă', 'Italiă', 'Hispaniă'. unde accentus quoque cum tempore mutatur. in paucis tamen inveniuntur poetae Graecis servasse morem Graecum; Statius in IIII Thebaidos:

Non Tegéa, non ipsa deo vacat alite felix
Cyllene.

idem in VI:

te plangeret Argos,

1 moratur *r cum aliquot libris Lucani* 3 Idem in *DL* *Luc. Phars.* II 407 4 saenaque *RBDK* senaquae *H* adric(a)as *Dd* adriaquas *L* adria(c)das *K* 5 qui sunt — Himellae *add. d* italia *G* alliā *A* *Verg. Aen.* VII 714: Casperiamque colunt Forulosque et flumen Himellae (et flumen *sup. lin. add. Med.*) 6 himelle *HL* 7 *Verg. Aen.* VII 717: Quosque secans infaustum interluit Allia nomen 8 quos] *b* quod *B* Allia] *h* alia *H cum Rom.* 9 *Sall. hist. fr.* II 38 *p.* 147 *Kr.* qu(i)a *Prisc. Vat.* Clurda] *d Vat. m. alt.; idem fluvius l. videtur apud Plin. nat. hist.* V 29, 108: fuit in eo tractu et Maeandropolis, est Eumenia Cludro flumini adposita. clurdia *D* clu*a *Vat.* lurda *Bh* durda *A et aliquot Krehlii et sic ni f. ante corr. H* monte tauro *L* 10 DE NOMINIBVS GRECIS IN SECVNDA DECLINATIONE *D* De nominibus grecis in ·I· declinatione *L* 11 in v *K* 12 sol*unt (u *ni f.*) *B* soliut *b* marsia *RBAHGLK* 13 cheria *L* cherea *rell.* *Luc. Phars.* III 207 *sq.* .UI. *G* 14 Qua] *in litura h* quae *BAD* quem *GL* caeler *R* celer et] *hl* celeret *HL* rectis] ripis *A* descendens] *h* discendens *HGLK* marsia *RBAHGLK cum utroque Voss.* ripis *ex* rupis *corr. K* 15 meandron *RAHGL cum Voss. B* 16 omnis *add. d* corripitur apud latinos quamuis *B* 17 apud graecos sit *GL* produc(v)tos *Dd* lidia *HGLK* siria *AGK* phrigia *ADHGLK* 18 quoque cum tempore accentus *GL* quoque cum tempore motatur accentus *K* 19 seruare *GK* *Stat. Theb.* IIII 287 *sq.* 21 tege(a)o *H* tegeae *Cass.* uocat *RAGK* 22 cyllenae *H cum Cass.* cy(l)lene *K* cy*lene (!) *G* cyllaene *A* cillenae *R* cellene *L* 23 *Stat. Theb.* VI 515 *sqq.* VI *ex* VII *corr. L*

p. 681 P. p. 225 K.

Te Neméa, tibi Lerna comas Larissaque supplex
Poneret.

In e correptam Latina sunt neutra, quae e in 'is' conversa faciunt genetivum, ut 'hoc marĕ huius maris', 'hoc monilĕ huius monilis', 'hoc mantelĕ huius mantelis' — Ovidius in IIII fastorum: 11

Dixerat. a dextra villis mantele solutis
Cumque meri patera turis acerra fuit —,

'hoc Soractĕ huius Soractis'. Horatius in I carminum:

Vides, ut alta stet nive candidum
Soracte.

Virgilius in XI:

sancti custos Soractis Apollo.

excipitur unum indeclinabile in singulari numero, 'hoc cepĕ huius cepe' — Apuleius in medicinalibus: cepe sucum melle mixtum —, quod in plurali numero femininum est primae declinationis, 'hae cepae harum ceparum', quamvis antiquissimi in a quoque singulare feminino genere hoc recte protulisse inveniuntur. Naevius in Apella:

Vt illum di ferant, qui primum holitor cepam protulit.

Lucilius in saturarum VI:

Lippus edenda acri adsidue ceparius cepa.

1 Nemee *ex libris suis, ut vid., Queckius* nemea lernea *Cass.* Lerna] *h* ..erna *H* laris aquae *R* larisaque *HGLKr* supplex] *g* suplex *RG* 3 DE NOMINIBVS IN E CORREPTAM *DL* quae in *R* 4 munile *A* monilis] *d* munilis *AD* 5 mantele] *in litura h* mantile *ADGLK* huius mantelis] .is *G* .lis *L* huius .lis *K* mantelis] *in litura h* mantilis *AD* *Ovid. fast.* IIII 933 *sq.* III *BAHr* 6 a dextra *scripsi cum libris Ovidianis opt. et plurimis* at dextra *BHLr cum aliquot codd. Ovid.* ad dextra *RA cod. fastor. Berol. olim Reland.* ac dextra *GK* ad dextram *D* mantile *ADGLK* 7 mera *A* acersa *Kk* acersa *in litura g* ruit *h et sic multi codd. Ovid. ex praestantioribus* 8 soracte *ex* socrate *corr. L* huius soractis *g* .tis. *GL* oractis *Rr* *Hor. carm.* I 9, 1 *sq.* 9 uide. (t) *L* niuum *Rr* candidem *R* 10 soractae *Rr* saracte *H* 11 *Verg. Aen.* XI 785 12 appollo *RHGK* 13 indeclinabile *om. A* caepe *Hb* cepe *G* coepe *BL* caepe *BH* coepe *GL* 14 Apoleius *L* Apoleus *G* Apuleius in medicinalibus] *Apul. fr.* 15 *t.* II *p.* 638 *Hldbr. cf. O. Iahnium in act. soc. sc. Sax. class. ph. h. a.* 1850 *p.* 285 caepe *B* coepe *GL* cepae *Apuleius scripsisse videtur C. L. Schneidero gramm. Lat.* II 1, 366 15 haec *Rr* heae *in litura h* cepae] *g* coepe *ni f. G* cepe *B* coepae *L* 16 coeparum *L* ceparum *B* cepa.rum *D* singulari *BL* 17 Neuius *libri* appella *BADHGLK* *Naev. Apell. fr.* 1 *p.* 12 *Both. p.* 138 *Klussm. fr.* II *p.* 7 *Ribb.* 18 di fer.. *D* dii ferant *rd* differant *RBAHG* differant *L* defferant *K* dii terant *α* primus *Bothius* holetur *R* holitus *D* holi.. *Hh* olitr *B* olit *A* cepam *B* 19 Licilius *GL* VI] libro V *Non. p.* 201, 9 *Luc. sat.* V 12 *Dous.* V 13 *Gerl.* 20 edendo *R* agri *A* acria *H* assiduae *B* adsidue *Rr* adsiduae *DH* assidue *AG* assiduo *Nonius* *ante* ceparius: κρομμυοπώλης (*sic recte librorum scripturam expressit π:* ΚΡΟΝΟΥΠΟΛΗϹ *B* ΚΡΟΝΥΟΠΟΛΕϹ *D* ΚΡΟΝΙΟΠѠΛϹ *A*) *add. BAD* ceparius *B* coepa .i. coepa ΚΑΡѠΝΥѠΛΗϹ *L* cepa lacrimosa *Nonius* cepa id est κρομμυοπώλης homo *Paul. Leopardius emendatt.* XIV 14 1 coepe *L*

frequentior tamen usus 'hoc cepe' protulit. Naevius in Apella:

cui cepe edundo oculus alter profluit.

Novius in eculeo:

oleas, cepe, ficus.

Varro de actionibus scenicis III: multifariam in patellis coquere cepe. Caper tamen et 'cepicius' et 'cepicium' veteres dixisse ostendit.

III 12 In e productam Graeca sunt | feminina et vel Graece declinantur, ut 'Libyē Libyes', vel mutata e in a et acce||pta e faciunt in ae diphthongum genetivum, ut 'Helena Helenae'.

In i Latina sive Graeca inveniuntur et neutra sunt vel omnis generis et aptota: 'hic' et 'haec' et 'hoc frugi', 'nihili', 'mancipi', 'huiusmodi', 'nauci' quoque, quod putamen nucis significat et pro nihilo accipitur. Plautus in mustellaria:

Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit.

idem in truculento:

tympanotribam amas, hominem non nauci?

quibusdam autem non irrationabiliter genetivi vel dativi casus isti sunt existimati, qui figurate cum omnibus aliis casibus et generibus possint adiungi. nam 'frugi' dativus est a nominativo 'frux' vel 'fruges' et 'mancipi' a 'manceps' et 'nihili' genetivus a nominativo 'nihilum'. 'hoc

cepe *B* Neuius *libri* apella *1* [o] appella *libri* *Naev. Apell. fr.* 2 *p.* 12 *Both. p.* 139 *Kl. fr.* I *p.* 7 *Ribb.* 2 cepe *Gg* coepe *L* cepe *B* edendo *RBAD et ex* edundo *mut. LK* oculos *GK* 3 Neuius *RBAH* eculeo] *r* aeculeo *R* *Nov. ecul. p.* 44 *Both. p.* 169 *Mk. p.* 217 *Ribb.* 4 olea[s] *Rr* caepe *RB* coepe *L* ficos *AGLK* 5 *Varro de act. scen.* III: *Varr. ed. Bip. p.* 251 *cf. Ritschelium mus. phil.* VI 517 *sq.* 556 *sq. parerg.* I 180. 321 *de Varr. logist. p.* IX *sq.* actionibus] *r* accionibus *RH* III] *r* I *ni f. in lit. R* multiphariam *H* 6 quoquere *R* caepe *BAH* coepe *GL* Caper] *de dub. gen. v. Osannum de Capro p.* 12 cepi[ci]•us *Dd* coepicius *G* cepitius[ci] et cepitium[ci] *Kk* coepicium *G* dix[iss]ere *L* 8 IN E PRODVCTAM GRECA NOMINA. *D* In e productam gr̄ *L* et *om. K* 9 lybiae *RB* lybie *GLr* libie *in* lybie *corr. K* Libyes] *d* lybies *RBHL* libies *G* libyas *D* libies *in* lybies *corr. K* et accepta] *d* • accepia *D* excepta *GL* genitiuum in ae diptongum (dyptongum *L*) *GL* 11 IN I PRODVCTAM LATINA ET GRAECA ET BARBARA *D* In i productam lat. gr. ac barbara *L* neutri[uel a] *Kk* 12 ut hic *ADb* mancipi nihili *GL* 13 putamen] *l* putamus *GL* nu[ci]as *Rr* 14 *Plaut. mostell.* V 1, 1 (*v.* 1041) 15 dubii••s *Plauti Vet. m. pr.* dubiisis (dubii sis, dubiis is) *rell. libri Plautini* 16 *Plaut. trucul.* II 7, 49 *sq.* 17 timpanotribam *K* tympano tribam *H* tympano tribam *D* tipano tribam *G* timpano tribum (tribum *in* tribam *corr.*) *L* tymphano tribam *Vet.* lympha notribam *Dec.* 18 autem *add. h* inrationabiliter *RBDHGLK* in raciionabiliter *A* sunt] *r* ••unt *R* 19 ex•istimati (h) *D* figurate *ex* fugarate *corr. K* aliis omnibus *GL* possunt[v] *RAHGL* 20 adiungui *LK* adiungi *G* *post* nominatiuo: frux — nominatiuo *om. D* frux — nominatiuo nihilum *in mg. add. d* et mancipi — nihilum] *in litura g* et genitiuus est nihilo a nominatiuo nihilum et mancipi a manceps *L* et

gummi', 'hoc sinapi' magis peregrina sunt, quamvis quidam 'haec sinapis' dixerunt, ut Plautus in Pseudulo:

Teritur senapis scelera, cum illis, qui terunt,
Priusquam triverunt, oculi ut extillent facit.

inveniuntur et barbara, ut 'Iliturgi' oppidum. Livius in XXIII ab urbe condita: Iliturgi oppidum obpugnabatur. Traianus in I Dacicorum: inde Berzobim, deinde Aizi processimus. Herodianus 'gummi' quoque et 'piperi' barbara dicit esse, sed nostri 'piper piperis' declinaverunt, ut Persius: 13

Et piper et pernae.

idem:

Rugosum piper,

et Iuvenalis:

solvite funem!
Frumenti | dominus clamat piperisve coemptor.

De 'huiuscemodi', 'istiusmodi', 'illiusmodi' et aliis talibus multi dubitaverunt, utrum composita sint an non: sed ea composita esse ipse accentus docet, qui in fine praecedentis dictionis poni non posset, nisi essent composita. ideo autem indeclinabilia sunt, quia utraque pars genetivum casum habet. quomodo igitur, si uterque sit nominativus in compositis, uterque declinatur, sic in his, quia uterque genetivus est, mansit indeclinabilis.

In o correptam, quam tamen veteres frequenter producunt, Latina 14

hoc gummi *G* 1 cummi *B* hoc *om. G add. g* perigrina *LK* haec *in litura d* sinapis] *hg* senapis *HGb* 2 *Plaut. Pseud.* III 2, 28 *sq.* (*v.* 817 *sq.*) phendulo *H* seudulo *Bd* sendolo *D* psedulo *L* 3 territur *R* senapis *Rb cum Palatt. Plaut.* sinapis *r rell.* scelera] *r et sic Charisius et Servius cf. Ritschelii ann.* ˢcelera *L* celera *libri Plaut. plerique* scelerata *RADH Plaut. ed. princ.* cum] *sic etiam libri Plautini praeter palimps. Ambros.* Q. (que *i. e.* quae) *Ambros.* te·runt (r) *L* 4 exstilleut *A* extillant (a *in* ac *et ras. iterum in* a *mut.*) *Bb* exᵉtillant *Hh* exstillante *G* extillᵃ·nte (e) *L* extillenteᵉ *K* facit·· (ur?) *B* 5 et] ut *Rr* barbara in i *L* i·liturgi (l) *D* liturgi *A* opidum *G* *post* oppidum: Livius — oppidum *om. D* Libius *B* liusius *GLK* *Liv. ab u. c. lib.* XXIII 49, 5: Iliturgi oppidum ab Hasdrubale ac Magone et Hannibale Bomilcaris filio ob defectionem ad Romanos oppugnabatur 6 Illiturgi *D* opidum *G* obpugnabatur *R* oppugnabatur *rell.* troianus *K* *de Traiani Dacicis, quae alibi non commemorantur, cf. Vossium de hist. Lat. lib.* I *cp.* XXX *p.* 161 *sq. ed. alt. Franckium zur Gesch. Trajans p.* 670 *sq., qui de l. nostro disputat p.* 105 *sq. ed. alt. Quedlinb. et Lips.* 1840 in .I. *spscr. in L* 7 docicorum *GLK* unde *B* berzomim *A* berzobini *K* bertobuni *GL* Aizi] azi *A* aiti *GL* Aixi *edd.* procesimus *K* proᵉcesimus *G* Horodianus *Rr utrumque voc. una tractavit Herod. in catholicis v. Arcad.* 118, 18 *Choerobosc. in Theod. can. p.* 373, 8 *sqq. Gsf.* 8 cummi *B* barbara *add. d* dicunt esse barbara *A* dicunt *B* 9 *Pers. sat.* 3, 75. 5, 55 12 ruguosum *G* 13 *Iuv. sat.* V 14, 292 *sq.* 15 fruniti *L* piperis siue *r* coemptor] *sic etiam libri Iuv. dett.* coemᵖpti *cod. Pith.* coemtor *Gg* coemptor (uel i) *Caroliruh. alter.* 16 huiuscemodi] *g* huiusmodi *GL* 18 praecidentis *GLK* non posset poni *K* posset] *r* possit *R* possint *B* 20 casum *om. A* sit *add. h* 21 declinantur *Rr* declina·tur (n) *D* quia uterque] *dk* quia igitur uterque *ADK* indeclinabile *A* 23 IN O CORREPTAM

sunt et, || si feminina fuerint g vel d antecedentibus, mutant o in i et accepta 'nis' faciunt genetivum, ut 'haec Carthago huius Carthaginis', 'haec virgo huius virginis', 'haec dulcedo huius dulcedinis', 'alcedo alcedinis' - Plautus in Poenulo:

Quam mare olim est, cum ibi alcedo pullos educit suos -;

alia vero omnia producunt o in genetivo, ut 'hic Cicero Cicerōnis', 'caupo caupōnis', 'haec Iuno Iunōnis', 'Castulo Castulōnis', 'Ruscino Ruscinōnis' - nomina sunt urbium Hispaniae -, 'hic' et 'haec bubo bubōnis'. excipiuntur haec, quae in genetivo non servant o: 'hic cardo cardinis' - quidam tamen veterum etiam feminino genere hoc protulerunt. Gracchus in Atalanta:

O grata cardo, regium egressum indicans -,

'ordo' etiam 'ordinis', 'homo hominis', quod est commune - Cicero pro Cluentio, cum de eius | matre loqueretur, ait: cuius ea stultitia est, ut eam nemo hominem appellare possit, et Lucanus in V de Phemonoe:

atque hominem toto sibi cedere iussit
Pectore.

Virgilius in I:

nec vox hominem sonat,

de femina loquens. vetustissimi tamen etiam 'homo homonis' declinaverunt. Ennius:

Vulturus in silvis miserum mandebat homonem,

LATINA *D* 1 femina *H* 2 chartago. huius chartaginis *B* karthago huius karthaginis *H* kartago huius .nis *K* cartago .nis *G* kartago .ginis *L* chartago. chartaginis. dulcedo. dulcedinis. uirgo. uirginis. alcedo. alcedinis. *A* 3 huius uirginis] .nis *GL* huius dulcedinis] .nis *GL* 4 *Plaut. Poen.* I 2, 143 Paenulo *RB* Penulo *ADGLK* 5 mare] *b* mari *B* olim est *etiam Pal. uterque* alcyo *Vet.* pullos *ex* pollus *corr. B* pullos edocet *ex* edocet pullos *mut. K* educat *ADL* educet *BH* seducit *Pall.* 6 suos] pios *G* 7 o *add. r* ut hic] *h om. AHGLK* 10 o non seruant *GL* *post* hic *duodecim fere literarum litura in L* cardo cardinis *in litura g* 11 etiam *om. K* femino *A* haec *A* Gracchus] *1* graccus *RBHL* grachus *ADG* gracus *K* *Gracch. Atal. p.* 272 *Both. p.* 196 *Ribb.* 12 atalenta *RD* athlanta *GL* atalanto *BK* 13 egresum *G* 14 ordo etiam ordinis *in mg. add. L* ordo — commune *in litura g* homo quod est commune .nis *L* commun(e)* (s) *B* communi *Dd* *Cicero pro Cluent.* 70, 199 cuius ea stultitia est, ut eam nemo hominem, ea uis, ut nemo feminam, ea crudelitas, ut nemo matrem appellare possit procul cluentio *H* 16 hominē* *H* appellare *ex* appellari *corr. H* *Lucan. Phars.* V 168 *sq.* 17 Phemonoe] *d* phemone *ADb* phoemone *RG* phoemonoe *Lg* phoemonoe *H* phomone* (o) *B* 18 hominem sono toto *A* toto] *r om. G* to***to (tos) *R* iusit *K* uissit *Luc. Voss. b in ras.* pectore iussit *h* 20 *Verg. Aen.* I 328 . in I Aeneidos *DH* 22 femine *K* uetussimi *D* uetustis(simi) *in litura g* etiam *om. A* homonis] *r, m. rec. in B* hominis *R* (*B?*) 23 *Enn. ann.* II 33 *E. S.* II 16 *p.* 23. XL *Vahl.* *cod. Charis. p.* 120 *P.* Volturus. Ennius: Vulturus in spineto supinum mandebat homonem. *Serv. ad Aen.* VI 595 Ennius: Vulturus (*al.* uulturis) in campo (*al.* siluis) miserum (*al.* supinum *s.* supinum miserum) mandebat homonem 24 uulturis *RH* uultu*ris *A* silvis] spinis *H. A. Kochius exerc. crit. p.* 12 *sq.* miserum *ex*

Heu quam crudeli condebat membra sepulchro

(nam et 'vultur' et 'vulturus' et 'vulturius' dicitur) —. 'nemo' quoque, sive ex hoc compositum, ut quibusdam videtur, seu non, communis est generis et similiter o in i convertit in genetivo: 'neminis' - Lucilius in XXX:

Neminis ingenio quemquam confidere oportet.

Plautus in captivis:

neminis
Misereri certum, quia mei miseret †nemo.

Titinius:

quod rogas,
Neminem decet bonam.

Terentius in Andria:

Hoc ego scio unum, neminem peperisse hic.

nec solum de hominibus dicitur: Virgilius: 16

Turne, quod optanti divum promittere nemo —,

'turbo turbinis', quando de vi ventorum loquimur - nam si sit proprium, servat o in genetivo, 'hic Turbo (nomen proprium gladiatoris) Turbonis'. | sic Horatius in II sermonum:

Corpore maiorem rides Tur||bonis in armis
Spiritum —,

miseris *corr. A* mandabat *A* 1 [h]eu *R* m̄bra *A* sepulcro *AHGK* 2 vulturus] uulturis *RAH* uulturius *d* et uulturius dicitur. Nemo quoq; *ad mg. et in ras. B* uult·rius (o) *L* uulturis *d* Nemo *in litura g* 3 ɔpossi[tum] *Gg* non *add. r* 4 et *add. h* neminis] nemo neminis *g* [ut nemo] neminis *L* ut nemo neminis *BDHKra* ut nemo nemis *R* ut nemo nemonis *A* *Lucil. sat.* XXX 35 *Dous.* 33 *Gerl. Non. p.* 143, 19: Lucilius lib. XXX. Neminis ingenium tantum confidere oportet 5 XXXmo *B* 6 quemquam *spscr. in A* quemq[ua]om *Dd* 7 *Plaut. capt.* III 5, 107 *sq.* (*v.* 764 *sq.*) 9 misereri *ex* miserere *corr. R* certum *ex* ce·tum *corr. B* certum est *libri Plaut.* mei *in Vet. Plaut. m. rec. sup. lin. add., unde* mis *scriptum fuisse coni. Fleckeisenus* miseret mei *A* nemo mei miseret *Dg* neminem *Plautus* 10 Titinnius *libri* *Titin. fr. inc.* 20 *p.* 76 *Both.* XVIII *p.* 151 *Neuk.* III *p.* 133 *Ribb., qui l. sic constituit:* ......quód rogas, néminem | Decét bonam. *equidem h. l. Bothium et Neukirchium secutus sum* 11 quid *Gg* [uel quod] quid *L* 12 neminem] *d* nominem *D* dic[e]et *Rr* bonam] *d* bon·· *D* bonum *LK* 13 *Ter. Andr.* III 2, 26 14 n[e]ominem *Rr* 15 nec solum de hominibus] *in marg.* sed etiam de diis *add. k* *Verg. Aen.* VIIII 6 *post* Virgilius: in VIIII *add. B* in VIII. *r* 16 optan[di]diuum *Bb* d[v]iū *Dd* promitteret *K* nemo auderet *GK* nemo [auderet] *L* 17 b *in voc.* turbo *ubivis ex* p *corr. in D* ui[u]centorum *Rr* loqui[m]tur *A* 18 o *add. g* Turbonis nomen proprium gladiatoris *AGL* 19 Horatius] *ex corr. in H* oratius *GDHLK* *Hor. serm.* II 3, 310 *sq.* sermon[v]em *Rr* 20 maiorem] *r* maiore *RBDGLK* maiori *A* 21 spirituum *A*

'Anio' etiam 'Anienis' - quod antiqui secundum analogiam 'Anien' nominativum proferebant. Cato contra Veturium: aquam Anienam in sacrarium inferre oportebat. non minus XV milia Anien abest. Ovidius:

quaque Numici
Aut Anienis aquae cursuque brevissimus Almo.

Cicero pro Cornelio in I: trans Anienem. Horatius in I carminum:

Et praeceps Anio ac Tiburni lucus -,

'Apollo Apollinis'. praeterea 'cupido cupidinis', quod masculino quidem genere deum significat plerumque et est proprium, feminino vero ipsam rem. itaque feminini praevaluit declinatio. 'margo' quoque 'marginis' notandum, quod tam masculini quam feminini generis invenitur. Statius Thebaidos libro III:

Solverat Hesperii devexo margine ponti.

Iuvenalis in primo:

aut summi plena iam margine libri -.

Excipitur etiam 'caro' femininum 'carnis'. vetustissimi tamen etiam nominativum 'haec carnis' proferebant, qui magis rationabilis est ad genetivum. Livius Andronicus in Odyssia:

Carnis, ait, vinumque, | quod libabant, anclabatur.

et Titus Livius XXVI ab urbe condita: Latinaeque instaura-

1 etiam] autem *L* nominatino *D* 2 Cato contra Veturium] *'or. in L. Veturium de sacrificio commisso' v. Meyerum l. l. p.* 62 *sqq. or.* 28, *ibique l. nostrum p.* 65; 'de sacrificio commisso' *infra* § 40 'de Lucio Veturio' *lib.* VIII § 12 'de Veturio' X 17 *cf. Brillenburgium de Cat. p.* 75 *G. E. Weberum Cat. mai. p.* 31 Veturium] *b* vet•rium *B* Anienam] *Lipsius var. lect.* III 11 *cf. Krehlium* II 516 *sq.* anienen *g* anienem *rell. Klotzius in Iahnii ann.* XL 390 *sq.* 3 in sacrarium in sacrarium *A* autem *post* oportebat *add. BAHKg* (. Oportebat autem *B et sic Vat.*), *post* non *LG*, *post* minus *rd*
uel habemus
4 abest *Gg* Ouidius ait *L* *Ovid. metam.* XIIII 329 *sq.:* quasque Numici | Quas Anienis aquae *etc.* 5 quoque *BGLK* 6 alma *R* alno (o) *A* 7 trans Anienem *extat in Cic. pro Corn. or.* I *fr.* 23, *t.* IIII *p.* 450 *sq. Cic. ed. Or., servato ab Asconio ibid.* V 2 *p.* 75 *sq.* cornilio *G* aniaenem *H* oratius *GLK* *Hor. carm.* I 7, 13 in ·I· *add. D* 9 ac] et *aliquot libri Hor.* lucus *Brg* locus *rell.* 10 Apollo] *d* appollo *DGL* appolli·nis *Gg* ·nis *L* 11 plerunque (*sic*) *spscr. in L* femino *H* uero *add. b* 12 femini *A* 13 quam *add. d* femini *A* *Stat. Theb.* III 407 14 tebaidos *K* primo *L* III] *h* lib. *lac. rel. num. om. D num. om. BHK* II *A* primo *G* I. *b* 15 hisperii *GL* diuexo *L* 16 *Iuv. sat.* I 1, 5 Iuuenalis — libri *in marg. K* 17 pleno *pars codd. Iuv. dett.* 18 femininum caro *D* caris (N) *Dd* ueteres (uetustissimi) *Gg* uetussitissimi *H* tamen *spscr. in L* 19 ad *add. r* 20 libius *GLK* odissia *RBH* odysia *G* odisia *L* *Liv. in Od.: libro* XXIII *coll. Hom. Od.* XXIII 304 *sq. assignavit G. Hermannus elem. doctr. metr. p.* 627: carnis autem | Vinúmque, quod libábant, ántlabatur 21 libant *L* *ante* anclabatur: ΚΞΑΝΤΑΑ.ΤΟ *add. g* ΕΞΗΗΤΑΝΤΟΝ *A* ΕΞΗΝΤΑCCΤΟΝ (ΑΙ) *Dd* antlabatur (ante labatur *3, u*) *edd. ante α at v. Muellerum ad Paul. s. v. anclare p.* 11 22 libius *BADHGLK* *Liv. ab u. c.* XXXVII 3, 4 XXVI *libri, quod*

tae, quod Laurentibus carnis, quae dari debet, data non fuerat. itaque eius, quod est 'caro', diminutivum 'caruncula' est, ut 'virgo virguncula', 'ratio ratiuncula'. Varro in andabata: sed quidvis potius homo quam caruncula nostra. ab eo autem, quod est 'carnis', 'carnicula' debet esse, ut 'canis canicula'. -

Et sciendum, quod quinque inveniuntur in o terminantia, quae faciunt in a feminina: 'leo leaena' vel 'lea', 'draco dracaena', 'leno lena', 'caupo caupona', quod significat tam ipsam tabernam quam mulierem. Lucilius in III:

Caupona hic tamen una Syra.

'strabo' etiam 'straba' facit. Varro de nomismatis:

non haec res de Venere paeta
Strabam facit.

In o productam desinentia Graeca sunt feminina et vel Graece decli- IIII 18
nantur, ut 'Manto Mantus' - Virgilius in X:

Fatidicae Mantus et Tusci filius amnis -,

vel || addita 'nis' faciunt genetivum, ut 'Dido Didonis'. Accius: |

Custodem adsiduum Ioni adposuit virgini.

Pacuvius:

filios

mutare dubitavi cf. § 96 1 carinis *Liv. cod. Bamb.* darit *B* 2 ciusdem (quod *superscr.*) est *Rr* eius quod eius caro *A* est caruncula *A* 3 *Varro in andabata: sat.* VII *fr.* 8 *p.* 96 *Oehl.; andabata hacc satura vocatur etiam lib.* X § 38, andabatae *apud Nonium* Sed quidvis potius homo quamde carnucula nostra *vel* Sed quidvis potius, mi homo, quam caruncula | Nostra *temptat Fleckeisenus* 4 autem *om. AL* 5 carnicula] *r* corniculas *ni f. in lit. R* caruncula *A* 6 inueniuntur nomina in o *GL* 7 feminina in a *G* ut leo *ADK* uel lea *spscr. in L* ∗ leno (a) *R* a leno *BAHK* ale∗nolena (nel conciliator stupri *superscr.*) *L* 8 cauponia *K* terbernam (a *superscr.*) *Rr* Lucius *G* *Lucil. sat.* III *fr.* 33 *Dous. Gerl. fr.* 10 *Varges C. Lucilii sat. ex libro tertio q. s. p.* 5 10 tamen hic *A* tantum *L* sira *GL* syria *H* 11 straba *ex* strabo *corr. B* *Varro de nomismatis: sat.* LXI (*octogessis, περὶ νομισμάτων*) *fr.* 4 *p.* 174 *Oehl.; iambos agnovit Fleckeisenus* nōmismatis *k* 12 peta *BAGLKr* peca *R* petas *b* peta ΜΕΤ∗ωΡΟΦΘΑΛΜΟΥ *D* ΜΕΤΟΡΟΦ.ΤΑΛΜΟϹ. strabo uel straba *in marg. d* ΜΕΤΕωΡΟΦΕΑΛΑΜΟΥ *in mg. g* ΜΕΤωΡΟΦΘΑΛΜΟΥ ·i· suspice. ΜΕΤωΡΟΦΘΑΛΜΟϹ suspex strabo uel straba *in mg. l* 13 fecit *D* 14 IN O PRODVCTAM GRECA *D* et *om. GK* 15 mantoys *AD* mantos *Lh* mantys (o *superscr.*) *Kk* *Verg. Aen.* X 199 16 mantos *GL* mantoys *D* manto(s) *in litura h* mantys *K* Tusci filius amnis] *r* tuscilius mannis *R* amni(s) *Hh* 17 ut Dido Didonis *om. A* *post* Didonis: Calipso calipsonis io ionis idque usus antiquorum comprobat *add. h* Accius in ioae *D* *Att. Ion. fr.* 4 *p.* 211 *Both.* 1 *p.* 157 *Ribb. v. p.* 210, 12 18 *ad* custodem *in mg.* argus aristoris fls. *L* adsiduum] *DH cod. Char. p.* 47 *P.* 35 *L.* assiduum *rell.* ioni *in litura h* Inoni *cod. Char.* adpossuit *cod. Char.* apposuit *codd. h. l. cf. infra l. l.* apposuit uirgini *spscr. in L* 19 Pacubius *AKg* Paccubius *DH* Paucobius *GL* *Pacuvii fr. inc.* 4 *p.* 148 *Both.* XL *p.* 110 *Ribb., ad niptra a Delrio relatum assentiente Ribbeckio p.* 287 20 Filius *K.* filios | Tris sibi *Ribbeckius* Filios sibi procreasse per Calypsonem autumant *Bothius*. 1 procreasse eundem] *Charis.* I *p.* 47 *P.* procreasse dicitur eundem, *gloss. ad* autumant *pertinente in verbo-*

†. sibi procreasse [dicitur] eundem per Calypsonem autumant.

Plautus in aulularia:

Quos si Argus servet, qui oculeus totus fuit,
Quem quondam Ioni Iuno custodem addidit.

quod autem 'Ionis' et 'Calypsonis' et 'Didonis' dicitur, ostendit hoc etiam Caesellius Vindex in stromateo his verbis: Calypsonem. ita declinatum est apud antiquos. Livius:

Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem.

Ennius in VIII:

Poenos Didone oriundos.

Accius in Ione:

Custodem adsiduum Ioni instituit virgini.

19 In u Latina sunt generis neutri et aptota in singulari numero, non etiam in plurali, ut 'hoc cornu', 'genu', 'tonitru', quae tamen antiquissimi inveniuntur in 'um' quoque proferentes in eodem genere et in 'us' genere proferentes masculino et quartae declinationis, ut Lucanus in VII:

cornus tibi cura sinistri.

idem in eodem:

Seu tonitrus ac tela Iovis praesaga notavit.

Cicero tamen in Arato 'hoc genus' pro 'genu' protulit:

rum ord. perperam illato codd. Prisciani per *in litura H* calipsonem *BHGLK* autūnant *AK* 2 *post* autumant: calypso calypsonis io ionis idque usus antiquorum comprobat (conprobat *D*) *add. RBADH, del. h* calipso.onis io.ionis (nis *G*) idque usus antiquorum confirmat *GL* 3 *Plaut. aulul.* III 6, 19 *sq.* aularia *LK* 4 Quod *G* fer**ret [seruet] *Rr* ser [uet] *Bb* occuleus *Plaut. Vet.* 5 ioni* (o) *B* addidit *in litura b* 6 quod autem] *h* Quod hec *H* et didonis calipsonis *K* calipsonis *HGL* Didonis] *ex* didonius *corr. D* dydonis *RA* dicitur *om. A del. g* ostendit *post* his uerbis *collocant GL* 7 cesellius *K* celsius *GL* Caesellius Vindex in stromateo] *cf. Graefenhanium hist. phil.* IIII 68 *sqq.* calysonem [p] *Rr* calipsonem *GLK* 8 est] esse *ADHGL* Lius [ui] *Rr* libius *G* lybius *L* *Liv. Andr. Odyss. fr. cf. Hom. Od.* IIII 557 V 14 XVIIII 143 *v. Hermannum elem. doctr. metr. p.* 621 *sq. coll. tamen epit. doctr. m. p.* 223 *sq. ed. alt. postremam thesin suppressam perperam censet Corssenius origg. p.* 199 9 nymphan [ph] *H* nimeam *G* nimeam *K* nimiam *L* athlantis *BADHGLK* calipsonem *HGLK* 10 Ennius in VIII] *r* In VIII. ennius *RAHK* *Enn. ann.* VIII: VII 11 *E. S.* VIII *inc.* 1 *Hug.* VIII, XXIV *p.* 45. LXV *Vahl.* 11 penos *RAHGK* phoenos *L* 12 Alcius *GK* Actius *h* Attius *ni f. in lit. H* *Att. in Ione: v. supra p.* 209, 17 Ione] *1* ioe *libri cf. lib.* X § 51 13 adsiduum] *D* assiduum *rell.* instituit] opposuit *G* apposuit *L et libri supra cf. Ritschelium monum. epigr. tria p.* 7 14 IN V PRODVCTAM *D* neutri generis *GL* monoptota *h* in *om. GLK* non] *lk* nec non *BGLK* 15 in plurali] *r* plurali *RGL* plurali *ex* plurale *corr. B* plurali* (a) *L* quae nomina tamen *B* tamen] etiam *RL* antiquisimi [s] *Gg* 16 proferentes in um quoque *G* proferentes in um·*L* 17 ut *om. GL* *Lucan. Phars.* VII 217 VIII *r* 18 cornus] *b* curnus *B* cornu *codd. nonnulli Luc. cum Voss. A m. pr.* tibi] *r* tibe *R* senistri *G* 19 idem in eodem] *r* Idest eodem *R* *Lucan. Phars.* VII 197 20 tronitrus *AD* nonitanit *H* 21 *Cic. Arat. fr.* XIX (*Cic. ed. Or.* IIII 2, 522) *sive v.* 149 (*p.* 527) a*rato(u) [a] *L* arto *K*

p. 685 P. p. 231. 32 K.

Tertia sub cauda ad genus ipsum lumina pandit.

in eo|dem:

At propter laevum genus omni ex parte locatas
Parvas vergilias tenui cum luce videbis.

in eodem:

Haec genus ad laevum nixi delapsa resedit
Atque inter flexum genus et caput alitis haesit.

Accius in Prometheo:

profusus flamine hiberno gelus.

illud etiam notandum, quod, cum plerumque composita simplicium declinationem servant, 'capricornus' secundae invenitur. Cicero in Arato: 20

Corpore semifero magno capricornus in orbe.

item in eodem:

Tum magni curvus capricorni corpora propter
Delphinus iacet, haut nimio lustratus nitore.

Ovidius in II metamorphoseon:

dextra cornum tenet.

idem in V:

flexile cornum.

Lucretius similiter in VI:

Propterea fit, uti, quae semina cumque habet ignis,
Demittat, quia saepe gelum, quod continet in se,
Mittit.

pro genu sicut hoc uirus protulit *R* protulit pro genu *GL* 2 *Cic. Arat. v.* 261 (27) *sq.: v. l. congessit Moserus ad Cic. de nat. deor.* II 44 *p.* 387 *ed. suae, ubi add. cod. Prob. inst. p.* 46 *Lind.* (1392 *P.*): Hac propter laevum genu omnis parte locatus 3 ad *BAG* propter] *g* pro *G* 4 vergilias] *g* uirgilias *BGr* cum tenui *GL* 5 *Cic. Arat. v.* 279 (45) *sq.* 6 Hoc *A* Quae *et* Quod *v. l. ap. Cic.* gens *Dd* nixi] *h* nisi *H* delapse *D* 7 flexum] *r ex* fluxum *corr. B* fexum *R* kaput *K* haesit] *om. A* haessit *L* hae•sit (s) *G* 8 Actius *H* *Att. Prometh. fr.* 1 *p.* 239 *Both. fr. unic. p.* 158 *Ribb., cui potius ad Io fabulam Prometheus Attiana referenda videtur p.* 300 *sq.* 9 tum profusus *Non. p.* 208, 1 flaminae iberno *K* ge•us (u) *L* 10 notantum *Rr* no• tandum (n) *D* semplicium *G* 11 capricornos *A* saecunde *R* innenitur declinationis *D* *Cic. Arat. v.* 293 (59) 13 Idem *ADGK et sup. lin. L* *Cic. Arat. v.* 332 (91) *sq. cf.* §. 26 14 curvus] *bh* cornus *BHGLKr* cornus *A* cornus *Dd* capricornii *r* 15 delphinos *B* delfinus *G* dephinus *H* aut *R* haud *BADH* nitore] in orbe *L* 16 *Ovid. metam.* II 874 17 dext•ra (e) *B* dextera *K* cornum] *sic etiam* cornū, *ut tamen de lineola superducta possit dubitari, Ovid. Laur.* (*Med.* 1 *et exc. Calandr. l. Heinsius*); cornu *libri Ovid. plerique cum Marciano* tenet cornum *h* 18 *Ovid. metam.* V 383 19 flexibile *B* cornu *cum Laur. et Marc. codd. Ovid. ut vid. omnes* 20 *Lucr.* VI 876 *sqq.* 21 proptere *Rr* utiquae semina *H* utique semina *RBADGLK* utique femina *b* cumquae *r* quaecunque *GL* cūque *Hh* ignis] *r* in se (*ex v. sq. etiam huc relatum*) *R rell.* 22 demittat] *r Heidelb. Krehlii teste censore eius Ienensi l. l. p.* 419 *cum libris Lucretianis* emittat *R* •mittat(e) *B* mittat *ADLK* mitat *G* mittat *in litura h* quia] *sic etiam Heidelbergensis m. alt.* quasi *Lucretius* qua *Heidelbergensis m. pr.* 23 Mittit] *Heidelbergensis cum Lucretio* emit-

Accius ve||ro in Troadibus:

sed utrum terrae motus sonitusne inferum
Pervasit auris inter tonitra et turbineis.

In c duo sunt generis neutri: 'lac lactis', quod antiquissimi etiam 'hoc lacte' protulisse inveniuntur teste Capro, apud quem exem|pla invenis (Plautus in Menaechmis:

Neque aqua aquae neque lacte est lacti, crede mihi,
usquam similius),

et 'allec allecis'. sic Martialis:

Capparin et putri cepas allece natantes,
Et pulpam dubio de petasone voras.

Horatius in II sermonum:

Pervellunt stomachum siser, allec, faecula Coa.

21 (est autem 'allec' genus piscis.) inveniuntur tamen quidam veterum etiam 'haec allex' feminino genere protulisse, quod Caper ostendit de dubiis generibus, Verrium Flaccum posuisse allecem hanc dicens. non

tit *RBAHLK* emittat *Dd* emitit *G* 1 Actius *H* *Att. Troad. fr.* 3 *p.* 248 *Both. fr.* II *p.* 168 *Ribb., qui Troades Neoptolemo coniungit p.* 320 *sq.* uero *om. ADHGL add. dg* troiadibus *L* droadibus *G* 2 sed *in litura h* utrum dubium est terrae motus *H* sonitus uerii ferrum *L* inferum] *d* infernum *ADG* inferum *in litura h* 3 persuasit *BDALK* peruassit *G* auris] *in mg. add. L* aures *Rr* inter] in *L* tonitr• (a *ni f.*) *H* tonit•• *B* tonitrua *b* tonitrū *h* turbineis] turbines *BADHGLr* turbinis *RK* 4 DE NOMINIBVS IN C. *D* neutri *om. BH, ante generis add. h et in mg. B* 5 Capro] *cf. Capr. p.* 2241 *P. coll. Osanno de Capro p.* 12 *sq.* 18 inuenies exempla *GL* 6 *Plaut. Men.* V 9, 30 (*v.* 1089) menechmis *DAHGK et ex* memichmis *corr. B* menethmis *Rr* mechenis *L* 7 Neque — neque *Prisc. cum Vet. Plaut.* Nec — nec *rell.* nequae lacta *Rr* lacte est lacti *Prisc. cum Plauti libris opt.* lacte lacti *deteriores* lacte lactis *Ritschelius v. mus. phil.* VII 584 *sqq.* mihi crede *cum Lingio Ritschelius* 8 usquam] *r* usquequam *R* similiust *Ritschelius* 9 et allec allecis] *om. G* et hallec hallecis *DHKg* et hallec halecis *Rr* et h•c (i) allec huius hallecis *L* et hallec hallecis *B* Martialis] *r* marcialis *RHL* *Mart. epigr.* III 77, 5 *sq.* 10 Capparin] *sic etiam Mart. T al. ap. Schneidewinum* caparin *GK* capparī *Ar* camparī *R* capparim *Mart. P* capparis *codd. Mart. permulti* putri] *b* p•tri *B* patri *G* pri *L* caepas *B* allec|ce *A* hallece *DGLK* 11 dubio] *r* debeo *R* 12 oratius *K* *Hor. serm.* II 8, 9 13 Peruellunt] *om. RAH add. h* Per *BD* stomacū *H* siser] *r* cicer (*in mg.* siser) *h* herba .i. pastinax ϹΤΑΦΙΛΗΝΟϹ *in mg. l* ϹΤΑΦΤΑΙΝΟϹ *D om. RBAHGLK* hallec *DGK* allec *L* facula *Rr* foetula *G* foetula *L* fetu lacoa *K* fetula coa *k* *post* coa: piper allece (hallece *BDGLK* halete *H*) non sine aceto *add. libri del. rh* Hoc magis ulla mali ut [*l.* ullum alint] pipere albo non sine aceto (*eiusd. serm. v.* 49) *in mg. r* 14 autem *om. G* allec *R* hallec *BDHGLK* tamen *sup. lin. add. L* quidam *ex* quaedam *corr. H* 15 allec *AG* hallec *BDLK* femino *HK* genere *add. h* 16 Verrium Flaccum] *v. Muellerum ad Fest. praef. p.* XV flacum *K* posuise *G* allecem *A* hallecem *BDHGLK*

habet plurale nec hoc nec 'lac'. nam 'hae lactes' partes sunt intestinorum a Graeco γαλακτίδες dictae et servaverunt apud nos quoque idem genus, cuius singulare 'haec lactis' est. **Titinius in Ferentinati:**

Farticula, cerebellum, lactis agninas.

Pomponius in Lare familiari:

oro te, vaso, per lactes tuas.

In d quoque duo sunt neutra, quae a masculinis nascuntur in s desinentibus, 'aliud' et 'quid' et ex eo composita, ut 'aliquid', 'siquid', 'nequid', quorum genetivus in 'ius' profertur, ut 'alius' et | 'cuius' et dativus in i, 'alii', 'cui', secundum quorundam pronominum declinationem, unde quidam indocti pronomina esse putaverunt. sed ipsa significationis ratio et omnes Graecorum doctissimi haec nomina esse comprobant, **Probus** etiam 'alius alia aliud' inter nomina posuit. latius autem de his in pronomine disseremus. inveni tamen apud **Livium in CXII ab urbe condita** in 22
d desinens barbarum nomen regis Maurorum 'Bogud', cuius genetivum secundum tertiam declinationem 'Bogudis' protulit, ut: **castra quoque diversis partibus Cassius et Bogud adorti hau multum afuere, quin opera perrumperent.** in eodem: **quo tempore firmandi regni Bogudis causa exercitum || in Africam traicere**

1 pluralem *B* nec non lac *G* i nec hoc nec lac *in mg. g* (a *supra*) neque lac *D* intestinorum] *r* intestinarium *R* intestinarum *bd* 2 ΓΑΛΑΚΤΙΔΕS *L* ΓΑΛΑΚΤΙΑΕC *B* ΓΑΛΑΛΚΤΙΑΕC *D* (A *supra*) ΓΑΛΑΚΤΙ.ΔΕC *Gg* (ΘΙΛΗC *supra*) ΛΑΚΤΙΔΕC *K* taλaκτyΔΗC dictae *in lac. h* quoque *spscr. L* 3 singulare] *h* singu *H* *Titin. Ferentinat. p.* 60 (*cf. psaltr. fr.* 3 *p.* 66) *Both. psaltr. fr.* III *p.* 119 *sq. Neuk., psaltr. s. Ferent. fr.* IV *p.* 125 *Ribb.*; *Nonius* 331, 26: Lactes dicuntur intestina. Titinius psaltria: Farticula (ferticula *cod. Leid.*), cerebellum, lactis agninas in ferentinati *in litura B* 4 Farticula] *Nonius cf. Ouwensium noct. Hagan.* I 13 *p.* 78 craticula *RHK* graticula *BADGL* lactis agninas] *Nonius cf. Ritschelium mus. phil.* VII 606 *sqq.* lactis agnina *libri Prisc.* 5 *Pomp. Lar. fam. fr. p.* 109 *Both. p.* 144 *Mk. p.* 198 *Ribb.* la**rē (te) *B* 6 vaso] *Ribbeckius* baso *BADHK* (o *supra*) bas* (e *ni f.*) *L* basso *G* base *R* basse *Heidelb. Lips.* 1 *Erl.* 1 *Krehlii* 7 DE NOMINIBVS IN D. *D* quoque *spscr. L* in s desinentibus nascuntur *A* 8 et ex] *bd* ex *BD* nequid siquid *AGL* 9 ut] et *RB* ut alius et cuius] *l* alicuius *G et in litura L* dactiuus *R* 10 i] *r* ****** *R* alii cui] *hgl* alieni *AHGL* alii et cui *D* corundam *Rr* (qu *supra*) declinationem pronominum *DL* 11 esse] ea esse *BHr* esse ea *D* esse aca *A* ea *GL* esse putauerunt ea *K* putarunt *L* *post* esse: putauerunt — nomina esse *om. R add. r* 12 conprobant *B* Probus his *G* *Probus: cf. lib.* VII § 1 13 alius] aliuds *H* pronomina *GLK* 14 diseremus *L* (d *supra*) Inuenitur *h* aput *Rr* lauium *G* (i *supra*) lauium *L* lanium *K* *Liv. lib.* CXII *ab u. c.*: *t.* XIIII *p.* 795 *Drb. ed. Stuttg. t.* VI *p.* XII *Wssb.* 15 desinens *add. r* 16 boguddis *Rr* protulit: Vt castra *H* 17 casius *GL* adhorti *RB* ador*ti (a) *L* adorati *K* haud *DHr* aut *AGLK* 18 affuere *ADGLK* abfuere *h* *Livius l. l.* 19 in] ad *H* a*fricā (f) *G* affricam *HK* traiicere *g* traiecere *BG* uelociter traiicere (traicere *h*) *HK* uelociter mittere *gloss. add. r* uelociter [illegible] *d*

conatus sit. idem in eodem: **Cassius gessisset cum Trebonio bellum, si Bogudem trahere in societatem furoris potuisset.** idem in CXIII oppidi nomen in d desinens per accusativum casum neutro genere protulit: **et ipse circa Pulpud oram tuebatur.**

In t 'hoc caput capitis' invenitur et ex eo composita, 'sinciput sincipitis', 'occiput occipitis'. 'git', *μελάνθιον*, et 'Nepet', nomen oppidi Italici, indeclinabilia sunt.

In 'al' Latina et barbara inveniuntur et sunt masculini generis vel neutri, quae addita 'is' faciunt genetivum, ut 'hic sal huius salis', 'Hannibal Hannibalis', 'hoc tribunal huius tribunalis', 'cervical cervicalis'. sed neutra a producunt in obliquis casibus.

V 23 In 'el' desinentia correptam Latina sunt neutra et addita 'lis' faciunt genetivum, ut 'mĕl mellis', 'fĕl fellis'. in 'el' productam, quae sunt barbara, vel 'il' vel 'ol' vel 'ul' desinentia, cuiuscumque sunt generis, Latina seu barbara, addita 'is' faciunt genetivum, ut 'hic Daniēl huius Danielis', 'haec Tanaquil huius Tanaquilis', 'hic sol huius solis', 'hic consul huius consulis', 'hic' et 'haec exul huius exulis'. 'nihil' indeclinabile est, quia per apocopen ab eo, quod est 'nihilum', prolatum est, sicut | etiam apud Graecos '*κρῖ*' et '*δῶ*' et '*κυκεῶ*' pro '*κριθήν*' et '*δῶμα*' et '*κυκεῶνα*'. quidam tamen adverbium esse putant, quod nomen esse adiectivum quantitatis ipsa ostendit constructio. quomodo enim dicimus 'multum bonum'

1 *Livius l. l.* Idem *supscr. in L, add. b* casius *GL* gressisset *Rr* gessiset *G* gesiset *L* tribonio *GL* tremonio *A* 2 sotietatem *H* furoris *ex* furores *corr. A* 3 *Liv. ab u. c. lib.* CXIII *ll. supra ll.* in *om. H* CXIII] *bh* CXIIII *BHGL* casum *om. HLK* 4 ipsa *GL* circa * pul*pud *H* pudpud *B* horam *R* 5 DE NOMINIBVS IN T. *D* capud *Rr* kaput kapitis *K* .capitis. Inueniuntur ex *A* sincipud *Rr* senkiput .tis *K* 6 occipud *Rr* ockiput .tis *K* git. ΓΙΤ ϿϹΕΜΝΕΙΟΤ ΤΟ ΜΕΛΑΝΘΙΟΝ *B* ΜΕΛΑΝΕΘΙΓΟΝ *in litura r* ΜΕΛΑΝΤΙΟΝ *D* ΜΗΜΗΕΙ*Ν *G* ΜΗΜΗΙΟΝ *L* ΜΕΜΝΕΙΝ *K* et]. En *B* neppet *GL* 7 et sunt indeclinabilia *A* 8 IN L SED PRIMVM IN AL. *D* generis masculini *D* masculini uel neutri generis *GL* 9 huius *om. GL* 10 tribunal ***** huius tribulalis (huius) *B* huius *om. GLK* ceruica*lis (l) *L* 11 producunt a *DGL* 12 IN EL CORREPTAM *D* correpla *RA* et neutra et *Db* 13 ut] *om. G* ** *Hh* IN EL PRODVCTAM ET IL ET OL ET VL. *D* producta *RA* 14 sint generis *BADHLrg* sint generis *K* 15 siue *R?* daniel *R* danihel *BADG* danihelis *RBAD* .lis *G* 16 tanacil. huius .lis *Gg* hic sol] sic sol *H* huius solis *om. GL* huius consulis *om. GL* 17 ex*ul (s) *D* exsul. *is *G* exsul huius .lis *K* quia] quod *BGK* 18 apagopen *GK* apocopam *H* sicut] *g* sed *G* 19 *κρὶ — κυκεῶνα*] *lac. rel. om. H* non solum istud sed etiam alia quedam *in lac. inseruit h* ΕΤ ΔΟ ΕΤ *Rr* et da et kikea *K* ΔΩ. ΚΥΚΕΩ *B* *κυκεῶ*] *l* ΚΙΚΕΩ *AGL* ΠΡΟ *BA* ΠΡΩΚΡΥΤΗΝ ΕΤ ΔΩΜΑ ΕΤ ΚΥΚΕΜΝΑ *Rr* ΚΡΙΤΕΝ *Al* ΚΡΙΤ*Ν *L* et dama et kikeana *K* uel tinae ΚΙΚΕΩΝΑ *DG* 20 tamen] autem *H* adiectiuum *Kk* quantitatis adiectiuum *GL* 21 constructio ostendit *GL*

et 'boni, bonorum' et 'nimium lucrum' et 'lucri, lucrorum', sic 'nihil malum' vel 'mali' vel 'malorum'. **Terentius in Andria:**

†**Nihil horum egregie praeter cetera**

et **Cicero de signis: nihil minus ferendum** pro 'nihil intolerabilius'. potest autem etiam loco adverbii accipi, quomodo 'multum' et 'primum'. 'nihil' autem vel 'nihilum' a 'non' et 'hilum' est compositum, quod sine dubio nomen est: 'hilum' enim pro 'ullum' vetustissimi proferebant. **Lucilius in XIIII:**

Naumachiam licet haec, inquam, alveolumque putare et
Calces. delectes te, hilo non rectius vivas. ||

In 'am' unum desinit generis omnis indeclinabile, 'hic' et 'haec' et 24 'hoc nequam'.

In 'im' quoque unum indeclinabile, 'Cim' (nomen est vici), ut dicit **Celsus.**

In 'um' Latina seu Graeca, apud Graecos in *ον* desinentia, neutra sunt et mutata 'um' in i faciunt genetivum, ut 'hoc templum huius templi', 'hoc Pelium huius Pelii', 'hoc hostorium huius hostorii' [lignum, quo modius aequatur]. inveniuntur tamen apud comicos multa huiuscemodi neutrorum formam habentia mulierum nomina, quibus articulos feminini generis necessario significationis gratia praeponere solent, ut 'ἡ *Δόρκιον* haec Dorcium', 'ἡ *Γλυκέριον* haec Glycerium', 'ἡ *Χρύσιον* haec Chrysium',

1 et bonorum et *AHL* nimium] *R* minium *K* minimum *rell.* lucrum lucri *L* et lucrorum *BA* 2 uel mali malorum *D* mali malorum *L* et mali et malorum *A* *Ter. Andr.* I 1, 31: Horum ille nihil egregie praeter cetera 3 Nihilorum egregiae *Rr* egregiae *H* 4 *Cic. in Verr.* II 4, 38, 83 nihil minus ferendum *in litura B* nihil minus *om. codd. Cic. dett.* pro] *r* quod *R* intollerabilius *RGK* 6 a non et hilum *om. B* est compositum quod] *h* est compositum. est hilum quod *G* est compositum. hilum est quod *L* est compositum. hilum quod *RAHL* est compositum et non et nilum hilum quod *B* 7 pro] quod *A* uetustisimi *G* netustissimi proferebant] dicebant antiqui *A* Lucius *Kk* *Lucil. sat.* XIV 4 *Dous. Gerl.* 9 naumachiam] *d* naumachum *D* haec licet *K* albeolumque *GL* potare et calces *Rr* 10 dilectes *GL* uiuas. Nullum autem alteri plus potest contrarium et oppositum repperiri quam nihil ad aliquid et aliquid ad nihil. In am *B* 11 IN AM *D* 13 IN IM *D* unum cim nomen uici in declinabile est ut *GL* est *om. K* 14 celsius *A* cellsus *K* 15 IN VM *D* Graeca *om. K* in on apud geos *GK* in on desinentia apud graecos *L* on *DH* 16 sunt *supscr. in L* um i *Bb* templum .li *GL* 17 hoc *om. L* pelium .lii *L* pellium .lii *G* hoc *om. L* ostorium huius ostorii *R* ostorium .rii *L* ostorium .rii (h) *GL* hostrium huius hostrii *H* lignum commodius aequatum *G* quo *in litura* (com?) *l* quo modius] *h* quomodo dius *H* 18 multa apud comicos multa *R* cōmicos *GL* 19 articulos *ex* articulus *corr. B* femini *K* 20 gratiam *Rr* gracia *H* causa *L* uel gratia *l* ἡ] n *in litura rh om. BK* ΔΟΡΚΙѠΝ *RGL* ΔΟΡΚΥΟΝ *DH* 21 dortium *A* dorthium *r* ΔѠΡΚΙVΜ *R* ἡ *om. BK* *Γλυκέριον*] *l* ΓΛΥΚΕΡΙѠΝ *R* ΓΛΙΚΕΡΙΟΝ *BA* ΓΛΙΚΟΝΙѠΝ *G* ΓΛΙΚΙΟΝ *K* ΓΛΙΚ***** *L* glicerium *BH et in litura l* clycerium *Rr* greccrium *A* gliconium *G* gleconium *K*

'ἡ Ἀβρότονον haec Abrotonum', 'ἡ Λεόντιον haec Leontium'. hoc autem solet fieri adulationis causa sive diminutionis aetatis.

In 'an' aut in 'in' aut 'on' aut 'yn' desinentia Graeca sunt masculina vel feminina et producuntur omnia et vel Graece declinantur, ut 'Pan Panos' - Virgilius in VIII:

Parrhasio dictum Panos de more Lycaei -,

vel ex genetivo Graeco fit Latinus, mutata ος ultima in 'is', ut 'Titan Titanos', 'Titan Titanis'; 'delphin delphinos', 'delphin delphinis'. dicitur tamen et 'delphinus delphini'. in multis enim invenimus | a genetivo Graeco factum Latinum nominativum - ut 'elephas elephantos, hic elephas huius elephantis' et 'hic elephantus', a genetivo Graeco 'elephantos', 'huius elephanti'. similiter 'hic abacus huius abaci' a genetivo Graeco ἄβακος; "Ἄραψ Ἄραβος', 'Arabs Arabis' et 'Arabus Arabi'; 'Τιτάν Τιτᾶνος', 'hic Titanus huius Titani' - Plautus in Menaechmis:

Barbatum, tremulum †Titanum qui lucet Cygno patre -,

ἡ *om. R* ἡ Χρύσιον haec Chrysium] *om. H* ἡ Χρύσιον — Leontium] *om. G in litura scripsit l* *PICION *R* XPICION *r* XPICION *B* Chrysium] *b* chryseum *B* chrisium *RADl* 1 ἡ *om. R* ἡ Ἀβρότονον — Leontium] *om. K* BPωTωNON *R* ABPωΘωNON *r* brotonium *Rr* ab rotonnium *H* abrotunium *h* AHONTION *R* AEONKION *H* Haec autem solent *H* 2 adolationis *GLK* 3 IN N SED PRIMVM IN AN ET IN ET YN ET ON GRECA PRODVCTA. *D* an aut in ON aut YN *B* an *** yn *G* an ā in ā on yn *g* an aut in aut on aut yn *L* aut in on aut in yn *K* aut in yn aut in on *D* yn] *n *H* en *h* gca disinentia *L* 4 *post* omnia: in an terminantia. et uel graece declinantur *in litura b* omnia uel *GK* panos *add. r* 5 *Verg. Aen.* VIII 344 6 Parrhasio] *H Med. Pal.* parrasio *BLrd* parnasio *RADGK cum Vergilii Romano. sic igitur f. s. Priscianus s. Theodorus* dictam *Med.* Panos] panpanos *B* *** panos (pan?) *K* lycei *ADK* licei *GL* licei *Rr* 7 gco genitiuo *GL* o* *R* oc *r* os *BDGL* his *Rr* tytan tytanas (tytanos *d*) tytan tytanis *D* 8 delphian *B* delfin delfinos *G* delphian delphianos uel *K* delfin delfinis *RG* delphinis *ex* delphinos *corr. H* 9 et *om. G* delfinus delfini *G* graeco genitiuo *GL* 10 nominatiuum *add. h* ut] hic *GL* hellefas helefantos *Rr* elifas elifantos *GK* elefas elefantos *DH* elefas *elifantos *L* elephans *B* elefas *RDH* elifas *GLK* 11 elefantis *RDH* elifantis *GLK* elifantos huius elifanti *GK* elefantos huius elefanti *DHr* huius elifanti elifantos *L* 12 abacus a genitiuo graeco abacos huius abaci *K* huius] huic *R* abaci] abacos *BA* ἄβακος] ABAKOC abaci *A* abakos *RH* abacos abacis *G* abacos nbaci *L* 13 Ἄραψ Ἄραβος] *om. RHGLK* APABC. APABOC. *in mg. r* arabs arabos *Ah* hic arabs arabos *B* hic arabs arabis *BDrh* *** arab* arab** *R* arabos arabis *GLK* Τιτάν Τιτᾶνος] *om. H* TIΘAN TIΘANOC *r* titam titanos *R* titan titanos *BADGLK* 14 tytanus *D* huius *om. GL* tytani *D* *Plaut. Menaechm.* V 2, 101 (*v.* 854) megmis *Rr* menecmis *B* menechnis *G* menegmis *AD* minechinis *L* mechenis *K* 15 tremulum titanum] *l* titanum tremulum *L* Titanum] *sic etiam libri Plautini* tytanum *D* Tithonum *Meursius* qui lucet (lucit *K*) cygno (cyno *Rr* cyno *K* cyeno *H* .cyc.no *B* cieno *G* cigno *ADL*)] cyeno prognatum *testantur libri Plaut. opt.* moseo prognatum *Ritschelii Lips.* Cygno qui cluet *Palmerius l. ms. Berchemi et Colerus l. Prisciano antiquissimo et Constantinopoli olim scripto, quorum illud* qui cygno lucet, *hic* cygno qui lucet *offerebat* patri *A*

nec non et ab accusativo: 'panthera', 'creterra', quod Graeci quoque in 26 multis fecere, quos in hoc quoque sequimur, qui saepe et genetivo et aliis casibus pro nominativo sunt usi: 'ὁ μάρτυς τοῦ μάρτυρος, ὁ μάρτυρος', 'ὁ ἰκτίς τοῦ ἰκτῖνος' καὶ 'ὁ ἰκτῖνος' - Virgilius in VII:

Hyrcanisve Arabisve parant seu tendere ad Indos,

qui est a nominativo 'hic Arabus'. idem in VIII:

Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabaei.

Lu||cilius in IIII 'Aethiopus' dixit pro 'Aethiops':

Rinocerus velut Aethiopus.

'Titanus' quoque pro 'Titan' dicebant; unde Naevius in carmine belli Punici primo:

Inerant signa expressa quo modo Titani,
Bicorpores Gigantes magnique Atlantes.

Lucanus in VIIII:

Nec tutus spatio est elephas.

Iuvenalis in IIII:

Rursus ad Aethiopum populos aliosque elephantos.

Virgilius in VIII:

pantherae terga retorquens.

Cicero in Arato:

1 et *om. B* pantera *B* cratera *ADK et in litura H* crat•era (a) *L* et cratera *G* quoque *om. A* 2 fecere] *b* facere *B* facere *H* quo• *L* saepe ex (et) *L* 3 usi ut *ADHG* ω (o) *R* ΜΑΡΤΥΡ *BGLK et in litura H* ΜΑΡΤΙΡ *Ad* ΜΑΡΤΙ• *D* ΤѠΥ *R* ΤΟΙ *G* ΜΑΡΤΙΡΟϹ *AGd* ΜΑΡΤΙΡΟΝ *D* *post* μάρτυρος: Ν (i. e. ἤ) *superscr.*, ΚΑΙ *in mg. add. r* ΚΑΙ *etiam BA* ΚΙΑΙ *D* ὁ μάρτυρος *om. G add. g* ΜΑΡΤΙΡΟϹ *ADr* 4 ΥΚΤΙϹ *D* ΙΚΤΥϹ *RH* ΤѠΥ ΙΚΤΙϹΝΟϹ (NO, N) *Rr* ΝΟΥ. ΤΟΥ. ΙΚΤΙϹΝΟϹ *A* ΤΟΥ ΙΚΤΙϹΝΟϹ *K* ΤΟΙ ΙΚΤΙΝΟϹ *G* ΤΟΥ ΙΚΤΥΝΟϹ *H* ΤΟΥ Ο|ΙΚΤΙΝΟΝ *B* ΙΚΤΙϹΝΟϹ *A* ΙΚΤΥϹΝΟϹ *R* DE EXEMPLIS *D* *Verg. Aen.* VII 605 5 hircanisuae *Rr* hircanisue *BAHGLK* hyrcaniisque *Verg. Fr.* 6 hic *om. L* *Verg. Aen.* VIII 706 7 oms arabs *G* terga Sabaei] *r* tergas abaie *R* tergebant ei *A* 8 licilius *L* *Lucil. in* IIII: III 21 *Dous. Gerl.* 18 *Varg., his verbis a Dousa compositis cum fragmento libri* III *a Nonio* 25, 28 *citato:* Bronchus Bovillanus (?) dente adverso eminulo, hic est | Rinocerus VII *L* VIIII *K* 9 renocerus *K* neluti *B* uelud *A* 10 •••••••• dicebant pro titan (pro titan) *B* tytan *D* neuius *libri* *Naev. bell. Pun.* I *v.* § 6 11 punici. Primo inerant *BA* 12 signa] *b* sign•• *B* expsa *GLK* titani *ex* titanus *corr. K* 13 bicorpores] *b* bicorpore• (s) *Dd* bicorpore *B* gygantes *RD* adlantes *R* athlantes *BADGLK* athlatentes *H* 14 lucanus *ex* lucantes *corr. D* *Lucan. Phars.* VIIII 732 15 totus (v) *Dd* elephas] *b* elephaus *B cum Luc. Voss. B* eliphas *K* elefas *RH* elifas *GL* 16 *Iuv. sat.* IIII 10, 150 17 aliosque *Prisc. cum Iuv. libris dett.* altosque *Iuv. cod. Pith.* elifantos *GL* aeliphantos *K* 18 *Verg. Aen.* VIII 460 19 pantherea *Pal.* 20 *Cic. Arat. v.* 332 (91) *sq. cf. supra* § 20

Tum magni curvus capricorni corpora propter
Delphinus iacet, haut nimio lustratus nitore.

Horatius in II carminum:

Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

27 (et notandum etiam de genere, quod masculino genere protulit Horatius, cum Virgilius feminino in III georgicon:

Quid lynces Bacchi variae?)

Horatius in II carminum:

nulla decempedis
Metata pri|vatis opacam
Porticus excipiebat Arcton,

'haec decempeda' ab accusativo Graeco [ἀπὸ τοῦ 'δεκάποδα']. idem:

Diversum confusa genus panthera camelo.

'cassida' quoque accusativus est Graecus, ab eo quod est 'cassis', quo usus est pro nominativo 'cassis' Virgilius:

aurea vati
Cassida.

Statius vero 'cassis' protulit in II Thebaidos:

Bellipotens, cui torva genis horrore decoro
Cassis et asperso crudescit sanguine Gorgon.

quod autem Graecum est hoc nomen, ostendit etiam Probus in libro, qui est de catholicis nominum. Persius:

1 Tum] cum *G* coruus *BGL* coruus *Dd* cornus *H* corbus *K* propter] pro *G* 2 delphinos *Dd* delfinus *G* haud *BADHr* aut *K* nitore *G* uel in ore *g* nitorie *H* 3 oratius *LK* *Hor. carm.* II 13, 39 *sq.* carminum secundo *L* 5 timido *R* lincas *HGLr et in litura d* linquas *K* linces *RBA* 6 etiam *om. GLK* oratius *GL* 7 cum] *r* cur *R* *Verg. georg.* III 264 III] *d* IIII *ADHGLK* quarto *R* IIII *h* 8 Quod *AHK* lynches *Med.* linces bachi *RADHGL* linquis bachi *K* bachi *B* 9 oratius *K* *Hor. carm.* II 15, 14 *sqq.* sermonum *B* 10 Nullam *R* decempedis] *d* decimpedis *GD* 11 metata] *ex* mutata *corr. H* metat *Dd* meta *B* 12 anton *D* 13 decimpeda *Dd* id est ΑΠΟ *B* ἀπὸ τοῦ δεκάποδα] *om. H* id est ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΟΔΑ *Dd* ΑΠω ΤωΥ ΔΕΚΑΠωΔΑ *R* ΑΠΟ ΤΟΙ ΔΕΚΑΠΑΑ *G* ΘΟΥ ΔΕΚΑΠΟΔΑ *h* idem] *r* In eodem *RBAHGL* Idem in eodem *D* In eodem quoque *K* *Hor. epp.* II 1, 195 14 confussa *L* camelo] *r* camello *RHGLK* 15 casida *GK* graecus est *L* casis *K* 16 nominatiui *Rr* casis *G* cassis *K* *post* cassis: Virgilius — cassis *om. G add. g* *Verg. Aen.* XI 774 *sq.* 17 auria *K* 18 casida *K* 19 *Stat. Theb.* II 716 *sq.* casis *K* tebaidos *K* 20 bella potens *Gg* bellapotens *LK* torba *G* turba *RBLK* genis] *h* genus *H* decoro] *g Statius* decore *GDHLK* dedecore *RBA* decoros *r* decora *h* 21 casis *K* asper•s *K* aspersso *k* 22 *Prob. de cathol. nom. p.* 1473 *P.* 130 *Lind.* 23 Persius] *versus conflatus ex Pers. sat.* 2. 52 *sqq.*: Si tibi creterras (*sic Montepess. Vat.* crateras *rell. tantum non omnes*) ar-

p. 689. 90 P. p. 237 K.

Creterram argenti sudabit praetrepidum cor.

Iuvenalis in I:

Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
Ornamentum abaci.

idem in IIII:

Quanto delphinis ballaena Britannica maior —.

Et sciendum, quod omnia in 'in' desinentia etiam in 'is' productam 28 finiuntur: 'Arin' et 'Arīs', 'delphin' et 'delphīs', 'Eleusin' et 'Eleusīs', 'Trachin' et 'Trachīs'. et notandum, quod auctores Graecorum in 'is' magis terminatione sunt usi, nostri vero frequentius in 'in', quamvis Cicero pro Scauro: cum dare nollet, inquit, Aris, clam ex Sardinia est fugere conatus. in eadem: Arinis uxorem pelicatus dolore concitatam.

In 'yn' quoque terminantia addita 'is' || faciunt genetivum: 'Adramyn (nomen herois) Adramynis', 'Phorcyn Phorcynis'. unde Lucanus libro VI 29 VIIII:

Squalebant late Phorcynidos arva Medusae.

nam 'Phorcys' per s 'Phorcyis' declinatur, non 'Phorcynis' facit.

genti incensaque pingui Auro dona feram sudes et pectore laeuo Excutiat guttas laetari praetrepidum (praetepidum *Mp. Vat.*) cor 1 creterram] *R* (*B?*) crateram *rell.* arguenti *K* sudauit *K* praetrepidum] *r* praeterpidum *R* pertrepidum *DL* 2 *Iuv. sat.* I 3, 203 *sq.* 3 Lectus] *in litura h* letus *R* porcula *A* procala *K* procul aminor orceolis exornamentum *B* orceoli *D* urceoli sex] *r* orceoli sex *h* orceolis ex *RHGLK* 5 *Iuv. sat.* IIII 10, 14 .VIII. *G* 6 quantum *B* quando *D* quod *K* delfinis *GL* ballena *libri* brittanica *RBAH* bri^a^tinnaca *Gg* britannica *h* britanica *LK* *post* maior: *deest unum fol. in B v.* § 32 7 IN IN GRECA *D* in yn *K* disinentia in in *GL* is] *rd* his *RD* producta *D* 8 aryn *K* *post* Arin: est *add. A* proprium nomen *DHGLK* delfin *L* delphyn *K* delfis *GL* delphinis *Rr* eleusyn *K* 9 trachin (y) *K* his *Rr* 10 usi sunt *GL* vero] *l* quoque *L* frequentius *g* frecentius *GK* *Cicero pro Scauro* I 7 (II *extr.: class. auct.* II *p.* 286 *Mai.*). *servavit solus Priscianus* 11 Scauro] *d* saturo *D* nollet] *r* nolet *RK* inquit (quid) *Gg* inquid *K* inquit Aris] *r* inqui taris *R* ex Sardinia] *rd* exardinia *RDGK* 12 est fugere] effugere *K* figure *D* fugere *d* *Cic. pro Scauro* II 9 (VI *l. l. p.* 292 *M.*) eodem *L* pellicatus *DGL* pelecatus *K* paelicatus a dolore *Cic. Mediolan.* 13 delore (o) *Dd* dolo *RA?* 14 terminantia] disinentia *GL* genetium *R* adramoyn *K* 15 herohis *Rr* heroys *AL* haeroys *G* adraminis (y) *Rr* adraminis *H* adrammis *K* phor(c)hin (p) phorchinis *R* porcyn .nis *G* *Luc. Phars.* VIIII 626 16 VIII *AGK* VII *L* 17 squalebat *G* scalebat *L* scaliebat *K* phorchinidos *R* porcynis (h) *G* porcynis *L* phorcynis *K* phorcinidos *Luc. Voss. A* medussae *G* 18 phorcis *RD* porchis *r* porcys (h) *G* porcis *L* phorchyis *R* porcys (i) *Gg* phorci*s (i) *H* porcis (h) *L* phorcis *K* phorcinis *R* porcynis *G* porcynis (h) *L* forcinis *K* facit *om. HK*

'Euan Euantis' notandum, quod t assumpsit in genetivo. Ovidius in IIII metamorphoseon:

Nycteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euan.

Statius in V:

et a summis auditus montibus Euan.

Virgilius in VI:

Illa chorum simulans | Euantis orgia circum;

quidam tamen participium accusativi casus pluralis hoc magis esse volunt, ne sit communis extrema syllaba: 'euantis Phrygias' pro 'bacchantis'.

In 'on' quoque genetivi Graeci supra dictam servant regulam, paenultima secundum Graecos manente producta vel correpta: 'Μέμνων Μέμνονος, hic Memnon huius Memnŏnis', 'Σίνων Σίνωνος, hic Sinon huius Sinōnis', 'Λαοκόων Λαοκόοντος, hic Laocoon huius Laocoŏntis'. haec tamen antiqui solent ablata n proferre et secundum Latinorum regulam in o terminantium, quod ubique Terentius facit, declinare, ut 'hic Antipho huius Antiphonis', 'hic draco huius draconis', 'hic leo huius leonis'; si enim 'leon' dicas, necessario servas, ut genetivus quoque secundum Graecos t habeat: 'leontis'. unde Cicero in libro Verrinarum, qui est de suppliciis, proprium nomen 'Leon Leontis' declinavit: quid? in Leonte Imacharensi non idem fecisti? idem in frumentaria: tum iste

1 Euan — in genetino *om. H in mg. add. h* eyn eyntis *G* euyn euyntis *LK* notan(dum) *H* te *Rr* *Ovid. metam.* IIII 15 2 IIII] α V *libri* 3 Nycteliusque] *Ovidius, Putschius* Nysteliusque *Rh* nicteleusque *G* Nistelinsque *A* Nystelliusque *H* Nyprostelius *D* Nystelius *d* Nisteliusque *Ll* Nyctelinsque Eleleusque] "eleusque" motelliusque *K* Eleleusque] *Ovidius* μ eleusque *RAHL* elinsque *Dd* leneusque *G* iachus *HGLK* machus *D* lachus euan *A* et euyn *in litura g* euyn *LK* Euhan *Ovidii Marcianus* 4 *Stat. Theb.* V 94 5 Et assuminis *G* summis] *r* sumis *R* euyn *LK* eyin *G* euhan *Stat. Cass.* 6 *Verg. Aen.* VI 517 7 euyntis *G* euyntis *LK* euhantis *Pal. Rom. Fr.* euhanthis *Med.* horgia *G* or•gia *Med.* 9 euyntis *GLK* phrigias *AGLK* frigias *HG* phygias *D* baucchantis *Rr* bacchantes *D* bachantes *Gh* bachantis *AHLKg* 10 IN YN GRECA *h. l. D* 11 saecundum *D* Μέμνων — Laocoontis] *in lac. h* MEMNON *RADG* uel MEMNωN *g* MENNON *h* MHMNωN *K* MEMNωNOC *L* MENNONOC *h* MHMNONOC *K* MNONOC *D* 12 mennon mennonis *h* CINON *RAKh* cinon *D* CINONOC *RAGKh* uel CINωNOC *g* cinonoc *D* huius *om. HGL* 13 ΛΑΟΚΟΟΝ *G* ΛΑΟΚΟωΝ ΛΑΟΚωΟΝΤΟC *Rr* ΛΑΟΚωΟΝ ΛΑΟΚωΟΝΤΟC *D* ΛΑΚΟΟΝ ΛΑΚΟΟΝΤΟC *AK* ΛΑΚΟωΝ ΛΑΚΟωΝΟΟC *H* ΛΑΟΚΟΟΝ ΛΑΟΚΟΟΝΤΟS *L* lacoon *RAH* huius *om. G* lacoontis *AHr* lacoonis *R* 14 solebant *ADHL* 15 declinare facit *GL* ut *om. L* ant•ipho (h) *L* huius *om. GL* 16 huius *om. GL* daraconis *H* huius *om. GL* 17 leo(n) *H* serua(n)s *Hh* t] *om. K* t• (e) *D* 18 DE EXEMPLIS. *D* *Cic. in Verr.* II 5, 7, 15 uerinarum libro *GL* uerrinar•um (i) *R* suplic̈is *L* suplicis *K* 19 Quod *A* Leonida *Cic. libri opt.* 20 Imacharensi] *r* in imacharensi *L* imacharen••• *R* innacherensi *K*; *libri Cic. varie corrupti* *Cic. in Verr.* II 3, 22, 55

Veneriis magna voce imperat, ut Xeno audiret, pro 'Ξένων' Graeco. idem de suppliciis: Dexo Tyndaritanus homo nobilis, pro 'Dexon'. idem pro Murena Zeno pro 'Zenon' profert. idem pro Fundanio: essetne id, quod Meno nuntiasset, pro 'Menon'. Statius in I Achilleidos:

Conclamant Danai stimulatque Agamemno volentes.

Horatius in III carminum:

diffidit urbium
Portas vir Macedo et subruit aemulos.

In 'en' desinentia correptam Latina sunt masculini vel neutri generis, 30 quae mutant e in i et addita 'is' faciunt genetivum, ut 'hic flamĕn huius flaminis', 'hoc numĕn huius || numinis'.

In 'en' productam Latina et Graeca generis sunt masculini vel feminini et accepta 'is' faciunt genetivum, ut 'hic liēn huius lienis', 'riēn rienis' vel 'rēn renis - Horatius in II sermonum:

Quod latus aut renes morbo temptantur acuto -,

'splēn splenis, | 'Damēn', nomen proprium historici Graeci, 'Damenis', similiter 'Sebēn', nomen herois, socii Vlixis, qui habitavit Temesae, 'Sebenis', 'Hymēn Hymenis', 'haec Sirēn huius Sirenis', 'haec Troezēn huius Troezenis'.

1 Veneriis] *d* ueneris *DKh* magna (*al.* maxima) noce Veneriis *codd. Ciceronis* audiret] adesset *Cic. palimps. Vat.* Ξένων] *Krehlius* (ξένον 2 ξένων *π*) XENON *A* xenon *RDHGLK* 2 Idem — pro dexon *om. A* *Cic. in Verr.* II 5, 42, 108 supliciis *RLK* dexon *Rr* dexto *AD* dexio *lib. Cic. dett.* dexotin dardanus *G* dexo tindardanus *g* tyndaridapus *DH* tindaridanus *RALK* nobilissimus *Cicero* 3 *Cic. pro Mur.* 29, 61 mureno *Dd* munera *R* zteno pro ztenon *K* profert] *r* profertur *RL* *Cic. pro Fundanio: fr.* II p. 445 *Or.* 4 fundario *A* quod] *r* quae *R* Parmeno *Ruhnkenius ad Iul. Rufinian. de fig. sent.* § 2 nuntiasset *K* *Stat. Achill.* I 553 5 acheileidos *G* achileidos *LK* 6 denai *K* stimulatoque *GL* stimulataque *K* agimemno *GL* 7 oratius *K* *Hor. carm.* III 16, 13 *sq.* carminum III *G* carminum tertio *L* 8 defidit *Gk* difidit *l* deficit *L* defecit *K* 9 portas *spscr. in L* macaedo *D* subuit *Gg* 10 IN EN CORREPTAM LATINA. *inscr. D* correp̄ disineū *G* correpta disinentia *L* correptam] *d* correpta *RAD* 11 mutant *add. h* ut *om. L* hic * flamen *R* flamen .nis *L* flemen .nis *G* 12 hoc numen huius numinis] flemen .nis *K* huius *om. GL* *post* numinis: flamen .nis *add. G* femen feminis *D* flemen .nis *L* 13 productam] *r* producta *R* latina* (m) *D* sunt generis *GL* vel] et *R* 14 is] *rd* his *RD* ut *om. GL* 15 oratius *K* *Hor. serm.* II 3, 163 16 temtantur *L* templentur (tententur) *pars codd. Horat.* 17 Damen] *scripsit Argolica teste Herodiano π. μον. λέξ. p.* 32, 9 *cf. Lehrsium Herod. scripta tria p.* 108 istorici *R* 18 Seben] 'Σέβην Σέβηνος· ἔστι δὲ ὄνομα ἥρωος' *Choerobosc. ad Theodos. p.* 69, 22; 276, 22 *Gaisf.* heroys *GL* habitabit *K* temessae *Rr* temisse *G* 19 imen *Rr* himen *G* himenis *G* syren *R* sir*en (i) *G* sirien *L* huius *om. GL* si**renis (re) *G* Troezen] *1* trizen *RADHGL* τρυξen *K* 20 Troezenis] *1* trizenis *RADHGL* τρυξenis *K*

31 In 'ar' Latina et Graeca inveniuntur et barbara generis masculini vel neutri vel omnis, quae accepta 'is' faciunt genetivum, ut 'hic Caesar Caesaris', 'hoc nectar nectaris', 'hic' et 'haec' et 'hoc par huius paris', 'hic Aspar huius Asparis', 'Bostar Bostaris'. sed neutra, si derivativa sint, producunt a in obliquis casibus: a lupa 'hoc lupanar huius lupanāris', a lacu 'lacunar lacunāris', a laqueo 'laquear laqueāris', a calce 'hoc calcar huius calcāris'. Horatius in II epistularum:

et vatibus addere calcar.

Virgilius in VI:

Seu spumantis equi foderet calcāribus armos.

'Nar' quoque 'Nāris' monosyllabum similiter producit a in genetivo et est proprium fluvii. nam si nasum velimus significare, 'haec naris huius naris' similem genetivo nominativum proferimus, sicut frequenter Ovidius ponit, ut in III metamorphoseon:

panda . . .
Naris erat.

idem in VI:

Defluxere comae, cum quis et naris et aures.

Lucanus in II genetivum protulit:

Hic aures, alius spiramina naris aduncae
Amputat.

'far' etiam 'fārris' positione habuit paenultimam longam, quod solum r literam geminavit, et puto differentiae causa, ne verbum esse putetur secundae personae 'for faris fatur'. et sciendum, quod 'pār' et 'Nār' producitur in nominativo, ut Lucanus in IIII:

1 IN AR *inscr. d* et Graeca *om. A* masculini et neutri *K* 2 omnis generis quae *L* is] *rd* his *RD* ut *om. L* huius caesaris (o *supra*) *Kr* 3 hic *L* huius nectaris *RDHK* par.ris *G* par.is *L* 4 aspar.ris *GL* hic bostar *LK* bustar *G* huius.ris *K* deriuata *G* 5 obliquis] *g* oblicis *G* a lupa *om. LK* a lupa hoc *om. G* huius *om. GLK* 6 hoc laquear *K* huius laquearis *RDHK* calce *D* 7 calcar.ris *GLK* Oratius (h *supra*) *R* oratius *K* *Hor. epp.* II 1, 217 epistularum] *RH* epistolarum *rh rell.* 8 Si munus apolline (apollini *l*) dignum uis complere libris *ante:* et uatibus *versu Hor. praecedente assumpto addunt DHl* 9 *Verg. Aen.* VI 882 III. *RAHGL* ·II· *K* 10 Seu spumantis equi *om. DGLK* aequi *H* foderat *K* foederet *Verg. Fr.* 11 monosillabam (u *supra*) *G* 12 fluii *G* nassum *GK* 13 genitiuum nominatiuo *L* genitiuo nominatiuo *G* proferemus *AHGK* *Ovid. metam.* III 674 *sq.* Panda loquenti | Naris erat 14 III *om. GLK* manetamorphoseon *D* metā (l *supra*) *K* 17 *Ovid. metam.* VI 141 VI *Rr* 18 comme cum *R* quis (uel quibus *supra*) *Ll* nares (i *supra*) *G* nares *LK* auris *v. l. libror. Ovid.* 19 *Lucan. Phars.* II 183 *sq.* U. *K* protulit *om. K* 20 spiraminaris (na *supra*) *Dd* 22 faris (r *supra*) *Rr* longuam peneultimam habuit *GL* literarum *R* 23 diferentiae *L* deferentiae *K* causa. Nec nerbium *D* putaretur *K* putaret *L* saecunde *R* saecundae *r* 24 for] a for *G* aut for *L* faris] far *A* producitur] *r* producit *RD* producuntur *AGLKd* 25 *Lucan. Phars.* IIII 482 III. *D*

Pār animi laus est, et quos speraveris annos.

et Virgilius in VII:

Sulphurea Nār albus aqua.

sed 'Nār' servavit a productam etiam in obliquis - Ennius in VII annalium:

Sulphureas || posuit spiramina Nāris ad undas -,

'păr' corripuit. | - Virgilius in bucolico: 32

numero deus impăre gaudet.

Lucanus in VIIII:

Ergo pări voto gessisti bella, iuventus

[et:

păribus se sustulit alis] -.

similiter 'Lār Lăris'. Virgilius:

Pergameumque Lărem et canae penetralia Vestae.

Plautus:

Ego sum Lār familiaris.

In 'er' correptam desinentia s et t antecedentibus, nisi sint possessiva, quorum in 'is' desinunt feminina, 'er' in 'ri' mutant et faciunt genetivum, ut 'hic Austĕr Austri', 'hic oleastĕr oleastri', 'hic apiastĕr apiastri'. excipitur 'sequestĕr, sequestris', quod duplici ratione compellitur secundae esse, quoniam et 'st' ante 'er' habet nec est possessivum et quod in a facit femininum [id est 'sequestra'] - Virgilius in XI:

et pace sequestra -;

tertiae tamen invenitur declinationis apud plerosque - Cicero in II Verrinarum: aut sequestres aut interpretes corrumpendi indi-

1 anima (i *sup.*) *H* spe*raueris *H* seperaueris *G* seperauis *k* sepera***** *K* saeparaueris *R* separaueris *ADL* superaueris *Luc. cod. Remensis* 2 et *om. L* *Verg. Aen.* VII 517 3 sulpurea *DK* solphurea *G* solphorea *L* 4 seruauit seruauit *A* obliquis] obliquis casibus *GL* *Enn. ann.* V 4 *E. S.* VII *inc.* 11 *Hug.* VII, xix *p.* 40. LXI *Vahl.* 6 Sulphureas — undas *add. r* sulporeas (hu *sup.*) *Dd* solphureas *G* solphoreas *L* nâris *L* 7 Par* *H* *Verg. bucol.* 8, 75 bocolico *GLK* 9 *Lucan. Phars.* VIIII 256 VIIII] IX *1* VIII *RADHK* VII *GL* 10 gessisti bella iuuentus] *r om. K* G. B. i. *R* g. b. i. *Lg et sic, ni f., H* gesisti bella iuuentus *in mg. L* Verḡ in IX *in litura h* 11 *Verg. Aen.* VIIII 14 12 *post* alis: uir̄ *add. g* 13 similiter Lar Laris *post* Virgilius — Vestae *posuit LK, ord. immut. k* similiter — familiaris *in litura g* et canae penetralia Vestae *om. R, add. r* Plautus — familiaris *ante* Virgilius *collocant Rh, ord. immut. r* *Verg. Aen.* V 744 Verḡ. in V *H* 14 pergamenuque *K* pergrecumque (ameū *sup.*) *Dd* pergaeumque *H* penitralia *LK* 15 *Plaut. aulul. prol. v.* 2 16 sum *om. G* sum Lar] *sic etiam Prob. p.* 1455 *P.* lar sum *codd. Plautini* femiliaris *K* 17 IN ER COR̄. *inscr. A* 18 feminina] *r* femina *RH* 19 ut *om. GL* haustri *H* austri oleaster *GK* hic oleaster oleastri *in mg. add. r* oleastri apiaster *GL* * apiaster *H* 20 sequester] dicitur qui certantibus medius interuenit *spscr. k* sequestri *A* 21 et st] t (et *sup.*) s *L* t et s *d* et s et t *HK* er] r *D* 22 id est] *om. GL* id *K* *Verg. Aen.* XI 133 In XI. uir̄ *GL* 24 *Cic. Verr.* I 12, 36 II] ſö (*i. e. secundo*) *L* uerriuarium *R* uerenarum (v̄ *sup.*) *G* 25 *ab* aut sequestres *iterum inc. B* *v.* § 27 *extr. p.* 219, 6 corrependi *H*

cii -. sed Plautus hoc quoque secundum analogiam declinavit, ut in vidularia:

Animum advortite, amabo, sultis, vidulum hic apponite;
Ego servabo, quasi sequestro detis, neutri reddibo.
Donicum res iudicata erit haec.

in eadem:

Haut fugio sequestrum.

33 In 'er' desinentia Graeca quoque masculina supra dictam servant regulam. quae in ρος apud Graecos finita, antecedente alia in eadem syllaba consonante, mutant ρος in 'er' apud Latinos, ut 'Μένανδρος, Menander Menandri', 'Μελέαγρος, Meleager Meleagri', 'Ἀλέξανδρος, Alexander Alexandri'. excipitur 'congrus' - quamvis 'conger' dixit Plautus in Persa:

Memini: ut muraena et conger ne calefierent -,

'Codrus', 'hydrus', 'Petrus', 'scombrus', 'Hebrus', 'amphimacrus', 'Locrus', quae o in u mutant, non 'ros' in 'er': quamvis antiqui etiam in aliis nominibus eiusdem terminationis est quando sic protulerint nominativos, ut Virgilius 'Teucrus' et 'Euandrus' protulit in III:

Teucrus Rhoeteas primum est advectus in oras.

idem in VIII:

Rex Euandrus ait non haec sollemnia nobis.

in eodem:

1 *Plaut. vidul. fragm.* 5 *p.* 442 *Both.* anlogiam *L* 3 aduertite *AGLK* ∗amabo *R* amalo *GK* et uidete *A* ambo *a* sultis] *Bothius, Struvius lat. Declinat. p.* 151 si multis *libri* uitulum *RBADHLg* uitilum *G* opponite *K* 4 seruabo *ex* seruauo *corr. B* sequestri *Non. p.* 508, 9 neutri *om. G* reddibo] *cf.* § 35 ∗∗∗ibo (redde superscr.) (red?) *Ll* redde ibo (redibo superscr.) *Gg* reddibo *Hh* s̃ ibo *K* 5 donicum (uel donec superscr.) *Gg* donecum *H* iudicata] re iudicata *Rr* reiudicata *BDHr* diiudicata *g et codd. lib.* XIII § 11 diiucata *A* erit] sit *codd. lib.* XIII *l. l.* erit haec] *d* erit. Haec *D* erit *GK* haec *om. etiam lib.* XIII *l. l.* erit. hic in *L* 6 In eadem (idem superscr.) *Hh* 7 haud *RBADH* 8 IN ER. GR. *inscr. d* disinentia (quoque superscr.) graeca *Ll* masculina *in ras. b* se∗∗∗∗∗ *B* serbant *b* 9 ros *LKr* alia *spscr. K* 10 ros *GLK* ΜΗΝΑΝΔΡΟϹ *GK* ΜΗΝΑΝΔΡѠϹ *L* menandros *RB* ΜΕΝΑΝΔΡΟϹ — ΑΛΗξΑΝΔΡΟϹ (*sic*) *in litura h* 11 ΜΗΛΗΑΓΡΟϹ *K* ΜΗΛΕΑΓΡѠϹ *G* ΜΗΛΑΓΡѠϹ *L* meleagros *R* ΜΕΛΕΑΓΕΡ *B* Meleager Meleagri] meleager .ri *L* ri *K* ΑΛΕΖΑΝΔΡΟϹ *A* ΑΛΗΧΑΝΔΡΟϹ *K* formosus uir et superbus *spscr. k* alexandros *Rg* alaxandros *G* 12 gongrus *RBd et in litura h* grongus *D* grongrus *A* gonger *RBAH* *Plaut. Pers.* I 3, 30 (*v.* 110) 13 muraena] ∗ murena *libri* gonger *RBADH* 14 hidrus *GLK* sconbrus *RDHGLK* Hebrus] *scripsi* ebrus *libri* amfimacrus *DHGKr* 15 ros *BAH*. 16 nominiobus *K* terminationis] *r* terminationibus *RA* protulerunt *BAGK* .Vt *b* .V∗ *B* 17 teocrus *GL* in] .ut in *BAD* *Verg. Aen.* III 108 18 teuchrus *D* teocrus *GL* rotheas (e superscr.) *Rr* rhoetheas *B* retheas (o superscr.) *D* rotheas *GL* ritheas *AK* rytheas *H* rhoeteas *Med. Fr.* - - heas *Pal.* primus (m superscr.) *Med.* in] *sic Pal. Fr.* (*Rom. h. l. deficit*) ad *Med.* in oras] *b* ∗u oras *B* horas *D* *Verg. Aen.* VIII 185 VIII∗ (I superscr.) *R* 20 solemnia *Rr* sollempnia *DG* solemnia *hLK* sollemnia *Med.* 21 *Verg. Aen.* VIII 558

Tum pater Euandrus dextram complexus euntis. idem in X:

Pallas, Euander, in ipsis
Omnia sunt oculis.

illa quoque Latina || nomina, quae feminina in a faciunt, 'er' in 'ri' mu- VII 34
tant in genetivo, ut par sit syllabis suo nominativo, ut 'ater atri', facit enim 'atra', 'niger nigri nigra', exceptis illis, quae s vel 'sp' vel n ante 'er' habent, et a ferendo vel gerendo compositis, quae accepta i faciunt genetivum una syllaba vincentem suum nominativum, ut 'miser miseri', 'prosper prosperi', – **Donatianus in senatu pro se: ut prosper dicendi successus ostenderet, et auditorum benivolentia| crescere dicentium facultatem;** Cicero tamen 'prosperus' protulit in VI **de re publica: deinde est hominum generi prosperus et salutaris** –, 'asper asperi' – nam 'aspri' per syncopam dicitur –, 'lucifer luciferi', 'corniger cornigeri', 'tener teneri'. 'liber' quoque, quando ingenuum significat, 'liberi' differentiae causa declinamus, ne, si 'libri' dicamus, aliud significare putetur. 'dexter' similiter et 'dextri' et 'dexteri', etiam 'adulter adulteri'. et notandum, quod tot syllabarum est genetivus masculini, quot sit nominativus feminini. excipiuntur 'alter' et 'uter' et 35
ex his composita, quae pronominum declinationem sequuntur: 'alterius' enim et 'utrius' faciunt genetivum. ex quo quidam errantes ea pronomina, sicut supra diximus, voluerunt esse. ex eis compositum 'alteruter' quamvis in masculino ex duobus sit nominativis, tamen, quia in feminino 'al-

1 conplexus *D* 2 *Vergil. Aen.* X 515 *sq.* 4 omnia sunt *ex* sunt omnia *corr. G* 5 faciunt in a feminina *A* 6 syllabas *Hh* ut *om. G spscr. in L* 7 negra *Dd* n] *r* en *R* 8 er] r *RBHG* gerendo] *r* a gerendo *R* 9 genetiuum *om. A* vincentem] *r* uincente *R* mis•er (s) *G* mis•eri (s) *g* 10 Don•tianus *D* donatius *G* *Donatianus f. est ille, cuius tamquam grammatici mentio habita est supra ad lib.* V § 7 Domitianus *3 Meyerus l. l. p.* 606 *dubitante Westermanno hist. eloq. R. p.* 279 *n.* 23, *improbante Lerschio act. ant. Marb.* 1844 *p.* 447 senatu. Pro se ut et *Hh* 11 docendi *L* succesus *L* succensus *G* succesus *K* ostenderet] *sic ni f. H* ostendet et *in litura h* et *om. RADGK add. r* auditorum] *r* adiutorum *RHK* adiutorium *BADGL* boniuolentia *Dd* beniuolentiae *BK* 12 dicentia *Hh* *Cic. de re p.* VI 17, 17 (*somn. Scip.* 4, 2) tũ *in litura g* 13 .V.II. *A* 'rep. *R* re. p. *K* re puplica *G* RB. *A* 14 asperi *in litura g* nam aspri *add. r* aspri] *bg* as••• *G* as••ri *B* 16 diferentiae *L* ne si] *h* nisi *H* 17 putetur] *d* potetur *D* putentur *K* similiter dextri *BH* et dexteri] *d* et dextri *D* 18 est syllabarum *G* est *om. L* masculini genetiuus (*s.* genitiuus) *BADH* 19 quod *BH* nominatiuus ma feminini. *K* 20 ex eis *in litura g* is *R* eis *A* his composita *ex* composita his *corr. H* secuntur *R* sequntur *DK*. 21 quodam *K* 22 quamvis] qua•uis (s) *D* 23 in *ante* masculino *spscr. in K*

terutra' et in neutro 'alterutrum' ex corrupto et integro est, ex altera parte plerumque declinatur (id est exteriore) 'alteruter alterutrius', ut sit genetivus et dativus trium generum similis, quod proprium est omnium in 'ius' terminantium genetivum. Cicero pro M. Marcello: quod si in alterutro peccandum sit. Lucanus in VI:

placet alea fati
Alterutrum mersura caput.

inveniuntur tamen et 'altera utra' et 'alterum utrum' | protulisse veteres et ex utraque parte declinasse. Cicero in Protagora: quae igitur potest esse indignitas voluptatis ad molestiam, nisi in magnitudine aut longitudine alterius utrius posita? Cato de ambitu: sed sunt partim qui duarum rerum alterius utrius causa magistratum petunt. || 'neuter' tamen plerique 'neutri' declinaverunt. sed Plautus in vidularia:

neutri reddibo

dixit dativum, cuius genetivus 'neutrius' sine dubio est, quamvis vetustissimi soleant omnium in 'ius' terminantium genetivum et in i dativum etiam in i genetivum et in o dativum in genere masculino et neutro, in feminino
36 vero secundum primam declinationem in 'ae' diphthongum proferre. M. Cato in censura de vestitu et de vehiculis: nam periniurium siet, cum mihi ob eos mores, quos prius habui, honos detur, ubi datus est, tum uti eos mutem atque alii modi sim, pro 'alius modi'. Caelius in V: nullius alius rei nisi amicitiae

1 correpto *A* intigro *GK* altera] *d* altare *D* 2 sit *superscr. in L* 3 proprium omnium *G* 4 cecero *G* *Cicero pro Marc.* 7, 21 *cf. lib.* V § 63 M. *om. AGK* alterutro *ex* alterutrum *corr. A* 5 pecandum *G* peccatum *rh* sit et lucanus *K* *Luc. Phars.* VI 7 *sq.* 6 alia *b* 7 mensura *ADGLKb* caput] *d et ex* cap̃. *corr. L* capud *D* kaput *K* 8 alterutra (a) et alterutrum (ū) *G* ueteresex (v) *K* 9 extruque *H* declinasse *RB* ea declinasse *b rell.* *Cicero in Protagora: v. lib.* V § 64 protogora *L* pratagora *K* 10 uoluntatis *libri* modestiam *BADr* 11 aut in longuitudine *GL* *Cato de ambitu: v. lib.* V *l. l.* 12 quae *L* (d) uarum *Rr* 13 declinauerunt neutri *G* neutri declinauerunt non neutrius. Sed *B* 14 *Plautus in vidularia: v.* § 32 (d) nitularia *L* 15 neutri reddibo] redde neutri ibo *GL* redde ibo *K* reddibo *Hh* 16 (u) datiuum *ex* datino *corr. K* neutris *Rr* uetussimi *A* uetustissimi soleant *in litura g* 17 solebant *AD* solent *L* omnium — in i datiuum *om. GL* omnium — genetiuum *add. l* (r) teminantium *Dd* 19 M. *add. r* Marcus *B* *M. Cato in censura de vestitu et de vehiculis: Meyerus l. l. p.* 75 *sq. v. infra* § 82 *et lib.* XIII § 12 20 de vestitu] *b* deu& titu *B* ueiculis *BK* (per) friniurium *Rr* per iniuriam *GL* 21 si et *GLK* si (et) *D* ab *B* 22 datus] *r* datum *R* est *om. A* tum] . Tum *Hd* . Dum *D* 23 pro alius modi] *r* pro alium modo *R* Caelius] *d* Celius *AHr* aelius *BD* elius *RGLK* *Caelii Antipatri annal. lib.* V *fr. ap. Krausium l. l. p.* 192, *apud Rothium l. l. fr.* 46 *p.* 319 *v. infra* § 82 *lib.* VII § 20 *lib.* XIII § 12 alii *libri plerique* § 82, *L lib.* XIII *l. l.* aliae *K ex corr.* § 82 *G. I. Vos-*

eorum causa. G. Licinius in II: perversum esse alii modi postulare. Caesar in Anticatone priore: uno enim excepto, quem alius modi atque omnis natura finxit, suos quisque habet caros. 'uni' pro 'unius' Titinius in barbato:

quod quidem pol mulier dicet,
Namque uni collegi sumus.

'ipsi' pro 'ipsius' Afranius in homine:

Ipsi me velle vestimenta dicito. |

'toti' pro 'totius' idem in suspecta:

Adeo ut te satias caperet toti familiae.

'soli' pro 'solius' Cato in I originum: nam de omni Tusculana civitate soli Lucii Mamilii beneficium gratum fuit. idem 'nulli' pro 'nullius': qui tantisper nulli rei sies, dum nihil agas. potest tamen hic dativus accipi: 'nulli rei' pro 'nulli utilitati'. Terentius in Andria:

quandoquidem tam iners, tam nulli consili.

'ulli' pro 'ullius' Plautus in truculento:

sius de analogia IIII 6 *p.* 177 *ed.* 1635 amititiae (c supra) *Rr* 1 G. *om. G* G. Licinius] Glicinnius *BH* lici*nius *L* licinnius *ADG* *C. Licinii Macri ann. lib.* II *p.* 238 *Kr. fr.* 22 *p.* 367 *R. v. infra* § 82 *lib.* XIII § 12 2 postolare *L* Caesar] Cato *A* *Caes. Anticat. prior. fragm.: Caes. ed. Nipperdeius p.* 764 *cf. Prisc. ll. ad Caelii fragm. ll.* antica*one (t supra) (n) *D* anticatione *K* . Priore uno *H* uno] *r* Vni *R* 3 oms (~ supra) *G* 4 habere *BADHGL* karos *K* casus *A* tintinnius *G* *Titin. barb. fr.* 9 *p.* 60 *Both. fr.* VI *p.* 103 *Nk., qui versum asynartetum censent. at v. G. Hermannum opusc.* V 267, *Ribb. fr.* V *p.* 116 *cf.* § 82 5 dicet] *v. librorum* § 82 *scripturam* dicit *h. l. libri* 6 pronnius uni *Hh* *post* uni: pro unius *add. RBGLK del. et* subauditur *spscr. r* collegi] *Bothius* colligi *G* § 82 colligii *RG* collegii (n supra) *BADHLKr* 7 ipsi quoque pro *K* affracius *L* Afranius in homine] *Afranii ominis fr.* 9 *p.* 180 *Both. fr.* X *p.* 231 *Nk. fr.* IX *p.* 164 *Ribb.* homine] omine *Bothius l. l. p.* 179 8 ipsi] *r* ipse *R* uaestimento (a supra) *Dd* 9 toti] *libri* totae *G. I. Vossius l. l. Krehlius* *Afran. suspect. fr.* 10 *p.* 191 *B. p.* 257 *Nk. fr.* IX *p.* 174 *Ribb. cf.* § 82 10 utesatias *A* sacies *H* caper** (et supra) *L* toti] totae *libri Krehliani omnes praeter Heidelb. teste Krehlio, cui fidem non esse habendam docet H* toti *exhibens. ex meis* totae *Darmst.*[c] tote *Caroliruh. alter, rell. cum Heidelb. Vind.* CCCXLVII *Darmstad.*[ab] toti, *infra* § 82 totae *K cum Caroliruh. altero, Darmstad.*[ab] tote *Darmstad.*[c] . *rell. omnes* toti, *quod nec Ribbeckius mutare ausus est coll. Friderici Haasii ad Reisigii schol. gramm. Lat. ann.* 215 11 *Cato orig.* I *p.* 106 *Kr. fr.* 32 *p.* 274 *R. fr.* XXXI *p.* 35 *Wr. cf. infra* § 82 12 solii *L* Lucii] *libri* § 82 lucilia (i supra) *Rr* lucilii *rell.* mamillii *G* benilicium *K* idem] *inter libri orig.* II *fragmenta exhibent Krausius p.* 108, *Rothius fr.* 40 *p.* 275, *Wagenerus fr.* LVIII *p.* 43, *at infra* § 82 idem in II *sine librorum mss. auctoritate per editiones tantum propagatum est. ad incertae igitur sedis fragmenta locus hic delegandus est* 13 nullae *Krehlius* nullae *G. I. Vossius l. l. Krehlius ex nonnullis libris, si fides h. l. ei habenda, cod. Luth.* (*H*) sies *exhibere dicenti, cum praebeat* ~ *i. e.* est *cum rell.* sies *libri* § 82 est *h. l. omnes mei* 14 accipi *om. G* nullae rei *Krehlius* utilitate (i supra) *Rr* *Ter. Andr.* III 5, 2 15 adria *G* 16 iners quam *K* nulli consilii *libri Prisc. et h. l. et lib.* XIII § 11 nullius consilii sum *Ter. Bas.* nulli consili sum *Bentleius* 17 ullius] *r* illius *R* *Plaut. trucul.* II 2, 37 *sq.*

quasi vero corpori reliqueris
†. potestatem coloris ulli capiendi, mala.

'illi' pro 'illius' Cato in Marcum Caelium: ecquis illi modi esse vult? idem de moribus Claudii Neronis 'isti' pro 'istius': pecu-
37 nia mea rei publicae profuit quam isti modi uti tu es. et sciendum, quod in 'ius' terminantium genetivus producit paenultimam, nisi poetica auctoritas eam corripiat, excepto 'alter alterius', quod ideo magis correptam habuit paenultimam, quod duabus syllabis vincit genetivus. quod igitur crevit syllabis, hoc minuit tempore. Terentia||nus tamen invenitur huius etiam paenultimam produxisse in trochaico metro, quod est ex septem pedibus et syllaba:

Sescuplo vel una vincet alterius singulum.

sextus enim pes vult a longa incipere. propria eiusdem (id est in 'er' terminationis) nomina si sint appellativis similia, eorum sequuntur regulam, ut 'Asper' proprium 'Aspri', appellativum 'asperi' et 'aspri' per syncopam, 'liber' proprium et ap|pellativum 'liberi', 'caper' [nomen proprium] similiter 'capri'.

Reliqua vero omnia in 'er' correptam sive productam tertiae sunt de-
38 clinationis Graeca sive Latina cuiuscumque sint generis. et t antecedente 'er' in 'ris' mutantia faciunt genetivum, ut 'pater patris', 'mater matris', 'equester equestris'. excipitur 'hic later lateris', praeterea 'Iuppiter', cuius genetivus ad aliud nomen transit, dicimus enim 'huius Iovis', et 'hoc

troculento *B* 1 corporis *B* relinqueris *L* 2 Tuo potestatem *Plautus* colloris *K* 3 illi] illius *A* Caelium] caecilium (cecilium *BAH* cicilium *GLK*) *libri. at recte Meyerus l. l. p.* 135 *ad Catonis or., si se M. Caelius tribunus plebis appellasset, haec verba videtur rettulisse. cf. O. Muelleri ad Paul. s. v. citeria in ed. Festi p.* 59 *sq. ann.* ecquis *BH Heidelb. teste Lind., Paris.* 7497 *teste Duebnero in ed. Paris. fragmm. or. R. p.* 177 Haec quis *R* et quis *ADGLK* 4 *Cat. de moribus Claudii Neronis or. fragm. p.* 68 *ap. Meyerum l. l.* •eronis *R* cum glosa uiri fortis At claudii heronis [illegible] *t ad mg. m. ant. in R* heronis *AGLK* Paecunia *D* 5 rei puplicae *GK* •ti tu es] *immerito haec vocc. Meyero videntur esse corrupta* 7 poetica etiam (eam) auctoritas *L* autoritas *D* ea *A* 8 penultimam habuit *K* peneultimam habet *GL* *post* genetiuus: nominatiuum *add. RAD* 9 creauit *K* hoc *spscr. in L* Terentius (an) *Rr* Terrentianus *GA* Terrentianus *L* *Terentian. Maur. v.* 1352 *p.* 2412 *P.* 10 • etiam *H* i etiam *RBDK* etiam i *AH* produxi(s)se *G* trochaicho *Rr* trochaio *H* trochiaco *LK* trocheaco *G* ex *om. L* 12 sescuplo *in* sexcuplo *mut. A* nincit *r* singulum] *b* singul••• *B* 13 eiusdem in est in er terminantibus noa *Gg* (eiusdem — terminan *in litura g*) terminationis in er *L* 14 secuntur *BA* sequntur *K* regula *A* 15 Aspri] asperi *GK* proprium et appellatiuum *A et in litura h* Apellatiuum *D* aspri et asperi *A* asperi et asperi *B* s•copam *r* sint copam *R* 16 apellatiuum *D* nomen *om. L* nomen proprium et appellatiuum similiter *dh* similiter nomen proprium et appellatiuum *A* 17 in er omnia *GL* productam] *r* producta *R* declinationis sunt *L* 18 sive] seu *A* uel *H* 19 er] r. *H* mutantia] motantia *spscr. in K* 20 equestri(s) *Hh* hic] *r* hac *R* huius lateris *GLK* iupiter *LK* 21 genetivus] nominatiuus *A* *ante* et: ex(ci)pitur *in litura h*, iuppiter *H?* et *spscr. in K* *post* hoc iter: dicimus — hoc iter *om. R add. r*

iter', dicimus enim 'huius itineris', quamvis antiqui et 'hoc iter iteris' et 'hoc itiner itineris' dixerunt. Plautus in mercatore:

quin tu ergo itiner exsequi meum me sinis.

Naevius in Lycurgo:

Ignoti iteris sumus, tute scis,

quae sunt nunc heteroclita. inveniuntur tamen apud vetustissimos haec 39
ancipitis genetivi: 'hic accipiter huius accipiteris' et 'accipitris', 'Opiter Opiteris' et 'Opitris', 'Maspiter Maspiteris' et 'Maspitris', 'Diespiter Diespiteris' et 'Diespitris'. sic etiam 'Iuppiter Iuppiteris' et 'Iuppitris', ut Caesellio Vindici placet, debuit declinari. nam 'Iovis' nominativo quoque casu invenitur. Caecilius in epistula:

Nam novus quidem deus repertus est Iovis.

Accius in Epinausimache:

lucifera lampade exurat Iovis
Arietem.

ex quo etiam pluralem numerum Plautus protulit in Casina:

Repente ut emoriantur humani Ioves.

c quoque antecedente supra dictam servant regulam, id est 'er' in 'ris' convertunt in genetivo, si sint communia vel in 'is' facientia feminina, ut 'alacer | alacris', 'acer acris'. et sciendum, quod in utraque terminatione 40
utriusque generis inveniuntur haec. [Virgilius in VI de || Anchisa dicens:

1 iter huius ****** (itineris *add. b*) non iteris uel itris quamuis *B* dicimus enim huius *om. H* iteneris *G* iter huius iteris *G* 2 itineris] huius itineris *L* huius iteneris *GK* *Plaut. mercat.* V 2, 88 *v.* 929 3 tu non *Rr* tu ego itiner ego exsequi *G* i*tiner *D* iter *Plaut. Vet.* exequi *ADLK* meum] nm (*i. e.* nostrum) *K* senis *Rr* 4 Neuius *RBAHGLK* Neuiuus *D* Leuius *r* Lycurgo] α lugurco *Rr* ligurgo *BADHLK* legurgo *G* *Naev. Lycurg. fr.* 8 *p.* 87 *Both. fr.* 21 *p.* 123 *Kl. fr.* X *p.* 9 *Ribb.* 5 ignotae *Non.* 124, 28 tutescis *B* 6 quae] quot *K* nunc *om. K* eteroclita *RBH* eterodita *D* etheroclita *A* caetero clita *GLK* uetussimos *A* 7 autipitis *H* ancipiter huius ancipiteris et ancipitris (ancipiteris *ex* an**ciperis *corr. d*) *RBDHK* 8 opiteris *Bb* 9 iupiter (et *D*) iupiteris et iupitris *DLK* 10 cesellio *RADGK* cessellio *BH* cellio *L* debuit *Bb* declinari] *r* declinare *RA* nominatiuo *Hh* 11 casui *L* cecilius *AH* cecellius *G* cicilius *L* aepta *D* aepistola *K* *Caecil. epist. fr.* 2 *p.* 133 *Both. p.* 18 *sq. Sp. fr.* II *p.* 34 *sq. Ribb., qui baccheos cum creticis effecit hos: ......* nam nóbis quidém | Déus repertús Iovis 12 novus] *RBHd* (*non* '*vulgus*') nobis *ADGLK* reppertus *G* repertus *L* est *om. BADGLK supscr. Hb* 13 actius *H* *Attii Epinausim. fr.* 8 *p.* 202 *Both. fr.* XVII *p.* 151 *Ribb.* epinausimachae *H* epinausimache (*sic*) *Ll* 14 lucifer. à. *L* lucifer alampade *K* laupade *B* exurat Iouis arietem *add. r* 16 plū numero *L* *Plaut. Cas.* II 5, 25 cassina *R* cassinā *A* 17 reppente *L* iones *R* at iouis correctum *in mg. r* iouis *Dd* 18 regulam seruant *K* 19 commonia *G* feminina *add. h* ut] aut *D* 20 agris *D* Potest tamen et alacris (*sic r* alacri *R*) esse accusatiuus pluralis *post* acris *add. RBADH*, *cf. Bondami var. lect.* II 12 *p.* 310 *sq.* sciendum tamen quod *GL* in *spscr. in K* 21 inueniuntur *spscr. in L* *Verg. Aen.* VI 685

alacris palmas utrasque tetendit.]

Naevius in carmine belli Punici:

fames acer
Augescit hostibus.

Ennius in XII:

Omneis mortaleis victores cordibus vivis
Laetantes, vino curatos somnus repente
In campo passim mollissimus perculit acris.

alia vero omnia, cuiuscumque sint generis, accepta 'is' faciunt genetivum una syllaba abundantem, ut 'aer aeris', 'carcer carceris', 'mulier mulieris', 'suber suberis', 'Mulciber Mulciberis' et 'Mulcibris', ut Caesellius in stromateo docet – quod si est a mulcendo imbri compositum, ut plerisque videtur, melius simplicis declinationem servat –, 'celer celeris', 'agger aggeris', 'Liger Ligeris', 'vomer vomeris', 'degener degeneris', 'pauper pauperis', 'cadaver cadaveris', 'cicer ciceris'. excipitur 'imber imbris' et ab eo composita, ut 'September Septembris', 'October Octobris', quod similis est numerus syllabarum tam in nominativo quam in genetivo. vetustissimi tamen genetivo quoque similem nominativum eorum proferebant. Cato de sacrificio commisso: mense Octobri fecimus, Novem-
VIII 41 bris reliquus erat. et omnia, quae faciunt feminina in 'is', sic solebant etiam in masculino proferre, 'hic equester' et 'equestris', 'alacer' et 'alacris', 'celeber' et 'celebris', 'hic campester' et 'hic campestris'. Ca|to in I originum: agrum quem Volsci habuerunt campestris plerus Aboriginum fuit. [Virgilius in VI de Anchisa:

Isque ubi tendentem adversum per gramina vidit
Aenean, alacris palmas utrasque tetendit.]

haec etiam contra rationem supra dictarum regularum declinantur: 'puer

2 Nenius *libri* *Naevius in carm. bell. Pun.: v. lib.* V § 17 p**unici (ec) *D* 4 augescit] *b* augesc** *B* 5 *Ennius ann.* XII: *cf. lib.* V *l. l.* 6 Omnis *HL* Omnes *rell.* mortalis *DGLKr* mortales *RBDH* vivis] *h* huius *r et ni f. H* 7 reppente *L* 8 kampo *K* mollisimus *R* molissimus *DG* 9 uero *om. AK* is] his *D* 10 abundantem] *r* abuudante *RLKb* habundante *ADH* ut *om. GL* 11 suber] *r* subber *R* utteseIlius *H* caeselius *D* cae^l^selius *K* ce^i^silius *GL* 12 stromatheo *BAHGLKr* stromataeo *D* et imbri *HL* 13 semplicis *L* semplicis *G* seruat *ex* seruet *corr. D* celer celeris *ex* caeler caeleris *corr. D* 14 .Vomer uomer nomeris *A* 16 et habeo *D* ut *om. BGL* octuber octubris *B* 17 tamen in *A* tamen ** (in) *D* 18 eorum *spscr. in L* 19 *Cato de sacrificio commisso: Meyerus l. l. p.* 64 *cf. supra* § 16 commi^s^so *G* octubri *B* 20 reli^q^cuus *Rr* reliq^u^us *G* femininum *AD* 21 etiam *spscr. in L* proferre. est hic *G* 22 celebris campester et campestris *A* hic kampester hic et campestris *K* camp^o^ister *G* *Cato orig.* I: *v. lib.* V § 65 23 Volsci] *H* uulsci *rell.* kampestris *K* plenus *L* 24 ab origine *GL* *Verg. Aen.* VI 684 *sq.* 25 *isque (H) *D* Isque — Aenean] dicens *G* dcs *L om. K* ibi *R* 26 detendit *G* 27 ratione *D* regul^ru^am *Rr* 1 femininum in a puera *GL*

pueri', cuius femininum 'puera' dicebant antiquissimi, unde et 'puerpera' dicitur, quae puerum vel pueram parit, id est puellam, quod est diminutivum puerae, ut 'capra capella', 'tenera tenella', 'umbra umbella'. Ovidius etiam hoc approbat, qui in V metamorphóseon de puella Proserpina narrans dicit:

Tantaque simplicitas puerilibus || adfuit annis,

quod derivativum non pertineret ad feminas, nisi etiam 'puera' esset dictum. quod tamen comprobat etiam Suetonius diversos ponens usus in libro, qui est de institutione officiorum. Livius in Odyssia:

Mea puera, quid verbi ex tuo ore supera fugit?

idem alibi:

Puerarum manibus confectum pulcherrime. 42

non est tamen ignorandum, quod etiam 'hic puerus' et 'hic' et 'haec puer' vetustissimi protulisse inveniuntur et 'puellus puella'. Lucilius in XI:

Inde venit Romam tener ipse etiam atque puellus.

Caecilius in Imbris:

Age age i, puere, duc me ad patrios fines decoratum opipare.

Afranius in incendio:

O puere puere, sine prospicere me mihi.

Plautus in lenonibus geminis:

Dolet hic puellus sese venum | ducier.

Lucilius in IIII:

et *spscr. r* 2 quae puerum que puerum uel *Rr* id (hoc) *L* puella *D* 4 *Ovid. metam.* V 400 hoc etiam *GLK* adprobat *B* metamorphoseos *r* 6 semplicitas *G* affuit *RAHGLK* 7 ad femininas *BD* 8 conprobat *B* suaetonius *R* *Sueton. lib. de institutione officiorum: Suet. fragm. vol.* III *p.* 65 *Wolf. hic liber alibi non commemoratur* 9 constitutione *L* offitiorum *H* Libius *K* Lybius *Dd* *Liv. Andr. in Odyssia: Hermannus elem. doctr. metr. p.* 618 (*cf. Hom. Od.* I 64 *etc.*) *Charis. p.* 64 *P.* Mea puer, quid uerbi ex tuo ore audio? odissia *RBK* odisia *GL* 10 puera *teste Charisio Varro* mea puera mea puera *edd. ante Krehlium* mea puera | mea púera *Hermannus l. l.* supéra] *Fleckeisenus* supra *libri* supra fuit (g) *L* supra fuit *ADH* subterfugit *Hermannus* 11 idem] Id est *RK* *Liv. Andr. in Odyssia: G. Hermannus l. l. p.* 623 (*cf. Hom. Od.* VII 235). '*redintegrandus hic versus videtur addito* hercle *vel* ecce *vel simili vocula' Fl.* 12 Puerarum] *k* puera *K* pulcherrimae *R* pulcerrime *K* 13 etiam puerus *GLK* 14 puella] et puella *BG* *Lucil. sat.* XI 10 *Dous. Gerl.* 16 Cecilius *AHGL* Imbris] *Meinekius ad Menand. et Philemon. rell. p.* 89 *cf. var. lect. lib.* X § 21 umbris *libri* *Caecil. Vmbrorum s. umbrarum fr.* 1 *p.* 148 *Both. Imbrior. fr.* 6 *p.* 30 *sq. Spgl. fr.* VI *p.* 44 *Ribb.* 17 age age .i. *cod. Vind.* CCCXLVII age agei *GLK* age age *RBADH* puerae *L* puere •••• (puere) *D* duc] *unus e codd. Spengelii et sic emend. Bothius* duce *mei omnes* deduc *thes. nov. Latin. in A. Maii auct. class.* VIII 390 *et* 407, *gloss. Osberni a Spengelio l.* decor••atum *D* 19 Africanius *B* *Afran. incend. fr.* 7 *p.* 177 *Both. p.* 222 *Nk. fr.* III *p.* 160 *Ribb.* 20 sine me prospicere memet. plautus *GL* me *add. r* 21 *Plaut. lenon. gem. fr. p.* 439 *Both.* xenonibus *Rr* lenoninibus *L* *leones geminos fabulam nominant libri Gelliani* III 3, 9 *atque sic inscriptam fuisse censet Lachmannus in prooem. ind. lect. Berol. hib. a.* 1849 *p.* 6 22 dolet] holim *cod. Festi s. v. puelli p.* 249 *Muell.* olim *Vrsinus* huic puello *Fest. l. l.* 23 *Lucilii sat.* IIII 22 *Dous.* 18 *Gerl.* IIII *etiam Nonius* 158, 16 VII. *G*

Cumque hic tam formosus homo ac te dignus puellus.

Livius in Odyssia:

Sancta puer Saturni filia regina.

Naevius in II belli Punici:

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

Varro in satura, quae inscribitur 'ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς':

Gravidaque mater †. . peperit Iovi puellum.

43 'liber' quoque excipitur 'libri', 'fiber fibri', quae etiam rationabiliter videntur esse secundae declinationis. habent enim feminina in a desinentia quantum ad vocem, 'libra' et 'fibra', quamvis non sint eiusdem significationis, sicut apud Graecos quoque multa inveniuntur feminina a masculinis derivata non eiusdem significationis, ut ἄκων ἄκαινα non similem habent significationem, sicut δράκων δράκαινα, λέων λέαινα, regulam tamen eandem servant. item excipiuntur 'culter cultri', 'cancer cancri', quod neutrum etiam invenitur, sed quando morbum significat. Claudius in III his-

h
1 ictā *G* tam *om. A* homo] tibi *Non.* 158, 17 ac te] aute *D* acte dicnus (*sic*) puellus *in litura b* pyellus *H* 2 Lividius *B* Libidius *K* *Liv. Andr. in Odyssia: ad libr.* IIII *coll. Hom. Od.* IIII 513 *πότνια Ἥρη referenda haec putat Hermannus elem. doctr. metr. p.* 621, *qui versum dirimit:* .... sáncta puer Saturni,| filia, regina odysia *D* odissia *HK* odisia *GL* odissea *B* 3 regna *A* 4 Neuius *libri* *Naev. bell. Pun.* II *fr.* 12 *p.* 52 *Kl.* II vi *p.* 13 *Vahl.* II] VI *in Prisc. exemplis mss. invenit Scriverius et sic Nestor Novariensis cf. Vahlenii ann.* 5 incedet *GL* ceteris *R* caeteris *r* cereris grauida proserpina *G* pro•serpina *H* puer proserpina *L* 6 *Varr. sat.* ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς: *sat.* V *fr.* 2 *p.* 94 *Oehl. ionicum metrum restituit Lachmannus ad Lucr.* IIII 1275 *p.* 276: Gravidáque mater álvo peperit Iovi puéllum satira *h* ΛΛΛΑC *G* ΛΛΛΛ.OC *d* ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς] *om. H* ΛΛOKOYTOC EPAKΛEC *Ll* ΛΛΛOYKOYTωC HPAKΛHC *in mg. l* sed non sic hercules HPAKΛHC *K* EPAKΛEC *G* 7 Grauida quas *Rr* Grauidae quae *D* 8 libri fibri fiber fibri *R* 9 enim] etiam *B* enim in *Rr* 10 ad *add. D* sint] *r* sunt *R* *inde a* significationis *deficit A usque ad verba* quomodo metus § 77 11 multa *add. h* inueniuntur multa *BG* deriuatiua *H* 12 masculinum *post* significationis *add. GLK*, *post* ἄκων *R*, *del. r* ut AKωN AKAINA *in lac. h* ἄκων ἄκαινα *pro* Λάκων Λάκαινα, *quod edd. praebent, coniectura assecutus erat Augustus Lobeckius patholog. serm. Gr. prolegg. p.* 47 *sq. ann.* 55 AKON. AKAYNA *G* AKON AKANA (*in mg.* telum) *Ll* AKωN AKAINA *K* non similem — δράκαινα *post* ἄκαινα *om. R add. r* 13 ΔPAKON *D* ΔPAKωN ΔPAKAYNA *in lac. h* dracon dracaina *G* dracon dracana *L* dracon dracaina *K* dracon dracena *B* uel dracena λέων λέαινα] π (λέων λεαινα 2) ΛEON ΛEAINA *Dr* ΛEON ΛEMNA *in lac. h* leon leaina *RG* leon le•ana *L* leon leaina *K* leon leena *B* uel leena 14 seruauit *RBHK* item] Inde *GL* uel Item *l* faber fabri *post* cultri *add. h* cancer] o KAPKINOC·cancer *B* etiam neutrum *GL* 15 *ad Q. Claudii Quadrigarii histor. lib.* IIII *cum edd. haec rettulerunt fragmentorum editores Krausius p.* 256 *et Rothius fr.* 35 *p.* 345, *recte ad hunc, non ad Claudium imp. ea referentes, quae sententia erat Casauboni ad Suet. Claud.* 41 Claudius III historiarum litteris ad senatum: ut uiderent ne res sinerent (*vel* paterentur) uerminare; quod uerminatum, ne ad cancer perueniret *I. F. Gronovius ad Suet. l. l.* ne respueret uerminare ad ulceris (ulceris ad *cens. Krehlii Ien. p.* 419) clina, eis quod uerminatum ne ad cancer perueuerit *God. Hermannus apud Krehlium. f.* ne res publica uerminaret

toriarum: ut viderent, †ne respueret verminaret litteris addivalis quod verminatum ne ad cancer pervenerit. eius genetivus 'canceris' esse debet, ut 'cicer ciceris'. praeterea notandum 'socer soceri', cuius femininum cum secundum analogiam 'haec socera' esse deberet, 'haec socrus' in usu est. Iuvenalis in II:

Desperanda tibi salva concordia socru.

vetustissimi tamen commu||niter 'hic' et 'haec socrus' proferebant. Accius 44
in Atreo:

Simul et Pisaea praemia arrepta a socru
. . . . possedit suo.

'gener generi' differentiae causa, ne si 'generis' dicamus, aliud significare putetur. 'aper apri', cuius femininum veteres protulerunt 'apra', ut Plinius Secundus in I artium. 'coluber' etiam 'colubra' facit. haec acer arbor acri dicit Servius in commento Virgilii, cum nullum in 'er' femini|num secundae inveniatur. Ovidius nominativum protulit:

Et platanus genialis acerque coloribus impar.

Solinus vero rectius 'aceris' protulit in admirabilibus de arbore turis: palam fieret intorto eam esse vimine, ramis ad aceris qualitatem. (quaeritur, 'Hiber Hiberi' an 'Hiberus Hiberi' melius dicatur. Lucanus enim utrumque protulit, in VI:

Si tibi durus Hiber, aut si tibi terga dedisset,

et in IIII:

literis adulatis, quod uerminatum ne ad cancer perueniret 1 respueret] respuerorum *Caroliruh. alter* uermiaret *R* ·minaret (t) *L* literis *G* litteris addivalis] lateris ulcus in alis *Casaubonus l. l.* 2 haddiualis *B* adiualis *H* eius] huius *GL* 3 notandum quod socer *BK* 4 cum *om. L* ···· haec socera *L* hoc socera *D* esse deberet haec socera *G* esse deberet *om. L* 5 usu· *D* *Iuv. sat.* II 6, 231 6 disperanda *G* salua concordia socru *corr. ex* saluā concordiā socrū *D* socru *r et ex corr. H* socrus *R* socrum *BGLK et H ante corr.* 7 uetustissimi *in litura g* tamen *add. g* commoniter *Gg* socrum *K* actius *H* *Att. Atrei fr.* 5 *p.* 185 *Both. fr.* II *p.* 136 *Ribb.* 8 atrieo *G* atrioo *L* *numeros ordinavit Ribbeckius* 9 pissaea *R* pisea *Br* pisae ū *K* pissae ā *GL* proemia *B* erepta *RDGLK* at arrepta *in mg. r* socru] *h* socro *Gg* socro *BLK* socr· (o?) *H* 11 defferentiae *G* diferentiae *L* 12 apri] *r* apre *R* protullerunt *G* 13 plinius *ex* pluuius *corr. B* plenius *Gg* *Plin. art. lib.* I: *fr.* XVIII *lib. dub. serm. apud Lerschium Sprachphil. d. Alten* I 183 *cf.* 179 facit. ut apær apra. haec *B* 14 acri] acri·(s) *H* aceri *h* . Dicit *H* *apud Servium in commento Vergilii* acri *non invenio:* acerem *ad Aen.* II 16, acere *ad Aen.* VIIII 88 *cf. Seyferti gramm. Lat.* V 53 15 in er secundae declinationis inuenitur femininum *GL* saecundae *R* secundae declinationis *h* *Ovidius v. supra lib.* V § 15 . 16 genialis· (q.) *L* inpar *RDH* 17 *Solinus v. lib.* V *l. l.* uero *add. rd* in ammirabilibus *L* in memoralibus *Caroliruh. alter* in memorabilibus *lib.* V *l. l.* 18 ranis *Rr* 19 Quaeritur an hiber *K* hiberius hiberi *B* 20 *Lucan. Phars.* VI 258 VI] *1* V *libri* , 21 dedisset *etiam Luc. palimps. Vindob.* (*ann. lit. Vindob. Anz. Bl.* XXVI 24) dedissent *Cortii Guelf.* 4, *mg. Heins.* 22 et] Idem *D* *Lucan. Phars.* IIII 23 *cf. lib.* VII § 12

Qui praestat terris, aufert tibi nomen Hiberus.

ergo vel differentiae causa fluvii et gentis apocopa usus est, quomodo **Arar** dixit pro 'Araris', vel more suo abutens diversis terminationibus, quomodo **Achillam** et **Achillea**. nam proprie 'Hiberes' sunt gens ab Hiberis profecta, qui ultra Armeniam habitant, quorum singularis nominativus 'hic Hiber huius Hiberis' facit, et apud Graecos Ἴβηρ Ἴβηρος. nam alterum Ἴβηρος Ἰβήρου dicunt.)

VIIII 45 In 'ir' desinentia masculina accepta i faciunt genetivum, ut 'vir viri', 'levir leviri', 'Trevir Treviri'. unum invenitur, ut quibusdam videtur, femininum tertiae declinationis, 'Gaddir Gaddiris', nomen est civitatis - sed **Sallustius** neutrum esse ostendit in II **historiarum** accusativum nominativo similem ponens: **ut alii tradiderunt, Tartessum, Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gaddir habent.** nam si esset femininum, 'Gaddirem' dixisset accusativum, non 'Gaddir' -, et unum neutrum 'ir', quod est indeclinabile, quamvis quidam, ut **Charisius**, 'ir iris' declinaverunt. 'abaddir' quoque ('abaddier', ὁ βαίτυλος), declinatum non legi.

46 In 'or' desinentia Latina, si sint masculini ge||neris aut feminini vel communis, accipiunt 'is' et producta o faciunt genetivum, ut 'hic orator oratōris', 'salinator salinatōris', 'haec | uxor uxōris', 'soror sorōris', 'hic' et 'haec auctor auctōris', 'pallor pallōris', 'pudor pudōris', 'stridor stridō-

1 terris aut fert *B* tibi] *in litura h* sibi *Voss. B cum al. libris Lucan.* hiberus fluuius *BLK* 2 deferentiae *G* diferentiae *L* fluii *G* gentis] *rh* gentilis *RBDHGLK* 3 Arar *v. Luc. Phars.* VI 476 *laud. lib.* V § 13, *lib.* VII § 50 *abutens (h) *D* (achille) 4 achillam et achillea *Rr* achillem et achillea *D* anchillam et anchilleam *GLK* Achillam *Phars.* X 350 Achillea *Phars.* X 523 *v.* § 92 proprie] *rd* propriae *RBD* hiberesnut *B* ad (b) *D* 5 armeniam *H* armoeniam (o) *D* armenia *B* 6 IBP *R* .i. BHP *D* ⊢IBHP ⊢IBHPOC *L* hIBHP hIBHPOC *K* HIBEP ⊢IBEPOC (⊢ *ex* H *corr.*) *G* *IBHPOC *B* IBEPOC *H* . 7 Nam alterum ⊢IBHPOC (*sic*) *in mg. add. g* ⊢IBHPOC ⊢IBHPOY *LK* ⊢IBEPOY *G* 8 ut hic nir *G* 9 quidam (bus) *L* feminū *D* 10 ut gradir gradiris *GL* gadir gadiris *DHK* ga*dir ga*diris (r-r *ni f.*) *B* gaddirris *R* 11 salustius *BDHGLK* *Sall. hist.* II *v. ad lib.* V § 18 II] primo *GLK* similem nominatiuo *LK* 12 Tartessum] *b* tartes***m *B* tarthessum *L* 13 nunc motato nomine gadir motato nomine tirii habent *G* nunc mutato nomine gradir tirii habent *L* tirii *K* gadir *BDHK* 14 gadirem *DHK* gradirem *GL* dixiset (s) *G* 15 gadir *DHK* gradir *GL* quidem *DL* 16 carisius (k) *R* charissius *G* *Charis. inst. gramm. lib.* I *p.* 27 *P. p.* 22 *L.* irris *H* abaddier] *in mg. add. L* et abaddier *D* uel abaddier *H* ὁ βαίτυλος] *α* (ὁ βαίτιλος *μ*) OBHTYAAOC *Rr* OBETYAAOC *GLK* OBETYAAOC *D* OBEAITOC (A *in litura*) *B* OBHΘYAOC *h* grecae *H* 18 IN OR *inscr. d* latina *spscr. in L* uel *in litura b* aut *GLK* 19 commonis (v) *Gg* producunt *K* hic *om. K* 20 horatoris *Rr* salinator salinatoris *add. g*

ris', 'calor calōris', 'umor umōris', 'macor macōris' [pro 'macies'], 'marcor marcōris' [ipsa res], 'fervor fervōris', 'rubor rubōris', 'mador madōris' – Sallustius in IIII historiarum: munimenta madore infirmarentur –, 'algor algōris', quod etiam 'hic algus huius algus' dicitur. Plautus in vidularia:

Inopiam, luctum, maerorem, paupertatem, algum, famem.

idem in rudente:

Tu vel suda vel peri algu vel †etiam aegrota vel vale.

excipiuntur corripientia o etiam in genetivo haec: 'hic' et 'haec' et 'hoc 47
memor memŏris', 'immemor immemŏris', quod a verbo 'memoro' natum paenultimam eius servavit syllabam (vetustissimi tamen similem genetivo protulerunt eius nominis nominativum. Caecilius in epiclero:

Itane Antipho †inventus profluvia fide?
Itane est inmemoris, itane est madida memoria?

et hoc solum in 'or' desinens habuit comparativum 'memorior'), 'indecor indecŏris' - Virgilius in XI:

Non tamen indecorem tua te regina reliquit.

idem in XII:

Nec genus indecores; sine me haec haut mollia fatu.

invenitur tamen etiam simplex 'decor decŏris' paenultima correpta apud vetustissimos, quando pro 'decorus decora decorum' accipitur. Naevius in carmine belli Punici:

Magnamque domum decŏremque ditem vexerant,

calor caloris humor humoris stridor stridoris *G* 1 umor (h) *d* humor humoris *BHLK* 3 *Sall. hist.* III 26 *p.* 216 *Kr.; plenius idem fragmentum extat ap. Non. p.* 138, 3 IIII *etiam libri Noniani* III *Kritzius cum antiquis Non. edd.* madore] *d* ore *D* 4 dicitur *om. GLK* 5 *Plaut. vidul. fragm.* 6 *p.* 442 *Both.* uidullaria *R* uidolaria *Dd* 6 merorem *RDGL* moerorem *H* memorem *K* 7 *Plaut. rud.* II 7, 24 (*v.* 582) 8 perialgo *Dd* etiam] *sic etiam additum ad calcem libri* V. tu *Plautus* egro (a) *Bb* 9 etiam *eras. in B* haec *ante* hic *om. R* haec ut *H* 10 *inmemor inmemoris *BH* inmemor .ris *K* 11 paenultimam eius (correptā) *Hh* seruant *K* 12 eius] huius *G* Cecilius *RGL* Cicilius *K* *Caecil. epicler. fr.* 1 *p.* 132 *Both. fr.* 2 *p.* 17 *sq. Spgl. fr.* 1 *p.* 33 *sq. Ribb. cf. lib.* VII § 78 13 inuentus *libri et mei et Krehliani, si silentio eius fides, utroque loco omnes* inuenitur '*quod duo codd. altero exhibent loco*' *Spengelius* est inuentus *Bothius* proflu*u*a *R* profluinia *G* profluia *H* profluina *Ll* profluia *Ribbeckius* 14 est *om. L* immemoris *DLK* ita (ne) est *Rr* madida] *rb* medida *RB* 15 in *or (h) *D* 16 *Verg. Aen.* XI 845 XII. *LK* 17 relinquit *R* relinquet *cum Pal. D* 18 *Verg. Aen.* XII 25 19 haud *RBH* auc *in* aud *corr. D* ā (*i. e.* aut) *sup. lin. K* (h)aut *Med.* fatau *Med.* 20 Inueniuntur *RB* etiam simplex tamen *GL* etiam simplex *ex* simplex etiam *corr. K* aput *H* 21 decori*s (u) *D* accipiatur *GLK* Nenius *libri* *Naevius bell. Pun.* III 4 *p.* 60 *Kl. inc.* II *p.* 17 *Vahl.*: Magnámque domúm decorémque ditem uéxárant 23 Magnamque] *rb* magnam(que) *LKk* magna quae *R* magnam *BG* ditem *om. B* te *in mg. b* uex*rant *in* uexarant

aliter enim iambus stare non potest. Sallustius in III: equis et armis decoribus cultus. in eodem: dedecores inultique terga 48 ab hostibus caedebantur. quae ab eo derivata vel composita, quod est 'decus decoris', illius declinationem servant, sicut a corpore quoque composita eius declinationem servant, 'bicorpor bicorporis', 'tricorpor tricorporis', ut Ac|cius in Eriphyla:

Pallas bicorpor anguium spiras trahit.

Virgilius in VI:

Gorgones Harpyiaeque et forma tricorporis umbrae.|

'haec arbor' quoque 'arboris', quod a robore derivatum illius declinationem servans corripuit paenultimam genetivi, et a 'puero' composita, 'Publipor Publiporis' et 'Marcipor Marciporis' (sic Probus; ita enim antiqui pro 'Publii puer' et 'Marci puer' dicebant), quae o non producunt in obliquis casibus: unus constitit in agro Lucano gnarus loci, nomine Publipor (Sallustius in III historiarum hoc protulit).

49 Neutra quoque et Graeca omnia correpta o, addita 'is' faciunt genetivum, ut 'hoc marmor marmŏris', 'aequor aequŏris', 'hic Hector Hectŏris', 'Actor Actŏris', quando est nomen proprium Graecum. Virgilius:

Actŏris Aurunci spolium, quassatque trementem.

ab eo autem, quod est 'hoc ador', genetivus in usu frequenti non est, cuius derivativum o productum habet contra rationem aliorum, quae ex neutris eiusdem terminationis derivantur. Virgilius in VII:

mut. H uexarant '*plures librorum*' *Krehlian.* duxerat *lexicogr. Vat. class. auct.* VIII *p.* 165 *ed. Maius* 1 Sallustius] *RH* salustius *rell.* *Sallustii hist.* III 11 *p.* 208 *Kr., a quo fragmento recte nunc, quamvis adversante Linkero C. Sall. Cr. hist. prooem. p.* 28, *seiunxisse videtur* (*fr. inc.* 53 *p.* 384) *verba Sallustiana a Servio ad Verg. Aen.* X 539 *prolata:* equo atque armis insignibus IIII *D* in in equis *K* equus (v) *B* 2 cultis *Rr* *Sall. hist.* III 91 *p.* 298 *Kr.* dedecores] *r* decores *RK* multique *RDK* multi*** (que) *H* 3 ostibus *D* quae habeo *R* que ab eo *r* 5 eius] illius *Dg* 6 actius *RH* *Attius in Eriphyla* (*i. e. Epigonis v. Welckerum trag. Gr. p.* 269 *sqq., Ribbeckium l. l. p.* 316 *sq.*) *p.* 205 *Both. p.* 149 *Ribb.* aephila (ri) *Rr* eryphyla *H* heriphila *G* heripila *L* ariphyla *K* riphyla *B* 7 angium *L* **spiras (su) *B* 8 *Verg. Aen.* VI 289 9 Gorgones] *rdhk* delphines *RBHG et in litura DK* delfines *L* ******* (uituli marini) *D* Harpyiaeque] *π*, *Vergilius* harpyaeque *1 cum Med.* arpyaeque *H* arpiaeque *DGLK* aspyiae qu*e (a) in forma (r) (et) *Rr* aspriaeque et forma* (e) *B* 10 quod *om. GLK* a robore] *b* a*bore (r?) *B* 11 corripit *GLK* et *om. G* puplipor pupliporis *GLK* 12 *Probus de cath. nom. p.* 1457 *P.* 116 *L.* 13 puplii *GLK* oblicis (qu) *Gg* 14 *Sall. hist.* III 79 *p.* 271 *Kr.* unus — Publipor *post* Sallustius — protulit *collocant BH* consistit *K* 15 puplipor *GL* II *GK* 16 omnia] nomina *GLK* o et addita *G* *is (h) *D* 17 marmŏris *om. H* hicector hectoris *B* hiector hectoris *L* haector haectoris *R* haector hectoris *D* hiector.ris *G* 18 actor quoque.ris *GL* Virgilius in XII *rh* Virgi ***** in .XII. *B* *Verg. Aen.* XII 94 19 a*ctoris (u) *B* Aurunci] *d* arrunci *R* arunci *DHGLK et sic f. scripsit Theodorus cum libris quibusdam Vergilianis* *runcis (auruncis *b*) | polium *B* quassatquae *Rr* 20 habeo *Rr* hoc] *r om. H* *** *D* hic *R* ad*or (h) *D* quod est genus frumenti *post* ador *add. R* ussu *G* 21 productum] *r* productam *RL* 22 teminationis *R* *Verg.*

adōrea liba per herbam
Subiciunt epulis.

et puto ideo produci, quia a verbo derivatur producente o paenultimam, id est 'adōro'. ergo 'ador' quoque, cum ab eodem sit verbo, necessario, si declinaretur, produceret o in genetivo, quod rursus prohibebat regula neutrorum in 'or' terminantium. duabus igitur sibi adversis regulis repugnantibus mansit indeclinabile, quamvis inveniatur huius quoque apud quosdam veterum genetivus, modo producens modo corripiens paenultimam secundum supra dictas diversas rationes, ut G. Annius in I:

Hic adoris dat primitias, ibi sanguine libat.

idem in II:

Illam sponte satos adoris stravisse maniplos.

idem in III:

Emicat | in nubes nidoribus ardor adoris.

excipitur etiam 'hoc cor cordis', quod assumit d in genetivo. ut breviter 50 igitur supra dictam colligamus regulam: in 'or' desinentia neutra et Graeca et quaecumque derivantur vel componuntur a primitivis paenultimam corripientibus, ea genetivi paenultimam corripiunt, ce||tera producunt exceptis 'cor' et 'ador'.

In 'ur', cuiuscumque sint generis, accepta 'is' faciunt genetivum, ut X 51 'hic vultur vulturis', 'turtur turturis', 'hoc sulphur huius sulphuris', 'hic' et 'haec fur huius furis'. excipitur 'hic satur huius saturi', unde Lucanus:

saturum tamen obsidet hostem,

Aen. VII 109 *sq.* 1 adorea] Et adorea *BDHKr* orea *Rom.* herbam] *h* erbam *RD* 2 subiiciunt *GK* aepulis *H* subiiciunt epulis et adorea liba per herbam *integro versu restituto k* 3 producitur *L* producentem *G*. 4 uerbo deriuatum necessario *R* 5 in genetiuo o *H* gaenetiuo *D* rursus *** *Rr* ru*rsus *H* prohibebat] *d* prohibeat *DLKg* prohibent *G* 6 Duabus igitur iuersis *Rr* aduersis sibi *H* aduersis *ex* aduersus *corr. B* 7 inueniantur *K* 8 genetivus] *rd* genetiuo *RD* genitiuo *B* corripens *G* 9 G. Annius] *sic vel potius* C. Annius *Huschkius de C. Annio Cimbro p.* 12 Gannius *libri* Ennius *Bergkius in ind. lect. Marb. hib.* 1847 *p.* V, *cf. Falsteri mem. obsc. p.* 36 *sq. et Muelleri ad Paul. p.* 369 *s. v. veteratores annotationem. Gannium a Paulo laudatum C. Fannium, M. f., oratorem esse censet Bergkius H. A. L. Z.* 1842 *n.* 106 *p.* 240, *Granium post alios A. G. Cramerus opusc. p.* 141 10 *post* adoris: dat — satos adoris *om. R add. r* dat] *f.* dant *Bergkius in ind. Marb. l. l.* primicias *D* , ibi] *Bergkius* sibi *libri* *f.* libant *Bergkius* 12 ad*oris (h) *D* adores *GL* strabisse *B* manilos (p) *Rr* manipulos *D* 13 IV *libri nonnulli dett. Krehlii* 14 (a)doris *Rr* a*doris (r) *D* 15 cordis *spscr. in L* adsumit *B* 16 igitur *om. L* desinentiam *Rr* 18 cetaera *R* 20 In ur *inscr. add. d* his *Rr* 21 huius uulturis *b* solphur solphuris *L* solphur.ris *GK* 22 fur.ris *GL* et unde *L* *Lucan. Phars.* VI 117 24 satur (*fuit* satur̄ *i. e.* saturum) *G* satur**(um) *Luc. Voss. B*

quod ideo est secundae declinationis, quia facit femininum in a desinens, id est 'haec satura' - Terentius in hecyra:

Sed cum tu satura atque ebria eris, puer ut satur sit, facito -,

quod a Probo praetermissum doctissime attendit noster praeceptor Theoctistus, omnis eloquentiae decus, cui quicquid in me sit doctrinae
52 post deum imputo. excipiuntur etiam in neutris haec, quae pro u o correptam habent per obliquos casus, ut 'hoc robur huius rŏbŏris', 'ebur ebŏris', 'femur femŏris'. Horatius:

femur, Cerinthe, tuum.

Virgilius in X:

ocius ensem
Aeneas viso Tyrreni sanguine laetus
Eripit a femore.

dicitur tamen et 'hoc femen feminis', cuius nominativus raro in usu est, 'iecur iecoris' vel 'iocineris', qui genetivus videtur a nominativo 'iocinus' venire, qui in usu non est. Persius:

et quae semel intus
Innata est rupto iecore exierit caprificus?

In 'as' desinentia Latina masculini generis sunt vel feminini vel communis et ablata s, addita 'tis' faciunt genetivum, ut 'hic Maecenas Maecenatis', 'haec civitas civitatis', 'hic' et 'haec Arpinas huius Arpinatis'.

1 saecundae *D* id est quia *L* 2 *post* satura: Terentius — satura *om. G add. g* *Ter. hec.* V 2, 3 ^h^aecyra *R* haecyra *D* ecyra *K* echira *B* hecusa *G* hecussa *L* 3 tu *om. GLK* •ebria (h) *D* haebria *R* eris] *l* ^e^ris *R* ɔ (*i. e.* eius) *GL* ut] et *K* 5 a Probo praetermissum] *v. Prob. de cath. nom. p.* 1458 *P.* 117 *L.* praeterm^s^isum *Gg* praetermisum *K* ad^t^tendit *RBH* addendit *K* 6 Theoctistus] *cf. Osannum Beiträge zur griech. u. röm. Litteraturgeschichte* II 161. 342 theuctistus *r* theotistus *D* theostistus *GLK* thecotistus *H* fit *K* 6 e^d^um *G* inputo *D* haecq. pro *D* correptum *R* 8 rob^o^uris *L* *post* roboris: fulgur fulguris *add. D* ebur] *h* eb•• *H* 9 oratius *K* *Hor. sat.* I 2, 81 *libris:* Sit licet hoc (*s.* o) Cerinthe tuum - *non* tuo - tenerum est femur aut crus *praebentibus usus est Priscianus* 10 cherinte *R* cherinthe *DH* cerinthae *GL* chirinthae *K* 11 *Verg. Aen.* X 786 *sqq.* XII *RBDGLK* 12 otius *D* occius *GLK* ense *K* aeneas ensem *L* 13 Aeneas — hoc femen *add. d* nisso *G* ty^r^reni *Rr* tirreni *GLK* tyrheni *Pal.* tyrrheni *Med. Rom.* 14 femore] *sic libri aliquot Verg. dett.* femine *Med. Pal. Rom.* 15 feminis] *h* femenis *G* fememinis *DH* 16 iocineris] iecineris *GLK* iocinoris *b* ••qui (ut) *R* uidetur *spscr. in L* iecinus *GLK* 17 quia *R* ussu *G* *Pers. sat.* 1, 24 *sq.* 18 et *om. G* quae] *d* qui *D* 19 caprificos *GLK* 20 In as *inscr. d* masculini] *ex* masculina *corr. B* uel masculini *G* 21 commō *G* s et addita *Kh* faciunt genitiuum *sup. lin. K* mecaenas *RD* mecenas *HGL* mecenas pro mecenatis *B* mcenas (*sic*) .tis *K* 22 maecaenatis *R* mecaenatis *D* mecenatis *HGL* huius maecaenatis *r* huius ciuitatis *BDH* ^ar^pinas *Rr*

excipiuntur monosyllaba 'hic as assis', 'hoc | vas vasis', quod in singulari numero tertiae, in plurali secundae declinationis est, 'hic vas vadis', 'hic mas maris' et 'hoc fas nefas' et 'hic' et 'haec' et 'hoc nugas' indeclinabilia. Graeca vero eiusdem terminationis nomina *ου* vel *α* desinentia in 53
genetivo Graeco primae sunt declinationis, ut '*Λυσίας Λυσίου*, Lysias Lysiae', '*Ἄντας Ἄντα*, hic Antas huius Antae'. huiuscemodi nominativum nominum frequenter sine s terminali solent Romani proferre, ut 'hic Geta', 'Byrria', 'Mar||sya'. in *ος* autem terminantia genetivum Graecum o in i mutantia faciunt genetivum Latinum, ut '*Κάλχας Κάλχαντος*, hic Calchas Calchantis' - quamvis 'hic Calchas huius Calchae' antiqui declinabant. Plautus in Menaechmis:

Novistin illum? _ Novi cum Calcha simul _,

'*Πάλλας Πάλλαντος*, hic Pallas Pallantis', '*Παλλάς Παλλάδος*, haec Pallas Palladis'. et sciendum, quod in 'as' desinentia masculina, si 'nt' ha- 54
beant in genetivo, vocativum in 'an' volunt terminare more Graeco vel similem hunc nominativo servare, ut 'o Calchan' vel 'o Calchas' et 'o Pallan' vel 'o Pallas'. Virgilius tamen auctoritate poetica 'o Palla' protulit in XI:

salve aeternum mihi, maxime Palla.

in eodem:

Quin ego non alio digner te funere, Palla,

in hoc quoque Graecorum poetas secutus. Homerus in *M* *ῥαψῳδίᾳ*·

1 Excipitur, un *ad mg. add.*, *H* asis *G* uassis *D* 2 est *om. G* vadis] *r* uasis *R* uadis uadum *B* hic *om. GLK* 3 mars *R* nefas hic *B* 4 *ου* vel *α*] in ΟΥ uel in Α *G* in ΟΥ uel Α *HL* uel in Α *B* 5 ut lysias lysioy lysias lysiae *D* ut ΛΙCΙΑC ΛΙCΙΟΥ lisias lisiae *GLK* ut hic lisias lysioy lysias lysiae *R* ut hic lysias. lysyoy. hic lisyas. huius lisyę *B* ut Lysias lysou (uel lysia *in mg. h*) hic lisias lisiae *H* 6 antas anta *K* antas. antoy. uel anta. *B* antas antay *R* antas an. nomina propria sunt grecorum *Dd* antas antoy *H* num *Ἄνθας Ἄνθα* (*Pausan.* II 30, 8) hic Anthas huius Anthae? hic *om. K* cantas *R* huius *om. K* 7 nomin•um *H* ut gela *G* 8 byrrhya *B* birria *K* marsia *DHGLK* In. os *inscr. d* oc] *r* ωc *R** oc *H* os *DLK* 9 ΚΑΛΧΟC ΚΑΛΚΑΝΤΟC *L* calcas calchantos *K* ΚΑΛΧΑΝΘΟC *H* calcas *Rr* 10 calcantis *R* huius calchantis *GLK* calcas *R* uel huius *B* kalchae *R* 11 Plaustus *D* platus *G* menegmis *RBDH* menichenis *G* menichinis *L* minechinis *K* *Plaut. Men.* V 1, 48 (*v.* 748) 12 novistin illum] *k* nouisti nullum *GLK* nouistin tu illum *Plautus* nona *R* calca *R* chalcha *K* Calchante *testantur librorum Plautinorum scripturae* 13 ΠΑΛΛΑΝΤΑC ΠΑΛΛΑΝΤΟC *K* ΠΑΛΛΑΝΘωC *R* ΠΑΛΛΑΝΘΟC *H* palmas *Rr* huius pallantis *G* pallas pallados *Rr* ΠΑΛΛΑC. ΛΟC *Dd* ΠΑΛΛΑΥC ΠΑΛΛΑΘΟC *K* haec *om. GLK* hic *B* 14 in ac *K* in genetiuo ut habeant *GLK* 15 *post* genetiuo: uocatiuum — nominatiuo *om. R add. r* 16 nominatiuum *B* calcan *R* kalchan *L* chalchan *K* calcas *R* chalchas *K* 17 *Verg. Aen.* XI 97 19 saluae *H* maxima *Med.* Pallas *Rom.* 20 *Verg. Aen.* XI 169 21 e•go(r) *H* digner] *g* degener *G* dignem *v. l. ap. Serv. ad h. l. laud.* 22 quoque] ergo *G* *Hom. Il.* XII 231 *cf. lib.* VII § 54 M *in litura H* *ῥαψῳδίᾳ*

Πουλυδάμα, σὺ μὲν οὐκέτι μοι φίλα ταῦτ' ἀγορεύεις.

Πουλυδάμα dixit pro *Πουλυδάμαν*. Menander quoque in Dardano:

Δρία παῖ, δειπνοποιεῖσθαι τί δεῖ;

παῖ Δρία dixit pro *Δρίαν*.

55 In 'es' correptam Latina masculini vel communis generis cum sint, mutant e in i ablata s et addita 'tis' faciunt genetivum, ut 'hic milĕs huius militis', 'tramĕs tramitis', 'termĕs termitis', 'mergĕs mergitis', 'hic' et 'haec sospĕs sospitis', 'pedĕs peditis', 'equĕs equitis', | 'hic' et 'haec superstĕs huius superstitis', 'gurgĕs gurgitis', 'hic' et 'haec divĕs divitis'. excipiuntur haec, quae habent paenultimam ae diphthongum vel a verbis derivantur in paenultima syllaba e habentibus brevem, quae e servant in genetivo, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc praepĕs praepetis', 'tĕro teris, hic' et 'haec' et 'hoc terĕs teretis', 'hebĕo hebes, hic' et 'haec' et 'hoc he-

ψ Δ Γ Γ
om. H ΡΑΥɯΔΙΑ *R* ΡΑΥɯΝΑ *K* ΡΑΛΙΑ *L* ΑΡΑΙΑΙΑ *G* 1 ΠɯΥΑΥΔΑΜΑCΙΜΗΝ ΟΥΚΕΤΥΜɯΥ ΦΙΛΑΘΑΥΓɯΡΕΥΕΙC *R* ΠΟΥΑΥΔΙΑΜΑCΙΜΕΝΟΥ . ΚΕΤΙΜΟΥΦΥΛΑΤΑC . ΤΑΤΟΡΕΥΕΙC *G* ΠΟΥ-
Ι Ε XI ambitu o poludama
ΑΥΔ*Α (Ι) ΜΑCΙΜΗΝ ΟΥΚΗΤΙ ΜΟΥ ΦΛΑΤΑCΤΑΤΟΡΕΥΕΙC *Ll* (in *M* ΡΑΦɯΔΙΑ . ΠɯΥΑΥΔΑΜΑ
tu quidem nonquam mei custodes tales comparas
CΥΜΗΝ ΟΥΚΗΤΙ ΜΟΥ ΦΥΛΑΤΑΥΤΑ Τ' [Τ' pro ΤΑ *in mg.*] ΑΓɯΡΕΥΕΙC . ΠɯΥΑΥΔΑΜΑ dx̄ pro ΥΠΠɯΥ-
δ
ΛΥΔΑΜΑ *ad calcem pag. l*) ΠΟΥΑΥΔΥΑΜΑCΥΜΕΝΟΥ . ΚΕΤΙ.ΜΟΙ ΦΙΛΑΤΑCΤΑΓΟΡΕΙΕΙC *K om. H* *οὐκέτι μοι*] *scripsi* ΟΥΚΕΤΙ ΜΟΥ *B* ΟΥΚΕΝΤΙ ΜΟΥ *D* *οὐκέτ' ἐμοὶ edd. Hom.* ΤΑΥΤΑ *B*
ΤΑ ΙC
ΤΑΥΤ. ΓΟΡΕΥΙΕ*** *Dd* 2 ΠɯΥΑɯΔΑΜΑ *R* ΠΟΥΑΥΔΑΜΑ *D* ΠΟΥΔΑΜΑ *H* ΙΠΟΛΟΜΑ *G*
ΠΟΥΑΥ dx̄
* * *ΔΑΜΑ (ΥΠΟ?) *L* ΠΟΥΛΟΥΔΑΜΑ ΠΡΥ ΠΑΥ ΠΟΛΥΔΑΜΑΝ. *Kk* pro ΥΠΠɯΥ-
Λ
ΔΑΜΑΝ *R* ΠΡΟ ΥΠΟΛΑΜΑΝ *G* ΡΗΟ ΠΟΥΑΥΔΑΜΑΝ *D* pro ΠΟΥΔΑΜΑΤ *H* pro ΥΠΟΛΑΜΑΝ *L* ΠΡΟ ΥΠΟΛΙΔΑΜΑΝ *B* Menander] *b* *andar *B* *Menander in Dardano fr.* III: IV 100 *com. Gr. ed. Mein., p.* 887 *ed. min.: Δρία παὶ* dardanio *L* 3 *nonne Δρύα?*
ΔΡΙΑ ΠΑΥ
ΑΡΙΑ ΠΑΥ (Υ *ex* Ι *fact.*) ΛΕΙΠΝΟ ΠΟΙΕΙC. ΘΑΙΤΙ ΔΕΙΔΡΙΑ dixit pro driam *B* ΔΡΥΑ ΠΑΑΙ-
Ν ΠΟΙΕ ΠΗ ΑΡΙΑ Ι Γ Λ .Ι C
ΛΙΠΝΟ . ΙCΙCΘΑΙ ΤΙΛΕΙΟ dia dixit pro dian *Rr* ΔΑΡΙΑ ΠΟΥ ΔΟ*ΠΝΟΠCΤΑΙΤΙΔΕΙ ΔΡΙΑ dix̄ pro drian *D* ΑΡΙΑ ΠΑΙΑΙΠΕΟ ΠΟΥΕΙΤΙΑ ΤΙ ΔΕΙ dpia dix̄ pro drian *G* ΔΡΙΑ dixit pro
o disciplina somnis
ΑΡΙΑΤ. *H* ΔΡΙΑ ΠΑΙ λΙΠΕΟ ΠΟΥ ΕΙ ΘΙΑΤΙΔΕΙ Δpia dx̄ pro ΔΡΙΑΝ *L* ΑΡΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΙΠΝΟΙC
scito quid oportet
ΙCΘΑΙ ΤΙ ΔΕΙ *l* ΑΡΙΑ ΠΑΙΜΠΝΟΠΟΥΕΙΘΑΙΗ ΔΕΙΡΙΑ dx̄ pro drian. *K* *Δρία, Δρία παῖ, δειπνοποιεῖσθαι τί δεῖ; integro senario restituto ex librorum Bavar. vestigiis eruit Spengelius Caecil. Stat. fr. p.* 5 5 In es cor̄ *inscr. d* correpta *R* corre͞p *G* masculina *D* commonis *G* 6 et ablata *Gh* s addita *B* *post* tis: faciunt — tramitis *om. G add. g* 7 hic trames huius tramitis hic termes huius termitis *B* hic] et hic *G* 8 aeques aequitis *D* 9 huius *om. H* 10 quae uel ae diptongum habent penultimam (peneultimam *G*) *GL* uel ae dyptongum *H* uel ae dypthogum *B* uel quae a *GL* 11 breue *GL* 12 huius praepetis *RDH* *post* praepetis: hic et haec et hoc perpes huius perpetis '*ex melioribus libris, quos in bibliotheca Leidensi volvit*' *add. Lindemannus Prisc. opp. min. p.* 355; *libri et Krehliani et mei omnes hoc additamentum om.* 13 teritis *D* h*ebeo(a) *R* hebeo *rb* haebeo *H* habeo habes *D* hoc hebes *b* hebes hebetis *Rr* habes habetis *D* 1 hebetis. geno. genis. quod pro

bĕs hebetis', 'indigĕo indiges, indigēs indigetis', 'impĕto, impēs impetis' - Ovidius in III metamorphoseon:

Impete nunc vasto,

pro 'impetu'. similiter Statius in VII Thebaidos:

aurigamque impete vasto,
Amphiarae, tuum -,

'interprĕtor, interprēs interpretis'. sic declinantur etiam i ante e haben- 56
tia, ut 'hic pa||ries parietis', 'hic aries arietis', 'hic' et 'haec' et 'hoc inquies' quoque 'inquiētis', quod quamvis in nominativo e correptam habeat, ut Probo videtur, in genetivo tamen eandem producit secundum genetivum 'quies quiētis' principalis. sic etiam feminina servant e, ut 'haec seges segetis', 'teges tegetis'. illud quoque notandum, quod a pede vel a sedendo composita per 'dis', non per 'tis' efferunt genetivum. et a pede quidem composita servant e, a sedendo vero mutant e in i, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc quadrupes quadrupedis', 'bipes bipedis', 'compes compedis' - Iuvenalis in IIII:

Squalidus in magna fastidit compede fossor -,

'hic' et 'haec obses obsidis', 'deses desidis'. excipitur 'haec apēs huius 57
apis', quia hoc solum a pede compositum, ut quibusdam videtur, e longam servavit neque ulla crevit syllaba in genetivo, quamvis et alia composita ab eo, quod est 'pes', au|ctores producunt, ut Virgilius:

Stat sonipēs ac frena ferox spumantia mandit.

idem in X:

Tollit se arrectum quadrupēs et calcibus auras
Verberat.

Horatius sermonum I:

Omnia magna loquens, modo: sit mihi mensa tripēs et
Concha salis puri.

gigno antiqui dicebant. egeo. indiges. indigetis. *B* 1 indigeo *om. K add. k* indi egeo *Hh* indigeo (egeo) indiges *Dd* indegeo (i) indeges (i) *G* indegeo indeges *L* indigeo (indiges) indigetis *Rr* indeges indegetis *GL* impes] *h* impe• *H* 2 *Ovid. metam.* III 79 IIII· *D* meta•morphoseon *L* 4 *Statius Theb.* VII 585 *sq.* statius in VII. thebaidos *in litura b* VI. *L* 5 *v.* 585 *initium* Transiliunt campos *add. r* aurigamquae *D* aurigaque *GLK* 6 amphiare *DGLK* amphi••e *H* amphiorae *h* amphiaretuum *B* 7 inpretor (ter) *G* interpraes tis interptis *Rr* 9 quoque *om. D* 10 *Prob. de cath. nom. p.* 1460 *P.* 118 *L.* 11 principalis quies quietis *BL* 12 tegitis *B* uel sedendo *L* 13 . Vt a pede *R* 15 et hoc *om. RBDHK* quadrupetis (d) *H* 16 *Iuv. sat.* IIII 11, 80 17 s. qualidus *D* scalidus *K* compedie (i) *K* fosor *LK* 18 obsides *Dd* excipitur apes *D* 19 quia] quod *K* a pede] *b* ape *B* 21 habeo *RrD* •pes (s) *D* *Verg. Aen.* IIII 135 23 *Verg. Aen.* X 892 *sq.* XI. *B* 24 arreptum *L* aures *D* 26 oratius *K* *Horat. serm.* I 3, 13 *sq.* sermonium *H* sermonum I *om. GLK* 27 fit *B* 28 conca *RBDHK*

Probus tamen inter correpta haec ponit. Ovidius tamen nominativum 'haec apis' protulit in XIII metamorphoseon:

Non apis inde tulit †hos sedula flores,

quod etiam diminutivum ostendit 'apicula', quomodo 'fidicula' docet, primitivi sui nominativum 'fidis', non 'fides' esse, quod Servio placet [de cithara].

XI 58 In 'es' productam Latina i antecedente ablata s, addita i faciunt genetivum, ut 'hic meridiēs huius meridiei', 'hic' et 'haec diēs huius diei', 'haec aciēs huius aciei'. excipitur 'haec quiēs quietis'. vetustissimi tamen hoc quoque secundum supra dictam proferebant declinationem. Afranius in emancipato:

sollicito corde corpus non potitur nunc quie.

Laevius in Protesilaodamia:

Complexa somno corpora operiuntur ac suavi quie dicantur.

iure igitur compositum quoque ex eo 'requiēs', quod in eodem genere mansit, tam quintae quam tertiae invenitur. Virgilius in IIII:

Tempus inane peto, requiem spatiumque furori.

Cicero in dialogo de senectute: ut meae senectutis requietem oblectamentumque noscatis. nam 'inquies', cuius extremam corripi dicit Probus, 'inquietis' declinatur, quod trium factum est generum, ut supra ostendimus. cuius etiam simplex in usu invenitur trium generum. Naevius in carmine belli Punici II:

1 *Probus de cath. nom. p.* 1470 *P.* 127 *L.* correptā *D* 2 apes (i *supra* e) *Dd* protullit *G* *Ovid. metamorph.* XIII 928 XIII] *Erl.* 2 *Krehlii* XVIII. *R* XVII *BDGLK* XV. *H* XIIII *Caroliruh. alter* 3 os (h *supra*) *R* collectos *ex Ovidio Caroliruh. alter* 5 sui] *h* s** *H* non fidis (e *supra*) *Rr* Servio] *v. lib.* III § 30 6 cythara *DK* 7 In es pro *inscr. d* 8 ut meridies *L* *post* meridiei: hic — diei *om. Bd* 9 acies aciei *DH* acei *G* haec *om. G* quies huius quietis *Drb* tamen *supscr. in L* 10 Afranius *K* *Afran. emancip. fr.* 19 *p.* 168 *Both.* XXII *p.* 199 *sq. Nk. fr.* V *p.* 149 *Ribb.* 11 in ·l· mancipato *GL* in l emancipato *K* 12 Sollicito corde córpus non potitúr quie *Bothius* potitur] *h* poti*** *H* 13 Laevius] *Osannus anal. crit. p.* 54 *sq., Krehlius cf. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 80 *sqq., cui hic l. est fr.* XIII *p.* 78 *sq.; inter Naevii fragmenta edd. ante Krehlium secutus perperam posuit Bothius fr. trag. p.* 91: *Protesilai s. Laodamiae fr.* 3 Neuius *d rell.* Neuio *D* Protesilaodamia] *Putschius* protesilao. Laodamia (y *supra*) *Rr* protesilao. laudamia *BDH* protesilao laudamia *G* protesilao. laodomia *L* prochessilao laodamia *K* 14 *metrum iambionicum agnovit Fleckeisenus:* Compléxa somno córpora | Adóperiunturác quie | Suavi dicantur *Osannus* quiąe *Dd* 16 compositum ab eo *L* 17 permansit *B* tertia (e *supra*) *Rr* *Verg. Aen.* IIII 433 19 *Cic. de senect.* 15, 52 me (ae *supra*) *D* requietem] *sic etiam Cic. Erf. m. pr. cum aliis praestantioribus* requiem *vel* quietem *alii* 21 corripi*(t) *B* *Probus: v.* § 56 est est *R* 22 ostendimus (tractauimus *supra*) *Rr* etiam *om. K* semplex *G* 23 Ne**uius *R* neuius *BDHGLK* *Naevii bell. Pun.* II 6 *p.* 49 *Kl.* II I *p.* 13 *Vahl.* carminū *K* I. *BDHK* I. (o *supra*) *h*

Iamque eius mentem fortuna fecerat quietem. | **Licinius Macer in I annali: non minimo opere milites quietes volebant esse. Sallustius in II historiarum: quia corpore et lingua percitum et inquietem nomine histrionis vix sani Burbuleium appellabant.** alia vero eiusdem terminationis no- 59
mina e in i mutata faciunt genetivum, ut 'hic verres huius verris', 'haec caedes huius caedis'. excipiuntur 'hic pēs pedis', 'haec Cerēs Cereris', 'mercēs mercedis', 'hic' et 'haec herēs heredis', 'locuplēs locupletis' et tria quintae declinationis e corripientia tam in genetivo quam in dativo, 'fidēs fidĕi', 'rēs rĕi', 'spēs spĕi'. invenitur etiam 'plebēs plebĕi'. **Sallustius in I historiarum: plebei tribuniciam potestatem** (nam 'plebs plebis' facit genetivum). et 'famēs famĕi' dicebant veteres, unde adhuc 'famē' producitur in ablativo. **Virgilius in VI:**

Mellē soporatam et medicatis frugibus offam
Obicit: ille famē rabida tria guttura pandens,

Iuvenalis in V:

inde autem cum se matura levavit
Progenies stimulante famē, festinat ad illam,
Quam primum praedam rupto gustaverat ovo,

idem in eodem:

Membra aliena famē lacerabant, esse parati
Et sua

1 eis[v] *Bb* mentem furtuna fecerat[fecit] quietem *L* fortuna] *r* furtuna *GK* fortunam *R* 2 Licinius] *r* Licinnius *RBDHGL* Macer] *r* marce *R* *Licin. Macr. ann. lib.* I *p.* 237 *Kr. fr.* 8 *p.* 365 *Roth.* miletes *G* 3 *Sall. hist.* II 45 *p.* 149 *Kr.* quia] Qui *L* Quem *Colerus ad Val. Max.* VIIII 14, 5 4 inquietem *k* quietem *K* 5 burbulegium *RBH* burbuleum *GLK* appellabant] *R* appellabat *r rell.* e nomina *L* 6 mutantia *BDHLr* motantia *GK* 7 *post* cedis (*sic*): excipiuntur — Cereris *om. R add. r* pes[hic] *L* pe**s (de) *D* Ceres] *add. g* caeres *K* caereris *DK* 8 locluples *Rr* 9 trea[i] *G* trea *K* tam *add. h* 10 spes spei[res rei] *K* spes[spei] *L* Inueniuntur *BD* plebis[e] plebi[e] *D* *Sall. historiarum* I *verba desumpta sunt ex L. Philippi contra Lepidum oratione:* I 51 § 14 *p.* 78 *Kr., qui recte statuit cum Orellio* plebei *h. l. dativum esse:* qui placere ait .... concordiae gratia plebei tribuniciam potestatem restitui, ex qua omnes discordiae accensae 11 II *GLK* historiorum *H* tribunitiam *H* tribuneciam *K* tribu***iam *B* tribunaciam *b* 12 et] *r* ut *R* 13 adhc[v] *g* adhē *ni f. G* aduc *H* in ablatiuo producitur *B* *Verg. Aen.* VI 420 *sq.* .U. *GL* VII. *K* 14 Melle *ex* Mille *corr. H* saporatam *B* medicantis *G* 15 obicit[i] *Gy* obiicit *K* rabida] *r et sic Med. Pal. Rom. Fr.* rapida *RDK cum aliquot libris Vergilianis dett.* trea *G* gutura *G* pandeus] *b* pand*us *B* 16 *Iuv. sat.* V 14, 83 *sqq.* *ad* Iuuenal in V: ponitur *in mg. add. h* 17 se *om. Iuv. Pith. m. pr.* natura[uel m] *L* levavit] leuaret *cod. Pith.* leuarit *vel* leuabit *libri Iuven. dett.* 19 gustaverat] *Br cum Iuvenale* gustauerat[i] *L* gustauerit *RDHGK* 20 *Iuv. sat.* V 15, 102 *sq.* 21 menbra *DH* lacerantbant *H*

60 quasi quintae declinationis produxerunt ablativum. Graeca eiusdem terminationis, in *ους* vel *ος* vel *εος* genetivum Graecum terminantia, *ου* vel *ο* vel *εο* in i commutantia faciunt genetivum Latinum, ut '*Παλαμήδης Παλαμήδους*, Palamedēs Palamedis', '*Ἐτεοκλῆς Ἐτεοκλέος*, Eteoclēs Eteoclis', | '*Χρέμης Χρέμητος*, Chremēs Chremetis' et 'Chremis'. Terentius in Andria:

etiam puerum inde abiens conveni Chremis.

idem in eadem:

egomet continuo ad Chremem.

Μένδης Μένδητος nomen est urbis Aegyptiacae, cuius mentionem Pindarus facit, 'Mendēs Mendetis' et 'Mendis'. sic quoque '*Ῥάμνης Ῥάμνητος*, Rhamnēs Rhamnetis' et 'Rhamnis' - quod Graecum esse ostendit aspiratio post r posita, quod in Latinis nominibus non fit -, '*Λάχης Λάχητος*, Lachēs Lachetis' et 'Lachis'. sic et similia in *τος* terminantia genetivum Graecum. nec mirum duplicem declinationem haec habuisse apud Latinos, cum apud Graecos quoque multa inveniuntur huiuscemodi ancipitem habentia declinationem teste Herodiano: *Γύγης* [nomen Gi-

1 allatī *L* terminationis] *hk et in lit. g* declinationis *RBHK* · 2 *ους*] ΟΥ *K* *εος*] *d* ΘΟC *D*
e
terminantia genetiuum graecum *L* 3 uel o uel o *Dd* ΠΑΛΑΜΕΔΕC *GL* 4 ΠΑΛΑΜΕΔΟΥC *G*
O
E ΠΑΛΑΜΗΔΥC
ΠΑΛΑΜΑΔΟΥC *L* ΠΑΛΑΜΗΔμ *Rr* ΠΑΛΑΜΗΔWΟΥC *H* palamides palamidis *G* ΕΤΘΕWΚΛΗC
EO
ΚΤΗΟCΚΛΗΟC eteocles eteoclis *Rr* et ΘΕΟΚΛΗC ΘΕΟΚΛΕΟC. theocles. theoclis *G* ΘΕΟΚΛΗC et ΘΕΟΚΛΕΟC theocles theoclis *L* ΕΘΕΟΚΛΗC ΕΘΕΟΚΛΗΟC etheocles etheoclis *H* et ΕΘΕΘΚΛΗC
el H
ΕΘΕΟΚΛΕΟC etheocles etheoclis *K* &ΕΟΚΛΗΟC *B* eteodes eteodis *D* 5 ΧΡΗΜΕC
T H
ΧΡΗΜΕΘWC *Rr* ΧΡΗΜΗC ΧΡΗΜΗΤΟC *H* ΧΡΕΜΕC ΧΡΕΜΕΤΟC *L* ΧΡΗΜΕC ΧΡΗΜΕΤΟC *K* ΧΡΕΜΕC ΧΡΕΜΤΟC *G* ΧΡΗ̄ΜΕΟ ΧΡΗΜΗΤΟC *B* cremes *B* **chremes et chremetis *H* et] uel *GL* cremis *D* *Ter. Andr.* II 2, 31 7 puerum etiam *GLK* abiens] *d* habiens *RD* habens *GL* conuenit *B* Chremi *Ter. Bas.* 8 *Ter. Andr.* II 2, 24 in eodem *RGL* 9 egomet] *sic etiam Donatus; cf. Al. Richterum Donati comm. quem usum habeant ad illustrandam singularum Ter. vocum corruptelam. Bonnae* 1854 *p.* 26 *sqq.* ego me *libri Ter.* cremē *r* cremen *RD* chremen *K cum Bas.* 10
TO
ΜΗΝΔΗC ΜΗΝΔΗΘWC *Rr* ΜΕΝΔΕC ΜΕΝΔΕΤΟC *G et*, ΜΕΝΔΕC *in* ΜΕΝΔΗC *corr.*, *L* ΜΗΝΘΗC
a
ΜΗΝΗΤΟC *K* egyptiaecae *K* egeptiacae *G* aegypticae *L* mensionem *K* pindurus *Rr* *Αἰγυπτίαν Μένδητα, πὰρ κρημνὸν θαλάσσας, | Ἔσχατον Νείλου κέρας, αἰγιβάται | Ὅθι τράγοι γυναιξὶ μίσγονται Pindari fr.* 215 *Böckh.* 184 *Bgk. ed. alt. servatum a literato quodam Strabonis geograph.* XVII *p.* 802 *C lectore* 11
H H
mendetis *ex* menditis *corr. B* ΡΗΑΜΝΕC ΡΗΑΜΝΕΤΟC *G* ΡΑΜΝΗC ΡΑΜΝΗΤΟC *D*
h h h
ΡΗΑΜ*ΝΕC phAM*Νetos *L* 12 ranes *H* ramnes ramnetis *D* ramnis *DL* ostenditur aspiratione *H* 13 hominibus *R* 14 lachis sic et similia. In tos *D* et] s̄t *GL* tos *RDGL* *oc *H* 15 duplicem] *d* publicem *D* 16 inueniuntur multa *H*
17 , Theste *Rr* Herodiano] *cf. schol. A Hom. Il.* XV 302, *Iliacae prosodiae fragmentis insertum a Lehrsio Herod. scripta tria p.* 290 *sq.; ad totum h. l. cf. praeterea Choerobosc. in Theodos. can. p.* 139, 10 *sqq. Gaisfd.* ΓΥΓΕC *L* ΓΙΓΕC *G* ΓΙΓΗCC *K* gyges *RD* giges *BH* gygantis *RD*

gantis] *Γύγου* et *Γύγητος*, *Κόμης* [proprium] *Κόμου* et *Κόμητος*, *μύκης μύκου* et *μύκητος*, *Μύνης Μύνου* et *Μύνητος*, *Ποδῆς Ποδοῦ* et *Ποδῆτος*, *Μέγης Μέγου* et *Μέγητος*, *Πύδης Πύδου* et *Πύδητος*. similiter 'Thales', 'Apelles', 'Menes', 'Ageles', 'Calles', 'Dares' varie decli- 61 nantur. unde Virgilius duplicem accusativum Graecum protulit in V: Dareta et Daren, illos secutus, qui *Ποδῆτα* et *Ποδῆν*, *Μέγητα* et *Μέγην* protulerunt, ut:

Praecipitemque Daren ardens agit aequore toto,

in eodem:

Sed finem inposuit pugnae fessumque Dareta.

sin in *ου* terminent genetivum Graecum, primae erunt declinationis, ut '*Ἀχάτης Ἀχάτου*, Achates Achatae', '*Ἀγχίσης Ἀγχί|σου*, Anchises Anchisae'. saepissime tamen huiuscemodi nomina antiqui et secundum tertiam protulerunt declinationem, ut 'Orontes Orontae' et 'Orontis', 'Timarchides Timarchidae' et 'Timarchidis', 'Herodes Herodae' et 'Herodis'. Horatius in II epistularum:

ΓΙΓ Ο
1 ΓΙΓΗΟΥ *H* ΓΙΤΙΟΥ *G* ΤΥΙΟΥ *K* ΓΙΓΟΥ *in litura r* ΓΥΓΥΟΥ *l* ΓΥΤΕΤωC *Rr* ΓΙΓΗΤΟC *B* ΓΥΓΕΤΟC *DL* ΓΙΤΕΤΟC *G* ΓΙΓΗΙΟC *H* ΤΥΙΗΤΟC *K* ΚΟΜΕC *DHG* ΚωΜΗC *R* ΚωΜΟΥ *RBH* ΚΟΜΕΗΤΟC *D* ΚΟΜΕΤΟC *HG* ΚωΜΗΤΟC *R* 2 ΜΕΥΚΕC *G* ΜΥΚΕC *L* ΜΙΚΗC *K* ΜΥΚωΥ *B* ΜΥΚΟΥ ΜΥΚΕΤΟC et ΜΥΚΕΗΤΟC *G*
et ΜΥΚΕΝΤΟC
ΜΙΚΟΥ et ΜΙΚΗΤΟC et ΜΥΚΗΝΤΟC *K* ΜΥΚΕΤΟC *L* *Μύνης Μύνου* et *Μύνητος*
Ο .ΝΗ
om. GLK et *om. D* ΜΥΝΗΤωC *R* ΜΥΤΟC *D* ΠωΔΗC. ΠωΔωΥ ΕΤ ΠωΔΗΤΟC *R* ΠΟΔΕC ΠΟΔΟΥ et ΠΟΔΕΤΟC *GL* ΠΟΛΛΕC ΠΟΔΟΤ ΕΤ ΚΟΜΗΤΟC ΜΕΤΟΥ ΕΤ ΜΕΤΕΤΟC ΠΥΛΗC rf. Similiter θales *K* *Ποδῆν Hom. Il.* XVII 590 *Plut. symp. quaest.* VIIII 13, 2; *Ποδῆτα non novi* 3 ΜΗΤΗC. ΜΗΤΟΥ ΕΤ ΜΗΤΗΤωC *R* ΜΗΓΗC. ΜΗΓΟΥ. et ΜΕΓΕΝΤΟC *D* ΜΕΓΕC ΜΕΓΟΥ
ΓΗ Υ
et ΜΕΓΕΤΟC *GL* ΜΗΓΗC ΜΗΓΟΥ et ΜΗΤΟC *H* ΠΥΔΕC. ΠΙΔΟΥ. ΠΥΑΕΤΟC *G* ΙΤΙΔΗC ΙΤΙΔΟΥ
Δ ΔΕ h ΘΑΛΛΕC
et ΙΤΙΔΗΤΟC. *H* ΠΥΛΙΟΥ. ΕΤ ΠΥΑΤωC *R* 4 tales *R* ΘΑΛΗC *Dr* ΟΑΔΕC *Gg* ΘΑ*ΕC *L* ΘΑΛΕC *l* θales *K* appelles *RDHGLK b et ni f. B* (*nunc* **pelles) *pr. m. et ipsa* appelles Menes] *r* manes *RBGLK* Ageles] '*plerique codd.*' *Krehlii* agelles *RBDHLK*
e
agelles *G* Calles] *sic etiam Phot. bibl.* 228[b], 26 *Bekk.*, *plerumque* Cales; callos *Rr* varie] *r* uariae *RBDHGK* 5 in V *om. LK* in V. aeneidos *G* 6 dareta *in*
n n s v
litura h darem *Rr* dare *Hh* illosecutos *Bb* secutos *DLK* qui *om. GLK* ΠΟΔΕΤΑ *D* ΠΟΥΔΕΤΑ *GL* ΠΙΟΔΗΤΑ *K* ΠΟΥΑΕΝ *L* ΠΟΙΑΕΝ *G* ΜΕΓΕΤΑ *G* ΜΗ-
ΓΗ
ΓΗΤΑ *H* megeta *L* ΜΕΓΕΤΑ ΕΜΕΤΗΝ *K* 7 ΜΗΤΗΝ *Rr* ΜΗΓΗΗ *H* megen *L* *Verg.*
n
Aen. V 456 8 darē *D* 9 Idem in eodem *B* *Verg. Aen.* V 463 10
suit
impo *Rr* imposuit *L* inpossuit *G* impossuit *K* fesumque *L* daretā *Rom.* 11 terminant *GK* erunt *om. K* erunt declinationis] decli˜ declinauerunt *G* declinationis erunt *L* sunt declinationis *b* 12 ΑΧΑΤΕC *GLK* ΑΓΧΙCΕC ΑΤΧΙCΟΥ *R*
.ΑΓΧΥCΗC an
.ΑΓΧΥCΟΥ *Dd* ΑΓΧΥCΗC ΑΓΧΥCΟΥ *K* agchises agchisoy *L* anchisoy *B* 13 tiqui *Rr* et *om. HL add. h* 14 Orontes Orontae] *d* orontes oronte *h* orentes orentae (orente *H*) *DHg* timarcides timarcidae et timarcidis *GL* 15 et *add. h* erodes erodae et erodis *G et ex* herodes herodae et herodis *mut. L* et *del. r add. h* oratius *K* *Hor. epp.* II 2, 184 16 epistularum] historiarum *GLK*

Praeferat Herodis palmetis pinguibus, alter.

Cicero IIII Tusculanarum: non sine causa, cum Orestis fabulam doceret Euripides. Sallustius in II historiarum: eam deditionem senatus per nuntios Orestis cognitam adprobat. idem in III historiarum: namque primum Iasonem novo itinere maris Aeetae hospitis domum violasse. Agellius noctium Atticarum VIII: historia ex libris Heraclidae Pon-
62 tici iucunda memoratu et miranda. sciendum tamen, quod fre-|| quentissime tertia utuntur declinatione in propriis, quae formam habent patronymicorum, et in barbaris, ut 'Thucydides Thucydidae' et 'Thucydidis', 'Mithridates Mithridatae Mithridatis', 'Tigranes Tigranae Tigranis'. huiuscemodi enim nomina Parthica etiam Graeci ancipiti terminant genetivo: modo ου modo ους, 'Τιγράνης Τιγράνου' καὶ 'Τιγράνους' vel 'Τιγράνεος'. Virgilius in XII:

nec Drancis dicta refellam.

et sciendum, quod in huiuscemodi nominibus, quando tertiae sunt, frequentissime veteres | dativum proferunt pro genetivo, 'Aristoteli', 'Demos-

1 proferat *BK* preferat *b* erodis *GL* pingibus *G* pingibus alter. Cicero] *Caroliruh. alter* pingibus. aliter cicero *R* alter *om. BDHGLK* 2 *Cic. Tusc.* IIII 29, 63 IIII] *scripsi* in I *libri nisi quod* in II *pr. m. B* tuscula(N)riarum *Rr* Orestem fabulam diceret *codd. Cic. opt.* 3 *Sall. hist.* II 84 *p.* 187 *Kr.* 4 dedicionem *D* ore(s)tis *Dd* (co)agnitam *G* approbat *GLr* 5 *Sall. hist.* III 21 *p.* 326 *Kr.* III] *ubi fere ipsum argumentum collocari iubet RBDHGL et sic etiam Vind.* CCCXLVII *Caroliruh. alter Darmstadini,* IIII *K edd.* nanque *K* 6 itenere *GL* itenire *K* ******** (etae) (acceptae *ni f.*) *Rr* aetac *BDHGLK* ospitis *GLK* Agellius] *servavi hanc scribendi rationem ob lib.* IIII § 31 (A.)agellius *Rr* aggellius *G* *Gellii noct. Att. lib.* VIII *fragm. t.* I *p.* 232 *ed. Teubn.* 7 acticarum *BK* VIII *H et Darmstadini* ᵃ *et* ᶜ (*cf. de Cinciis p.* 82) VIIII *rell. et sic f. ipse Priscianus eodem errore deceptus, qui libros nostros inde a lib.* VIIII *occupavit cuiusque vestigia ne in priorum quidem librorum subscriptionibus omnino desunt, cf. etiam* § 75 haeraclidae *R* Pontici] *3* (pōtici), poetici *libri* 8 iucunda] *r* iocunda *RBDHG* memeratu *H* tamen *add. l* 10 tuchydides *B* tūchididaes (. tuchididae) et tuchididis *Rr* tuchydides tuchydidae et t(h)ucididis *D* thucidides et thucididis uel thucidide *H* tucidides tucididae et tucididis *GLK* 'hoc in prima adiuuat arte' *in marg. L* 11 metridates metridatae et metridatis *LK* et methridatis *H* Tigranes Tigranae Tigranis] *d* tigenes tigenae tigenis *D* et tigranis *GLKh* 12 enim *add. b* 13 modo in ov *GL* modo in ovc *G* Τιγράνης] *add. d* ΤΙΓΡΑΝΕC *G* ΤΥΓΡΑΝΗC *K* tigranes tigranoy kaι tigranois uel tigranos *L* ΤΙC(Γ)ΡΑΝΟΥ *Rr* ΤΥΓΡΑΝΟΥ *K* καὶ] *r* ΚΑΥ *RH* ΤΙΓΡΑΝΟΙC (Y uel tigraneos) *Dd* ΤΥΓΡΑΝΟΥC uel ΤΥΓΡΑΝΟC *K* uel ΤΙΓΡΑΝΟC *G* uel ΤΙΓΡΑΝΗΟC *H* uel ΤΙΓΡΙΝΕΟC *B* 14 *Verg. Aen.* XII 644 15 dictam *Rr* 16 frequentissime] *g* frequentissimi *G* 17 pro *in litura H* aristot(e)ili *L* demonsheni *D* demosteni *H*

theni', 'Thucydidi', 'Euripidi' pro 'Aristotelis', 'Demosthenis', 'Thucydidis', 'Euripidis' ponentes. Virgilius in I:

Praecipue pius Aeneas nunc acris Oronti,
Nunc Amyci casum gemit.

idem in eodem:

Troas, relliquias Danaum atque inmitis Achilli,

in II:

quis talia fando
Myrmidonum Dolopumve aut duri miles Vlixi.

Terentius in heautontimorumeno:

Archonidi . . filiam

pro 'Archonidis'. Cicero in IIII Verrinarum: in Timarchidi potestate sociorum populi Romani antiquissimorum atque amicissimorum liberos, matresfamilias, bona fortunasque omnes fuisse. idem in eodem dativum similiter protulit: neque in praesentia Timarchidi quid responderet habuit. 63 et magis secundum tertiam ea proferunt nominatissimi auctores. (idem in Arato:

Sub pedibus profertur . . finita Booti,
Spicum inlustre tenens, splendenti corpore virgo,

pro 'Bootis'.) Terentius in hecyra: Callidemidem, hospitem Myconium. Cicero in Protagora: quid tu, unde tandem appares, o

1 thucicici *H* tuchididi *R* tucididi *GLK* thucidi (h) *D* eripidi (v) *D* erupidi *G* eurupidi *H* eurupidi *L* aristotilis (e) *D* arestotelis *H* dimosthenis *K* thucididis *H* tuchididis *R* tucididis *GLK* 2 erupidis *G* eurupidis *L* *Verg. Aen.* I 220 *sq.* 3 praecipuae *Rr* • p•ius (r) *D* agris (c) *Rr* orenti *g* oronti• (s) *Rom.* 4 Amyci] *Vergilius* (*sic etiam Med. m. alt.*), amici *libri Prisc. cum Med. m. pr.* 5 *Verg. Aen.* I 30 *cf. lib.* XVII § 161 6 relliquas *G* reliquias *Med.* immitis *RDLK Med.* achili *GLK* achillis *Rom.* 7 *Verg. Aen.* II 6 *sq.* 9 mirmidounm *RDG* mermidonum *LKg* dolopumue manus aut *B* 10 *Ter. heautont.* V 5, 21 Archonidi huius filiam *Ter. Bemb.* Archonidis filiam *Bas.* heautontimorumeno] *b* heautontīmorumenou *B* eautontimorumenon (o) *RDHG* etaitentimorumenon (li) *L* ea eautoñ *K* 11 fibam *Gg* 12 ••archonidis *K* *Cic. in Verr.* II 2, 54, 136 uerinarum *G* thimarchidi *RD* timarcidi *GLK* Timarchidis *codd. Cic.* 13 sotiorum (c) *Rr* atque amicissimorum *add. d* 14 furtunasque *HGLK* 15 idem *spscr. in L* *Cic. in Verr.* II 2, 28, 69 16 timarcidi *LK* timarcididi *G* 17 nominatissimi] nomina uetustissimi *GL* nomina antiquissimi *in litura K* *Cic. Arat. fr.* XV *v.* 5 *p.* 522 (*v.* 100 *p.* 525) *Or.* 18 •fertur (p) *D* fertur *H* booti (signum) *L* 19 Spicum inlustre (inlustrae *Rr* illustre *GL*) tenens, splendenti corpore virgo] *versum ex Cic. de nat. deor.* II 42, 110 *et Servio ad georg.* I 111 *notum et cum praecedente coniunctum libri exhibent ad finem huius paragraphi post* Arachne; *totus hic locus ad seriem exemplorum praecedentem pertinens ad marg. archetypi adscriptus, dein divulsus et sic textui insertus esse videtur* 20 *Ter. hecyr.* V 3, 3: Mýconium hospitêm dum exspecto in árce Callidémidem in echyra *B* in hecussa *L* inecussa *G* in hycira *K* Callidemidem] *h* callide *BDHG* calide *K* ospitem (h) *D* ospitem *G* hospi••tem *L* miconium *libri* 21 *Cic. Protag. fr.* I *Cic. ed. Or.* IIII 2 *p.* 477 o] *r* a *RBH*

Socrate? an quidem non dubium est, quin ab Alcibiade? Trogus Pompeius in libro VI: inde Scepsim petit, quo se Midias interfecta socru contulerat. is a Derculide petito colloquio. M. Velleius Paterculus libro I: nec minus clarus ea tempestate | fuit Miltiadis filius Cimon. Plinius in II naturalis historiae: ab Euclide, in III: Thucydide, Calliphane, in IIII: Philistide, Anticlide, Philonide, in V: Sotade, in VI: Simonide minore, in VII: Agatharchide, Apollonide, Duride, Heraclide Pontico, || Asclepiade, in XI: Heracleote, in XII: Mneside, in XV: Commiade, in XXXVII: Euripide. possunt tamen ea, si producte proferantur, dativi esse Graeci pro ablativis, quomodo Virgilius:

uno comitatus Achatē.

Iuvenalis:

Penelŏpē melius, levius torquetis Arachnē.

XII 64 In 'is' desinentia longam cuiuscumque sint generis Latina ablata s, addita 'tis' faciunt genetivum, ut 'haec lis litis', 'hic' et 'haec dis ditis' - unde 'hi' et 'hae dites' et 'haec ditia', cuius nominativum singularem in usu non inveni. debet tamen secundum analogiam 'hoc dite' esse. nam in 'is' finiri neutrum non potest. Lucanus in VIIII:

1 an] at *coni. Krehlius* an id quidem *Ernestius* at id quidem *Orellius* non dubium non dubium *LK* 2 *Trog. Pomp. hist. lib.* VI *fr.: Iustin. init. fol.* 6 *v. ed. Bongarsius Par.* 1581, *t.* II *p.* 221 *ed. Dübnerus; ap. Bielowskium Trog. fr.* 14 *p.* 11 VI libro *R* '*in ms. Prisc. leguntur haec ex libro 3*' *Bongarsius* Indiscepsin *B* Indicepsin *H* scepsim (n) *Rr* scepsim (uel sceptrum) *Dd* sceptrum *G* septrum (e) *L* Midias] *scripsi* medias *RDG* media *BL* madia *H* e media, e *a k ni f. inserta, K* e Media *Bongarsius* 3 contuleratis ab *G* is *add. r* a Derculide] a Dercyllide *coni. Krehlius, cf. Bongarsii not. in Iust. p.* 30 ad herculide *R* ab herculide *BGLKr* ab erculide *H* decrulide (e) *cod. Tegerns.* uerculide *cod. Monac.* 280 *l. Fröhlichio in act. doct. Monac.* 1843 *n.* 25 *p.* 205 *sq.* ab herculi depetito *D* petit (o) *Monac. a m. alt. corr.* petit colloquiom. Velleius *perperam Fröhlichius* alloquio *GLK* 4 Velleius Paterculus] *α* uellius pater cuius *libri* liber ·I· *RBL* *M. Vellei Pat. hist. lib.* I *fr., p.* 30 *ed. Kritzianae* 5 Miltiadis] *κ* milciadis *Dr* milchiadis *RBHLK* milichiadis *G* filius. Cimon (Cinon *L*) plenius *BGL* *Pliniana haec nomina ex indicibus auctorum libro primo naturalis historiae congestis desumpta sunt* 6 ab *add. Priscianus* Euclide] *r* eoclide *RB* III] IIII *L* thucudide *RDH* tucidide *GLK* thucidide *Bh* Calliphane] *Plinius* caliphadae *R* chaliphade *r* caliphade *GLK* califade *D* chalipade *BH* calpane *Plin. Leid.* 7 philistidae *R* Anticlide *om. R* Philonide *om. HGLK* V] II *K* 8 Agatharchide] *α, Plinius* agathargide *B* agathargide *rell.* appollonide *HGL* appollinide (*sic*) — asclipiade (*sic*) *in mg. add. K* 9 eraclide *R* asclipidiade *R* asclipiade *BDHr* Heracleote] *Krehlius, libri Pliniani in ind. lib.* VIII herocleate *RBDH* herocliade *GL* herocleade *h* heracliate *K* heraclidensi, heracliensi', heracliden *libri Pliniani in ind. lib.* XI inneside *B* In neside *r* 10 XV] *α* XIII *RBDHK* XVI *GL* Euripide] *Erl.* 1 *cum al. Krehlii* neurupide *D* neuripide *d rell.* 11 productae *BHG* datiui] *b* datiuum *B* ablatiuus *B* *Verg. Aen.* I 312 12 uno *add. r* uno graditur comitatus *Vergilius et sic lib.* VII § 8. 71 achatae *B cum Med. Rom.* 13 *Iuv. sat.* I 2, 56 *cf. lib.* VII § 8 14 paenelope (a) *Rr* penelo••pe(lo) *B* melius. liuius *G* melius. Liuius *L* lenius huius *K* arachnae *r* aragne *R* *de versu Ciceronis hic in libris collocato cf. ann. ad p.* 247, 19 15 IN IS PROD *inscr. d* generis sint *H* 17 unde et hi et *L* 18 ussu *G* nam is *GLK* 19 his *Rr* *Luc. Phars.* VIIII 515 *sq.*

Non illic Libycae posuerunt ditia gentes
Templa —,

'hic' et 'haec Samnīs huius Samnitis'. sic | Caesar de analogia. Lucanus in II:

Romanaque Samnis
Vltra Caudinas speravit vulnera furcas.

huius neutrum Naevius Samnite protulit in carmine belli Punici, ad cuius similitudinem debet etiam 'hoc dite' dici. excipitur 'hic glīs gliris', quod pro t r habuit, et 'haec vis huius vis', cuius plurale similiter 'vis' tam Lucretius quam Sallustius protulerunt. Lucretius in II:

Sed quam multarum rerum vis possidet in se
Atque potestates.

Sallustius in III historiarum: male iam adsuetum ad omnis vis controversiarum.

Illa quoque tam in 'is' quam in 'er' finita nomina regulam servant 65
in 'er' terminatorum, id est accepta 'is' faciunt genetivum, ut 'hic pulvis' et 'pulver pulveris', 'hic cucumis' et 'cucumer cucumeris', 'hic cinis' et 'ciner cineris', 'hic vomis' et 'vomer vomeris'. praeterea Caesar declinat 'pubis puberis'; quidam, ut Probus, 'pubes puberis', quidam 'puber puberis'. ex hoc tamen compositum invenitur similem habens nominativum genetivo, | 'hic impubis huius impubis'. Virgilius in V:

inpubis Iuli.

ab eo neutrum 'impube' Horatius protulit in epodo:

Vt haec trementi questus ore constitit

1 illic Libycae] *sic etiam lib.* VII § 61 illi Libyae *v. l. ap. Lucanum* Libicae *RDGL* lybicae *HK cum Luc. Voss. A* possuerunt *K* dicia (t) *Dd* 3 sic] *r* Siu *R* Caesar] *g* cessar *G* *Caesaris de analogia lib.* II *fragmentis inseruit Nipperdeius ed. suae p.* 755 *cf. p.* 753 de analogia caesar *K* *Lucan. Phars.* II 137 *sq.* 6 caudinas (uel e) *Gg* speravit] *sic etiam Voss. uterque et al. libri Luc.* spirauit *Weissenb. Berol.* sperabat, superauit *alii codd. Luc.* 7 Neuius *RBHGLK* *Naev. bell. Pun.* III 7 *p.* 63 *sq. Kl. fr. inc.* XIII *p.* 19 *Vahl.* 8 etiam hoc dite debet *GL* ομογξος hic glis *B* 9 cuius] Cuus *R* 10 *Lucr.* II 586 *sq.* 11 Et quae cumque magis uis multas possidet *libri Lucretiani* possidet] *g* possedet *GL* 13 *Sall. hist.* III 84 *p.* 293 *Kr.* assuetum *RHGL* omnes *BDHGLKr* 14 contrauersiarum *G* controuersarium *K* 15 is] *rd* his *RD* in .R. (E) finita *Rr* fenita *B* nomina] omnia *GLK* 16 terminatorium *Dd* 17 cucumis haec cucumer *B* •cucumeris (&) *H* et cucumeris *BD* 18 •cineris (&) *DH* •uomeris (&) *DH* et uomeris *B* Caesar] *g* cessar *G* *Caes. de analogia lib.* II *p.* 755 *sq. Nipperd.* declinauit *K* 19 *post* puberis: quidam — puberis *om. R add. r* *Probus de cath. nom. p.* 1461 *sq. P.* 120 *L.* 20 hoc *in litura H* 21 hic inpubis (*sic*) *add. r* hic et haec impubis *L* hic et hoc impubis *G* *Verg. Aen.* V 546 22 impubis *RBDHLK* inpubis *ex* inpuppis *corr. Med.* inpubes *Pal.* 23 habeo *Rr* •oratius (h) *D* oratius *K* hepodo *Rr* •epodo (h) *D* hepodo *K* *Hor. epod.* 5, 11 *sqq.* 24 quaestus *D* hore *Rr* consistit *L* constituit *K*

. . . . puer,

Inpube corpus.

Cicero tamen in IIII invectivarum: filiumque eius inpuberem, legatum a patre missum. idem in II de oratore: quod nisi puberem te iam, inquit, haberet. alia || vero omnia eiusdem terminationis correptae similem habent genetivum nominativo, ut 'hic collĭs huius collis', 'haec puppĭs huius puppis', 'hic' et 'haec suavĭs huius suavis', 'hic' et 'haec civĭs huius civis'. excipiuntur 'hic lapĭs huius lapidis' – vetustissimi tamen etiam 'huius lapis' protulerunt. Ennius in XV annali:

66

Obcumbunt multi letum ferroque lapique –,

'hic sanguĭs huius sanguinis', quod veteres 'hoc sanguen' dixerunt – Cicero in Hortensio: ut ait Ennius:

refugiat timido sanguen atque exalbescat metu.

idem in II annali:

o genitor, o sanguen dis oriundum –,

'haec pollĭs pollinis' – sic Charisius; Probus autem et Caesar 'hoc pollen pollinis' declinaverunt –, 'haec cuspĭs cuspidis', 'semĭs semissis' – Apu-

1 Insignibus raptis puer *Horatius indeque interpolatus Caroliruh. alter* puer *Rr* 2 impube *RBHGLK* 3 *Cic. in Catil. or.* IIII 6, 13 impuberem *RBHLK* 4 missum] *g* misum *GK* *Cic. de orat.* II 55, 224 in in II *H* dehoratore* (m) *B* orotore *G* Quod si impuberem iam In quid *H* 5 inquit iam *libri Cic.* inquit] *r* inquid *RDK* 6 correpte *Rr* genetiuo nominatiuum *Hr* hic *add. h* collis] follis *D* 7 follis *D* hic follis huius follis *in mg. add. h* puppis] *gk* pupis *GLK* puppis] *gk* pupis *GLK* sauuis *B* huius suanis *add. r* suavis] *b* sauuis *B* 8 haec huius *Rr* huius huius *H* Excipitur *Bb* 9 ·Vaetustissimi *D* etiam *om. H* lapi* (s) *B* protullerunt *G* *Enn. ann.* XV 9 *E. S.* XV II *p.* 59. LXXIV *Vahl. cf. infra* § 95 V. *B* 11 obcumbunt *v.* § 95 occumbunt *h. l. libri* loetum *RK* laetum *BG* laeto *L* laetum* (q.) *H* lapique] *b* lapide *ni f. in litura B* 12 sangui*nis (s) *H* sangen *L* *Cic. Hortens. fr.* 35 *opp. t.* IIII 2 *p.* 483 *Or.* 13 Hortensio] *d* ortensio *RBDLKg* ostensio *HG* Ennius] *Alcum. fr.* 3 *p.* 32 *Both.* II *p.* 15 *Ribb. p.* 96 *Vahl. Alcumaeonis hoc esse fragmentum docent loci Ciceroniani de or.* III 58, 218 *et de fin.* IIII 23, 62 *inter se collati* 14 Quin refugiat *Ennius ap. Cic. de orat. l. l.* refugiat] *h* refu*** *H* refugeat *G* timedo *Gg* timida *K* tumido *B* sanguen] sangen *L* sanguis *libri Cic. de fin.* V 11, 31 sanguen *tamen, ipsum h. Ciceronis l. laudans, Nonius p.* 224, 19 *et sic Avrinc. et duo Erlang. in l. Cic. de or. l.* saugnine *reliqui libri ibidem* exalbescat *ex* exaluescat *corr. B* 15 *Enn. ann.* I *v.* 181 *E. S. fr.* 54 *Ilberg.* LXXII *p.* 19. XXXVIII *Vahl.* I *Columnae 'pervetustum exemplar'* 16 o genitor] O pater o genitor *Ennius testibus Cic. de rep.* I 41, 64 *et Lactant. inst. div.* I 15, *qui numeri nota carent* saugen *L* diis *DHGLrk* 17 *post* pollinis: sic — pollinis *om. R add. r* sicharisius *Hh* siaharissius *D* siccharissius *d* *Charis. p.* 27 *P.* 22 *Lind.* *Probus de cath. nom. p.* 1448 *P.* 108 *L.* et *om. K* *Caesar de anal.* II *p.* 756 *Nipp.* 18 haec *in litura b* semisses *Rr* semisis *GLK* apuleus *K* *Apul. in epitoma: fr. Apul.* 12 *t.* II *p.* 638 *Hldbd. idem opus esse videntur epitomae historiarum de* XII *vss. Aen.* § 99 *laudatae, quem locum neglexit Hildebrandus l. l. et t.* I *p.* LVII

leius in epitoma: sed tum sestertius dipondium semissem, quinarius quinquessis, denarius decussis valebat ..., 'haec cassĭs cassidis', quod etiam 'haec cassida cassidae' declinatur, ut Virgilius in XI:

aurea vati
Cassida.

a sanguine compositum non servat simplicis declinationem, 'hic' et 'haec exsanguis huius exsanguis', a cuspide servat, 'tricuspis tricuspidis'. Ovidius in I metamorphoseon: 67

positoque tricuspide telo
Mulcet aquas.

invenitur etiam | 'haec capĭs capidis', cuius diminutivum est 'capidula'. Arruntius: capis, vasis genus pontificalis, diminutive capidula. Lucilius in VIIII:

Hinc ancilia, ab hoc apices capidasque repertas.

et vide, quod magis Graecum ostenditur, cum in 'as' protulit accusativum pluralem. 'hic' et 'haec potĭs' et 'hoc pote' nomina esse, ostendit comparatio 'potior' et 'potissimus'. sine verbis autem raro invenis ea vel obliquo casu prolata. Persius:

Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus protento sesquipede extet.

Virgilius in III:

Nec potis Ionios fluctus aequare sequendo.

1 dum *HL* dupundium *BHGLK* semisem *LK* semesem *G* 2 quinquessis] *K Heidelb.* quinquensis *RBDLh* quiquensis *H* quincensis *G* denariis *Dd* decusis *GL* 3 casis casidis *Gg* casis casidis *K* casida . ae *Gg* cassidae] *r* casidae *RK* 4 *Verg. Aen.* XI 774 *sq.* 5 uasti *H* 6 casida *Gg* 7 compossitum *G* 8 exsanguis *G* exanguis *RB* huius exsanguis *om. R add. r* exsanguis *G* exsanguinis *Dd* cuspite *Dd* triscuspis *R* *Ovid. metamorph.* I 330 *sq.* 9 metamor. in. I *G* metamorphoseon .I. *L* 10 possitoque *K* telo] *kb* **lo *B* tolo *GK* 11 aquas *in litura L* 12 capis capidis] *d* caspis caspidis *RD* est *om. GK* caspidula *D* 13 harruntius *RD* haruntius *GLK* aruntius *Hr* capis] *r* caspis *Rd* uasi**s (di) *D* uasis genus *ex* genus uasis *corr. L* diminutiue *rg* diminutiuae *R* diminutiuae *BDHK* capidula diminutiue *GL* caspidula *D* 14 Lucillius *D* Lucilis *H* *Lucil. sat.* VIIII 27 *Dous.* 22 *Gerl.* 15 hinc] *l* in *G et in litura L* hi (hinc *k*) | mancilia *K* anci*lia (l) *D* capices *K* caspidasque *D* 16 ostenditur] esse ostenditur *DL* protulit in as *GL* 17 et haec pote nomina *B* 18 inuenies *K* 19 *Pers. sat.* 1, 56 *sq.* 20 tibi ** *L* 21 protenso *Pers. Montepess. Vat.* propenso *rell. libri Persiani* protento sesquipede] *h* protentoses quipede *H* propontoses quipede *G* proponto. ses quipede *L* proponto sesquipede *K* exstet *K* ex*tat *G* exstat *L cum aliquot libris Persianis* 22 *Verg. Aen.* III 671 IIII *K* 23 potes ionios f**ctu (lu) *Fr.* flutus *H*

idem in XI:

At non Euandrum potis est vis ulla tenere.

XIII In 'is' desinentia Graeca, si in genetivo Graeco consonantem habuerint ante ος, o in i mutant et faciunt genetivum Latinum: 'Σιμόεις Σιμόεντος, Simois Simoentis'; 'Ἄδωνις Ἀδώνιδος, hic Adonis huius A||donidis'; 'Εὔπολις Εὐπόλιδος, Eupolis Eupolidis'; 'Δωρίς Δωρίδος, Doris Doridis'; 'Θέτις Θέτιδος, Thetis Thetidis' - quamvis ablativum eius 'ab hac Theti' Plautus protulit in Epidico:

tum ille prognatus Theti
Sine perdat: alia adportabunt ei Nerei filiae -;

'Εὔχαρις Εὐχάριδος, Eucharis Eucharidis'; 'Ἐπίχαρις Ἐπιχάριδος, Epi-
68 charis Epicharidis'. sin in ος puram Graecus desinat genetivus, similis erit nominativo apud Latinos: 'Ἄδωνις Ἀδώνιος, hic Adonis huius Adonis'; 'Νεάπολις Νεαπόλεως, haec Neapolis huius Neapolis'. sin apud Graecos in εις diphthongum terminant, 'nt' habent in genetivo: 'Σιμόεις Σιμόεντος, hic Simois huius Simoen|tis'.

1 *Verg. Aen.* XI 148 2 non] non in *L* non in *K* 3 is *add. h* si graeca si *G* 4 *post* Latinum: hic adonis huius adonidis *add. R del. r* Σιμόεις] 2 ϲιμοιϲ *RBDH* ϲιμοʏϲ *G* symois *L* ut ϲʏμοιϲ *K* ϲιμοοντοϲ (οε) *Rr* ϲιμοεντο•ϲ (ι) uel ϲιμοϲοντοϲ *B* ϲιμοεντοϲ uel ϲιμοεντοʏϲ *H* ϲιμοʏντοϲ *G* ϲʏμοενοτοϲ *K* symoyntos *L* 5 simointis *G* simoyntis *L* ααωνιϲ (δ) ααωνιαω (δ c) *Rr* ααονειϲ ααονιαοϲ *G* adonys adonydos *L* ααονιαωϲ *H* *post* Ἀδώνιδος: αδωνοιαιϲ *add. K* hic Adonis huius Adonidis *h. l. om. R add. r* Adonidis] *hk* adonis *HK* 6 εʏπωαιϲ *R* εʏποαʏϲ *G* eypolis *L* Εὐπόλιδος — Εὔχαρις *om. D* Εὐπόλιδος — Doridis *et ni f.* Εὔχαρις *add. d* Θέτις — filiae *add. m. tertia* (δ) εʏπωαιαωϲ *R* eypolidos *L* αοριϲ *BHGd* αωρʏϲ *K* dorys *L* αοριαοϲ *RBHGd* αωρʏαωϲ *K* dorydos *L* Doris Doridis] *r* αωριαιϲ *R* 7 dorisdis *K* Θέτις — filiae *om. GL*, Θέτις — Theti *add. g* θηθηθιαωϲ (θηθιϲ. θηθιαοϲ) *Rr* haec thetis huius thetidis *B* haec tetis huius tetidis *RHδ* haec tethis huius tethidis (uel h) *g* 8 teti *RHδ* tethidi *g* *Plaut. Epid.* I 1, 33 *sq.* in epidico protulit *B* epidigia *H* 9 tunc *Hr* illo *D* teti *R* teti (h) *Hδ* tethi (h) *rt g* 10 apportabunt *Lrδ* adportabant *H* 11 Εὔχαρις — Epicharidis] εʏχατωϲ ηʏχαριτιϲ επιχαριτωϲ επιchαριτιϲ (ριαοϲ eucharis eucharidis χ αοϲ epicharis epicharidis) *Rr* εʏχαρʏϲ εʏχαρʏαοϲ *K* eycharys eycharydos *L* εʏχαραοϲ (ιτ) *Gg* εʏχαριτοϲ *BD* eycharis *L* Eucharis — Ἐπιχάριδος *om. K add. k* Eucharidis] *d* eucharitis *Dg* ηπιχαριϲ επιχαριτοϲ *D* epicharis epicharidos *L* επιχαριαοϲ (τ) *Gg* Epicharis Epicharidis] epichari epicharitis *B* επιchαριτιϲ (επιχαριϲ) *Dd* epikaris epikaritis (d) ***** (n) *Hh* 12 epicharitis *g* Si *L* os *DHL* 13 ut ααονιϲ *DH* adonis *GL* ααωνιωϲ *R* ααονιοϲ *D* ααονι•οϲ (δ) *H* adonioc *G* adonios *L* huius Adonis *add. r* 14 νεαπωαιϲ *R* νεαποαιϲ *H* neapolis *L* νεαπωαεωϲ *R* νεαπωαεοϲ *B* νεαποαεοϲ *DG* νεαποαηοϲ *HK* neapoleos *L* hic *B* ne•apolis huius ne•apolis *K* 15 ηιϲ *Rr* οʏ (εʏϲ) *Gg* οʏ (c) *L* οʏϲ *K* terminent *DL* terminentur *d* terminent nominatiuum n et t *H* ν. & τ. *B* in *om. LK* ϲιμοειϲ ϲιμοεντοϲ (η η) *Rr* ϲʏμοιϲ ϲʏμοεντοϲ (ε) *D* ϲʏμοʏϲ ϲʏμοʏντοϲ *GL* ϲʏμοʏϲ ϲʏμοεντοϲ *K* 16 simohis *R* simo•is (h) *D* symoyntys *G* symoyutis *g* simointis *L*

In 'os' masculina ablata s, addita 'ris' faciunt genetivum, ut 'hic lepos leporis', 'ros roris', 'mos moris', 'flos floris'. excipitur 'nepos nepotis', quod quidam commune putaverunt, quamvis femininum sit 'neptis'. alia vero omnia in 'tis' desinunt, ut 'hic' et 'haec sacerdos sacerdotis', 'hic' et 'haec compos huius compotis'. Livius in XXVI: profecto satis compotem mentis esse. o tamen in hoc solo corripitur. Seneca in Phaedra:

Hippolyte, me nunc compŏtem voti facis.

in eadem:

Compŏte voto,

et est Adonium. eius contrarium 'impos impotis'. Accius in I didascalicon:

falsidica, audax,
Gnati mâter pessimi, odibilis, natura impos,
Excors, ecfera.

similiter 'haec cos cotis', 'haec dos dotis'. excipitur 'hic' et 'haec bos bovis' - quod ideo assumit genetivo u loco digamma, quia Aeolis quoque solent inter duas vocales eiusdem dictionis digamma ponere, quos in multis nos sequimur, 'ὄϝις ovis', 'Δᾶϝος Davus', 'ᾠϝόν ovum' (unde in nominativo quoque huius nominis illos sequimur. nam et Aeolis et Doris βῶς dicunt pro βοῦς, ου diphthongum in o longam vertentes. et quod hoc verum est, ostendunt epigrammata vetustissima, quae literis antiquissimis scripta in multis tripodibus legi et maxime in tripode Apollinis, 69

1 In os *inscr. d* os] *add. h* hos *Rr* oc *K* ablata] *h* oblata *H* 2 leporis] huius leporis *GLK* 3 neptis *b* nep** *B* 4 uero *om. GLK add. l* ut *om. G* sacerdotis] huius sacerdotis *GL* 5 compos compotis *DHGK* *Liv. ab u. c. lib.* XXVI 15, 13 XXVI] *Krehlius* XXV *libri* profectos *LK* 6 mentis esse] *Dukerus ad Liv. l. l. secundum verba Livii* menti* esse *B* menti messe *R* menti inesse *GLb* menti.inesse *D* menti in.esse *H* menti in esse *K* o] *r* hoc *R* sole (o) *Rr* 7 Seneca] *rd* sinecha *D* senica *GL* neneca *R* in pendra *K* in phedra *reliqui* *Sen. Hippol.* 710 8 hippolite *B* ippolite *rell.* me nunc *ex* nunc me *corr. H* nunc me *edd. Sen.* uotis *B* facias *HK* 9 in eadem] *immo in Agamemn.* 365 *cf. Welckerum trag. Gr. p.* 1448 *not.* 47 eodem *H* 11 adonum (uel adonium) *Kk* Ei *r* actius *H* didascalium *D* 13 fálsidica, audax, gnäti mater péssimi, | 'Odibilis, natúraque impos, éxcors et fera *G. Hermannus de L. Attii libris Didascalicon p.* 5. *Sotadeos restituit Lachmannus in ind. lect. Berol. hib. a.* 1849 *p.* 5 falsidica] *bd* falsifica *BDGL* saluifica *K* 14 ignati *GL* ignoti *K* odibilis] *b* odeuilis *B* 15 ecfera *Lachmannus l. l.* et fera *libri* 16 haec cos *om. R* cotis haec *om. K* hic et haec *add. k* et hoc bos *B* 17 boui*(t) (s) *L* adsumit *B* digammae *GLK* quia eolis *H* quiaeolis *R* quia eoles *GLKh* quiaeoles *D* 19 οιc *RBDH* ονιc *K* ΔΑωc *R* ΔΑΟc *DHr* ΔΑΥΟc *K* dauus (senex) *Hh* ωον (o) *Rr* ωον *DH* οϝον *GL* ονον *K* 20 eius *GL* eolis *K* aeoles *K* eoles *DGLKh* dores *DHGLK* 21 βοc *B* bos *RDHK*. pro βωνc *K* pro bo*ιc (h) (Υ) *D* vertentes] *r* conuertentes *R* 22 quod] *r* quomodo *R* hoc *add. d* 23 ligi (e) *Rr* apollonis (i) *Rr* appollinis *GLK*

qui est Constantinopoli, in loco quem | Xerolophum vocant. sunt autem scripta sic: || ΔΗΜΟΦΑFΩΝ pro *Δημοφόων*, ΛΑFΟΚΟFΩΝ pro *Λαοκόων*) -, 'haec glos gloris', 'hoc ŏs' correptum 'ossis' - Ovidius in V metamorphoseon:

Qui posquam cecidit ferrumque ex osse revulsum est.

quidam tamen veterum et 'hoc ossu' et 'hoc ossum' proferebant, unde Pacuvius in Chryse:

ossuum inhumatum aestuosam
Aulam.

Accius vero in annalibus:

Fraxinus fissa ferox, infensa infinditur ossis.

Cato tamen 'os' protulit in IIII originum: si quis membrum rupit aut os fregit, talione proximus cognatus ulciscitur -, 'ōs' productum 'oris'. 'hic' et 'haec custos custodis' ideo in 'dis' desinit, quia venit a verbo 'custodio'.

70 Graeca eiusdem terminationis genetivum Graecum sequuntur 'os' finali in 'is' conversa: '*Χρυσέρως Χρυσέρωτος*, Chryseros Chryserotis'; '*ἥρως*

1 Xerolophum] *b* exorolophum *B* xeρolophum *G* 2 ΔΗΜΟΦΑFωΝ *etc.*] *cf. lib.* I § 22 ΔΑΜΑΦΑΦωΝ pro ΔΗΜΑΦωΟΝ ΑΑFωΚΑΦωΝ pro ΑΑΟΚωΟΝ *Rr* ΔΑΜΑΦΑfon pro ΔΗΜΟΦΟΟωΝ ΑΑFΟΚΑFΟΝΡRΟ ΑΑΟΚΑωΝ *Dd* ΔΑΜΑΦΑΦΟΝ pro ΔΕΜΟΦΟωΝ. ΑΑΦΟΚΑΦΟΝ pro ΑΑΟΚΟωΝ. *B* ΔΑΜΑ_ΦΡΟΝ. pro ΔΑΜΑΦΑωΝ. ΑΑΟΚΟFΟΝ. pro ΑΑΟΚΟΟΠ. *G* ΔΑΜΑΦΑFΟΝ pro ΔΑΜΑΦΑωΝ ΑΑΦΟΚΑFΟΝ (Λ *in* Δ *mut. h*) ΑΑFΟΚΟωΝ (ΔΑΦΟΚΑωΝh) *H* damaΦΑFΟΝ pro damaΦΑωΝ laoKOFON pro laoKωΝ *L* ΑΑΜΑΦΑFΟΝ pro ΔΗΜΟΜωΦωΝ ΑΑΟΚΟFΟΝ pro ΑΑωΚΟωΠ (ΑΑωΚΑωΝ*k*) *K* 3 hoc] *r* oc *R* correptam *H* ossis] os ossis *B* *Ovid. metamorph.* V 39 5 posquam *Rr* postquam *rell.* caecidit *D* hoste *v. l. ap. Ovid.* refulsum *Rr* 6 ossū et hoc ossuū *ex* ossu et hoc ossū *ni f. corr. in B* 7 Paeubius *GLK* chrisse *G* chrise *L* chirisse *K* chyse *D* *Pacuv. Chrys. fr.* 17 *p.* 115 *Both.* XV *p.* 74 *Ribb.* 8 ossuum, *quod coniectura assecutus erat Ribbeckius, B* ossum *reliqui* inumatum *G* aestuosam *D* 9 aulam] *Ribbeckius* auram *libri* 10 actius *H* *Attius in ann. ap. Krausium fragm. hist. Lat. p.* 177 11 Fraxinus *Hh* fissa] *sic in litura b* fisa *Gg* fixa *LK* ferax *H* infinditur infinditur *L* 12 *Catonis orig. lib.* IIII *p.* 109 *Kr. fr.* 89 *p.* 282 *R. fr.* LXXVI *p.* 48 *Wr.* m̄brum *D* 13 olciscitur *B* 14 horis *Rr* 15 custodio nerbo *H* 16 grecum genetiuum *H* secuntur *R* sequntur *K* oc *r* 16 ut ΧΡΥCeros *L* ΧΡΥCΕΡΟC *RBD* ΧΡΥCΕΓΟC *G* ΧΡΙCΕΡΟC *H* ΧΡΙCΕΡωC *K* ΧΡΥCΗΡωΤωC *Rr* ΧΡΥCΕΡΟΤΟC *B* ΧΡΥCΕΡΟΤωC *D* ΧΡΙCΕΥΤΟC *G* ΧΟΙCΕΡΟΤΟC *HK* ΧΡΥCerotos *L* chrisseros chrisserotis *Rr* chriseros *G* chriserotis *add. g* criseros chriserotis *H* chriseros chriserotis *BL* χrisseros chrisserotis *K* *ἥρως*] *om. R* ΗΡΟC *Br* ΝΕΡΟC *D* hΗΡΟC *H* heros *L* ΗΕΡωC *K* 1 ΗΡΟωC *B* ΝΕΡωΟC *D* hΗΡΟωC *H* herowc *L* ΗΕΡΟωC *K* heros] hero *R* aeros *K*

ἥρωος, heros herois'; '*Μίνως Μίνωος*, Minos Minois'. Sallustius tamen 'Minonis' protulit genetivum in II historiarum: Daedalum ex Sicilia profectum, quo Minonis iram atque opes fugerat - nec tamen hoc sine exemplo apud Graecos quoque invento. Syracusii enim *ἥρων* pro *ἥρως* dicunt. sic Sophron *παρ' ἡρώνεσσι* pro *ἥρωσι* dixit. similiter ergo et *Μίνων* pro *Μίνως*. Romani autem plerumque solent in 'on' terminantia etiam abiectione n proferre per o, ut 'leo', 'draco'. sic ergo | 'Mino', 'gobio' quoque dicunt pro *κωβιός* abiecta s, et, quod mirabilius est, 'Athos Athonis' protulit Cicero in III de republica: [quid ergo illa sibi vult absurde exceptio?] nisi si quis Athonem pro monumento vult funditus †efficere. quis enim est Athos aut Olympus tantus? sed hoc in 'us' correptam dehinc Attice prolatum est, quomodo *'Ανδρόγεος* pro *'Ανδρόγεως*.

In 'us' correptam desinentia masculina Latina s vel t vel x anteceden- XIV 71
tibus, si sint rerum incorporalium vocabula, quartae sunt declinationis, ut

uel h i
eros *G* aeros *g* herois] *d* heros *D* eroys *G* aeroys *g* hero∗s (y) *L* aerois *K* ΜΙ-ΝΟC *RBDH* ΜΥΝΟC *G* minos *L* *Μίνωος*] *add. r* ΜΙΝΟωC *BHK* minows *L* ΜΥ-
i
ΝωΟC *G* mino∗s (y) *L* minoys *G* *Sall. hist.* II 5 *p.* 125 *Kr.* 2 V *K edd. inde ab α* 3 fugerat iram atque opes *Dr* iram fugerat atque opes *H* iram atque fugerat opes *LK* iram atque fugerat *G* 4 hoc *om. H* aput *H* inuenta *B* siracusi *R* siracusii *HG* siracussi *L* syracossii *K* siracosii *B* 5 *ἥρων* pro
s
ἥρως] *Bondamus var. lect. p.*311 *sq.* heron pro heros *BDH* heron pro hero *R* eron pro eros *G* aeron pro aeros *g* eron pro eros *L* *Sophronis frustulum om. et Blomfieldius* (*mus. crit. Cant.* VI 340 *sqq.* VIII 559 *sqq.*) *et Ahrensius* sophoron *L* sorophon
ΠΑΡ ΕΡΟCΙΝ non herosi N on
K ΗΡΡωΝΕCCΙ pro ΗΡωCΙ *Rr* ΠΑΡΗΡωCΙ∗∗ ΝΟΝΗΡΟCΙΝ *Dd* ΠΑΡΕΡΟΝ CΙΝΕΝΟΝΗΡΟCΙ *B* ΠΑΡΕ ΡΟΝΕCΙΝ, ΟΝΕΡΟCΙ *G* parenon∗∗enon *H* pro enoc *add. h* pareron (eron *in litura l*)
i. nocens no
si non erosi *Ll* ΠΗΡΕΡΟΝΕCΙ ΝωΝ ρωCΙ *K* *ἡρώνεσσι* non *ἥρωσι* *Bondamus l. l. ex cod. Dorvill. cf. Koenium ad Greg. Cor. p.* 621 *Sch.* 6 minon pro minos *RBHGLK* 7 *post* terminantia: apud graecos *add. R uncis incl. r* subiectione *GL* uel abiec-
o o l
tione *l* proferre *add. r* 8 gabio *Dd* cobio *b* quocumque *Dd* ΚωΒΕΟC
B
Rr ΚΟΒΙΟC *H* ΚυΡΙωΟC *K* cobios *B* gobios *GL* 9 est, Athos *om. D add. d* *Cic. de rep.* III xxxvi (49) IIII *Heidelb.* re *Rr* rep̄ *DK* re publica *G* repullica *H*
a i
10 illi *Dd* absurde] absorde *GLK* absurda *edd.* excepto *K* excepto *L* si *om. L* 11 Athonem] *edd.* athonis *l* athon *RBDHK* atho *GL alterutra lectio scholastici bilem movit* monimento *G* munimento *L* efficere] efferri *Erl.* 1 *Dresd.* 12 est *om. L*
h v
olymphus *B* olympus *H* olimpos *Dd* olimpus *LK* olipus *G* tantum *BDr* tanto
Y t
GLK sed et hoc *Hh* hus *Rr* ΥC *GL* oc *K* 13 actice *Rr* aticae *K* *'Ανδρόγεος* pro *'Ανδρόγεως*] *Heidelb. teste Lind.* ΑΝdroreuc pro andporeoic *D* ΑΝΔΡΟ-
EO EY Y
ΓΕΟC pro ΑΝΔΡΟΓΕΟΙC *B* ΑΝΔΡΟΓΗωC pro ΑΝΔΡωΓΟΙC *Rr* andporeic pro ΑΝΔΡΟΓΕΟC *G* ΑΝ-
Y
ΔΡΟΓΕΥC pro ΑΝΔΡΟΓΟΥC *H* androgeys pro androgeos *L* ΑΝΔΡΟΓΕΟC pro ΑΝΔΡΟΓΕΙΟC *K*
ab
14 In us cor *inscr. d* us *in litura H* 15 uocula *Dd*

'hic nisŭs huius nisus', 'hic casŭs huius casus', 'hic sitŭs huius situs', 'hic positŭs huius positus', 'hic partŭs huius partus' - quamvis 'haec partio huius partionis' antiqui protulisse inveniuntur. Plautus in truculento:

Horresco †miseram mentionem, quotiens fit, partionis-,

'hic sexŭs huius sexus', 'hic luxŭs huius luxus'. similiter quartae sunt, quae rerum vocabulis homonyma inveniuntur, ut 'ma||gistratŭs', ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ ἄρχων, 'huius magistratus', 'hic saltŭs', ἡ πήδησις καὶ ἡ νάπη, 'huius saltus', 'hic versŭs', ἡ στροφὴ καὶ ὁ στίχος, 'huius versus',
72 'hic exercitŭs', ἡ γυμνασία καὶ ὁ στρατός, 'huius exercitus'. 'fastŭs', quando a 'fastidio' est verbo, quartae est, quando vero pro annali accipitur, a fastis et nefastis diebus sic dictum, frequen|tius secundae est. invenitur tamen et quartae. Lucanus in X:

Nec meus Eudoxi vincetur fastibus annus,

quod tamen errore Lucani prolatum dicit Servius in commentario tertii libri Virgiliani, cum antiquiores quoque similiter idem protulisse inveniantur. [Ovidius fastorum inscripsit libros.] nam apud Horatium duplicem invenio scripturam et 'fastos' et 'fastus' in III carminum:

Per memores genus omne fastos

et 'fastus' in aliis codicibus. Varro in ephemeride: postea honoris virtutum causa Iulii Caesaris, qui fastus porrexit, mensis Iulius est appellatus. 'senatŭs' quoque ideo quartae est, quod

3 *Plaut. truc.* I 2, 93 Horrésco misera, méntio quotiéns fit partiónis (horrisco misera sentio quod diis fit parationis *Pall.*) 4 mis•eram (s) *G* sit *GL* 6 omonyma *BDH* omonima *RGLK* ut] ut hic *h* 7 ΑΡΧΟΝ *G* ΑΡΧωC *K* saltus] *b* salustius *B* ΗΠΗΔΙCΗC *B* ΠΗΔΗCIC ΚΑΙΝΑΠΗ *Rr* Η. ΠΑΝCIC. ΚΑΙΟ. ΝΑΠΕ. *G* ΕΠΝΑΗCIC ΚΑΙΝΑΠΗ *Dd* ΗΠΗΑΝCIC ΚΑΙΟΝΑΠΗ *H* ΗΠΗΑΝCIC ΚΑΙΟΝΑΠΗ *L* ΗΠΙΑΝCIC ΚΑΙΟΝΑΠΕ *K* 8 ἡ στροφὴ καὶ ὁ στίχος] *om. D add. d* ΗCΤΡωΦΗ ΚΑΙΟCΤΙΧωC *Rr* ΗCΤΡΟphΗ ΚΑΙΟCΤΙΧΟC *Ll* ΗCΤΡΟΦΕ ΚΑΙΟCΤΥΙΧΟC (ι *in litura*) *K* CΤΡΟΦΙ *H* CΤΗΚΟC *B* 9 ἡ γυμνασία καὶ ὁ στρατός] *om. D add. d* ΓΙΜΝΑCΙΑ ΚΑΥΩCΤΡΑΤωC *Rr* ΓΙΜΝΑCΙΑ *HGK* rimnasia *L* 10 uerbo est *GL* 12 *Lucan. Phars.* X 187 13 edoxi *K* eduxi *L* annis *H* annis *B* 14 *Serv. ad Aen.* III 326 commentariis *GLK* 16 inscripsi *Rr* oratium *RD* oratium *BHGK* 17 scripturam inuenio *L* fastos et fastos *H* *Hor. carm.* III 17, 4 III carminum *in litura B* 19 omne] *b* omnes *RBD* om̃ *Hh* 20 in aliis codicibus] *eadem lectionis discrepantia etiam nunc invenitur:* fastus *ex libris Bentleianis Graevianus et Reginensis a pr. m., ex Orellianis Sangall., alii. Blandinii, si Cruquii silentio fides habenda, videntur* fastos *habuisse, et sic legit Acro* *Varro in ephemeride: Varr. fr. p. 252 ed. Bip.; ad ephemeridem Varronis rusticam s. agrestem haec referenda esse docuit Bergkius in mus. phil.* I 369 *sq. cf. Ritschelium ibid.* VI 533. 554. *concidunt inde quae de hoc l. disputata sunt a Krahnero in comm. de M. Terenti Varr. antiquitt. libris p.* 26 ephemeride] *h* ephiemeride *BH* ephimeride *D* ephemenide *K* epimenide *GL* honoris] *blk* onoris *GLK* horis *ni f. in ras. B* 21 caessaris *G* quia *Zwiccav.* 1 *Krehlii* correxit *Aus. Popma in Varr. fragm. p.* 222 *ed. a.* 1601, *Th. Reinesius ad mg. ed. Putsch. in bibl. scholae Cizensis teste Krehlio* 22 appellatus est *BDHGL* Sanatus *Rr*

a vocabulo 'natus' componitur. et si ante 'tus' alia sit sub eadem syl- 73
laba consonans, etiam corporalia quartae sunt declinationis, nisi sint propria vel mobilia, ut 'hic fluctŭs huius fluctus', 'hic caestŭs huius caestus', 'hic rictŭs huius rictus', 'hic victŭs huius victus'. excipitur 'hic lectŭs', ἡ κλίνη, 'huius lecti', quod tamen etiam 'huius lectus' antiquissimi protulerunt. Cornificius in I de etymis deorum: ipsis vero ad Cereris memoriae novandae gratiam lectus sternuntur. Plautus in Amphitrione:

Quam lectus ubi cubuisti concaluit locus.

'mustŭs' quoque 'musti' excipit Probus, quod tamen mobile videtur, | cum veteres et feminino et neutro genere inveniuntur hoc protulisse pro 'novus nova novum'. Martialis in I:

Quid te, Tucca, iuvat vetulo miscere Falerno
In Vaticanis condita musta cadis?

Ovidius in XIIII metamorphoseon:

Ter centum messes, ter centum musta videre.

Cato Censorius de agna musta pascenda: musta agna pro 'nova' dixit. inveniuntur tamen antiquissimi multa ex supra dictis in genetivo etiam i terminasse. Terentius in Andria:

Nil ornati, nil || tumulti,

pro 'ornatus' et 'tumultus'. idem in adelphis 'fructi' pro 'fructus':

Nunc exacta aetate hoc fructi pro labore ab iis fero.

'quaesti' pro 'quaestus'. idem in hecyra:

hic
1 alia sit ante tus *L* 3 ut fluctus *Rr* hic *ante* caestus *om. D* hic
qv
caestus huius caestus *Rr* hic questus huius questus *H* hic q̄stus huius q̄stus *L* hic questus huius .tus *GK* caestus huius caestus hic questus huius questus *D* hic questus. huius questus. hic cestus. huius cestus *B* 4 hic rictus.ctus hic uictus.tus *G* Excipiuntur *RBDH* 5 ΚΑΙΝΗ *RD* ΚΑΙΝΕ *H* ΚΛΕΝΕ *K* ΚΑΗΝΙ *B* etiam *om. G* etiam huius lectus] *r* huius lectus etiam *R* protu*lerunt *G* proferebant tulerunt *L* 6 *Cornificius de etymis deorum: v. Bergkium in ind. lect. Marburg. aest. a.* 1843 *p.* IV, *post cuius elegantem disputationem haud licebat scribere homini cuidam*
e
docto 'aetas huius grammatici incerta est' etoemis *BDHGLK et in litura r* ethomis *h* ***rum *R* de|rum *r* quereris memoeriae *K* 7 nouande gratie *B* gratia *DLK* gratiae *G* *Plaut. Amph.* I 3, 15 (*v.* 513) amphitrionae *K* 9 Prius abis quam lectus ubi cubuisti concaluit locus *Vet. Plaut.* (lecti ubi concubuisti *al.* ubi cubuisti, lectus *Bothius*, lecti ubi cubuisti *Fleckeisenus*) *senarium iamb. procudit Prisc.*
s
cubuis*ti (s) *B* 10 mutus *Hh* excipi**t (unt) *R* *Probus de cath. nom. p.*
et
1475 *P. p.* 131 *L.* mobilia *B* 11 feminino *Hh* inueniuntur *om. H* 12 Martialis] *r* marcialis *RD* *Martial. epigr.* I 18, 1 *sq.* 14 ualerno *GK* 15 *Ovid me-*
s
tamorph. XIIII 146 16 meses *G* mes**es *H* musta] *r* mustum *R* uideret *B* 17 *Catonis Censorii de agna musta pascenda or. fr. v. ap. Meyerum l. l. p.* 83 19 etiam in i *GL* ter**minasse *L* *Ter. Andr.* II 2, 28 adria *G* 20 nil] *L* nihil *ceteri cum Ter. Bas.* nil] *L* nihil *ceteri cum Ter. Bas.* 21 *Ter. adelph.* V 4, 16 adelfis *L* 22 eatate *G* fructi *ex* fructu *corr. B* ab offero *GL* aliis fero *H* iis] *r* is *D* his *Rd cum Ter. Bas.* eis *Bentleius* 23 quaesti pro quaestus] *r* questi pro questus *RBHGK* quaesti pro questus *D* *Ter. hecyr.* V 3, 38 ecyra *D* hecira *GLK* echira *B* hecyra numquam] *h* hecyranum quam *H*

p. 712 P. p. 268. 69 K.

Numquam animum quaesti gratia ad malas adducam partes.

'adventi' pro 'adventus' idem in Phormione:

patrem ut extimescam, ubi eius adventi venit in mentem.

'senati' pro 'senatus' Sallustius in Catilinario: senati decretum fit, sicut ille censuerat. 'versi' quoque pro 'versus' Laberius in lacu Averno:

versorum non numerum numero studuimus.

Valerius in Phormione:

Quid hic cum tragicis versis et syrma facis?

Laevius in polymetris:

Omnes sunt denis syllabis
Versi.

'hic victus huius victi' Plautus in captivis:

Proin tui tu cotidiani victi ventrem ad me adferas.

idem in aulularia 'huius gemiti' dixit:

Tantum gemiti et †malae maestitiae mihi hic dies obtulit,
Famem et pauperiem.

74 alia omnia eiusdem generis Latina in 'us' desinentia secundae sunt declinationis, ut 'hic Virgilius huius Virgilii', 'somnus somni', 'lacertus lacerti', 'numerus nu|meri', 'sanctus sancti', 'ventus venti', 'cibus cibi', quamvis et 'huius cibus' antiqui protulisse inveniuntur. Plautus in captivis:

1 quaesti] *r* questi (s sup.) *RBDGK* malam *Ter. Bemb. a m. rec. corr.* ducam *Ter. Bas.* 2 partis *Ter. Bemb.* 3 *Ter. Phorm.* I 3, 2 formione *DGLK* phormione. patrem *in litura b* ut *om. GLK* ex**timescam (is) *R* existimescam *BGLKh cum Ter. Bemb.* cum eius aduenti mihi uenit in mentem *libri Prisc. lib.* XVII § 160 ubi ueniat (a *m. rec. del.*) in mentem eius aduenti *Bemb.* ubi in mentem eius aduentus (ti *spscr. m. alt.*) uenit *Bas.* adventi] *sic etiam Donatus ad h. l.* 6 *Sall. Cat.* 53, 1 Catilinario] *d* catilinaria *GLKh* catillinaria (i sup.) *RBH* catillinario *Dr* senati] *sic Sall. Paris. A Einsidl. Bern.* 1 *alii*; senatus *al.* Senat** (us) *Rr* 6 sit *GLK* Laberius] *r* Lauerius *RBDHGLK* *Laber. lac. Avern. fr.* 3 *p.* 212 *Both. fr.* I *p.* 244 *Ribb.* 8 lacū *LK* 10 *Valerius in Phormione: v. supra* § 7 ualirius *G* Terentius *R* Terrent̄ *H* formione *GLK* 11 Quid** *K* quod *D* hic *ex* huc *corr. K* tragicis] *bdh* graticis *B* traicis *DH* sirma *Lk* firma *GK* 12 Laevius] *sic tacite Reinesius var. lect.* II 1 *p.* 126 *ed. Altenburg. a.* 1640 Leuius *RBDHGLK* Linius *r* *Laev. fr.* VI *ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 61 polymetris] *3* polime*tris *K* polimentris *RD* polometris *r* polimenstris *BHd* polimentis *g* polimerris *G* polimernis *L* Polymenis *s.* Polumenis *Reinesius* 14 uersi* (s) *B* 15 *Plaut. capt.* IIII 2, 75 (*v.* 855) 16 tu tui *Plautus* cottidiani *H* coetidiani *Vet. Plaut.* afferas *GLKr* 17 idem] Plautus *BDHK* huius geminiti *D* *Plaut. aulul.* IIII 9, 11 *sq.* 18 gemi**ti (ti) *B* male *RGL* mali *Vet. Plaut.*, *Nonius p.* 487, 22 malai *recte Hermannus elem. doctr. metr. p.* 412 mestitiae *RDHG* mesticiae *Hg* mistitiae *K* maestitiaeque *Vet. Plaut.*, *sed* que *m. rec. add.* mihi *sup. lin. add. K* hic] *r* haec *R* mihi hic dies hic optulit (*prius* hic *in lit.*) *B* hic dies mihi optulit *libri Plaut.* 20 eiudem (i sup.) *R* sint *R* declinationes *Dd* 22 *post* uenti: colus .li *add. K, litura extat in B. ubi ni f.* uentus uenti *repetitum fuit* 23 cibus antiqui] cibi uetusti *H* protulise (s sup.) *Gg* *Plaut. capt.* IIII 2, 46 (*v.* 826)

Tantus ventri commeatus meo adest in portu cibus.

excipitur 'arcus', quod differentiae causa quidam tam secundae quam quartae protulerunt. de caelesti enim [id est de Iride] Cicero dicens in III de deorum natura in i finivit genetivum: cur autem arci species non in deorum numero reponatur? invenitur tamen apud veteres etiam feminini generis, secundum quod bene quartae est declinationis. Ennius in XV annali:

Arcus aspiciunt, mortalibus quae perhibentur.

'acus' etiam quartae est, quod tam masculinum quam femininum inveni- 75
tur - Lucanus in X:

Quod Nilotis acus conpressum pectine serum.

Iuvenalis in I:

Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu.

idem in II:

emerita quae cessat acu.

diminutio tamen a masculino fit 'aculeus' teste Probo, quomodo ab equo 'equuleus' -, et 'lacus' et 'hic specus', quod tam masculinum quam neutrum inveni||tur. - Horatius carminum libro III:

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quae nemora et quos agor in specus?

sed 'hoc specus' melius dici in singulari, in plurali 'hi specus', Servio placet. feminino tamen hoc nomen quoque genere invenitur. Agellius noctium Atticarum V: sole medio, inquit, et arido et flagranti,

1 tantus] *r* densus tantus *R* comeatus *DHLK* 2 Excepitur *Dd* deferentiae *G* 3 Dae *D* *Cicero de nat. deor.* III 20, 51 dicens] *r* dicit *R* [uel cur] de deorum natura in III. *K* 4 finivit] *g* finiunt *G* finit *H* Cum *Gg* atem *B* arci] *sic etiam codd. Cic. opt.*, arqui, arcui, arcus *al.*, arcuis *cod. Charisii* I *p.* 93 *P.* 67 *L.* 5 repponatur *L* 6 *Enn. ann.* XV 2 *E. S.* v *p.* 59 *Vahl.* 8 Arcus aspiciunt] *scripsi* arcus ubi aspiciunt *libri* arquum ubi adspiciunt *Merula* arquus ubi adspicitur *Columna* perhibetur *H cum Caroliruh. alt. et Darmst.*ac 9 masculini *D* feminini *D* 10 *Lucan. Phars.* X 142 *cf. lib.* V § 33 XIII *L* XIII.o. *G* 11 nihilotis *Rr* compressum *RDHLK* compsum *G* ferrum *GLK* 12 *Iuv. sat.* I 2, 93 *sq.* 13 supercilicium *D* mandida *D* tactum] *cum plerisque codd. Iuv. interpolatis RBDGL* tatum *H* tinctum *cum Pith. m. alt.* (tectum *m. pr.*) *et aliis nonnullis Iuv. et libris Prisc. lib.* V § 33 *K Vindob.* CCCXLVII *Caroliruh. alt.* 14 oblica *Rr* 15 *Iuv. sat.* II 6, 498 U. *K* 16 emeritaque cessat *BHd* 17 *Probus de cath. nom. p.* 1463 *P.* 121 *L.* aequo *RK* 18 eculeus *Rr* eculeus *H* aequuleus *D* equleus *G* equleus est. Lacus *K* eculeus sic ab acu aculeus et lacus *B* 19 oratius *K* *Hor. carm.* III 25, 1 *sq.* 20 bache *BK* rapis bache *GL* 21 et] aut *libri Horatiani meliores tantum non omnes et sic, ut assolet docte interpolatus, Caroliruh. alter* 22 *Serv. ad Aen.* VII 568, *ad georg.* IIII 418 23 quoque tamen genere hoc nomen *G* tamen genere hoc nomen *L* genere *add. h* Aggellius *RBDHK* A.gellius *r* agellicis *G cf.* § 61 *Gell. noct. Att.* V 14, 18 24 Atticarum] *r* anticarum *R* acticarum *D* V] *Krehlius* VI *RBDHLK* III *G fortasse numerus* VI *retinendus erat secundum ea, quae supra l. l. disputavimus* inquid *DH* et arido] rapido *libri Gelliani*

specum quandam nanctus remotam latebrosamque, in eam me penetro et recondo. Ennius in XVII annalium:

Tum cava sub †monte late specus | intus patebat.

Pacuvius in niptris:

advenio in scruposam specum.

76 dicebant tamen et 'hoc specum' et 'haec speca'. Cato: speca prosita, quo aqua de via abiret. sed Livius etiam singulari numero hoc ponit masculinum in I ab urbe condita: lucus erat, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua. similiter Ovidius in III metamorphoseon:

Et specus in medio virgis ac vimine densus.

idem in VII:

specus est tenebroso caecus hiatu.

idem in XI:

Et specus in medio, natura factus an arte,
Ambiguum.

penus quoque et masculini et feminini et neutri invenitur teste Donato et Capro. Plautus in Pseudulo:

†Nisi mihi annuus penus ab amatoribus congeratur.

Lucilius:

1 nactus *LKrd* in eam me *om. libri, addidi ex Gellio* 2 penitro *RL* *Enn. ann.* XVII 3 *E. S.* n *p.* 63. LXXVIII *Vahl., qui plenam lectionis varietatem ex Festo p.* 343[a], 31 *Muell., Nonio p.* 222, 33 *M., Servio ad Aen.* VII 568 *petitam affert* 3 caba (v) *D* monte] *libri cum Festo et Servio* montis *Nonius* montei *Od. Muellerus ad Fest. l. l.* montem *Columna* montis latere *Fruterius* latet *Nonius* alte *Festus* altae *Servius* specus late *L* 4 pacubius *GLK* *Pacuv. niptr. fr.* 3 *p.* 134 *Both.* VI *p.* 91 *Ribb. Non. p.* 223, 1 Accius niptris: Inde aduenio montem Aetam scruposam specum, *unde Ribbeckius l. l.* Inde Aétnam aduenio móntem (*s.* Aetnam inde montem aduénio) in scruposám specum 5 scruposam *Nonius* (*B ante lit.?*) scrupulosam *RDH et in litura b* scropulosam *GLK* scruplosam (u) *Darmst.*[b], *quod addo Ribbeckii causa, quem ceterum ubivis fere religiosissima accuratione schedis meis usum esse inveni* 6 et hoc specu *h* haec *ex* hoc *corr. B* *Caton. fr. inc. p.* 87 *Lion.; ad originum libros videtur pertinere* prosita] *M. Hauptius coll. Paulo p.* 226, 5 *Muell.:* 'prosita proposita'. pro siti *RBDGL* ppositi *H* ppsita *h* propositi *K* apposita *edd. ante Krehlianam* posita *ex codd. suis Krehlius* 7 denia *RADHG* habiret *D* Leuius *GLK* *Livius ab u. c. lib.* I 21, 3 9 perhenni *R* rigebat *B* Ouidius similiter *L* Ouidiuus *Rr* *Ovidius metamorph.* III 29 11 Et] Est *v. l. codd. Ovid.* medio *K Ovidius* media *libri Prisc. rell.* ac vimine] a cuimine *H* acumine *GK* densis *libri aliquot Ovid.* 12 *Ovid. metamorph.* VII 409 13 caecus] *d* specus *D* 14 *Ovid. metamorph.* XI 235 *sq.* XII *D* 15 Et *libri Prisc. cum Ovid. Basileensi* Est *Ovidius, Lips.* 2 *Krehlii* media (o) *Rr* 16 ambiguum est *libri aliquot Ovid.* 17 Plenus *Rr* quoque masculini *GL* et feminini *om. R* . Teste *B* *Donatus p.* 1747 *P.* 12 *L.* penus *laudat inter nomina incerti generis inter masculinum et femininum. nam ibi* penus *pro* pinus *legendum esse, quod Lindemannus suspicatus est. docet Cledonius p.* 1895 *sq. P.* 18 Capro] *de dub. gen. ap. Osannum de Fl. Capro p.* 11 *cf. lib.* V § 45 Plautus *om. GL add. g* *Plaut. Pseud.* I 2, 45 *cf. lib.* V § 44 pseudolo *L* psedulo *G* spendulo *D* sendulo *B* 19 annus *G* congeritur *RBHGLK* 20 Lucilius] *cf. lib.* V § 44

Magna penus parvo spatio consumpta peribit.

Horatius in I epistularum:

Annonae prosit, portet frumenta penusque,

cuius neutri genetivus est 'penoris', ut 'pecus pecoris'. **Caesar Strabo** contra **Sulpicium tribunum plebis: propinquos nostros Messalas domo deflagrata penore volebamus privare** ('hoc penum' etiam **Afranius** protulit:

in penum erile).

etiam 'hic ficus', vitium corporis, quartae est. **Martialis** in I epigrammaton:

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba
Et dici ficos, Caeciliane, iubes.
Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci:
Dicemus ficus, Caeciliane, tuos.

ex quo ostendit, et vitium et fructum posse quartae esse declina|tionis, genere autem differre. 'vultus' praeterea quartae est, quod quasi rei est vocabulum a 'volo' verbo, quomodo a 'colo cultus' et ab 'occulo occultus', ab 'ulciscor ultus'. nec mirum, cum **Aristoteles** species incorporales erga corpora vult esse, 'vultum' || in facie intellegi, voluntatis enim significat affectum, quomodo 'metus', 'gaudium', 'laetitia', 'tristitia', quae omnia rerum incorporalium sunt vocabula. iure igitur quartae est. similiter XV 77

1 consumta *L* per*ibit (h) *D* 2 Oratius *D* Oratius *HK* *Horat. epist.* I 16, 72 aepistolarum *K* 3 anno ne *L* anno*ne *K* annonne *b* oportet *r* 4 genetiui *RD* Caesar] *g* Cessar *G* *Caesaris Strabonis contra Sulpicium Rufum tribunum plebis or.: v. Meyerum l. l. p.* 334 *sq. cf. lib.* V § 44 5 tribnno *Rr* tribunus *GK* tri*unus *L* propinquos] *b* proprinquos *B* messales *R* messisalas *L* mesis alas *GK* 6 ponere *Rr* uoleuamus pribare *B* 7 affranius *HK* *Afranius in talione, v. lib.* V § 44 8 paenum *R* erile] *RHK, unde et hic et lib.* V *l. l. restitui, cf. Ritschelium prolegg. in Plaut. p.* XCVIII *Wagneri orth. Verg. p.* 433. *om. G* aerile *g* erile *D* herile *BL* haerile *r* 9 uicium *H* *Martial. epigr.* I 65 epigrammatton *K* 11 babara *H* 12 dici] *dixi *R cum Mart. Paris.* 8284 *et pr. cod. Leid. Voss.* 121 ficus *K et ex* ficos *corr. B* ceciliane *RHGL et ex corr. K* ceciliane *ex* ciciliane *corr. B* 13 dicemus ficos *Rr* dicemus *Gg* ficus] *sic etiam nonnulli codd. Martialis* ficos *codd. Mart. plerique* 14 ceciliane *BDHL* ciciliane *GK* 15 quo* ostenditur *H* ostendit uitium uel fructum *K* genera *H* 16 dilerre *L* defferre *G* praeterea] quoque *L* 17 occulo *ex* acculo *corr. K* occultus *D* 18 et ab olciscor (ulciscor *b*) *B* ultus] *rd* uultus *RD* mirum quoque cum *H* Aristoteles] *g* maristoteles *R* aristotiles *GK v. Aristotelem de anima* I 1, 9 *sqq. p.* 403 *Bk.* 19 ergo *Dd* erga *Kk* in facie intellegi *h. l. om. DH* faciae *Rr* quomodo colores et figuras cum sint incorporales *post* intellegi *add. GLK* quoque quomodo colores et figuras cum sint incorporales *RH et eadem post* uultum *BD* uolumptatis *K* *siguificant *RrLl* 20 affectum in facie (faciae *Rr* faciae *H*) intellegi quomodo (. Quo modo *H*) *libri* *a voc.* gaudium *iterum inc. A v.* § 43 lactitiae *Rr* letitia*(m) *B* tristitiaq. omnia *G* 21 Iurae *Rr* est similiter *b*

'artus'. hoc enim quoque, cum neutro etiam genere 'hoc artu' veteres proferebant, bene secundum quartam declinatur. omnia enim masculina, quae neutra quoque in u desinentia inveniuntur, eiusdem sunt declinationis, ut 'hic tonitrus hoc tonitru', 'hic cornus hoc cornu'. ergo similiter 'hic artus hoc artu'. Plautus in Menaechmis:

Ita mihi imperas, ut ego huius membra atque ossa atque artua
Comminuam.

illud etiam possumus dicere, quod a verbo 'arto artas' rei vocabulum fit 'artatus' et per syncopam 'artus', quomodo a 'poto potas potatus potus'. ideoque nomen etiam, quod significat ἄρθρον, id est 'artus', quia vocabulum rei est simile, et eandem servavit declinationem quomodo 'exercitus',
78 'saltus', 'magistratus'. et forsitan ideo etiam 'acus' ab acutu, 'portus' a portatu, 'lacus' a laqueatu, 'sinus' a si|nuatu, 'currus' a cursu, 'gradus' a gressu nata primitivorum servant declinationem, quomodo univoca fixa. a portu compositum tam masculini quam neutri generis invenitur et secundae declinationis, 'hic angiportus' et 'hoc angiportum, huius angiporti'. sic Plinius Secundus in I artis grammaticae. Terentius quoque in adelphis:

Id quidem angiportum non est pervium.

idem in Phormione:

Sed hinc concedam in angiportum hunc proximum.

'gradus' quoque quartae est, ut ostendimus, et 'sinus'; dicitur tamen 'hoc sīnum' i producto et significat vas. Varro de vita populi Romani

2 declinatur] *rh* declinantur *R* (*H?*) declinationem *BK* 3 desinentia] *r* desi *R* 4 tonitruus *G* hoc *ante* tonitru *in lit. b* 5 hoc *ante* artu *in lit. b* *Plaut. Menaechm.* V 2, 102 *sq.* (*v.* 855 *sq.*) menechmis *RBH* menechenis *GK* mechenis *L* menech*mis (i) *D* 6 mihi imhi imperas *R* m̄bra *D* ossa artua *GLK* 9 possimus *D* rei] *d* ei *D* 10 et *add. r* . Quomodo *H* 11 ἄρθρον] *in litura l* ΑΡΘΡΩΝ *R* apepo *GK* in uocabulum *Aa* uocabulo *BDGL* * uocabulo (a) *H* a uocabulo *K* 12 similem *GLK* (*R?*) et *om. BD del. a* exertitus *H* 13 etiam *om. G* arcus (uel acus) *Gg* arcitu (acutu) *Gg* acuto *RD* portas *Dd* 14 laquaeatu *D* 15 gresu *G* nata *add. k* nata aequiuoca ******** primitiuorum (CYNONYMA) *B* declinationem *add. r* quomodo exercitus *G* OMONYMA *post* uniuoca *adras. in B* 16 et fixa *H* generis quam neutri *GL* 17 anguiportus *Rr* anguiportum *Rr* huius angiporti] *a* huius angiportis *K* his angiportis *RBADHGL* at huius angiporti *r* 18 plenius *GK* saecundus *R* II. *K* *Plinius Secundus in art. gramm. lib.* I *ap. Lerschium Sprachphilosophie der Alten* 1 *p.* 183 primo *h* prima *H* *Ter. adelph.* IIII 2, 39 19 quoque *om. L* adelfis *GL* 20 Id] ·i· *K* ***iportum *H* aggiportum *h* *post* angiportum: non est — angiportum *om. R add. r*, non *om. D* 21 *Ter. Phorm.* V 7, 8 formione *AL* 22 hic *Bas.* concedam in (uos transire) *Hh* concedam transire uos in *B* hunc *etiam duo codd. Ter. Bentl.* hoc *Bemb. Bas.* proximum] *b* **ximum *B* 23 . Et sinus *H* tamen et hoc *ADHr* 24 signum *D* i producto in neutro geñ. in masculino corp̄. et *H* *Varro de vita p. R. lib.* 1 *p.* 239 *ed. Bip. cf. Non.* 547, 21 *v. etiam Varr. de l. L.* V § 123

libro I: ubi erat vinum in mensa positum aut galeola aut sinum. Virgilius in bucolico:

Sinum lactis et haec te liba, Priape, quot annis.

sed hoc etiam masculino quidam protulerunt. Plautus in Curculione:

hic cum vino sinus fertur.

forte igitur etiam differen||tiae causa hoc secundae, illud quartae declinaverunt. 'currus' similiter excipitur, quod quartae est declinationis, ut ante docuimus. et possumus non inverisimilem de his omnibus rationem, ut superius demonstravimus, reddentes dicere, quod ea, quae a participiis derivantur in 'us' desinentia, si sint fixa, quartae sunt: | 'portatus portus', 'artatus artus', 'arcuatus arcus', 'laqueatus lacus', 'acutus acus', 'sinuatus sinus'. a cursu quoque vel 'curro currus', a gressu vel 'gradior gradus'. adeo autem cognatio est currus ad cursum, quod diminutivum 79
pro cursu accipitur. Cicero pro Marcello: nec fas esse ducebam, versari me in nostro vetere curriculo. quomodo igitur, si essent participiis similia, fixa quartae proferrentur declinationis, sicut omnia quae similia sunt participiis non mobilia, sic etiam per syncopam prolata vel mutatione consonantium ante 'us' positarum eandem tamen declinationem servaverunt. nec mirum in nominibus hoc fieri, cum etiam ipsa participia inveniuntur est quando per syncopam prolata, ut 'potus' pro 'potatus', 'cretus' pro 'creatus', 'dictus' pro 'dictatus', 'saucius' pro 'sauciatus', 'truncus' pro 'truncatus', 'lassus' pro 'lassatus'. 'tonitrus' quoque et 'cornus', quando sint masculina, notantur, quod quartae sunt. nam plerumque neutra inveniuntur, 'hoc tonitru', 'hoc cornu', de quibus

ibique Od. Muellerum 1 mensam *libri Non.* galleola *Rr* gal•eola(l?) *L* 2 sinu *et* senu *libri Non.* *Verg. ecl.* 7, 33 bocolico *A* bocolico *K* bocõ *G* bucõ *L* 3 te] *sic etiam Ver.* tibi *GL* lib••a (us) *Pal.* Priape *a pia quadam animu eras. in H* quot annis] *dk* quod annis *DK* cotannis *Rr* 4 quidam] *r om. L* quidem *R* *Plaut. Curc.* I 1, 82 (*v.* 82) gurgulione *l* 5 *f.* eine, *unde incipit versus Plautinus, excidit post* Curculione fertur forte igitur *K* fertur forte. igitur *G* 6 diferentiae *L* deferentiae *G* 8 non inverisimilem] *AH ex corr.* non inueniri similem *RDGL et AH pr.* uerisimilem *dh et in mg. r* ••••••••• (ñ inueniri) similem *K* ••• inueniri similem (non) *B* 9 quae ea participiis *Rr* 10 us *in litura h* portatus *add. r* portatus portus] *ex corr. G* portus portatus *LK et G pr.* 11 artatus artus] *ex corr. G* artus artatus *LKr et G pr.* arcuatus] *rh* arcitus *RADHGLK* 12 gresu *GL* 13 *post* diminutiuum: curriculus *add. R* currus *BADG* currus *Kk* currus id est curriculum *H* currus curriculus *vel* currus, curriculus *edd. ante Krehlium* 14 *Cic. pro Marcello* 1, 2 nec fas] nefas *r* ne fas *B* 15 uestro *v. l. librorum Cic.* uertere *Rr* ueteri *plerique libri Cic.* curriculo pro cursu. *H* 16 proferrentur] *rah* proferr•ntur *H* proferentur *RBAD* proferuntur *L* proferuntur *K* sicut] sic *D* 17 quae *spscr. in K* participiis similia sunt *GL* mobilia ut est nisus sic *B* sic] sin *Dd* sicut *H* 18 mutationem ante *B* 19 nominibus] *rh* omnibus *RBH* cum *K* partitipia *R* 20 est quando inueniuntur *h* est quando inueniuntur *K* 21 pro dicatus *K* sautius pro sautiatus *D* 22 lasus pro lasatus *L* tronitrus *L* 23 sunt *AGLKd* masculina sint *Hh* quod *in litura g* 24 inueniuntur neutra *GL*

supra quoque docuimus. quomodo autem quaedam quartae declinationis nomina etiam secundae regula protulisse superius vetustissimos ostendimus, sic ex contrario, quae | debuerunt secundae esse, quasi quartae est quando declinaverunt, ut 'hic sibilus huius sibilus', 'vadus', 'vulgus', 'fretus'. Sisenna in XII historiarum: procul sibilu significare consulis
80 coepit. excipitur etiam 'lepŭs leporis', quod solum in 'us' correptam desinens masculinum tertiae declinationis invenitur. nam 'vetŭs veteris' commune est trium generum et 'Ligŭs' quoque 'Liguris' commune. Sallustius in II historiarum: sed ipsi ferunt taurum ex grege, quem prope litora regebat Corsa nomine, Ligus mu||lier. invenitur tamen etiam in 'ur' desinens, 'Ligur', ut Lucanus in I:

Et nunc tonse Ligur, quondam per colla decore
Crinibus effusis toti praelate Comatae.

quamvis 'veter' etiam analogia exigit, ut bene sit dictum. Accius in Hecuba:

Veter fatorum terminus sic iusserat,

pro 'vetus'. quod Capro quoque prudentissime videtur, cum comparativus 'veterior' et superlativus 'veterrimus' 'veter' desiderent positivum. Cato in I originum: Antemna veterior est quam Roma. Plautus in Bacchidibus:

1 supra quoque] *G ex corr.*, quoque supra *GL* *post* quoque: et cornus *add. R uncis incl. r* 2 in regula *B* ostendimus] docuimus *g* ducimus *G* 3 ex econtrario *L* secundae debuerunt *GL* est quando *in mg. add. A* declinauere *H* 4 hic *add. h* huius] *in litura k* haec *ni f. K* huius sibilus *add. r* *Sisenna in* XII *hist. p.* 315 *Kr. p.* 377 *R.* 5 XV. *GL* XI *B* historiarum] *b* histo*** *B* sibilu] *D Vind.* CCCXLVII *h* ('*unus*' *Krehlii*) *Rothius* sibilus *RBAHGLd* sibil^v^us *K* 6 caepit *GLK* solam *D* correptum *L* 8 et ^li^gus *Rr* ligus .oris commone "est quoque' *Gg* ligus ligoris commune quoque est *L* ligoris quoque *K et ex* liguris quoque *corr. B* commune est *D* *Sall. hist.* II 13 *p.* 129 *Kr. cf. Isid. origg.* XIIII 6, 41 9 in *om. GLK* ferrum *K* 10 quaem *K* littora *L* Corsa] *d* causa *D* nominae *B* Ligur *et* Ligurum *vv. ll. edd. Isid.* 11 ut *in mg. K* *Luc. Phars.* I 442 *sq.* 12 tonsa *Hh* decore] *plerique codd. Lucani cum utroque Vossiano* decora *alii;* decora decore *libri;* decore ^decora^ *del. rhl;* decore *archetypus Prisciani* 13 effusis] *b* effusi *BL* effussi *GK* toti *Lucanus* totis *libri Prisc.* (*sic ni f. in litura etiam H*) praelate comate *a* p̄. c̄. *AD* ^p̄late commatae^ *t sic f. in litura H* * * (p̄. c̄.) *Rr* p̄cum *GLK* p̄lata cōmata *ad mg. l* .poc. *B* comete *Luc. Voss. A* 14 quamui* (s) *L* etiam ueter *BGL* Accius] *b* Actius *BH* Attius *L* *Att. Hecub. p.* 210 *Both. p.* 168 *Ribb.*, *qui Hecubam ex solo Prisciano cognitam ad Neoptolemum referendam esse censet p.* 321 ^h^ecuba *R* ecuba *B* becula *GLK* 15 Veteter *B* iu^s^serat *L* iuserat *K* 16 *Capro: cf. lib.* III § 21 prudentissime *ex* prudentissimo *corr. A* prudentissimo *K* 17 ue^r^terimus *Gg* positivum] *b* possessiuum *B* *Cato origg. lib.* I *p.* 99 *Kr. fr.* 13 *p.* 270 *Roth. fr.* XXI *p.* 28 *sq. Wr.* 18 Antemna] *v. l. a g ascripta* 'uel antemna', Antempna *Lips.* 2 *Krehlii*, Antemnantia *mei omnes, quod f. vel ex gloss.* ^antea^ ueterior *vel ex* Antemna ^ante a.^ *ortum est, ut* ante a. (ante amnem) *fuerit a sciolo quodam appositum*, *cf. Varronem de l. L.* V § 28 *et Paulum, si dis placet, Silentiarium s. v. amneses p.* 17 *M. et Serv. ad Aen.* VII 631 Antemnatium *coni. Rothius* ueterior *spscr. r* *Plaut. Bacch.* V 2, 30 (*v.* 1150) *cf. lib.* III § 21 bachidibus *RBA* bacchilibus *L* bachilibus *GK*

Senem †tibi dedo illum veteriorem, lepide ut lenitum reddas.

Monosyllaba quoque in 'us' omnia, cuiuscumque sint generis, tertiae sunt declinationis, quae et producuntur. est autem masculinum unum a Graecis sumptum μῦς, 'hic mus muris', quod per obliquos casus producit u, 'mūris mūri', ideoque assumpsit r, quia non poterat u vocalis paenultima produci vocali altera consequente. itaque nominibus monosyllabis u longa est per omnes casus et similis decli||natio supra dicti nominis, ut 'mūs mūris', 'plūs plūris', 'iūs iūris', 'tūs tūris', 'crūs crūris', exceptis 'grūs' et 'sūs', quae sola in monosyllabis communia inveniuntur et in nominativo producuntur, in obliquis vero corripiuntur, quod apud Graecos quoque σῦς productum in nominativo reliquos casus corripit. et u paenultima ante vocalem posita longa non invenitur apud Latinos, ut 'ardŭus', 'sŭa', 'fluctŭi', 'rŭo'. sunt autem nomina in 'us' desinentia communia quattuor, duo in 'us' productam monosyllaba et duo disyllaba in 'us' correptam, de quibus supra diximus, 'hic' et 'haec sūs suis', 'grūs gruis'. XVI 81

Virgilius:

Strymoniae dant signa grues.

Horatius sermonum libro II:

discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo non sine farre.

'vetŭs' etiam 'veteris' et 'Ligŭs' (quod in 'ur' terminat nominativum 'Ligur', ut supra dictum est) 'Liguris'. praeterea 'unus', 'ullus', 'nullus', 82 'solus', 'totus', 'alius' quamvis verissima ratione nomina esse ostendantur, ||

1 lepide] *r* lapide *Rh* lapidem *GLK* 3 cuiuscumquę *B* 4 est] sunt *r* sunt autem. [est] Unum masculinum (. Unum *in litura g*) graecis *G* sunt autem unum masculinum [a] graecis *Ll* a *om. K* 5 sumptum] *g* sumtum *GL* ΜΟΥϹ *GL* hic mus] *h* humus *H?* quod et per *BAH* oblicos *B* 6 u ut muris *GL* Ideoquąe *Rr* assumpsit] *g* adsumpsit *B* adsumsit *D* sumpsit *GL* 7 proci* [du] (t) *Dd* sequente *GLK* nominibus] in omnibus *Arhl* in nomiuibus *DH* 8 u] *rdh* us *RBADHL* 9 crus curis *R* 10 sus et grus *GL* qua** [e] sola [in] monosyllabis *Hh* monosyllabis] *b* monasyllabis *B* commonia *G* 11 *post* nominatiuo: producuntur — nominatiuo *om. R add. r* 12 produc [tum] in *Rr* reuos [liq] *Kk* 13 non inuenitur longua *GL* apud *ex* aput *corr. B* 14 fluctuį [o] *Dd* ruo] suo [uel r] *G* suo *LK* nomina] *ex corr. L* omnia *GK et L pr.* commonia [v] *G* cummunia *K* 15 duo [di]syllaba *Rr* 16 gruris *B* 17 *Verg. Aen.* X 265 *post* Virgilius: in X. *D* in I georgicon *L* (*cf. georg.* I 120 Strymoniaeque grues *etc.*) dicit *K* in III *add. r* 18 strimoniae *AGd* strimonie *D* istrimoniae *R* strimoniaeque *L* strimonia *K* sygna *D* 19 *Hor. serm.* II 8, 86 *sq.* sermonem liber .II. *R* in sermonum libro II *r* in sermonum lib̄ II *AG* sermonum I. *L* 20 discerta *B* 21 m̄bra *D* 22 quod et in *B* terminat nominat nominatiuum *Rr* 23 est *om. L* Praetere [a] *R* ullus [a] *add. d, post* nullus *repet. A* 24 ostenduntur *Rr*

ut in pronomine docebimus, tamen pronominum sequuntur declinationem illorum, quae in 'ius' terminant genetivum, quamquam inveniantur apud veteres et nominum modo declinata, id est genetivum in i et dativum in o desinentia, nec solum haec, sed omnia, quae simili declinatione proferuntur, sicut iam in superioribus ostendimus. Titinius in barbato:

quod quidem pol mulier dicet,
Namque uni collegi sumus,

'uni' pro 'unius'. Afranius in suspecta:

Adeo ut te satias caperet toti fami|liae,

pro 'totius'. Cato in I originum: nam de omni Tusculana civitate soli Lucii Mamilii beneficium gratum fuit, 'soli' pro 'solius'. idem: qui tantisper nulli rei sies, dum nil agas, 'nulli' pro 'nullius'. Plautus in truculento:

quasi vero corpori reliqueris
†.potestatem coloris ulli capiendi, mala,

'ulli' pro 'ullius'. 'alius' quoque tam 'huius alius' paenultima circumflexa quam 'alii' genetivus invenitur apud veteres. Caelius in V: nullius alii rei nisi amicitiae eorum causa, 'alii' pro 'alius' dixit. Caesar in Anticatone priore: uno enim excepto, quem alius modi atque omnis natura finxit, suos quisque habet caros. M. Cato in censura de vestitu et vehiculis: nam periniurium siet, cum mihi ob eos mores, quos prius habui, honos detur, ubi datus est, tum uti eos mutem atque alii modi sim. G. Licinius in II: perversum esse alii modi postulare.

1 pronominae *B* docebimus] *l* docenimus *B* docnimus *GL* tamen] *h* tantum *H* secuntur *BDHr* sequntur *Gg* declinationem sequntur *K* 2 ius] us *Bd* apud neteres inueniuntur *GL* 4 sed et omnia *L* 5 iam] etiam *GK* in *add. r* superiobus *H* *Titinius in barbato: v.* § 36 6 pol mulier *ex* mulier pol *corr. K* dicit *AHKr et libri* § 36 7 namque] *L pr.* nanque *K et L ex corr.* colligi *G* colligii *R* collegii *BADHLK* 8 affranius *GK* *Afranius in suspecta: v.* § 36 specta *B* 9 satias] *r* satis *RHGLK* totae *K et quos praeterea l.* § 36 10 *Caton. orig. lib.* I: *v.* § 36 tu|seculana *Dd* 11 soli•(i) *L* mamellii *G* mammilii *K* 12 idem] Idem in secundo *s.* Idem in II. *edd. Cat. fr. inc. v.* § 36 tantis pro *B* nullae *sed ni f. corr. ex* nulli *K* nihil *B* nullae *iterum, ut videtur, correctum ex* nulli *K* 13 *Plaut. trucul.* II 2, 37 *sq. v.* § 36 14 corporis *H* corpori•(s?) *L* 15 Tuo potestatem *Plautus* capiendim *Vet. Plaut.* 16 ulli pro *in lit. et ad mg. b* circuuflexa *L et ex* circumflexa *mut. G* 17 Caelius] *d* § 36 Cecilius *RBADGLK* Caecilius *H* *Caelius in* V: *v.* § 36 18 alius *DH* aliae *ex* alii *ni f. mut. K* alii] *hic etiam DH et ex eodem voc. ni f.* aliae *corr. K* 19 Caes•ar(s) *G* *Caesar in Anticat. priore: v.* § 36 Cesar inticatone *D* 20 oms *DGLKa* 21 *M. Cato in censura de vestitu et vehiculis: v.* § 36 vehiculis] *h* ueiculis *Aa* uechiculis *GLK* uehi••••• *H* per iniuriam *B* periurium *GK* 22 si et *LK* ob] *rb* ab *RB* eas *Aa* quos et prius *L* 23 tum *ex* cum *corr. K* mutiem *A* mo•tem (r *ni f.*) *L* motem *K* G. Licinius] Glicinnius *H* licinnius *RBAL* *C. Licinii Macr. ann. lib.* II: *v.* § 36 24 .V. *K*

Feminina eiusdem terminationis correptae, si sint arborum nomina, secundae erunt declinationis, ut 'haec ornŭs huius orni', 'haec fagŭs fagi, 'haec pirŭs piri', 'haec cupressŭs cupressi'. excipitur 'quercŭs', 'laurŭs', 'pinŭs', 'cornŭs', 'ficŭs', quae tam secundae quam quartae inveniuntur. Cicero in chorographia: ibi quercorum rami ad terram iacent, ut sues quasi caprae ex ramis glande pascantur. Virgilius in VIII: 83

Arma sub adversa posuit radiantia quercu.

Statius in VII Thebaidos:

cornu depressus Achiva.

Virgilius in XI:

ferro sonat alta bipenni
Fraxinus, evertunt altas ad sidera pinus.

Cicero in II de oratore: cum familiaris ‖ quidam quereretur,| quod diceret uxorem suam suspendisse se de ficu, amabo te, inquit, da mihi ex ista arbore, quos seram, surculos. Martialis in epigrammatibus:

Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci.

sin vero in productam 'us' terminentur, ablata s, addita 'tis' faciunt genetivum, ut 'haec servitūs huius servitutis', 'virtūs virtutis', 'salūs salutis', 'senectūs senectutis', 'iuventūs iuventutis'. excipiuntur 'tellūs telluris', 'palūs paludis', quae duo non habuerunt t in genetivo. 'palus' tamen etiam correpta 'us' invenitur apud Horatium de arte poetica:

1 Feminina — cupressi *in mg. add. g* 2 saecundae *G* erunt] sunt *K* haec cornus huius corni *BHk* huius orni] horni *A* .ni *L* fagi *in lit. b* huius fagi *R* 3 haec *om. DGLK add. g* huius pyri *R* haec *om. GLK* cup̄s .sus *D* cup̄sus cup̄si *L* cup̄sus .si *K* cupressu cupressi *B* huius cupressi *R* Excipiuntur *DGL* 5 *Cic. in chorographia: Cic. ed. Or.* IIII 2, 493 chorographia] *sic RAD* ortographia *GLK* hortographia *BHd* cosmographia (*sed* os *in litura*) *Caroliruh. alter* chosmographia *Zwicc.* 2 chronographia *Zwicc.* 1 *Krehlii* cronographia *Darmst.*[a] *cf. v. l. ad lib.* III § 25 ub[i]i *Rr* ibi quercorum] *d* ibiq; uercorum *D* querquorum *R* 6 •ramis(t) *R* glande] *h* clande *D* grande *K* glade *H* *Verg. Aen.* VIII 616 7 VIII•(I) *A* 8 radiantia] *r* radientia *RK*• *cum aliquot libris Vergil. cf. lib.* XIIII § 50 9 *Stat. Thebaid.* VII 647 III *D* tebaidos *K* 10 dep̄sus *GLd* dp̄sos *D* deprensus *Vind.* CCCXLVII *cum Statio* ac[h]hiua *Rr* 11 *Verg. Aen.* XI 135 *sq.* . XII *BGLK* 12 Ferro *ex* Ferre *corr. A* alta] icta *Caroliruh. alter cf. lib.* V § 28 bipinni *DHr* bibinni *K* 13 altas] *sic etiam nonnulli libri Vergil. ex dett.* actas *Med. Pal. Rom.* pinos *Med.* 14 *Cic. de orat.* II 69, 278 q̃dam *G* quereretur] *r* queretur *RK* quaereretur *Da* quaereret *B* 15 ur[x]sorem *A* 16 inquit] *ah* inquid *ADHK* ex] de *codd. aliquot Cic.* hista *H* ea *Cic. codd. Lagom.* 2 *et* 36 *ex praestantissimis* surculos] *l* se[v]rculos *A* sarculos *GL* *Martial. epigr.* I 65, 3 17 [epi]grammatibus *L* 18 in *spscr. Ab* 19 productam] *b* producta *B* us productam *gl* terminantur *HGK* 20 seruitus. tis *K* uirtus uirtutis *om. B* 23 [h]oratium *RD* oratium *BAK* *Horat. de arte poet. v.* 63 *sqq.*

Debemur morti nos nostraque: sive receptus
Terra Neptunus classes aquilonibus arcet,
Regis opus, sterilisque diu palŭs aptaque remis.

84 alia nomina eiusdem generis [id est feminini] in 'us' correptam desinentia quartae sunt declinationis, ut 'haec nurŭs huius nurus', 'haec tribŭs huius tribus', 'haec manŭs huius manus' - ex quo compositum eius declinationem sequitur, 'hic centimanŭs huius centimanus'. Horatius in II carminum:

Testis mearum centimanus †gygas
Sententiarum –,

'haec anŭs huius anus'. nam Terentius contra hanc regulam in heautontimorumeno dixit 'anuis' more antiquo:

ipsam offendimus
Mediocriter vestitam veste lugubri,
Eius anuis causa, opinor, quae erat mortua.

excipitur 'haec alvŭs huius alvi', quod veteres frequenter masculino genere protulerunt. Accius in annalibus:

ut quam fragilissimus alvus.

Cato ad filium: ex dolore, ex febri, ex siti, ex medicamentis bibendis, ex cataplasmatis, ex alvo lavando. Cinna in Smyrna:

1 debemus *ADHLKr* nostra quae siue *BK* nostraque sive receptus] *a* nostra quaesiuere ceptus *A* nostra quesiue re ceptus *H* 2 clases *GL* classis *v. l. ap. Hor.* 3 sterelisque *BH* sterilisue *pars codd. Horat.* 4 nomina] omnia *BHK* 6 declinationem eius *L* declinationem *in marg. add. k* declinationem ÷ sequitur *G* 7 sequimur *H* huius centimanus *om. D* oratius *K* *Hor. carm.* III 4, 69 *sq.* 9 gygas] *R* gigas *ADLK et libri lib.* XVII § 152; *atque sic* gygas *vel* gigas *libri Horatiani fere omnes et h. l. et carm. lib.* II 17, 14; *al.* Gyges *et, quod apud Hor. recipiendum est,* Gyas. *Prisciani vero codex et ipse s.* gygas *s.* gigas *praebuit.* gigans *BH* II *libri f. carm.* II 17, 14 *memores* carminum II *K* 11 *Ter. heautontim.* II 3, 44 *sqq.* eautontimorŭmenon *R* ea_utontimorumenon *A* eautontimorumenon *DH* eutantamor̃ *G* eutantomor̃ *L* eaeutontamoromẽ *K* 13 offendimus *Rr* 14 ligubri *K* 15 casa *H* casa *K* 16 huius *om. G* 17 protulerunt (l) *G* protulerẽ *A* accius *Rr* actius *H* *Att. annal. p.* 177 *fragm. hist. Rom. ed. Kr. cf. Non.* 193, 25 18 fragillissimus *HG* al.us (i) *A* *post* aluus: Persius [*sat.* 1, 17] liquido cum plasmate *B*, *quod est gloss. ad* cataplasmatis, *lin.* 20, *pertinens* 19 Cato ad filium] Cato in epistula ad filium: ex dolore — bibendis. *lib.* VII § 59. *epistularum fragmentis haec inseruit Lion p.* 49, *at v. O. Iahnium in act. soc. scient. Saxon. cl. hist. phil a.* 1850 *p.* 267, *qui docet referenda haec esse ad isagogen commentarii.* 'quo medeatur filio, servis, familiaribus' *ap. Plin. nat. hist.* XXVIIII 8, 15, *ipsum vero hunc commentarium partem effecisse eorum librorum,* 'quos scripsit ad filium': *cf. Böckhium in act. acad. Berol. menstr. a.* 1854 *p.* 280 *Fleckeisenum Caton. poes. rell. p.* 14, *qui prudenter nostro loco pedestrem orationem vindicaverunt* frebri *Rr* meudicamentis *D* 20 cataplasmatas *H* caplasmatis *L* al.uo *L* leuando *R* labando *B*

C. Helvii Cinnae ex Smyrna fr. I *ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 187 *sq.* smirna *LK*

At scelus | incesto Cinyrae crescebat in alvo.

itaque secundum hoc genus bene declinatur 'alvus alvi'. Virgilius tamen femininum hoc protulit in II:

In latus inque feri curvam conpagibus alvum.

'humŭs humi': hoc etiam neutrum in 'um' desinens invenitur apud veteres, secundum quod oportune hanc declinationem servavit Lae||vius in Adone: 85

Humum humidum pedibus fodit.

Gracchus in Thyeste:

Mersit sequentis humidum plantis humum.

'domŭs huius domi' et 'domŭs huius domus'. Terentius in eunucho:

domi focique fac vicissim ut memineris.

Virgilius in VI:

Hic labor ille domus et inextricabilis error.

Ovidius in IIII metamorphoseon:

domui communis utrique.

'colŭs coli' et 'colus'. Virgilius in VIII:

Cui tolerare colo vitam tenuique Minerva.

Statius in VI:

sed huius
Extrema iam fila colu, datur ordo senectae.

'Venŭs Veneris' quoque excipitur, quod solum proprium femininum invenitur Latinum in 'us' desinens correptam. et forte ideo sic declinatur, ne, si 'Venus Veni' declinaretur, dubitationem haberet genetivus cum 'veni' verbo imperativo. 'incus' etiam 'incudis', quod ponit Nonius Marcel- 86

le
1. incaesto *A* incesto *Kk* incestum turpe *cod. Char. p.* 61 *P., quod ex* incesto cinure *corruptum videtur Lindemanno ed. suae p.* 44 *not.* 21, incestum turpi *coni. Weichertus* Cinyrae] *α* cinnae *libri nisi quod* Cirenae *unus Krehlii* Smyrnae *Burmannus ad Ovid. metam.* X 298 craescebat *D* 2 *Verg. Aen.* II 51 3 II Aeneidos *G* 4 inquae *D* ferit *Verg. Med.* compagibus *RADGLK* 5 in
ete
um disinens (dissinens *K*) neutrum *GLK* ures *L* 6 oportunae *BA* Laevius] *ex cod. suo G. I. Vossius castig. et not. p.* 1 *cf. bibl. crit. nov.* II 32 *sq. Weichertum l. l. p.* 41 lenius *BDGLK* liuius *RAHl* *Laevius in Adone: v. Weichertum l. l. p.* 53 *sq. Livii Andronici dramatum reliquiis post alios inseruit Bothius l. l. p.* 7 *cf. Klussmannum Liv. Andr. dram. rell. p.* 5 adonae *A* audone *G* 7 humi••dum *H* *post* humidum: pedibus — humidum *om. R add. r* 8 Graccus *rh* gracus *H* gratus *BDGLK* grachus *A* *Gracchi Thyest. fr. p.* 272 *Both. p.* 196 *Ribb. cf. Weichertum de L. Vario et Cassio Parm. p.* 170 *sq.* in tithes temer sit *L* in tithestener. sit *G* inthithes temersit *K* thieste *R* 9 humidum] *rh* humidumdum *RHK* plantas *Bentleius ad Hor. art. poet. v.* 260 10 domus *post* et *om. K* *Ter. eunuch.* IIII 7, 45 eunacho *L* enucħ *D* iunacho *G* iunucho *K* 12 *Verg. Aen.*
et
VI 27 13 lauor *K* inextricabilis *B* 14 *Ovid. metamorph.* IIII 66
v
15 commonis *Gg* communis utrique *ex* utrique communis *corr. A* 16 *Verg. Aen.* VIII 409 VII *GL* 17 tollerare *G* tenuique *ex* tenui quae *corr. A* mineruam *Rr* 18 *Stat. Theb.* VI 379 *sq.* 19 Sed eius *L* 20 extraema *A* fil•a (i) *A* fisa *Stat. Cass.* colo *Stat. Cass. al.* 21 excipitur *spscr. in B* 23 Veni *spscr. in L* genitiuus *spscr. in K* 24 im•peratiuo *L* Nonius] *r* Nouius *RBALk* Nounius *H* marcellius *B* *Nonius Marcellus de doctorum indagine (id est operis de compendiosa doctrina cap.* XII) *p.* 523,

lus de doctorum indagine: massa malleis cuditur, unde etiam incus est appellata. cuius quia et genetivi paenultima 'cu' et in verbo 'cudo' eadem syllaba producitur, debet quoque in nominativo produci. 'pecus' quoque femininum 'pecudis' facit, quod etiam neutrum est, 'hoc pecus pecoris'. Caesar in auguralibus: si sincera pecus erat. Virgilius in I:

Ignavum fucos pecus a praesepibus arcent.

vetustissimi | etiam 'hoc pecu', unde 'haec pecua' plurale, dicebant. Hostius in I annali:

Saepe greges pecuum ex hibernis pastibus pulsae.

Plautus in mercatore:

Nec pecua ruri pascere nec pueros nutricare.

item in truculento:

Pecua ad hanc collo in crumina ego obligata defero.

idem in rudente:

Non vides referre me uvidum rete sine squamoso pecu?

et Solinus in memorabilibus de Britannia dicit: ita pabulosa, ut pecua, nisi interdum a pastibus arceantur, ad periculum

31: Stricturae dictae sunt, quae de ferro candenti micant, cum massa malleis cuditur, unde et incus est appellata 1 massa] massa ferri *R* ferri massa *GLK* 2 peneultima genitiui *G* peniultima genetiui *L* 3 cudem (o) *Rr* in nominatiuo quoque *R* 4 femininum (minora animalia / maiora) *Kk* pecodis (v) *Gg* 5 est pecus *GLK* est (hoc) pecus *Kk* cae*sar (s) *G* Caesar in auguralibus] *corr. ex* cesa in aguralibus *A* *ad L. Iulium Caesarem haec auguralia pertinere coll. Prisciani lib.* VIII § 15 *docuit Nipperdeius in ed. C. Iulii Caesaris p.* 785 sincera] *d* sincoera *GL* sinceras *D* 6 *Verg. Aen.* I 465, *versus repetitus ex georg.* IIII 135, *unde f.* in II *A* in IIII georgicon *k* *Vind.* CCCXLVII 7 psaepibus *a* 8 pecu] *L ex corr.* pecus *GK et L pr.* unde *om. GLK* et haec *BHr* paecua *D* Hostius] *I. A. Fabricius bibl. Lat. med. et inf. Latinitatis lib.* VIII *s. v. Hostilius t.* III *p.* 281 *sq. ed. Mansi, cf. Weichertum. l. l. p.* 16 *sqq.* Hostilius *BGLK* Ostilius *RD* Ostilius (h) *AH* 10 pastibus] *r* partibus *RK* pulsi *AHK* 11 *Plaut. merc.* III 1, 11 (*v.* 509) 12 pecua] *sic etiam Ambros. Plauti* peculia *Vet.* pecula *Decurt. al.* 13 Idem *BLd* Iterum *GK* *Plaut. trucul.* V (1) 64 14 adhc̄ *G* adhuc (n) *L* ad hanc ego in crumina obligata *Pall. Plaut.* collo in crumina] collo in crumena *Camerarius* collo In *R* collo nerumina *A* collone rumina *GDK* colone rumina *L* collo neruina *Br* collo neru*** *H* collo neruant *h* defero] *d* deforo *D* differo *G* difero *L* 15 Item *A* *Plaut. rud.* IIII 3, 5 (*v.* 942) *cf. lib.* VII § 55 16 Non vides] Nam uides *Plaut. Vet. cf. Fleckeisenum in Iahnii ann.* LXI 40 *sq.* referre *G* proferre *lib.* VII *l. l. codd. fere omnes* uiuidum *GLK* rete] *rk cum Pall. Plaut.* recte *R* rectum *GL* restem *K* retem *lib.* VII *l. l.* sines | quamoso *B* qua scamoso (qua) (*quod ex* scamoso *archetypi scriptura ortum esse patet*) *G* 17 *Solinus in memorabilibus* 22, 2 memorabb. *A* memoralibus *DGK* memorabibus *L* britania *Rr* brittania *KDd* brittania *Aa* brittania *BH* britannia *L* 18 pecua ibi, nisi *Solini edd.* partibus *DdK* apericulum (d) *Rr*

agat satias. praeterea invenitur apud vetustissimos 'intercus intercutis', 87 et proprie 'intercus aqua' dicitur, quam Graeci ὕδρωπα nominant. **Plautus in frivolaria:**

Is mihi erat bilis, aqua intercus, tussis, febris.

Cato autem quasi adiectivo eo est usus, dicens **intercutibus stupris obstinatus** pro 'intestinis', ut sit secundum eum 'hic' et 'haec' et 'hoc intercus', id est 'qui' vel 'quae' vel 'quod intra cutem est'. || nec mirum declinationem simplicis sui id quoque servare, quamvis nominativi terminatione mutata, quod in omnibus paene fieri compositis invenimus: 'hoc cor huius cordis, hic' et 'haec' et 'hoc concors concordis'; 'hoc caput huius capitis, hic' et 'haec' et 'hoc triceps tricipitis'; similiter 'hoc corpus corporis, tricorpor tricorporis' et omnia talia. excipitur 'exanguïs', quod, quia commune est in 'is' brevem desinens et in e brevem facit neutrum, parem habuit nominativo genetivum 'huius exanguis', quomodo omnia similia.

Graeca, quae apud Graecos in ος desinentia mutant o in u, secundae sunt declinationis, ut 'Κῦρος Cyrus Cyri', 'Πύλος Pylus Pyli', 'πέ|λαγος pelagus pelagi' (sic 'Χάος Chaus Chai'. **Ovidius in XIIII metamorphoseon:** XVII 88

1 satias] *r Solinus* satietas *BAGK* sacietas *RDH* satietatis *L* apud] *d* aput *D* vetustissimos] *b* uetussimos *A* uetustis••• *B* intercu•tis *H* 2
ri
propriae *RBH* prope *Dd* ΥΔΡΟΠΑ *GLK* sordida aqua quae inter corium et carnem sit *gloss. in K* *Plaut. frivolar. fr.* 2 *p.* 438 *Both.* Plau[tus in friuolaria: Is mihi] erat bilis querque[ra tussis] *Fest. p.* 257ᵇ, 31. Plautus: Is mihi erat bilis querqueratus. *Paulus p.* 256, 12 3 fribolaria *RADG* friborlaria *H* fribularia
a s
BK 4 eras *RBADK et in litura H* equa *Rr* tusis *Rr* f•ebris *A* febris querquera *Priscianum scripsisse ait Ant. Augustinus ad Fest. l. l.* 5 *Cato in oratione in Q. Thermum de decem hominibus: v. Fest. p.* 193ᵃ, 10: Cato in Q. Thermum de x. hominibus: rumorem, famam flocci fecit intercutibus (capitas *cod.*) stupris obstinatus, insignibus flagitiis, *cf. Bergkium H. A. L. Z.* 1842, 105, 232 *Meyerum l. l. p.* 42 6 éum intercus hic *Gg* 7 intra] int̄ *L* 8 nominatiui *ex* no-
.i. cutis
minatiuus *corr. L* nominatiui *Kk* terminationem *Rr* 9 poene *B* 10 hic et haec concordis *B* hic et haec et hoc concors. dis *supscr. in K* et hoc *om. L* 12 tricorpor] hic et haec et hoc tricorpor *L* quod non seruat simplicis declinationem sicut supra dictum est *gloss. in K* exanguis] *g* exsanguis *DHGKL* 13 commone
C m
G 14 gento *A* exsanguis *BDGLK* exsangu••is (in) *H* *post* exanguis: quae faciunt masculinum et femininum in .is. et neutrum in .e. nomit. et gent. aequales s̄
a quaē
add. D del. d 15 quae] qq *A* os *RBADHGK* saecundae *RD* 16 Κῦ-
cyrus cyri
ρος] *l* ΚΙΡΟϹ *in litura g* ϹΥΡΟϹ *L* hyros *A* ϹΥΡΗϹ ϹΥΡΥ *Rr* cirus ciri *GL* ΠΥ-
pylus pyli amor
ΛΟϹ, ΠΥΛΙ, *Rr* ΠΙΛΟϹ. philus. li *G* ΦΙΛΟϹ philus phili *L* ΠΥΛѠϹ pilus. li *et in mg.* pila arma diuina, pilae siluae montuosae, pilus de capite *Kk* ΠΕΛΑΓѠϹ *R* pelagos *L*
mors
17 ΧΑѠϹ *Kk* chaus chai *in litura et ad mg. r* *Ovid. metamorph.* XIIII 404 *sq.*
N
XVII *GK* VII *L* metamorphoseo *Rr*

Et Noctem Noctisque deos Ereboque Chaoque
Convocat,

id est 'ab Erebo' et 'a Chao', sicut 'a pelago'), absque illis, quae in ρος desinentia antecedente alia sub eadem syllaba consonante ρος in 'er' vertunt plerumque, ut '*ἀγρός* ager', '*Μένανδρος* Menander', de quibus supra docuimus. si eiusdem sint et apud Graecos terminationis, in 'is' faciunt genetivum Latinum, ut '*Οἰδίπους Οἰδίποδος*, Oedipus Oedipodis' - quamvis Plautus ablativo casu 'ab Oedipo' dixit pro 'Oedipode' in Poenulo:

Nam isti quidem hercle orationi †.Oedipo
Opus [est] coniectore, qui Sphingi interpres fuit -,

'*Μελάμπους Μελάμποδος*, Melampus Melampodis'. 'Panthus' enim et 'Eunus' et 'Antinus', quae per synaeresim in *ους* diphthongum apud Graecos proferuntur, cum apud illos secundum integrorum regulam declinantur - id est in *ος* desinentium: in *ου* enim diphthongum terminant genetivum -, apud nos quoque debent secundae esse declinationis, sicuti si integra eorum inveniantur, necesse est ea declinare. '*Πάνθοος Πανθόου, Πάνθους Πάνθου*'.

1 Erebonque Chaonque, Erebumque Chaoque, Herebumque Chaosque, *vv. ll. dett. codd. Ovidianorum* chaoque (profunditas) *Kk* chaoque ****** conuocat *L* 2 conuocant *B* 3 herebo *A* erıbo *G* herebo *b* a *om. BGK add. b* ρωc *R* ros *GK* *ros (e) *L* *post* ρος: desinentia — ρος *om. R add. r* 4 ros *GL* conuertunt *BADGKr* 5 ΑΓΡωC *R* agros *L* ager] pro ager *RBAK et in litura H* ager. ri *G* ΜΗΝΑΝΔΡΟC *G* ΜΗΝΑΝΔΡωC *R* menandros *L* promenander *A* menander. ri *G* supra *spscr. in K* 6 sin eiusdem *BADH* genitiuum latinum faciunt *GLK* 7 ut *om. L* ΟΥΔΙΠωΥC ΤΟΥΔΙΠωΔΟC (o, o) *Rr* ΟΙΔΙΠΟΙC. ΟΙΔΙΠΟΔΟC (Υ, e) *D* ΟΕΔΙΠΟΥC. ΟΕΔΙΠΟΔΟC. (Υ, e) *G* oedιπoys oedypodos *L* ΟΟΔΙΠΥC ΟΕΔΙΠΟΔωC *K* ΟΙΠΟΔΟC (ΑΙ) *H* Oedipus Oedipodis] *om. R* oedippos huius oedippodis *r* oedip*us oedippodis *D* oedippus oedippodis *AH* odipus. odipodis *GL* 8 *Plaut. Poenul.* I 3, 34 *sq.* causu *B* cassu *G* Oedipo] *b* **dipo *R* oedippo *AHrd* oedypo *L* *dipo *B* edippode (of) *Rr* eodippode *H* oedypode *L* oedippo‿dein *Aa* penulo *libri* 9 ercle *R* herode *G* herodae *L* herodiae *K* ercleo‿rationi *Aa* eodippo *R* oedippo *ADHr cum Vet. Plaut.* oedypo *L* 10 es *RGL* coniecture *AK* coniacturae *R* coniecturae *HGLra* quis phingi *r cum Vet.* quis pingui *R* quis fingi *AHG* quis fingui *K* qui spigis *h* fingi (quis) *L* spingi (quis, Υ) *l* *scribendum cum Bothio:* orationi est Oedipo | Opus coniectore 11 ΜΕΛΑΜΠΟΙC *Dd* *Μελάμπους Μελάμποδος*] *r* Melampoys melampodos *RL* Melampus] *h* melampos *B* melampois *H* Panthus] pro *Kk* Pantus *D* Phantus *BH* 12 eunuchus *H* et antinus et alcinus *A* ooc in ΟΥC *K* ooc in ΟΥC (*sic*) — declinantur *in mg. add. h* ΟΥS (c, v) *Rr* 13 proferantur *Dd* intigrorum *GK* 14 id est in oc *in litura h* hoc *Rr* ooc *d* *post* desinentium: in ΟΥ enim diptongum. apud graecos proferuntur cum apud illos secundum integrorum regulam declinantur. id est in oc desinentium *repetivit deinde del. A* 15 et sicuti *Ah* sicut *r et sic f. in litura H* intigra *GK* in**tegra *L* 16 *Πάνθοος*] *a* ΠΑΝΘΟΥC *A* ΠΑΝΘωΟC ΠΑΝΘωωΥ ΠΑΝΘωΥC ΠΑΝΘωΥ (oo, o, o) *Rr* panthoos panthooy panthoys panthoy *H* *Πανθόου*] ΠΑΝΘΟΥ *BD* ΠΑΝΤΟΥ *K* ΠΑΝΤΟΥC *H* *Πάνθου*] ΠΑΝΘΟΟΥ *D* ΠΑΝΘΟΟC *B*

et nos ergo 'Panthous Panthoi, Panthus Panthi'. **Horatius** 'Alcinous Alcinoi' declinavit in I **epistularum**: ||

Nos numerus sumus et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopae, nebulones, Alcinoique.

apud **Virgilium** tamen nominativus et vocativus secundum Graecorum regulam invenitur prolatus in II **Aeneidos**:

Panthus Othryades arcis Phoebique sacerdos.

in eodem:

Quo res summa loco, Panthu? quam prendimus arcem?

Neutra eiusdem terminationis, si sint monosyllaba, producuntur et ablata s, addita 'ris' faciunt genetivum, ut 'hoc ius iūris', 'tus tūris', 'rus rūris', 'crus crūris'. alia vero d vel l vel n ante 'us' posita mutant 'us' in e correptam et accepta 'ris' faciunt genetivum, ut 'hoc pondus huius ponděris', 'vellus | velleris', 'holus holěris', 'munus muněris', 'onus oněris', 'scelus scelěris', 'genus geněris', quod Latinum esse ostendit et declinatio et verbum 'genero generas'. excipitur 'fenus fenoris' - **Iuvenalis** in **IIII**: 89

aere paterno
Ac rebus mersis in ventrem, fenoris atque
Argenti gravis et pecorum agrorumque capacem -,

quod tamen antiqui 'feneris' dixerunt, unde et 'fenero' verbum et 'fenerator' -

1 panthoys[u] panthoy *Rr* phanthous phanthoi phanthus phanthi *B* phantus[h] phanthi *H* Oratius *HGK* *Hor. epp.* I 2, 27 *sq.* alcinous[pro] *Kk* 2 alcinoy *HG* 3 numerū *LK* numeros *BA* numero[s] *Dd* sumus[ci] *A* consummere *G* 4 penelope *RHGLK* Penelopes *codd. aliquot Hor. dett.* nebuloneis *G* nubulones *K* alcinoque[i] *Rr* 5 aput[d] *Dd* nominatiuum[s] *Rr* et uocatiuus *add. r* gregorum *D* 6 *Verg. Aen.* II 319 (*deficit Rom.*) in •II (p) *L* aeineidos *R* aenaedos *G* 7 panthoys *GL* phanthus[o] *Hh* phantus *B* panthoy[c] atriades *Kk* othriades *D* athryades[o] *Med.* artis[c] *Rr* archis *A Med.* foebique *AD* poebique[h] *d* pebique *H* 8 *Verg. Aen.* II 322 (*deficit Rom.*) 9 summam *G* loca[o] *A* pantu[h] *R* panthoy *GLK* phantu *H* phanthu *B* 10 syllaba[mono] *Rr* 11 s et addita *h* tus] hoc tus *B* 13 ris *add. r* pundus *L* punderis *L* 14 [uel] t. leris *Dd* olus[h] oleris[h] *Rr* holus holeris *A* olus oleris *B* onus oneris *h. l. om. B* onus — sceleris *h. l. om. H* •oneris (h) *D* scelus sceleris] *l* solus soleris *DGK et in litura L* 15 *post* sceleris: olnus olneris (*ad mg.* solus soleris) *add. A* monus moneris *RDGLK* (*supscr.* monitio *in K*), *del. et* olnus olneris *spscr. r* 16 *post* generas: onus oneris scelus sceleris m•nus m•neris (o - o *in* u - u *ab h mut.*) *add. H* onus oneris holnus holneris monus moneris *add. B* foenus[e] f•noris *Rr* faenus faenoris *BDH* foenus foenoris *GK* fonus[e] foenoris *L* fenus fenoris *in* foenus foenoris *hic et similiter per totum h. l. mutavit A* *Iuv. sat.* IIII 11, 39 *sqq.* 18 faenoris *RBDH* faenoris *K* 20 antiqui fuer fenoris[o] *A* feneris] *r* faeneris *RBDH* foeneris *K* et unde et uerbum et foenero *L* et unde uerbum foenero *K* uerbum et fenero *G* fenoro[e] *h. l. A* faenero *D* foenero *K* fenerator *B* foenerator *K*

et 'pignus pignoris' et 'pigneris', unde 'pignero pigneras'. Lucanus in II:

Pignora nulla domus, nulli coiere propinqui.

Iuvenalis in III:

viginti milia fenus
Pigneribus positis.

alia omnia mutant 'us' in o productam quidem, si sint comparativa, et accepta 'ris' faciunt genetivum, ut 'hoc melius huius meliōris', 'hoc felicius huius feliciōris', correptam vero, si non sint comparativa, ut 'hoc decus huius decŏris', 'hoc stercus stercŏris', 'hoc pecus pecŏris', 'hoc frigus frigŏris', 'hoc tergus tergŏris', 'hoc nemus nemŏris', 'hoc corpus cor-
90 pŏris', 'hoc tempus tempŏris'. excipiuntur ea, quibus verba adiacent e habentia in paenultima syllaba: 'ulcus ulceris ulcero', 'opus operis operor', 'latus lateris latero', 'viscus visceris viscerò', ex quo compositum 'eviscero'. Ovidius in VI metamorphoseon:

E quibus una trahens haerentia viscere tela.

et alia tamen paene omnia e habentia ante 'ris' in genetivo habent similiter huiuscemodi verba, ut 'pondus ponderis pondero ponderas', 'sidus sideris sidero sideras', unde compo||situm 'considero' et 'desidero', 'munus muneris munero muneras', 'genus generis genero generas', quae pro o e ha-
91 bent in paenultima syllaba. breviter igitur possumus colligere regulam et sic dicere: omnia neutra supra syllabam in 'us' desinentia, si habuerint verba in 'ero' exeuntia, per 'eris' faciunt genetivum, ut 'pondus ponderis pondero ponderas', 'ulcus ulceris ulcero ulceras', 'latus lateris latero lateras', 'holus holeris holero holeras' - Gn. Mattius:

Meos hortulos plus stercoro quam holero -;

1 et pignoris et *G* *Luc. Phars.* II 370 3 Pignera *Voss. B al. Luc.* coire *BADHGK* 4 *Iuv. sat.* III 9, 140 *sq.* 5 XX *L et in litura G* faenus *BDH* foenus *GK* 6 pigneribus *etiam Pith.* pignoribus *libri Iuv. dett.* 7 Alia uero omnia *K* quidem si] *k* si quidem *K* sint *add. k* 8 genitiuum *add. k* hoc melius melioris *B* hoc felicius huius felicioris] hoc facilius huius .ris K 10 huius stercoris *BAHK* huius sterceris (o) *L* huius pecoris *AHGLK* 11 huius frigoris *LK* huius tergoris *LK* huius nemoris *GK* huius corporis *GLK* 12 huius temporis *LK* adeacent *A* 13 syllaba *om. K* ulcus ******** ulceris *L* opero *A* 14 compositum] *r* compositur *R* 15 *Ovid. metamorph.* VI 290 methamorphoseon *R* 16 viscere] *r* uiscera *RGLK* uiscera telo, uiscera ferro, uiscere telum *libri aliquot Ovid.* tela *ex* tale *corr. A* taela *L* 17 poene *RH* pene *r* e *om. B* 18 huiusmodi *H* 19 compositiuum *H* et desidero] *b* ****sidero (i) *B* 21 collegere *G* collegere *K* 23 eris faciunt *in litura r* et ut *Rr* 25 olus *etc. ra* GN. mattius *b* Cn. Mattius *G. I. Vossius de anal.* I 43 *p.* 494 *ed. Foertsch.* GN. martius *B* gn. m̃. actius *D* GN. m̂. actius *H* Gñ. m̂. acius (c) *A* gñ. martius *GLK* accius *R* C. Matius *Wernsdorfius poet. Lat. min.* IIII 569 *sq.* *Auberti de Matio comm., quae Christianiae a.* 1844 *prodiit, inspicere mihi non licuit* 'quidam poeta' *in thes. Lat. Mai auct. class.* VIII 394. 518: meos hortulos plus olero quam stercoro; 'Caecilius' *ibid. p.* 274: meum hortulum plus holero quam stercoro *cf. Iac. Beckerum philologi* IIII 81 *sq.* *Cn. Mattii mimiamb. fr.* 3 *in comic. Lat.*

p. 722 P. p. 281. 82 K.

alia vero o habent paenultimam correptam, | nisi sint comparativa: 'tempus tempŏris', 'litus litŏris'. excipitur 'virus', quod quidam indeclinabile, quidam secundae declinationis esse voluerunt secundum Lucretium, qui sic protulit:

Liquit enim supera taetri vestigia viri.

idem:

Concoctosque suo contractas perdere viro.

'vulgus' quoque excipitur, quod tam neutri quam masculini est generis et secundum regulam masculini declinatur. similiter 'pus' non habet in usu genetivum, ne, si 'puris' diceretur, esset quantum ad eandem scripturam dubitatio, utrum dativus esset pluralis a puro 'puris', an genetivus singularis ab eo quod est 'pus', quod indeclinabile est.

In 'ys' Graeca sunt tantummodo et tertiae declinationis. mutant enim XVIII 92
ος genetivi Graeci in 'is', ut 'Phorcys Phorcyis', 'Erinys Erinyis', 'amphibrachys amphibrachyis', 'chlamys chlamydis'. sed haec Graece quoque prolata inveniuntur.

In 'aes' diphthongum duo inveniuntur: 'hic praes huius praedis', 'hoc aes huius aeris'.

In 'aus' desinentia feminina sunt et ablata s, addita 'dis' faciunt genetivum, ut 'haec laus laudis', 'haec fraus fraudis'.

fragm. ed. Both. p. 267 meas *Rr* hortulos *A* hortolos *H* plus stercoro *in litura B* sterc*ro(e) *L* holero *AG* olero *D* 2 Excipiuntur *AD* 3 declinationes *Rr* uoluerunt esse *GL* lucrecium *R* *Lucr.* II 476 5 Liquit] *ra* Liquid *RA* inquit (*i. e.* linquit) *libri Lucretiani* linquit *Prisc. Dresd. teste Krehlio* supera] *Lucretius* supra *codd. Prisc.* tetri *RAGLK* diri *Prisc. de* XII *vss. Aen.* § 144 vestigia] primordia *Priscianus l. l. cum Lucretio* 6 *Lucr.* II 853 7 Concoctosque] *Lucretius* contractosque *libri* contractas] *R libri Lucr. H. A. Kochius mus. phil.* VIIII 305 *sq.* contractans *GKd Lachmannus* contractos *BAL om. HD* 8 neutrius *r* masculini *add. bd* generis est *LK* 9 abet *R* usus *Rr* ussu *G* 10 dicerertur *Rr* diciretur *K* esset *in litura d* tantum *K* 11 pluralis esset *A* 12 indeclinabile] *d* indeclinabilis *D* est indeclinabile *BGL* 13 In is (*sic*) *in mg. inscr. d* tertiae sunt declinationis *G* 14 in ys *R* ut *om. H* ut ** *L* por ut porcis porcyis *R* porcys porcyis *A* porcys porcyis *DH* phorcys phorcyos *h* phorcis phorcis *L* phorcys una de phorcis *K* Erinys] *om. G* ernys *g* ερυνυc ερυινιc *R* erinys erinis *L* erynys erinis *Kk* eriny erinyis *B* erinyos *h* erinyis — amphibrachyis *om. G add. g* amphybrachys amphybrachyis *D* 15 amphibrachyis] amphibracheis *Rr* amphibrachiys *H* amphibrachis *LK* amphibrachios amphibrachis *h* chlamis chamidis *Rr* clamis clamidis *DG* clamys clamidis (*in* clamydis *corr. a*) *BAL* clamys clamiis *K* gręcę *B* quoque graece *GLK* 17 In aes dipt. *in mg. inscr. d* duo *om. G* praes] praes fideiussor *A* huius *om. L* praesidis *H* 18 huius *in litura L* 19 In aus *in mg. inscr. d* femina *A* femiuini *K* *post* genetiuum: ut haec — genetiuum *om. R. add. r* 20 huius laudis *BADH* haec *ante* fraus *om. H* huius fraudis *BADr* fraudis — genetiuum *in ima pag. abscissum in H*

In 'eus' Graeca sunt et 'us' in i mutantia faciunt genetivum: 'hic Tydeus Tydei'. in huiuscemodi ta|men terminatione quaedam inveniuntur mutatione 'eus' diphthongi in 'es' longam prolata, ut || '*Ἀχιλλεύς* Achillēs', '*Περσεύς* Persēs', '*Οὐλιξεύς* Vlixēs', in quo Doris sequimur, qui pro *Φυλεύς Φύλης*, pro *Ὀρφεύς Ὄρφης* et *Ὄρφην* dicunt, pro *Τυδεύς Τύδης*. sic Antimachus in I Thebaidos:

Τύδης τ' Οἰνείδης,

et vocativum in e productam:

Τὸν καὶ φωνήσας προσέφης, Οἰνήϊε Τύδη,

teste Herodiano, qui hoc ponit in I catholicorum. similiter Ibycus

ὀνομακλυτὸν Ὄρφην

1 In eus *in mg. inscr. d* et *om. BDGLK* hic] ut hic *A* et hic *B* ut *GL* tytheus tythei *K* titheus tithei *G* thitheus thithei *L* 2 tidey *A* huius tydei *B* 3 eus] eius *BK* ΑΧΙΛΛΕΙC *Dd* ΑΧΙΛΛΕΙC *Hh* ΑΧΙΛΕΥC *K* ΑΧΙΛΕΙC *G* ΑΧΙΛ•ΗΥC *Rr* achileys *L* achiles *GLK* 4 *Περσεύς*] *h* ΠΕΡCΕΟΥC *BA (H?)* perseoys *R* per•seys *L* *Οὐλιξεύς*] *scripsi cum Hrabano opp.* I 37 *a ed. Colon.* (*cf. Οὐλίξου Plut. Marc.* 20) ΟΥΛΙ-ξΕΥC *G* •ΥΛΙΧΕΟΥC (o) *H* ΟΥΛΙ•ΕΥC *L* ΟΥΛΙΧΕΟΥC *BAD* oylixεωο•s(y) *Rr* ΟΥΛΙΧΕΟC *K* *Ὀδυσσεύς* 2 (*in 1 lac.*) uli•es *L* olixes *B* dores *AGLKd* *Φυλεύς Φύλης*] *Schellenbergius Antimachi Col. rell. p.* 56 phyleys phyles *BD* phyleyec philes *K* phileis phyles *H* phileis pyles *Rr* phileys philes *AL* ΠΗΛΕΥC philes *G Φυλεύς: Φιλης π* 5 pro *om. R* ΟΡΠΗΕΙC orphes et ΟΡΠΗΕΝ *G* orpheus orphes et orphen *BH* orpheys orphes et orphen *L* orpheus orphes et orpen *R* horfeus orfes et orfen *A* orphaeus orphaes et orphen *D* ΟΡΠΗΕΥC orphes et or|thydic thideis (thideys *k*) *Kk* ΤΙΔΕΙC tithes *Gg* thydeus *Rr* tydeus tydes *A* tydeys tydes *H* tydeis tydes *B* thydeis thydes *Dd* titheys tithes *L* 6 Si *A* sicut *BH* anthimachus *H* *Antimachus in* I *Thebaidos: fr.* V *p.* 56 *ed. Schellenb. p.* 38 *ed. Stoll.* thebaidis *H* theibaidos *D* 7 ΤΥΔΗC *A* ΤΟΔΕC *Gk* ΤΟΔΕΕ *K* ΤΥΔΕC ΟΙCΙΝΙCΕC (*alterum voc. in litura h*) *Hh* thies (*in litura l*) teonides *Ll* tydys teonidys ΤΥΔΗC ΤΕΟΙΝΙΔΗC *B* *τ' Οἰνείδης*] *Schellenbergius l. l. τε οἰνείδης α* ΤΕΟΙΝΙΔΗC *AD* ΤΗωΙΝΙΔωC *Rr* ΤΕΟΝΙΔΕC *GK* 8 in ΗΕ *B*

9 *Antimachi Theb. fr.* VI *p.* 56 *sq. Schellenb. p.* 38 *Stoll.* ΤΛΝΚ. *Rr* ΤΟΝΚΑΙΤΟΝ *H* ΤωΝ-ΚΑΙΦωΝΙCΑC *B* ΦΟΝΗCΑC *K* ΘωΝΗCΑC *A* ΦΟΝΕΑC *G ζωγρήσας* 2 (*in 1 et 3 lacc.*) *μακβ Schellenbergius* ΠΡωCΕΦΗC *Rr* ΤΙΡΟCΕΦΗC *D* ΤΙ.ΡΟCΕ.ΘΝC *A* ΤΙΡΟCΕΦΕCΟ inme *K* ΤΙΡΟCΕΦΕCΟ.ΙΝΝΙΕ *G* ΠΡΟCΕΦΕC ΙΝΗΥΕΘΙΔΗ *in lac. l* ΟΙΝΗΙΝ *R* ΟΙΝΗΙC *H Οἰνείδη cum edd. inde ab α Schellenbergius* ΤΥΔΗC *B* ΤΥΔΕ *A* ΤΥ *D* ΤΙΔΝ *GK* 10 haec *BHGL* •bycus (y) *L* ibicus *D* ybicus *HG* *Ibyci Rhegini fr.* XXII *p.* 160 *sq. ed. Schneidew.* 9 *ap. eund. in del. p.* 341, 10 *ap. Bergkium lyr. Gr. p.* 764 *ed. alt.* 11 *ὀνομακλυτὸν*] *Schellenbergius l. l. p.* 56 ΟΝΟΜΑΚΑΙΤΟΝ *B* ΟΝωΜΑΚΑΥΟωΝ *Rr* ΟΝΟΜΑΚΑΥ-ΤΟΝ *D* ΟΝΟΜΑΚΑΙΤΟΝ *AHG* ΟΝΟΜΑΚΑΥΤΟΗΟΡΦΗ *K* ΟΝΟΜΑΚΑΙΘωΟΡΦΗ *in litura l ὀνομάκλυτος Ὀρφήν coni. Bergkius ὀνομακλυτὸς Ὄρφη Schneidewinus p.* 162 ΟΡΦΗ *Rr* ΟΡΦΗΝ *D* ΟΡΦΕ *G*

dixit. et quia Graeci ab huiuscemodi nominativis [id est quae 'eus' in 'ēs' vertunt] vocativum in e longam terminant: ὦ Τύδη, ὦ Ὄρφη, in eo quoque casu aliquando illos sequuntur Latini: 'Achillē', 'Persē'. Ovidius in XIII metamorphoseon:

Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.

ab 'Vlixeus' quoque nominativo proferunt in 'ei' genetivum - Horatius in carminum libro I:

Nec cursus duplices per mare Vlixei.

idem in I epistularum:

Caerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixei.

Ovidius in XIIII metamorphoseon:

Neritius Macareus, comes experientis Vlixei.

et ab 'Achilleus' accusativum Graecum protulit Lucanus in X:

famulumque tyranni
Terribilem iusto transegit Achillea ferro.

ex quo apparet, | Latinos quoque tam in 'eus' quam in 'es' haec nomina solitos esse proferre. econtra tamen in quibusdam 'es' productam terminantibus fecerunt Graeci poetae 'eus' pro 'es' proferentes: Ἀντιφατεύς pro Ἀντιφάτης, Γηρυονεύς pro Γηρυόνης, Ἀρεύς pro Ἄρης, ut Sappho:

1 quia] *k* qui *LK* nominativis] *r* denominatiuis *RBGLK* e•us (i) *A* 2 conuertunt *G* longum *A* ΟΤΥΔΗ orphu *L* ΟΤΙΔΗ.ΟΟΡΦΗ *G* o tyde o orphe *RADh* (ophe *H*) ΟΤΥΔΕ o. orphe *K* ΟΤΥ deo.orphe *B* 3 latini illos sequntur *Gg* latini illos sequuntur *L* secuntur *RBDH* sequntur *K* achile *GL* ut achile *Kk* *Ovid. metamorph.* XIII 130 4 XIIII *G* XIIII *B* 5 armis *in litura h* poteremur *ex* pateremur *corr. K* potiremur *RADLbh cum codd. plerisque Ovid. cf. lib.* VII § 6 achile *GL* 6 ab *add. r* quoque *om. K* profert *GL* oratius *K* *Hor. carm.* I 6, 7 7 II *r* 8 duplices *v. lib.* I § 53 per mare] *k* permanere *GK* 9 idem — Ithacensis Vlixei *in mg. add. in K* Idem — Vlixei *post* Ouidius — Vlixei *scrips.*, *ord. dein corr. A* *Hor. epp.* I 6, 62 *sq.* aepistolarum *K* 10 cerite *RAGL* ceritae *D* cepi te *K* caera *H* coera *K* 11 uiciosum *Dd* uitio sumit acensis *GK* .Ita censis *A* Vlixei] *cf. v. l. lib.* IIII § 29 12 *Ovid. metamorph.* XIIII 159 13 Neritius] *k* Neritus *Kb rell.* Neretus *B* machareus *AH* macarius *L* macareus *libri Ovid.* Vlixei] Vlyssei, Vlyssis, Vlixis *etc. vv. ll. libr. Ovidianorum* 14 Achilleus] *k* achileus *GK* *Luc. Phars.* X 522 *sq.* 15 tiranni *RGLK* tyrranni *D* 16 terribile *R* iusto] *Lucanus, Putschius* iusso *B* iussu *RADHG* iusu *L* in usu *K* uisu *edd. ante Putschium* achilleo *Rr* achilea *GLK* 17 eius *A* noã•• *H* 18 solutos *Rr* proferre *add. h* econtra] *b* eccontra *A* et contra *B ceteri* producta *L* 19 eus] eius *R* antiphateus *BAHLK* antipatheus *R* anthiphateus *D* antifateus *G* 20 antiphates *RBADHLK* antifates *G* geryoneus *RBGLK* geroyoneus *D* gerioneus *AH* geryones *BLK* geriones *RDHG* geniores *A* apeys pro apes *B* apeys pro apes *Rr* apers pro ΑΡΗϹ *A* dapeys pro dapes *G* dareus pro dares *L* pro ΑΡΕϹ *H* 21 Sappho] *l* sapho *GLK* *Sapph. fr.* 88 *Neuii* 35 *Schndw. Ahr.* 66 *Bergk. lyr. Gr. ed. alt. p.* 681

῾Ο δ᾽ ῞Αρευς φαῖσί κεν῞Αφαιστον ἄγην βίᾳ.

93 In x desinentia, si a verbis sint in 'go' desinentibus, ablata x, addita 'gis' faciunt genetivum, ut 'grego grex gregis' - Statius in I Achilleidos:

Qualiter Idaliae volucres, ubi mollia frangunt
Nubila, iam longum caeloque domoque gregatae -,

'remigo remex remigis', 'lego lex legis', 'rego rex regis', 'coniungo coniunx coniugis', quod etiam in genetivo differentiae causa n amittit, ne, si 'coniungis' dicamus, verbum putetur. nec mirum: Graecos enim in omnibus fere imitati Latini in hac quoque regula sequuntur. apud illos enim si in x desinentia nomina habeant verba cum g, nominum quoque genetivus per g declinatur, λέ||γω Λέλεξ Λέλεγος unde 'frux' etiam 'frugis' facit genetivum, quia ἀπὸ τοῦ 'φρύγω' Graeco verbo nascitur. - Ennius in XVI annali:

Si luci, si nox, si mox, si iam data sit frux.

idem in VIIII pro 'frugi homo' 'frux' ponit, quod est adiectivum:

Sed quid ego haec memoro? dictum factumque facit frux.

id est 'frugi homo'. -

Alia vero omnia Latina ablata x, addita 'cis' proferunt genetivum, ut 'fallax fallacis', 'lux lucis', 'vox vocis', 'nex | necis'. Cicero pro Milone: insidiatori vero et latroni quae potest inferri iniusta nex?

1 ὁ δ᾽ ῞Αρευς] *Neuius* ΟΔΑΡΕΥC *BDK* odapeyc *RA* odarens *G* odaneys *H* ωΔΑΡ^ΕΥC *in litura l* .ΦΑΥC.ΕΙΚΗΝΑΦΗCΤωΝ ΑΓΗΙΝΒΙΑ *Rr* ΦΑΙCΕΙ.ΚΕΝΑΦΕCΤΟΝ ΑΓΕΙΝ ΒΕΙΑ *B* ΦΑΙCΕΥ ΚΕΝΑ ΦΕCΤΟΝΑΤΕ inbia *A* ΦΑΙCΕΙΚΕΝΑΦΕCΤΟΝΑΤΕΙΝ (ΑΤΕm *K*) ΒΙΑ. *DHK* ΦΑΙCΕΥ. ΚΕΝΑΦΕC. ΤΟΝΑΤΕ ΙΝ ΒΙΑ *G* ais uenit sine eum caste uita ΦΗC, ΕΙΚΕΝ, ΑΦΗC, ΤΟΝ, ΑΓΝΙΕ, ΒΙΑ *in litura l* φαὶς, εἶκεν ῞Αφαιστον ἄγῃ βίᾳ *God. Hermannus apud Krehlium* φαῖσι, κεν ῞Αφαιστον ἄγεν βίᾳ *Ahrensius de Gr. ling. dial.* I 263 φαῖ σί κεν ᾽Αφαίστῳ ἄγην βίᾳ *idem in add.* II 544 φαῖσί κεν ῞Αφαιστον ἄγην βίᾳ *Bergkius l. l.* 2 si] siue *L* sint *om. R* denentibus *H* allata *A* 3 tiuum — Qua *ult. pag. lin. abscissa in H* *Stat. Achill.* I 372 *sq.* achileidos *GLK* 5 id aliae *L* 6 caelaque *Rr* 7 renauitormex *A* remigis *ex* remegis *corr. K* regis] *b* reges *B* 8 coniu•gis (n) *K* defirentiae *G* diferentiae *L* ammittit *H* amitit *G* amittat *K* 9 coniugis *LDH* coniunguis *G* 10 i•mi•tati *H* emitati *GK* Latini *om. RBADHGK* secuntur *B* sequntur *L* 11 si x *H* habent *D* 12 *post* genetiuus: per g — genetiuum *om. D add. d* declinatur per g *GL* ΛΗΓω *Rr* ΛΕΓΟ *GK* ΛΗξ. *Rr* ΛΕΓΕΞ *BK* ΛΗΛΗΤωC *Rr* ΛΕΛΕΓωC *D* ΛΕΛΕΓΕΤΟC *K* 13 ΑΟΠω *Rr* a. ΠΟΤΟΥ *H* φρύγω] *in mg. add. g* ΦΡΙΓω *BH* *Ennius ann.* XVII 7 *E. S.* XVI *fr.* XVIII *p.* 62. LXXVII *Vahl.* 14 XVII *LK* anali *R* annalium *K* 15 nox] *h* mox *ni f. H* solis nox *GLK* 16 *Enn. ann.* VIIII 8 *E. S. fr. inc.* 6 *Hug.* x *p.* 48. LXVII *Vahl.* pro frugi] profugi *BA* 17 factumquę *r* fructumque *K* 20 ablata *sup. lin. in R* proferunt] faciunt *r* ut *om. GL* 21 *Cic. pro Mil.* 4, 9 milione *Rr* melone *L* 22 pot^est *K* inferi^r *Hh* iniuxta *B* iusta *DLKr* usta *A* iusta(in) *in litura h* nex iusta *G*

nota tamen, quod, si e habeant correptam ante x positam, si non sint monosyllaba vel ab illis composita, mutant e in i correptam per obliquos casus, ut 'apĕx apĭcis', 'vertĕx vertĭcis', 'remĕx remĭgis'. similiter in 'ix' 94 desinentia masculina tantum Latina corripiunt i paenultimam in obliquis, ut 'hic fornix fornĭcis', 'calix calĭcis', 'varix varĭcis'. barbara quoque in x magis corripiunt paenultimam: 'Volux Volŭcis', 'Pharnax Pharnăcis'. L u c a n u s in II:

T i g r a n e m q u e m e u m; n e c P h a r n a c i s a r m a r e l i n q u a s.

alia vero in x desinentia omnia per obliquos casus longam habent paenultimam natura vel positione, exceptis 'grex grĕgis', 'crux crŭcis', 'fax făcis', 'nux nŭcis', 'pix pĭcis', 'dux dŭcis', 'trux trŭcis', 'coniunx coniŭgis', 'salix salĭcis'. excipiuntur ea quoque, quae nec g nec c habent ante 'is' in genetivo: 'nix nivis' - antiqui tamen etiam 'ninguis' dicebant, unde A p u l e i u s in I H e r m a g o r a e: a s p e r a h i e m s e r a t, o m n i a n i n g u e c a n e b a n t -, 'supellex supellectilis' - vetustissimi tamen etiam 'haec supellectilis' nominativum proferebant. C a t o a d v e r s u m T i b e r i u m S e m p r o n i u m L o n g u m: s i p o s s e t a u c t i o f i e r i d e a r t i b u s t u i s, q u a s i s u p e l l e c t i l i s s o l e t -, 'senex senis', quamvis P l a u t u s genetivum eius 'senecis' protulit in c i s t e l l a r i a:

1 Notandum tamen *GLK* e *om. G* habent e *A* habent *H* habeant correptam e *L* correp̄ *K* positum *K* sint *om. L* 2 correptam per obliquos casus] *b* per obliquos casus correptam *GLK* corre per obliquos casus *ni f. in ras. B* oblicos (qu *suprascr.*) *Dd* 3 x (i *suprascr.*) *L* 4 obliquis casibus *GL* 5 fornix (lapis uictoriae *suprascr.*) *in mg.* lapis mollis unde erigitur signum triumphale *K* fonicis (r *suprascr.*) *Rr* hic calix *BADHK* hic uarix *BADHGLK* 6 uelux cis *GL* farnax *R* farnacis *RD* *Lucan. Phars.* II 637 7 II] *1* IIII. *RABDHK* VII. *GL* 8 tygranemque *B cum Luc. Voss. A* Tigranenque *Voss. B aliique multi libri Luc.* nec] *sic etiam Voss. uterque* non *vel* ne *alii codd. Luc.* Pharnacis] *r* farnacis *R* 9 omnia in x (ix *l*) desinentia (disinentia *L*) *GL* habent penultimam natura longam *K* 10 possitione *K* gregis grex gregis *Hh* gregis dux ducis crux *L* crux crucis] dux ducis *H* 11 *post* dux ducis *quod h. l. in HL iterum extat* trux—excipiuntur, *ult. pag. lin. abscissa in H* filex. filicis. uibex. uibicis. carex. caricis. *sup. lin. h* coniux (N *suprascr.*) *Dd* 12 in genitiuo ante is *GL* 13 nix (ut *suprascr.*) *Hh* ningis *GL* appolleius *GL* apoleius *K* 14 ermogorae *L* ermogore *G* *Apul. fr.* 6 *t.* II *p.* 637 *Hildebr.* hiems] *r* hiemps *RD* ningue] *d* ninge *DLG* canebat (n *suprascr.*) *Dd* 15 suppellex *RBDHGLK* suppellectilis *BDHGLK* Vetustissimi (eres *suprascr.*) *Rr* Vetussimi *A* suppellectis (til *suprascr.*) *Rr* suppellectilis *BDHGLK* 16 nominatiuum *in mg. add. K* Cato adversum Tiberium Sempronium Longum] 'contra Tiberium exulem' *Gellius noct. Att.* II 14, 1 *cf. Meyerum l. l. p.* 137 *sq.* tyberium *D* simpronium (h *suprascr.*) *R* 17 longam (um *suprascr.*) *Dd* auccio *R* actio *Hr* suis *K* 18 suppellectilis *RBDHGLK* *Plaut. cistell. fr. cf. lib.* III § 38 19 senecis] *sic etiam lib.* III *l. l. cum R scribere debebam* senetis (ec *suprascr.*) *Hh* senices *RBAD* in cistellaria protulit *GL* cistillaria *B*

datores

†Bellissimi vos negotioli senecis soletis esse.

'nox' quo|que 'noctis' secundum Graecos, qui *νύξ νυκτός* declinant. Graeca enim eiusdem terminationis illam servant in genetivo ante 'is' consonantem, quam in Graeca declinatione ante *ος* habuerunt, ut '*Φαίαξ Φαίακος* Phaeax Phaea||cis', '*Σφίγξ Σφιγγός* Sphinx Sphingis', '*ὄνυξ ὄνυχος* onyx onychis' [genus est lapidis]. composita simplicium declinationem sequuntur: 'pernox pernoctis', 'exlex exlegis'. Cicero pro Cluentio: non quod illi aut exlegem esse Sullam arbitrantur.

95 In 'bs' vel 'ms' vel 'ps' desinentia interposita i faciunt genetivum, ut 'urbs urbis', 'hiems hiemis', 'inops inopis'. notandum hic quoque, quod, si e ante 'ps' vel 'bs' sit et non sint monosyllaba, mutatur e in i, ut 'princeps principis', 'municeps municipis', 'caelebs caelibis'. a capite solum composita ablata s et mutata e in i et addita 'itis' faciunt genetivum, ut 'anceps ancipitis', 'praeceps praecipitis', 'biceps bicipitis'. antiqui tamen 'ancipes' et 'praecipes' et 'bicipes' proferebant in nominativo, et sic secundum analogiam sequebatur genetivus 'ancipes ancipitis', ut 'sospes sospitis'. Plautus in commorientibus:

saliam in puteum praecipes.

idem in rudente:

2 negotiori *A* negotio•li (l *sscr.*) *L* senecis] *h* senicis *BGLK et ni f. H* soletis] *h* solitis *ni f. H* 3 Nox noctis quoque *K* secundum] s̄ ap̄ *GLK* qui *om. GLK* ΝΥΞ *in litura a* ΝΙΞ *B* ΝΟΥΟΞ ΝΟΥΞΤΟϹ. *G* noyx noyctos (ˣ; et *in lit. l*) *Ll* ΝΥΚΤΗωϹ *Rr* ΝΥΤΟϹ *K* declinantur *H* 5 os *H* ut ΦΙΑΚΟϹ (ΦΑΙΑΞ *sscr.*) ΦΑΙΑΚΟϹ pheax pheacis ϹΦΙΓΞ ϹΦΙΓΓΟ ΡΗΑΞ ΡΗΑ•ΙϹ ϹΦΙΞ ϹΦΙΤΤωϹ *Rr* ΦΑΕΑΞ ΦΑΕΑΚΟϹ *G* φaeaΞ ΦΑΕΚΟϹ (a *sscr.*) *L* ΦΕΑΞ ΦΕΑΚωϹ *K* .ΦΑΙΑΚΟϹ.ΦΗΑΞ (ΦΑΙΑΞ *sscr.*) pheacis *Dd* 6 pheax pheacis *BAK* φaua*ξ* phaeacis *H* phaex phaecis (a a *sscr.*) *L* ϹΠΙ•Ξ ϹΠΙ•ΓΟϹ *H* ϹΠΙΝΞ.ϹΠΙΓΟϹ (N *sscr.*) *h* ϹΦΙΓΓωϹ *K* sphins (x *sscr.*) *Dd* spinx spingis *G* spinx spinguis *K* ΟΝΙΞ.ΟΝΥΞΟϹ. *D* ΟΝΙΞ ΟΝΙΧΟϹ *G* ΟΝΙΖ ΟΝΙΧΟϹ *L* ΟΝΥΞ ΟΝΥΚΟϹ ΟΝΥΧωΝΥϹ (I onix onicixcis *sscr.*) hic genus *Rr* onix onichis *ADGL* onix oni•cis (y-h?) *H* onix onixis *K* onix onychys *B* 7 secuntur *RBDH* sequntur *K* 8 *Cicero pro Cluentio* 34, 94: non quod illi aut exlegem esse Sullam aut causam pecuniae publicae contemptam atque abiectam putarent culentio (l *sscr.*) *Rr* 9 quod] *sic etiam palimps. Taur. Cic.* quid *K* quo *rell. lib. Cic. Non. p.* 10, 28 autem *Rr* syllabam *Rr* syllam *BADHK* dux de troianis *spscr. k* sillam *GL* arbitrentur *Vind.* CCCXLVII *m. alt.* arbitrarentur *Garatonius ad Cic. l. l. t.* IIII *p.* 376 *ed. Neap.*, *Krehlii cens. Ien. p.* 420 10 dissinentia uel ms uel ps *K* i *add. r* 11 hiems] *r* hiemps *RB* 12 sint] *r* sit *R* mutantur *BD* *post* e in i: ut princeps — e in i et *om. R add. r* 13 municeps municipis *om. GLK* caelebs] *h* caeleps *H* cele•bs *L om. r* 14 s mutata *A* mutant (ta *sscr.*) *Dd* itis] *dh* tis *RBDK* (*H?*) 15 uelox praeceps *A* 16 ancipes *ex* anticeps *corr. A* 17 analogiam secgrue proferaebatur (glosa se *sscr.*) quebatur *Aa* sequaebatur *K* ancipes ancipes ancipitis *K* 18 *Plaut. commorient. fr. p.* 437 *Both.* 20 *Plaut. rud.* IIII 4, 114

p. 725. 26 P. p. 286. 87 K.

Post altrinsecus est securicula ancipes, itidem aurea. idem tamen vetustissimi etiam 'praecipis' genetivum, qui a nominativo 'praeceps' est, secundum analogiam nominativi protulerunt. **Laevius** in **Ione:**

> **Seque | in alta maria praecipem impos, aegra sanitatis Herois.**

Ennius in **XV annali:**

> **Obcumbunt multi letum ferroque lapique**
> **Aut intra muros aut extra praecipe casu.**

In 'ns' vel 'rs' vel 'ls' desinentia ablata s, addita 'tis' proferunt ge- 96
netivum, ut 'mons montis', 'sapiens sapientis', 'cohors cohor||tis', 'ars artis', 'pars partis', 'haec puls pultis'. excipiuntur duo differentiae causa: 'frons frondis', quando de arborum foliis loquimur - nam 'frons frontis' ad capitis partem pertinet -, et 'lens lendis' animal - nam 'lens lentis' legumen est - et 'glans glandis'. sic **Ovidius** in **XIIII metamorphoseon:**

> **ut lata plumbea funda**
> **Missa solet medio glans intabescere caelo.**

similiter **Lucretius** protulit et **Livius** in **XXVII: et est non simplicis habenae, ut Balearica aliarumque gentium funda, sed triplex**

(*v.* 1158) *cf. lib.* III § 30 redente *Aa* 1 securiculam *B* item *libri Plaut.* utidem auream *B* aurea — qui a *in ult. lin. absciss. H* 2 uetussimi *A* etiam *om. G* quia a *B* nomto *A* 3 Laevius] *cod. G. I. Vossii v. Voss. castigat. et not. p.* 8 leuius *BGLK* liuius *RADH* *ad Laevii Ionem rettulit Ios. Scaliger ad Festum s. v. rediviam p.* 637 *ed. Lind., quem sequitur Weichertus poet. Lat. rell. p.* 71 *sqq Laev. fr.* VIII; *de variis vv. dd. sententiis v. Klussmannum Liv. Andr. dram. rell. p.* 19 *sqq. coll. tamen Ribbeckio trag. Lat. rell. p.* 244 *sq.* in Ione] *α* Ione *cod. Vossii* inoe *R* in ioe *AKr et in litura h* in inoe *BDG* in•inoe *L* in odyssea (odissia) *edd. ante α* 5 *versus ord. Fleckeisenus* satinitatis *A* 6 hero•ris (r) *D* aeroes *GL* aerois est *K* Seseque in alta maria praecipem misit | Inops et aegra sanitatis Herois *Scaliger ad Fest. l. l. et sic antea, nisi quod* praecipitem *perperam ibi typis expressum est, ad Verg. cirin v.* 302 *app. in P. Virg. Mar. opp. Lugd. ed.* 1573 *p.* 329, *ubi* Lelio poetae veteri *hos versus ascripsit.* seque in alta maria praecipem | Ino aegra sanitatis herois dedit *G. I. Vossius l. l. p.* 9 Seque in alta maria praecipem inops herois sanitatis *Bothius fr. trag. p.* 12 7 Ennius — casu *om. GLK add. k* *Ennius in* XV *annali: v.* 9 *sq. E. S. fr.* II *Vahl. cf.* § 66 8 occumbunt *RBk* loetum *RADH* laetum *B* 10 uel ls *om. K* •et addita *H* proferunt] faciunt *GL* 11 choors choortis (.tis *G*) *GL* pars partis ars artis *R* 12 puls *ex* plus *corr. AD* pulpultis *Bb* diferentiae *L* 13 de *add. d* arborum] *d* arboribus *BD* arboris *GLb* folis *Gg* 14 pertinet] *d* retinet *D* pertinet ΚΟΝΙΔΙΟΝ et *B* len•dis(s) *H* animal et ΚΩΝΙΔΙΟΝ. nam *D* ligumen *G* 15 Sic *add. d* *Ovid. metamorph.* XIIII 825 *sq.* IIII. *L* 16 ut] *sic etiam lib.* VII § 38 *cum libris Ovid. tantum non omnibus;* ceu *Ovid. Neap.* plumea *L* 17 misa *GLK* 18 *Lucretius:* VI 179. 306 leuius *GLK* *Liv. ab u. c.* XXXVIII 29, 5 *sq.* XXVII *RBADHGK cf. supra* § 17 XXIIII *L* non est *BHra* 19 habaenae *Rr* baliarica *Dd* ualearica *B* aliumque *Rr* aliarum *L* gentium *om. K* *gloss.* corium fundae in qua petra iacet *ante* scutale *inseruit, sed postea del. A*, *in mg. add. d*

scutale crebris suturis duratum, ne fluxa habena volutetur in iactu glans, sed librata cum sederit, velut nervo missa excutiatur. nam quod apud Virgilium in IIII georgicon invenitur, 'glandis', in dubium venit, utrum nominativus sit an figurate genetivus:

Nec de concussa tantum pluit ilice glandis;

potest enim 'tantum glandis' intellegi τοσοῦτον βαλάνου, ut 'hoc regni' et 'tantum lucri'. a pendendo quoque compositum 'libripens libripendis'. Gaius in I institutorum: adhibitis non minus quinque testibus, item libripende. in eodem: qui libram aeneam teneat, qui appellatur libripens. a corde quoque composita ablata s, addita 'dis' faciunt genetivum, ut 'vecors vecordis', 'discors discordis', 'concors concordis'. antiquissimi tamen solebant genetivo similem proferre in his nominativum. Caecilius in Cratino:

Modo fit obsequens, hilarus, comis,
Communis, concordis, dum id quod petit potitur.

Pomponius in satura:

Blanda, fallax, superba, inpotens,
Discordis. || |

1 sicutale *Rr* sutale (c *sup.*) *H* scrutrale *A* scutellae *GLK* scutalae *k* suturis] *μ*, *Livius* sutoris *RBDH* scutoris *A* scotoris *Gg* scutoris *LK* duratum] *r* duarum *R* 2 iniacta *GLK* iacta *Rr* librata] *r* liberata *RDGLK* misa *GLK* 3 *Verg. georg.* IIII 81 III. *DHGLK* inueniuntur *G* 4 sit] fit *R* 5 concusa *G* conclusa *K* illice *D* glandis — tantum *ante* glandis *om., dein in mg. add. K* 6 τοσοῦτον] *r* ΤΩCΩΥΤΟΝ *R* ΤΟ*CΟΥΤΟΝ *L* ΒΑΛΑΝΩΥ *Rr* ΒΑΛΛΑΝΟΥ *A* hoc regni] *memor videtur Verg. Aen.* I 78, *quem v. l. lib.* XVII § 160. 189 7 et *om. GLK* 8 *Gai inst.* I § 113 institutorum *ex* institorum *corr. D* constitutorum *GLK* Institutionum *α* ****bitis non manu quam V testibus ciuibus Romanis puberibus item libripenda *cod. Gai* 9 *Gai inst.* I § 119 quid *Rr* aeneau teneant *A* 10 *ante* libripens: stateram tenens *A* et addita *H* 11 ut *om. G* uaecors uaecordis *AD* discordis *add. a* concors concordis *add. r* 12 tamen solebant etiam *GL* in is *B* in *is(h) *D* in iis *H* 13 Cecilius *RAHGLK* *Caecil. Charini fr.* 3 *p.* 131 *Both. Karines fr.* 3 *p.* 14 *sq.* (*cf. p.* 5) *Spgl.* III *p.* 45 *Ribb.* crastino *A* crastino *G* (cratino, *non* crino, *etiam H*) Carine *Meinekius Men. et Phil. rell. p.* 91, *quam fab. l. Fest. p.* 281ᵃ, 28; 317ᵃ, 10. Charino *Bothius l. l. p.* 131, *eundem titulum perperam Festo obtrudens cf. Muelleri suppl. ann. ad Fest. p.* 404 14 hilaris *RAGh* hilares *L* ilarus *K* comis] *k* comes *LK* 15 commonis *G* 16 *Pompon. sat. fr. ap. Munkium l. l. p.* 158 *fr.* II *p.* 211 *Ribb.* nius — discordis *ult. huius pag. lin. vix arrosa in H* 17 balanda *D* fallax] *l* flallax *A* fa**ax *L* impotens *BADGL*

REGVLAE PRISČ GRAMM̄ DE NOMT̄ ET GENT̄ CASV. EXPLC̄ LIB̄ VI. INCIPIT DE CETERIS CASIB; LIB̄. VII. *R* EXPLIT. LIBER VI DE NOMINATIVO ET GENITIVO CASV. INCIPIT LIBER. VII. DE REGVLIS CETERORVM CASVVM. *B* REGVLAE PRISCIANI GRAMMATICI DE NOMINATIVO ET GENTŌ CASV. EXPLICIT LIB. VI. INCIPIVNT DE CETERIS CASIBVS REGVLE LIB. VII. FELICITER *D* INCIPIT LIBER PRISCHIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS VII. *A et ad mg.* LIB. VII. *a* INCIPIVNT REGVLAE DE CETERIS CASIB: LIBER SEPTIMVS FELICITER *H* regula p̄stia de nōati et genī expliē lib vi incipiunt de cet̄is casī regulae. lib. vii. *G* De nominatiuo et genitiuo casu explicuit liber vi. de caet̄is casib; vii incipit lib̄. *L* regula p̄sciani de nominatiuo et genitiuo casu. expli lib̄. vi. incipiunt regulae de ceteris casibus. vii. *K*

LIBER SEPTIMVS.

p. 727 P. p. 289. 90 K.

DE CETERIS CASIBVS.

Terminales sunt nominum literae apud Latinos, ut supra quoque do- I 1
cuimus, quattuordecim: vocales quidem quinque a e i o u, consonantes vero novem, semivocales sex l m n r s x, mutae tres c d t. vocales, ut 'poeta', 'monile', 'gummi', 'frugi', 'virgo', 'cornu'; semivocales, ut 'sol', 'templum', 'flamen', 'Caesar', 'civitas', 'Pollux'; mutae, ut 'lac', 'caput', 'aliud' - hoc enim nomen esse, et **Probus** in **institutis artium** ostendit et ratio ipsa, de qua in pronomine latius tractabimus. ostendit autem **Probus** his verbis: **hoc unum nomen tantum, id est alius, quam maxime propter structuras genetivo et dativo casu numeri singularis, sic anomale confirmatum sit declinari: hic alius, huius alius, huic alii.** inveniuntur etiam in y desinentia Graeca: 'hoc Dory', 'hoc Aepy', nomina civitatium. **Statius** in **IIII Thebaidos**:

Quos Thrion et summis ingestum montibus Aepy.

Igitur masculinorum nominum finales sunt literae septem, a o l n r 2
s x, ut 'hic scriba', 'Cicero', 'consul', 'Paean', 'pater', 'Priamus', 'rex'; femininorum quoque eaedem nec non etiam e produ|cta in Graecis et m . figurate in comicis nominibus, ut 'haec Aurora', 'Iuno', 'Tanaquil', 'Siren',

2 lytterae *R* quoque *om. HL* 3 quidem] *d* autem *D* 4 t d *K* 5 munile *AGLK* cummi *B* frugi *om. G* 6 flumen *BGLKr* pullux *GLK* capud (t) *Dd* 7 *Probus in instit. art.: Maii class. auct.* V *p.* 221[b], *art. min.* § 366 *anal. Vindobon. p.* 306 *sq. v. Osannum Beiträge zur gr. und röm. Litteraturgesch.* II 207 *sqq. cf. lib.* VI § 21 in *ante* institutis *om. RBDH add. rd*, in cõmoniciob; *spscr. h* 8 &tratio *Rr* 9 his] *add. g* in his *B* uerbis his *LK* u*num(i) *K* 10 quam] quod *HLKr* propter structuras (uel con) *Ll* 11 numeris *B* comfirmatum *G* declinare *GLK* 12 inveniuntur] *dl* Inuenitur *DL* 13 hordory (c) *A* doroy *K* epy *RA* ΕΡΥ *B* aery *GL* nomina] *r* nominum *R* ciuitatum *BAHGLK* *post* ciuitatium: sunt *add. RBADH* unde *GL* *Stat. Theb.* IIII 180 14 tebaidos *K* 15 Thrion] *α*, *Statius* trion *AD* tryon *RBHGK* tityon *r* strion *L* et summis] *h* et in summis *DHG* in summis *LK* uel congestum *g* epy *BD* aery *L* 16 lytterae *R* r *add. r* 17 ut *om. L* 18 Feminorum *B* eaedem] *r* **eaedem *B* eadem *RGK* eaedaem *A* 19 in comicis nominibus figurate *L* tanaquil *ex* tanaquid *corr. B* tanacil *G* syren *BDH* sirien *GLK*

'mater', 'virtus', 'lux', 'Taygetē', 'Glycerium'; neutrorum vero duodecim, id est omnes absque o et x - per se enim neutrum in eas literas nullum desinit -, ut 'hoc poema', 'sedile', 'gummi', 'cornu', 'tribunal', 'saxum', 'numen', 'marmor', 'tempus', 'lac', 'caput', 'aliquid'; communium vero masculini et feminini sex, a o l r s x, ut 'hic' || et 'haec advena', 'homo', 'vigil', 'auctor', 'custos', 'coniunx'; communium trium generum quinque, i m r s x, 'hic' et 'haec' et 'hoc frugi', 'nequam', 'par', 'vetus', 'felix'. et hae quidem generales sunt nominativi terminationes, de quibus in nominativo latius tractatum est. nunc vero de genetivo et aliis casibus obliquis per singulas declinationes doceamus.

DE OBLIQVIS CASIBVS PRIMAE DECLINATIONIS.

II 3 Prima declinatio habet terminationes in nominativo tres, 'a as es': in a tam Latinorum quam Graecorum, tam masculinorum quam femininorum et communium, in 'as' vero et in 'es' Graecorum tantum et masculinorum, ut 'hic scriba, poeta', 'haec Roma, Musa', 'hic' et 'haec advena', 'hic Aeneas', 'hic Anchises'.

Eius genetivus et dativus in 'ae' diphthongon desinit. et pares habent syllabas nominativo, ut 'hic poeta huius poetae huic poetae', 'hic Aeneas huius Aeneae huic Aeneae', 'hic Anchises huius Anchisae huic Anchisae', nisi divisio fiat in genetivo poetica, qua frequenter veteres Romanorum poetae utuntur, 'Aeneai' et 'Anchisai' et 'pictai' et 'aulai' pro 'Aeneae, Anchisae, pictae, aulae' dicentes. | Virgilius in III Aeneidos:

Aulai medio libabant pocula Bacchi.

1 taigetac (y *sup.*) *Rr* taigete *L* Glycerium] *r* clycerium *RH* glicerium *A* gligerium *GL* glygerium *g* gliggerium *l* cligerium *K* nero *add. l* 3 paema (o *sup.*) *A* sedille *A* cummi *B* saxsum *H* 4 nomen *GLK* capud (t *sup.*) *Rr* aliquid] aliud *GLh* aliud uel aliquid *K* 5 feminini generis sex *L* ut *om. K* 6 trium trium *L* 8 et hac] *r* aethae *R* 9 tractatum] *a* tractum *AK* 11 DE OBLIQVIS CASIBVS *eras. ante* PRIMAE DECLINATIONIS *in H* de. .i. decli *K* 12 III. in * a (a) *H* 13 quam *ante* fem. *om. GLK* feminorum *RB* 14 et *post* femininorum *om. GLK* et (in *sup.*) es *Rb* masculonorum (i *sup.*) *K* 15 hic *om. L* poeta roma *A* 16 aenias (e *sup.*) et hs aeniae huic aeniae hic *G* anchies (s *sup.*) *Dd* 17 cuius *K* habet *L* 18 h (nius *sup.*) *in* h (uic *sup.*) *mut. d* huiŭs petae (o *sup.*) *Rr* huic poetae *om. ADG add. a* aenias (e *sup.*) *Gg* aeneas .ae .ae *L* eneas huius .nae huic .nae *K* 19 et huius aeniae (e *sup.*) *Gg* huic Aeneae *om. D* aeniae (e *sup.*) *Gg* hic anchises huius sae huic sae *in mg. add. K* anchies (s *sup.*) *Dd* anchises .ae .ae *L* huic Anchisae *om. D* 20 Nisi dinisio (si *sup.*) *D* 21 poetae] *r* pete *R* aneai *D* Anchisai et pictai] *b* anchisai pictai *BGL* picta. i. *R* et *om. G* aula. i. *G* pro aenea auchise et picta et aula *B* pro aenea et anchise et pictae et aulae *b* 22 *Verg. Aen.* III 354 *cf. lib.* I § 50 23 aula.i *R* aulai (*ex* aulae *corr. A*) in *ADHGK et in litura b* aulai in *L* procula *Rr* bachi *HGLK*

idem in VIIII:

Dives equum, dives pictai vestis et auri.

Cicero in Arato:

Atque oculos urget pedibus pectusque nepai,

pro 'nepae', id est 'scorpii'. in eodem:

Serius haec obitus terrai visit equi vis.

Lucretius in I:

Effice ut interea fera moenera militiai.

idem in eodem:

Aulide quo pacto Triviai virginis aram,
Iphianassai turparunt sanguine foede. ||

DE ACCVSATIVO SINGVLARI PRIMAE DECLINATIONIS.

Accusativus 'ae' diphthongum genetivi sive dativi mutat in 'am', ut 'poetae hunc poetam', 'Musae hanc Musam'. frequentius tamen invenimus in Graecis nominibus 'as' et 'es' terminantibus accusativum Graecum proferre auctores, 'hunc Aenean' et 'Anchisen'. Virgilius in V: 4

Aenean credam quid enim fallacibus austris?

et in VI:

Isque ubi tendentem adversum per gramina vidit
Aenean, alacris palmas utrasque tetendit.

idem in III:

Anchisen facio certum remque ordine pando.

Romanae tamen declinationis ratio exigit 'hunc Aeneam' et 'hunc Anchisam' dicere. Horatius in II sermonum:

et scribere fortem
Scipiadam, ut sapiens Lucilius,

1 *Verg. Aen.* VIIII 26 *cf. lib.* I *l. l.* 2 *equum(a) *A* equm *K* picta .i *R* 3 Cicaero *D* *Cic. Arateor. fr.* XIV *p.* 521 (*v.* 90 *p.* 525) *Orell. cf. Cic. de nat. deor.* II 41, 109 4 urguet *RBDH* surget *K* nepāi *L* 5 *Cic. Arat. v.* 291 (57) *p.* 532 *Orell.* 6 haec *ex corr. k* hoc *ni f. K* *obitus (h-[?]) *A* obiitus *K* terrae peruisit *Cic. cod. Leid.* terrai iussit equinis *Cic. edd. vett.* uissit *K* iussit *Gh* equi] *a* aequi *ADLK* 7 *Lucret.* I 29 8 ut *om. D* interrea *R* fera *BAHGLd* moenera *K cum Lucr.* munera *k rell.* militia *Lucr. oblong. pr. m.* 9 *Lucret.* I 84 *sq.* 10 aulidae *rd* Aulide quo] Aliud equo *B* pacto] *g* pictai *G* Triviai] *r* triniagi *R* 11 iphianasai *RHL* ñiphianassai *K* niphianassai *k* iphianasaitur parunt *Gg* sanguinae *D* poedi (*in mg.* At foede *R ni f.* [*non r*], *quae est lectio genuina librorum Lucretianorum*) *R* phoede *Heidelb.* poedi *GLK* phoedi *BAH* p[h]oedi *D* 13 [a]e *Rr* genetu[i]i*** *Hh* mutant *A* 16 anchise[n]m *Rr* *Verg. Aen.* V 850 V aendi[o]is *D* 17 Aeneam *Rom.* austris *Prisc. cum Donato, et sic* a[st s]uri *ex corr. Pal.* auris *Med. Rom. Servius* 18 *Verg. Aen.* VI 684 *sq.* VII *r* 19 hisque *Rr* gramina] *a* garmina *A* 20 adaeuean *Rr* detendit *G* 21 idem *spscr. L* *Verg. Aen.* III 179 22 "facio "certumque remque *G* rem"q̄ *K* 23 ratio *in mg. add. m. rec. in H* exigit *add. r* 24 oratius *LK* *Hor. serm.* II 1, 16 *sq.* 26 Scipiadam] *sic etiam codd. Hor. tantum non omnes* (Scipiadem *Dresd.* 3) *et Kirchneri cod. ms. schol. Porph.* (Scipiadem *edd.*) [s]excipiadam *Rr* Lucilius] *add. a* Luciliusq; *K*

'Scipiadam' dixit, non 'Scipiaden'; cuius nominativus in 'es' desinit secundum formam patronymicorum, quae est Graeca 'hic Scipiades', quamvis antiqui huiuscemodi quoque nominum, id est in 'as' vel in 'es' terminantium primae declinationis, nominativos etiam in a finiebant, ut est 'Geta', 'Sosia', 'Byrria', 'Chaerea', 'Marsya'; similiter 'poeta', 'sophista', 'Scytha'. Terentius:

Poeta cum pri|mum animum ad scribendum appulit.

Lucanus:

et iuncto Sarmata velox
Pannonio.

Terentius in adelphis:

Geta autem hic non adest.

in eodem:

hic Geta
Praeterea, ut captus est servorum, non malus
Neque iners.

idem in Andria:

aut tu aut hic Byrria.

idem in eunucho:

hic Chaerea. -
Qui Chaerea?

Iuvenalis in III:

Occurris fronte obducta ceu Marsya victus.

5 oportet tamen scire, quod in femininis a terminantibus Graecis, etiam si producta sit apud illos a finalis, plerumque corripiunt eam Latini: omnis enim nominativus Latinus a terminalem corripit. est tamen quando ser-

1 e[s]xcipiadam *Rr* scipiaden *ex corr. r* (syciaden *R?*) sci[pi]aden *L* 3 quoque *om. H* 4 nominatiuo[s] *Rr* etiam in a] *in lit. b* in a [etiam] *K* fineiebant *A* gesta *D* 5 Byrria] *d* byrrhia *B* burria *DG et vel hanc formam vel* Birria *praefert Ritschelius ind. Bonn. hib. a.* 1843 *p.* VI *ann** burrea *L* cherea *BDGLKh* cherra *ni f. H* marsia *libri* sophysta *RD* scitha *GL* scita *K* scyta *D* schyta *A* schita *BH* 6 Therentius *D* *Ter. Andr. prol. v.* 1 *cf. de metr. Ter.* § 11 7 animum ad scribendum appulit] *B* animum asa *ADGL* ad scribendum appulit *h* appulisset ad scribendum *r* a sa *R* [pro] assa *Kk* a• *H* 8 *Lucan. Phars.* III 94 *sq.* 9 et] nec *Lucanus* iuncto] *AH cum Luc.* cuncto *DGa* cuncta *L* cuncto sarmata *rk* cunctos armata *RK* cunctos armata et *B* 11 *Ter. adelph.* III 1, 4 adelph[i]ys *Rr* adelfis *DL* 13 *Ter. adelph.* III 4, 33 *sqq.* *num* eadem? 14 Geta — iners. idem *in mg. add. r* 15 seruulorum *Bas.* malum *Bemb.* 17 *Ter. Andr.* II 1, 33 adria *G* 18 tu] *sic etiam de* XII *vss. Aen.* § 99 *cum libris Ter.* tute *Bentleius* birrya *G* birria *LK* 19 *Ter. eun.* V 1, 7 *sq.* iunucho *K* innacho *GL* e[u]nucho *Hh* 20 hic] iste *Terentius* cherea *RBDH* coerea *G* 21 qui? *Bas.* qui coerea *G del. g* ch•erea(r) *R* cherea *BADH* 22 *Iuv. sat.* III 9, 2 IIII *B* 23 occur•ris *H* occurras *cum Iuv.* (occuras *Pith.*) *Heidelb. Caroliruh. alter* fronte] *h* in fronte *BAHGLKr* caeu *R* Marsya] *B* marsia *rell. cf. de* XII *vss. Aen.* § 99 victus] *rdh* uirtus *RADHGLKb* 25 latini eam *GLK*

vant eam productam, sed raro. ergo quando corripiunt eam secundum Romanam consuetudinem, accentu quoque Latino pronuntiatur, ut in his: 'Itáliă, Phrýgiă, Lýdiă, Sýriă, Tróĭă': haec enim antepaenultimam habent acutam, quia a finalem corripiunt, quamvis apud Graecos sit producta. Horatius in I carminum:

Lydiă, dic, per || omnes

vocativum, qui similis est in hac terminatione nominativo, corripit: est enim choriambus et bacchius, ex quo ostenditur correpta in nominativo quoque 'Lydiă' finalis a. Virgilius in V:

Troiă Criniso conceptum flumine mater
Quem genuit.

apud Statium vero 'Nemeā', quia servavit a productam, accentum quoque Graecum servavit, id est paenultimam acutam, in V Thebaidos:

Nec facilis Neméā latas evolvere vires.

accusativum | quoque Graecum in femininis invenimus a poetis proferri, sed raro. idem Statius in VII:

Namque ferunt raptam patriis Aeginăn ab undis.

DE VOCATIVO CASV PRIMAE DECLINATIONIS.

Vocativus casus primae declinationis in a correptam effertur, ut 'poetă, Musă', nisi sit Graecum et apud Graecos producens a servet eandem etiam apud nos productam, ut 'Aeneā'. Virgilius in X: 6

vigilasne deum gens,
Aeneā? vigila.

est tamen quando in 'es' productam terminantium Graecorum vocativus in

2 acentu *D* quodque *Rr* pronuntiantur *B* ut in in his *K* in *in litura B* 3 phrigia *BD* frigia *G* frygia *LK* lidia *K* sirya *Rr* troya *L* antepenultimum (antepaenultimum, antepeneultimum) *RADGLKbh* 4 acutum *RBADHK* quia] quae *B* corripiunt *in litura B* sit] *r om. L* sid *R* 5 oratius *K* *Hor. carm.* I 8, 1 in carminum lib. I. *GL* 6 lidia *R* 7 uocatiuus *b* 8 coriambus *GLKr* bachius *RGLK* correpta *in mg. K* 9 lidia *RK* *Verg. Aen.* V 38 *sq.* V end. *D* 10 troga *Rr* troya *L* Criniso] *sic etiam libri Verg. fere omnes cum Med. Pal. Rom.* crinisso *cum nonnullis Verg. GK* Crimiso *Verg. Par.* 10 *Pott.*, *Heynius* 11 quem *ex* qui *corr. L* 12 uero *in lit. B* 13 seruant *Kk* paenultimum *BD* penultimum *AK* peniultimum *L* ...ultimum(pen) *H* acutum *BADHKr* acutus *R* *Stat. Theb.* V 44 14 Nemea] *sic etiam* § 7 nemee *Stat. Cass.* Nemee *Stat. edd.* lates *Rr* 15 quoque *om. K* feminis *R* proferre *B* 16 stacius *A* *Stat. Theb.* VII 319 17 patris *K* eginan *GL* ab undis] habundis *DK* ab aruis *Stat. Cass.* 18 *inscr. om. AK* CASV *om. HGL* DECLINACIONIS SINGL. *H* 19 effere *Rr* profertur *K* 20 Graecu.(s) *K* a *spscr. r* servet] seruat *HGL* 21 nos] latinos *GL* aenea uigila *Hh* *Verg. Aen.* X 228 *sq.* in X *add. l* X] *gh* I *RBHGK* 22 uigelasne *G* genes *Rr* 23 uigela *Gg* uigilia *K*

e longam exit secundum Graecos vel communiter vel poetice, ut 'Achatē', 'Anchisē', 'Politē', 'Laertiadē'. Virgilius in I:

quis iam locus, inquit, Achatē?

idem in III:

Coniugio, Anchisē, Veneris dignate superbo.

idem in V:

tua clara, Politē,
Progenies.

Horatius in II sermonum:

O Laertiadē, quidquid dicam, aut erit aut non.

Virgilius in VIIII:

Sit satis, Aenidē, telis inpune Numanum
Oppetiisse tuis.

nec solum in his, quae sunt primae, sed etiam in illis, quae tertiae, id est in omnibus Graecis 'es' producta finitis, similiter invenis vocativum in e productam proferri, ut 'Chremē', 'Lachē', 'Achillē' - Terentius in Andria:

Immo ita volo itaque postulo ut fiat, Chremē.

idem in eadem:

o Chremē,
Pietatem gnati! nonne te miseret mei?

idem in hecyra:

A Myrrhina haec sunt mea uxore exorta omnia. -
Mutatio †est. - ea nos perturbat, Lachē.

1 e] ae *D* longam] *bd* logam *H* longum *BAD* exiit *K* poeticae *A* achate *B* 2 lertiade *RBHGL* *Verg. Aen.* I 459 III. *G* 3 inquid *Dd* Achate] *add. h om. H, ni margini ascripserat, qui nunc abscissus est* 4 *Verg. Aen.* III 475 5 Anchisae *Med. m. pr.* (*cf. Wagneri ann. crit. ad Aen.* VIIII 653) Anchise *Pal.* Anchisa *Med. ex corr., deficit Rom.* 6 *Verg. Aen.* V 564 *sq.* 7 Tu *L* cara *Pal.* polyte *R* polites *Med. m. pr. Pal. m. pr. Rom.* polite *Med. m. alt. Pal. m. alt.* 9 Oratius *BK* *Hor. serm.* II 5, 59 II sermonum] *a* II. carminum *RBADHK* carminum II *GL* 10 lertiade *HGLK* lertiade *B* quidquid] *R cum libris Hor., si Kirchneri silentio fides, omnibus* quicquid *rell.* dico *libri aliquot Hor.* 11 *Verg. Aen.* VIIII 653 *sq. cf. lib.* II § 36 VIIII] IX *Krehlius* VIII *libri* 12 impune *RALK* **manum (nu) *B* 13 oppetiisse] *r* oppetisse *R* opetiisse *Dd* ō petiisse *L* duis *Dd* tuis primā hanc tibi magnus appollo *L* 14 *is(h) *D* primae sunt *B* quae sunt tertiae *K* 15 in e productam uocatiuum *L* 16 proferre *RAGLK* ut *om. L* creme *D* lache chreme *L* lache creme *G* achile *GLK* *Ter. Andr.* III 3, 18 sin *Rr* 17 adria *G* 18 imo *K* postolo *L* faciat *Rr* chraeme *R* creme *D* 19 *Ter. Andr.* V 2, 27 *sq.* 20 chraeme *R* creme *D* 21 piaetatem *R* pietate *H* gnati *L* misseret *GK* 22 *Ter. hecyr.* IIII 4, 10 *sq.* ecyra *AK* echyra *RBH* echira *DGL* 23 mirrhina *A* myrrina *BHGLK cum Bas.* myrryhina *Rr* mea uxore *b* ***** *B* exorta] ex *Bemb.* 24 est] *eras. in H* fit *Terentius* lachae *RB* Laches *Bas.*

p. 730. 31 P. p. 293. 94 K.

Ovidius in XIII metamorpho||seon:

Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.

idem in XII: 7

Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille.

nec mirum, cum Graecorum || quoque poetae similiter inveniantur protulisse vocativos in supra dicta terminatione. *Ἀνακρέων·*

Ἦλιε καλλιλαμπέτη

posuit pro *καλλιλαμπέτα*, *Ἱππῶναξ·*

Εὔηθες κριτή

pro '*κριτά*', et Apollonius Argonauticorum in III:

Αἰήτη, κείνην μὲν ἄφαρ διέχευαν ἄελλαι

pro *Αἰήτα*, in eodem:

Αἰήτη, σχέω μοι τῷδε στόλῳ, οὔτι γὰρ αὔτως.

[in femininis etiam] Alcaeus *Νήρη* pro *Νήρης* posuit et Theopom-

1 *Ovid. metam.* XIII 130 *cf. lib.* VI § 92 XIIII. *K* 2 poteremur] *L Caroliruh. alt. m. pr. et sic, ni f., H et Krehlio teste Heidelb.* potiremur *RADGKbh Caroliruh. alt. m. alt.* poti••• *B* achille *B* achile *GLK* 3 *Ovid. metam.* XII 363 4 genetoris *R* achille *B* achilė *GLK* achilles *v. l. libror. Ovid.* 5 similiter — *αὔτως scriptura pr. m. passim servata in rasura l* inueniuntur *Kl* 6 uocatiuum *Kl* supradicte (a) *Rr* anacreon *H* ΑΝΑΡΕΟΝ *G* ΑΝΚΕѠΝ (Α) *L* *Anacr. fr.* 25 *ed. Bgk. fr.* 27 *poet. lyr. Gr. p.* 782 *ed. alt. Bgk.* 7 *ἦλιε*] *om. l* ΗΖ *G* ΝΝΕ *K* ΚΑΜΙΛΑΜΠΗΤΗ *R* ΚΑΛΛΗΛΑΜΠΕΤΗ *D* ΚΑΛΛΗΛΑΜpΗΤΗ *H* ΚΑΛΛΗΛΑΜΠΕΤΗ *l* ΚΑΜΑΑΜΠΕΤΕ *GK* 8 possuit *GK* ΠΡΟ *RDK* ΚΑΛΛΙΛΑΜΠΗΤΑΙΠΗΤΑ *R* ΚΑΛΗΛΑΜΠΕΤΑ (Α) *D* ΚΑΛΛΗΛΑΜpΗΤΑ *H* ΚΑΛΛΛΛΑΜΠΕΤΑ *l* ΚΑΜΛΑΜΠΕΤΑΙ. *G* ΚΑΝΥΛΛΛΑΜΠΕΤΑ *K* *Ἱππῶναξ*] ΙΠѠΝΑξ *R* ΙΠΠΟΝΑξ *AD* ΙΠΡΟΝΑξ *B* ΙΠΟΝΑξ *K* *Ἱππῶναξ· εὔηθες*] ΠΡξ ΕΗΝΕΤΕϹ *G* pro ΖΕΥΓΝΝΤΗϹ ΖΕΥΓΝΗΤΑ (iouis nata) *L* *Hippon. fr.* LXXXVI *p.* 100 *Welck. fr.* 118 *poet. lyr. Gr. ed. alt. p.* 612 *Bgk.* 9 *εὔηθες*] *Krehlius om. H* ΕΥΗΤΗϹ *R* ΕΥΝΤΕϹ *AD* ΕΥΓΕϹ *B* ΕΙΤΝΕΤΕϹ *K* '*fort. εὐγενὲς κλέπτη*' *Bergkius* ΚΑΡΙΤΗ *RBADHL* capite *GK* summa *spscr. l* 10 ΡΡΟ *RD* ΚΑΡΙΤΑ *RBADL* kapita *H* capita *GK* appollonius *AGL* .III. *ex* .IIII. *corr. B* *Apoll. Rhod. Argon.* III 320 in III. ΑΙΝΤΗ ΕΚΕΙΝΗ ΜΗΝ ΦΑϹΙ ΕΧΕΥ ΑΙΝΤΗ ΑΙΝΤΕ ΚΑΙΝΗ ˥ ΝΗΝ ΑΦΑ ΔΙΕ ΕΥΑΝΑΕ ΕΜΗ *Ll* 11 ΑΙΝΤΗ *RBAHL* ΑΝΤΕ *G* ΑΝΤΗ *K* ΚΕΙΝ.ΗΝ *A* ΚΕΝ *R* ΚΕΙΝΟΝ *H* ΚΑΙΝΗΝ *K* ΚΑΙΝΗΥΗΗ. ΗΑΦΑΡ ΔΙΕΧΕΥΑΗ ΕΛΛΗ *G* ΜΗΝ *R* *ἄφαρ — Αἰήτα*] ΑΦΑΡΑΙ pro ΑΙΝΤΑ *H* ΑΦΑ.‿.ΡΑΙΕΧΕΥΑΝ (Α) *Dd* ΑΙ.ΕΧΕΥΑΝ *R* ΗΛΛΑΙ *A* ΑΕΜΜΗ *K* 12 ΑΙΝΤΑ *RBAKl* ΑΙΝΤΑΙ *b* ainta *L* in eodem — *αὔτως om. H* *Apoll. Rhod. Argon.* III 386 13 ΑΙΝΤΗ *AK* ΑΙΗΤΕ *D* ainte (ΑΙΝΤΕ) *Rr* ΑΙΝΤΙ *B* ΑΙΗΤΕϹ.ΧΜΟΥ ΤΟΥΒΕϹΤΟΛΛΥ *G* xeo (ΧΕΟ) *Rr* ϹΧΕΟΥ *l* *χρέος Apoll. Guelferb.* ϹΧΕΟ ΝΟΥ ΤΟΥΔΕ ϹΤΟΛѠΙ *K* ΤѠΙΛΗ ϹΤѠΛΟΙ *R* ΤѠΛΟ *l* ϹΤΟΛѠΙ *D* ΟΥΤΕ *l* ΑΥΤΟϹ *R* ΑΙΤѠϹ *G* ΑΙΤΟϹ *B* 14 in femininis etiam *glossatori debetur, cui* ΝΗΡΗϹ *pro* ΝΗΡΗΙϹ *positum videbatur cf. Choerobosc. in Theodos. can. p.* 172, 28 *Gaisf.* alceus *LK* alcheus *R* alcheuus *B* *Alcaei fr.* CXX *p.* 68 *Matth. fr.* 145 *poet. lyr. Gr. ed. alt. p.* 733 *Bgk.* *Νήρη*] *scripsi* ΝΕΡΗ *B* ΝΕΡΕ *AD* ΝΕ͂ΡΕ *H* nepe *LK* nephe *Rr* nepe (*κηρη*) nõ *G* nepe pro nepes (*κηρης*) '*an excellent ms*' *l. a Kiddio in R. Porsoni tracts p.* 295 *sq. unde coni. νηρὴ* pro *νηρῆς* vel *νηρῆϛ* *Νήρης*] *scripsi* ΝΕΡΗϹ *B* ΝΕΡΕϹ *AD* ΝΕΡΕ͂Ϲ *H* nepes *GL* nephec (s) *Rr* nepet *K* possuit *GK* theompompus *L* *Theopomp. com. fab. inc. fr.* XXII *com. Gr. t.* II *p.* 821 *ed. mai. fr.* XXI *p.* 455 *ed. min. Meinek.*

pus *Χάρη* pro *Χάρης*. Latina vero proportio in a correptam vult vocativum primae declinationis, sicut supra dictum est, terminari etiam in Graecis. unde Horatius in II sermonum:

Ne quis humasse velit Aiacem, Atrida, vetas cur?

feminina quoque Graeca est quando apud poetas Graecum vocativum servant in a vel e productas desinentem secundum proprium nominativum, ut 'Taygetē', 'Nemeā'. Virgilius in VIIII:

Vos, o Calliopē, precor, adspirate canenti.

Statius 'Nemeā', ut ostendimus, a producta protulit more Graeco.

DE ABLATIVO CASV SINGVLARI PRIMAE DECLINATIONIS.

8 Ablativus huius declinationis in a productam desinit: 'ab hoc poetā', 'ab hac Musā', 'ab hoc' et 'ab hac advenā'. est autem quando hunc quoque poetae e producta terminant in Graecis nominibus, quae dativum Graecum in *η* finiunt. Virgilius in I:

uno graditur co|mitatus Achatē

[pro 'Achatei']. Ovidius in VIII metamorphoseon:

Cumque Pheretiadē et Hyanteo Iolao.

Iuvenalis in I:

Penelopē melius, levius torquetis Arachnē.

et hoc vel metaplasmus est dicendus, qui fit more poetico mutata a longa in e productam, vel potius dativus Graecus pro ablativo positus, qui quamvis apud Graecos i habeat post *η*, tamen apud Latinos secundum eorum

1 chare pro chares *RBDHGLK* uero *om. D* 2 praedictum *BAD* predictum *H* 3 . unde *om. D* oratius *HK* *Hor. serm.* II 3, 187, *ubi cf. Bentleius* 4 humanasse *A* uellit *G* Aiacem] *b* aiace *K* acie (ia) *G* aia••m *B* Atride *codd. aliquot Hor. dett.* uetos (a) *Rr* uetus *LK* 5 est] sunt *K* uocatiuum graecum *GL* 6 uel in e *AGLKr* productam *HK* 7 taigete *R* tagietae (y) *A* taigyte (i) *G* ta•gyte(y) *L* taugete *K* *Verg. Aen.* VIIII 525 VIIII] *B* VIII *b rell.* 8 Calliope] *sic etiam Pal. Rom. Fr.* caliope *HGLK Med.* praecor *BDH Med.* asspirate *R* asspirate *A* aspirate *GLK* 9 *Statius v.* § 5 *post* Graeco: nec facilis nemea *add. h* 10 DE ABLATIVO SINGVLARI *A* De ablatiuo casu prime declinationis *D* De ablatiuo casu primae declī *L* De ablā sing̃ primae dec̃ *G*; *ex HK hic et in sqq. inscr. non satis diligenter enotavi* 11 ut ab hoc poeta *R* 12 et a hac *L* et hac *G* 13 productam *Rr* 14 in I•• faciunt *A* *η*] ι *BHGL* •i(h) *D* ut *ante* Virgilius *add. BADHGLK* *Verg. Aen.* I 312 15 ipse uno *L* graditur *add. r* 16 Achatei] (*i.e.* ΑΧΑΤΗΙ) *K* achata (ei) *L* achate•(s) (uel i) *G* achati *R* achata *BAD* achat• uel achata *in litura h; v. l. videtur prodere gloss.* *Ovid. metam.* VIII 310 VII. *G* methamorphoseon *R* metamorphosaeon *D* 17 pheregiade *B* feretiade *K* pheritiade *L* feritiade *G* et *add. k* etyante o ioleo (h) *Rr* hyantaeo *D* phyante_o *K* hyanthe oio lao *B* ioloa *ni f. H* iolaω *h* 18 *Iuv. sat.* I 2, 56 *cf. lib.* VI § 63 19 Paenelope *RAH cum Pith.* penolope *L* levius torquetis] *l* leuius in I torquetis *GL* leuius .I. torquetis *K* arache *GL* 20 uel *om. B* mero (o e) *A* 22 *η*] α (ecta) • (uel h) *Rr* Η et a *G* Η. et. a. *Dd* a *A* ΗΤΑ (heta) *in lit. l* Η hetā *in lit. b*

consuetudinem scripturam servavit, apud quos i scribi post vocalem et non pronuntiari solet. hoc et ex aliis possumus conicere, quae quamvis Graece proferantur, scripturae tamen Latinae rationem servant, ut Virgilius in bucolico: ||

Orphi Calliopea, Lino formosus Apollo.

nam cum sit dativus Graecus pro ει diphthongo, i longam habuit more scripturae nostrae. illud miror, quod Iuvenalis 'Calpe' ablativum corripuit, cum sit simile hoc nomen 'Penelope', 'Arachne', 'Calliope', quorum ablativus numquam in e correptam terminat. Lucanus in I:

Tethys maioribus undis
Hesperiam Calpēn summumque inplevit Atlanta.

Iuvenalis in V:

nec Carpathium Gaetulaque tantum
Aequora transiliet, sed longe Calpě relicta
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.

DE NOMINATIVO PLVRALI ET VOCATIVO PRIMAE DECLINATIONIS.

Nominativus et vocativus pluralis primae declinationis similis est gene- III 9
tivo et dativo singulari. nam in | 'ae' diphthongum profertur, ut 'hi' et 'o poetae'; sed in his non potest divisio fieri, sicut in illis.

DE GENETIVO PLVRALI PRIMAE DECLINATIONIS.

Genetivus pluralis eiusdem declinationis fit addita ablativo singulari

1 scribi i *H* solet et non pronuntiari *in litura h* non pronuntiari non solet *AGLd* 2 pronuntiari] *r* pronunciari *RK* possimus (v) *Dd* posumus *GL* coniecire (i) *G* quamuisnis *R* graecae *RK* grecae *D* 3 *Verg. ecl.* 4, 57 *cf.* § 14 (*deficit Med.*) 4 bucolicho *Rr* bocolico *A* bocō *G* bucō *L* bco *K* 5 ut orphi *RADH* orphei *Pal.* calliophea *Rr* caliopea *LK* caleopea *G* caliope. *H* caliopea *Pal.* calliope a lino *B* lieno *Rom.* appollo *GLK* 6 sit *add. h* ει] ei *H* i] *r in ni f. R* 7 illud autem miror *H* calphe *B* corripit *K* 8 poenelope *R* paeneplope *A* paenelope *DH* penelopae *K* arache *G* arache *L* caliope *GLK* 9 ablatiuus in e nunquam in e *K* terminatur *AD* *Luc. Phars.* I 554 *sq.* 10 Tethys] *Ag* theth** *R* thetys *BD* tithys *K* tichis *G* tichys *L* thetis *r* thetis *Voss. A* thethis *Voss. B* 11 hisperiam *GL* hesperium *libri nonnulli Luc.* calpen *A* calpe*(n) *K* calpe *HGL* sum_numque (m) *Rr* impleuit *RADHLK* Atlanta] *g* adlanta *R* athlanta *BAGL* 12 *Iuv. sat.* V 14, 278 *sqq.* 13 carpatium *A* carphatium *B* charpathium *R* carrathium *DL* carathium *G* carpathum (f h i mare) *Hh* getulaque *RDGLK et sic Pith.* getula quae *B* 14 transsiliet *G* relicta*(s) *L* 15 erculio *GL* erchuleo *K* in herculeo *h* solemus *Gg* 16 DE PLVRALI NOMINATIVO ET VOCATIVO PRIMAE DECLINATIONIS. *B; de HK nil annot.* 17 pluralis *add. b* pluralis (e) *Rr* 18 ut (et) *Rr* in] *Kl et eras. in B om. RHGL* per *ADrh* ae] e *R* *ae(h) *D* profercetur *H* 19 o] ho *A* se (d) *Rr* diuisi (o) *Rr* 20 PLVRALI *om. R add. r* 21 eiusdem] *RK Heidelb.* eius *ADHG* primae *L*

'rum' syllaba, ut 'ab hoc poeta, horum poetarum'; 'ab hac Musa, harum Musarum': producitur enim a tam in ablativo singulari quam in genetivo plurali. et notandum, quod omnes casus tam singularis quam pluralis numeri pares habent numero syllabas in hac declinatione, excepto genetivo plurali; hic enim abundat una syllaba. est autem quando hunc quoque per concisionem proferunt, et maxime in compositis et patronymicis, ut 'Graiugenum' pro 'Graiugenarum' Virgilius in III:

Graiugenumque domos suspectaque linquimus arva.

in eodem:

Caprigenumque pecus nullo custode per herbam

pro 'caprigenarum'. idem in VIII:

Optume Graiugenum, cui me fortuna precari.

in eodem:

Omnigenumque deum monstra et latrator Anubis.

sic 'caelicolum' pro 'caelicola||rum' et 'trinundinum' pro 'trinundinarum' - Cicero pro Cornelio I: ex promulgatione trinundinum dies ad ferendum potestasque venisset -, 'amphorum' pro 'amphorarum'. 'Aeneadum' quoque pro 'Aeneadarum' Lucretius in primo versu:

Aeneadum genetrix, hominum divumque voluptas.

similiter 'Dardanidum' pro 'Dardanidarum' Virgilius in II:

O patria, o divum domus Ilium et inclyta bello
Moenia Dardanidum.

idem in XI:

variusque per ora cucurrit
Ausonidum turbata fremor.

1 hab *D* paeta *R* ho^ac^ musa *Rr* 4 nume^ro^ syllabas. In ^h^ac *Rr* 5 abundat(h) *A* habundat *RDHG* 6 in *ante* patronymicis *add.* *HGK* 7 *Verg. Aen.* III 550 8 domos *R Heidelb. cum Med. Pal.* (*deficit Rom.*) domus *ADHGLK cum nonnullis libris Verg. dett.* 9 *Verg. Aen.* III 221 *cf. lib.* VI § 3 10 nulo *Rr* 11 *Verg. Aen.* VIII 127 *cf. lib.* VI § 3 VIIII. *RBADH* 12 optime *RBADHLk* cui] cū *L* furtuna *GLK* praecari *R* 13 *Verg. Aen.* VIII 698 14 omnigenumque] *cf. Lachmanni ad Lucr.* V 440 *sqq. comm.* ^om^nigenumque *Med.* latratora nubes *GL* annbes *K* anobis *Med.* pro omnigenarum *post* Anubis *add.* *BADHGLK* 15 celiccolarum *Rr* trinundinum] *hl* trinum nundinum *DHGLK* trinundinarum] *hl* trinarum nundinarum *BADGLK* trirū nundinarum *H* *post* trinundinarum: Cicero — trinundinum *om.* *R* *add.* *r* 16 *Cic. pro Cornel. or.* I *fr.* 30: *t.* IIII 2 *p.* 451 *Or.* cornilio *GK* cornelio primo. Ex *B* cornelio proximo ex *H* promulgatio ñ *G* trinum nundinum *BADGLK* trinum nundinum (trinum nundinarum) *H* dies afferendum *B* 17 uenisset amphorum. Aeneadum *D* tamphorum *R* anphorum *GL* amphor^ra^um *Rr* anphorarum *GL* 18 pro enaeadarum *D* *Lucr.* I 1 19 genitrix *GL* gnenetrix *H* 20 *Verg. Aen.* II 241 *sq.* 21 inclita *BDGLK* incl^y^uta *Med.* incluta *Pal.* (*deficit Rom.*) 23 *Verg. Aen.* XI 296 *sq.* 24 hora *Rr* 25 fremor] *rl cum Med. Pal. Rom.* ^t^fremor *G* tremor *L* fremur *BD* murmur fremur *R* tremor *et* fremur *vv. ll. aliquot codd. Verg.*

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALI PRIMAE DECLINATIONIS.

Dativus et ablativus supra dictae declinationis mutat a extremam ablativi singularis in 'is' produ|ctam, ut 'a poeta, his' et 'ab his poetis' et 'Musa, his' et 'ab his Musis'. 10

Inveniuntur tamen quaedam pauca feminini generis, quae ex masculinis transfigurantur non habentibus neutra, quae et animalium sunt demonstrativa, naturaliter divisum genus habentia, quae differentiae causa ablativo singulari 'bus' assumentia faciunt dativum et ablativum pluralem, quod nulla alia habet declinatio in 'bus' terminans supra dictos casus, ut a longam in eis paenultimam habeat, ut 'his natābus', 'filiābus', 'deābus', 'equābus', 'mulābus', 'libertābus', 'asinābus'. M. Cato in originibus: dotes filiabus suis non dant. et 'filiis' tamen in eodem genere dictum est. Ennius in Andromeda:

filiis propter te obiecta sum innocens
Nerei

[id est Nereidibus]. Plautus in Sticho:

ego ibo intro et gratulabor vestrum adventum
filiis,

pro 'filiabus'. idem: 11

qui talis est de gnatabus suis.

Ovidius posuit in XIII metamorphoseon:

1 PLVRALI] *om. D* CASV PLVRALI *B* 2 supradictae primae *G* mutant *B* 3 is] *r* his *RG* ab (hoc) poeta *Kk* 5 feminini *add. d* 6 habentibus neutra] *l* habentibus autem neutra *GLK* *post* habentibus nen *unum folium deficit in H usque ad* Tydei. cuius § 13 7 diferentiae *L* deferentiae *G* ablatino casu singulari *B* 10 habeat] hebeat *D* deabus filiabus *GL* aequabus *RK* 11 mulabus] *r* nullabus *R* *M. Caton. origg. lib. inc. fr. p.* 124 *Kr. fr.* CXVI *p.* 68 *Wr.; inter libri* VII *fragmenta l. Strab. geogr.* III 4, 18 *p.* 165 *Cas. posuit Rothius fr.* 122 *p.* 287 originalibus *K* 13 *Enn. Andromed. fr.* 5 *p.* 38 *Both. fr.* III *p.* 23 *Ribb. fr.* VII *p.* 106 *Vahl.* andromeada *Rr* andromedia *GK* 14 obiectu *in* abiecta *mut. B* 16 id est Nereidibus] id est nereidibus *Dd* id est natis (na-itabus) tamen pro natabus. id est (st) nereidibus *A* idem natis tamen pro natabus. idem (st) nerei (is) natabus. *Rr* id est (em) (id *L*) natis pro natabus id est (id ** *L* idem tamen *ad mg. l*) nerei filiabus *GLK* natis pro natabus id est *postea del. G* id est natis tamen pro natabus id est Nerei natabus *teste Lindemanno Heidelb.* Id est nereidibus. Idemque talis est gnatis tamen pro gnatabus. Id est nerei natabus. *B* Id est filiabus. natis tamen pro natabus *edd. usque ad Krehlium* id est filiabus. Idem: Nerei natis pro natabus *Krehlius, unde* Nerei natis *inter Enn. trag. inc. nom. rell. fr.* XIV *p.* 54 *recepit Ribbeckius eoque* (*p.* 261) *suasore Enn. Andromedae fragmentis inseruit Vahlenius* (*Andr. fr.* III *p.* 106). *at videntur varia glossemata ad h. l. pertinentia in aliis codd. alio modo confusa et conflata esse* Planstus *Dd* stico (h) *R* stico *D* *Plaut. Stich.* IIII 1, 61 (*v.* 567) 19 *Plaut. fr. com. inc.* 58 *p.* 417 *Both.* 20 qui] quin *GL* Quintalis *K* 21 *Ovid. metam.* XIII 660 *sq.* possnit *G* XII *D* methamorphoseon *Rr*

Euboea duabus
Et totidem natis Andros fraterna petita est.

Cicero pro Cornelio I: ut ab Iove optumo maximo ceterisque diis deabusque omnibus opem et auxilium petam. 'eabus' etiam pro 'eis' differentiae causa in feminino Emina protulit in IIII annalium: scriba pontificius, qui cum eabus stuprum fecerat; dicit enim de Vestalibus.

Multa || tamen alia quoque contra regulam vitiose et in his et in aliis casibus vetustissimi protulisse inveniuntur, in quibus non sunt imitandi. 'ambae' etiam et 'duae', quamvis nulla simili differentiae causa cogente, similem habent dativum 'ambabus', 'duabus', quamquam genetivum 'ambarum' et 'duarum' faciunt.

DE ACCVSATIVO PLVRALI PRIMAE DECLINATIONIS.

Accusativus quoque plu|ralis fit addita s ablativo singulari. producitur enim, ut 'hos poetās', 'has Musās'.

DE OBLIQVIS CASIBVS SECVNDAE DECLINATIONIS.

IIII 12 Secunda declinatio terminationes habet nominativi sex: in 'er', in 'ir', in 'ur', in 'us', in 'eus', in 'um'.

In 'er' masculinorum tam Latinorum quam Graecorum, ut 'caper capri', 'Alexander Alexandri'. 'Hiber' etiam 'Hiberi', quod per apocopam extremae syllabae prolatum solum in hac declinatione producit 'er', et ab eo compositum 'Celtibēr Celtiberi'. dicitur tamen et 'Hiber Hiberi' pro 'His-

1 •boea *R* Eboea uel oboea *r* Ebea *GL* Eboea *g* oboea *K* Euboea duabus] deac duabus *A* De aedebus *D* duabus] *B Darmstad.* ᶜ, *Ovidius* diabus *G* deabus *RL* duobus *codd. aliquot Ovid.* 2 natis *Ovidius* latis *libri Prisc.* petita *K Ovidius* potita *libri Prisc. rell.* 3 *Cic. pro Corn. or.* 1 *fr.* 28: *opp.* IIII 2 *p.* 451 *Or.* cornilio *GK* I *om. GLK* optiimo *K* optimo *RA* obtimo *D* 4 deabusque *ex* diabusque *corr. L* deabusque *Gg* deabusquae *Rr* poetam *Rr* peteam *D* petamus *K* deabus *G* •eabus (d) *L* 5 •eis (d) *L* deis *G* diferentiae *L* deferentiae *G* in *om. L* Emina] *sic hanc vocem a Prisciano scriptam fuisse praeter locos fere omnes, ubi Cassius laudatur (cf. ind.) testatur etiam cod. Bob. in carm. de pond. et mens. v.* 68. *eandem formam Persio in sat.* 1, 130 *ex optimis membranis restituit O. Iahnius* hemina *B et sic Paulus Festi* p. 100, 9 *Cass. Hemin. ann. lib.* IIII *p.* 163 *Kr. fr.* 32 *p.* 293 *Rth.* III *K* 6 pontifitius *D* pontificibus *K* •eabus (d) *L* deabus *G* strupum *B* 7 de *add. b* 8 quoque] q̄ *L* 9 uetustissime *Rr* imitandi *ex* emitandi *corr. K* 10 diferentiae *L* deferentiae *G* casa *B* cogentes *Rr* 11 datiuum et ablatiuum *d* 12 et *om GL* 13 accussatiuo *L* 14 pluralis prime declinationis fit *R* 15 petas *Rr* 16 De obliquis casibus secunde decliñ de t̄minib̄ *D* 17 Secunde *Rr* 18 um] *r. m. R* 20 alenxauder *B* alaxander alaxandri *G* alaxander. ri *K* extraemae D 21 producta *K* er] r *R* 22 Celtiber *om. R* ut celtiber *Br* ispanus *G*

panus' et 'Hiber Hiberis', quando de illa gente loquimur, quae est iuxta Armenios, et 'Hiberus Hiberi' fluvius. unde Lucanus in IIII:

Qui praestat terris, aufert tibi nomen Hiberus.

In 'ir' et 'ur' Latinorum tantum masculinorum, ut 'vir viri', 'satur saturi'.

In 'us' et Latinorum et Graecorum masculinorum et femininorum neutrorumque, ut 'hic clarus huius clari', 'hic Homerus huius Homeri', 'haec cupressus huius cupressi', 'haec platanus huius platani', 'hoc vulgus huius vulgi' (dicitur tamen et 'hic vulgus'), 'hoc pelagus huius pelagi'.

In 'eus' Graecorum tantum masculinorum: 'hic Tydeus huius Tydei', 'hic Orpheus huius Orphei'.

In 'um' neutrorum tam Latinorum quam Graecorum et figurate femininorum apud comicos, ut 'hoc regnum huius regni', 'hoc Pelium huius Pelii', 'haec Glycerium || huius Glycerii', 'haec Sophronium huius Sophronii'. ('Panthus' per synaeresin pro 'Panthous', quomodo 'Alcinus' pro 'Alcinous' prolatum est. unde Horatius in I epistularum:

Nos numerus sumus et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopae, nebulones Alcinoique.

Virgilius in georgicon II:

Pomaque et Alcinoi silvae.)

DE GENETIVO SINGVLARI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Genetivus secundae declinationis in omni nomine i | longa terminatur, 13
sed in quibusdam pares habet syllabas nominativo, ut 'niger nigri', 'magnus magni', 'templum templi'; in quibusdam una syllaba abundat: 'tener

1 loquitur *LK* 2 Armenios] *r* armoenios *RG* fluius *G* *Lucani Pharsal.* IIII 23 *cf. lib.* VI § 44 4 masculinorum tam (uel tantum) *K* 6 us et] *b* us *BGLK* feminorum (ni) *Bb* 7 clarus (hic) *Rr* clarus.ri hic homerus homeri *L* 8 cypressus huius cypressi *B* cyp̄ssus (op) huius cyp̄ssi *K* cup̄sus hs̄.si *G* cup̄sus (huius). si *L* 9 hic uulgus ** hoc *B* pylagus huius.gi *K* 10 ut hic *B* tytheus *K* titheus *GL* tythei *K* tithei *GL* 11 hio (c) *A* horpheus *D* 12 um] *r* m.*R* figuratę *B* 14 clycerium *A* gligerium *GK* gliggerium *L* Glycerii] *r* clycerii *RA* gliggerii *L* .rii *K* 15 Panthus] *b* pantus *BD* panthoys *K* panthoys *b* panthuos *B* Alcinus *add. r* Alcinus pro *add. d* alcinus *D* alcinoys *K* 16 oratius *D et, in mg. add., K* *Hor. epp.* I 2, 27 *sq.* 17 numeros *Bd* 18 penelope *RADGLK* nebolones *G* alchinoique *Rr* alcionique *D* alcinoyque *K* alcinoique plure *G* 19 *Verg. georg.* II 87 II georgicon *Br* georgicon V *RD* 20 romaque (p) *Rr* alcini (o) *Dd* alcinoy *K* *post* siluae: idem (id est *r*) horatius (horationus *A*) alcinoique (*r* alchinoique *R* alginoique *Dd* alcinoyque *K*) plures (plure *GLK* plurae *Rr*) *add. libri, quod ortum est ex gloss. ad* Alcinoique *voc. in versu Hor. cummaxime laudato pertinente* 21 SINGVLARI] CASV *B* 22 Genetivus] Genitiuus singularis *GLK* 23 pares] duas *R* duas pares *DGL* nominativo] *rl* nominatiuus *RG et ni f. L* nominatiuus et genitiuus *D* 24 *abundat (h) *A* habundat *RD*

teneri', 'vir viri', 'satur saturi', 'Tydeus Tydei'. cuius rationem quamvis in libro, quem de nominativo exposuimus et genetivo, latius tractavimus, nunc quoque quantum possumus breviter percurramus.

In 'ir' et 'ur' et 'eus' desinentia semper una syllaba vincunt in genetivo, quae paenultimam brevem habent, ut 'Trevir Trevĭri', 'satur satŭri', 'Oileus Oilĕi', nisi si poetica productio fiat in Graecis, ut 'Tydei'; in 'us' vero et in 'um' desinentia pares habent, ut 'primus primi', 'Virgilius Virgilii', 'templum templi', 'Taurominium Taurominii'. frequenter tamen invenimus veteres in huiuscemodi genetivis, id est geminantibus i, subtrahere alteram ex eis. Virgilius in I:

> Hic tamen ille urbem Patavi sedesque locavit,

pro 'Patavii'. idem in bucolico:

> Nec spes libertatis erat nec cura peculi,

pro 'peculii'. in eodem:

> Pauperis et tuguri congestum cespite culmen,

pro 'tugurii'. idem in IIII georgicon:

> florentem studiis ignobilis oti,

pro 'otii' et Iuvenalis in IIII:

> Antoni gladios potuit contemnere, si sic,

pro 'Antonii'. hoc autem faciunt metri causa, numquam enim minores vult habere syllabas genetivus nominativo.

In 'er' igitur tantum desinentia ancipitem habent regulam ge||netivi; in aliis enim abundat, in aliis non abundat. abundat quidem in huiusce-

1 uir *add. r* *inde a* rationem quamuis *iterum inc. H cf.* § 10 4 et in ur *GLK* et in eus *GK* eus] eī (*i. e.* eius) *D* genitiuo (in *superscr.*) *Bb* 5 quae] qui *AD* habet *D* 6 oleus olei (i *superscr.*) *K* si *om. BHK* productio poetica *B* 7 um] r m. *R* habe*t (n) *B* primus.mi (a *superscr.*) *K* priamus priami *L* Vergilius Vergilii *D* Vergelius (i *superscr.*) Vergilii *H* 8 Taurominium] *Kr v. lib.* II § 59 tauromoenium *A* tauromenium *rell.* Taurominii] *r* tauromenii (o *superscr.*) *Aa* .nii *K* tauromenii *rell.* 10 *Verg. Aen.* I 247 11 ·/· urbem ·/· ille *H* petaui *G* paetaui *K* sedemque *G cum exc. Burm. Verg.* loquauit (e *superscr.*) *G* 12 petauii *G* paetauii *K* *Verg. ecl.* 1, 33 14 *Verg. ecl.* 1, 69 (*deficit Med.*) 15 tugori *GK* tugurii *Rom.* conge*tum (s *superscr.*) *D* cispite (e *superscr.*) *G* cispite *K* caespite *Pal. Rom.* 16 tugorii *GK* *Verg. georg.* IIII 564

17 illo uirgilium me tempore dulcis alebat | Parthenope (parthinope *G*) studiis florentem ignobilis oti, *addito v.* 563. *GL* studiis florentem *Vergilius* ignobilis *ex* ignobiles *corr. Med.* 18 otii] *rb* ocii *Rr* **ii *B* *Iuv. sat.* IIII 10, 123

19 gladius *RGLK* gla*dius (g) *A cf. lib.* XII § 22 potui (t *superscr.*) *Hh* "contempnere si sic "potuit *K* contempnere *BDG et* p *eraso A* 21 nomatiuo *H* 22 disinentia tantum *GL* dissinentia tantum *K* 23 *abundat (h) *AD* habundat *B* habundat *RH* aliis enim non *H* abundat] *in mg. add. K* *abundat (h) *AD* habundat *RH* Ab*undat (h) *L* Habundat *R* quidem *om. GLK* huiuscemodi nominibus *L*

modi: 'lucifer luciferi', 'armiger armigeri', 'tener teneri', 'miser miseri', 'prosper prosperi'; pares autem habet in huiuscemodi: 'Menander Menandri', 'sacer sacri', 'ater atri', de quibus [supra dictum est], cum de nominativo et genetivo tractabatur, sufficienter exposuimus.

('Androgeo' | Virgilius in VI genetivum posuit Atticum:

In foribus letum Androgeo; tum pendere poenas.)

DE DATIVO ET ABLATIVO SINGVLARI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Dativus et ablativus singularis huius declinationis fit a genetivo mutatione extremae i in o productam, ut 'huius luciferi huic' et 'ab hoc lucifero', 'huius sacri huic' et 'ab hoc sacro', 'huius viri huic' et 'ab hoc viro', 'huius saturi huic' et 'ab hoc saturo', 'huius Priami huic' et 'ab hoc Priamo', 'huius Taurominii huic' et 'ab hoc Taurominio', 'huius Typhoei huic' et 'ab hoc Typhoeo'. Virgilius in VIIII: 14

Inarime Iovis imperiis inposta Typhoeo.

idem in eodem:

Nec Clytio genitore minor nec fratre Mnestheo.

est tamen quando etiam Graeco dativo in huiuscemodi nominibus, id est 'eus' finientibus nominativum, uti solent antiqui. idem poeta in bucolico:

Orphi Calliopea, Lino formosus Apollo.

Et oportet scire in hac declinatione, quod omnes obliqui casus tam singulares quam plurales eundem numerum syllabarum servant, quem ge-

1 licifer (v *suprascr.*) *Rr* 2 habent *L* 3 alter *H* supra] ut supra *Ar* sicut iam supra *BD* est et cum *G* 5 Androgeo pro androgei *h* in *om. GL* VI *spscr. in L* aticum (t *suprascr.*) *G* aticum *K* *Verg. Aen.* VI 20 6 laetum *RB* laetum (o *suprascr.*) *Aa* loetum *GK* Androgei *Med. Pal. Rom. cf. Wagneri not. crit. ad Aen.* II 371 androgeot' pendere *D* tum] *H et plerique codd. Krehliani, ut videtur, cum libris Vergilianis* tunc *RBAGLK Zwicc. 1 Krehlii et Lindemanno teste Heidelb.* paenas *H* 7 SINGVLARI *om. G* 9 extreme *Hr* extrema *RB* i extreme *K* 10 *inde ab* huius sacri *et* huius *et* huic *et* ab hoc *per sqq. exempla usque ad* Priamo *om. L add. l, inde ab* huius uiri *eadem om. G* huius uiri *eras. in B* 12 Taurominii *cf. lib.* II § 59 et ab hoc *add. l* a *B* huius *add. l* Typhoei] *a* typhei *A* tiphoei *GL* typheei *b* 13 huic et ab hoc *add. l* Typhoeo] *a* typheo *AD* (tipho *suprascr.*) eo *Gg* tiphoeo *in lit. l* *post* Typhoeo: Virgilius — Typhoeo *om. GLK add. glk* *Verg. Aen.* VIIII 716 14 in arrime *Dd* inarimae *Rom.* in, arim*c, i_ouis (a) *Rr* imposta *HKg* impos*ta (i) *R* inposita *A* inpostaque *Rom.* tipheo *g* tiphoeo *L* typhaeo *Med.* 15 idem in eodem] *immo* X 129 eadem (o *suprascr.*) *Dd* 16 clitio *GL* Mnestheo] *sic Med. Pal. Rom.* menestheo *RD* menesteo *L* minestheo *K* 17 graeco etiam *GL* in *om. BHLK spscr. hk* 18 e.us (in *suprascr.*) *Hh* ut*i (h?) *D* *Verg. ecl.* 4, 56 *cf.* § 8 20 orphy *A* orphi (e *suprascr.*) *L* caliopea *HK* caliopea *L* caleopea *Gg* caliope_a,lino phormosis (f, v *suprascr.*) *Rr* phormosus *H* a*pollo (p) *G* appollo *LK* 21 scire *infra lin. add. K* 22 *post* plurales: nec non etiam nominatiuus uel uocatiuus pluralis *R del. r* eundum *A*

netivus singularis, absque genetivo plurali, qui una syllaba vult superare, nisi per concisionem proferatur. unde 'dii' et 'diis', cum pro monosyllabis ponuntur, per synizesin sunt accipienda sive magis per synaeresin e et i in unam syllabam. veteres enim i finalem, quae est longa, per 'ei' diphthongum scribebant, longas autem vocales vetustissimi etiam geminare solebant. quae vero secundum analogiam proferuntur, id est 'dei' et 'deis', disyllaba sunt. **Lucanus** in || II:

O utinam caelique deis Erebique liceret.

idem accidit etiam in pronomine 'ei' et 'ii', 'eis' et 'iis'. e quibus | illud apparet, quod vetustissimi, ut supra diximus, pro una longa vocali solebant duas scribere. ecce enim vestigium antiquitatis in his adhuc servatur, cum duae i pro una longa ponantur tam in supra dicti nominis quam pronominis ternis casibus: 'hi dii his diis ab his diis', 'ii iis ab iis'. nam si dicas 'dei deis a deis', 'ei eis ab eis', disyllaba sunt, sicut ostendimus. **Iuvenalis** in V:

Implet et ad moechos dat eisdem ferre cinaedis.

puto autem, quod in his quoque differentiae causa servata est geminatio i, ne, si 'di' et 'dis' et 'i' et 'is' dicamus, dubitatio fiat significationis; nam 'di' etiam praepositio est et 'dis' et praepositio est et 'i' et 'is' verba. in pluribus autem invenis, differentiae causa huiuscemodi quasdam fieri syllabarum vel literarum additiones vel ademptiones vel accentuum mutationes; itaque in compositione 'idem' et 'isdem' per unam i scripsisse, quia nulla confusio fit significationis, inveniuntur pro 'eidem' et 'eisdem'. et quia diximus, omnes obliquos casus genetivum sequi, sciendum, quod vo-

1 nul [t] *B* 2 Vnde et dii *L* 3 synizesin] *B* sineresin [uel sinizesin] *D* sineresin *R* sinheresin *H* sincresin *A* sincrisin *GK* sincrysin *L* syncrisin *l* sinaeresin *A* sineresin *RD* sinerisin *GLK* sinheresii *H* e et in i in *K* 4 fina•lem (n) *L* 6 [di] syllaba *D* 7 *Luc. Phars.* II 306 8 [o] utinam *Rr* coelique *K* eribique *GL* herebique *D* liceret *cf. lib.* XV § 2 luceret *G* liqueret *L* 9 ei et ii [et eis] eis ••••• (et iis *in litura h*) *H* "eis et "iis *R* ei et iis *B* 11 dua[s]scribere *K* 12 duo i *H* ii *B* 13 .Vt hi *A* et his *B* ab his diis] *om. R* et ab his diis *B, add. r* ii [i] is *Aa* 14 dicamus *B* a deis *add. r* eis *add. b* 15 *Iuv. sat.* V 14, 30 16 et admethos *H* moechos] *libri Iuv. praeter Pith. et Prisc. h. lib.* § 21 *lib.* XIII § 15 XVIII § 288 medios *G* (*L?*) moechas *A* mechos *K et in litura l* moechum *Pith.* cinedis *RBHL cum Iuv. Pith.* cynedis *D* 17 in [h] is *Dd* deferentiae *G* diferentiae *L* seruata [est] *Rr* geminatio i] *b* gemi•••• *B* 18 i] id est *RDLK* et i *om. R* dicam *B* signifitationis *A* 19 et *ante* dis *om. BHK* et *post* dis *om. BAHGL* est et i] *r* est et dues i *RBADGL* (*H?*) est et diuis.i. *K* est et nom i *in lit. h* et is] autem et is *L* 20 plur••ibus (al) *R* pluralibus *BD* deferentiae *G* diferentiae *L* literarum uel sillabarum *G* litterarum et syllabarum *L* 21 uel ademptiones uel accentuum mutationes *add. a* ademtiones [p] *Gg* ademtiones *K* accentum [u] *K* accentum *D* 22 in commutatione [positione] *Rr* 23 confussio *L* pro eid eidem *H* pro eidem et eisdem] *d* pro idem *D* 24 casus obliquos *GL* sciendum est *G*

cativus nominativum suum sequitur, de quo mox docebimus: sed prius de accusativo tractemus.

DE ACCVSATIVO SINGVLARI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Accusativus quoque a genetivo fit mutatione i in 'um', ut 'huius Priami V 16
hunc Priamum', 'luciferi luciferum', 'Tydei Tydeum'. in huiuscemodi tamen nominibus, id est in 'eus' desinentibus, Graeco magis accusativo utuntur auctores. Virgilius in I:

Ilionea petit dextra laevaque Serestum.

idem:

et amicum Crethea Musis,
Crethea Musarum comitem.

Statius in | I:

nec non et viribus infra
Tydea fert animus.

invenitur tamen in usu etiam in 'um' accusativus huiuscemodi nominum. Cicero de natura deorum III: Theseum, Hippolytum. Livius in XL ab urbe condita: odio, cui Perseus || indulgeret. in eodem: Perseo sese adiungunt. in eodem: totus in Perseum versus. in eodem: ad Perseum misit. in eodem: transgressus Perseum filium. in eodem: Perseum Amphipolim mittit. idem in XXXVIIII: Areus et Alcibiades. in eodem: quod Areum et

1 suum nominatiuum *GL* docebimus] *r et in lit. h* doceamus *RBD* (*H*?) dicemus *GLK* sed] si *GLr* 3 SECVNDE DECLINATIONI *D* 4 i in um mutatione (motatione *G*) *GL* um] um *m. Rr* huius *spscr. L* 5 tithei titheum *GL* 6 e*us(i) *R* 7 *Verg. Aen.* I 611 in I *spscr. in L* 8 ilioneae *D* ilionaea *d* leuaque *libri* Serestum] Sergestum, Segestum, Serestrum *vv. ll. librorum Verg.* 9 *Verg. Aen.* VIIII 774 *sq.* 10 Cretea *B Med.* chrethea *GK* chretea *L* Crethea Musis *om. A* 11 Cretea *B Med.* chrethea *GLK* 12 *Statius Theb.* I 415 *sq.* 13 nec] sed *Statius* 14 tithea *GL* feret *A* fertur *GLK* 15 ussu *G* um] *r m. R* 16 Cycero *D* *Cic. de nat. deor.* III 31, 76, *ubi tamen* Theseus Hippolytum perdidit (Theseus *ibid. etiam* 18, 45) deorum *add. l* ui *K* teseum *GL* hippolitum *B* hyppolitum *A* hipolitum *GLK* ypolitum *in litura h* lenius *GLK* *Liv. ab u. c.* XL 5, 5 17 in] *r om. RADGLK* odio in Romanos cui *Livius* perseus (seus *ex* sius *corr.*) *L* *Liv.* XL 5, 5 18 Perseo sese] *d* Perseum ad sese *AD* se *libri Liviani* adiungit *G* adiunguit *L* *Liv.* XL 5, 9 *post* in eodem: totus — misit. in eodem *om. R* tutus *K* Perseum] *sic Liv. Lov.* 3 Persea *rell. libri Liviani* 19 *Liv.* XL 56, 11: misit ad Perseum ad *spscr. in L* ad Perseum] *a* ad persea *BADHr* missit *G* in eodem: transgressus Perseum filium] *haec vocc. spectare videntur ad Liv.* XL 22, 12 *sq.*: in Maedicam regressus....Perseum filium cum modica manu circummisit In eodem transgressus Perseum filium *post* Amphipolim mittit *ponit H* transgresus *GK* *Liv.* XL 24, 3... Demetrium mittit,... Perseum Amphipolim 20 Perseum amphipolim mittit *Rr* Perseum misit. amphipolim mittit. *H* Perseum misit amphipolim *B* anphipolim *DK* amphipholim *G* mitit *G* *Liv.* XXXVIIII 35, 7: Areus etiam et Alcibiades in *om. GK* 21 XXXVIII *libri* aureus *B* areum et alcibiadē *Da* calcibiades *GLK* *Liv.* XXXVIIII 36, 2: quod Areum et Alcibiadem. *ibid.* § 12 quod cum alii laudent, reprehendere ne Lacedaemonii quidem possint *cf. Dukerum ad* § 2 aureum *B*

p. 738 P. p. 302 K.

Alcibiaden ne Lacedaemonii possint reprehendere. Statius Thebaidos II:

> Pentheumque trahens nondum te Phaedimus aequo,
> Bacche, genus.

Plautus in vidularia:

> Eiusdem Bacchae fecerunt nostram navem Pentheum.

DE VOCATIVO SINGVLARI SECVNDAE DECLINATIONIS.

17 Vocativus huius declinationis, quando in r vel in m finitur nominativus, similis est ei, ut 'hic lucifer o lucifer', 'hic sacer o sacer', 'hic vir o vir', 'hic satur o satur', 'hoc templum o templum', 'haec Glycerium o Glycerium'. Virgilius cum paulo ante 'Thymber' nominativum protulit, mox vocativum 'Thymbre' posuit in X:

> Daucia, Laride Thymberque simillima proles,

et:

> Nam tibi, Thymbre, caput Euandrius abstulit ensis.

sed non est vocativus a nominativo in 'er' desinente, sed in 'us' accipiendus: 'hic Thymbrus o Thymbre'; solent enim poetae huiuscemodi saepe nomina tam in 'er' quam in 'us' proferre: 'Teucer' et 'Teucrus', 'Euander' et 'Euandrus'. in X:

> Pallas, Euander, in ipsis
> Omnia sunt oculis.

in VIII:

> Tum rex Euandrus Romanae conditor arcis.

1 alcibiadem *AH* calcibiadem *GLK* nec *D* lacedemonii *RADHGL* lacidimonii *K* posuit *GL* *Stat. Theb.* II 575 *sq.* 3 tephedimus *H* thephedini *D* thephaedimus *A* thebae dūs *GL* tebae dūs *K* phedimus *RB* aeque *A* 4 bache *BGK et superscr. in L* 5 Platus *K* *Plaut. vidul. fr.* 7 *p.* 442 *Both.* 6 bacche *AD* bache *BHGLK* n$\overset{o}{a}$stram *Kk* penteum *K* 7 SECVNDE *BD* SAECVNDE *R* 8 *r *H* *m *H* finitur] disinit *GL* 9 hic uir o uir hic sacer o sacer *GL* 10 clycerium *R* gligerium *GK* gliggerium *L* 11 Glycerium] *rd* clycerium *RD* gligerium *GK* gliggerium *L* paulo *spscr. K* anthe *D* thyber *R* tẏber *r* timber *GLK similia extant in codd. Verg.* 12 thybre *R* tymbre *Br* timbre *GLK* *Verg. Aen.* X 391 13 dacia *K* lacride *H* larida *L* lar$\overset{d}{**}$e *Aa* tymberque *RBAK* timberque *GL* 14 et *om. GLK* *Verg. Aen.* X 394 15 tymbre *RB* timbre *GLK* capud *D* abstulis (i superscr.) enses *Med.* ensus *Dd* 16 hic uocatiuus (est superscr.) *RADGLK* 17 tymbrus *DKr* timbrus *GL* tymbre *r* timbre *GLK* ɔɔ donatum *in mg. l v. Donat. art. gr.* III 1. 2, *qui barbarismum fieri ait* 'per transmutationem literae, sicut Euandre pro Euander' solent enim poetae] *R Zwicc.* 1 *Krehlii* solet enim poeta *rell.* sepae *D* 18 et *om. GLK* $\overset{t}{c}$eucrus *Rr* teuchrus *D* 19 et *om. DGLK* Virḡi in ·X· *B* uir̄ in X *G* *Verg. Aen.* X 515 *sq.* 20 et euander *B* 22 *Verg. Aen.* VIII 313 VIIII *ADH* IX *L* nono *K* 23 Tunc *BH* Euander *Pal.* artis (c superscr.) *Rr*

sed de his latius de nomina|tivo tractantes disseruimus. notandum tamen, quod **Plautus** a 'puer' nominativo vocativum 'puere' dixit in **mercatore**:

> **egomet me, moror. tu, puere, abi hinc intro ocius.**

idem in **Curculione**:

> **Cedo, puere, sinum. - Quid facturus? - Iam scies,**

quod quibusdam a nominativo 'puerus' rectius esse videtur.

Si vero in 'eus' desinat nominativus, magis Graecum servamus vocativum. **Horatius in I epistularum**:

> **Pentheu**
> **Rector Thebarum.**

Statius in VIII Thebaidos:

> **vade, o primis puer inclyte bellis**
> **Arcas, et Argolicae Capaneu iam maxime turmae.**

Probo tamen et quibusdam aliis artium scriptoribus et 'o Penthee' et 'o 18
Tydee' et 'Ilio||nee' posse dici secundum Latinam analogiam placet, quod in usu non inveni.

In 'us' vero terminantia, si sint propria, i ante 'us' habentia, abiecta 'us' faciunt vocativum, ut 'hic Virgilius o Virgili', 'hic Sallustius o Sallusti', 'hic Pompeius o Pompei'. haec tamen eadem etiam in e proferebant antiquissimi, 'o Virgilie', 'Mercurie' dicentes. **Livius Andronicus in Odissia**:

> **Neque tamen te oblitus sum, Laertie noster.**

1 dise^{s}rnimus *K* desernimus *GL* 2 nominatino puer *L* *Plaut. merc.* V 2, 89 (*v.* 930) 3 egomet me moror] *Bothius* egomet memor *libri* ego me moror *libri Plautini* puer *Plaut. Vet.* abi *B* abii huic *K* intro *spscr. r* otius *DGLK* 4 *Plaut. Curc.* I 1, 75 (*v.* 75) gurgulione *L* 5 caedo *GLK* quod *GLK* facturus es *AD* facturu's *Fleckeisenus* 6 re^{t}ccius *Rr* 7 in ^{e}us *Rr* 8 oratius *K* *Hor. epp.* I 16, 73 *sq.* ^{o}I epistolarum *r* sermonum ^{o}I. *R* sermonum I. *ADK* I. sermonum *BGL* I. semo^{n}num *H* 9 pethen *Rr* penthen*(s) *H* *Stat. Theb.* VIII 744 *sq.* 12 vade, o primis] Vade inclita optimus *H* Vade o primus *b* inclyte] b *nclyte *B* inclite *AGLK* 13 artas *Rr* archas *BDH* capaneu *ex* capanau *corr. L* capeneu *B* maximae *R* 14 Probo] *iuniori in artis minoris* § 43 *ed. Maii auct. class.* V 218 *sq.*, § 354 *sq. ed. Vindob. anal. gramm. p.* 303 quibus *A* scriptoribus artium *L* Penthee] *ra* penthe *RBA* penthe^{e}u *Hh* panthe *K* 15 Tydee] *ra* tyde *RBAK* tide^{e} *Hh* tydiee *L* tithee *G* et o *Ka* Ilionee] *ah* i^{i}lione *R* ilione *BAHK* i^{i}lione^{e} *r* ylio^{o}nee *D* ilinee *L* 17 terminantia] desinentia *G* dissinentia *L* si^{nt}n *Rr* 18 guocatiuum *K* hic *om. H spscr. L* uirgilius o uergili *D* uirgili* *H* gili — salusti *in lit. angustiore b* Sallustius o Sallusti] *r* salustius o salusti *R rell.* 19 h*ic *B* eandem *A* etiam eandem *K* 20 uergiliae *Rr* uergilie *H* Mercurie] *rd* mercuriae *RD* leuius *GLK* 21 odisia *GL* odysia *g* *Livii Andron. Odisseae lib.* I *cf. Hom. Odyss.* I 65 *Hermannum elem. doctr. metr. p.* 618 22 tamen *Rr* enim *ADHGLK* tam ted oblitus *coni. Fleckeisenus* *post* tamen *decem fere literae erasae in B* Laertie] *ra* laertiae *RAH* lertie *BLK* o laertiae *D*

Laevius in Sirenocirca:

Nunc, Laertie belle, para ire Ithacam.

'Laertius' enim pro 'Laertes' dicebant, quomodo et Graeci *Λαέρτιος* pro *Λαέρτης*. Sophocles in Aeante mastigophoro:

Ἀεὶ μέν, ὦ παῖ Λαρτίου, δέδορκά σε.

iuniores autem gaudentes brevitate per abscisionem extremae literae protulerunt pro 'Virgilie' 'Virgili' et pro 'Mercurie' 'Mercuri'. Horatius in I carminum:

Mercuri, facunde nepos Atlantis.

in eodem:

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior | quam tibi, Vergili;

unde accentus perfecti vocativi in his servatur. si enim non esset abscisio, debuerunt huiuscemodi vocativi (id est qui in i desinentes paenultimam correptam habent) antepaenultimam acuere, ut 'Vírgili', 'Mércuri', quod minime licet, nam paenultimam acuimus. in abscisionibus enim, si ea vocalis, in qua est accentus, integra manet, servat etiam accentum integrum, ut 'au-
19 divit audit', 'nostrâtis nostrâs', 'illice illic'. de 'Pompei' et 'Vultei' et 'Gai'

1 leuius *RBGLK* liuius *AH* *pro* Linius in Sireno. *quod apud Putschium legebat*, non minus Serenus *coni. Kordesius in ann. ad Eberhardtium über den Zustand der schönen Wissenschaften bei den Römern p.* 28, *Septimii Sereni ruralia intellegens!* Sirenocirca] *scripsi*, Sireno *RADHG* sir•eno (i) *L* syreno *B* sereno *K* Sirene *Delrius synt. trag. Lat.* I 163 *Vossius de art. gr.* IIII 5 *p.* 562 *ed. Eckst. G. Hermannus l. l. p.* 619 *Weichertus Laev. fr.* XVIII *l. l. p.* 82 *sq.*, *a* circa (cura *edd. ante Krehlium) dein cum libris versum ordientes omnes* 2 Nunc] nc *l* 2 laertiae *RrA* lartiae (i) *Dd* lertiae *HK* lertie *BLk* belle] *B* uelle *rell.* vela *Hermannus* parare *L* Ithacam] *ex* ithacum (uel a) *corr. L* ithacam *G* itacham *D* 3 laetius (r) *R* Lertus *BHLK* lertes *BHLK* et *om. G* et lertios greci pro *B* laertios *R* lertios *HL* 4 ΛΑΕΡΤΕC *D* laertes *RA* ΛΕΡΤΕC *G* ΔΕΡΤΗC *K* lertes *BHL* Sophocles] *sic in litura l* *Soph. Aiac. v.* 1 sophodes (cl) in ae sophodes ante *G* ae ante *RBALK* .e. ante *D* eanti *H* mastisophoro *ADHK* mastisophoroe *h* mastisophoroea ΛΕΙΜΗΝ *R* mastisophopoeae. ΜΕΝ *G* mastisophoroe ΛΕΙΜΕΝ *L* (ΛΕΙΜΕΝ *in litura l*) 5 *Ἀεὶ μὲν*] ΑΙΕΙΜΕΝ *B* ΑΕΛΛΕΝ *K* *Ἀεὶ — σε*] *om. H* *ὦ παῖ*] ΑΠΑ *G* ΩΠΑΙΡ *in litura l* *Λαρτίου*] *Sophocles* ΡΑΗΡΙΟΥ *R* ΛΑΕΡΤΙΟC *AD* ΛΕΡΤΙΟΥ *G* ΛΗΡΤΙΟΥ *L* ΕΡΤΙΟΥ *K* ΛΑΕΡΤΙΟΥ *B et sic Theodorus videtur scripsisse* ΔΗΔΩΡΚΑ *R* ΙΔΕΔΟΡΚΑ *A* oportet quidem o puer lertie uidi te *spscr. l* 6 "gaudentes "breuitate *Rr* breuitate gaudentes *B* abscissionem *in litura g* concisionem *L* extraemae *D* 7 uirgiliae *Rr* uergilie uergili *H* uirgilie mercurie uirgili et mercuri *GL* mercuriae *Rr* oratius *K* *Hor. carm.* I 10, 1 9 f•cunde (a) (e) *Ll* foecunde *K* athlantis *HL* ath•lantis (a) *B* 10 *Hor. carm.* I 24, 9 *sq.* eodem *in litura h* 12 Vergili] *H cum parte codd. Hor.* uirgeli (i) *Gg* uirgili *ni f. rell. omnes* 13 esset *ex corr. a* abscissio *G* 14 •debuerunt (ñ) *K* paenultimam correptam habent] *add. gl* correp̄ (*sic*) *add. k* 15 habent antepenultimam acuere *in mg. add. k* uirgi (li) *K* 16 liquet *G* 17 ut *om. H* 18 uras illicce illic *in litura b* illicce *ADHLKrg* De *in litura h* pompeii *d* ultei *D* ulteii *d* gaii *d*

et similibus vocativis, quae i loco consonantis ante 'us' habent in nominativo, dubitatur, utrum i extrema pro vocali an pro consonante sit accipienda, quomodo in aliis casibus, quod magis more antiquo rationabilius esse videtur. nam solebant illi non solum in principio, sed etiam in fine syllabae ponere i loco consonantis, idque in vetustissimis invenies scripturis, quotiens inter duas vocales ponitur, ut 'eiius', 'Pompeiius', 'Vulteiius', 'Gaiius', quod etiam omnes, qui de litera curiosius scripserunt, affirmant. nec non etiam metra ostendunt quod dicimus et regulae ipsius ratio in supra dicto vocativo. omnis enim vocativus in i desinens una syllaba minor debet esse suo nomi|nativo, ut 'Sallustius o Sallusti', 'Virgilius o Virgili', 'Terentius o Terenti'. ergo si 'Pompeius' et 'Vulteius' trisyllaba sunt in 20 nominativo, necessario in vocativo disyllaba esse debent, quod non potest fieri, nisi i loco consonantis accipiatur. unde illud quoque possumus scire, quod bene 'cui' pro monosyllabo accipiunt metrici et 'huic'. omnis enim genetivus in 'ius' desinens una vult syllaba superare suum dativum: 'ille illius illi', 'ipse ipsius ipsi', 'unus unius uni', 'alter alterius alteri'. 'aliius' quoque per duas i debuit esse genetivus dativi, qui est 'alii', sed vel hiatus causa vel quia inter duas vocales i vocalis esse non poterat, dativus autem loco consonantis eam accipi | prohibebat, quam ipse duplicat vocalem - et credo differentiae causa, ne 'ali' verbum infinitum esse putaretur -, ideo plerique recusaverunt eum frequenti usu proferre. vetustissimi tamen similem genetivum nominativo posuisse inveniuntur, sed accentu differt, quippe circumflectitur in genetivo paenultima. Caesar in Anticatone priore: uno enim excepto, quem alius modi atque omnis natura finxit, suos quisque habet caros. Caelius in V: nullius alius rei nisi amicitiae eorum causa. 'ei' quoque cum rationabiliter monosyllabum esse deberet, cum genetivus 'eius' sit disyllabus, per diae- 21

1 quae] qui *in litura H* 2 [con]sonante *K* sit] *b* sic *B* 4 uidebatur *GLK* 6 eī[i] pompe[ii].uulteī[i].gaius *Dd* eius pompeius uulteius gaius *G* eius pompeius uulteius gaius *L* e*ius (i) pompeius uult eius gaius *H* ə (*i. e.* eius) pompeus ulteus gaius *K* 7 lyttera *Rr* adfirmant *RBDHL* 8 ostentunt *G* 9 minor debet esse *in litura b* 10 esse debet *A* salustius *AGLK* salusti *ADGLK* uergilius o uergili *H* o *om. K* uirgili[i]i *Rr* 11 uulteus *Dd* trisyllabi *DLr* trisillabi *G* 12 disillaba *L* dy[i]ssyllaba *Dd* dyssillabi *R* disillabi *Gl* 13 fieri *add. d* accipitur *K* 14 monosyllaba *D* enim enim *R* 15 in us *B* 16 alius *libri* 17 duas ii *B* datiui] causa datiui *alk* qui] quod *AK* uel *om. GK* [h]iatus *R* 18 causa est *AK* uel *add. k* 19 quam] quia *LK* dupli*cat *H* 20 infinitum uerbum *GL* 21 recussauerunt *LK* 22 genitiuum *l* genitiuo *L* deffert *G* difert *L* differunt *K* 23 *Caesar in Anticat. priore cf. lib.* VI § 36 24 enim *om. GLK add. gl* quem] *h* quemquem *BH* quanquam *G*, quenquam *K* alius alius *K* oms *G* 25 Caecilius *RBD* *Caelius in* V *cf. lib.* VI § 36 Nul[i]lus *H* 26 monosyllabum rationabiliter *GL* 27 disillabus sit *GL*

resin a poetis proferri invenitur differentiae causa, ne, si monosyllabum sit, interiectio esse putetur, ut Virgilius in II:

Ei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo
Hectore.

nihil tamen mirum, i loco consonantis positam transire in vocalem, cum u quoque idem patiatur in quibusdam dictionibus apud poetas, ut Horatius in epodo:

Nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc siluae.

hic enim divisione facta 'uae' extremae syllabae u a consonante transit in vocalem: est enim dimetrum iambicum coniunctum semiquinariae heroicae. similiter ergo 'ei' et 'eis' et 'eidem' et 'eisdem' per diaeresin proferuntur. Iuvenalis in V:

iuvenes hortantur, ut illam
Ire viam pergant et eidem incumbere sectae.

in eodem:

ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, et || ad moechos dat eisdem ferre cinaedis.

in compositione autem nec aliter possunt proferri, cum consequens con-
22 sonans cogit i secum loco vocalis proferri. 'cui' quoque inveniuntur quidam bisyllabe protulisse per diaeresin, ut Albinus rerum Romanarum I:

Ille, cui ternis Capitolia celsa triumphis
Sponte deum patuere, cui freta nulla repostos
Abscondere sinus, non tutae moenibus urbes.

quod autem 'Pompei' et 'Vultei' et 'Gai' et similia i finalem et ante eam

1 et a poetis *A* 2 ut *om. K* *Verg. Aen.* II 274 *sq.* 3 mutamus (o) *K* 4 haectore *RDH* hiectore *G* 5 uocalem cum siluae extremae syllabae u a consonante transit in uocalem ut ora siluae trisyllabum protulit in epodo hoc uersu: Niues *etc.* — siluae. Est enim dimetrum *K* u quoque — diuisione facta *om. GL add. l* 6 *Horat. epod.* 13, 2 9 uae] ·u·ae· *B* u∗ae *ni f. H* ue *h* ∗∗∗uae(sil) *L* syluae *G* u a] uau *GL* uau a *l* 10 haeroice *R* haeroicae *r* eroicae *GK* 12 *Iuv. sat.* V 14, 121 *sq.* 13 ortantur (h) *R* ortantur *GLK* hortatur *Iuv. Pith. cum plerisque codd. dett.* 14 peragant *Iuv. Pith.* saectae *A* 15 *Iuv. sat.* V 14, 29 *sq.* 16 caereus *G* cereus *LK* dictantae *K* pussillas *GK* 17 moechos] *cf.* § 15 moechas *G* mechas *LK* mechos *H* fere (r) *Hh* cinedis *RBDH cf.* § 15 19 secū (do) *Hh* 20 bisyllabe] *a* bisillabe *l* bisyllabae *RADGK* bisillabae *L* byssyllabe *H* bisyllabaę *B* protullisse *G* Albinus] *cf. Vossium de hist. Gr.* I 20 *p.* 173 *ed. West. de hist. Lat.* I 6 *p.* 24 *ed. alt. Eggerum Lat. serm. vet. rell. p.* 313 *sq., qui hunc Albinum carminis de bello Actiaco auctorem fuisse censet. econtra h. l.* Rabirius *coni. Iac. Beckerus Zeitschr. f. d. Alterthumswissensch.* 1848, 75, 597 *sq.* aluinus *GL* romanorum *LK* 22 'ternis' cui *H* terreuis *Dd* capitalia *GK* cellsa *K* 23 spomte *B* repositos *B* 24 inus (s) *R* tute *HGLK* tutem *R* urbis *AHLK* '*f.* urbeis' *Fl.* 25 et gai *Rr*

vocalem pro una syllaba | habent, usus quoque confirmat. **Horatius** in **I epistularum:**

Durus ait, Vultei, nimis attentusque videris,

'Vultei' disyllabum accepit secundum analogiam.

Alia vero omnia in 'us' desinentia masculina seu feminina conversa 'us' in e faciunt vocativum: 'hic Priamus o Priame', 'pius o pie', 'myrtus o myrte', 'Cynthius o Cynthie'. excipitur unum, quod tam in e quam in i facit vocativum, quamvis sit appellativum, 'o filie' et 'o fili'. **Livius Andronicus** in **Odissia:**

Pater noster, Saturni filie.

Catullus autem:

Tu praeter omnes une de capillatis
Celtiberosae Celtiberiae fili.

Terentianus de **syllabis:**

Haec prius [tu] Bassine fili et tu gener Novate mi.

est tamen quando nominativo quoque in 'us' terminante pro vocativo sive metri sive euphoniae causa utuntur. **Virgilius** in **VIII:**

Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum.

Lucanus in **II:**

Degener o populus, vix saecula longa decorum,
Sic meruisse viris.

DE NOMINATIVO ET VOCATIVO PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Pluralis nominativus et vocativus secundae declinationis tam masculini VI 23

1 quoque *spscr.* *K* confirmant *K* oratius *K* *Hor. epp.* I 7, 91 2 I sermonum epistolarum *A* 3 Voltei *libri Hor. ut vid. fere omnes* 4 accepit *om.* *K* accipit *Br* 6 hic (ut) priamus *Hh* myrtus] *ex* m*rtus (i?) *corr.* *B* mirtus *GL* 7 mirte *BGL* Cynthius o Cynthie] *scripsi: om.* *B*, '*plurimi*' *Krehlii*, *edd. ante* α. *Krehlius* cinthus o cinthe *Hh* sinthyus o sinthye *RK* sinthius o sinthie *ADr* synthus o sinthe *G* synthyus o synthye *L* scyphus o scyphe *edd. ab* α *ad Putsch.* tam**(en) *B* 8 o fili(e) et o fili *Rr* leuius *GLK* *Liv. Andr. Od. lib.* I *coll. Hom. Od.* I 45. 81 *apud G. Hermannum elem. doctr. metr. p.* 618 9 odyssia *RH* odisia *GL* 10 saturi(n) *Kk* filie] *d* filiae *RD* 11 catulus *GLK* *Catull.* 37, 17 *sq.* 12 pr(te) *Ll* unde capillatis *Bb* decapillatis *GK* decappillatis *R* 13 Celtiberosae] *cf. lib.* V § 77 celtiberose *RBAHG* celtibrosae *D* celtibero se *L* celteberose *K* cuniculosae *cum libris Catull. Darmstad.* celtiberie *BH* celteberie *K* caeltiberiae *D* 14 trentianus *GL* *Terent. Maur. de lit. syll. et metr. v.* 283 *p.* 2390 *P.* 15 haec] *in litura* *L* hic *RBA* prius *om.* *GLK* Bassine *Terentianus* tu bassine *r* tubassine *B* tu.bassine *D* tubas sine *RBAH* tuba sine *GLK* 16 tamen *spscr.* *L* terminante] *h* terminanti *BDHGLK* 17 eufoniae *G* casa *B* *Verg. Aen.* VIII 77 VII. *K* 18 hisperidum *L* fluuius *etiam Fr. m alt.* fluius *G* *Fr. m. pr.* 19 *Lucan. Phars.* II 116 *sq.* 20 saecula] *a* secula *RADHL* pecula *G* deorum *cum Luc. Berol. m. pr.* *DLK* 21 sic] sit *v. l. ap. Luc.* 22 PLVRALI *om.* *R* PLVRALIS *B* SECVNDAE] *r* SECVNDE *RD* 23 saecundae *R*

quam feminini generis in i finitur et est similis genetivo singulari, ut 'huius docti hi' et 'o docti', 'huius platani hae' et 'o platani'. in neutris vero extremam i genetivi singularis mutantes in a brevem facimus nominativum et accusativum et vocativum pluralem, ut 'huius templi haec' et 'o templa', | 'huius munii haec' et 'o munia'.

Alii vero casus plurales in tribus generibus communem possident regulam. ||

DE GENETIVO PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

24 Et genetivus quidem fit in omni genere ab ablativo singulari assumente 'rum', ut 'ab hoc viro horum virorum', 'ab hac platano harum platanorum', 'ab hoc templo horum templorum'. inveniuntur tamen per concisionem mediae syllabae masculinorum plerumque nominum, quae neutra non habent, hunc casum proferentes maxime poetae. est autem etiam apud prosam scribentes idem invenire, sed raro. Virgilius in I:

It caelo clamorque virum stridorque rudentum,

pro 'virorum'. idem in III:

Cura deum, bis Pergameis erepte ruinis,

'deum' pro 'deorum'. idem in V:

genus alto a sanguine divum,

pro 'divorum'. 'nummum' vero pro 'nummorum' et 'liberum' pro 'liberorum' et 'sestertium' pro 'sestertiorum', 'iugerum' pro 'iugerorum', 'modium' pro 'modiorum', 'medimnum', 'senum', 'septenum', 'denum' per syncopam frequenter etiam oratores solent proferre. Cicero in III Verrinarum: iste unus inventus est, qui ex complexu parentum abreptos filios ad necem duceret et parentes pretium pro

1 finitur] b fenitur B genitiu*(o) L singularis K 2 *o docti (h) D hae] r e R 3 singulis Dd fecimus K 4 huius spscr. L o in lit. b 5 o ** munia H 6 Alia D generi Bb possedent GK 8 SECVNDAE] r SECVNDE RD 9 ab] a, spscr. L om. ADHGL singulis Dd adsumente B asumente G 10 hac] d hoc RD platanarum G 11 inveniuntur] d inuenitur BD concissionem K 13 maximae RB poete R ueteres Rr ueteres G ueteres prosam Dh ueteres L ueteres K 14 Verg. Aen. I 87 Insequitur clamorque etc. cf. Aen. XI 192 It caelo clamorque virum clangorque tubarum 15 It] a Id RA clamorque uirum caelo L rudentē Med. 16 Verg. Aen. III 476 (deficit Rom.) II. GKl 17 bis] r uis R his K ereptae L erepta Pal. 18 Verg. Aen. V 45 19 alto spscr. in L ab Pal. 20 nummerum H 21 estertium Rr sestium G 22 modorum K meimnum Rr midinnum K 23 Cicero in III Verrinarum] II I 3, 7 UI. H 24 unus om. libri Cic., extat ap. Prisc. etiam lib. XVIII § 121 est om. B ex] et a lib. XVIII l. l. e (ei Lagom. 29 m. pr.) libri Cic. 25 abreptos] r apreptos R arreptos GLK et partes G praetium R

sepultura liberum posceret. in eodem: cum ad sestertium vicies †quingenta milia rem esse constaret. in eodem: quis est enim, qui tueri possit liberum nostrorum pueritiam contra inprobitatem | magistratuum? idem in IIII Verrinarum: et pueri annorum senum septenumque denum senatorium nomen nundinati sunt. 'denum' pro 'denorum', 'senum' pro 'senorum', 'septenum' pro 'septenorum' dixit. idem in frumentaria: sed tritici septies medimnum ex Nymphonis arationibus tollit, 'medimnum' pro 'medimnorum'. in eadem: minus te iugerum professum esse dico, pro 'iugerorum'. nam quod singulare huius 'hoc 25
iugerum' est, ipse ostendit in eadem: in iugerum Leontini agri medimnum fere tritici seritur. dicitur tamen et 'hoc iugus iugeris', unde Iuvenalis in IIII:

Iugeribus paucis lumbos donare clientis.

Cicero in IIII Verrinarum: quid, si doceo, iudices, eos, || qui cccc milia modium lucri faciunt? pro 'modiorum'. idem pro Murena: praefectum fabrum, pro 'fabrorum'. idem pro Vareno: deum fidem, pro 'deorum'. idem pro Cluentio: milibus quadragenis nummum, pro 'nummorum'. idem ad Herennium libro III:

1 liberum] *sic etiam lib.* XVIII *l. l., om. codd. aliquot Cic. meliores* *Cic. Verr.* II I 36, 92 cum ad HS vicies quinquies (HS XX D *Guelf.* 2 num̄. XX D *Guelf. 1*) redegisse constaret ad] *a* adserat *RBADH* asserat *GLd* asseret *K* sestertium *ex* se...... *corr. B* uigies *h* 2 quinquaginta *L* quinquagenta *G* constaret *rasurae subesse videtur in H* in eodem — constaret *bis scripsit*, *alterum deinde del. K* *Cic. Verr.* II I 58, 153 quis] q̄ *K* 3 qui] q̄ *GK* 4 improbitatem *GLK* magisterium *H* magisteraum^{tu} *h* *Cicero in* IIII *Verr.:* II II 49, 122 5 anorum^{n} *Rr* senuum *K* septenum^{que} *Aa* senatorum *ALK* nom^{en} mundinati *Gg* 6 mundinati *L* ñdinati^{un} *Aa* denum] demum *R* pro denarum *K* senonorum *A* denum pro denorum *post* septenorum *repetit H* (?) 7 *Cic. in frumentaria: or. in Verr.* II III 21, 54 firumentaria *H* 8 trittici medimnum septies *B* septies] septem milia (VII. M *Vat.*) *Cicero* *post* medimnum: ex — medimnum *om. R add. r* nimphonis *RDH* niphonis *GL* nyphonis *K* orationibus *GK et in* arationibus *corr. in L* arationibus edicti poena, non redemptionis aliquo iure tollit *Cicero* 9 *Cicero in Verr.* II III 29, 70 minus^{inius} te *Hh* professum] *r* professus *R* professu *K* 10 huius] *infra lin. add. K* eius *G* 11 ipse — in iugerum *in rasura B* *Cic. in Verr.* II III 47, 112 in iugero *et* in iugere *libri Ciceron.* 12 modium *Cic. Lagom.* 42 *m. pr.* hoc iugs^{v} *Dd* 13 *Iuv. sat.* IIII 9, 59 *sq.* Quantum erat exhausti lumbos donare clientis | Iugeribus paucis!

14 lombos^{v} *D* lumbes^{o} *Hh* clientes *B* 15 Cicero in IIII Verrinarum] *immo in* V: *act.* II III 46, 111 quod *Hr* 16 cccc milia] c͡ccc *GK* cccc *Cic. Lagom.* 42 quadraginta milia *B* 16 *Cic. pro Murena* 35, 73 munera *G* 17 *Cic. pro Vareno fr.* 11: *t.* IIII 2 *p.* 443 *Or.* uarena *GK* 18 *Cic. pro Cluentio* 27, 74 *ubi* quadragena (quadraginta *al.*) milia nummum *libri fere omnes*, HS. XXXX. milibus nummum *cod. olim Salisburg. nunc Monac.* (*S*) 19 *rhet. ad Herenn.* III 19, 32, *ubi* minus pedum tricenum, tricentum, tricenorum, triginta *singuli libri*, minus pedum trinum *praebent fere omnes* IIII° *R* VII *GLK* II *A* m̄^{mille} *ante* pedum *add. Rr* ū *B* m̂ *A*

pedum tricenum, pro 'tricenorum'. frequentius tamen hac utitur et Cicero et ceteri syncopa in eis nominibus, quae numeros vel mensuras significant. recusant autem hoc in masculinis habentibus neutra vel in neutris, ne similis sit nominativo singulari neutrorum, quamvis in iis quoque, quae ex se faciunt neutra, licet non frequens, invenitur tamen usus huiuscemodi concisionis. Virgilius in VIIII:

altaque certat
Prendere tecta manu sociumque adtingere dextras,

pro 'sociorum', idem in X:

At Rutulum abscessu iuvenis tum iussa superba,

pro 'Rutulorum', quamvis et 'socius socia socium' et 'Rutulus Rutula Rutulum' dicatur. Teren|tius in heautontimorumeno:

quare omnes vos oratos volo,
Ne plus iniquum possit quam aequum oratio,

pro 'iniquorum' et 'aequorum'. Statius in I Thebaidos:

illa novos ibat populata Penates
Portarum in bivio; lateri duo corpora parvum
Dependent,

'parvum' pro 'parvorum'. Virgilius in III:

magnanimum quondam generator equorum.

idem in VI:

Magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae.

quod et in pronominibus quoque fecerunt antiqui, 'meum' pro 'meorum', 'tuum' pro 'tuorum', 'nostrum' pro 'nostrorum' dicentes. Plautus in trinummo:

1 tricenum] *d* trigenum *AD* trigenorum *A* utitur ut cicero *K* 2 mensuram *GK* 4 *post* similis sit: genitiuus pluralis *add. m. rec. in H* in iis] *om. B* in his *sup. lin. add. b* his *ADHGLKr* 5 frequens] *g* frecens *G* 6 *Verg. Aen.* VIIII 557 *sq.* 7 certant *g* 8 prendere] *r* perendere *R* praendere *D* attingere *BADHGLr cum libris Verg.* attinguere (c) *K* dextra *Rom.* 9 sotiorum *Rr* *Verg. Aen.* X 445 XI *GK* 10 At] *d* Ad *RD* iuuenes *G* superba iusa *K* 11 (ru)tulorum *K* socius] *a* sotius *AH* socii(v)s (et) socia *Rr* socia] *a* sotia *AH* et socia *BK* sotium *A* et socium *BK* (et) rutula (et) rutulum *K* 12 dr̃ (*i. e.* dicitur) *GLK* *Terent. heautontim. prol. v.* 26 *sq.* eautontimorumeno *AD* eaytontimorumeno *AK* eaytontim(o)urumeno *Hh* eytantimor̃.eno *G* eytantamorumeno *L* 13 quãobrẽ oratos uos omnes *Bas.* oratores *H* oratos ẽẽ *h* 15 pro inaequorum et iniquorum *K* *Stat. Theb.* I 608 *sqq.* I. lib̃ thebaidos *G* 16 nouus *GLK* paenates *D* 17 i(n)biuio *Rr* bivio] *ex corr. l* binio *GK(L?)* paruum *add. r* 19 Virgilius in VI. Magnanimum — puellae. idem in III — equorum *GL* *Verg. Aen.* III 704 III• (I.) *R* 20 equorum] *a* aequorum *ADHK* 21 *Verg. Aen.* VI 307 VI.] *h* VII. *H* 22 magn(na)imum *Pal.* magnanimum animum heroum *B* aeroum *GL* eorum *K* innptęque *B* innuptaeque puellae] *r* nupte puelle *R* 23 et *om. G* 24 nostrum pro nostrum *B* *Plaut. trin.* III 2, 30 (*v.* 657)

Vt rem patriam et gloriam maiorum foedarim meum.

idem in Poenulo:

Ecquid meministi tuum parentum nomina?

idem in Menaechmis:

Averti praedam ab hostibus nostrum salute socium.

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Dativus et ablativus pluralis secundae declinationis fiunt similiter ab 27 ablativo singulari mutatione o finalis in 'is' longam, ut 'a viro his' et 'ab his viris', 'a platano his' et 'ab his platanis', 'a templo his' et 'ab his templis'. inveniuntur pauca in||aequalem habentia declinationem, ut 'vas' in singulari numero tertiae est declinationis: 'hoc vas huius vasis', in plurali vero secundae: 'haec vasa horum vasorum'. festorum etiam nomina dierum in 'ia' desinentia semper pluralia genetivum quidem tam secundum formam secundae quam tertiae proferunt, dativum vero et ablativum secundum tertiam, ut 'haec Vulcanalia horum Vulcanaliorum' vel 'Vulcanalium his' et 'ab his Vulcanalibus'. similiter 'Saturnalia', 'Floralia', 'Compitalia', 'Terminalia', 'Quinquatria'. nec non a domo 'harum domorum' et 'domuum his domibus', | non etiam 'domis'. Iuvenalis in I:

Viscera magnarum domuum dominique futuri.

Virgilius in II:

turres et tecta domorum
Culmina convellunt.

idem in II georgicon:

domibus cedrumque cupressosque.

1 ut, rem patriam et *Hh* (et *superscr.*) rem propriam patriam *G* foedarim] *ad* phoedarim *RAD* fedarim *B* poetarum *GLK* 2 *Plaut. Poenul.* V 2, 102 penulo *RAGK* paenulo *H* peuuulo *L* 3 ecquid] *G et sic, ut vid., aut* etquid *pars codd. Krehlii* et quidem *rell. cum Heidelb. teste Lindemanno* memisti (ni *superscr.*) *A* 4 *Plaut. Menaechm.* I 2, 25 (*v.* 134) menechmis *RADH* mechenis *G* mechinis *L* minechinis *K* mechmis *B* 5 auertit *BHr* praedam] p̄cū in p̄dī *corr.; ad mg.* praedam *L* 6 PLVRALIS *B* SECVNDAE] *r* SECVNDE *RD* 7 et ablatiuus *spscr. K* pluralis *om. G* saecundae *R* fiunt *add. r* ab *om. K* 8 longam *ex* longum *corr. B* a uiro *om. G* 10 ut uasin|gulari *R* 12 horum] *r* eorum *R* suasorum *K* 13 "in ia dissinentia" dierum *Kk* quidem *infra lin. add. K* 14 saecundae quam *R* uero et *spscr. L* secundum tertiae *L* 15 ulcanalia *G* uulcanailiorum *K* vel] et *L* 16 uulcanibus *K* Compitalia] *sic in litura viginti fere lit. r* competalia *AGLK* coupitalia *B* 17 terminalia *ex* terminalea *corr. B* non (nec *superscr.*) *Rr* horum (a *superscr.*) *Rr* 18 his domibus *H* *Iuv. sat.* I 3, 72 19 magnarum] *r* magnorum *RK* 20 *Verg. Aen.* II 445 *sq.* (*deficit Rom.*) I. *GL* 21 turres et] *sic aliquot Pierii codd. Vergil.* turris ac *libri Verg. fere omnes* tecta] *sic etiam Med. Fr. et Pal. m. alt.* tota *Pal. m. pr.* 22 uellunt *RBDGL* 23 *Verg. georg.* II 443 *in verbis* in secundo georg. *desinit A* 24 cypressosque *B* cūpsosque *K* comparesosque *G* coparesosque *L* cupressuque (s *superscr.*) *Pal.* cyparessosque *Rom.*

Sallustius in Catilinario: domos suas gloria decorabant. Terentius in eunucho:

domi focique fac vicissim ut memineris.

Virgilius in VI:

Hic labor ille domus et inextricabilis error;

per omnes igitur casus tam secundae quam quartae invenitur absque dativo et ablativo pluralibus, qui semper in 'bus' exeunt.

Sunt tamen quaedam nomina, quorum aliqui casus in usu deficiunt: quos quamvis secundum analogiam possumus proferre, tamen, quia apud auctores non invenimus, recusandos puto, ut 'huius tabi huic' et 'ab hoc tabo'. Lucanus in VI:

Stillantis tabi saniem.

Virgilius in III:

Et terram tabo maculant, mihi frigidus horror.

28 ceteri vero casus in usu non facile inveniuntur. 'maria', 'aera', 'vina', 'mella', 'hordea' genetivos et dativos plurales in usu raro habent nisi apud vetustissimos, apud quos multa praeterea deficientia invenies. oportet igitur scire quidem analogiae rationem, usum tamen auctorum magis aemulari. 'duo' praeterea et 'ambo' genetivos quidem et accusativos secundum hanc declinationem proferunt, 'duorum, amborum', 'duos, ambos', quamvis in neutro differentiae causa 'duum' soleat dici, nec non accusativus masculinorum est quando similis nomi||nativo profertur, quomodo in neutris. Virgilius in XI:

Si duo praeterea tales Idaea tulisset
Terra viros.

Lucanus autem in I:

Quae mare, quae terras, quae totum possidet orbem,
Non cepit fortuna duos. |

1 *Sall. Cat.* 12, 4 catillinario *RBD* domus *GLK* suas *ex* suos *corr. B* sua gloria *v. l. libror. Sall.* 2 *Ter. eunuch.* IIII 7, 45 euuacho *L* iunacho *G* iunucho *K* 4 et uirgilius *L* *Verg. Aen.* VI 27 V. *RBDH* 5 herror *Rr* 6 igitur *om. G* casos *Dd* inuenitur (un) *K* 8 usu* (s) *H* 9 quos] quod *GL* saecundum *R* possumus (i) *Rr* quia *om. G* 10 actores (u) *Hh* 11 *Luc. Phars.* VI 548 12 saniem] *sic Luc. Voss. b in litura* 13 *Verg. Aen.* III 29 14 muculat *K* sanguis (horror) *Hh* 15 "casus" uero *K* in usu *om. G* 16 ordea *DHGLK* habet (n) *Hh* 17 aput (apud *r*) quos *RH* dificientia *G* diffìcientia *K* 18 auctorum *add. h* malis *B* 20 duorum et amborum *Hr* duos et ambos *RH* 21 soleant *B* solebant *G* accussatiuos *LK* 22 similes *GLK* proferunt *L* 23 *Verg. Aen.* XI 285 *sq.* 24 talis *Med. Pal. Rom.* Idaea] *libri Verg.* idea *codd. Prisc.* tullisset *G Pal.* 26 *Luc. Phars.* I 110 *sq.* 27 possedet (i) *G* continet *libri aliquot Luc et pro v. l. m. ant. spscr. in Voss. B* orbem] *r* orber *R* 28 nunc cepit *r* nunc coepit *BK* coepit *GL Voss. A* cepit *Voss. B* furtuna *GLK*

Iuvenalis similiter in II:

> Tune duos una, saevissima vipera, cena,
> Tune duos?

dativos vero et ablativos in 'bus' terminant in omni genere: 'duobus duabus', 'ambobus ambabus'.

DE ACCVSATIVO PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Accusativus pluralis secundae declinationis in masculino et feminino genere fit ablativo singulari addita s: 'a docto: hos doctos', 'a platano: has platanos'. neutra enim semper accusativum similem habent nominativo et vocativo.

DE TERTIAE DECLINATIONIS TERMINATIONIBVS.

Tertia declinatio terminationes habet nominativi septuaginta octo vel paulo plus. VII 29
desinit enim in 'a' correptam et in 'e' correptam, in 'o' correptam, in 'o' productam, in 'al' correptam, in 'el' correptam, in 'el' productam, in 'il' correptam, in 'ol' productam, in 'ul' brevem, in 'an' productam, in 'en' correptam, in 'en' productam, in 'in' productam, in 'on' productam, in 'ar' correptam, in 'ar' productam, in 'er' correptam, in 'er' productam, in 'ir' correptam, in 'or' correptam, in 'ur' correptam, in 'ur' productam, in 'as' correptam, in 'as' productam, in 'es' correptam, in 'es' productam, in 'is' correptam, in 'is' productam, in 'os' correptam, in 'os' productam, in 'us' correptam, in 'us' productam, in 'ys', in 'aes', in 'aus', in 'ans', in 'ens', in 'ons', in 'uns', in 'yns', in 'ars', in 'ers', in 'ors', in 'urs', in 'uls', in 'ems', in 'abs', in 'ebs' correptam, in 'ebs' productam, in 'obs', in 'ybs', in 'urbs', in 'aps', in

1 Iuualis Gg *Iuv. sat.* II 6, 641 *sq.* in II similiter *GLK* 2 saeuisima *G* caepa *BDGL* 3 *post* duos: cousumpsisti *add. D del. d* 4 datiuos *Rr* datiuum *L* ablatiuos *Rr* 5 ambobus ambabus ambobus *L* 6 PLVRALI] *r* PLVRALIS *R* 7 declinationis *r* in *om. GL* et in feminino *H* 8 genere *om. GLK add. l* ut a docto *K* 9 enim *in litura B* 10 uocatiuo *ex* accusatiuo *corr. in L* 11 TERTIE DECLINATIONE *D* TERMINATIONIBVS TERTIE DECLINATIONIS *B* 12 Tertia *ex* Terti* *corr. B* declinatione *Dd* habent *DK* et octo *K* 13 paulo *spscr. h* Desinim enim *R* et in e] in e *L* et e *G* 14 et in o productam *GK* et in el correptam *GL* 15 et in il *K* ol producta *B* 17 in ar correptam in ar productam *Rr* 18 in or correptam in or productam *L* in ur correptam *B* 19 in ur productam *om. L* as correptam *B* as producta *B* es correpta *B* 20 es producta *B* is correpta *B* is producta *B* in os correptam — in us productam *add. r* 21 os correpta *B* os producta *B* us correpta *B* us producta *B* 22 in ys] in is *R* in ons] in ons *** *H* in ons utraque *Dk* in ons utraque correpta et producta *B* in uns] in uns utraque *RGLK* in yns] in ins *R* in uns. In ins *r* 23 em *Hh* In ebs correpta. In ebs producta *B* in ebs productam in ebs correptam *LK* ebs corrēp *g* ebs *G* 24 ebs produc̄ *g* ebs *G* ybs] *bs (y) *H*. urs *H*

'eps', in 'ops', in 'yps', in 'irps', in 'ax' correptam, in 'ax' productam, in 'ex' correptam, in 'ex' productam, in 'ix' correptam, in 'ix' productam, in 'ox' || correptam, in 'ox' productam, in 'ux' correptam, in 'ux' productam, in 'yx', | in 'aex', in 'aux', in 'alx', in 'anx', in 'unx', in 'arx', in 'ac', in 'ec', in 'ut'.

30 In 'a' correptam neutra Graeca, ut 'hoc poemă huius poematis'.

In 'e' correptam neutra Latina, ut 'hoc monilĕ huius monilis'.

In 'o' correptam, quam frequenter et producunt poetae, masculina desinunt vel feminina vel communia Latina vel notha: 'hic Cicerŏ huius Ciceronis', 'hic leŏ huius leonis', 'haec virgŏ huius virginis', 'hic' et 'haec homŏ huius hominis'. (antiquissimi tamen et Graeca in o productam desinentia per hanc declinationem proferebant, ut 'Sapphō Sapphonis', 'Didō Didonis'.)

In 'al' correptam masculina vel neutra Latina vel barbara: 'hic săl huius salis', 'hic Hannibăl huius Hannibalis', 'hoc tribunăl huius tribunalis'.

In 'el' correptam neutra Latina, ut 'hoc mĕl huius mellis', 'fĕl fellis'.

In 'el' productam barbara, ut 'hic Daniēl huius Danielis', 'Michaēl Michaelis', 'Nechamel Nechamelis'.

31 In 'il' correptam masculini vel feminini vel communis sunt generis Latina: 'hic pugĭl huius pugilis', haec Tanaquĭl huius Tanaquilis', 'hic' et 'haec vigĭl huius vigilis'.

In 'ol' productam masculinum Latinum: 'hic sōl huius solis'.

1 eps *add. g* yps] ips *GLh* irps] urps (y *sup.*) *Rr* ax correpta *B* ax producta *B* 2 ex correpta *B* ex producta *B* ix correpta *B* ix producta *B* 3 ox correpta *B* ox producta *B* ux correpta *B* ux producta *B* 4 yx] ix *R* x *H* aex] ex *R* aux *ex* anx *ni f. corr. H* 5 arx *ex* ar• *corr. B* 6 correpta *B* neutra et graeca (greca *Brd*) *BGLKrd* et neutra et greca *D* huius *om. B* 7 correpta *B* neutra et latina *r* ut *om. BDGLK* movnile huius monilis *Rr* monile .lis *et sic per seqq. GL* munile huius .lis *et sic in sqq. K* 8 o correptam neutra *D* correpta *B* correptam •• frequenter (tm̃) *L* et frequenter *B* 9 cicaero *D* 10 haec virgo] *b* hic uirgo *B* 11 antiquissimi — Didonis] *B et libri quidam recentiores, veluti Coloniensis-Wallrafianus saec. XII, Darmst.*ᶜ *m. alt., om. rell. mei omnes* 14 correpta *B* et barbara *BDHGLK* hic sal] *om. B in marg. add. b* ut hic sal *L* 15 hic *om. L* hannibal *R* annibal *BD* huius *om. L* Hannibalis] *in mg. L* hannibalis *RH* annibalis *BD* hoc animal animalis tribunal .lis *L* hoc tribunal huius tribunalis *om. G add. g* 17 correpta *B* ut *om. BHGLK* hoc fel *BGL* 18 huius fellis *B* 19 producta *B* ut *om. BHLK* danihel *BDH* danihelis *BDH* michahel michahelis *BD* michahel .lis *G* michael .lis *K* nechamel .lis michael .lis *L* 20 michaelis (h *sup.*) *H* Nechamel Nechamelis] *om. HK complures codd. Krehl.* nechamiel nechamielis *D* 'hic Necamel, ab hoc Necamele, horum Necamelum' *inc. de nom. et pron.* 12 *anal. Vindob. p.* 130. *idemne nomen* Nechamel *lutet in v. l. lib.* V § 11 ? *quo pertineret, frustra quaesivi.* Nectabel Nectabelis *nostro etiam l. Heidelb. teste Lindemanno* 21 correpta *B* 22 ut hic pugil *G* huius *om. GL* tanacil .lis *G* huius tanaquilis *spscr. in L* 24 producta *B*

In 'ul' brevem masculini vel communis Latina: 'hic consŭl huius consulis', 'hic' et 'haec exŭl huius exulis'.

In 'an' productam masculina Graeca: 'hic Paeān huius Paeanis'.

In 'en' correptam Latina masculina vel neutra: 'hic flamĕn huius flaminis', 'hoc numĕn huius numinis'.

In 'en' productam Latina vel Graeca masculini vel feminini generis: 'hic lien huius lienis', 'haec Sirēn huius Sirenis'.

In 'in' productam Graeca masculina vel feminina: 'hic delphīn huius delphinis', 'haec Trachīn huius Trachinis'.

In 'on' productam Graeca masculina vel feminina: 'hic Memnōn huius Memnonis', 'haec Sidōn huius Sidonis'.

In 'ar' correptam Latina et Graeca et barbara masculini vel neutri generis: 'hic Caesăr huius Caesaris', 'hic Bostăr huius Bostaris', 'hoc nectăr huius nectaris', 'hoc calcăr huius calcaris'.

In 'ar' productam Latina masculini vel communis vel neutri gene- 32
ris, et sunt vel monosyllaba vel ex monosyllabis composita: 'hic Nār huius Naris', 'hic' et 'haec' et 'hoc pār huius paris', 'dispār disparis', 'hoc fār huius farris'.

In 'er' correptam masculina, feminina et neutra et communia, ut 'hic patĕr huius patris', 'haec matĕr huius matris', 'hoc tubĕr huius tuberis', 'hic' et 'haec paupĕr huius pauperis'.

In 'er' productam Graeca masculina et unum Latinum vel magis nothum neutri generis: 'hic aēr huius aeris', 'hoc vēr huius veris'.

In 'ir' unum femininum, 'haec Gaddir huius Gaddiris'. quidam addunt 'hic abaddir', ὁ βαίτυλος, 'huius abaddiris', lapis, quem pro Iove devoravit Saturnus, sed in usu hoc non inveni.

In 'or' correptam masculina et feminina et neutra et communia tam

1 in ul correptam *GL* masculini•(s) *B* masculina uel communia *L* masculinum uel commune *K* 3 producta *B* pean huius peanis *BH* pean .nis *GL* 4 correpta *B* masculina latina *GL* 6 producta *B* masculina uel feminina (feminini *h*) generis *H* 7 syren *B* syren huius syrenis *H* sir•en nis (i) *L* s•renis (i?) *B* syrenis *b* 8 In in] *in litura h*, *alterutrum om. videtur H* producta *B* ut hic delphin *G* ut hic delfin .nis *L* hildelphin *D* 9 trachim *B* 10 producta *B* mem non *H* 11 sydon .nis *L* 12 correpta *B* graeca uel correpta uel barbara *K* masculini *sup. lin. add. r* 13 huius Caesaris — calcaris *om. G* huius caesaris hoc nectar huius nectaris hoc calcar huius calcaris hic bostar huius bostaris *in litura g* 15 producta *B* masculina *RH* 16 et *om. LK* sunt monosyllaba *B* sunt monosyllabis (uel ·syllaba uel ex) *Rr* nar.ris *et sic per sqq. L* 17 ''par ''hoc *H* dispar .ris *in mg. add. K* 19 correpta *B* et feminina *G* et neutra] *r* neutra *R* ut *om. GL* 21 hic et haec et hoc pauper *GK* (h) 22 grega *D* masculina graeca *HGLK* notum *Dd* 23 hoc uer *in rasura B* 24 ir correptam *D* unum neutrum eiusdem declinationis haec *B* gaddir] *k* gadir *BDHl* gradir *GLK* gaddiris] gadiris *BDHl* gradiris *GL* .ris *K* 25 hic *om. D* βαίτυλος] μ ΒΕΤΥΛΟϹ *BDH* ΒΕΤΥΛΛΟϹ *G* ΒΕΤΥΛѠϹ *R* ΒΤΥΛѠϹ *K* ΒΕΤΙΛΛΟϹ *L* (ad) abdiris *Hh* 26 husu *D* inveni] *r* inuenitur (uel) *RGK* 27 et feminina *Rr* uel et feminina *G* uel feminina *LK* et neutra] uel neutra *GL*

p. 747, 48 P. p. 313, 14 K.

Graeca quam Latina: 'hic Hectŏr huius Hectoris', 'hic oratŏr huius oratoris', 'haec uxŏr huius uxoris', 'hoc aequŏr huius aequoris', 'hic' et 'haec auctŏr huius auctoris', 'hic' et 'haec' et 'hoc memŏr huius memoris'. Virgilius in IIII Aeneidos:

tum, si quod non aequo foedere amantes
Curae numen habet iustumque memorque, precatur.

33 (inveniuntur tamen et haec et omnia paene communia masculini et feminini, quod, etiam si non faciant ex se neutra, saepe tamen neutris adiunguntur figurate - ut Virgilius in X:

Italiam petiit fatis auctoribus; esto,

et in bucolico:

Pauperis et tuguri congestum cespite culmen,

et in VI:

Curibus parvis et paupere regno -,

quamvis pluralis nominativus eorum, hoc est neutrorum ex supra dictis nominibus, in usu frequenti non sit ex eis, quomodo neque ex aliis communibus duum generum. nam si sint communia trium generum, sine dubio masculini quidem et feminini in 'es', neutri vero in a proferunt nominativum pluralem, ut 'hi' et 'hae sapientes' et 'haec sapientia', ergo 'hic' et 'haec' et 'hoc sapiens'; 'hi' et 'hae pares' et 'haec paria', 'hic' et 'haec' et 'hoc par'; 'hi' et 'hae ancipites' et 'haec ancipitia', | 'hic' et 'haec' et 'hoc anceps'; 'hi' et 'hae felices' et 'haec felicia', 'hic' et 'haec' et 'hoc felix'; 'hi' et 'hae veteres' et 'haec vetera', 'hic' et 'haec' et 'hoc vetus'. quae igitur in plurali numero a ter||minationem non accipiunt, quae propria est neutrorum, manifestum est, trium generum non esse communia, sed masculini et feminini, figurate tamen per obliquos plerumque casus,

1 haector *RDH* hechtor *G* haectoris *RDH* .ris *G* horatoris *Rr* 2 hoc aequor] *d* ho^c^ aequor *R* haec aequor *D* haec <u>et hoc</u> auctor *L* 4 *Verg. Aen.* IIII 520 *sq.* (*deficit Rom.*) in IIII e^o^neidos *Rr* in IIII aeneidos libro *BH* in ^libro IIII^ eneidos *Dd* aenidos ·IIII· *G* aeneidis IIII. *L* in IIII aeneidis *K* 5 quod *Med.* equo *G* federe *RL* amantis *Med. Pal. Fr.* 6 praecatur *RB* 7 inueniuntur *in litura g* et *om. H* et haec] *om. GLK* haec *l* feminini generis *GL* 8 quod] quod ^uel quis^ *Kk* quae *RL* etiam si] etiam *GLK* uel si *g* faciunt *DHGLKr* adiunguntur ^uel gi^ *G* 9 ut *om. HGL* *Verg. Aen.* X 67 10 petit *Med.* pet^i^it *Pal. Rom.* aesto *Rr* 11 *Verg. ecl.* I, 69 *cf.* § 13 b^o^eolico *Kk* bucolicis *L?* bocolicis *G?* 12 tuguri. (i) *L* tugorii *G* tugori *K* 12 con^g^estum *G* coniestum *B* cispite *L* 13 *Verg. Aen.* VI 812 14 Curribus *Rr* curibusq. *Rom.* paupere terra *Vergilius* 15 ho^c^ est *Rr* ex *in litura in H* 16 ex eis *eras. in H* 17 generum trium *GL* 19 ergo et hic et *H* 22 haec felicia] hae felicia *D* 24 accipiunt] habent *GLK* propriae *D* 25 n^e^utrorum *H* 26 casus plerumque *K* casus plerunque *GL*

raro autem per nominativum coniungi etiam neutris, ut Virgilius in VIIII:

Nulla dies umquam memori vos eximet aevo,

et Iuvenalis in IV saturarum:

titulique cupido
Haesuri saxis cinerum custodibus,

quamvis 'hoc custos' raro nisi figurate invenias et 'haec custoda' pluraliter nemo dicat. sic ergo neque 'haec memora' vel 'auctora' vel 'paupera' neutraliter puto facile in usu posse inveniri, sed, sicut supra dictum est, figurate sunt prolata et haec et alia plurima huiuscemodi apud auctores. inveniuntur tamen quaedam, quae obliquos casus communes possi- 31
dent, quamvis nominativus non sit communis, ut 'plus' cum sit neutri nominativus dumtaxat, genetivus eius communis est trium generum nec non et dativus et ablativus, unde pluralia quoque tam in 'es' quam in a invenimus: 'hi' et 'hae plures' et 'haec plura' vel 'pluria', unde compositum 'compluria'. Terentius in Phormione:

Multa advenienti †nova, ut fit, compluria.

ablativus quoque tam in e quam in i terminans invenitur, utpote communis trium generum, et accusativus pluralis tam in 'es' quam in 'is'. Virgilius in I georgicon:

Seu pluris calor ille vias et caeca relaxat
Spiramenta.

Horatius in I epistularum:

Tractus uter pluris lepores, uter educet apros.)

In 'ur' correptam Latina masculina et communia et neutra: 'hic turtŭr huius turturis', 'hic' et 'haec augŭr auguris' - Horatius in III carminum:

1 coniugi *RD* coniungui *G* *Verg. Aen.* VIIII 447 3 Nullo *GL* Nulla dies Nulla dies *K* 4 *Iuv. sat.* IIII 10, 143 *sq.* IV *Krehlius t.* II *p.* 521 VI *libri* satirarum *d* satyrarum *rh* satura tum *G* saturatum *K* 5 tituli q̄ *GL* tutulique *K* cupudo *H* 6 haesauri *GL* thessauri *K* 7 inuenies *DL* custodia *GLKh* 8 nequae *R* 9 neatraliter (v) *H* inuenire (i) *Dd* supradictum figurate *L* 10 (et) alia *Dd* huiuscemodi plurima *GL* huiusmodi *DK* 11 causus *B* possedent (i) *G* possedent *K* 12 non fit *G* cum sit *om. GLK* nominatiuus neutri *DGLK* 15 plures] *d* plurales *D* compositum] *h* composit• *H* 16 *Ter. Phorm.* IIII 3, 6 formione *GL* 17 aduenienti•(a) *B* aduenienti ut fit noua hic *Terentius et ipse Priscianus infra* § 74 ut sit (n) *L* fit nunc cōpluria *D* 18 ablatius *R* 20 *Verg. georg.* I 89 *sq. cf.* § 86 I] *g* II *G rell.* 21 plures *GL Pal. num sic h. etiam l. Priscianus, ut singula utriusque terminationis exempla proponeret?* calor] ador *H* 23 orā *K* *Hor. epp.* I 15, 22 II. *H* aepistolarum *K* 24 tractus] *b* tracus *GLK* tra•••(cus?) *B* tractatus *k* uter] at̄ *GL* autem *K* plures *rd cum parte codd. Horat.* utere ducet *GL* 25 correpta *B* 26 huius auguris *H* huius .ris *K* oratius *K* ortius *G* *Hor. carm.* III 17, 12 *sq.* IIII. *B* II. *K* U. *L*

nisi fallit augur
Annosa cornix –,

'hoc Tibŭr huius Tiburis'.

In 'ur' productam unum invenitur commu|ne duum generum: 'hic' et 'haec fūr huius furis'.

VIII 35 In 'as' correptam Graeca masculini vel feminini vel neutri vel communis generis: 'hic Arcăs' [proprium] 'huius Arcadis', 'haec Pallăs huius Palladis', 'hoc Cerăs' [proprium loci] 'huius Ceratis', 'hic' et 'haec Arcăs' [gentile] 'huius Arcadis'.

In 'as' productam Graeca et Latina masculini vel feminini vel neutri vel communis generis, ut 'hic A|tlās huius Atlantis', 'hic Maecenās huius Maecenatis', 'haec civitās huius civitatis', 'hoc vās huius vasis', 'hic' et 'haec Capenās huius Capenatis'.

In 'es' correptam Latina masculina vel feminina vel communia duum vel trium generum, ut 'hic Coclēs huius Coclitis', 'haec segĕs huius segetis', 'hic' et 'haec milĕs huius militis' – Ovidius in II metamorphoseon:

Miles erat Phoebes

de Callistone dicit –, 'hic' et 'haec' et 'hoc terĕs' – Virgilius in VII:

sed haec tereti mos est aptare flagello –,

'hebĕs hebetis', 'sospĕs sospitis' – Iuvenalis in V:

nec umquam
Depositum tibi sospes erit –,

'hic' et 'haec' et 'hoc hospĕs huius hospitis'. Lucanus in V:

Hospes in externis audivit curia tectis,

1 fallat *B* agur (u *supra*) *D* 2 annosa] *h* annos a *H* 3 hoc] *b* hic *B* titur *L* titiuris *L* 4 producta *B* duorum *GL* uel duum *g* 6 correpta *B* 7 ut hic areas *GLK* proprium *om. H* Arcadis] *d* archadis *RDH* 8 caeras *GLK* '*Plures Codices, nec ii spernendi, omittunt* proprium loci' *Krehlius* Ceratis] *scripsi* ceradis *RBDH* caeradis *GLK* hi (e *supra*) *H* • 9 'huius arcadis' gentile *L* archadis *Dd* 10 producta *B* graeca masculina et *GLK* masculinia *K* 11 adlas *Dd* athlas *BHLK* 'athlantis' huius *H* adlantis *Dd* athlantis *BL* 12 hoc uas — Capenatis *add. g* uassis *K* 14 correpta *B* masculina latina *GLK* 15 Cocles] *r* codes *R* 16 *Ovid. metamorph.* II 415 18 erant *R* phebes (o *supra*) *K* 19 calistone *DHGLK* teres (et *supra*) huius teris *Dd* *Verg. Aen.* VII 731 VII *ex* IIII *corr. B* VI *H* 20 tereti] *sic etiam lib.* V § 25 *et infra* § 65 teriti *LK* lento *Vergilius, apud quem* teretes *extat in versu praecedente:* teretes sunt aclydes illis | Tela. tereti *v.* 731 *etiam duo ex Burmanni libris Vergilianis, ex Prisciano scilicet interpolati* 21 *Iuv. sat.* V 13, 177 *sq.* V] *H et sic libri plerique lib.* V § 25, *omnes infra* § 65; *h. l.* III. *RBD* IIII. *GLK* 22 nec umquam] *cf. lib.* V § 25 23 tibi] † (i. e. uel *pro* t) *G* 24 et hoc *del. dk* hospes] *b* •••pes *B* ospes *ubique h. l. GK* ospes (h huius .tis *supra*) *L* huius *om. H* *Luc. Phars.* V 11 *cf. lib.* V § 24

'haec hospes curia'. (invenitur tamen et 'haec hospita': Virgilius in Aeneidos III:

bellum, o terra hospita, portas.

similiter 'haec sospes' et 'sospita' prolatum est ab auctoribus. Ovidius in II fastorum:

Sospita delubris dicitur aucta novis.

neutra quoque supra dictorum pluralia tradit usus. Statius in IIII 36
Thebaidos:

Accipias, fessisque libens iterum hospita pandas
Flumina.)

In 'es' productam tam Graeca quam Latina masculini generis vel feminini vel communis: 'hic Chremēs huius Chremetis' et 'Chremis', 'hic verrēs huius verris', 'haec caedēs huius caedis', 'hic' et 'haec herēs huius heredis'.

In 'is' correptam tam Graeca quam Latina masculini generis vel feminini vel communis: 'hic Parĭs huius Paridis' vel 'Paris', 'hic collĭs huius collis', 'haec Thetĭs huius Thetidis', 'haec cuspĭs huius cuspidis', | 'hic' et 'haec utilĭs huius utilis'.

In 'is' productam Graeca et Latina masculina vel feminina vel communia: 'hic delphīs' vel 'delphin huius delphinis', 'hic Arīs' [proprium] huius Arinis' - Cicero pro Scauro: Arinis uxorem -, 'haec Soterīs huius Soterinis' - Plautus in vidularia:

Immo id, quod haec nostra est patria et quod hic meus
Pater, illic autem Soterinis est pater -,

'hic Dīs' [proprium, id est *Πλούτων*] 'huius Ditis' et 'hic' et 'haec dīs'

1 hospita] *sic h. l. etiam K* *Verg. Aen.* III 539 in *om. K* 2 aenidos (ei) *G* aeidos *K* III aeneidos *Hd* IIII aeneidos *B* IIII. *RDK* II. *L* 4 *Ovid. fast.* II 56 6 dicitur] *ex* ducitur *corr. H* dicitur (uel ducitur) *Ll* 7 *Stat. Theb.* IIII 842 *sq.* 9 accipiens *D* fessique *GLK* 11 generis (uel) quam *G* feminini uel neutri uel *K* 12 uel communis — Verris *om. D* uel communis *add. d* chremes *K* cremes *H* huius *om. L* cremetis *H* et Chremis] *om. R add. r* et chremis *K* et huius cremetis *H* 13 heris (e) *Rr* haeres *G* huius *add. b* 14 haeredis *G* 15 his *Rr* correpta *B* masculi *R* 16 communis ut hic *B* 17 haec] hae *R* Thetis] *d* tetis *DG* tetis (h) *K* thitis *L* tetidis *R* thethidis *d* thetis *D* tetis *G* tithis *L* tetis (h) *K* thetis uel theditis *B* cuspidis] *d* cuspitis *DH* 19 productam] *r* producta *RB* et masculina *B* 20 ut hic *L* delfis uel delfin huius delfinis *GL* 21 *Cic. pro Scauro cf. lib.* VI § 28 cau*ro (s) *Dd* stauro (c) *Kk* 22 *Plaut. vidul. fr.* 10 *p.* 442 *Both.* uidullaria *Rr* 26 hic Dis] *d* his dis *ni f. D* *** id est (est) *H* ΠΛΟΥΤΟΝ *D* plouton *B* pluton *RH* plauton *Lb* ΜΙΛΟCΤΟΝ (ΠΛΛΥ) *Kk* ΜΑΙΛΤΟΝ *G* ditis hic *HG* et haec et hoc dis *Dd* et haec di**(ti)s (huius ditis) haec uis *L*

[appellativum] 'huius ditis', 'haec vīs huius vis', 'hic' et 'haec Samnis huius Samnitis'.

37 In 'os' correptam unum Latinum neutrum 'hoc ŏs || huius ossis', quod etiam 'hoc ossum' antiqui protulerunt. Gellius libro XXX: calvariaeque eius ipsum ossum expurgarunt inauraveruntque.

In 'os' productam Graeca et Latina masculini vel feminini vel neutri vel communis generis: 'hic herōs huius herois', 'hic nepōs huius nepotis', 'haec dōs huius dotis', 'hoc ōs huius oris', 'hic' et 'haec compōs huius compotis'.

In 'us' correptam Latina masculini vel feminini vel neutri vel communis duum vel trium generum: 'hic lepŭs huius leporis', 'haec Venŭs huius Veneris', 'hoc tempŭs huius temporis', 'hic' et 'haec Ligŭs huius Liguris', 'hic' et 'haec' et 'hoc vetŭs huius veteris'.

In 'us' productam Graeca vel Latina masculina vel feminina vel communia vel neutra, ut 'hic Melampūs huius Melampodis', 'hic mūs huius muris', 'haec virtūs huius virtutis', 'hic' et 'haec sūs huius suis', 'hoc tūs huius turis'.

38 In 'ys' Graeca masculina vel feminina: 'hic amphibrachys huius amphibrachyis', 'hic Capys huius Capyis', 'haec Erinys huius Erinyis'.

In 'aes' Latinum unum masculinum 'hic praes huius praedis' et unum neutrum 'hoc aes huius aeris', cuius plurales obliqui in raro sunt usu, 'aera ae|rum aeribus'. Cato in oratione, qua in senatu suasit, ut

1 appellatiuum *om. G* apellatiuum *D* distis *K* haec vis] *b* h∗uis *B* samnis samnitis *L* 3 correpta *B* hoc os *d* haec os *D* huius *om. K* 4 A Gellius *h* Gellius lib. XXX] *i. e. Cn. Gellii annalium libro* XXX. *libro* XXXIII *haec assignat Charisius p.* 40. 112 *P. indeque Krausius fr. hist. R. p.* 205, *Rothius fr.* 20 *p.* 308 lib[o] *r* liber *R* libri *Dd* in libro *H* cal[ae]uiariaque *Dd* 5 ipsum ipsum *K* expurgauerunt *H* in∗auraueruntque (h) *K* 6 oc *K* graecam *Rr* masculini et feminini *L* 7 hueros *L* ∗aeros (h) *G* aeros *K* herohis *R* haerois *L* ∗aerois (h) *G* aerois *K* haero∗is (d) *D* hic nep[ae]os *Rr* 10 correpta *B* communis generis ·i· duum *K* 11 haec uenus huius ueneris [et hoc uetus ueteris] *Rr* 13 ligoris *LK* haec [et hoc] uetus *K* 14 producta *B* uel latina uel masculina *GL* uel latina uel masculina *K* uel neutra uel communia *L* 15 ut *postea insertum et ad mg. add. in L* 16 *post* muris: haec opuns nomen urbis huius opuntis [uel opus[n] opuntis] *add. B* haec orons huius orontis *D del. d* hic odipus huius odipodis *GL et ex* hic ophus huius ophudis *corr. K* sus suis *G* 18 ys] is *D* ut hic *K* amphibrachis *RB* amphybrachis *D* amphybrachys *G* amphibrach∗is [y] *Rr* amphybrachyis *D* amphibracheys *B* amphybrachys *G* amphibracheis *H* amphibrachis *L* ∙yis *K* 19 h∗c [ae] *Rr* haec *BH* capis *DH* huius *om. D* capys *R* capiys *H* capeys *B* capydis *GL* ∙[y]is *K* haec *add. d* Erinys] *b* herinys *D* herynis *RG* herynys *BLKg* herynys *H* erinys *H* eriniys *B* herynus *R* herynis *LK* herynys *G* haerinyis *D* 20 es *B* ut hic praes *DGL* predis *B* 21 plurales] *h* pluralium *RBDH* usu] *r* huius *R* 22 aera] *ex corr. d* Cato in oratione ... ut plura aera equestria fierent: *Meyerus l. l. p.* 85 *sq. cf. Brillenburgium de M. Porcio Cat. p.* 71 quia *D* quia *h* suassit *K*

p. 750. 51 P. p. 317 K.

plura aera equestria fierent: nunc ergo arbitror oportere restitui, quin minus duobus milibus ducentis sit aerum equestrium. in eodem: de aeribus equestribus de duobus milibus actum.

In 'aus' Latina duo feminina: 'haec laus huius laudis', 'haec fraus huius fraudis'.

In 'ans' Latina masculina vel communia duum vel omnis: 'hic quadrans huius quadrantis', 'dodrans dodrantis', 'hic' et 'haec infans' [τὸ νήπιον] 'huius infantis', 'hic' et 'haec' et 'hoc infans' [ὁ ἄλαλος, huius] 'infantis' et 'amans', quod nomen est, cum pro amatore accipitur, 'amantis'. invenitur etiam unum femininum, 'haec glans huius glandis'. sic enim Lucretius, ut supra dictum est, profert et Ovidius in XIIII metamorphoseon:

ut lata plumbea funda
Missa solet medio glans intabescere caelo.

In 'ens' Latina masculina vel feminina vel communia duum vel trium ge||nerum: 'hic Vfens huius Vfentis', 'haec mens huius mentis', 'hic' et 'haec parens huius parentis', 'hic' et 'haec' et 'hoc prudens huius prudentis'. 39

In 'ons' Latina masculina vel feminina vel omnis: 'hic mons huius montis', 'haec frons huius frontis', 'hic' et 'haec' et 'hoc insons huius insontis', quod solum teste Probo o ante 'ns' habet correptam, et eius simplex 'sons sontis'.

In 'uns' similiter Latina masculina: 'hic Arruns huius Arruntis'.

In 'yns' unum Graecum invenitur femininum: 'haec Tirynс huius Tirynthis'.

1 •equestria (s?) *LK* ergo *om. GLK* oportere] *b* oporter• *B* 2 institui *Lipsius de militia Romana lib.* I *dial.* V *p.* 33 *ed. Antverp. a.* 1598, *quem tacite sequitur I. F. Gronovius de pecunia vet.* III 2 *p.* 275 *ed. Amst.* 1656 quin minus] *scripsi* qui minus *H* quo minus *rell.* ne quo minus *Lipsius* quo ne minus *C. T. Zumptius üb. d. röm. Ritter etc. p.* 13 milibus actum ducenti[s] *Dd* 3 aequestrium *RDHG*

Cato in eodem (*sc. libro*): *Meyerus l. l.* eadem *Krehlius* '*pertinet fortasse* de aeribus equestribus *ad titulum orationis' Krehlius* aequestribus *RD* equestrioribus *R* 4 auctum *R* 5 feminina duo *H* 7 aus] *d* as *D* 8 huius dodrantis *GL* hic et haec et hoc infans ΟΛΛΤΟΝΗΠΙΟΝΛΛΟΣ huius infantis *B* τὸ νήπιον] *om. H* ΟΛΑ ΤΟΝ ΝΗΠΙΟΝ Α&ΛΟΣ *Rr* huius infantis ΤΟΝΗΠΙΟΝ *GLK* 9 hic et haec — infantis *in mg. add. K* ὁ ἄλαλος] *hic om. RBH* ΟΛΛΛΛΛΟΣ *G* huius *om. DGLK* 10 pro *add. d* 12 Lucretius] *v. lib.* VI § 96 ut] et *r* *Ovid. metam.* XIIII 825 *sq. cf. lib.* VI § 96 14 blumbea *K* 15 misa *K* missa solet missa solet *L* solent *Hh* glans ut *Rr* 17 hic mens *Rr* 20 omnis *K* omnis generis *D* omnis ut *H* 22 insonthis *D* *Prob. de cath. nom. p.* 1473 *P.* 130 *L. cf. p.* 1444 *P.* 104 *L.* correptum *L* 23 et huius *K* 24 masculina uel feminina *L* aruns *GLK* aruntis *GLK* 25 hyc *Rr* tyryns *RGLK* tyrins *BD* tyrrins *H* 26 tyrynthis *R* tyryntis *BGLK* tiryntis *D* tyrryntis *H*

p. 751 P. p. 317. 18 K.

In 'ars' Latina masculina vel feminina: 'hic Mars huius Martis', 'haec ars huius artis'.

In 'ers' Latina omnis communia generis: 'hic' et 'haec' et 'hoc iners huius inertis'.

In 'ors' Latina masculina vel feminina vel omnis: 'hic Mavors huius Mavortis', 'haec cohors huius cohortis', 'haec sors huius sortis' – cuius nominativum 'haec | sortis' protulit Plautus in Casina:

Vide ne qua illic insit alia sortis sub aqua –,

40 'hic' et 'haec' et 'hoc concors huius concordis'.

In 'urs' Latina communia trium generum: 'hic' et 'haec' et 'hoc Tiburs huius Tiburtis' [gentile].

In 'uls' unum femininum: 'haec puls huius pultis'.

In 'ems' unum femininum: 'haec hiems huius hiemis'.

In 'abs' Graeca et Latina masculina et feminina: 'hic Arabs huius Arabis', 'haec trabs huius trabis'. vetustissimi tamen etiam 'trabes' pro 'trabs' proferebant. Ennius in Medea:

Vtinam ne in nemore Pelio securibus
Caesa accedisset abiegna in terram trabes.

In 'ebs' correptam Latina omnis communia: 'hic' et 'haec' et 'hoc caelĕbs huius caelibis'.

In 'ebs' productam unum femininum Latinum: 'haec plēbs huius plebis'; dicitur tamen et 'haec plebes huius plebei'. Lucanus in III:

nēscit plebes ieiuna timere.

In 'obs' feminina Latina: 'haec scobs huius scobis' et 'scrobs hu-

1 martys *D* *post* Martis: haec mars huius martis *add. R del. r* 3 latina *ex* latinum *corr. K* omnia communis *B* communis *RH* communi *rh* commune *G* 5 masculina [uel] feminina *K* omnis [generis] hic mauors *D* 6 coors *RGLK* coortis *RGK* hortis *L* haec sors] exortis *D* haec sortis *d* haec sors huius sortis haec sors huius sortis *K* 7 *Plaut. Cas.* II 6, 28 cassina *K* 8 ne qua] *Kr cum Plauto* neque *RDH* ne quae *BGL* aliqua sortis *B* sortis *etiam Plaut. Vet. m. pr.* sors *m. alt.* 9 concordis] *b* concoudis *B* 12 uls *in mg. add. h* puls *ex* plus *corr. B* 13 emps *Rr* haec *in litura h* [hi] chiemps gemis *Rr* 14 arbs *H* graeca masculina latina (et *L et infra lin. K*) feminina *GLK* et masculina et *BH* [b] araps *Dd* [a] arbs *Hh* 15 etiam *om. HK* pro trabis *B* 16 *Enn. Med. fr.* 1 *v.* 1 *sq. p.* 52 *Both. Med. exulis fr.* I *v.* 1 *sq. p.* 30 *Ribb.*, *p.* 124 *Vahl., apud quos v. l. rell. h. l. testium conferenda est* 17 memore *RB* 18 cessa *GL* cesae *Prisc. de metr. Ter.* § 14 *cod. regin.* 1709 *saec.* X *teste H. Keilio* [c] acedisset *K* accidisset *r* cecidisset *h Coloniensis* cecidissent *Prisc. l. l. cum aliis testibus* abiegna in terram] in terram abiegna (abiegma *Rr* abi[n]egna *K* abiegena *G*) *libri h. l.* abiegnae (abiegne *cod. reg.*) ad terram *Prisc. l. l. et alii* abiegna ad terram *alii* 19 ebs] *r* eps *R* correpta *B* cummunia *K* 20 celebis *K* 21 ebs] *r* eps *R* [c] hae *R* 22 [ei] plebi *Rr* *Luc. Phars.* III 58 IIII. *L* 23 plebis ieiun[e]a (i) *Kk* 24 latina feminina *GLK* et haec scrobs *g* scrobs scrobis *L*

ius scrobis' (sic alii; sed Probus nominativum protulit similem genetivo), quod Plautus masculino genere profert in Amphitrione:

Ibi scrobes effodito tu plus sexagenos in dies.

In 'ybs' unum masculinum: 'hic chalybs huius chalybis'.

In 'urbs' unum femininum: 'haec urbs huius urbis'.

In 'aps' unum femi||ninum: 'haec daps huius dapis'. sed nomina- 41
tivus in usu frequenti non est, quem Livius Andronicus in I Odissiae ponit:

Quae haec daps est, qui festus dies?

Horatius accusativum protulit in | II carminum:

Ergo obligatam redde Iovi dapem.

idem genetivum in IIII:

Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnae.

idem in epodo:

mutatae dapis
Inemori spectaculo.

In 'eps' masculina et omnis: 'hic manceps huius mancipis', 'hic' et 'haec' et 'hoc particeps huius participis'. 'adeps' vel 'adipes' in utroque genere invenitur. Varro in II rerum rusticarum: adipe suilla.

In 'ops' Latinum femininum unum: 'haec Ops huius Opis' [nomen matris deum et copia] (eius quoque nominativus in usu frequenti non est, sed illius, quod ex eo componitur, commune omnis, 'hic' et 'haec' et 'hoc inops huius inopis'. vetustissimi tamen etiam 'hic' et 'haec' et 'hoc ops' et 'cops' pro 'opulentus' et 'copiosus' proferebant. Accius de Hercule dicens:

1 *Probus de cath. nom. p.* 1462 *P.* 120 *L.* similem protulit *BH* 2 plaustus *D* amphytrione *D* amphithrione *L* *Plaut. Amphitr. fr.* 11 *p.* 422 *Both. cf. lib.* V § 41 3 scrobes] *add. r* scrob(i)es *G* scrobis *LK* effodi (uel effodito) *Dd* tu plus] *scripsi* d(o)uplus *Dd* plus *RBHGLK* 'in aliis duplos' *m. rec. in R* indiges *Rr* 4 ybs] *r* yps *R* ibs *BHGLK* chalybs] *π* calybs *rd* calyps *RD* calips *G* calibs *BHLKg* chalybis] *π* ca(r)libis *libri* 5 ubs *H* 6 aps] *r* abs *RD* 7 Livius] *r* libius *RDHGLK* andran(o)icus *K* odissia *H* odissei *K* odisei *G* odisiei *L* *Liv. Andr. Od.* I *v. Hermannum elem. d. m. p.* 619 *coll. Hom. Od.* I 225 10 oratius *Gk* aratus *LK* *Hor. carm.* II 7, 17 in ·II· carminum accusatiuum protulit *B* in *om. H* carmī *spscr. in K* 12 genetivum] *rd* genetiuo *RD* *Hor. carm.* IIII 4, 11 *sq.* III. *GL* 13 in se luctantes *L* 15 *Hor. epod.* 5, 33 *sq.* eppodo *H* 16 motate *LK* motatae *l* dapes *K* 17 inemori] *α Horatius* in memori *B* memori *rell.* 18 ebs *BD* masculini *HGLK* ut hic manceps *K* 20 genenere *B* *Varro in* II *rer. rust. v. lib.* V § 41 adipes illa *libri* 21 ops] *d* obs *BD* feminum *H* unum *om. BD add. d* 22 copia ** eius *L* frequenti in usu *G* 23 hic haec et hoc inops *R* hic et haec inops *B* 24 tamen *om. H* 25 ops] *r* obs *R* et cops] et cors *G* et corps et cops *D* et corps (uel cops) *Kk* opulentu(s)r *Rr* *post* opulentus: et corpulentus *add. RBDGK* et co*pulentus (uel r) (*in litura* u *l*) *L* actius *H* *Att. fragm. inc.* 31 *p.* 253 *Both.* XVI *p.* 190 *Ribb.* 26 de bercule *L* de bertule *G*

quorum genitor fertur esse ops gentibus,

42 pro 'opem ferens et auxilium gentibus'. hic Caper. potest tamen etiam feminino genere hic intellegi figurate coniunctum masculino, ut si dixisset 'quorum genitor auxilium fuit gentibus'. tamen nominativo eius usus est Plautus in cistellaria:

Itaque me Saturnus eius patruus. - Et Castor pater! -
Itaque me Ops opulenta illius avia. - Immo mater quidem!)

et Graeca: 'hic Pelops huius Pelopis', 'hydrops hydropis', 'merops meropis'.

In 'yps' Graeca: 'Cinyps Cinypis'.

In 'irps' Latinum unum: 'hic' et 'haec stirps huius stirpis'.

In 'ax' correptam Latina et Graeca, ut 'haec făx huius facis', 'hic abăx| huius abacis', quod tamen et 'hic abacus huius abaci' frequens invenitur.

In 'ax' productam Graeca et Latina sunt masculina vel feminina vel omnis, ut 'hic Phaeāx huius Phaeacis', 'haec pāx huius pacis', 'hic' et 'haec' et 'hoc audāx huius audacis'.

In 'ex' correptam Graeca et Latina masculina et feminina et communia trium generum: 'hic Lelĕx huius Lelegis', 'hic grĕx huius gregis', 'haec ilĕx huius ilicis', 'hic' et 'haec' et 'hoc artifĕx huius artificis'.

43 In 'ex' productam Latina masculina vel femini||na sunt vel communia trium generum: 'hic rēx huius regis', 'haec lēx huius legis', 'hic' et 'haec' et 'hoc exlēx huius exlegis'.

In 'ix' correptam Latina masculina vel feminina: 'hic calĭx huius calicis', 'haec pĭx huius picis', 'haec nĭx huius nivis'.

In 'ix' productam Graeca et Latina masculina vel feminina vel communia trium generum: 'hic Phoenīx huius Phoenicis', 'haec cornīx huius cornicis', 'hic' et 'haec' et 'hoc felīx huius felicis'. oportet autem scire, quod Graeci i et y ante x brevem esse volunt, etiam si in obliquis produ-

1 esse fertur *K* obs *R* 2 auxilium sibi gentibus *H* Caper] *de dub. gen. secundum Osannum de Capro p.* 12 etiam *om. G* 3 hic *Rr* hoc *H* dixiset *R* 4 inusus *K* 5 plaustus *Dd* *Plaut. cistell.* II 1, 37 (42) *sq.* 6 patruus eius *Plautus* et castor *libri Prisc. cum Vet. Plauti; leg.* ecastor pater] *r* patrem *R* 7 mops *Rr* imo *K* 9 Pelops] *b* pelo•s *B* 11 ips *H* graeca *spscr. K* cynips *RH* cynyps *BDGL* cynipis *H* cynipys *B* cynypis *L* cinyphys *R* cyniphys *D* 12 strips *R* stirpis] *r* stripis *R* 13 correpta *B* ut *om. H spscr. K* 14 tamen hic *D* 15 producta *B* 16 ut *om. BD* hifeax *in* hic pheax *corr. L* Phaeax] *r* pheax *DHGK* faeax *R* feax *B* pheacis *BDHGLKr* feacis *R* 18 correpta *B* uel feminina *L* 19 hic Lelex] *h* haec lelex *RHGLK* lelex lelegis *H* hic grex huius grecis haec lelex huius lelegis *B* 21 *post* In ex pro *unum fol. excidit in B cf.* § 46 uel masculina uel *L* sunt et communia *GLK* 22 "hic et haec et hoc exlex .gis" haec lex .gis *Kk* 23 exlex] lex *R* 25 hic pix .cis *G* 26 graeca latina *GLK* 27 penix *R* phenix *GL* phoenisx *H* huius *om. H* hius *R* phenicis *GL* haec cornix *ex* hic cornix *corr. K* 28 autem] tamen *HK* 29 et *om. K* y] *i*, *add. k e G et in litura ni f. L*

catur, ut '*Φοῖνῑξ Φοίνῑκος*', '*βόμβῡξ βόμβῡκος*', a vero secundum genetivum etiam in nominativo produci vel corripi dicunt, ut '*κόλᾰξ κόλᾰκος*' corripitur in nominativo, quoniam et in genetivo corripitur, '*Φαίᾱξ*' vero '*Φαίᾱκος*' in utroque producitur. Latini tamen omnes vocales bitempores, id est *διχρόνους*, habentes, ad genetivum respicientes dicunt produci vel corripi vocales ante x positas in nominativo. inveniuntur igitur in 'ix' productam Latina, ut ostendi, feminina vel omnis: 'haec nutrīx huius nutrīcis', 'hic' et 'haec' et 'hoc pernīx huius pernīcis'.

In 'ox' correptam femininum: 'nŏx noctis', et ex hoc compositum 44 commune: 'hic' et 'haec' et 'hoc pernŏx pernoctis'. Iuvenalis:

si luditur alea pernox.

In 'ox' productam femininum vel omnis: 'haec vōx huius vocis', 'hic' et 'haec' et 'hoc velōx huius velocis', 'atrōx atrocis'.

In 'ux' correptam masculina vel feminina: 'hic Volŭx huius Volucis', 'haec | nŭx huius nucis'.

In 'ux' productam masculinum: 'hic Pollūx huius Pollucis', femininum: 'haec lūx huius lucis'.

In 'yx' Graeca tam masculina quam feminina: 'hic sandyx huius sandycis', 'haec Styx huius Stygis'.

In 'aex' femininum: 'haec faex huius faecis'.

In 'aux' unum femininum: 'haec faux huius faucis'.

In 'alx' unum femininum: 'haec falx huius falcis'.

In 'anx' unum: 'haec lanx huius lancis'.

1 *Φοῖνιξ Φοίνικος*] *μ* phoenix phoenicos *RDK* phenix phenicos *GL* phoenix phoenichos *H* *βόμβυξ βόμβυκος*] *μ* bombix bombicos *RDGLK* ΒΟΜΕΥξ. ΒΟΜΕΥΚΟC *in lacuna h* 2 ut ΚΟΛΑξ. ΚΟΛΑΚΟC *in lacuna h* ΚΩΛΑξ ΚΩΛΑ*ΟC *Rr* ΚΛΑξ ΚΛΑΚΟC *K* colax colacos *L* 3 corripi**tur (un) *R* corripiunt *K* corripiunt nominatiuo (at corripitur) *GL* et *om. H* corripitur *om. DH* producitur *Rr* producitur *K* *Φαίαξ* — producitur *om. R add. r* *Φαίαξ*] *μ* phaeax *Dr* pheax *HGLK* uero *om. μ* 4 *Φαίακος*] *μ* phaeacis *Dr* pheacis *HGLK* tamen] autem *L* bitemporis *RrD* bitemporis *HK* 5 idem *Rr* ΔΙΧΡΩΝΩΥC *Rr* ΔΙΚΡΟΝΟΥC *G* ΔΙΧΡΟ*** *H* ΔΙΧΡΟΜΟC *h* ΔΥΚΡΩΝΟΥC *L* ad] et *GLK* getinum *R* 6 in. positas in *H* ix] x *L* 7 ostendimus *H* 9 ex eo compositum *GK* 10 huius pernoctis *L* *Iuv. sat.* III 8, 10 12 productum *H* uox .cis *G* 13 uelox huius (cis) *L* *post* uelocis: atrox — uolucis *om. R add. r* 14 *post* feminina: uel communia *add. D* uelux *H* huius *om. GL* uelucis *H* 15 *post* nucis: hic et haec dux *add. D* hic et haec dux huius ducis *h* 16 masculinum uel femininum *GL* masculinum et femininum *K* pullux huius .lucis *G* pullux huius .cis *K* pullux .cis *L* femininum *om. GLK* 18 In ix *H* quam] tam *L* feminina sandyx *GLK* feminina haec sandyx *g* sandix *DH* huius *om. L* sandycis] *g* sandicis *RDG* .cis *L* 19 hic st*yx (r) *L* hic styx *G* (hic) styx stycis *K* (s)tyx *Dd* stix *H* huius *hic et h. l. fere ubique om. L* Stygis] *h* sti*** *R* stigis *Dr* sticis *G* sticis uel stycis *H* .gis *in litura l* cis *ni f. L* 20 In (a)ex *H* faex] *d* fex *DH* fecis *DH* 21 faux.faucis *H* 22 alx unum haec *L* 23 anx unum femininum *GLK* lan(c)tis *Rr*

In 'unx' unum: 'hic' et 'haec coniunx huius coniugis'.
In 'arx' unum femininum: 'haec arx huius arcis'.
In 'ac' unum neutrum: 'hoc lac huius lactis'.
In 'ec' unum neutrum: 'hoc || allec huius allecis'.
In 'ut' 'hoc caput huius capitis'.

DE GENETIVO SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

VIIII 45 Et hae quidem terminationes nominativi tertiae declinationis. genetivus autem eius in 'is' desinit correptam, excepto uno monosyllabo, 'haec vis huius vīs', quamvis omnes aliae declinationes producant terminationem eiusdem casus.

Oportet autem scire, quod in quibusdam pares habeat genetivus tertiae [declinationis] suo nominativo syllabas, in quibusdam una, in aliis duabus syllabis vincat.

Et pares quidem habet in nominibus in e desinentibus correptam, ut 'hoc marĕ huius maris', 'hoc monilĕ huius monilis', et in quibusdam in 'er' vel in 'es' productam vel in 'is' tam correptam quam productam exeuntibus, ut 'hic pater huius patris', 'hic verrēs huius verris', 'haec caedēs huius caedis', 'hic collĭs huius collis', 'haec avĭs huius avis', 'haec vīs huius vis'.

In aliis autem omnibus eiusdem declinationis nominibus una syllaba superat nominativum genetivus, ut 'schema schematis', 'Cicero Ciceronis', 'consul consulis', 'pecten pectinis', 'baccar baccaris', 'lis litis', 'apex
46 apicis'. excipitur 'haec caro huius carnis', in quo pares habent syllabas genetivus et nominativus (inveniuntur tamen veteres, qui genetivo similem

1 unum *post* unx *om.* *D* unum commune *GL* haec et hoc coniunx *Rr* coniunx coniugis *G* coniunx coniungis *K* 3 In hac *Rr* unum nomen neutrum *GK* haec lac *H* huius *om.* *L* 4 In haec *Rr* hallec huius .cis *K* 5 ut ut hoc caput *H* 6 SINGVLARI] casu singulari *Dr* casu nuō singū *G* tertie *D* 7 haec *Rr* tertiae declinationis nominatiui *L* "declinationis" tertiae genitiuus ħ (*i. e.* enim) eius dissinit in is *K* 8 autem *om.* *GL* in his *Rr* 9 prod•cunt(i) *L* 11 sc•ire (r) *L* pares quidem *Rr* pares habeat *in litura h* habet• (&) *Dd* habet *L* 12 declinationis *om.* *DGLK* 13 uincit *L* 14 nominibus] nōatī *L* nominatino *K* 15 munile *GLKr* munilis *Gr* .lis *LK* 16 er et es *G* productam et in *L* uel is *K* tam correptam quam productam *om.* *GLK* tam is correptam tam productam *in mg.* *k* 17 haec caedis *Dd* 20 eius dēclinationis *H* eius declinationis *h* syllaba *spscr.* *L* 21 ut] hoc *L* scema *GK* scema .tis *L* scematis *K* 22 pectinis] *r* pectenis *RK* bacchar baccharis *H* bacar .ris *L* 23 apecis *G* excipiuntur *L* excipiuntur *K* caro carnis *H* sy.labas genetiuus nominatiuum *Rr* 24 nominatiuus et genitiuus *L* *et in* genitiuus et nominatiuus *corr.* *K* •genitito *K* genetiuum similem nominatiuo *H*

nominativum | protulerunt), et 'senex senis' et 'supellex supellectilis', in quo duabus syllabis vincit genetivus nominativum. (huius quoque nominativum quidam similem genetivo protulerunt.) et omnia, quae a capite composita in 'ps' desinunt, similiter habent duabus syllabis superantem genetivum, ut 'anceps ancipitis', 'biceps bicipitis', 'centiceps centicipitis', quae veteres in 'es' proferentes secundum regulam declinabant: 'ancipes ancipitis', 'bicipes bicipitis', sicut 'hospes hospitis', 'sospes sospitis'; iuniores vero gaudentes breviloquio per concisionem ea protulerunt, quod et in aliis dictionibus fecisse inveniuntur, ut 'dic', 'duc', 'fac', 'fer' pro 'dice', 'duce', 'face', 'fere', nec non etiam vocativos in 'ius' terminanti||um propriorum: 'Virgili', 'Terenti' pro 'Virgilie' et 'Terentie' dicentes, de quibus iam docuimus.

Paenultima vero eius declinationis in quibusdam producitur, in quibusdam corripitur. producitur quidem in iis, quorum nominativus in longam desinit seu natura sive positione, ut 'sōl sōlis', 'Titān Titānis', 'delphīn delphīnis', 'fūr fūris', 'Maecenās Maecenātis', 'mercēs mercēdis', 'Samnīs Samnītis', 'Crenīs', nomen proprium nymphae, 'Crenīdis', 'ōs ōris', 'mūs mūris', 'praēs praēdis', 'vās vāsis', 'laūs laūdis', 'infāns infāntis', 'Arrūns Arrūntis', 'Arīs Arīnis', 'inērs inērtis', 'vecōrs vecōrdis', 'pūls pūltis', 'allēc allēcis'. excipiuntur in 'on' desinentia Graeca et in 47 o tam Latina quam notha, quod tam corripere quam producere licet ea in nominativo. haec enim vocalis [id est o] quamvis in nominativo producatur, in genetivo non semper producitur paenultima, sed in quibusdam,

1 protu||lerunt *G* et senex] *r* ut senex *RD* ut et senex *K* subpellex *R* suppellex *HGL* suppellectilis *HGLr* 2 duobus *H* syllabis duabus *K* 3 quidam] quidem *L* similem quidam *K* genitiuos *K* 5 accipitis *D* biceps — centicipitis *om. GLK* 6 in aes *K* proferuntes *Rr* ut ancipes *GK* huius ancipitis *r* 7 bicepes *G* sospes sospitis hospes hospitis *GL* sospes .tis ospes .tis *K* 8 vero] *r* autem *R* quod et in] *d* quod in *DL* 9 *a* niuntur *iterum inc. B cf.* § 43 *init.* 10 fere] fer pro fere facere *Dd* in us *Dd* propriorum in ius termi nantium *GLK* 11 uirgeli trenti *GL* uirgili pro uirgilie et terenti pro terentie *B* et terenti *D* et terrenti *H* Virgilie] *r* uirgiliae *R* et *om. L* terentiae *K* terentiae *RD* trentie *HGL* dicentes *ex* producentes *corr. L* 13 De temporibus penultimae tertiae (penultime tertie *D*) declinationis *inscr. Dl* eius] huius *G* eius dē *Ll* 14 his *libri* 15 desinit sillabam *h* sive] seu *GLK* delfin delfinis *G* delfin .nis *L* 16 fur furis] *bh* furor furoris *B* furor furoris fur furis *RH* lien lienis fur furis *GL* maecaenas *R* mecenas *BDHGLK* mecenatis *BDHG* .tis *LK* 17 Crenis] *k* crenis *Rr* chrenis *B* ch*reus *D* crinis *GLK* nimphae *LK* nimphe *G* Crenidis] *k* crendis *D* chrenidis *B* crinidis *GLK* 18 uassis *K* 19 aruns *D* aruns *G* Arruntis] *r* aruntis *RDG* Aris Arinis] *om. K* arris arrinis (arrinis *ex corr. h*) *Hh* arris arrin*is *D* arris arrentis *RB* arris arrintis *r* uaecors uaecordis *D* 20 puls *ex* plus *corr. R* hallec hallecis *BG* hallec .cis *K* allectis *Rr* 21 quod in nominatiuo tam producere quam corripere licet ea *L* producere quam corripere *H* liquet *G* 22 haec nim *Rr* uocalis id est *Bb* producatur in] *h* producatur sed in *H rell.* 23 sed *ante* in quibusdam *in mg. K* quibusdam *Rr*

in aliis autem corripitur. quando autem producitur vel quando corripitur, cum de nominativo et genetivo exposuimus dictum est. praeterea corripiunt praedictam paenultimam in 'ms' vel 'bs' vel 'ps' vel 'x' desinentia, si vocalem brevem ante eas consonantes habuerint, velut | 'hiĕms huius hiĕmis', 'caelĕbs caelĭbis', 'mancĕps mancĭpis', 'făx făcis', 'artifĕx artifĭcis'; nec non producentia terminationem nominativi corripiunt paenultimam genetivi: 'hic' et 'haec' et 'hoc pār huius păris', 'Lār Lăris', 'vās vădis', 'pēs pĕdis', 'Cerēs Cerĕris', 'compōs compŏtis', 'bōs bŏvis', 'sūs sŭis', 'grūs grŭis'. corripientia quoque nominativum in quibusdam corripiunt paenultimam genetivi, in quibusdam producunt. producunt in 'al' et in 'el' neutra et in 'ar' similiter neutra derivativa, ut 'hoc tribunăl huius tribunālis', 'cervicăl cervicālis', 'mĕl mĕllis', 'fĕl fellis',
48 'calcăr calcāris', 'lacunăr lacunāris', 'lucăr lucāris'. in 'or' quoque desinentia alia producunt, alia corripiunt paenultimam genetivi. producunt, ut 'hic cursor huius cursōris', 'hic' et 'haec auctor huius auctōris'; corripiunt: 'hic Hector huius Hectŏris', 'haec arbor huius arbŏris', 'hic' et 'haec || memor huius memŏris'; quando vero producunt et quando corripiunt, cum de nominativo tractabatur docuimus. alia vero omnia, quae nominativi terminationem corripiunt, similiter paenultimam genetivi corripiunt, ut 'toreumă toreumătis', 'Hannibăl Hannibălis', 'vigĭl vigĭlis', 'cornicĕn cornicĭnis', 'aggĕr aggĕris', 'vetŭs vetĕris', 'capŭt capĭtis'. excipiuntur 'inquiĕs inquiētis', quod simplicis declinationem servavit in composito, quamvis corripiat extremitatem nominativi, similiter 'ŏs ŏssis' et 'lăc lāctis', quod quibusdam placet in nominativo per apocopam 'te' proferri: 'hoc lacte' enim dicebant antiqui.

DE DATIVO CASV SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

49 Dativus tertiae declinationis nascitur a genetivo abiecta s producta i:

1 sed in aliis *K* corripitur uel quando producitur *Hr* 2 dictum est *add. r* 3 uel in bs uel in ps *B* 4 habuerunt (int) *Dd* uelut] ueluti *B* ut *L* hiems] *d et in litura g* haec hiems *B* hiemps *RD* huius *om. GLK* 5 caeleps *D* caelebis *r* celebis *BG* cel(i)ebis *Dd* 7 genitiui haec tantum hic *B* ut hic *DGLK* (huius) paris *K* 8 ceres .(o)ris *K* cōmpos *L* 10 *alterum* producunt *in mg. add. L* 11 diriuata *L* ut *in litura b* (hoc) tribunal *K* 13 calcar] *d* calcal *D* (uel laqar) lucar .ris *L* 15 cursor .ris *et sic in sqq. LK* corripiunt ut hic *GK* 16 haector *RDH* hiector *G* haectoris *RD* .ris *G* 18 quae ** nominatiui *H* 20 ut hoc toreuma *K* (uel o) taureuma *Gg* coreuma *R* tauremati(s) *G* (h n h) anibal annibalis *Rr* (h) annibal annibalis *Dd* annibal annibalis *BH* 21 cornicien *Gg* cornic(ni)is *Dd* corniceuis *G* a(g)geris *Rr* capu(t)d *Dd* 22 excipitur *LK* inquiētis *b* ser(ui)uant *Dd* seruat *GLK* 23 similiter et os *B* os *add. r* 24 no *R* minatiuo *in mg. add. r* te] ·t· *B* proferri] *d* perferri *D* 25 hoc la(c)te *Hh* "dicebant "enim *K* antiqui dicebant *G* 26 CASV *om. H* SINGVLARI *om. G* TERTIE *D* II. *in* III. *corr. H* 27 i *add. r*

'huius schematis huic schemati', 'huius maris huic mari', 'huius Ciceronis huic Ciceroni'. inveniuntur poetae rarissime in Graecis, quae apud Graecos in i correptam terminant supra dictum casum, ipsi quoque eum corripientes. **Statius in I Achilleidos:**

> **Palladĭ litoreae celebrabat Scyros honorem.** |

DE ACCVSATIVO SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

Accusativus fit supra dictae declinationis 'is' genetivi modo in 'em' X 50
modo in 'im' conversa, ut 'huius solis hunc solem', 'huius flaminis hunc flaminem', 'huius gregis hunc gregem', 'huius regis hunc regem', 'huius Tiberis hunc Tiberim', 'huius Araris hanc Ararim', 'huius vis hanc vim', 'huius turris hanc turrim'. in una tamen terminatione, id est 'is', desinentium, quae similem habent genetivum nominativo, inveniuntur quaedam nomina accusativum 'im' finientia. sunt autem haec plerumque Graeca vel propria, quae accusativi Graeci n in m convertentia faciunt accusativum Latinum, ut 'Tiberis Tiberim', 'Fabaris Fabarim', 'Thybris Thybrim', 'Araris Ararim' (nam non potest ab alio nominativo, ut diximus, nisi in 'is' desinente in 'im' accusativus proferri. ergo 'Arar' per || apocopam 'is' protulit **Lucanus** in VI:

> **Rhodanumque morantem**
> **Praecipitavit Arar),**

'haec Neapolis Neapolim', 'Charybdis Charybdim'. **Virgilius** in VI:

> **Leucaspim et Lyciae ductorem classis Orontem.**

idem in VIII:

> **A quo post Itali fluvium cognomine Thybrim**
> **Diximus.**

1 scematis *BHGLK* scemati *BHGLK* huius *ante* Ciceronis *ex* huic *corr.* *H* 2 rarissime *B* 3 correptum *B* supradictam *Rr* cassum *G* eam *r* 4 *Stat. Achill.* I 285 achileidos *L* achileidos *K* 5 pallidi *K* litoreae celebrabat] *rd* litore accelebrabat *RDG* litore acce*lebrabat *L* litoreae accelebrabat *B* litterea (*sic ni f. in litura;* littoreae *h*) cebrabat *H* litore lebrabat (*in mg.* acce) *K* Scyros] *r* sciros *HGLK* cyceros *R* honorum Forte diem *Statius* 6 DE ACVSATISO SINGL *H* ACCVSATIVO] ACCVSSATĪ *L* ACCVSATIVO CASV *BG* CASV *D* TERTIE *D* 7 fit *spscr. in K* supradictae declinationis fit *GL* his *Rr* 8 modo in im *post* hunc regem *collocat K* in 'm *Rr* conuersa*(m) *B* 9 huius regis hunc regem *in mg. add. r* 10 tyberis *DHG* tyberim *DHG* Araris hunc Ararim] *k* agaris hunc agarim *RBK* 11 Accusatiuus in im in GR. nominibus *et similiter per terminationes sqq. in mg. l* in is (his *in* is *corr. D*) *BDGLr* terminautium *G* 13 in im *BDHGK* haec *spscr. K* 14 quae *spscr. K* 15 tyberis *DGLK* tyberim *DLK* faberis faberim *GLK* tybris tybrim *GK* thibris thibrim *BH* tibris tibrim *L* 17 in his *R* accusativus] *r* accusatiuum *RBDHG* accussatiuum *L* proferre *BDGLK et ex corr. h* (proferri *ni f. H*) 18 *Luc. Phars.* VI 475 *sq.* 19 rodanumque *LK* 21 necapolis necapolī *G* neopolis neopolim *L* Neapolim — Orontem] *in mg. add. r* *** (sis?) *R* charibdis charibdim *BH* carybdis caribdim *D* caribdis caribdim *r* *Verg. Aen.* VI 334 22 leucaspym *D* liciae *RBGLK* litiae *H* doctorem *R* ductoremq. *Med.* clasis *GL* *orontem(h) *D* oronten *Pal.* 23 *Verg. Aen.* VIII 331 *sq.* (*deficit Pal.*) 24 A *om. K* possit tali *GLK* posit itali *Rom.* fluium *G* thibrim *r* tybrim *GLK*

idem in VIIII:

Principio Falarim et succiso poplite Gygen.

idem in VII:

Qui Tiberim Fabarimque bibunt.

51 'Mephitis' quoque, quod proprium est et a Graeco μεσῖτις, ut quibusdam videtur, mutatione s in f translatum, rationabiliter in 'im' fecit accusativum. Virgilius in VII:

saevamque exhalat opaca | Mephitim.

idem in VIIII:

Inmanem veluti pecora inter inertia tigrim.

idem in XI:

Velocem interea superis in sedibus Opim.

'Alpis' cum semper plurale sit, quomodo 'Syrtis', tamen et singulariter hoc, quomodo illud, invenitur a poetis prolatum et in 'em' accusativum terminans 'Alpem', cum illud 'Syrtim' facit. Lucanus in I:

Tunc inter Rhenum populos Alpemque iacentes.

idem in III:

Agmine nubiferam rapto superevolat Alpem.

Iuvenalis in IIII:

Transilit; inposuit natura Alpemque nivemque.

Lucanus in VIII:

Trans Pharon in medio tanget ratis aequore Syrtim.

1 idem in VIIII — Gygen *post* idem in VII — bibunt *profertur in G, post* quibusdam uidetur *in H, ord. restituit h* *Verg. Aen.* VIIII 762 2 pcipio (rin) *D* principioque ararim *in litura h* ararim *RGLK* phalarim *Pal.* phalerim *Med. Rom.* pollite *R* gigen *DH* gyngen *G* 3 *Verg. Aen.* VII 715 VII] *α* VI *libri* VIII *edd. ante α* 4 tyberim *G* Fabarimque] *r* ararimque *RGLK* ararim quae *D* falerim qui *in litura* (qui *in* que *corr.*) *h* fabarumque (i) *Pal.* fabarumque *Rom.* 5 me*fitis(m) *G* memfitis *L* mēfitis *K* est *om. H* μεσῖτις] *sic in litura r* mesitis *D* ΜΕϹΥΤΥϹ *K* ΜΗϹΙΤΙϹ *L* mephitis *B* 6 .lactum (.trans) *D* facit *GK* 7 *Verg. Aen.* VII 84 8 saeuumque *Med.* que *om. G* exalat *G* exalat (h) *RKdh* exaltat *cum Verg. Mentel. pr. a pr. m. et Goth. alt. DH* opace (a) *Pal.* mefitim *G* memfitim *L* mēfitim *K* mepithim (h) *Med.* mefitim *ex* mifitim *ut vid. corr. Pal.* mefitem *Rom.* 9 *Verg. Aen.* VIIII 730 10 Immanem *HL* peccora *H* tygrim *R* trigrim *D* tigrin *Pal.* 11 *Verg. Aen.* XI 532 12 interra (ea) *Rr* inter eas operis ĩ fidibus *GL* 13 Alpis] *ex corr. K* Alpi(s) *D* Alpes *in litura h* sirtis *L* syrtes *h* 14 accusatiuum] *r* accusatiuur *R* termiuans accusatiuum *L* 15 sirtim *L* *Luc. Phars.* I 481 16 Hunc *Voss. AB cum al. libris Luc.* in terrenum *L* populopalpemque (s) *Rr* Alpesque *v. l. libr. Luc.* 17 *Luc. Phars.* III 299 II. *R* 18 rapta *GLK* snper euolebat *K* Alpen *v. l. libr. Luc.* 19 *Iuv. sat.* IIII 10, 152 IV *L* III. *GK* 20 transilit (i) *G* posuit *L* possuit *GK* opposuit *Heidelb. cum libris Iuven.* 21 *Luc. Phars.* VIII 184 VIII] *1* VIIII (IX *L* nono *K*) *libri* 22 faron *RLK* pharan (o) *Luc. Voss. B* tanget *add. r* tangit *cum parte libr. Luc. GL* tanguit (i) *K* rates *G* sirtim *L* syrtes, syrtis *v. l. libr. Luc.*

idem in I:

dubiam super aequora Syrtim.

praeterea inveniuntur Latina in 'im' terminantia accusativum: 'hanc turrim', 'burim', 'securim', 'puppim', 'sitim', 'restim', 'vim', 'pelvim', 'tussim', 'magudarim'. Virgilius in II: 52

Turrim in praecipiti stantem summisque sub astra.

idem in I georgicon:

Continuo in silvis magna vi flexa domatur
In burim et curvi formam accipit ulmus aratri.

idem in II Aeneidos:

Taurus et incertam excussit cervice securim.

idem in I:

ingens a vertice pontus
In puppim ferit.

idem in bucolico:

Dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo.

Terentius in eunucho:

Ad restim †mihi quidem res redit planissime.

Virgilius in VI:

Nec vim tela ferunt, licet ingens ianitor Orci.

Plautus in rudente:

seu tibi confidis fore multam magudarim,

quod signifi|cat frugis genus [id est caulis, qui nascitur ex ea parte

1 *Luc. Phars.* I 686 2 aequore *aliquot libri Luc. et sic in* aequora *corr. Heidelb. teste Lindemanno* 3 in im terminantia Latina *K* terminantia] *h* terminat *H* haec *R* turrim burim] *bh* turrim tiburim burim *RBHGLK* 4 burim pupim securim *D* puppim] *r* pupim *RGK* vim] *r* ruim *R* peluim ****** tussim (plebim) *B* 5 *Verg. Aen.* II 460 ·U· *GK et ex* II. *mut. L* 6 turrem *Dd* turrem *Fr. ut vid.* in *om. L* praecipiti] *h* praeci*iti *H* summisque] *h* sumisque *G* submisque *H* 7 *Verg. georg.* I 196 *sq.* 9 imburim *Med. Pal.* formam et accipit *K* arari *Rr* artri *K* 10 *Verg. Aen.* II 224 aenidos *G* 11 incertam] *Pal. m. alt.* incerta *m. pr.* excusit *G* 12 *Verg. Aen.* I 114 *sq.* 14 im *Med.* puppim] *d* pupim *DGLK* 15 *Verg. ecl.* 5, 47 (*deficit Med.*) bucolicon *B*

16 aquae *ex* atque *corr. in Pal.* salientae *D* salientis *GL* restimguere *Rr* restingere *BGL* 17 Terentius in eunucho] *immo in Phorm.* IIII 4, 5 enucho *H* iunucho *K* iunacho *GL* 18 mihi *etiam libri Ter.* mi *Bentleius* res redit] res rediit *cum libris Ter. B* resedit *Gr* 19 *Verg. Aen.* VI 400 20 ferunt] *r* ferant *L* ferum *K* fuerint *R* Orci] antro *Vergilius.* Orci *ex Aen.* VIII 296 Te Stygii tremuere lacus, te ianitor Orci, *petitum esse adnotavit Wagnerus* 21 *Plaut. rud.* III 2, 19 (*v.* 633)

22 magidarim *Plaut. Vet.* maguderim *Decurt.* 23 id est caulis — siliginem] *conflata haec esse videntur ex variis gloss., quorum tricas extricare nequeo.* siliginem *ex* silphium *corruptum esse, recte opinor censuit Paul. Leopardius emend.* VIIII 10, *cuius emendandi conatus infra ad p.* 330, 1 *adnotatus est. veterum de* magudari *locos et alii composuerunt, quos l. Henr. Barthius Wanderungen durch Nord-Afrika p.* 497 *not.* 170, *et Linkius in comm. üb. d. cyrenäische Silphium d. Alten in act. acad. Berol. class. phys. a.* 1829 *p.* 115 *sqq.* cauli *D*

53 cuius radix sirpis avellitur, vel, ut alii, siligi||nem]. **quorundam tamen ex eis etiam in 'em' invenitur accusativus, ut Lucanus in III:**

In puppem rediere rates.

Virgilius in XI:

Tullaque et aeratam quatiens Tarpeia securem.

Iuvenalis in IIII:

descendunt statuae restemque secuntur.

cetera vero omnia supra dictae declinationis nomina in 'em' solam proferunt accusativum: 'hunc patrem', 'leporem', 'hanc vallem', 'hunc' et 'hanc utilem'. in Graecis autem frequenter invenimus auctores tam in hac quam in aliis declinationibus Graecos plerumque servantes accusativos, ut 'Titana', 'Sirena', 'thoraca', 'lampada' pro 'Titanem', 'Sirenem' et 'thoracem', 'lampadem', quamvis Plautus 'hanc lampadem' dixit in Casina:

Tene hanc lampadem! - Immo ego hanc †.tenebo.

DE VOCATIVO CASV SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

54 Vocativus in tertia declinatione similis est suo nominativo, ut 'hic Cicero, hic consul', 'o Cicero, o consul', 'hic rhetor o rhetor'. inveniuntur tamen Graeca, quae vocativum Graecum servant: 'Thybris o Thybri', 'Thebais o Thebai', 'Pallas o Palla'. Virgilius in X:

Da nunc, Thybri pater, ferro, quod missile libro.

idem in eodem:

1 cuius radix syrpe uocatur uel, ut alii uocant, silphium *Paul. Leopardius emend. l. l.* stirpis *L* s*ipis (r) *D* styrpis *K* si*ligilem(n) *R* Quorumdam *B* 2 *Lucan. Pharsal.* III 545 IIII. *BDH* VII. *GLK* 3 pupem *GK* puppim *Voss. B*, *plerique libri Luc. et Prisc. ipse lib.* XIIII § 50 4 *Verg. Aen.* XI 656 (*deficit Pal.*) 5 aeratam] *r* aerata *R* aeratum *L* arpeia *B* (t)arpeia *Med.* securem *cum Prisc. Verg. Gud. et Mentel. sec.* securim *Med. Rom.* 6 *Iuv. sat.* IIII 10, 58 7 descendunt *om. K* discendunt *GL et in mg. add. k* secuntur *etiam pars codd. Iuv.* sequuntur *GL cum Iuv. Pith. aliis* 8 declinationis (tm) *L* nomina (u) *om. L* 10 actores *H* 11 hac *ex corr. L* 12 syrena *B* serena *K* thoracha *D* syrenem *BD* serenem *K* 13 thoracem lampadem] *h* thoracam lampadam (e) *Rr* thoracam lapadam *B* thorachem lampadem (a a) *Dd* thorac** lampad**(am?) *H* hanc lampadam *GLh* *post* lampadem: dixit — lampadem *om. R add. r* *Plaut. Casin.* IIII 4, 16 14 cassina *K* 15 Tene hanc] tenebant *DHGLKr* lampadem] *sic etiam 'omnes mss.' Plauti teste Pareo* lampadam *Lh* hanc] iam *et Vet. et plerique dett. Plauti*, eam *vel* hanc *al.* illam *edd. Plaut.* hanc iam *Fleckeisenus* 16 DE VOCATIVO (*rell. om.*) *H* CASV *om. GL* TERTIE *D* 17 Vocatiuus tertiae *BH* in tertiae *Rr* declī *DGK* decli *L* declinationis *BH* suo est *BH* 18 o cicero hic consul *BHrk* rhetor] *r* rethor *RG* retor *D* rhethor (h) *L* rethor *K* rhethor *Rr* rethor *GL* rethor *K* 19 seruant graecum *L* seruant ut *G* tybris o tybri *D* tibris o tibri *GLK* thibris o thibri *H* 20 tebais o tebai *GK* *Verg. Aen.* X 421 21 tibri *GLK* thybre *Rom. idemque ut vid. in* thybri *corr. Pal.* ferro *in mg. add. b* misile *RG* 22 *Verg. Aen.* X 411

p. 738. 39 P. p. 326. 27 K.

> Teque iuvat, Palla; sed bellis acer Alesus.

idem in XI:

> Quin ego non alio digner te funere, Palla.

Ovidius in I fastorum:

> Care nepos, Palla, funesta quid induis ar|ma?

in quo Homerum est secutus. ille enim:

> Πουλυδάμα, σὺ μὲν οὐκέτ' ἐμοὶ φίλα ταῦτ' ἀγορεύεις.

Statius in XII Thebaidos:

> O mihi bis senos longum vigilata per annos,
> Thebai.

DE ABLATIVO CASV SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

Ablativus tertiae declinationis in aliis per e correptam, in aliis per i, XI 55
in aliis et per e et per i profertur. per i in neutris, quae in e correptam desinunt per nominativum et sunt appellativa, ut 'hoc ma||rĕ, hoc monilĕ', 'ab hoc mari, ab hoc monili'. et est similis huiuscemodi ablativus suo dativo, 'huic mari' et 'ab hoc mari'. vetustissimi tamen solebant huiuscemodi nominum ablativum etiam in e proferre. Varro in antiquitatum humanarum XII: ab erythro mare orti. idem in Fundanio: in mare aquam frigidam oriri. Atacinus quoque:

> Cingitur Oceano, Libyco mare, flumine Nilo.

1 Tequae *B* iubat[v] *Hh* iuuet *K* palla·s *Pal.* bellis fortis acer *BHGL* *sed* fortis *eras. in L* bellis fortis acera lassus *K* bellis fortis acer alaessus *k* alasus *G* al[a]ssus (e) *L* halaesus, halesus, alaesus, alesus *codd. Verg. cf. Wagneri ad Aen.* VII 724 *adn.*; *h. l.* halaesus *ex* alaesus *corr. Pal.* halaesus *Rom.* [h]alaesus *Med.* 2 *Verg. Aen.* XI 169 3 qui[n] *Rr* ergo *GL* 4 *Ovid. fast.* I 521 5 cara *K* nepos] *k* nepus *GLK* funer[s]ta *D* arma] *b* arm* *B* 6 [h]omerum *RD* *Hom. Il.* XII 231 7 ΠωΛΥΔΑΜΑ *R* ΠΟΛΥΔΑΜΑ *L* ΠΟΛΥΟΑΜΑ *K* p. ΠΟΙΑΙΔΑΜΑ *B* ΠΟΛΙΑΑΜΑ *G* ΠΑΛΛΑΜΑ *H* CΥΑΛΕΝ *G* ΟΥΚΕΤΙ ΜΟΙ *D* ΟΥΚΗΤ ΕΜΟΥΦΙΜ' ΦΙΛΑ ΤΑΥΤΑΥ ΓωΡΕΥΕΥC *Rr* ΟΥΚ ΕΜΟΥ.ΦΙΛΑCΤΑΥ.ΤΑΓΟΡΕΥΕΙC *G* ΟΥΚ ΕΜΟΥ ΦΥΛΑΥΤΑΓΟΡΕΥΕΙC *H* ΟΥΚ ΕΤΙ ΜΟΥ ΟΥΔΕ ΤΑΥΤΑ ΑΓωΡΕΥ.[ΕΙC] *L* ΟΥΚ ΕΜΟΥ ΦΙΟΑΤΑΙΤΑΘΡΥΕΙC *K* ΕΜΟΥ *B* opoludama tu quidem nondum mihi neque haec cōparas *spscr. l* 8 *Stat. Theb.* XII 811 *sq.* 9 bisenos *HK* longum] multum *Statius* uigelata *K* 10 tebai *LK* Thebais *Stat. Cass.* 11 CASV *om. G* TERTIE *D* 13 aliis et per] *k* aliis per *GLK* et i *L* in ae correptam *D* 14 apellatiua *D* ab hoc mari hoc monile *BH* 15 munile *GLKr* munili *GLKr* 16 et *om. DK* hoc mar[i]e *H* 17 *Varron. antiq. hum. l.* XII *p.* 207 *ed. Bip. cf. Charis. p.* 45. 111 *P.* 18 erythro *Rr* erithro *BK* ert[e]ythro *H* orti mare *K* Varro in Fundanio] *i. e. in logistorico Gallo Fundanio de admirandis cf. Ritschelium de Varr. logist. p.* V *sq.* VII *sq. de discipl. libris p.* 45 *sqq. O. Iahnium act. cl. hist. phil. soc. scient. Sax. a.* 1850 *p.* 134 *sq.*; *hoc etiam fragmentum ll. ll. exhibet Charisius, apud Bipontinos extat p.* 254 in fundeo *K* 19 Atacinus quoque] *sic etiam Charisius ll. ll. ex Iulio Romano; pertinet hic versus ad Varronis Atacini sive chorographiam sive cosmographiam et ab editoribus lib.* III § 25 *citatis cum fragmento ibi laudato coniungitur* quoque ait *l* 20 ociano *GK* Libyco] *g* libico *RBHK* lybico *G*

Plautus in rudente:

Quippe quom extemplo in macellum piscis prolati †si essent,
Nemo emat, suam quisque partem piscium poscant sibi,
Dicant in mare communi captos.

Lucanus in VII:

gentes Mars iste futuras
Obruet et populos aevi venientis in orbem
Erepto natale feret,

pro 'natali'. Ovidius in V fastorum:

Cur tibi pro Libycis clauduntur rete †leones?

'rete' pro 'reti'. Plautus in rudente:

Mea opera . . et rete et horea.

(quod etiam masculino genere protulit idem in eadem:

Non vides proferre me ●vidum retem sine | squamoso pecu?

idem in eadem:

Vbi demisi retem atque hamum, quicquid haesit extraho.

quod etiam feminino genere protulit secundum primam declinationem idem in rudente:

Pol magis sapiuisset, si dormisset domi,
Nam nunc et operam ludos facit et retiam,
Vt tempestas est.)

1 *Plaut. rud.* IIII 3, 40 *sqq.* (*v.* 979 *sqq.*) 2 quom] *Plautus* quum *K* quod *RBh* quam *DHL* quem *G* extimplo *B* pisces *RHGd et libri Plautini* 3 si essent] sicut *Plautus* 4 poscat *libri Plaut.* 5 dicat *libri Plaut.* mari *nostri libri Plautini* commoni (is) *G* 6 *Luc. Phars.* VII 389 *sqq.* 7 rte *Rr* 8 obseruet (ruet) populos *Hh* et *K* venientis] *h* uenientes *HG* 9 natale *ex* nā tale *corr. K* 10 *Ovid. fast.* V 371 11 cur uel tibi (tibi *in mg. add.*) *K* libicis *RDH* lipsis *G* lipsus *LK* clauduntur] *b* cluduntur *GK* claudantur *cum nonnullis libris Ovid. BH* recte *Rr* leone *Ovidii cod. reg.* (Δ *Merkelii*) leaenis *Ovidius* 12 recte *Rr* pro reti] p̄ti *D* *Plaut. rud.* IIII 3, 81 (*v.* 1020) 13 opera (et *add. Fleckeisenus*) labore et rete *Plautus* horrea *RHL* horreia *GK* horr*a *D* horia *libri Plautini* 14 *Plaut. rud.* IIII 3, 5 (*v.* 942) *cf. lib.* VI § 86 eodem *RBHLK* 15 proerre (f) *L* proferre (e) *Rr* referre *cum libr. Plaut. et lib.* VI *l. l.* *D* (u)uidum *Rr* uiuidum *GK* umidum *k* rete *cum libris Plaut.* *r* *cf. v. l. lib.* VI *l. l.* scamoso *GK* 17 *Plaut. rud.* IIII 3, 45 (*v.* 984) eadem] *d* eodem *RBDHLK* 18 dimisi *BLKd* retem] *sic Decurt.* rete *Vet.* adque (t) *Dd* hamum] *rdh* amum *RDG* ham** *H* quicquid (t) *Dd* quitquit ae sit extrabo *Vet.* hessit *G* 19 et (iam) *Rr* extulit *RBDGLK* *Plaut. rud.* IIII 1, 8 (*v.* 900) *sqq.* 20 rudente* pol *B* 21 sapinisset *L* sap*uisset *D* sapuisset *RB* sapisset (sapissed *Vet. Decurt.*) si dormiuisset *libri Plaut.* 22 nam *om. BH spscr. h* nunc] hunc *B* et operam] extuperam *BL* operam] *r* opera* *R* lodos (v) *K* ludo (s) *Hh* et ludos *d* facit] dat *libri Plautini cf. Ritschelium parerg.* I 430 et *om. K* retiam (uel retam) *G* retam *L* retia *libri Plautini* 23 et (ut) *K* est tempestas *Bothius*

Horatius in II sermonum:

His ut sublatis puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit.

(unde Persius, quasi in e tantum desinente supra dicti nominis ablativo, 'gausapa' dixit plurale, non 'gausapia':

Iam chlamydes regum, iam lutea gausapa captis.

idem:

balanatum gausape pectes.

antiquissimi tamen et 'hic gausapes' et 'haec gausapa' et 'hoc gausape' et plurale neutri 'haec gausapa' quasi a nominativo 'hoc gausapum' protulisse inveniuntur, unde Cassius ad Maecenatem: gausapo purpureo salutatus. Varro vero de lingua Latina ait, talia ex Graeco 56
sumpta ex masculino in femininum transire et a litera finiri: 'ὁ κοχλίας haec cochlea', 'ὁ χάρτης haec charta', 'ὁ γαυσάπης haec gausapa'. Seneca Ovidium sequens:

Gausapa si sumpsit, gausapa sumpta proba.)

propria eiusdem terminationis similem habent nominativo ablativum: || 'hoc Praeneste, ab hoc Praeneste'. Virgilius in VIII:

Qualis eram, cum primam aciem Praeneste sub ipsa.

(figurate enim ad urbem reddidit | 'ipsa', cum proprium oppidi neutrum est, quomodo 'Reate'. idem poeta in VII:

1 oratius *K* orā *L* *Hor. serm.* II 8, 10 *sq.* 2 ut] *sic libri nonnulli Hor. dett.* ubi *meliores omnes* alter *libri aliquot Hor.* alt^e cintus *Dd* acernam *ex corr. ad mg. et in lit. B* 3 Gausape] *k* causape *K* porporeo *G* porpureo *LK* protersit *GL* protersit acernam *K* pertersit acernam *D cf.* § 74 4 *Pers. sat.* 6, 46 6 chlamydes *Persius et sic infra* § 74 *B* clamides *RBDHK cum Pers. Vat.* diomides *GL* iam *om. GLK* captis] *RD et sic etiam infra libri* § 74 *cum aliquot libris Persianis ut Leidensi Montepess. altero m. alt.* **ptis *idem m. pr.* capis *GLK* capitis *H* pictis *B* uictis *Montepess. prior et Vat. cum al.* 7 *Pers. sat.* 4, 37 8 balanatus *GLK* pectis *D cum aliquot libris Persianis dett.* pectas *Persius* 9 antiquisimi *G* tamen hic *GLK* tamen ^q hic *k* gausapes] *h* causapes *H* causapa *H* gausape] *h* causape *H* 10 a *add. d* causapum *H* 11 Cassius] *r* casius *RHGLK; Cassii Severi haec esse docet Charisius p.* 80 *P., cuius loci immemor fuit Bernhardius Grundriss d. röm. Litteratur ann.* 187 *p.* 249 *ed. tert. cf. Weichertum de L. Vario et Cassio Parmensi p.* 205 *sq.* mecenatem *RDGLK* mec^echatum *H* porporeo *RG* porpureo *Kr* 12 salutatur *B* *Varron. de l. Lat. fragm. cf. Charisium p.* 80 *P. Varronem de l. Lat. ed. Spengelius p.* 597 *sq. ed. Muellerus p.* 269 13 sumta *L* sumpta et masculino *R* a litera] *Charisius* aliterea *Rr* et ea littera *in mg. r* aliterea *K* aliter ea *BDHGL* finibri *K* κοχλεαc *L* κοχ^λ ληac *K* κοκαιac *Rr* κοκlαιc *H* 14 coclea *RBH* coclia *DGL* ο* χαρτεc *K* χαρτεc *R* καρτεc *H* cartha *R* carta *DH* γαycαπεc *BHGK* Seneca] *L. Senecae fr.* 4 *t.* III *p.* 419 *Haas.; poematum L. Senecae meminit Quint. inst. or.* X 1, 129, *cf. Tac. ab exc. d. Aug. lib.* XIIII 52, *Plin. epp.* V 3 senica *G* 15 Ovidium] *in arte amandi* II 300 16 si *om. BHGLK add. h* gausapa] si ^gausapa *Hh* probat *BDHGLK* 16 nominatiuum ablatiuo *BDHGLK* 18 *Verg. Aen.* VIII 561 19 tum *GLK* primum *Rom.* acciem *Rr* 20 ad] *b* ab *B* red^di dit *K* 21 *Verg. Aen.* VII 682; arua Celemnae *pro* arua Gabinae *ex eiusdem libri v.* 739 *huc*

Quique altum Praeneste viri quique arva Celemnae.) illorum quoque ablativus i terminatur neutrorum, quae in 'al' desinunt: 'hoc tribunal ab hoc tribunali', 'hoc cervical ab hoc cervicali'. similiter faciunt ablativum, quae in 'ar' desinunt neutra et in obliquis casibus producunt a paenultimam, ut 'hoc calcar calcāris a calcāri', 'lacunar lacunāris a lacunāri', 'lucar lucāris a lucāri'. quando autem producunt eam, 57 in libro, qui est de nominativo et genetivo, docuimus. masculina quoque vel communia in 'er' vel in 'is' desinentia, si faciunt in e neutra, ablativum in i efferunt, ut 'hic pedester haec pedestris hoc pedestre ab hoc' et 'ab hac pedestri', 'saluber salubris salubre ab hoc' et 'ab hac salubri' - Virgilius in I georgicon:

Balantumque gregem fluvio mersare salubri,

'hic' et 'haec celer' vel 'celeris' et 'hoc celere ab hoc' et 'ab hac celeri' - Lucanus in I:

motuque celer Cyllenius haeret.

M. Cato de re militari: satis celeris sis in tempore. Caecilius in epistathmo:

Si properas, escende huc meam navem, ita celeris est;

ex quo 'celerissimus' pro 'celerrimus' superlativum protulerunt. Gn. Matius in Iliade:

celerissimus advolat Hector.

Ennius in annalibus:

translata sunt, ubi celemnae etiam Fr. celene Med. calemnae Pal. Rom. 1 quisque K arva] alta G caelemne R caelēnē D caelēnae d celēne H celemne BK 2 i add. r 3 hoc ceruical ab hoc ceruicali om. GLK 5 oc calcar R (h superscr.) huius calcaris GLK a om. GK add. g lacunar bis scripsit R 6 a om. K lucar .ris a lucari in mg. add. K 7 qui] d quae D 8 in his Rr 9 pedister et similiter sqq. G haec] huius K ab hoc] et ab hoc D 10 salubre ab (&) L (in .l. superscr.) 11 Verg. georg. I 272 in geor̄. Gy georgicon primo K 12 balatumque (n superscr.) H gregrē D fluio G mersere GLK 13 haec celer (et hoc superscr.) Rr hec caeler D caeleris D 14 Luc. Phars. I 662 15 celer] Voss. b ceber Voss. B cillenius GK cillaenius L chyllenius mercurius a monte Dd haeret] d heret RD ... heret H haberet BGLK he.et in heret corr. Voss. B 16 M. Cato de re mil.] Catoniana ed. Lion p. 44 militai (r superscr.) K caeleris D sis in] si sint DH si sint in B si sunt GLK Cecilius DHGLK 17 epistathmo] Spengelius Caecil. fr. p. 4 episathmo D episathomo RHd episathomos B epirathomo GLK; ipsum fragm. exhibet Spengelius p. 18 Bothius p. 132 'Episattomenos' fabulae titulum procudens, Ribbeckius p. 34 18 properas] r prosperas R escende Guilelmus verisim. III 16 extende libri hc̄ G meam] R, Ribbeckius in meam r rell. nauim GLK caeleris D 19 celerissisimus G protulerunt (it superscr.) Dd Gn. Matius] Cn. Mattius Scaliger ad Varr. de l. L. VII § 95 cf. Huschkium de Ann. Cimbro p. 14 sq. n. 4 cens. Krehlii Ien. l. saepius l. p. 421 Heinrichium in ed. Pers. p. 76 gen̄ (genadius uel gn. gneus superscr.) Gg gen̄ L 20 matilius RDHGLK matinius B mallius Lips. 2 Krehlii Matii Iliad. fr. 4 ap. Wernsdorfium poet. Lat. min. IIII 571 21 caelerissimus RDH celerimus (ssi superscr.) Kk haector RDH 22 Enn. annal. I 126 E. S. inc. sed. fr. V p. 67. XXXVII Vahl

Exin per terras | postquam celerissimus rumor.

Livius in Odissia:

At celer hasta volans perrumpit pectora ferro;

unde superlativum Virgilius in XII:

et qua fata celerrima crudum.

Terentius in Phormione:

†Nullus es, Geta, nisi iam aliquod consilium celere reppereris.

Virgilius in III:

celerique fuga sub sidera lapsae.

idem in V:

Agmine remorum celeri ventisque vocatis.

Lucanus in I:

et celeri venas movet inproba pulsu –,

'hic' et 'haec utilis' et 'hoc utile ab hoc' et 'ab hac utili'. sciendum 58 tamen, quod, si inveniantur propria appellativis similia in i finientibus ablativum, illa || per e proferunt eum: 'Iuvenalis' [proprium] 'a Iuvenale', similiter 'Martialis a Martiale', 'Annalis ab Annale'. Cicero pro Fundanio: non modo hoc a Villio Annale, sed vix mehercule a Quinto Muttone factum probari potest. idem pro Plancio: confiteor, summa in Laterense ornamenta esse. similiter in i terminant ablativum omnia, quae in 'im' habent accusativum: 'Tiberim a Tiberi', 'Parim a Pari', 'Charybdim a Charybdi', 'Tigrim a Tigri', 'vim a vi' - Virgilius in X:

Massicus aerata princeps secat aequora tigri.

1 Exit *Merula* caelerissimus *D* 2 libius (v) *Rr* lyuius *L* *Liv. Od. fr. coll. Hom. Od.* XXII 82 *sq. ad l.* XXII *rettulit G. Hermannus elem. d. m. p.* 626 *sq. cf. Corssenium origg. poes. Rom. p.* 202 *et ann. ad lib.* III § 20 odyssia *RH* odysia *L* odesia *G* odissea *h* 3 At] *k* ad *LK* adceler *G* celeris *Hermannus l. l. p.* 627 (h)asta *R* asta *DH* 4 *Verg. Aen.* XII 507 XII] *K* X *libri rell.* 5 fata] *d* facta *BD* fate (a) *H* cer(l)rima *Ver.* 6 *Ter. Phorm.* I 4, 1 *cf. lib.* V § 16 formione *HGK* 7 nulus *Rr* aliquod iam *Prisciani 'cod. vetustus' a Bentleio ad h. Ter. l. l.* aliquid *GK* caelere *H* 8 repereris *Hd* 9 *Verg. Aen.* III 243 VI. *K* 10 caelerique *RD* 11 *Verg. Aen.* V 211 12 caeleri *Rr* 13 *Lucan. Phars.* I 629 I] III. *libri* 14 improba *RBHGLK* pulsu] cursu *v. l. ap. Luc.* 15 *post* utili: hic et haec regalis et hoc regale ab hoc et ab hac regali *add. k* 16 si *add. h* 17 illa per e] *d* illae *D* 18 mar(t)cialis a mar(t)ciale *Rr* Cicero pro Fundanio] *fr.* 1 *opp.* IIII 2 *p.* 445 *Or.* 19 hoc a Villio] *Patricius* hoc aulio *Dresd. Krehlii* hoc ab iulio *libri rell.* me hercule *LK* me hercole *G* 20 matone *GL* miatone *K* Mathone *Sigonius, ut v. Orellium in onomast. Tull. part.* II *s. v. Q. Muto* *Cic. pro Plancio or.* 26, 63 pro plantio *BDH* pro lantio *LK* pro latio *G* proplantio *r* problantio *R* 22 omniaq; in *D* in (i)m *Rr* ac tiberi *Dd* 23 Charybdim a Charybdi] *g* car(h)ybdim a car(h)ybdi *L* charibdim a charibdi *RB* carubdim a carubdi *G* 24 *Verg. Aen.* X 166 25 massicus *K* masi(o)cos *G* erate *R* aeratae *r* saecat *D* sequat *GLK* tygri *B*

idem in I Aeneidos:

multum ille et terris iactatus et alto
Vi superum.

Iuvenalis in V:

saeva dignum veraque Charybdi -,

59 quae vero et in 'im' et in 'em', haec tam in i quam in e: 'hanc puppim' et 'puppem ab hac puppi' et 'puppe' - Virgilius in III:

Stans celsa in puppi.

idem in VIII:

Stans prima in puppi.

idem in X:

dextra puppim tenet.

Lucanus in IIII:

Primum cana salix madefacto robore parvam
Texitur in puppem.

idem in II: |

Rapta puppe minor subducta est montibus Argo -,

'turrim' et 'turrem ab hac turri' et 'turre'. Accius in Medea:

Apud vetustam turrem.

Virgilius in II:

Turrim in praecipiti stantem summisque sub astra
Eductam.

Virgilius in bucolico:

Tale tuum carmen nobis, divine poeta,
Quale sopor fessis in gramine, quale per aestum
Dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo.

idem in III georgicon:

1 *Verg. Aen.* I 3 *sq.* 2 ille eterris (t) *K* ille terris *L* ille eteris *G* altato *K* alt•o *Med.* 4 *Iuv. sat.* V 15, 17 5 seua *RD* ueraquae *Rr* ueraque •• (ab) *D* charibdi *D* charubdi *G* carybdi *L* caribdi *RB* 6 uero in *r* tam et in *GL* e *L* quam et in *GLK* i *L* pupim *et sic per totum h. l. GL* pupim et pupem ab hac pupi et pupe *K* puppem et puppim *B* 7 pu[p]pem *Dd* pubpi *R* *Verg. Aen.* III 527 (*deficit Rom.*) 8 stunt *Med.* scelsa *B versus initio evanido* [els]ima *inc. Pal. i. e.* prima[celsa], prima *pro v. l. etiam Gud.* [v]pippi *K* 9 *Verg. Aen.* VIII 680 10 stat *Rom.* prima] celsa *libri Verg. cf. v. l. versus h. l. praecedentis* 11 *Verg. Aen.* X 226 XI. *K* 13 *Luc. Phars.* IIII 131 *sq.* 14 madefacta *R* robore] *sic etiam Luc. Voss. A* uimine *libri Luc. plerique cum Voss. B et schol. Voss. A* rubore *G* 15 pu[p]pem *K* puppim *Voss. uterque et libri Luc. plerique* 16 *Luc. Phars.* II 717 17 repta *GL* subducata *G* 18 turem *K* actius *H* *Att. Med. fr.* 7 *p.* 212 *Both.* V *p.* 159 *Ribb.* in *add. r* medaea *D* media *GLK* 20 *Verg. Aen.* II 460 *sq.* 22 eductam tectis *G* educta tectis *K* 23 *Verg. ecl.* 5, 45 *sqq.* (*deficit Med.*) 24 nobis carmen *Probus et cod. Hdvn. Verg.* diuinae *K* poeta *spscr. in L* 25 fessi[s]• *Dd* fesis *GK* lassis *Rom.* 26 *ad v.* 47 *cf.* § 52 saliente] *g* salientis *GL* restingere *HGK* restringere *L* 27 *Verg. georg.* III 434

siti atque exterritus aestu.

idem in VI:

saevumque securi
Aspice Torquatum et referentem signa Camillum.

Cato in epistula ad filium: ex dolore, ex febri, ex siti, ex medicamentis bibendis. non tamen convertitur regula: non enim in e et in i desinentia etiam accusativum omni modo in 'em' et in 'im' terminant.

In 'as' quoque terminantia, quando sunt gentilia, ablativum in i proferunt: 'Arpinas ab Arpinati', 'Capenas a Capenati'. et rationabiliter; veteres enim huiuscemodi nomina in 'is' proferebant, 'hic' et 'haec Arpinatis' dicentes, unde neutrum 'hoc Arpinate'. docuimus autem, quod omnia, ex quibus neutra || transfigurantur in e exeuntia, per i faciunt ablativos, ut 'hic' et 'haec regalis' et 'hoc regale ab hoc' et 'ab hac regali'; sic ergo 'hic' et 'haec Capenatis' et 'hoc Capenate ab hoc' et 'ab hac Capenati'. nec mirum declinationem perfecti servari in his, cum etiam accentum soleamus servare, quamvis a in finali sit syllaba, quae in perfectis erat paenultima: 'Capenâs', 'Arpinâs', 'Ardeâs'. quod autem per syncopam haec proferuntur, vetustissimorum usus comprobat. Cato in I originum: sed lucus Capenatis. idem in eodem: si quis mortuus est Arpinatis, | eius heredem sacra non secuntur. idem in eodem: populus communiter Tusculanus, Aricinus, Lanuvinus, Laurens, Coranus, Tiburtis, Pometinus, Ardeatis. idem in oratione, qua suasit in senatu 'Samnitis' dixit pro 'Samnis': accessit ager, quem privatim habent Gallicus, Samnitis, Apulus, Bruttius. 'Laurentis' etiam pro 'Laurens' dicebant. Ennius in annalibus: XII 60 ... 61

1 siti] *R* asper siti *r* asperque siti (sinus *Med.*) *cum Verg. rell.* exercitus *Med. m. alt.* 2 *Verg. Aen.* VI 825 *sq.* 3 senumque *H* 4 turquatum *L* refferentem *K* camillam *GLK* 5 Cato in epistula ad filium] *v. lib.* VI § 84 aepla *D* aepistola *K* (d superscr.) febri et siti *K* 6 bibentis *Rr* 7 desinentia in ablatino etiam *DH* in im et in em omnimodo *G* in em et in im omnimodo *L* 12 Arpinate] arpenate *Kk* (ea superscr.) capenate *GL* 14 regalis *ex* regularis *corr. H* ab *ac regali (h) *R* 15 capenatis hoc *GL* 16 capinati *Rr* (e superscr.) capinati *H* (c superscr.) apenati *K* perfecti] *d* perfecto *D* seruare *GLK* in his cum] *r* cum his in *R* 17 finali] *r* finalis *RK* 18 Capenas] ***enas *K* Arpinas] ardenas *GLK* 19 Cato in I originum] *v. lib.* IIII § 21 20 lucius *G* idem in eodem — secuntur *ante alterum* idem in eodem *om. R in mg. add. r* in eodem] in II *lib.* IIII *l. l., qui cf.* 21 s̄ (∴ superscr.) secuntur (*ad mg.* ∴ con) *r* sequntur *g* sequuntur *DLK* idem in eodem] *ad lib.* II *refertur lib.* IIII *l. l. qui cf.* 22 tusculanus communiter *K* (n superscr.) lanuinus *Rr* laninus *GLK* 23 tyburtis *GL* mometinus *R* Cato in or. qua suasit in senatu] *ad or. Catonis, qua suasit in senatu, ut plura aera equestria fierent*, § 38 *laudatam, praeeunte Krehlio, recte, ut mihi quidem videtur, haec rettulit Meyerus or. R. fragm. p.* 83 *ed. pr., fragm. incertis ascribenda existimavit in ed. alt. p.* 86. 146 *sq.* 24 suassit *LK* 25 accesit *L* agger *BH* gallicus *GLK* apuleus *D* 26 brutius *R* bratius *G* bruptius *B* bratuus *L* laurentius *DG* *Enn. ann.* I 38 *E. S.* I 59 *p.* 12 *cf. p.* 25 *Ilberg.* I xxxii *p.* 9. XXVIII *Vahl.*

Quos homines quondam Laurentis terra recepit.

Naevius neutraliter 'hoc Sammite' protulit in carmine belli Punici. ad cuius similitudinem debet et 'hoc dite' dici, unde pluraliter 'ditia' Lucanus in VIIII:

Non illic Libycae posuerunt ditia gentes
Templa.

Lucilius tamen

Ὠμοτριβὲς oleum Casinas

pro 'Casinate'. Titinius in psaltria:

Ferentinatis populus res Graecas studet.

Plautus in Sticho 'infimatis':

Ergo oratores populi summates viri
Summi accubent, ego infimatis infimus.

inveniuntur tamen quidam in huiuscemodi nominibus etiam in e ablativum proferentes, quod mox usus approbet. similiter mensium nomina in 'is' vel in 'er' desinentia ablativum per i finiunt: 'Quintilis a Quintili', 'Aprilis ab Aprili', 'September a Septembri', 'October ab Octobri'. Iuvenalis in V:

Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri.

idem in III:

Pallere et vinum toto nescire Decembri.

62 possunt tamen haec etiam communia esse, unde 'Kalendas Septembres'

1 laurentius *Dd* recipit *Dd* 2 Neuius *libri* *Naev. bell. Pun. v. lib.* VI § 64 belli pucini *H* 3 ter ditia Lucanus *in litura et ad mg. l* 4 *Luc. Phars.* VIIII 515 *sq. cf. lib.* VI § 64 5 Libycae] *g* libyce *K* libicae *HGr* lybicae *BL* libice *RD* 7 licilius *GK* 8 Ὠμοτριβὲς oleum Casinas] *censor Krehlii Ien. p.* 420, *cui tamen initium tetrametri trochaici visum est esse initium hexametri.* ὠμοτριβὲς *ἔλαιον* Casinas *Krehlius* II 522, *quem secutus est Corpetus Lucil. fr. inc.* CLII *p.* 259; oleum Cassinas *Dousa fr. inc.* 152; oleum Casinas, *ne monito quidem lectore, retractationes enim Krehlii ipse haud inspexit, Gerlachius fr. inc.* 153 ΟΜΟΤRIBEC *B* ΟΜѠΤΡΙΒΕ *r* ΟΜΟΤRIBE *Heidelb.* ΟΜѠ**ΡΙΟC *R* ΟΜΟΤΡΙΟC *G* ΟΜΟΓΙΡΙΟC *D* ΟΜΟΤΤΡΙΟC *H* ΟΜΟΤΡΙѠC *K* ΕΛΛΙΑΓΡΙΟC *in litura,* oleum agreste *in mg. l* ΟΛΕΟΝ *Heidelb.* cassinas *RH* casinatis pro cassinas *K* cassinatis pro cassinas *G* 9 Casinate] *d* casinat• *D* cassinate *R* tintinnius *G* tetinnius *H et* (tetin *in mg. l*) *Ll* [p]saltria *Rr* psalteria *BH* psalteria *GLK* *Titin. psaltr. v. lib.* IIII § 21 10 ferentinnatis *D* greca *D* 11 *Plaut. Stich.* III 2, 36 *sq.* (*v.* 492 *sq.*) stico *D* infimates *GLKr* Infimates ergo *Hb* Infirmates ergo *B* 12 cratores *L* creatores *G* 13 accubent] *GLK et lib.* XII § 17 *G et sic Plauti l. l. coni. Ritschelius* accumbent *RBDH et hic et lib.* XII § 17, *LK lib.* XII § 17 *cum codd. Plautinis praeter Ambros.*, incubabunt *Plauti Ambros.* ego] *b* eo *GLK* ergo *Bk* infimates *G* infimatis pro infimas *in litura K* 14 quidam tamen *K* 15 ab[p]probet *Rr* adprobet *BDH* a[p]probat *K* mensium] *h* mensum *RBDH* 17 ap̄lis ab ap̄li *GK* septimber *G* october ab octobri *in mg. add. b* 18 *Iuv. sat.* V 14, 129 *sq.* 19 aesternum *GL* solit[v]os *D* solitas *H* mediū *B* "minutal "seruare *H* minuta *GK* 21 *Iuv. sat.* III 7, 97 VI. *GL* V. *K* 22 et *spscr. h* vinum] hamum *GLK* toto tonescire *R* decimbri *G* 23 etiam et *B* kallendas *GK* septembris *D* septimbres *G*

dicimus. praeterea simplex eorum similiter invenitur faciens ablativum 'imber ab imbri'. Statius in VII:

Nubibus hibernis et nostro pascitur imbri.

Cicero de signis: cum esset vinctus nudus in aere, in imbri, in frigore. idem in frumentaria: ferebat hanc quoque iniquitatem Septicius et imbri frumentum in area corrumpi patiebatur. 'bipennis' commune est et habet etiam neutrum, ideo ablativum 'a bipenni' facit. Virgilius in XI:

ferro sonat alta bipenni
Fraxinus.

in e autem et i indifferenter desinunt in ablativo omnia, quae sunt communia trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc par ab hoc' et 'ab hac pare' vel 'pari' - Virgilius in bucolico:

numero deus impare gaudet.

Lucanus in VIIII:

Ergo pari voto gessisti bella, iuventus -,

'hic' et 'haec' et 'hoc vetus a vetere' vel 'veteri' - Iuvenalis in II saturarum:

Intravit calidum veteri centone lupanar.

Cicero pro Murena: cum ex familia veteri et illustri. Statius in I Thebaidos:

Funditus, et veteri spumavit Lerna veneno.

idem in XI:

veteri stat sordida tabo
Vtraque canities.

idem in XII:

Si quid in hoc veteri bellorum sanguine mecum

1 propterea *LK* ablatiuum in i *H* 2 imber] *b* ***ber *B* imber imbri *in mg. add. K* ab *om. DHGLK* *Stat. Theb.* VII 9 VI. *RLK* 4 *Cic. or. Verr.* II IIII 40, 87 uinctis (v) *G* et nudus *K* 5 *Cic. in Verr.* II III 14, 36 6 septitius (c) *Rr* area] *d* aera *RDGL* aere (a) *K* corrumpi in area *libri Cic.* 7 bipinnis *GK* bibinnis *L* cummune *D* neutrum in e *h* et ideo *K* 8 bipinni *GLK* *Verg. Aen.* XI 135 *sq. cf. lib.* V § 28 9 pipenni (b) *Rr* bipinni *GLK* 11 et in i *BHLK* indifferenter *om. GLK add. l* indifirenter *add. k* desinunt (disinunt *L* dissinunt *K*) ablatino *BHLK* omnia nomina *H* 12 ab hac et ab hoc *G* 13 *Verg. ecl.* 8, 75 15 *Luc. Phars.* VIIII 256 16 gesisti *G* 17 *Iuv. sat.* II 6, 121 II] III. *libri* 18 satyrarum *R* satirarum *dh* 19 calidum veteri] *cum libris Iuv. BH* (ueteri *ex* uetere *corr. H*) ueteri calidum *RDGLK* centone] *h* centaeni *ni f. H* 20 *Cic. pro Murena* 8, 17 muneraena *R* munera *D* uetere *codd. Cic.* *Stat. Theb.* I 360 21 prima *r* 22 funditu (r) *Rr* Funditus *corr. ex* Funditur *Cass.* et ueteri *spscr. K* uenino *G* 23 *Stat. Theb.* XI 582 *sq.* in *om. GL* XI *ex* XII *corr. B* 24 Veteri *ex* **teri *corr. B* stas (t) *Rr* 25 canities] *r* canicies *RDH* 26 *Stat. Theb.* XII 374 *sqq.*

Quaesitura venis, si quid non fanda †Carontis
Iussa times –,

63 'hic' et 'haec' et 'hoc audax', 'triplex', 'artifex', 'ab hoc' et 'ab hac audace' vel 'audaci', 'a triplice' vel 'triplici', 'ab artifice' vel 'artifici'. Virgilius in VIII:

At Caesar triplici invectus Romana triumpho
Moenia.

Statius in I Achilleidos:

Qualiter artifici victurae pollice cerae
Accipiunt formas.

similiter 'ab hoc' et 'ab hac duplice' | vel 'duplici', 'supplice' vel 'supplici' dicimus – Horatius sermonum libro II:

tum pensilis uva secundas
Et nux ornabat mensas cum duplice ficu.

Terentius in Phormione:

Commodius esse opinor duplici spe utier.

Lucanus in VI:

Nec superos orat nec cantu supplice numen
Auxiliare vocat.

Sallustius in Catilinario: demisso vultu, voce supplici –, 'memor a memore' vel 'memori' – Iuvenalis in IIII:

Figendum et memori tractandum pectore, sive.

Horatius in II sermonum:

Ad Maecenatem memori si mente recurras.

Ovidius in VI metamorphoseon:

1 uenis si tu quoque dura Creontis *Statius* (tu *inter lineas ead. m. Cass.*) si quod (i) non *Rr* 2 iusa (s) *G* iusa *L* iusta *K* 3 haec (et) hoc *Hh* et hoc *add. d* ab hoc et ab hoc et ab hac *H* ab hoc et ab hac et ab hoc *h* 4 audace triplice artifice uel audaci triplici artifici *G* 5 *Verg. Aen.* VIII 714 *sq.* 6 Vt *B* Caesar] *h* cessar *R* triplicli *Pal.* inuetus (c) *Rr* inuectis (v) *D* 7 menia *H* 8 *Stat. Achill.* I 332 *sq.* achileidos *K* acheleidos *G* 9 artificis *Statii ut vid. omnes* nicturae *L* pollice cerae] pollicere *GLK* pollicaere *H* pollice caere *h* caerae *RD* 11 et hac *G* duplice uel dupli supplice. (uel) supplici *B* *post* duplici: triplice uel triplici ab hoc et ab hac *add. R* ab hoc et ab hac *add. D* subplice (p) *R* 12 oratius *GK* *Hor. serm.* II 2, 121 *sq.* U. *GLK* 13 tunc *libri aliquot Hor.* saecundas *K* 14 nux] mox *GLK* ficu] *h* fico (*B*?) *DHGLKr cum libris nonnullis Hor.* 15 *Ter. Phorm.* IIII 2, 13 formione *DHK* 16 cummodius *G* cum modius *L* esset *LK* oppinor *B* utier] *h* uti*** *H* 17 *Luc. Phars.* VI 523 *sq.* 18 Non superos *v. l. libror. Luc.* erat *K* nequantu (ce) *Rr* cantus *BG* subplice (p) *Rr* suppice *H* subplici *Voss. B* subplice *Voss. b* 20 *Sall. Catil.* 31, 7 Catilinario] *r* catillinario *RBDL* catillinaria *G* dimisso *B* demiso *K* subplici (p) *Rr* suplici *K* 21 *Iuv. sat.* IIII 11, 28 .UII. *K* 22 figendum *ex* fugendum *corr. in K* fingendum *libri aliquot dett. Iuv.* pectori *L* 23 Oratius *GK* *Hor. serm.* II 6, 31 24 mecaenatem *RD* mecenatem *BHGLK* 25 *Ovid. metamorph.* VI 508 V. *GLK* methamorphoseon *R*

Absentes pro se memori rogat ore || salutent.

(et puto ideo magis in i terminatione uti in hoc nomine veteres, quod antiquissimi 'hic' et 'haec memoris' et 'hoc memore' proferebant, ex quibus ablativus in i solam vult terminari, unde Cicero quoque pro Plan- 64
cio: memori mente persolvunt. ideo autem communio generis est duplicis in ablativo terminationis causa, quod simplicia unius generis inveniuntur, quorum ablativus in e solam exit, et tamen composita ab eo, si communia trium generum sint, tam in e quam in i finiunt eundem casum: 'haec ops ab ope', 'hoc cor a corde', 'hoc caput a capite', 'hic' et 'haec' et 'hoc inops ab inope' vel 'inopi'. Cicero in frumentaria: hanc pecuniam tantam, datam ex aerario inopi atque exhausto) —, 'anceps ab ancipite' vel 'ancipiti'. Virgilius in III:

Tum vero ancipiti mentem formidine pressus.

similiter 'hic' et 'haec' | et 'hoc concors a concorde' vel 'concordi', unde Persius:

Dividit in geminos concordia fata duorum;

in 'ia' autem desinens pluralis sine dubio ab ablativo est in i terminante. sciendum tamen, quod etiam 'hic' et 'haec concordis' et 'hoc concorde' dicebant, 'hic' et 'haec amentis' et 'hoc amente'. nec mirum, cuius simplex quoque 'mentis' Ennius protulit in Epicharmo:

terra corpus est, at mentis ignis est

pro 'mens'. 'lentis' quoque pro 'lens', et 'paris' pro 'par'. Atta in socru:

1 absentes *spscr. in L* absentem *H* memori pro se *unus alterve cod. Ovid.* rogat] iubet *libri nonnulli Ovid.* rogat ore *ex* rogatore *corr. K* rogatore *L* rogat ore salutent] *h* rogato resalutent *H* salutem *B* 2 in .i. magis ideo *B* magis i *L* antiquissimie *K* 3 ^me^moris *L* ex quibus et ablatiuus *GLK* 4 vult terminari] *b* uult **erminari *B* terminari uult *K* *Cic. pro Plancio* 33, 80 plantio *BDGLKr* plantatio *H* lantio *R* 5 persol•uunt (!) *L* communio] *h* communi^o^ *Rr* communis *BDHGL* 6 ablativo] *b* ablatimo *ni f. in lit. B* terminationis *ex* terminationes *corr. H* 7 ablati^v^nis *Dd* exiit *K* ab eis *h* 8 sint generum *BH* cassum *G* 9 o^p^bs *Rr* ab ope] ab hac ope *G* ab hac ope in e desinit solum *L* ab hac ope ablatiuus in e dissinit solum *K* ab ope non in .i. sed in .e. desinit solum *H* ab ope. subaudimus non in .i. sed in .e. desinit solum. *B* hoc cor — inope *add. d* ab hoc corde *GLK* cap^i^ud *Rr* ab hoc capite *GLK* 10 ab hoc inope *B* *Cic. in Verr. or.* II III 70, 164 11 tantum uel tantam *G* datam tibi ex *libri Cic.* exhausto] *r* exausto *RDLK* inexhausto *Cic. Lagom.* 29 inhausto *Lagom.* 42 12 *Verg. Aen.* III 47 13 anticipi *D* praessus *BD* p̄si *G* p̄ssi *LK* 15 *Pers. sat.* 5, 49 16 facta *H* d•uorum (i) *K* deorum *L* tuorum *Pers. Ebnerianus* 17 pluralis] nominatiuus pluralis *D* pluralis nominatiuus *GLKrh* ab *om. GLK* 19 dicebant u̧ hic *Dd* dicebant et hic *GLK* dicebant antiqui et hic *B* amante *B* 20 e^n^nius *Rr* *Enn. Epicharmi fr. p.* 175 *Hessel. fr.* V *p.* 168 *Vahl. cf. Petermannum üb. d. Sat. des Ennius part.* II p. 11 ephicharmo *BH* ephicarmo *R* 21 ad *B* ignis est. Ignis pro *B* 22 par. Atta] *r* parata *R* Atta] *h* Ata *BH* ^at^•ta (i) *Dd* Atta in] *spscr. m. rec. in K* Idem *GLK* *Att. socr. fr. p.* 100 *Both.* 161 *Neuk. p.* 139 *Ribb.* 23 socrum *R*

Ad hanc fortunam accessit †ei fortuna paris.

65 'vigil', quod quidam duorum, quidam trium generum commune putant esse debere, 'a vigile' vel 'vigili' facit ablativum - Iuvenalis in V:

Praeterea lateris vigili cum febre dolorem.

Statius in II Achilleidos:

Aspicit intentum vigilique haec aure trahentem -,

'teres a terete' vel 'tereti' - Virgilius in VII:

sed haec tereti mos est aptare flagello.

idem in eodem:

Et tereti pugnant mucrone veruque Sabello.

idem in XI:

Et fundam tereti circum caput egit habena -,

'hebes ab hebete' vel 'hebeti' - Iuvenalis in IIII:

hebeti lautissima ferro
Caeditur et tota sonat ulmea caena Suburra -

(quaeritur, an, || cum 'hic' et 'haec' et 'hoc hospes' et 'sospes' dicatur, unde Lucanus in V:

Hospes in externis audivit curia tectis

et Statius in IIII Thebaidos:

Accipias, fessisque libens iterum hospita pandas
Flumina

et Iuvenalis in V:

numquam
Depositum tibi sospes erit,

possit 'ab hoc sospite' et 'sospiti' dici, quod adhuc apud nullum legi, sed 'ab | hospite' et 'sospite'? Virgilius in VIII:

1 furtunam *GLK* accesit *L* fortuna ei *Bothius* furtuna *LK* 2 duum *GLK* "esse "putant *Ll* 3 *Iuv. sat.* V 13, 229 4 uigili•(s) *R* 5 *Stat. Achill.* II 120 II] *Krehlius* I. *libri* achileidos *GK* 6 aspiee *B* trahentem] *sic etiam scholiastes Stat. cum codd. ut vid. plerisque, Queckii omnibus* bibentem '*membranae bonae fidei*' *Stat. ab I. F. Gronovio l.* 7 terite *G* teriti *GL* *Verg. Aen.* VII 731 *cf.* § 35 VI. *RBDHKl* 8 hec *ni f. H* hc *h* teriti *GL* mos est *add. h* 9 *Verg. Aen.* VII 665 10 teriti *GK* puguam *B* macrone *GK* mocrone *L* ueruque *etiam Ver.* ueru *L Pal.* 11 *Verg. Aen.* XI 579 12 funda *RGLK* teriti *G* caput *ex* capud *corr. D* capud *h* tegit *Rr* exegit *Rom.* 13 Habes *D* Haebes *d* ad *Dd* hebite *G* hebiti *G* haebaeti *D* *Iuv. sat.* IIII 11, 140 *sq.* 14 hebiti *G* fero *Rr* 15 ceditur *RDHGb* Ce•ditur (n?) *B* tota *add. Pith. m. alt.* cena *H* cena "habena "suburra *Dd* Suburra] *rk* saburra *RH* soburra *B* subora *GLK* Subura (Sybura *Pith. m. pr.*) *codd. Iuv.* 16 ospes *R* ospes *HGLK* 17 *Luc. Phars.* V 11 *cf. lib.* V § 24 18 ospes *GK* hoc pes *R* 19 *Stat. Theb.* IIII 842 *sq.* tebaidos *K* 20 fesisque *G* fessis quae *Hh* ospita *GLK* pandes *Rr* pauda *B* 22 *Iuv. sat.* V 13, 177 *sq.* 23 Numquam] nec unquam *h cf.* § 35 *et lib.* V § 25 Numquid *B* 24 erit ab hoc ospite et ospiti et sospete uel sospeti possit dici *K* 25 hoc sospite] hospiti *B* *post* sospiti: et ospite et ospiti *add. GL* adhc̄ *G* 26 •ospite (h) *G* ospite *K* *Verg. Aen.* VIII 470 *sq.*

quo sospite numquam
Res equidem Troiae victas aut regna fatebor.

et fortassis quia haec sola in 'es' terminantium etiam in a faciunt feminina, evitaverunt communium aliorum regulam ablativi, vel quod in heroico stare metro non possit nisi in e terminans eorum ablativus. quod 66 autem etiam in a desinunt supra dicta nomina, usus confirmat. Virgilius in III:

Et pater Anchises: bellum, o terra hospita, portas.

idem in IIII compositum ab eo:

Et Numidae infreni cingunt et inhospita Syrtis.

Ovidius in II fastorum:

Principio mensis Phrygiae contermina matris
Hospita delubris dicitur aucta novis.

Cicero pro Murena: a sacris patriis Iunonis Sospitae), 'tridens a tridente' vel 'tridenti': potest enim esse trium generum, nam lectum est 'tridenti hasta' et 'telo', quamvis, cum Neptuni fuscinam per se positum significat, masculino genere invenitur. Virgilius in II:

Neptunus muros magnoque emota tridenti
Fundamenta quatit.

'locuples' quoque, quia trium est generum, 'a locuplete' vel 'locupleti' facit ablativum. Cicero in frumentaria: in provincia locupleti ac referta.

In 'er' communia, quae non exeunt etiam in 'is', per e solam invenio proferentia ablativum: 'hic' et 'haec' et 'hoc pauper a paupere', 'hic' et 'haec' et 'hoc degener a degenere', 'hic' et 'haec' et 'hoc uber ab ubere', 'ὁ εὐθαλής ἡ εὐθαλής' καὶ 'τὸ εὐθαλές'. similiter in e et in i XIII 67

1 quos hospite *L* quos hospite *Pal.* numquam sese quidem *B* 2 sequidem *H* reg*na (i) *B* 3 fortasis *G* terminantia *GLK* etiam] et *G* faciunt etiam in a *K* 4 &uitauerunt (e) *Rr* communem *RBDH* regulā* *ex* regulas *corr. H* haeroico *LK* 6 suppradicta *K* *Verg. Aen.* III 539 7 VII. *K* 8 ospita *K* 9 *Verg. Aen.* IIII 41 III (l.) *L* III. *rell.* *abeo (h) *D* 10 inferni *cum Verg. Vratisl. GKl* inospita *GK* Syrtis] *d* sirtis *G* systis *D* syrt** *Pal.* syrtes (i) *Med. Fr.* 11 *Ovid. fast.* II 55 *sq.* 12 pcipio *D* phrigiae *RGLK* frigiae *D* frigie *H* matris *cf. lib.* V § 24 13 Hospita] (*nisi quod* ospita *GK*) *h. l. libri cum Ovid. Vatic. et Petav. a m. pr. corr.* Sospita *lib.* V § 24 VII § 35 *cum Ovidio* octa (u) *R* 14 *Cic. pro Murena* 41, 90 A *spscr. in L* sacri *GLK* patris *GLK cum libris nonnullis Cic.* Sospitae] *k* ospitae *GK* hospitae *L* 15 tridente uel tridente (i) *Rr* potest — cum] *add. d* ** *D* 16 asta (h) *R* nectuni (p) *Rr* 17 significat *spscr. in L* genere *om. K* *Verg. Aen.* II 610 *sq.* 18 moros *B* muros (q.) manu emota *Gg* aemota *D* emota tridenti] *b* emota *denti *B* tridente *H* 20 Locupes *H* lociples *K* generum est *DL* loc*uplete (l) *R* lociplete uel locipleti *K* 21 *Cic. in Verr.* II III 19, 48 prouintia *DH* tam locuplete *libri Cic.* locipleti *K* 22 *ac (h) *D* hac *LK* 23 in his *Rr* inuenio *spscr. K* 25 hoc degener*(e) *H* 26 ab ubere *post* εὐθαλές *collocant HGLK* ὁ εὐθαλής — εὐθαλές] *om. B* ΟΥΘΑΛΗϹ (Α) ΕΘΑΛΗϹ (Θ.ΗΥΘΑΛΗϹ) ΚΕ********* (Ε) *Rr* ΟΥΘΑΛΗϹ.

faciunt ablativum in 'vis' vel 'guis' vel 'ctis' vel 'mnis' vel 'gnis' terminantia nomina nominativum et alia fere omnia, quorum extrema syllaba in 'is' desinit a duabus incipiens consonantibus, ut 'avis ab ave' vel 'avi' - **Horatius in I carminum:**

> **Nereus fata: mala ducis avi domum,**
> **Quam multo repetet Graecia milite –,**

'navis a na||ve' vel 'navi' - **Cicero de suppliciis: quo enim tibi navi opus fuit? Terentius in Andria:**

> **navi fracta apud Andrum** [insulam].

idem in **heautontimorumeno:**

> **advenientem, e navi egredientem ilico**
> **Abduxi ad cenam.**

in eadem:

> **Dies triginta aut plus ego in navi fui.**

Virgilius vero per e protulit in V:

> **At media Mnestheus incedens nave per ipsos**
> **Hortatur socios –,**

68 'civis a cive' vel 'civi' - **Iuvenalis in IIII:**

> **quid illo cive tulisset**
> **Natura in terris.**

Cicero in Verrinarum IIII: quod Siculus a civi Romano, civis Romanus datur ..... primum suae legis, quod civis cum civi

ΕΥΘΑΛΕC.ΚΑΥ ΤΟ ΕΥΘΑΛΕC *Dd* ΟΥΘΑΛΗC.ΗΥΘΑΛΗC.ΚΑΙ ΟΥΘΑΛΗC *H* Ο ΕΥΘΑΛΕC ΚΑΙ Η ΕΥΕΛΑΗC ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΕΛΑΗC *G* Ο ΕΥΕΛΑΗC Η ••••ΛΕC ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΕΛΑΗC *L* Ο.ΥΘΑΛΗCΥ.ΘΑΛΗC.ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΕΛΑΗC. *K* 1 uel •••guis (lin?) *H* guis] gnis *GLK* uel ctis *R* guis] guis *GLK* 2 nomina •• nominatiuum (uo) *H* 3 duabus] *dh* duobus *DH* uel ab aui *GK* 4 orã *K* *Hor. carm.* I 15, 5 *sq.* I lib̄. carminum *G* 5 fata] *rd* fama *RBDGLK* fata •• mala (ma) *H* mala *add. g* du•cis (l?) *L* 7 uel a naui *GLK* *Cic. Verr.* II v 18, 45 Cicero ••••••• de suppliciis (de poena) *H* supliciis *K* quid *Cicero et sic Prisc. Barberinianus, eadem tamen manu* quo *emendante* 8 naui•(s) *B* naui *etiam Cic. opt. Reg. Guelf.* 1 naue *Lagom.* 29 *cum dett.* nauim, narram *al.* opus] tipus *G* typus *L* opus fuit *om. libri Cic. meliores omnes* *Ter. Andr.* V 4, 20 9 naue *Bemb. Bas.* ad *Bemb.* Andrum eiectus est *Terentius* insolam *GLK* 10 *Ter. heautontim.* I 2, 8 *sq.* eautontimorumeno *BDHK* eautontimorumineno *R* eutontimorumeno.*L* eutontiorumeno *G* 11 adueniente me *LK* adueniente me• naui (e) *D* 12 Abduxi] *d* adduxi *DGLK* aduxi *Bas.* caenam *RD* 13 Ter. in eadem] *immo in hecyr.* III 4, 7 eodem *B* 14 ego *om. D* eo *Terentius* in *om. H* 15 *Verg. Aen.* V 188 *sq.* 16 At media socios incedens..... | Hortatur Mnestheus *Vergilius* At] *h* ad *RH* ut *K* media.nestheus *Rr* mediam mnesteus *B* mediã (media *d*) nestheus *DH* incaedens *K* istos *GLK* 17 ortatur *Rr* ortatur *HK* sotios *D* 18 civis] *b* Ciu•• *B* *Iuv. sat.* IIII 10, 278 *sq.* 19 quod *h* tullisset *G* 21 *Cic. or. Verr.* II u 12, 32 *et* 33 uerrenarum *G* Siculus] *l* sicilus *LH* siculuus *H* civi] *Cic. Lagom.* 42 *pr. m.* ciue *libri Cic. plerique* ciuis Romanus *om. Cic. Lagom.* 29 22 suae] sciae *Cic. Nannianus* leges *Cicero* cineis *Lagom.* 29 *m. pr.* cum *om. GLK* cini *sic etiam Cic. Lagom.* 42 *pr. m., Nannianus testeque Brunnio Vaticanus*

ageret.' sic enim veteres codices habent, quos imperitia quorundam corrupit mutantium scripturam. idem pro Plancio: quid dicam de C. Virgilio, tali civi et viro? et mox: in navi tuta. idem pro Sestio: quod esset ausus pro civi, pro bene merito civi. idem in VII Philippicarum: sed in principe civi non est satis –, 'vectis a vecte' vel 'vecti' – Terentius in eunucho:

in medium huc agmen cum vecti, | Donax –,

'ignis ab igne' vel 'igni' – Virgilius in IIII:

Vulnus alit venis et caeco carpitur igni.

idem in I georgicon.

Et, quamvis igni exiguo, properata maderent.

Iuvenalis in V:

minor igne rogi.

Lucanus in I:

Igne vago lustrare iuvat, tibi numine ab omni –.

'amnis' etiam 'ab hoc amne' vel 'amni'. Virgilius in VIIII:

murorum in parte sinistra
Opposuere aciem, nam dextera cingitur amni.

idem in I georgicon:

prono rapit alveus amni.

Lucanus in VI:

1 agere *BGLK* enim *infra lin. add. K* • habent ciui quos iuperitia *B* corrupit] *r* corrigit *R* corrumpit *BGLK* 2 *Cic. pro Plancio* 40, 96 Plancio] *h* plantio *RBD* latino *HGLK* dicam? C. Vergilio (Virgilio *pars codd.*) *Cicero* ḡ. *DHGK* ḡū. *R* gx. *B* 3 *Cic. pro Plancio* 41, 97 naue *Cic. cod. Tegerns. Erfurt. al* *Cic. pro Sestio* 12, 29 Sestio] *ex* sertio *corr. D*, *ex* festio *K* festio *GL* settio *B* 4 quod] *b* qu• *B* quo *L* "esset 'ausus *R* ausus esset *Cic. schol. Vat. in lemmate* usus *GL* ciue *schol. laud.* pro ber emerito *L* ciue *schol. laud.* *Cic. or. Philipp.* VII 7, 20 5 philipicarum *HG* ciue *v. l. ap. Cic.* non est satis] *sic etiam Cic. Vat. Ferr.* non satis est *al.* 6 *Ter. eun.* IIII 7, 4 enucho *H* eunacho *L* iunucho *K* iūnacho *G* 7 huc *om. GLK* hunc *B* uecte *Bas.* Donax *Terentius* doo|nax (dorax *m. alt.*) *Darmst.*[c] Dorax *Carolirnh.* 2 *Lips.* 2 *Krehlii* donatae *R* donate *BDHGLK* 8 uel ab igni *G* *Verg. Aen.* IIII 2 9 ue(i)nus *Pal. m. alt. corr.* ceto *H* ca(r)pitur *G* igne *Fr.* 10 *Verg. georg.* I 196 11 igniṣ *Med.* signi *Rom.* exi(v)go *Rr* properatā properata *Dd* properate *G* properatam adherent *l Rom.* properata maderent *ni f. L* 12 *Iuv. sat.* V 15, 140 13 igui *GK* 14 Lucilius *B* *Luc. Phars.* I 50 "I] *Wallrafianus* .U. *K* II. *rell.* 15 ig(i)ne *Rr* igni *nonnulli codd. Luc.* uago (uel sto) *Ll* iuuet *libri aliquot Luc.* uu••t *Voss. B* iuuat *Voss. b* tibi] ł (*i. e.* uel, *ex male intellecto* ι *ortum*) *G* numine] *h* nomine *HGLK* 16 *Verg. Aen.* VIIII 468 *sq.* 17 murorum in parte sinistra *add. d* in *om. Rom.* 18 oposuere *G* opossuere *K* dextra *BDHGLK Rom.* dext(e)ra *Med.* amuis *B* amuiṣ *Pal.* 19 *Verg. georg.* I 203 atque illum in (in *om. Pal.*) praeceps prono rapit alueus amni *Med. Pal.* atque illum prono (pre)inceps trahit alueus amni (pre *m. rec.*) *Rom.* 20 pron(o)u *D* 21 *Luc. Phars.* VI 366 *sq.*

ferit amne citato
Maliacas Sperchios aquas -,

'anguis ab angue' vel 'angui' - Statius in IIII:

Angue ter excusso.

Horatius in I epistularum:

Alter Mileti textam cane peius et angui
Vitabat chlamydem -.

69 similiter 'ab ungue' vel 'ungui' - idem in eodem:

ad haec ego naribus uti
Formido et, luctantis acuto ne secer ungui -.

invenitur etiam 'a minore' vel 'minori', 'a leviore' vel 'leviori' et 'a maiore' vel 'maiori'. Iuvenalis in V:

Numinibus miserum †urguebat Atlanta minori
Pondere.

Statius in VI Thebaidos:

numquam hunc animum natura minori
Corpore nec tantas ausa est includere vires.

Iuvenalis in III:

non defuit || illi,
Vnde emeret multa pascendum carne leonem
Iam domitum. constat leviori belua sumptu
Nimirum et capiunt plus intestina poetae.

Lucanus in VII:

Vixque revulsa solo maiori pondere pressum
Signiferi mersere caput.

2 malliacas *RBDh cum Voss. utroque: sic igitur f. scr. Priscianus* maliaca *GL* sperchius *Voss. A al.* sper chios *Voss. B* spercheos, spercheus *vv. ll. ap. Luc.* aqua[s] *Rr* 3 anguis *om. HG* ab ange *G* uel [ab] angui *L* uel ab angui *K* *Stat. Theb.* IIII 485 4 excuso *G* 5 oratius *K* *Hor. epp.* I 17, 30 *sq.* aepistolarum *K* 6 Al*ter (i?) *H* mil[e]eti *H* meleti *GLK* pei[e]us *in litura K* pius *Ll* angue *libri Horat. plerique* 7 vitabat] *mei omnes cum perpaucis codd. Hor.* uitabit *Heidelb. cum Horatio* uitauit *libri aliquot Hor.* clamydem (h) *H* clamydem *B* chlamidem *GLK* clamidem *RD* 8 similliter *H* *Hor. epp.* I 19, 45 *sq.* 10 et *om. libri nonnulli Hor.* se[c]c[s]er *Gg* ungue *libri nonnulli Hor.* 12 maiore] maio *R* uel a *GLK* *Iuv. sat.* V 13, 48 *sq.* 13 miserumque *DG* urguebat] *r* urgebat *RGLK* urguebant *Iuv. Pith. cum codd. fg Iahnii* urgebant *Iuv. rell.* ad[t]lanta *Rr* athlanta *BLK* athlante *G* 15 Statius — uires *infra post* mersere caput *collocat H* *Stat. Theb.* VI 845 *sq.* VII. *H* tebaidos *G* 16 minore *GL* 17 nec **** (enim) *B* tantas ausa est] tantaus. [s. ausa] est *Rr* tantalis est *HGLK* incudere *B* 18 *Iuv. sat.* III 7, 75 *sqq.* IIII. *LK* 19 non] nec *Iuvenalis* 20 pascendum] *d* pascenda *DGLK* carne] caue *L* caue[re] *Gg* leonẽ *Hh* 21 li[e]niori *Rr* bel*a.ua (l *ni f.*) *R* sumtu *DL* 22 N[i]mirum *Dd* cupiunt *Iuv. cod. Norimb.* 1 23 *Luc. Phars.* VII 162 *sq.* 24 solo *ex* sola *ni f. corr. L* maior[i]e *G* maiore *LK* 25 caput *ex* capud *corr. D*

nec mirum, tam in i quam in e comparativorum ablativos terminari, cum vetustissimi etiam neutrum in 'or' finiebant et erat eadem terminatio communis trium | generum, quae capax est, ut docuimus, utriusque ablativi, tam in e quam in i terminantis. Valerius Antias in VI annalium: hoc senatusconsultum prior factum est. Cassius Emina annalem suum quartum hoc titulo inscripsit: bellum Punicum posterior. Claudius in VIIII annali: qui prior bellum, quod cum his gestum erat, meminissent. in eodem: ubi decreverunt, commemorant, Graccho foedus prior Pompeianum non esse servatum. propria, si sint appellativis similia in i terminantibus XIIII 70 ablativum, ipsa per e eundem proferunt casum, sicut supra dictum est, ut 'Iuvenalis, Martialis, Felix' [propria] 'a Iuvenale, Martiale, Felice'. 'rudis', quando commune est significans recentem, et neutrum in e facit, 'hoc rude', et ablativum in i, 'a rudi'; quando vero virgam, qua gladiatores donati cessabant gladiatura, femininum est solum et ablativum in e finit. Iuvenalis in II:

hic Sergius idem
Accepta rude coepisset † Vegento videri.

'strigilis' vel derivativum est a 'stringo' vel a Graeco στλεγγίδος. itaque rationabiliter in i terminavit ablativum. Horatius in II sermonum:

an hic † peccavit, sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili?

In 'ix' etiam feminina verbalia, quia possunt esse communia cum

1 mirum a in i *Ll* (tam) e quam in i *BG* comparatiuum *B* ablatiuum *L* 2 cummuuis *G* 4 tam] *d* quam *D* i quam in e *LK* terminantis] *d* terminantes *D* uallerius *Rr* ualearius *G* ualcarius *LK* ancias *Rr* *Valerii Ant. ann. lib.* VI *fr. p.* 274 *Kr. fr.* 17 *p.* 355 *Rth.* 5 senatus.consultam (um) *Dd* cassius] *r* casius *RGK* aemina *H* hemina *DGLK et in litura B* *Cassii Heminae ann. lib.* IIII *p.* 162 *Kr. fr.* 31 *p.* 293 *Rth.* 7 *Claudii Quadrigarii ann. fr. lib.* VIII (*sic enim codd. inde ab α; at v. Krehlium t.* II *p.* 522) *p.* 258 *Kr. lib.* VIIII *fr.* 56 *p.* 348 *Rth.* annalium *r* qui *in litura h* 8 meminisset *H* Idem in eodem *L* in eodem] *p.* 259 *Kr. l. l. Rth.* 9 graccho *R* graeco *Lr* gracho *BGK* graco *H* fedus *D* pompianum *K* 10 si *spscr. in L* 11 proferunt (tur) *Rr* ut *om. DGLK* 12 marcialis (t) *Rr* a *om. GLK* fecile (lice) *Dd* 13 significat *BH* 14 rude ablatiuum *B* allatiuum (b) *Rr* ablatiuus *L* a *om. L* qua *add. b* 15 domati (uel donati) *Dd* domati *B* caesabant *LK* solum est *GLK* 16 finit] facit *r* *Iuv. sat.* II 6, 112 *sq.* U. *GL* 17 seregius *GLK* 18 acceptura *H* cepisset *B* uegento *libri cum parte libror. dett. Iuv.* Veiento *Iuvenalis et sic libri isti plerique* uelento *Pith. Iuv.* 19 derivativum] *r* deriuata *R* as|tringo *B* stringuo *K* στλεγγίδος] *α* CΤΑΕΓΙΑΟC *H* CΤΡΙΓΙΑΟC CΥΑΛΕΓΙΑΟC. *B* CΤΑΕΓΙΑΟC *R* CΤΡΕΓΙΑΟC (o) *D* CΤΡΑΓΙΑΟC *GL* ΥΤΡΑΤΙΑΟC *K* στλεγγις *μ* 20 terminauit ablatiuum in i *L* oratius *K* *Hor. serm.* II 7, 109 *sq.*: Corpus. an hic peccat, sub *etc.* 21 puer] *h Horatius* per *H rell.* uuam furtiuam *duo codd. Krehlii et sic et* uua furtiua *libri aliquot Hor.* 22 mutauit *D* 23 uerbialia *B* quia] quae *GLK* communia in numero plurali cum *RG*

neutris, ut 'victrix', 'ultrix', unde et 'victricia', 'ultricia', tam in e quam in i finiunt ablativum. Lucanus in I:

In sua victrici conversum viscera dextra.

idem in eodem:

Tollite iam pridem, victricia tollite signa.

Statius in V: |

ultricia Graiis
Virginibus dare tela pater.

'postis' etiam 'a poste' vel 'posti' invenio, quia, ut supra diximus, a duabus consonantibus incipiens finalis syllaba in 'is' desinit. Lucanus in V:

tum || poste recluso
Dux ait.

Ovidius in V metamorphoseon:

Raptaque de dextro robusta repagula posti
Ossibus inlisit.

In 'âs' quoque circumflexa, quae apud veteres etiam in 'tis' proferri docuimus, tam in e quam in i finiunt ablativum. Cicero pro Vareno: C. Ancharius Rufus fuit e municipio Fulginate. idem in eadem: in praefectura Fulginate. idem pro Cluéntio: ex municipio
71 Aletrinati. alia vero omnia tertiae declinationis nomina in e desinunt per ablativos correptam, cum omnes aliae terminationes ablativi in omni declinatione producantur. ergo si qua ex his, quae debent in e per ablativum proferri, inveniamus per i prolata, auctoritati adscribimus, quae saepe etiam dativis pro ablativis nec non etiam pro genetivis est usa, ut Virgilius in VIII:

Advectum Aenean classi victosque penates,

1 nictritia (e) *Rr* ultritia (e) *Rr* ultritia *D* et ultricia *GK* i quam in e *L* 2 *Luc. Phars.* I 3 I] *cod. Wallrafianus* II, *libri rell.* 3 uictrici *K* ultrici *GLr* 4 *Luc. Phars.* I 347 5 victricia] *r* uictritia *RD* 6 *Stat. Theb.* V 117 *sq.* 7 ultritia *D* unltricia *K* graiis *1*, *Statius* (*sic Cass. m. alt.*) graius *RB* grauis *DGLK cum Cass. m. pr.* grais *d* gragius (a) *H* 8 tele *Hh* "pater "tela *K* pater] pater danaus *R* danaus pater *BD* danitus pater *H* 10 consonatibus *L* finialis *DK* *Luc. Phars.* V 531 *sq.* 12 tum] *h* dum *H* tunc *libri aliquot Luc. cum Voss. B* 14 *Ovid. metamorph.* V 120 *sq.* 15 repagula] *k* repacula *BDGLK* poste *pars libror. Ovid.* 16 illaesit *GL* ill•essit (a) *K* immisit *aliquot*, infixit, elidit *singuli codd. Ovid.* 17 *post* quoque: desinentia *in mg. add. h* 18 i quam in e *L* Cicero pro Vareno] *fr.* 3: *opp.* IIII 2 *p.* 443 *Orell.* uarreno *K* 19 *post* municipio: Fulginate — municipio *om. R add. r* fulginatae *r* Cic. pro Vareno] *fr.* 4 *ap. Orell. l. l.* eodem *h* 20 Idem in pro *K* *Cic. pro Cluent.* 16, 46 mucipio (ni) *L* 21 alecrinati *GLK aut* Larinati *aut* Aletrinate *libri Cic.* 22 correpta *r* aliae *om. K* 23 prodununtur *L* per ablatiuos profetri *GL* 24 asscribimus *RGLK* 25 saepe *om. GLK* ut *om. LK* 26 *Verg. Aen.* VIII 11 VIIII. *R* 27 aeneā *D* classi• (s) *B* cassi (l) *Hh* clasi *LK* uectosque *LK Verg. Leid. m. alt.* uectos (que) *Gg* ponates (e) *Hh* penatis *Med. Pal. Rom.*

pro 'advectum classe', nisi si dicamus hellenismo usum esse poetam; dativo enim casui illi hoc adiungunt verbum.

In Graecis est quando invenimus e producta finiri ablativum tam primae quam tertiae declinationis nominum, qui magis dativus est Graecus pro ablativo positus Latino. Virgilius in I:

ipse uno graditur comitatus Achatē.

Lucanus in VIII:

Signaque ab Euphratē cum Crassis capta sequentes.

similiter 'a Demosthenē', 'Aristotelē', 'Hermogenē'. | vetustissimi tamen 72
etiam in quibusdam Latinis, quae nominativum in 'es' productam terminantia pares cum genetivo habent syllabas in hac declinatione, solebant producere ablativum more quintae declinationis vel supra dictorum Graecorum: 'a molē', 'tabē', 'famē', quod adhuc sic profertur. Virgilius in VI:

offam
Obicit; ille famē rabida tria guttura pandens.

Lucanus in X:

Non mandante famē; multas volucresque ferasque
Aegypti posuere deos.

Iuvenalis in V:

Membra aliena famē lacerabant, esse parati
Et sua.

Lucretius:

Imbribus ut tabē nimborum arbusta vacillent.

DE NOMINATIVO PLVRALI TERTIAE DECLINATIONIS.

Nominativus pluralis fit a genetivo || singulari mutata ultima 'is' in XV 73
'es' productam in masculinis et femininis et communibus, ut 'huius cardinis hi cardinēs', 'huius consulis hi consulēs', 'huius matris hae matrēs',

1 clase *K* clase nisi *L* si *om. HL* ^h^ellenismo *Rr* helenismo *GK* helinismo *L* 2 casui] *h* casu *DHGL* 5 positus latino *add. r* *Verg. Aen.* I 312 7 *Luc. Phars.* VIII 358 VII. *L* 8 eufrate *DGLK* eufrathe *H* crasis *G* capte (e *sup.*) *G* sequentis *D* sequentem *Lucanus* 9 athemostene *GK* demostene *BH* themostene *L* aristotile *GK* hermogine *GLK* 10 etiam *om. G* 12 more *B* quinte daeclinationis *H* supraditorum *R* 13 ut a *L* thabe *H* *Verg. Aen.* VI 420 *sq. cf. lib.* VI § 59 15 obiecit *L* obiiecit *G* rapida *B* trea (i *sup.*) *G* trea *L* gottora (v *sup.*) *G* gutura *L* 16 *Luc. Phars.* X 158 *sq.* 17 mandante] *k* maudente *GLKd* mandante fame] *b* mandan...... *B* famen *Rr* multa (s *sup.*) *Rr* uolucesque (r *sup.*) *L* uolueres quae *H* fecerasque *B* 18 egipti *G* egypti *L* possuere *K* 19 *Iuv. sat.* V 15, 102 *sq.* 20 menbra *H* 22 *Lucr.* I 806 Lucretius in *G* 23 In imbribus *L* ut] *d rell. prob. Bernaysio praef. ed. Lucret. p.* VIII *sq.* et *D cum libris Lucretianis* tabe enim arborum arbusta *B* 24 PLVRALI CASV *B* TERTIE *D* 25 Nominatiuus pluralis tertiae a *L* Nominatiuus pluralis ttiae decli a (.i. fit *sup.*) *G* fit *h. l. om., post* communibus *add. K* is ultima *D* 26 feminis *R* 27 hic cardines *R* hic consules *R*

'huius vatis hi' et 'hae vatēs'. neutra vero ex ablativo singulari faciunt nominativum pluralem hoc modo. si in i vel tam in i quam in e exeat ablativus, correpta i et addita a fit nominativus pluralis, ut 'ab hoc mari haec maria', 'ab hoc cervicali cervicalia', 'a lacūnari lacunaria', 'a pari' vel 'pare paria', 'a felice' vel 'felici felicia'. excipitur 'a vetere' vel 'veteri', quod 'vetera' et non 'veteria' facit, nec non 'ab hoc ludicri', quod 'ludicra' et non 'ludicria' dicimus. Virgilius in XII Aeneidos:

neque enim levia aut ludicra petuntur
Praemia, sed Turni de vita et sanguine certant.

71 similiter comparativa, quae ablativum tam in e quam in i terminant: 'maiora' enim et 'minora' | et 'plura' dicimus, quamvis antiqui etiam 'pluria' dixerunt, unde compositum 'compluria'. Terentius in Phormione:

Multa advenienti, ut fit, nova hic compluria.

Cicero de signis: immo vero alia compluria; in quibusdam tamen codicibus invenitur 'complura'. idem in eodem: dies continuos compluris. idem pro Caecina: compluris armatos. 'gausape' quoque, sicut supra diximus, et ablativum in e terminat, 'ab hoc gausape' et nominativum pluralem in a definit: 'gausapa' enim, non 'gausapia' dicimus. Horatius sermonum II:

Gausape purpureo mensam pertersit acernam.

Persius:

Iam chlamydes regum, iam lutea gausapa captis.

'aplustre' itidem quamvis faciat ablativum 'ab hoc aplustri', nominativum

1 hac et hi uates *K* nominatiuum faciunt *GLK* 2 pluralem *om. GLK* 3 addita *spscr. L* fit nominatiuus — ceruicalia *om. D add. d* notiuus *K* ab hoc *om. d* 4 haec ceruicalia *BDHK* lacūnaria *in* lacuaria *mut. H* a *om. R* pare uel pari *B* 5 felice vel felici] felic••e *R* filici uel a felice *G* 6 et *om. L* facit *spscr. in K* (nec) ñ ñ *Dd* 7 et *om. GLK* lucridia *D* *Verg. Aen.* XII 764 *sq.* Aeneidos XII *BH* 8 nec *D cum Pal.* lenia *G* ludicra] (uel u) *vel* ludrica *BD* 9 proemia *B* premia • turni (s̄ *ni f.*) *H* turni debita (debita *L*) sanguine *GL* vita] *d* •••a *D* 10 similiter excipiuntur comparatiua *GL* i quam in e *GLK* 11 plur••ia (al) *RDH* 12 *Ter. Phorm.* IIII 3, 6 14 multa a aduenienti *R* complur••ia (al) *H* *post* compluria: Cicero — alia compluria *om. G* 15 *Cic. in Verr. or.* II IIII 46, 102 inmo *D* 16 quoddicibus (co) *Rr* complura••• (lia) *H* compluralia *GLK* conplura (*Reg.*) *vel* complura *codd. Cic.* in eodem] *inmo de suppliciis* II v 52, 137 "continuos 'compluris *R* 17 conpluris *H* complures *LK cum codd. Cic. plerisque* conplures *Cic. Reg.* plures *Lagom.* 29 *post* compluris: idem — compluris *om. H* *Cic. pro Caecina* 9, 24 cecina *RBDG* oecina *L* coecina *K* complures *L cum libris Cic.* gausapae *R* 18 quo•qe (v) *Dd* sicut] ut *K* dix̄ *G* terminat] facit *B* (et) ab hoc *Rr* 19 difinit *Rr* difiuit *L* dissinit *ex* diffinit (ni) *mut. G* dissi.t *K* 20 Horatius] *d* oratius *DGLK* *Hor. serm.* II 8, 11 *cf.* § 55 21 porporeo *G* protersit *GL* praetersit *K* acernam *ex v. praecedente huc translatum est* et alter *Horatius* 22 *Pers. sat.* 6, 46 *cf.* § 55 23 clamydes *B* chlamides *GLK* clamides *RDH* regnum *D* gaussapa *Rr* capis *LK*

tamen pluralem non solum in a, sed etiam in 'ia' terminat: et 'aplustra' enim et 'aplustria' antiqui protulisse inveniuntur. *Cicero in Arato*:

Navibus absumptis fluitantia quaerere aplustra.

Caesar in Arato:

Fulgent Argoae stellis aplustria puppis.

alia vero omnia neutra, quae in e terminant ablativum, mutata e in a faciunt nominativum pluralem: 'ab hoc numine haec numina', 'a tempore tempora', 'a tubere tubera', 'a capite capita'. ||

DE GENETIVO PLVRALI TERTIAE DECLINATIONIS.

Genetivus pluralis tertiae declinationis nascitur ab ablativo singulari XVI 75 hoc modo: cum in i vel et in e et in i desinit, correpta i assumit 'um', ut 'a sedili horum sedilium', 'a cervicali cervicalium', 'ab equestri equestrium', 'ab utili utilium', 'a sapiente' vel 'sapienti sapientium', 'a felice' vel 'felici felicium'. multa tamen per syncopam solent proferri: 'sapientum' pro 'sapientium', 'merentum' pro 'merentium' - *Statius in II Thebaidos*:

dabitur, mihi crede, merentum
Consiliis tranquilla dies.

idem in IIII:

aeternaque sontum
Supplicia -,

'caelestum' pro 'caelestium'. *Virgilius in VII*:

Caelestum vis magna iubet.

et sciendum tamen, quod rarissime haec, quae in solam i finiunt ablativum, syncopam patiuntur i per genetivum pluralem. inveni 'marum' pro 'ma-

1 in a (uel ia) *Kk* in ia (uel a) *Kk* terminant *Dd* et *ante* aplustra *om. GL* et | et aplustra *H* et aplustra enim et aplustria] *r* et aplustra enim et aplustra et aplu..... *R* 2 antiqui] antiquissimi *B cf. Vahlenii Enn. ann. inc. sed. fr.* CXXV *p.* 85 protullisse *G* *Ciceron. Arat. fr.* XXII *p.* 522 *Or.* in ara[to] *in litura d* 3 absumptis] *r* absumtis *L* assumptis *R* aut summis *s.* ab summis *Salmasius in Solin. c.* 34 *p.* 573 *ed.* 1629 4 *Caesaris Germanici Arat. v.* 345 5 argoe *DH* argue *GLK* argoe stellis *r* argo estellis *R* applust[ria] pu[p]pis *Gg* pupis *L* 6 uero *om. LK* terminent *G* in a *spscr. in K* 7 mu[n]mine *Rr* numima *D* 8 capita] *ex corr. hb* capite *ni f. B* 9 GENITIVO *BDHGL* TERTIAE DECLINATIONIS *om. DH* 10 ab *add. r om. RBDG* 11 cum in e uel in i disinit (dissinit *K*) *GK* cum (in e) uel in i disinit *Ll* et *ante* in e *eras. in D om. BH* et in i *om. BDH* et i *add. d* adsumit *B* 12 horum cernicalium *r* aequestri *L* equistri *G* aequestrium *DL* 13 horum utilium *B* uel *add. b* uel sapienti *om. H* 15 pro *ante* sapientium *om. H* *Stat. Theb.* II 356 *sq.* 16 tebaidos *G* 19 *Stat. Theb.* IIII 475 *sq.* IIII] *B* III. *rell.* 20 aeterna .... son..tum (*priore loco* quae *eras.*) *R* 21 subplicia *R* suplicia *GK* 22 *Verg. Aen.* VII 432 in septimo *π* VI[o]III. *R* in VIIII. *BDGK* in W. III. *H* in IX. *L* 23 coelestum *L* [s]uix *Med.* iubet *ex* iu.et *corr. Fr.* 24 haecq. in *D* que in sola *R* i *eras. in R* 25 marum pro marium inueni *GLK*

rium', qui tamen in | rarost usu genetivus, apud Naevium in carmine belli Punici:

Senex fretus pietatei deum adlocutus summi
Deum regis fratrem Neptunum regnatorem
Marum,

pro 'marium'. eius ablativum Caesar in V belli Gallici ponit: paulo latiores quam quibus in reliquis utimur maribus. comparativa quoque, quae inveniuntur tam in e quam in i exeuntia per ablativum, carent i paenultima in genetivo plurali: 'a maiore' vel 'maiori horum maiorum', 'a minore' vel 'minori horum minorum'.

76 In e vero solam finientia ablativum, si nominativus in duas terminetur consonantes, mutant e in i brevem et assumunt 'um', ut 'hic Mars a Marte horum Martium', 'hic fons a fonte horum fontium', 'haec frons a fronte harum frontium', 'haec urbs ab urbe harum urbium', 'haec arx ab arce harum arcium'. rarissime tamen et haec supra dicta, sicut illa, quae in i solam terminant ablativum, per syncopam i proferunt genetivum pluralem, exceptis in 'ms' vel 'ps' desinentibus, si non sint a capite composita. haec enim e ablativi in 'um' convertentia faciunt genetivum pluralem: 'haec hiems ab hieme hiemum', 'princeps a principe princi-||pum', 'municeps a municipe municipum', 'forceps a forcipe forcipum', 'manceps a mancipe mancipum'. a capite enim composita et duabus syllabis abundant in genetivo et trium sunt generum communia. itaque et ablativum tam in e quam in i et genetivum pluralem rationabiliter in 'ium' terminant: 'hic' et 'haec' et 'hoc triceps a tricipite' vel 'tricipiti tricipi-
77 tium', nisi syncopa fiat. illa quoque, quae pares habent syllabas tam in genetivo quam in nominativo, mutant e in i et assumunt 'um', ut 'hic collis huius collis ab hoc colle horum collium', 'haec aedis huius aedis ab

1 tamen • in (~) *H* raro est *BDHGLK* neuium *libri* *Naev. bell. Pun.* I 9 *p.* 43 *Klussm.* I viii *p.* 10 *Vahl.* 3 pietatei] *Vahlenius* pietati *BHLKr* pietate *DGh* piaetate *R* allocutus *DGLKr* 6 cesar *D* *Caes. bell. Gall.* V 1, 2 7 altiores *v. l. libror. Caes. dett.* reliquis maribus uti adsueuerant *libri aliquot Caes. dett.* utimar (v) *K* 8 per ablatiuum *om. GLK* 9 caren(t) *Dd* ut a maiore *H* uel a maiori *BDH* 10 a minore — minorum *add. b* uel a minori *HGLb* 11 uero *spscr. in K* solam] *r* sola *R* terminet *BHGLK* 12 et *om. G* adsumunt *B* ut haec mors a morte (miorte *K*) harum mortium *GLK* 13 hic fons a fonte horum fontium *om. GLK* haec fons a fonte harum fontium *add. g* haec frons a fronde (fronte *g*) harum frontium haec frons a fronde harum frondium *G* haec frons .te harum frontium haec frons .de harum frondium *K* 14 harum frontium] *b* horum frontium *B* ars *R* arces *G* 15 harum *om. H* artium *R* 16 in i solum (o) *Rr* solum *B* 17 in *om. GL* ms et ps *GK* 18 ablativi] abl(ut)ui *H* 19 haec *Hh* hiems] *ex* hiem•• *corr. L* hiemps *RB* (h)iem•s (p) *Dd* ieme *D* harum hiemum *GLK* princip•um (i) *K* 20 municip•um (i) *K* 21 mamcipum *H* enim *om. K* 22 habundant *RD* 23 et *om. GL* 24 tripit(ci)ium *Rr* tricipi(ti)um *D* 25 habe(n)t *D* tam nominatiuo quam in genitiuo *K* 26 adsumunt *B* 27 huius collis *om. G* haec aedes *LK* haec edes *DH* huius haedis *Rr*

hac aede aedium', 'haec caedes' [huius caedis] a caede caedium', nisi haec etiam per syncopam i proferantur. frequentius tamen in 'es' terminantia absque i inveniuntur, ut 'vatum' pro 'vatium' - Virgilius in IIII:

Multaque praeterea vatum praedicta | priorum.

Cicero pro Sestio: vestrarum sedum templorumque causa -, 'mensum' quoque pro 'mensium'. Ovidius in VIII metamorphoseon:

Et quos sustinui bis mensum quinque labores.

excipiuntur 'iuvenis' a iuvene iuvenum', 'canis a cane canum', 'panis a pane panum'; carent enim i paenultima semper.

In 'as' quoque Latina mutant e ablativi in i et assumunt 'um': 'a civitate civitatium', 'a probitate probitatium'. in his tamen frequenter solet fieri concisio i in genetivo plurali, 'a civitate civitatium' et 'civitatum', 'a probitate probitatium' et 'probitatum'.

Reperiuntur praeterea absque i facientia genetivum pluralem, quamvis 78 ablativum et in e et in i proferant, in 'us' et in 'il' et in 'or' trium generum et in 'ex' desinentia, quando sunt communis generis, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc vetus a vetere' vel 'veteri veterum' - Virgilius in V:

veterum non inmemor ille parentum -,

'vigil ab hoc' et 'ab hac vigile' vel 'vigili horum' et 'harum vigilum'. Iuvenalis in V:

Praeterea lateris vigili cum febre dolorem.

Virgilius in VIIII:

†Praeterea vigilum excubiis obsidere portas.

sunt tamen, qui 'vigilis' nominativum quoque similem genetivo esse putaverunt, usus tamen in 'il' esse ostendit, ut Lucanus in IIII:

1 hac*(e) *B* [h]aede *Rr* harum aedium *LK* huius caedis *om. RBDH* ab hac caede *G* caed[a]e *D* 2 proferentur *K* terminata *BHK* 3 inue[un]nitur *Bb* *Verg. Aen.* IIII 464 (*deficit Rom.*) 4 multa quae *R* que *om. G* praedica *R* priorum] *sic Pal. Fr.* piorum *Med.* 'priorum: legitur et piorum' *Serv. ad h. l.* 5 *Cic. pro Sestio or.* 20, 45 Se[s]rtio *D* festio *G* sezio *K* sedium *Cic. Paris. cum utroque Bern.* 6 mensium *ex* mensuum *corr. B* *Ovid. metamorph.* VIII 500 IX. *L* ** metamorphoseon (in) *B* 7 Et quos *om. GLK* subtimui *GL* bis mensum quinque *cum Prisciano Heinsii libri Ovid. meliores*, mensum bis quinque, menses bis quinque, bis menses quinque *vv. ll. codd. Ovid.* quinq:] *b* qui* *B* 8 a pe[a]ne *H* 9 enim *om. L* penultima*(s) *B* 10 et *om. L* adsumunt *B* 11 *post* ciuitate: ciuitatum et *ni f. eras. in H* *post* probitate: probitatum *ni f. eras. in H* 12 conscisio *K* et] uel *B* 13 et] uel *BLK* 14 Re*periuntur (p) *D* Repperiuntur *HL* Repereuntur *G* praetere[a] *Rr* 15 ablatiuum in e *GL* proferĕ *D* et or *D* 17 *Verg. Aen.* V 39 in *om. G* 18 immemor *HGL* 19 uig[i]ele *K* uel uigili *om. K* [h]orum *Rr* [h]arum uigilium *Bb* 20 *Iuv. sat.* V 13, 229 22 *Verg. Aen.* VIIII 159 VIII. *RGLK* 23 Praeterea *ex praecedente exemplo repetitum libri praeter h* Interea *corr. h ex Vergilio* u[i]igulum *Med.* obs[i]edere *K* 24 tamen quoque qui *L* genitiuo similem *GLK* 25 *ostendit (h?) *H* *Luc. Phars.* IIII 6 *sq.*

tutelaque valli
Pervigil alterno paret custodia signo.

similiter 'memor a memore' vel 'memori horum' et 'harum memorum' - Horatius in II sermonum:

Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta.

raro tamen invenitur in e terminans huius nominis ablativus, nec aliam esse causam existimo, ut supra dictum est, nisi eam, quod apud | antiquos 'hic' et 'haec memoris' et 'hoc memore' proferebatur. in quo testis est Caper, antiquitatis doctissimus inquisitor. ostendit enim, Caecilium in epiclero sic protulisse:

Itane Antipho †inventus profluvia [illegible]le?
Itane est inmemoris, itane est madida memoria?

nec mirum, cum et 'hic celer' et 'hic celeris', et 'hic concors' et 'hic concordis' protulisse inveniuntur vetustissimi multaque alia in eundem modum. Virgilius in XII:

nec domini memorum proculcat equorum -,

79 'supplex ab hoc' et 'ab hac supplice' vel 'supplici horum' et 'harum supplicum', 'artifex ab hoc' et 'ab hac artifice' vel 'artifici horum' et 'harum artificum'. Lucanus in VIII:

Se simul et Romam Pompeio supplice mensus.

Sallustius in Catilinario: demisso vultu, voce supplici. Cicero pro Ligario: et nos iacentes ante pedes supplicum voce prohibebis. Virgilius in I:

Artificumque manus inter se operumque laborem.

puto tamen, haec etiam ab oratoribus differentiae causa sic proferri per syncopam, quia 'supplicium' et 'artificium' neutra inveniuntur singularia. 'hic' et 'haec parens', quando nomen est, duum est generum et geneti-

1 tutela quae *R* centelaque *GLK* 2 pa[ret] *Rr* cessit *Luc. Marburg.* 3 harum et horum *B* 4 oratius *K* *Hor. serm.* II 4, 90 5 Nam] *rh* Num *RH* Nam quamvis] Nunquam uis *GL* referas memori *nonnulli codd. Hor.* refferas *H* peccatore *D* 6 eius *BH* 7 causam esse *L* quod] quam *r* apud *spscr. K* 8 proferebautur *D* 9 Caper] *de dub. gen. iudice Osanno de Fl. Capro p.* 12 cecilium *RK* *de Caecil. epicleri fr. v. lib.* VI § 47 10 epidero *GL* 11 anthipho *L* antibo *G* inuenitur *duo libri Spengelii* profluvia] (pirfluia) *r* pirfluia *R* 12 immemoris *L* 13 cum hic *B* cum hic *GLK* et in hic caeler *Rr* caeler *D* caeleris *D* celeris hic *GLK* 14 protullisse *G* uetustustissimi *H* 15 *Verg. Aen.* XII 534 XII] *Krehlius in annot. ad h. l.* X. *libri* 16 procullat *Med.* aequorum *Pal.* 18 supplicium *DK* supplicium *B* et artifici *K* 19 *Luc. Phars.* VIII 346 20 roma *H* menses *RBHGKd* 21 *Sall. Catil.* 31, 7 Catilinario] *r* catillinario *RBDGK* prono demisso *L* prono demiso *K* prono dimiso *G* pronode misso *H* *Cic. pro Lig. or.* 5, 13 22 ante] ad *libri Ciceronis* pede *Dd* supplic(i)um *K* supplici cum uoce *L* 23 prohibetis *H* *Verg. Aen.* I 455 24 artificum quae *H* se se *R* se operumque] *k* seorsum *K* operum quae *H* 25 tamen et haec etiam *D* haec] hac *in litura b* etiam haec *K* 27 pares *Dd* est *post* duum *om. DGLK add. d*

vum pluralem absque i facit plerumque, 'horum parentum'. Virgilius in II:

decora alta parentum.

quod autem etiam 'parentium' non irrationabiliter dicitur, ostendit accusativus pluralis in 'is' etiam terminans, qui proprius est in 'ium' terminantis genetivi. Terentius in heautontimorumeno:

Quod volo aut peto, parentis meos ut commonstres mihi.

Cicero de suppliciis: navium praefectos sine ulla causa de conplexu parentium suorum, | hospitum tuorum, ad mortem cruciatumque rapuisti. 80 notandum etiam, quod omnia semper pluralia, quae in 'es' ‖ desinunt, genetivum in 'ium' faciunt, ut 'hae vires harum virium', 'hi penates horum penatium' - invenitur tamen apud veteres eius singulare 'hic penatis huius penatis' -, 'hi quinquatres horum quinquatrium', 'hi' et 'hae tres horum' et 'harum trium'. similiter 'hi' et 'hae plures' et 'haec plura' vel 'pluria horum' et 'harum plurium'. Cicero ad Herennium in III: complurium negotiorum.

In 'is' quoque longam desinentia: 'līs a lite litium', 'Samnīs a Samnite Samnitium', 'dīs a dite ditium'. 'nox' etiam 'a nocte noctium', unde Agellius noctium Atticarum inscripsit.

Cetera vero omnia ablativum in e solam terminantia mutant eam in 'um' et faciunt genetivum pluralem: 'a poemate poematum', 'a Cicerone Ciceronum', 'a consule consulum', 'a Titane Titanum', 'a duce ducum', 'a patre patrum', 'a virtute virtutum', 'a capite capitum', 'ab alite alitum'; nam 'alituum' per interpositionem addita u protulit Virgilius in VIII:

1 *Verg. Aen.* II 448 (*deficit Rom.*) 3 decora illa (alta) *Fr.* decorallla *Pal.* 4 autem et (et etiam *K*) in ium non *GLK* inrationabiliter *B* dicitur *om. GK* 5 in ium *D* 6 *Ter. heautontim.* V 4, 4 cautontimorumeno *RD* eatontimoromeno *K* eutontimorumeno *GL* 7 Quod] *B* Quid *rell.* •uod peto aut quod uolo *Bemb.* Quod peto aut uolo *Bas.* parentes *Bemb.* ut *om. Bemb.* ut commostres *D* et construes *GLK* 9 *Cic. in Verr.* II v 52, 138 10 conplexu] *B cum Cic. Reg.* complexu *rell.* parentum *libri Cic.* parentum *GL* suorum *om. Cic. Lagom.* 42 ospitum *K* hospitium *Reg.* hospitumque *dett. Cic.* de tuorum *falsus est accuratissimus ille Halmius noster ad Cic. l. l.* 11 etiam] uero *B* 12 desinit *Rr post* desinunt: id est quae ex se non habent singularia *R, quod pro gloss. spscr. d,* quae ex se non habent singularia *B* genitiuum In ium faciunt genetiuum *Dd* 13 hii *H* et hi *K* poenates *RD* poenatium *RD* inueniuntur *RDL* 14 eius] in *B* paenatis *D* paenatis *D* Hic quinquatres *D* hii quinquatres *H* quiquatres *L* 17 *rhet. ad Herenn.* III 2, 3 cumplurium *B* 18 in •is (h) *D* lite *Rr* 20 Agellius *cf. lib.* VI § 61 agelius *H* aggellius *B* aggilius *GK* aggillius *L* anticarum *L* anticinarum *Gg* 21 in e solam ablatiuum *L* 22 a poemata *Hh* a cicero *Dd* 23 ductum *K* 25 *Verg. Aen.* VIII 27 26 VIIII. *RBDH* IX. *L*

Alituum pecudumque genus sopor altus habebat.

81 'a bove' quoque 'bovum' debet fieri; sed hoc nomen notandum, quod u consonantem assumunt obliqui singulares hiatus causa, abiciunt autem est quando plurales. Virgilius in III:

Huc ubi delati portus intravimus, ecce
Laeta boum passim campis armenta videmus.

idem in VIII:

Reddidit una boum vocem vastoque sub antro.

dativus autem et ablativus eius nominis per syncopam semper mediae proferuntur syllabae, 'bobus' pro 'bovibus'. Horatius in epodo:

Beatus ille, qui procul negotiis
Paterna rura bobus exercet suis.

nominativus vero pluralis et | accusativus et vocativus, qui similes sunt, raro abiciunt u consonantis loco positam. Virgilius in bucolico:

Ille meas errare boves, ut cernis, et ipsum.

idem in VIII:

Discessu mugire boves.

in eodem:

Abstractaeque boves abiurataeque rapinae. ||

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALI TERTIAE DECLINATIONIS.

XVII 82 Dativus et ablativus pluralis tertiae declinationis nascitur a singulari genetivo interiecta 'bu', ut 'huius hominis his' et 'ab his hominibus', 'huius exulis his' et 'ab his exulibus', 'huius numinis his' et 'ab his numinibus', 'huius disparis his' et 'ab his disparibus', 'huius felicis his' et 'ab his felicibus', 'toreuma toreumatis his' et 'ab his toreumatibus'. in huiuscemodi tamen, id est neutris a finitis, quae sunt Graeca, frequenter

1 pecodumque *GK* 2 notandum est *GLK* quod] *R* in quo *r rell.* in quod *g* 3 adsumunt *B* obliqui casus singulares *DG* obiiciunt *K* autem *add. b* autem eam est quando *G* autem eam quando *LK* 4 *Verg. Aen.* III 219 *sq.* IIII. *K* 5 dilati *GL* intravimus] *d* intrabimus *DG* ecce *K* 6 passim campis armenta *Kk* 7 *Verg. Aen.* VIII 217 8 reddit *D* vocem] *r* uoce *RB* uasto quae *R* authro *GLK* 9 autem] etiam *H* huius *G* mediae semper *LK* proferuntur] *h* profertur *RDHK* 10 bubus *Rr* bobus *Kk* bubus *BH* oratius *K* *Horat. epod.* 2, 1 *et* 3 12 bubus *BH cum nonnullis codd. Horat.* suis exercet *L* 13 quis *D* 14 abiciunt (h) *D* *Verg. ecl.* 1, 9 15 Illæ *B* meas herrare *h* mea serrare *ni f. H* boes *K* boes *GL* *post* ipsum: luderque (quae *d*) nellem. *v. sq. initium, add. D* ludere que uellem *H*, *integrum v. sq.* ludere quae nellem calamo permisit agresti *B* 16 *Verg. Aen.* VIII 215 17 discesu *GL* boes *GLK* boes *l* 18 Idem in eodem *R* *Verg. Aen.* VIII 263 eodē Abstracteque *B* 19 que *om. GL* boes *K* boes *GL* abiurataeque] *ex* obiurataeque *corr. L* obiurataeque *LK* 20 DE DATIVO ET ABLATIVO (*rell. om.*) *K* DECLI***NATIONIS *B* 21 genitiuo singulari *GL* 22 his uel ab his hominibus *B* 23 numinibus] nominibus *B* 24 felicis] felicilis *H* 25 torehuma *D* torehumatis *RrD* his et ab his *om. L* torehumatibus *RrD* 26 tamen] tantum *K*

invenimus antiquos dativum et ablativum plurales in 'is' productam proferentes contra regulam tertiae declinationis, quam servant in ceteris casibus supra dictorum nominum. ut Cicero frequenter in Verrinis 'toreumatīs' dicit et 'peripetasmatīs' et 'emblematīs'. in libro de signis: nunc de peripetasmatis quemadmodum te expedias non habes. in eodem: scaphia cum emblematis. idem ad Herennium IIII: de orationibus aut poematis, quamvis neutro genere hoc ubique profert. si enim, sicut Plautus et alii vetustissimi, femininum hoc protulisset, pares syllabas omni casui servasset absque genetivo plurali secundum analogiam primae declinationis. est igitur magis apud Ciceronem et eos, qui similiter in huiuscemodi proferunt, heterocliton vel, ut Celso videtur, a nominativo 'hoc peripetasmatum', 'hoc emblematum'. excipitur etiam 'bobus', ut dixi, euphoniae causa pro 'bovibus'; est enim genetivus singularis 'bovis'. Hora|tius in carmine saeculari:

> Quaeque vos bobus veneratur albis.

idem in III carminum:

> sol ubi montium
> Mutaret umbras et iuga demeret
> Bobus fatigatis, amicum
> Tempus agens abeunte nocte.

DE ACCVSATIVO PLVRALI TERTIAE DECLINATIONIS.

Accusativus pluralis tertiae declinationis similis est proprio nominativo, 83
sicut et vocativus. in illis vero, quae || genetivum eiusdem numeri in 'um' finiunt, plerumque per 'es' longam profertur: 'hi latrones hos latronēs o

1 datiuos et ablatī *L* in his *Rr* 3 *Cic. in Verrinis cf. lib.* VI § 8; emblematis *praeter l. infra l. invenitur etiam* II IIII 22, 49. *at* toreumata *quidem in Verrinis legitur* (II II 52, 128 II IIII 18, 38). *non tamen* toreumatis, emblematis, peripetasmatis *ex Cic. l. etiam Sergius p.* 1846 *P.*, peripetasmatis *Cledonius p.* 1904 (*cf. etiam Pompeium p.* 229 *Lind.*), toreumatis *neuter* . torehumatis *Rr* 4 emblimatis *G* *Cic. in Verr. or.* II IIII 12, 28 5 quemammodum *G* expedias *in mg. add. K* 6 *Cic. in Verr.* II IIII 17, 37 scapia *B* scapha *RD* emblimatis *G* *rhet. ad Herenn.* IIII 4, 7 7 III. *D* quatuor *G* de] ex *rhet. ad Her.* aut] et *B* poematis] *sic etiam codd. rhet. Vireeb. Paris.* 7714 *al.* poemati *B* poematibus *libri rhet. dett.* ubique ille profert *D* 8 profertur *HGLK* duetustissimi *D* 9 casu *D* et absque *Rr* 10 analo *H* giam *in mg. add. h* 11 qui huiuscemodi similiter *H* in *om. GLK* proferunt huiuscemodi *K* etherocliton *RB* &erocliton (c) *H* eteroliton (o) *Kk* etercliton *L* ΕΤΕΡΟΚΛΙΤΟΝ aliter declinatum *in mg. l* eteroliton *G* eteroditon *D* uelut *B* 12 caelso *L* enlematum *G* 13 etiam] enim *R* bobus] *r* bubus *RBH* causa *add. d* 14 oratius *K* *Horat. carm. saec. v.* 49 seculari *RD* 15 Quique *v. l. codd. Hor.* bubus *RBH cum libris nonnullis Hor.* ueniatur *GLK* 16 *Hor. carm.* III 6, 41 *sqq.* 19 bubus *RB cum aliquot codd. Hor.* fatigatigatis *H* 20 adeunte *GL* nocte *libri mei omnes, in litura Waltrafianus* curru *cum Horatio Zwicc.* 2 *Lips.* 2 *Krehlii* 21 DE ACCVSATIVO PLVRALIS ET VOCATIVO TERTIAE DECLINATIONIS. *D* accussatiuo *L* 22 nominatiuo *ex* nominitiuo *corr. H* 23 in illis] *b* Illis *B* quae in genitī *K* 24 finiuntur (e) *K* per is *Dd* hi latrones.hi et hos *B* hos latrones *om. R* alatrones (o) *Hh* *post* o latrones: hi et hae sacerdotes hos et has (sacerdotes *K*) et o (et o *add. g*) sacerdotes *ponunt, infra om. GLK*

latronēs', 'hi consules hos consulēs o consulēs', 'hi tubicines hos tubicinēs o tubicinēs', 'hae matres has matrēs o matrēs', 'hi' et 'hae sacerdotes hos' et 'has' et 'o sacerdotēs. inveniuntur tamen quaedam in 'is' solam productam terminantia hunc casum Graeca, quae etiam nominativo similiter in 'is' desinunt: 'hae Sardis has Sardīs', item 'Alpīs', 'Syrtīs', 'Trallīs', quae apud Graecos in supra dictis casibus εις diphthongum habent finalem. Horatius in I epistularum:

Smyrna quid et Colophon, quid Croesi regia Sardis?

Virgilius in X:

In Syrtis, in saxa, volens vos Turnus adoro.

quorum autem in 'ium' terminantium genetivum frequentius in 'is' et quorum rarius exeat accusativus, ut potero, breviter colligam.

84 . Omnium, quae tam nominativum quam genetivum similem habent, eorum accusativus raro in 'es', frequenter in 'is' solet terminari, ut 'hic' et 'haec omnis huius omnis hos' et 'has omnis'. Sallustius in Catilinario: omnis homines, qui sese student. Terentius in Andria:

omnis nos gaudere.

Virgilius in III georgicon:

et pinguis unguine ceras.

idem in IIII georgicon:

aquas dul|cis et frondea semper
Tecta petunt.

idem in I Aeneidos:

hic fessas non vincula navis
Vlla tenent.

1 hiç consules *Rr* hos et o (*o* *ex* hos *effecit L*) consules *GL* hos consules et o consules *K* hi tibicines hos et o tibicines *K* hos et o tubicines *GL* 2 o tubicines *spscr. r* has et o matres *GL* 3 hos] os *B* et has sacerdotes o sacerdotes. Inueniuntur quaedam ta *in litura b* meu in is *pergit B* has] has sacerdotes *Dr* ho *Rr* quaedam etiam in *H* his *Rr* 4 productam solam *GLK* casum Graeca] *b* ca*** graecum *B* 5 in his *Rr* haec sardis *BDHG* hac sardis has sardis *Kk* has] huius *L* alphis *BH* sirtis *G* 6 eis *RBL* εις *K* 7 oratius *K* aepistolarum *K* *Hor. epp.* I 11, 2 *sq.* quid Croesi regia Sardis | Smyrna quid et Colophon? 8 smirna *GK* quid et] *Horatius* quidem et *RBDH* quidem *GLK* chryssi (at croesi) *Rr* cryssi *B* cryssi (cresi) *Hh* crisi *K* cryssi *D* trisi *G* tyrsi *L* 9 *Verg. Aen.* X 677 10 sirtis *GK* Syrtis *ex Prisc. certe interpolatus Menagianus alter Verg.* rupes *Vergilius.* Syrtis *ex v. eius sequenti* Ferte ratem saenisque uadis inmittite Syrtis (syrtes *Pal. m. alt.*) *sumpsit Priscianus* uol*ens (u) *B* vos Turnus] uulturnus *BGLK* 11 frequentius *K* in *is (h) *DK* in his *R* 12 rarius in es exeat *GLKd* in es *in mg. post* accusatiuus *add. h* 13 tam** (en) *B* similes *GL* 14 terinari (m) *K* 15 et has *om. RBDH add. rd* *Sall. Cat.* I, 1 16 Catilinario] *r* catillinario *RBDL* cautilinario *G* *Ter. Andr.* V 4, 43 19 *Verg. georg.* III 450 20 pingues *Rom.* ungine *G* caeras *L* coeras *GK* 21 *Verg. georg.* IIII 61 *sq.* (*deficit Rom.*) 22 dulces *Med.* 24 *Verg. Aen.* I 168 *sq.* (*deficit Pal.*) 25 fesas *G* navis] non auis *R* nares *Med.*, *qui v.* 169 *collocat post v.* 168, *addita tamen nota* " 26 ullta *H*

idem in V:

Quoque magis fessas optem dimittere navis.

idem in eodem:

Muneraque in navis ternos optare iuvencos.

similiter faciunt accusativum eiusdem formae semper pluralia, ut 'hi manes horum manium hos manes' vel 'manis' - Virgilius in IIII Aeneidos:

Id cinerem aut manis credis curare sepultos? -,

'tres trium hos' et 'has tres' vel 'tris'. idem in III Aeneidos:

tris adeo incertos caeca caligine soles
Erramus pelago.

In 'er' quoque desinentia, quae i terminant ablativum, similiter faciunt accusativum pluralem plerumque per 'is', raro per 'es': 'acer ab acri hos acris'. Virgilius in XI:

metuensque moneret,
Acris esse viros.

similiter 'saluber salubris a salubri salubres' vel 'salubris', 'imber ab || 85
imbri hos imbres' vel 'imbris' - Virgilius in VIIII:

Cum fremit ad caulas, ventos perpessus et imbris.

idem in XII:

spargitque salubris
Ambrosiae sucos et odoriferam panaceam -,

'December' (quod proprium est) 'a Decembri hos Decembres' vel 'Decembris'. Horatius in I epistularum:

Me quater undenos sciat implevisse Decembris.

similiter 'celer' vel 'celeris a celeri' - Virgilius in III Aeneidos:

1 *Verg. Aen.* V 29 (*deficit Rom.*) 2 Quoue *Med. Pal. et sic H* (?) *Wallraf. et Lips.* 2 *Dresd. Krehlii* fessas *om. G* fesas *Dd* dimittire *G* demittere *K* 3 *Verg. Aen.* V 247 4 que *om. GLK* in nanis *add. h* optare] *sic etiam libri opt. Verg. cum Ver.* aptare *cum libris aliquot Vergilianis GL* aptaore *K* 5 acusatium (uel) *G* 6 mamanium *D* et manis *K* *Verg. Aen.* IIII 34 8 ciuereaut amnis (m, a) *Fr.* manes *K* manes, *sed* es *ex corr.*, *Med.* 9 *Verg. Aen.* III 203 *sq. cf. lib.* XVIII § 246 (*deficit Rom. et initio versus Pal.*) UI. *L* aneidos *R* 10 tris *etiam Fr.* caliginae *H* soles *ex* solis *corr. vid. Fr.* 11 eramus *G* pylago *L* 12 in i *BDG* 13 ab aeri *Rr* 14 hos et has acris *d* *Verg. Aen.* XI 47 *sq.* 15 monerest *Pal.* 17 hos salubres *GLK* 18 Verglius *H* *Verg. Aen.* VIIII 60 19 caulis *GLK* perpesus *r* perpesos *G* pensus *R* imbres *Med.* (*deficit Rom.*) imbris *etiam Fr.* 20 *Verg. Aen.* XII 418 *sq.* 21 salubres *Pal. m. alt.* 22 socos *Rr* succos *L* panaceam] *k* panaceam *K* panticeam *G* 23 quod] qui *B* a Decembri *om. H* decembris nel decembres *DH* decembres et decembris *L* 24 oratius *K* *Hor. epp.* I 20, 27 aepistolarum *K* 25 undenoscit (s, a) *Hh* decembres *codd. Hor., ut vid., fere omnes: in ed. Obbarii coll. annot. crit. ad h. l.* Decembris *operarum errore in ipsa poetae verba irrepsisse videtur* 26 caeler *Rr* *Verg. Aen.* III 243 *sq.* (*deficit Rom.*) in tertio aeneidos *add. r* in aeneidos III. *DH*

celerique fuga sub sidera lapsae
Semesam praedam et vestigia foeda relinquunt.

idem in V:

Agmine remorum celeri ventisque vocatis,

'hos' et 'has celeres' vel 'celeris', quod est frequentius. idem in IIII:

et celeris defer mea dicta per auras.

similiter faciunt accusativum in 'ns' vel 'rs' terminantia, ut 'hic fons hos fontes' vel 'fontis', 'hic' et 'haec' et 'hoc iners hos' et 'has inertes' vel 'inertis', 'pars has partes' vel | 'partis'. Virgilius in II georgicon:

Adgredior sanctos ausus recludere fontis.

Terentius in heautontimorumeno:

Parentis, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias.

Virgilius in VI:

Hic locus est, partis ubi se via findit in ambas.

idem in II Aeneidos:

penitusque cavernas
Ingentis uterumque armato milite complent.

idem in IIII:

mactant lectas de more bidentis.

86 alia autem, quamvis genetivum pluralem in 'ium' desinentia, raro invenias et in paucis 'is' finientia accusativum, ut in 'as' exeuntia nominativo: 'civitas civitatium', 'has civitates' fere ubique legimus.

In x terminantia trium generum communia, quamvis in paucissimis

1 celerique *Rr* caelerique *D* 2 semesam] *sic Med. corr.* semiesam *L* ***esam (sem) *Pal.* semensam *Med. m. pr. et Gud.* uistigia *G* feda *RDHl* faeda *GL et ex* foedera *corr. K* relinquunt] *bd* **linquunt *B* relinquant *D* relinquint *Med.* 3 *Verg. Aen.* V 211 4 caeleri *K* 5 *Verg. Aen.* IIII 226 (*deficit Rom.*) 6 auras] *h* aureas *D* aures *H* 7 ut *om. K* *post* fons: huius fontis *add. K* 8 has inertis uel *Rr* 9 *Verg. georg.* II 175 (*deficit Rom.*) 11 Aggredior *GLK* Ingredior *Vergilius* fontes *Med.* 12 *Ter. heautontim.* I 2, 20 eautontimorumeno *R* haeautontimorumeno *DH* heutontimorumeno *G* eutontimorumeno *L* euton *K* 13 Parentis] *r* parent** *R* parentes *Gg* parentes *Terentianus alteruter* incolumem] *r* incolomem *R* 15 *Verg. Aen.* VI 540 .UII. *K* 16 est *om. GLK* ubi saeuia *H* 17 *Verg. Aen.* II 19 *sq.* in II. in eneidos *Rr* .U. *L* aeneidos *D* 18 paenitus quae *Rr* poenitusque *D* que *om. G* 19 ingentis *ex* ingentes *corr. G* ingenitis *H* ingentes *Rom.* uterumque] *rd Pal. m. alt.* utrumque *R Pal.* u*rumque *D* complet *Med.* 20 *Verg. Aen.* IIII 57 IIII *Rr* (*cf. Aen.* VI 39 totidem lectas de more bidentis) 21 lectas] *rb* laetas *ni f. cum Menag. pr. Verg. et cod. Guelferb. Arus. Mess. p.* 248 *Lind. R* l*ctas *B* lactes *GL* lacteas *K* bidentis] *d* bibendis *D* uidentis *Rom.* 22 inuenies *DLrh* 23 finientia ciuitatium accusatiuum *Rr* ut] aut *GL* exeuntia] finientia *B* 24 legimus fere ubique et in x *G* fere legimus ubique et in x *L* legimus ubique *K*

genetivum pluralem absque i paenultima proferant - difficile enim invenies 'audacum' pro 'audacium' vel 'felicum' pro 'felicium', 'supplicum' autem magis differentiae causa, ut supra dictum est, profertur, ne, si 'supplicium' dicas, aliud significare videaris, quomodo 'artificum' pro 'artificium' et 'iudicum' pro 'iudicium'. Cicero de signis: didici etiam dum †ministrum inquiro, artificum nomina. Virgilius in I Aeneidos:

Artificumque manus inter se operumque laborem -,

tamen accusativum plerumque per 'es' efferunt - Lucanus in I:

Est qui, tauriferis ubi se Mevania campis
Explicat, audaces ruere in certamina turmas -,

raro per 'is'. Virgilius in IIII georgicon: ||

deinde tenacis
Suspendunt ceras.

'plurium', quod solum in 'us' terminans talem habuit genetivum pluralem, tam in 'es' quam in 'is' finit accusativum. Virgilius in I georgicon:

Seu plures calor ille vias et caeca relaxat
Spiramenta, novas veniat qua sucus in herbas. |

Terentius in Phormione:

Ego te compluris adversum ingenium meum menses
tuli.

Horatius in I epistularum:

Cum tibi sol tepidus pluris admoverit aures.

Cicero pro Cornelio I: quae intermissa compluris annos.

abque (s superscr.) *Rr* i *in litura r* proferebant *r* difficile] *b* difficil• *B* deficile *K* inuenimus *GLK* 2 audacum uel audacium felicum uel felicium *GK* audacum pro audacium felicum pro felicium *k* audatium (c superscr.) *Rr* uel *om. L* 3 differentiae] *d* differentia *D* suppra *K* si supplicum (i superscr.) *Rr* si suplicium *H* 5 *Cic. in Verr. or.* II IIII 2, 4 6 cum *L* ministrum] in istum *Cicero* artificium *Cic. Reg.* *Verg. Aen.* I 455 8 artificum quae *DH* 9 ecferunt *L* *Luc. Phars.* I 473 *sq.* 10 quitaum feris *G* semae uania *G* saeme uania *H* femae uania *L* se•mae•uania *Kk* 11 ruere *ex corr. r* certamine *GL* 12 *Verg. georg.* IIII 161 *sq.* (*deficit Rom.*) 13 tenacis] *etiam Fr.* tenaces (i superscr.) *R* tenaces *Med.* 14 suspendunt] *b* su•pendunt *B* coeras *GLK* 15 plurium (uel plus superscr.) *Gg* plurimum *Dd* pluralem *om. D* 16 *Verg. georg.* I 89 *sq. cf.* § 34 I] *g* II. *RBDHGK* U. *L* 18 pluris *DH* relaxas *B* 19 novas] *d* nouus *DGLK* inueat (ni superscr.) *H* quas *GK* succus *Rr* 20 *Ter. Phorm.* III 2, 35 formione *G* 21 cumpluris *BH* complures *GLKr* 23 oratius *K* *Hor. epp.* I 20, 19 aepistolarum *K* 24 trepidus *codd. nonnulli Hor.* pluralis *D* plures *libri Hor. fere omnes* ammouerit *GL cum Hor. Gothano* aures] *R cum Horatio, om. GLK* auras *BDHr* annos *libri aliquot Hor.* 25 *Cic. pro Corn. or.* I *fr.* 33 *p.* 451 *Or.* cornilio *GK* intermisa *K*

'harum litium has lites' et 'litis'. Cicero in frumentaria: sedasti etiam litis illorum.

DE NOMINATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

XVIII 87 Quarta declinatio terminationes habet in nominativo duas, in 'us' correptam et in 'u'. in 'us' masculinorum et femininorum tantummodo Latinorum, ut 'hic senatŭs huius senatūs', 'haec manŭs huius manus'. in 'u' neutrorum, quae et indeclinabilia sunt in singulari numero, ut 'hoc genu huius genu', 'hoc cornu huius cornu', in quibus quamvis quibusdam artium scriptoribus videatur temporum esse differentia - dicunt enim, nominativum quidem et accusativum et vocativum corripi, reliquos vero produci -, ego in usu pariter in omnibus produci invenio casibus haec nomina; nec irrationabiliter: omnis enim in quacumque parte terminatio in u desinens producitur: 'fluctū', 'Panthū', 'tū', 'diū'. Ovidius in VIIII metamorphoseon:

dextroque a poplite laevum
Pressa genū, digitis inter se pectine iunctis,

ecce enim hic accusativus est sine dubio et producitur. apud Virgilium quoque in I:

Nuda genū nodoque sinus collecta fluentis,

quomodo enim 'sinus collecta' accusativum iunxit nominativo, sic etiam 'nuda genu'.

DE GENETIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

88 Genetivus igitur in 'us' desinentium fit producta 'us', ut 'huius senatus', 'huius manūs'. vetustissimi tamen inveniuntur eorum nominum

1 litium] *d* latinum *D* et] uel *GLK* *Cic. in Verr. or.* II III 57 132 sedasti] *d* s•asti *D* 2 litis] *sic etiam Cic. Fabricianus* lites *libri Cic. rell.* in litis *K* illorum *Rr* eorum *DHK* 3 DE NOMINATIVO ET DE OBLIQVIS CASIBVS IIIITE DECLINATIONIS *B* NOMINATIVO CASV *r* QVARTAE] *rd* QVARTE *RD* 4 in nominatiuo habet *GL* habet nominatiui *K* 5 correpta *B* u. in] u et in *K* et femininorum tantummodo latinorum *Rr* feminorum *B* 7 quae indeclinabilia *BGLK* hoc genus *Rr* 9 porum *Rr* 10 quidem *post* uocatiuum *collocant GLK* 11 produci in omnibus *G* 12 inrationabiliter *B* irrationa••biliter *K* enim] *h* autem *H* 13 *Ovid. metamorph.* VIIII 298 *sq.* VIII. *RBHGLK* 14 methamorphoseon *R* 15 a poplite *Rr* apo plite *K* a poplite *H* apolite *B* ap|polite *G* est poplite, e poplite *et* in poplite *vv. ll. codd. Ovid.* laeuum *Ll* 16 praesa *Rr* p̄sa *L* p̄sa *K* genu *Ll* degetis *K* digitisque *et* et digitis *vv. ll. librorum Ovid.* iunctis *H cum Zwiccav. utroque, Dresd., Lips. utroque Krehlii* nexis *codd. nonnulli Ovid.* 17 et *add. h* *Verg. Aen.* I 320 18 I. eneidos *d* 19 nodoque] *h* nudoque *H Med.* sinus *Med.* collecta *ex* ••llecta *corr. B* *post* sinus collecta: fluentis — sinus collecta *om.* *G*, *om.* enim *add. g* 20 enim *om. LKg* 22 GENITIVO *BGL* QVARTAE] *r* QVARTE *R* 23 igitur in us ••••••(igitur) *K* in *add. r* 24 tamen *Rr* at etiam

etiam in 'uis' divisas proferentes genetivum. Terentius in heautontimorumeno:

Texentem | telam studiose ipsam offendimus,
Mediocriter vestitam veste lugubri,
Eius anuis causa, opinor, quae erat mortua.

DE DATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Dativus eius declinationis fit a genetivo abiecta s et addita i, sed corripitur paenultima, ut 'huic senatŭi', 'manŭi'. est tamen quando poetae metri causa pro eo ablativo utuntur. Virgilius in I Aeneidos:

Parce metu, Cytherea, manent inmota tuorum
Fata tibi,

pro 'metui'. idem in IIII georgicon:

Namque aliae victu invigilant,

pro 'victui'. in eodem:

concubitu indulgent,

pro 'concubitui'.

DE ACCVSATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Accusativus quartae declinationis a nominativo fit mutata s in m: 'hunc senatum', 'hanc manum'. 89

DE VOCATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Vocativus similis est nominativo: 'hic senatus, haec manus', 'o senatus, o manus'.

DE ABLATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Ablativus a genetivo fit abiecta s, producit enim u: 'ab hoc senatū', 'ab hac manū'.

DE NOMINATIVO PLVRALI QVARTAE DECLINATIONIS.

Nominativus et accusativus et vocativus pluralis in hac declinatione

1 in ^u^is *Dd* dinisa^s^ *Rr* *Ter. heautontim.* II 3, 44 *sqq.* cautontimorumeno *RD* heautontimorumino *B* cautontimorumenon *r* eutontimorumeno *L* heatontimorumeno *G* enton. *K* 3 quod telam *K* studiosse *G* ipsam *om. HGLK* ostendimus *GLK* 5 Eius] huius *G* oppinor *B* 6 SIGVLARI *D* CASV SINGVLARI *B* 7 Datiuus singularis eiusdem declinationis *GL* Datiuus sing quartae declinationis *K* i sed] *r* is et *R* 8 penultimama *Hh* manuhi *Rr* est ^t^amen *Rr* 9 utuntur *in mg. add. K* *Verg. Aen.* I 257 *sq.* in I inaeidos *D* I] *om. R* I^o^, *r* 10 cyterea *Rr* citherea *BGL* cyt^h^area *DK* cythaerea *d* immota *BLK* 12 *Verg. georg.* IIII 158 13 namquae *Rr* inuigelant *G* 14 pro] p *L* *Verg. georg.* IIII 198 15 indulgen^t^s *Med.* 19 ut hunc *G* 20 VOCATIVO CASV *R* DATIVO *B* SINGVLARI *om. GL* 21 o senatus haec manus *BDH* ho *Rr* 22 ho *Rr* 23 ABLATIVO CASV *B* 24 hos sena^c^tu *Rr* 26 NOMINATIVO] NOMINATIVO CASV *B* NOMINATIVO ET VOCATIVO ET ACCVSATIVO *D* QVARTE *B* 27 plurales *k*

similis est genetivo singulari, ut 'hi' et 'hos' et 'o senatus', 'hae' et 'has' et 'o manus'. ('hae idus harum iduum' semper plurale est, ut omnium festorum nomina.)

DE GENETIVO PLVRALI QVARTAE DECLINATIONIS.

90 Genetivus pluralis a nominativo fit || singulari abiecta s et assumpta 'um'. corripitur enim u in utraque syllaba, quomodo et nominativus: 'horum senatŭŭm', 'harum manŭŭm'. et oportet scire, quod in hac declinatione omnes pares habent syllabas nominativo singulari excepto dativo singulari et genetivo et dativo vel ablativo pluralibus; qui una superant syllaba. quod habebat etiam genetivus singularis, cum apud vetustis|simos in 'uis' divisas desinebat. invenitur tamen, sed raro, apud poetas genetivus pluralis in hac quoque declinatione per syncopam prolatus. Virgilius in VI:

quae gratia currum
Armorumque fuit vivis,

quamvis etiam geminata u possit metrum per synaloepham stare, cum sequens versus a vocali incipiat; nec non etiam duabus vocalibus iunctis prior potest in metro excludi, ut:

Ferreique Eumenidum thalami.

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALI QVARTAE DECLINATIONIS.

91 Dativus et ablativus pluralis quartae declinationis fit a nominativo singulari mutata u in i et interposita 'bu', ut 'hic senatus his' et 'ab his senatibus', 'haec manus his' et 'ab his manibus'. est autem quando differentiae causa servat u, ut 'artus artubus', 'partus partubus', 'arcus arcubus'. 'artibus' enim et 'partibus' et 'arcibus' ab arte, parte, arce nascuntur, quae sunt tertiae declinationis, cuius dativus et ablativus pluralis paenultimam aliam nisi i correptam habere non potest (unde ex-

1 similes sunt *h* 2 haec idus *B* acidus (h *superscr.*) harum induum *D* harum iduum] has idus et o idus *GL* hiduun (u *superscr.*) *Rr* idum *K* pluralia *L* est *om. GLK* 3 festorum nomina dierum *B* 4 *inscr. om. L in marg. add. l* GENITIVO *DG* GENITIVO CASV *B* 5 Genetiuus casus pluralis *H* assumta *L* adsumpta *ex* absumpta *corr. B* 6 ultraque *D* et in nominatiuo *d* 8 omnes (.i. casus *superscr.*) *Gg* omnes casus *R* 9 et ablatiuo et datiuo *G* et ablatiuo *HGLK* 10 genitiuus etiam *B* aput *R* 11 desinabat (e *superscr.*) *Dd* 12 *Verg. Aen.* VI 653 *sq.* 14 quae gratia] *r* qua grecia *R* gratia• *B* gracia *H* curruum *Fr. m. alt. et, in* currum *corr., Pal.* 15 armarumque uel fuit *H* unus (uiuis *superscr.*) *Rr* uiris *L* 16 u littera *B* posset *DHGL* synalipham *RBDL* sinalifam *HG* sequen *R* 17 incipit *B* uocabilibus *D* 19 *Verg. Aen.* VI 280 eimenidum (v *superscr.*) *Hh* 20 PLVRALIB; *B* 21 pluralis *in mg. add. L* 22 muta (ta *superscr.*) *Rr* hic senatus] *h* hi• senatus *H* 24 partus *om. K* arcus arcubus] *r* artus artubus *iterum R* 25 artibus enim et partibus et arcibus] *r* partus partibus enim et partibus et artibus *R*

cipitur 'his' et 'ab his bobus'); in hac vero [id est quarta] in quibusdam inveniuntur veteres per supra dictos casus plurales, quamvis nulla cogente causa differentiae, u paenultimam pro i ponentes, ut 'portubus', 'tribubus' 'lacubus'. Ovidius in IIII fastorum:

Praemia, de lacubus proxima musta tuis.

neutrorum vero singularia, quae indeclinabilia esse supra dictum est, corripientia u assumentiaque a faciunt nominativum et accusativum et vocativum plurales: 'cornu || cornua', 'genu genua'. genetivus vero et dativus vel ablativus ad similitudinem fit tam masculini quam feminini: 'cornuum' [genetivus] 'his' et 'ab his cornibus' [dativus et ablativus]. |

DE NOMINATIVO CASV SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

Quinta declinatio terminationem habet nominativi unam in 'es' pro- XVIIII 92
ductam, et sunt omnia feminini generis et Latina. excipitur unum, 'dies', quod in singulari numero tam masculini quam feminini generis invenitur, ut Lucanus in II:

pro fata! quis ille,
Quis fuit ille dies?

Virgilius in IIII Aeneidos:

Ille dies primus leti primusque malorum
Causa fuit.

idem in II:

Venit summa dies et ineluctabile tempus
Dardaniae.

in plurali vero semper masculini invenitur, 'hi dies', sicut etiam ab eo compositum semper masculini generis est, 'hic meridies'. Terentius in adelphis:

†praeterea
Meridie ipso faciam ut stipulam colligat.

1 et a his *R* bubus *RBH* quarta] quarte declinatione *H* in quibusdam *om. GL* in quibus[dam] *in mg. add. Kk* 2 per *om. D* 3 portubus] *ex* partubus *corr. sup. lin. add. K* partubus *G* 4 *Ovid. fast.* IIII 888 IIII] *Wallrafianus* III. *rell.* 5 Proemia *B* praemea *K* 6 indeclinabia *G* corripienti[a] *Dd* 7 adsumentiaquae A *B* assumentia a *K* 8 pluralem *L* cornu *add. r* genu *spscr. K* uero *om. GLK* 9 vel] et *HGr* femini *H* cornuum genuum genitiuus *B* 10 genetivus — ablativus] genuum cornibus genibus *rh* genuum cornibus *D* cornibus genibus [in] datiuus *B* 11 CASV *om. D* 12 Quarta *Rr* 13 feminini *in lit. B* Excipiuntur *D* Excipitur enim unum *Hh* unum id dies *K* 15 *Luc. Phars.* II 98 *sq.* U. *G* 16 Proh *H cum Voss. A et corr. Voss. B* profeta[a] *Gg* facta *H* 17 qui[s] fuit *Dd* 18 *Verg. Aen.* IIII 169 *sq.* aenaidos *D* 19 laeti *RBHK* loeti *DG* malorum] *Pal. m. alt.* laborum *Pal. m. pr.* 21 *Verg. Aen.* II 324 *sq.* U. *G* 22 ine[c]lutabilia *H* 24 uero numero masculini semper *G* masculini semper *LK* 25 masculini semper *L* ut hic *H* *Ter. adelph.* V 3, 61 *sq.* 27 praeter haec *libri Terentiani* praeterhac *Fleckeisenus* 28 Meridie] *d* meridiae *RD* collegat *K*

DE GENETIVO ET DATIVO CASV SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

93 Genetivus et dativus eius declinationis sunt similes; fiunt enim extrema s nominativi abiecta et assumpta i, ut 'hic dies huius diei huic diei', 'haec facies huius faciei huic faciei'. et servant quidem productionem nominativi, si i habeat paenultimam, ut 'acies aciei', 'rabies rabiei'; sin autem consonantem habeat ante 'es', corripitur e tam in genetivo quam in dativo, ut 'haec fides fidĕi', 'res rĕi', 'spes spĕi', 'plebes plebĕi'. veteres tamen frequentissime inveniuntur similem ablativo protulisse in hac declinatione tam genetivum quam dativum, ut Sallustius in historiis libro I: dubitavit acie pars, pro 'aciei', et Virgilius in I georgicon:

Libra die somnique pares ubi fecerit horas,

'die' pro 'diei'. Ovidius quoque in III metamorphoseon 'fide' pro 'fidei' posuit:

Prima || fide vocisque ratae temptamina sumpsit.

idem in VI:

Vtque fide pignus dextras utriusque poposcit.

DE ACCVSATIVO SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

94 Accusativus a nominativo fit mutata s in m et necessario correpta e. numquam enim ante m termi|nalem longa invenitur vocalis, ut 'hunc meridiĕm', 'hanc rĕm'.

DE VOCATIVO CASV SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

Vocativus similis est nominativo: 'hic meridies o meridies'.

1 GENITIVO *BDG* 3 eius] quintae *L* similes sunt *B* fit (unt) *Hh* fit *BLK* 4 abgecta (i) *Rr* adiecta *B* adsumpta *B* 5 huius facie (i) *Dd* huic] *r* uhic *R* et *eras. in R om. HGLK* servant] *r* seruat *R* 6 si *in litura r* habeant i penultima *K* habeant *BDHGL* habeant *GLK* adte (n) *Dd* es] *k* s *K rell.* (*ex corr. H*) 8 ut fides *LK* fides huius fidei huic fidei *BDH* 9 tamen *in litura r* protulise *GL* 10 tam in genitiuum *Dd* ut *om. H* *Sall. hist.* I *fr.* 107 *p.* 118 *Kr.* historiis *ex* hıstoriis(o?) *corr. L* historis *G* 11 dubitavi[t] *B* dubibatauit *H* (a)cie *Rr* *Verg. georg.* I 208 12 I] primo *μ* II. *libri* 13 Libera *Dd* die] *sic etiam* § 94 *lib.* XVII § 162 diei *Rom.* die(i) *Med.* somnique] *k* sompnique *G* somnusque *LK* pars (e) *Rr* 14 *Ovid. metamorph.* III 341 III] *add. b* l. *GL* 16 fidem *multi*, fidei *unus alterve librorum Ovid.* nocisque *ex* nocesque *corr. H* nocesque *DGLK* datae *multi libri Ovid.* temptamina] *b* temtamini *B* tētamina *D* sumpsit] *rd* sumsit *RD* 17 *Ovid. metamorph.* VI 506 18 Vt qui fide *B* Vt fidei *et* Et fidei *vv. ll. libror. Ovid.* dextra *GLK* 19 ACCVSATIVO CASV *B* accusatiuo cas̄ *L* 20 correprepta *H* correpta est e *GL* correpta est. Numquam *B* 21 longa(m) *B* longuā *G* 23 CASV *om. DL* 24 Vocatiuus sing̃. similis *K* nominatiuo ut meridies *G* ho *Rr* meriedies *K*

DE ABLATIVO SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

Ablativus quoque fit a nominativo abiecta s: 'hic meridies ab hoc meridie', 'haec acies ab hac acie'. inveniuntur tamen huiuscemodi ablativo veteres etiam pro genetivo usi, ut Virgilius:

Libra die somnique pares ubi fecerit horas,

'die' posuit pro 'diei'. Sallustius quoque in historiis: dubitavit acie pars, pro 'aciei'. idem in I: at inde nulla munitionis aut requie mora processit ad oppidum, 'requie' pro 'requiei'. quidam tamen antiquissimorum etiam similem nominativo genetivum protulerunt eius declinationis.

DE PLVRALIBVS CASIBVS QVINTAE DECLINATIONIS. ||

Nominativus pluralis et accusativus et vocativus similis est nominativo singulari, ut 'haec res hae' et 'has' et 'o res'. 95

Genetivus fit addita ablativo singulari 'rum': 'ab hac re harum rerum', 'a die dierum'; qui tamen in aliis fere omnibus usu apud plerosque deficit. itaque Cicero hoc approbat in topicis dicens: in divisione formarum, quas Graeci εἴδη vocant, nostri, si qui haec forte tractant, 'species' appellant, non pessime id quidem, sed inutiliter ad mutandos casus in dicendo. nolim enim, ne si Latine quidem dici possit, 'specierum' et 'speciebus' dicere, et saepe his casibus utendum est: at 'formis' et 'formarum' velim. inveniuntur tamen vetustissimi secundum analogiam hoc usi casu. Cato Censorius in oratione, quam scripsit, uti praeda

1 ABLATIVO CASV *B* SINGVLAR *R* 4 etiam *om. R* *Verg. georg.* I 208 *v.* § 93 5 somni[que] *H* somnusque *L* fecer[i]t *Dd* 6 *Sall. hist. lib.* I *fr. v.* § 93. *hoc Prisciani testimonium omiserunt Sall. fragmentorum editores* quoqu[e] in histo[riarum] libro I in istoriis *Dd* historis *GLK* historiis libro I § 93 dub[i]atauit *H* dubit•••• *K* 7 pars *add. D* *Sall. hist.* I *fr.* 99 *p.* 116 *Kr.* At illa inde *D* munitionis] *d* monitionis *DGL* [a]ut *Rr* 8 •ora(in?) *K* procesit *G* 9 protullerunt *G* 11 At [M] de nominatiuo et accusatiuo et uocatiuo plurali quintae declinationis *ad mg. r* DE NOMINATIVO ET ACCVSATIVO ET VOCATIVO PLVRALI QVINTAE DECLINATIONIS *D* CASIBVS PLVRALIBVS *B* 12 Pluralis nominatiuus *BH* similes sunt *GL* 13 ut *om. BDHGLK* et hac et has et *B* hae[res] *Rr* hae et has et] et hae res has et *GL* et hae has res et *K* 14 DE GENITÔ *inscr. D* adita *R* ut ab *L* [h]abac re [h]arum *Rr* 15 pleros[que] *K* pleros *G* 16 defecit *RDH* dificit *G* diffecit *K* *Cic. topic.* 7, 30 hoc *om. G* 17 formarum] *vel* formae *vel* formae sunt *vel* sunt formae *codd. Cic.* εἴδη] *Ascensius, Schuetzius* ΕΙΔΗΑϹ *Cic. Einsidl.* ἰδέας *libri Cic. ut vid. plerique* ΕΙΟΝ *GK* ΑΕΙΟΝ *R* ΙΑΗ.ΙΟΝ *D* ΕΙΔΕΑ (ΑΕΑ *add. l*) *Ll* ΥΔΗΑϹ *in litura h* ΑΕΥΟΝ *B* nostri si] *sic,* ni si, *K* nisi *k* 18 pessime• id *H* quidem] *L ex corr.* quid⁒ *L m. pr. GK* 19 sed] si *GK* si *L* ad *in litura l* dic[o]enda *Rr* 20 ne si] nisi *BH* nec si [uel nisi] *Dd* possit quidem dici *Cic. Sangall. b* 21 [h]is *R* iis *v. l. codd. Cic.* at] ut *RBH* a *GL* aut *K* 22 uellim *G* uel[im. Inueniuntur tamen] ••••••• uetustissimi *Rr* 23 uti *L* cato ••••(cato) *K* *Caton. Censor. or., uti praeda in publicum referatur, ap. Meyerum l. l. p.* 78 *sq.* praedam *LK*

in publicum referatur: miror audere atque religione non tenerei, statuas deorum, exempla earum facierum, signa domi pro supellectile statuere. |

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALIBVS QVINTAE DECLINATIONIS.

Dativus quoque et ablativus plurales ab ablativo fiunt singulari adiecta 'bus', ut 'ab hac re, die', 'his' et 'ab his rebus, diebus'. sicut autem genetivi, sic etiam dativi et ablativi plurales in aliis nominibus eius declinationis deficiunt apud plerosque. | ||

1 in *om. GLK* puplicum *GK* refferatur *in litura H* adque *Rr* religione] *R* religionem *BDHL* relegionem *GK* tenerei] *scripsi* tenere (ten *in litura H*) *libri* 2 earum] harum *duo codd. Paris. l. a Dübnero in Meyeri orr. R. fragm. ed. Paris. p.* 142 dearum *Wallrafianus* sacrarum *Dübnerus l. l.* eorum *G. E. Weberus Cato maior p.* 32 *f.* dearum, earum facierum signa 3 supellectili.(e) *R* suppellectile *HGK* 4 DE DATIVO ET ABLATIVO EIVSDEM DECLINATIONIS *D* PLVRALI *B* 5 ablatiuus quintae declinationis fiunt a singulari ablatiuo *GLK* pluralis *B* ab *om. RBD add. rd* adgecta *Rr* abiecta *B* 6 ut *om. BDHGLK* re rebus die his et ab his diebus *GLK* 8 eiusdem *in litura h* eiusde (*sic*) declinationis *K* difficiunt *GK*

EXPLICIT LIB VII PRISCIANI GRAMMATICI DE OBLIQVIS CASIBVS NOMINVM FELICITER. | INCIP LIB VIII PRISCIANI GRAMMATICI DE VERBO FELIC. *R* ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRAMMATICI CESARIENSIS LIBER VII DE OBLIQVIS CASIBVS EXPLICITVS. INCIPIT LIBER VIII. DE VERBO. *B* Explic. lib. vii. psciā. grammā. de obliquis casibus nominum feliciter. | Incip de uerbo psciā lib. viii. *G* EXPLICIT LIBER .VII. PRISCIANI GRĀMATICI DE OBLIQVIS CASIBVS NOMINVM. | FELICITER. AMEN. | INCIPIT LIBER EIVSDEM .VIII. DE VERBO. *D* Explicit lib vii psciani grāmatici de obliquis casib. nomin felicit | incipit de uerbo psciani grāmā lib viii. *L* expli liber psciani .vii. grammatici de obliquis casibus nominum feliciter. Inci viii. de uerbo. *K* INCIPIT LIBER VIII. *H*

LIBER OCTAVVS.

DE VERBO.

Verbum est pars orationis cum temporibus et modis, sine casu, agendi vel patiendi significativum. || hac enim definitione omnia tam finita quam infinita verba comprehenduntur. et neutra enim [quae dicuntur absoluta] et deponentia omnimodo naturaliter vel in actu sunt vel in passione. || verbum autem quamvis a verberatu aeris dicatur, quod commune accidens est omnibus partibus orationis, tamen praecipue in hac dictione quasi proprium eius accipitur, qua frequentius utimur in omni oratione. licet tamen pro omnibus dictionibus dicere 'verba' frequentique usu hoc approbatur, nec non etiam 'nomina', sed raro, ut Virgilius in III: I 1

folíisque notas et nomina mandat.

Terentius in adelphis:

verbum de verbo expressum extulit.

idem in Andria:

Bona verba quaeso.

Verbo accidunt octo: significatio sive genus, tempus, modus, species, figura, coniugatio et persona cum numero, quando affectus animi definit. 2

Sciendum autem, quaedam verba inveniri defectiva quorundam supra dictorum accidentium et hoc vel naturae necessitate fieri vel fortunae casu.

2 tempore *L* casu] causa *B* ca*s* *b* 3 quam infinita *add. r* 4 conprehenduntur *B* enim *om. GLK* et absoluta *GLK* **absoluta (et?) *H* 5 uel in pasione sunt *G* de diffinitione nerbi *ad mg. l* Verbū *ex* Verba *corr. H* 6 autem] *d* ante *D* 7 in ^h ac *Bb* *post* dictione: quasi proprium — oratione *om. videtur B* quasi proprium — licet tamen *in lit. decem fere literarum* (licet tamen?) *et ad mg. add. b* 8 liquet *G* 9 ^uerba ** *Rr* adprobatur *B* 10 sed *om. H* s& *in marg. h* *Verg. Aen.* III 444 VI. *RBDGLK* VI ^eneidos *d* 11 fata canit foliisque *K* n^o atas *Med.* nomina] *d* omnia *D* 12 Terentius — quaeso *in mg. add. d* *Ter. adelph. prolog. v.* 11 in delphis *R* *post* in adelphis *excidit f. initium versus:* In adelphos 13 expsum *G* 14 *Ter. Andr.* I 2, 33 Andria bona *in litura*, uer *ad mg. r* 15 "quaeso "uerba *K* quesso *G* q̄sso *L* 16 De modis partiū orationū. *l* seu *K* 17 congugatio *Rr* coniunctio *B* et *om. GL* eff^a ectus *Rr* 18 difectiua *GL* diffectatiua *K* quorumdam *B* 19 furtunae *GK* 20 casu] *r* causa *R*

Ergo naturae necessitas bipertita est in significatione et in commoditate, id est in consonantia elementorum. sunt enim quaedam non solum in verbis, sed etiam in aliis partibus orationis, quae si|gnificationis causa dici non debent, ut, si velimus masculinum dicere ab eo quod est 'nupta' 'nuptus' vel a 'puerpera' 'puerperus', oppugnat ipsa rerum natura propter significationem, quae solis accidit feminis, nisi figura vel auctoritas intercedat: figura, ut si dicam: 'bonus animus uxoris mihi nuptus est' pro 'bonum animum habens uxor mihi nupta est'; auctoritas, ut **Plautus** in **Casina**:

Libet Charinum quid agat scire novum nuptum,

3 pro 'maritum'. nec non in pronominibus quae sunt tertiae personae primitivis si velimus vocativum proferre casum, qui non potest nisi secundae accidere personae, haec eadem naturalis necessitas vetat. praeterea 'sui sibi se a se'; nominativum hoc pronomen habere non potest ideo, quia, quotiens hoc pronomen ponitur, ostendit tertiam personam vel ipsam et agere simul et pati a se, ut 'paenitet illum sui', 'invidet sibi', 'accusat se', vel et ipsam agere et aliam extrinsecus in eam, ut 'rogat, ut sui|| causa facias', 'petit, ut sibi concedas', 'precatur, ut se custodias'. quod cum fit, id est quando eadem persona et agit et patitur vel a se vel ab alia, non indiget nominativo casu, sed eo, cui solet adiungi verbum, quod actum significat, id est genetivo vel dativo vel accusativo vel ablativo, quos et habet hoc pronomen; ipsum enim verbum agentis personae nominativum in se habet. si enim dicam 'rogat te, ut ad se venias', sine dubio intellegis in eo, quod dixi, 'rogat' simul et 'ille', qui est nominativus. haec eadem ratio naturalis etiam in interrogativis et in infinitivis nomini-

1 $\overset{r}{\text{Ego}}$ *Rr* bibertita *G* et *om. G* 2 Id ē *d* Idus *D* in in consonantia *K* consonantiam *L* $\overset{t}{\text{Sun}}$ *Bb* nec solum *DHGLK* 4 dicere *om. G* 5 oppugnat enim ipsa *d* 6 feminis] *r* femininis *RBK* vel] $\overset{\text{uel}}{\text{et}}$ *K* 7 nuptus] *b* nupt∗(a?) *B* *post* nuptus est: pro bonum — nupta est *om. G add. g* pro bonum — Casina *in lit. unius lin.* (Auctoritas ut plautus in casina *B?*) *et ad mg. add. b* 8 $\overset{u}{\text{platus}}$ *Hh* *Plaut. Cas.* V 1, 5 *sq.* 10 Charinum quid *G et libri tantum non omnes* § 12 etiam /· $\overset{\text{/. carinum}}{\text{nūquid}}$ *Rr* etiam numquid *BDH* etiam nunquid *LK* Chalinum quid *Plautus* 11 marito *K* primitiuis quae sunt tertiae personae *B* 12 qui] quod *L* potest nisecundae *H* 13 $\overset{\text{uel ratio}}{\text{necessitas}}$ *Dd* propterea *GL* 15 quoties *H* ipsam $\overset{\text{el}}{\text{uel}}$ agere *K* ipsam agere *Br* 16 poenitet *Hk* illum $\overset{\text{sibi}}{\text{sui}}$ *Rr* 17 extrinsecus secus *K* ut] ut est *rd* rogat te *Dd* 18 praecatur *RBH* 19 fit *add. r* sit *G* eadem personam *R* tertia persona *r* 21 vel ablativo] et ablatiuo *G* quos habet *K* 22 $\overset{o}{\text{hic}}$ pronomen *Hh* verbum] *b* berbum *B* agentis] *b* agent∗s(e?) *B* 25 in interrogativis] *r* interrogatiuis *R* in infinitivis] *r* infinitiuis *RK* in infinitis *DHL* infinitis *BG*

bus, quae tertiae maxime solent iungi personae et absenti vel quasi absenti, ut 'quis', 'qua|lis', 'quantus' et similibus, vocativum esse prohibet, quia vocativus ad aliquam finitam fit et praesentem personam, ad quam oratio dirigitur, id est ad secundam.

Incommoditate vero vel inconsonantia, quam Graeci ἀσυμφωνίαν vocant, deficiunt quaedam, ut, si velimus ab eo, quod est 'cursor' et 'risor', feminina facere secundum analogiam mutatione 'or' in 'rix', absonum fit et incongruum naturae literarum. unde Cicero volens ab eo, quod est 'expulsor', proferre femininum mutavit s in t et 'expultrix' dixit Tusculanarum V: o vitae philosophia dux, o virtutis indagatrix expultrixque vitiorum. in eodem: regiae virgines ut tonstriculae tondebant barbam et capillum patris. ab eo, quod est 'tonsor', 'tonstrix' fecit femininum addita t et ex eo diminutivum 'tonstricula', quomodo a 'nutrix' 'nutricula'. et ea per naturam. 4

Per fortunam quoque duobus modis prohibemur quaedam proferre, vel quod inusitata sunt vel quod inconcinna et turpia vel aspera prolatu videntur esse.

Inusitata sunt, quibus non inveniuntur usi auctores, quamvis proportione potestatem faciente dicendi, ut 'faux', 'prex', 'dicio'. positivum 'faris' debet esse 'for', passivum 'do' debet esse 'dor'. ea enim quamvis ratione regulae bene || dicantur, tamen, quia in usu auctorum non inveniuntur, recusamus dicere.

1 quae tertiae sine dubio sunt persone quae (tertiae) maxime solent iungi persone *Rr* quae tertiae sine dubio sunt personae maxime solent iungi personae *B* quae tertiae sine dubio solent iungi persone *D* quae tertiae sine dubio sunt personae et maxime (maximeque *h*) iungi (adiungui *L*) personae (persone *d*) *HGLKd* quae tertiae (sine dubio sunt personae) maxime solent iungi personae *archetypus cum gloss. ni f.* personae (terciae) et *Hh* et *om.* *DGLK* 2 et in similibus *BDH* 3 persanam (o) *K* 4 est secundam *H* a secundam (d) *Dd* 5 ΑϹΥΝΦΟΝΙΑΝ *G* ΑϹΙΜ.ΦѠΝΙΑΝ *H* ΑϹϹΙΜΦΟ̄ΝΙΑΝ *K* ΑϹΥΜphonian *L* 6 difficiunt *GK* dificiunt *L* uelimus habeo *Rr* 7 facere *in mg. K* 8 fit] facit *L* sit *K* natura *h* uolens habeo *D* *Cic. Tuscul.* V 2, 5 10 philosophia] *k* philophia *K* philosophosia *H* indagatrix] *rhk* indicatrix *RBDGL* indacatrix *ni f. K* 11 excultrixque *Cic. Reg. Gud. pr.* epultrixque *al. codd. Cic.* *Cic. Tuscul.* V 20, 58 uirgines regiae *K* 12 ut] et *L* tostriculae (n) *Ll* . habeo *D* 13 est *add. b* tonstrinx *R* eo femininum deminutiuum *G* 14 quomo a nutrix *R* quomodo a nutritor nutrix *r* eam *Rr* 15 furtunam *GK* proibemur (h) *Rr* 16 uel inconcina *GLK* et (uel) aspera *K* 18 Inusitata quibus *G* in quibus *K* auctores usi *K* autores *D* 19 faciende (t) *D* faciant *GL et ex* faciunt *corr. K* ut faux — dor *add. in litura minore et ad mg. d* *post* prex: chaus *al. m. add. in D* dor.causdico for. *add. G* caus dico for *LK* ditio *DH* 20 faris *L* do debet esse dor *om. GLK add. k* *post* dor: faux dicio for dor *add. R, del. r* Faux Prex ditio. For dor *add. H* Faux. caus. ditio. for. dor. *B* 21 non *in mg. K* inueniantur (v) *Dd* 22 recussamus *K* reccussamus *L*

5 Inconcinna vero vel turpia vel aspera prolatu videntur esse 'metuturus' vel 'metuiturus', 'nutritrix': quod quamvis secundum analogiam debuisset dici - in 'tor' enim terminantia masculina, quae ex verbis nascuntur, mutant 'or' in 'rix' et faciunt feminina, ut 'doctor doctrix', 'victor victrix'. cum igitur masculinum sit 'nutritor', ex eo | secundum analogiam nascebatur 'nutritrix' -, euphoniae tamen causa concisio facta est mediae syllabae, sicut 'bobus' pro 'bovibus'. nec non etiam in contextu diversarum dictionum hoc solet fieri, ut 'cum nobis' turpe est itaque 'nobiscum' praeposterum profertur.

Vnus ergo ex his plerumque quattuor modis invenitur, qui facit tam verba quam alias partes orationis esse defectivas. differentiae quoque causa multa solent vel taceri vel contra regulam proferri, ut 'fas' genetivum non habet; nam sive 'fatis' seu 'faris' vel 'fassis' dicamus, aliud potest significare. 'coniunx' 'coniungis' secundum analogiam debuit proferri, sed ne verbum putetur, absque n profertur 'coniugis'. similiter accentus 'poné', 'ergò' differentiae causa in fine ponitur. 'Venus Veneris', cum omnia in 'us' correptam propria secundae sint, solum tertiae invenitur, ne, si
6 'Veni' dicamus, verbum esse putetur. 'far farris' solum in r desinens geminavit r, ne, si 'faris' dicamus, aliud monstret. similiter repugnantibus regulis solent quaedam taceri, ut τοῦ 'ador' genetivus in usu frequenti non invenitur, quia duae contrariae pugnant in eo regulae. cum enim sit neutrum, debet paenultima o genetivi corripi, ut 'aequor aequŏris', 'marmor marmŏris', sed cum habeat 'adōro' pae|nultimam producens, debet produci. unde et derivativum eius 'adōrea' o producit, cum 'marmŏrea', 'aequŏrea' o corripiant. ergo repugnantibus regulis mansit 'ador' in frequenti usu indeclinabile. in verbis quoque cum || omnia in 'neo' desinentia secundae coniugationis in 'nui' faciant praeteritum perfectum, ut

1 Inconcinna] r Inconcina *RGLK* 2 uel metuturus *Dd* quamuis *in litura k* debuiset *GK* 3 in or *RD* terminata *BDG* 4 femina *RH* ut *om. GLK* 5 et ex eo *K* et ex eo *G* 6 nascebatur *add. g* nutri•trix(x) *H* 7 bubus *BH* 8 dicionum *Dd* solet solet *H* 10 facit•• tam *H* 11 difectiuas *G* diffectatiuas *K* 12 multa] *r* mutata *R* 13 non habet *add. r* habent *D* seu] uel *L* fassis] *hg et in litura ni f. R* fasis *GKld* fais *H* fastis *r* significare potest *GLK* 14 coniux *H* coniugis *RrDH* debet *G* 15 coniungis *R* poné ergò] *sic Franc. Ritterus elem. gramm. Lat. p.* 56, *h. l. neglecto. scripsit apud Prisc. de acc.* § 8 ponè et ergô *B* pone ergo *rell.* 16 ponitur in fine *GLK* c̄ cum *K* 17 correptam] correptam feminina *GLK* propriam *Rr* proprie *G* 18 Veni] *b* uen• *B* faris *Rr* desinens *om. GL* disinens *add. g* 19 demonstret *H* 20 ut *add. b* τον *Rr* το *GL* τ•(ω?) *K* ador cuius genitiuus *GL* frenti *Hh* 21 repugnant *B* in in eo *K* 23 uerbum adoro *BDHGLKr* 25 corripeant *Gg* corripiunt *L* reppugnantibus *ex* repugnantibus *effecit L* 26 cum omnia *in mg. K* in neo] *rdg om. R* in eo *BDGLK* 27 nui] *bd* ui *BDGLK* faciunt *L*

'teneo tenui', 'moneo monui', differentiae causa 'maneo mansi' facit, ne 'manui' dativus 'manus' putetur, et 'neo nevi', ne, si 'nui' diceremus, a 'nuo' esse videatur, 'audeo ausus sum', quia 'hausi' ab 'haurio' fit, quamvis huic aspiretur. 'fac', 'dic', 'duc', 'fer' magis placuit per apocopam proferri differentiae causa, ne, si 'face', 'dice', 'duce', 'fere' diceremus, aliud significare putaremur, quamvis hoc non in omnibus consimilibus vel univocis soleat fieri. singula igitur verbis accidentia disserentes, quae in quibusque deficiant, prout animo occurrant, ostendemus.

DE SIGNIFICATIONE.

Significatio vel genus, quod Graeci affectum vocant verbi, in actu est proprie, ut dictum est, vel in passione, et omnia verba perfectam habentia declinationem et aequalem vel in o desinunt vel in 'or'. II 7

Et in o quidem terminantia duas species habent, activam et neutralem.

Et activa quidem semper actum significat et facit ex se passivam absque duobus verbis, 'metuo' | et 'metuor', 'timeo' et 'timeor'; haec enim contrarias vocibus videntur habere significationes, quamvis etiam ad sensus pertinentia verba, si quis altius consideret, in activis vocibus passionem et in passivis actionem fieri inveniat, ut 'audio te', 'video te', 'tango te'; ostendo enim, pati me aliquid in ipso actu. cum enim dico 'audio te', ostendo, quod vocis tuae actum patiuntur aures meae; et e contrario 'audior a te' dico, cum vox mea agit aliquid in aures tuas. sed tamen quia nobis agentibus, id est sentientibus et aliquid facientibus, et oculi vident et aures audiunt et tactus corpori evenit, non irrationabiliter activorum et vocem et constructionem habuerunt.

Neutra vero appellaverunt, quae in o desinentia sicut activa non faciunt ex se passiva, quamvis va|rias habeant significationes, de quibus post docebimus.

1 diffaerentiae *R* manneo *Rr* facit *om. GL add. g* 2 nevi] *d* noui *D* neui *** si (ne) *K* ne *in litura r* 3 (h)ausi *RrD* (h)aurio *RrD* 4 aspiraretur *L* dic *del. r om. D* 5 si *om. R* dice *om. RBD* duce dice *H* duce fere dice *GL* 6 diceremus *add. g* putaremur] *b* ****remur *B* Quã(uis) *Rr* in *om. K* 7 accidentia uerbis *DGLK* discrentes *Rr* differentes *l* deferentes *in* deserentes *mut. K* 8 quae *om. G* q; *g* quibus *GL* deficiunt *G* occurrent *DH* 9 de signĩ t genere. *g* de diffinitione V. generũ uerborum *L inscr. om. DG* (*HK?*) 10 affecton *H* effectum *GL* ΔΙΑΘΗCΙΝ id est effectum *Darmstad.*[b] *uerbi (&) *K* 11 proprie] *rh* propriae *RBDHK* 12 o def(ni)unt *Hh* 13 act**um (in) *H* 15 passiua *H* abque *R* 16 et timeo et *BH* H(ec)enim *Rr* 17 uocibus uocibus *K* 18 concideret *R* considerat *G* 19 et passiuis *DHGLK* et passiuis uocibus actionem *B* accionem *D* 20 ostendi *Rr* audio *ex* audeo *corr. B* "te "audio *K* 22 cum] quod *in litura h* uox *in lit. b* 23 sencientibus *D* 24 inrationabiliter *B* 27 habeant uarias *DHGLK* postea *G* 28 decebimus *Dd*

8 In 'or' vero terminantia tres species habent: passivam, quae ex activis nascitur et semper passionem significat exceptis supra dictis, communem, quae una terminatione tam actionem quam passionem significat, deponentem, quae cum similem habeat communibus positionem in 'or' desinendi, tamen deponens vocatur, quasi simplex et absoluta, quod per se ponitur, vel quae deponit alteram significationem et unam per se tenet, quomodo positivus gradus dicitur, qui absolutus per se ponitur non egens alterius coniunctione. haec quoque tamen species [id est deponens] quomodo neutralis diversas habet significationes, de quibus latius in sequentibus tractabimus.

9 Activa igitur et pas|siva et communia certam et praefinitam habent significationem, neutra vero et deponentia variam.

Haec autem verba proprie activa vel recta vocantur, quae in o desinentia et assumpta r facientia ex se passiva, confestim cum dicuntur, possunt transire in quem fit actus et coniunguntur vel genetivo vel dativo vel accusativo casui, ut 'abstineo irarum' - **Horatius carminum libro. III:**

> **Mox ubi lusit satis, abstineto,**
> **Dixit, irarum** -,

'impero tibi', 'maledico tibi', 'invideo tibi', 'oro te', 'amo te', 'accuso te'.

Haec enim faciunt ex se passiva, quae ablativo casui cum praepositione 'ab' vel 'a' solent iungi, ut 'abstineor a te', 'imperor a te', 'maledicor a te', 'invideor a te', 'oror a te', 'accusor a te'. possunt tamen passiva dativo etiam adiungi, ut 'servor tibi'. et est quaerendum, cur activa ablativo per se non adiunguntur, et puto, quod ille casus proprius est passivorum. ideo autem dixi per se, quia cum alio casu sociata

4 possitionibus nem *K* 5 desinendi] *r* desinenti *RB* quas (i) simplex *Hh* absaluta (o) *Rr* quod] quae *BDLK et sic ni f. in litura H* qui (a) *h* 6 uel quod deponit *BHL* 7 quia absolutus *h* obsolutus (a) *Rr* 8 coniuntione *R* coniunctione*(m) *B* speties *R* 9 neutralis] *num* naturalis *R? at h. l. silentio meo ipse diffido* diuersas *om. LK* deuersas *in mg. add. k* 12 uaria *R* 13 De actiuis et passiuis uerbis *inscr. L* proprie] *r* propriae *RBD* 14 adsumpta *B* assumta *L* 15 actus] *g* ac**** *G* 16 ut absteneo (i) *G* ut abstineto *RBDl* iurarum *D* *post* irarum: Horatius — irarum *om. G* oratius *K* *Hor. carm.* III 27, 69 *sq.* 17 III] *lib.* XVIII § 192 IIII. *h. l. libri nisi quod* libro primo carminum *Wallrafianus* 18 Mox — irarum *add. g* lussit *K* abstineto] *l* abstineo *HLKg* 20 inuideo tibi *post* maledico tibi *sup. lin. add. l* 22 haenim (c) *Rr* 23 absteneor *G* imperror (e) *K* 24 inuidior (e) *Dd* amor ate *post* oror a te *add. L* acusor (c) *H* accussor *GLK* 25 etiam *om. G* . et *om. GL* est *om. K* querenda *H* 26 per se ablatiuo *B* per (se) non *H* abiuguntur (d n) *Dd* 27 dixit *Rr* casu *ex* causa *corr. H* sociata] *1* sotiato (c) *R* sociato *BDGLK* sotiato *H*

adiunguntur, ut 'video solem oculis', 'prohibeo filium turpitudine'. accusativo quoque inveniuntur passiva coniungi, sed figurate, ut 'absciditur manum', 'frangitur pedem', || 'sanatur oculum', 'rumpitur aurem'. Virgilius in V:

intentaque brachia remis
Intenti expectant signum.

idem in III georgicon:

Pascuntur vero silvas et summa Lycaei.

Quae vero in o desinentia nihil ex his, quae propria esse activorum docuimus, habent, neutra proprie vocantur vel absoluta, ut est 'vivo', 'ditesco', 'ferveo', 'sedeo'. haec enim non egent supra dictis casibus ad complendam sententiam, unde iuste | passivis quoque carent. inveniuntur tamen etiam quaedam verba, quae quamvis activam habeant significationem, passiva tamen non habent, quia nec in homines eorum actus transit, nec semper supra dictis egent necessario casibus, ut 'prandeo', 'ceno', 'curro', 'ambulo'. eorum enim prolatione transgressionem fieri non est necesse ad aliquod rationabile animal, quae est sola causa, ob quam nascuntur verba passiva in prima et secunda persona; hae enim de se et ad se loquuntur, quod est suum animantium, quibus natura sermonem dedit. in tertia vero persona saepe passivum solet inveniri etiam ex huiuscemodi verbis, sed ad muta et carentia anima pertinens. dicimus enim 'conditur holus', 'aratur terra', 'inseritur arbos', 'curritur spatium', unde Terentius in adelphis:

†decurso iam spatio,

'bibitur vinum' - Iuvenalis in IIII:

1 iunguntur *BDGLK* turpedine *GLK* 2 figuratae *R* 3 auris *HhG* aures *BL* auris *K* *Verg. Aen.* V 136 *sq.* 5 bracchia *Med. Rom. Fr.* 6 exspectant *G Rom.* exspent *Fr.* *post* signum: Idem in ·II· Miseros depascitur artus (Miseros *in lit.*) *add.* *B* idem in secundo miseros depascitur artus *Wallrafianus*, *v. Aen.* II 215: miseros morsu depascitur artus, *qui versus mox* (§ 24 *p.* 391, 23) *laudatur* 7 *Verg. georg.* III 314 8 sylnas *R* siluae *Pal.* lycei *BH* licaei *D* liceae *GL* lice*aei *K* 9 De neutrali significatione *inscr.* *L* nil *L* 10 proprie] propriae *RBD* ditisco *K* 11 Haenim *Rr* 12 De neutralibus actiuis *inscr.* *L* 13 tamen *om.* *DHGLK* habent *DGLK* 14 passiuam *HGKd* 15 sem[per] *Rr* caeno *GL* ambulo ceno curro *K* 16 enim *add.* *g* transgresionem *GL* est] potest *GL* 17 aliquod] *dh* aliquid *RDHGLK* aliqui[d] *B* rationale *R* sola est *B* 18 et in secunda *B* Haec *BDG* Hae*(c) *H* 19 locuntur *RH* loquntur *BK* 20 tercia *H* saep*e(a) *L* ex] in *L* 21 dius *H* conditor *Rr* 22 holus] *d* olus *RDHG* arator *Hh* arbor *L* spacium *D* *Terent. adelph.* V 4, 6 24 decurso iam spatio] *sic Prisc. etiam* § 13 *lib.* XI § 21 XVIII § 132 decurso spatio XVIII § 53 Prope iam excurso spatio *Bemb.* Prope iam excurso spacio *Bas.* Prope decurso spatio *Bentleius* spatio dixit bibitur *B* 25 uinum *D* *Iuv. sat.* IIII 10, 25 *sq.*

sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus –,

'epotatur flumen' - idem in eodem:

epotaque flumina Medo
Prandente –,

'mendicatur panis' - idem in eodem:

Et mendicatus victa Carthagine panis –,

cum eorum primas personas natura prohibeat proprie dicere. quis enim dicit 'aror', 'inseror', 'curror', nisi poetica conformatio, id est προσωποποιΐα, inducatur? ergo proprie illa possunt habere primam et secundam passivorum personam, in quibus et fateri possunt eaedem personae quod in se fit, ut est 'amo te', consequitur, ut ille, ad quem dixi, con||fitendo id, quod a me audivit, dicat 'amor a te'.

III 11 Latius igitur tractemus de iis, quae videntur contra vocis formam significare, quod non solum in verbis, sed | in aliis etiam partibus orationis invenitur, ut si dicamus 'Athenae', 'Thebae' voce pluralia sunt, significatione singularia, et contra 'populus', 'plebs' voce singularia sunt, significatione pluralia, vel 'Philotium', 'Sophronium', 'Glycerium', 'Dorcium' voce neutra, significatione feminina. multa quoque alia huiuscemodi inveniuntur.

In verbis etiam sunt quaedam voce activa, quae ex se passiva non faciunt, quae generali nomine neutralia vocamus, quamvis diversas habent significationes: ex his enim quaedam vim habent activam, ut est 'facio te', 'calefacio te' (quamvis 'facitur' quoque a 'facio' pro 'fit' protulerunt auctores, ut Varro in cynico:

1 acconita *L* 3 potatur *DHG* *Iuv. sat.* IIII 10, 177 *sq.* 4 epotaque• flumina.[a] mendicatur[c] panis.[b] medo prandente *H* 6 manducatur *L* *Iuv. sat.* IIII 10, 277 7 Et *om. GL* mendicatur *H* manducatus *L* chartagine *Rr* kartagine *DHGLK* 8 prohibebat *Rr* proprie] *r* propriae *RBD* 9 dicit *spscr. K* nisi si *D* conf•rmatio[o] *L* confirmatio[uel o] *Kk* confirmatio *B* προσωποποιΐα] π ΠΡΟCωΠΟ•••• *R* ΠΡΟCωΠΟΠΕΙΑ *Hr* ΠΡΟCωΠΟΠΟΠΕΙΑ *D* ΠΡΟCΑΠΟΠΕCΗΑ *G* ΠΡΟCΑΠΟΠΕcena *L* ΠΡΟCωΠΟΠΟΠΕchia *K* prosopeia *B* προσωποποιΐαν 2 10 . Inducantur ergo *D* proprie] *rd* propriae *RBD* secundum[a] *Rr* 11 personam passiuorum *L* personam pasiuorum *G* pateri[f] *Dd* possunt] *in litura r* potest sunt *ni f. R* caedem] *rg* eadem *RG* eadem[e] *D* 12 fit] sit *G* est *om. G* 13 a me audiuit[amice] *Hh* 14 his *libri* 16 athaeue *RD* thaebae *D* 17 et econtra *GLK* populu[s] *Rr* 18 et significatione *GLK* glicerium *D et ex corr. K* glygerium *G* gliggerium *L* dortium[c] *Rr* dortium *BH* 19 neutra •••••• [significatione] feminina (neutra) *Rr* quoque alia] *in lit. et ad mg. b* alia *ni f. omiserat B* 22 quamvis] *d* quasuis *D* habeant *DH* habeat *B* 23 nim habent *add. g* 24 calefacio te *add. r* protullerunt *G* 25 *Varro in cynico: sat.* XVIII *p.* 107 *Oehl.* cunico *LK* canico sime hercule *G* Cynico sine Hercule purgante: Deorum *vel* Cynico: Diem hercule purgant *Ausonius Popma coniectaneorum in Varr. sat. p.* 618 *ed.* 1601

Si me hercle pergunt et deorum cura non satisfacitur
Rei publicae . . .

Titinius in Quinto:

†consilium bonum gratia parvi faciatur.

'facessitur' quoque Cicero pro Cluentio: sed hoc polliceor omnibus, si cui forte hac lege negotium facessetur. bene igitur in 12
plerisque compositis activum est: 'perficio' et 'perficior', 'conficio' et 'conficior', 'afficio' et 'afficior', 'efficio' et 'efficior'; sic paene omnia, quae cum praepositionibus componuntur; nam 'calefacio', 'tepefacio' et similia 'calefio' et 'tepefio' loco passivorum habent. 'fitur' etiam pro 'fit' dicebant. M. Cato censorius in Quintum Thermum: postquam diutius fitur. idem de Lucio Veturio: Graeco ritu fiebantur Saturnalia. similiter activam significationem habent 'officio tibi', 'noceo tibi'), quaedam vero ex eisdem neutralibus passivam, ut 'vapulo a te', 'fio a te', 'exulo a te', 'veneo a te', 'nubo tibi' - quamvis antiquissimi etiam activa significatione 'nubo te' dice|bant, unde Plautus in Casina:

Libet Charinum quid agat scire novum nuptum -,

quaedam neutra, id est quae nec nos in alium extrinsecus nec alium in nos aliquid agere significant, ut est 'spiro', || 'vivo', 'ambulo', 'pergo', quae non egent aliqua coniunctione casus, cum absolutam et plenam per

1 me hercle] *Fleckeisenus, qui agnovit septenarios iambicos* mehercule *libri*
iuramentum purgant
pergunt] ****** (p**nt *i. e.* pergunt) *Rr* (iuramentum *videtur gloss. ad* mehercule *pertinens*) *Rr* purgant *BHdk* pergunt et] purgant, at *coni. Oehlerus* 2 r. p. *RL*
reipublicae
in mg. ·i· respublica *L* r̃. p̓ *G* R͠. p *Dd* R͠P *H* rp̃. *K* ·R͠·p· *B* 3 tintimius *H* *Titinii Quinti fr.* 6 *p.* 67 *Bth. p.* 128 *Neuk.* stúltitia cupidinis | Petúnt consilium, bóna bonorum grátia | Parui út faciatur, *Hermanni (opusc.* V 273) *vestigia fere secutus, nisi quod suo iure* quanta *ante* stultitia *om., Ribbeckius fr.* 1 *p.* 126; *cf.* § 31 *et Non. p.* 507, 16 Titinius Quinto: stultitia cupidinis petunt consilium, bona gratia ut parui faciatur in Quinto] *Putschius* in V *libri, om. edd. ante α* in qnto (*i. e.* in quinto) *α*
uel c
4 parua faciatur *B* 5 facessitur *Gg* Facescitur *D* *Cic. pro Cluentio or.* 57,
uel c
158 6 hac] ac *R* negotium *om. D* facessetur *Gg* facescetur *D* facessetur *h*
i
facessetur *K* facessitur *R et ante corr. ut videtur H* igitur] quoque *B* in ple-
is ut
rumque *Dd* implerisque *RH* 7 perficio *K* conficio et conficior *add. d* 9 propositionibus *D* praepossitionibus *K* 10 et tepefio *in lit. B* habentur *B* 11 marcus *GL* *M. Catonis in Quintum Thermum post censuram (sic Rufinian. de fig.* § 18 *cf. Fest. p.* 318ᵃ, 17) *or. fr.: apud Meyerum l. l. or.* 37 *p.* 73 in Thermum *lib.* III § 8 X § 56 thermum *ex* thermium *ut videtur corr. K* 12 *Catonis de Lucio Veturio or. fr.: apud Meyerum l. l. or.* 28 *p.* 65 *cf. lib.* VI § 16 uieturio *K* fiebantur] *r* fiebant *RB* 13 De neutralibus quae significationem passiuam habent *inscr. L* 14 neutralibus uerbis *D* 16 etiam *om. L* 17 *Plautus in Casina v.* § 2 Casina] *bd* cassina *BD* 18 Charinum] *r* carimum *R* cainum *H*
sunt
19 De neutralibus uerbis iterum *inscr. L* Quaedam neutra *Hh* id est *om.*
n
LK nec tos *Rr* aliam *ex corr. K* aliam *ex corr. K* 20 aliquid *add. r*

se prolata sententiam monstrent, quae et proprie neutra vocantur, sicut
13 supra dictum est. sunt alia in hac forma [id est in verbis], quae in o desinentia non faciunt ex se passiva, quae quamvis activam habeant significationem, tamen vel ad muta animalia vel ad carentia anima coniunguntur, sicut supra dictum est, ut est 'percurro forum', 'prandeo piscem', 'ceno ovum', quae est quando inveniuntur tertiam passivorum habentia personam, nec irrationabiliter, ut ante ostendimus. 'curritur' enim 'spatium' bene dicimus. unde Terentius in adelphis:

†decurso iam spatio

dixit. sunt quaedam ex eadem forma, quae passivam videntur habere significationem, sed quae non extrinsecus fit, quam Graeci *αὐτοπάθειαν* vocant, id est quae ex se in se ipsa fit intrinsecus passio, ut 'rubeo', 'ferveo', 'caleo', 'tepeo', 'marceo', 'aegroto', 'titubo', 'vacillo'. itaque huiuscemodi verba non egent casu, quamvis auctores haec quoque inveniantur more activo vel passivo diversis casibus adiungentes, sed figurate, ut Virgilius in bucolico:

ardebat Alexin,

14 pro 'amabat'. sunt alia verba, quae quamvis non ab activis proficiscentia | tamen passivam semper habent formam. et ex his quaedam eadem voce utrumque significant, id est actionem et passionem, ut est 'osculor te' et 'osculor a te', 'criminor te' et 'criminor a te'. haec communia nominamus. alia vero, quae similiter eandem terminationem habentia nec ab activis nata unam dumtaxat habent significationem, sed non omnia eandem, haec deponentia vocamus, cum quaedam activam vim possident, ut 'conspicor te', 'sequor te', 'praestolor te' et 'tibi' - Terentius in eunucho:

Quem praestolare, Parmeno?

1 prolatam *RGLK* sen(ten)tiam *Rr* setentiam *K* moustent *H* proprie] *rdh* propriae *RBDH* 3 habeant actiuam *K* habent *DH* 4 tamen et ad *L* animam *B* 5 ut est *om. H* caeno *RBL* 6 quae est] *om. GLK add. k* est *spscr. l* .Est *B* 7 inrationabiliter *B* spacium *D* 8 *Ter. adelph. v.* § 10 10 De neutralibus passiuis *inscr. L* quaedam *om. K* 11 *αὐτοπάθειαν*] *π* propriam passionem ·ΑΥΤΟΠΑΘΙΑ· *Hh* ΑΥΤΟΦΑΤΙΑΜ *G* aytophathi (a) *Ll* ΑΥΤΟΦΑΓΙΑΜ *K* autopathian *B* autophatiam *RD* autopathiam *r* ΥΑΙΟΠΑΤΙΑΝ *d* *ἀυτοπαθειαν* uel *ἰδιοπαθειαν* 2 12 intrinsecus fit *H* *post* ut: ardeo *m. rec. add. in K* ferveo] *add. d* ferbeo *K* 13 egreto (o) *K* uagillo (uel c) *Kk* 14 inueniuntur *HK* 16 ut *om. K* *Verg. ecl.* 2, 1 (*deficit Rom.*) 17 alexim *Pal.* 18 De communibus *inscr. L* 19 et] ut *GLK* his quae eadem *L* quaedam eadem uoce *in litura b* 20 est et actionem et *BH* ut osculor *H* 21 et *om. GLK* creminor *G* et *om. GLK* creminor *G* De deponentibus actiuis *inscr. L* cōmnia (u) *B* 22 eadem (n) *Dd* 23 ab *in mg. add. L* tuntaxat (d) *Kk* 24 (cum) *L* cumdam (q̃) *Rr* possident] *g* possedent *GK* 25 secor *B* p̄stulor *DG* et tibi] ut *in litura l* *Ter. eunuch.* V 5, 5 iunucho *K* iunocho *G* eunacho *L* 27 p̄..stolare *H* p̄stulare *G* parmieno *K*

Cicero in I invectivarum: qui tibi ad forum Aurelium praestolarentur –, 'insidior tibi'. ex his multa antiqui tam activa quam IIII 15
passiva significatio||ne protulisse inveniuntur, et maxime ea, quae apud Graecos activa habentur et passiva: 'auxilior te' et 'a te', similiter 'adminiculor', 'auguror', 'adhortor', 'apiscor', 'abominor', 'consequor', 'amplector', 'adorior', 'abutor', 'admiror', 'antestor', 'aggredior', 'aspernor', 'architector', 'assector', 'argumentor', 'reor', 'vereor', 'solor', 'arbitror', 'blandior', 'consolor', 'conspicor', 'comminiscor', 'complector', 'calumnior', 'carnificor', 'despicor', 'demolior', 'dominor', 'depeculor', 'delargior', 'ementior', 'exordior', 'experior', 'frustror', 'hortor', 'for faris fatur', 'meditor', 'obliviscor', 'metor', 'adulor'. haec plerique deponentia esse con|firmant ideo, quia frequens usus eorum significationis est activae; communia vero esse defendit cum natura ipsius sensus, tum veterum non improbanda auctoritas, a qua quae potuimus a diversis colligere libris exempla proferamus.

Lucilius:

a me auxiliatus siet

1 *Cic. in Catil. or.* I 9, 24 invectivarum] *b* uectiuarum *B* tibi *etiam lib.* XVIII § 146, *Arus. Mess. p.* 253 *Lind.* te *pars codd. Cic.* forum auleum *GL* forum [v ri] a.linum *Kk* p̄stularentur *G* praestol•arentur *H* praestoleutur *v. l. ap. Cic.* 2 insidior [i] tibi *om. R* De dubitatiuis inter communia et depouentia *inscr. L* 3 maxeme *K* 4 habentur] *rh* habent *RH rell.* adminiculor] *r* amminiculor *RDHGL* et adminiculor *B* adulor amminiculor *d* 5 auguror adulor adhortor *B* adortor *DHr* ****tor *R* apiscor] adipiscor *rh et in litura l, ακβ Putschius* auspicor *B edd. ante α* (auspichor *3*) abominor] *r* abhominor *RBHGLKd* 6 admiror] § 16 miror *h. l. libri* miror testor antestor *l* *post* antestor (attestor *edd. ante α*): contestor detestor execror machinor polliceor dignor *in mg. add. l* exequor machinor consector contestor dignor detestor (dignior detector *3*) *edd. ante α* execror, machinor, polliceor, consector, contestor, dignor, detestor *α sqq.; in serie exemplorum infra* § 17 *inter exempla a litera a incipientia inter* antestor, *cui praecedit* testor, *et* aggredior *interponuntur* execror, machinor, polliceor, *et* reor, uereor (*al.* queror), solor, *quae catalogus hic post* argumentor *affert, in* § 18 consequor, *h. l. literae a insertum, in exemplis et in litera a* § 16 *et in litera c positum.* consector, contestor *suo loco intercalantur inter* comminiscor *et* complector, dignor *et* detestor *itidem* § 19 *initio literae d inter* carnificor *et* despicor adgredior *BD* 7 assector] *r* adsector *RBDHK* 8 consulor *L* cons[o]ulor *K* complector] amplector *D* 9 col[a]umnior *K* [uel depeculor] depeculior *G* depeculior *K* 10 dilargior *libri Krehliani v. eius ann. ad* § 19: *et* dilargior *Lindemanno quoque teste Heidelb.*, delargior *tamen H* expedior *D* frus[r]tor *Rr* hos[r]tor *Rr* 11 obliuiscor scrutor metor *B* adulor *in exemplorum serie cum* adhortor *coniunctum et post* auxilior *in ipso initio positum ante* adminiculor *collocant edd. ante α cum d Lips.* 2 *Krehlii* (*qui cf.* II 524 *sq.*), *ante* auguror *α' sqq.; econtra post* metor: morigeror adipiscor assequor queror *add. edd. priores,* morigeror assequor queror *α sqq.* 12 ideoque frequeus *L* 13 est *spscr. r* diffendit *K* cum] quam *GL* [tam] quam *K* 14 tum] tam *GL* [quam] tam *K* inprobanda *B* qua*[i]quae *H* 15 collegire *Gg* 16 De exemplis confirmantibus haec esse communia *ad mg. L* Lucilius] *k* Licillius *B* Lucillius *b* lucius *GLK* *Lucil. fr. inc.* 122 *Dous.* 121 *Gerl.* 17 siet] *L. Quicheratius in Corpeti ed. sat. Lucil. p.* 253 si est *libri; om. lib.* XI § 29

passive, βοηθηθείς. Cassius similiter: adulatique erant ab amicis et adhortati, 'adulati' κολακευθέντες, 'adhortati' προτραπέντες. Varro: tribunicio auxilio adminiculati, βοηθηθέντες. Lucius Caesar: certaeque res augurantur, οἰωνοσκοποῦνται, cuius activum Virgilius in VII:

si quid veri mens augurat, opto;

Cicero tamen Verrinarum IIII: ex nomine istius, quid iste in provincia facturus esset, perridicule homines augurabantur. 16 Gaius Fannius: haec apiscuntur, ἐπιτυγχάνονται. Fabius Maximus: amitti quam apisci. passive omnia sunt prolata. Verrius: saevitiaque eorum abominaretur ab omnibus passive

1 passiuae *K* actiue *B* ΒΟΕΘΕΘΕΙC *Rr* ΒΟΗΘΕΙC *G* ΒΟ. *Dd* casius *DGLK* *Cassius Severus ni f., hunc enim Cassii nomine laudat Prisc. lib.* VII § 55 *idemque significari videtur lib.* VIIII § 53 (*cf. Lindemannum ad Charisium p.* 70 *n.* 20 *ed. suae*): *inter Severi reliquias haec verba recepit Meyerus l. l. p.* 551, *cui tamen ipsi vere iudicare videntur Krausius hist. R. fragm. p.* 165 *et Weichertus de L. Vario et Cassio Parm. p.* 206 *Cassio Heminae ea tribuentes, hisque assentitur Rothius l. l. p.* 290 *sq. fr. Cass. Hem.* 20. '*Cassium*' *vero* '*Eminam*' *pleno nomine et addito annalium libro sexies laudat Prisc.* (*v. ind.*), *ut sciens certe hunc eum afferendi morem ne hic quidem deseruerit: neque vero Cassii Severi exemplum ab hoc loco alienum est, nec ipsum dicendi genus a Cassii Severi aetate, quamvis participii* '*adhortatus*' *usus passivi alterum exemplum non reperiatur* adulati q *L* adulatique — adhortati *ante* adulati *om. G* 2 adortati *R* adhor•ti *H* adulati *om. R spscr. r* adul•ati *L* ΚΟΛΑΚΕΥΘΕ••ΕC *Rr* ΚΟΛΑΚΕΥΘΗΝΤΕC *L* ΚΟΛΑΚΕΙΘΕΝΤΕC *K* ΚΟΛΑΚΕΥΘΕΝΘΕC et *B* adhortati προτραπέντες *om. DHLK* ΠΡΟΤΡΑΠΕΝΤΕC. ut prius que passiue. narro *B*

3 *Varron. fr. inc. p.* 339 *ed. Bip.* tribunitio *Rr* tribunitio *DHGL* triunitio *K* adminiculati] *r* amminiculati *RDHGL* adminiculanti *B* adminiculatus *lib.* XI § 29 ΒΟΗΘΕΘΗΝΤΕC *Rr* ΒΟΗΘΗΘΕΙC *K* ΒΟΝΘΗΘΕΙC *GL* Lucius *Rr* Lucius Caesar] *in auguralibus sc. cf. lib.* VI § 86 4 certeque *RH* certe quae *BD* certae quae *G* res *ex* rem *corr. B* ΟΙωΝΟCΚωΠ•ωΥΝΤ•Ι *Rr* ΟΙωΝΟCΚΟΠΟ *K* . cum *Rr* 5 Virgilius protulit in *GL* *Verg. Aen.* VII 273 7 *Cic. in Verr. or.* II II 6, 18 Verrinarum] *r* narrinarium *R* narrinarum *H* ipsius *GLK* iste *om. libri Cic. dett.* 8 provincia] *r* prouintia *RDH* perridicule] *sic etiam Cic. Lagom.* 42 *m. pr. et alii nonnulli ex melioribus* perridiculae *D* perridiculi *libri Cic. plerique* 9 Gannius Fannius *Dd* *pertinet hoc fragm. vel ad C. Fannii C. f. Strabonis cos. a. u.* 632 *orationem vel ad C. Fannii M. f. annales, quorum lib.* I *laudatur lib.* XIII § 12 *cf. Meyerum l. l. p.* 201 *Krausium p.* 174; *Fannii hist. fr.* (2) *p.* 312 *tacite inseruit Rothius* adipiscuntur *lh* ΕΠΙΤΥCΧΑΝΟΝΤΑΙ *R* ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑΥ *G* ΕΠΙΤΙΧΑΝΟΝΤΑΙ *L* ΕΠΥΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑΙ *K* fauius *BDHGLKr* Fabius — apisci *om. R add. r* 10 amiti *L* apisci] *add. g* adipisci *hk* *ad Q. Fabii Maximi Cunctatoris laudationem funebrem Q. filii hoc fragm. refert Meyerus l. l. p.* 5, *possit etiam ad Q. Fabii Maximi Allobrogici laudationem P. Scipionis Africani minoris* (*v. Meyerum l. l. p.* 250) *pertinere; inter Q. Fabii Maximi Serviliani annalium rell. exhibuit Krausius l. l. p.* 171 *et iterum sine ulla dubitationis nota Rothius l. l. fr. Fab.* 5 *p.* 309 passiuae *H* *Verrii Flacci fragm. v. ap. Odofr. Muellerum in Fest. praef. p.* XVI *n.* 1 11 abominaretur] *r* abhominaretur *RBGLK* ab ominibus *D* ab hominibus *BHGLK*

1 Orblius *Rr* *pertinere haec videntur ad librum a Suet. de ill. gramm. c.* 9 *l.*, 'continentem querellas de iniuriis, quas professores neglegenter ab ambitione parentum acciperent', 'perialogos', *ut fertur, inscriptum. qui titulus cum aperte corruptus sit, varie temptatus est a vv. dd.* (*cf. quos l. Graefenhanius hist. phil.* II 234 *n.* 23 *et*

dixit. Orbilius: quae vix ab hominibus consequi possunt, ἀνύεσθαι. Petronius:

animam nostro amplexam in pectore,

περιπλεχθεῖσαν. Lucilius:

Quin amplexetur qui velit, ego non si|nam me amplectier,

'amplexetur' περιπλεκέσθω. Cicero pro Roscio: quo uno maleficio scelera omnia conplexa esse videantur. Aurelius: ab his Gallos adortos, ex insidiis plurimos necatos, 'adortos' || ἐφοδευθέντας. Q. Hortensius: abusis iam omnibus locis, 'abusis' καταχρησθέντων. Varro: utile utamur potius, quam ab rege abutamur. Cannutius: turpe est propter venustatem vestimentorum admirari, ut propter turpissime vitam actam contempnere, 'admirari' θαυμάζεσθαι. Cicero pro Murena: publicis lite-

Osannus ed. suae p. 53); *equidem eum crediderim* 'Περιαλουργός' *fuisse, subtiliore quadam, non tamen inficeta eruditione ex Arist. Acharn. v.* 855 *sqq. haustum:* ὁ περιαλουργὸς τοῖς κακοῖς | ῥιγῶν τε καὶ πεινῶν ἀεί | πλεῖν ἢ τριάκονθ' ἡμέρας | τοῦ μηνὸς ἑκάστου, *ipsi Lysistrato cum professoribus nil praeterea commune esse libenter concedens* ominibus (h) *D* 2 ΑΥΑΝΥΕCΤΑΙ (\ θ) *Rr* ΑΝΤΘCΘΑΙ *D* ΑΗΥΕCΘΑΙ *B* ΑΝΥΕCΕ.] .u. petronius *G* *Petronii fr. t.* I *p.* 867 *ed. Burm. alt.* 3 in *om. lib.* XI § 29 4 ΠΕΡΙΠΑΕΧΘΕΙCΑΝ *GLK* ΠΗΡΙΠΑΕΧΘΕΙCΑΝ *R* ΠΕΡΙΤΙΑΕΧΘΕΙCΑΝ *D* lucius *K* *Lucil. fr. inc.* 74 *Dous.* 73 *Gerl.* 5 qui[n] *Rr* amplectetur *GLK* *post* amplexetur: qui uelit — amplexetur *om. G* 7 amplectetur *LK* ΠΕΡΙΠΑΕΚΗCΘWΝ (Ε Ε) *Rr* ΠΕΡΙΠΑΕΚΕCΤW *B* ΠΕΡΙΠΑΕΚΚΕCΕW *DLK* ΠΕΡΙΠΑΕΚΕCψ (Α) *H* ΠΕΡΙΠΗΕΚΚΕCΕW *G* *Cic. pro Roscio Am. or.* 13, 37 *cf. lib.* XI § 29 pro Roscio] *k* pro scio *LK* proscio *G* maleficia *Cic. Helmstad.* 8 complexa *RBDK* amplexa *GL* Aurelius] *num* Aurelius Opilius? *historici cuiusdam mentio subesse potius videtur Osanno in ann. antiq. Marb.* 1849, 25, 196, *at Aurelii* '*variae eruditionis voluminum*' (*Suet. de ill. gr.* 6). *Musarum prae ceteris, argumentum certe multiplex et ne ab historia quidem alienum fuit* 9 gellos *k* ad•ortos (h) *L* adhortos *RB* ΘΦWΑΕΥΘΗΝΘΑC (Ε Τ) *Rr* ΕΦΟΔΕΥΘΗΕΝΤΑC *H* ΕΦΟΔΕΥΘΕΝΤΟC *D* ΕΦΑΕΥΘ•ΝΤΑC (Ε) *K* 10 Q.] *om. DH* Quintus *B* que *G* quae *dg* Q. Hortensis (v) *ni f. in litura L* Cič ĩ hortensi• *l* hortensis *GK* *Q. Hortensii fr. inc. apud Meyerum l. l. p.* 378, *dubitantem num ex oratione aliqua an ex libro communium locorum excerptum sit* 11 ΚΑΤΑΧΡΗCΤΕΝΤWΝ *B* ΚΑΤΑΚΡΗCΘΕΝΤWΝ *D* ΚΑΘΑΚΡΕCΤΕΝΤWΝ (ΤΑ) *R* ΚΑΤΑΧΡΕΘΕΝΤWΝ *G* ΚΑΤΑΚΡΝCΘΕΝΤWΝ *H* ΚΑΤΑΚΡΕCΘΕΝΤΑWΝ *K* *Varron. fr. inc. p.* 337 *ed. Bip., quod vel ad suasiones vel ad orationes Varronis pertineat* utile] *f.* ut illo quam] quae *B* a• (b) *K* 12 Canutius *GL, quae forma nominis et ipsa in lapidibus invenitur v. Murat.* 355, 2; Cannutius *ibid.* 1728, 6 Cannutiae *Grut.* 872, 4 *Murat.* 535, 5; 1395, 8; 1780, 16 canucius *D* C. Antonius *Barthius advers.* IIII 5 *ad P. Cannuti Ciceronis aequalis* (*cf. Cic. Brut.* 56, 205 *et ll. Cluentianae ab Orellio in onomastico Tull.* II 128 *ll.*) *orr. praeeunte Falstero mem. obsc. p.* 37 *hunc l. iure suo rettulit Meyerus l. l. p.* 397: *cur vero orationibus Sulpicianis a Cannutio confictis* (*cf. Cic. Brut. l. l.*) *eum tribuerit haud perspicio* praeter (rop) *Dd* 13 ammirari *GL* ut] [a]ut *L* non *K* et *edd. ante Putschium* uictam *GLK* actam] •• (ac *ni f.*) *L* contempnere *in loco mutilo mutare non ausus sum* condemnare *G* condemnari *L* contempnare *K* non contempnere *Lips.* 1. 2 *Krehlii, Krehlius* contemni *a Putschius* non contemni *Meyerus, f.* non tempnere 14 ammirari *G* ΘΑΥΜΑΖΕCΤΙ (θ) *Rr* ΘΑΥΜΑΖΕCΤΙ *D* ΘΑΥΜΑΖΕCΤΕ *H* ΖΑΙΜΑΖΕCΤΙ *GL* ΤΑΙΜΑΤΕCΤΙ *K* *Cic. pro. Mur. or.* 9, 20 puplicis *G* lateris *GL*

p. 792 P. p. 369. 70 K.

ris testata sunt omnia, 'testata' passive, *μαρτυρηθέντα*. Aelius: inpubes libripens esse non potest neque antestari, *προδιαμαρτυρηθῆναι*. Cato in IIII originum: duo exules lege publica ex-
17 ecrari, passive, *καταραθῆναι*. Sallustius in III historiarum: at Lucullum regis cura machinata fames brevi fatigabat, 'machinata' passive dixit. Metellus Numidicus in oratione, qua apud populum G. Manlio tribuno plebis respondit: nam ut aliis plerumque obvenienti magistratu ob metum statuae polliceantur, passive, *ἐπαγγελθῶσιν*. 'reor' quoque et 've|reor' et 'solor'.

1 testata passiue *K* (an) passiue *B* pasiuae *G* ΜΑΡ******** *Rr* (ΘΥΡΗΘΝΤΑ) ΜΑΡΤΥΡΗΤΕΝΤΑ *L* ΜΑΡΙΥΡΗΤΕΝΤΑ *G* ΜΑΡΙΥΡΝΕΕΝΤΑ *H* ΜΑΡΙCΡΕΤΕΝΤΑ *K* Aelius] *i. e. C. Aelius Gallus in libris de verborum, quae ad ius civile pertinent, significatione.* C. Aelius *Lachmannus ad Gaium* I 119 *et in Zeitschrift f. gesch. Rechtswissenschaft* XI *p.* 116 *sqq. et* Celius *certe h, quae manus cum olim mihi visa esset pr. m. vestigia presse sequi* (*v. Ien. A. L. Z.* 1844 *p.* 728), *libro iterum inspecto* C *literae similem quidem ductum in H exaratum fuisse etiamtunc agnovi, num ipsa* C *scripta fuerit, pro certo affirmare haud audeam.* melius *RDGLK Heidelb., quod pro* Aelius *posuit cod. Guelf. Quint. inst.* I 6, 36. M. Liuius *B* Liuius *in D ascripsit Bongarsius*, manlius *Caroliruh.* 2. Laelius *Lipsienses Krehlii* M. Aelius *π* 2 inpubes] *ex corr. h* impubes *GLK* libri*peus(s) *H* libri peuęs *D* libri penisise non *G* non est neque *L* ΠΡΟΔΙΑΜΑΡΤΥΡΗΤΕΝΑΙ *Rr* ΠΡΟΔΙΑΜΑΡΤΥΡΕΘΕΝΑΙ *GL* ΠΡΟΔΙΑΜΑΡΓΥΕΡΗΘΗΝΑΙ *K* ΠΡΟΔΙΑ.ΜΑΡΤΥΡΝΕΝΝΑΙ *H* *προςδιαμαρτυρηθῆναι Salmasio praeeunte Lachmannus in actis l. p.* 117 *sq.* 3 *Caton. orig.* IIII *p.* 111 *Kr. fr.* 89 *p.* 282 *Roth. fr.* LXXXV *p.* 54 *Wr.* legem *L* publicam *L* puplicam *GK* lege publicati et execrati *Wagenerus, tacite respondens quaestioni Wolfianae ad or. de domo sua c.* 8 *propositae* execrari] *rd* exsectati *h* et execrassi *R* et execrari* *B* et exsecrari *HG* et execrari *DLK* execrati *3* 4 ΚΑΤΑΡΑΘΗΝΑΙ (ΘΗC) *Rr* ΚΑΤΑΡΑΘΕΝΤΕC *DH* ΚΑΤΑΡΑΘΗΝΤΕC *GL* ΚΑΤΑΡΑΘΗΤΕC *K* ΚΑΤΑΠΡΑΘΕΝΤΗC *B favens aliquatenus coni. Wagenerianae* *Sall. hist.* III 38 *p.* 222 *Kr.* III] *Debrossius* (*fr.* III 114), *cuius tamen rationes iure suo impugnavit Kritzius de C. Sallustii Cr. fragmentis a C. Debrossio in ord. digestis p.* 42 *sq., Gerlachius in ed. Sal. a.* 1832 *p.* 223, 20 *cf. tamen eundem p.* 223 *ed. a.* 1852, *v. Kritzium et ad h. l. p.* 223 *et ad fr. lib.* II 48 *p.* 154 *sq.* II. *libri* ad *RBDH* 5 Lucullum] *rd* luculum *RDHGK* luculi *L* machinanta *H* *post* machinata: fames — machinata *om. B* 6 *de Q. Caecilii Metelli Numidici* or. qua apud populum G. Manlio trib. plebis respondit *v. Meyerum l. l. p.* 273 *sq., qui coll. Sall. Iug. c.* 73 *docuit or. hanc dictam esse adversus Manlium Mancinum tr. pl., quem tamen C. non Cn. nominare debebat ex consentientibus librorum Gell.* VII (VI) 11, 2 *et Prisciani testimoniis. quibus l. Sall. l. accedit Paris. z Gerl.* metellius *L* numedicus *GLK* ap̄ ill populum *G* 7 populos *B* Manlio] *cum multis libris Sallustianis et Gellio ll. ll. cod. Prisc. bibl. Genof. Paris. saec.* XI *a Duebnero in Meyeri orr. R. fr. ed. Paris. p.* 205 *laudatus, edd. ante Krehlium omnes* manilio *libri Prisciani et mei et Krehliani omnes cum nonnullis Sallusti codd.* (mamilii, mallii *etc. al.*), *Krehlius 'non ignorans, Mamilio nomen fuisse isti tribuno plebis'* TR.P. *B* aliis] alius *unus Krehlii, ex quo libro* alias *laudat et probat Meyerus l. l. p.* 274 8 obuenienienti *H 'an* aduenienti?' *Meyerus* mg tractu *L* 9 passiuae *L* ΕΠΑΓΓΕΛΘΩΝCΙΝ *B* ΠΑΤΤΗΑΗΙΩCΙΝ *r* ΕΠΑΓΓΑΘΩCΙΝ *G* ΕΠΑΓΓΑΘΟCΙΝ *L* ΕΠΑΓΓΕΩCΙΝ *K* vereor] queror *RDH* quaeror *B. at* uereor *GLK h. l., libri omnes supra* § 15 *idque loco Afranii allato testatur Gell.* XV 13, 1 *et* 3: *exemplum certe eiusdem usus ad* queror *pertinens non novimus. cf. Struvium üb. die lat. Declination und Conjugation p.* 116 *sq., qui* reor quoque et queror et solor *pro insiticiis habet.* queror et uereor *h* *post* solor: passiue proferuntur *add. r*

Cicero ad Nepotem: hoc restiterat etiam, ut a te fictis adgre-
derer donis, 'adgrederer' passive dixit, ἐνεδρευθῶ. in eodem: qui
habet ultro appetitur, qui est pauper aspernatur, passive, ἐξ-
ουθενεῖται. Nepos: aedis Martis est in circo Flaminio archi-
tectata ab Hermodoro Salaminio, 'architectata' passive posuit, ἀρ-
χιτεκτονευθεῖσα. Ennius:

adsectari se omnes cupiunt,

'adsectari' passive, ἀκολουθεῖσθαι. Alpheus philologus: Themisto-
cles cum a formoso adsectaretur, passive, ἠκολουθεῖτο. Aufus-
tius: omnia argumentata nomina, 'argumentata' passive, πιστω-
θέντα. Caelius: ex scriptis eorum, qui veri arbitrantur, pas- 18
sive, ὑπολαμβάνονται. Verrius:

Blanditusque labor molli curabitur arte,

'blanditus', κολακευθείς, passivam habet hic significationem. Asinius
Pollio: sed cum ob ea quae speraveram dolebam, consolabar

1 Cicero *om. G* *Ciceronis ad Cornelium Nepotem epp. ex lib. inc. fr.* 1 *p.* 462 *Or.* restiterat] *l* resteterat *GL* restarat *d* factis *B* aggrederer *GLr* aggredirer *K* 2 aggrederer *GLr* aggredirer *K* ΕΝΕΔΡΕΥΤѠ *DH* ΕΝΗΑΡΗΥΤѠ *Rr* ΕΝΕΟΡΤΥΤѠ *K* ΕΝΕΑΡΤΥΤѠ *L* ΕΝΕΔΡΤΙΤѠ *G* *Ciceronis ad Cornelium Nepotem epp. fr.* 2 *l. l.* 3 pauper] asper *BDHGLK del. g* passiue *add. b* passiuae *DH* ΕΖѠΥΘΗΝΗΥΘΑΙ *Rr* ΕΖΟΥΘΕΝΕΙΤΑΙ *K* ΕΞΕΙΘΕΝΕΙΤΑΙ *G* 4 *Cornelii Nepotis fr. exemplorum libris inseruit Rothius Aem. Prob. p.* 179 *fr.* 13 aedes *D* flamminio *BDHGK et in litura L* arcitecta *Bb* 5 ermodoro *L* ermodro *G* hermedoro *b* **lominio *Rr* salaminінio *B* solamino *G* architectata] *rb* architecta *RB* ΑΡΧΙΘΕΚΟѠΝΗΥΘΕΙΣΑ *Rr* ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΙΘΕΙΣΑ *B* ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΥΕΙΣΑ *GL* ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΥeisa *K* ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΗΥΕΕΙΣΑ *l* 6 Ennius] *inc. libr. rell.* IX p. 175 *Vahl.* 7 assectari *GLr* 8 adsecari *R* assectari *GLr* ΑΚѠΛΟΥΘΕΙΣΘΑΙ *R* ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΣΘΑΑΙ *GL* ΑΚΟΛΟΥΟΕΙΣΚΑΙ *H* ΑΚΑΛΥΘΕΙΣΘΑΙ *K* ΑΚΟΛΟΙΘΕΙΣΘΑΙ *B* Alpheus philologus] Ateius Philologus *recte, ut arbitror, Osannus anal. crit. p.* 66, *ipse quidem statim in alia omnia abiens* ΑΛpheus *K* philosogus *Rr* phisologus *B* temistocles *R* temistocles *D* temestocles *GLK* 9 assectaretur *RGL* *post* passiue: ἠκολουθεῖτο — passiue *om. R add. r* ΗΚΟΛΟΥΘΗΙΤΟ *B* ΕΚΟΛΟΥΘΗΥΤΟ *r* ΕΚΟΛΟΡΕΣΤΟ *G* ΕΚΟΛΟrestο *L* ΕΚΟΛΟΝΕΣΤΟ *K* Aufurtius *Dd* Aufaustius *L* Aufustius] *cf. Paulum Festi p.* 94, 16 *Falsterum mem. obsc. p.* 25 10 ΠΙΣΤΟΘΕΝΤΑ *GL* ΠΙΣΤѠΘΗΝΤΑ *R* ΠΥΣΤѠΘΕΝΤΑ *B* ΠΙΣΤΟΕΕΝΤΑ *K* 11 Coelius *BDHGLK* *Caelii Antipatri hist. fr. lib. inc. reliquiis post alios inseruit Krausius l. l. p.* 193, *libro primo iure suo Rothius l. l. p.* 314 *fr.* 3; *inter M. quidem Coelii Rufi fragm. inc. collocavit Meyerus l. l. p.* 469, *ut tamen ipse alteram sententiam praeferendam esse censeret* qui] q̃ *GL* veri] uereris *B* 12 ΥΠΟΛΑΜΒΟΝѠΝΤΑΙ *R* ΥΘΟΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ *D* ΥΠΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ *G* απαΛΒΑΝΟΝΤΑΥ *L* ΣΠΟΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ *K* *de Verrii Flacci versu cf. Od. Muelleri ad Fest. praefat. p.* XVI *n.* 1 14 ΚΟΛΑΚΕΙΘΕΙΣ *B* ΚΟΛΑΚΕΥΘΙΣ *D* ΚΟΛΑΚΕΥΤΙΣ *Rr* ΚΟΛΑΚΕΥΘΕΣ *H* ΚΟΛΑΚΕΥΕΣ *GK* assinnius *G* Asinnius *DR* assinius *LK* *praeeunte Thorbeckio in comm. de C. Asinio Pollione p.* 80 *Polionis orationum fragm. inc. inseruit Meyerus l. l. p.* 495 15 pallio *Dd* spera*ueram *B* consulabar *GL* *post* consolabar: ob — consolabar *om. G* ab ea quae tonui (*sic*) *add. g*

ob ea quae timui, 'consolabar' passive protulit. Varro: paupertas enim haec tum non ita nutricata, ut nunc conspicatur, θεωρεῖται, passive dixit. Appius Caecus:

Amicum cum vides, obliscere miserias,
Inimicus sies commentus nec libens aeque,

'commentus' σεσοφισμένος. Varro: Vestales incesti conpertae ansa petuntur incognita, consecuta negleguntur, 'consecuta' pro 'impe|trata' passive ait. P. Aufidius: si quis alio vocitatur nomine tum cum lis contestatur, atque olim vocitabatur, 'contestatur', μαρτυρεῖται, passive posuit. La||berius:

Vxorem tuam et meam novercam a populo lapidibus
Consectari video,

'consectari' passive posuit, διώκεσθαι. Curio: eum tam invidiosa

1 ob] dh ab DHKg quetenui (im sup.) Dd tonni LKg consolabar om. B consulabar L *Varron. fragm. inc. p. 337 ed. Bip.; pertinet f. ad libros de vita populi Romani* pauperis B 2 tam K conspiciatur B ΘΕѠΡΗΙΤΑΙ R ΘΕѠΡΙΤΑΙ B ΕCΤΟΡΙΤΑΙ GLK 3 apius GLK cecus D *Appi Caeci fragmentum ad 'carmen' a Cic. Tusc. disp.* IIII 2, 4 *laudatum recte rettulerunt Niebuhrius hist. Rom.* III 367, *Saalius de Appio Claudio Caeco Colon.* 1842. 4. *p.* 25, *ad quod 'sententiarum' titulus a Festo p.* 317ᵃ, 24 *servatus sine dubio pertinet* 4 obliscere] *Fleckeisenus* obliuiscere *libri* '*fort.* miseriai' *Fleckeisenus* miserias ex inimicis; si est commentus, *imperativum in* to *latere censens in extremo vocabulo* (caeco *sc.*) *Duebnerus in Meyeri orr. R. fragm. ed. Paris. p.* 10 5 Inimicus] amicus *Niebuhrius l. l. obsequente Saalio* sies] *H* si es *rell., Niebuhrius* *post* commentus *vocc.* nec libens aeque commentus *om. libri Krehliani et mei praeter B; extant in edd. ante Krehlium* (aequae β *Putschius*) nec libens aequae cōmti' *post* caeco *praebet Wallrafianus* 6 σεσοφισμένος] *scripsi.* caeco. ΦΙCΜΕΝΟC *B* ceco. *vel* caeco. *rell.* caeco πεπλασμένος *2* graece πεπλασμένος *Saalius l. l.* *Varron. fr. inc. p.* 339 *ed. Bip.* incesti] *rb* incest. *B* incerti *RL* compertae *Ausonius Popma Varr. opp. p.* 443 *ed.* 1601 conpertas *H* conperatas *h* compertas *libri rell.* 7 consecutari ecleguntur (n g sup.) *Rr* 8 pro] per *r* p (publius sup.) *Gg* P. Aufidius] *est aut Aufidius Tucca aut Aufidius Namusa, qui una laudantur a Pomponio digest.* I II 2, 44; *Tuccam significari putat Huschkius Zeitschrift f. gesch. Rechtswissenschaft* X 340. *ceterum in transcursu liceat annotare in l. Pomponiano, aliis etiam difficultatibus laborante, prava distinctione peccari. si vel* Gaius, Ateius Pacuvius, *vel* Gaius Ateius, Pacuvius, *vel* Gaius Ateius Pacuvius, Labeo Antistius, Labeonis Antistii pater *scribatur: distinguendum enim est* Gaius Ateius, Pacuvius Labeo Antistius, Labeonis Antistii pater; *de Pacuvio praenomine Mommsenium unterital. Dial. p.* 284 *sq. coll. inscr. regn. Neap. Lat.* 276. 389. 5567 *laudasse sufficit; ad ipsum vero hunc Pacuvium Labeonem sine dubio scripta erat Sinni Capitonis epistula prima, teste Gellio noct. Att.* V 21, 10, *ubi de nominis corruptela et alii cogitarunt et equidem olim* (*Sinnius Capito p.* 12 *n.* 14) *perperam cogitavi* alius *L* uocatur *G* 9 cum *om. G* lis] (*sive* stlis) *Huschkius l. l., qui de toto h. l. cf. ibidem p.* 339 *sqq.* hiis *in litura r* iis *DK* his *BHGL* 10 μαρτυρεῖται] ΜΑΡΤΥΡΗΕΤΑΙ *B om. rell.* *post* posuit: συμμαρτυρεῖται *2. in edd. totum hoc exemplum Laberiano postponitur* *Laberii fragmentis h. l. inseruerunt Stephani fragm. vet. poet. Lat. p.* 144, *Zieglerus de mimis Rom. p.* 53, *qui h. l. ad Laberii Alexandream a Gellio noct. Att.* XVI 7, 13 *laudatam refert.* lauerius *libri* *Laberii fr. inc.* 6 *p.* 217 *Bth.* X *p.* 255 *Ribb. qui:* uxórem tuam ét meam | Nouércam a populo cónsectari lápidibus | Videó 11 et *om. B* 13 ΔΙѠΚΕCΤΑΙ *RD* ΔΙΟΚΕCΤΑΙ *GL* ΔΙѠΚΕCΤΑ *H* ΔΙΟΚΕCΤΑΙΙ *K* Curio] *scripsi.* Curio. cupio *Lips. uterque teste Krehlio, cuius fides tamen eo sublevatur, quod 'Edd. Ven.'* (i. e. *1 et Locatell. a.* 1496 *v. eius praef.* I *p.* XV) *et ipse* Curio *praebere dicit: nam 1 certe* Cicero. Cupio *et similiter edd. quotquot inspexi omnes et sic* (cicero *in mg. add. h, sup. lin. Caroliruh.*) *h Caroliruhensis alter.* cupio *B rell. addendus igi-*

fortuna conplecti, passive. Staberius de proportione: non esse positiones regulae, a quibus interdum analogia calumniatur, συκοφαντεῖται. Sisenna: vitam cum dolore et insigni cruciatu 19 carnificatus amisit, 'carnificatus' [id est] βασανισθείς [amisit]. Cicero in oeconomico: homo ex eo numero hominum, qui apud nos hoc nomine dignantur, ἀξιοῦνται, passive. Horatius carminum libro I:

bellaque matribus
Detestata.

Quintus Pompeius: me miserum, quem illae feminae despicari ausae sunt. 'despicor' commune accipiebant. Curio pater: nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia, 'demolitur' passive dixit. Terentius in Phormione:

Meditata mihi sunt omnia mea incommoda,

μεμελετημένα, 'meditata' passive dixit. Nigidius: omne pecus indomitum habet quiddam in se ferum, sed tamen ea natura est,

tur hic locus videtur C. Scribonii Curionis C. f. C. n. reliquiis a Meyero l. l. p. 481 *sqq. collectis, demendus fragmentis Ciceronis* (*libr. inc. var. fr.* 6 *p.* 581 *Or.*), *astipulante ipso Orellio* 1 furtuna *GLK* complecti *RBDLK* Staberius] *est is Staberius Eros laudatus a Plinio n. h.* XXXV 58, 199, *Suet. de ill. gramm.* 13, *ubi perperam Staberius Hiera nominatur in plerisque edd., Frontone p.* 46 *Nieb., qua de re nimis dubitanter loquuntur Lerschius röm. Diorthosen p.* 10 *sq.* (*Mus. des rhein.-westph. Schulmänner-Vereins* III 1845, *p.* 236 *sq.*) *et Graefenhanius hist. phil.* II 233 Staberius *Lerschius l. l.* stauerius *libri* proportione] *d cf. G. I. Vossium de analogia* III 6 *p.* 750 *Eckst. Lerschium Sprachphilosophie d. Alten* I 157 porportione *R* portione *DGLKr* portione de portione *H* 2 positionis *GLr* calumpniatur *R* 3 CYKωΦANTKITAI (θ) *Rr* CYKOΦANTITAI *B* CYKOΦANΦEITAI *D* CYKOΦANEEITAI *H* CIKOΦAEEITA *K* CIKOΦΔEEITA *GL* *L. Cornelii Sisennae historiar. fr. inc. v. Krausium l. l. p.* 316 *Rothium l. l. fr.* 20 *p.* 377 4 amissit *LK* id est] id *L* Id est carnificatus *B* BACANICTEIC *R* BACANICKEIC *H* BACANYCΘKIC *K* amisit *om. HK* amissit *L* *Cic. oeconomici fr.* 2 *p.* 472 *Or.* 5 eoconomico *B* oiconomico *H* aequonomico *GL* numero] *d* numerum *D* 6 dignatur (n) *Dd* AZYOYNTAI (ω) *Rr* AZIOYNTAI *GL* ATIOYNTAI *K* Horatius] *d* Oratius *D* *Hor. carm.* I 1, 24 *sq.* 9 detestata sunt *d* 10 *Q. Pompeius aut cos. a.* 141 *a. C.* (*v. Meyerum l. l. p.* 198 *sq.*) *aut Q. Pompeius Rufus cos. a.* 88 (*v. Meyerum p.* 337 *sq.*) pōnpeius *H* me miserum] *b* miserum *B* miserumq. mille *GL* misserumq. mille *K* ille *RD* femine *R* 11 Curio pater] *C. Scribonius C. f. Curio, cos. a.* 76 *a. C. v. Meyerum l. l. p.* 347 *sqq. ibique inc. or. fragm. p.* 353 12 demollitur *K* numquam *r* exhonoratur *B* 13 *Terent. Phorm.* II 1, 18 formione *D* formine *H* 14 metata (di) *K* sunt mihi *BK* incommoda mea *H* 15 MEMEΛHTEMENA *DH* MHMHΛHMHNA *Rr* MEMEΛETEMENA (TE) *B* MEMEΛNTEMENAI *G* MHMEΛHTEX*NAI(E) (H) *L* MEMEΛNTEMENA *K* *P. Nigidii Figuli fragm. ad eius de animalibus libros probabili coniectura rettulit Rutgersius var. lect.* III XVI *p.* 273, *de quibus conferendus est Montigny quaestt. in C. Plinii Secundi nat. hist. de animalibus libros Bonn.* 1844 *p.* 37 *sq., docens multa Nigidium ex libris Aristoteliis de animalibus in usum suum transtulisse, quod me fugit de iisdem libris olim disputantem in libello de P. Nigidii Figuli studiis atque operibus p.* 42 *sq.* Nigidius] *h* Ni**ius (d) *H* 16 quidam *Rr* quicquam *L* ferrum *Rr* est *om. L*

ut cicurari et dominari possit, δεσπόζεσθαι, passive 'dominari'. | Lucius Caelius: ubi senatus intellexit populum depeculari, ἀποσυλοῦσθαι. Gaius Gracchus: aerarium delargitur Romano populo, 'delargitur' passive protulit. Gaius Memmius: quam stulte conficta, quam aperte sunt ementita, ἐψευσμένα. Cicero in M. Antonium libro II: quem ipse ementitis auspiciis vitiosum fecerat, 'ementitis' ψευσθεῖσιν. Visellius: bonae res per illos a raro initio exorsae ad summum pervenerunt, 'exorsae' id est 'initae'. Nigidius: experienda ratio. Asinius: cuius experta virtus bello Germaniae traducta ad custodiam Illyrici est, 'experta' passive. Accius:

multa inventa expertaque ex hoc sunt bona.

Fenestella: frustratus igitur a spe, devictus in castra se recepit, 'frustratus' ματαιωθείς. Laberius:

1 cicurari] *Rutgersius l. l. p.* 295 et curari *G* curari *rell.* ΔΕϹΠΟΖΕϹΤΑΙ *BD* ΔΕϹ...ΕΤΑΙ *R* ΔΕϹΤΙΖΕΤΑΙ *r* ΔΕϹΤΙΞΕϹΤΑΙ *G* ΔϹϹΤΙΞΕϹΤΑΙ *H* ΔΕϹΤΙΖΕϹΤΑΙ *L* ΔΕϹΠΞΕϹΤΑΙ *K* dominari posuit *BHGLrd* dominari possuit *K* *L. Coelii Antipatri ann. fragm. lib. inc. p.* 194 *Kr. fr.* 61 *p.* 321 *Roth.* Lucius] *1* Lucilius *libri* celius *B* coelius *RHL* caecilius *L* cocelius *G* Cecilius *1* 2 depeculiari *GL* ΑΠΟϹΥΛΟΥϹΤΑΙ *r* ΑΠΟϹΥΛΟϹΤΑΙ *D* ΑΠΟϹΟΥΛΟΥϹΤΑΙ *H* ΑΠΟϹΙΛΟΥϹΤΑΙ *G* ΑΠΟϹΙΛΟϹΤΑΙ *L* ΑΠΟϹ.ΤΑΙ *R* ΑΠΟΥϹΑΙ *K* 3 *C. Gracchi or. inc. fr. p.* 246 *sq. Meyer.* Gaius] *om. GLK* g̃. *D* G̃. *H* G. *B* graccus *DGLK* gracus *H* dilargitur *Lips.* 2 *Krehlii, Krehlius, Ecksteinius ad Vossium de analogia* III 6 *p.* 752 4 dilargitur *H Lips.* 2 *et vv. dd. cum maxime laudati* *C. Memmi fragmentum aut ad tr. pl. anni u.* 643 (*v. Meyerum l. l. p.* 277 *sqq.*) *pertinet aut ad C. Memmium Gemellum* (*v. Meyerum p.* 423 *sqq.*)*: utriusque fragmentis inseruit Meyerus p.* 280 *et* 426, *illius orationis pro se repetundarum vel potius huius pro se de ambitu tribuens* G. *B* G̃. *H* g̃ *DGK* g *L* stultae *K* 5 aperta *RH* sunt] quam *K* aementita *D* ΕΦΕΙϹΜΕΝΑ *H* Ε.Ε..ΜΕΝΑ *R* ΕΦΕΙϹΜΕΝΑ *r* ΕΙΕΥϹΜΕΝΑ *D* ΕΙΕΥΕΜΕΝΑ *GLK* Cicero *add. h* *Cic. Philipp. in M. Antonium or.* II 33, 84 quam diu tu voles vitiosus consul Dolabella, rursus cum voles saluis auspiciis creatus. II 35, 88 quod me de ementitis auspiciis...putares esse dicturum. *ex utroque loco Priscianus exemplum allatum ex memoria procudisse videtur* marc̃ *L* 6 antoninum *H* antonio *B* qu. *Rr* auspitiis *Rr* vitiosum] *d* uiciosum *DH* 7 ΦΕΙϹ.ΘΕΥϹΙΝ *H* ΙΕΥϹΘΕΙϹΙΝ *D* ΤΕΥϹΘΕΙϹΙΝ *GL* ΤΕΥΑϹΕΙϹΙΝ *K* *Viselli locus cum C. Gracchi, C. Memmi, M. Ciceronis fragmentis coniunctus ad deperditam quandam orationem C. Viselli Varronis, cuius oratorias laudes servavit Cicero, eius consobrinus, in Bruto* 76, 264, *quam ad rhetoricum Viselli cuiusdam opus a Quintiliano inst. or.* VIIII 2, 101. 107; 3, 89 *commemoratum mihi videtur pertinere. rhetori tribuit Falsterus mem. obsc. p.* 123 8 exorse inite *Hh* exorse inite *B* exorsae initiae *Rr* peruenerint *Dd* exorse id est inite *Hh* 9 *P. Nigidii Figuli fragm. incertis inseruit Rutgersius var. lect.* III XVI *p.* 288 experta *GLK* *C. Asinii Polionis orationum fragmentis hoc tribuere videtur Thorbeckius de C. As. Poll. p.* 80, *historiis praeeunte Falstero mem. obsc. p.* 23 *recte assignat et ad Tiberium refert Meyerus l. l. p.* 501 Asinius] *r* asinnius *RBDH* assinius *GLK* 10 yllirici *R* illirici *DHL* ilirici *GK* 11 *Accii fr. trag. inc.* 30 *p.* 253 *Bth.* XXIII *p.* 191 *Ribb.* 12 Inuenta multa *Bothius* inuentaque expertaque *K* 13 *L. Fenestellae epitomes fragmentis 'libero quodam arbitrio', iusto scilicet argumento destitutus* (*cf. sobriam de hac epitome Mercklinii de Fenestella hist. et poeta Dorpati* 1844 *p.* 5 *sq. disputationem*), *haec verba inseruit Poethius in diss. de Fenestella hist. scriptore et carminum Bonnae* 1849 *fr.* 32 *p.* 55 *sq.; ad ipsos annales quominus pertinuerint certe nil obstat* finistella *GLK* a spe deuictus *in mg. K* recipit *GLK* 14 ΜΑΤΑΙΟΘΕΙϹ *GLK* ΜΑΘΑΤΙΩΘΕΑΤϹ *Rr* Laberius] *Stephani fragm. vet. poet. Lat. p.* 145 lauerius *BDHGLKr* leuerius *R* *Laberii Alexandreae hoc quoque fr. tribuerat Zieglerus l. l. p.* 54 *Laber. fr. inc.* 7

frustramur, inridemur.

Varro: ab amicis hortaretur. Suetonius in VIII praetorum: fasti dies sunt, quibus ius fatur, id est dicitur, ut nefasti, quibus non dicitur. Virgilius in bucolico: ||

Nunc oblita mihi tot carmina, vox quoque Moerim
Ipsa fugit,

'oblita' passive dixit. Horatius in II | carminum:

nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat arcton.

similiter protulerunt tam in activa quam in passiva significatione: 'tutor', 'vador', 'venor', 'velificor' - unde Iuvenalis in IIII:

Velificatus Athos -,

'vociferor', 'veneror' - Virgilius in III Aeneidos:

cursusque dabit venerata secundos -,

'confiteor', 'tueor', 'aggredior', 'stipulor'. in quo illud quoque est ob- 21
servandum, quod activa significatione quomodo passiva ablativo coniungitur, 'stipulor a te' pro 'interrogo te' et 'interrogor a te', quomodo dicimus 'quaero a te' pro 'interrogo te', quamvis sit activum. Iuvenalis in III:

Quantum vis stipulare et protinus accipe, quid do,
Vt totiens illum pater audiat,

subauditur 'a me stipulare'. ecce hic active, Suetonius autem passive protulit in IIII praetorum: Laetoria, quae vetat minorem annis

p. 217 *Both.* XI *p.* 255 *Ribb.* . 1 irridemur *RBHGLKd* 2 *Varron. fr. inc. p.* 339 *ed. Bip.* in ab amicis *LK* in abamacis *G* *Suetonius in* VIII *praetorum: Suet. fr.* III 67 *ed. Wolf., ubi hoc fragmentum ad lib.* XVIII § 149, *fragmentum libri quarti praetorum Suetonii ibi l. ad nostrum locum refertur* Seutonius *H* praetorum] *hk* paet*orum *H* prae*orum *K* pratorum *Baehrius Gesch. d. röm. Lit.* II 160 *ed. tert. at v.* § 21 *et lib.* XVIII § 149: *nam tribus his locis et libri in* praetorum *titulo conspirant ipsaque locorum argumenta huic titulo respondent* 3 fasti — bucolico *in lit. b* (ut — dicitur *post* dicitur *om. videtur B*). 4 *Verg. ecl.* 9, 53 *sq.*

5 oblita *Pal. m. alt.* oblit* *m. pr.* mi[hi] *Rr* uox quod[q.] mouerim *Med.* Moerim] *d* moerin *DLK* moerum *B* 6 Ipsa fugit] Iam fugit ipsa *Vergilius* fuit *B* fugit ***(git) *H* 7 *Hor. carm.* II 15, 14 *sqq.* oratius *K* U. *GL* sermonum *B*

8 decempedes *GLK* 9 metatam *B* priuatas[i] *H* 12 ·/· uenor ·/· uador *Hh* velificor] *rl* felificor *R* u***ificor *L* *Iuv. sat.* IIII 10, 174 III. *RBHGLK* 14 uociferor *r et ex* ueciferor *corr. BK* uocifenor *R* *Verg. Aen.* III 460 IIII. *k*

[e]inneidos *Hh* 15 curs[v]osque *Rr* dauit *B* 16 confeteor *L* tueor *add. b* aggredior *ante* tueor *in mg. add. K* adgredior *BDHG* seruandum *G* 17 ablatiuae *R* coniungitur *ex* coniunguntur *corr. H* coniunguntur *RB* coniunguitur *K* 19 *Iuv. sat.* III 7, 165 *sq.* 20 IIII *RD* 21 quamtum *D* uis *spscr. in L* quid do *etiam Iuv. Pith. m. pr.* quod do *rh cum Iuv. Pith. m. alt. et dett. plerisque* quiddo *vel* quiddam *al.* 22 audiatur subaudiatur *B* 23 a me stipulari *D*· suactonius *K* *Suet. praetorum* IIII: *Suet. fragm.* III 66 *ed. Wolf.* autem *om. K* 24 IIII] *d* III. *D*

viginti quinque stipulari, ἐπερωτᾶσθαι. Livius in XXXIX ab urbe condita: nec alieni momentis animi circumagi stipularique irato consuli tribunum plebei. Plautus in cistellaria:

Me respondere | postulas: iniurium est,
Stipulari semper me ultro oportet a viris,
Eum quaestum facio, nil viris promittere,

active dixit. idem in Pseudulo:

Minae viginti salvae et sanae sunt tibi,
Hodie quas abs te est instipulatus Pseudulus.

idem in rudente passive dicit:

Ni dolo malo instipulatus sis sive etiamdum siem
Quinque et viginti annos natus.

22 sunt vero alia ex supra dicta forma (id est deponentium), quae passivam solam habent significationem: 'nascor a te', 'orior a te', 'patior a te', 'mereor a te', idque ostendit coniunctio casuum. nam quae vim activam habent, genetivum vel dativum, pleraque autem accusativum casum assumunt, ut 'misereor tui', 'medeor' et 'medicor tibi' - dicitur tamen et 'medico' et 'medicor' et 'medeor te'. Virgilius in I georgicon:

Semina vidi equidem multos medicare serentes.

idem in II georgicon:

1 uigenti *G* ἐπερωτᾶσθαι] *B Putschius, om. rell. lac. in 1* ζητεῖσθαι *2* επερωτασθα*: 3 idemque voc. variis modis corruptum praebent edd. sqq.* *Liv. a. u. c. lib.* XXXVIIII 5, 3 XXXIX *Krehlius cf. I. F. Gronovii et Drakenborchii ad Liv. l. l. annott.* XXXIIII *Caroliruh. alt.* XXXIII *libri rell.* alienis *codd. Liv.* 2 memeutis (o) *K* circuagi *GLK* adstipularique *Livius indeque Ecksteinius in ed. Voss. de anal.* III 6 *p.* 759 3 cousul *GLK* tribunum] *cum Livio I. F. Gronovius ad Liv. l. l.* tribuno. m̄. *RDG* tribuno. m. *L* tribuno mañ *H* tribunum nomen (no m) (*sc.*, tribunum) *B* tribuno m̄. plebei plautus *K*, *unde homo quispiam doctus coniciat Marco suo Plauto 'agnomen' plebei fuisse* plebis *v. l. libror. Liv.* *Plaut. cistell. fr. v. lib.* III § 29 *astrabae s. clitell. fr.* 24 *p.* 435 *Both. cf. Ladewigium mus. phil.* III 529 *sq.* Plaustus *B* 4 mores pondere *Rr* 6 questum (e) *RDHL* nihil *libri* viris] *r* iuris *ni f.* (*nam huc pertinere videtur haec v. l. in schedis meis, non ad* viris *v. praeced.*) *R* uires *HGLK* iures *D* 7 *Plaut. Pseud.* IIII 6, 6 *sq.* (*v.* 1068 *sq.*) in ipseodolamine. XX *GL* Pseudulo] *h* pseudolo *DH* pseudulo minae] *k* pseodo lumine *K* 8 salue et sane *H* sanae et saluae *Plautus* tibi sunt *H* a te *L* aps te (*vel* abs te) inde est instipulatus *libri Plautini* aps ted est stipulatus *Ritschelius* instipulatur *GL* pseudolus *RBDH* psedolus *GL* 10 *Plaut. rud.* V 3, 25 *sq.* (*v.* 1381 *sq.*) dixit *DHG* 11 sive] sū *G* niue *Plautus* etiamdum siem etiam *Vet. Dec.* etiamdum hau siem *duce Acidalio Fleckeisenus* si** *Rr* si*m(e) (em) *L* siriem (pro sim) *Kk* 12 quenque *K* 13 De deponentibus passiuis et de deponentibus actiuis *L* deponentia *D* 14 significatione *B* 15 idq. *h* id* *H* nam quae] *r* Namque (re) *RB* actiuam uim *L* 16 adsumunt *B* 17 miseor *H* miserior *GK* et medico et medicor] *h cf.* § 25 et medico *RHGLK* et medicor *r* 17 *sq.* et medicor et medeor et medico *D* "te" et medico et medeor *K* 18 et medeor *om. GL* medeor (e) *adras. in B* *Verg. georg.* I 193 in I. in georgicon *K* 19 etquidem *D* multos] *sic etiam Pal. m. alt.* mulos *m. pr.* 20 *Verg. georg.* II 135. *sic etiam Fr.* (*defic. Pal. Rom.*)

et senibus medicantur anhelis,

dativo casui coniunxit. idem in VII:

Sed non || Dardaniae medicari cuspidis ictum
Evaluit.

Terentius in Phormione:

Quas, cum res adversae sient, minus mederi possis ⌐,

'loquor verbum', 'precor deum'; quae vero passivam, ablativum cum 'a' vel 'ab' praepositionibus vel dativum, ut 'nascor a te' et 'tibi'. sunt etiam ex his quaedam, quae absolute dicta non egent supra dictis casibus, ut est 'labor', 'morior', 'laetor', 'glorior', 'tumultuor', 'vagor', 'vaticinor'; alia vero, quae, cum videantur activam habere constructionem [id est σύνταξιν] - nam genetivo vel dativo vel accusativo casui iunguntur ⌐, tamen passivam vim intrinsecus, id est non alio agente, videntur habere, ut 'obliviscor tui' et 'te', 'misereor tui' et 'misereor te'. sunt alia, quae, 23
si ablativo iungantur, passiva sunt vel communia, sin per se pro||ferantur, absoluta, ut si dicam 'videor a te', passivum est, sin 'videor esse bonus', ut significet τὸ 'δοκῶ', est absolutum. similiter 'moror' commune est et absolutum; modo enim activam, modo passivam habet significationem, modo absolutam: activam, quando accusativo iungitur, ut 'moror te' - Iuvenalis in IIII:

morantur
Pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem,

Terentius in Andria:

ne quod vestrum remorer commodum ⌐,

passivam vero, quando ablativo, 'moror a te', absolutam, quando per se profertur. Virgilius in IIII Aeneidos:

Quid moror? an mea Pygmalion dum moenia frater
Destruat?

2 casu(i) iunxit *Dd* coniuncxit *B* *Verg. Aen.* VII 756 *sq.* VII] *r* VIII *R* 3 dardanidae *GLk* cuspidis] *h* cupidis *H* hictum *Rr* 5 *Terent. Phorm.* V 4, 3 formione *DH* 6 aduersae *h. l. libri cum Bemb. Bas.* aduorsae *lib.* XVIII § 143 sient *lib.* XVIII *l. l. cum Terentio* sint *RDGLK* sunt *BH* minus] paulo *l. l. cum Ter.* medi(e)ri *Rr* 7 precor *B* passiua *B* passiua(uim) *RrG* 8 De deponentibus absolute *L* 9 ex his *om. GLK* 10 ut est *om. GL* est *om. K* De deponentibus passiũ non ab alio *L* 11 quae cum] *h* quaecumq. *H* per *ante* actiuam *del. K* per actiuam *G* 12 CINTAξIN *RG* CINTAZIN *L* De deponentibus communiter *L* iun(i)guntur *Rr* iunguntur *L* 14 te *om. B* misereor *ex* miserior *corr. K* et misereor te] et miseror te *Rg* (et) miseror te *Dd* misereor te *H* et te *BGLK* 16 ut (si) dicam *Rr* 17 τὸ δοκῶ] ᵀωΔοκω *Rr* commune et *GLK* 19 *Iuv. sat.* IIII 11, 54 *sq.* 20 III *DH* 22 rediculum *HK* et fugientem] *Prisc. hic et lib.* XVIII § 288 *cum libris aliquot dett. Iuv. rectam lect. servans* effugientem (*sic Pith.*) *vel* fugientem *rell. codd. Iuv.* 23 *Ter. Andr.* IIII 3, 24 24 quod *om. Bas.* remorem(r) *Rr* remoror *B* 25 quando iungitur ablatiuo *h* moror ad te *Dd* 26 *Verg. Aen.* IIII 325 *sq.* 27 mor(or) *K* pigmalion *RBHGK* pigmal(l)ion *L* menia *D* 28 distruat *GK*

et sciendum, quod in activis etiam et passivis verbis multa absolute sine coniunctione casus alicuius solent proferri, ut si dicam 'deo volente sanus sum et animo et corpore, nam et sapio bene et video et audio acute'; quamvis enim nullum casum his adiunxi, plenam tamen sententiam demonstravi. hoc etiam in passivis, si dicam 'perturbor' et 'angor' et 'findor' et 'rumpor', et non addam a quo.

Sunt quaedam in o terminantia, quae, cum sint activa, pro passivis quoque solent poni, ut 'lavo', 'tondeo', 'duro', 'calceo' pro 'lavor' et 'tondeor' et 'duror' et 'calceor'. sed haec magis per ellipsin consuetudo proferre || tradidit. quod poetae quoque solent facere, ut Virgilius in III georgicon:

incanaque menta
Cinyphii tondent hirci

pro 'tondentur'. idem in II Aeneidos:

Accingunt omnes operi pedibusque rotarum
Subiciunt lapsus,

pro 'accinguntur' vel 'accingunt se'. idem in II:

et a nox humida caelo
Praecipitat,

pro 'praecipitatur' vel 'praecipitat se'.

24 Sunt quaedam, quae, cum sint passiva, sine dubio | tamen inveniuntur ab auctoribus pro activis prolata, ut Virgilius:

bellantur Amazones armis,

pro 'bellant'. idem in II georgicon:

Hoc pinguem et placitam Paci nutritor olivam,

pro 'nutrito'. vetustissimi autem multa sic protulerunt confusa termina-

1 absolutae *H* 2 coniunctione ************ (coniunctione) *B* proferri solent *K* 3 nam sapio *B* audeo *H* 4 h is (h suprascr.) *Rr* 7 De actiuis pro pass. uel de actiuis quibus pro passiuis frequenter utuntur auctores *L* 8 poni *spscr. in K* lavo] *rh* labo *RBDH* uel lauo *d* tendeo (o suprascr.) *Rr* calcio *GL* lavor] *rh* labor *RDH* labor *K* lauor tondeor duror *L* 9 calcior *GL* ellipsin] *r* ellypsin *B* eclipsin *RHG* elipsin *D* eclypsin *L* eclipsin (uel per apagopam suprascr.) *Kk* 10 proferri *BH* poacte *H* quoque *om. LK* *Verg. georg.* III 311 *sq.* 11 III g̃ *K* 13 Cinyphii] *Vergilius* (cinyphi i *Med.*) cyniphii *L* cynyphii *H* cyniphei *R et in litura d* cyniphi *B* cyphini *G* cynphi *K* hyrci *RD* hircis *Rom.* hirqui *Pal.* 14 tondentur] *rd* tundentur *R* tendentur *D* *Verg. Aen.* II 235 *sq.* 15 acciuunt (g suprascr.) *Med.* 16 Subiciunt lapsus] *d om. H* s. l. *D* sed uel *B* rt *GK* rṽ *L* 17 *Verg. Aen.* II 8 *sq.* ,II] eodem *r* 18 a] iam *Vergilius* umida *Pal. Rom. Med.* 20 pro pecipitatur *R* 21 De passiuis e contrario pro actiuis *L* inueniuntur t ab *H* 22 auctoribus] *d* autoribus *D* *post* Virgilius: in XI pictis *add. d v.* § 26 *Verg. Aen.* XI 660 24 *Verg. georg.* II 425 *cf.* § 26. 77 *et lib.* XVIII § 29 25 pynguem *K* placitam] *rk* placidam *RBDHK cum aliquot libris Verg.* nutritor] *k Med. e corr.* nutritur *cum Med. pr. m. Pal. GLK* 26 nutrito] *k* nutrit *GLK* autem] tamen *B*

tione teste Capro: 'adiutor' pro 'adiuto', 'anclor' pro 'anclo' [pro 'perficio'], 'despoliantur' pro 'despoliant', 'deproperantur' pro 'deproperant', 'dispensor' pro 'dispenso', 'delapidor' pro 'delapido'. sunt etiam quaedam activa voce passivam significationem habentia et ex contrario passiva voce activam, sicut supra diximus: 'timeo te, timeor a te', 'metuo te, metuor a te'. Lucanus in V:

Dum metuar semper terraque expecter ab omni.

idem in IIII:

sed regna timentur
Ob ferrum.

Cicero in IIII Tusculanarum: venientia metuuntur. nec mirum hoc inveniri apud nos in his verbis, cum apud Graecos quoque tam activum quam passivum eius significationis verbum accusativo casui coniungitur contra consuetudinem aliorum: dicunt enim 'φοβῶ σέ' καὶ 'φοβοῦμαι σέ'. sunt tamen haec eadem verba absoluta, cum non iunguntur casui accusativo, sed dativo, ut Terentius in Andria:

eius vitae timeo.

idem in eadem:

ei metui a Chryside.

Inveniuntur etiam quaedam passiva, ut supra dictum est, quae figurate accusativo coniunguntur, cum videantur agere ipsi, ad quos passivum refertur verbum - ut Virgilius in II Aeneidos:

Inplicat et miseros morsu depascitur artus,

hic enim dracones agunt in filios Laocoontis, et 'doceor rhetoricam', 'instituor grammaticam', 'moneor institiam'. idem in VIII:

Consurgit senior tunicaque in|ducitur artus -,

1 Capro] *ap. Osannum de Capro p. 15 sq.* anclor pro anclo] *K* [a] pro anclo [b] et anclor (a *et* b *a pr. m. profecta esse videntur*) *H* anclo pro anclor *d* anclo et anclor *BDGL et in litura r f. recte* pro perficio] *om. L* pro perficio (perficior) *Dd* pro perficio *Hh* perficior pro perficio *k* 2 despoleant *K* depro*perantur(s) pro*(p) deproperant *H* 3 dispensor pro dispenso *ex* dispenso pro dispensor *corr. L** De pass. et actino in contraria litteratura. *L* 4 etiam *om. H* habentia significationem *L* et ex econtrario *L* 5 te et timeor *GK* 6 metuo te metuor a te *om. R* te et metuor *GLK* *Lucan. Phars.* V 671 7 Dumetuar *H* expecter] *b* excepter *ni f. B* exspecter *G* omni*(b.) *H* 8 *Lucan. Phars.* IIII 577 *sq.* 11 *Cic. Tusc.* IIII 6, 11 III. *L* 13 coniungitur *ex* coniunguntur *corr. H* 14 contra] *add. k* in *B* aliorum *om. GK* φοβῶ σέ καὶ] ΦΟΒΟCΕΙC *B* ΦΟΒωΥΜΑΙ *GL* ΦωΒωΙΜΑΙ *R* 15 non coniunguntur *G* 16 *Ter. Andr.* I 3, 5 18 *Ter. Andr.* I 1, 79 19 ei *om. Bas., praebent libri aliquot Terentiani ex reliquis cf. Bentleium ad h. l.* me* tui *B* a] in *GLK* cryside (h) *H* chriside *RB* chiside *D* chrisidae *GLd* chriysidae *K* 20 De pass. pro actino iterum. *L* figuratte *R* figuratae *K* 21 quos] quod *B* 22 *Verg. Aen.* II 215 23 implicat *RBDHGL* morsu* *H* mursu *G* 24 hic] hoc *B* Laocoontis] *rk* laocoantis *R* la*ocoontis(l) *B* laocontis *DHLK* laooontis *h* rethoricam *RDHGL* rhethoricam *K* retoricam *r* 25 intituor (s) *Rr* instruor *B* *Verg. Aen.* VIII 457 26 tuniquaque *D* tonicaque *GK* induitur *cum nonnullis Verg. dett. LK*

vel cum totum pro parte pati significatur, ut 'abscidi||tur caput', 'truncatur nares', 'caecatur oculos', 'intenditur brachia'. Virgilius:

indutus terga leonis,

item in XII:

formam adsimulata Camertae.

V 25 Praeterea plurima inveniuntur apud vetustissimos, quae contra consuetudinem vel activam pro passiva vel passivam pro activa habent terminationem, ut 'testo' pro 'testor' et 'opino' pro 'opinor' et 'cuncto' pro 'cunctor' et 'convivo' pro 'convivor' et 'contemplo' pro 'contemplor' et 'consolo' pro 'consolor' et 'commoro' pro 'commoror' et 'auxilio' pro 'auxilior' et 'auguro' pro 'auguror' et 'auspico' pro 'auspicor' et 'commento' pro 'commentor' et 'crimino' pro 'criminor' et 'molio' pro 'molior' et 'digno' pro 'dignor' et 'execro' pro 'execror' et 'epulo' pro 'epulor' et 'heiulo' pro 'heiulor' et 'lucto' pro 'luctor' et 'luctito' pro 'luctitor' et 'luxurio' pro 'luxurior' et 'laeto' pro 'laetor' et 'ludifico' pro 'ludificor' et 'misereo' pro 'misereor', unde 'miseret' et 'miseretur' impersonalia. Cicero pro Ligario: cave te fratrum pro fratris salute precantium misereatur, unde Terentius in Phormione:

Miseritum est.

'horto' quoque pro 'hortor' et 'largio' pro 'largior' dicebant, quae sunt communia. unde Sallustius in I historiarum: igitur venditis proscriptorum bonis aut dilargitis. similiter proferebant 'aucupo' pro 'aucupor', 'alterco' etiam pro 'altercor' - unde Terentius in Andria:

N

1 parte pa•ti(r) *R* capud *D* truncatur *R* 2 oculos *ex corr. d* •intenditur *K* Virgilius] *om. L* in XI. *add. Wallraf. Darmst.*[b]. *verba laudata* indutus terga leonis *recte rettulit Krehlius ad versus Aen.* VII 666 *sqq.: lib.* XVIII § 222 *l., quem l. cf.:* Ipse pedes, tegumen torquens inmane leonis | Terribili inpexum saeta cum dentibus albis | Indutus capiti 4 item] *R* idem *r rell. Verg. Aen.* XII 224 *cf.* § 28 XI. *BDHGLK* 5 adsimulata] *k* assimulata *GLr* adsimilata *BK* Camertae] *rd Macrob. Sat.* V 15, 11 Camert• *R* camerte *D cum nonnullis libris Verg. dett. et Macrob. Salisburg.* camer͡te *H* camerti *Heidelb. cum Med. Pal. Rom.* 6 De his quae apud ueteres in o terminabantur *similes per sqq. titulos addens l* 7 vel activam] *r* uel actiua *R* passiva] *r* passiuam *R* vel passivam] *r* uel passiua *R* activa] *r* actiuam *R* 8 oppinor *B* et *ante singula verba, servato solum* et luctito, *inde a* cuncto *om. G inde a* conuiuo *L* 10 consulo pro consulor *GKk* (uel o) consulo pro consulor *L* (uel o) auxior (li) auguro *K* 11 et auspico pro auspicor et auguro pro auguror *B* auspicio *cum typotheta Krehliano H* (?) 12 crimino pro criminor] *k* cremino pro creminor *GLK* 13 exsecro pro exsecror *G* 14 heiulo pro heiulor *del. Struvius üb. d. lat. Declination und Conjug. p.* 98 pro heulor *K* et luctito pro luctitor *om. D* et luctito pro luctor *d* 15 luxorio pro luxorior *GK* 17 inpersonalia *B* *Cic. pro Ligario or.* 5, 14 Ligario] *d* licario *DHGLK* diario *k* cauete *H* cauete pro fratrum salute (salutae *K*) *GLK* cauete fratrum pro fratres salute *k* pro fratri[s] *Dd* 18 precantium] obsecrantium *Cicero* ut misereatur *H* miseriatur *L* misereat *b cum parte codd. Cic.* *Terent. Phorm.* III 2, 16 in Heautontimorumeno *l. heautont.* III 1, 54 *tacite Krehlius!* 20 miseritum] *B cum Terentio* misertum *rell.* 21 largio•(r) pro *H* 22 *Sall. hist.* I 36 *p.* 32 *Kr.* 23 delargitis *GLK* aucipo pro aucipor *k* 24 *Ter. Andr.* IIII 1, 29

Scio, cum patre altercasti dudum -,

'medico' quoque, ut supra dictum est, pro 'medicor' - Virgilius in I georgicon:

Semina vidi equidem multos medicare serentes -,

'amplexo' pro 'amplexor' - Quintus Claudius in II annalium: 26
conprehensare suos quisque, saviare, amplexare. Cicero pro Cluentio: auctoritatem censorum amplexato -, 'amplecto' quoque pro 'amplector' et 'complecto' pro 'complector'. sed et eorum et superiorum omnium usus tam apud Caprum quam Plinium et Probum invenies. passivas quoque pro activis vel neutralibus vocibus ex contrario idem antiquissimi proferebant, 'careor' pro 'careo' dicentes et 'obsonor' pro 'obsono' et 'copulor' pro 'copulo' et 'caleor' pro 'caleo', quorum auctores apud Caprum legant, qui eos scire desiderant. similiter 'comperior' pro 'comperio' - Sallustius in Iugurthino: sed ego conperior Bocchum magis Punica fide -, 'nutrior' quoque pro 'nutrio' et 'bellor' pro 'bello', ut dictum est, proferebant, unde Virgilius in II georgicon:

Hoc pinguem et placitam Paci nutritor olivam

'nutritor' dixit pro 'nutrito'. idem in XI:

pictis bellantur Amazones armis,

'bellantur' pro 'bellant'.

Sunt alia, quae, cum sint activa, in passiva quoque et absoluta significatione inveniuntur, ut 'ruo'. Virgilius in I Aeneidos:

totumque a sedibus imis
Vna eurusque notusque ruunt.

idem eius [compositum] passivum in XI dixit:

2 supra *om. L* *Verg. georg.* I 193 4 seminani equidem *G* 5 amplexo pro *om. R add. r* *Q. Claudii annal. lib.* II *fr. p.* 254 *Kr. fr.* 20 *p.* 343 *Rth.* I. *L* analium *R* 6 conpraehensare *R* compheusare *G* couprensare *h* saviare] *Krehlius, qui non debebat* II 527 secure, *ex Dresd. suo altero petitum, emendationi a se recte inventae praeferre* senire *RDHLK Krehlii rell. omnes* 'ob impatientiam nimii amoris' *gloss. Heidelb.* saenire *BG* *Cicero pro Cluentio or.* 44, 124 7 censoriam *v. l. librorum Cic.* amplexator *v. l. librorum Cic.* 8 amplector **** *K* conplecto pro conplector *B* . Sed eorum *D* 9 superior *Rr* Caprum] *v. Osannum de Capro p.* 16 quam] quam apud *HGLr* Plinium] *v. Lerschium Sprachphilosophie d. Alten* I 197 Probum] *Berytium ni f. cf. ann. ad lib.* V § 45 probū. iuuenes 7 (7 *add. r*) passiaues *Rr* 10 Passiua *B* 11 idem *in litura h* careo pro careo *B* dicentes] *d* dicentibus *D* obsonor] *l* obsosonor *Rr* opsonor *GLK* 12 obsono] *l* opsono *GK* opsono*(r) *L* caleo' pro *Bb* 14 conperior *B* *Sall. Iug.* 108, 3 in IIII. iugurthino *GL* in III. iugurthino *BH* in III. ingurtino *K* ingurtino *R* 15 comperior *RBHGL* bochum *GLK* 16 *Verg. georg.* II 425 *cf.* § 24 18 placidam *R* nutritor] *k* nutritur *GLK* 19 nutritor] *k* nutritur *GLK* nutrito] *k* nutrit *GLK* *Verg. Aen.* XI 660 20 bellantur *infra lin. add. K* *post* bellantur: Amazones armis, bellantur *om. R add. r* armis *K* 22 alia quoque quae *K* inueniuntur significatione *G* 23 inveniuntur] *b* inueni*ntur (a?) *B* *Verg. Aen.* I 84 *sq.* (*deficit Pal.*) 25 eurusque *Dd* eurus quae *R* notusque *Rr* nothusque *HGLK* notus queruunt pro eruunt *B* 26 compositum] *rhk om. RHGLK* *Verg. Aen.* XI 279 *sq.*

Nec mihi cum Teucris ullum post eruta bellum
Pergama.

Terentius in eunucho:

proruunt se.

tamen absolute quoque prolata reciprocam passionem (id est ἰδιοπάθειαν) significant, cum ipsam personam non extrinsecus, sed per se pati demonstrat, ut 'ruo' pro 'cado'. Virgilius in II Aeneidos:

Vrbs antiqua ruit multos dominata per annos

'ruit' posuit pro 'cadit'. similiter 'inundo' modo absolutam, modo activam habere significationem invenitur, ut Virgilius in XI:

dum distinet hostes
Agger murorum nec inundant sanguine fossas.

invenitur tamen in quibusdam codicibus:

dum distinet hostes
Agger murorum nec inundant sanguine fossae.

27 similiter 'vergo' absolutum et activum: absolutum, ut Virgilius in XII:

Quem damnet labor aut | quo vergat pondere letum,

activum in VI:

frontique invergit vina sacerdos,

passivum Lucanus in I:

Et polus aversi calidus qua vergitur Austri.

'assuesco' absolutum est, invenitur tamen pro 'assuefacio'. Lucanus in V:

Adde quod adsuescis fatis,

pro 'assuefacis'. 'coeo' quamvis magis neutrum esse videatur quam activum - pro 'convenio' enim accipitur, ut Virgilius in XI:

1 cūtheuchris *Rr* ollum (v) *Dd* diruta *Rom.* bellum est *Rom.* 3 *Ter. eun.* III 5, 51 eunacho *L* iunucho *K* 4 proruunt se] *k* ruunt pro ruunt se *GLK* 5 absolutae *H* reciprocam *ex* reciprocari *corr. K* retiprocam *H* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ *L* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΜ *G* idiopathiam *BDr* ideopathiam *RHK* 6 demonstrant *HGL* 7 *Verg. Aen.* II 363 (*deficit Rom.*) 8 urb**s *Med.* multos agitata *L* 9 m** (o) absolutam *Kk* 10 *Verg. Aen.* XI 381 *sq.* 11 dum *add. h* detinet *BDHL cum Verg. Med.* detenet *GK* destinat *Rom.* hostem *Vergilius* 12 ager *K* agere (g) *D* aggere *d cum Med. Pal. Rom.* moerorum *Med. et in* murorum *corr. Pal.* nec] et *Pal.* (in)undant *Rr* fossas] *k* fossae *LK libri Vergiliani* portae *G* 13 inuenitur — fossae *om. GLK add. k* quodicibus (i (*sic*)) *Dd* 14 detinet *BDHGLrk* (h)ostis *D* 15 ager (g) *Dd* aggere *k* sanguiene *k* sagui fossae (saguine. ipse) *Hh* fossas *R* 16 et absolutum et *B* ut *om. G* *Verg. Aen.* XII 727 in *add. r* 17 dampnet *R* damnat *K* aut] et *Med.* loetum *BGL* laetum *DH et in lit. b* dolum *ni f. B* 18 et actiuum *GL* *Verg. Aen.* VI 244 19 fontique (r) *Rr* inuergit *add. d* 20 eius passiuum *B* *Luc. Phars.* I 54 21 Et] *r* Qua *RB* Nec *Lucanus* aduersi *D cum aliquot libris Luc.* qua] *r* que *R* 22 assuesco] *d* acsuesco *D* *Luc. Phars.* V 776 24 assuescis *DHGLr* fatis *om. GLK* (*B?*) satis *D* fatis pro assuefacit (*sic*) *in lit. angustiore b* 25 Coeo] *r* Ceo *R* co eo *H* 26 ut *om. GLK* *Verg. Aen.* XI 292 *sq.* XII *D*

coeant in foedera dextrae,
Qua datur -,

Cicero tamen activo est eo usus in II Philippicarum: utinam, Gn. Pompei, cum Gaio Caesare societatem aut numquam coisses aut numquam diremisses. passivo eius usus est Lucanus in II:

multumque coitur
Humani generis maiore in proelia damno.

sed sciendum, quod et 'coitur' pro 'colligitur' et 'convenitur' pro 'exigitur' passivam vocem assumentia || accipiuntur. 'propinquo' praeterea tam pro activo quam pro absoluto invenitur. Virgilius in X: 28

Tu mihi nunc pugnae princeps, tu rite propinques
Augurium

active posuit. idem in II Aeneidos absolute:

fuge, nate, propinquant.

idem in V:

Iamque propinquabant scopulo metamque tenebant.

similiter 'simulo' absolutum et activum et ab eo composita: absolutum Virgilius in IIII:

Nam quid dissimulo aut quae me ad maiora reservo?

idem in X active:

iubasque
Divini adsimulat capitis.

idem in XII:

formam adsimulata Camertae.

Sunt, quae tam activa quam passiva voce unum atque idem significant, ut 'mereo' et 'mereor'. Lucanus in VI:

1 coeant] *r* coedant *R* f^o^edera *Rr* federa *BK* 3 *Cic. or. Philipp.* II 10, 24 tamen] enim *D* eo est *GL* philipicarum *GLK* gñ. *d et vel sic vel* GN. *RHGLK* geñ. *D* gnei *B om. Cic. Vat.* 4 pompegi *D* pompeii *d* c̄. *H om. Cic. Vat.* societatem] *rd* sociaetatem *R* societate *D* sotietatem *H* coiisses *L* coiises *GK* 5 diremisses] *d* dirimisses *BDLK* dieremis_ses *R* dirimises *G* *Luc. Phars.* II 225 *sq.* 6 coit^v^or *Rr* 7 maiori *H* prelia *R* p̄lia *G* 8 Sed et *B* quod co^i^itur *L* collegitur *K* 9 adsumentia *B* 10 ^pro^ actiuo *Rr* quam. absoluto *G* quam ^pro^ absoluto *H* *Verg. Aen.* X 254 *sq.* XI. *H* 11 princeps pugnae *RBG cum cod. coll. Ies. Verg.* pugne* princeps *H* propiuques *ex* propinquas *ni f. corr.* *L* 13 actiuae *G* *Verg. Aen.* II 733 15 *Verg. Aen.* V 159 16 propin^n^quabat *Med.* * scopolo *BH* 17 et ab eo composita absolutum ut (*sic*) *in marg. add. K* composita] *d* compositum *D* 18 ut uirgĩ *B* *Verg. Aen.* IIII 368 IIII. eneidos *d* 19 quid dido dx̄ dissimulo *L* ^di^simulo *G* quae dis me *D* reseru^o^a *Dd* 20 *Verg. Aen.* X 638 *sq.* actiuę *B* 22 adsimiliat *R* assimulat *Gr* assimulant *L* capitis *in litura H* 23 *Verg. Aen.* XII 224 *cf.* § 24 XII] *R* § 24 XI *h. l. omnes* 24 adsimulatam *R* assimulata *GLr* Camertae] *d* camerte *BD* camerti *Heidelb.* 25 ad^t^que *Rr* 26 ut mereo et mereor] *r* ut mereo*(r) et mereor *H* ut mereor *R* *Luc. Phars.* VI 144 VI] *r* VII *R*

Scaeva viro nomen, castrorum in plebe merebat.

Virgilius in V:

merui quoque, saepe furores
Conpressi.

idem in IIII:

Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum.

Lucanus in VIIII:

saevas meritum Phycunta rapinas.

VI 29 multa similiter ancipiti terminatione in una eademque significatione protulerunt antiqui, ut 'partio' et 'partior', 'munero' et 'muneror', 'mino' et 'minor', 'minito' et 'mini|tor', 'meridio' et 'meridior', 'modulo' et 'modulor', 'meto' et 'metor', 'modero' et 'moderor', 'mutuo' et 'mutuor', 'mentio' et 'mentior', 'obverso' et 'obversor', 'praeverto' et 'praevertor', 'pignero' et 'pigneror', 'pacifico' et 'pacificor', 'scruto' et 'scrutor', 'progredio' et 'progredior', 'perconto' et 'percontor', 'proelio' et 'proelior', 'iurgo' et 'iurgor', 'potio' et 'potior', 'praedo' et 'praedor', 'praevarico' et 'praevaricor', 'preco' et 'precor', 'quirito' et 'quiritor', 'quadruplo' et 'quadruplor', 'quieto' et 'quietor', 'nequit' et 'nequitur', 'rimo' et 'rimor', 'recordo' et 'recordor', 'reminisco' et 'reminiscor', 'revereo' et 'revereor', 'stabulo' et 'stabulor', 'secto' et 'sector', 'sequo' et 'sequor', 'sortio' et 'sortior', 'scisco' et 'sciscor', 'tuto' et 'tutor', 'tumultuo' et 'tumultuor', 'vilico' et 'vilicor', 'velito' et 'velitor', 'vago' et 'vagor', 'vocifero' et 'vociferor', 'ulcisco' et 'ulciscor', 'uto' et 'utor', 'murmuro' et 'murmuror', 'manduco' et 'manducor',

1 Scaeva] r Sceua *BD* Seua *R* nomen] nōo *G* "castrorum" nomen *in mg. add. K* implebe *BH* 2 *Verg. Aen.* V 801 *sq.* 3 furore[s] *Bb* 4 compressi *RB et ex* compreusi *corr. in Med.* compsi *GL* 5 *Verg. Aen.* IIII 317 *sq.* 6 Sed [i] *Rr* ad[ut] tibi *Dd* 8 *Luc. Phars.* VIIII 40 VIII. *DL* 9 meum meritum *Hh* ph·cunta *R* phycuncta *BHGLKr* phicuncta *D; similia libri Luc.* rapinas *spscr. Voss. a* 10 ancipiti] *h* ancipite *H* terminacione *D* significatione] *l. in mg. add. K* significacione *D* terminatione *repetit L* 11 mino et minor *om. D. omittere debebat ipse Priscianus v. Lachmanni ad Lucret.* VI 563 *annot.; add. d* 12 minito et minitor] *b* munito et munitor *B* mi[ni]tor *H* miridio *G* 13 mudu[o]lor *K* mutuo et mutuor] metuo et metuor *GL* 14 obserno et obsernor, *sed* obuerso et obuersor *in mg. add., K* peruerto et peruertor *L* praevertor] *d* praeertor *D* 15 scruto· et (r) *B* 16 prograedio *K* percuncto et percunctor *d* percuncto et perconctor *k* praelio *RL* 17 proelior] *d* praelior *RL* prelior *D* p̄lior *K* 18 praeco et praecor *R* 19 Quādnplo *D* quadroplo *H* quieto et quietor *interpolatum videtur Struvio üb. d. lat. Declination und Conjug. p.* 117 nequito et nequitor *Rd* 20 rimo] oprimo *k* 21 renereor et renereor *K* secto] *r* sedctor *R* 21 *sq.* seco et secor *B* 22 sortior] *b* sertior *B* sci[s]so et sci[s]sor *Gg f.* sciscito et sciscitor *Struvius l. l. p.* 119 23 tumul[u]to *Dd* *post* uelitor: proelio et proelior *repet. D* p̄lio et p̄lior *H* prelio et proelior *B* 24 vago et vagor] unguo et unguor *L* uargor *K* 25 mormuro et mormuror *GLK*

'mando' et 'mandor', 'oscito' et 'oscitor', 'palpo' et 'palpor', 'protesto' et 'pro||testor', 'rumino' et 'ruminor', 'tolero' et 'toleror', 'soleo' et 'soleor', 'praesagio' et 'praesagior', 'opino' et 'opinor'.

Sunt alia, quae, cum sint activa primae coniugationis, transeunt in 30
neutra absoluta sive reciproca (id est ἰδιοπαθῆ) secundae coniugationis, ut 'sordido sordidas' activum - facit enim 'sordidor' ex quo 'sordidatus' -: hinc nascitur 'sordeo'; similiter 'albo' et 'albor' et 'albeo' - Virgilius in XII:

campique ingentes ossibus albent -;

dicitur tamen etiam 'albico' pro 'albesco'. Horatius in I carminum:

Nec prata canis albicant pruinis.

'duro' quoque et 'duror', 'dureo' et eius inchoativum 'duresco'. unde Lucanus in IIII:

totosque induruit artus. |

idem in V:

nam cetera damna
Durata iam mente malis firmaque tulerunt.

Virgilius in III georgicon:

Atque hinc atque illinc humeros ad vulnera durat.

idem in I Aeneidos:

Durate et vosmet rebus servate secundis.

'lento', 'lentor' et 'lenteo'. Virgilius in II georgicon:

ad digitos lentescit habendo.

nam a 'lenteo lentesco' derivatur, quomodo a 'duro duresco' et a 'vireo viresco'. Lucilius tamen in VIII:

lentet opus

protulit. 'umecto' quoque et 'umector' et 'umeo', unde 'umesco'; 'noto' quoque et 'notor' et 'noteo', unde 'notesco'. Lucanus in V:

1 mando et mandor *om. D* potesto et potestor *B* potest et potestur *DHLK* potest et potestetur *G* uel protesto et protestor *add. d; f.* protesto et protestor, potest et potestur 2 rumi[no] *Rr* soleo soleor *G. I. Vossius de anal.* III 7 *p.* 772 *Eckst.* solo et solor *Heidelb. Krehlius* II 527 solero ******* et soleror *K, om. ms. Vossii et Lips.* 2 *Krehlii* solero et soleror *rell., del. Struvius l. l. p.* 120 *sq.* 5 uel absoluta *H* ri[e]ciproca *Dd* idiopathe *RHGL* idiopathae *r* idiopate *Db* ideopathe *K* diopate *B* 6 sordidaris *post* sordidor *add. d* 7 a[l]beo *K* *Verg. Aen.* XII 36 8 XI *RBDHK* 10 oratius *K* *Hor. carm.* I 4, 4 12 et huius *GLK* 13 *Luc. Phars.* IIII 631 14 totusque *GLK cum uno cod. Luc. ex dett.* indurat *L* 15 *Luc. Phars.* V 797 *sq.* 16 dampna *Rd* 17 lamiam *B* 18 *Verg. georg.* III 257 IIII. *L* 19 illic *L* humerosque *d* umeros *Med.* umerosq. *Pal. Rom.* uulluera *G* 20 *Verg. Aen.* I 207 21 uos me *K* saecundis *K* 22 et lentor et *BDK* *Verg. georg.* II 250 24 et uireo *D* 25 Lucius *GK* Lucà (*i. e.* Lucanus) *L* tamen *om. GLK* VIII] *r* VII. *R* *Lucil. sat. fr.* VIII 17 *Dous.* 13 *Gerl.* 27 humecto *RBDHK* [h]umector *Rr* humector *BHK* humeo *RBK* humesco *RBDK* 28 [quo]que *R* *Luc. Phars.* V 784 *sq.*

notescent litora clari
Nominis exilio.

'liquo liquas', unde 'eliquo eliquas' - Persius:

Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
Eliquat ac tenero supplantat verba palato.

Lucanus in VII:

ereptaque tela liquavit -;

ex eo 'liqueo' et 'liquesco' - Virgilius in bucolico:

Limus ut hic durescit et haec ut cera liquescit -;

dicitur tamen et 'līquor līqueris' prima syllaba producta, quae in superioribus corripitur. idem in I georgicon:

Vere novo gelidus canis cum montibus umor
Līquitur,

31 pro 'pedetemptim dissolvitur'. a 'nigro' quoque et 'nigror nigreo' et 'nigresco', a 'lacto' et 'lactor lacteo' et 'lactesco'. inveniuntur tamen ex aliarum quoque coniugationum verbis quaedam similes derivationes, sed in paucis, ut 'pendo pendis pendor' et 'pendeo pendes', 'iacio [iacis] iacior' et 'iaceo [iaces]', 'acuo acuis || acuor' et 'aceo', ex quo 'acesco'. sunt alia, quae in compositione mutant significationem, ut 'eo' neutrum, similiter 'facio', quamvis vetustissimi etiam passive hoc protulisse inveniantur - Titinius in Quinto:

†bonum gratia parvi ut | faciatur -,

item 'venio', 'sedeo' faciunt activa: 'adeo' et 'adeor', 'subeo' et 'subeor', 'ineo' et 'ineor'. Ovidius in IIII fastorum:

Sol aditus, quam quaeris, ait, ne vana labores,
Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.

1 notescunt *v. l. ap. Luc.* littora *H* 3 *Pers. sat.* 1, 34 *sq.* 4 Phyllidas] *d* phillidas *RBDHK* phylidas *G* pyllidas *L* hypsip^{h}ylas *Rr* hypsipilas *B* hypsypylas *L* phypsipylas *K* natum explorabile *LK* si qui^{d}t *Rr* 5 a^{e}eliquat *Rr* tenore *H* tenoro *h* suplantat *K* palato] *k* palat• *K* palatho *GL* 6 *Luc. Phars.* VII 159 7 erectaque *v. l. libror. Luc.* tela] pila• *Lucanus* liquabit *RD* liqua^{i}ut *H* 8 *Verg. ecl.* 8, 80 9 ut] et *B* hic] hi^{v}c *Kk* caera *HL* coera *GK* 10 liq^{e}uaris *Rr* productaq; in *B* superiobus *H* 11 *Verg. georg.* I 43 *sq.* 12 humor *RB* 14 peditemtim *LK* disoluitur *L* desoluitur *GK* 15 et a laector *B* la^{c}tesco *B* In^{un}uenitur *Dd* 16 aliorum *B* coniugatio^{v}nem *Rr* coiugationum *G* similis *G* dir^{diriu}inationis *GK* terminationes *Ll* 17 pende^{u}o *K* iacis *om. GLK* iacior et iaceo] *b* iacior et iacio *R et ut vid. B et in loco rasuris fere del. H* 18 iaces *om. BDGLK* acuor] *r* et acuor *RGLK* 21 *Titinii in Quinto fr. v.* § 11 Quinto] *Putschius* V *libri 1* quinto *2* 22 paruifaciatur *Dg* faciatur] *rh* faciantur *RBHGK* 23 actiua in compositione (conpositione *DH* compossitione *K*) adeo *BDHGLK* 24 *Ovid. fast.* IIII 583 *sq.* IIII] *BDr lib.* X § 54 II. *libri h. l.* 25 additus *Rr* quem *K* queris *RDHG* ua^{na} *Rr* 26 iobis *B* regna fastorum tenet *Dd*

Iuvenalis in V:

quod si subeuntur prospera castra.

Virgilius in X:

Morte obita qualis fama est volitare figuras.

'facio' vero, quando cum praepositionibus componitur, activum fit plerumque, ut 'efficio' et 'efficior', 'afficio' et 'afficior', 'reficio' et 'reficior'. 'deficio', quando pro 'relinquo' accipitur, habet passivum, quando vero pro 'defetiscor', neutrum est. Iuvenalis in III:

Matho deficit.

a 'venio' vero 'convenio' et 'convenior', 'invenio' et 'invenior' in pas- 32
sivam transeunt significationem, a 'sedeo' quoque 'obsideo' et 'obsideor'. 'sentio' neutrum: ex eo 'assentio' et 'assentior', 'dissentio' et 'dissentior' in una eademque inveniuntur significatione. Cicero de republica: in quibus assentior sollicitam et periculosam iustitiam non esse sapientis. Lu|cilius in XII:

Assensus sum homini.

Caelius in I: qui intellegunt quae fiant, dissentiuntur.

Ex aliis quoque significationibus plurima simplicia in alias, cum com- VII
ponantur, transire invenies, ut 'plecto' activum, unde Terentius:

Ego plectar pendens;

sed ab eo composita tam deponentia quam communia inveniuntur. 'orior' deponens, similiter 'partior', sed ex eis composita tam deponentia quam

1 *Iuv. sat.* V 16, 2 2 quod si] *sic etiam* § 82 nam si *Iuvenalis* subeantur *Iuv. libri dett. plerique* 3 *Verg. Aen.* X 641 XI. *GLK* 4 obita[s] *K* qualis *etiam lib.* X § 40 54 *et cod. Voss.* 33. *Q de* XII *vss. Aen.* § 18 *p.* 1221 *P.* 16 *L. cum Verg. Med. Rom.* quales *Pal.* 5 praepossionibus *K* 6 effitio *H* efficio et efficior] *b* efficio efficior *BGL* afficio et afficior *om. H* afficior] *rk* affacior *RK* afficior deficio et deficior reficio *B* 7 deficio] difficio *GLK* quando relinquo *L* 8 defetiscor] *r* defeciscor *R* deficiscor *BDHK* dificiscor *G* difficiscor *L* *Iuv. sat.* III 7, 129 Sic Pedo conturbat, Matho deficit in III] *b* in IIII. *RB* in III: Matho] in sic matho *K* in sicinatho *G* in siuatho *L* 9 Matho] *r* sic matho *DH* In sic matho *Rd* Insic matho *B* deficit] *r* defecit *RBDH* difficit *GLK* 10 vero] uerbo *GLK* in passiuum (a) *Rr* 11 et obsideo et *Dd* 12 sentio *ex corr. b* neutrale et ex eo *D* et ex eo *L* ex quo *G* asentio (s) *Rr* dissentio] *om. B* disentio *LK* et dissentio *DHb* disentior *LK* 13 *Ciceronis de rep. fr. ad lib.* III *rettulit Maius p.* 278 *edit. a.* 1828; *in edd. signatur* III 27, 39 (26) re puplica *G* 14 periculoram *L* 15 sapientis *om. GLK* *Lucil. sat.* XII *fr.* 6 *Dous. Gerl.* 17 Caelius] *Putschius* Celius *Erl.* 2 *Krehlii* caecilius *RDHGLK* cecilius *Bh* *L. Coelii Antip. ann. lib.* 1 *fr. p.* 191 *Kr. fr.* 8 *p.* 315 *Roth.* qui intellegunt qui intellegunt *Hh* intelliguunt *L* quae fiant] *B* qui fiant *HGLK* qui faciunt (uel quae) *Dd* quid faciant *in litura et ad marg. r, nonnulli codd. Krehliani* quid faciunt *Heidelb. Erl.* 2 *Krehlii* dissentiuntur] *r* disentiuntur *RGLK* 18 simplicia] *d* supplicia *D* aliis (as) *Rr* 19 *Ter. Phorm.* I 4, 42 20 plector *GLK* 21 habeo *RrD* 22 ex eis] *r* ex his *RH* (de)ponentia *H*

neutra reperiuntur, 'adorior' et 'adorio', 'impertior' et 'impertio' - Naevius in Hectore proficiscente:

Tunc ipsos adoriant, ne qui hinc Spartam referat nuntium.

Virgilius in I Aeneidos:

Hinc portum petit et socios partitur in omnis.

Terentius in eunucho:

plurima salute Parmenonem
Summum suum inpertit Gnatho ..

33 'spicio', ex quo 'aspicio' activum et ex eo || 'conspicor conspicaris' [deponens in quo etiam coniugatio mutata est 'conspicor conspicaris']. Terentius in heautontimorumeno:

Numquam tam mane egredior, neque tam vesperi,
†Quin conspicer fodere arare.

ab 'aperio' quoque activo videtur quibus|dam esse 'experior' commune et 'opperior' deponens. Virgilius in XI:

experto credite, quantus
In clipeum assurgat,

quamquam simplex eius 'peritus' esse videtur, cuius verbum in usu non est, quod debuit secundum analogiam 'perior' esse. Terentius in supra dicta fabula:

Hic ego †interea virum opperibor.

1 communia (neutra) *L* neutra (ila) *K* repperiuntur *BH* inueniuntur *DGL* impertior] *dh* impetior *D* impertio *H* impertior et impertio] *b* impe*****pertio *B* Neuius *libri* 2 haectore *RBH* iniectore *G* hiectore *LK* ·II· haectore *D* III. hectore (haectore *Darmst.* b) *Darmst.* ab *Caroliruh. alt.* *Naevii Hect. prof. fr.* 3 *p.* 92 *sq. Klussm. fr.* I *p.* 7 *Ribb.* (*Ennii Hect. lytr. fr.* 19 *p.* 45 *Bth.*) 3 adorant *Dd* qui *God. Hermannus elem. doctr. metr. p.* 633 quis *codd.* refferat *G* referant *Darmst.* b *et Dorvillianus, prob. Bondamo var. lect. p.* 313 5 *Verg. Aen.* I 194 (*deficit Pal.*) II. *B* 6 sotios *DH* omnis] *B cum Med. Rom. Fr.* omnes *rell.* 7 *Ter. eun.* II 2, 39 *sq.* eunacho *H* innucho *K* 8 salutae *H* Parmenonem] *bh* parminonem *G* parmenomen *B* parme nom̃ *H* parminonaen *ex corr. L* 9 summum] *lacuna haustum in Bemb.;* summa *vel* summũ *Bas.* impertit *RBGLK* gnato *BDHK Bas.* 10 spetio *K et in rasura H* (s)pecio neutrum *B* quod in usu non est *in mg. k* a quo *HK* aspicio *ex* aspecio *corr. K* aspitio *H* et *om. BDGK* *inter* conspicor *et* deponens *lin. vac. inscr.* aris *K* deponens — conspicaris *del. r* 11 in quo etiam in quo etiam *H* conspicor conspicaris *om. DLK* *Ter. heautontim.* I 1, 15—17 *post* Terentius *lac. novem fere lit. spatium complectens in K* 12 eautontimorumeno *R* autontimorumeno *B* haeautontimorumeno *D* heautontimorumeno *G* he (tum) autonti — morũmeno *H* eutontimorumeno *L* eatontimorumeno *K* 13 tam mane] mane *Bemb. m. alt. corr.* uesperus *L* Domum revortor, quin te in fundo conspicer | Fodere aut arare *Terentius l. l. v.* 16 *sq.* 14 qui(N) conspic**r (e) *Rr* conspicor *DG* conspic*or(i) *L* conspicer te *K* fodere] *r* foedere *RL* 15 ab] ** *B* ab aperio] a perio *in litura h* 16 opperior] *r* operior *RHGLK* *Verg. Aen.* XI 283 *sq.* 18 clipeum] *r* clypeum *R* clepeum *GK* 19 esse videtur] sit *BDHGLK* 20 *Terent. heautont.* IIII 1, 6 22 ergo *RrH* virum interea *Terentius* o(p)peribor *D* operibor *HL*

nam 'reperio', 'comperio', 'cooperio', sicut 'aperio', activa sunt; faciunt enim ex se passiva. et possunt magis a 'pario' esse videri composita, quod apud vetustissimos quartae coniugationis declinationem habebat. Ennius:

Ova parire solet genus pinnis condecoratum.

34 'facio' cum sit neutrum, ut supra diximus, si cum praepositione componatur, plerumque transit in activum, ut 'conficio' et 'conficior', 'perficio' et 'perficior', 'afficio' et 'afficior', 'reficio' et 'reficior', 'officio' et 'officior'. Iuvenalis in I:

quotiens te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Lucretius in II:

Quapropter simul inter se retrahuntur et extra
Officiuntur, uti cogantur tardius ire.

a 'proficio' Statius impersonale protulit in III:

Proficitur bello.

'deficio' autem loco passivi 'defio' facit. [Terentius in eunucho:

†nihil inest, nihil defit,

cum passivam vim habeat, 'defio' facit.] sunt tamen alia ex eo ipso et ex aliis composita, quae non solum significationem, sed etiam coniugationem, ut dictum est, permutant, ut 'facio facis', 'gratificor gratificaris'. Terentius in heautontimorumeno:

Cur ego gratificor? - Ipsa re experibere.

similiter 'ludificor'. idem in eunucho:

1 reperio] *d* repperio *BDGL* aperio] *h* •perio *H* operio *K* 2 pos•sunt *H* pario] *h* perio *H* esse *om. H* 3 habeat *Rr* Ennius] *locum saepius citatum, olim Ennii Epicharmo tributum, ad annales recte rettulerunt et Krahnerus Grundlinien zur Gesch. des Verfalls der röm. Staatsreligion p.* 42 *sq. et Ilbergius Enn. ann. lib.* I *fr.* 8 *p.* 3. 15 *sqq., quibus iam nunc accedit rectum Vahlenii iudicium: Enn. ann. fr.* I XII *p.* 5 *coll. p.* XXI *sqq.* 5 pennis *DGLKr Varro de l. L.* V 59 *Diom. p.* 378 *P. cf. lib.* X § 8. 50 7 transiit *K* actiuam *K* conficio conficior *L* 9 *Iuv. sat.* I 3, 318 *sq.* in IIII. *R* 11 tuo *add. r* properantem] *r* proparentem *R* proferantem *K* 12 *Lucret.* II 155 *sq.* 13 retrahuntur] *r* trauntur *R* trahuntur *libri Lucretiani* et extra] *r* extra *R* 15 *Stat. Theb.* III 720 inpersonale *B* IIII. *D* 16 profi•citur (s) *H* proficiscitur *K* proficiuntur *Dd* 17 difficio *GK* defio] *rbd* deficio *BDGLK* defficio *ni f. R* def••io *H* *post* facit: Terentius — facit *om. R add. r* *Ter. eun.* II 2, 12: nihil cum est nihil defit tamen *Bemb. Bas.; leg.* nil cum est, nil defit tamen eunacho *L* iunucho *K* 18 nihil inest] *rd* nihil *K om. DGL* nihil inest cum passiuā defit *H*. '*latere videtur* nihil m est, *ut Terentio reddendum sit* nil mihist, nil defit tamen' *Fleckeisenus* defit] *rbdh* def••it (ec) *B* defi••• *H* deficit *GLK* defecit *D* 19 cum passivam vim habeat defio (*om.* facit) *censor Krehlii l. l. p.* 431 defio] *bdh et Krehliani omnes cum Heidelb. praeter Zwicc.* 1 (*et H m. pr.*) deficio *BDGLKr Zwicc.* 1 *et ni f. H* 22 *Ter. heautont.* IIII 6, 20: Ludis fortasse me.- Ipsa re experibere. - *unde* Cur ego gratificor? *Priscianus hauserit, dicere nequeo; verbum* gratificor *apud Terentium nusquam invenitur* he autontumorumeno *Rr* heatontimorumeno *DG* hea utonti morumeno *H* eautontimoromeno *K* eutontimorumeno *L* 23 ergo *DGLK* experibere] *in litura d* exibere *Kk* exhibere *GL* 24 *Ter. eun.* IIII 3, 3 *cf. lib.* XVIII § 171 eunacho *L* iunucho *K*

Quin . . insuper scelus, postquam †ludificatus est virginem.

'excarnifico' vero activum est et 'amplifico' et 'velifico'. Terentius in heautontimorumeno:

Vbi me excarnifices.

Iuvenalis in IIII:

Velificatus Athos et quidquid Graecia mendax
Audet in historia,

passive protulit. sciendum tamen, quod et 'facio' et 'facior', ut ostendi-
35 mus, vetu||stissimi proferebant. si vero 'facio' verbo vel 'fio' integris manentibus aliud verbum infinitum ante ea componatur, non solum significationes et coniugationes integras eis servamus, sed etiam accentus, ut 'calefácio calefácis calefácit', 'tepefácio tepefácis tapefácit'. in secunda enim et tertia persona paenultimas acuimus, quamvis sunt breves. similiter 'calefio calefis calefit', 'tepefio tepefis tepefit' finales servant accentus in secunda et tertia persona, quos habent in simplicibus. a 'verto' quoque activo 'reverto' et 'revertor', 'praeverto' et 'praevertor' in una eademque ponuntur significatione. Virgilius in I Aeneidos:

Harpalyce volucremque fuga praevertitur Hebrum.

idem in VII:

praevertere ventos.

'verso' similiter activum, ex quo 'contro|versor' deponens. Cicero in Protagora: nunc a vobis, o Protagora et Socrates, postulo, ut de isto concedatis alter alteri et inter vos de huiuscemodi rebus controversemini, non concertetis.

36 Sunt alia, quae et coniugationem mutant cum genere in eadem manentia significatione, ut 'labo labas' neutrum, ὀλισθαίνω, et 'labor laberis' deponens. Virgilius in II:

labat ariete crebro
Ianua.

1 qui[n] *Rr* qui . super[iñ] *Hh* quin etiam insuper *Terentius* ludificatus est *Priscianus cum Bas.* ludificatust *Bemb.* 3 *Ter. heautontim.* IIII 6, 9 4 eautontimorumeno *R* heatontimorumeno *G* eatontimorumeno *K* heutontimō *L* eadem fabula *B* 6 *Iuv. sat.* IIII 10, 174 *sq.* 7 quicquid *BHGLKr* graetia *H* mentax *GLK* 9 facio facior *H* 10 intigris *BK* 11 ea] *bh* eas *BHGLr* eas personas *k* 12 intigras *G* eis *om. GLK* 13 calefacit *om. G* 14 sint *DH* 15 calefio[a] *Rr* 18 *Verg. Aen.* I 317 I *om. G* 19 Arpalyce[h] *Bb* harpalice *DHGLK* harpali•ce *R* harpalicae *r* arpalyce *Rom.* (*lac. hoc voc. exhausit in Pal.*) 20 *Verg. Aen.* VII 807 (= XII 345) in VII] in eodem *RBDhk* in *H* in VII in *K* 22 quo] *r* eo *R* contrauersor *GL* depones *B* *Cic. Protag. fr.* 3 *p.* 477 *Or.* 23 nunc — o Protagora] nunc a uobis in op[ap] protagora *in mg. Kk* nobis in opprotagora *G* nobis in opprotogoro *L* o pytagora *r* socrate[ce] *DHGLKrb* s•crate(a?) *B* 24 huiusmodi *K* huiusmodi *HGL* 25 contrauersemini *LK* non certetis *G* 26 Sunt et alia quae coniugationem *L* 27 ΟΛΙϹΘΑΙΝѠ *D* ΟΛΙϹΘΑΙΝѠ *G* ΟΛΟΒΑΙΝΙѠ *K* ϹΙϹΟѠΜΑΙ *in rasura l* 28 *Verg. Aen.* II 492 *sq.* III. *B* 29 ari•ete *R*

idem in IIII:

Labitur infelix Dido.

similiter 'lavo lavas' et 'lavo lavis', sed 'lavis' magis pro 'umectas' dicitur. Virgilius in X:

Visceribus super incumbens lavit inproba taeter
Ora cruor.

sunt tamen alia, quae cum coniugatione mutant significationem, ut 'mando', ἐντέλλομαι, 'mandas, mando', μασῶμαι, 'mandis'; 'fundo', θεμελιῶ, 'fundas, fundo', ἐκχέω, 'fundis'; 'obsero', περιβάλλω τὸν μοχλόν, 'obseras, obsero', περισπείρω, 'obseris'; 'appello', προςαγορεύω, 'appellas, appello', προςωθῶ, 'appellis'; 'volo', πέτομαι, 'volas, volo', βούλομαι, 'vis'; 'consternor', πτύρομαι, 'consternaris, consternor', καταστρώννυμαι, 'consterneris'. nam 'lego legas' et 'lego legis' et 'dico dicas' et 'dico dicis' etiam in prima persona habent differentias temporum: nam 'lēgo lēgas' et 'dīco dīcis' producunt paenultimas, 'lĕgo lĕgis' et 'dĭco dĭcas' corripiunt. ||

Sunt alia, quae una voce et una coniugatione diversas tamen habent 37
significationes, ut 'torreo' tam 'uro' quam 'verto' vel 'volvo' significat. Virgilius in IIII georgicon:

Iam rapidus torrens sitientis Sirius Indos.

Lucanus in VII:

ingentes fato torrente ruinas.

1 *Verg. Aen.* IIII 68 Vritur infelix Dido 3 lavo lavas] *bh* labo labas *B et ni f. H* lavo lavis] *b* labo labis *B* sed lais *Hh* (i) humectas *RBK* 4 *Verg. Aen.* X 727 *sq.* 5 accumbens *Pal. Rom.* lauat *Rom.* improba *RHGLK* improbate ter *B* improbat (us) aether *Med.* teter *RDHGK* tener *L* 7 cum *om. HG add. h* 8 ΕΝΘΕΛΛΟΛΜΑΙ *G* ΕΝΤΕΛ'ΛΟѠΑΜΑΙ *H* ΕΝΘΕΛΟ*ΜΑΙ *L* ΕΝΘΕΗΗΟΗΗΙΑΙ *K* et mando *d* ΜΑϹѠΛΑΑΙ *H* ΜΑϹѠΜΑΙ *D* ΜΑϹΟΜΑΙ *RBl* ΜΑϹΟΛΑΑΙ *GL* ΜΑϹΟѠΗΗΑΙ *K* ΘΕΜΕΛΙΟ *B* ΘΕΜΕΛϹѠ *D* ΦΕΜΕΛΙѠ *RH* ΦΕΜΕΝѠ *GK* ΘΕΜΕ*** *L* ΘΕΜΕΧΙѠ *l* 9 ΕΓΧΕѠ *l* ΕΧѠ *K* obse*ro(c) *H* opsero (b) ΠΗΡΙΒΑΛΛѠΤѠΝ ΜѠΚΑΟΝ opseras (b) *Rr* ΠΕΡΙΒΑΛΛ* (ω) *Ll* ΠΕΡΙΒΑΗΗѠ *K* ΜѠΧΑΟΝ *D* ΜѠΧΑΟΝ *H* ΜΟΧΗΟΝ *K* obseras *ex* obseros *ni f. corr. h* opsero (b) ΠΗΡΙϹΠΙΡѠ opseris (b) *Rr* 10 ΠΕΡΙϹΠΙΡѠ *BDHGLK* προςαγορεύω] *in litura l* ΠΡΟϹΑΓѠΡΕΙѠ *R* (ѠΕѠ) ΠΡΟϹΑΓ.ΡΕΙѠ (.ω) *Dd* ΠΡΟϹΤΟΡΕΥѠ *GK* ut ΠΡΟϹΑΓΟΡΕΙѠ (ΟϹѠΤΟ) *B* 11 ΠΡΟϹ***(ѠΤΑ) *Ll* ΠΡΟϹѠΤѠ *HGK* ΠΡѠϹѠΤѠ *D* ΠΡΑϹѠΤѠ *Rr* appelis (l) *Hh* ΠΗΤΟΜΑΙ *R* ΠΕΤѠΜΑΙ *D* ΠΕΟΤΟΛΛΑΙ *H* ΒΟΥΛΟΜΑΥ *r* ΒΟΥΗΟΜΑΙ *K* 12 πτύρομαι] ΠΙΙΡΟΜΑΙ (ΠΟϹΤ) *R* ΙΠ*ΡΟΜΑΙ(Ι) *Ll* ΠΤΑΡΟΜΑΙ *K* consternaris *add. h* consternaris consternor καταστρώννυμαι *ante* consterneris *om. R add. r* ΚΑΤΑϹΤΡѠΗΝΙΜΑΙ *r* ΚΑΤΑϹΤΡΟΝΝΥΜΑΙ *b* ΚΑ*ΑϹΤΡΟΝΝΥΜΑΙ *B* ΚΑΤΑϹΤΡѠΗΝΙΜΑΙ *D* ΚΑΤΑϹΤΡѠΝΕϹΜΑΙ *GL* ΚΑΤΑϹΓΡѠΝΗϹΜΑΙ *H* ΚΑΤΑϹΤΡѠΝΕϹΟΜΑΙ *l* consterneris *ex* consternaris *corr. B* 13 legis] legas (i) *Hh* et *om. H* dico dicis et dico di*** *K* 15 lĕgis *add. d* 16 aliqua quae *H* quae ** una *B* 17 torreo] *Kd* taureo *D* uel correo *in mg. add. K* ** uro *B* volvo] *h* uolo *BDHGLK* uel uoluo *d* 18 *Verg. georg.* IIII 425 III. *GL* georgicon *add. b* 19 torpens *Pal.* sitientes *h* sirus (i) *Rr* syrius *B* siriuis *Pal.* serius *Rom.* 20 *Luc. Phars.* VII 505 21 fato *add. r*

'colo' quo|que pro 'diligo' et 'habito' et 'aro' accipitur, 'committo' etiam pro 'credo' et 'pecco', nec non 'admitto' pro 'assumo' et 'pecco'. **Iuvenalis** in II:

> **Iam fas est, admitte viros. dormitat adulter,**
> **Illa iubet sumpto iuvenem properare cucullo.**

idem in eodem:

> **Quid Psecas admisit? quaenam est hic culpa puellae?**

'sapio' prudentia et sapore. idem in IIII:

> **Qui meminit, calidae sapiat quid vulva popinae.**

'deficio', 'desisto' et 'vincor'. **Sallustius** in **Iugurthino: ab rege defecerat,** id est 'destiterat'. **Iuvenalis** in IIII:

> **et fragor aurem**
> **Percutit, eventum viridis qua colligo panni.**
> **Nam si deficeret,**

id est 'vinceretur'. 'condo', 'aedifico' et 'celo'; 'gratulor', 'gaudeo pariter cum alio' et 'gratias ago'. **Afranius** in **cinerario:**

> **Sexte o frater mi, salve! cum salvus venis**
> **Meliusque est, gratulor dis,**

id est 'gratias ago'. multa praeterea similiter tam in verbis quam in aliis partibus orationis duplices habentia significationes invenies.

DE TEMPORIBVS VERBORVM.

VIII 38 Quoniam quae occurrerunt memoriae de varia verborum significatione tractata sunt, nunc de tempore dicamus.

Tempus accidit verbo ad diversi actus significationem accommodatum,

t c d
1 deligo *K* commito *Gg* 2 peco *Gg* ammitto *Gg* ãmitto *L* assumo] *d* assummo *RD* adsumo *BK* *Iuv. sat.* II 6, 329 *sq.* 3 .U. *H* 4 admitte] *d* admittere *BD* ammite *R* ammitte *L* uires *R* dormitat *etiam libri Iuv. dett.* si••• dormit *Pith. cod.* si iam dormit *vetus scholiasta Iuv.* iam dormis *Pithoeus* 5 cucu•lo(l) *GL* 6 *Iuv. sat.* II 6, 494 7 Psecas] *sic etiam Iuv. Pith. m. alt. et*
qu
pars codd. dett. Iuv. specas *R* secas *BLK* secus *H* secar *Gg* pecas *Iuv. Pith. m. pr., rell. varie corruptis* admisit] *g* admissit *K* ammissit *GL* puelae *K* 8 pro prudentia *Ld* *Iuv. sat.* IIII 11, 81 9 calide *HLK* quid] *r* qui *R cum Iuv.*
i
Pith. popipae *L* 10 pro desisto *GLKdh* *Sall. Iugurth.* 56, 3 gugurthino *D* ingurtino *RHK* 11 defecerant *RBHGKd* defecerunt *L* destiterant *RBHKd* de••sterant(te) *G* desteterant *L* *Iuv. sat.* IIII 11, 197 *sqq.* 13 percutite uentum
uel a
GLK qua] q *GL* quia *K* quo *libri Iuv.* qui *vetus Iuv. schol.* colligo *G* 14 deficiret *G* defi••ceret *K* defecerit *Iuv. cod. Pith. et schol.* 15 est si uinceretur *H*
pro
uinciretur *K* pro edifico *L* aedifico *K* celo] *r* caelo *RDHG* 16 affranius *RK* *Afrani cinerar. fr.* 2 *p.* 162 *Both. p.* 183 *Nk. fr.* I *p.* 143 *Ribb.* 17 quod salous uenis melius est gratulor diis *libri Non.* 116, 32 . Sexte frater salue: quom saluus uenis | Meliusque est tibi . . . gratulor deis *Ribbeckius* o frater *I. V. Franckius apud Neukirchium* frater *libri* salue *B* 18 .Melius quae *D* est *eras. in H* •dis *H* diis *BDGLKr* 19 aliis uerbis partibus *G* 21 GENERA VERBORVM FINIVNT: DE TEMPORIBVS VERBORVM INCIPIT. *D* incipit de temporibus uerborum. *G* finit de uerbo incipit de temporibus uerborum *L* gña uerborum finiunt *K* 23 tracta *B* 24 accomodatum *RB*

quod plerumque ostenditur vel in principalibus vel in paenultimis declinationis literis, ex qua etiam personae et numeri dinoscuntur; sed personae quidem et numeri in finalibus literis, tempora vero, ut dictum est, in principalibus vel in paenultimis. itaque, cum nominis declinatio in fine solo moveatur, verbi et in fine et in medio et in principio | plerumque invenitur moveri. in nomine enim casuum differentia et numeri, hic vero et temporis et personarum ex declinatione ostenditur differentia et numeri.

Sunt igitur tempora tria, praesens, praeteritum et futu||rum. sed praeteritum rursus dividitur in tria, in praeteritum imperfectum, praeteritum perfectum, praeteritum plusquamperfectum. nec mirum tam late patere praeteritum tempus, cum in notitiam nostram nihil sic naturaliter a longo saeculorum spatio potest venire, quomodo actus praeteriti temporis. in praesenti enim et futuro pleraque incerta nobis sunt angustissimaque est eorum cognitio nobis et dubia plerumque; itaque singulis vocibus per haec duo tempora iure sumus contenti; quamvis Graeci futurum quoque diviserunt in quibusdam verbis in futurum infinitum, ut *τύψομαι*, et paulo post futurum, quod et Atticum dicunt, ut *τετύψομαι*. melius tamen Romani considerata futuri natura, quae omnino incerta est, simplici in eo voce utuntur nec finiunt spatium futuri.

Est autem supra dictorum temporum quaedam cognatio inter se: sed antequam de ea dicamus latius, supra dicta repetamus. tempus accidit 39
verbo praesens, praeteritum et futurum. quamvis enim naturaliter instabili volvitur motu et pars eius iam praeteriit, pars sequitur, tamen ad ordinationem nostrorum diversa gestorum tempora quoque dividimus. unde iure praeteritum in tres differentias partimur. nihil enim certius, ut di|ctum est, ad notitiam nostram potest venire, quam gesta per diversum temporis spatium praeteriti. facile enim dinoscitur, utrum multo ante an nuper

1 declinationis] *b* declinationibus *ni f. B* 2 nu*meri(e) *L* 5 *post* moueatur: coniugatio autem et in principio *add. B* et in principio *HGLK*, *post* uerbi: uero et in principio *add. r* et in principio *h. l. om. K del. r* 6 differentiae *Rr* 8 praeteritum futurum *GL* 9 dinitur *H* trea *G* inperfectum *B* 11 notiam *H* 12 act**us(iu) *R* 13 et in futuro *GL* preleraque *H* sunt nobis *GL* angustissimaqu*e(a) *RH* 14 aguitio (co) *Rr* nobus (ci) *Hh* 15 iurae *Dd* 16 *τύψομαι*] ΤΙΨΟΜΑΙ *K* ΤΙΦΟΜΑΙ *G* ΤΥΦΟΜΑΙ *in litura l* ΤΙΟΜΑΙ ΕΤ ΤΙΟΜΑΙ (Υ ΥΙ &tiome) *Rr* ΤΥΙΟΜΑΙΕΤΥΙΟΜΑΙ *B* pau (lo) *K* 17 atticum *ex* actiuum *corr. H* *τετύψομαι*] (&) ΕΤΕΤΥΦΩΜΑ *Rr* ΕΤΥΨΟΜΑΥ *G* ΤΥΨΟΜΑΙ *H* ΥΨΟΜΑΙ *K* ΤΥΠΟΜΑΙ *in litura l* 18 natura] ratione *D* 19 finient (v) *K* spacium *H* 20 temporum *in mg. add. b* cognitio (a) *K* inter se *add. k* 21 de ea] dea *B* dicamus. latius supradicta *R* dicamus. Latius supradicta supradicta *H* reppetamus *L* accedit *K* 22 praesens praesens *H* et futurum] *d* futurum *DHGLK* instabuli (i) *Rr* 23 motu uoluitur *GLK* iam eius *K* praeterit *GK* 24 "diuersa "nostrorum *L* diuimus (di) *Hh* 25 patimur (r) *Dd* dictum (ō) ad *Bb* 26 diuersi (uel um) *L* 27 enim tria tempora dinoscuntur *r*

sint facta an coeperint quidem, necdum tamen sint perfecta. itaque quod accidit ipsis rebus, quas agimus, nomen tempori ipsi imponimus, 'praeteritum imperfectum' tempus nominantes, in quo res aliqua coepit geri necdum tamen est perfecta, 'praeteritum' vero 'perfectum', in quo res perfecta monstratur, 'praeteritum plusquamperfectum', in quo iam pridem res perfecta ostenditur. instans autem individuum est, quod vix stare potest. unde merito a quibusdam 'instans' imperfectum nominatur. nisi enim sit
40 imperfectum, in eo adhuc esse actus intellegi non || potest. futurum quoque cum incertum sit, ut ostendimus, et infinitum, utrum paulo post an multo erit, non potuit discretis quibusdam finibus declinationis uti. itaque una voce contentum fuit.

Et indicativus quidem modus omnia habet tempora, quippe eo modo omnia, quae egimus vel agimus vel acturi sumus, absque ullo impedimento indicamus.

Imperativus vero praesens et futurum naturali quadam necessitate videtur posse accipere; ea etenim imperamus, quae statim in praesenti volumus fieri sine aliqua dilatione. nec solum enim illi, qui nondum coepit, imperantes utimur praesenti tempore, sed etiam illi, qui coepit et in ipso actu est, ut permaneat in eodem, ut, si quis ei, qui coepit versum legere, di-
41 cat | 'lege usque ad finem'. apud Graecos etiam praeteriti temporis sunt imperativa, quamvis ipsa quoque ad futuri temporis sensum pertineant, ut ἠνεῴχθω ἡ πύλη, 'aperta sit porta'; videmur enim imperare, ut in futuro tempore sit praeteritum, ut si dicam 'aperi nunc portam, ut crastino sit aperta'. ergo nos quoque possumus in passivis vel in aliis passivam declinationem habentibus uti praeterito tempore imperativi, coniungentes participium praeteriti cum verbo imperativo praesentis vel futuri temporis, ut 'amatus sit' vel 'esto' πεφιλήσθω, 'doctus sit' vel 'esto' δεδιδάχθω, 'clau-

1 ceperint *r* coepernnt *BDGLK* cèpernnt *H* sunt *RDHGLK* quod] quo *GL* 2 occidit [a] *Dd* accedit *k* ipsi [s] *B* temtempori *B* inponimus *B* 3 inperfectum *B* 4 perfecta monstratur *L* nero *in rasura L* 7 inperfectum *B* 8 inperfectum *B* adhuc esse *in litura H* 9 cum] *d* quod *D* [in] certum *Rr* paulo [post] an multo [post] erit *Hh* 12 tempora habet *H* tempore [a] *Rr* 13 ullo] *r* illo *R* 15 quadam] *d* quidam *RD* uidetur esse posse *Rr* 16 quae uel statim *DHGLKr* 17 fieri *add. d* dilatione] *r* dilectione *R* delatione *G* *post* dilatione: uel in futuro *add. GLKd* uel quae quandoque in futuro *add. h* Non solum *BDHGK* cepit *RDH* imperante [s] *Rr* 18 present [i] *Rr* cepit [o] *Rr* acto *Rr* 19 uti permaneat *D* cepit *H* 21 futuri] *d* futurum *D* ut *R* .vt. *H* ut est *K* 22 ΗΝΕѠΧΕѠ *B* ΗΝΕѠΧΘѠ [E NIT] ΕΠΥΛΝ *Rr* ΗΝΗѠΧΘѠ.ΗΠΥΛΝ *G* ΗΝΕѠΧΘѠΗ.ΠΥΛΝ. *H* ΗΝΗѠΧΘѠΝ ΤΙΥΛΝ *K* ΝΗΝΟΧ_ΘѠΗΠΙΛΗ *in rasura l* ut aperta *B* videmur] *r* uidetur *R rell.* 23 si *add. r* aperii *K* ut in crastino *K* 25 praeterito] *b* praeteriti *RB* imperativi] *Rh* uel imperatiue *r* imperatiuo *HGL* 26 *post* imperatiui *sqq. usque ad* imperatiuo *in mg. add. K* 27 ΠΕΦΙΛΕϹΘѠ *in litura l* ΠΕΦΙΛΗϹΤѠ *B* ΠΗΦΙΛΕϹΤѠ *R* ΠΕΦΙΛΕϹΤѠ *DH* ΠΕΦΙΛΕϹΤΟ *G* ΠΕΦΙΛΕϹΤѠ (*sic*) — ΔΕΔΙ *in mg. add. K* ΔΕΔΙΔΑΧΘѠ [ΔΕΔΙΔΑΧΕΟ] *Rr* ΔΕΔΙΔΑΧΕѠ *GK* dediΔΑΧΘѠ *Gg* dediΔΑΧΕѠ [ΔΗΔΙ] *H* δεδιδάχθω. clausus sit uel esto *om. B* clausus sit] claussit *R*

sus sit' vel 'esto' κεκλείσθω. quod autem vim praeteriti habet huiuscemodi constructio, ostendunt subiunctiva praeteriti perfecti, quae similiter proferuntur in passiva declinatione, ut 'amatus sim sis sit'. ergo si 'amatus sit' in subiunctivo praeteriti est temporis, bene etiam in imperativo praeteriti temporis potest accipi, quippe cum etiam in praesenti tempore imperativi tertia persona similis est in omni coniugatione tertiae personae subiunctivi, ut 'amet, doceat, legat', 'ametur, doceatur, legatur'; et in passivis quidem vel similibus hoc possumus dicere, in activis vero vel neutris nullo modo, nisi participia praeteriti habeant. ||

Optativus autem, quamvis ipse quoque videatur ad futurum pertinere – 42
ea enim optamus, quae volumus nobis vel in praesens vel in futurum dari –, tamen habet etiam praeteritum tempus, quia evenit saepe de absentibus et ignotis rebus precari, ut facta esse ante nobis po|terint in notitiam venire, ut si, filio meo | Romae in praesenti degente, optans dicam 'utinam Romae filius meus legisset auctores, propter quos nunc ibi moratur; utinam profectus esset Romam ante triginta dies'. possumus tamen hoc uti modo etiam ostendentes, quae optamus non evenisse, ut **Virgilius** in **I Aeneidos**:

> **Atque utinam rex ipse noto conpulsus eodem**
> **Adforet Aeneas,**

et: **utinam, Gn. Pompei, cum Gaio Caesare societatem aut numquam coisses aut numquam diremisses.** in hoc autem modo duntaxat et infinito tempora coniuncta habent Latini praesens cum praeterito imperfecto et praeteritum perfectum cum plusquamperfecto ad imita-

1 κεκλεισοω *ex corr. l* κεκλειστω (Λ T) *DH* κεκλεισκω *Rr* κεκλειστω *GK* κεκλισοω *B* uim praeteriti uim [uel ius idem amatus et] *Rr* habeat *K* 2 subiunctatiua *G* subiuncta [similia] *H m. rec. corr.* 3 passiue [a] *Rr* passiua significatione uel declinatione *K* sis] *r* sin *R* 4 subiunctatiuo *G* subiun*** *H* subiuncto [coniunctiuo] *h m. rec. corr.* 5 poteest *R* quipe [p] *Gg* "etiam "cum *Kk* 9 praeterita *R* 10 futurum peruenire uel pertinere *K* 11 ea enim eao [ptamus] quae *Rr* *post* nobis *sqq. usque ad* nobis *om. R* [habet] *add. r* 12 tamen *K* habet *h. l. om. GLK* etiam [.i. habet] *Gg* tempus [habet] *L* sep [e] *Bb* 13 poterint] *cf. lib.* XVII § 1 *et Lachmanni ad Gai.* I 146 *et ad Lucr.* IV 486 *annott.* potuerint *GL* potuerunt *K* 15 autores [c] *Dd* propter *ex* praeter *corr. D* 16 profectus] *d* perfectus *D* tringinta *Hh* trigenta *G* 17 euinisse *L Verg. Aen.* I 575 *sq.* in *spscr. K* 19 notho *RHGLK* compulsus *LK* 20 afforet *DG* 21 *Cic. or. Phil.* II 10, 24 GN. *B* GN. *RH* gñ. *DGK* gñ*** *L* ponpeius *B* Gai *H* ga. ĩ. cesare *D* sociaetatem *R* 22 coisses] *sic* § 27 *cum Cicerone* coiises [uel coniunxisses] [s] *Gg* coisses amicitiam *L* coniunxisses *RD* coniunxisses amicitiam *K* coniunxisses ********(amicitiā?) *H* coniunexisses amicitiam *B* diremisses [i] *cum Cicerone ipse Priscianus supra* § 27 *et sic ni f. in litura H* discinisses *h rell.*
23 et infinito — praesens *in mg. add. K* Latini] *b* latin* *B* 24 rito imperfecto — imitationem *in lit. et ad mg. b* imitationem] *rg* emitationem *GK* mutationem *R*

tionem Graecorum, quamvis haec quoque conati sunt quidam disiungere, sed melius est esse coniuncta. nam praeteritum imperfectum rationabiliter idem est etiam praesens; dico enim 'utinam legerem nunc' et 'utinam legerem heri': nimia est enim cognatio eorum temporum, et maxime in hoc modo, quippe cum utrumque imperfectum intellegitur. potest autem iste optativus et inceptus et non inceptus ante intellegi. nam si dicam 'utinam legerem heri quoque, quomodo nudiustertius', ostendo coepisse quidem, non finisse tamen; sin autem dicam 'utinam legerem heri saltem', ostendo nec coepisse. similiter si dicam 'utinam adhuc legerem', ostendo coepisse quidem in praeterito, in praesenti autem cessare; sin autem dicam 'utinam legerem vel nunc', ostendo nec coepisse adhuc. sic et per cetera tempora

43 eiusdem modi. praeteritum quoque perfectum et plusquam|perfectum optativi coniuncta sunt; licet enim vel multo ante vel paulo esse perfecta haec eadem intellegere nos optare, ut si || dicam 'utinam legissem ante quinquaginta annos' et 'utinam legissem ante horam': nec mirum sic infinite in hoc modo intellegi praeteritum, quod quantum ad veram intellectionem nullum certum nec inceptum nec finem habuit.

Subiunctivus, cum apud Graecos coniuncta habeat tempora, apud nos divisa habet omnia, quomodo indicativus. de cuius contextu, cum de constructione orationis tractaverimus, latius disseremus.

Infinitus modus quoque coniuncta habet tempora, quomodo optativus, praesens et praeteritum imperfectum, praeteritum perfectum et plusquamperfectum, quomodo apud Graecos. cum dicimus enim 'legere', significamus rem imperfectam, quae vel ad praesens vel ad praeteritum imperfectum attinet, cum vero 'legisse', perfectam, quae sua est tam praeteriti perfecti quam plusquamperfecti. nota autem, quod vim nominis rei ipsius habet verbum infinitum. unde quidam nomen verbi hoc esse dicebant; dico

1 quiidam *R* disiungere *ex corr. L* dissiungere *K* 2 melius esse *D* melius esse est *d* inperfectum *B* 3 idem est] *d* idem esse *D* est et praesens *GLK* dico] *b* D*co *B* nunc] *b om. L* nun*** *B* legerem heri] *sic ni f. H* legerim heri *h* 4 nimi est *B* enim est *G* hoc modo] *dh* hoc mundo *DH* 5 inperfectum *B* 6 utinam ******(utinam) *B* 7 legerim *h* lege*** *H* quoque (quo) modo *Rr* ****** (quoque quomodo nudius tertius) *Gg* nudus tertius *L* quidem et non (nec) *L* 8 u(fi)enisse *Rr* saltem] *h* saltim *BGr* sal(t)im *H* 9 * (ɿ?) *L* Similiter (si) dicam *Rr* utinam si dicam *L* cepisse *RH* 10 in praeterito quidem *K* praesentia *Rr* caessare *G* caesare *K* cessasse *r* 11 ca(o)episse *Rr* cepisse *H* 13 liquet *G* ante *om. GLK* ante uel paulo ante esse *B* 14 quinquagenta *G* quincaginta *K* 15 (h)oram *Rr* 16 adue**ram(ue) *B* intellectionem] *r* intelleccionem *RD* 17 incoeptum *RD* inceptum (nec) finem *K* inceptum finem *G* incoeptum finem *L* ** finem(in) *B* 18 Subiunctatiuus *DGK* apu(d)t agrecos *D* 19 construc(t)cione oracionis *Dd* 20 rationis *B* laci(t)us *Dd* disseremus *ex* disserimus *corr. L* 21 Infinitus] *b* Infenitus *B* Infinitiuus *GLK* 22 inperfectum *et sic constanter B* imperfectum et praeteritum *K* praeteritum perfectum *om. G* 23 enim dicimus *K* 25 legisse dicimus Perfectam *B* 26 Notandum *K*

enim 'bonum est legere', ut si dicam 'bona est lectio'. itaque omnis modus finitus potest per hunc interpretari, ut si dicam 'lego', quid indicavi? 'legere me'; 'lege', quid imperavi? 'legere te'; 'utinam legerem', quid optavi? 'legere'; 'cum legam, venio', quid iunxi? prius 'legere' post 'venire'.

Gerundia quoque vel participialia, cum participiorum vel nominum videantur habere casus obliquos nec tempora significent, quod alienum est a verbo: 'legendi, legendo, legendum', 'lectum, lectu', infiniti vice tamen funguntur, quod solet apud Graecos articulis coniungi. itaque pro infinito, qui coniungitur genetivo casui ar|ticuli apud Graecos, nos utimur in 'di' terminatione, quae similis est genetivo nominis, 'legendi', 'τοῦ ἀναγνωστέον' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκειν' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκεσθαι'. pro eo autem, qui dativo articuli adiungitur, infinito apud Graecos antecedente ἐν praepositione, nos in 'do' utimur terminatione, quae similis est dativo vel ablativo nominis - nisi quod verbum hoc || existimantes quidam etiam corripiunt o finalem eius. Iuvenalis in I: VIIII 44

Plurimus hic aeger moritur vigilandŏ, sed illum
Languorem peperit cibus inperfectus.

Alphius Avitus in II excellentium:

Spatiandŏ paulatim trahit;

est enim dimetrum iambicum -, ut 'legendo' 'ἀναγνωστέῳ' καὶ 'ἐν τῷ ἀναγινώσκειν' καὶ 'ἐν τῷ ἀναγινώσκεσθαι'. pro eo quoque, qui accusa- 45

1 ut dicam *Rr* (si *sup.*) 2 hunc] hunc modum *GL et* hunc *in mg. add. K* inpraetari *R* (nter *sup.*) interpretari *B* indica**ui (ti) *K* 3 optau *B* optaui* legere me. (t) *K*

5 DE GERVNDIS *in mg. r* GERVNDIA Gerundia *H* participalia *Gg* (i *sup.*) participalia *LK* uidentur *L* (uel cum *sup.*) 6 nec tempora *Rr* significant *K* alienum est a uerbo *in ras. et ad mg. b* 7 infiniti] *r* infinite *R* infinitini *GLk* 8 coniugi *H* (t *sup.*) pro infito *R* 9 articuli *ex* articulo *corr. D* 10 .Indi. *H* terminacione *D* ΤΟΥ ΑΝΑΓ*ΝΙωCΤΕΟΥ *B* ΤωΥ ΑΝΑΓΝωCΤΕΙωΥ *R* ΤΟΥ ΑΝΑΓΙΝωCΤΕΟΥ *Dd* ΤΟΥ ΑΝΑΓΙΝωCΚΚΟΝ *H* (ΚΕΙΘΕ *sup.*) *** ΑΝΑΓΝΑΤΕΟΥ (ΤΟΥ) *L* (c *sup.*) ΤΟΥ ΑΝΑΓΝωΤΕΥ *K* 11 ΤΟΙ *B* τοῦ ἀναγινώσκειν] *om. G add. g* ΤωΥ ΑΝΑΤΥΝωCΚΚΙΝ *R* ΤΟΥ ΑΝΑΓΙ'ΓΝωC'ΚΕΙΝ *H* ΤΟΥ ΑΝΑΓ*ΝΑCΚΕΙΝ (Ι) *L* ΚΑΥ *RH* ΤΟΥ.ΑΝΑΓΥΝωC.ΚΕCΤΑΙ. *B* ΤωΥ ΑΝΑΤΙΝω.CΚΕCΤΑΥ *R* ΤΥ ΑΝΑΓΙ·ΝωC·ΚΕCΤΑΙ· *H* ΤΟΥ ΑΝΑΓ*ΝΑ*ΚΕCΘΑΙ *Ll* (C T *sup.*) ΤΟΥ ΑΝΑΓΙΝωCΚΕCΟΑΙ *K* 12 articulari *H* - coniungitur *GL* iungitur *B* (in *sup.*) infinito] *dk* infinitus *RG* infinitos *ui f. D* infinit* *K* en *BD* en *Kk* (h *sup.*) 13 praepositione] *d* propositione *D* 14 existimantes *Hh* 15 finalem] *rh* finale *RH* eius *om. G* Iueuenalis *H* *Iuv. sat.* I 3, 232 *sq.* I] *r* II. *R*

16 haec *Rr* (i *sup.*) illum] *sic etiam* § 71 *et lib.* XVIII § 62 *cum nonnullis Iuv. libris dett.* ipsum *Iuvenalis* 17 langorem *BDGLK* lango *Rr* (rē *sup.*) cybus *DH* imperfretus *L* imperfectus inhedens *Rr. num* inperfectus et haerens (herens *Iuv. Pith.*)? *cf.* § 71 18 *Alphius Avitus in II excellentium cf.* § 71 19 *patiando (s) *K* speciando *Dd* (t *sup.*) 20 demetrum *R* ΑΝΑΤΝωC.ΤωΒ *R* ΑΝΑΓΝΟCΤΕω *HG* ΚΑΙ ΕΝ Τω *in mg. K* καὶ ἐν τῷ ἀναγινώσκειν *om. B* ἐν] ΕΗ *H* Τω *L* ΤΟ *Gl* 21 ΑΝ*ΑΤΙΝωCΚΕΙΝ *R* ΑΝΑΤΙΝωCΚΕΙΝ *DH* ΑΝΑΓΙΝΟCΚΕΙΝ *G et* Ι *eraso L* καὶ ἐν] ΚΕΝ *B* ΗΝ *R* ΤΑ *G* ΑΝΑΤΙΝωCΚΑΙCΤΑΙ *R* ΑΝΑΓΙΝΟCΚCCΘΑΙ *B* ΑΝΤΙΝωCΚΑΙCΟΑΙ *G* ΑΝΑΓΙΝωCΚΑΙ.CΕΑΙ *H* ΑΝΑΓΙΝΟCΚΑΙCΘω *K* ΑΝΑΓ*ΝΟCΚΕCΤΑΙ (Ι) *in litura l*

tivo adiungitur, in 'dum' terminatione utimur, quae similis est accusativo nominis, ut 'legendum' *ἀναγνωστέον*. huic tamen frequentius solet etiam praepositio 'ad' praeponi, ut 'ad legendum', ex quo ostenditur, magis nomen esse quam verbum: verbo enim separata praepositio per appositionem praeponi non potest. in 'do' quoque terminantia inveniuntur ante se habentia separatam praepositionem. Cicero pro Milone: huius ergo interfector si esset, in confitendo. quomodo ergo frequentissime in 'dus' desinentia nomina verbalia et eorum obliquos casus proferre solent Romani pro infinitis in Graeca elocutione prolatis - ut 'legendi Virgilii causa vigilo', '*ἀναγνωστέου Βεργιλίου χάριν ἀγρυπνῶ*' *ἀντὶ τοῦ* '*ἀναγνῶναι Βεργίλιον χάριν ἀγρυπνῶ*'. Cicero in I invectivarum: nihil hic munitissimus habendi senatus locus, '*τῆς σχετέας συγκλήτου*' *ἀντὶ τοῦ* '*ἔχειν τὴν σύγκλητον*' -, sic etiam gerundia vel supina proferuntur. hoc tamen videtur inter gerundia supra dicta et nomina, quorum etiam nominativus in 'dus' profertur, interesse, quod, quando sunt absque dubitatione nomina, simili casui adiunguntur et discernunt genera, ut 'intellegendi Homeri gratia' et 'amandae virtutis causa' et 'emendi man-
46 cipii studio veni'; quando vero gerundia sunt, id est loco infiniti cum articulo iuncti apud Graecos accipiuntur, nec genera discernunt nec numeros, quod suum est infinitorum verborum, et illum sequuntur casum, quem et verba, ex quibus nascuntur, ut si dicam 'intellegendi Homerum causa venio' et 'amandi virtutem causa laboro' et 'emendi mancipium causa venio', quamvis rarus sit huiuscemodi constructionis usus. similiter dici||mus 'intellegendo Homerum profeci', 'amando virtutem legi' et 'invidendum

1 adiungitur] *d* adinguntur *D* iungitur *L* utimu *Rr* quae *ex* qui *corr. K* 2 ΑΝΑΓΝΩϹΤΕΩΝ *Rr* ΑΝΑΙΝΟϹΤΡΟΝ *BL* ΑΝΑΙΝΩϹΤΕΩΝ *K* ΑΝΑΓΙΝΩϹΤΕΟΝ *H* 4 separata] *b* separato *B* praepositio per appositionem] praepositionem *B* praepositio *b* appositionem] *r* apositionem *RH* 5 in do] *r* Ideo *R* 6 separatim *K* *Cic. pro Mil. or.* 29, 79 Milone] *r* milione *RL* 7 si] qui *v. l. codd. Cic.* esset *in litura h* confetendo *L* 8 nerbialia *B* et eorum et obliquos *K* 9 Romani] *h* romari *H* eloquutione *BDK* eluquutione *H* 10 ΑΝΑΓΝΑϹΤΕΟΥ *GL* ΑΝΑΙΝΑϹΤΕΙΟΥ *H* ΑΝΑΙΝΟϹΤΕΟΝ *K* ΑΝΑΤΝΑϹΤΕ ΟΥ ΒΕΡΓΙΑΤΩΥ *R* ΑΝΑΓΝΩϹΤΑΙΟΥ. uirgilii. *B* *Βεργιλίου om. DHGLK* ΒΕΡΓΙΑΟΝ *in mg. l* ΧΑΡΥΝ *H* *ἀγρυπνῶ*] *l* ΑΓΡΙΠΝΩ *RHGLK* Α.ΓΡΙΠΝΩ *D* ΑΓΡΥΠΝΩ *B* ΑΝΤΥ *R* ΤΩΥ *RH* ΤΟΥ ΤΟΥ *B* 11 ΑΝΑΤΝΩΝΑΙ *D* ΑΝΑΤΝΟΝΑΙ *R* ΑΝΑΙΩΝΑΙ *HG* ΑΝΑΓΟ *K* *Βεργίλιον om. K* ΒΕΡΓΙΑΩΝ *GD* ΒΕΡΓΙΑΟΝ *L* ΒΕΡΤΙΑΩΝ *D* ΒΕΡΓΑΥΩΝ *R* ΧΑΡΝ *R* ΚΑΡΙΝ *B* *ἀγρυπνῶ*] *l* ΑΓΡΙΠΝΩ *RDHGLK* *Cic. in Catil. or.* I 1, 1 12 munitissimus] *d* munitissimis *R* minitissimus *D* ΤΗϹ ϹΚΕΤΑΙΑϹ ϹΙΓΚΛΗΤΟΥ *B* ΤΕϹ ϹΧΕ ΑϹ ϹΙΓΚΑΝΤΩΥ *R* ΤΗϹ ΕΧΕΤΕΑϹ ϹΙΓΚΛΗΤΟΥ *G* ΤΗϹ ΕΧΕΤΕΑϹ ϹΙΓΚΤΟΥ *Dd* ΤΗϹ ΕΧΕΤΕΑϹ.ϹΥΓ.ΚΑΝΤΟΥ *H* ΤΗϹ ·ΧΕϹΤΕΥ ϹΙΓΚΛΗΤΟΥ *in litura l* ΤΗϹ ΕΧΕΤΕΑϹ ϹΙΥΚΛΗΤΟΥ *K* *σχετέας scripsi* 13 ΑΝΤΥ *R* ΤΟΥΤΟΥ *B* ΤΕΝ *GL* Τ·Ν *D* ϹΥΓΚΛΗΤΟΝ *K* ϹΙΓΚΛΗΤΟΝ *in litura l* ϹΥΓΚΑΝΤΟΝ *DHG* ϹΥΚΛΕΤΩΝ *R* suppina *D* 14 *post* nomina *sqq: usque ad* nomina *om. D add. d* 15 quod] quia *d* 17 humeri *Kk* gratia et amandae] *r* gratiae iam de *R* 18 sunt gerundia *B* infinitini *D* 20 est *om. L* infinitiuorum *GLr* secuntur *RBK* 21 nancuntur *Rr* 22 mancium *Ll* 23 huiusce·modi *H*

nobis non est' et 'minime nocendum virtuti', quia superiorum accusativo, inferiorum vero verba dativo adiunguntur. praeterea gerundia tam ab activis quam a communibus nascentia tam activam quam passivam habent significationem, nomina vero mobilia supra dictae formae, id est in 'dus' et 'da' et 'dum' desinentia, unam et magis passivam; solemus enim per verbum passivum ea interpretari. quid est enim 'amanda est virtus'? 'digna, quae ametur', et: munitissimus habendi senatus locus? id est 'in quo habeatur senatus'. unde raro inveniuntur a neutris absolutam significationem habentibus, ut 'sto, sedeo, surgo' (nemo dicit 'standus, sedendus, surgendus'), quorum supina significationem sui servant verbi simplicem. a ceteris vero neutris et a deponentibus gerundia quidem 47
eandem significationem habent, quam et verba, ut 'fa|ciendi', τοῦ ποιεῖν, 'sequendi', τοῦ ἀκολουθεῖν, 'loquendi', τοῦ λαλεῖν. nomina vero supra dictae formae similiter, quomodo supra diximus, magis passivam: 'faciendus', ποιητέος, id est 'qui debet fieri', 'sequendus', ἀκολουθητέος, id est 'quem debent sequi', 'loquendus', λαλητέος, id est 'quem debemus loqui'.

Praeterea ex forma participiorum praeteriti temporis duae terminationes inveniuntur, quarum prior in 'um', altera in 'u' finitur. et in 'um' quidem eandem significationem fere habet, quam in 'dum' desinens cum praepositione 'ad'. quid enim est 'venatum' aliud nisi 'ad venandum', 'quaesitum' nisi 'ad quaerendum'? Virgilius in IIII Aeneidos:

Venatum Aeneas unaque miserrima Dido
In nemus ire parant,

id est 'ad venandum'. idem in VIIII:

si fortuna permittitis uti,

1 nobis est *B* quia] quae *r* superiorum] *r* superiorem *R* 2 Praetera *R* 3 quam a] tam a *L* passiuam et magis passiuam habent *B* 5 et in da et in dum *GL* et indadum *D* in da dum *K* 6 ea] *b* eam *BK* interpraetari *RB* 7 munitissimus *etc.*] *Cic. or. Cat.* I 1, 1 *v.* § 45 senatu[s] *L* senatus locus. in quo *Kk* [id est dignus] 8 habetur [a] *H* 9 *post* significationem *sqq. usque ad* significationem *om. D add. d* ẹsto *Rr* nemo enim dicit *Bd* 10 sui servant verbi] *B* suis seruant uerbis *rell.* 11 et aḍ deponentibus *R* et deponentibus *L* gerunda [i] *Dd* 12 habent significationem *G* των πωιειν [o, ιοιν] *Rr* του ποyειν *GL* 13 τοῦ] τοι *K* τοια.κολογθειν *H* ακολογθειν *D* τοῦ] πογ *r* λαλεῖν] λαειν *GL* λαειν *K* 15 ποιηθεος *B* ποιντεος *HL* ποιηθεος (*sic*) — loquendus *post* faciendus *om. ab R add. r* id est — ακολογεντεος (*sic*) *add. g* qui] quod *D* debẹnt *K* ακολογθκτεος *RB* ακολογενθεος *H* ακολογεντεος *LK* 16 debẹnt *K* sequi*** *ex corr. h* λαλεθ*ος [κ] *Rr* λαλετεος *DH* λελετεος *GLK* λαλιτεος [e] *B* 17 practera *Rr* ad formam *d* 18 um *spscr. r* *post* finitur: ut uenatum uenatu *add. d* 20 enim est] *g* est enim *GK* enim [est] *Dd* ·/·aliud·/· nisi *Dd* nisi *om. BDH add. d* 21 *Verg. Aen.* IIII 117 *sq.* 22 misserrima *K* miserima *Med.* miseri madido *H* 24 ad venandum] *h* uenatum *H* *Verg. Aen.* VIIII 240 *sq.* IIII. *D* 25 furtuna *GLK* permitis *R* permittiṭ[s] *D*

Quaesitum Aenean et moenia Pallantea,

id est 'ad quaerendum'. videtur tamen hoc quoque quasi ipsius rei esse accusativus et sine praepositione proferri, quod quasi 'ad locum' habet significationem, quemadmodum propria nomina civitatium, quae cum 'ad locum'
48 significant, carent prae||positione. sequens quoque forma, quae in u terminat, ablativus mihi videtur ipsius nominis, quo ipsa res significatur, carens similiter praepositione. quid est enim 'mirabile visu' nisi 'visione'? visio enim tam ex actione quam ex passione potest fieri. diximus autem et superius, quod infinitorum vis in nomen rei resolvitur. quomodo autem participia praeteriti temporis et nomina rerum in 'us' correptam desinentia solent ante u vel s vel t vel x habere, sic habent et ista, ut 'laesum laesu', 'morsum morsu', 'amatum amatu', 'do|ctum doctu', 'captum captu', 'fluxum fluxu', 'flexum flexu'. sicut autem supra docuimus, communem habent significationem ab activis vel communibus nata, ut 'oratum', 'πρὸς τὸ παρακαλεῖν' καὶ 'πρὸς τὸ παρακαλεῖσθαι', 'oratu', 'τῷ παρακαλεῖν' καὶ 'τῷ
49 παρακαλεῖσθαι' ἤτοι 'τῇ παρακλήσει', idem enim significamus. supina vero nominantur, quia a passivis participiis, quae quidam supina nominaverunt, nascuntur.

Pro omni autem tempore infiniti verbi solent accipi; dicimus enim 'legendi causa in honore fui' et 'sum' et 'ero' ἀντὶ τοῦ 'τοῦ ἀνεγνωκέναι χάριν' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκειν' καὶ 'τοῦ ἀναγνώσεσθαι', ὁμοίως δὲ καὶ 'τοῦ ἀνεγνῶσθαι' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκεσθαι' καὶ 'τοῦ ἀναγνωσθήσεσθαι'. quod

1 aeneam *D* menia *D* moenea *L* pallentea *K* pallatea *Rom.* 2 id est *om. DHGLK* Vide(tur) *Rr* ipsius *om. D* 4 quaemadmodum *R* quemammodum *GL* ciuitatum *BDHGLK* quae] quem *H* 5 praepositione *ex* praepositionem *corr. D* terminant *Rr* terminatur *Bh* terminantur *D* 7 est *om. H* mirabile] *r* miserabile *RBDGLK* 8 visio enim] uisionem *G* uisio**(ne *vel* nē) *L* ati(e)one *L* 9 in nomine rei *r* 11 u (uel) s *K* et] etiam *B* et ista (supina) *Hh* ut] uelut *K* 13 *post* flexu: fixum fixu *add. D* 14 horatum *R* *Graeca in litura exhibet l* τω ΠΑΚΑΛΕΙΝ *Rr* ΤΟ ΠΑΚΜΕΙΝ *HG* τω ΠΑΚΑΛΕΙΝ *D* ΤΟ ΠΑΡΜΕΙΝ *K* 15 ΚΑ' *Rr* ΚΑΥ *l* καὶ πρὸς τὸ] ΚΡΟΣΡΟ *B* ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕΙ *D* ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΕΙ *H* ΠΑΡΑΚΑ(ΕΩ)ΛΕΙΣ,ΘΑΙ. (ΟΡΑΤΕ) oratu *Rr* ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΑΙ ΟΡλω *G* ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΕΑΙ ΟΡΑω *K* ΤΟ *DHK* τὸΥ *l* ΠΑΡΑΚΑ(Λ)ΕΙΝ *R* ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΝ *G* ΤΟΥ *l* 16 ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣ.ΘΑΙ *Rr* ΠΑΡΑΚΑ(ΕΑ)ΔΕΙΣ.ΘΑΙ *G* ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕΙ *D* ΠΑ.ΡΑΛΕΙΣΕΑΙ *H* ΠΑΡΑΛΕΙΣΕΑΙ *K* ΗΤΟΗ *B* ΗΤ(Ν)ωΙΤΗ(Ν)ΠΑΡΑΚΑ(ΝΣ)ΗΕΙ *Rr* ΕΤΟΙ ΤΗΠΑΡΑΚΛΕΣΕΙ *G* ΝΤΟΙΤΗΠΑΡΑΚΛΗΣΕΙ *D* ΗΤΟΥ ΤΗ.ΠΑΡΑΚΛΝΣΕΥ *H* ΑΝΤΙΤΗΠΑΡΑΚΛΛΕΣΕΙ *L* ΝΤΟΥΤΗΠΑΡΑΚΛΕΣΕΙ *K* vero] enim *B* 19 autem *add. g* a(u)tem *B* 20 hero *Rr* ΑΤΙ *R* ΑΝΕ.ΓΝωΚΕΝΑΙ *G* ΑΝΕΙΝωΚΑΝΑΙ *R* ΑΝΕΓΝωΣΘΕΝΑΙ *D* 21 ΤΑΡΙΝ *R* ΣΑΙ *R* ΚΑΥ *H* ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΕΙΝ *BL* ΑΝ.ΓΙΝωΣΚΕΙΝ *H* ΑΝΙΓΙΝΟΣΚΕΙΝ *G* ΑΝΑΙΙΝωΣΚΕΙΝ *K* ΑΝΤΥΝωΣΚΕΚΕΙΝ *R* ΚΑΥ *R* ΑΝΑΓΝωΣΕΣΤΑΙ *K* ΑΝΑΓΝΟΣΕΣΘΑΙ *l* ΑΝΑΙΝΟΣΕΣΤΑΙ *GL* ΑΝΑΓΝΟ.ΣΕΣΕ.ΑΙ *H* ΑΝΑΤΝωΣΕΣΤΕΤ *R* ὁμοίως δὲ] *ex corr. l* ΟΜωΙωΣΔΕ *K* Ο.ωΟΙωΣ.ΔΕ *H* ΟωΙΗΙΣ ΔΕ *G* ΟωΟΣΟΣ de *R* *post* ὁμοίως δὲ: καὶ τοῦ (ΣΗΤ ΤΟΥ *R* ΚΑΥ ΤΟΥ *H*) ἀνεγνῶσθαι (*D* ΑΝΕΓΝΟΣ(Θ)ΤΑΙ *GK* ΑΝΑΓΙΝΟΣΤΑΙ *Ll* ΑΝΕΤΝΟΣΤΑΥ *R* ΑΝΕΓΝωΣΕΝ *H*) *praeteritum bis repetentes add. libri praeter B* ΚΑΥ *R* ΤΟΙ *H* 22 ΑΝΕΤΝωΣΤΑΙ *R* ΑΝΕΙΝωΣΚΑΙ *H* ΑΝΑΓΙΝΙωΣΚΑΙΕΣΘΑΙ *DL* ΑΝΑΓΙΝω.ΚΑΙΘΣΕΑΙ *H* ΑΝΑΓΙΝωΣΚΑΙΘΣΕΘΑΙ *K* ΑΝΑΤΙΝΙΝΟΣΚΑΙΕΣΘΑΙ *R* ΑΝΑΓΙΝΟΣΘΑΙ *B* ΑΝΑΓΙΝΙωΣΚΑΙΘΣΘΑΙ ΤΟΥ *G* ΚΑΙ *add. l* Τωι *R* ΑΝΑΓΝωΣΘΕΣΕΣΕΑΙ

autem ab activis et communibus venientia communem habent significationem, usus quoque probat. Virgilius in bucolico:

Cantando tu illum? aut umquam tibi fistula cera
Iuncta fuit?

active protulit. idem in eodem:

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis,

passive posuit. idem in II Aeneidos:

quis talia fando
Myrmidonum,

active dixit. idem in eodem passive:

Fando aliquod si forte tuas pervenit ad aures.

solebant enim antiqui 'fatus' communiter proferre. idem in III georgicon:

uritque videndo
Femina nec nemorum patitur meminisse nec herbae,

passive protulit. et 'videndo perit' active, id est 'dum videt'. quod autem haec quoque nomina sunt, ostendit praepositio, quae frequenter invenitur, ut supra diximus, tam ante accusativum quam ablativum eorum casum: 'ad venandum' et 'in venando'. in neutris vero et in deponentibus, 50
quomo||do supra dictum est, simplices habent significationes.

Impersonale autem hanc habet differentiam ad infinitum, quod infinitus altero verbo finito omnimodo eget, impersonale vero actum quidem perfectum significat per omnes modos, persona vero sola deficit; quae si addatur, perfecti vice fungitur verbi per omnes, quomodo diximus, modos: per in|dicativum, ut 'curritur a me' pro 'curro'; imperativum, 'curratur a te' pro 'curre'; optativum, 'utinam curreretur a te' pro 'utinam curreres'; subiunctivum, 'cum curratur a te' pro 'cum curras'; infinitum, 'curri a te oportet' pro 'currere te oportet'. hoc autem interest inter infinitum passivum et infinitum, qui fit ab impersonalibus, quae nascuntur a verbis activis, quod infinitus passivus verbo eget solo ad perfectam significationem,

K ΑΝΑΓΝΩϹΚ.ϬΕϹΕΑΙ H ΑΝΑΓΝΩϹΕΝϹΕϹΘΑΙ G ΑΝΑΓΝΩϹΕΗΕϹΕΑΙ Ll ΑΝ.ΙΝΩϹϹΘΕϹ.ΗϹΤΑΙ R 2 comprobat B *Verg. ecl.* 3. 25 *sq.* (*deficit Med.*) 3 aut] haut L haud Hrg coera GL caera K 4 iuncta] k niucta *cum Rom.* BDLK nucta G 5 *Verg. ecl.* 8, 71 7 *Verg. Aen.* II 6 *sq.* 9 mermidonum K 10 *Verg. Aen.* II 81 (*deficit Rom.*) 11 aliquid Kh aliquot *Ver.* 12 fatus *in* fatur *mut.* H *Verg. georg.* III 215 *sq.* 14 Vtrique B 15 miminisse G neque herbae *Pal.* 18 quam ante ablatiuum L 19 ^et in deponentibus K et deponentibus G 21 INPERSONALIS·Inpersonale H Inpersonale B ˄habet ˄hanc H ^in finitū Bb 22 inpersonale B actiuum Kk 23 deficit] r defecit RL 25 Per imperatiuum *in ras.* B ut curratur B cu^r ratur Rr 26 Per optatiuum B 27 Per subiunctiuum B subiunctatiuum Kk pro curras R Per infinitum B curri ••• a te H 28 oportet curre^re te oportet·Rr infinitiuum Gg pasiuum (*sic more suo*) *spscr.* g 29 ^in finitum Gg qui qui Kk inpersonalibus B

ut 'amari volo', φιλεῖσθαι βούλομαι, infinitus vero impersonalis non solum verbo, sed etiam ablativo casu per se indiget absque accusativo, ut 'amari volo a me' pro 'amare volo'. ideo autem addidimus 'absque accusativo', quod, si ad eum reddatur, infinitum necesse est eum passivum intellegi, ut 'amari a me volo filium'. saepe vero etiam non positus subauditur accusativus, ut si dicam 'doceri a te volo' et subaudiam 'me'.

X 51 Quoniam igitur de singulorum tempore modorum, quae memoriae occurrerunt, disseruimus, de cognatione temporum deinde tractemus.

Est quaedam cognatio praesentis quidem temporis cum praeterito imperfecto et futuro, praeteriti vero perfecti cum plusquamperfecto. praesens tempus proprie dicitur, cuius pars praeteriit, pars futura est. cum enim tempus fluvii more instabili volvatur cursu, vix punctum habere potest in praesenti, hoc est instanti. maxima igitur pars eius, sicut dictum est, vel praeteriit vel futura est, excepto 'sum' verbo, quod ὑπαρκτικόν Graeci vocant, quod nos possumus 'substantivum' nominare; id enim omnium semper est per||fectissimum, cui nihil deest. itaque praeteriti quoque perfecti vim habet, quod ostenditur, quando participiis praeteriti iunctum officio fungitur praeteriti perfecti per passivorum declinationem vel similium passivis. similem huic vim habent etiam vocativa, ut 'Priscianus vocor, nominor, nuncupor, ap|pellor'.

52 Alia autem verba praesentis, sicut diximus, inter praeteritum et futurum sunt, exempli causa, si incipiam versum aliquem scribere et dicam 'scribo versum', dum adhuc ad finem eius non pervenerim et cum pars eius iam sit scripta, pars autem scribenda. ergo praesens tempus hoc solemus dicere, quod contineat et coniungat quasi puncto aliquo iuncturam praeteriti temporis et futuri nulla intercisione interveniente, unde stoici

1 φιλειcθαι *G* φαειcται βοιλομαι *B* φιλειcθαϒ κοϒ.μαι (ΑΟ) *Kk* βοϒλομαι *D* βωϒλωωαϒ (Ο Λ) *Rr* infinitiuus *DG* inpersonalis *B* (In)personalis *Rr* 2 set *H* absce *G* a** cusatiuo (bs) *R* *post* accusatiuo *sqq. usque ad* accusatiuo *add. r* 3 addimus (di) *Kk* 4 reddatur (*gloss. sc.* accusatiuus *spscr.*) *R* est *om. G* eum (uel id) *Kk* 5 uolo a me *D* 7 siggulorum (n) *D* 8 diseruimus *GLK* disseruimus: DE COGNATIONE TEMPORVM. | DE COGNATIONE TEMPORVM. DEINDE (v) *H* 10 futoro *H* 11 proprie] *g* propriae *RHG* enim *om. L* 12 fluui *K* 13 (in)instanti *Rr* pars *ex* pras *corr. D* eius *in litura H* 14 um (uel) praeteriit um (uel) *Dd* praeterit *LK* futuro *K* ϒΠΑΡΚΤΙΚωΝ *R* 15 non (s) *Hh* substantiuam (oum) *Hh* enim *add. R* 16 deest] dest *R* 17 quod] quae *B* ostendit *H* quondo *R* particiis (pi) *Ll* offocio *D* 18 declinacionem *D* 19 habent *ex* hab** *corr. B* p̄scianus *GLK* 20 nuncupor] *k* noncupor *G* nuncipor *K* dicor nuncupor *RB* dicor *H* 21 sicuti *BDHK* ut *G* 22 et dico *R* 23 adnc (h) *D* 24 solemus] *k* s*lemus *K* 25 alico (qu) *Dd* 26 interci*sioue(s) *D* intercesione *GL* intercessione *HK* stoici] *cf. R. Schmidtii stoicorum gramm. p.* 65 *sqq. p.* 70 *sq. n.* 97

iure hoc tempus 'praesens imperfectum' vocabant, ut dictum est, ideo quod prior eius pars, quae praeteriit, iam transacta est, deest autem sequens, id est futura, ut, si in medio versu dicam 'scribo versum' priore eius parte scripta, cui adhuc deest extrema pars, praesenti utor verbo dicendo 'scribo versum', sed imperfectum est, quod deest adhuc versui, quod scribatur. ex hoc igitur (id est praesenti) nascitur praeteritum im- 53
perfectum, cum non ad finem perferimus in praesenti id quod coepimus. et, ut in eodem exemplo maneamus, si incipiam in praeterito versum scribere et imperfectum eum relinquam, tunc utor praeterito imperfecto dicens 'scribebam versum'.

Ex eodem (id est praesenti) nascitur etiam perfectum. si enim ad finem perveniat praesens inceptum, statim utimur praeterito perfecto; continuo enim scripto ad finem versu dico 'scripsi versum'. et sciendum, quod plerumque vel literas quasdam vel syllabarum tempora praesentis mutat praeteritum perfectum et vel pares habet cum eo vel minores vel ampliores syllabas, ut 'lego legi', 'doceo docui', 'facio feci', 'sedeo sedi', 'do dedi', 'domo domui'.

Ex eo iterum (id est praeterito perfecto) nascitur plusquamperfectum, si inveteraverit res a nobis perfecta. mox enim scripto versu, recenti || adhuc perfectione, dico 'scripsi' propria significatione; sin dudum sit perfectum, incipit transire in plusquamperfectum. itaque 'scripseram' proprie de hoc | dicimus.

Sciendum, quod Romani praeterito perfecto non solum in re modo 54
completa utuntur, in quo vim habet eius, qui apud Graecos *παρακείμενος* vocatur, quem stoici *τέλειον ἐνεστῶτα* nominaverunt, sed etiam pro *ἀορίστου* accipitur, quod tempus tam modo perfectam rem quam multo ante significare potest. sed sicut apud illos infinitum tempus adiectione *τοῦ 'ἄρτι'* adverbii *τὸν παρακείμενον*, id est adiacens tempus, *τοῦ δὲ 'πάλαι'*

"iure "stoici ("iure *ad mg. add.*) *K* 1 dictum est ideo *Rr* 2 eius *in litura K* iam *om. BDHGLK* transacta est deest] *k* transacta deest *K* 4 cui] cum *D* pars•*ex* pras *corr. D* 6 *post* nascitur *sqq. usque ad* nascitur *add. r* 7 id *add. k* cepimus *H* 8 et ut] *in litura b* Vt *K* (*B?*) et ut in eodem exemplo maneamus] *d* Si enim ad finem perueniat praesens inceptum *D* in eodem in eodem *K* incipiam ••••••• in praesenti uersum *H* in *om. RL* 9 tum *R* 10 scribebam] *h* scri••bam *H* 11 praesente *H* ad finem enim *GLK* 12 incoeptum *HL* 14 uel ū literas uel ū sillabarum *Dd* 15 et *infra lin. add. k* cum eorum *Dd* 18 Ex] *h* •x *H* est ex praeterito *H* 19 requenti *L* 20 perfecione *R* sin• dudum (c?) *H* sin autem dudum *K* 21 proprie] *rdg* propriae *RBDHGK*

23 Sciendum tamen quod *BDHGLK* romani *Rr* 24 ΠΑΡΑΚΕΙΜΗΝΟϹ *R* ΠΑΡΑΚΕΙΜΝΟϹ *G* ΠΑΡΑΚΕΥΜΕΝΟϹ *H* 25 ΕΛΕΙΟΝ *B* *τέλειον ἐνεστῶτα*] *in litura l* ΤΕΛΕΙωΝ ΕΝΕϹΤΟΤΑ *Rr* ΤΕΛΕΙΟ•Ν •ΝΕΚΤωΤΑ *H* ΠΕΛΙΟΝ ΕΚΤΟΤΑ *D* ΤΕΕΕΙ ΟΥΕΝΕϹΤΑΤΑ *K* 26 ΑΟΡΙϹΤΟΥ *Rr* ΑΟΡΙϹΤΟΝ *D* ΑΟΡΥϹΤΟΥ *H* tempus apud gr(a)ecos tam *BDHGLK* tam modo] tantummodo *L* 27 adieccione *D* 28 ΑΡΤΥ *L* ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΝ *Kk* ΠΑΡΑΚΕ•ΥΜΕΝΟΝ *H* ΠΑΡΗΚΙΜΗΝΟΝ *R* adiacens] *k* adiecims *K* ΤΟΥ ΔΕ ΠΑΛΑΙ *r* ••••••••ΑΙ *R* ΤΟ ΔΕ ΠΑΔΑΙ *G* ΤΟΙ ΔΕ ΠΑΛΛΑ7 (*sic*) *H* ΤΟΙ ΔΕ ΠΑΛΑ[1] *K* ΠΑΛΑΙ *in litura l*

τὸν ὑπερσυντελικόν, id est plusquamperfectum, significat, sic apud nos hoc (id est praeteritum perfectum) potest et modo et multo ante intellegi perfectum, et apud auctores hoc exemplis comprobatur. Evander enim apud Virgilium in VIII de matre sua dicit:

cecinit quae prima futuros
Aeneadas magnos et nobile Pallanteum;

'cecinit' dixit pro 'cecinerat', multo enim ante illam cecinisse intellegit. et ipse poeta ex sua persona:

Troiae qui primus ab oris
Italiam fato profugus Lavinaque venit
Litora,

'venit' posuit pro 'venerat'; hic enim quoque multo ante intellegit venisse
55 Aenean ad Italiam. ergo proprie si quis contempletur vim praeteriti perfecti, non aliam iudicet hoc habere quam apud Graecos illud, quod ἀόριστον vocant. hoc autem differt a plusquamperfecto, quod illud per se prolatum non eget adverbio 'pridem', quod habet in se naturaliter, nisi si velimus explanandae quantitatis causa temporis addere, ante quot dies vel annos, nec licet illi 'modo' vel 'nuper' adverbia adiungere, praeteritum vero perfectum ad manifestandam significationem eget vel 'modo' vel 'pridem' adverbiis.

Futurum ex praesenti nascitur, quippe cum praesens medium sit praeteriti imperfecti et futuri. itaque consonantes praesentis servat tam praeteritum imperfectum quam futurum, ut 'dico dicebam dicam', praeteriti vero perfecti consonantes ser||vat plusquamperfectum, ut 'dixi dixeram'. sed tamen in subiunctivo modo futu|rum quoque praeteriti perfecti servat consonantes, ut 'dixi dixero', quod non sine ratione evenire videtur; nam futuro quoque tempori cognatio est cum praeterito perfecto quantum ad

1 ΤΟΝ ΥΠΕΡϹΙΝΤϾΑΙΚΟΝ *B* ΤΟΝ ΥΠΕΡϹΥΝΤΕΑΙϹΟΝ *H* ΤΟΝ ΥΠΕΡϹΥΝΤΕΑΙΚΟΝ *G* ΤѠΝ ΥΠΕΡϹΥΝ.ΤΑΙΚѠΝ (T, ΕΑΙ *superscr.*) *Rr* ΤѠΝ ΙΠΕΡϹΙΝΤΕ•ΙΚΟΝ *L* ΤѠΝ ΥΠΕΡϹΙΝΤΕΑΙΚΟΝ *l* ΤΟΗ ΥΠΕΡϹΥΝΤΕΙΝΚΟΝ *in* ΤΟΗ ΥΠΕΡϹΥΝΤΕΗΚΟΝ *mut. K* si (c *superscr.*) *Rr* 2 hoc (·i· *superscr.*) est *Gg* id est] idem *H* 3 autores *D* .approbatur (com *superscr.*) *Ll* Enader (n *superscr.*) *Dd* 4 *Verg. Aen.* VIII 340 *sq.* 5 cecinit quae] Cecinitq. *H* Cecinitque *B* Caecinitq; *D* 6 nobile] *r* nomine *cum Rom. R* nobine *Pal.* palanteum (l *superscr.*) *Dd* 7 caecinit *K* acinisse (ce *superscr.*) *Rr* intellegitur *D* 8 *Verg. Aen.* I 1 *sqq.* (*deficit Pal.*) 9 primus arboris *D* horis *K* 10 Lavinaque] *g* lauiniaque *G Ver.* laninia•(q.?) *Med.* 12 neniss (e *superscr.*) *K* 14 abere *H* quam] *k* quod *ni f.* ·*K* 15 aoriston *B* ΑΟΡΙϹΤΟΝ *D* ′per se ″quod illud *Kk* illud] *d del.*, *r* illut *D* 16 egit *H* habet hoc in *BDHGLK* nisi si velimus] *h* nisi uelimus *RDH* 17 qu (ot *superscr.*) dies *Rr* 18 illi] *hk* illa *HGLK* uero modo *Kk* modo nec nuper *B* 19 ñ (uel *superscr.*) *Dd* ñ (uel *superscr.*) *Dd* 21 quipppe *K* praeteriti] preteri•• *R* 23 dicam *ex* dico *corr. B* 24 ″seruat ′consonantes ut dixi dixero pteritum plusquamperfectum ut *R* 25 subiunctatiuo *K* praeteri ferfecti *B* 26 consontes (an *superscr.*) *Ll* 27 tempori] *d* tempore *D*

infinitatem temporis, hoc est ad ἀόριστον. sicut enim praeteritum perfectum vel modo vel multo ante possum intellegere, sic etiam futurum vel mox vel multo post intellegere possumus futurum, ut si dicam 'scribam' vel 'scripsero', incertum temporis futuri spatium monstro; nec mirum, cum 56
in nominibus quoque comparativis, si dicam 'fortior', incertum est, utrum multo an parvo superet illum, ad quem comparatur. habet igitur affinitatem, sicut ostendimus, cum praesenti futurum, quod praesens medium est inter praeteritum imperfectum et futurum, cum praeterito vero perfecto plusquamperfectum, quia incertum significat temporis spatium. cum igitur in aliis modis praesentis, sicut dictum est, consonantes servat futurum, in subiunctivo praeteriti perfecti regulam sequitur, ostendens cum eo quoque habere iura affinitatis. idque ex participiis maxime est conicere, quae cum in praeterito tempore non finiunt spatium temporis praeteriti, breve sit an longum - si enim dicam 'amatus' vel 'locutus', incertum est, utrum modo an multo ante -, similiter in futuro: 'amaturus', 'locuturus' mox an multo post incertum est. ideoque in plerisque verbis ex praeterito fit fu- 57
turum: 'amatus amaturus', 'habitus habiturus', 'locutus locuturus', 'auditus auditurus'. diximus autem 'in plerisque', quia neutra praeteriti temporis pleraque carent participio. sed quia ad praesens quoque ei est cognatio, fit etiam a praesenti futurum, ut 'amans amandus', 'docens docendus', 'loquens loquendus', 'audiens audiendus'. sed tamen sciendum, quod omnia huiuscemodi formae participia (id est in 'dus' terminantia) etiam nomina esse possunt.

Confirmat autem supra dictam rationem cognationis temporum etiam inaequalium, id est a||nomalorum, declinatio, in qua ex praesenti fit praeteritum imperfectum et futurum in omni modo absque sub|iunctivo, ut 'fero ferebam feram ferrem', ex praeterito vero perfecto plusquamperfectum: 'tuli tuleram tulerim tulissem' et futurum subiunctivi 'tulero'. in participiis quoque ex praeterito passivi nascitur futurum activi, ut 'latus laturus', ex praesenti activo futurum passivi, ut 'ferens ferendus'. sed tamen

1 in finitatem *Kk* ΑΟ*ΡΙCΤΟΝ *H* ΑΟΡΙCΤΟΝ *Ll* ΑΟΡΙCΤΟΝ pertinet *D* sicut — possum intellegere *al. m. add. in R* 2 possum] possumus *L* possuimus *K* etiam futuram *R* 5 nominibus] omnibus *GLK* ut si dicam *L* 6 illum] eum *GL* at *R* 7 medium inter *H* 9 plusquamperfectum] *k. eras. in B* et plusquamperfect*(o?) *K* 11 subiunctatiuo *K* quoque se habere *BDHGLK* 12 adfinitatis *B* 13 cum *om. HL* 14 longum] *d* longam *D* loquutus *D* loqutus *K* 15 futuro amatus locutus mox *K* 16 multo post *Kk* implerisque *H* *post* futurum: Quando dicis amatus praeteriti temporis tolle nouissimam litteram adde .rus. facis futurum tempus amaturus *gloss. inter ipsa auctoris verba inseruit B* 19 pleraque pleraque *Hh* particio *L* cognitio *B* 21 loquens loquendus loquens loquendus *Hh* audiens audiendus *add. d* 22 huiuscemodi *Rr* "participia "formae *L* esse nomina *K* 25 anomalorum id est inaequalium *d* 26 absce *G* ferro *Rr* 27 ferrem *eras. in B* plusquamperfecto *Dd* 28 subiunctatiui *K* participiis *Dd* 30 futuri impassiui *Rr* tamen *om. GLK*

quamvis penitus mutent in quibusdam anomalis verbis supra dicta tempora omnes syllabas, significatio tamen integra manet eorum et cognatio tem-
58 porum, ut 'sum eram ero'; nec mirum, cum in aliis quoque partibus orationis hoc inveniatur, ut cognata significatio in diversis inveniatur vocibus, ut puta in nominibus 'pater' masculinum est, eius femininum 'mater'; similiter 'frater soror', 'patruus amita', 'avunculus matertera'; 'bonus', eius comparativum 'melior', superlativum 'optimus'; 'Iuppiter', eius genetivus 'Iovis' quantum ad usum iuniorum; 'ego', eius genetivus 'mei'. et ex contrario saepe diversa significatio in similibus invenitur vocibus: 'liber libra', 'fiber fibra', 'Helenus Helena', 'Tullius Tullia'. propria enim nomina non sunt naturaliter mobilia, sed ex sese nascuntur, sicut etiam supra dicta appellativorum feminina non sunt a masculinis nata, sed a se orta, quamvis similem mobilibus habeant formam. illud quoque comprobat cognationem temporum, quod infinita verba a praeterito tempore habent etiam futuri rationem: 'dixisse, dictum ire', 'laesisse, laesum ire', 'mersisse, mersum ire', 'fluxisse, fluxum ire'. sicut enim participia praeteriti temporis rationem regulae sumunt a verbo praeteriti perfecti, sic eorum formam sequitur infinitum futuri. infinita autem nominata sunt, ut dictum est, ab eo, quod carent significatione definita tam personarum quam numerorum, sicut neutra quoque nomina appellamus ab eo, quod carent utroque genere.

XI 59 Defectiva temporis praeteriti perfecti || et plusquamperfecti nec non etiam futuri subiunctivi, quia ex supra dictis nascitur temporibus, sunt in 'sco' desinentia inchoativa. nec meditativorum tamen supra dicta tempora memini me invenisse, ut 'fer|vesco', 'calesco', 'horresco', 'torpesco', 'tepesco', 'esurio', 'lecturio', 'micturio', 'parturio'.

Sunt alia verba, quibus desunt diversa tempora, usu deficiente, non ratione significationis. et quibusdam deest praeteritum perfectum et omnia, quae ex eo nascuntur, ut 'ferio', 'sisto', 'tollo', 'fero', 'aio', 'furo',

2 eorum ut (et *superscr.*) *Kk* temporum *om. GLK add. k* 3 aliis (in *superscr.*) *Hh* partibus] *r* partem (uel uta *superscr.*) *R* 4 hoc inueniatur *in litura H* uocibus *add. r* 5 ut puta *Dd* utpote *L* 6 amitta *Lg* auinculus (v *superscr.*) *Rr* 7 comparativum] *h* comparatiuus *DG(H?)r* superlatiuus *DGr* optumus *LK* Iuppiter] *g* Iupiter *G* 8 Iouis *add. r* 9 Et econtrario *K* inueni*tur (a) *R* uocibus ΘΕΛΕΥΘΕΡΟϹ ΟΔΙΟΝΥϹΟϹ ΦΑΤΟϹ Η ΒΙΒΛΟϹ. liber. Η ΑΙΓΡΑΟΖΥΓΟϹ libra fiber. ΟΚΥΝΟΠΟΤΑΜΟϹ. fibra ΟΛΟΒΟϹ. helenus *B* 10 haelenus haelena *H* 11 mobilia (per se *superscr.*) *Hh* sese] *rg* se *RG* 12 femina (in *superscr.*) *Rr* 14 pt&erito *H* 15 habent] *b* habeant *ni f. in lit. B* dixise (s *superscr.*) *G* laesise *G* laessum ire *K* 17 a uerbi (o *superscr.*) *Rr* 18 formam ** sequitur *K* 19 *ab eo(h) *D* significataone (i *superscr.*) *H* tem (a *superscr.*) *Rr* 22 Diffectiua *G* Defectatiua *K* 23 quia ex supradictis — supradicta tempora] *d* pradicta tempora *D* 24 medidatiuorum (t *superscr.*) *Rr* 25 caelesco *R* torpesco *om. BDHGLK* 26 tepesco** *K* essurio *GL* 29 ferio] *h* frio *H* fero] *d* ferro *D* furo quod furio Varro *D*

quod Varro ponit. ergo aliorum verborum perfectis, quae videntur eandem significationem habere, pro his utimur: in quibus invenimus 'percutio percussi', 'ferio percussi'; 'statuo statui', 'sisto statui', vel, ut quidam, 'steti', quod est a 'sto' - sed Iuvenalis in III:

Gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu
Prostitui,

pro 'prostiti' -; 'sustulo' antiqui 'sustuli', 'tollo sustuli', 'suffero sustuli'; 'tulo' antiqui 'tuli, fero tuli'; 'insanio insanivi, furo insanivi'. 'meto' etiam quidam 'messui', quidam 'messem feci', sed usus vetustissimorum 'messui' comprobat, quod, cum de praeterito tractabimus, ostendetur; 'cerno crevi' apud vetustissimos invenitur. a 'maereo' [unde 60 'maeror'] 'maerui' debet facere, sed in usu non est 'maerui'; 'mando mandis': eius praeteritum perfectum quidem alii 'mandui', alii 'mandidi' esse voluerunt, Livius tamen in Odissia:

Cum socios nostros mandisset impius Ciclops;

a 'strido' quoque alii 'stridui', alii 'stridi' protulerunt. Ennius in annalium XI:

Missaque per pectus, dum transit, striderat hasta.

In passivis et communibus et deponentibus, id est in omnibus verbis in 'or' terminantibus, desunt tempora praeteriti perfecti et omnia, quae ex his nascuntur. participia tamen coniuncta verbo substantivo (id est 'sum') et omni eius tempori eorum | vice funguntur. quod Graeci quoque solent facere in multis verbis temporis perfecti et plusquamperfecti et maxime in

1 *Varron. fr. p.* 340 *ed. Bip. cf.* § 104 *et Struvium über die lat. Declination und Conjugation p.* 244 *sq.* posuit *H* praeteritis perfectis *K* 2 quibus invenimus] quibus inuenimus. Vt *B* quibus inuenimus ut *DGL* quibusdam ut *r* quibusdam inuenimus. Vt *Hh* quibus ñ inuenimus *K* percutio] *d* percussio *'D* 3 ferio percussi *add. g* quibusdam *G* 4 a sto] *r* esto *R* *Iuv. sat.* III 8, 225 *sq.* 5 gaudentes *RH* gaudientes *K* foedo] *d* foeda *BDGLK* foedos *h* perigrina *GLK* ad] a *B* cantu *Prisc. cum Iuv. Pith.* saltu *dett. Iuv. libri fere omnes* 7 pro] *dk om. BDGK del. r* prostiti] *Struvius l. l. p.* 304 prosisti (sisti *L*) *libri ex prava emendatione, quod re vera apud Iuvenalem* prostitui *h. l. est infinitivus praes. pass.* sustulo] *r* sustuli *R* suffero sustuli *K* suffero tuli *RGL* 8 antiqui] *d* 'antique *D* Insanio. Insanii (i). Insaniui *B* furo *Rr* 10 de praeterito (perfecto) *Hh* 11 *post* cerno creui: cresco creui *add. BDk* et cresco creui *rh* aput *B* 12 memor (r) *Rr* facere (i) *Rr* 13 quidem] *scripsi* quidam *R* quidam mandi *rell.* 14 Livius] *r* Lius *R* Libius *B* *Livius in Odissia v. Hom. Od.* XX 19 *sq. G. Hermannum elem. doctr. metr. p.* 626 *cf. Corssenium orig. poes. Rom. p.* 202 *et ann. ad lib.* III § 20 tamen *om. DH* odyssia *HG* odisia *L* 15 sociis (o) *Rr* impius] cymbius *r* cyclops *RBDHK* ceclops *L* 16 strudui *D* protullerunt (ni) *Rr* En*us (i *ni f.*) *Rr* *Enn. ann.* XI 2 *E. S.* XI vii *p.* 54. LXXI *Vahl.* 18 Missaque] *r* messaque *R* mis*aque (s) *G* misaque *K* perfectus *K* pectus] *ectus (f?) *H* 19 communibus et passiuis *H* passiuis communibus *B* *om*nibus (n-i) *R* 20 praeteriti perfecti] *B* praeterita perfecta *rell.* ex eis *G* 21 coniuncta] *ex* coniunctiua *corr. K* coniunctiua *GL* verbo] *r* uerba *R* * uerbo (a) *D* 22 eius omni *K* ei. (,us) *D* quod] *r* quoq *R* 23 tempori**s (bu) *R* praeteriti perfecti *RDG*

modo optativo et subiunctivo, ut 'τέτυμμαι, τέ||τυψαι, τέτυπται, τετύμμεθα, τέτυφθε, τετυμμένοι εἰσίν', 'τετυμμένος εἴην, εἴης, εἴη, τετυμμένοι εἴημεν, εἴητε, εἴησαν', 'ἐὰν τετυμμένος ὦ, ᾖς, ᾖ, ἐὰν τετυμμένοι ὦμεν,
61 ἦτε, ὦσιν'. sed cum apud Graecos paene innumerabilia sint verba, quae vel literarum inconsonantia vel regularum quibusdam rationibus impediantur vel usu, ut habeant declinationem plenam per omnia tempora, apud nos pauca hoc patiuntur. inveniuntur tamen etiam in o desinentia, sed non multa, in quibus praeteritum perfectum per participium solet demonstrari, quae 'neutropassiva' artium scriptores nominant. sunt autem haec sola: 'gaudeo gavisus sum', 'audeo ausus sum', 'soleo solitus sum', 'fido fisus sum', 'fio factus sum', quorum tamen antiquissimi solebant etiam praeteritum perfectum proferre hoc modo: 'gaudeo gavisi', 'audeo ausi', 'soleo solui', 'fido fisi', 'fio fii', sed nunc his non utimur.

Sunt verba, quibus desunt et tempora et personae, ut 'fores foret forent fore', 'cedo', 'infit', cuius Varro in mensuris et primam ponit
62 personam: infio. 'aio' quoque praeterito perfecto deficit. 'inquio' etiam verbum in multis deficit. item impersonalia verba, quae ex se nascuntur, deficiunt per tempus futurum in modo infinito, ut 'paenitere paenituisse',

1 ut *om.* *B* τέτυμμαι] *l* ΤΕΤΙΜΜΑΙ *L* ΤΕΤΙΜΑΙ *K* ΤΕΤΙΜΜΑΥ *H* ΤΕΤΙΨΑΙ *R* ΤΕΤΥΦΑΙ *G* ΤΕΤΥΜΨΑΙ *H* ΤΕΤΙΥѠΙ *K* ΤΕΤΥΨΑΙΤΕ. ΤΥΠΤΑΙ *B* τέτυπται] *l* ΤΕΤΙΠΤΑΙ *DL* ΤΕΤΥΠΤΑΙ *H* τετύμμεθα — ὦσιν *om.* *H* τετύμμεθα] ΤΕΤΤΥΜΑΙΕΘΑ *LK* ΤΕΤΙΜΑΙΕΘΑ *G* ΤΕΤΥΜ.ΜΑΙΛΕΤΑ *R* ΤΕΤΥΜΜΑΙΘΑ. ΤΕΤΙΜΜΕΝΟΙ. *D* 2 τέτυφθε] *om.* *RGK* ΤΕΤΥΦΘΑΙ ***** *L* ΤΕΤΙΠΨΕCΤΕ *D* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΕCΙΝ *L* ΘΗΤΥΜΜΕΝΟΙ ΕΙCΕΝ *R* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΙΕCΤΑΙ *B* ΤΕΤΙΜΜΕΝΟΙ ΕΙCΙΝ ΤΕΤΙΜΜΕΝΟΥ ΕCΙΝ *G* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΕΙCΙΝ ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΕCΙΝ *K* *ante* τετυμμένος εἴην: ΕΤΕΤΥΜΗΝ ΕΤΕΤΥΦΟ ΕΤΕΤΥΠΤΟ ΕΤΕΤΥΜΜΕΘΑ ΕΤΕΤΥΦΘΑΙ ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΗCΑΝ *add.* *l* τετυμμένος εἴην, εἴης, εἴη] *om.* *D* ΤΕΤΥΜΜΙΝΟC ΕΙΝΗ ΕΙΝC ΕΙΝ *G* ΘΤΥΜΜΕΝѠC ΕΙΝΝ ΕΙΝC ΕΙΝ *R* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟC ΕΙΝ. ΙΝΕΙΝ. CΕΙΝ. *K* τετυμμένος εἴην — ὦσιν *om.* *L* *add.* *l* εἴης] ΕΙΝC *B* εἴη] ΕΙΝ *Bl* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΕΙΜΕΝ ΕΙΤΕ ΕΙΗCΑΝ *Dd* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΕΝΕΙΕΝ ΕΤΗΤΑΙ ΕΙΝCΑΝ *R* ΤΕΤΙΜΜΕΝΟΙ ΕΙΝΑΙΕΗ ΕΙΝΤΑΙ ΕΙΝCΑΗ *G* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ ΕΙΝΑΙ ΕΜΕΙΝΤΑΙ ΕΙΝCΑΝ *K* 3 ΕΙΝΜΕΝ ΕΙΝCΑΝ *l* εἴητε] ΕΙΗΤΑΙ *B* ἐὰν τετυμμένος ὦ, ᾖς, ᾖ] *om.* *D* ΕΑΝ ΤΕΤΥΜΜΕΝΟC Ѡ ΕC Ε *R* ΕΑΝ ΤΕΤΙΜΜΕΗΟC Ѡ ΗC Η *G* Ѡ ΗΙC ΗΙ *B* Ѡ ΝC Ν *K* ΕΑΝ ΤΕΤΙΜΜΕΝΟΙ ѠΜΕΝ ΗΤΕ ΟCΙΝ *G* ΕΑΝ ΤΕΤΥΜΜΕΝѠC ΟΜΕΝ ΗΤΕ ѠCΙΝ *R* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΙ. ѠCCΙΝ. ΕΑΝ. ΤΕΤΙΜΜΕΝΟΙ *D* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟΥ *B* ΤΕΤΥΜΜΕΝΟ *l* 4 ὦσιν] ΟΙΕΙΝ *K* secum *Rr* sint] *r* sunt *RBGLK* 5 uel *add.* *r* [in]consonantia *Kk* uel *om.* *GLK* *add.* *k* 6 [ut] habeant *K* plenam declinationem *BD* plenam declinationem plenam *L* 7 etiam pauca in o *RD* 8 solent *BGL* [de]monstrari *L* 9 neutropasiua *g* neutrapasiua *G* neutrapassiua *H* ar[t]cium *Dd* autem] tamen *B* 10 *post* gaudeo *sqq.* — gaudeo *om.* *G* *add.* *g* gauis[us] *Dd* 11 quorum tamen — fii *add.* *d* 12 preterita perfecta *B* 13 aussi *Rr* solueo *R* fio fido fii fisi *GLK* nun[c] *Dd* 14 [et] tempora *Gg* 15 Varro in mensuris] *Varron. fr. p.* 253 *ed. Bip.* (*cf.* § 104) *v. Ritschelium mus. phil.* VI 535 *sq.* 554 *et ll. quaestionum Varron. ibi ll.* mensuris] *rh Heidelb. Zwiccavienses Dresd.* 1 *cum l. Ps. Boethii a Ritschelio l.* mensuribus *RH* mensoribus *BGLd* mensoralus *K* mensuralibus *Lips.* 2 *Krehlii* et *del.* *r* 16 [per]fecto *Hh* defecit *Hh* defecit *K* diffecit *G* defficit *g* 17 inpersonalia *B* exe *Dd* 18 penituere penitisse *Kk*

'pudere puduisse', quamvis antiqui 'puditum ire' dicebant et 'puditus' participium, ut Plautus in Bacchidibus:

> Neque mei neque te tui intus puditum est factis, quae facis. |

nec non 'metuere metuisse' deficit futuro et 'timere timuisse', 'latere latuisse', 'apparere apparuisse', 'oboedire oboedisse' et pleraque neutra secundae coniugationis: 'horrere horruisse', 'tepere tepuisse', 'rubere rubuisse', 'pavere pavisse'. inchoativorum quoque et meditativorum in infinitis non solum praeteritum, sed etiam futurum deficit tempus, ut 'horrescere', 'tepescere', 'fervescere', 'parturire', 'esurire', 'lecturire'. nec non perfecta, si sint eiusdem formae inchoativorum, plerumque deficiunt futuro, ut 'discere didicisse', 'poscere poposcisse', 'compescere compescuisse'. ||

Quoniam de deficientibus per tempora sufficienter dictum est, nunc de modis tractemus.

DE MODIS.

Modi sunt diversae inclinationes animi, varios eius affectus demonstrantes. sunt autem quinque: indicativus sive definitivus, imperativus, optativus, subiunctivus, infinitus. XII 63

Indicativus, quo indicamus vel definimus, quid agitur a nobis vel ab aliis, qui ideo primus ponitur, quia perfectus est in omnibus tam personis quam temporibus et quia ex ipso omnes modi accipiunt regulam et derivativa nomina sive verba vel participia ex hoc nascuntur, ut 'duco ducens duxi ductus dux', 'rego regens rexi rectus rex', 'ferveo fervens fervesco fervor', 'horreo horrens horresco horror', 'intellego intellegens intellexi intellectus', 'laedo laedens laesi laesus laesio', et quia prima positio verbi, quae videtur ab ipsa natura esse prolata, in hoc est modo, quem-

1 pudisse (.u) *Dd* puduisse pigere piguisse quãuis *B* pudicum (t) *Dd* 2 *Plaut. Bacchid.* III 1, 12 (*v.* 379) *cf. lib.* XI § 20 bachidibus *BDHGLK* 3 mei] *d lib.* XI *l. l. cum libris Plautinis fere omnibus* me *libri h. l. omnes cum Plaut. Vat.* 3870 *m. pr.* te tui] *RDH cum libris Plautinis* te tu, *G* te tu *LK* te tuis *r*, *quod ad* factis *accommodatum vix pro vestigio formae* tis *licet habere* tui te *codd. lib.* XI *l. l.* tui ted *Bergkius act. antiq. Marburg.* 1850 *p.* 332 te tuintus *B* quae fac*is(t) *D* que fatis (c) *Rr* 5 et timere et timuisse *GL* latuere latuisse *K* 6 aparuisse *L* oboedire] obaudire *LK* uel obaudire *g* oboedisse] obaudisse *LK* uel obaudisse *g* 7 coiugationis *G* rubisse (v) *Rr* 8 mediatiuorum *H?* in *om. K* 9 so. (lum) *Rr* deficit] *r* defecit *R* 10 feruescere tepescere *G* essurire *GLK* 12 discire *K* compiscere compiscuisse *GK* 14 tẽrpora *Rr* tempora dificientia *G* est *om. HK* 16 DE MODIS] *om. L* De modis incipit *K* DE MODIS ITERVM. *D* 17 diuersae sunt *K* inclinationes] *r* inclinationis *R* ua*rios *K* effectus *L* 18 diffinitiuus *GL* 19 subiunc**tiuus (ta) *G* subiunctatiuus *K* infinitiuus *DKr* 20 indicamus cum (uel) *Dd* diffinimus *L* 22 et quia] *r* et que *R* deriuatiua] *d* diriuatiua *g* deriuata *D* diriuata *G* 24 rectus] *r* rextus *R* 27 "prolata" esse *L* quemadmodum] *r* quemammodum *RGL*

admodum in nominibus est casus nominativus, et quia substantiam sive essentiam rei significat, quod in aliis modis non est. neque enim qui imperat neque qui optat neque qui dubitat in subiunctivo substantiam actus vel passionis significat, sed tantummo|do varias animi voluntates de re carente substantia. deinde hunc primum auctoritas doctissimorum tradidit
64 modum in declinatione verborum. sciendum tamen, quod quidam ausi sunt infinita ponere prima, sed male; non enim oportet statim a re imperfecta aut dubia incipere. quidam enim dubitaverunt, an verba sint haec, et inter adverbia magis ponenda censuerunt, quod nec numeros nec personas nec affectus animi certos habent et egent semper aliis verbis, sicut adverbia. dicimus enim 'legere studeo, studes, studet', sicut dicimus 'bene studeo, studes, studet'. sed haec postea refutentur, nunc hoc sufficiat ostendere, non bene ab infinitis quosdam coepisse. sed neque ab imperativis neque ab optativis erat incipiendum, cum hoc || imperamus, illo optamus, ut sit indicativus, qui nisi prius sit notus, non possumus scire, quid imperemus vel optemus. subiunctivus vero, quem quidam dubitativum appellaverunt, manifestam habet indicativi cognitionem. ipsa enim dubitatio ante se esse indicativum confitetur; nam si tollas dubitationem, non opus est subiunctivo in re certa, sed indicativo. ergo non alius iure praepone-
65 retur omnibus quam indicativus. sicut enim in nomine, si quis proferat genetivum vel alium post hunc casum, multo ante nominativum cognovit, ex quo nascuntur obliqui, sic qui aliquem modum proferat scit primum indicativum, qui est paene verbi rectus, sicut et praesens tempus ideo aliis praeponitur temporibus et primum obtinet locum, quod in ipso sumus, dum loquimur de praeterito et futuro —, et quia ad praesens praeterita et futura intelleguntur, quod si non sit, alia intellegi minime possunt; et quia positio indicativi verbi ab ipso incipit; | et quod ex ipso cetera tempora trahunt regulas; et quod praeteritum non potest esse, nisi quod prius fue-

1 *post* substantiam *sqq.* — substantiam, *ab R om., add. r* substantiam siue sententiam (subsistentiam *l*) siue essentiam *GL* 2 rei] *d* regi *D* 3 *post* substantiam: actus — substantia *om. D add. d* 4 passionem *B* 5 actoritas (v *supra*) *Rr* doctissimorum *ex* doctissimum *corr. H* 6 auxi (s *supra*) *Dd* 7 inperfecta uel dubia *B* 8 uerba s̄t haec *GL* 10 certos animi *K* sicut et aduerbia *B* 11 studet] studes (t *supra*) *H* *post* studet *verba sqq. usque ad* studet *om. G add. g* diximus (c *supra*) *Rr* bene sedeo (studeo *k*) .es. et. *K* 12 refutentur] *d* refetentur *D* reputentur *GLK* reppetentur *l* hoc] autem *K* 13 ab infinitis] *d* ad infinitis *D* 14 obtatiuis (p *supra*) *Dd* hoc *in litura k* 16 subiunctiuus *ex* subiunctatiuus *corr. G* subiunctatiuus *K hanc voc.* subiunctiuus *in GK inprimis mutationem in sqq. haud amplius enotavi* 17 cognationem *GL* 18 esse *add. r* confitetur *add. r* 19 praeponetur *H* 21 cognouit nominatiuum *B* 22 ex quo] *r* ex qua *R* profert *r* sit (c *supra*) *H* 23 sicut et *Hh* 24 obtinet] *l* optinet *RBHGLK* 25 praet&erita *H* 26 quod] *d* qui *RBD* non si non *Rr* 27 indicati (ui *supra*) *Hh* ab *add. r* quo (d *supra*) ex *Rr* 28 trahunt *ex* trah•nt *corr. B* praet&eritum *H* fuerit prius *G*

rit praesens. futuri autem vox sine significatione esset, nisi cogitantibus [nobis] et notionem sumentibus ex praesenti vel ex praeterito. de futuro quoque sumimus notionem vel ex his, quae nobis in ore veniunt, vel ex ipsa natura rerum vel ex cogitatione: in ore quidem, ut, si videam scribentem in praesenti, ex hoc concipio et futuri temporis scripturam; natura, ut, cum videam solem occidentem in praesenti, possum scire naturali motu reversurum, quod est futuri; cogitatione vero, ut, si cogitem diluvium quale sit in praesenti, ex hoc notionem concipio futuri. similiter prima 66
persona praeponitur aliis, quia ipsa loquitur et per eam ostenditur et secunda, ad quam loquitur, et tertia, de qua loquitur: nisi enim sit prima, quae proferat sermonem, aliae esse non possunt; et quod ista sine illis potest inveniri, cum secum aliquis loquitur, illae autem sine ista non inveniuntur; et quod causa naturaliter ante causativa [quam *αἰτίαν* || Graeci vocant] esse solet. causa autem fit secundae et tertiae personae prima persona; iure igitur illis praeponitur, quae sunt causativae.: a singulari quoque incipimus, quod hic naturaliter primus est numerorum, qui duplicatus vel multiplicatus facit numerum pluralem. et activa ideo prima proferuntur, quod naturaliter praecedit actus ante passionem, quae esse non potest, nisi sit actus; et quod qui agit incipit, sequitur autem qui patitur; et quod verbum activum additione eget literae vel literarum, ut faciat passivum ex se.

Breviter igitur de omnibus modis repetamus. modi sunt, ut praedic- 67
tum est, diversae inclinationes animi, quas varia consequitur declinatio verbi. indicativus primus ponitur | propter quas enumeravimus causas. indicativus autem dicitur, quod per eum indicamus, quid agitur.

Imperativus est, quo imperamus aliis, ut faciant aliquid vel patiantur,

1 cogitantibus [.i. nobis] et *Gg* 2 nobis *om. L* notitionem *L* uel praeterito *H* 3 sumimimus *R* sumimus enim *BGLK* 4 in *ore (h) *D* ut [si] uideam *Rr* 5 in *in lit. b* *post* in praesenti *sqq. usque ad* in praesenti *om. D add. d* futuri*(s) *B* 6 occidentem in praesenti] *r* hoccidentem in praesentem *R* 7 deluuium *K* 8 quale sit [f] *Rr* notionem] *d* notitionem *DG* 9 ostenditur secunda *Gr* secunda*(m) *B* 10 ad quem [a] *Rr* 13 causatiuam *D* *post* causatiua: quam graeci ΑΙΓΙΑΤΑ uocant *add. B* quam ΑΙΤΙΑΝ (qum ΑΙΓΙΑΝ *r* quae maΓΙΑΝ *R* q̃ ΑΙΤΙΑΝ *L* q̃ ΑΙΠΑΝ *G*) graeci uocant *rell.*, *quod videtur interpretamentum ad* causa *pertinens, ni potius vel, quo B ducit, ex* quae *αἰτιατά* Graeci uocant *corruptum vel utrumque ex duobus gloss.* quam *αἰτίαν* Graeci uocant *et* quae *αἰτιατά* Graeci uocant *conflatum esse censeas* 14 solet] *in litura h* solent *ni f. H* 16 quoque numero incipimus *D* numerum [or] *D* 17 uel multiplicatus *om. RD add. d* actiua [ideo] prima *D* primae *b* praeferuntur *Hb* 18 quae esse] *d* **(ee *ni f.*) *D* 19 sit *om. LK post* actus *add. k* praecedat *post* actus *add. l* quod [qui] agit *Rr* ait [g] *Dd* patitur uel quod *K* 20 aeget *G* 21 ex se] a se *K* 23 quas] *r* quod *R* quos *d* uara [.i] consequitur *Dd* consequi sequitur [tur] *Rr* 24 causas. quare indicatiuus dicitur. indicatiuus *GLK* 25 agitur. quare imperatiuus. imperatiuus *GLK* 26 quo] *rb* quod *RB* faciant *b* aliquod *GK*

qui ideo secundum tenuit locum, quod per se absolutus, quemadmodum indicativus, non indiget auxilio alterius partis ad plenam significationem, licet per tempora et personas deficiat naturaliter. solemus tamen non solum imperantes, sed etiam orantes saepissime eo uti, ut:

Musa, mihi causas memora, quo numine laeso

Virgilius in I. idem in VIIII:

Vos, o Calliope, precor, adspirate canenti.

XIII 68 Tertius est optativus, qui quamvis et temporibus et personis perfectior videatur esse imperativo, tamen eget adverbio optandi, ut plenum significet sensum, et quod, qui optat, inferior videtur esse imperante: itaque iure post imperativum ponitur.

Quartus est subiunctivus [quippe iure], qui eget non modo adverbio vel coniunctione, verum etiam altero verbo, ut perfectum significet sensum, ut Virgilius in bucolico:

Cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito.

et sciendum, quod omnibus modis aliis sociari potest subiunctivus, qui cum diversas habeat significationes, || non ab una earum, sed a constructione nomen accepit, veluti denominativa, quae diversas habentia significationes generale tamen nomen multarum specierum sibi defendunt. est enim quando dubitationem significat, ut 'si videam, intellego'; est quando confirmationem, ut Virgilius in I Aeneidos:

Certe hinc Romanos olim volventibus annis
Hinc fore ductores revocato a sanguine Teucri,

1 ide[o] *Dd* quaeammodum (d) *Rr* quemammodum *HGL* 2 partis] par *R* 3 personas] *g* persona *GL* 4 saepisse *R* 5 *Verg. Aen.* I 8 6 uerḡ in I. (*sic*) *ante* Musa *exhibet H* in I aeneidos (eneidos *d*) *Gd* *Verg. Aen.* VIIII 525 VIIII] VIII. *K* VII. *HG* II. *B* II. georgicorum *R*, *quod videatur spectare ad Verg. georg.* II 7 Huc pater, o Lenaee, ueni, *ut locus sic scribendus sit:* idem in II georgicorum: Huc pater, o Lenaee, ueni. idem in VIIII: Vos *etc.; mihi tamen potius doctum aliquod gloss. veram lectionem in R videtur expulisse* 7 Calliope] *r* caliope *RG* caliopae *LK* praecor *R* aspirate *RGL* canenti. quare optatiuus tertius est. Optatiuus *GK* canenti. quare optatiuus. Optatiuus (tertius est *om.*) *L* 8 et personis et temporibus *B* perfec(t)ior *R* videatur esse] *r* uidear esse *R* esse uideatur *G* 9 *post* aduerbio *erasum* uel coniunctione *in D* 10 imperanti *BDHGLK* 11 ponitur. quare subiunctiuus quartus. subiunctiuus *GL* ponitur. quare subiuncti̅ Quartus subiunctiuus *K* 12 est *om. H* quipe (p) *G* eget *ex corr. d* non modo] non solū modo *Rr* non solum *B* 13 coniuncione *D* 14 *Verg. ecl.* 3, 77 15 uitulam *libri et hic et lib.* XVI § 4 XVII § 204 XVIII § 79 *tantum non omnes cum Rom.* (*deficiunt Med. Pal.*) uitula *D lib.* XVI § 4 *cum aliquot libris Verg.* 16 quod *om. R* ** omnibus(in) *G* aliis modis *GLK* potest sociari *G* 17 earum] *d* eorum *D* sed astructione *K* 18 denominatiuo *R* (de)nominatiua *L* diuersa(s) *Rr* 21 *Verg. Aen.* I 234 *sqq.* aeneidis *D* 22 certe *liturae spscr. in Med.* 23 for*e(t) *R* reuocato sanguine *cum Fr. m. pr. et Gud. R et hic et lib.* XVII § 80, *at* reuocato a sanguine *rell. utroque loco et omnes cum R lib.* XVIII § 108. 201. 253 *et sic Med. Rom. Ver.* (*deficit Pal.*) sanguine (.t) ueri *Rr*

Qui mare, qui terras omni dicione tenerent,
Pollicitus:

'tenerent' enim confirmative dixit; est quando suadentes hoc utimur, ut si dicam 'prodest ut legas'; est quando imperantes, ut 'ne dicas', 'ne facias', in quo nec eget alio verbo; est | quando ostendentes potuisse fieri, nisi quid impedimento fuisset, ut 'facerem, si placuisset', 'dicerem, si licuisset'. possunt fortassis praeterea perspicaciter inquirentibus et aliae praedicti modi significationes inveniri.

Infinitus est, qui et personis et numeris deficit, unde et nomen accepit infiniti, quod nec personas nec numeros definit et eget uno ex quattuor supra dictis modis, ut significet aliquid perfectum, ut 'legere propero, legere propera, utinam legere properarem, cum legere properem'. 69

Impersonale autem verbum suae cuiusdam est significationis et solet vel a neutris activam vel absolutam vim habentibus, non tamen passivam, plerumque nasci, ut 'statur', 'curritur', 'vivitur', 'ambulatur', vel ab activis, ut 'amatur', 'legitur', a passivis vero vel communibus vel deponentibus numquam, nisi ab uno 'misereor miseret', sed magis id quoque a 'misereo' est. vetustissimi enim pro 'misereor' 'misereo' dicebant, sicut diversis supra ostendimus usibus.

Supina vel participialia cum nec personas discernant et temporibus careant, quibus sine verbum esse non potest, et casus assumant et praepositionibus separatis adiungantur, sine dubio mihi nomina videntur esse, quae tamen loco infinitorum ponuntur tam activorum quam passivorum. nec per se ea solum || posita pro infinitis accipiuntur, sed etiam eiusdem formae indubita|bilia nomina aliis adiuncta nominibus secundum eundem casum, ut Cicero in I invectivarum: nihil hic munitissimus habendi senatus locus, id est 'tutus habere senatum', *ἀσφαλὴς ἔχειν τὴν σύγκλητον*. inter mobilia tamen nomina eiusdem formae et haec (id 70

1 omuis *Fr. m. pr.* omnes *Ver. Fr. m. alt.* dictione (c) *Rr* decione *GL* ditione *DH Rom.* (*Ver.?*) 5 facies (as) *R* in qua *K* quo nec *add. r* uerbo alio *G* 6 placuissem *GL* dicerem *om. L* 7 licuiset *G* fortasis *GL* alia *G* 8 inueniri. Quare infinitus. Infinitus *GL* inueniri. quare infinitiuus. Infinitiuus *K* 9 Infinitiuus *DHr* 12 properarem] properae (o) *H* 13 Impersanale *K* Inpersonale *B* autem *om. BDHGLK* est *om. G* 15 ut statur *add. d* 17 •ab uno (h) *D* ut misereor *B* miseret] miseretur *GLK* uel miseret *al. m. in mg. K* 20 Sopina quae nos gerundia dicimus uel (uel *om. G*) participalia (participalia (i) *K*) *GLK* participalia *r* 21 a quibus *Rr* non potest — adiungantur *in litura d* adsumat *B* 22 adiunganiur *ex* adiunguntur *corr. B* esse nomina uidentur *DHGL* nomina esse uidentur *BK* 23 tamen] tantum *B* infinitiuorum *G* 25 indubitalia *G* 26 *Cic. in Catil. or.* I 1, 1 invectivarum] *r* inuechtiuarum *K* inuerrinarum *R* nichil *K* hic] enim *DHGLK* enim hic *B* 27 totus (v) *Rr* haber• *L* haberi *l* *ἀσφαλὴς* — amandi *om. D add. d* ACФAΛEC *RDHGK* EXEIN *ni f. L* EXECΘAI *l* 28 TEN *R* TIN *D* THH *K* THN CYΓKAHTON *in litura l* CYΓKANTON *H* OYΓKAΠΘΩN (n) *Rr* CYAKANTON *GK* CICKANTON *D* tamen supradicta nomina *Dd* haec est id est *H*

est supina) hoc interest, quod haec, sive ab activis sive a communibus nascantur, communem habent significationem, ut 'amandi', *τοῦ φιλητέον*, id est '*τοῦ φιλεῖν*' *καὶ* '*τοῦ φιλεῖσθαι*', illa vero passivam solam, ut 'amandus', *ὁ φιλητέος*, id est 'qui debet amari', 'amanda', *φιλητέα*, 'amandum', *φιλητέον*; et quod supina, cum sint generis neutri et semper singularia, coniunguntur diversis generibus et numeris, ut 'amando virum' et 'amando mulierem' et 'amando pueros'; et illis casibus adiunguntur, quibus et verbum, sicut supra quoque docuimus, ut 'noceo tibi, nocendi

71 causa tibi, nocendo tibi, nocendum tibi'. quod autem praepositionibus separatis coniunguntur, quod verbi non est, ostendit usus. **Cicero pro Milone: huius ergo interfector si esset, in confitendo.** idem in IIII **Verrinarum: a quo pecuniam ob absolvendum acceperas.** **Virgilius in bucolico:**

> **Et potum pastas age, Tityre, et inter agendum**
> **Occursare capro, cornu ferit ille, caveto.**

idem in III **georgicon:**

> **namque ante domandum**
> **Ingentes tollent animos.**

et ostendunt ipsae praepositiones sive adverbia praepositiva, in o quidem termina|tionem ablativi esse, in 'um' vero accusativi, quibus et adiunguntur, in i vero genetivi, cui numquam praeponuntur separatae. illud tamen sciendum, quod in o supina tam corripiunt quam producunt auctores more verborum sive adverbiorum in o terminantium. **Alphius Avitus in II excellentium:**

2 nascantur] *l* nascuntur *L* ΤΟΥ ΦΙΛΝΤΕΟΥ *G* ΤΟΙ ΦΙΛΝΤΕΟΥ *H* ΤΟΤ ΦΙΛΑΝΘΕΟΥ *L* ΦΙΛΑΝΘΕΟΥ *l*, *quae et hoc add. et sqq. usque ad φιλεῖσθαι* 3 ΤΩΥ *R* ΦΙΛΗΙΝ *B* ΦΙΛΕΙΝ *G* ΦΙ.ΛΕΕΙΝ *H* ΦΙΛ***ΕΙΝ (ΑΝ?) *l* ΦΙΛCΙΝ *K* *καὶ om. K* *καὶ τοῦ*] ΚΑΥ *B* ΦΙΛΗΙCΘΑΙ *B* ΦΙΛΕΤCΕΑΙ (I *superscr.*) *Rr* ΦΙΛΕΙCΕΑΙ *HGK* ΦΙΛΑΕΙCΦΑΙ *D* 4 ΟΦΙΛΕΘΕΟC (Λ Η *superscr.*) *Rr* ΟΦΙΛΝΘΕΟC *HGK* ΟΦΙΛΑΗΘΕΟC *D* ΟΦΙΛΑΝΘΕΟC *in lit. l* amanda] amando *GLK* ΦΙΛΕΘΕΑ (Η *superscr.*) *Rr* ΦΙΛΝΘΕΑ *H* ΦΙΛΑΝΘΕΩ *L* ΟΦΙΛΝΘΕΑ *G* ΟΦΙΛΝΤΕΑ *K* 5 ΦΙΛΗΘΕΟΝ *R* ΦΙΛΝΤΕΟΝ *HK* ΦΙΛΑΝΘΕΟΝ *L* ΦΙΛΝΘΕΟΝ *G* 7 et illis] *R* et quod illis *rell.* adiungitur *RBGL* 8 et *om. GLK add. k* supra quoque *in lit. et ad mg. b* 9 causa uel nocendo *K* nocendum tibi *om. R* 10 coniunguntur] *rh* coniungitur *RBDGLK* uerbio (est *superscr.*) *Rr* non ostendit *H* *Cic. pro Mil. or.* 29, 79 11 *Cic. in Verr. or.* II II 32, 78 12 uerinarum *G* acceperis *Cicero* 13 *Verg. ecl.* 9, 24 *sq.* 14 *pastas(e) *Med.* tytyre *R* tytire *GK* tetyre *L* 15 capre (o. *superscr.*) *Med.* ferit] *d et sic quoque Med. e corr.* feret *D Med. m. pr.* 16 *Verg. georg.* III 206 *sq.* 17 domantū (d *superscr.*) *Med.* 18 ingentis *Med. Pal. Rom. Fr.* tollent] *h* tellent *ni f. H* tollunt *Heidelb. cum aliquot codd. Verg.* 20 et *om. GLK* 21 cui *add. d* separatae] *r* separate *RH* 22 in sopino .o. *GL* 23 Alphius] *r* aluius *R* halphius *G*
Alphius Avitus in II excellentium] *v. anth. Lat. Burmanni* II 267 *et H. Meyeri n.* 125 t. I *p.* 45 *sq.*, *Wernsdorfium poet. Lat. min.* III *p.* XXXI *sqq. Lachmanni in Ter. Maur. praef. p.* XII hauitus *D* hauitus *L* habitus *GLK*

Tum literator creditos
Ludo Faliscum liberos
Causatus in campi patens
Extraque muri ducere,
Spatiandŏ paulatim trahit
Hostilis ad valli latus.

sunt enim dimetri iambici. Iuvenalis || in I:

Plurimus hic aeger moritur vigilandŏ, sed illum
Languorem peperit cibus inperfectus et haerens.

DE SPECIE VERBORVM.

Species sunt verborum duae, primitiva et derivativa, quae inveniuntur XIIII 72
fere in omnibus partibus orationis. est igitur primitiva, quae primam positionem ab ipsa natura accepit, ut 'lego', 'ferveo', 'domo', 'facio', 'garrio', 'albo'; derivativa, quae a positivis derivantur, ut 'lecturio', 'fervesco', 'domito', 'facesso', 'garrulo', 'albico'.

Sunt igitur derivativorum diversae species, ut inchoativa, quae initium actus vel passionis significat, ut 'caleo calesco', 'horreo horresco', 'tabeo tabesco', quae plerumque a neutris absolutam vel intrinsecus natam | significantibus passionem, quam Graeci αὐτοπάθειαν dicunt, derivatur, ut 'rubeo rubesco', 'palleo pallesco', 'marceo marcesco', 'areo aresco', 'luceo lucescó', 'pateo patesco'. ideo autem diximus 'plerumque', quia inveniuntur etiam ex aliis verbis, sed raro, ut 'cupio cupisco' - Cicero in oratore: divino aliquo animi motu maiora concupiscat. Virgilius in IIII georgicon:

1 litteratus *LK* literatus *G* litterator *in rasura H* creditos] *Andr. Schottus ad Aurel. Vict., qui dicitur, de vir. ill. c.* 23, *Salmasius ad Florum* I 12, 5 creditus *RBHGLK* creditur *D* 2 facilis cum *Rr* falis (fallis *k*) cum liberis *LK* 4 extraque] ex utraque *GL* exteraque *Lachmannus praeeunte quodammodo Meyero l. l. ann.* I 64 extrâ muriq̂. *H* 5 patiando *G* patiendo *L* palatum *R* 6 hostilis] *om. K* hostilis (h *superscr.*) *R* uali (l *superscr.*) *G* ualli∗(s) *B* 7 *Iuv. sat.* I 3, 232 *sq.* 8 Plurimus] *r* Plurimum *R* uigelando *K* illum *v.* § 44 9 langorem *GL et ex* langu∗∗m *corr. B* imperfectus *RGLK* et haerens *om. DHGLK* 10 DE SPECIE[B]; VERBORVM. *Rr* EXPLI· INCP DE SPECIE VERBORV̄ *B* incipit de speciebus uerborum sed primum de inchoatiuis *D* *inscr. om. L* 11 deritiua *D* fere in omnibus inueniuntur (in *in mg. add. b*) *Bb* 12 primatiua (i *superscr.*) *Dd* 13 accipit *L* 14 deriuatur *BL* 15 facesco *B* 16 igitur] ergo *DK* 17 calesco (incipio calere *superscr.*) *Hh* 18 plurūque *B* 19 *ad voc.* passionem *in mg.* Ag̃ in lĩ de cĩ dĩ pathos graece pasio dr̃. *K v. Augustin. de civ. dei* VIII 16 ΑΥΤΩΠΑΘΕΙΑΝ (Α *superscr.*) *Rr* ΑΙΤΟΠΑΘΕΙΑΝ *B* diriuantur *GLd* deriuantur *H* dirinatur Quorum pleraque secundae sunt coniugationis ut rubeo *B* 20 *post* rubesco: ardeo ardesco *add. K* macesco *R* 21 plerumque] *rd* pleraque *RBD* 22 uerbis *om. HGLK* *post* cupisco *excidit f.* scio scisco *Cic. orat.* 13, 41 23 diuino *ex* deuino *corr. B* animi] *d* animo *BDHGK* concupiscam *Heidelb. et al. codd. Krehlii v.* § 81 24 *Verg. georg.* IIII 69 *sq.* Continuoque animos uolgi et trepidantia bello | Corda licet longe praesciscere; regum *petitum est ex* regibus *v.* 68

animosaque regum
Corda licet longe praesciscere –,

'dormio dormisco', 'sentio sentisco' - Terentius in adelphis:

hoc villi edormiscam.

idem in heautontimorumeno:

ne tu id persentisceres –,

'labo labasco' - idem in eunucho:

Labascit victus uno verbo –,

'integro integrasco' - idem in Andria:

vah perii, hoc malum integrascit –.

et notandum, quod in passiva significatione positum est inchoativum, cum 73 primitivum eius activum sit. similiter 'hio hisco', 'amo amasco', 'misereor miseresco' (sed magis a 'misereo' est, quo vetustissimi sunt usi, ut supra dictum est. Ennius in V annalium:

Cogebant hosteis lacrimantes, ut misererent.

ex quo impersonale est 'miseret' et 'miseretur'. Lucius Crassus in legis Serviliae suasione: neque me minus vestri quam | mei miserebitur. nam a 'misereor', quod est deponens, nec inchoativum in o desinens nec imperso||nale posset nasci), 'vivo vivisco', unde 'revivisco'. Terentius in hecyra:

Ille reviviscet †. numquam.

'vesperasco' quoque videtur quasi a 'vespero vesperas' verbo derivari.

1 animo aque rugam *R* 3 *Ter. adelph.* V 2, 11 edormiscam hoc uilli (uillis, lli *forte*, *ut vid.*, *eraso*, *Bemb.* uini *Bas.*) *et sic lib.* XVIII § 128 uille *GLK* uill** *H* *dormiscam(e) *H* dormiscam *LK* 5 Indem *R* *Ter. heautontim.* IIII 5, 21 cautontimorumeno *RB* heatontimorumeno *GL* heutontimorumeno *K* 6 Nec tu *DHGK* id *om. K* praesentisceres *LK* persentis persentisceres *H* persentis persentisceres *B* 7 *Ter. eunuch.* I 2, 98 eunacho *L* iunucho *K* 8 lauascit *K* victus uno verbo] *r* nictus uno uerbo uictus (ninctus *R*) *RBDHGL* victus (, victust, *Bentleius*) uno verbo quam cito *Terentius* 9 Intigro intigrasco *G* *Ter. Andr.* IIII 2, 5 10 uach *L* malum integrascit quam cito *LK et in mg. d cf. l. Ter. praecedentem* malum ut intigrascit quam cito *G* 11 in *om. GLK* 12 Similite[r] *R* *ad* hio hisco *in mg.* probus. est uerbum praeterea hio hias ex quo freqntatiuum hiato. as inchoatiuum uero hisco .is. sed quanquam ita esse (*l.* sese) habet tamen plus inesse in eo uidetur quod est hiscere quam hiatare r† *k.* 'hio' *quidem* 'inhio hiaui inhiaui' *Probus ponit inst. gramm.* II 3, 6 *p.* 1482 *Putsch.*, *sed rell. apud eum nullum apparet vestigium, ut haec ad posteriorem aliquem huius nominis grammaticum videantur pertinere, f. ad presbyterum illum s.* VIIII *Moguntinum* († *a.* 859) *a Lupo Ferrariensi ep.* 20 *et* 34 *l.*, *de quo cf. Baluzium in opp. Lupi ed. alt. Antverp.* 1710 *p.* 354 14 *Enn. ann.* V 15 *E. S. fr.* v *p.* 28. XLVII *Vahl.* 15 hostes *BGLK* [h]ostes *Rr* hostis *DH* miser[re]ent *Dd* mi*sererent(s) *H* 16 inpersonale *B* misseret *G* Lucilius *R* *L. Licinii Crassi in legis Serviliae suasione or.: v. Meyerum l. l. p.* 299 *sqq.*, *ubi hic l. invenitur p.* 301 crasus *RG* cras*us intellegis seruiliae(s) *K* 18 misco[re]r *B*

19 inpersonale *B* pos*set *H* posset nasci uiuo *in lit. B* uiuesco *B* uin*sco [i] *Hh* reniuesco *B* reuisco *G* 20 *Terent. hec.* III 5, 15 Ille reuiuiscet (reuiuescet *Bemb.*) iam numquam haecyra *R* haecura *D* echyra *BH* echira *LK* echra *G* 21 reuiuescet *B cum Bemb.*: *at Priscianum certe ita scribere non potuisse docent sqq.* 22 deriuari. inchoatiua. omnia *H*

p. 825. P. p. 412. 13 K.

omnia tamen ea (id est inchoativa) secundae personae primitivi addita 'co' fiunt: 'labas labasco', 'ferves fervesco', 'cupis cupisco', 'scis scisco'. excipitur 'hio hias', quod 'hisco', non 'hiasco' facit, ex quo Virgilius compositum protulit in I Aeneidos:

Accipiunt inimicum imbrem rimisque fatiscunt.

idem in eodem:

Hi summo in fluctu pendent, his unda dehiscens.

vetustissimi tamen 'fatiscor' et 'fessus' dicebant, ex quo 'defetiscor defessus', quod quidam a 'fateor' esse derivatum volunt.

Est altera species derivativorum in 'urio' desinens, quae a participio 74
praeteriti temporis solet fieri sive a supino in u terminante assumptione 'rio', ut 'lectus' participium, 'lectu' supinum, ex his 'lecturio', 'esus esu esurio', 'mictu micturio', 'partu parturio', 'amatu amaturio', 'nuptu nupturio', 'dictatu dictaturio'. meditationem tamen significat haec forma, unde et 'meditativa' nominatur, et est quartae coniugationis, quomodo et inchoativa tertiae. sciendum tamen, quod inveniuntur quaedam positiva inchoativorum formam habentia, non tamen etiam meditativorum, ut 'quiesco', 'pasco', 'compesco', 'disco', 'posco'.

Est alia species derivativorum in 'to' vel 'so' vel 'xo' desinens, quae frequentiam actus significant faciuntque plerumque ex se | passiva: nam inchoativa et meditativa magis neutra sunt. ea quoque (id est frequentativa) plerumque a supinis derivantur mutatione extremae u in o, ut 'scriptu scripto', 'dictu dicto', 'cursu curso', 'domitu domito', 'nexu nexo', 'flexu flexo'. sin autem sint primae coniugationis et habeant paenultimam a, mutant eam quoque in i correptam, ut 'imperatu imperito', 'rogatu

1 ea Id est inchoativa *B sed ex corr. in ras.* ea inch. *scripserat pr. m.* saecundae *R* 2 ut labas *DHGLK et*, labas *ex* labos *corr.*, *B* labesco (a) *Rr* scis* *B* 3 hio *om. HGLK* *Verg. Aen.* I 123 (*deficit Pal.*) 4 aa*cidos (n) *Rr* aeneid*s (o) (i) *D* 5 remisque *RLK et sic m. pr. Med.* remisisque *G* fatiscunt] *h* fatescunt *H* fat|hiscunt (.i. fatis hiscunt) *Kk* 6 *Verg. Aen.* I 106 (*deficit Pal.*) 7 una (d) *Dd* 8 fesus *GLK* fes** *K* defetiscor] *rd* fetiscor *R* defitiscor *DL* deficiscor *G* difetiscor *K* defesus (s) *G* defesus *LK* 9 quidam] *r* quidem *R* deriuatiuum *H* diriuatiuum *L* 11 solet fieri] *om. GL* fit *K* in supino (a) *Rr* terminante uenit *l* adsumptione *B* asumiione *D* assumtione *L* 12 ex (h) is *R* ex his lecturio] unde uenit lecturio a participio praeteriti temporis uel (uel *spscr. in K*) sopino addita rio ex his lecturio *GLK* esus *om. K* essus essu essurio (esurio *l*) *GL* 13 essu essurio *K* 14 tamen] tantum *in mg. k* 15 nominatur] *r* nominantur *R* 17 inchoatiuorum *ex* inchoatiuarum *corr. L* quesco (i) *K* 18 compisco *GL* conpisco *K* posco] *ex corr. h* suesco *GL* suesco (posco) *Kk* 19 alia] altera *L* uel in so uel in xo *GL* 20 significant actus *K* significat facitque *D* 21 et neutra sunt magis *K* frequentitatiua *D* 24 flexu flexo *om. R* flecto (x) *H* sin] *r* Sint *R* sint] *om. G add. g* sunt *Kd* et] ut *D* habent (a) *H* 25 a mutantem quoque *L* imperat(u) (i) imperato *Rr*

rogito', 'volatu volito'. ideo autem diximus, 'plerumque' a supinis ea derivari, quia in 'gi' terminantia praeteritum a praesentis secunda persona abiecta s et addita 'to' faciunt frequentativum, ut 'lego legi, legis legito', 'fugio fugi, fugis fugito', 'ago egi, agis agito', 'cogo coegi, co|gis cogito'. unde 'mergo', quia 'mersi' facit, superiorum servat regulam, id est a supino facit frequentativum: 'mersu, merso mersas'. 'quaero' 'quae- 75 rito' differentiae causa facit, quia a 'quaeso quaesito' fit. 'scitor scitaris' notandum, quomodo et 'sciscitor sciscitaris', quod a primitivo activo deponentia sunt nata. **Virgilius** in II **Aeneidos**:

> **Tum vero ardemus scitari et quaerere causas.**

Terentius in **eunucho**:

> **Nisi quicquid est, procul hinc libet . . . sciscitari.**

'nosco' quoque 'noscito' facit. **Livius** in III **ab urbe condita**: **circumspectare omnibus fori partibus senatorem raroque usquam noscitare.** dicitur tamen etiam 'noto notas', in quo similiter est notandum, quod, cum a nōto sit derivatum, corripuit tamen paenultimam; nec mirum, cum composita a 'nōtus' est quando mutant o in i correptam, ut 'agnĭtus', 'cognĭtus', cum 'ignōtus' servavit | o. **Iuvenalis** in V:

> **Nōta mathematicis genesis tua.**

Virgilius in **bucolico**:

> **namque nŏtavi**
> **Ipse locum, aeriae quo congessere palumbes.**

sunt tamen quaedam deficientia in supinis, quae raro faciunt frequentativa, ut 'aegreo aegresco' et 'aegroto'. **Virgilius** in XII:

1 dicimus *L* 2 qua (j) *Dd* secunda *r* persona *add. k* 3 adiecta s (b) & dicta to *Rr* legi *om. K* 5 facit superiorum] *b* faci***uperiorum *B* *post* facit *sqq.* — supino facit *om. D add. d* 6 frequentiuum (ta) *K* 7 quaeso] *k* quaesso *L* quesso *G* querito *K* quaesito] *rk* quaesitū (s) *R* quesito *G* quaessito *L* q̃rito *K* 8 no*tandum(n) *L* et *add. r* scitor scitaris (sci sci) *Dd* actiuo] *r* actiua *R* *post* actiuo *deficit H usque ad vocc.* in aduerbio possunt et § 100, *quae omnia sex foliis a saec.* XIIII *m. addita sunt, cuius lectiones describere operae pretium non est*
9 *Verg. Aen.* II 105 aeneidis *D* 10 Tum] *r* Tunc *R* scitari (al sciscitari) *Rr* sciscitari *B* scithari *Med.* et quaerere] exquerere *R* causas] *Pal. m. alt.* casus *m. pr.* 11 *Ter. eunuch.* III 4, 10 eunicho *D* eunacho *L* innucho *K* 12 quicquid] *d* quidquid *D cum Bemb. et ipso Terentio* lubet prius quid sit sciscitari *Terentius* sciscitaris *B* 13 *Liv. ab u. c. lib.* III 38, 9 circunspectare *L* *circumspectaret omnibus patribus (*om.* fori; fori partibus *m. alt.*) *Liv. Paris.* 14 senatorem] *r* senatorum *Rb* senato*** *B* 15 &iā *ex* &** *corr. B* n*tas(a) (o) *D* 16 est *om. L* n*to(a) (o) *Dd* notu *l* noto notas *B* sit] fit *G* diriuatiuum *GL* 17 conposita *B* 18 ignotus] in notus *B* *Iuv. sat.* V 14, 248 19 V] *Krehlius* II 529 II *libri* 20 matematicis (h) *Dd* genesis (n) (*in mg.* genesis) *L* 21 *Verg. ecl.* 3, 69
23 aereae *L* aerae *G* quo congessere *ex* quocū gessere *corr. B* congeserere *L* 24 frequentiua *K* 25 et egresco et *Rr* ut uirgilius *D* *Verg. Aen.* XII 46

aegrescitque medendo.

et sunt omnia frequentativa primae coniugationis et servant significationem primitivorum, quamvis videantur quaedam ex his in alium sensum transire, ut 'traho tracto', 'cogo cogito', 'dico dicto'; sed si quis attentius inspiciat, non penitus absistunt neque haec a primitivorum significatione. no- 76
tandum tamen etiam 'sector sectaris', quod differentiae causa puto per syncopam u paenultimae prolatum, ne nomen putetur, si 'secutor' diceremus, cum supinum primitivi eius 'secutum' est. rare tamen derivationes huiuscemodi specierum fiunt a verbis in 'or' desinentibus.

Sunt praeterea aliae species derivativorum variae tam terminationis quam significationis, ut a 'video' 'viso visis', id est 'cupio videre'. Virgilius in VIII:

Nam memini Hesionae visentem regna sororis
Laomedontiaden Priamum,

'visentem' dixit pro 'cupientem videre', quod Graeci dicunt ὀψιοῶντα. simi||le est 'facio facesso', 'capio capesso', 'lacero lacesso', 'arceo arcesso', 'accio accerso', quae non esse frequentativa coniugatio ostendit. possumus tamen ea non incongrue desidera|tiva nominare.

Sunt alia in 'lo' desinentia, quae diminutiva ipse sensus ostendit, quod apud Graecos in verbis inveniri non potest, ut a 'sorbeo sorbillo', 'garrio garrulo', 'calvo cavillo' pro 'calvillo', cuius primitivum Sallustius in III historiarum ponit: calvi ratus.

Sunt et aliae derivationes diversas terminationes habentes tam a nomi- 77
nibus quam a verbis nascentium verborum, ut a patre 'patrisso', a Graeco 'graecisso' et 'graecor', a grege 'grego', a philosopho 'philosophor philosopharis', a poeta 'poetor poetaris'.

1 aegrescitque medendo] ardescitque tuendo *Med.* 2 primitiuorum significationem *K* 3 quam^uis^ *Kk* transire utraho *R* 4 trao *Dd* trac^h^o tracto *L* adtentius *D* 5 neque *eras. in L om. K* 7 putaretur *r* si secutor *ex corr. in ras. B* 8 eius primitiui *l* secutum] secutu *BGLd* secuti *D* Rarae *LK* Raro *Drb* 10 DE DESIDERATIVIS VERBIS *in mg. D* 11 *Verg. Aen.* VIII 157 *sq.* 12 haesoniae *Rr* haesione *DG* hesione *B* haesionae *LK cum Pal.* hesione^n^ *Med.* hisionae *Rom.* 14 laomedontiaden] *d* laomedontiadem *B* laomedentiaden *D* laomedentiadem *K* lamidontiaden *GL* 15 ὀψιοῶντα] *B* ΟΦΙΟωΝΤΑ *R* ΟΨΙΟCΟΝΤΑ *G* ΟΨΙΟΚΟΝΤΑ *L* ΑΨΙΟCΟΝΤΑ uel ΟΦΙΟΝΤΑ *K* ΟΨΟωΝΤΑΙ *Dd* ὀψείοντα *α*, *Struvius lat. Decl. und Conj. p.* 316 *sq.* (ὀψέι οντα *ea* 2 οψει ὄντᾶ *3 etc.*) 16 Simile est *ex corr. d* lace^s^sco *Rr* arce^s^sco *Rr* 17 accio *add. r* acce^r^sso *Rr* acerso *K* coiugatio *G* 18 incongrue *B* 19 diminutiuae ipse *Rr* (plenae esse significationis) *post* diminutiua: planae significationis *add. D* esse plenae significationis *GK* esse planae significationis *L* esse plane significationis *B* 20 sorbilo(l) *L* 21 garrulo. ΑΠΑΤω. Caluo *B* ca*uillo(l) pro *K* *num* cauillor pro caluillor? *Sall. hist.* III 96 *p.* 299 *Kr.;* contra ille calui ratus quaerit extis, num somnio portenderetur thesaurus *Eutych. p.* 2182 (86) *P.* 195 *L. cf. lib.* X § 13 *Non.* 7, 8 22 .Ut. *GL* 23 Sunt ^et^ aliae *G* 24 ag̃ ĝcisso *K* 25 a grege grego *om. LK* 26 pe^o^tor *Rr*

In 'co', ut 'albo albas albico'. Horatius in primo carminum:

Nec prata canis albicant pruinis.

similiter 'vello vellico', 'fodio fodico', itidem 'nutrio nutrico' et 'nutricor'. Cicero in II de natura deorum: omniaque sicut membra et partes suas nutricatur et continet. nec mirum, Ciceronem 'nutricatur' pro 'nutricat' dixisse, cum Virgilius quoque georgicon II:

Hoc pinguem et placitam paci nutritor olivam.

Impersonalia quoque omnia vel ab activis vel a neutris derivantur, ut supra diximus, ut 'amo amatur', 'lego legitur', 'sto statur', 'misereo' antique 'miseret', similiter 'placeo placet'. sic antiquissimorum consuetudine a 'paeniteo paenitet', a 'taedeo taedet', 'pigeo piget', 'pudeo pudet', 'liceo licet', 'oporteo oportet'. Caelius in V: morbosum factum, ut ea
78 | quae oportuerint facta non sint. et sciendum, quod omnia impersonalia tertiae passivorum personae voces habent exceptis supra dictis et aliis paucis, ut 'evenit', 'vacat', 'contingit', 'accidit', 'liquet'.

Sunt alia verba, quae ex verbalibus nascuntur nominibus vel ex participiis, ut a 'rego rex', a rege 'regno'; a 'ducor ductus', a quo 'ducto'; a 'legor lectus', a quo 'lecturio' et 'lectito', de quibus supra docuimus. et sciendum, quod frequenter apud Graecos ex nominibus dignitatum solent derivari verba, quae actum vel admini||strationem ipsius dignitatis significent, ut 'οἰκονόμος οἰκονομῶ', 'πρύτανις πρυτανεύω'. apud Latinos autem dignitatum nomina pleraque ex verbis vel nominibus nascuntur, quae faciunt verba, ut 'consul' a consulendo, 'dictator' autem a dictando, 'quaestor' a quaestu et 'aedilis' ab aedibus, 'praetor' a praeeundo, 'ductor' a ducendo, 'imperator' ab imperando. ergo 'rex' solum, quod

1 *Hor. carm.* I 4, 4 primo] *r* prima *R* 2 Nec prata canis] Alti montes *B* 3 uello *ex corr. r* itidem] *r om. GLK* idem *R* 4 *Cic. de nat. deor.* II 34, 86 Cicero de natura in .II. deorum *K* omniaque] *r* omnia quae *RBDGL* mbra *D* 5 nutricat *libri nonnulli Cic. dett.* 6 *Verg. georg.* II 425 *cf.* § 24 georcon[gi] *Rr* georgicorum *GLK* 8 pingem *K* placitam] *r* placidam *R* nutritor] *k* nutritur *GLK* 9 DE INPERS *in mg. r* Inpersonalia *et sic semper B* diriuantur (*sic*) *add. g* 10 amator[v] *Rr* legitor[v] *Rr* stato[sto] *Dd* antiqui *BK* 11 misseret *G* antiquisimorum[s] *Rr* 12 paenito[c] *Rr* 13 liceo[uel liqueo] *Dd* liqueo liquet *GL* coelius[ci] *Rr* Celius *D* coelius *K* *Coelii Antip. hist. lib.* V *fr. p.* 192 *Kr. fr.* 45 *p.* 319 *Roth. cf. B. A. Nautae de L. Coelio Antipatro disput. fr.* 22 *p.* 37 *sq.* 14 oportuerant *L* 16 vacat] *rb* nocat *RB* continguit *GL* 17 licet[qu] *L* licet *K* 18 et alia *Dr* nerbialibus *B* nascuntur] *r* noscuntur *R* 19 ut rego *Rr* a rege] a rego *r* 22 uerba diriuari *G* administrationem] *d* aministrationem *D* amministrationem *GL* 23 ΟΙΚΩΝΟΜΟΟ[C] *Rr* ΟΙΚΟΝΩΜΟC *K* ΟΙΚΟ.ΝΟΜΟ *G* ΟΙΚΟΝΟΜΟ *BL* πρύτανις] *om. GLK* ΠΡΙΤΑΝΙC *b* ΠΡΥΤΑΝΕΙѠ *D* ΠΡΙΤΑΝΕΥѠ *BK* 24 autem *om. DGLK* 26 et *om. DG* praeundo[e] *Rr* 27 doctor *R*

a regendo nascitur, peperit ex sese aliud verbum 'regno'. a vilico etiam 'vilico' vel 'vilicor' dicebant antiqui. Cato in oratione, quae inscribitur uti basilica aedificetur: antequam is vilicare coepit. Atta in tirone proficiscente:

pater vilicatur tuus, iam mater vilica est.

a metallorum quoque nominibus solent nasci verba, ut ab auro 'auro au- 79
ras', ab aere 'aero aeras', unde 'auratus' et 'aeratus'. Persius:

et veri speciem dinoscere calles,
Ne qua subaerato mendosum tinniat auro?

et a multis aliis nominibus invenimus verba derivari, ut a cornice 'cornicor' et a frutice 'fruticor'. Persius:

Nescio quid tecum grave cornicaris | inepte.

Iuvenalis in IIII:

Sed fruticante pilo neglecta et squalida crura.

a philosopho quoque 'philosophor philosopharis' et ab architecto 'architector architectaris', a patre 'patro patras' et 'patrisso', a Graeco 'graecisso', a spuma 'spumo', ab unda 'undo, abundo, inundo', ab aqua 'aquor aquaris' - Virgilius in IIII georgicon:

Sed circum tutae sub moenibus urbis aquantur -,

a frumento 'frumentor frumentaris', a pabulo 'pabulor pabularis', ab antiquo 'antiquo antiquas' [id est 'infirmo'], 'heres exheredo', 'Graecus graecor graecaris', a vespera 'vesperasco', a luce 'luceo', a nocte 'pernocto', a mare vel marito 'marito maritas', ab hieme 'hiemo hiemas', a fortuna 'fortuno fortunas' - Persius:

Mercuriumque
Accersis fibra. da fortunare penates -,

1 perpeperit K (b m. rec.) ex se DGLK post regno in ras. uilicus auctor uille uel propriae uille guuernator. A uilico B, uilico etiam uilico uel uilicor Kk 2 Caton. or. uti basilica aedificetur: or. 44 ap. Meyerum orr. R. fr. p. 81 sq. 3 ut GK bassilica K aedificatur GLK ante quamuis uilicare G is] his Rr autem L uilificare K caepit D 4 Attae tiron. proficisc. fr. p. 101 Both. p. 162 Neuk. p. 139 Ribb. tyrone r 5 vilicatur] rd uilicator RD uilificatur K uilicata est Dd 6 alterum auro add. r 7 ere D aeras ex aer•s corr. B eratus D Pers. sat. 5, 105 sq. 8 nerri Rr uiri K ueris Pers. Montepess. alter speciem] Montepess. alter specimen rell. libri Pers. opt. calles] r callo R, quod in f. v. praecedentis pro talo praebet Montep. pr. callis B. 9 tinniat] sic cum Persio etiam § 103 et de XII vss. Aen. § 15 p. 1220 P. 13 L.; ex ti••iat corr. b tinniet R 10 inuenimus om. B 11 fritice K (u) Pers. sat. 5, 12 13 Iuv. sat. IIII 9, 15 IIII] •• III. R III. BGL 14 fructicante Rr fructificante Pith. cum parte al. codd. Iuv. neglecta] r neclecta RGLK scalida K 15 philosopho] philoso D philopharis R 17 a spuma aspumo G ab unda] ex abundo corr. B abundo om. L aquaris unde uer̄ G 18 Verg. georg. IIII 193 III. B 19 totae Pal. sub] pro RBL aequantur Med. 20 pabulo] r pabula R alterum antiquo add. r 21 heres] B haeres rell. exhaeredo RGL 22 luce] ex luce• (o?) corr. B pernocto] per|nocte B 23 vel marito] r uel a marito R furtuna furtuno .as K 24 Pers. sat. 2, 44 sq. 26 accersis] sic etiam Montep. alter et al. codd. Persii acersis K acersis (c) RrD accessis Pers. Montep. pr. Vat. fibram Montep. alter de Vat. furtunare K penatis Montep. alter

80 a Baccho 'bacchor baccharis', a lympha 'lymphor lympharis'. artium vero nomina tam apud Graecos pleraque quam apud nos omnia post verba naturaliter sunt accipienda. 'doceo' post 'doctor', 'profiteor' post 'professor', 'suo' post 'sutor', 'scribo' post 'scriptor', 'oro' post 'orator'. et sunt fere omnia professionum nomi||na apud Latinos verbalia et in 'or' desinunt; nam 'grammaticus' et 'philosophus' et 'architectus' et 'sophista' et 'poeta' Graeca sunt; itaque ex nominibus ipsis habent verba apud Graecos, unde nos quoque 'philosophor', 'architector', 'poetor' in usu habuimus. Ennius:

Numquam poetor nisi si podager.

omnia quoque, quae ex ipso actu agentibus imponuntur, ex verbis nomina, non ex nominibus verba perficiunt, ut 'amo amator', 'moneo monitor', 'curro cursor', 'lego lector'; 'impero' similiter 'imperator', | 'consulo consultor', 'duco ductor'; ex his quaedam dignitatium quoque inveniuntur, ut 'imperator', 'ductor'.

Ab adverbiis etiam et praepositionibus inveniuntur derivativa verba, ut 'perendie perendino', 'cras', ex quo 'crastinus' et 'procrastino procrastinas', 'intra' vel 'intro', hinc 'intro intras', 'supra' vel 'super supero superas'.

DE FIGVRA.

XV 81 Figura quoque accidit verbo, quomodo nomini. alia enim verborum sunt simplicia, ut 'cupio', 'taceo', alia composita, ut 'concupio', 'conticeo', alia decomposita, id est a compositis derivata, ut 'concupisco', 'conticesco'. Cicero in oratore: divino aliquo animi motu maiora concupiscam. inveniuntur tamen quaedam verba etiam ex tribus partibus composita, ut 'perterrefacio'. sunt alia, quae in compositione mutant coniugationes, ut 'do das', 'reddo reddis', 'prodo prodis'; 'facio facis', 'amplifico amplificas'; 'pello pellis', 'compello compellis' et 'compellas',

1 bacho *GK* bachor *GK* bacharis *RG* ,ris *K* limpha limphor limpharis *libri* 2 plaeraque *R* omnia *om. B* 3 profeteor *L* profesor *G* 4 scri[b]po *K* 5 profesionum *G* uerbialia *et sic semper B* 7 ex] et *K* ipsis [uel istis] *Dd* habent] inī (*i. e.* inter, *pro* hn̄t) *D* 8 poet[o]ar *hic, non in ipso versu, K* Ennius] *inter sat. lib.* III (*Scipionis*) *reliquias Th. Hugio auctore posuit Vahlenius fr.* II *p.* 155 10 si *add. Vahlenius, om. libri* 11 omnia] Nomina *GL* Nomina [omnia] *Kk* inponuntur *B* nomina *h. l. om. GLK in mg. al. m. add. in K* 12 perficiunt] perficiuntur *ex* p••ficiuntur *corr. B* proficiuntur *d* 13 curro] curror *B* cursu *D* curro — consultor *om. R* consulator *G* 14 dignitatum *DGrb* *post* inueniuntur *sqq. usque ad* inueniuntur *om. R add. r* ut *add. b* ut imperator ductor *add. k* 17 perendiae *D* 20 DE FIGVRIS *B* Incipit de figura. *D* de figura uerborum. *GL* 21 itaque [quoque] *K* alia• enim (e) *R* 22 *post* composita: ut — decomposita *om. G add. g* contigeo *g* 24 *Cic. orat.* 13, 41 animi *ex* animo *corr. LK* 25 concupiscam] *h. l. libri mei omnes praeter novicium cod. H scriptorem et Heidelbergensis teste Lind.* concupiscat *Lips.* 2 *Krehlii et H, qui hoc etiam loco ei est 'veterrimus cod. Luth.' et sic* § 72 *omnes cum ipso Cicerone* 26 compositionem *R* 27 coiugationes *G* prodo prodis] *r* pro reddo pro reddis *R*

'appello appellis' et 'appellas'. sed in his (id est a 'pello' compositis) significatio cum coniugatione variatur, et fortassis, quomodo 'mando mandis' et 'mandas', 'dico dicis' et 'dicas', sic etiam 'pello pellis' et 'pellas' dictum est, sed nunc in usu simplex non est, quomodo nec 'fendo' nec 'spicio' nec 'perio' nec 'fragor', ex quibus composita sunt multa, ut 'offendo', 'defendo', 'aspicio', 'respicio', 'suspicio', 'di||spicio', 'aperio', 'reperio', 'comperio', 'cooperio', 'suffragor', 'refragor'.

Inveniuntur quaedam, quae saepe non solum coniugationem, sed etiam 82
genus vel | significationem verbi permutant in compositione, ut 'sperno spernis' activum, 'aspernor aspernaris' deponens; 'sentio' neutrum, 'assentior' deponens, in quo coniugatio mansit - dicitur tamen et 'assentio' -; 'sedeo sedes' neutrum, 'insidior insidiaris' deponens - 'obsideo' vero et 'assideo' activa sunt, faciunt enim 'obsideor' et 'assideor', unde Sallustius in IIII historiarum: Amisumque adsideri sine proeliis audiebat -; 'eo' et 'facio' neutrum, 'adeo', 'transeo', 'ineo', 'praetereo', 'subeo', 'circumeo', 'perficio', 'reficio', 'afficio', 'conficio' activa, faciunt enim 'adeor', 'transeor', 'praetereor', 'ineor', 'subeor' - Iuvenalis in V:

quod si subeuntur prospera castra -,

'circumeor' - Cicero pro Cornelio: circumitis rostris eicerentur lapidibus homines -, 'conficior', 'perficior', 'afficior'. nec non ex neutris quaedam in compositione fiunt deponentia: 'facio' neutrum, 'versificor versificaris', 'gratificor gratificaris' deponentia - Cicero pro Cornelio in I: num alicui gratificabatur aut homini aut ordini? -, in quibus etiam coniugatio est mutata, sicut in 'amplifico amplificas', 'aedifico aedificas', 'laetifico laetificas' - Lucanus in III:

1 a^{p}pello a^{p}pellis et a^{p}pellas *D* et *om. B* id est a pello] *r* idē appello *R* Idest appello *B* a pello *ex* pello *corr. K*, *ex* appello *L* 2 singnificatio *D* mando mandis et mando mandas *B* 4 nunc *om. GLK* non est simplex *B* fendo] *r* f^{o}undo *R* 6 deffendo *G* sụspici* *L* suscipio *r* despicio *B* 7 repperio *BLK* cooperio] *om. RD add. r* et cooperio *Bd* sufragor *D* 8 saepe quae *L* sepe^{q} non *G* sepae *R* sẹpaẹ *r* 9 singnificationem *D* sperno spernis ^{actiuum} *Dd* 10 sententio *Dd* adsentio^{r} *B* 11 adsentio *B* 12 neutrum sedes *DGLK* 13 assideo] *k* adsideo *B* absideo *GLK* actiua sunt *om. L* obsideor et assideor] absideor et obsideor *K* assideor] adsideor *B* absideor *GL* unde *om. B* unde et *GLK* *Sall. hist.* IIII 1 *p.* 302 *Kr.* 14 Amisumque] *K*, *Dousa* Amissumque *libri rell.* assideri *RL* absideri *GK* proel^{i}is *K* praeliis *GL* proelis *D* 15 praetereo ineo *B* 16 circueo *GLK* reficio afficio] efficio afficio *et in mg. add.* reficio *B* conficio *ex* conspicio *corr. K* actiua sunt. faciunt *G* 17 ineor praetereor *GLK* Iuuenalis *D* *Iuv. sat.* V 16, 2 *cf.* § 31 19 prope^{s}ra *Rr* 20 circueor *GLK* *Cic. pro Corn. or.* I *fr.* 36 *p.* 451 *Or.* cornilio *GK* circuitis *GLK* eicerent *r* 21 ^{h}omines *D* 22 fatio *D* neuterum *K* 23 *Cic. pro Corn. or.* I *fr.* 34 *p.* 451 *Or.* 24 corn^{e}illio *G* cornilio *K* num *ex* n*m (a?) *corr. B* gratificabatu^{r} *Rr* ^{h}omini *D* *ordini (h) *D* 26 edifico edificas *D* letifico *D* letificas *RD* *Luc. Phars.* III 48 *sq.*

non illum gloria pulsi
Laetificat Magni -;

83 'sentio assentio' et 'assentior', 'assentor assentaris'; 'aspicio aspicis', 'conspicor conspicaris' - Sallustius in Iugurthino -, 'suspicor suspicaris'; 'sterno sternis' activum, 'consternor consternaris' deponens - Sallustius in I historiarum: equi sine rectoribus exterriti aut saucii consternantur -; 'medeor mederis', 'remedior remediaris' teste Capro. a 'fero' quoque activo et anomalo 'vociferor vociferaris', quod est primae coniugationis | deponens. 'plecto' activum, 'amplector' deponens. 'fio' passivam significationem habet, quamvis sit neutrum, 'suffio' ex eo compositum activam. unde Virgilius:

At suffire thymo cerasque recidere inanes
Quis dubitet?

In verbis compositis est quando Graeci extrinsecus faciunt declinationem ad similitudinem simplicium, ut est 'ἐνέπω ἤνεπον', 'καμμύω ἐκάμμυον', 'κάθημαι || ἐκαθήμην', 'ἐνοχλῶ ἠνώχλουν'; est tamen quando et intrinsecus declinant, ut 'καταγράφω κατέγραφον', 'περιγράφω περιέγραφον', 'ἀναγινώσκω ἀνεγίνωσκον'; apud Romanos vero semper intrinsecus fit declinatio, id est in ipsa iunctura sequentis verbi vel post eam: 'conficio confeci', 'abigo abegi', 'incipio incepi', 'subeo subii', 'confringo con-

2 letificat *D* 3 Sententio et adsententio et adsentior adsentor adsentaris *D* (s s uel .tiaris.) adsentio et adsentior. adsentor. adsentaris. *B* assentio et assentior. iris et assentior assentor. aris. *K* apicio *Rr* (s) 4 salus̃ in iugurthino *K del. k* *Sallust. Iug.* 49, 4 cum interim Metellus, ignarus hostium, monte degrediens cum exercitu conspicatur (conspicatur *etiam Donat. ad Ter. eun.* II 3, 92 conspicitur *libri Sall.*) *cf. Bondamus var. lect. p.* 315 ingurtino *R* eugurthino *G* et suspicor *K* supicaris *R* 5 costernaris *Rr* (n) *Sall. hist.* I 98 *p.* 116 *Kr.* 6 istoriarum *D* 7 remedio remedior *Dd* testo *D* (e) Capro] *affert h. l. Osannus de Capro p.* 16 9 amplector] amplecto *R* complector *G* 10 singnificationem *D* sit *om. K* sufficio *Rr* 11 actiuum *B* *Verg. georg.* IIII 241 *sq. cf. lib.* IIII § 17 12 sufficere *Rr* suffir&himo *B* thimum *Rr* (o) thimo *GLK* thymmo *D* ceransque *D* coerasque *GLK* recedere *k* 13 dubitat *RB* 14 In verbis] *in mg. r* ****** *R* declinationem faciunt *G* 15 est *om. G* *ΝΕΠΟ (e) *B* (uel enepo) ΕΝΕΤΩ *D* ΕΝΗΤΩ *G et* Ε *eraso L* ΕΝΤΩ *K* ΕΝΕΠΟΝ *B* ΕΝΕΠΩΝ *RK* ΕΝΕΤΟΝ *D* ΕΝΗΤΩΝ *GL* καμμύω ἐκάμμυον] *scripsi cf. Phrynichi ecl. p.* 339 *cum ann. Lobeckii* ΚΑΜΜΙΩΕ. ΚΑΜΜΥΟΝ *B* ΚΑΜΜΙΩ ΕΚΑΜΜΙΩΝ *R* ΕΚΑΜΜΥΩ. ΕΚΑΚΑΜΜΥΩΟΝ *D* ΚΑΝΜΥΩ ΕΚΑΜΜΥ *GK* ΚΑΝΜΥΩ ΕΚΑΝΜΥ *L* κάμνω ἔκαμνον 2 16 ΚΑΘΕΜΑΙ. ΕΚΑΘΗΜΕΝ. *R* ΚΑΘΗΝΜΑΙ ΕΚΑΘΗΜΗΝ *G* ΚΑΘΗΜCΑ ΕΚΑΘΗΝΗΝ *L* ΚΑΘΗΜΑΙΕ ΚΑΘΗΝΜΕΝΝ *K* ΤΗΜΑΙ. ΕΚΑΘΗΜΗΝ. *D* ΕΝΟΧΛΟ ΕΝΟΧΛΩΥΝ *B* ΕΝΟΧΛΩ. ΕΝΟΧΛΟΙΝ *D* ΕΝΟΧΛΩ ΕΝΟΧΛΟΥΝ *GK* ΗΝΟΧΛΩ ΕΝΟΧΛΟΥΝ *L* ΕΝΩΧΛΩ ΕΝΚΛΩΟΥΝ *R* 17 ΚΑΤΕΓΡΑΦΩ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ ΠΕΡΙΕΓΡΑΦΟ ΠΕΡΙΑΓΡΑΦΩ ΑΝΑΓΝΟCΚΩ. ΑΝΑΓΙCΝΟCΚΩΝ. *Rr* (E E N I) ΚΑΤΕΤΡΑΦΩ. ΚΑΤΑΤΡΑΦΟΝ. ΠΕΡΙΚΤΡΑΦΟΝ. ΑΝΑΤΙΝΩCΚΩ. ΑΝΕΤΙΝΩCΚΑΟΝ. *D* ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ ΚΑΤΗΓΡΑΦΩΝ (ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ *L*) ΕΠΙΓΡΑΦΩ ΕΠΙΕΓΡΑΦΩΝ. ΑΝΑΓΙΝΟCΚΩ ΑΝΗΓΙΝΟCΚΩΝ. (ΑΝΕΓΙΝΟCΚΩΝ *L*) *GL* ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ ΚΑΤΗΓΡΑΦΟΝ ΕΠΙΕΓΡΑΦΩ ΕΠΙΕΓΡΑΦΟΝ ΑΝΑΓΙΝΟCΟ ΑΝΑΓΙΝΟCΚΟΝ. *K* ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ *B* ΠΕΡΙΕΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑΓΙΝΟCΚΩ *B* 18 uero *in ras. B* semper intrinsecus semper *K* (i. e. sepe) 19 declinacio *D* 20 incaepi *L*

fregi', 'maledico maledixi', 'exigo exegi'. et illud quoque sciendum, quod 84 principalem literam, quamcumque habuerit positio verbi, in suo loco servamus per omnem declinationem, ut 'amo amavi', 'erro erravi', 'ineo inii', 'oro oravi', 'uro ussi', 'haereo haesi', 'haurio hausi', 'bibo bibi', 'cedo cessi', 'domo domui', 'flo flavi', 'gigno genui', 'laedo laesi', 'mico micui', 'narro narravi', 'paro paravi', 'rapio rapui', 'seco secui', 'terreo terrui', 'veto vetui'. excipiuntur 'ago egi' et 'eo ii' vel 'ivi', quae principalem literam positionis suae mutaverunt.

Quaeritur in compositis verbis, cur, cum saepe in praesenti corrupta sit aliqua pars compositionis, in praeterito integra invenitur, ut 'perficio perfeci', 'efficio effeci', 'iniicio inieci', 'pergo perrexi', 'exigo exegi', 'confringo confregi', cum in nominibus tota declinatio per omnes casus nominativi figuras solet apud nos servare, ex quibuscumque modis sunt compositae, ut 'indoctus' per omnes casus ex duo|bus integris est, 'efficax' per omnes casus ex duobus corruptis. similiter in omnibus compositis 85 nominibus hoc invenitur. excipitur 'alteruter alterutrius', quod cum in nominativo ex duobus sit integris, in genetivo non est, nam 'alteriusutrius' esset, qui tamen genetivus vetustissimis fuit in usu, sicut de nominativo tractantes ostendimus; 'tantundem tantidem' praeterea, quod cum in nominativo sit ex duobus corruptis, in genetivo ex integro est et corrupto, sicut et 'quicquam cuiusquam' et 'idem eiusdem'. euphoniae tamen causa haec fieri manifestum est, quomodo et 'quendam' et 'quandam', in quibus m, quae terminalis est accusativi casus utriusque generis, in n est conversa.

Apparet ergo ex hoc, quod com||positio huiuscemodi verborum, quae non eosdem modos compositionum per omnia servant tempora, per singula separatim fit. nam cum soleat plerumque compositio a correptam vel in e correptam vel in i convertere per quaecumque tempora, ut 'hăbeo inhibeo, hăbebam inhibebam; hăbui inhibui, hăbueram inhibueram, hăbebo inhibebo'; 'ăgo exigo, ăgebam exigebam, ăgam exigam'; 'făcio inficio, făciebam inficiebam, făciam inficiam'; 'iăcio iniicio, iăciebam

2 lyteram *G* posi^t^cio *D* seruauimus *Rr* 3 declinacionem *D* inini *BD* 4 usi *LK* hereo heresi *D* haurio] aurio *B* hario *G* ausi *B* cedo cessi] *l* caedo caesi *G* ca^io^edo c***** (ccidi?) *L* 5 cesi *K* 6 rapo *Rr* 7 principalem litteralem posicionis *D* 8 positionis suae litteram *L* lyteram *G* 10 conposicionis *D* 11 iniicio] *r* initio *R* inieicio iniecio *K* 12 nominibus *ex* omnibus *corr. D* tot^a^o *Rr* declinacio *D* 13 sint *BDGLKr* 15 corruptis est. *K* 17 integris sit *G* 18 esset] *d* esse *D* uetustissimi^s^ *Rr* 21 cuiusquam. Ab eo quod est isdem et est ab is et demum. et idem *B* causa tamen *GLK* 22 hoc *DL* 23 conuersa est *B* 25 compositio] *r* cum positio *R* 26 eo_sdem *ex corr. r* eo idem *ni f. R* compositionum] *r* compositionem *R* 28 conuertere .ė. per *K* *post* tempora: eam id est a breuem in uerbis uertit in i uel in e *BDr* eam id est a breuem inuenitur in uerbis uertit in i uel in e *GK* *post* inhibeo: prohibeo *add. R, quod unc. incl. et* glosa *spscr. not. r* 29 i^i^nibebam *D* inhibui *add. r* 31 iaceo *D* iacebam *G*

iniiciebam, iăciam iniiciam'; 'frăngo infringo, frăngebam infringebam. frăngam infringam'; 'tăngo contingo, tăngebam contingebam, tăngam contingam'; 'ărceo coĕrceo'; 'spărgo respĕrgo'; 'părco depĕrco' - ideo enim dixi 'plerumque', quia est ubi servatur a integra, ut 'paro reparo comparo', 'maneo remaneo', 'caneo incaneo incanui', unde Virgilius in II georgicon:

malos gessere valentes;
Castaneae fagus, | ornusque incanuit albo
Flore piri,

'mano permano', 'narro enarro', 'aro exaro' -: frequentius tamen ea servant a, quae primae vel secundae coniugationis sunt, ut 'cano recino', eius frequentativum cum sit primae, servat a, 'canto decanto' - Lucanus in V:

Decantatque tribus et vana versat in urna -,

['labor perlabor'] 'vado invado', 'candeo excandeo', 'palleo expalleo', 'ar-
86 deo exardeo', 'areo exareo'. inveniuntur pauca in supra dictis coniugationibus mutantia a: 'damno damnas, condemno [condemnas]'; 'arceo arces, coerceo [coerces]'; 'amico amicas, inimico [inimicas]'; 'habeo inhibeo', 'sacro consecro'. in tertiae vero et quartae coniugationis verbis multa invenis mutantia a: 'tango contingo', 'frango perfringo', 'ago exigo', 'iacio iniicio', 'facio inficio', 'gradior ingredior', 'scando conscendo', 'fateor confiteor', 'paciscor depeciscor', 'fatiscor defetiscor', 'salio insilio', 'patior perpetior', 'pario reperio' - veteres enim et 'pario' quarta coniugatione declinabant -, 'partior impertio' et 'impertior', 'cado incido', 'fallo refello'. inveniuntur tamen in his quoque coniugationibus quaedam, quae servant a in compositione, ut 'nascor renascor', || 'pasco depasco', 'labor elabor', 'arguo coarguo' ['lacero dilacero'], 'largior dilargior'. in praeterito vero

1 iniiciebam *l* iniecciebam *L* 2 infringam *ex* infrangam *corr. K* 3 cohereeo *B* deperco] *r ex* deperio *ni f. corr. K*, *ex iterato* respergo *B* deparco *R* 4 enim] autem *B* seruatur aut integra *L* comparo reparo *K* 5 caneo *om. RL* incanui *om. D* *Verg. georg.* II 70 *sqq.* (*sic etiam Fr.*; *deficit Pal. Rom.*) 8 Castaneae] *r et ex corr. k* castanaeae *R* fagos *Med. et Serv. ad h. l.* ulmusque *RB* ulmusque *D* 9 pyri *K* 10 aro] *r* et aro *RBDK* 11 reccino *B* 12 *Luc. Phars.* V 394 15 labor perlabor] *del. r* labor$^{\text{uel v}}$ perlabor$^{\text{uel v}}$ *Gg* labo$^{\text{uel r}}$ perlabo$^{\text{uel r}}$ *L f.* lauo perlauo uado^{r} inuado *GgL* uado^{r} inuado *K. de* uadare *et* inuadare *cf. Forcellinii lex. s. vv.* 17 a ut damno *B* dam^{p}no dam^{p}nas *Rr* dampno. as condempno *K* conde^{p}mno, p *m. pr. spscr.*, *R* condempno condempnas *D* condemnas] *sic R om. GLK* 18 coercio *G* coerces] *d om. DGLK* 19 et in quartae *GLK* 20 tango intingo *K* iac^{i}eo *D* 21 iniicio] *d* iniceo *D* conf^{o}eteor *L* 22 depaciscor *D* depiciscor *BGLk* dipiciscor *K* defitiscor *BGk* deficiscor *L* difitiscor *K* 23 repperio *D* repperio *BLK* 24 parti^{r}o *Kk* fallo* refello* (r-r) *L* 25 ^{h}is *R* quaedam] *r* quae dant *R* 26 depascor *GK* 27 lacero dilacero *erasum in R* lacero delacero *Dd* lacesso delacesso *GLK* delargior *DK* p̄ter^{o}iti *Dd* vero] quoque *G*

perfecto et plusquamperfecto cum simplex verbum e longam habeat, non potest compositio eam commutare, ut 'ēgi exēgi, ēgeram exēgeram'; 'fēci infēci, fēceram infēceram'; 'iēci iniēci, 'iēceram iniēceram', quae sine dubio a simplicibus suis componuntur; nam non possumus dicere, quod i brevis, quae est in praesenti tempore, convertitur in e longam in praeterito: hoc enim in nullo invenimus fieri verbo.

Id autem, id est quod per singula tempora fit compositio, participio- 87 rum quoque diversae figurationes saepe tam praesentis quam praeteriti temporis ostendunt, ut 'effringens effractus', 'cogens coactus', 'subigens subactus', 'exigens exactus'. haec enim omnia cum in praesenti extremam partem [id est dictionem] corruptam habeant, | in praeterito integram habent. cur, nisi quod separatas habeant compositiones per singula tempora? non est enim dubium, quod interrogati, unde componitur 'effractus', ab 'ex' praepositione et 'fractus' participio respondebimus, et 'subactus' a 'sub' et 'actus', et 'exactus' ab 'ex' et 'actus', et de omnibus similibus.

Anomala quoque verborum id possunt ostendere, quae sine dubio per singula tempora sive etiam personas componuntur, ut 'prosum prodes prodest, prosumus prodestis prosunt, proderam, profui'. per totam enim declinationem ubicumque a vocali incipit hoc verbum, interponitur iuncturae compositionis d; similiter 'aufero abstuli' in praesenti pro 'ab' 'au', in praeterito 'abs' habuit. idque ita esse confirmat Apollonius, summus artis auctor grammaticae, docens in I de verbo, immobilem figurationis iuncturam manere, et separatim confirmans, componi τὸ 'καταγράφω' καὶ 'κατέγραφον', 'ἐπιγράφω' καὶ 'ἐπέγραφον' et his similia, quaecumque intus habent declinationem, hoc est post praepositionem, quod apud nos semper fit in omnibus compositis verbis.

Sciendum tamen, quod in nominibus quoque apud nos iunctura com- XVI 88 positionis solet mo||veri tunc, quando ex duobus nominativis componuntur vel ex nominativo et obliquo vel indeclinabili aliqua dictione. possumus

1 habeat] r habebat *R* habet *D* habent *G* 2 compositio eam cōpotare *K* 3 ingeceram (i *suprascr.*) *Rr* quae] r quam *R* dubi(o) *Dd* 4 a *om.* *GLK* 5 praeterito perfecto *L* 7 'compositio' fit *G* 9 subigo *G* 11 id est dictionem *G* id est dictionem (uel is) & *D* habeat (N) *Rr* 15 de omnibus *ex* de nominibus *corr.* *K* 18 siue etiam *in litura k* pro(d)est *Dd* 20 incipiunt *Dd* uerbum *** (sed) *B* iuncturae compositionis iuncture d *R* d iuncturae compositionis *GL* 22 praeterio *R* appollonius *RGLK* *Apollon. de verbo: cf. Graefenhanium Gesch. d. Philol.* III 113. 131 summ(v)is *Dd* 23 autor *BD* grammaticae auctor *GLK* in primo libro de *B* inmobilem *B* 24 iunturam *R* componi τὸ] componit,o *G* componit ΟΚΑΤΑΓΡΑΦΑ *L* τὸ] ο (T) *Rr* οο *D* ο *K* 25 ΚΑΤΕΓΡΑΦΟΝ *Kk* ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ *B* ΚΑΤΕΥΓΡΑΦΟΝ *L* ΚΑΤΕΥΓΡΑΦΩΝ *Rr* ΕΠΙΓΡΑΦΑ (Α) *L* ΕΠΕΓΡΑΦΩΝ *R* ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ *B* ΕΠΙΕΓΡΑΦΟΝ *K* ΕΠΕΙΓΡΑΦΟΝ *G* ΕΠΕΙΓΡΑΦΩΝ *L* 28 in omnibus quoque *RG* 30 uel et indeclinabili *Lg* indeclinabili aliquid adiectione *B*

tamen, quod illi de verbis intrinsecus habentibus declinationem dicunt, nos quoque etiam de nominibus huiuscemodi dicere, quod per singulos casus fit compositio eorum, ut 'respublica reipublicae', 'respublica' quidem ex duobus nominativis, 'reipublicae' vero ex duobus genetivis vel dativis; similiter 'iusiurandum iurisiurandi', 'virillustris viriillustris', 'magisterequitum magistriequitum', 'tribunusplebis tribuniplebis', 'quisque cuiusque', quae composita esse ostendit accentus. quod autem non est nominativorum proprium, sed etiam obliquo|rum casuum, per se componi, ostendunt nomina vel pronomina, quae per obliquos componi inveniuntur solos, ut 'istiusmodi', 'huiusmodi', 'cuiusmodi'.

Illud autem sciendum, quod etiam in nominibus et in pronominibus compositis apud Latinos extrema pars potest immobilis manere, quod apud Graecos non reperitur, ut 'tribunusplebis', 'praefectusurbis', 'cuiusmodi', 'idem', verbum autem vel participium nec apud Graecos ullum compositum nec apud nos extremam partem servat immobilem, ideoque semper in compositione extremam partem sibi defendit ipsum verbum et participium, quippe quod ex eo nascitur.

89 Componuntur autem verba vel cum nominibus, ut 'amplum amplifico', ex quo participium 'amplificans', 'signum significo significans'; vel cum altero verbo: 'calefacio calefaciens'; vel cum adverbio: 'maledico maledicens', 'satisfacio satisfaciens'; vel cum praepositione: 'indico indicens', 'perduco perducens', 'abstraho abstrahens', 'subrideo subridens'. ideo autem praepositiones compositae quidem cum verbo inveniuntur, numquam autem separatae per appositionem, quia verba per omnes personas in omni tempore nominativi casus vim habent, cui soli possunt coniungi: 'facio ego', 'facis tu', 'facit ille', similiter per omnia tempora. ergo cum casus nominativus numquam || per appositionem assumit praepositiones, sed in sola compositione, ut 'impius', 'perfidus', verba quoque in compositione dumtaxat has possunt asciscere; nec imperativa tamen verba secundae per-

2 quod per singulos *K* 3 res puplica rei puplicae *K* respuplica quidem ex duobus nominatiuis *in mg. add. K* quidem] *r* quibus *R* 4 reipuplicae *K* 5 uir illustris (uel illuster) *Dd* uirinlustris uiri inlustris *B* 6 magistriequitum] magist(ri) equitum *Rr* magistri aequitum *B* 7 Quo(d) *Rr* est solum nominatinorum *K* 10 cuiusmodi uel cuimodi *B* 11 quod et in *BDLK* 12 compositis] *r* composit.... *R* inmobilis *B* 13 reperitur] *d* repperitur *BDLK* ut] et *G* utribusplebis (t .na) *Rr* 14 iidem *R* .idem uerbum *L* nec apud Graecos ullum compositum] *Lips.* 1 *Krehlii* nec aput grecos *ullum (n) compositum *m. rec. in H* nec apud graecos (grecos *D*) ullos compositum *BDGLK et in litura R* nec apud illos compositum *Erl.* 2 *Krehlii*, *Krehlius* 18 amplico (fi) *K* 20 "uerbo 'altero *G* ut calefacio *r post* calefacio: calere facio *add. BD*, calefacere *add. GLK* calefacens *G* 22 surrideo surridens *G* 25 habet (n) *Rr* coiugai (n) *Kk* 26 similiter] *r* similia *R* cum *om. D* 27 apositionem *D* adsumit *B* assūmit *D* 29 (h)as *D* adsciscere *BLd* adscire *D*

sonae, quae vocativum asciscunt, ut 'scribe Virgili', 'lege Terenti', possunt in appositione habere praepositionem, quia nec vocativus hoc habet. par- 90
ticipia vero quas quidem praepositiones habent per nominativum, vel a verbis habent, ex quibus derivantur per compositionem, ut 'exigo exigens', vel ad | imitationem verbi per se compositas, ut 'exegi exactus'. possunt tamen per appositionem assumere praepositiones ad imitationem nominum, quia casus quoque obliquos habent, sicut nomina, sed non possunt participia componi, nisi per nominativum casum, quippe cum sint cognata verbis, quae vim nominativi possident, ut supra dictum est. ergo 'doctificus', id est 'doctum faciens', in vim nominum transtulit participia, sicut 'iusiurandum iurisiurandi', 'iurisconsultus', 'iurisperitus', 'senatusdecretum', 'senatusconsultum', 'plebisscitum', 'praefectusurbis', 'praefectusfabrum'.

Et sciendum, quod participia sine verbis esse non possunt. si qua igitur videantur sine verbis formam habere participiorum, nomina sunt dicenda et carent temporali significatione: 'paenulatus', 'togatus', 'scutatus', 'galeatus', 'hastatus', 'palliatus', 'caligatus' et his similia.

Sunt tamen quaedam huiuscemodi, quae et nomina et participia esse 91
possunt: nomina quidem cum ipsum habitum significant, non passionem nec tempus, ut 'armatus' ab armis habendis, ὁ ὁπλίτης, nomen est; cum vero a verbo 'armor' passivo nascitur et praeteritum tempus significat 'armatus', ὁπλισθείς, sine dubio participium est. ex omni autem fere habitu huiuscemodi nomina inveniuntur apud Latinos, ut a capillo intonso 'capillatus', a coma 'comatus', a cirro 'cirratus', ab auribus 'auritus', a naso 'nasutus', a tunica 'tunicatus', a lacerna 'lacernatus', a purpura 'purpuratus', a brachiis brachiatus', a || pallio 'palliatus', a praetexta 'praetextatus', a trabea 'trabeatus', a manicis 'manicatus', a paludamento 'paludatus', a

1 adsciscunt *BD* 2 appositionem *Rr* uocatiuus casus hoc *RBDGK* 3 per] *r* pro *R* 4 compositionem exigo *K* 5 emitationem *K* composita sunt ut *rec. m. in H, edd.* Possumus *BD* 6 tamen] *r* tamen etiam *RDGk* adsumere *B* assūmere *D* emitationem *G* emi•tionem (la) *K* 7 quoque per obliquos *r* 8 casus *B* 10 doctū *ex* doctus *corr. B* nominis *r* 11 iurisconsultus] *r* consultū *R* senatusdecretum senatusconsultum] *r* senatus•••••tum (decre *ni f.*) *R* 12 plebiscitum *GL* pfectus urbis *B* pfectus urbis *b* pfectus fabrum *B* pfectus fabrum *b* 14 formam] formam formam *L* formam rei puplicae *K* 15 ut paenulatus *d* ut penulatus *l* 17 esse non possunt *Rr* 18 quidem] *r* quadam *R* 19 οοπαιτηc *GK* οοπαιτεc *L* οπαιτηc *D* ωπαιτηc (o AIC) *Rr* 20 passiuum *r* 21 οπαιcθειc *GLK* οπαιcκειc *D* οπαιcθεηc *B* οπαιcτηιc *Rr* 22 nomina *post* inueniuntur *in mg. add. k* 23 c•••ro c••ratus (yr yr) *Rr* nasso nassutus *K* 24 tonica tonicatus *DGK* (pur)puratus *Rr* 25 bracchiis bracchiatus *R cf. Wagneri orthogr. Vergil. p.* 419 *Lachmanni in Lucret. comm. p.* 371 braciis bra(h)chiatus *G* brachis brachiatus *K* braccis braccatus *Zwicc.* 2 *Krehlii, Krehlius, Lindemannus coni. ms. f. recte cf. lib.* XI § 22 pellio pelliatus (a a) *Rr* palleo palleatus *B* 26 a trabea trabeatus] *rd* a taberna tabernatus *RBGLK et ni f. in litura D* manichis *Rr* pa||udatus *Rr*

stola 'stolatus', a lorica 'loricatus', a pictura 'picturatus', a scuto 'scutatus', a tabula 'tabulatus', a pilo 'pilatus', a gladio 'gladiatus' - ex quo 'gladiator' -, a stella 'stellatus', a pelle 'pellitus', a dentibus 'den|tatus', a barba 'barbatus', a pluma 'plumatus', a balano 'balanatus', a gemma
92 'gemmatus', a rostro 'rostratus', a ferro 'ferratus'. ex aliis quoque nominibus inveniuntur, sed non adeo multa, ut a Cerere 'cerritus', a lympha 'lymphatus' et 'lymphaticus'. nec incongruum vel absonum mihi videtur, posse verba quoque ex his ipsis ad similitudinem eorum, quibus usa est auctoritas, proferre. quid enim impedit, nos quoque aliquid copiae ad opulentiam Latinae conferre eloquentiae et ad imitationem 'armo' et 'armor armatus' dicere 'tunico' et 'tunicor tunicatus', ut 'roboro' et 'roboror roboratus' et ut 'aero' et 'aeror aeratus', 'ferro ferror ferratus', 'plumbo plumbor plumbatus' et ut 'vestio' et 'vestior vestitus', 'togo' et 'togor togatus'? si enim auctoribus timiditas obstitisset, ut nullis novis uterentur dictionibus ipsa natura et significatione rerum exigente, perpetuis Latinitas angustiis damnata mansisset.

DE CONIVGATIONIBVS.

XVII 93 Coniugatio est consequens verborum declinatio, cuius regula apud Graecos quidem tam consonantibus quam vocalibus comprehenditur. consonantibus quidem in his verbis, quae βαρύτονα appellant, hoc est ante finem habentia accentum, vocalibus vero in circumflexis, apud nos vero in solis vocalibus secundae personae ad imitationem circumflexorum. sunt igitur coniugationes quattuor apud Latinos, cum apud Graecos decem sint. 'coniugatio' autem nominatur vel propter coniugatas consonantes, hoc est cognatas, ex quibus pleraeque apud Graecos coniugationes regulam sumunt, | vel quod una eademque ratione declinationis plurima coniungantur verba, quod magis ad Latinorum nominationem aptius est.

Per ordinem igitur vocalium locum singulae obtinent apud || nos. cum enim omnia verba, quae aequali regula declinantur, in o vel in 'or' desi-

1 pictoratus *B* 2 pilatus *ex* pilotus *corr. B* 4 a balanano *G* 5 rostris *GLK* 6 ut *om. GL* cerrere *K* ce^r^ritus *Rr* limpha *BDGLK* 7 limphatus *RBDLK* limphaticus *BDL* 9 *f.* proferri 10 conferre Latinae *L* aeloquentiae *D* imitationem] *g* emitationem *GK* armo] *r* arma *R* armo et] *b* armo• *B* 11 armatus *om. K* tonico et tonicor tonicatus *GLK* et tunicor et tunicatus *D* et ut *BDGLKr* roburo et roburor roburatus *GL* 12 ferro et ferror *B* 13 blumbo blumbor blumbatus *K* et ut vestio] *r* et uestio *RD* togo togor *L* togo et togor togatus *add. d* 14 autoribus *D* obstitisset] *r* opstitisset *R* obstetisset *GL* 16 angustis *K* dampnata *rd* 17 incipit de coniugatione *D* 18 apu^d^ *Rr* 19 quidem *om. G* 20 BAPITONA *R* BAP^r^ITONA *GL* BAPITONA *K* appellant] *om. D* uocant *d* hoc est] *r* id est *R* 21 accentum. Et uocalibus in *L* accentum et uocalibus in *GK* circum flexis *K* circunflexis *GL* 22 imitationem *ex* emitationem *corr. K* emitationem *G* circunflexorum *GL* 23 decem] *d* decim *DG* 24 nominatur *add. g* 25 pler^e^aque *RrD* 26 uel *add. d* eademquae *Rr* coniugantur *D* 28 Per ordinem — apud nos *om. R*, *add. ni f., non enim satis distincte enotavi, r* optinent *BDGK*

nant, in o quidem terminantia, si primae sint coniugationis, in 'as' efferunt secundam personam, ut 'oro oras', 'sto stas'; sin secundae, in 'es', ut 'moneo mones', 'haereo haeres'; sin tertiae, in 'is' correptam, ut 'cupio cupĭs', 'curro currĭs'; sin quartae, in 'is' productam, ut 'munio munīs', 'esurio esurīs'. in 'or' vero verba primae coniugationis in 'aris' fa- 94
ciunt secundam personam, ut 'amor amaris', 'criminor criminaris', 'luctor luctaris'; secundae in 'ēris' producta paenultima, ut 'doceor docēris', 'reor rēris'; tertiae in 'ĕris' paenultima correpta, ut 'legor legĕris', 'sequor sequĕris'; quartae in 'iris', ut 'munior muniris', 'molior moliris', 'audior audiris'.

Inveniuntur tamen quaedam verba, quae ex eadem positione primae personae ad diversas proficiscuntur coniugationes vel variae causa significationis, ut 'fundo', quod ad fusionem attinet, 'fundis', quod ad fundamentum, 'fundas'; 'mando' ad mandatum 'mandas', ad dentes 'mandis'; 'dico' ad dicationem 'dĭcas', paenultima tamen correpta, 'dico' vero ad dictionem paenultima producta 'dīcis'; 'volo' ad volatum 'volas', ad voluntatem 'vis'; 'lego' quoque paenultima producta 'lēgas', correpta 'lĕgis'; 'compello' et 'appello' ad pulsionem 'compellis' et 'appellis', ad compellationem vero et appellationem 'compellas' et 'appellas'; 'sero seras | seravi', 'sero seris sevi' et 'serui'. sunt alia, quae, quamvis eandem signi- 95
ficationem servent, diversae tamen sunt coniugationis in usu, ut 'denso densas' et 'denseo denses'; 'strideo strides' et 'strido stridis'; 'ferveo ferves' et 'fervo fervis'; 'cieo cies, cio cis'; 'dureo dures', unde 'duresco', 'duro duras' - Lucanus in VI:

Auribus incertum feralis strideat umbra.

Virgilius in VIII:

stridentque cavernis
Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

idem in eodem:

Fervere Leucaten auroque effulgere fluctus.

1 sunt *D* efferunt *add. d* 2 es] aes *D* es ut ut *K* 3 haereses *Rr* 4 munio] munui *B* 5 essurio essuris *LK* 6 creminor creminaris *LK* 7 eris] aeris *Dr* 9 iris penultima producta ut *B* munior ex munio *corr. K* 10 audieris (e *adraso*) *B* 11 positione uerbi primae *GL* positione ***** prime (uerba) *B* positione uerbi prima* ad (e) *L* 12 ad diversas] *r* aduersas *R* proficiscuntur] *l* proficiscitur *L* uel *om. D* uel u[a]riae *Rr* 13 ad confusionem *G* fundis et fundo quod *R* 14 mand**atum *L* 15 vero] *r* enim *R* uero adictionem *L* 18 a[p]pello *Dd* appello adpulsionem *L* a[p]pellis *Dd* appellis compellationem *GLK* 22 denseo denses] *r* densse odenses *R* strido] *ex corr. b* strid* *B* 23 cies et cio *BG* duresco et duro *GLK* 24 *Luc. Phars.* VI 623 III. *GL* IIII *K* VIII *D* 25 ferali *K* 26 *Verg. Aen.* VIII 420 *sq.* 27 t[u]ridentque *Med.* 'triduntque (*praeced.* gemitus) *Pal.* 28 chalibum *RB* c[h]alibum *D* calibum *GLK* [h]anelat *D* hanelat *r* hahelant *R* 29 *Verg. Aen.* VIII 677 30 leu[c]aten *Rr* leocaten *GLK* efulgere *G*

idem in I Aeneidos:

Fervet opus redolentque thymo fragrantia mella.

idem in X:

Postremi addensent acies. ||

idem in I georgicon:

et Iuppiter umidus Austris
Denset, erant quae rara modo, et quae densa relaxat.

Lucanus in IIII:

Densaturque globus, quantum pede prima relato
Adstringit gyros acies -,

'tueor tueris' et 'tuor tueris' - Statius in I Achilleidos:

Namque modo infensos utero mihi contuor enses.

Lucretius in VI:

dilutaque contra
Cum tuimur misceri absinthia, tangit amaror -,

'oleo oles' et 'olo olis' - Afranius in fratriis:

Non potest, quin illa stacta longeque et cunctis olat.

Plautus in mustellaria:

Non omnes possunt olĕre unguenta exotica,

nam nisi corripias paenultimam, iambus stare non potest. Terentius in adelphis:

olet unguenta de meo -,

96 'excello excellis' et 'excelleo excelles' - Lucretius in I:

1 *Verg. Aen.* I 436 2 timo *G* thimo *BLK* flagrantia *GLK Rom. Fr.* (r *in litura Rom.*) flagrantia (r) *Med.* fragl***** *Pal.* 3 *Verg. Aen.* X 432 4 Idem in X geor & iuppiter (, postremo addensent acies. idem in primo geor,) *Gg* Postremo *K* Extremi *lib.* VIIII § 43 *cum Verg.* addensent] *etiam lib.* VIIII *l. l. cum Pal. pr. m.* addensen(nt) *Rr* addensant *Verg. Med. Rom. et Pal. ex corr.* 5 *Verg. georg.* I 418 *sq.* (*deficit Pal.*) 6 iupiter *L* eupiter *K* umidus] *D cum Rom.* humidus *RBGL* uuidus *Med.* 7 denset *etiam Med. m. pr. Rom.* dense*t (n) *L* densat *Med. m. alt.* rara] rasa *G* et *om. L* 9 *Lucan. Phars.* IIII 780 *sq.* IIII] *B* (?) *Krehlius* II 530. 573 *cf. Cortium ad Luc. l. l.* VIIII *RDGK* nono *L* 10 Denseturque *v. l. ap. Luc.* pede *om. G* primo *K* 11 asstringit *R* astringit *Darmst.*[b] adstriuxit *B* adstrinxit *D* astrinxit *GLK* constrinxit *Voss. A, al.* constrixit *Voss. B* constringit *al. codd. Luc.* giros *LK* 12 tueoris *D* et tueor *R* *Stat. Achill.* I 131 in ·I· in *Rr* achileidos *K* 13 infensos *ex* infensus *ni f. corr. L* mihi infestos utero (uel con) modo *edd. Statii* ensis *K* 14 *Lucret.* VI 929 *sq.* (929. 934) 16 cum tuimur *G* contuimur *BDKr* *tuimur (c̃?) *L* tangit *K* amaror] *Lucretius* amaro *B* amara *rell.*
17 olio *R* affranius *GLK* *Afran. fratriar. fr.* 6 *p.* 174 *Both.* 215 *Neuk.* XII *p.* 159 *Ribb.* in] a *D* fratris *libri Noniani* 147, 1 fratribus *libri Prisc. cf. Bothium l. l. p.* 173 *Neukirchium p.* 213 18 quin] qui in *B* illa stacta] *Nonius* illa est acta *RBDG* illa acta *LK* longueque *L* et multis *Nonius* olit *GLK* 19 *Plaut. mostell.* I 1, 41 (*v.* 42) 20 omnes *om. L* ungenta *GLK* exeotica *B* 21 *Ter. adelph.* I 2, 37 22 andria *B* 23 olet] *r Terentius cf. lib.* VIIII § 43 XVIII § 243 olent *RB rell.* ungenta *GK* demeo *in litura R* 24 excelleo] *r* excello *R* *Lucret.* I 27

Omnibus ornatum voluisti excellere rebus.

Cicero in I epistularum ad filium: quare effice et elabora, ut excelleas -, 'fulgeo fulges' et 'fulgo fulgis'. Lucanus in X:

Fulget gemma toris et iaspide fulva supellex.

Virgilius in VIII: |

auroque effulgere fluctus -,

'sono sonas' et 'sonis' - Ennius in XI annalium:

Tum clipei resonunt et ferri stridit acumen.

Lucretius:

Caligare oculos, sonere auris -,

'uno unas', 'unio unis'.

De singularum igitur coniugationum regulis latius mox tractabimus. sciendum tamen, quod videmur in praeterito perfecto plerumque barytona quoque Graecorum imitari in commutatione consonantium teste Didymo, qui ostendens omnia, quae habent in arte Graeci, habere etiam Latinos, exemplis hoc approbat.

Nam cum primam coniugationem dicunt *βαρυτόνων*, quae tres cognatas habet consonantes, id est *β π φ*, pro qua nos ph scribimus in plerisque, et in omnibus huius coniugationis verbis per *ψ* declinant *ἀόριστον*, hoc est praeteritum infinitum spatio temporis, utrum paulo ante an multo sit perfectum, ut *κρύβω ἔκρυψα*, *λείπω ἔλειψα*, *ἀλείφω ἤλειψα*, nos quoque in praeterito perfecto, quod pro *παρακειμένου*, id est paulo ante perfecto, et pro *ἀορίστου* teste Probo habemus - nam 'amavi' '*πεφίληκα*' *καὶ* 97

1 ornatum *Prisc. hic et lib.* X § 36 *cum correctore oblongi* oralatum *Lucr. oblong. pr. m. et quadratus* 2 *Cic. in* I *epp. ad filium: fr.* 1 *p.* 467 *Or.* aepistolarum *K* 3 *Luc. Phars.* X 122 4 fulcit *Voss. A et al. codd. Luc.* gemmatoris *K* thoros *Voss. A* toros *al. codd. Luc.* suppellex *D* suppellex *BGLK* suppelles *corr. in* su*pellex, *spscr.* i. e. thoros fulcit *Voss. B* 5 *Verg. Aen.* VIII 677 7 et sono sonis *L* *Enn. ann.* XI 1 *E. S. fr.* vi *p.* 54. LXXI *Vahl.* 8 Tunc *lib.* VIIII § 38 *libri* clepei *LK* resonunt et] *codd. libri* VIIII *l. l.* resonunt aes *K* resonantaes. *Rr* resonant aes *BGL* resonant. ae^s. (ae *ex* ac *ni f. corr.*) *D* stridet *in* stridit *corr. D* 9 *Lucr.* III 156 11 et unio *Kk* 12 latius *om. L* "tractabimus 'mox *G* tractabimus *ex* tractauimus *corr. B* 13 uidemtur *D* plerumqne *add. d* ΒΑΡΙΤѠΝΑ *B* baritona *G* barrtona *L* barithona *K* 14 emitari *G* imittari *K* dydimo *RG* didimo *K* *Didymi de Latinitate* (*cf. lib.* I § 20) *fr.* 3 *p.* 347 *Schmidt.* 16 hoc *eras. in L* adprobat *B* 17 *βαρυτόνων*] *r* ΒΑΡΥΤΟΝ*Ν *L* ΒΑΡΙΤΟΝѠΝ *BDK* ΒΑΡΥΘѠΝѠΝ *R* ΒΑΡΓΙΤΟΝѠΝ *G* 18 ph *add. d* 19 et cum in *d* eius *G* uer bis *Rr* declinabant *G* ΑΟΡΙϹΤѠΝ *RK* ΑΟΡΙϹΤΟΝ *D* 21 ΚΡΥΒΟ *BG* ΚΡΥѠ ΕΙΚΡΥΨΑ ΛΙΒѠ ΕΛΛΙΨΑΝΤѠΕ ΑΛΙΒѠ ΕΜΨΑ *Rr* ΚΡΙΒѠ ΕΚΙΨΑ ΛΙΠΟ ΕΛΙΨΑ* ΕΛΙΦΟ ΑΕΛΙΨΑ *L* ΚΡ*ΒѠ ΕΚΡΙΨΑ ΛΥΠѠ ΕΛΥΨΑ ΑΕΛΥΦѠ ΑΕΛΥΨΑ *K* *λείπω ἔλειψα ἀλείφω ἤλειψα*] *sic, nisi quod λεῖπω et ἤλειψα scripsit, 2* ΛΥΠΟ ΕΛΥΨΑ. ΑΕΛΥΦΟ ΑΕΛΥΨΑ *G* ΛΙΒѠ ΕΛΙΨΑ ΛΙΠѠ ΕΛΙΨΑ *D* ΛΙΒΟ ϹΛΙΨΑ ΛΙΡѠ ϹΛΙΨΑ ΓΡΑΦΟ ΕΓΡΑΨΑ *B* 22 quod] quem *RBD* pro *om. D* ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝѠΥ *R* ΠΑΡΑΚΑΙΜΕΝΟΥ *DL* ΚΑΡΑ ΚΑΙ ΜΕΝΟΥ *GK* ΠΑΡΑΚΙΜΕΝΟΥ *l* 23 ΑΟΡΙϹΤΟΥ *D* Probo] *Berytio? cf. ann. ad lib.* V § 45 ΕΦΙΛΕΚΑ & *D* *πεφίληκα & ἐφίλησα 2* ΠΕΦΙΛΕΚΑΙΤΑΦΙΛΕΙϹΑ *R* ΠΕΦΙΛΕΚΑ ΕΤ ΕΦΙΛΕΙϹΑ uel ΕΦΙΛΗΚΑ (ΦΙΛΗ *ex corr. in lit.*) *B* ΠΕΦΙΛΕ ΚΑΙ ΤΕΦΙΛΝϹΑ *G*

'ἐφίλησα' significat, similiter 'feci πεποίηκα' καὶ 'ἐποίη||σα', 'vidi ἑώρακα' καὶ 'εἶδον', et sic omnia cetera –, cum in praesenti in 'bo' vel in 'po' desinat verbum, plerumque in 'psi' facimus praeteritum perfectum in tertia coniugatione, ut 'scribo scripsi', 'nubo nupsi', 'scalpo scalpsi', 'repo repsi'; nam pro ψ Graeca duplici in principio syllabarum posita Romani 'ps' solent scribere.

In secunda autem coniugatione βαρυτόνων Graeci, quae γ vel κ vel χ habet, per ξ efferunt praeteritum infinitum, ut λέγω ἔλεξα, λήγω ἔληξα,| εἴκω εἶξα, ἄγχω ἦγξα. nos quoque in 'go' vel in 'co' desinentibus idem frequenter facimus in praeteritis perfectis, id est per x declinamus hoc
98 tempus, ut 'rego rexi', 'pingo pinxi', 'duco duxi', 'dico dixi'. nam in 'pho', 'cho', 'tho' nullum terminat Latinum verbum. itaque 'triumpho' Graecum est ἀπὸ τοῦ 'θριαμβεύω'; sed translatio fuit aspirationis a prima ad postremam syllabam, quomodo 'κύθρα χύτρα', quod est Ionicum, 'ἐνθαῦτα' pro 'ἐνταῦθα', ad cuius imitationem Latini pro 'θρίαμβος' 'triumphus' per transmutationem aspirationis protulerunt; ideo tamen b in p conversa est, quia b aspirari non potest.

Tertiam quoque illorum imitamur coniugationem, quam per δ τ θ efferunt, ut ᾄδω ᾖσα, ἀνύτω ἤνυσα, πλήθω ἔπλησα, nos 'ardeo arsi', 'laedo laesi', 'ludo lusi', 'concutio concussi'.

ΠΕΦΙΚΑΙ ΠΕΦΙΛΗΥΣΑ *K* ΠΕΦΙΛΕΚΑ et *ΕΦΙΕΣΑ *in litura l* 1 feci* (t) *L* fecit. ΠΙΕΠΟΙΝ. ΚΑΙ ΕΠΟΝ ΠΟΝΣΑ. *G* fecit. ΠΙΕΠΟΙΗΚΑΙΕΠΟΗΠΟΗΣΑ *K* πεποίηκα] ΕΠΟΙΗΣΗ *D* πεποίηκα καὶ ἐποίησα] *in litura l* ΠΕΠΟΥΕΚΑ · ΚΕΠΟΙΗΣΑ *B* ΠΕΠΩΙΝΚΑ ΤΕ ΠΩΝΣΑ *Rr* ΕΩΡΑΚΑ ΚΕΙΔΟΝ *B* ΕΩΡΑΚΑΚΑ ΚΙΕΙΔΟΝ *Rr* ΕΩΑΡΑ ΚΑΙ ΚΕΙΔΟΝ *G* ΕΩΡΑΚΑΚΕΙΔΟΝ *K* ΕΟΡΑΚΑ ΚΑΙ ΕΙΔΟΝ *in litura l* 2 ΕΙΔΟΝ *D* et *om. K* cetera. Nos quoq; cum *B* uel po *L* et in po *K* 4 reppo repsi *L* 7 ΒΑΡΙΤΩΝΟΝ *R* ΒΑΡΥΤΟΝΟΝ *B* ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ *K* ΒΑΡΓΙΤΟΝΩΝ *G* bar**tonon *L* quae *spscr. K* Γ. Κ. Χ. *GLK* g uel c uel h *RB* g uel c uel ch *D* 8 ξ] x *RBD* ΛΕΓΩ ΕΛΕΞΑ ΛΙΓΩ (ΛΙΤΩ *r*) ΕΛΙΞΑ *RBD* ΛΕΓΩ ΕΛΕΞΑ *K* ΛΕΓΟ ΕΛΕΞΑ *L* ΛΗΓΟ ΕΛΗΞΑ *G* 9 ΕΙΚΟ *GL* ΑΙΧΩ *r* εἴκω εἶξα] *om. D* εἴκω — ἦγξα] ΛΙΓΩ ΕΞΑ ΑΧΙΞΩ ΕΙΧΙΞΑΑΧΩ (*in mg. add.* ΕΙΞΩ) *in litura k* ΑΓΧΟ ΑΓΞΑ *GL* ΑΓΧΩ. ΕΞΑ *D* ΕΓΞΑ *RB* vel in co] *b* uel co *BGK* 10 in praeteritis] *b* i*praeteritis (m?) *B* 11 pinguo *L* dico dixi *om. R* in *add. r* 12 terminatur *G* 13 ΑΠΩ ΤΩΥ ΤRΙΑΜbΕΥΩ *Rr* ΤΩΥ *B* ΘΡΙΑΜΒΕΩ *D* ΘΡΙΑΜΒΕΙΩC *G* ΘΡΕΙΑΜΒΕΙΟC *L* 14 quomodo ΚΥΘΡΑΜΒΕΥΩ.quod est ionicum.ΕΤ ΕΝΘΑΥΤΑ ΠΡΟ ΕΝΤΑΥΕΑ. Ad *B* ΚΥΘΓΑ *K* ΚΙΤΡΑ *L* ΚΑΤΡΑ *Rr* ΧΙΤΡΑ *G* Χ**ΡΑ *L* ΧΙΡΑ *K* iolicum *K* ἐνθαῦτα] *k* ΕΝ*ΑΥΤΑ *K* ΕΝΘΑΙΤΑ *GL* ΕΝΤΑΙΤΑ *Rr* 15 ΡΡΟ *D* ΕΝΘΑΥΤΑ *R* ΕΝΘΑΙΘΑ *G* ΕΝΤΑΙΘΑ *L* ΕΝΤΑΘΑ *K* pro *add. k* ΘΡΙΑΜΒΩC *RB* 16 tamen] autem *B* 18 quoque eorum *GL* imitamur] *g* emitamur *G* quam] que *B* per Δ. Θ. *. *K* per d. t. th *RBD* per d. t. uel th *r* 19 ᾄδω ᾖσα] uel ΟΡΟ ΙΔΩ *k* ΝΣΑ *Rr* ΕΣΑ *L* ΑΝΥΤΟ *BDG* ΑΝΙΤΩ ΗΝΙΣΑ *L* ΕΝΥΣΑ *BK* ΕΝΙΣΑ *D* ΕΝΥΣΑ ΠΛΕΤΩ ΠΛΑΝΣΑ *Rr* ΠΛΗΘΩ ΕΠΛΗΣΑ *D* ΠΛΝΘΩ ΕΠΛΝΣΑ *GLK* 20 concusi *L*

Ad quartae quoque imitationem, quae per ζ vel duplicatam σ profertur et praeteritum per σ facit, ut φράζω ἔφρασα, πλάσσω ἔπλασα, nos quoque 'pitisso pitissavi', 'patrisso patrissavi', 'musso mussavi'.

Quinta per liquidas apud illos profertur easque servat in omni praeterito, ut τίλλω ἔτιλα, νέμω ἔνειμα, τείνω ἔτεινα, σπείρω ἔσπειρα. nos 99
quoque in plerisque servamus liquidas, non tamen in omnibus, ut 'caelo caelavi', 'doleo dolui', 'volo volui', 'domo domui', 'timeo timui', 'emo emi', 'tono tonui', 'teneo tenui', 'cano cecini', 'aro aravi', 'terreo terrui'. ideo autem diximus 'in plerisque', quia inveniuntur et m et n et r in praesenti, quae in praeterito perfecto vel abiciuntur vel mutantur, ut 'rumpo rupi', 'premo pressi', 'sterno stravi', 'temno tempsi', 'tero trivi', 'uro ussi'.

Sextam coniugationem dicunt, quae per ω puram || effertur, ut ἱππεύω, πλέω, βασιλεύω, qualia sunt apud nos omnia secundae et quartae coniugationis verba, quippe in 'eo' vel in 'io' desinentia. inveniuntur tamen etiam primae et tertiae coniugationis, non solum e vel i antecedentibus, sed et aliis vocalibus, ut 'inchoo inchoas', 'mutuo mutuas', 'meo meas', 'hio hias'. tertia tamen a vel e ante aspirationem invenitur habere | paenultimas, ut 'traho traxi', 'veho vexi', i vero vel u puras sine aspiratione, ut 'facio facis', 'ruo ruis'.

Sed de omnibus formis praeteriti perfecti quattuor coniugationum et generalibus regulis ad omnem verbi declinationem pertinentibus latius in sequenti libro disseremus. nunc de personis tractemus, quas ideo cum XVIII 100
numero in extrema parte accidentium posuimus, quod non omni verbo, quomodo supra dicta accidentia, adhaerent, sibi autem semper sociantur in verbo et in omnibus quae declinari possunt partibus; nam in adverbio

1 ζ] z *G* σ] s *RBDK* 2 praeteritiitum *K* σ] s *RBD* φΡΑΖΟ *BL* ΕΦΡΑ*CA *Rr* ΠΑΑCCW *K* ΠΑΑCCO *RGL* ΕΠΑΑCCΑ *R* ΕΠΑΑCΑ *G* ΕΠΑΑCΑ *LK* nos — pitissaui *in litura k* 3 pitisso] *r* petisso *RGL* pytisso *B* petissaui *GL* pytissaui *B* patrissaui ΓΟΥ. ΓΥΖW. musso *B* muso musaui *L* masso massaui *g* 5 ut—. nos *om. D in mg. add. d* τίλλω] *a* ΤΙΑΑW *GL* **ΑΑW (ΙΤ?) *R* ΠΑΑW *BKr* ΠΑΑW uel ΤΙΝW *d* ΕΠΙΑΑ *B* ΕΠΑΑΑ *Kd* ΕΙΤΑΑΑ ΝΕΜW *R* ΕΙΤΑ, ΑΝΕΑΑW *r* ΕΝΕΙΑ.ΑΑΝ ΕΝΕΜΑ *K* τείνω ἔτεινα] *a* ΤΙΝW ΕΤΙΝΑ *B* ΤΙΝΟ ΕΤΙΝΑ *G* ΓΙΝW ΕΓΙΝΑ *Rd* ΤΙΝW ΕΝΤΙΝΑ *r* ΤΙΝΟ ΕΤΙΝΑ (ΤΙΝΟ *ex* ΤΙΝW *factum*) *K* ΠΙΝΟ ΕΠΙΝΑ *L* CΠΕΙΡΟ *ex* CΠΕΙΡW *factum K* CΙΤΕΙ,ΡW *r* ΠΕΙΡW *d* ΕCΠΙΡΑ *R* CΠΕΙΡΑ *B* ΕΥΠΕΙΡΑ *L* 6 celo *B* 7 celaui *BD* 8 caneo *Rr* cecini] *d* cenici *D* aro arui *L* tereo *D* terui *RrD* 9 inueniuntur in m *B* 10 uel *in litura B* abicitur *BD* abiicitur *GLK* mutatur *BDL* motatur *GK* 11 praemo *RB* pressi siuo siui sterno *B* tempno *RBK* temsi *D* uro ussi tero triui *B* treui *D* us*i (s) *L* usi *RK* 12 ω] *r* o *RGL* ut *om. GL* ΙΠΕΥW *Rr* ΙΠΕΙW *GL* ΕΠΕΙW *K* 13 πλέω] *add. d* ΠΑΕΙW *G* ΒΑCΙΑΕΥW *D* ΒΑCΙΙΙΑΕΓW *G* ΒΑCΙW ΕΙW *L* ΒΑCΙΟ ΕΙW (o *ex* w *mut.*) *K* apud nos *om. L* 14 quippe uel in *G* in io uel in eo *L* eo] o *D* 16 motuo motuas *G* 17 inueniuntur *Rr* 18 puras *in mg. add. K* 19 ruo ruis facio facis. *L* 22 disseremus *K* 23 in *add. r* 24 accedentia *K* 25 et in omnibus] quomodo supradicta (et in omnibus) *Rr*

possunt et numeri sine personis et personae sine numeris inveniri: numeri, ut 'quinquies', 'decies', personae, ut 'meatim', 'tuatim'; quamvis enim a singulari pronomine derivantur, indifferenter tamen tam singulari quam plurali numero verborum coniunguntur, ut 'meatim dicis' et 'meatim dicitis'. sed in adverbio species quaedam invenitur haec habens divisa, in verbo vero et nomine et pronomine et participio omnes voces vel singulares habent numeros vel plurales et personas simul cum numero vel finitas vel infinitas. nomen tamen et participium in omni casu tertiae sunt personae absque vocativo, qui solus ad secundam profertur personam.

DE PERSONIS.

101 Sunt igitur personae verborum tres. prima est, quae de se loquitur vel sola vel cum aliis, ut 'dico dicimus', secunda, ad quam loquitur, de ipsa vel sola vel cum aliis, ut 'dicis dicitis', tertia, de qua extra se et illam, ad quam dirigit sermo||nem, posita loquitur prima, ut 'dicit dicunt'. et prima quidem et secunda verborum personae finitae sunt, praesentes enim demonstrantur, tertia vero infinita est itaque eget plerumque pronomine, ut definiatur. et prima quidem et secunda persona verborum pronominibus iungi possunt solis, tertia vero etiam nominibus, quae per se tertiae sunt personae, absque vocativo casu, quod ante diximus, ut 'lego ego', 'legis tu', 'legit ille' vel 'legit Cicero'. nam si dicam 'lego Cicero', soloecismus est, nisi addidero pronomen, dicens 'lego ego Cicero' vel 'legis tu Cicero', exceptis illis verbis, quae sunt substantiae vel vocandi, ut 'Priscianus sum, Priscianus vocor, Priscianus nominor, Priscianus nuncupor'. et prima quidem potest sibi et secundam et tertiam coniungere, ut 'ego et tu facimus, ego et ille facimus', secunda vero non potest coniungere sibi nisi tertiam, ut 'tu et ille facitis', tertia vero nec primam nec secundam, sed alteram tertiam, ut 'iste et ille faciunt'. et prima quidem potest etiam secunda et tertia absentibus per se loqui, ut saepissime apud comicos videmus induci personas, quae ipsae ad se loquantur, ut Simo in Andria:

Non dubium est, quin uxorem nolit filius.

secunda vero vel tertia sine prima non potest esse; potest tamen prima et

1 *in vocc.* numeri sine *desinit lacuna cod. H* personae sinac *H* 3 diriuentur *Br* deriuentur *b* indeferenter *G* indefferenter *K* tamen *om. BDGLK spscr. H* tam] tum *G* 4 et *om. H* 5 quaedam species *B* deuisa *L* 6 uoces tam singulares h̄t *L* 7 personasimul *B* 9 saecundam *D* 10 INCIPIT DE PERSONIS. *D una linea vacua in H* 11 quae de [se] ipsa loquitur *D* 13 extra] *r* intra *R* 14 derigit *G* ut dici dicunt *B* 15 quidem *om. L* persona *D* 16 *post* tertia uero *sqq.* — tertia uero *om. R add. r* 18 etiā *b* et*** *B* per se *r* 19 personae sunt *GL* ab[s]que *Rr* 20 dicam] *d* dico *D* 21 solocismus *L* uel *add. r* 23 p̄scianus *h. l. quater GLK* 25 uero *add. r* adiungere *L* 26 ne[c] primam *Rr* 27 primam quidem *Rr* 30 *Ter. Andr.* I 2, 1 31 dubiumst *Bas.* 32 saecunda *K* esse non potest *GL*

secunda sine tertia, et prima et tertia sine secunda inveniri. est enim ubi ipsa prima persona ad se quasi ad secundam loquitur personam, sed figurate, ut Dido in IIII Virgilii:

Infelix Dido! nunc te facta impia tangunt?
Tunc decuit, cum sceptra dabas.

Et quoniam sunt quaedam verba, in quibus naturaliter vel omnes vel quaedam deficiunt personae, de his breviter dicamus. in imperativis prima persona singularis non potest esse, quod naturaliter imperans ab eo, cui imperat, dividitur; cum ergo prima persona est, quae loquitur, ipsa sibi imperare non potest. unde hic modus et vocativum casum asciscit, qui in secunda tantum persona invenitur, ut 'doce grammatice'; nam tertiae quoque personae imperantes internuntia utimur || secunda persona, ut 'grammatice legat discipulus tuus'. ergo si absit secunda persona, non possumus imperare tertiae, nisi figurate ad nosmet ipsos loquentes quasi ad secundam personam. itaque quae Latini in plurali numero imperativa primae personae accipiunt, haec Graeci ὑποθετικά vocant, id est suppositiva sive hortativa. dicunt enim, quod superior debet | ostendi qui imperat eo cui imperat, hic autem suam quoque coniungens personam, similem se sociumque in hac ipsa re, de qua imperat, ostendit futurum illis, quibus imperat, ut 'pugnemus', 'legamus', quasi ad socios videtur hoc modo uti; itaque melius illis visum est hanc personam numeri pluralis separare ab imperativis. sciendum tamen, quod frequentissime iste modus 103 pro optativo ponitur vel deprecativo, ut: 102

Musa, mihi causas memora, quo numine laeso,

et apud Terentium:

Fac amabo.

ergo si ad deos, qui omnibus superiores sunt, imperativo utimur modo, cur non etiam ad socios vel ad eiusdem naturae quoscumque homines, quamvis maiores nobis vel similes, per connumerationem nostri quoque, quae fit in prima persona plurali, hoc modo [id est imperativo] utamur?

1 secunda persona sine *K* 2 quasi] *r* que *R* 3 *Verg. Aen.* IIII 596 *sq.* IIII. uirgilii libro (lib̃.) *GL* ·IIII· Virgilii *Kk* IIII aeneidos uirgilii *B* 4 facta *H* fata *R* 5 Tum *Verg. Med.* 7 dicamus] disseremus *GL* diseremus *K* 8 cuimperat (cui i imperat) *Hh* 9 dividitur] *h* diuidatur *H* quae loquitur *add. r* 10 unde et hic *H* modus *in mg. add. K* modus uocatiuum *G* modus de uocatiuum *H* adsciscit *B* qui ** in *H* 11 grammatice *B* grammattice *K* 12 imperantes personae *B* internuntia] *r* interuncia *R* grammattic*e (a) *K* 14 imperere (a) *H* figuratae *G* figuratae *H* 15 plurali *ex* plurale *ni f. corr. H* 16 ὑποθετικά] *r* YPOTETIKA *R* id est] id *L* 17 (h)ortatiua *H* 18 coniugens *RD* *post* personam *in mg.* per omnia *add. h* psimilem *D* 19 illis quis imipera (bus, l.) *Rr* 21 uisum (est) hanc *Rr* numeris *B* 22 frequentissime *B* 23 aptatiuo (o) *Rr* depraecatiuo *RBH* *Verg. Aen.* I 8 24 mussa *G* causa (*sic*) mihi *B* causas *om. G* laedo (ss) *L* 25 aput *H* *Ter. eun.* III 3, 28 *post* Terentium: in *add. RBHGL* in eunucho *r* in audria *h* in II. *K* 27 ad eos *L* modo utimur *B*

Infinita quoque et impersonalia et gerundia vel supina carent personis naturaliter. praeterea in nominationibus, id est *ὀνοματοποιΐαις*, sive nominum seu verborum novis conformationibus, non omnes declinationis motus sunt quaerendi, ut 'tinniat' - Persius:

Ne qua subaerato mendosum tinniat auro ‿,

'taratantara' - Ennius:

At tuba terribili sonitu taratantara dixit ‿,

104 ut etiam apud Graecos *σίζε ὀφθαλμός, ἔκλαγξαν δ' ἄρ' ὀιστοί, φλοῖσβος.*

'Pluit' et 'tonat' et 'fulminat' et multa similia, quae ad homines non pertinent, proprie quidem ad tertiam dicuntur personam, possunt tamen etiam in prima inveniri persona et secunda per poetarum *προσωποποιΐας*, id est conformationes, vel per responsa dei et per apostrophas, quasi ad ipsum Iovem praesentem, et sunt quasi propria || verborum, quae ad solum Iovem pertinent.

Reperiuntur tamen et alia verba, quae in usu deficiunt personis, ut 'cedo', 'sodes', 'salve', 'furis', 'ave', 'infit', 'foret'. quamvis et infio et furo apud Varronem inveniuntur et 'forem' apud Terentium in hecyra:

Nam si utrumvis horum, mulier, umquam | tibi visus forem.

'fore' quoque dicitur, ex quo 'confore' Terentius in Andria compositum protulit:

et id spero confore.

1 quoque impersonalia *G* inpersonalia *B* 2 ΟΝΟΜΑΤΟΠΟΙΕΙΑΙC *BHG et extremo* ι *eraso L* ΟΝΟΜΑΘΩΠΟΙIC (T AC *superscr.*) *Rr* ∗ΟΝΟΜΑΤΟΠ∗ΕΙ∗ΙC *D* ΑΝΟΜΑΤΟΠΟΙΕΑΙC *K* 3 seu] siue *K* 4 *Pers. sat.* 5, 106 5 neq; *Pers. Vat.* oro *Montepess. pr. Vat.* 6 *Enn. ann.* II 35 *E. S. ann. fr. inc.* VIII *p.* 67. XL *Vahl.* 7 ait at *L* Ad tuba∗ tribili(s) *D* ·.Taratantara *H* 8 *σίζε — φλοῖσβος in mg. add. d Hom. Od.* VIIII 394 *σίζε*] ΟΙΞΕ *d* CΙΞΕΟΦΕΑΛΜΟC *B* CΙΖΕΟ.ΦΕΑΛΛΜΟC *H* ΩΦΘΑΛΜΟC *R* ΟΦΕΑΔΑΜΟC *G* ΟΦΕΟΔΑΜΟC *L* ΟΦΕΑΔΑΜΟC *K* *Hom. Il.* I 46 ΕΚΛΑΓΞΑΝ *HGLK* ΕΚΛΑΓΧΑΝΛΑΡΑ, ΟΙCΤΟΥ *Rr* ΕΚΛΑΓ.ΞΑΝΑΙΛΑΡΑΝΟΙΤΟΙ *d* ΛΑΡΑ *BGLK* ΟΙC.ΤΟΙ *G* ΟΙCΤΟΥ *B* ΟΙCΓΟΙ *K* *φλοῖσβος*] *v. Hom. Il.* V 322. 469 X 416 XX 377 ΦΛΩΙCΒΩC *R* ΦΛΟΙCΒΟC *H* 9 fulminat *in* fluminat *corr. D* 10 non *eras. in K* propriae *K* (pro)priae *Rr* addic∗untur *Rr* 11 ΠΡΩCΩΠΟΠΩΙΕΤΑC (o o o *superscr.*) *Rr* ΠΡΟCΩΠΟΠΟΙΕΙΑC *B* ΠΡΟCΩΠΟΠΟΙΕΙΑC *GK* ΠΡΟCΩΠΟΠ∗∗ΕΙΑC *D* ΠΡΟCΩΠΟΠΟΚ∗∗∗ *H* ΙΑC *in lituram inseruit h* ΠΡΩCΟΠΩΠΟΙΑC *L* 12 id est] . Item *B* conformationes] *h* conf∗rmationes (i?) *H* per *om. B* dici *K* apostrophos *R* 13 *post* Iouem: praesentem — Iouem *om. R add. r* 14 pertinunt (c *superscr.*) *Rr* 15 repperiuntur *L* 17 et ∗∗ furo (in) *R* fu∗ro (e?) *D* furo *inter Varronis fragm. inc. posuerunt edd. v.* § 59, *de* infio *v.* § 61 *Terent. hec.* IIII 1, 10 18 haecyra *RDH* hecira *K* echyra *GL* echyra *B* 19 utrum nes *K* harum mulierum quam *LK* mulier umquam] *rd* mulierum quam *RBD* usus *D* 21 *Ter. Andr.* I 1, 140 *post* Terentius: compositum *add. DLKr* compositum] *h. etiam l. extat in RLK* ∗∗∗∗∗∗ (c̄positū?) *D* 22 protulit] posuit *L* 23 et spero *Terentiani libri* confore *supscr. r* confore, eleua litteras *LK* confore eliua li̅tas *G*

DE NVMERO.

Numerus accidit verbis uterque, quomodo et omnibus casualibus, singularis, ut 'lego', pluralis, ut 'legimus'. necesse est autem in omnibus declinabili||bus utrumque simul inveniri, sicut supra dictum est, numerum et personam. sciendum tamen, quod, quamvis et in nominibus et pronominibus et in participiis inveniantur voces communes singularis et pluralis numeri - ut 'poetae', 'viri', 'fluctus' genetivi singulares et nominativi plurales sunt, similiter 'caedes', 'verres', 'dies', 'res' nominativi tam singulares sunt quam plurales, 'ipsi' vero et 'isti' et 'illi' dativi singulares et nominativi plurales -, in verbo numquam hoc invenitur apud Latinos, quamvis apud Graecos in multis, ut *ἔτυπτον* tam singulare est primae personae quam plurale tertiae praeteriti imperfecti, similiter *ἔχαιρον*, *ἔψεγον*, *ἔπραττον*, *ἐλάλουν*, *ἐποίουν*. | || 105

1 INCIPIT DE NVMERIS. *D* 2 accedit *K* omnibus] *r* in omnibus *RG* 3 ne[se est]ces autem *Rr* 4 declinatio[bilibus]nibus *Rr* declinationibus *H* 5 tamen *om. L* quamuis in *B* nominibus] *r* omnibus *R* et in pronominibus] *r* et pro omnibus *R* 6 et i̤n̤t partipiciis *Dd* et participiis *L* et pluralis] *r* ut pluralis *R* 8 *post* sunt: similiter — sunt *om. R add. r* nominati[ui] tam *Ll* 10 et i̤ṇ nominatini *Rr* 11 et YΠΤΟΝ *K* ΛΥΠΤΟΝ *D* ΕΤΙΠΤΟΝ *B* et ΕΥΠΤΟΝ *G* ΕΥΠΤΟΝ *R* ΕΙΠΤΟΝ *L* 12 plurāle *B* Tertia *R* ΕΧΑΙΡΩΝ ΕΠΥΑΓΩΝ ΕΛΑΛΩΥΝ. ΕΠΩΤΟΙΝ [ΦΕΤΟΝΕ. ΑΓΓΟΝΕ. ΑΛΑΟΙΝΕ. ΠΟΤΟΥΝ.] *Rr* ΕΧΥΡΟΝ ΕΥΕΤΟΝ ΕΠΥΑΤΤΟΝ ΕΛΑΛΟΥΝ ΕΠΟΙΟΥΝ. *D* ΕΧΑΙΡΟΝ ΕΦΕΤΟΝ ΕΠΥΑΤΤΟΝ ΕΛΑΛΟΥΝΝΕΠΟΙΟΥΝ *H* ΕΧΑΙΡΟΝ ΕΦΕΓΟΝ ΕΠΙΑΤΟΝ ΕΛΑΩΙΝ ΕΠΟΩΙΝ *L* ΕΧΑΙΡΟΝ ΕΦΕΤΟΝ ΕΠΥΑΤΤΟΝ (*sic g* ΕΠΙΑΤΤΟΝ *G*) ΕΛΑΛΟΥΝ (ΕΛΑΛΟΙΝ *G*) ΕΠΟΤΟΙΝ *GK*

Artis Prisciani uiri disertissimi gramatici caesariss doctoris urbis rome constpolitinae praeceptoris mei liber viii de uerbo explicitus.

Incipit eiusdem liber viii (viiii *r*) de [ge]nerali uerborum declinatione *Rr*

ARTIS PRISCIANI (P̄SCIANI *GL*) VIRI DISERTISSIMI GRĀMATICI CAESARIENSIS (CAESARENSIS *B? L*) DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE (CONSTANTINOPOLITANE *B*) P̄CEPTORIS MEI LIBER ·VIII· DE VERBO EXPLICITVS FELICITER.

INCIPIT EIVSDEM LIBER VIIII (IX *L*) DE GENERALI VERBI (BERBI *B*) DECLINATIONE *BGL*

ARTIS PRISCIANI VIRI DISSERTISSIMI GRĀMATICI CESA[RI]ENSIS DOCTORIS VRBIS ROME CONSTANTINOPOLITANE.NO PRECEPTORIS MEI LIBER VIII. DE VERBO EXPLICIT**

INCIPIT EIVSDĒ LIB̄ VIIII. DE GENERALI VERBI DECLINATIONE *H*

explicit liber viii de uerbo

incipit eiusdem liber viiii de regulis generalibus praeteriti perfecti omnium coniugationum et postea de praeterito perfecto primae et secundae coniugationis *D*

INCIPIT EIVSDEM LIBER VIIII. DE GENERALI VERBI DICTIONE *K*

ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRĀMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE PRAECEPTORIS MEI LIBER VIII. DE VERBO EXPLICITVS EST FELICITER.

INCIPIT EIVSDEM LIBER NONVS DE REGVLIS GENERALIBVS PRAETERITI PERFECTI OMNIVM CONIVGATIONVM ET POSTEA DE PRAETERITO PERFECTO PRIMAE ET SECVNDAE CONIVGATIONIS.

FLAVIANVS THEODORVS DIONISII V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTOR V. M. QVAESTORIS SACRI PALATII SCRIPSI ARTEM PRISCIANI ELOQVENTISSIMI GRAMMATICI DOCTORIS MEI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLI. DIE TERCIO IDVVM IANVAR̄ MAVORTIO. V. C. | consule indictione. v. *Darmstad.*[b]

LIBER NONVS.

DE GENERALI VERBI DECLINATIONE.

1 1 Dictionum aliae sunt uniformes, id est indeclinabiles, ut adverbia, coniunctiones, praepositiones, interiectiones, aliae declinabiles, ut nomina, verba, participia, pronomina. earum ergo aliae in principio moventur, ut pronomina transeundo in personas, 'mei tui sui', 'mihi tibi sibi', 'me te se'; 'meus tuus suus', 'mei tui sui', 'meo tuo suo'; in genera vero et numeros et in casus transeuntia finem movent, sicut nomina, pronomina quoque, quae discernunt genera, ut 'ille illa illud', 'ipse ipsa ipsum', nec non etiam participia, quibus omnia fere accidunt tam nominibus quam verbis accidentia, || unde non solum in fine per genera et casus et numeros, sed etiam in principio est quando moventur per tempora, ut 'lavans lauturus', 'fŏvens fōturus', 'mŏvens mōturus'. verba autem et in principio et in fine et in medio moventur, non tamen per singula tempora

2 omnes motus necesse est pati, sicut ostendetur. oportet igitur de his ratione congrua exponere. cur tamen a praesenti, sicut a nominativo, declinationis exordium sumimus, superius tractatum est, quod scientes de ceteris dice|mus.

Praeteritum imperfectum apud Latinos principium numquam movet, sed finem, ut 'amo amas amabam', 'doceo doces docebam', 'lego legebam', 'facio faciebam', 'munio muniebam'. et in prima quidem coniugatione a habet ante 'bam' - secunda enim persona in 'as' desinens abiecta s || assumit 'bam': 'amo amas amabam', 'meo meas meabam' -, in aliis vero omnibus e productam: 'docēbam', 'legēbam', 'audiēbam'. in quarta enim coniugatione est quando antiqui transmutantes locum voca-

2 uniformis (e) *Rr* aerbia (d) *D* 3 coniunctiones] *rk* coniuntiones *RK* 4 earum] *d* eorum *BHLKr et ni f. D* alia *H* 6 et in numeros *BDHG* et numeros et (in) casus *L* 8 quae *om. D* genera *in ras. B* 9 nec non] *k* nec nec *K* omnia] omna *R* 11 in princio *H* 12 fōturus *H* mōuturus *H* 13 "et in medio "et in fine *K* 15 sicut (a) nominatiuo *Kk* 16 .Superius *H* tractum *R* 17 dicamus *H* dm̄s *K* 19 sed] *r* de *R* ama(o) *D* lego] *r* lego legis *Rh* lego legi. *H* legebam *Rr* 21 secunda] *rb* secundae *R* se.uda *B* 22 adsumit *B* bam ut amo *Bd* 23 e *add. d* audiebam. quarta enim coniugā est *K* audiebam. Quarta autem coniugatio est *GL* 24 enim] tamen *in litura h*

lium pro i et e 'ei' diphthongum proferre solebant, quam postea in i longam verterunt, ut 'polībam' pro 'poliebam', 'munībam' pro 'muniebam'. in 'eo' vero desinentibus verbis eiusdem quartae coniugationis nec possumus aliter proferre praeteritum imperfectum nisi i ante 'bam' servantes, ut 'eo ibam', 'adeo adibam', 'veneo venibam', 'queo quibam'; nec mirum, cum haec verba ex secunda persona faciunt tam praeteritum imperfectum quam futurum ad similitudinem primae et secundae coniugationis; nam tertia et quarta coniugatio solet ex prima persona gignere tam praeteritum imperfectum quam futurum: praeteritum imperfectum mutatione 3 o in e productam et additione 'bam', ut 'lego legēbam', 'facio faciēbam', 'audio audiēbam', futurum mutatione o in 'am': 'lego legam', 'facio faciam', 'audio audiam', exceptis in 'eo' desinentibus, quae, sicut supra diximus, a secunda persona faciunt supra dicta tempora.

Praeteritum perfectum tres habet motus, in principio et in medio plerumque, non tamen semper, in fine vero semper; in principio et in medio et in fine: 'caedo cecīdi', 'cado cecĭdi'; in medio et in fine: 'decerno decrevi', 'porrigo porrexi'; in fine tantum: 'pando pandi', 'defendo defendi'. est etiam invenire quaedam verba, in quibus principium movetur et finis medio integro manente: 'mordeo momordi', 'tondeo totondi'.

Plusquamper|fectum eosdem motus habet, quos et praeteritum perfectum, a quo et nascitur.

Futurum principium quidem servat in omnibus verbis, finem autem movet, ut 'amo amas amabo', 'doceo doces docebo', 'eo is ibo', 'lego legam', 'audio audiam'.

Positio activorum vel neutrorum verborum in o desinit. et in prima 4 quidem coniugatione pares habet syllabas pri||ma et secunda persona: prima enim mutat o in 'as' et facit secundam, ut 'amo amas', 'meo meas', 'hio hias'. in secunda vero coniugatione prima persona in 'eo' desinit, quas in 'es' productam mutans facit secundam, itaque necessario una syllaba minor est secunda: 'doceo docēs', 'moneo monēs'. in tertia vero, si i ante o habuerit prima persona, abiecta o assumit s et facit secundam, itaque minuitur una syllaba, ut 'cupio cupis', 'facio facis', 'sapio sapis'. alia vero quacumque litera ante o posita o in 'is' convertens facit secundam, ut 'veho vehis', 'ruo ruis', 'lego legis', 'gero geris'.

1 ei] *r* & *R* proferrae *H* solebant] *r* solebam *R* 5 ueneo *ex* uenio *corr.* *H* uenio uenibam (*sic*) *sup. lin.* *G* ueniebam *RDH* queo *D* quiecbam *Rr* 8 tertia et quarta] *r* tertiae et quarte *R* tamen *Rr* 10 additione *Rr* facio *spscr.* *L* 11 futurum — audiam *add.* *r* ut lego *GL* 12 exceptis] *r* excemtis *R* *f.* exemtis 14 in medioum *Rr* 16 caedo] *d* cedo *RD* ut caedo *K* cecidi] cicidi *DGLKr* cedi *R* 19 integroa *K* 23 doceo *add.* *h* 24 audiebam *Rr* 26 habent *r* "persona "prima et secunda *K* 28 in e *Dd* quas] *r* quos *R* quam *h* 29 secundam] *r* secundum *R* 31 adsumit *B* faciet *Rr* 32 syllaba *ex corr.* *h* 33 quacumque] *r* quecumque *R* lytera *G* faciat *D*

Excipiuntur 'fero', 'volo', 'edo', quae inaequalem habent declinationem, ut 'Iuppiter Iovis', 'iter itineris', 'femur feminis'; sic etiam in verbis, ut 'fero tuli', 'volo vis vult', 'edo es est', de quibus non incongruum esse videtur in praesenti quae possumus rationabiliter tractare.

5 'Fero' per concisionem, id est syncopen, i literae secundam et tertiam facit personam: 'fero fers fert' pro 'feris ferit', quod puto differentiae causa fieri, ne, si 'feris ferit' diceremus, putaretur ab eo esse, quod est 'ferio feris', cum nulla scripturae esset differentia, quamvis temporum syllabicorum esset. hoc autem in multis solet fieri dictionibus, ut praeter regulam habeant declinationes vel accentus differentiae causa, ut 'coniunx coniugis' pro 'coniungis', ne verbum putetur esse, et 'nostrâs' ultima circumflexa quando est nominativus singularis ad differentiam pluralis accusativi. pluralia supra dicti verbi in prima et tertia persona se|cundum rationem tertiae coniugationis proferuntur: 'ferimus ferunt', in secunda vero per concisionem: 'fertis' pro 'feritis'. in praeterito quoque imperfecto et in futuro regulam servat tertiae coniugationis: 'ferebam feram feres feret'. in omnibus quoque aliis modis servat rationem eiusdem coniugationis, exceptis illis, quae solent a secunda persona nasci. in his enim servat eiusdem personae concisionem, ut || 'fers fer ferte ferto fertote ferrem ferre'. nam quae a prima persona accipiunt regulam, rectam declinationem sequuntur: 'fero ferebam feram'.

6 A 'volo' quoque secundam personam per concisionem l consonantis et mutationem o in e et adiectionem 'is' per diphthongum proferebant antiquissimi: 'volo veis' pro 'volis', sed 'ei' diphthongum in i longam postea converterunt more Boeotio. et possumus in hoc quoque dicere, quod in 'fero fers' verbo diximus, differentiae causa hoc esse factum, ne, si 'volis' diceretur, dativus et ablativus pluralis existimari posset nominis, quod est 'vola', vel quod in Graecis dictionibus plerumque Latini gaudentes brevitate faciunt concisiones, ut in vocativis in 'ie' desinentibus tam

1 edo uolo *B* 2 iupiter *D* iteneris *GLK* iteris *B* foemur feminis *H* 3 ingruum *K* 4 uidetur esse *L* possumus] *d* possimus *D* 5 consionem *Rr* (ci *supra*) est per syncopen *B* 6 fert] *l* fer* *L* 7 casa *Bb* (u *supra*) 8 ferio feris ferit cum *BGLK* nulla* scriptura* *K* esse *BD* 9 syllabicorum] *r* syllabarum *R* solet in multis fieri *B* 10 uel accentus uel *d* 11 pro coniugis *Rr* putaretur *G* 12 nominatiuis *Dd* *post* accusatiui *in mg.* a nra nominatiuo singulari *add. r* 13 et in tertia *G* 15 uero persona per *B* per concisionem per concisionem *L* pro feritis *om. R add. r* quoque perfecto *R* 16 futuro] *r* futuram *R* 17 serua *Rr* 18 illis ***** (illis) *L* persona *spscr. d* personasci *Rr* 19 ut *om. D* fertote *om. RB add. r* 20 rectam] *r* recta *R* 21 sequuntur] *r* secuntur *RBH* sequntur *K* feram *add. r* 22 secundam] *r* secundum *R* 23 mutatione *B* eiectionem *D* (ad *supra*) is] his *R* proferebat *B* 24 pro uolo uolis *L* volis] *r* ualis *R* dipthongon *B* 25 more boetio *B* more poetico *GL et in litura k* dicero *Rr* 26 uerbo *om. L* 27 et ablativus] uel ablatiuus *BDHr* 29 breuitati *RBGKl*

Graecorum quam Latinorum nominum: 'Palladi' pro 'Palladie' et 'Terenti'
pro 'Terentie', similiter 'Πολυδεύκης Pollux', 'διδῶ do', 'ἐμέ me', et in
nominibus literarum pro 'alpha', 'beta' 'a', 'b' dicentes, et in his ano-
malis verbis, quae sine dubio a Graecis sumpsimus: 'fero', 'volo', 'edo',
'sum' quoque per abscisionem i finalis et additionem s in principio loco as-
pirationis, sicut 'ἕξ sex', 'ἑπτά septem', 'ἥμισυ semis', et mutatione ει
in u: 'εἰμί sum', ut 'διδῶ do'; βούλομαι quoque forte brevitatis causa
'volo' fecerunt diphthongo mutata, ut 'βοῦς bos', ut 'πούς pes'. tertia 7
quoque persona per concisionem i profertur: 'volt' pro 'volit'. in hac
quoque o in u convertentes 'vult' dicimus, quamvis rationabilius sit 'volt'
dicere, quo magis vetustissimi utuntur. in pluralibus prima quidem per-
sona pro i u | habet paenultimam: 'volumus' pro 'volimus'. secunda vero per
concisionem i profertur tertiae personae singulari addita 'is', sicut in aliis
quoque solet verbis: 'amat amatis', 'docet docetis', 'legit legitis', 'fert
fertis', 'est estis', 'volt' vel 'vult' 'voltis' vel 'vultis'. tertia secun-
dum formam supra dictae tertiae coniugationis a prima persona o in 'unt'
conversa profertur: 'volo volunt'. per cetera quoque tempora indicativi
hoc verbum servat regulam tertiae coniugationis: 'volebam vo||lui volueram
volam voles volet'. in imperativo deficit; nec mirum, quippe corrupta se-
cunda persona indicativi, ex qua solet imperativi secunda nasci, tertia
quoque, quamvis in hac coniugatione ex prima persona indicativi fieri solet
mutata o in 'at': 'lego legat', 'dico dicat', 'fero ferat'. et poteramus
ab eo, quod est 'volo', dicere 'volat', tamen, ne dubitatio fieret signifi-
cationis, non est ab auctoribus usitatum; utimur ergo subiunctivo pro hoc:
'velis velit'. aliam quoque quidam rationem de hoc conati sunt reddere, 8

1 pro palladiae *R* et *om. GLK* 2 terentiae *D* terentiae *RB* terrentiae *H* terrentiae *L* ΠΩΥΛΥΛΕΥΚΗϹ *R* ΠΟΛΛΥΔΕΙΚΕϹ *G* ΠΟΛΟΛΟΔΕΙΚΕϹ *L* ΠΟΛΥΔΥΚΕϹ *K* polludeuces *B* polydeuces ΠΟΛΥΔΕΥΚΗϹ *Dd* polydeuces ΠΟΛΥΔΕΥΚΗϹ *Hh* διδῶ] *r* ΔΙΔΩ (Υ *superscr.*) *K* ΔΙΛΟ *R* ΔΥΛΩ *G* διδῶ do] ΔΙΛΟΔΩ *B* ΕΜΗ *G* ἐμέ me] ΕΜΕ̃ ΜΕ̃ *H* in omnibus *K* 3 lyterarum *G* et beta a. b. e. *B* in ^h^is *RD* 4 sumpsimus] *rb* sumsimus *RBL* 5 i finalis — mutatione *in mg. add. d* 6 sicut est *D* ⊢ΕΞΑ *DGLKr* ΕΞΑ *B* ΕΠΤΑ *B* ⊢ΕΜΙϹΥ *R* ΘΜΙϹΥ *B* ⊢ΕΜΥϹΥ *D* ⊢ΕΜΥϹΙ *GK* ⊢ΕΜΙϹΙ *L* ⊢ΕΙΜΥ* *H* ⊢Ε*ΜΥϹ *h* semi* *H* et] sed *B* mutationē *BD* ει] ei *BD* e *G* Ε *LK* 7 ei. mi. *B* ⊢ΕΙ̃ΜΙ̃ *D* ⊢ΕΜΙ (Ι *superscr.*) *Rr* ⊢ΕΜΙ *GLK* ut ⊢ΕΙ̃ΜΙ *H* ut] et *r* ΔΥΛΩ *GK* διδῶ do] *r* ΔΙΛΟd *R* ΔΙΛΩΛΟ *eras. in B* ΒΟΥΛΑΜΑΙ *G* ΒΟΥΛΟΛΑΙ *H* ΒΟΙΛΛΑΙ *R* ΒΟΥΛΑΜΩ *K* boilmai *L* causa *add. r* 8 ut *ante* πούς *om. DHGLK* ΠΟΥϹ pos pes *in litura K* ΠΩϹ (Υ *superscr.*) *Rr* ΠΟΙϹ *G* *post* πούς: ΠΟϹ *add. Hr* pos *BDGL cf. lib.* I § 34 pes] *h* pe* *H* 9 volt] *h* uult *BHGL* pro uolet *B* 10 volt] uolit *ex corr. h* uult *ni f. H* 12 vero] autem *HG* 13 consionem *R* uultertiae *R* 14 fer fertis *R* 15 voltis] *h* uolt *H* uel u^v^oltis *K* Tertiae *Rr* Tertia* (m) *B* 16 formulam *BH* persona indicatiui fieri solet o *B* 19 uolet. Imperatiuo *GLK* defecit *G* de|deficit *H* correpta *in litura b* 20 ex qu^a^o *RrD* secunda persona nasci *RDK* secunda perso^na^ nasci *Hh* 22 ^a^et *K* at ut lego *GL* 25 quidam] *r* quidem *R* de hoc rationem *L* reddere dicentes quod *BDHGLKr*

quod imperativus modus necessitatem significat, voluntas autem libera debet esse: itaque hoc verbum, quod carere debet necessitate, caret imperativo. ex hoc tamen compositum habet imperativum in secunda persona in i desinente: 'noli'. licet tamen et subiunctivo, ut supra diximus, uti pro imperativo, id est 'velis', 'fac velis'. in prima enim et tertia persona omnium verborum imperativus praesens similis est subiunctivo. optativus quoque eius verbi tam in praesenti sive in praeterito imperfecto quam in futuro similiter corrumpit regulam, ut 'vellem' et 'velim'. et praesentis quidem, quod et praeteritum est imperfectum, causa est corruptionis corruptio secundae personae indicativi, ex qua oritur, futuri vero synonymia, id est anceps significatio, quae fieret, si 'volam volas volat volamus volatis volant' diceremus. itaque pro 'volam' 'velim' auctoritas non irrationabiliter tradidit | dicere. et 'volim' tamen pro 'velim' proferebant. Cicero in II de natura deorum: quo facilius id, quod docere volimus, intellegi possit. alia vero omnia, quae a prima persona supra dictae coniugationis solent nasci, integram servant declinationem exceptis supra dictis synonymiae causa.

9 'Edo' quoque per syncopam [id est per concisionem] d literae facit secundam personam et per synaeresim e et i in 'ei' diphthongum coacta et 'ei' diphthongo in e productam conversa differentiae causa, ne, si 'eis' diceretur, aliud significa||re putaretur: 'edo ēs'. quod non dubito differentiae causa esse factum, ne, si 'edis' diceretur, dubitationem faceret scriptura, quomodo deberemus pronuntiare e, productam an correptam. huic opponitur: 'cur ergo in prima persona, cum similis esset dubitatio, hoc non est factum?' ad quod dicendum, quod, etsi concisio d literae facta esset, multo maior fieret erratio. si enim 'eo' diceretur pro 'edo', nulla esset.

1 necessesitatem *L* 3 tamen *om.* *GLK* 4 liquet *L* 5 persona plurali omnium *K* 7 huius *L* eiusdem *HK* tam *om.* *BDH* *add.* *bh* tam in praesenti sive] in praesenti tam *GL* sive] ** *K* sū *k* quam futuro *K* 8 currumpit *G* et nellim *Rr* 9 corruptionis corruptio secundae personae] *scripsi* corruptio secundae (saecundae *Rr*) personae *RB* corruptionis secunda persona *DGLK* corruptio(nis) secunda persona *Hh* 10 quo *Dd* synonimia *BHGLK* sinomina *D* sinonimia *d* 12 pro *in mg.* *K* inrationabiliter *B* 13 tamen *om.* *H* *inter* uelim *et* proferebant *ad mg.* antiqui proferebant *add.* *d* Cicero] *d* Caro *D* *Cicero de nat. deor.* II 32, 81 14 deorum *ex* rerum *corr.* *H* docere *Rr* volimus] *sic libri quidam Cic. Lambiniani, ex Prisciano f. interpolati* uolumus *libri Cic. tantum non omnes* uoluimus (*quod ex dittographia* uolumus *et* uolimus *ortum videtur Struvio lat. Decl. u. Conj. p.* 321) *Creuzeri Paris. alter.* '*sic saepe veteres Grammatici, quas in vitiatis exemplaribus suis sordes reperissent, pro archaismis venditant*' *Heindorfius ad Cic. l. l., quod non tantum ad veteres grammaticos pertinere docet censor Krehlii Ienensis l. l. p.* 422, *cui* uolimus *indicativi forma videtur esse* 15 omnia] *d* nomina *D* 16 solent — supradictis *add.* *r* 17 synonymiae] *d* synonimiae *B* sinonimiae *G* synonymia *D* 18 facit *om.* *L*, *post* secundam personam *sup. lin. add.* *G* 20 diphthongo] dyptongū *D* dyptongon *L* dipthongon *B* diceretur *om.* *G* 22 factum quomodo declinare debeas ne *LK* eidis *D* 23 opponitur] *k* apponitur *GK* 24 ergo] igitur *DHLK* 25 facta esset d litterae *GL* 26 multo] *d* multū *D* pro edo] praedo *H* proedo *h* *post* pro edo *sqq. usque ad* pro edo *om.* *R* *add.* *r*

non dico scripturae, sed nec temporis differentia inter 'eo is', et 'eo' quod pro 'edo' poneretur. itaque iure mansit integra prima persona. II 10
tertia vero nascitur a secunda addita t, quod in hoc solo et alio uno invenitur: 'sum es est'. et certum est, id quoque fieri differentiae causa, ne, si secundum proportionem aliorum verborum secunda persona s in t convertente tertia proferretur 'es et', ut 'doces docet', coniunctio, non verbum esse putaretur. non solum autem in omnibus aequalibus verbis secunda persona s in t vertit et facit tertiam, sed etiam 'fero' 'fers fert' facit, quod est inaequale. 'edo' tamen in plurali numero servat regulam tertiae coniugationis: 'edimus editis edunt'. similiter in praeterito imperfecto et futuro: 'edebam edam', et in omnibus, quae solent in hac coniugatione a prima nasci persona, hoc est in tertia persona imperativi: 'edat', et in futuro optativi, qui est etiam | subiunctivi praesens: 'edam edas edat'. in omnibus vero, quae solent a secunda nasci persona, corruptam 11
invenies regulam coniugationis, 'es' tamen productam, quam a secunda acceperunt persona, servatam ubique: 'ēs, est ēste ēsto ēstote ēssent ēsse'.

Nec mireris, si non ubique differentiam faciat vel defectionem anceps significatio; non solum enim in verbis, sed etiam in nominibus et aliis partibus orationis est quando faciunt differentiam vel accentuum vel literarum mutatione auctores, est quando non faciunt. ergo, quia de praeterito imperfecto loquentes anomalorum ratio coegit pluribus uti per medium verbis, breviter de il||lo repetamus, ut ad cetera facili via pervenire possimus.

Praeteritum imperfectum diximus a praesenti fieri sic: in prima quidem et in secunda coniugatione et quarta in 'eo' desinente a secunda persona ablata s finali et addita 'bam': 'amas amabam', 'doces docebam', 'is ibam'; in tertiae vero omnibus verbis et quartae in 'io' desinentibus

1 ^e^o is *Dd* 2 proedo *h* praedo *H* ponetur *GL* iurae *Rr* 3 t] *r* est *R* ·es·t· *BH* sol^o^a *Rr* et in alio *D* 4 ut sum *GL* certum *D* est *om. D* differentia *G* 5 proporcionem *D* *post* s in t *sqq. usque ad* s in t *om. R add. r* 6 tertia] tertia persona *d* proferretur] *d* proferetur *DGL* proferretur es et *in litura K* coniuntio *H* uerb••um (or) *B* 7 esse *om. R* in omnibus *om. GL* 8 sed ^etiam^ fero *K* 9 inaequale est *K* nume ^serual regulam^ tertiae *Rr* 11 futuro] *d* futurum *D* coniugatio *H* coniugationē *h* 12 "nasci "a prima *L* *post* persona: hoc est in tertia persona *om. R add. r* 13 apt^o^atiui *Rr* qui] *rd* quae *R* quid *D* est] *r* ēē *R* subiunctatiui *K* aedam *H* edas *om. D* 14 corrupta *B* 15 es *in litura K* producta *H* 16 seruata *H* ubique sernatam *GL* es. es. este *B* este] •••• *H* estote esteto *Rr* essent esse] essent uel essem esse *H* essem esset *D* 18 faciat differentiam *L* ^faciat^ •••• *D* facit *H* defec^t^ionem *Rr* 19 in nominibus et in aliis *k* in omnibus aliis *K* . et in aliis *L* 20 deferentiam faciunt *K* uel litterarum uel accentuum *B* 21 mutationē *BDH* ^et^ est *K* et est *L* 23 reppetamus *L* 25 ut diximus *b* fieri. Sic in *G* . sic *ex* sit *corr. K* 26 et secunda *K* 27 finalis *B* ut amas *h*

prima persona mutat o in e productam et assumit 'bam': 'lego legēbam', 'facio faciēbam', 'venio veniēbam'.
12 et in prima quidem coniugatione et tertia et quarta 'io' desinente una syllaba vincitur prima praesentis persona a praeterito imperfecto: 'meo meabam', 'dico dicebam', 'munio muniebam'; in secunda vero et quarta in 'eo' desinente pares habet syllabas: 'doceo docebam', 'eo ibam'. nec mirum, cum haec minuunt secundam personam una syllaba, sicut supra dictum est: 'doceo doces', 'eo is', prima autem pares habet in utraque persona syllabas: 'curo curas', tertia vero in omnibus aliis absque in 'io' desinentibus, ut 'lego legis', 'ruo ruis', 'traho trahis'. sed quamvis in 'io' desinentia solent minui in secunda persona tam tertiae quam quartae coniugationis: 'facio facis', 'aperio aperis', tamen non a secunda, sed a prima faciunt praeteritum imperfectum, sicut docuimus. |

DE PRAETERITO PERFECTO.

III 13 Praeteriti perfecti multiplices et variae sunt regulae. itaque commodum putavimus primo quae in eo generalia esse contemplati sumus disserere, postea vero per singulas syllabas tractare de eo.

Omne igitur praeteritum perfectum primam personam in i terminat: 'amavi', 'docui', 'dixi', 'comperi', et assumpta 'sti' facit secundam: 'amavisti', 'docuisti', 'dixisti', 'comperisti', t vero ascita et correpta i tertiam: 'amavĭt', 'docuĭt', 'dixĭt', 'comperĭt', 'mus' primam pluralem: 'amavĭmus', 'docuĭmus', 'dixĭmus', 'comperĭmus', i tamen paenultima correpta. secunda pluralis a sua singulari || fit addita s: 'amavistis', 'docuistis', 'dixistis', 'comperistis', tertia autem ex prima singulari nascitur, i finali conversa in e productam et addita 'runt' vel 're': 'amavērunt' vel 'amavēre', 'docuērunt' vel 'docuēre', 'dixērunt' vel 'dixēre', 'comperērunt' vel 'comperēre'.

Et nascitur hoc quoque tempus a praesenti, sicut mox docebimus, et

1 mutat o] *b* mutato *B* mutata o *RL* motata o *K* et *om. G* assummit *R* assumpta *GLK* adsumpta *BDH* 2 ueneiebam *Hh* quidem *om. L* 3 quartae *Rr* in io *LK* 5 munio munio muniebam *R* muniebam *Hh* uero coniugatione et *H* et in quarta in *BDGLKr* 6 syllabas doceo docebam eo is *R* *post* syllabas: doceo docebam — dictum est *add.*, docebam *in* doces *mut. r* docebam munio muniebam eo *K* 7 unam syllabam *r* 8 ″syllabas ′in utraque persona *G* 9 aliis *del. r* 10 soleant *BK* 11 tam *om. D* 12 non a secunda *in litura K* preteritum *in litura K* 14 de p̄terito perfecto omnium generaliter coniugationum *D* *inscr. unius lin. spatio rubricatori rel. om. H* 16 in eo *D* disserere] *rh* dissere *RH* 17 deo *RrD* 18 terminant *D* 19 complerі *Rr* adsumpta *B* 20 dixis complerisli *Rr* adscita *B* 21 tertam *K* complerit *Rr* pluralem addita amauimus (*fuit* addita *sc. gloss. ad* mus) *RB* 22 complerimus *Rr* 23 singulari sua *GL* amanuistis *H* 24 compleristis *Rr* 25 productam] *r* producta *R* ut amauerunt *GLK* ut amauaerunt *H* 26 amauero *Rr*

vel pares habet cum eo syllabas, ut 'iuvo iuvi', 'moneo monui', 'lego legi', 'munio munivi', vel minuitur una syllaba, ut 'facio feci', 'fugio fugi', 'venio veni', vel vincit una syllaba, ut 'oro oravi', 'curro cucurri'.

Si sint primae coniugationis, abundat praeteritum una syllaba: 'accuso accusavi', 'domo domui', 'sto steti', exceptis duobus: 'iuvo iuvi', 'lavo lavi'. antiqui tamen haec quoque secundum analogiam saepe proferebant, unde Terentius in eunucho:

Dum haec mecum †.puto, accersitur lavatum interea virgo

'lavatum' dixit, quod est a 'lavavi', pro 'lautum' vel 'lotum'. in secundae vero coniugationis et tertiae verbis in 'io' desinentibus et in omnibus quartae numquam crescit praeteritum perfectum, sed vel pares habet praesenti syllabas vel minuitur: pares, ut 'pareo parui', 'habeo habui', 'cupio cupivi', 'munio munivi', 'aperio aperui'; minuitur una syllaba, ut 'augeo auxi', 'ardeo arsi', 'video vidi', 'facio feci', 'comperio comperi'; in aliis vero omnibus verbis | tertiae coniugationis modo pares habet, modo una syllaba vincit, numquam autem minuitur: pares, ut 'ago egi', 'frango fregi', 'vinco vici'; vincit: 'credo credidi', 'accerso accersivi', 'occulo occului', 'curro cucurri'. et notandum est in omnibus verbis disyllabis, quibus interposita est consonans, quod, si pares sint in praeterito et in praesenti syllabae, paenultima vel natura vel positione producitur, sive sit in praesenti longa sive non, ut 'iŭvo iūvi', 'rĕgo rēxi', 'lĕgo lēgi', 'frāngo frēgi', 'scāndo scāndi', 'lūdo lūsi', exceptis 'scindo scĭdi', 'findo fĭdi', 'bibo bĭbi'. si enim pura sit paenultima, in plerisque corripitur etiam 15 in praeterito, ut 'luo lŭi', 'nuo nŭi', 'spuo spŭi', 'suo sŭi', 'ruo rŭi', 'eo ĭi' (invenitur et 'īvi'); in paucis producitur, ut 'struo strūxi', 'fluo flūxi', 'neo nēvi'. idem fit etiam, cum a trisyllabis prae||sentibus disyllaba fiunt praeterita, ut 'sedeo sēdi', 'video vīdi', 'facio fēci', 'capio cēpi', 'iacio iēci', 'augeo aūxi', 'ardeo ārsi', 'foveo fōvi', 'faveo fāvi'. in crescentibus vero, in quibus repetitio fit principii per praeteritum, paenultimae

3 ueni moneo monui uel *Dd* 4 abundant *Dd* habundat *R* 5 domo *del. r* 6 hoc *D* protulerunt (uel proferebant) *G* 7 *Terent. eun.* III 5, 44 8 reputo *Terentius* accersitur] *rd* accessitur *R* acersitur *DK* arcessitur *G* arce(s)situr *Ll* 11 coniugationis (et) tertiae *Rr* 12 habet pares *LK* praesentis *GLK* 13 par*ui (a) *R* habe(o) *Rr* 14 aperio (aperui) minnuitur una (uitur una *in litura r*) *Rr* 15 auge(o) *Rr* 17 minuitur *in litura k* ut *om. G* 18 uinci *RrH* vincit] *om. DGL* uincit una syllaba *RK* crescit. Vt *d* ut credo *Hr* arcesso *B* ac(c)erso ac(c)ersiui *Hh* arcesso arcessiui *LK* occulto *H* 19 notandum in *K* 20 (in) quibus *K* 23 fregi *add. r* scandali *Dd* scindi scindi (et findo fidi). Si *Rr* scindi *K* sci*di (n?) *H* et findo *BD* fi*di (n?) *H* 24 bibo bibi *om. BDGLK* et bibo bibi *d* penultima in plerisque pura sit *K* corpitur *R* 25 suo sui *om. G* 26 ut est struo *GLK* 28 caepi *H* coepi *B* 30 reppetitio *L* repititio *K* fit repetitio *G* et per *Rr* per *add. d*

vel antepaenultimae principalis syllabae praesentis tempora servantur in praeteriti paenultima, ut 'caēdo cecīdi', 'cūrro cucūrri', 'mōrdeo momōrdi', 'tōndeo totōndi', 'spōndeo spopōndi', 'fallo fefēlli', 'pēdo pepēdi', 'cădo cecĭdi', 'părio pepĕri', 'căno cecĭni', 'téndo teténdi', 'pōsco po-
16 pōsci'. excipiuntur 'pĕllo pepŭli', 'tăngo tetĭgi', 'pāngo pepĭgi', 'pūngo pupŭgi', 'dīsco didĭci', 'percēllo percŭli' et 'tūndo tutŭdi', unde Horatius in epistularum libro II:

Speratum meritis. diram qui contŭdit hydram.

Et in prima quidem coniugatione principium immobile manet in supra dicto tempore exceptis quattuor verbis: 'sto steti', 'do dedi', 'lăvo lāvi', 'iŭvo iūvi'. illa enim duplicant consonantem, haec vocalem in praesenti correptam paenultimam in praeterito perfecto producunt, quod in nullo alio supra dictae coniugationis accidit verbo. in | secunda vero et tertia in omni loco est, ubi invenimus moveri literas vel syllabas praesentis. per singulas igitur tam vocales quam consonantes per ordinem ostendemus solitas fieri mutationes.

A brevis modo manet eadem, ut 'căreo cărui', 'răpio răpui', 'văleo vălui', modo producitur: 'făveo fāvi', modo mutatur in e correptam, ut 'cădo cĕcidi', 'tăngo tĕtigi', modo in e productam, ut 'ăgo ēgi', 'făcio fēci', 'iăcio iēci', 'frăngo frēgi'. producta vero non mutabitur: 'rādo
17 rāsi', 'pāreo pārui'. et sciendum, quod, cum a brevis in e productam convertitur, vel disyllabum est tam praesens quam praeteritum, ut 'ăgo ēgi', 'frăngo frēgi', vel a praesenti trisyllabo praeteritum disyllabum fit, ut 'făcio fēci', 'iăcio iēci'; in e vero correptam ex contrario, quando a praesenti disyllabo praeteritum fit trisyllabum: 'cădo cĕcidi', 'tăngo tĕtigi'.

E correpta modo eadem manet, ut 'ĕgeo ĕgui'; modo producitur, ut

1 principalis syllabae] *sic etiam h. l. DH* principalisyllabae *B* praesentis tempora] *om. R* praesentis tempora principalis syllabae *BDHr* 2 praeteriti] *d* praeterito *BD* cado (ae) *Gg* cedi (ci) *Rr* cecidi (i) *Gg* c•ecidi(a) *H* cicidi *DLK* *post* cucurri: parco peperci pendeo pependi •••••••• *Dd* parco peperci *in mg. H* 3 tondo (e) *Hh* spospondi *K* 4 cano cecini pario peperi (pepiri *L*) *DHGLK* (pe)peri *Rr* tedendi *G* 5 pepi•gi *B* pepegi (i) *Gg* 6 percello perculi *om. L* et *K* tutundi (*sic*) *Dd* orā *K* *Hor. epp.* II 1, 10 7 in *del. r om. DHGLK* aepistolarum *K* 8 contudit] *k* contulit *K* 9 immobile principium *G* 11 iouo iuuo *H* dplicant *Rr* 12 in *ante* praeterito *add. h* praeteritum perfectum *Rr* 13 accidit *ex* accedit, *m1 f., corr. H* et in tertia in omni est ubi inuenimus loco *G* 14 in *om. B* 17 manet ut *B* eadem careo *K* 18 ualui eadem modo *B* favi] *h* faue *H* 20 non mutatur *H* 21 sciendum est quod *H* quod *add. b* 22 conuertitu(r) *Rr* tam praesentis *Rr* 23 trysyllabo *D* trisyllaba *L* praeterito *Rr* 24 correptam uero *Hh* 25 tryssyllabum *D* ut cado *G* 27 correptam *Rr* modo eadem modo *H* eadem modo *K* (ut) egeo *Rr* ego (e) *Dd* modo producitur *in mg. add. K*

'lĕgo lēgi', || 'sĕro sēvi', 'cĕrno crēvi', 'sĕdeo sēdi', 'vĕnio vēni'; modo mutatur in a productam, ut 'stĕrno strāvi'; modo in i correptam, ut 'ĕo ĭi'; productam, ut 'tĕro trīvi'; modo in u correptam, ut 'docĕo docŭi', 'monĕo monŭi'. producta si fuerit, in praeterito quoque producitur vel natura vel positione, ut 'cēdo cēssi', 'crēdo crēdidi'.

I correpta modo manet eadem, ut 'nĭteo nĭtui'; modo producitur, ut 'vĭdeo vīdi', 'cupĭo cupīvi'; modo in e convertitur vel natura vel positione longam: 'incĭpio incēpi', 'aspĭcio aspēxi'; modo in u, ut 'rapĭo rapui'. producta manet eadem, ut 'fīgo fīxi', 'rīdeo rīsi', 'nītor nīsus', 'fīdo fīsus'. 18

O correpta modo manet eadem, ut 'dŏceo dŏcui', 'cŏndo cŏndidi'; modo producitur, ut 'mŏveo mōvi', 'fŏveo fōvi', 'fŏdio fōdi'. o producta in quibusdam manet, ut 'ōro ōravi', 'dōno dōnavi', in aliis corripitur, ut 'pōno pŏsui', 'cōgo cŏegi'.

V correpta modo manet eadem, ut 'rŭo rŭi'; modo producitur natura vel positione, ut 'fŭgio fūgi', 'strŭo strūxi', 'flŭo flūxi'. producta quoque modo manet modo mutatur, ut 'excūdo excūdi', 'lūdo lūsi', | 'tūndo tŭtudi'.

'Ae' diphthongus in quibusdam manet: 'quaero quaesivi', 'laedo laesi'; in aliis mutatur in i productam: 'caedo cecīdi'.

'Au' manet eadem, ut 'augeo auxi', 'haurio hausi'; mutatur in uno anomalo in 'abs': 'aufero abstuli'. 19

B manet: 'bibo bibi', 'habeo habui'; mutatur in 'ps' vel duas s: 'scribo scripsi', 'nubo nupsi', 'iubeo iussi'. (quaeritur tamen de 'scripsi' et 'nupsi', cur non per b, sed per p scribantur; et est causa euphoniae, quod in principio syllabae b ante s vel ante t inveniri non potest, ut 'ipse', 'aptus'. nam 'absonus', 'abstinens' et similia non in principio syllabae habent coniunctas b et s, cum praepositio separatim est syllaba

1 sedeo sedi cerno creui *H* 2 productam sterno *L* correptam eo *G* 3 ii. Modo productam *B* in u *add. d* de[o]ceo *Dd* 5 caedo *H* ce[s]si *Kk* 6 I *in litura h* modo mamanet *R* eadem niteo *L* 8 longam [ut] incipio *Rr* ut incipio *BDHGLK* u] *r* ii *ni f. R* u correptam *Gh* 9 fi•go fi•xi *G* 10 [s]fidus *H* 11 mo[do] *Hh* condo condidi *eras. in H* 12 fo[d]ui *H* o productam *Rr* 15 eadem *add. bd* 16 str[u]o *Hh* 17 mutatur. manet ut *Kdh* excludo [uel s] excludi *G* excludo excludi *L* excludo exclusi (si *in litura k*) *Kk* [ex]cudi ludo lusi tundo [mutatur in u correptam ut pungo pupugi] *Dd* mutatur in u correptam *eodem loco spscr. h* lu•si(d) *L* 18 tutudi *Rr* 19 Ae dyptongus *d* Aegyptongus *D* ut quaero *GLKd* 20 le[s]xi *D* ut caedo *GLK* cecidi *B* cicidi *GLK et ex* cecidi *mut. D* 21 ha[u]rio *H* [h]aurio [h]ausi *D* 23 [in] ps *Bb* duas ss *r* ss *BDHGLK* 24 ut scribo *H* 25 et nupsi et nupsi *H* euphoniae] *d* euphonia *DHr* 26 b *om. L* uel t *G* 27 aptus] *d* abtus *D* abstinens [obtinens] et *Hh* *post* principio: eaedem *add. r* eadem *BGLK* ••dem *DH* eiusdem *dh* 28 syllaba *GLK* b [uel bt] et s *Hh*

accipienda. igitur participia quoque supra dictorum verborum rationabiliter per p et t scribuntur: 'scriptus', 'nuptus', et nomina ex his derivata: 'scriptor', 'nuptiae'.)

C modo manet, ut a 'doceo docui', 'facio fe||ci'; modo duplicatur, ut 'cano cecini', 'cado cecidi', 'caedo cecidi'; modo transit in s, ut 'mulceo mulsi', 'farcio farsi'; modo in x, ut 'duco duxi', 'sancio sanxi'.

D manet eadem: 'candeo candui', 'defendo defendi'; duplicatur: 'perdo perdidi', 'credo credidi'; transit in s: 'laedo laesi'; vel in duas s: 'cedo cessi'.

F manet: 'ferveo fervi', 'frango fregi'; duplicatur: 'fallo fefelli'.

G servatur eadem: 'egeo egui', 'lego legi'; vel mutatur in s, ut 'algeo alsi', 'turgeo tursi', 'mergo mersi'; vel in x: 'frigeo frixi', 'augeo auxi', 'tingo tinxi', 'pingo pinxi'; subtrahitur: 'gigno genui'.

H est ubi manet integra: 'habeo habui'; est ubi mutatur in x: 'traho traxi', 'veho vexi'.

L manet per se, ut 'oleo olui', 'alo alui', 'occulo occului'; vel mutatur in s, ut 'vello vulsi'; vel subtrahitur, ut 'percello perculi', 'pello pepuli'.

M manet: 'timeo timui', 'emo emi'; assumit 'ps': 'demo dempsi', 'como compsi', 'promo prompsi'; geminatur, ut 'mordeo momordi'; subtrahitur: 'rumpo rupi'.

N servatur eadem, ut 'moneo monui'; assumit s, 'maneo mansi'; mutatur in s: 'pono posui'; vel in 'ps': 'temno tempsi'; vel in u loco consonantis: 'sterno stravi', 'decerno decrevi'; subtrahitur: 'linquo liqui', 'vinco vici'.

P manet: | 'sapio sapui', 'rapio rapui', 'pareo parui', 'peto petivi'; repetitur: 'pello pepuli', 'parco peperci', 'pendeo pependi'; assumit s: 'repo repsi', 'scalpo scalpsi'; conduplicatur: 'reperio repperi'.

Q manet eadem: 'quaero quaesivi', 'queo quivi'; transit in s: 'torqueo torsi'.

1 rationabiter *G* 2 et nuptus et *GLK* ex his *om.* *GLK* deriuatiua *D* diriuatiua *G* 3 et nuptiae *GLK* 4 a *eras. in H* duplicautur *H* 5 caedo cicidi *DGLK* caedo caccidi *H* 8 ut perdo *GLK* credidi] credi *B* duas .ss. *BDH* 9 ut cedo *GK* ut c•edo (a) *L* caessi *L* 10 ferbeo *DHGLK* fervi] *r* feruui *RB* ferbui *DHGLK* ut *ante* fallo *in mg. add. K* 12 turge(o) *Dd* uel *om. GL* 13 subtraitur *RD* 14 (ubi) ••• *L* habeo *Rd* (ut) ut traho *B* 16 L littera *B* alo alui *post* occului *add. r* occulo — vulsi] occulo occusi *G* 17 subtraitur *D* 19 ut timeo *GLd* emui *D* adsumit *B* 20 co(p)si *D* promsi *DL* 21 subtra(h)itur *D* ut rumpo *K* 22 adsumit s ut *B* 23 tem•uo(p) *K* tempno *B* 24 consantis *L* consonantis (posita) *H* consonantis posita *G* li•qui(n) *H* 25 uinci *D* ui•ci(n) *H* 26 sapiui *GL* 27 reppetitur *L* pendeo pepen(i)deo *Dd* penpendi *H* adsumit *B* 28 duplicatur *D* 29 queo *D* *post* transit in s *sqq.* — transit in is *om. R add. r* ut torqueo *K*

R manet: 'curro cucurri', 'terreo terrui'; transit in s: 'quaero quaesivi', 'uro ussi', 'haurio hausi'; vel in u loco consonantis: 'tero trivi'.

S manet: 'censeo censui', 'arcesso arcessivi'.

T manet: 'verto verti'; transit in s: 'mitto misi', 'concutio concussi'.

X manet: 'texo texui', 'nexo nexui'.

Sunt igitur formae generales praeteriti perfecti octo: in 'vi' syllabam, IIII 21 'ii', 'ui' divisas, 'si', 'xi' et i antecedente consonante, quae in praesenti tempore ante o vel 'eo' vel 'io' invenitur, et quae in principio geminat consonantem et quae in fine.

Et in 'vi' qui||dem quattuor coniugationum sunt verba, quae terminant praeteritum, ut 'amo amas amavi', 'fleo fles flevi', 'cupio cupis cupivi', 'munio munis munivi'.

In 'ii' vero tertiae et quartae, quae in 'ivi' desinentia intercepta u consonante corripiunt i paenultimam, ut 'cupivi cupĭi', 'arcessivi arcessĭi', 'sivi sĭi', 'munivi munĭi', 'audivi audĭi'.

In 'ui' divisas omnium coniugationum verba inveniuntur terminantia: primae, ut 'tono tonas tonui', 'seco secas secui'; secundae: 'teneo tenes tenui', 'habeo habes habui'; tertiae: 'annuo annuis annui', 'pono ponis posui', 'alo alis alui'; quartae: 'aperio aperis aperui', 'prosilio prosilis prosilui'.

In 'si' secundae et tertiae et quartae; secundae: 'ardeo arsi', 'rideo risi', 'suadeo suasi'; tertiae: 'ludo lusi', 'cedo cessi', 'uro ussi', 'scalpo scalpsi'; quartae: 'raucio rausi', 'haurio hausi', 'farcio farsi'.

In 'xi' similiter secundae et tertiae et quartae; secundae: 'augeo auxi', 'frigeo frixi', 'mulgeo mulxi'; tertiae: 'duco duxi', 'pingo pinxi', 'coquo coxi', 'vivo vixi'; quartae: 'sancio sanxi'.

I habent post consonantem ante o vel 'eo' vel 'io' praesentis tem- 22 poris et in prima, ut 'iuvo iuvi', 'lavo lavi'; et in secunda, ut 'prandeo prandi', 'sedeo sedi', 'video vidi', 'foveo fovi'; et in tertia: 'bibo bibi', 'lego legi', 'defendo defendi', 'fugio fugi', 'fodio fodi'; et in

1 ut curro *d* 2 usi *LK* consonantis *add. r* ut tero *G* 3 ut censeo *Gd* anseo *D* arcessivi] *h* arcersini *H* 4 ut uerto *r* uerti*(t) *B* mi*to mis*i (t-s) *L* concusi *K* 5 ut texo *d* texeo *B* 6 DE FORMIS PRETERITI PERFECTI. *inscr. B* 7 in ii in ui *Krd* si et xi *B* in si in xi et in i *d* consonante qui in *H* consonante que in *h* 10 sunt coniugationum *B* 12 munini. In secunda uero et tertiae *B* 13 in ivi] in ui *DK* u *om. G* 14 penultimam *D* ut *om. GLK* 15 sini sii *om. BD* 16 inueniuntur uerba *K* tamen terminantia *Rr* 17 ton*o ton*as *L* ut teneo *LK* 19 posuit *K* aperio aperis aperui prosilio prosilis prosilui *H* 21 secundae [et] tertiae *Rr* 22 suadeo sasi *G* tetiae *R* caedo *R* cesi *K* ussi] *r* usi *RLK* 23 raucio] *r* rautio *RDH* hausi] ausi *B* far[c]tio *Rr* 24 aus[xi] *Rr* 25 mul[g]ceo *Kk* mulgeo mulxi *om. L* mul[x]si *Dd* mul*xi(i) *H* coquo *ex* quoquo *corr. R* co[c]co *GLK* 26 santio *Rr* uincio uinxi *post* sanxi *add. Hd* 27 consonantem positam ante *h* uel eo uel eo uel io *Rr* 28 et *add. R* lauo la|ut prandeo, *in mg.* ui et in secunda *add. K* 29 fovi] fodi *R* 30 bi[bi] *Rr* deffendo *G* defendi *spscr. r*

quarta: 'reperio repperi', 'comperio comperi'. geminant consonantem in | prima quidem coniugatione duo monosyllaba: 'do dedi', 'sto steti'; in secunda principales modo syllabas: 'mordeo momordi', 'tondeo totondi'; in tertia alia principales, alia finales: principales quidem, ut 'disco didici', 'cano cecini', 'pello pepuli'; finales vero, ut 'credo credidi', 'vendo vendidi'.

Formis igitur generalibus praeteriti cognitis nunc necessarium esse existimo de paenultimis quoque uniuscuiusque formulae syllabis generaliter tractare. non minus enim hae quoque ad omnem rationem declinationis tam praeteriti perfecti quam plusquamperfecti nec non etiam participiorum eiusdem temporis necessariae sunt.

23 In 'ui' terminantium omnis paenultima || longa est vel natura vel positione, et vel in praesenti quoque habent u loco consonantis, ut 'iuvo iūvi', 'lavo lāvi', 'moveo mōvi', 'caveo cāvi', 'paveo pāvi', 'faveo fāvi', 'foveo fōvi', 'voveo vōvi', 'volvo vōlvi', 'solvo sōlvi'; vel a secunda persona praesentis nascuntur abiecta s et assumpta 'vi': 'amas amāvi', 'oras orāvi', 'fles flēvi', 'comples complēvi', 'cupis cupīvi', 'audis audīvi'; vel pro n vel r vel 'sc', quae in praesenti tempore inveniuntur ante o, u habent loco consonantis principalem extremae syllabae in praeterito perfecto, ut 'sino sīvi', 'decerno decrēvi', 'tero trīvi', 'quiesco quiēvi', 'pasco pāvi'.

24 Et primae quidem coniugationis et tertiae verba in 'vi' syllabam facientia praeteritum perfectum, quae a prima persona nascuntur, pares habent tam in praesenti quam in praeterito perfecto syllabas, ut 'iuvo iuvi', 'lavo lavi', 'sterno stravi', 'sino sivi', 'tero trivi', 'ascisco ascivi', excepto 'quaero quaesivi', 'pono posivi' antique, quod nunc dicimus 'posui'. quae vero a secunda persona nascuntur, superant in praeterito eandem secundam personam una syllaba, ut 'accusas accusavi', 'deles delevi', 'cupis cupivi', 'munis munivi'.

1 repperio *D* repperio *K* reperi (p *sup.*) *G* 2 coniugatione *om.* *K* coniugacione *D* 3 principales monosyllabas *B* modo *om.* *GLK* modo (tantum *sup.*) *Rr* tantum *in mg.* *h* tontondi *G* 4 tertiae *Rr* aliae *K* aliae *RBDH* aliae *K* aliae *RBDH* ut disco ut didici *R* 7 praeteriti] *r* preteritis *R* * esse(÷) *H* 8 exestimo (i *sup.*) *G* 9 minus (enim *sup.*) *Hh* hae] *om.* *LK* hec *B* he*(c) *D* .i. penultima *post* quoque *add.* *R* *unc. incl.* *r* racionem declinacionis *D* 10 praeteri *R* 11 eiusdem temporum *K* 13 iugo (u *sup.*) *Rr* 14 lauo laui *om.* *GLK* moveo movi] moneo monui *G* paueo paui *om.* *D* paueo — uoui *om.* *BHGLK* faueo — uoui *sup. lin. add.* *D* 16 et abiecta *K* et adsūta *b* et absumpta *D* et addita *B* amo amas *G* ut amas *d* oro oras *G* 17 *oraui *H* fleo fles *G* 22 coniugacionis et terciae *D* syllabam] *r* syllaba *R* faciencia *D* 24 praesenti] *r* preusenti *R* quam et in *R* 25 lauo lauo laui *K* siuo (n *sup.*) *D* sino sino *L* tro *L* adscisco adsciui *B* adscisui *D* 26 pono .s. posiui (i *sup.*) *D* posivi] *r* posui *RH* posui dicimus *B* 27 nauscuntur (s *sup.*) *D* 28 deler *Rr*

Secundae vero, quae u loco consonantis ante 'eo' habent, producunt paenultimam, quae in praesenti corripitur, et 'eo' in i convertentia una syllaba minuuntur in praeterito perfecto, ut 'căveo cāvi', 'mŏveo mōvi', 'păveo pāvi', 'vŏveo vōvi', 'făveo fāvi', 'fŏveo fōvi'.

In 'ui' divisas praeteritum perfectum exire in omni coniugatione invenitur, et si vocalis sit paenultima ante | o in praesenti, pares habet syllabas eius praeteritum. inveniuntur autem eiusdemmodi verba in secunda vel 25 tertia vel quarta coniugatione, ut 'doceo docui', 'moneo monui', 'rapio rapui', 'annuo annui', 'aperio aperui', 'cooperio cooperui'; sin vero consonans sit ante o in praesenti, praeteritum una syllaba abundat, quod in prima quidem coniugatione in omnibus in 'ui' divisas terminantibus praeteritum invenies, ut 'domo domui', 'veto vetui', 'sono sonui', 'seco secui'; in tertia vero hoc idem observatur || in iis omnibus, quae non habent vocalem ante o, ut 'occulo occului', 'tremo tremui', 'pono posui', 'succino succinui', quod in secunda vel quarta coniugatione non potest inveniri, cum haec i, illa e semper habent ante o finalem. et attendendum, quod paenultimae vel antepaenultimae praesentis tempora servant in huiuscemodi praeterito, sive pares habeant syllabas sive abundent, ut 'dŏmo dŏmui', 'vĕto vĕtui', 'trĕmo trĕmui', 'nōlo nōlui', 'pāreo pārui', 'cāndeo cāndui', 'hăbeo hăbui', 'apĕrio apĕrui', excepto uno: 'pōno pŏsui', quod cum in praesenti producit paenultimam 'po', in praeterito eandem antepaenultimam factam corripit; nec mirum, cum solum hoc in 'no' desinens et n in s mutavit in praeterito et in 'ui' divisas terminavit et, sicut supra diximus, veteres in 'vi' quoque syllabam hoc protulerunt. omnis autem 26 paenultima supra dictae formae (hoc est in 'ui' divisas desinentium) corripitur; raro enim in Latinis dictionibus vocalem paenultimam ante alteram vocalem productam invenies. ideo autem diximus 'raro', quia in 'fio' verbo auctores producunt paenultimam, ut Virgilius in bucolico:

Omnia vel medium fīant mare; vivite silvae,

1 ante.o [.e] *Rr* 2 paenultimam] *om. R* penultimam *sup. lin. add. r* antepenultimam *BD* antepeneultimam *G* corrumpitur [i] *Dd* conuertencia *D* 3 minuuntur. Inueni *H* praeterito] *r* preteriti *R* 4 paueo paui uoueo uoui *om. BHGLK* 5 exire *om. D* 7 eius] ei *HK* autem] tamen *B* eiusmodi *BDHGLK* vel] et *GLK* 8 tercia *D* vel] et *K* coniugacione *D* 9 adnuo adnui *B* 10 sillabundat [.baha] *R partim a pr. m., partim ab r corr., a qua m.* ha *profectum est, quod tamen et ipsum iam a pr. m. add. videtur fuisse* 11 coniugacione *D* in ui *add. r* 13 his *libri* 15 sucino sucinui *K* succinui *om. L* succinjui *D* 16 illa e] ille *B* habent *Dd* attendum [den] *Kk* adtendendum *B* 17 quod in penultimae uel antepenultimae praesenti *R* vel] et *K* 18 habent *GLK* *abundent(h) *H* habundent *RD* 19 molo molui *K* 20 uno *om. GLK* 21 in *om. R* penultimam (*sic*) *add. d*, *om. DHGLK* 22 corripit] *r* corripuit *R rell.* in o *K* desinens n [o] *H* 24 autem] enim *G* 25 est ui *L* divisas] disas *G* 28 verbo] u (*i. e.* uero) *L* autores *D* ut *om. G* *Verg. ecl.* 8, 58 (*deficit Rom.*) 29 Omnia aut uel *Hh* fiat *Med. Pal. Gud.* uiuitae *D Med.* diuite *B* sylnae [i] *K* syluae *H*

in 'ius' enim terminantis genetivi paenultima anceps est. in Graecis autem dictionibus saepe hoc invenitur, ut 'Menelāus', 'spondēus', d ī a C a m i l l a.

V 27 In 'si' terminantium perfectum paenultimae vel natura vel positione producuntur. na|tura, ut 'rideo rīsi', 'ludo lūsi', 'raucio rausi', 'haurio hausi'; positione vel geminata s, ut 'gero gĕssi', 'cedo cĕssi', 'premo prĕssi', 'uro ŭssi', 'percutio percŭssi'; vel l n r p ante 'si' positis, ut 'algeo ălsi', 'maneo mănsi', 'ardeo ărsi', 'tergeo tĕrsi', 'repo rĕpsi', 'scalpo scălpsi'. et secundae quidem vel quartae minuunt unam syllabam in praeterito, ut 'rideo risi', 'suadeo suasi', 'urgeo ursi', 'ardeo arsi', 'farcio farsi', 'raucio rausi', 'sarcio sarsi'; tertiae vero pares habent tam in praesenti quam in praeterito, nisi si vocalem habeat ante o, ut 'ludo lusi', 'mitto misi', 'rado rasi', 'rodo rosi'. si enim vocalem habeat, minuit ea || quoque unam syllabam, ut 'concutio concussi', 'excutio excussi'; secunda enim quoque et quarta ideo minuunt, quia vocales habent ante o.

28 In 'xi' terminantia praeteritum perfectum secundae et tertiae et quartae coniugationis inveniuntur. et tunc tantum natura quoque producunt paenultimam, quando sit e, ut 'rego rēxi', 'tego tēxi', 'illicio illēxi'. in aliis enim positione sunt longae tantum, ut 'traho trăxi', 'vincio vĭnxi', 'duco dŭxi', quod ostenditur esse correptum ex nomine, quod ab eo derivatur et corripitur, 'dux dŭcis', sicut 'rēxi' produci approbatur ex nomine, quod ab eo nascitur, 'rex rēgis'. (quaeritur igitur, an 'luceo lūxi' debeat natura producta accipi, cum 'lūx' producatur. in quo etiam illud quaeritur, nomen a verbo an magis ex nomine verbum natum sit, quod esse mihi verius videtur, quomodo ab igne 'igneo' et 'ignesco' et a flamma 'flammo'.)

29 Quae praesentis temporis consonantes servantia ante o vel 'eo' vel 'io' positas easdem ante i habent finalem in praeterito, paenultimas vel natura vel positione habent productas, sive sint in praesenti correptae sive productae, ut 'iŭvo iūvi', 'lăvo lāvi', 'vĭdeo vīdi', 'sĕdeo sēdi', 'făveo fāvi',

1 anceps est ut unius. *R* 2 ut *om. GLK* menilaus *L* dia Camilla] *Verg. Aen.* XI 657 *cf. lib.* II § 46; *sic d* dica illa *D* 4 perfectum] praeteritum *K* uel naturae *Rr* 5 . Natura *in mg. add. K* . Natura est ut *B* rauci[o] *Rr* 6 [h]ausi *Rr* praemo *H* praemo praessi *Rr* premo pressi *B* 7 ussu *Rr* percussio *D* uel l uel n uel r uel p *Lk* uel n uel l uel r uel p *GK* l *add. r* 8 tergeo ter.geo.si *H* 10 urgeo *H* ursi *Rr* fartio *Rr* 11 rautio *Rr* sartio *Rr* habent sillabas *h* 12 si] *r om. RDH del. l* habeant *HGLK* ante o *in ras. B* 13 missi *D* mi∗si(s) *L* enim i uocalem *B* habeant *HL* minuit *H* (*h?*) ∗14 una syllaba *H* concutio concusi∗ *K* 15 quarte *D* qui[a] *Dd* 19 positiones *B* sunt longe positione *K* longuae sunt *G* 20 ab eo] abeo *r* habeo *RD* 21 ex quo nomine quod *B* 22 quod habeo *RrD* dirivatur uel nascitur *K* 23 ∗∗debeat (de) *L* 24 a] ex *GLK* 25 uerius *om. GK* 28 positas easdem posita *Rr* habeant *K* et uel natura *B* 29 positionem *Rr* productas habent *K*

'lĕgo lēgi', 'defĕndo defēndi', 'fŏdio fōdi', 'fŭgio fūgi', 'vĕnio vēni'. excipiuntur | quae in praesenti paenultimam i habent correptam eamque servant in praeterito quoque paenultimam. ea enim non producitur in praeterito per hanc formam, etiamsi in praesenti positione fit longa, ut 'bĭbo bĭbi', 'fīndo fĭdi', 'scīndo scĭdi'. et sciendum, quod in his quoque in 'eo' vel in 'io' desinentia verba una syllaba minuuntur in praeterito, ut 'sedeo sēdi', 'foveo fōvi', 'moveo mōvi', 'paveo pāvi', 'prandeo prāndi', 'venio vēni', 'reperio rēppĕri', quod notandum est, quod antepaenultimam, non paenultimam produxit positione; alia vero pares habent syllabas cum praesenti, ut 'iuvo iūvi', 'lego lēgi', 'frango frēgi', 'defendo defēndi', 'ago ēgi'.

Repetunt consonantes primae quidem coniugationis duo monosyllaba: 'do dĕdi', 'sto stĕti', et ex his composita: 'reddo || reddĭdi', 'resto restĭti'; habent autem paenultimas breves. secundae vero in principio repetunt quaedam et habent paenultimas positione longas, sicut in praesenti antepaenultimas, ut 'tōndeo totōndi', 'mōrdeo momōrdi', 'spōndeo spopōndi', 'pēndeo pepēndi'. tertiae autem quaedam in principio repetunt, quaedam 30 in fine: in principio repetentia, si in praesenti paenultimam brevem habuerint, in praeterito quoque corripiunt eam: 'cădo cecĭdi', 'căno cecĭni', 'parĭo pepĕri'. sin longa sit in praesenti, paenultima naturaliter in praeterito quoque producitur, ut 'caēdo cecīdi', 'pēdo pepēdi'. sin positione sit in praesenti paenultima longa, est quando servatur in praeterito, est quando abiecta consonante corripitur; servatur in his: 'pōsco popōsci', 'pārco pepērci', 'fāllo fefēlli', 'tēndo tetēndi', 'pēndo pepēndi', 'cūrro cucūrri'; abiecta consonante corripitur in his: 'dīsco didĭci', 'pēllo pepŭli', 'tāngo tetĭgi', 'pāngo pepĭgi', 'pūngo pupŭgi', 'tūndo tutŭdi'. et attendendum, quod omnia ea, quae geminant principalem, servant non solum consonantem, verum etiam vocalem primae syllabae praesentis temporis tam in prima quam in secunda syllaba, nisi si a sit; ea enim in e con-

1 fodeo *K* fodio fodi] foueo foui *D* fodio fodi foueo foui *H* foueo foui fodio fodi *B* 2 quae] *d* quoque *D* eamque] *r* eamquae *R* 4 etsi *R?* praesenti sit positione longa *G* sit *BDHLK* 7 moui *add. r* 8 repperi *K* non penultimam (*sic*) *add. d* 9 *post* positione *in H interposita sunt duo folia, quae continent verba ab* a ferneo § 42 *usque ad* ualidior usus § 50 10 diffendo diffendi *K* 11 Reppetunt *L* 12 do *add. r* et *add. rd* redo redidi (d d *suprascr.*) *Rr* resti (ti *suprascr.*) *Dd* resteti *k* 13 repetunt in principio *G* reppetunt *L* 15 totondi] *b* totond• *B* 16 pendo *R* reppetunt *L* 17 in fine: in principio repetentia] *d* et habent penultimas positione *ad praecedens* quaedam in principio repetunt *revertens D del. d* reppetentia *L* 18 caueo *Rr* 19 peperi *K* pepiri *G* si (n *suprascr.*) *Rr* Si *D* 20 cedo *RD* cecidi (i *suprascr.*) *DG* cedi (ci *suprascr.*) *Rr* cicidi *LK* pepidi *B* 21 est qn• seruatur *K* 22 servatur] *d* seruate *D* 23 tendeo *RrD* tetendi *ex* tetendo *corr. H* pendeo (e *suprascr.*) *Rr* pendo pependi *Hh* 24 didi•ci (d) *L* 25 panguo *K* pepigi *ex* pepegi *ni f. corr. K* adtendendum (den *suprascr.*) *B* adtendum (dum *suprascr.*) *Rr* adtendentem *Dd* 26 principalem syllabam *L* 28 si *om. DGLK* si•(t) *H* sit .a. *GL* conuertitur — disco *add. r*

vertitur, ut 'posco poposci', 'tendo tetendi', 'pendo pependi', 'curro cucurri', 'disco didici', 'pungo pupugi'; excipitur 'pello pepuli'. a vero in e mutatur, ut 'fallo fefelli', 'parco pe|perci', 'tango tetigi', 'pango pepigi', 'cano cecini', 'cado cecidi'. et vide, quod, si paenultima longa sit, ea quoque servat e, ut 'parco pepērci', 'fallo fefēlli', sin brevis, in i convertitur: 'tetĭgi, pepĭgi, cecĭdi, cecĭni'.

31 In hac enim coniugatione (id est tertia) etiam in fine fit repetitio eiusdem syllabae ubique paenultima correpta: 'vendo vendĭdi', 'credo credĭdi', 'reddo reddĭdi'. et sciendum, quod una syllaba abundat praeteritum, in quo fit repetitio principalis vel finalis, tam in prima quam in tertia coniugatione, nisi si i sit ante o, ut 'do dedi', 'sto steti', 'resto restiti', 'curro cucurri', 'parco peperci', 'cano cecini', 'caedo ce||cidi'; 'pario' vero, quia i habuit ante o, pares habuit syllabas tam in praesenti quam in praeterito perfecto: 'pario peperi'.

DE PRAETERITO PERFECTO PRIMAE CONIVGATIONIS.

VI 32 Quoniam igitur de generalibus praeteriti perfecti temporis verborum formis collectim docuimus, nunc separatim per singulas coniugationes de variis eiusdem temporis speciebus, cuius difficillima est tractatio omnium verbi quaestionum, disserere conemur.

Primae coniugationis verba a secunda persona indicativi modi, quae in 'as' desinit, tam in activa quam in neutrali significatione abiecta s et addita 'vi' faciunt praeteritum perfectum, ut 'amo amas amavi', 'oro oras oravi', 'accuso accusas accusavi', 'meo meas meavi', 'hio hias hiavi', 'flo flas flavi', 'no nas navi'. excipiuntur haec, quae in 'ui' divisas faciunt praeteritum subtracta a: 'domo domas domui', 'crepo crepas crepui', 'frico fricas fricui', 'mico micas micui', 'seco secas secui', 'sono sonas sonui', 'tono tonas tonui', 'veto vetas vetui'. 'plico plicas plicui' vel 'pli-

1 pendo pependi (e *sup.*) *Hh* 2 pu•pugi *K* pupugi. tundo. tutudi. Excipitur *B* 3 mutantur *D* ut *om. K* *post* peperci: uel in i *add. h* pepigi *ex* pepegi *corr. H* 4 pario peperi *post* cecidi *add. d* quod *add. b* penultima praeteriti *Hd* 6 ut tango. tetigi. pango. pepigi. cado. cecidi. cano. cecini. *B* cecini cecidi *K* 7 hac eadem (enim *sup.*) *Rr* enim *eras. in B* reppetitio *G* reppititio *L* 9 reddodi (i *sup.*) *K* scyllaba *H* habundat *RBD* 10 reppetitio *L* 11 si *om. G* resteti *K* 12 cedo *RB* cado *D* cicidi *GLK* 14 peri *R* pepiri *H* 15 DE PRAETERITO PRIMAE CONIVGATIONIS *r et post* conemur *lin.* 19 *D* huc usque de praeterito perfecto tractauimus. Incipit tractare (tracta[re] *L*) de coniugationibus. *GL* Huc usque de praeterito perfecto tractauimus. incipit de coniugatione *K* VSQVE HVC DE PRAETERITO PERFECTO *sq. totius lin. litura H inscr. om. R* 16 temporibus (s *sup.*) *Rr* 17 singulas *ex* singulos *corr. H* 18 dificillima *G* tratatio *R* 20 uerba secunda *GK* 21 hactiua *Rr* 22 •ui(a?) *H* ama[s] *Rr* oro — meavi] *om. R add. r, post* meaui: propino proinas (*sic*) propinaui. Iuuenal. I. hiscere tamquam habeas tria nomina quando propinat (*Iuv. sat.* I 5, 127) *al. m. add. in R* 23 flo flas flaui hio hias hiaui *B* 24 haec qua[e] *Rr*

cavi', quod maxime ex compositis dinoscitur. nam cum praepositione magis per 'ui' divisas, cum nomine vero compositum per 'avi' terminat perfectum, ut 'implico implicui', 'applico applicui', 'explico explicui', 'replico replicui', 'complico complicui'; 'duplico' vero 'duplicavi', 'triplico triplicavi', 'multiplico multiplicavi'. invenitur tamen etiam cum praepositione in 'avi' faciens praeteritum, sed in raro usu. Pacuvius:

Qua te adpli|cavisti tam aerumnis obruta.

Cicero rhetoricon II: quod in itinere tam familiariter se adplicaverit. Varro de poetis libro I: deinde ad Siculos se adplicavit. 'cubo' quoque 'cubui' facit, a quo composita tam primae 33
quam tertiae coniugationis inveniuntur, eundem tamen habent perfectum: 'incubo incubas incubui' et 'incumbo' adiecta m 'incumbis incubui'. 'nexo' quoque 'nexas' vel 'nexis', ut Probo placet, 'nexui'. Virgilius tamen in V:

Nexantem nodis seque in sua membra plicantem,

secun||dum primam protulit coniugationem. Livius vero in Odissia:

Nexebant multa inter se flexu nodorum
Dubio.

Accius in Deiphobo:

Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus.

1 maxime in compositis *BD* 2 compositinum *R* 3 applic*ui(a) *H* replico replicui explico explicui *GK* repplico rep(p)licui explico explicui *L* 5 mulplicaui *H* Inueniuntur *H* 6 raro in *G* pacubius *GLK* *Pacuv. fr. fab. inc.* 28 *p.* 152 *Both.* VII *p.* 103 *Ribb.* 7 Qua] *B et sic ex uno Krehlii codice Ribbeckius l. l.* quae *B ex corr. cum reliquis omnibus* adpli(a)cuisti *Hh* applicauistl *RBDGLK* tam] *ms. G. I. Vossii, edd. ante π, Vossius castig. et not. p.* 118 tamen *mei omnes* obruta *ex* obrutis *corr. B* orruta *GL* abruta *K* 8 *Cic. de inv.* II 13, 43 rethoricon *DGL* in *Cicero, om. libri Prisc.* itenere *GLK* se tamen familiariter *Cicero* applicauerit *RBHGK* applicaueris *L* applicarit *Victorinus p.* 131 *Or.* 9 Varro de poetis libro I] *p.* 260 *ed. Bip.; Plautum significari, qui* 'dicitur' 'ad exemplar Siculi properare Epicharmi' (*Hor. epp.* II 1, 57 *sq.*) *perspexit Bergkius de rell. com. Att. ant. p.* 148. *Varronem in primo hoc libro de Plauto egisse docet Gellius* I 24, 3 *cf. Ritschelium mus. phil.* VI 515 se ******* applicauit *H* applicauit *RBGLK* 10 prima(e) *Rr* 11 quam tertiae *ex corr. h* 12 adiecta] *b* abiecta *B* 13 nexas *ex corr. r* *Prob. de cathol. verb. p.* 1487 *P.* 142 *L.* *Verg. Aen.* V 279 15 Nexantem] *sic. etiam Rom.* Nixantem *Pal. Ver. Gud.* Nix(*le)antem *Med.* Nexantem nodos *Verg. codd. dett.* no*(d)is *Ll* mbra *D* 16 Livius] *b* lauius *B* Livius in Odissia] *Hermannus elem. doctr. metr. p.* 622 *haec refert ad Hom. Od.* IIII 678, *ad Od.* VIIII 264 *sq. Duentzerus de versu Sat. p.* 45 odysia *GLK* odyssia *D* 17 Nexebant] *d* nexabant *DLr cum codd. lib.* X § 48 *et Diomede lib.* I *p.* 366 *P*, *ubi* nectabant *Monac.* ne(x)cxabant *Paris. B* se] *sic et Prisc. infra l. l. et Diomedes* se** (se *ni f.*) *B* sese *G* nodorum eripimus dubio *K* 19 *Att. Deiphobi fr.* 1 *p.* 196 *Both. Deiphobi* (*i. e. Antenoridarum, v. p.* 247. 319 *sq.*) *fr.* III *p.* 128 *Ribb.* deiphoebo *G* deip(h)oebo *L* deipho *K* 20 ferrum] *l* ferr*m *L* eripim(e)us *Rr* omnibus] *sic codd. etiam lib.* X § 48, *ubi* omnes *solus Erl.* 1 *Krehlii* manibus *Ribbeckius* manicis *Erl.* 1 *lib.* X *l. l.*

'necto' tamen eius est primitivum; nam quomodo a participio 'amplexus', quod ex verbo nascitur 'amplector', fit verbum frequentativum 'amplexor amplexaris', sic a participio 'nexus', quod nascitur a verbo 'necto', fit frequentativum 'nexo nexas'. unde manifestum, quod rationabilius hoc secundum primam coniugationem protulit Virgilius. a 'necto' tamen similiter 'nexui' protulerunt plerique, quidam tamen etiam 'nexi', 'necto nexi' dicentes et 'nexus', ut 'flecto flexi' et 'flexus'. Virgilius in V:

Et paribus palmas amborum innexuit armis.

Lucilius in V:

hic solus vigilavit, opinor,
Et cum id mi visus facere est, tum retia nexit.

34 supra dictis addunt quidam 'neco necavi' vel 'necui', sicut et Probus et Charisius et Diomedes, ideo quod participium praeteriti passivum et 'necatus' a 'necavi' et 'nectus' a 'necui' facit. Horatius in I epistula|rum:

Spem mentita seges, bos est enectus arando.

Livius ab urbe condita XXI: fame, frigore, illuvie, squalore enecti. Cicero Tusculanarum I:

enectus siti
Tantalus.

sed proprie 'necatus' ferro, 'nectus' vero alia vi peremptus dicitur. Ennius:

Hos pestis necuit, pars occidit illa duellis.

1 est *om. K* amplexus quod nascitur a uerbo necto *D* ex uerbo *et vocc. post* nascitur: amplector — nexus, quod nascitur *in mg. add. d* 2 ex] a *K* amplexor] amplector *H* 3 necto] neco *in* neto *corr. R* 4 manifestum quod (÷?) *G* manifestum est quod *H* 5 secundam *H* primam] .I. *sup. lin. K* coiugationem *Rr* necto q̃q (tamen) *Gg* nexui similiter *B* 6 quidam *om. GL* necto nexi *om. R* 7 ut flexo *GL* fluxus *Rr* *Verg. Aen.* V 425 V aeneidos *R* 8 inexuit *B* intexuit *Med.* 9 *Lucil. sat.* V 7 *Dous.* 8 *Gerl.* lucilius satirarum (satyrarum *Paris. AB*) curarum retia (recia *Paris. B*) nectit *codd. Diomedis p.* 366 *P.* 10 uigelauit *K* 11 mi] *Dousa* mihi *libri etiam lib.* X § 48 nexit] *k* exit *K* 12 Probus] necui *hodie certe nec in arte* II 3 (*de cath. verb.*), 9 *p.* 1485 *P. nec in arte min.* § 772 *p.* 395 *anal. Vind. reperitur cf. ann. ad lib.* V § 45 13 carisius *R* *Charisius p.* 215 *P.* 145 *L.* diomides *LK* *Diomedes* I *p.* 362 *P.* Ideoque participium *K* praeteritum *Rr* 14 necatus] *r* necas *R* nectus] necatus *K* orã *K* *Hor. epp.* I 7 87 in primo *L* in. I. epistolarum *H* aepistolarum *K* 16 spem merita *L* arando *in litura d* 17 Liuius — Tantalus *in mg. add. d* *Liv. ab u. c. lib.* XXI 40, 9 condita lib. XXI. *B* illuuiae *L* 18 enecti *Rr* *tragoediae inc. fragm. ap. Cic. Tuscul.* I 5, 10 (*trag. fr. inc.* LIX *p.* 214 *Ribb. cf. Fleckeisenum in Iahnii ann.* LXVI 207) Tusculanarum I. *om. G* I] *Krehlius* II. *B* V *RHLK* V (io) *d* 19 enectus siti] *sic Ciceronis cod. Reg.* siti enectus *libri Cic. rell.* 20 tantulus *BH* Tantulus *Fleckeisenus l. l. post* Tantalus: quare necatus et quare nectus (nectus sit *B*) *add. BDHGLK* 21 propriae *Rr* fero *R* peremtus *D* 22 *Enn. ann.* XVI 19 *E. S. ann. inc. sed.*

Excipiuntur praeterea haec quattuor: 'sto steti', 'do dedi', 'iuvo iuvi', 'lavo lavi', quod antiqui tertiae quoque coniugationis declinatione proferunt, 'lavo lavis lavit'. Plautus in Pseudulo:

Gestas tabellas † . eas lacrimis lavis.

Virgilius in X:

lavit inproba taeter
Ora cruor.

idem in III:

fluidum lavit inde cruorem.

a 'do' quoque composita et a monosyllabis praepositionibus tertiae sunt 35
coniugationis, ut 'addo addis', 'reddo reddis', 'trado tradis', 'prodo prodis'. nam 'circumdo' 'circumdas' facit, quia 'circum' et disyllabum est et magis adverbium. et hoc solum verbum primae coniugationis a paenultimam in praesenti et in praeterito imperfecto et futuro et infinito et participio praeteriti || corripit: 'dămus dătis dăris dătur dăbam dăbo dăre dătus dăturus' et quae ex hoc solent fieri, ut 'dăbamini'. 'da' enim ubique ante finem corripitur in hoc verbo simplici, ut 'dăturus dătum dătu dător'. Virgilius in I Aeneidos:

Vix e conspectu Siculae telluris in altum
Vela dăbant laeti.

in eodem:

Adsit laetitiae Bacchus dător et bona Iuno.

in eodem:

O passi graviora, dăbit deus his quoque finem.

idem in eodem:

Si dătur Italiam sociis et rege recepto.

idem in VI:

Cui dătus haerebam custos cursusque regebam.

idem in III:

Et pater Anchises dăre fatis vela iubebat.

fr. LXXXV *p.* 80 *Vahl.* 2 ˆquoque ˆtertiae *H* declinatione] *h* declinationis *H* 3 ut lauo *GL* *Plaut. Pseud.* I 1, 8 (*v.* 10) psedulo *L* psedolo *G* sedulo *H* seudolo *h* 4 tabellas tecum eas *Plautus* lauis *in* lauit *mut. D* lauit *Br et in litura h* 5 *Verg. Aen.* X 727 *sq. cf. lib.* VIII § 36 6 inprob*a D* improba *RBGL* teter *RBDGLK* 8 *Verg. Aen.* III 663 9 fluuidum *BDHGL cum Med. Pal. Fr. m. alt.* 11 coniugationis] *b* coniugationi* *B* ut *om. G* 12 Nam a circundo circundas facis *G* cirdo as *K* 14 praesenti et in *om. GLK* et in futuro *LK* et infinito *add. r* praeteriti temporis *BD* praeteriti et futuri *H* 15 datis daris daris *Ll* 16 hoc *ex* his *corr. K* ut *om. GLK* dabimini *D* ubi ante *Rr* 17 daturus *om. D* datu datum *D* dator] *r* dator ut *R rell.* *Verg. Aen.* I 34 *sq.* 20 uela *ex* uila *corr. H* laeti *ex corr. H* 21 in eodem — Iuno *om. H* In eodem. si datur italiam adsit *Dd* *Verg. Aen.* I 734 22 Adsit] assit *RGLK* atsit *Med.* bachus *GLK* baccus *D* 23 *Verg. Aen.* I 199 24 pasi *GLK* dabit *ex* dauit *corr. B* 25 Idem *ex corr. K* *Verg. Aen.* I 553 26 datur] *k* d**atur (ie) *D* dator *LK* Italiam *in lit. B* 27 *Verg. Aen.* VI 350 28 haherebam *Rr* regebam] gerebam *Pal.* 29 *Verg. Aen.* III 9 30 vela] *h* uale *H* iubebat *ex* iuuenat *corr. B* iuuebat *K Med.*

Persius:

> Quin | dămus id superis, de magna quod dare lance
> Non possit magni Messalae lippa propago?

VII 36 a 'sto' quoque composita servant duplicationem praeteriti, ut 'resto restiti', 'consto constiti', 'prosto prostiti'. Ovidius tamen 'abstit' pro 'abstitit' protulit in XI metamorphoseon:

> Alcyonae lacrimas et quae pars admonet abstit.

et 'absisto' enim et 'absto' 'abstiti' facit.

Supinum vel participiale in 'um' desinens omnia primae coniugationis verba, quae in 'avi' praeteritum terminant, 'vi' in 'tum' convertentia faciunt, ut 'amavi amatum', 'oravi oratum', 'flavi flatum'. quae vero in 'ui' divisas desinunt, si c ante o habuerint, mutant 'ui' in 'tum', ut 'frico fricui frictum', unde Iuvenalis in II:

> si prurit frictus ocelli
> Angulus.

similiter 'seco secui sectum'. sic ergo 'necui nectum' fecit. Ovidius in IIII metamorphoseon:

> Nec tu iam poteras enectum pondere terrae
> Tollere, Nympha, caput.

'mico' quoque 'micui mictum' debet facere. sed dubitationis causa, quia 'mingo' quoque 'mictum' facit, in usu non invenitur, quamvis ab eo verbo compositum 'dimico' 'dimicavi' facit et 'dimicatus' - Livius in †XXXIII: iusta quoque acie et collatis signis dimicatum, quidam auctores sunt -, quamquam 'emico' 'emicui' faciat. Lucanus libro I:

> Qualiter expressum ventis per nubila fulmen
> Emicuit.

1 *Pers. sat.* 2, 71 *sq.* 2 id] hic *B* superius *H* de] *k* d• *K* 3 possint *D* magni *om. Pers. Montep. pr.* magna *Pers. Vat.* Messalae] *codd. Persiani plerique* messale *libri* Messala *Pers. Vat.* Messallae *libri aliquot Pers. dett.* lyppa *D* 4 quoque•• (q̃q) *L* resteti *K* 5 prosto prostiti cousto constiti *R* consteti *K* prosteti *K* 6 *Ovid. metam.* XI 473 7 Alcyonae] *sic Ovidii 'S. Marci veterrimus et unus Mediceus cum uno Vossiano'* alcyone *RGLK* altione *DH* alcione *B* Halcyones (Alcyones, Alciones) *pars libr. Ovid.* ammonet *L* abstit] *sic etiam pars libror. Ovid.* absit. abstat, astit, astat, abstet, obstat, obstet, obsit *alii* 8 abstiti] abstitit *RBD* 9 "'Supinum — desinens. "Omnia — conuertentia faciunt. Vt *Hh* Sopinum quoque uel *K* participale *Lr* parcipiale *G* 12 frigo frigui *D* 13 Iuuenal•• (is) *B* *Iuv. sat.* II 6, 578 *sq.* U. *K* 14 purit *Iuv. Pith. m. pr.* ocelli• *B* occelli *GL* 16 ergo neco necui *GLK* *Ovid. metam.* IIII 243 *sq.* 18 enectum *D; in multiplices corruptiones abit pars libr. Ovid.* pondera *K* 19 Nympha] *Ovidius* nimpha *libri* capud *RrD* 20 quia] *k* quod *K* 21 mingno *Dd* habeo *RrD* 22 demico demicaui *GL* dimicavi] *b* dimicui *B* demicatus *GL* *Liv. ab u. c. lib.* . . . XXXIII] *numerus corruptus; locum indagare non potui.* XX *corr. Heidelb. in marg. teste Lindemanno* 23 iuxta *B* acie] *k* a••ae *K* demicatum *G* quidam auctores sunt] *om. K eras. in H del. d* quidam auctores sunt usi *B* quidam auctores sunt usi in compositione rationabiliter dimicaui *R* 24 facit *r* *Luc. Phars.* I 151. 153 in lib̃ I *B* 25 exp̃sum *G* fulmen | Aetheris impulsi sonitu mundique fragore | Emicuit. *Lucanus*

'plico' etiam et 'plicatum' et 'plicitum' facit, quia et 'plicavi' et 'plicui'. 37
ex eo igitur composita paenultimam a vel i habent in supino: || 'duplicavi duplicatum', 'explicui explicitum', | 'implicui' vel 'implicavi', quod in raro usu est, 'implicitum' et 'implicatum'. unde Lucanus in III:

Implicitas magno Caesar torpore cohortes,

Cicero vero in Pisonem: quid avaritiae, quae criminibus infinitis implicata est, summam nunc explicem? in eodem: familiaritate implicatus. Sallustius in IIII historiarum: inplicatae rates ministeria prohibebant.

Alia vero in 'ui' divisas praeteritum desinentia 'ui' in 'itum' convertunt in supino paenultima correpta: 'domui domĭtum', 'cubui cubĭtum', 'sonui sonĭtum', 'tonui tonĭtum' (Horatius tamen in epodo 'intonata' protulit secundum analogiam pro 'intonita':

Non me Lucrina iuverint conchylia
Magisve rhombus aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiemps ad hoc vertat mare),

'vetui vetĭtum', 'crepui crepĭtum' ['accubui accubĭtum']. Statius in I Achilleidos:

quem quisque sacrasset
Accubitu genioque locum.

haec tamen ipsa et secundum tertiam vetustissimi protulisse inveniuntur 38
coniugationem, ut Ennius in XI annali:

2 penultimam *b* penultima *B* 3 explicui explicitum] *r* explicaui explicatum *R* implicaui [implacaui] quod in raro usu est *Hh* 4 *Luc. Phars.* III 432 5 implicitas [uel a] *Kk* magnos *K* terrore *aliquot libri Luc.* coortes *GLK* 6 *Cic. in Pis. or.* 35, 86 uero *om. K* Pisonem] *π* in ·II· pisone *B* pisone (pissone *G* pissone *L*) *rell.* in criminibus *H* in creminibus *GLK* 7 implicata] *DKr et codd. Barberiniani n.* 1666 *sup. lin. pr. m. et* 1667 *teste Garatonio ad Cic. l. l. cum libris Cic.* implicita *RBHGL et Barberin. n.* 1666 *in lin.* *Cic. in Pis. or.* 29, 70 8 *Sall. hist.* IIII 30 *p.* 333 *Kr.* IIII] *r* III. *R* implicatae *RHL* inplicitae *D* implicitae *GK* Implicite *B* 12 *ad* sonitum *in mg.:* Horatius tamen in libro ·I· sermonum ponit sonaturum. Ingenium cui sit. cui mens diuinior. atque os Magna sonaturum des nominis huius honorem (*Hor. serm.* I 4, 43 *sq. cf. lib.* XI § 34) *add. b* oratius *K* *Horat. epod.* 2, 49 *sqq.* in *add. r* aepodo *D* intonata] *b* Intona *B* a tonaui *sup. lin. add. h* 14 Non] *r* nam *R* Non me] nomine *GL* concilia *R* conc[h]ilia *BGL* concilia *K* 15 magisue ronibus *L* magis uer omnibus *K* ue rombus *b* uero.CYAKIO umbus *B* rombus *HGr* rembis *R* scaris *R* scarissi quos *K* 16 eo_is *Rr* eo•is *D* 17 iems *Rr* hiems [h] *HGLK* ueritat [r] *Ll* mare ueritat *K* •are [m] *G* 18 accubui accubitum *om. RBDH add. h* *Stat. Achill.* I 109 *sq.* 19 achileidos *B* achil[l]eidos *K* 20 quemuisque sacras sed *R* quem qui se sacrasse et *r* quisque] *h* quisse [q] *D* quique *H* quisse *K* quis se *L* quise *B* quis *G* sacrarat *Lips.* 1 *Krehlii cum edd. Statii* sacrauit *cum gloss.* elegit *Heidelberg.*, sacrasse *Dresd.* 2 *Krehlii* 21 genioque] *r* genio quoque *R* [in] genioque *Kk* , locus *v. l. ap. Statium* 22 protulisse uetustissimi *G* 23 Ennius in XI annali] *v.* 1 *E. S fr.* VI *Vahl. cf. lib.* VIII § 96

Tunc clipei resonunt et ferri stridit acumen.

idem in XIIII:

Litora lata sonunt.

Accius in Clytaemnestra:

sed valvae resonunt regiae.

Lucretius:

Caligare oculos, sonere aures.

'steti' vero 'statum' supinum paenultima producta debet facere, unde Lucanus in II:

Constātura fides superum,

cum 'dătum' et 'dătus', sicut superius ostendimus, corripiant a paenultimam. est tamen in hoc quoque notandum, quod nomina ab | eo derivata a paenultimam corripiunt vel antepaenultimam, ut 'stătus stăta stătum stăbilis'. Lucanus in X:

quorum stăta tempora flatus.

idem in V:

Quam non e stăbili, tremulo sed culmine cuncta
Despiceret.

composita ab eo varie vetustissimi protulerunt, 'asto astitum' et 'astatum', 'praesto praestitum' et 'praestatum'. Aemilius Porcina orator in oratione, uti lex Aemilia abrogetur: tempore adstiturum atque petiturum me esse. Brutus in epistulis: occiso Gaio Caesare, postquam mare transierat, praestatum est.

V vero longam ante 'tum' unum habet: || 'iūtum' et ab eo composi-

1 Tum *lib.* VIII *l. l.* clepei *GLK* strident *D* 2 *Enn. annal.* XIII 8 *E. S.* XIV IV *p.* 57. LXXIII *Vahl.* XIIII] *libri mei praeter L, π* VIII. *L* XIII *libri Krehliani ut vid. plerique cum edd. rell.* 4 attius *K* *Att. Clytaemn. fr.* 1 *p.* 194 *Both. Clytaemn.* (*s. Aegisthi, v. p.* 298 *coll. Düntzero ad Liv. Andr. fr.* I *p.* 25) *fr.* I *p.* 117 *Ribb.* clytemnestra *R et ni f. H* clitemnestra *BD* dytemnestra *GLK* clytēmestra *h* 5 sed valvae] sualde *K* ualde *RBDG* ual•de *L* rosounnt rigiae *K* 6 *Lucr.* III 156 7 calicare *GK* sonere] *d* sonare *RDL* sonare *K* aures] aures regiae *libri* regiae *e versu Attii irrepsisse vidit Lachmannus ad Lucr. l. l.* auris *codd. Lucr.* 8 seti *Hh* stat tum *Rr* *Lucan. Phars.* II 17 11 corripiat *RDH* corripit *r* corripiunt *K* 12 nomina *ex* omnia *corr. K* ab eo] *in mg. add. K* habeo *RrD* dirivatina *G* 14 *Luc. Phars.* X 240 *cf. lib.* IIII § 13 15 temporas *Rr* 16 *Luc. Phars.* V 250 *sq. cf. lib.* IIII § 26 17 e *inseruit h om. H rell.* sed culmine sed culmine cuncta *K* culmina *G* cunta *Rr* 18 dispiceret *DGK* 19 uariae *Rr* uariae *K* assto asstitum et asstatum *Rr* adsto adstitum et statum *Bb* 20 Aemilius] *ex corr. h* Emilius *GK* *M. Aemilii Lepidi Porcinae or., uti lex Aemilia abrogetur: v. Meyerum orr. R. fr. p.* 195 orator] orat' (*i. e.* oratur) *GLK* 21 'aemilia 'lex *H* emilia *DK* emelea *G* arrogetur *G* adtiturum *B* astiturum *RHGK* adque *D* 22 me esse] '*forte* ne abessem' *Falsterus memor. obsc. p.* 11 *M. Iunius Brutus in epp.: v. Meyeri ann. ad inscr. Bruti Cic. p.* 11 *ed. suae, Drumannum hist. R.* IIII *p.* 40 aepistolis *K* Gaio] *om. GLK* g̃. *DH* 23 post quem *D* trasierat *B* 24 longam] *d* longum *D* et habeo *D*

tum 'adiūtum'. 'an' quoque unum: 'lautum', quamvis vetustissimi etiam 'lavatum' solebant dicere. unde Terentius in eunucho:

Abeunt lavatum, perstrepunt,

pro 'lautum', et Ovidius in III fastorum:

Silvia Vestalis - quid enim vetat inde moveri? -
Sacra lavaturas mane petebat aquas.

'potum' quoque pro 'potatum'. Virgilius in bucolico: 39

Et potum pastas age, Tityre, et inter agendum.

Terentius autem in Phormione perfecte protulit:

Nam potaturus †apud me est.

Virgilius in bucolico:

Huc ipsi potum venient per prata iuvenci.

idem in georgicon IIII:

Quoque modo potis gauderent intiba †fibris.

Lucanus in V:

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt
Poturae te, Nile, grues.

Sciendum autem, quod in 'um' desinens supinum accepto verbo infinito, | quod est 'ire', facit infinitum futuri, ut 'oratum ire', 'domitum ire', 'lautum ire' vel 'lavatum ire', 'statum ire'. frequenter tamen antiquissimi neutro participio futuri addebant 'esse' et infinitum futuri significabant, 'oraturum esse' pro 'oratum ire' dicentes et 'facturum esse' pro 'factum ire'. Cato in V originum: illi polliciti sese facturum omnia, per ellipsin 'esse' pro 'factum ire', quod Graeci dicunt ποιήσειν, quod est infinitum futuri. Lucilius in XVII ad Penelopam conversus:

2 *Ter. eunuch.* III 5, 52 iunucho *K* 3 habeunt *RD* labatum *B* 4 pro lau*tum *K* et *om. G* *Ovid. fast.* III 11 *sq.* IIII. *Kr* 5 Siluia] *sic etiam Ovid. fere omnes cum Petav. et Vrsiniano* Ilia *Arundelianus et gloss. Gotting.* moueri (u *supra*) *G* 6 petebant *K* petabat *D* 7 *Verg. ecl.* 9, 24 8 egyptityre (age *supra*) *D* tytere *RGK* 9 *Ter. Phorm.* V 5, 9 autem *om. G* protulat (i *supra*) *Rr* 10 est apud (aput *Bemb.*) me *Terentius* 11 *Verg. ecl.* 7, 11 12 venient] *d* ueniunt *D cum Verg. Leid.* 13 *Verg. georg.* IIII 120 *cf. lib.* XI § 17 in l. georgicon *B* III* (I) *R* I *DGLK* 14 potis] positis *Verg. Longob.* intiba] *etiam Med. Pal. Fr.* (*deficit Rom.*) intuba *L* fibris] *libri hic et lib.* XI *l. l.* *et *Longob. Verg.*, *quod ortum est ex georg. lib.* I *versu* 120, *cuius* Strymoniae grues *versu Lucaniano inciderint in scholastici memoriam.* riuis *ex Vergilio corr. h* 15 *Luc. Phars.* V 711 *sq.* 16 strimona *HGLKr cum Voss. utroque: sic igitur f. Prisciani archetypus* strimonia *R* relictum *L* relinquut *Voss. B* 17 nilae graues *K* 19 infiniti futurum *B* *post* futuri: ut oratum — futuri *om. D add. d* domintum *K* 20 lautum uel *K* uel *om. L* statum ire *om. L* 21 esse *om. G* infiniti futurum *B* 23 factum] *bh* facturum *B* factu* *H* *Caton. origg. lib.* V *fr. p.* 116 *Kr. fr.* 104 *p.* 286 *Rth. fr.* LXXXVII *p.* 55 *Wr.* V. de originum *GLK* 24 ellipsin] *g* ellipsim *R* ellimsin *G* elypsin (c *supra*) *D* eclipsin *H* esse facturum pro *B* ΠΟΙΝCΕΙΝ *RHGK* 25 lucillius *GL* *Lucil. sat.* XVII 4 *Dous. Gerl.* XVII *ex* XIIII *corr. L* paeuelopam *R* penelopam *D* conuersus ait *DG*

Nupturum te nupta negas, quod vivere Vlixen
Speras.

in hoc quoque subaudiendum est 'esse', id est 'nupturum esse' pro 'nuptum ire', γαμηθήσεσθαι. Sulla in vicesimo primo rerum suarum: ad summam perniciem rempublicam perventurum esse, pro 'perventum ire', ἐλεύσεσθαι.

DE PRAETERITO PERFECTO SECVNDAE CONIVGATIONIS.

VIII 40 Secunda coniugatio in 'eo' desinit. et ea terminatio propria est secundae coniugationis, exceptis paucis primae coniugationis: 'meo meas', 'beo beas', 'laqueo laqueas', 'nauseo nauseas', 'enucleo enucleas', 'creo creas', 'sereo sereas', 'calceo calceas', quod alii 'calcio calcias', et quartae duobus: 'eo is', 'queo quis' et quae ex eis componuntur, ut 'adeo, redeo, pereo, veneo, nequeo'. in 'eo' i antece||dente unum invenitur, 'cieo'. unde Virgilius in I:

Bella cient primaque vetant consistere terra.

idem in VI:

Aere ciere viros Martemque accendere cantu.

invenitur tamen hoc idem etiam in 'io' | desinens quartae coniugationis. unde Statius in IIII Thebaidos:

suus excit in arma
Antiquam Tiryntha deus.

Lucanus in II:

Nunc urbes excite feras, date gentibus arma.

Lucretius:

1 nupturam *Gerlachius!* te nuptam *RBGK* ulixen* *H* 4 ΓΑΜΗΘΗCΕΤΑΙ *RD* ΓΑΜΗΘΗCΕΘΑΙ *r* ΓΑΜΝΕΝCΕΘΑΙ *GL* ΓΑΜΗΘΗCΕΘΑΙ *H* ΓΑΜΝΕΝCΕΘΑΙC | ylla Sylla *K* sylla *DHLrb* silla *G* syllaba *RB* *L. Cornelii Sullae rerum suarum lib.* XXI *fr. p.* 291 *Kr. fr.* 18 *p.* 338 *Rth.* uigesimo primo *D* uicensimo primo *L* 5 rēppublica *Rr* rempuplicam *GK* 6 perventum] *ex* peruenturum *corr. m i f. H* peruenturum *K* peruenturum *B* ire ut ΕΥCΕCΕΑΙ *in litura H* ἐλεύσεσθαι] *r om. K* ΕΛΕΥCΕCΤΑΙ *R* ΕΛΕΙCΕCΘΑΙ *D* 7 De preterito perfecto secunde coniugationis *l* de pterito secundae coniugationis. *D et in lacuna ab L relicta l* DE SECVNDA CONIVGATIONE. *RK* SPECIES PRAETERITI PERFECTI SECVNDAE CONIVGATIONIS. *B* Incipit de secunda coniu-
a u
gatī *G inscr. om. H* 8 proprie *D* 9 pacis *B* 10 enucleo *ex* enucleas *corr. H* ******* enucleo enucleas (enucleo) *L* creo creas *om. DHG add. d, in mg. post*
o hoc est uenum eo
sereas *add. K* 12 duabus *Rr* ex his *BDHGLK* 13 ueneo *Rr* ueneo uenum eo *BHGLK* cieo id est uoco *HGLKb* cieo *** uoco *B* 14 *Verg. Aen.*
n
I 541 16 *Verg. Aen.* VI 165 17 uiros *in mg. K* accedere *Rr* accidere *K* cantum *K* 18 in*io(h) *D* 19 Statius] *bh et in litura d* terentius *RBH* terrentius *GLK* *Stat. Theb.* IIII 146 in IIII Thebaidos *om. G* IIII] *l* III. *RBDHL*
h
.U. *K* tebaidos *LK* 21 tyrrinta *Rr* tyrinta *DHGLK* tyrintha *B* 22 *Luc. Phars.* II 47 *sq.* date gentibus iras | Nunc urbes excite feras, coniuret in arma (armis *pars codd.*) | (Mundus *etc.*) II. lib. *K* 23 dat *GL et in litura K* gentilibus *B*
24 *Lucr.* V 211 Terraique solum subigentes cimus ad ortus. *idem versus extat ibidem* I 212, *sed Priscianum ad lib.* V *spectasse docet* auraruni; *ita enim ibi pergit Lucretius:* Sponte sua nequeant liquidas existere in auras. *aliter Lachmannus ad Lucr.*

aurarum cimus ad ortus.

Livius in CXVIII: adversus interfectores Gai Caesaris ultoribus manum conparans concibat. praeteritum eius tam in 'vi' quam in 'ii' desinit, 'civi' vel 'cii'. Lucanus in VII:

> quantas in proelia numquam
> Concivere manus.

Virgilius in V:

> Famaque finitimos et clari nomen Acestae
> Excierat.

Observandum autem in omnibus est verbis, quod, si minuat praesentis syllabas praeteritum, necessario paenultimam producit, sive producta sive correpta sit in praesenti, nisi syncopam patiatur, ut 'cieo cīvi' et per syncopam 'cĭi', 'rideo rīsi', 'faveo fāvi', 'augeo auxi', 'moveo mōvi', 'sedeo sēdi', 'facio fēci', 'fugio fūgi', 'fodio fōdi', 'venio vēni'. ergo 'liqueo licŭi' et 'langueo langŭi' pares habent in praeterito et in praesenti syllabas, corripiunt enim paenultimas praeteriti, idque usus comprobat. Ovidius in VI metamorphoseon: 41

> Inposito fratri moribunda relangŭit ore.

idem in IIII:

> nectare corpus
> Delicŭit.

idem in VII:

> Delicŭit stagnumque suo de nomine fecit.

V loco consonantis ante 'eo' habentia 'eo' in i conversa faciunt praeteritum et producunt paenultimam necessario secundum praemonstratam

V 211: '*Priscianus p.* 865 Lucretius aurarum cimus ad ortus. *sic ille librarii errore deceptus.* aurarum, *cum is grammaticus quem exscribit dedisset* Lucretius de natura rerum'. terrai *pro* aurarum *scribi iusserat G. I. Vossius de arte gramm.* V 35 *p.* 870 *bis ed. Eckstein.* 1 ad ortus] *r* adhortus *RB* 2 Libius *K* Lucanus in VXVIIo *Lips.* 1 *Krehlii* *Liv. ab u. c. lib.* CXVIII *fr. t.* XIIII *p.* 795 *sq. Drkb. ed Stuttg. p.* XIII *fr.* 49 *Wssb.* CXIIX *Vossius de arte gramm. l. l. et in ed. a.* 1635 *tom.* III *p.* 124 *et in opp. t.* II (*Amstelod.* 1695 *fol.*) *p.* 318. XCVIII *cod. Prisc.* (?) *a C. Barthio ad Stat. Theb.* IIII 146 *l.* XVIII *rell. codd. omnes cum* 'vetustissimo' *Barthii et ms. Vossii.* CXVII *Barthius et sic Vossii ed. Ecksteiniana* g̃. *DHGL* .g. *K* ultores manuum c̄perans c̄cibat *alter cod. Barthianus* (?) 3 comparans *RDGLK* 4 civi] uel ciui *BDH* ut ciui *GLKrb* *Lucan. Phars.* VII 361 *sq.* VI. *RH* VIII. *r* 5 praelia *G* 6 excinere *codd. Lucani et sic duo* 'eximia' *mss. Prisciani a Cortio inspecta* 7 *Verg. Aen.* V 106 *sq.* 8 aceste *R* a*ceste (c) *G* aceste *D* accestae *L* achestae *K* acaestae *Med.* 9 excierat] *sic etiam Pal. ex corr.* exierat *Pal. m. pr. Rom.* 11 producit peneultimam *G* 12 sit] fit *K* praesenti nisi] *b* praesenti ** nisi *B* *post* syncopam: patiatur — syncopam *om. R add. r* paciatur *D* 14 fodio foui *Bb* (fodi. foueo) fodi *spscr. r* 15 li*cui *B* langeo *GLK* 16 Coripiunt *R* *Ovid. metam.* VI 291 18 Inposito *ex* Inposita *corr. B* Imposito *RHGL* moribundo *GLK* relaugit *L* 19 idem *om. GL* *Ovid. metam.* IIII 252 *sq. cf.* § 55 .UII. *K* 20 nectare *om. H add. h* 21 Delicuit] *h Lips.* 1 *Erl.* 2 *Krehlii et sic R* § 55; deliguit *H* dilicuit *cett.* 22 *Ovid. metam.* VII 381 23 Delicuit] *H* dilicuit *cett.* delituit *v. l. ap. Ovidium* 24 ante e habentia *GLK* conuertentia *HGLK*

regulam, ut 'moveo mōvi', 'foveo fōvi', 'faveo fāvi'. inveniuntur autem auctores, qui, quomodo in praeterito primae coniugationis in 'vi' syllabam terminante faciunt in secunda tam singulari quam plurali et in tertia plurali in 'unt' desinente persona paenultimae syncopam syllabae, sic etiam in secunda coniugatione, quando praeteritum in 'vi' desinit, ut **Virgilius** in IIII:

> **Hyrcanaeque admorunt ubera tigres,**

pro 'admoverunt'. **Horatius** in **sermonum I**:

> **Hunc hominem velles si tradere, dispeream, ni**
> **Summosses omnes.** ||

42 'coniveo', quod etiam 'conivo' secundum tertiam protulerunt veteres, praeteritum tam in 'vi' quam 'xi' habuit. **Ninnius Crassus** in **XXIIII Iliados**:

> **nam non conivi oculos ego deinde sopore.**

Turpilius vero in **paraterusa**:

> **Dum ego conixi somno, hic sibi prospexit vigilans**
> **virginem.**

'ferveo' quoque etiam 'fervo' invenitur, ab utroque tamen praeteritum 'fervi' di|citur. **Terentius** in **adelphis**:

1 foueo foui *om. L* faueo faui *add. r* 2 "coniugationis "primae *K* 4 in runt *b* penultimae *r* penultimam *R* 5 praeteritum] *r* praeteritur *R* *Verg. Aen.* IIII 367 7 hyrcaneaeque *B* hyrcaneq. *GL* hircaneque *K* ammorunt *GL* ad•morunt *K* ubera *ex corr.* (*ex* libera?) *B* tygres *R* tigris *BDHGLK* 8 ammouerunt *GLK* oratius *GLK* *Hor. serm.* I 9, 47 *sq.* in sermonum I *om. G* 9 hominum [e] *Rr* si uelles *v. l. ap. Hor.* 10 summosses [pro summouisses] *Ll* summoses summos omnes *K* submosses omnis *libri Horat.* 11 Coniuueo *Rr* coniuo •• (·F· m?) *B* conibo *K* 12 quam in xi *BDGrh* ninius *H* nimius *K* Ninnius Crassus in XXIIII Iliados] *v. Non. p.* 475, 14 *coll. Scioppio suspect. lect.* V 1, *Vossio de arte gramm.* V 24 *p.* 830 *Eckst.*, *Huschkio de C. Annio Cimbro p.* 9 *sq.*, *Bernhardio in hist. lit. Rom. p.* 406 *ed. alt.* Cneius Mattius *Ios. Scaliger coniect. ad. Varr. de l. L.* VII § 95 *t.* II *p.* 236 *ed. Bipont.*, *Gisb. Cuperus observ.* III 6 *cf. etiam lib.* X § 10 crasus *GLK* XXIIII] *Scaliger l. l. coll. Hom. Il.* XXIIII 637 οὐ γάρ πω μύσαν ὄσσε ὑπὸ βλεφάροισιν ἐμοῖσιν. XXIII *libri* 13 Iliados] *r* aliados *R* yliados *GLK* *Matii Iliadis fragmentis, quamvis dubitans* (*v. p.* 569) *h. l. inseruit Wernsdorfius poet. Lat. min.* IIII 572 *fr.* 10 14 egeo *Rr* 15 Turpi•lius(l) *B* Turpullius *GLK* *Turpilii paraterusae fr.* 6 *p.* 89 *Both.* VI *p.* 36 *Grautoff.* V *p.* 91 *Ribb.* paraterusa] *r* paraturusa *R* paterusa *G* 16 sompno *K* somno hic sibi somno hic sibi *Rr* sibi *om. G* 18 ferveo — ferbesco *p.* 479, 22] *eo ordine, quem secutus sum quique a Prisciani more haud abhorret, totum hunc locum exhibent libri, nisi quod post versum Calvinum in HGK, post Terentianum in D, post Persianum in L inseritur sententia:* quaeritur — dominatio (*v. ann. ad p.* 480, 17), *nota scil. marginalis, quae ubique nexum sententiarum intercidit. uncis, in mg. addens:* aspice librum istum quando de figuris partic̄i narrat, *haec inclusit g, nota* XP *ad initium et ad finem appicta d, quae praeterea, sicuti bhk aliis signis appictis ordinem quendam sententiarum constituere conata est, quo exempla ad vocc.* coniueo *et* ferueo *pertinentia inter se coniungerentur, sequentibus edd. inde ab α: ita scilicet, ut post versum Turpilianum singulae sententiae sese exciperent hoc modo:* Caluus — largior, ferueo — adulescentiam, a ferueo — ferbesco, nec solum — olis, a strideo *etc.* (nec solum — fulgis, a strideo — fluctus, denseo — olis, a denso *etc. b*) etiam] et *b* fervo] *d* ferueo *D* utro[q.] *Hh* tamen] *b* tam *B* 19 *Ter. adelph.* I 2, 72 in adelphis *om. G*

Sperabam iam defervisse adulescentiam.

nec solum ea diversarum coniugationum inveniuntur verba, sed multa praeterea, ut 'strideo strides' et 'strido stridis', 'fulgeo fulges' et 'fulgo fulgis', 'denseo denses' et 'denso densas', 'oleo oles' et 'olo olis'. Calvus 'convivere' infinitum secundum tertiam coniugationem correpta paenultima protulit: 43

Cum gravis ingenti conivĕre pupula somno.

Persius vero secundae protulit:

Vae, nisi conives! oleum artocreasque popello
Largior.

a 'ferveo' Virgilius in I:

Fervet opus redolentque thymo fragrantia mella.

idem in VIII a 'fervo':

Fervere Leucaten auroque effulgere fluctus.

Lucilius:

fervit nunc, fervet ad annum.

Terentius in adelphis:

†Cum maxime fervit, tam placidum quasi ovem reddo.

unde 'fervesco'. dicitur tamen etiam per b 'ferbeo', ex quo 'ferbui'. Horatius in I sermonum:

Velatumque stola, mea cum conferbuit ira.

unde et 'ferbesco'. a 'strideo' Lucanus in VI:

Auribus incertum feralis strideat umbra,

a 'strido' Virgilius in VIII:

striduntque cavernis
Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

1 iam *del. RK* adolescentiam *R* aduliscentiam *DHGL* adoliscentiam *K* 2 coniugatione *D* 3 fugo *Hh* 4 *C. Licinii Calvi fr.* 11 *ap. Lachmannum Catull. p.* 82, *fr.* XIII *ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 144 5 preuultima *B* 7 ingenti] *om. L* urgenti *Nic. Heinsius* popula *GLK* sompuo *K* 8 *Pers. sat.* 6, 50 *sq.* vero] *om. L* uero et *G* 9 Ve *D* uenisi *R* uaenisi uenisse *GLK* conlues *Montepess. pr. Vat. Pers.* oleum] oleuo *GLK* artocreas quae *H* arto creasque *L* orto creasque *K* 10 largiar *Montepess. pr. Vat.* 11 *Verg. Aen.* I 436 *cf. lib.* VIII § 95 12 thymmo *D* thimo *BLK* tymo *r* fraglantia *R* flagrantia *DHGLK* 13 *Verg. Aen.* VIII 677 a fervo] *om. K* a feruo feruere. feruere *b* 14 leocaten *GLK* efulgere *K* fluctis *R* 15 *Lucil. sat. lib.* VIIII *fr.* 14 *Dous.* 10 *Gerl., libro nono assignatum a Nonio p.* 502 *extr., plenius:* Feruit aqua et feruet: feruit nunc, feruet ad annum *laudatum a Quintil. inst. or.* I 6, 8 *cf. Struvium lat. Decl. u. Conj. p.* 189 *sq. Lachmannum ad Lucr.* II 44 16 fervit] *r* feruet *RHGLK* feruet *G* feruit *r* ad *add. r* 17 *Ter. adelph.* IIII 1, 18 Cum feruit maxume (*Bemb.* feruet maxime *Bas.*) tam placidum quam ouem reddo *libri Terent., unde vel* c. f. m., tam placidum, quam ouis est, reddo *vel* quasi *ex Prisciano accepto* c. f. m., tum placidum quasi ouem reddo *scribendum visum est Bentleio* feruit] *r cum Ter. Bemb. et Donato* feruet *R rell.* iouem *G* 19 oratius *K* *Hor. serm.* I 2, 71 20 in I sermonum *om. G* 21 mea c̄ ferbuit *G cum libris nonnullis Hor.* ira *add. r* 22 et ferbesco] *d* exferbesco *RDGL* A*strideo *B* *Lucan. Phars.* VI 623 III. *H* 23 ferali *K* 24 *Verg. Aen.* VIII 420 *sq.* 25 striduutque] *d* stridentque *D* 26 structurae *h* uel structurae *b* chalibum *BDHL* calibum *RG* calybum *K*

a 'fulgeo' Virgilius in V:

Ductores auro effulgent,

a 'fulgo' idem in VIII:

auroque effulgere fluctus.

a 'denso' Ennius in VIII annalium:

Densantur campis horrentia tela virorum,

a 'denseo' Virgilius in X:

Extremi addensent acies.

ab 'oleo' Terentius in adelphis:

olet unguenta de meo,

ab 'olo' Plautus infiniti verbi secundam syllabam corripuit in mustellaria:

Non omnes possunt olĕre unguenta exotica.

44 Supinum a praeterito fit mutata 'vi' in 'tum', ut 'civi citum', 'movi motum', 'fovi fotum'. nec solum in secundae coniugationis verbis in 'vi' praeteritum facientibus, sed etiam in aliis est || observandum, ut 'amavi amatum', 'accusavi accusatum', 'adiuvi adiutum', 'cupivi cupitum', 'accersivi accersitum', 'arcessivi arcessitum'. excipiuntur 'lavi lautum', 'cavi cautum', 'favi fautum', quae differentiae causa pro a longa 'au' diphthongum habuerunt, propter 'latum, catum, fatum', quae alias habent significationes. et sciendum, quod in omnibus huiuscemodi supinis paenultima producitur, exceptis 'sătum' a 'sero sevi' - quod etiam 'serui' habuit in usu antiquitas, unde

1 *Verg. Aen.* V 132 *sq.* auro | Ductores longe effulgent 2 Ductores] *r* doctores *RK* efulgent *L* ^ef^fulgent *K* 3 *Verg. Aen.* VIII 677 5 *Enn. ann.* VIII 47 *E. S. fr. inc.* 5 *Hug. fr.* XIII *p.* 43. LXIII *Vahl.* VII. *G* 6 densantur *Rr* (N above) horrentia] *r* horentia *RL* 7 denseo *ex* denso *corr. H* *Verg. Aen.* X 432 *cf. lib.* VIII § 95 9 *Ter. adelph.* I 2, 37 *cf. lib.* VIII § 95 in adelphis *om. G* 10 ole^n^t *H* olent *BDL* ungenta *G* meo] *b* me* *B* 11 *Plaut. mostell.* I 1, 41 (*v.* 42) 13 omnis *D* unguenta *Bb* ungenta *GLK* exeotica *B* exe^o^tica *D*

14 De supinis secundae coniugationis. *inscr. l* Supino *Rr* (v above) 16 amaui* *K* 17 *post* adiutum *in B, paulo post post* arcessitum *in R interposita, a k ad mg. iterum adiecta sunt ea verba, quae variis* § 42 *locis, ut ad p.* 478, 18 *dictum est, inseruerunt DHGLK:* quaeritur, cur cum 'spiro spiras' et 'halo halas' 'spiravi' et 'halavi' faciant, rerum vocabula i habeant, 'spiritus' et 'halitus'? quae puto esse anteriora verbis ideoque non sequi derivativorum regulam. quomodo 'indicatus', id est 'iudicatio', et 'dominatus', id est 'dominatio'. (cur cum] *d* circum *D* cum *R* cur *G* et *om. G* halo] *r* abalo *R* faciunt *K et k* habent *DGK et k* spiratus *K* alitus *R* anteriora esse *HLK et k* uerbi *B* regulam diriuatiuorum *K et k* id est *utrubique add. r* iud^i^*catio (a) *L*). *totam hanc sententiam una cum vocc. sqq.* cupiui cupitum accersiui accersitum *delendam indicavit b* accersivi accersitum] *r om. GLK* arcessiui arcersitum *R* 18 arcessivi arcessitum] *d* arcersiui arcersitum *D* arcessitum. Quaeritur *etc. R v. ann. ad lin.* 17 19 differ^entiae^untur *D* 20 lautum *RrH* catum latum *K* ca^t^sum *D* cautum *H* ''fatum 'catum *G* fatum *om. D* 21 producitur penultima* (m) *B* 22 satum a* sero (s) *K* antiquitus *Struvius lat. Decl. u. Conj. p.* 299

'sertum' - et a 'sino sivi' 'sĭtum', et a 'pono posui', vel 'posivi' secundum antiquos, 'posĭtum'. 'lĭtum' quoque et 'ĭtum' notanda sunt. Virgilius georgicon IIII:

et paribus lita corpora guttis.

In 'deo' exeuntia, longa vocali naturaliter antecedente vel 'ar' syllaba, 'deo' in 'si' conversa faciunt praeteritum perfectum, ut 'suādeo suasi', 'rīdeo risi', 'ardeo arsi', e vero vel i brevibus ante d positis, producunt easdem vocales et 'eo' in i mutata faciunt praeteritum: 'sĕdeo sēdi' et ex eo composita, 'insĭdeo insēdi', 'subsĭdeo subsēdi', 'resĭdeo resēdi'; 'vĭdeo vīdi', 'invĭdeo invīdi', 'provĭdeo provīdi'. et notandum, quod a 'sedeo' composita, quamvis in praesenti e in i convertant, in praeterito tamen eandem e productam servant, ut 'possideo possēdi'. 'strideo' quoque 'stridi' | facit, quod etiam 'strido stridis' tertiae coniugationis invenitur, i autem tam in praesenti quam in praeterito productam habet. Virgilius in VIII: 45

strīduntque cavernis
Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

Lucanus in VI:

Auribus incertum feralis strīdeat umbra.

Statius in IIII:

Huius inaspectae luco strīdere sagittae.

Accius in Alcestide:

Cum strīderat retracta rursus inferis.

sin autem prima syllaba in 'deo' terminatorum post mutam aliquam vel in semivocalem e vel o correptas habuerit in aliquam liquidam de||sinentes, duplicatur, sic tamen, ut priori geminatarum extrema consonans subtrahatur, et sic 'eo' in i conversis fit praeteritum perfectum, ut 'pĕndeo pependi', 'tŏndeo totondi', 'mŏrdeo momordi', 'spŏndeo spopondi', a quo etiam s in secunda demitur syllaba euphoniae causa. in compositione 46

1 sertus *RBDHK* possui uel posui *Rr* 2 et quitum *post* itum *add. d* *Verg. georg.* IIII 99 3 in georgicon IIII. *B* 4 par*ibus (i) *D* lita] illa *Fr.* ilta *Fr. m. alt.* gutis *D* 5 In deo *in litura K* In eo *Rr* Inde .o. *H* In deo quoque *G* antecede | uel *G* 6 de‿o *K* suasi] sasi *G* 8 sedeo *D* 9 *post* composita: insideo — composita *om. D add. d* subsedeo *B* 10 praeuideo praeuidi *DK* 11 conuertunt *K* 13 strido stridis *om. K* 14 quam in praeterito *om. L* *Verg. Aen.* VIII 420 *sq.* 16 que *om. L* cauernistricturae *D* cauernistricturae *Hh* 17 chalibum *BD* calybum *RK* calibum *G* chaliphum *L* ignis *ex* ignibus *corr. K* 18 *Luc. Phars.* VI 623 in VI *om. G* 19 ferali *K* 20 *Stat. Theb.* IIII 428 in IIII. *om. G* 21 Cuius *Stat. Cass.* loco *RrK* saguittae *K* 22 *Att. Alcest. p.* 164 *Both. p.* 120 *Ribb.* in Alcestide *om. G* 23 striderat] *lib.* X § 29 strideret *h. l. libri* petracta *D* rursum *G* 24 Sint *Rr* 26 extraema *H* 28 totundi *Dd* "mordeo momordi 'tondeo totondi *Gg* spondeo spo*pondi . etiam (s) *K* 29 saecunda *D* euphomiae *D* eophoniae *G*

tamen haec eadem non geminant supra dictam syllabam, ut 'respondeo respondi', 'dependeo dependi', 'demordeo demordi', 'praemordeo praemordi', 'detondeo detondi'. vetustissimi tamen etiam 'detotondi' protulerunt. **Ennius in annalibus:**

Et detondit agros laetos atque oppida cepit.

at **Varro in magno talento:**

Detotonderat forcipibus vitiarium feris.

'au' ante 'deo' habentia per participium in praeterito declinantur nunc:
47 'audeo ausus sum', 'gaudeo gavisus sum'; vetustissimi tamen et 'ausi' pro 'ausus sum' et 'gavisi' pro 'gavisus sum' protulerunt. **Cato Censorius in oratione pro Lucio Autronio: beneficii postridie iussisti adesse. in diem ex die non ausi recusare. Livius in Odissia:**

Quoniam audivi, paucis gavisi.

L. Cassius Emina in II annalium: idque admiratum esse gavisi. in hoc verbo etiam illud animadvertendum, quod 'ausim ausis ausit' pro subiunctivo 'audeam | audeas audeat' invenimus. **Virgilius in II georgicon:**

Ausim vel tenui vitem committere sulco.

Ovidius in VI metamorphoseon:

Et nihil est, quod non inopino captus amore
Ausit, nec capiunt inclusas pectora flammas.

1 tamen *add. g* 3 detondeo detondi] *d* detundeo detundi *D* detotundi (o *superscr.*) *Dd* 4 *Enn. ann.* III 13 *E. S. fr. inc.* XXXVII *p.* 72 *cf. p.* L *sq.* LXV *Vahl.* 5 detondit] *b Struvius lat. Decl. u. Conj. p.* 309 *sq., olim propositum sed alteri coni.* deque totondit agros, *a Merula quoque prolatae, posthabitum a G. I. Vossio de anal.* III 19 *p.* 810 *Eckst.; sed huic adversatur particula adversativa* at, *qua Varronianum exemplum Enniano opponitur.* detotondit *RBGLKd et ex* detotondii *ni f. mut. h* detotundit *D* coepit *BDr* 6 *Varron. magn. talent.: sat. Menipp.* LI 1 *p.* 149 *Oehl.* tallento *K* 7 detotunderat (o *superscr.*) *Dd* forcibus *B* vitiarium feris] *M. Hauptius* uitariferis *RDb* uitarifer** *B* uita****eris *H* uitam feris *h* ui tarpitris *L* ui tarpistris *K* ui. tarpiferis *G* uiticarpiferis *x* uiticapiferis *Ausonius Popma* 8 de‿o *Kk* per *add. b* declinatur (n *superscr.*) *Gg* 9 ut audeo *BDGr* tamen *om. L* auxi (s *superscr.*) *Dd* 10 gauissi *D* gauissus *D* gauis (us *superscr.*) *G* *Caton. or. pro L. Autronio: v. Meyerum orr. R. fragm. p.* 139 *sq., qui distinguendi notam post* in diem *posuit cum Nic. Heinsio ad Tac. ann.* VI 20; *libri h. l. omnino non distinguunt* 11 in oratione *om. G* Lucio] *r* lutio *R* post tridie *HG* *ost tridie(p) *D* 12 ausi] *r* casi (s *superscr.*) *R* ausi sunt *B* recurare *Rr* lyuius *G* libius *L* *Liv. Odiss. lib.* XVI *cf. Hom. Od.* XVI 92, *Hermannum elem. doctr. metr. p.* 626 13 odysia *GL* odyssia *RDH* 14 audiuit *B* 15 lucius *B* casius *G et ex* cusius *corr. H* hemina *GL* hemina *D* *L. Cassii Heminae ann. lib.* II *p.* 160 *Kr. fr.* 19 *p.* 291 *Rth.* ammiratum *HL* 16 illud] *r* aliud *R* ainmaduertendum *K* animaduertendum est *G* 17 audeas] *h* audea* *H* *Verg. georg.* II 289 18 secundo *1* III. *RBDHGL* IIII. *K* 19 comittere *D* solco (v *superscr.*) *Rr* 20 *Ovid. metamorph.* VI 465 *sq.* 21 non *om. K* inopino] inophino *L* in ophino *K* hiophino *G* effreno *libri Ovidiani, nisi quod* inopino *pro v. l. cod. Vrb., addita scilicet ex Prisciano. indeque certe hauserunt Pers. et Iuv. schol. Oxon. ab Heinsio ad h. Ovid. l. l.* 22 nec] uel *G* inclausas *BGLKr*

Omnia autem supra dicta verba 'deo' in 'sum' convertentia faciunt supina: 'rideo risum', 'ardeo arsum', 'video visum', mordeo morsum', 'pendeo pensum', 'tondeo tonsum', 'respondeo responsum', 'audeo ausum': 'gaudeo' vero etiam i post u assumpsit euphoniae causa 'gavisum'. a 'sedeo' praeterea geminat s 'sessum', et fortasse differentiae causa, ne, si 'sesum' diceretur, duae partes esse putarentur. alia vero omnia in 'deo' 48
desinentia per 'ui' divisas proferunt praeteritum, ut 'candeo candui', 'studeo studui', 'frondeo frondui', 'splendeo splendui', quorum supina mutatione 'eo' in i et assumptione 'tum' debent fieri, ut 'canditum, studitum, fron||ditum, splenditum'. rarissime tamen ab omnibus neutris secundae coniugationis, quae in 'ui' divisas faciunt praeteritum, invenio vel huiuscemodi supinum vel participium futuri, ut 'caleo calui', 'tepeo tepui', 'horreo horrui', 'langueo langui', 'flacceo flaccui', 'rubeo rubui', 'palleo pallui'; si qua tamen inveniantur, i brevem ante 'tum' habent. unde Iuvenalis a 'careo carui' in II:

tollere dulcem
Cogitat heredem carĭturus turture magno,

et Cicero 'valĭturus' a 'valeo'. excipitur 'prandeo prandi'. Plautus in Menaechmis:

Prandi et potavi, scortum accubui.

id tamen quoque in 'sum' facit supinum, quomodo superiora, ut 'pransum', quod tamen, quamvis neutrum sit, habet participium praeteriti 'pransus', ut 'caeno caenatus', 'iuro iuratus', 'careo cassus', 'pateo passus', 'titubo titubatus'. et multa praeterea a vetustissimis similiter sunt | pro- 49
lata participia praeteriti a neutralibus verbis, ut a 'seneo senectus', ὁ γηράσας; 'discedo discessus', ὁ ἀναχωρήσας; 'intereo interitus', ὁ ἀναιρεθείς;

1 de͜o *Kk* 2 redeo *Rr* mordesum *H* 3 tandeo tansum *D* tendeo tensum *R* 4 etiam *om. L* adsumpsit *B* 5 geminauit *BDH* geminant *GLK* sessum] *bh* sensum *B* (*H?*) diffirentiae *G* si *sup. lin. add. G* 6 se•sum(n) *H* se sum *L* in.o *Rr* 7 deuisas *L* studeo] *b* st•deo *B* 8 splendeo splendeo *Dd* "eo in i "motatione *K* 9 adsumptione *B* 10 spenditum *K* 11 deuisas *L* 12 calui. terreo. terrui. tepeo *B* horeo horui *Hh* 13 langeo *K* lango *G* rubeo flaccui *K* 14 inueniatur *B* inueniuntur *D* *Iuv. sat.* II 6, 38 *sq.* 15 a cerui carui *H* caleo *Rr* 16 dulce *B* 17 turturae *RrH* 18 Cicero] *veluti in or. de imp. Cn. Pompei* 16, 46 *in epp. ad fam.* XIII 16, 3 Excipiuntur *D* *Plaut. Menaechm.* III 2, 11 (*v.* 476) 19 in Menaechmis *om. G* menechmis *RBDHK* mechenis *L* 20 et *om. libri Plautini* pataui *K* 22 quamuis *ex* quoduis *corr. D* 23 *post* pransus: ut — passus *om. D add. d* ceno cenatus *DGLK* cenatus *B* casus *Rr* pasus *GLK* 24 a *om. G* uetustissimis tamen *Rr* similiter *h. l. add., infra non del. g* prolata similiter participia *G* 25 senectus *add. r* ΟΓΕΡΑϹΑϹ *G* ΟΙΓΡΑϹϹΑϹ *Rr* ΟΤΗΡΑϹΑϹ *H* 26 discesus *L* ὁ] ω *Rr* ΟΑΧѠΡΗϹΑϹ *K* intereo — ἀναιρεθείς *post* ποθείς *collocat K* ΟΝΑΙΡΗΘΕΙϹ *G* ΟΑΝΑΡΕΘΕΙϹ *D*

'obeo obitus', ὁ τεθνεώς; 'occido occasus', ὁ δύνας; 'potus, ὁ πεπωκώς' καὶ 'ὁ ποθείς', ut 'iuratus ὁ ὀμόσας' καὶ 'ὁ ὀμοθείς'. **Catullus:**

> **Sed haec . . fuere; nunc recondita**
> **Senet quiete;**

'senesco' enim inchoativum est. **Sallustius** in IIII **historiarum: omnes quibus senecto corpore animus militaris erat. Caelius** in IIII: **custodibus discessis multi interficiuntur. Claudius: pugna acriter commissa multis utrimque interitis. Laevius** in **Protesilao:**

> **Cupidius miserulo obito.**

Lucilius in II:

> **quae horis sublata duabus**
> **Omnia sunt sole occaso ductoque.**

a 'decresco' quoque 'decretum' **Laevius** protulit in III **erotopaegnion:**

> **nocte dieque**
> **Decretum et auctum.**

Terentius in **hecyra:**

> **Quid ais? cum virgine una adulescens cubuerit**
> **Plus potus.**

hoc tamen idem **Iuvenalis** passive protulit in IIII:

> **epotaque flumina Medo**
> **Prandente,**

1 ωΠΟΘΝΕωC [ΤΕΘ] *Rr* ΟΤΕΘΝΕΙωC *B* ΟΤΕΘΝΗΟC *G* ΟΓΕΘΗωC *D* ΑΙΝΑC *L* potus] ΡΟΤΟC *B* ΟΠΕΠΟΚωC ΚΑΙΟΠΘΕΙC [ωΠωΘΕΙC] *Rr* πεπωκώς] *l* ΠΕΠωϕωC *L* 2 καὶ ὁ ποθείς] ΚωΠωΘΕΙC *B* ΠΟΠΕΙC *D* ωΟΜωCΑC *R* ΟΟΛΛΟCΑC *H* CΟΛΛΟCΑC *L* CΟΜΟCΑC *l* ΙΟΛΛΟCΑC *G* ΙΟΛΛΟCΑC *K* ΟΟΜωCΑC ΚΟΟΟΜωΘΕΙC *B* ὁ] *om. G* ω *R* ΟΜΟΕΘΕΙC *D* ΟΜΟΕΕΙC *H* ΟΜΟCΙC *K* Catullus] *r* catulus *R rell.* *Catull. carm.* 4, 25 *sq.* 3 haec feruere *GL* haec prius fuere *Catullus* 4 quiete] *h* quite *RH* qui te *LK* 5 senesco] *d* Senesquo *D* inquoatiuum [c] *Dd* *Sall. hist.* IIII 64 *p.* 354 *Kr.* in IIII. historiarum *om. G* 6 Coelius *B* *L. Caelii Antipatri ann. l.* IIII *fr. p.* 192 *Kr. fr.* 39 *p.* 318 *Rth. cf. Nautam de L. Coelio Antip. disp. fr.* 21 *p.* 36 *sq.* 7 in IIII. *om. G* *Q. Claudii Quadrigarii ann. lib. inc. fr. p.* 263 *Kr. fr.* 80 *p.* 351 *Rth.* 8 iacriter commisa *K* utrīque *ex* utrūque *corr. D* utrumque [i] *Bb* utrunque *G* 9 leuius *BGLK* liuius *Rd* Laevius in Protesilao] *Laevii fr.* XI *ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 78, *qui de inscr. carm. cf. p.* 81 in pro in protesilao *Rr* prothesilao *G* processiloa *K* 10 cupidus *L* misserulo *G* 11 Lucilius] *r* Lucius *GLK et, ni f., R* *Lucil. sat.* II 3 *Dous. Gerl.* in II *om. G* 12 q̄ ab horis *G* oris *R* 13 sunt *om. L* occasum [o] *Rr* occusso [a] *K* occaso obductoque tenebris *Fr. Dousa* 14 Leuius *GLK* Leuius [i] *H* Liuius *RBD* *Laevii erotopaegn. lib.* III *v. Weichertum l. l. p.* 44 *fr.* II in III erotopaegnion] ñ *G* eroto prēguion *H* herotopaegnion [r] [o] *R* Erotepegnion *D* erotopregninon *L* erato pregni ñ *K* 18 *Ter. hecyr.* I 2, 63 *sq.* in hecyra *om. G* haecyra *RH* haecira *D* echira *LK* hechira *B* 19 agis *RBD* adulesceus] *d* adolesceus *RH* aduliscens *DGLK* cubuerit *om. R* 20 potus sese *etc. Terentius* potisse *etc. Bas.* 21 *Iuv. sat.* IIII 10, 177 *sq.* VII. *GL* 22 Epotataque *k*

sicut et 'iuratus' tam active quam passive profertur. Cicero in II Verrinarum: malo ei iurato suam quam iniurato aliorum tabellas committere. Lucanus in VIII:

mihi per Latium iurata tonantem.

a 'titubo' quoque 'titubatus'. Virgilius in V:

vestigia presso
Haud tenuit titubata solo.

idem in II:

nunc cassum || lumine lugent,

quamvis a 'careo' futuri participium non 'cassurus', sed 'cariturus' faciat, ut supra ostendimus Iuvenalem in II protulisse. a 'pateo' quoque 'passus' nascitur teste Virgilio, qui ponit in III Aeneidos:

Et pater Anchises passis de litore palmis.

idem in II:

passis Priameia virgo
Crinibus. |

In 'geo' desinentia, l vel r antecedentibus, 'geo' in 'si' conversa 50
faciunt praeteritum perfectum, ut 'indulgeo indulsi', 'fulgeo fulsi', 'algeo alsi', 'urgeo ursi', 'turgeo tursi', 'tergeo tersi', quod Probus et Charisius et Celsus et Diomedes comprobant et ipse omnibus validior usus. Iuvenalis in I:

sed mox et pocula torques
Saucius et rubra deterges vulnera mappa.

idem in V:

vasa aspera tergeat alter.

Horatius in II sermonum:

1 actiuae *H* passiuae *H* *Cic. in Verr. act.* I 10, 32 in II Verrinarum *om. G* 2 malim et iurato *libri Ciceron.* malo enim iurato *schol. Cic. in lemmate* 3 *Luc. Phars.* VIII 219 in VIII: mihi *om. G* 4 Prisca manent mihi *rd* per — tonantem *al. m. in ras. in Voss. B* lacium *D* tonentē *R* 5 *Verg. Aen.* V 331 *sq.* in V. *add. r* 6 praesso *H* presto *Pal.* 7 haut *LK* 8 *Verg. Aen.* II 85 9 casum *K* legent *H* 10 participium] *r* participiunt *R* 11 iuuenalis(.) *Rr* *Iuv. sat.* II 6, 38 *sq. v.* § 48 12 pasus *GLK* *post* in III: Aeneidos — Idem in III. (*sic pro* II) *in mg. add. r. primis voce. usque ad* Anchises *nunc in fol. extr. abscissis* *Verg. Aen.* III 263 *cf. lib.* X § 27 qui hoc ponit *B* 13 Et] *om. G* at *g* ut *K* pasis *GLK* littore *D* palmas *H* 14 *Verg. Aen.* II 403 *sq.* III. *GLKr* 15 pasis *GLK* Priameia] *r* priameta *R* priamea *G* 17 l] n *L* 19 tergeo] tergeo uel tergo *Bk* et tergeo uel tergo *RDHGL* quod et probus *BDHGLK* *v. Probum iuniorem p.* 1480 *sq. P.* 136 *L.* charisius *ex* cariseus *corr. G* carissius *Rr* *Charis. p.* 217 *P.* 145 *L.* 20 cellsus *K* diomides *G* *Diom. p.* 363 *P.* 21 *Iuv. sat.* I 5, 26 *sq.* in I *om. D* prima *Rr* 22 et] ut *H* procula *Rr* 23 sacius *L* deterges] *r* detergas *R* detergis *Iuv. schol. et cod. Norimb.* 3 24 *Iuv. sat.* V 14, 62 25 uassa *Rr* uassa *K* uasta *G* tergat *Rr* 26 oratius *L* *Horat. serm.* II 2, 23 *sq.* in II sermonum *om. G*

posito pavone velis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum.

Terentius in eunucho:

Egone? imperatoris virtutem noveram et vim militum,
Sine sanguine hoc non posse fieri: qui abstergērem vulnera?

est enim quaternarius iambus, qui stare non potest, nisi paenultima 'abstergērem' producatur. 'mulgeo' quoque 'mulsi' facit, quamvis differentiae causa quidam 'mulxi' protulerunt, quia 'mulceo' quoque 'mulsi' facit. sed Virgilius in III georgicon:

Quod surgente die mulsere horisque diurnis,
Nocte premunt.

Ennius in VII annalium:

Mulserat huc navem conpulsam fluctibus pontus.

idem in VIIII:

Ciclopis venter velut olim turserat alte
Carnibus humanis distentus.

Lucilius in XX:

Purpureo tersit tunc latas gausape mensas.

idem in IIII:

Obtursi ebrius.

syllaba vero naturaliter longa ante 'geo' posita, mutant 'geo' in 'xi' et faciunt praeteritum perfectum, ut 'lūgeo luxi', 'augeo auxi', 'frīgeo frixi'.

51 Alia vero omnia in 'geo' desinentia 'eo' in 'ui' divisas mutant in praeterito, ut 'egeo egui', 'indigeo indigui', 'rigeo rigui', | 'vigeo vigui'. quaedam supina in 'si' praeteritum terminantia i in 'um' convertentia faciunt, sive secundae seu tertiae sint coniugationis - nam quartae in 'tum'

1 panore *K* uellis *GL* 2 potius hoc *H* putius *G* turgere *codd. nonnulli Hor. dett.* 3 *Ter. eunuch.* IIII 7, 8 *sq.* in eunucho *om. G* 5 posse fieri non *Bemb.* quī *H* quin *Bemb.* 7 penultima *b* penultimā *B* peneultimam *G* peniultimam *L* 8 mulgeo] *r* mulceo *R* $^{\text{uel g}}$Mulceo *G* mulgeo quoque mulsi *in litura K* 9 mulxi quidam *G* produxerunt *L* $^{\text{uel c}}$mulgeo *G* mulceo quoque mulsi *in litura K* 10 *Verg. georg.* III 400 *sq.* IIII. *LK* 11 orisq. *R* horisquae *D* 12 pr^{e}imunt *Dd* 13 Ennius in VII annalium] *v.* 54 *E. S. fr. inc.* 5 *Hug.* XI *p.* 39. LIX *Vahl.* in VII annalium *om. G* annali *H* 14 nauim *GLK* compulsam *DG* coupulsa *H* 15 *Enn. ann.* VII 75 *sq. E. S.* VIIII 4 *Hug.* XVI *p.* 49. XLVII *sq. Vahl.* 16 cyclopis *RBHGLK* neuter *ex* uento *corr. K* ^{ut}uelim *Rr* turserat] *d* $^{\text{uel e}}$terserat *D* turserat *G* alte *I. Dousa apud Merulam Enn. p.* 15 alti *libri* 17 humanis *ex* humanibus *ut vid. corr. K* 18 *Lucil. sat.* XX 9 *Dous. Gerl.* in XX *om. G* 19 Porpureo *LK et, in mg. add., G* tr̃sit *K* tunc^{el}latas *B* tun*atas *L* mes*as *K* 20 *Lucil. sat.* IIII 26 *Dous.* 21 *Gerl.* in IIII *om. G* VIII. *LK* 21 ebreus *GLK* 22 "ante geo' longa *G* *post* in xi: et faciunt — frixi *om. R add. r* 23 ut *om. G* 24 ui diui | mutant *R* 25 uigui *** supina *D* quaedam *in* quidem *corr. supscr. d* 26 quaedam] Quidem *GL* Sopina quaedam *K* 27 seu] sine *D* sint] *r om. H* sunt *RD*

faciunt supinum -, ut 'indulsi indulsum' vel 'indultum', unde Marcellinus rerum gestarum XIIII: tamquam licentia crudelitati indulta, 'fulsi fulsum', 'alsi alsum', 'tersi tersum', 'arsi arsum', 'laesi laesum', 'lusi lusum', 'mulsi || mulsum' et 'mulctum'. Sallustius in IIII historiarum: dein lenita iam ira postero die liberalibus verbis permulcti sunt. (unde Cicero in contionem Metelli: permulsa atque recreata est. Varro in satura: capite permulso.) 'torsi' quoque et 'tortum' et 'torsum' facit, itaque 'tortores' et 'torsores' dicuntur. Cato in IIII originum: Marsus hostem occidit prius quam Paelignus, propterea Marrucini vocantur, de Marso detorsum nomen. Terentius in Phormione:

†Bonorum contortor, legum distortor.

Cicero in IIII Verrinarum: quod fanum denique, quod non aversum atque extersum reliqueris? a 'tergeo tersi' 'tersum' dixit secundum supra dictam proportionem. excipitur 'ussi' 'ustum' faciens supinum.

In 'xi' vero proferentia praeteritum, cuiuscumque sint coniugationis, X 52
'xi' in 'ctum' vertentia faciunt supinum, ut 'luxi luctum', 'auxi auctum', 'frixi frictum', 'aspexi aspectum', 'illexi illectum', 'duxi ductum', 'dixi dictum', 'neglexi neglectum', 'traxi tractum', 'struxi structum'. 'finxi fic-

1 *post* indultum: mulsum et multum torsum et tor et tortum *add. Rr* mulsum et (*l* mul∗um∗ *L*) mulctum torsum et tortum (tortum *H*) *BHGLK* mulsi mulsum et multum (c *supra*) torsi torsum et tortum *D om. edd.* *Ammianus Marcellinus rer. gest.* XIIII 1, 4 2 re∗ gestarũs (x) (rũ *supra*) *D* in XIIII. *Rr* ligentia *D* liquentia *LK* linqũtia *G* diligentia *RB* crudelitate *RLK* cridelitate *G* credulitate *DH* crudulitate *d* inulta (d *supra*) *Rr* 3 falsi falsum (v v *supra*) *K* fulsi — lusum *ante* Marcellinus — indulta *collocat D* fultum *G* 4 mulsi mulsum et mulctum *om. D* *Sall. hist.* III 95 *p.* 299 *Kritz.* IIII *libri et sic post alios Cortius in ed. Sall. p.* 980 *Debrossius Sall. fr.* IIII 20; III (*vel* tertio *vel* 3) *edd.* in — ira *om. G* 5 postera *LK* 6 unde — permulso *post* torsi — facit *collocant BDHL et ordine dein notis appictis instaurato G* Cicero in contionem Metelli] *fr.* 2 *p.* 450 *Or.* contra contionem Metelli *lib.* XIIII § 5 *Quint.* VIIII 3, 50 *Augustin. rhet. p.* 327 *Capp.* contra Metellum *lib.* X § 18 contra contionem Q. Metelli *Gell.* XVIII 7, 7 *Iul. Victor* VI 3 *p.* 220 *Or.* concionem *GL* contione *RB* concione *D* 7 *Varron. sat. Menipp. fr. inc.* 1 *p.* 238 *Oehl.* in satura *om. G* satyra *r* satira *b* 8 et torsum et tortum *DHGK* et torsum *om. L* itaque — dicuntur *post locum Catonianum exhibet D* 9 *Caton. origg. lib.* II *fr. p.* 106 *Kr. fr.* 66 *p.* 278 *Roth. et, optimorum librorum testimoniis spretis, fr.* LVI *p.* 42 *Wr.* in IIII originum *om. G* IIII] secundo *D* 10 pelignus *RBDGLK* propterea Marrucini uocantur *om. G* marucini *R* masucini *L* marsucini *K* 11 .De *R* *Ter. Phorm.* II 3, 27 Bonórum extortor, légum contortór. - Geta. in Phormione *om. G* formione *DHK* 12 et legum *r* 13 *Cic. in Verr. or.* II II 21, 52 in — auersum *om. G* non extet euersum reliqueris *Cic. Lag.* 42 *m. pr.* euersum *libri Ciceron.* 14 extorsum *B* tergo *D* 15 Excipi∗∗tur ussi ustum (gessi gestum *supra*) *Dd* Excipiuntur ussi ustum gessi gestum facientia *h* ursi urtum *GLK* facit *L* 18 in uctum *K* conuertentia *GLK* sopinum *B* 19 minxi mictum (minctum *G*) *post* frictum *add. RBDGL* ninxi ninctum (r *supra*) *add. K* 20 stuxi stuctum *L* fictum] *in ras. b* (finctum *B*?) finctum *RDr*

tum' et 'pinxi pictum' et 'strinxi strictum' et 'minxi mictum' euphoniae causa n in supino abiciunt, quamvis 'iunxi iunctum' et 'tinxi tinctum' et 'vinxi vinctum' et 'cinxi cinctum' | et 'punxi punctum' et 'sanxi sanctum' servent in supino quoque n. excipiuntur 'flexi, fluxi', quae in supinis quoque servaverunt x: 'flexum, fluxum', quamvis vetustissimi et 'fluctus' pro 'fluxus' et 'flucturus' pro 'fluxurus' soliti sunt dicere, unde et 'fluctus' ipse motus aquarum. in 'gui' vero facientia praeteritum, quia neutralia sunt, non habent in usu supina, debent autem secundum analogiam in 'itum' ea facere, sicut supra dictum est.

In 'queo' desinens unum invenitur secundae coniugationis in 'si' terminans praeteritum, 'torqueo torsi', et ex eo composita 'distorqueo distorsi', 'contorqueo contorsi', 'extorqueo extorsi'. supina secundum paulo ante expositam regulam in 'sum' proferunt: 'torsum, distorsum, contorsum, extorsum'; inveniuntur tamen etiam in 'tum', et frequentius.

53 In 'leo' desinentia, si ante l aliam consonantem habuerint coniunctam ei in ea||dem syllaba, et ab 'oleo' vel 'leo' composita per 'ui' syllabam faciunt praeteritum perfectum, ut 'impleo implevi', 'compleo complevi', 'suppleo supplevi', cuius simplex verbum non legi, 'fleo flevi', 'defleo deflevi', 'cleo clevi', 'oleo olevi', 'aboleo abolevi', 'adoleo adolevi', 'exoleo exolevi', 'deleo delevi', 'releo relevi', quamvis 'oleo' et 'olui' et 'olevi' faciat, et similiter 'redoleo' et 'redolui' et 'redolevi', quia non mutavit significationem. Horatius in I epistularum:

Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.

Lucilius vero in XXX:

Quis totum scis corpus iam perolesse bisulcis,

pro 'perolevisse'. Virgilius in XII:

1 stri[n]xi *Dd* strictum finxi fictum *K* mincxi *D* euphoniae] *d* . Euphoniae *DHG* 2 uiuxi uiuctum *GLK* inunxi i[n]unctum *Dd* tincxi *H* tincxi tin[c]tum *Dd* 3 et uinxi uinctum *h. l. om. GLK* [n]uictum *H* uin[t]xum *Rr* et punxi] *L* et pupugi et punxi *DGK* et pupugi et pupunxi et punxi *RB* et pupugi ********** et punxi (et pupunxi?) *H* et punctum *B* 4 scanctũ *R* seruet *K* et fluxi *BDGr* 5 quoque *add. d* seruarunt *D* x] *r ex ni f. in litura R* fluxum flexum *R* 6 flo[v]ctus *Rr* fle[v]xurus *K* sint *B* 7 vero] quoque *G* 9 in .i. tum *RBH* dictum est] diximus *B* 11 distoqueo *R* 12 et extorqueo *GL* exto[r]queo exto[r]si *Rr* Sopina (*sic*) *spscr. in K* 13 profer[unt]e *Rr* 15 In leo [ut impleo] *Hh* 16 ei] *om. R* et *GLK* per *add. r* 17 praeteritum *om. L* perfectum *om. G* ut *om. H* 19 cleo cleui *verbum ceterum ignotum dittographia ex* oleo oleui *ortum videtur Struvio lat. Decl. u. Conj. p.* 222 aboleo [ab]oleui *Rr* adoleui obsoleo obsoleui exoleo *B* 20 exoleo exoleui deleo deleui *om. D* peroleo peroleui exoleo exoleui deleo deleui *in mg. add. d* oleui et olui *BDGK* oleui et ol.ui(e) *H* oleui faciat et olui. *L* 21 Et similiter *Rr* redoleo redoleui quia *B* et] *d om. DHGL* et *del. d* 22 mutavit] motauit *K* mutaut *DGL*, *unde* mutat *coniecerat Struvius l. l. p.* 269 Oratius *GLK* *Hor. epp.* I 19, 5 in I epistolarum *om. G* aepistolarum *K* 23 ferae *b* fera *B* ferre *GL* 24 Lucilius] *d* Lucius *D* licilius *B* *Lucil. sat.* XXX 87 *Dous.* 85 *Gerl.* in *om. H* 25 bissulcis *K* 26 pro perolevisse] *h* propero leuisse *H* *Verg. Aen.* XII 438

mox cum matura adoleverit aetas.

Varro tamen etiam 'adolui' protulit in | libro III rhetoricorum: postquam adoluerunt haec iuventus. Cassius ad Tiberium II: at contra Aegyptiis sacrificium, ubi integrum anserem adoleverunt. passivi quoque participium 'adultus' pro 'adolitus' prolatum est. Antias in LXXIIII: eo omnes hostiae, vituli viginti et septem coniecti, et ita omnia adulta sunt. 'obsoleo' quoque 54
'obsolevi' facit. non est enim a 'soleo', quod 'solitus sum' vel 'solui' secundum Sallustium facit perfectum, qui in II historiarum ponit: neque subsidiis, uti soluerat, compositis, sed ab 'obs' et 'oleo', sicut 'obscenus' ab 'obs' et 'canendo' vel 'caeno' vel ἀπὸ τοῦ 'κοινοῦ', unde et 'inquino'. Cicero de imperio Gn. Pompei: obsolevit iam ista oratio, re multo magis quam verbis refutata. idem in I rhetoricon: hoc vero a plerisque eorum desertum obsolevisse. idem pro Caelio: chartae quoque, quae illam pristinam severitatem obtinebant, obsoleverunt. 'exoleo' quoque 'exolevi', unde 'exoletus exoleta exoletum'. Plautus in medico:

1 tum *Verg. Med.* adoleuerat *Med.* adleuerit *Pal.* aestas *Rom.* 2 Varro in III rhetoricorum] *sic etiam recte hoc fr. inscripsit Riccobonus de historia p.* 277 *ed.* 1579 *v. Ritschelium mus. phil.* VI 534 *sq.*; *antiquitatum rer. hum. libro* III *perperam inseruerunt Aus. Popma Varr. opp. p.* 174 *ed.* 1601 *et Bipontini p.* 205 rhetoricorum] *r* rethoricorum *DHGK* rephoricorum *R* retoricorum *BH* 3 adoluerunt] *r* adolueriut *R* adoluerit *h* Cassius] *r* Casius *RGLK* Cassius ad Tiberium II] sed et in sacrificio actius (accius *Par. AB*) cassius ad Tiberium secundo adoleuit (adolebit *Par. A*) dicit, sic est contra aegyptiis (aegyptus *Mon.* aegyptius *corr. in* aegyptios *Par. B*) maximum sacrificium uiui (uuu. *Mon. l.* ubi) integrum anserem adoleuerunt (adoluerunt *Mon.*) *codd. Diom. p.* 370 *P., ubi* Titus Cassius *coni. Kordesius in ann. tt ad Eberhardtii libellum über den Zustand der schönen Wissenschaften bei den Römern* § 34 *p.* 214, Seuerus Cassius *Weichertus de Vario et Cassio Parm. p.* 205. *at is certe intellegendus, quem Cassii nomine laudatum vidimus lib.* VII § 55 *et quem pleno nomine* Cassius (causius *Mon.*) Seuerus *brevi ante* (*p.* 368 *P.*) *appellaverat Diomedes, apud quem h. l. pro* actius (accius) *l.* actiue ad Tiberium II *om. G* tyberium *R* 4 ad *Rr* Aegyptiis] *Weichertus l. l. ex Diomede* aegyptios *BDK* egyptios *RGL* aegyptos *H* sacrificium ubi integrum *om. G* adoleuerunt *ex Diomede Struvius lat. Decl. und Conj. p.* 270 *et Weichertus l. l.* adoluerunt *codd. Prisc.* 5 adultus [combustus] *Hh* adholitus *Rr* 6 *Valerius Antias ann. lib.* LXXIIII *fr. p.* 274 *Kr. fr.* 60 *p.* 362 *Rth.* in — coniecti et *om. G* LXX *Rr* LXX IIII *D* LXXUII. *LK* viginti et septem] *R* uiginti septem *Br* XXVII *rell.* 7 adulta [combusta] *Hh* obseleo *R* 8 solitus *ex* solutus *corr. K* 9 *Sall. hist.* II 64 *p.* 180 *Kr.* fecit *B* 10 opbs *Rr* 11 vel] uult *R* ceno *DHGLK* ΑΠΟ ΤΟΥ *in litura r* · ΤΟΙ *Gg* ΚΟΝΟΥ *B* ΚΟΥΝΟΥ *DHGK* ΚΟΝΟΥ *L* uel c 12 inquino *G* *Cic. de imp. Cn. Pompei or.* 17, 52 de imperio Gn. Pompei *om. G* .g.n. *R* gnei *B* pompe_ii *Hh* pōpeii *D* obsolevit] *r* **soluit *R* 13 oratio, re] *Cicero* ora*** (tio?) *B* oratione *b rell.* on ratio re *Cic. cod. Fuld.* *Cic. de invent.* I 3, 4 14 rhetoricon] *om. G* rethoricam *Rr* rethoricon *DL* retioricon *H* rhetoricorum *K*(?) disertum *GL* 15 *Cic. pro M. Caelio or.* 17, 40 coelio *B* celio *GLK* 16 seueritatem obtinebant *om. G* obtinebant *in* optinebant *corr. B* obtinebat *Dd* continebant *Cicero* obsoleverunt] *d* obsoluerunt *RBDH* absoluerunt *Cic. Erf. m. rec. corr.* 17 Plautus in medico] *i. e.*

Domi reliqui †. exoletam virginem,

id est grandem, quae exoleverat. 'aboleo' vero, velut 'redoleo', et 'abolui' et 'abolevi' facit praeteritum, unde et 'aboletum' et 'abolitum' et 'abolitio' dicitur. Livius in VIII: etsi omnis divini humanique moris memoria aboleverit. Persius:

Hoc iuvat? hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.

Cicero in Verrem de praetura urbana: vereor, ne haec cuipiam nimis antiqua et iam obsoleta videantur. a 'deleo', cuius simplex [id est 'leo'] in usu non est, 'deletum', a 'delino deli|tum' nascitur, || quod Probus et Caper comprobant, usu quoque adiuvante. Virgilius in IIII georgicon:

et paribus lita corpora guttis.

Cicero epistularum ad Calvum primo: tuli moleste, quod literae delitae mihi a te redditae sunt. idem in IIII Verrinarum: tabulae sunt in medio, quae se corruptas atque interlitas esse clamant. Accius in Atreo:

Epularum fictor, scelerum fratris delitor.

55 supina secundum iam praedictam regulam in 'vi' syllabam praeteritum terminantium faciunt, ut 'completum', 'defletum', 'obsoletum', 'abolevi aboletum', 'abolui abolitum', 'deletum' a 'deleo'. unde et 'letum' ipsa res, quae delet, quasi a 'leo' simplici, quod in usu non est, profertur.

Alia vero omnia verba in 'leo' desinentia 'eo' in 'ui' divisas trans-

in parasito medico *v. Ritschelium parerg.* I 132; *medici fr.* 3 *p.* 439 *Both.* in medico: Domi *om. G* 1 *f.* ego exoletam 2 grandem] *dh* grad.ē *D* gradem *H* velut] *r* uelud *RBD* 3 et unde et *K* 4 abolicio *D* abolito *GK* *Liv. ab u. c. lib.* VIII 11, 1 in VIII *om. G* IIIIII. *D* omnis] *d* oms *RDG* omnes *BHK* 5 moris *addidi ex Livio* absoluit *Liv. Medic.* abolenit *Paris. rell.* *Pers. sat.* 1, 112 psius *ni f. in litura R* Ipsius *r* 6 hic] hoc *B* f.axit *H* 7 *Cic. in Verr.* II I 21, 56 in — antiqua *om. G* uersor *Rr* ne. (c) *B* haec] *sic etiam Cic. Guelf.* 1 haec forte *rell. Cic.* cuipiam haec *H* 8 antiquā *B* et iam] *om. L* etiam *RDHGK* obsoleta] *d* absoleta *DLKr* obsoluta *R* 9 quod et probus et *B* Probus] *Berytius ni f.· cf. ann. ad lib.* V § 45 Caper] *v. Osannum de Capro p.* 16 comprobant] *r* comproban *R* comprobat *BG* couprobat *H* 10 *Verg. georg.* IIII 99 12 *Cicero epp. ad C. Licinium Calvum* I *fr.* 1 *p.* 467 *Or.* aepistolarum *K* in epłarū *D* epistularum — tuli *om. G* primo tuli *om. LK* quod uim lyterae *G* 13 redite *Rr* *Cic. in Verr. or.* II II 42, 104 in IIII Verriuarum *om. G* UII. *L* 14 coruptas *B* corruptasque atque *D* 15 Attius *G* accitius *H* *Att. Atrei fr.* 1 *p.* 184 *Both.* XI *p.* 138 *Ribb.* fictor scelerum fratris deditor delitor *thes. Lat. ap. Maium auct. class.* VIII 178 fictor scelerum, fratris perlitor *ibid.* 301 in Atreo: Epularum *om. G* (*non R*) atreo epistolarum. Fictor *B* 16 epillarum *Rr* .Fictor *H* 17 Sopina *et sic saepius B* iam *om. G* 18 absoletum *R* absoletum *Dd* obsoletum absoletum *BH* aboletum aboleui *L* aboletum aboleui *GgD* aboletum ab aboleui *K* 19 abolui] *r om. G* aboleui *R* abolitum abolui *L* abolitum ab abolui *DK* loetum *RDH* 20 resque debet *RrKk* delet uitam quasi *GL* quasi oleo *Rr* a leor *BDHGLK* 21 deuisas *L*

ferentia faciunt praeteritum, ut 'doleo dolui', 'calleo callui', 'palleo pallui', 'excelleo excellui', quod et 'excello' invenitur.

Alia quoque omnia secundae coniugationis verba, quacumque consonante ante 'eo' posita, 'eo' in 'ui' divisas convertentia faciunt praeteritum perfectum, ut 'habeo habui', 'rubeo rubui', 'doceo docui', 'arceo arcui', 'timeo timui', 'iaceo iacui', 'teneo tenui', 'caneo canui', 'candeo candui', 'stupeo stupui', 'tepeo tepui', 'pareo parui', 'careo carui', 'horreo horrui', 'floreo florui', 'censeo censui', 'pateo patui', 'liqueo licui', ex quo 'liquesco' inchoativum. **Ovidius in IIII metamorphoseon:**

> **Protinus inbutum caelesti nectare corpus**
> **Delicuit terramque suo madefecit odore.**

a 'liceo' quoque 'licui' facit. excipiuntur haec: 'iubeo | iussi', 'sorbeo' 56
vel etiam 'sorbo', ut **Probo** placet, 'sorpsi' vel 'sorbui' - **Lucanus in IIII:**

> **Absorpsit penitus rupes et tecta ferarum.**

Cicero in II Philippicarum: sanguinem civilem exhausit vel potius exsorbuit. idem pro **Murena: difficultatem exsorbuit** -, 'mulceo mulsi', 'maneo mansi', 'neo nevi', 'haereo haesi', 'luceo || luxi', 'polluceo polluxi'. **Plautus in Sticho:**

> **Vt decimam partem †. Herculi polluceam.**

Naevius in Colace:

1 caleo calui *GLK* ca^l^lui *Rr* 2 quod et excello] *r om. GLK* quod et collo *R* 3 quoque] uero *G* 4 ante *om. R* 5 ^h^abeo *Rr* 7 stipui *D* tepeo] *b* *epeo *B* 8 orreo orrui *B* 9 inchotiuum *G* *Ovid. metamorph.* IIII 252 *sq.* in IIII metamorphoseon *om. G* 11 Protinus] protulit *G* imbutum *LK* imbustum *G* 12 dilicuit *BDHGLK* terram | quae *B* made^e^ fac^it^ *Rr* malefecit *GLK* 13 A liceo quoque licui ^quod non est in usu^ *Hh* liaceo *Rr* iusi *K* 14 sorbo *ex* sorbeo *corr. K* *Probus inst. gramm.* II 3, 8 *p.* 1485 *P.* 140 *Lind.:* bo terminata, primae si sint, baui facient specie perfecta.. tertiae uero correptae, psi, ut nubo . . . aut bui, ut sorbo sorbis sorbui - *sic enim legendum pro* sorbeo sorbes sorbui sorbsi *D* so^r^bui *Rr* *Lucan. Phars.* IIII 100 15 in IIII *om. G* III* (I) *Rr* 16 obsorbsit *K* rupes ac tecta *pars libr. Luc. cum Voss. B* 17 *Cic. or. Philipp.* II 29, 71 gustaras ciuilem sanguinem uel potius exsorbueras in II — uel *om. G* philipicarum *K* phylippicarum *D* philipphicarum *B* ** sanguinem *H* In sanguinem *rell. f.* Is sanguinem e^h^xausit *H* exausit *DLK* ^l^ue *Rr* 18 exsorbuit *G* exorbuit *B* *post* exsorbuit: idem — exsorbuit *om. R; videtur addidisse r in mg. inf., quo abscisso in mg. sup. add. al. m.* *Cic. p. Mur. or.* 9, 19 exsorbuit] *r* exorbuit *RB* exsorbuit *G* 19 mulceo mulsi ^excipitur^ *Hh* luxi. ΔΗΜΟCΙCΥω. polluceo *B* 20 *Plaut. Stich.* I 3, 80 (*v.* 233)*; sic etiam libri Plautini, nisi quod* decumam in Sticho: Vt *om. G* 21 Vti *Camerarius* decumam *α* partem si Herculi *Ritschelius* partem hinc Herculi *v. d. in Gersdorfii Repert.* 1851 IV 187 herc^u^li *D* 22 Neuius *libri* *Novianis fragmentis Colacem praeeunte Bentleio ad Ter. eun. prol. v.* 25 *perperam addiderunt Bothius l. l. fr.* 4 *p.* 43 *et Munkius l. l. p.* 167 *cf. God. Hermannum opusc.* II 277 *sqq. Ritschelium parerg.* I 99. *Naev. Colac. fr.* 1 *p.* 141 *Klussm. p.* 9 *Ribb.* in — partes *om. G* collate *K*

Quid decimas partes? quantum mi alieni fuit,
Polluxi tibi iam publicando epulo Herculis
Decimas.

Supino in 'ui' quidem divisas facientia praeteritum neutra deficiunt, sicut supra diximus, ut 'canui', 'stupui', 'tepui', 'horrui', 'parui', 'egui'; deficit etiam 'metui', 'timui'; nam a 'carui' vel 'caritum' vel 'cassum' videtur posse dici, quia futuri participium 'cariturus', praeteriti 'cassus' invenitur. Iuvenalis in II, quomodo ante relatum est:

tollere dulcem
Cogitat heredem cariturus turture magno.

Virgilius in II Aeneidos:

Demisere neci, nunc cassum lumine lugent.

57 activa vero plerumque 'ui' vocales in i correptam convertentia assumunt 'tum', ut 'habeo habui habitum', 'inhibeo inhibui inhibitum', 'praebeo praebui praebitum', 'moneo monui monitum'. pauca autem 'ui' in 'tum' vertunt, nisi consonantium natura prohibeat, ut 'tenuo tenui tentum', 'doceo docui doctum', 'censui' vero 'censum', quia in simplici dictione n antecedente s et t sine r sequi non possunt. 'iussi' vero et 'mulsi' et 'mansi' et 'haesi' secundum praenuntiatam regulam in 'si' proferentium praeteritum i in 'um' convertentia faciunt supinum: 'iussi iussum', 'mulsi mulsum', 'mansi mansum', 'haesi haesum'. a 'sorbui sorbitum', a| 'sorpsi' vero 'sorptum' debet fieri supinum, ut ab 'habeo habitum' et 'praebeo praebitum' et a 'scripsi scriptum' et 'nupsi nuptum', quorum neutrum adhuc in usu inveni (id est nec 'sorbitum' nec 'sorptum'). a 'luxi' quoque 'luctum' et a 'polluxi' 'polluctum' exigit ratio in 'xi' terminantis praeteriti, sed auctoritas deficit. 'nevi' vero in 'vi' terminantium servat regulam, in supino convertens 'vi' in 'tum', ut 'nevi netum'. | ||

1 Quid *Barberin. teste Ribbeckio Lips.* 2 *Krehlii G. Hermannus l. l. p.* 280 Qui *rell.* decumas *α* decumas partis *Hermannus* partes *add. r* mi *add. Hermannus* alienum *D* 2 Polluxi] *Hermannus* polluxit *RBDHLK* poluxit *G* iam *Hermannus* a *libri* epulo Herculis decimas *om. G* herchulis *Dd* herculi *B* 3 decumas *α* 4 Supina *D* Sopina *GLK* praeteritum *om. G* 5 stipui [v] *Rr* orrui *B* 6 uel a caritum *D* casum [s] *D* 7 cariturls [v] *Rr* praeteri [ti] *Bb* casus [s] *Rr* 8 *Iuv. sat.* II 6, 38 *sq. v.* § 48 quomodo *in litura r* ante relatum *scripsi* ante latum *libri* 11 *Verg. Aen.* II 85 12 Dimisere *K* Demissere *L* neci *ex* nec *corr. K* nec *L* casum [s] *D* 13 ui] *R* ui [IN] *r, sed* IN *postea eraso* adsumunt *B* 14 habeo *om. G* inhibeo *om. G.* 16 conuertunt *B* docaeo *K* 17 censui uero censui censum *G* n antecedente *etc.*] ut est monstrum *ad mg. K* 19 praenunciatam *R* praetiatam [nun] *Kk* proferentiam [v] *Rr* 22 sorbsi *H* sorspi *L* sorbtum *H* ut habeo habitum praebeo *K* 23 et a scripsi] *in lit. B* et scripsi *H* 24 in usu *om. L* non inueni *BDHGLK et m. quaedam al. in R* so•tum [rp] *Rr* sorbtum *H* 25 et appolluxi appolluctum *K* 26 autoritas *D* . 27 regulam seruat *K* supino] *r* supin• *R* netū *b* ne•• *B* netum facit sopinum. *GLK*

ARTIS PRISANI VIRI ELOQVENTISSIMI CRAMATICI CAESAR DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTĀTPOLLITANAE LIBER. VIIII. EXPLICITVS. | INCIP̄ LIBER X. DE P̄T PERFECTO TERTIAE CONIVGATIONIS *R* EXPLICIT (EXPLI *B*) ARTIS PRISCIANI VIRI ELOQVENTISSIMI. GRĀMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANE. LIBER. (LIBRI *B*) VIIII. INCIPIT LIB̄. X. DE PRAETERITO (PRAETERI *H*) PERFECTO TERTIAE CONIVGAT; *BH* Artis p̄sciani uiri eloquentissimi grām̄atici caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitanae lib̄. VIIII. explic̄.. *GL*. INCIP̄. lib̄. X. mus. de p̄terito perfecto. *add. G* Incip̄ VIIII de uerbo III et IIII coniugationis. *L* liber. VIIII. expli̅. incipit liber. X. mus de p̄ito perfecto *K* .I. .III. coniugationis *add. k* EXPLICIT LIBER NONVS PRISCIANI DE PRAETERITO PERFECTO TERTIAE CONIVGATIONIS ET QVARTAE. INCIPIT IDEM SECVNDVS. DE VERBO DECIMVS. SED PRIMVM DE AIO. *D*

LIBER DECIMVS.

p. 875 P. p. 472. 73 K.

DE PRAETERITO PERFECTO TERTIAE CONIVGATIONIS.

I 1 In 'io' a antecedente unum invenitur 'aio', quod in prima quidem persona i loco consonantis habet duplicis, quae et geminabatur a vetustissimis 'aiio', in secunda vero et tertia transit in vocalem necessario, quia consonans sequitur, 'ais ait'. itaque pares habet in tribus personis syllabas, cum omnia in 'io' desinentia tertiae vel quartae coniugationis una syllaba minores habent prima persona secundam et tertiam, ut 'facio facis facit', 'audio audis audit'. sed in hoc primae personae paenultima positione producitur, secundae vero et tertiae corripitur [sicut quibusdam videtur, tertiae est coniugationis] nec per totam in usu invenitur declinationem. cuius praeteritum, cum 'ait' in tertia inveniatur persona, debuit 'ai' primam facere, quae in usu non est; potest tamen 'ait' quoque praesens intellegi pro praeterito. sed cum imperativus in i terminans reperiatur, quartae | magis ostenditur esse coniugationis. Naevius:

An nata est sponsa praegnas? vel ai vel nega.

E quoque antecedente in 'io' unum invenio 'meio' tertiae, in quo similiter i loco consonantis est. Iuvenalis eius infinitum profert in I:

1 a *post* io *sup. lin. add. H* 2 [a] uetustissimi[s] *Rr* uetustussimis *H* 6 desinentia in io *H* quartae] quatę *r* quate *R* 9 secundae uero sicut quibusdam uidetur tertiae est coniugationis ⊢ et tertiae corripitur. *Rr* Secundae uero [et] sicut quibusdam uidetur tertiae coniugationis et tertiae corripitur *B* secundae uero sicut quibusdam uidetur tertiae est coniugationis. et tertiae corripitur *Dd* secundae uero et tertiae corripitur. sicut in quibusdam uidetur tertiae est coniugationis *G* secundae uero ******* [sed quibusdam uidetur tertiae esse coniugationis] ************************ et tertiae corripitur (sicut quibusdam uidetur) *Hh* secundae uero et tertiae corripitur et sicut quibusdam uidetur tertiae est coniugationis. *LK* 10 totam *ex* totum *corr. B* inuenitur *B* 11 inter|ta inueni[a]atur *Rr* persona inueniatur *LK* persona *om. G* 12 quoque *om. L* quoque etiam intellegi praesens *K* praesens] *r* prae *R* 13 reppperiatur *Dd* repperiatur *BHL* 14 Naevius] *sic etiam bis* § 52, *ubi altero loco codd. plerique* Ennius; Naeuius (neuius *Mon. Paris. B* neuimus *Paris. A*) 'alicubi' *Diomedes p.* 370 *sq. P. Naev. fr. com. inc.* 25 *p.* 198 *Klussm.* XIX *p.* 125 *Ribb. Novii virgini praegnanti ascribunt Bothius* (*fr.* 3 *p.* 55) *et Munkius l. l. p.* 181, *quos refutat Klussmannus l. l. p.* 180 *sq.* Neuius *DGLK* 15 [ann] amata *DdKk* au est nata *Diomedes*, *unde est delendum videtur Osanno ad Cic. de rep. p.* 450 est sponsa est *K* praegnas] *BH* § 52 *l. priore* praegnans *RDH* pregnans *B* prignans *GLK* 16 tertio *L* 17 *Iuv. sat.* I 1, 131 I. libro *h*

Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.

Persius:

Pinge duos angues: pueri, sacer est locus, extra
Meite.

quidam tamen etiam 'meio meias' dici putaverunt. sed 'mingo' quoque dicitur, ex quo praeteritum in usu est 'minxi', unde Horatius:

Hunc perminxerunt calones,

ex quo secundum regulam in 'ctum' nascitur supinum 'mictum'. Horatius in I || sermonum:

Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum, atque in me veniant mictum atque cacatum.

unde etiam meditativum 'micturio', ut 'lectum lecturio', 'partum parturio', 'esum esurio'; a supinis enim meditativa solent fieri.

In 'io' quoque u antecedente unum invenio 'inquio', quod plerique 2
artium scriptores putant in usu non esse. Sed Cicero ponit hoc in secundo de oratore: adtendere et aucupari verba oportebit, inquio, ut ea quae sunt frigidiora vitemus. in eodem: tu vero, inquisti, molestus non eris. idem in Verrem de signis: qui me ubi viderunt, ubi sunt, Pamphile, inquiunt, scyphi? idem in IIII ad Herennium: quid enim tibi vis? aliquis inquiat. ex quo apparet, secundum analogiam 'inquiam' quoque debere dici. idem ad eundem in V: at non Africani nepotes, inquit, istiusmodi fue-

1 tm[a tū] *Ll* meire[e] *K* meire *RG* 2 *Pers. sat.* 1, 113 *sq.* 3 pingue *RLK* pueri] *r* pueris *RGLK* 4 meite] *h* meiite *GL et ex* meiete *corr. K* meiere *H cf. lib.* XIIII § 35 5 di: putauerunt: ei *H* 6 oratius· *H* horatius in *R* horatius. In *B* oratius in *DGLK* Horatius in I. sermonum *Heidelb.* *Horat. serm.* I 2, 44 7 hinc[v] *Rr* permiserunt[nx] *Dd* perminxerunt *semierasum in* perminxeri *mut. in B* 8 Oratius *GLK* *Horat. serm.* I 8, 37 *sq.* 9 in — coruorum *om. G* 10 at] et *B* capud[t] *Rr* inquirer *K* aluis[b] *D* aluis *BLK* 11 atque] *h* et *BDHGLK* veniant] *sic etiam aliquot codd. Hor.* ueniat *cum optimis libris Hor. duo Prisc. mss. a Bentleio ad h. Hor. l. l., Heidelb. Darmstad.* ueniet[ab] *liber quidam Prisc. ms. apud Bentleium* adque[t] *D* cacatum ΟΥΡΟΝ. ΚΟΠΡΟΝ. Vnde *B* 12 micturio] *d* iniecturio *D* ut *add. b* 13 essum essurio *GLK* ęsum ęsurio *D* enim *in litura h* meditatino inchoatiua (*ex* inchoatino *corr.*) solent *B* 14 antecente[de] *Rr* inquio *add. r* 15 *Cic. de or.* II 63, 256 16 oratione *BHGLK* attendere *GLK* acupari *B* occupari *G* 17 inquio] in quo *aut.* in quibus *libri Cic.* inquo[i] *Kk* sunt] *r cum Cic. Lagom.* 2. 36 *aliis* sint *RDHGK* *Cic. de or.* II 64, 259 18 *Cic. in Verr. act.* II IIII 14, 32 in — signis *om. G* 19 me ubi] simul ut me *Cic. dett.* palphile *H* sciphi *BDHGL* sophi *K* *rhet. ad Herennium* IIII 3, 5 20 UII. *G* inquiat] *sic aliquot libri rhet. opt.* inquid *Virceb.* inquit *vel* inquiet *rell.* 21 inquiam] inquam *r* *rhet. ad Herenn.* V: IIII 31, 42 *cf. lib.* III § 19. V *h. l. scribendum esse docet Kayserus l. l. eumque numerum praebent libri mei omnes* 22 at] *in litura r* aut *B* (*R?*) affricani *HK* apricam *L* nepoti *BLK* inquit] *rD ex corr.* inquid *RBD pr.* inquieti *codd. rhet. opt.* inquiat *vel* inquiet *rell.* istimodi *R* et istiusmodi *r*

runt. in eodem: videte nunc, inquis, iudices, quemadmodum me Plagioxippus iste tractarit. Persius:

Hoc | iuvat? hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.

Terentius quoque imperativum eius 'inque' in Phormione posuit:

Tum autem Antiphonem video ab sese amittere
Invitum eam, inque.

ergo secundum analogiam tertiae coniugationis invenitur eius tota fere declinatio verbi; supinum vero ab eo non inveni nec quae solent ab eo nasci.

3 In 'cio' a antecedente mutant eam in e productam et abiecta o productaque i faciunt praeteritum perfectum, ut 'facio fēcī', 'iacio iēcī'. ex his composita cum praepositione quamvis in praesenti mutent a in i, tamen praeteriti regulam servant, quae est in simplicibus, ut 'efficio effeci', 'proficio profeci'. ideo autem dixi, 'cum praepositione || composita' mutare a in i, quia, si cum alia parte componantur, servant a, ut 'calefacio calefeci', 'tepefacio tepefeci', 'tremefacio tremefeci', 'stupefacio stupefeci'. 'abicio' quoque 'abieci' facit, 'conicio conieci', 'inicio inieci', 'proicio proieci'; invenitur tamen etiam simplex, 'icio icis'. unde Virgilius in XII:

ictum iam foedus et omnes
Conpositae leges.

Alia vero i ante 'cio' habentia eandem i in e convertunt et 'cio' in 'xi', ut 'aspicio aspexi', 'conspicio conspexi', 'illicio illexi', 'pellicio pellexi'; excipitur 'elicio elicui' - Livius ab urbe condita libro V: ad colloquium vatem elicuit -, et puto ideo, ne, si 'elexi' diceremus, necessario participium 'electus' fieret et esset dubitatio significationis. 'pellicui' quoque pro 'pellexi' veteres protulerunt. Laevius in Laudamia:

1 *rhet. ad Herenn.* V: IIII 31, 42 eadem *L* inquiet *vel* inquit *libri rhet.* inquiat *Orellius* quemadmodum] *r* quemammodum *RBL* 2 me *add. d* me Plagioxippus *om. G* Plagioxippus *vel* Plagioxyppus *codd. rhet. fere omnes* plagiuxippus·*r* plaginxiphus *R* plagiosipphus *B* plagiaxiphus *DLK* plagi°xiphus *Hh* Plagioxypus *Klotzius* tractari *BLK* retractari *G* tractauit *v. l. codd. rhet. Pers. sat.* 1, 112 4 *Ter. Phorm.* V 8, 25 *sq.* formione *RG* 6 eum *GLK* 7 eius *om. D* 8 nec quae] nec quoq. *G* nęcq. *D* neq; *B* 10 a *add. r* antecedendente *G* e] eọ *Dd* producta i *GL* produc̄ i *K* 11 "perfectum "praeteritum *K* 12 mutent] *r* mutant *R* *post* a in i *sqq. usque ad alterum* a in i *om. D add. d* 14 perficio perfeci *HG* 15 quia si] quasi *H* si *om. G* 16 tepefacio tepefeci *add. r* tremefacio — stupefeci *om. G* 17 *ad* abicio *et sqq.* secundum supradictam regulam *sup. lin. adnotat K* 18 *Verg. Aen.* XII 314 *sq.* 20 ictu *B* sictum *Rom.* fedus *K* 21 c̄positae *D* compositae *RGLK* composite *B* 22 eundem *L* 23 ut *om. GL* 24 Excipiuntur *Rr* eliceo *B*. *Liv. ab u. c. lib.* V 15, 6 ab — V *om. G* condata *H* II *r* 25 ne si] *d* nexi *D* 26 necessariū *B* electus] *r* elatus *R* 27 pro] *om. GL* .i. pro *g* Lęuius *D* leuius *GLK et ni f. H* Liuius *RB et in litura h* Laevius in Laudamia] *fr. Laev.* X *ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 76 *sqq. Livii Andron. Laodamiae fr.* 1 *p.* 12 *Both. at cf. Klussmannum Liv. Andron. dram. rell. p.* 23 in — affluens *om. G*

†Aut nunc quaepiam alia te illo
Asiatico ornatu affluens,
Aut Sardiano ac Lydio
Fulgens decore et gratia
Pellicuit.

sed Terentius in Phormione:

is senem per epistolas
Pellexit, modo non montes auri pollicens.

invenitur etiam 'allicuit' et 'pellicuit'. Piso historiarum I: cuius unius praemio multorum allicuit animos. P. | Varro belli Sequanici libro II:

Deinde ubi pellicuit dulcis levis unda saporis.

Supina ex illis quidem, quae a habent ante 'cio', fiunt a praesenti 4
'io' conversa in 'tum', ut 'facio factum', 'iacio iactum'. in omni enim verbo, sive paenultima sive antepaenultima sit, a servatur etiam in supino, quamvis mutetur in praeterito perfecto, ut 'facio feci factum', 'iacio ieci iactum', 'capio cepi captum', 'ago egi actum', 'frango fregi fractum', 'cado cecidi casum'. ex his composita, quae in praesenti mutant a in i, ut 'facio inficio', 'capio incipio', et in supino a in e convertunt, ut 'factum infectum', 'captum inceptum'; illa vero, quae componuntur a verbis in 'go' desinentibus, quamvis mutent a in i, tamen in supino immutabilem servant eam, ut 'ago exigo exactum', 'frango infringo infractum', 'tango contingo contactum', 'pango impingo impactum'; quae vero in 'xi' terminant praeteritum secundum praemonstratam regulam, 'xi' in 'ctum' convertentia faciunt supinum, 'aspexi || aspectum', 'illexi illectum'; 'elicui' vero 'elicitum' facit, unde Lucanus in VIIII:

1 aliã *B* illa [o] *D* Aut nunc alia te quaepiam | Asiatico *Ios. Scaliger coniect. ad Varr. de l. L.* VI § 94 *t.* II *p.* 157 *ed. Bipont.* aut | Nunc quaepiam alia te Ilio, | Asiatico *G. I. Vossius castigg. p.* 9 2 ornata [v] *Dd* affluens] *r* afluens [l] *RK* 3 sardanio *G* aclydio [i] *H* aclidio *DG* aclidia *L* lydeo *Rr* 4 fugens *Hh* decoro [e] *Dd* gratia *Hauptius ex lex. Vat. ap. Maium auct. class.* VIII 417 gloria *libri* 6 *Ter. Phorm.* I 2, 17 *sq.* 7 epistolas] *b cum Bemb.* epistulas *Bas.* aepistolas *K* epistolam *B et libri lib.* XVIII § 242 *cum aliquot codd. Ter.* 9 allicui *B* et plicuit [el] *D* et prolicuit *BGLK* et pollicuit *k* *L. Calpurnii Pisonis histor. lib.* I *fr. p.* 147 *Kr. fr.* 23 *p.* 299 *Roth.* piro *GLK* 10 proemio *B* animus *B* P. *om. DGLK* Publius *d* *P. Varronis belli Sequan. lib.* II *fr. v. ap. Wüllnerum de P. Terentii Varronis Atacini vita et scriptis p.* 11 *sq.* bellis equani *L* 12 ubi] libi *GLK* pellicuit] *d* pollicuit *BDHk* prolicuit *GLK* soporis [a] *D* 15 uerbo *add. r* siuę *D* sive] *h. l. etiam D* sine antepenultima *in mg. add. h* etiam *om. G* 17 coepi *B* 18 cassum *Rr* 19 et] *om. GL* et [etiam] *Hh* conuertunt *L* uertunt *BDHGK* factum] feci [tum] *Rr* 21 mutent] *r* motent *K* mutant [e] *D* mutant *RGL* tamen supino inmutabilem *B* 22 habent [uel seruant] *G* 23 inpingo *B* 26 elicitum *ex* elicatum *corr. K* facit] fecit *DHGLKrb* *Luc. Phars.* VIIII 932 in VIIII *om. G*

> Virus et elicitum iussumque exire repugnat,

et Statius in IIII Thebaidos:

> Tam penitus durae quam mortis limite Manes
> Elicitos.

In 'dio' desinens unum invenio, 'fodio fōdi' et ex eo composita, 'perfodio perfōdi', 'effodio effōdi', quod paenultimam praeteriti produxit necessario secundum praedictam regulam, qua ostendimus, quod, si minuantur praesentis syllabae, in praeterito producitur paenultima, nisi per syncopam vel apocopam proferatur. supinum in 'sum' facit geminata s, ut 'fodi fossum'. omnia enim verba, quae in 'di' finiunt praeteritum perfectum, in 'sum' faciunt supina, ut 'prandi pransum', 'momordi morsum', 'tetendi tensum', 'pandi pansum', 'defendi defensum', 'ascendi ascensum', 'sedi sessum', excepto 'dedi', quia pri|mae est coniugationis, quae numquam in 'sum' facit supinum, et ex eo compositis, quae in tertiam transeunt coniugationem et a paenultimam simplicis supini in i convertunt, ut 'do dedi datum', 'reddo reddidi redditum', 'perdo perdidi perditum', 'vendo vendidi venditum', 'credo credidi creditum', 'condo condidi conditum'. in 'dior' quoque deponentia in 'sum' faciunt supinum: 'ordior orsum', 'ingredior ingressum'.

In 'gio' similiter producta antepaenultima et ablata o extrema faciunt praeteritum perfectum, ut 'fugio fūgi', 'confugio confūgi', 'perfugio perfūgi', 'refugio refūgi'. supinum o in 'tum' convertit: 'fugio fugitum', 'confugio confugitum', 'perfugio perfugitum', 'refugio refugitum'.

II 6 In 'pio' 'ca' antecedente mutant a in e productam et abiecta o productaque i faciunt praeteritum perfectum, ut 'capio cēpi'. ab eo composita in praesenti quidem mutant a correptam simplicis in i brevem, praeteritum vero integrum manet, ut 'incĭpio incēpi', 'recĭpio recēpi', 'suscĭpio suscēpi'. supinum tam eius quam omnium in 'pi' vel 'psi' vel 'mi' terminantium praeteritum per 'ptum' profertur, ut 'cepi || captum', 'incepi in-

1 elicit dum *G* elicita *K* illicitum *nonnulli codd. Luc.* iussum q̃ *GL* iusum q̃ *K* repugnaṇt *Dd* 2 *Stat. Theb.* IIII 413 *sq.* in — penitus *om. G* 3 Tam penitus *om. BDHLK add. d* penitos (v) *Rr* dure *LK* manens (i) *R* 4 elicatos *K* 5 et *om. K* 6 effodi] effodo *B* quod] q̃ *K* 7 praedictam] *b* praed•ctam *B* quam (a) ostendimus *RBD* 9 proferẹtur *H* geminata s facit *K* ut fodiọ *Rr* 11 faciunt supinum *D* prandi] *r* prando *R* mọmorsum *Hh* 13 sesum *L* nū(quam) *Rr* 14 conpo(si)tis *Hh* 15 coniugationem *ex* coniugationes *corr. B* connertitur *G* 18 quoque *om. G* ut ordior *B* 19 ingresum *L* 20 prodocta (v) *H* 22 ut fugio *D* 23 perfugio perfugitum *om. H* 24 a] a correptam *ex libris nonnullis Krehlius, quibus tamen nec H adnumerare debebat sec. si Lindemanni silentio fides, Heidelb.* 25 coepi *B* •abeo(h) *D* 27 incoepi *B* recipio recepi•(o) *B* suspịcịo *Rr* suspicio *D* 28 uel in psi uel in mi *G* psi] spi *L* si• *D* 29 praeteritum perfectum per *B* praeteritum perfectum profertur in ptum (ptum *K*) ut *GLK* ptum] *r* •tum *R* profertur *add. r* cepi] coepi *D*

ceptum', 'coepi coeptum', 'rupi ruptum', 'scalpsi scalptum', 'compsi comptum', 'prompsi promptum', 'dempsi demptum', 'scripsi scriptum', 'nupsi nuptum', 'emi emptum', 'ademi ademptum'. 'rapui' quoque 'raptum' facit; similiter ex eo composita, 'corripui correptum', 'arripui arreptum'.

'Cu' vero ante 'pio' habentia o in 'vi' convertunt et producunt paenultimam in praeterito, ut 'cupio cupīvi' vel 'cupii' et ex eo composita, 'concupio concupīvi' vel 'concupii'. vetustissimi | autem etiam secundum quartam coniugationem solent proferre hoc verbum. **Lucretius:**

> effringere ut arta
> Naturae primus terrarum claustra cupiret.

in 'ui' divisas faciens praeteritum unum invenio supra dictae terminationis, 'rapio rapui' et ex hoc composita, 'eripio eripui', surripio surripui'; nam 'surpui' per syncopam protulerunt quidam poetarum, ut **Horatius** in IIII **carminum:** 7

> Quae me surpuerat mihi,
> Felix post Cinaram.

'sapio' tam 'sapui' vel 'sapii' quam 'sapivi' protulisse auctores inveniuntur; **Probo** tamen 'sapui' placet dici, **Charisio** 'sapui' vel 'sapivi', **Aspro** 'sapivi' et 'sapii' secundum **Varronem**, quod **Diomedes** etiam approbat. **Nonius** tamen **Marcellus** de mutatis coniugationibus sic ponit: 'sapivi' pro 'sapui'. **Novius virgine praegnante:**

1 coepi coeptum] coepi ceptum *BH* concepi conceptum *h* scalsi *L* com[p]si *K* 2 prompsi promptum] *d* prumpsi prumptum *D* 4 ex] et ex *BDHr* 5 vi] i *G* 6 praeteritum *B* ut concupio *G* 7 concupi•[ui] uel concupii (i *ni f.*) *Hh* autem] tamen *B* etiam *sup. lin. add. h* 8 solent] *R* solebant *rell.* Lucre[n]tius *D* *Lucret.* I 70 *sq.* 9 effrigere *D* confringere *libri Lucr.* frangere *corr. oblongi* perfringere (perfringe) *Non.* 506, 33 10 portarum *Lucretius* cupiret] *sic etiam Nonius et add.* at. uideret (*h. e.* ualeret, *v. Maehly annal. philol.* LXXI 204) *corr. oblongi Lucr.* cuperet *quadr. et obl. pr. m.* 11 supradictae *d* supradicta *D* 12 hoc] eo *Gr* eripio] eripuo *B* surripio surripui *add. r* 13 per sinagopam surpui *K* quidam protulerunt *G* Horatius] *db* oratius *BDGLK* *Hor. carm.* IIII 13, 20 *sq.* in IIII carminum] *om. G* in IIII in carminum *Rr* 16 post Cinaram] uel post amaram *h* cynaram *R* 17 sapui quam sapii [uel] quam sapini *Kk* sapiui uel sapii quam sap[i]ui *B* sapui uel sapii quam sapui *H* quam sapiui *om. R*. inveniuntur] *r* inueniantur *R* 18 *apud Probum p.* 1483 *P.* rapio rapui uel ii, *quod ex* sapio sapui uel sapii *ortum esse conicit Struvius üb. d. lat. Decl. u. Conjug. p.* 295, *ipse dubitans, quod Prisc.* sapui *tantum apud Probum legerit: at illud* uel ii *ad sequens exemplum* cupio *pertinere, docuit Lindemannus p.* 138 *ed. suae. equidem h. etiam l. intellegendum arbitror Probum Berytium, cuius notitiam Priscianus Capro debuerit, cf. O. Iahnium ad Pers. prol. p.* cxxxix *et ann. ad lib.* V § 45 Charisio] *r* carisio *LK* cariseo *G* Charisius *R* *Charis. p.* 218 *P.* 147 *L.* vel sapivi] *r* uel sapii *R* Aspero *k* 19 et sapii] uel sapii *r* uel sapui *d* assapui *D* *Varr. fragm. p.* 340 *ed. Bip.* diomides *GLK* *apud Diomedem p.* 366 *P. extr.* sapio sapui *libri,* sapio sapiui et sapui *edd.* sapio sapiui et sapii *ex hoc Prisciani l. Struvius l. l.; corruptis contra Diomedis exemplaribus, cui quidem* sapiui *et ipse restituit, Priscianum usum esse censet H. Keilius* adprobat *B* 20 Nonius *G* *Non. Marcell. cap.* X *p.* 508. 20 mut[ia]tis *Rr* 21 pro sapui *add. r* Neuius *Dr* Noeuius *B* *Nov. virg. praegn. fr.* 1 *p.* 54 *Both. p.* 181 *Munk. p.* 227 *Ribb.* prignante *GLK*

. quando ego
Plus sapivi, qui fullonem conpressi quinquatribus.

Terentius similiter:

cum intellego
Resipisse, .

pro 'resipivisse'. Caper utrumque in usu esse contendit. Afranius in Brundisinis:

Equidem nunc resipivi, postquam pectus est laetitia onustum.

Plautus in rudente:

Pol magis sapisset, si dormivisset domi.

'coepio', quod in usu non est, 'coepi' facit praeteritum. Terentius tamen in adelphis praeteritum imperfectum subiunctivi eius verbi, quod nascitur ex praesente, profert:

sinerem [ego] illum? ac non sex totis mensibus
Prius olfecissem, quam ille quicquam coeperet?

supinum a 'cupivi' et 'sapivi' secundum supra dictam analogiam mutata 'vi' in 'tum' profertur, 'cupitum' et 'sapitum'.

8 In 'rio' unum inveni, 'pario peperi'. ve||tustissimi tamen et secundum quartam coniugationem hoc protulisse inveniuntur. Ennius:

Ova parire solet genus pinnis con|decoratum.

sed Terentius in Phormione:

Neque parere iam diu haec per aetatem potest.

1 quanto *Mercerus* ego] ergo *D* uero *G* 2 quin *libri Non.* follonem (v) *R* fulonem *L* compresi *RLK* cōpressi *G* quinquatrubus *libri Non.* quinquatrbus *R* 3 *Ter. heautontim.* IIII 8, 2 *sq.* 4 te guate cum intellego *Bemb.* guate cum te intelligo *Bas.* intellege *LK* intellige *G* 6 pro resipivisse] *r* pro resipuisse *R* Caper] *v. Osannum de Capro p.* 16 contendit] ostendit *BDHKr* affranius *K* *Afran. Brund. fr.* 3 *p.* 162 *Bth.* IV *p.* 182 *Nk.* II *p.* 143 *Ribb.* in Brundisinis *om. G* 7 Brundisinis] *bd* brundesinis *D* brundissimis *K* brundi•inis *B* brundinisis (s n) *Rr* Brundusinae *vel* Brundisii *nomen fabulae apud alios tribuitur v. fragm. edd.* 8 resip•ui (i) *R* resipui *BDHGK* laetitiae (t) honustum *Rr* leticia honustum *D* 9 honustum *B* 10 *Plaut. rud.* IIII 1, 8 (*v.* 899) in rudente *om. G* 11 sapuisset *L* sapiuisset *BG* sapiisset *K* sapissed *Palat. uterque* dormisset *B* domina *GL* 12 usu (non) est *K* *Ter. adelph.* III 3, 42 *sq.* 13 aldelphis *G* preteritum p̄teritum *Rr* subiunc••tini (ta) *D* 14 praesenti *BL* presenti *r* p̄sente (i) *D* 15 sinerem illum *lib.* XVIII § 252 *cum Terentio* sinere (m) illum *Bemb.* ergo *G* ac] at *GLK* aut *libri Ter. cf. lib.* XVIII § *l.* 16 olefecissem *L et in* olfecissem *corr. K* coeperit *lib.* XVIII *l. l. cum Bemb. Bas.* 17 secundum] *b* secund•m (a) *B* p̄dictam ʻregulam (*in mg.* ʻuel analō) *G* 18 ut cupitum *B* 20 *Enn. ann. fr. v. lib.* VIII § 33 21 pennis *HGLKr* pinnis (e) *D* 22 Terentius in Phormione] *immo in adelph.* V 8, 8: Scio. - Parere iam diu haec per annos non potest. formione *G* 23 pare (re) *Rr* pareret *G* iādiu *k* iandiu *GK*

idem in Andria:

Hanc simulant parere, quo Chremetem absterreant.

supinum 'partum' debet esse, unde et 'partus' et 'parturio' meditativum. plerumque enim regulam supini sequuntur tam meditativa quam frequentativa, exceptis quibusdam, de quibus in significatione verbi diximus, ut 'lectum lecturio' et 'lectito', 'mictum micturio' et 'mictito', 'dictum dicturio' et 'dictito'. sic ergo 'partum parturio' et 'partito'. Statius tamen in XII Thebaidos participio futuri addidit i:

Misceat atque hosti veniat paritura marito.

Deponentia in 'rior' desinentia, 'orior' et 'morior', tam secundum tertiam quam secundum quartam coniugationem declinaverunt auctores, 'orior oreris' et 'oriris', 'morior moreris' et 'moriris'. Lucanus in IIII:

Non gratis moritur, iugulo qui provocat hostem.

Ennius in XIIII annalium:

Nunc est ille dies, cum gloria maxima sese
Nobis ostendat, si vivimus sive morimur.

Terentius in eunucho:

Risu †emoriri omnes denique.

Virgilius in II Aeneidos:

telis
Nostrorum obruimur, oriturque miserrima caedes.

Lucilius in III:

Conturbare animam potis est, quicumque adoritur.

eorum supina 'ortum' et 'moritum', quamvis 'oriturus', non 'orturus' in- 9
veniatur participium futuri, sed praeteriti 'ortus', non 'oritus' dicitur. Horatius epistularum libro II:

1 *Ter. Andr.* III 1, 14 andrea *K* 2 simul [ant] *Hh* pare [re] *Rr* 4 regulam *add. h* secuntur *RB* sequntur *GK* 5 in *sup. lin. add. G* 7 sic] Si *R* ergo est *k* paturio *GL* *Stat. Theb.* XII 539 8 tebaidos *K* participio] *r* participium *R* i *om. R* 9 Misceat] *R om. rell.* Adque [t] *D* 10 orior et morior tam *add. d* 12 or*eris et oriris (i) *H* *Lucan. Phars.* IIII 275 in IIII *om. G* 13 Non gratis moritur] Vincitur haut (*sic Voss. uterque*) gratis *Lucanus;* Moritur haud gratis, *ex Prisc., ut videtur, interpolatus Luc. Cassell. m. alt.* iulo [gu] *Rr* 14 *Ennius annal.* XI 18 *sq. E. S.* XIV vi *p.* 58. LXXIII *Vahl.* in — sese *om. G* XI *Merula referens haec ad verba ex or. Catonis apud Livium* XXXIIII 13, 5 *servata, at v. Vahlenium p.* LXXIII 15 maxima gloria *Heidelb.* 16 ostendit *Lr* ostentat [eu] *Zwicc.* 2 *Krehlii* si] si *Hh* siue *B* 17 *Terent. eunuch.* III 1, 42 Risu omnes, qui aderant, emoriri; denique *et sic add. initio v. sq.* metuebant *Heidelb.* in eunucho *om. G* iunucho *K* 18 Risu] iusu *K* 19 *Verg. Aen.* II 410 *sq.* in *om. G* 20 Talis *D* 21 Nostrorum *om. L* oriturqu[e] *B* 22 *Lucil. sat.* III 27 *Dous. Gerl.* 20 *ap. Vargesium Luc. sat. ex lib.* III *q. s. p.* 7 in III *om. G* III, *ex* IIII, *corr. H* tertio *L* VII, *r* 23 animam] animum *coni. Vargesius l. l. p.* 19 adorat[i]ur *Rr* 24 ortum *ex* oritum *corr. B* et mort[i]um *H* 25 non oritus *add. r* 26 oratius *GLK* *Hor. epp.* II 1, 17 *cf. lib.* XI § 18 aepistolarum *K* epistularum libro II *om. G*

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.

a 'morior' quoque notandum, quod, cum 'moriturus' secundum analogiam faciat participium futuri, 'mortuus' fecit praeteritum geminata u, quod in nullo alio participio invenies, pro 'mortus' vel 'moritus', quod proportio magis exigebat.

In 'tio' desinens per 'si' facit praeteritum geminata s: 'quatio quassi', quod teste Charisio in usu non est, 'percutio | percussi', 'incutio incussi'. supinum secundum regulam in 'si' terminantium perfectum in 'sum' exit, 'quassum', unde frequentativum 'quasso quassas'; similiter 'percussum', 'incussum'. nam 'ussi || ustum' et 'torsi tortum' vel 'torsum' excipiuntur et quae quartae coniugationis in 'si' terminant praeteritum perfectum: 'farcio farsi fartum', 'sarcio sarsi sartum', 'fulcio fulsi fultum', 'haurio hausi haustum'. p vero ante 'si' posita, sicut supra dictum est, per 'ptum' faciunt supinum: 'demo dempsi demptum', 'promo prompsi promptum', 'nubo nupsi nuptum', 'scribo scripsi scriptum'.

In 'tior' deponens tam tertiae quam quartae coniugationis unum invenitur, 'potior'. Virgilius in III Aeneidos:

Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat et auro
Vi potĭtur.

i secundum tertiam coniugationem corripuit paenultimam. Lucilius vero in V:

Deficit alma Ceres nec plebes pane potītur

secundum quartam coniugationem producta paenultima protulit. similiter Ninnius in Iliadis secundo:

1 Nil] *h* Nihil *Hr* nihil *RDLK* tale] *r* telo *R* 2 moritus (tu *supra*) *Hh* 3 fecit] facit *Dr* 4 nulo (l *supra*) *Rr* mortus *in litura h* 5 exigebaut *Dd* 6 per si (s *supra*) *Kk* quattio *B* 7 carisio *R* *cf. Charis. p.* 218 *P.* 146 *L., cuius quidem et Fabriciana et Putschiana h. l. inter exempla formae tertii ordinis quintae*, qua perfectum in si literas cadit, *ponunt:* quatio tis si, in usu non est, sed concutio et percutio tis si; *at cod. teste Keilio* co•••••••••• (ncutio tis *recte restituit ed. pr.*) concussi, *ut illae edd. ex Prisciano suppletae sint* est, sed percutio *coni. Osannus Beiträge etc.* II 338

10 ussu (i *supra*) *Rr* ussi *K* usi *G* et gessi gestum *post* ustum *add. d* torsum uel tortum *R. num* tortum [uel torsum], *ut locus ex lib.* VIIII § 51 *interpolatus sit?* 12 sartio (c *supra*) *Rr* fultio (c *supra*) *Rr* 14 ptum] praeteritum *GL* supino (v̄ *supra*) *Rr* promsi *RDH* promptum *om. G* promtum *L* 15 nubsi *K* scripsi] scribi *R* 16 quam *add. rd* inuenitur unum *G* 17 *Verg. Aen.* III 55 *sq.* 18 abrumpit] *rd om. D* abrupit *cum nonnullis libris Verg. R* polidorum *RDL* .truncat (.ob *supra*) *Rr* 20 *post* coniugationem *sqq. usque ad* coniugationem *om. D add. d* Lucius *K* *Lucil. sat.* V 17 *Dous.* 18 *Gerl.* uero in V *om. G* 21 ·II· *H* ·I· *LK* 22 defecit *K* plebis *RLK* pane] *om. G* panis *LK* 23 . Similiter *D* similiter (. *om.*) *rell.* 24 Ninnius, *ut perhibetur, Scriverius ad Baudii amores p.* 416, *Bernhardius Grundriss d. röm. Lit. ann.* 360 *p.* 406 *ed. alt. cf. lib.* VIIII § 42 neuius *RBDHLK* neuuius *G* Neuius *π* Laevius *G. I. Vossius de art. gramm.* V 35 *p.* 872 *Eckst. G. Hermannus elem. doctr. metr. p.* 333; *refertur scilicet hic versus ad Laevii, quae perhibetur, Cypriam Iliadem, in Charisii (p.* 118 *P. p.* 84 *L.) codice sub Naevii nomine et ipsam laudatam et ad Naevium relatam a Wernsdorfio poet. Lat. min.* IIII 573 *cf. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 86 *sq.* iliados *L* secundo] *sic π cum RBDH*

penetrat penitus thalamoque potītur.

infinitum tamen secundum quartam semper invenitur. Cicero in II invectivarum: rerum potiri volunt. supinum in 'itum' desinit paenultima producta, 'potītum'.

In 'uo' divisas quacumque antecedente consonante desinentia mutant o in i, ut 'acuo acui', 'imbuo imbui', 'induo indui', 'diluo dilui', 'annuo annui', 'spuo spui', 'suo sui', 'metuo metui', 'arguo argui'. Virgilius in VIIII:

Nisus ad haec: me nulla dies [umquam] tam fortibus ausis
Dissimilem arguerit; tantum fortuna secunda.

idem in XI:

Verba redarguerit.

excipiuntur 'struo struxi', 'fluo fluxi', 'pluo pluvi'. Livius in I ab urbe II condita et in XXI et in XXII: lapidibus pluvisse et in XXIIII: sanguine pluvit. nam 'unguo' Nisus quidem et Papirianus et Probus tam | 'ungui' quam 'unxi' dicunt facere praeteritum, Charisius

om. GLK Faecundo *Darmst.*[b] H. Foecundo *Darmst.*[a] *et sic* secundo (*vel* II *vel* 2; fecundo *μ*). Foecundo *edd. tantum non omnes. an* III? *cf. Hom. Il.* III 447 1 penitrat *GL* 2 *Cic. in Catil. or.* II 9, 19 in II. innectinarum *om. G* II invectivarum] *lib.* XVIII § 163. 189. 251 terti• nectiuarum *H* tertio innectinarum *h* IIII inuetiuarum *Rr* III innectiuarum *rell.* 6 inbuo inbui *B* 7 suo [sui] meto [v] *Rr* meiuo [t] *Dd* *Verg. Aen.* VIIII 281 *sq.* Euryalus: me nulla *etc.*; *versus initium* Nisus ad haec *ex v.* 207 *sumptum est* 9 Nisus [Eurialus] *Rr* umquam] *om. DH* unqnam *GLK hoc voc. ex eiusdem Aen. libri* VIIII *v.* 447 *hic intrusum est:* nulla dies umquam memori uos eximat aeuo 10 •ausis *add. r* 11 dissimilem] *r* dissimile *R* disimilem *GL* anguerit *Rom.* fortuna secunda] fortunas *BD* furtunas *GLK* fortuna se[quatur] *Hh* fortuna sequatur *d* 12 *Verg. Aen.* XI 688 13 ueba *R* redarguerit] *BDHGLKr cum Pal.* redargueret *R Darmst.*[a] *cum Med. Rom.* 14 strui [x] *H* plui [v] *Rr* *Liv. ab u. c.* I 31, 1 in I ab urbe condita *om. G* I *Drakenborchius ad Liv. l. l.* II *libri* 15 condita [b] et in XXI et in XXII. [a] Lapidibus *Hh* *Liv. ab u. c. lib.* XXI 62, 5; XXII 36, 7 et in XXI et in XXII] et in XXI [I] *Rr* et in XXI [et in XXII] *D* pluisse *libri Liv.* I 31, 1 *et aliquot ex dett. libris ll. lib.* XXI *et* XXII *ll.* *Liv. ab u. c.* XXIIII 10, 7 sanguine pluvisse XXIIII *Drakenborchius ad Liv. l. l.* XXIII *libri* 16 sanguinē *cum aliquot Liv. codd. dett. D* pluvit] *rh* pluit [v] *D* pluit *RHGL* ungo [v] *D* ungo *BL* Nisus] *cf. L. Carrionem antiq. lect.* II 11 *Graefenhanium hist. philol.* IIII *p.* 83 *sq.* paririanus [p] *G* *at Papirianus de orthographia secundum epitom. Cassiod. p.* 2295 *P.* 'ungo uero non ungui, sed unxi facit'. *apud Probum iun. p.* 1484 *P.* 139 *L.* 'G. huius literae ante uo positae verbum primae coniugationis non inveni. sed tertiae correptae, gui faciens specie perfecta, ut arguo, arguis, argui et unguo, unguis, unxi' *pro* 'unguis' 'ungui et', *etiamsi ipse dubitans, Priscianum legisse censet Struvius lat. Decl. u. Conj. p.* 313 (*cf. Osannum Beitr.* II 210 *sq.*). *at mihi haec quoque ad Berytium videntur esse referenda, cf. not. lib.* V § 45 17 un [gui] *Rr* ungi *H* •dic[u]nt *Dd* Carisius *RDHGK* *Charisius p.* 218 *P.* 146 *L.*

vero 'unxi' tantum. 'coquo' vel, ut alii, 'coco coxi', 'linquo liqui', 'tinguo' vel 'tingo tinxi'. haec tamen non videntur in 'uo' divisas terminare, in quibus u vim literae amittit, unde in 'guo' quidem syllabam terminantia huiuscemodi servant regulam in 'go' terminatorum, sicut et quae in 'quo' finiuntur, rationem sequuntur in 'co' desinentium: dicimus igitur 'unguo unxi' et 'linguo linxi', ut 'pingo pinxi', et || 'linquo liqui', ut 'vinco vici', 'ninguo' quoque 'ninxi', unde et 'nix', sicut a 'duxi' 'dux', a 'rexi' 'rex'. Virgilius in III georgicon:

Interea toto non setius aequore ninguit.

Accius in Andromeda:

Cum ninxerint caelestium molem mihi.

'extinguo' etiam 'extinxi', cuius simplex 'stinguo' in raro est usu. Virgilius in IIII:

Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem

pro 'extinxissem' protulit. Cicero tamen in Arato 'stinguens' participio usus est, quod a verbo 'stinguo' nascitur:

Quem neque tempestas perimet neque longa vetustas
Interimet stinguens praeclara insignia caeli.

idem passivum eius verbi in prognosticis protulit:

Vt cum luna means Hyperionis officit orbi,
Stinguuntur radii caeca caligine tecti.

12 illud quoque sciendum, quod in 'ui' divisas terminantia praeteritum perfectum cum soleant corripere paenultimam, tamen vetustissimi inveniuntur etiam produxisse eandem paenultimam, in his maxime, quae a praesenti in 'uo' desinente divisas proficiscuntur, ut 'eruo erūi', 'arguo argūi', 'annuo annūi'. Ennius in II:

Adnūit sese mecum decernere ferro.

Supina eorum i praeteriti in 'tum' convertunt et producunt u paenultimam: 'acui acūtum', 'imbui imbūtum', 'indui indūtum', 'annui annūtum',

1 quoquo *D* quoco uelut alii quoco quoxi *B* lyqui *R* *post* liqui: uinco uici *add. G* tingo uel tinguo *r* 2 terminari *d* 3 amittat *BGL* ammittat *D* Vnde *ex corr. r* in guo *ex* unguo *corr. B* 4 go] *b* guo *B* 5 secuntur *RBH* sequntur *GK* inguo *Dd* ungo *L* 6 unxi *in mg. add. L* pingo (u) *L* pinguo *K* ut ** *L* liqui] lici *G* ut ** (et) *L* 7 ningo *Dd* ningoo *H* 8 *Verg. georg.* III 367 IIII. *K* 9 sotius *B* aequore *cum Prisciano Verg. cod. Arundel.* aere *Vergilius* 10 actius *R* *Att. Andromed. fr.* 5 *p.* 171 *Both. fr.* II *p.* 125 *Ribb.* in Andromeda *om. G* 11 ninxerit *D* 12 Extingo *G* stingo *BG* *Verg. Aen.* IIII 606 14 generem *B* ipsā *B* 15 *Cicer. Arat. fr.* II *opp.* IIII 2, 519 *Or.* stingens *GLK* 16 stingo *B* 17 Quem] *sic in mg. etiam K* Quod *K* Quae *r* tempestas] uetustas *G* 18 stingens *L* 19 *Cic. prognostic. fr.* 1 *l. l. p.* 555 *Or.* prognosticis] *d* pronosticis *DHLK* ponosticis *R* pognosticis *r* 20 lana *H* hiperionis *GLK* orbis *GLK* 21 stinguntur *RBDGLK* 22 quoque sciendum] etiam notandum. *in mg.* uel quoque *G* 23 "etiam produxisse" inueniuntur *L* 25 aduuo aduui *B* 26 *Enn. ann.* II 18 *E. S.* II xı *p.* 22. XXXIX *sq.* LXXVIII *Vahl.* 27 annuit *RGLK* sese *om. GLK, m. rec. add. in G* 29 ut acui *G* inbui inbutum *B* adnui adnutum hinnui hinnutum *B*

'innui innūtum', 'argui argūtum', unde et participium 'argutus' | - id est 'convictus'. **Plautus in Pseudulo:**

argutus malorum facinorum -

et futurum 'arguturus' et derivativum ex hoc verbum 'argutor argutaris'. invenitur tamen in usu etiam 'arguiturus' pro 'arguturus'. **Sallustius in II historiarum: quod adversum multi ex Bithynia volentes adcurrere, falsum filium arguituri.** [**Plautus** iterum in **Pseudulo** de sycophanta:

Ecquid argutus †es?

pro 'convictus'.] excipitur 'rŭtum' vel 'ruitum', quod u corripuit vel quod i servavit; nam secundum futuri participium, id est 'ruiturus', debet 'ruitum' esse - **Lucanus in IIII:**

ruituraque semper
Stat mirum moles -,

secundum praeteritum vero debet 'rŭtum' dici paenultima correpta. **Virgilius in XI:**

Nec mihi cum Teucris ullum post erŭta bellum
Pergama.

et videtur hoc per syncopam i vocalis in prae||terito prolatum, 'erutus' pro 'eruitus', ideoque tempus perfecti simplex, quod habuit u ante i, servasse. a 'spuo' et 'metuo' et 'pluo' secundum analogiam 'sputum' et 'metutum' vel 'metuitum' et 'plutum' a 'pluvi', velut 'adiutum' ab 'adiuvi', debent facere, sed in usu ea non inveni. alia vero supra dictae terminationis verba 13
extremam syllabam praeteriti in 'ctum' convertunt, ut 'struxi structum', 'unxi unctum', 'liqui lictum'; excipitur 'fluxum', ut iam supra dictum est.

Deponentia in 'quor' mutant eam in 'cu' et assumentia 'tum' faciunt

2 *Plaut. Pseud.* II 4, 56 (*v.* 745) Ecquid argutust (argutus est *libri*)? - Malorum facinorum saepissume in Pseudulo *om. G* seudulo *H* psedulo *L* 4 diriuatiuum *k* (v *superscr.*) diriuatum *LK* 5 pro arguturus *add. d* argaturus *Rr* *Sall. hist.* II 57 *p.* 175 *Kr.* 6 in II historiarum *om. G* quos *BDHGLK* ex (*superscr.*) et *Hh* bithinia *BDL* bethinia *K* bethania *G* 7 adcurre (c re *superscr.*) *Rr* accurrere *HLK* accurre *G* occurrere *BD* arguturi *K* *Plaut. Pseud.* II 4, 56 (*v.* 745) *i. e. loco cum maxime citato. vel aliunde igitur vel ex Plauto neglegenter inspecto hoc scilicet alterum participii* argutus *exemplum ad marg. additum et postea hic non suo loco adglutinatum est. a Prisciano ipso non esse profectum satis indicat iteratum illud* 'pro conuictus'. *haec non posse non turbata esse pronuntiavit Ritschelius ad Plauti l. l.* in Pseudulo de sycophanta *om. G* - 8 seudulo (p *superscr.*) *RrD* psedolo *L* pseudolo *K* sicophanta *RH* sycopantha *LK* syncophanta *B* 9 **quid (ec *superscr.*) *Rr* et quid *BDHGLK* arguturus *L* argutus es] *v. supra* 10 conuictus *ex* coniunctus *corr. K* 12 *Lucan. Phars.* IIII 455 *sq.* 15 uero *om. G* correpta penultima *K* correpta peneultima *G* correpta peniultima *L* *Verg. Aen.* XI 279 *sq.* 17 cum *add. h* teocris *L* 20 tempus praeteriti perfecti *L* simplex (uel cis *superscr.*) *L* simplicis *G* seuasse *L* seruasse. spuo *K* 21 metutum] *r et ex* metuitum *corr. B* mututum *R* 22 plautum *Rr* pluitum *Dd* .uelud *B* 23 non inueni *post* adiutum *posuit R, del. et post* usu ea *add. r* 24 praeteriti *om. G* truxi (s *superscr.*) *Dd* stuxi *H* 25 uncxi *R* unctum *ex* unxtum *corr. L* iam] etiam *GL* 26 quor] *d* cor *D* cu* (m) *B* adsumentia *B*

supinum: 'loquor locutum', 'sequor secutum'; 'fruor' vero 'fructum' facit, sicut 'struo structum'. Cicero in Hortensio: et amoenitate summa perfructus est. Vlpianus tamen ad Sabinum futurum fruiturum dixit, non 'fructurum', quomodo 'ortum oriturum', 'erutum eruiturum', 'mortuum moriturum', quae cum in praeterito non habeant i, in futuro habent.

In 'vo', u loco consonantis posita, in l | quidem desinente paenultima, o extremam in i convertunt et faciunt praeteritum, ut 'solvo solvi', 'volvo volvi', 'calvo calvi', unde Sallustius in III historiarum infinitum passivi protulit: contra ille calvi ratus, 'calvi' pro 'decipi'. vocali vero natura longa antecedente 'vo' in 'xi' convertitur in praeterito, 'vīvo vixi'. supinum i in 'tum' convertentia faciunt, v necessario in vocalem redeunte, 'solvi solutum', 'volvi volutum'. sic debet etiam 'calvi calutum' facere, quod tamen in usu non inveni, et puto calumnias ex hoc esse derivatum. 'vixi' autem in 'xi' terminantium regulam in supino servat 'victum'.

III 14 In 'bo' desinentia verba vocali longa antecedente 'b' in 'ps' convertentia faciunt praeteritum perfectum, ut 'scrībo scripsi', 'nūbo nupsi': numquam enim b ante s in principio syllabae potest inveniri, ut 'Pseudulus', 'ipse'. alia vero o in i mutant in praeterito, ut 'bĭbo bibi'. Cicero in Verrinarum II: an iste umquam de se bonam spem habuisset, nisi de vobis malam opinionem animo inbibisset? Ovidius in VI metamorphoseon: ||

Vberaque ebiberant avidi lactantia nati.

'lambo' quoque 'lambi'. Lucilius in XXIII:

Iucundasque puer qui lamberat ore placentas.

1 sequor] *d* secor *D* facit *om. H* 2 *Cic. Hortens. fr.* 67 *opp.* IIII 2, 484 *Orell.* in Hortensio *om. G* hortentio *LK* 3 perstructus *GL* persructus *K* ulpianus *in* uulpianus *mut. R* ulpianus *L* *Vlpianus ad Sabinum: Vlp. fr.* 2 *ap. Dirksenium fragmenta ICtor. Rom. p.* 103. fruituros *idem Vlpianus dixit ad edictum: v. Dig.* X III 7, 10 ad Sabinum *om. G* sabinum *K* saninum *RBDHL* futurum futurum fruiturum *K* fruiturus *D* 4 fructurus *D* 5 mori•••turum (tum *ni f.*) *B* habeant] *h* habent *DHL* 7 peneulma *G* 8 extremam o *GK* uolo *Dd* 9 *Sall. hist.* III *cf. lib.* VIII § 76 10 illae *LK* decepi *Rr* 11 xi• (i) *H* 13 etiam debet *GLK* 14 non *sup. lin. add. H* et] ut *B* pato *K* calūni *B* calumniam *GLK* (*R?*) 15 Vixia autem *R* 16 In bo autem *K* bo in psi *BDHGLK* 17 scribo *ex corr. B* 18 enim *add. g* potest est *H* Pseudulus] *d* pseudolus *Br* psedulus *G* seudulus *D* psedulus *K* 19 *Cic. in Verr. act.* I 14, 42 20 in — habuisset *om. G* in uerrem .II. *BDH* in uerrem in .II. *LK* unquam iste *G* de se umquam *Cic. Guelferb.* 1 habuisset *om. L* 21 openionem *G* imbibisset *RGLh* imbuisset *ni f. H* *Ovid. metamorph.* VI 342 22 in VI. metamorphoseon *om. G* VI *ex* V *corr. B* V. *D* 23 Vbera quae *B* audini *GK* aui. dilactantia *B* luctantia *G* 24 Lucilius] *b* Lucius *K* Lucius *BL* *Lucil. sat.* XXIII 2 *Dous.* 1 *Gerl.* in XXIII. *om. G* 25 Iocundasque *Bk*

similiter 'scabo scabi'. idem Lucilius in VIIII:

Scaberat ut porcus contritis arbore costis.

unum excipitur 'incumbo incumbis', quod etiam 'incubo incubas' secundum primam coniugationem profertur, quod 'incubui' facit praeteritum, et omnia a 'cubo' composita, sive primae sive tertiae sint coniugationis, ut 'accumbo' vel 'accubo accubui', 'incumbo' vel 'incubo incubui'. et nunc quidem simplex eorum, id est 'cubo cubas', primae est coniugationis, vetustissimi tamen et hoc et omnia, quae in 'ui' faciunt divisas praeteritum perfectum in prima coniugatione, etiam secundum tertiam solebant declinare. supina vero in 'psi' quidem terminantium praeteritum 'si' in 'tum' convertunt, ut 'scripsi scriptum', 'nupsi nuptum', in 'bi' vero assumunt 'tum', 'bibitum, lambitum, accubitum', unde et 'cubitus' dicitur. et notandum, quod, cum omnia in 'si' terminantia praeteritum, sicut supra docuimus, in 'sum' terminant | supinum, exceptis quartae coniugationis verbis, haec quoque, quae p vel m ante 'si' habuerint, 'si' in 'tum' convertunt, ut 'nupsi nuptum', 'scalpsi scalptum', 'scripsi scriptum', 'demsi demptum', 'sumsi sumptum', in quibus etiam p euphoniae causa interponitur, quod etiam in praeterito quibusdam placuit ascribere.

In 'bor' deponentia mutant 'bor' in 'psum' et faciunt supinum, ut 'labor lapsum'. nulla autem alia causa est mutandae b in p ante s vel t in principio syllabae positae, nisi euphonia, cuius ratio apud Graecos quoque observantissimos eius servata est in supra dictarum consonantium scriptura, ut κρύβω ἔκρυψα κέκρυπται, λείβω ἔλειψα λέλειπται. pro ψ enim Graeca nos in principio syllabae 'ps' scribimus, ut 'nubo nupsi nuptum', 'scribo scripsi scriptum', 'scalpo scalpsi scalptum'.

In 'co', n antecedente, abiecta n et o in i conversa faciunt praeteritum, paenultima quoque producta, ut 'vinco vīci', 'convinco convīci' -

1 *Lucil. sat.* VIIII 26 *Dous.* 21 *Gerl.* 2 scaberat *Rr* abore (r *sup.*) *Hh* custis *K* 3 unum *om. DK* 4 incubui] *r* inbui (cu *sup.*) *K* imbui *RB* inbui *L* 5 sine primae *om. B* coniugationis sint *K* 6 nunc] num *B* 7 prima *B* 8 et hoc] *r* hoc *R* et haec *GLK* 9 prima] *d* primę *D* tertiam *om. L* 10 terminantium quidem *H* psi in tum *DHKr* psi in tum (p *sup.*) *K* psi in ptum *BGLh* 11 adsumunt *B* 12 ambitum (l *sup.*) accubui accubitum *K* 13 omnia] oo *K* 14 supinant (terminant *sup.*) supinum *Rr* 15 habuerint (v *sup.*) *L* habuerunt *GK* ptum *B* conuerterunt *G* 16 salptum (c *sup.*) *Hh* demsi] *g* dempsi *K* dempsi *RBDHG* 17 sumpsi *BDH* 18 quod] quam *HLr* adscribere *B* 19 in psum] *d* ipsum *D* sopina *GK* 20 alia *add. in mg. H* 21 positae] *om. GK* ÷ (*i. e.* est) *L* ephonia (u *sup.*) *Hh* euphoniae *RD* euphoni· (ę? euphonia *b*) quare mutatur b in p ut scribo scripsi. cuius ratio *B* 22 eius *add. r* eius (.i. rationis *sup.*) *Kk* 23 ΚΡΙΒΩ ΕΚΡΙΦΑΚΕΚΡΙΠΤΑΙ *B* ΚΕΚΡΥΠΑΙ *R* ΕΚΡΥΠΤΑΙ *dh* ΛΥΒΩ *R* ΛΙΒΩ *BDH* ΑΙΒΩ *GLK* ΕΛΥΦΑ *R* ΕΛΙΦΑ *BDG* ΕΛΙΦΑ *HLK* ΛΕΛΙΠΤΑΙ *R* ΕΛΙΠΤΑΙ *DH* ΛΕΜΠΤΑΙ *BL* ΛΕΜΤΑΙ (π *sup.*) *G* ΛΕΜΤΑΙ *K* PHO *D* 24 syllabae positae ps *Rr* 26 antecendente *H*

'linquo' quoque, quod consimilem videtur habere terminationem, 'liqui'|| facit praeteritum abiecta n, sicut supra quoque docuimus -; s vero praecedente mutant 'sco' in 'vi', nisi sint inchoativa - illa enim carent praeterito perfecto -: 'quiesco quievi', 'pasco pavi', 'cresco crevi', 'ascisco ascivi', 'consuesco consuevi' vel 'consuetus sum' - Charisius tamen etiam 'consueo' ponit -. omnia tamen, quae praeteritum perfectum in 'vi' terminant adiectam, frequenter invenimus per secundas et tertias personas syncopam paenultimae pati syllabae, cum ab u loco consonantis incipit, ut 'amavi amavisti' vel 'amasti amavit amavimus amavistis' vel 'amastis amaverunt' vel 'amarunt'; 'neo nevi nevisti' vel 'nesti nevit nevimus nevistis' vel 'nestis neverunt' vel 'nerunt'. ideo autem addidimus 'adiectam', quoniam, si in positione sit u consonans, syncopam pati non potest, ut 'lavo lavi lavisti', non possumus dicere 'lasti' nec pro 'lavistis' 'lastis' nec pro 'laverunt' 'larunt'. similiter 'faveo favi favisti', nemo dicit 'fasti', nec pro 'fovisti' 'fosti', nec pro 'solvisti' 'solsti'. sed invenio, Horatium auctoritate fecisse in quibusdam concisionem, quamvis positio verbi | habeat u consonantem: 'moveo movi movisti', ex quo 'summosses' posuit Horatius pro 'summovisses' in I sermonum:

Hunc hominem velles si tradere, dispeream, ni
Summosses omnes. - non isto vivimus illic,
Quo tu rere modo.

item 'commorit' pro 'commoverit' idem Horatius ponit in II sermonum:

at ille,
Qui me commorit - melius non tangere, clamo -,
Flebit.

17 unum invenitur in 'sco' desinens verbum apud vetustissimos, cuius praeteritum perfectum in 'xi' protulerunt teste Capro: 'conquinisco conquexi'.

1 linco [qu] *DG* quod *om. G* similem *DHr* 3 inchoatina *ex* inchoatiba *corr. B* 4 creini *K* adscisco adsciui *B* 5 carisius *DHGLr* carissius *K* *Charisius p.* 224 *P.* 149 *Lind.*, *ubi* consueo consuesco *pro* consueui consuesco, *quod in cod. reperitur, restituit G. Fabricius* 6 etiam *in mg. K* tamen] enim *G* 7 abiectam *B* adiectam tm̄ [penultima] *L* 8 syllabae pati *GK* incipit ut *Hh* 9 uel amasti *om. R* 10 uel amauerunt *D* neo — nerunt *in mg. K* 11 uel nerunt *add. r* adddimus [i] *H* adididimus *G* addimus *K* abiectam *B* 12 quon'am] *r* quam *R* 13 lauasti *K* possimus *K* lasti pro lauisti nec *D* lavistis] *k* lauisti *K* 15 foſsti [v] *D* [h]oratium *D* oratium *K* 16 positione *Rr* uerba [i] *D* 17 summoses *K* [h]oratius *D* oratius *K* *Hor. serm.* I 9, 47 *sqq. cf. lib.* VIIII § 41 19 tradere ** [dispeream] ui(am) *Rr* 20 summoses *K* uiuitur *libri aliquot Horatiani* 21 quot urere *GLK* 22 pro commemorit *G* oratius *DK* *Hor. serm.* II 1, 44 *sqq.* 26 fleuit *L* fle[b]uit *B* 27 inuenitur in sco] *r* inuenitur ** co *R* 28 Capro] *v. Osannum de Capro p.* 16 concexi *G* conqu[qu]exi *B*

est autem 'conquinisco' caput inclino. Pomponius in vacca vel marsuppio ait:

simul intro veni, accessi ad patrem, prendi manum;
In terram ut cubabat nudam ad eum ut conquexi, interim
Mulieres conspiciunt.

excipiuntur praeterea eiusdem terminationis 'compesco compescui', 'dispesco dispescui', quod ponit Apuleius in dialogo, qui est de deo Socratis: cum et habitacula summa ab infimis tanta intercapedine fastigii dispescant, pro 'distent'. excipitur praeterea 'disco didici', 'posco || poposci' et ex eis composita, quae similiter faciunt praeteritum, 'dedisco dedidici', 'deposco depoposci'. vocali vero natura longa antecedente in 'co' desinentia 'xi' syllaba finiunt praeteritum, ut 'dūco duxi', 'dīco dixi'. r antecedente unum inveni, 'parco', quod et 'peperci' et 'parsi' facit praeteritum. Lucanus in II:

parvum sed fessa senectus
Sanguinis effudit iugulo flammisque pepercit.

Terentius in hecyra:

heu me infelicem, hancine ego vitam parsi perdere?

'ico' praeterea paenultima brevi profertur in praesenti teste Capro, sed producit eam in praeterito perfecto et mutat o finalem in i: 'ĭco īci', unde 'ictus'. Cato Censorius de Veturio: hostem | num icit?

1 conquisco *B* capud *Dd* *Pomponii vaccae vel marsupii* (marsuppii *Ribb.*) *fr. p.* 122 *Both.* 159 *Mk.* 212 *Ribb.* Baccha *B f. recte, qui titulus fabulae et togatae (v. Ritschelium parerg.* I 156) *et, quod quidem secus se habere videtur Ritschelio, palliatae esse potuit: nam Bacchas scripserunt Antiphanes, Diocles, Lysippus et Novii certe Atellanis hetaeram et Phoenissas immixtas invenimus.* bacha *tres codd. Krehl.* Bacca *Lips.* 1 *eiusdem* marsupio *L* 3 intro veni] in utroquo ueni *G* 5 terra *K* nuda *BHGLK* conquexi*(t?) *H* 7 conspiciunt *ex* conpisciunt *corr. D* 8 Excipitur *GK* praeterea *del. h* compesco compescui] *k* compisco compiscui *GLK* dispisco dispiscui *GL* dispesco dispesco dispescui *H* 9 apuleus *G* *Apul. de deo Socr. cap.* IIII *p.* 44 *Elmenh.* quid *Rr* 10 et] *sic etiam Augustinus de civ. dei* VIIII 12 ea *libri Apul. plerique, om. duo codd. Lindenbrogii* ab] *sic etiam Aug. l. l. om. K et libri Apul. plerique* infimis] *r* imfimis *RB* interea pedine *G* interea pedi ne *LK* intercapedine fastigii dispescant] intercapedo fastigii dispescat *libri Apul. et Augustinus l. l.* 11 festigii *K* nestigii *GL* dispescant] *k* dispiscant *GLK* 12 ex his *G* 13 dedidi (ci) *K* antecendente *K* 14 xi] x *R* in xi *D* 15 peperci parsi *B* 16 *Luc. Phars.* II 128 *sq.* in II *om. G* 17 parum *pars librorum Luc.* 18 effundit *Voss. A cum al. codd. Luc.* ingulis *B* ungulo *GLK* flammis quae *B* 19 *Ter. hecyr.* III 1, 2 in hecyra *om. G* haecyra *RH* hęcira *D* echyra *B* echira *LK* 20 hancine] *h Bemb. Bas.* hancin*** *H* hanccine *RD* hanc me *LK* 22 Capro] *effugit h. l. Osannum* 24 *Caton. Cens. de Veturio (cf. lib.* VI § 16) *or. fr. ap. Meyerum l. l. p.* 64 (de) ** (in) *L* debeturio *K* Veturio] *d* beturio *DLr* buturio *R* betnturio *G* num] *BDrh Darmst.*[a] numum *R Heidelb.* numim *GL* nummi *K* **|num *H* numuu (uel nunium) *Darmst.*[b] nummi *Monac.* 280 *A* numium *Lips.* 1 (*non H*) nimium *Zwicc.* 2 *Dresd.* non *Lips.* 2 *Krehlii* numiicit

Caelius in I: qui cum is ita foedus icistis. Lucretius tamen etiam in praesenti producit paenultimam:

exim corpus propellit et īcit.

Supina in 'ci' quidem terminantium praeteritum i in 'tum' convertunt:
18 'vici victum', 'convici convictum'. eandem servat regulam etiam 'liqui lictum' et ex eo composita, 'reliqui relictum', 'deliqui delictum'. nec mirum, cum post q u posita vim literae amittat, in 'ci' desinentium regulam sequi. quae vero in 'vi' syllabam proferunt praeteritum perfectum, mutant eam in 'tum' et faciunt supinum, 'requievi requietum' - unde participium futuri fit 'requieturus'. Cicero contra Metellum: nisi eorum exitio non requieturam -, 'cresco crevi cretum', 'ascisco ascivi ascitum', 'descisco descivi descitum' - Livius in XXVI ab urbe condita: descitum ab Romanis (et notandum, quod ab inchoativo 'scisco' composita primitivi, id est 'scio', habuerunt praeteritum, secundum rectam vero proportionem debent eorum quoque perfecta ab 'ascio' et 'descio' esse) -, 'nosco novi notum' - similiter ex eo composita: 'ignosco ignovi ignotum'. Terentius in adelphis:

Ignotum est, tacitum est, creditum est,

unde et participium futuri 'ignoturus'. Cicero in Catone [maiore]: ignoturum alteri, quod patrem, alteri, quod tutorem secutus esset. Cato in V originum: quod eorum nemo quisquam quicquam mihi ignoturus est; quidam tamen contra regulam a praesenti tempore hoc || derivatum protulerunt, 'ignosco ignosciturum'. Piso

reg. IX saec. [7497], *sed inter lin. ead. m.* ini *teste Dübnero in Meyeri orr. R. fr. ed. Paris. p.* 134 •icit(u) *L* 1 Coelius *B* *L. Caelii Antipatri hist. lib.* I *fr. p.* 190 *Kr. fr.* 9 *p.* 315 *Roth.* is] *sic ex corr., ut videtur, R* his *BGLKd* is ita] ista *Heidelb.* icitis *HGLK* *Lucr.* III 161 3 exim *R. ut appareat, iure suo suspicatum esse Ritschelium in mus. phil.* VII *p.* 475 *sic in H scriptum fuisse.* eximi *Monac.* exico *in litura h* exin *RDGLK* 4 Supino *B* praeterito *Gr* 5 Eadem *Dd* ser(n)uant *BK* 10 futuri *om. G* requieturus] *d* quieturus *DGLKr* *Ciceronis contra Metellum (cf. lib.* VIIII § 51) *or. fr.* 3 *p.* 455 *Or.* met(e)allum *Rr* 11 requieturum *r* 12 descisso *R* Li(v)bius *Rr* *Liv. ab u. c. lib.* XXVI 14, 9 in — condita *om. G* XXV *libri* 13 dis(c)citur *Rr* 14 pri(i)mitiuo *Rr* scio] *r* ciui *R* 15 perfecta *om. R add. r* ab ascio] *scripsi* asci(o) *Rr* adscio *BDH* a scio *GLK; an legendum:* debent eorum quoque supina a scio esse? desci(o) *Rr* 17 *Ter. adelph.* III 4, 28 in adelphis *om. G* 18 ignotumst tacitumst creditumst *Bemb.* 19 particium *H* *Cic. Caton. fr.* 3 *opp.* IIII 2, 487 *Or.* in Catone maiore *om. G* Catone maiore *libri* maiore *induxi coll. Macr. sat.* VI 2, 33; *possis etiam* Catone minore *conicere.* laudem Catonis *istum librum dicit Gellius noct. Att.* XIII 20 (19), 3, *qui locus docere poterat Krehlium, eum non 'in laudem Catonis maioris conscriptum' fuisse; cf. Fr. Schneiderum in comm. de Ciceronis Catone minore act. ant. Darmstad.* 1837 *n.* 140 *sq. p.* 1141 *sqq., qui ipsum Priscianum aeque lapsum esse censet p.* 1147 catione *K* cautione *L* 20 igno(t)•urum *L* patrem alteri quod *Hh* 21 *Caton. origg. lib.* V *fr. p.* 116 *Kr. fr.* 100 *p.* 283 *Rth. fr.* LXXXIX *p.* 56 *Wr.* in V originum *om. G* quisquam] *b* quis *B* 22 mihi *in mg. add. H* (tam) autem *Rr* 23 derivatiuum *D* Piro *K* *L. Calpurnii*

Frugi in II annalium: quodcumque deliquisset, ignosciturum adfirmabat. notandum tamen, quod 'cognosco cognovi cognĭtum' et 'agnosco agnovi agnĭtum' in frequentiore usu faciunt, pro o| 19 paenultima producta, quam vetustissimi servabant analogiam sequentes, i correptam adhibentia. unde Iuvenalis in I:

Agnĭtus accipies, iubet a praecone vocari
Ipsos Troiugenas,

Lucanus in II:

calida mihi cognĭtus axis
Aegypto atque umbras numquam flectente Syene.

Sallustius tamen secundum analogiam in II historiarum: neque inermos ex proelio viros quemquam agnōturum. Pacuvius secundum utrumque protulit:

In turba Oresti cognĭta agnōta est soror ..

'pasco pavi' servavit in supino s solum: 'pastum'. 'compesco compescui' et 'dispesco dispescui' et 'posco poposci' et 'disco didici' a praesenti tempore faciunt supinum mutatione o in i correptam et additione 'tum': 'posco poscĭtum', 'compesco compescĭtum', 'disco discĭtum'. unde Apuleius participium futuri protulit in Phaedone de anima: sic auditurum, sic disciturum, qui melius sit, haec omnia et singula sic agere aut pati, ut patiuntur atque agunt.

In 'xi' finientia praeteritum perfectum faciunt supinum secundum praedictam regulam: 'dixi dictum', 'duxi ductum'; 'peperci' vero vel 'parsi parsum' facit supinum secundum in 'si' terminantium regulam, unde 'parsurus' participium futuri. Varro in Laterensi:

Pisonis Frugi ann. lib. II *fr. p.* 150 *Kr.*, *fr.* 24 *p.* 300 *Roth.* 1 quocqunque *L* quocunque *G* diliquisset *GL* 2 affirmabat *RHGLK* 3 agnoco (s *sup.*) *Rr* et agnitum *D* frequentiori *BHK* 5 *Iuv. sat.* I 1, 99 *sq.* in I *om. G* I. *ex* II. *corr. R* 7 ingenas (tro *sup.*) *Rr* 8 *Lucan. Phars.* II 586 *sq.* in II *om. G* II *a* III. *libri* 9 callida *G* calida medius mihi *libri Luc.*, *a* medius calida mihi, *Prisciano non laudato*, *Cortius* 10 aegipto *G* nusquam *Voss. A cum plerisque codd. Luc.* flectente Syene] *ex corr. h* flentes (ctente s *sup.*) hyene *Rr* fle*tentes (*in* flectentes *corr.*) yenę *B* flecteutes hiene *G* flectentes hieme *L* flectentes inene *K* 11 *Sall. hist.* II 73 *p.* 183 *Kr.* in II historiarum *om. G* 12 ex praclio inermes *G* inermos] *in* inermis (*ab r?*) *corr. R*, *in* inermes *H* inhermos *B* inermes *L* inermis (*sic*) *in mg. add. K* pelio (r *sup.*) *D* viros] *r* uires *R* pacubius *LK* paucobius *G* *Pacuv. fr. inc.* XXII *p.* 107 *Ribb.*; *Dulorest. fr.* 35 *p.* 122 *Hermion.* 3 *p.* 124 *Both.*; *ad Dulorestem rettulit Ribbeckius p.* 284 14 soror *add. d* 15 serua (uit *sup.*) *Dd* compisco compiscui *GLK* 16 dispesco dispescui] *r cf. Struvium lat. Decl. u. Conj. p.* 223 depesco depescui *RBDH* depisco depiscui *GLK* et *eras. in H* pasco (o *sup.*) *Rr* 17 tempore] *h* tempori *H* correptum *B* correpta *D* addicione (t *sup.*) *D* dicioue (t *sup.*) *Rr* 18 poposcitum *Rr* compisco compiscitum *GLK* disco *om. G* appuleus *G* *Apuleius in Phaedone: Apul. fr.* 10 *t.* II *p.* 638 *Hild.* 19 phędroue *r* phedonae *K* phęnode *G* 20 quid *G* 22 finientia] disinentia *GLK* supradictam *GLK* 24 par*um (s *sup.*) *Hh* 25 *Varro in Laterensi logistorico: v. Varr.*

Parsurus pecuniis bene partis.

Livius in XXVI ab urbe condita: nedum eos Capuae parsuros
20 credam. 'senesco' inchoativum | est: nam positivum eius 'seneo' invenitur in usu. Accius in Telepho:

Iamiam stupido Thessala somno
Pectora languentque senentque.

Pacuvius in Periboea:

Quamquam aetas senet, satis habeam virium, ut te ara arceam.

a 'seneo' igitur, non a 'senesco' fit praeteritum 'senui'. Sallustius in I historiarum: nisi cum ira belli desenuisset. idem etiam participium praeteriti temporis ex eo protulit, quamvis sit neutrale, in IIII: omnis, quibus senecto corpore animus militaris erat; nec || mirum, cum in aliis quoque plurimis eiusdem significationis verbis inveniantur veteres praeteriti temporis participia proferentes, ut 'prandeo pransus', 'caeno caenatus', 'placeo placitus', 'mereo meritus', 'pateo passus', 'careo cassus', 'poto potus' pro 'potatus', 'titubo titubatus'. 'iuro' quoque 'iuratus' tam in activa quam in passiva invenitur significatione. et haec quidem etiam iunioribus in usu manserunt, illa vero obsoluerunt: 'discedo discessus', hoc est 'qui discessit'; similiter 'intereo interitus', 'occido occasus'. sed eorum usus in libro, qui inscriptus est de participio,
IIII 21 invenies. deponentia vero in 'scor' desinentia, in antepaenultima quidem syllaba a vel i correptas habentia, in 'ctum' faciunt supinum, ut 'paciscor pactum', 'proficiscor profectum', 'expergiscor experrectum' facit, quamvis vetustissimi | etiam 'expergitus' dicebant. Lucilius in III:

t. II *p.* 323 *ed. Bip. Ritschelium de Varr. logistor. p.* VI. XII; *versus f. sic ordinandus cum Fleckeiseno: .!...!...* pársurus pecúniis | Bene pártis 1 pecuniis] pecurus *L* 2 *Liv. ab u. c. lib.* XXVI 13, 16 in — condita *om. G* XXVI *Ecksteinius ad Vossium de arte gramm.* V 25 *p.* 832 XXV. *ex* XXXV. *corr. R* XXV *rell.* necdum *GK* parsurus *D* 3 credamus *r* 4 *Att. Telephi fr.* 1 *p.* 241 *Both.* II *p.* 184 *Ribb.* in Telepho *om. G* thelepho *d* 5 thesala *DHK* sompno *K* 6 languentque] *bh* laugentque *HG* plangentque *K* langent *B in* senentque *literae duae extremae adrasae in B* 7 Paccuius *D* Pacubius *LK* Paucubius *G* *Pacuv. Periboeae fr.* 28 *p.* 142 *Both. fr.* XXIII *p.* 96 *Ribb.* in Periboea *om. G* pheriboea *K* 8 habeam] *Bothius* habeam rem *RBDHGLK*, *quod 'nihil aliud significat, quam librarium legi voluisse* haberem *pro* habeam'. habeam tamen *Heidelb. r (non R)* tamen habeam *Ribbeckius, qui numeros sic ordinavit:* quamquam aetás senet, | Satis tamen habeam uirium ut te ara árceam uirium tute *r* uirumute *R* 10 *Sall. hist.* I 95 *p.* 115 *Kr.* 11 in I historiarum *om. G* *Sall. hist.* IIII 64 *p.* 354 *Kr., ubi hic Prisciani locus addendus est* 12 in IIII *om. G* 13 VI *in litura h* Omnes *BDGL* quibus senecto] *Heidelb. r et codd. lib.* VIIII § 49 quibus aetas (etas *D*) senecto *R rell.* 14 in aliis *K* 15 ueteris *B* prande° *Rr* 16 ceno *HGLK* cenatus *DHGLK* place° *Rr* pasus *L* 17 casus *L* pat°us *Rr* 19 obsolenerunt *GLK* 20 disc(edo)o *Rr* hac° *Rr* 21 occassus *G* occassus *K* qui scriptus *B* est] *R Heidelb.* est nobis *BDHLKr* est a nobis *Gh* 22 DEPONENTIA. | Deponentia *H* 23 uel e *post* uel i *add. dh* 24 profectum. similiter expergiscor. *B* quia a rego est *post* expergiscor *add. RBd* quia a pergo est *codd. aliquot Krehlii, inter quos Heidelb.* facit *om. GLK* 25 *Lucil. sat.* III 19 *Dous. Gerl.* 7 *Varges.* ego e somno puero (puteros *Paris. A*

E somno pueros cum mane expergitus clamas.

Caecilius vero secundum analogiam protulit in Imbriis:

surdo mihi
Dormitum suadet ut eam quisquam? et si ego obdormivero,
Tute idem ubi eris experrectus?

'nanciscor' etiam 'nactum' facit absque n, ut Probo et Capro et Pollioni et Plinio placet. sicut et 'pangor pactum' et 'fingor fictum' et 'tangor tactum'. sciendum tamen, quod sunt verba, quae servant n in participiis praeteriti sive in supinis, ut 'iungor iunctus', 'pungor punctus', 'fungor functus', 'emungor emunctus', 'extinguor extinctus', 'tingor tinctus', 'plangor planctus', 'angor anctus'; quae autem servant vel quae non, de participio tractatum reperies; quod autem corripitur antepaenultima 'păciscor' et 'nănciscor' et 'profĭciscor' et 'expĕrgiscor', ex compositis sive primitivis eorum potest dinosci: 'păciscor depĕciscor', 'profĭciscor' a 'făcio', 'expĕrgiscor' a 'pĕrgo pergis', 'nănciscor' vero a 'năncio' est, quod in usu fuit vetustissimis. Gracchus pro se: si nanciam populi desiderium, conprobabo reipublicae commoda. alia vero abs- 22
que c in 'tum' fiunt supina, ut 'irascor iratum', 'ulciscor ultum', 'nascor

pueros *B*) cum (cui *Mon.*) mane expergitus clamo *codd. Diomedis p.* 372 *P.* in III *om. G* 1 e somno] esono *H* sompno *L* expergitos *ex* expergitus, *ut vid., fecit K* 2 Caelius *DHLKr* Coelius *B* celius *G* *Caecilii Imbrior. fr.* 7 *p.* 31 *Sp.* III *p.* 43 *Ribb., qui sic l. constituit:* Mihi surdo dormitum suadet ut eam. — At si obdormiuero | Tute idem ubi eris experrectus? quisquam *ex* nequiquam *interpretamento vocis* surdo *ortum esse censens; Vmbrorum vel umbrarum fr.* 2 *p.* 149 *Both.* experrectus *post* protulit *add. h* Imbriis *coniectura assecutus est Meinekius Men. et Phil. rell. p.* 89 umbris *rh* imbris *cett.* 3 surdo] *Ribbeckius* sordo *H pars codd. Krehlii* sordi *RBDGKh* sordida *Lips.* 1 *Krehlii* sordido *1* surdo mihi *Fleckeisenus;* mihi *praeponitur in codd.* sordi,d*ormitum (i) *L* 4 domitum *G* suadet *H* quisquam] *om. G* quisque *K* quisque moechetur *Lips.* 1 obdormiero *B* 6 idem *add. d* ubi eris] *r* uberius *R* 7 ⁿactum *Dd* nactusū *K* ut et *BDHL* Probo] *cf. Osannum Beiträge etc.* II *p.* 211, *cui ad M. Valerium Probum Berytium haec spectare videntur haud improbante O. Iahnio prolegg. ad Pers. p.* CXXXIX. *atque id recte me quidem iudice cf. ann. ad lib.* V § 45 Probo *om. G* Capro] *cf. Osannum de Capro p.* 18 Pollioni] *ad Asinium Polionem confidentius quam a Thorbeckio Asin. Poll. p.* 80. 123 *factum est, hunc l. referre licet post Mauricii Hauptii in ind. l. Berol. aest.* 1855 *p.* 3 *sqq. disputationem, ubi is ipse tangitur p.* 5. *M. Antonini philosophi praeceptorem v. vit. M. Antonini in hist. Aug. c.* 2 *coll. Graefenhanio hist. philol.* IIII 259 *intellexerat Meyerus fragm. orr. R. p.* 501 8 plenio *K* plioni *B* *Plinii libror. dub. serm. fr.* LXXXVII *ap. Lerschium Sprachphilosophie d. Alten* I 197 panguor *K* fingor] *d* frigor *D* 10 iunguor *K* pungor — tinctus *add. r* 11 fun*gor (c?) *B* funguor *K* emunguor *K* extinguor] *d* extingor *BGL* tinguor *H* tinguor *RK* 12 plagor *H* planguor *K* seruant n uel *RDG* non ser̄ *H* 13 de participium *Rr* tractum *G* re*peries (p) *D* repperies *BLK* quod] *r* Quo *R* antepeneltima *G* 15 depiciscor *GLK* 16 est *om. G* 17 Grachus *BGK* Graccus *DHL* *C. Gracchi pro se (adversus L. Opimium? de legibus a se promulgatis?) or. fr.: v. Meyerum l. l. p.* 233 *Ellendtium brev. eloq. R. hist. p.* 43 *ed. alt.* nanciam] *r* nantiam *RBDH* 18 disiderium *G* c̄probabo *D* comprobabo *RBGLK* reipuplicae *K* *post* alia uero: quae non habent a uel e corr̄ in antepenult̄ *add. h* 19 tum finiunt *BGKd* tum faciunt *H* tum faciunt *in* tum finiunt *mut. L* irasco *Rr* ulcor *Rr*

natum', 'obliviscor oblitum'. excipitur 'defetiscor' 'defessum' faciens || supinum et participium praeteriti 'defessus', ut Terentius in adelphis:

Defessus sum ambulando.

idem in Phormione:

Neque defetiscar usque adeo experirier;

nam ab eo quod est 'defi|cio' 'defectus' fit participium praeteriti. excipiuntur etiam duo composita, quae quamvis antepaenultimam i habeant correptam, in 'tum' tamen, non in 'ctum' faciunt supinum: 'commĭniscor commentum', 'adĭpiscor adeptum'. nam a 'reminiscor' supinum vel participium praeteriti vel futuri in usu non inveni, quamvis ratio hoc quoque 'rementum', quomodo 'commentum', exigat dici.

In 'do' desinentia, si paenultimam naturaliter longam habuerint, 'do' in 'si' convertentia faciunt praeteritum perfectum, ut 'lūdo lusi', 'rādo rasi', 'laedo laesi', 'rōdo rosi', 'vādo vasi', 'evādo evasi', 'illīdo illisi', 'claudo' vel 'clūdo clausi' vel 'clusi'. invenitur tamen etiam 'claudeo', sed et 'claudo' pro 'claúdico'. Sallustius in III historiarum: coniuratione claudit. Caecilius in epiclero:

An, ubi vos sitis, ibi consilium claudeat?

'cedo cessi' geminavit s in praeterito, ex quo Virgilius 'accestis' pro 'accessistis' posuit in I Aeneidos:

penitusque sonantes
Accestis scopulos.

23 excipitur 'caedo cecidi' - Lucanus in IIII:

1 defetiscor] *r* defeciscor *RHbd* deficiscor *BDGL* difficiscor *K* 2 praeteri *D* praeteritum *B* torentius *Rr* *Terent. adelph.* IIII 6, 1 in adelphis *om. G* 3 defesus *H* defessus sum] defessum *GLK* 4 *Terent. Phorm.* IIII 1, 23 formione *K* 5 defeciscar *BDHr* deficiscar *RGLK* defetiscar usque adeo] *sic etiam lib.* XVIII § 96 defetiscar usquam adeo *Heidelb.* adeo defitiscar umquam *Bemb.* defetiscar (t *ex* c *vid. corr.*) umquam ego *Bas.* experirier] *r* experier *D* experier *RGLK Heidelb.* 6 deficio *r Heidelb. cens. Krehlii Ienens. p.* 431 deficior *DLK* fit *om. G* 7 posita *D* habent *DH* 8 communiscor *B* 9 adeptum *ex* adiptum *corr. H* 11 rementum] *k* r**mentum *K* 12 habuerint] *r* habuerunt *R* 14 illisi] *ex* illusi *corr. K* illesi *L* illęsi *G* 15 clusi uel clausi *K* claudeo *Hh* 16 cladico *H* *Sall. hist.* III 98 *p.* 300 *Kr.* in *om. R* in III historiarum *om. G* UI *LK* coniugatione *Rr* 17 nec ignorantia rem claudit, *ea scilicet verba iam a Lipsio var. lect.* II 6 *cum hoc l. comparata laudari putans*, *quae in oratione Macri* (*hist.* III 82 § 25 *p.* 191 *Kr.*) *sic leguntur:* neque enim ignorantia res claudit, *Klotzius Archiv für Phil. und Paedag.* XV 368 *sq.* Caecilius] *r* celius *R* claudius *G* *Caecil. epicleri fr.* 2 *p.* 132 *Both.* 3 *p.* 18 *Spgl.* II *p.* 34 *Ribb.* in epiclero *om. G* 18 ibi] *r* ubi *RBD* 19 Caedo *RBD* *Verg. Aen.* I 200 *sq.* (*deficit Pal.*) accesstis *G* pro accestis *D* pro accessitis *R* pro accessis *Kk* 21 sonentes *Rr* sonantis *Med. Rom. Fr.* 22 accessistis *Rr* copulos *Dd* 23 caedo *om. G* cecidi *DG* cicidi *LK* *Lucan. Phars.* IIII 714 in IIII *om. G*

donec vetuerunt castra, cecidit -,

'pedo pepedi'. Horatius in I sermonum:

vin tu
Curtis Iudaeis obpedere? - Nulla mihi, inquam,
Religio est.

idem in eodem:

Nam displosa sonat quantum vesica, pepedi.

ab eo quod est 'sīdo' praeteritum non inveni. Lucanus in III:

sidentia pessum
Corpora caesa tenent.

Virgilius ex eo compositum in V:

Subsidunt undae tumidumque sub axe tonanti
Sternitur aequor aquis.

eius passivum Statius protulit in | II Thebaidos:

summisque insiditur astris.

'cūdo' secundum Diomeden et Charisium et Phocam 'cusi', secundum alios 'cudi'. et videtur etiam Virgilius sic protulisse in I Aeneidos:

Ac primum silicis scintillam excudit Achates
Suscepitque ignem foliis.

'excudit' enim tam praesens quam praeteritum potest intellegi, sed quia 'suscepit' subiunxit, melius praeteritum intellegitur. idque etiam Servius in commentario Aeneidos comprobat his verbis: excudit autem

1 uentuerunt *Rr* cecidit *Rr* (uel cicidit) cecidit *Dd* cicidit *GLK cum Voss. b et al. libr. Luc.* recidit *nonnulli codd. Luc.* 2 pepidi *B* oratius *GK* *Hor. serm.* I 9, 69 *sqq.* in I sermonum *om. G* sermonem (v) *Rr* 3 Vin' *H* uis *pauci quidam codd. Hor., Bentleius* vin tu] uinctu *G* uinctū *K* 4 cursis *K* obpedere] *r* (li) obponere *R* oppedere *BDHGLK* nullam *GLK* mihi *om. K* 5 regio *Bb* relegio *GK* relligio *pars codd. Hor.* 6 *Hor. serm.* I 8, 46 idem in eodem *om. H* (n) in eodem *om. G* 7 ue*sica (s) *B* ue*sica *G* uesica *Kk* pepedi* (t) *D* pepedit *'e Codd.' Krehlius* 8 ** est quod est sudo (ab) (i) *R* Ab eo quod sido praeteritum non inueni *in marg. adscr. r* *Luc. Phars.* III 674 *sq.* 9 pesum *GL* 10 cessa *G* 11 *Verg. Aen.* V 820 *sq.* 12 subsiduunt *K* 13 aequor] *h* aquor *H* (a) equis *Med.* 14 *Stat. Theb.* II 36 et tantum fessis insiditur astris V *GL* .Ū. *H* tebaidos *GK* 16 diomedē *B* diomedem *GL* diomidem *K* *Diom. p.* 366 *P.* cudo cusi (*sic Par. b* cudo cussi *Par. AB om. Monac.*). *quibus quae addita sunt in ed. Coloniensi a.* 1533 'sed potius cudi, ut eius compositum: Tum primum silicis scintillam excudit Achates' *a libris abesse testatur Henr. Keilius* *Charis. p.* 218 *P.* 146 *L.* focam *R* phocan *B* phoccam *G* *at Phocas p.* 1715 *P.* 347 *L.* 'cudo cudi' *cf. Vossium de arte gramm.* V 26 *p.* 839 *Eckst.* cu*si (s) *B* 17 uirgiliu* (m) *B* *Verg. Aen.* I 174 *sq.* (*deficit Pal.*) 19 a (c) *Dd* silici *Med. Rom.* excudit *add. r* excutit *Rom.* acates *D* 20 succepitque *r cum Med. Rom. Servio ad h. l. et ad eiusdem libri v.* 144 ignem foliis *add. r* 22 Idque (t) *Dd* 23 commentaria (o) *Rr* aeneidis (i) *RD* aenedios *H* is (h) *R* excludit *D* autem] *om. Serv. Danielis* autem id est *LK* autem est *Servius vulgo*

feriendo eiecit, quia cudere est ferire. unde et || incus dici-
24 tur, quod illic aliquid cudamus, id est feriamus. sciendum autem, quod eius frequentativum 'cuso cusas' est, ex quo composita 'incuso incusas' et 'recuso recusas' et 'accuso accusas' et 'excuso excusas'.

A 'do' verbo, quod simplex primae est coniugationis, composita cum praepositione tertiae sunt et primitivi servant perfectum duplicantia 'di', quamvis in illo paenultimam e habeat, ut 'do dedi', 'reddo reddidi', 'prodo prodidi', 'perdo perdidi'. 'credo' quoque ab eo componitur, quasi 'cretum do', et 'vendo' 'venum do', et 'condo' compositum a 'do' et ex eo 'abscondo'. itaque omnia idem praeteritum perfectum servant: 'credidi', 'vendidi', 'condidi', 'abscondidi'. Plautus in carbonaria:

secundum † ipsam aram aurum abscondidi.

N vero ante 'do' habentia o in i mutant in praeterito perfecto et, si ante n u vel i habuerint, amittunt n, ut 'fundo fudi', 'scindo scidi'. vetustissimi tamen etiam 'scicidi' proferebant, quod solum quoque in usu esse putat Asmonius in arte, quam ad Constantium imperatorem scribit, sed errat. nam Lucanus in III 'scidit' ponit:

Qua mare tellu|rem subitis aut obruit undis
Aut scidit et medias fecit sibi litora terras.

Statius in VIIII Thebaidos:

Oraque pectoraque et viridem scidit horrida vestem.

idem in XI:

Alloquio; scidit ipsa novo terrore cruenta
Eumenis.

Martialis in III epigrammaton:

1 eiecit] *d et sic et* eiicit *codd. Serviani* eicit *D* iecit *RGLK* elicit *Serv. Danielis* efficit *Burmannus* et *om. G* 2 aliqui *Rr* (d *superscr.*) autem] tamen *BD* 3 cusa *D* (s *superscr.*) est *om. GLK* 4 incusa *D* (s *superscr.*) et accuso et accusas *r* et excuso excusas *add. r* 5 /.composita quod simplex primae est coniugationis//. *G* composita *in mg. K* 6 seruant praeteritum perfectum *B* 7 quamuis inultimā e *D* (pe *superscr.*) penultima *B* redidi *G* 8 habeo *D* (id est do *superscr.*) ab eo *Hh* 9 venum do] *r* uenundo *R* a *om. BDH* et ex] .ex *G* abcondo *Rr* (s *superscr.*) 10 idem] *bd* eundem *GL* eundem *RBDHK* (uel idem *superscr.*) credi *R* 11 *Plaut. carbonar. fr.* 1 *p.* 435 *Both.* 12 secundum eampse *coni. Fleckeisenus* 13 et si ante n *in mg. K* 14 et scindo *GK* scidi *ex iterato* scindo *corr. H* 15 tamen *om. GLK* sciscidi *R* 16 asinonius *L* Asmonius] *cf. de metris Terentii* § 6 *Falsterum mem. obsc. p.* 23 *sq.* contantium *H* (s *superscr.*) • imperatorem (a) *L* 17 *Luc. Phars.* III 60 *sq.* 18 Qua *ex* Quā *corr. H* mare] ma•re (t) *H* metere *G* subitis] *r* subtis *D* (i *superscr.*) subbitus *R* 19 sci•dit (n) *Voss. B* medicas *R* littora *H* littoras *D* litore *B* 20 *Stat. Thebaid.* VIIII 354 in VIIII Thebaidos *om. G* VIII. *RDLK* VII. *B* tebaidos *K* 21 oraque] *h cum Statio* ora *H rell.* uiidem *Hh* (r *superscr.*) orrida *D* (h *superscr.*) 22 *Stat. Thebaid.* XI 197 *sq.* in XI *om. G* 23 ipsa] orsa *Statius* noua *D* (o *superscr.*) 25 Martialis] *r* Marcialis *RH* marcilialis *D* *Martial. epigr.* III 12, 1 *sq.* epigrammaton] *om. G* Epigramaton *D* (a *superscr.*) epigrommaton *H*

Vnguentum, fateor, bonum dedisti
Convivis here, sed nihil scidisti.

sed Afranius more antiquo dixit in homine:

Satis fortiter †paulo vestras scicidistis colus.

Accius Sotadicorum I:

Num ergo aquila ita, ut hi praedicant, sciciderat †.pectus?

Naevius in testicularia:

Immo quos scicidimus, conscindam atque abiciam.

Ennius in Melanippa:

cum saxum sciciderit.

et videntur hi rationabilius protulisse, ne minorum sit temporum praeteritum quam praesens, quod rarissime invenitur. 'findo' quoque 'fidi' facit, licet quidam 'fissi' putaverunt. sed Virgilius in VIIII:

Et media adversi liquefacto tempora plumbo
Diffidit ac multa porrectum extendit arena.

Horatius in III carminum:

Demersa exitio, diffidit urbium
Portas vir Macedo et subruit aemulos.

cetera vero servant n, ut 'pando || pandi', 'defendo defendi', 'scando scandi', 'accendo accendi'. excipiuntur duplicantia principalem syllabam: 'pendo pependi', 'tendo tetendi', 'tundo tutudi', paenultima a plerisque

1 ungentum *GLK* 2 haere *GLK* 3 affranius *LK* Afranius in homine] *cf. lib.* VI § 36 *ominis fr.* 10 *p.* 180 *Both.* XI *p.* 232 *Nk.* VI *p.* 164 *Ribb.* .in homine satis *G* 4 paulo] palo *Bothius* Paullu *baccheos cum creticis coniunctos procudens Neukirchius* puellae *Ribbeckius, unde efficitur tetram. troch. catal. ab initio una syllaba carens; equidem anapaestos effeci hos:* Satis fortiter extemplo vestras scicidistis colus uerras *K* ***ras (uer?) *L* ūras *l* *post* uestras *excidisse aliquid, cuius modi est* manu, *ratus creticos esse statuit G. Hermannus opusc.* V 283 *sq.* scidistis[ci] *Hh* sciscidistis *R* colus ΤΑϹ ΑΛΑΚΑΤΑϹ (*l.* τὰς ἠλακάτας) *B* 5 *Att. Sotadicorum i. e. didascalicon* I: *v. Lachmannum in ind. lect. acad. Berol. hib.* 1849 *p.* 5. *eundem versum ex Sodaticorum libro* I *l. Gellius noct. Att.* VI (VII) 9, 16, *quem eodem atque Priscianus auctore usum esse suo iure censet Lachmannus; ipsum Gellium Prisciani auctorem fuisse putarat Iac. Gronovius in ann. ad Gell. l. l.* 6 Num] *Gellii cod. regius, Lachmannus* Non *libri Prisciani omnes et Gelliani reliqui* ego[r] *H* hi *Gellius*, *om. libri Prisc.* praedicam *K* sciscíderat *R* sciciderat ea pectus *Lachmannus* 8 Neuius *libri* *Naevii testicul. fr. p.* 20 *Both.* 176 *Klussm.* 19 *Ribb.* in testicularia *om. G* 9 scicidimus] *d* sciscidimus *R* scicidi minus *DGL* eos *ante* conscindam *tetram. troch. ab initio, ut ipsi videtur, mutilum instauraturus add. Ribbeckius* 10 *Enn. Melanipp. fr.* 4 *p.* 57 *Both.* V *p.* 42 *Ribb.* VI *p.* 133 *Vahl.* in Melanippa *om. G* imlanippa[in e] *Rr* menalippa *BD* menelāpa *K* melāpa *L* 11 sciscíderit *R* 12 uidentur inrationabilius *B* 13 rarissime *in litura H* facit *om. K* 14 putaverunt] *om. GL* protulerunt *B* *Verg. Aen.* VIIII 588 *sq.* VIII. *GLK* 15 plumo *G* 16 ditfidit[f] *Rr* harena *BHGLK cum Pal. Rom.* 17 oratius *K* *Hor. carm.* III 16, 13 *sq.* III] *h* IIII. *RH* 18 demersas *RBHd* dimersas *GLK* dimersa *unus alterve Hor. cod.* excidio *Reginensis Bentleii et libri aliquot al. Hor.* 21 duplicantia] *r* duplicia *R* 22 tudo *Rr* tulundi[n] *DH* a *add. r*

correpta, a quibusdam autem etiam producta propter supra dictam rationem (id est ne vincatur in compositis ab eo temporibus syllabarum a praesenti praeteritum). Horatius in IIII carminum correpte protulit:

Quod regum tumidas contŭderit minas;

est enim 'contuderit' choriambus. idem in III:

Non auspicatos contŭdit impetus
Nostris;

est enim dactylus 'contudit'. Virgilius in VIII: |

et lapsa ancilia caelo
Extŭderat.

V 26 solent autem composita servare simplicium tempora: 'cădo cecĭdi', 'concĭdo concĭdi', paenultima correpta; 'caedo cecīdi', 'concīdo concīdi', paenultima producta. vetustissimi tamen tam producebant quam corripiebant supra dicti verbi [id est 'tutudi'] paenultimam. Ennius in XIIII:

Infit: o cives, quae me fortuna ferox sic
Contŭdit, indigno bello confecit acerbo.

ecce hic corripuit. idem in XVI:

Ingenio forti dextra latus pertŭdit hasta.

idem in annalibus:

viresque valentes
Contūdit crudelis hiems.

hic produxit paenultimam. 'cado' quoque 'cecidi' facit, ne, si 'cadi' dicamus, nomen esse putetur. composita tamen non duplicant paenultimam syllabam, ut 'perpendo perpendi', 'extendo extendi', 'pertundo pertudi', 'incido incidi', 'concido concidi', exceptis a 'do' et a 'sto' compositis et a 'disco', 'posco', ut 'prodo prodidi', 'resto restiti', 'dedisco dedidĭci',

2 uincantur *D* 3 oratius *K* *Hor. carm.* IIII 3, 8 quarta *ex* quart. *effecit K* 5 Es^t *R* coriambus *BGLK* *Hor. carm.* III 6, 10 *sq.* 6 Non auspicatos] inanspicatos *codd. nonnulli Hor.* ospicatos (au, u superscr.) *Rr* 7 Nostris] *sic etiam a m. pr. cod. 'vetustissimus et optimus' Prisc., quem l. Bentleius ad hunc Hor. l., cum libris meis omnibus, Heidelb. aliisque Krehlianis nostros cum libris Horatianis Zwicc. 2 Erl. 2 Krehlii, si ei fides est habenda, eiusdem lectionis testem H excitanti* 8 dactilus *libri* contulit (d superscr.) *Rr* *Verg. Aen.* VIII 664 *sq.* VIIII. *HK* 9 anchilia *G* achilia *L* 10 extuderant *Rom.* 11 concido concidi] *d* occido occidi *GLK* con..do con..di *D* 12 caedo — producta *om. GK* cecidi *in* cicidi *mut. D* 13 producta] prodv̄ *d* prodis *D* corripebant *L* 14 *Enn. ann.* XIIII 15 *sq. E. S.* VIII *p.* 58. LXXIII *sq. Vahl.* in XIIII *om. G* 15 infi..to(ui) *D* furtuna *GK* ferox *Columna* fero *RBDHGL* ferro *K* ferox sic] ferocie *vetus codex Merulae, qui cum Dousa suspicatur* ferocem *Enn. fr. p.* IↃXLVI sic *ex* sit *corr. B* 16 acerbo] *L* aceruo *rell.* 17 *Enn. ann.* XVI 7 *E. S.* III *p.* 60. LXXVI *Vahl.* 18 dextrum *Merula* pertudit] *r* pertulit *R* asta *D* 19 *Enn. ann.* XVI 35 *sq. E. S. inc.* XXXII *p.* 71 *Vahl.* in annalibus *om. G* 20 Virentesque *G* Virosque *I* 21 credulus *H* hiemps *BD* 22 Cado *ex* Codo *corr. B* cecịc̣idi *H* cadi (mensura superscr.) *Hh* 23 dicanus (m superscr.) *D* 25 et a sto *B* et sto *H* 26 et posco *HK* et a posco *D* resteti *K* dedidici *ex* dededici *corr. K* dedici (di superscr.) *Rr* didici *G*

'deposco depoposci'. a 'curro' composita utroque modo prolata inveniuntur ab auctoribus, ut 'decurro decurri' et 'decucurri'. excipitur etiam 'divido', quod praeteritum 'divisi' facit. supina illa quidem, quae a 'do' componuntur, mutant o in i correptam et assumunt 'tum', ut 'reddo redditum', 'credo creditum', 'perdo perditum'. alia vero omnia 'do' in 27
'sum' convertunt, ut 'ludo lusum', 'rado rasum', 'caedo caesum', 'defendo defensum', 'tundo tunsum'. Virgilius in IIII georgicon:

Profuit et tunsum gallae admiscere saporem.

idem in I eorundem:

durum procudit arator
Vomeris obtunsi dentem, cavat arbore lintres.

'cudo' simili||ter 'cusum'. idem in eodem:

lapidemque revertens
Incusum aut atrae massam picis urbe reportat.

'cado' quoque 'cāsum' facit, 'ca' tamen paenultima producta. in omni enim | supino sive participio praeteriti producitur a paenultima, exceptis 'dătum' et 'stătum' et 'sătum' et 'rătum'. illud etiam sciendum, quod n ante 'do' habentia, quae amittunt n in praeterito, amittunt eandem in supino et geminant s, si sit paenultima brevis in praeterito, ut 'findo fĭdi fissum', 'scindo scĭdi scissum'. sin producatur, unam s habet, 'fundo fūdi fusum'; composita simplicium terminationes sequuntur. 'cedo' etiam 'cessum' et 'pando' 'passum' faciunt, quamvis etiam a 'patior' et a 'pateo' 'passum' dicimus. unde Virgilius in III:

At pater Anchises passis de litore palmis.

idem in I:

Crinibus Iliades passis peplumque ferebant.

1 deposco depoposci dedisco dedidici *B* po deposci *Rr* a curro] Accuro *Rr* 2 cu et decurri *Rr* 3 diuido *ex* diui∗o *corr. B* praeteteritum *H* 4 adsumunt *B* asumunt *H* assumumunt *G* rerdo *R* reddiditum *K* 5 do] *r* to *R* 7 tussum *L* tussum *G* tusum *K* *Verg. georg.* IIII 267 8 Proderit *K cum Vergilio* n tonsum *D* tussum *L* tusum *GK* tusum *Med.* ammiscere *H* amiscere *GL* 9 *Verg. georg.* I 261 *sq.* 10 procudit *ex* producit *corr. B* 11 obtussi *GL* obtusi *K* uacat cauat *H* cauat ∗ arbore *B* r abore *H* lyntres *BH Med. Pal. Rom., ut ex codice suo Vergiliano sic etiam Priscianus scripserit* 14 Incussum *Med. Pal. Rom.* piscis *Rr* r ube *Med.* 16 a *add. r* 17 et statum et satum et ratum] *r* et statum et ratum et satum *DH* et statum et ratum *R* et statum et satum *LB* et ratum *sup. lin. add. b* et ratum et statum *K* 19 ut *om. K* fidi *in litura r* s 20 producitur *RK* 21 fudi fussum *Rr* terminationes] *r* uel s terminationem *GL* terminationis *RB* secuntur *RB* sequntur *K* Caedo *BHGLKd* Cado *D* 22 caesum *GLK* pasum *Lb et in litura k* pansum *B* pa∗sum (n) *G* 23 pasum *GLK* *Verg. Aen.* III 263 IIII. *GLK* 24 At] *sic Med. m. alt.* Et *K et sic codd. fere omnes lib.* VIIII § 49 *et S de* XII *vss. Aen.* § 188 *p.* 128 *Lind., ubi om. rell., Med. m. pr. Pal.* (*deficit Rom.*) pasis *GLK* de] ∗(a), *in mg.* de *R* littore *D* lictore *H* 25 *Verg. Aen.* I 480 26 ilides *K* pasis *GK* sparsis *aliquot libri Verg. dett.* pepulumque *Rr*

28 ab eo quod est 'pedo' supinum in usu non inveni. a 'comedo', quod est anomalum, 'comesum' et 'comestum' invenitur. Cicero pro Cluentio: abditum aliqua in parte panis, quam si totum colliquefactum in potione esset, celerius potius comestum quam epotum in venas atque in omnes partes corporis permanaret? Virgilius autem ab eo, quod est 'adedor', 'adesus' protulit in VIIII:

et postibus haesit adesis.

'tendo' praeterea et 'tentum' et 'tensum' facit. Virgilius in VII:

Audiit, et si quem tellus extrema refuso
Submovet oceano, et si quem extenta plagarum
Quattuor in medio dirimit plaga solis iniqui.

Lucanus in I:

Et varias ignis tenso dedit aere formas.

idem in II:

tensisque rudentibus actae.

'ostendo' quoque ab eo compositum similiter facit 'ostentum' et 'ostensum'. Lucanus in II:

Vt scelus hoc Sullae caedesque ostensa placeret,
Agnoscendus erat.

Apuleius in Phaedone: et causam gignendi ostensurum et inmortalitatem animae reperturum. Varro rerum rusticarum I: ostentus soli. idem divinarum III: salute ostenta. Cato pro Lucio Caesare ad populum: quod | ego me spero

1 in usu *sup. lin. add. G* 2 comessum et *K* *Cic. pro Cluentio or.* 62, 173 *cf. infra* § 30 Cluentio *add. r* 3 aditum *v. l. codd. Cic.* collinquefactum *B* colligequefactum (i *sup.*) *K* colliquefactum *cett.* 4 po*tione(r) *B* clerius (e *sup.*) *D* caelerius *H* celeritas *G* potuit *Cicero* comesum *v. l. ap. Cic.* quem potum (a e *sup.*) *Rr* 5 potum *v. l. ap. Cic.* ę._potum inuenias *D* epotum inuenias *K* uenias *G* partis omnis *Cic. Laurent.* XLVIII 12 permaneret *BGLK* permanare *H Cicero* permanere *Cic. Salisburg.* 6 *Verg. Aen.* VIIII 537 *abeo(h) *D* adessum *GLK* 7 hostibus *R?* ad*esis(h) *D* adhesis *R* adessis *GLK cf. v. l.* § 30 adhessis *Rom.* adesis (ha *sup.*) *Med.* 8 praeterea tentum *GK* *Verg. Aen.* VII 225 *sqq.* 9 audit *Rom.* extrema — si quem *om. BDHGLK add. d* 10 summouet *R Pal. Rom. Fr.* submobet (u *sup.*) *Med.* hoceano *Rr* siqu**em(id) *H* si quidem (si quem *sup.*) *Rr* siquam *Rom.* 11 iniqui] *h* ini *H* 12 *Luc. Phars.* I 531 I. *in litura r* 13 uaria signis *LK* uario signis *G* tenso *etiam de* XII *vers. Aen.* § 64 *et sic Luc. Voss. B al.* denso *alii codd. Luc. cum Voss. A, cui* uel tenso *spscr. m. ant.* 14 *Luc. Phars.* II 683 15 densisque *et* extensisque *vv. ll. libr. Luc.* 16 quoque et ab *B* 17 *Luc. Phars.* II 192 *sq.* 18 sceilus *K* h̄ *Voss. B* h̄ (oc *sup.*) *Voss. b* sillae *GLr* silae *R* syllae *BDHK* 20 apoleius *GLK* Apuleius in Phaedone] *Apul. fr.* II *t.* II *p.* 638 *Hild.* ** in *B* in Phaedone *om. G* phoedone *B* phodone *K* gigmendi *R* ostensurus *GLK* 21 immortalitatem *HGLKr* animae *om. G* repperturum *GL* Varo *R* *Varr. r. r.* I 25 rerum rusticarum I *om. G* 22 in I. *LK* ostensus *DHGLKr* soli *Varro* (*cf. etiam ibid.* I 24, 1 soli ostentus) idem] Id est *B* *Varr. rer. div.* III *fr. p.* 215 *Bip.*; *om. Merkelius* III] .In *RBD* in *LK* salute nostra ostenta *G* 23 *Catonis pro L. Caesare ad pop. or. fr. v. apud Meyerum l. l. p.* 137 (*cf. p.* 266). *eadem verba a Diomede p.* 372 *P. P. Rutilio Rufo tribuuntur, qui eius de vita sua librorum fragmento laudato:* idem

ostenturum. 'ostentum' quoque, quando monstrum significat, nomen est participiale, quomodo 'factum' et 'dictum' et 'visum', ab ostendendo futura dictum. 'strido' et 'strideo' tam tertiae quam secundae coniu- 29
gationis invenitur. Virgilius in VIII:

strid|duntque cavernis
Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

Lucanus in VI:

Auribus incertum feralis strideat umbra.

Iuvenalis in IIII:

Iam strident ignes, iam follibus atque caminis.

Horatius sermonum libro II:

Stridĕre secreta divisos aure susurros,

correpta paenultima. Statius vero eandem productam protulit in VIII:

Nil stridēre domi.

idem in VIIII:

Stridebit vestros Tydeus inhumatus ad ignes.

praeteritum perfectum eius debet secundum analogiam in 'do' vel in 'deo' desinentium et paenultimam vel antepaenultimam naturaliter longam habentium in 'si' terminari, ut 'rādo rasi', 'trūdo trusi', 'lūdo lusi', 'rīdeo risi', sed puto euphoniae causa non esse in usu 'strisi', sed 'stridi', quod, ut superius diximus, usus quoque comprobat. Statius in IIII:

Huius inaspectae luco stridere sagittae.

Accius in Alcestide:

Cum striderat retracta rursus inferis.

'sīdo' praeterea 'sidis' facit, cuius etiam passivum 'sidor sideris' invenitur. Lucanus in III:

(item *Par. A*) *ait* pro L. Caesutio (pro l. cesutio *Par. uterque* pro l. ce *trium quattuorve literarum lac. rel. rell. om. Mon.* pro Lucio Caerucio *Putschius*) ex hoc deriuauit participium: quod ego me spero ostenturum (ostenta *Par. B m. rec. spscr.*), non ostensurum. populom [v] *Hh* me *add. k* 1 Osten•um [t] *L* significat nomen] *d* significationem *D* .Nomen *H* 2 participiale *ex corr. d* participale *R* uis. [ū] *Rr* 3 strodo [i] *Rr* 4 *Verg. Aen.* VIII 420 *sq.* 6 calybbum [h] *Rr* calibum *DGL* chalibum *H* aelat [anh] *Rr* anelat [h] *D* hanelat *H* anhellat *L* 7 *Lucan. Phars.* VI 623 in VI *om. G* 9 *Iuv. sat.* IIII 10, 61 in IIII *om. G* 10 stridet [n] *H* strident *Iuv. codd. dett. plerique* 11 oratius *GL* *Hor. serm.* II 8, 78 in sermonum *D* sermonum libro II *om. G* 12 diuissos *L* susuros *HL* 13 Statiūo (*i. e.* Statiuo *in* Statius uero *corr.*) *Hh* *Stat. Theb.* VIII 256 eadem producta *BDGL* 14 Nihil *GL* 15 *Stat. Theb.* VIIII 299 16 tudeus *L* tudeos [u] *G* tideus *D* 17 do et in [uel] *G* 20 *post* risi: strido strisi *add. L?* puteo [o] *Dd* 21 *Stat. Theb.* IIII 428 in IIII *om. G* 22 Cuius *Stat. Cass.* in aspectu *G* loco [v] *Dd* sagittae] *r* sagite *R* 23 *Accius in Alcest. cf. lib.* VIIII § 45 alcestide *ex corr. r* aldestidę [c] *D* 24 Cum] tum *L* 25 sidis] *ex corr. d* sidi *Gb* sidit *ni f. D* sedi *Wagnerus ad Verg. ecl.* 7, 1 passivum] *b* passiuo *B* 26 *Luc. Phars.* III 674 *sq.* in III *om. G*

sidentia pessum
Corpóra caesa tenent.

Statius in II:

summisque insiditur astris.

cuius praeteritum in usu non est dubitationis vel alternitatis causa; debuit 'sisi' esse. sed utimur praeterito 'sedeo' verbi, id est 'sedi', pro supra dicti quoque verbi praeterito.

In 'do' unum anomalum invenitur, 'edo es est'. vetustissimi tamen etiam 'ĕdo ĕdis ĕdit' dicebant correpta prima syllaba. Naevius in carbonaria:

Tibi servi multi apud mensam adstant, ille ipse adstat, quando ĕdit.

non potest enim in hoc iambo paenultima syllaba longa esse, ut intellegatur praeteritum, ne sit scazon. Plautus in lipargo:

Nil moror mihi fucum in alveo, apibus qui perĕ|dit cibum,

corripitur enim paenultima. Lucilius in IIII:

† qui ĕdit se, hic comĕdit me.

supinum eius tam 'esum', ut supra dictum est, quam 'estum' usus exigit ut possit dici. Virgilius in VIIII:

et postibus haesit adesis.

idem in II:

Ambesas subigat malis consumere mensas.

Cicero pro Cluentio: abditum aliqua in parte panis, quam si totum conliquefactum in potione esset, celerius potius co-

2 cessa *G* 3 *Stat. Theb.* II 36 *cf.* § 23 in II Thebaidos *om. G* 5 debuit enim *BDHGLKr* 6 utimur in praeterito *B* 8 anomalum inuenitur *in lit. b* 9 etiam *om. K* Neuius *libri* *Naevii carbonariae fr. p.* 12 *Both.* 140 *Klussm.* 8 *Ribb.: trochaicum esse versum* Tibi serui multi ápud mensam astant, ille ipse astat quándo edit *vidit Ritschelius parerg.* I 98, *de ipsa carbonaria Naeviana dubitationem movens, cf. tamen ibid. p.* 106 in carbonaria *om. G* 11 astant *G* (s *superscr.*) astant *RLK* asstat *r* astat *G* (s *superscr.*) astat *LK* 13 hoc penul˜ iambo syllaba *K* 14 scaton *GLK* Plautus in lipargo] *lipargum alterum nomen parasiti pigri esse censuit Scaliger ad Varr. de l. L.* VII 62 *t.* II *p.* 213 *ed. Bip., quem secuti sunt fragmentorum Plautinorum editores (parasiti pigri s. lipargi fr.* 4 *p.* 440 *Both.), at v. Ritschelium parerg.* I 156 *sq.* liphargo *B; 'codd. Erl.* 1 *Lips.* 1 Ligurgo, *vel* Lycurgo' *Krehlius* sitellitergo *W. Freundius v. Ritschelium mus. phil.* X 445 *sqq.* 15 Nil *Scaliger* Nihil *libri* facum (v *superscr.*) *Rr* fructum *in* futum *mut. K* alveo] *Ritschelius l. l. p.* 446 albo (u *superscr.*) *G* albo *B* aluo *rell.* apidbus *K* peredit] *dk* perdit *D* per**dit *K* 17 lucius (li *superscr.*) *D* Lucius *H* *Luc. sat.* IIII 25 *Dous.* 20 *Gerl.* VII. *BD* 18 edit sese *coni. Fleckeisenus* se edit *Gerlachius* hic *spscr. b* 19 esum] *k* essum *K* esus *RBDH* essus *GL* ut praedictum *D* estum] *K* esitus *B* estus (*ex* esitus *corr. in H*) *ceteri* 20 *Verg. Aen.* VIIII 537 *cf.* § 28 VIII. *GLK* 21 adessis *GK* adhęsis *D* adessit *L* 22 *Verg. Aen.* III 257 23 ambessas *GL* consumere *Verg. Hamburg. alter m. alt., ex Prisciano scil. interpolatus* absumere *Vergilius* 24 *Cic. pro Cluent. or.* 62, 173 *cf.* § 28 25 colliquefactum *RH* potitione *D* cęlerius *D* clerius *K*

mestum quam epotum in venas atque in omnes partes corporis permanaret?

In 'go' r antecedente, si non sint a 'regen||do' composita, 'go' in 31
'si' convertentia faciunt praeteritum perfectum, ut 'mergo mersi', 'spargo sparsi', 'tergo tersi'. dicitur tamen et 'tergeo'. alia vero in 'xi' convertunt 'go' praesentis et faciunt supra dictum tempus, ut 'rego rexi', 'cingo cinxi', 'ango anxi', 'tingo tinxi', 'pingo pinxi'. a 'regendo' composita, quamvis in praesenti syncopam e paenultimae patiantur, tamen in praeterito perfecto eam euphoniae causa servant, ut 'porgo porrexi', 'pergo perrexi', 'surgo surrexi'. nam 'porrigo' et 'corrigo' et 'arrigo' e in i convertentia aptissime servant secundum proportionem simplicis declinationem. excipiuntur 'frango fregi', 'ago egi', 'lego legi', quorum composita sequuntur simplicium declinationem: 'confringo confregi', 'perfringo perfregi', 'exigo exegi', 'subigo subegi', 'cogo coegi', 'perlego perlegi', 'relego relegi'. excipiuntur ex hoc composita: 'neglego neglexi' et 'intellego', quod antiqui 'interlego' proferebant, 'intellexi' et 'diligo dilexi'. 'pango' quoque 'pegi' et ex eo 'impingo' 'inpegi' facit. Pacu- 32
vius in Medo:

tonsillam pegi laevo in litore.

Lucanus in V:

Sufficit ad fatum belli favor iste laborque
Fortunae, quod te nostris inpegit arenis.

simplex tamen 'pango' etiam 'pepigi' facit secundum Charisium et 'panxi'. sed antiqui 'pago' quoque dicebant pro 'paciscor'. Cicero in II ad Herennium: pacta sunt, quae legibus observanda sunt,

1 in venas] eucnias *GL* inuenas *h* iouenas *H* inuen*as (i) *K* partes *add. h* 2 permaneret *GLK* permanat *B* permanare *H* permanere (a) *Rr* 4 faciant (v) *Rr* 6 praesentis *om. K* 7 ago (n) *Dd* 8 penultimae e *G* patiuntur *RH* ta (m̄) *H* 9 porgo] *libri π Struvius lat. Decl. u. Conj. p.* 291 porrigo *edd. meae praeter π omnes* 10 Nam et porrigo et *r* 11 aptissimae *H* propor*tionem *H* 12 fregi (non frexi) *Hh* 13 secuntur *RB* sequntur *K* sequunt *L* 14 perligo (e) *Gg* perligo *K* 15 perleg*i *L* religo *L* negligo *GLd* neglo *B* 16 intelligo *DGL* intellego intellexi quod *B* intelligo intellexi quod *K* "interlego 'antiqui *G* interlego (i) *Dd* diligo] *g* deligo *GK* 17 delexi *K* impinguo *K* inpingo inpegi *B* Pacubius *LK* *Pacuv. Medi fr.* 17 *p.* 132 *Both.* I *p.* 86 *Ribb. cf. Fest. p.* 356ª, 31: Pacuuius in Medio: Acces | . . . eam (Accessi ad eam *Vrsinus* Accessi ad terram *Bothius* Accessi Aeam *Bergkius mus. Rhen.* III 1835 *p.* 78 Accessi Aeau *Müllerus ad Fest. p.* 413) et tosillam pegi laeto in litore 18 im medio *G* in medio *L* in medio *K* medoton sylla *B* 19 tonsilla *DHGLK* paegi *K* leuo *RBDHGK* lecto *Bergkius l. l.* littore *RDHG* 20 *Lucan. Phars.* V 696 *sq.* in V *om. G* 21 fatum] factum *BDHGLr* summam *Voss. uterque cum aliis codd. Luc. et sic cod. quidam Prisc. a Cortio ad Luc. l.* favor] *dh* fabor *BDGL* fa*** *H* fobor *K* labor iste fauorque *Voss. A cum parte codd. Luc.* 22 furtunae *G* quod] quae *Voss. A et schol. Voss. B al.* quo *et* qui *vv. ll. aliorum librorum Luc.* impegit *RGLK* harenis *BDHLK cum Voss. B* habere *G* 23 pepegi *G* carisium *DK* *Charis. p.* 220 *P.* 147 *Lind.* 'pango pangis pepigi et pansi et panxi' *cf. Lind. p.* 146 *ann.* 20 24 sed — in II *in mg. add. K* *rhet. ad Herenn.* II 13, 20 in II ad Herennium *om. G* 25 legalibus (i) *Rr* sunt *om. L*

hoc mo|do: rem ubi pagunt orato, ni pagunt. 'tango' praeterea 'tetigi' facit et 'pungo' 'pupugi' vel 'punxi'. Varro in I humanarum: ut habent Parii, qui vocantur ὀφιογενεῖς, et in Africa Psylli. quorum ophiogenis cum arbitrantur subpositum esse in stirpe aliquem, ei admovent, ut pungat, colubram: cum pupugerit, si de genere sit, vivere, si non sit, mori. in eodem: admota aspis cum pupugerit, si non occidat, sciat, ex Psyllorum esse stirpe. Naevius in glaucoma:

quod de opsonio
Stilo mihi in manum pupugit.

'expungo' vero 'expunxi' dicimus, at 'repungo repupugi' et 'repunxi', ut Capro videtur. cum ei, qui nos pupugit, talionem, id est vicem a nobis redditam ostendimus, 'repupugi' dicimus, quan||do vero de ratione
VI 33 vel calendario loquimur, 'repunxi' dicimus. a 'tango' composita non duplicant primam syllabam: 'contĭngo contĭgi', 'attĭngo attĭgi', in quibus notandum, quod paenultima praeteriti corripitur, praesentis vero producitur. ab 'ago' et 'frango' et 'lego' composita servant simplicium praeteritum, ut 'exigo exegi', 'prodigo prodegi', 'dego degi', 'abigo abegi', 'infringo infregi', 'perfringo perfregi', 'colligo collegi', 'relego relegi', quod differentiae causa non mutavit 'le' in 'li', quamvis etiam 'perago'

1 pagunt orato, ni pagunt] *Bosius, Krehlius* pagunt orationi (*r* orectioni *R* horatio|ni *B*) pagunt *codd. Prisciani indeque, ut videtur, libri aliquot rhet. ad Herennium. cum vv. ll.* oracioni *vel* oratione *vel* orationem pangunt *etc.* paciscuntur *libri utrinsque familiae praestantioris omnes; cf. Dirksenium Uebersicht d. bisher. Versuche zur Krit. u. Herstellung des Textes der Zwölf-Tafel-Fragmente p. 168 sqq.* 2 Varra[o] *D* *Varron. antiq. hum. lib. I fr. p. 204 Varr. ed. Bip.* humanarum[rerum] *Hh* 3 Parii] *u cf. Strab.* XIII 1, 14 *p.* 588 *Cas. Plin. nat. hist.* VII 2, 13 *Muretum var. lect.* II 2 *Turnebum adversar.* XVI 6 pharii *RB* farii *DHGLK* ὀφιογενεῖς] *om. DK add. d* ΟΦΙΓΕΝΕΙC *r* ΟΦΙΟΓΕΝΕΙC *G* affrica *K* psilli *BGLK* Psyllos *Muretus* 4 quoru *L* ophiogenis cum] *3* (Ὀφιογενεῖς cum *Muretus* ophiogenes cum *Turnebus*) [o]phiogenistum *D* ophyogenistum *R* ophioginistum *G* ophiogenistum[uel origenistum] *BH* ophioginistum *L* aphiaginistum *K* suppositum *BDGLK* esse *om. K* 5 stirpem *B* ei admovent, ut pungat, colubram] *Muretus* si admoueant (a[d]moneant *Rr* ammoueant *DHGL* an moueant *K*) ut pungat (pu[n]gat *Rr*) colubra *libri* 6 degen[e]era *Dd* uiuimus *G* *Varron. antiq. hum. lib. I fr. p. 204 Varr. ed. Bip.* 7 ammota *BDHGLK* aspi[s]cũ *Hh* psillorum *BLK* 8 styrpe *RD* Neuius *libri* *Naev. glaucom. fr. p.* 15 *Both.* 152 *Kl.* 12 *Ribb., qui creticos cum baccheis compositos effecit:* ......quód de eo opsónio | Stiló mi in manúm pupugit.....; Quód de opsonió mihi stilo in manum pupugit.. *coni. Fleckeisenus* glauconia *GLK* 9 quod de eo *α* opsonio *Ribbeckius* obsonio *RBDH* opsinio *GLK* 10 in marũ *K* 11 expunguo *K* et expunxi *B* repungo] *h* repugno *HG* repunguo *K* repugi *GLK* 12 Capro] *ap. Osannum de Capro p.* 16 13 ostendimus] *g* ostendemus *G* repugi *GLK* 14 kalendario *GL* kallendario *K* tanguo *K* 15 continguo *K* conti•gi (n) *L* atti•gi (n) *K* 18 exigo exigo exegi *K*

a immutabilem servavit et 'dego' syncopam euphoniae causa protulit. excipiuntur mutantia simplicis significationem, quae superius posuimus: 'neglego neglexi', 'diligo dilexi', 'intellego intellexi', quamvis **Aemilius Macer in XVI annalium: omnium nostrum neglegerit auctoritatem,** pro 'neglexerit' ait. supina in 'si' quidem facientia praeteritum per 'sum' proferunt secundum supra dictam regulam, ut 'mergo mersi mersum', 'spargo sparsi sparsum', 'tergo' vel 'tergeo tersi tersum'. alia vero omnia 'go' in 'ctum' convertunt, ut 'rego rectum', 'iungo | iunctum', 'tingo tinctum', 'lego lectum', 'pungo punctum', 'ago actum'. abiciunt tamen n euphoniae causa haec, quae paenultimam a habent vel i, ut 'frango fractum', 'pango pactum', 'tango tactum', 'fingo fictum', 'pingo pictum', 'stringo strictum', 'ringo rictum'. excipitur 'cingo cinctum', 'tingo tinctum' et 'stingo stinctum' et ex eis composita: 'succingo succinctum', 'extingo extinctum'. 'ango' quoque differentiae causa servavit n in supino 'anctum', nam ab 'ago' 'actum' fit. quidam tamen etiam 'anxus' eius participium protulerunt. et omnia in compositione integras servant simplicis literas, quamvis in aliis modis mutentur, ut 'rego rectum', 'pergo' et 'porgo perrectum' et 'porrectum', 'ago actum', 'cogo coactum', 'abigo abactum', 'tango tactum', 'contingo contactum', 'frango fractum', 'defringo defractum'; 'pango pactum', 'impingo impactum'. et possumus hoc existimare differentiae causa in plerisque fieri, ne, si 'perrictum' et 'abictum' et 'defrictum' et 'impi||ctum' diceremus, alias significationes monstrare putarentur. **Lucanus in V:** 34

Inpactae cessere fores.

1 inmutabilem *B* seruant *K* dego per *Hd* *post* syncopam: a *add. BDHLKr* pertulit *K* 2 posuimus] docuimus *G* negligo *DGL* 3 deligo delexi *L* intelligo intellexi deligo delexi *K* intelligo *DGL* emilius *DGL* emelius *K* Aemilius Macer in XVI ann.] *ad Aemilium Macrum omisso libri titulo eadem refert Diomedes p.* 366 *P.; at C. Licinium Macrum laudandum fuisse intellexerunt et Weichertus poet. Lat. rell. p.* 92 *et Krausius fragm. hist. R. p.* 239, *qui Licinii nomen ipsis grammaticorum verbis illaturi sunt, cf. Lachmanni ad Lucr.* VI 17 *annot., Rothium l. l. fr.* 23 *p.* 367 4 nostrorum *B* auctoritem (la) *Hh* autoritatem *D* 5 si] xi *D* fatientia *H* 7 tergo .si .sum uel tergeo .si .sum *G* 8 go] **go(in) *L* 9 tingo *om. G* tingo — rictum *om. D in mg. add. d* 10 eophoniae (v) *Gg* caussa *Rr* 11 tango tactum pango pactum *G* tactum fri*go (n) frictum fingo fictum *B* "pingo pictum 'fingo fictum *G* 12 Excipiuntur *BDk* 13 cingo cingo cinctum *K* cintum (c) *D* *post* cinctum *sqq.* — succinctum *add. r* tinguo *r* et stingo stinctum *om. GLK* coposita *H* 14 succingo succintum *D* sucingo sucinctum *GL* Ago (N) *D* 15 serua*it *k* seruant *ni f. K* 16 omnia (supina) *Hh* 17 alii modis *DH* alii (modis) *K* 18 "porgo 'pergo *G* 'pergo et porgo" *in litura D* et pargo (o) *K* p*rrectum (e) (o) *L* et perrectum (or) *Hh* 19 cogo *om. G* abictum (a) *Dd* 20 inpingo inpactum *B* 21 possimus (v) *Dd* exhistimare *B* implerisque *K* 22 perictum *H* inpictum *B* 23 diceremus] *h* d**ceremus *H* di*eremus (c) *L* putentur *K* putentur *GL* *Luc. Phars.* V 209 24 Inpactae] *sic etiam Luc. palimps. Vindob.* (*v. ann. lit. Vind.*

in 'gor' deponentia mutant eam in 'ctum' et faciunt supinum, ut 'fungor functum'.

In 'ho' desinentia mutant 'ho' in 'xi' et faciunt praeteritum, ut 'veho vexi', 'traho traxi', et secundum supra dictam regulam in 'xi' terminantium praeteritum perfectum [per 'ctum'] proferunt supinum, ut 'vectum', 'tractum'.

In 'lo' finientia praesens per 'lui' exeunt in praeterito, ut 'alo alui', 'colo colui', 'molo molui', 'consulo consului', 'occulo occului'. Statius in V Thebaidos:

raptum quae sola parentem
Occului.

excipiuntur duplicantia l, quae si a muta incipiant, geminant principalem syllabam, etsi non servent ubique eandem vocalem, ut 'pello pepuli', 'fallo fefelli', 'tollo tetuli', pro quo nunc in usu frequenti est | 'sustuli'. a 'tulo' quoque, quod veteribus in usu fuit, 'tetuli' dicebatur. in compositione tamen non geminant principalem syllabam, ut 'refello refelli', 'compello compuli'. alia quoque eiusdem terminationis o in i convertunt, ut 'vello velli', sed et 'vulsi' dicitur, 'percello' quoque 'perculi' et 'excello' vel 'excelleo exculi' vel, ut alii, 'excellui', quorum simplex in usu non est. 'psallo' etiam 'psalli' facit praeteritum. Cicero de suppliciis: revellistis atque in profundum abiecistis. Virgilius in bucolico:

Cum canerem reges et proelia, Cynthius aurem
Vellit et admonuit.

Lucanus in IIII:

Castrorum siccas de cespite vulserat herbas.

idem in VI:

percussaque viscera nimbis
Vulsit.

Anz. Bl. XXVI 24) impactae *RL cum Voss. A* inpulsae *spscr. schol. in Voss. B et sic vel* impulsae *al. codd. Luc.* impertae *G* cęssere *D* 1 mutant eam[gor] *Hh* funegor *B* 3 "motant "disiuentia *K* 4 traxi. secundum *GLK* praedictam *G* 5 per ctum] *rd* per inctum *R om. DGL in mg. add. K* ut *om. D* 7 lo dissinentia *K* praesens tempus per *B* 8 colui] cului *B* o[c]cului *Hh* *Stat. Theb.* V 35 *sq.* 9 thębaidos *D* tebaidos *GLK* 10 rapsum *G* raptum quae] *r* raptumque *RBDH* parente *D* parentum *LK* 11 o[c]cului *D* 12 quae[uerba] *Hh* si *om. G* geminanṭ *Rr* pri[n]cipalem *H* 13 servent] *r* seruant *RG* 14 quo *add. rb* usi *R* 15 quoque] uero *G* uerbib. ueteribus *H* 16 ut *om. LK* 18 sed conuulsi *B* perce[l]lo *Rr* 20 Cicero de suppliciis] *immo* de signis: *in Verr. act.* II IIII 11, 26 21 suppliciis] *h* simpliciis *H* atque] neque *Cicero* *Verg. ecl.* 6, 3 *sq.* (*deficit Med.*) 23 reges] siluas *BDHGK* sil•uas (l) *L* praelia *G* Cynthius] *k* cinthius *RBGL* qui inthius *K* 24 et *m. alt. add. Pal.* amouuit *D* ammonuit *HGL* ammouit *K* mouuit *Rom.* 25 *Luc. Phars.* IIII 414 in IIII *om. G* 26 ce[s]pite *H* 27 *Luc. Phars.* VI 545 *sq.* 28 percusaque *G* nimbis] membris *G cum nonnullis Luc. codd.*

idem in eodem:

Illa genae florem primaevo corpore vulsit.

idem in VIIII:

Avulsitque manu telumque affixit arenae.

Lucretius ab 'excello excellis' infinitum protulit 'excellĕre' paenultima 36 correpta:

Omnibus ornatum voluisti excellĕre rebus;

Cicero vero in I epistularum ad filium: quare effice et elabora, ut excelleas, quod est ab 'excelleo excelles', cuius praeteritum debet 'excellui' esse, ut 'calleo callui', secundum proportionem secundae coniugationis. idem tamen Cicero in Verrinis praecellunt protulit secundum tertiam coniugationem et in I pro || Cornelio: qui eloquentia ceteris antecellit. ex quo debet 'exculi' quoque esse praeteritum perfectum, sicuti 'percello perculi'. Virgilius in V:

Perculit et fulva moribundum extendit harena.

Bassus in II lyricorum:

Calliope princeps sapienti psallerat ore.

Supina in 'tum' quidem exeunt, quae nascuntur ab unam l habentibus, ut 'occulo occultum', 'colo cultum', 'consulo consultum'; quae vero duplicant, per 'sum', ut 'fallo falsum', 'pello pulsum', 'vello vulsum', 'excello excelsum', 'percello perculsum'. a 'psallo' supinum non legi, ab 'alo' vero tam 'altus' quam 'alitus' dicitur. Cicero pro Plancio: ubi altus est. similiter Sallustius in Iugurthino: et | omnem aetatem Arpini altus; in quibusdam autem codicibus etiam 'alitus'

1 idem *om.* *B* *Luc. Phars.* VI 562 2 e (ex, a) corpore *aliquot codd. Luc. cum Voss. b* 3 *Luc. Phars.* VIIII 765 4 manum *R* telumque] telum quae *B* piloque *Lucanus* teloque *Luc. Zwicc.* affixi[t] *Rr* afixit *K* arenae] *sic etiam Luc. Voss. A al.* harenae *Bd* haraenae *G* haraene *K* harenis (*Voss. B*) *vel* arenis *libri Luc. plerique* 5 *Lucr.* I 27 *cf. lib.* VIII § 96 excellere *in mg.* *K* 7 noluistis *Rr* 8 *Cic. epp. ad filium lib.* I *fr. v. lib.* VIII § 96 I *om.* *R* aepistolarum *K* effice** (re) *D* 9 praeteritum tempus debet *B* 10 esse ΠΑΝΟΥΡΓΟ ut calleo *B* calui *G* 11 praecellunt *in Ciceronis Verrinis non inveni ac quantum equidem scio huius verbi sola forma* praecellens *utitur Cicero* uerrenis *G* procellunt *K* percellunt *m f.* *H* percellit *h* 12 *Cic. pro Cornelio or.* I *fr.* 38 *p.* 451 *Or.* cornilio *K* eloquenti* *H* 13 antecellit] *in litura k* antec****** *K* 14 *Verg. Aen.* V 374 II. *r* 15 pertulit *Med.* percutit *Rom.* moribunda *Rr* mori*undũ *L* moribundus *K* arena *D* 16 *Caesius Bassus lyricorum* II *cf. Weichertum de L. Vario etc. p.* 145 *Lerschium philolog.* I 622 *coll. O. Iahnio ad Pers. sat.* 6, 1 *p.* 211 *sqq. prolegg. p.* XXVIII *sq. Bernhardio in hist. lit. Rom. p.* 465 *ed. alt.* U. *G* liricorum *D* 17 caliope *GK* sapienti princeps *GLK* psalleret *G* 18 ˆexeunt ˆquidem *H* una *B* 19 occul*o (t) *K* 20 duplicant l *B* duplicant *HhK* p*lsum (e?) *in* pulsum *corr.* *B* uolo *Rr* 21 excelo *R* excelsum *Dd* excellsum *RK* non legi *Rr* 22 ab alto *Rr* *Cic. pro Planc. or.* 33, 81 ubi altus aut doctus est *cf. ibi ann. Garatonii* plantio *RHGLK* plangio *B* 23 *Sall. Iug.* 63, 3 iugurtino *H* et per omnem *aliquot libri Sall.* 24 aetatem] pueritiam *libri Sall.* alitus *etiam nonnulli nostrorum codd. Sall.* quodicibus *D*

invenitur. a 'tollo' quoque deficit supinum, sed pro eo utimur 'sublatum'. 'volo' quoque anomalum 'volui' facit praeteritum, ex quo nomen participiale nascitur 'vultus', quomodo ex 'colo cultus' et ex 'occulo occultus'.

VII 37 In 'mo' desinentia, si vocalis longa antecedat, o in 'psi' conversa proferunt praeteritum, ut 'promo prompsi', 'demo dempsi', 'como compsi'. haec autem 'si' in 'tum' convertentia faciunt supina, ut 'sumo sumpsi sumptum', 'promo prompsi promptum', 'demo dempsi demptum', 'como compsi comptum'; alia vero in 'mo' desinentia per 'ui' divisas exeunt in praeterito, ut 'vomo vomui', 'gemo gemui', 'fremo fremui', 'tremo tremui'. excipiuntur 'emo emi' et 'premo pressi'. et in 'ui' quidem terminantium supina fiunt 'ui' in 'itum' conversis correpta paenultima, quomodo in omnibus, quae ex huiusmodi praeteritis nascentia i habent ante 'tum', ut 'vomui vomĭtum', 'gemui gemĭtum', 'fremui fremĭtum', 'tremui tremĭtum'. 'emi' vero 'emptum' facit, quod ideo assumpsit p, quia non potest m ante 'tum' sine p inveniri euphoniae causa, ut 'sumptus', 'promptus', 'comptus'. 'pressi' vero secundum in 'si' terminantium regulam i in 'um' convertens facit supinum, ut 'pressi pressum'.

In 'no' o vel g antecedentibus per 'ui' || divisas faciunt praeteritum, ut 'pono posui' et ab eo composita, 'suppono supposui', 'compono composui'. antiqui tamen et 'posivi' protulisse inveniuntur. Plautus in vidularia:

Nunc apud sequestrum vidulum posivimus.

Apuleius in I Hermagorae: et cibatum, quem iucundum esse
38 nobis animadverterant, eum adposiverunt. 'gigno genui', pro quo 'geno' vetustissimi protulisse inveniuntur - Varro in andabata: sed quod haec loca aliquid genunt -, cuius infinitum passivum Lucretius in III protulit, 'geni':

1 in*****uenitur *H* defecit *GLK* 2 noloque anomalum *R* uoluit *D* 3 part[i]cipale *Dd* 6 ut sumo sumpsi promo *DH* promsi *RD* prom[p]si *H* 7 in ptum *B* 8 promsi *D* prosi *G* proptum *R* promtum *D* 11 praemo *R* ui diuisas quidem *D* 12 supine[a] faciunt *Rr* in tum *DH* 13 praeteritas[i] *Hh* 14 tum] tu *LK* ut nomo uomui *B* ge[m]nui *G* 15 adsumpsit *B* 17 promptus] *rd* promtus *R* prumptus *D* pre[s]si *Rr* Pręssi *B* 18 pręssi pręssum *B* 20 et habeo *Rr* conpono coposui *H* 21 posivi] *r* potui *R* *Plaut. vidul. fr.* 8 *p.* 442 *Both.* 23 capud *R* ui[t]dulum *D* uitulum *h* pos[i]uimus *RrH* 24 *Apuleius in* I *Hermag.: Apul. fr.* 7 *t.* II *p.* 637 *Hild.* iucundum] *k* iocundum *BGLK* 25 animaduerter[a]ent *G* animaduert[e]u[u]rant *Dd* adposiuere *B* apposiuerunt *rell.* 26 quo *add. r* uetustissime[i] *Rr* Varro in andabata] *cf. lib.* VI § 17. *Varr. sat.* VII *fr.* 6 *p.* 95 *Oehl. cf. Krahnerum de Varr. ex Marciani satura supplendo p.* 20 28 Lucanus [retius] *Rr* *Lucret.* III 796 *sq.* III *Krehlius* IIII. *libri*

tanto magis infitiandum est,

Totum | posse extra corpus durare genique.

a canendo 'quoque composita similiter praeteritum in 'ui' divisas finiunt: 'succino succinui', 'occino occinui'. quidam autem et 'occano occanui' protulerunt, ut Sallustius in I historiarum: iussu Metelli cornicines occanuere. sed Probus 'occini' quoque existimat posse dici, cum simplex 'cano cecini' faciat, quomodo a 'cado cecidi: incido incidi' et a 'tango tetigi: contingo contigi'. m antecedente 'no' in 'psi' conversa facit praeteritum perfectum, ut 'temno tempsi'. alia omnia per 'vi' coniunctas proferunt praeteritum: 'sino sivi', 'sterno stravi', 'cerno crevi'. non solum enim τὸ 'κοσκινίζων κρίνω' sic facit praeteritum, sed etiam cum pro 'video' accipitur. Titinius in gemina:

simul ut pueras
Has nocte suspirare crevi,

pro 'vidi'. Plautus in cistellaria:

†Cum ego te amavi, mea Antiphila, et mihi amicam esse crevi,

similiter pro 'vidi'. 'sperno' quoque 'sprevi' facit et 'lino livi' vel magis differentiae causa ad nomen Livi 'levi', quod a 'leo' quoque simplici nascitur, quod in usu non est, ex quo 'deleo delevi'. unde et 'letum' dicitur, quod delet vitam. Iuvenalis in III:

Nam quis plura linit victuro dolia musto?

Terentius in heautontimorumeno:

Relevi dolia omnia, omnes serias.

vetustissimi tamen etiam 'lini' in praeterito protulisse inveniuntur, ut 39

(a infitiandum) 1 inficiendum R inficiandum B Lucr. quadratus V 140 inficiendum GL et ex infitiendum corr. K .i. corrumpendum add. k est om. libri Lucretiani et h. l. et simili V 140 3 deuisas L 4 finiunt] faciunt GL hoccano hoccanui Rr 5 Sall. hist. I 69 p. 99 Kr. iusu LK iussum B 6 Probus ni f. Berytius. iuniorem intellegit Osannus Beiträge II p. 211 cf. ann. ad lib. V § 45 posse existimat D 7 facit (a) H 8 et attango K 9 in (p) si D tem*no (p) R tempno BD Alia uero omnia H 10 sino sini L 11 cereni K TOKOCKINEIZωN (p)EK(p)PINω Rr TOKOCKINEI.ZEN KPINω (sic) add. d KOCKINEIZON BHGL KOCKINEITON K KPINO B 12 tinnius (ti) G Titinii geminae fr. 16 p. 64 Both. p. 116 Neuk. fr. X p. 121 Ribb. 13 simul ut pueras hás ego | Nócte suspiráre crevi G. Hermannus opusc. V p. 271 Símul ut pueras hásce nocte suspiráre crevi.. 'possis etiam símul ut pueras Hac nócte s. c.' Ribbeckius 14 Has] sic etiam Barb. m. alt. hac Barb. m. pr. et nonnulli codd. Krehliani nocte has ad baccheos efficiendos Neukirchius noctes B 15 Plaut. cistell. I 1, 1 sq. cis*tellaria (a) L 16 Cum ego antehac (ex antidhac corr. Vet.) te amavi et mi (mihi Vet.) amicam esse crevi, | Mea Gymnasium Plautus amau(i) K ant*i*phila (h-p) R 20 letum] letum (v) D loetum H deletur in deletū corr. B 21 Iuv. sat. III 9, 58 22 nictoro H delia (o) Rr 23 Ter. heautontim. III 1, 51 heatontimorumenon G heantentimorumeno D heautonti(i)morumenon H heatuntimorumenon L eatontimor̄ K 24 releui G omnia dolia B omnia om. H series (a) DdH seras h 25 protulise K

Varro rerum rusticarum: cum oblinerunt vasa. supina in 'ui' quidem divisas terminantium praeteritum subtracta u et addita 'tum' proferuntur, correpta tamen paenultima, ut 'posui posĭtum', 'genui genĭtum'. a 'cano' tamen composita primitivi ‖ servant in supino terminationem; 'cantum' enim et 'succentum' dicimus, quamvis in ipso verbo a in i convertunt ex eo composita, sed in supino iterum i in e transferunt: 'succino succentum', 'occino occentum'; 'tempsi' vero 'temptum' facit, sicut omnia in 'psi' per praeteritum exeuntia. in 'vi' vero syllabam desinentia mutant eam in 'tum' secundum praedictam regulam, ut 'sivi si|tum', 'stravi stratum', 'crevi cretum', 'sprevi spretum'. ergo 'livi' quoque vel 'lini litum', unde Virgilius in IIII georgicorum:

et paribus lita corpora guttis.

Sallustius in Iugurthino: simul gladium sanguine oblitum ostentans. et sciendum, quod tam 'lĭtum' quam 'sĭtum' et 'ĭtum, quĭtum, cĭtum, sătum' corripiunt paenultimas, quod in aliis supinis, quae a praeteritis in 'vi' terminantibus nascuntur, non invenitur, ut 'amavi amātum', 'movi mōtum', 'nevi nētum', 'favi fautum', 'cupivi cupītum', 'munivi munītum'. (Caper: ut 'sino sĭtus', sic 'nequeo nequĭtus' corripit paenultimam, quod usus ubique approbat. Cicero pro Cornelio: coeptum igitur per eos, qui agi volebant, desitum est per hunc, qui decessit. ecce hic manifestissime ostendit orator, a 'desinor' esse 'desitum'; sic ergo et a 'sinor' 'situs'.) quod autem paenultimae supra dictorum supinorum corripiuntur, poetarum exempla docebunt. Virgilius a 'praetereor' in VIII:

O mihi praeterĭtos referat si Iuppiter annos.

idem in X ab 'obeor':

Morte obĭta qualis fama est volitare figuras.

Ovidius in fastis:

1 *in Varr. rer. rust. libris hodie haec non reperiuntur, immo* se obleuerunt nisco *legitur* III 7, 7. *verba hic l. f. ad ephemeridem rusticam s. agrestem pertinent* obliuerint *LK* nassa *K* 3 tamen correpta *R* tamen *add. d* gemui genitum *G* 4 in sopino seruant *G* (r *sup.*) terminationem] *l* termin······· *L* 5 sucentum *Rr* succentum *ex* succintum *corr. K* conuertant *DH* 6 sed] *r* sic *R* 7 occinno *K* teptum *D* 8 per *om. BK add. b* uero *om. K* 9 regulam *om. G* 10 spraeui spraetum *BH* 11 *Verg. georg.* IIII 99 georgič *DH* geor̂ *G* 12 guttis] *d* gutis *D* 13 *Sall. Iug.* 101, 6 in Iugurthino] *om. G* iugurtino *Rr* (in *sup.*) gladium] *r* gaudium *R* sanguine *om. G* 14 ostentans *add. r* ostentas *Dd* (n *sup.*) ostendere *Sallustius* et sciendum *om.*, Et sciendum tamen *in mg. add. K* 15 satum citum *D* corripiunt *Rr* (ut *sup.*) 16 terminantibus] desinentibus *L* disinentibus *GK* 18 Caper] *ap. Osannum l. l. p.* 16 corripuit *R* 19 quod] *r* quem *ni f. R* adprobat *B* *Cic. pro Corn. or.* I *fr.* 35 *p.* 451 *Or. cf.* § 55 cornilio *GK* 20 agi *ex* § 55 *addidi. om. h. l. libri* uolebat *D* 21 manifestissimo *LK* manifestimo *G* orator] *h* arator *H* adhesinor *Rr* 22 penultimae (*sic*) *add. d* 23 supinorum *spscr. l* *Verg. Aen.* VIII 560 24 VIIII. *H* 25 refert *Pal.* iupiter *L* 26 *Verg. Aen.* X 641 *cf. lib.* VIII § 31 27 quales *HLK* uolita (re *sup.*) *Hk* 28 *Ovid. fast.* IIII 583 *sq.*

Sol adĭtus, quam quaeris, ait, ne vana labores,
Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.

Terentius in hecyra:

Nam cum compressa est nata, forma in tenebris nosci non quĭta est;

est enim quaternarius iambicus. Lucanus in VIII:

Hic situs est Magnus. placet hoc, fortuna, sepulchrum.

idem in eodem:

Illita tela dolis nec Martem comminus usquam.

Virgilius in IIII georgicon, ut praedictum est:

et paribus lita corpora guttis.

a 'cio' composita tam corripientia quam producentia paenultimam inveniuntur. 41

In 'pō' desinens m antecedente unum invenio 'rumpo', quod subtracta m et o in i conversa facit praeteritum paenultima || producta tam in simplici quam in compositis ab eo: 'rumpo rūpi', 'abrumpo abrūpi', 'corrumpo corrūpi'. e vero brevem paenultimam habentia mutant o in 'ui' divisas in praeterito, ut 'strĕpo strepui', 'obstrĕpo obstrepui'; r vero vel l vel e pro|ductam ante 'po' habentia o in 'si' convertentia faciunt praeteritum, ut 'scalpo scalpsi', 'sculpo sculpsi', 'carpo carpsi', 'rēpo repsi', 'serpo serpsi', 'sarpo sarpsi'. Lucanus in III:

Sed per iter longum causa repsere latenti.

supina in 'pi' quidem terminatorum fiunt mutata i in 'tum', ut 'rupi rup-

1 aditum *GLK* quā *Rr* queris *R* 3 *Ter. hecyr.* IIII 1, 57 in hecyra *om. G* haecira *R* haecyra *Dr* echyra *B* echyra *H* echira *LK* 4 cum compressa] c̄ compsa *G* cu. p̄ssa *Dd* cumpressa *Rr* cum compressa *ex* cum compre•sa (u?) *corr. Bas.* nata nata *K* 6 iambus *Rr* *Lucan. Phars.* VIII 793 7 sepulchrum] *r et sic Luc. Voss. A* sepulcrum *RGLK cum Voss. B* 9 *Lucan. Phars.* VIII 382 10 Illita *ex* Illata *corr. B* comminus usquam] *sic libri fere omnes* § 56 *et h. l. GLK cum Voss. B et al. codd. Luc.* comminus uni *BDH* comminu|sum *R* comminus unum *r Heidelb.* comminus umquam *d Darmstad.*[b] *et* § 56 *Heidelb.* (comminus unquam *ut vid. alii codd. Krehliani*) *cum parte librorum Luc.* (unquam *Voss. A*); *et sic f. h. l. cod. Theodori* 11 *Verg. georg.* IIII 99 georgicorum (*an* geor̄ *vel* georḡ?) *RK* praeditum *Rr* 12 corpor *Kk* guttus *H* 13 ci•o *H* cieo *Kr* uel a cito *in mg. k* cito *B* tam corripientia *in mg. add. L* 15 unum inuenio m antecedente *K* subtratā *R* 16 penumtima *Rr* •• producta *L* 17 rumpi *G* abrupi *ex* abrumpi *corr. K* aprupi *Dd* 19 l uero uel r *GLK* 20 •si (p) *D* 21 sulpsi *H* carpo carpsi *h. l. om. K* scarpsi *D* sarpo sarpsi serpo serpsi repo repsi *GL* repo repsi serpo serpsi carpo carpsi sarpsi *K* 22 sarpo sarpsi] scarpo scarpsi *Rr* scarpo scarpsi *Dd* scarpo scarpsi *H* ΑΜΠΕΛΟΥϹΚΑΛΕΥω scarpo scarpsi *B* *Lucan. Phars.* III 458 III. *ex* IIII. *corr. H* IIII. *B* 23 Sed (Et) pariter *v. l. aliquot libr. Luc.* seper *Rr* longo *Dd* longum causam *in lit. B* causam *RDGL* 24 in pium *B* ut rupti *D*

tum'; in 'ui' vero separatas subtracta u et addita 'tum': 'strepui strepitum'; in 'psi' autem exeuntia secundum supra dictam regulam mutata 'si' in 'tum', ut 'scalpsi scalptum', 'sculpsi sculptum', 'repsi reptum', 'carpsi carptum'.

In 'ro' finita per 'vi' syllabam terminant praeteritum, ut 'tero trivi', 'quaero quaesivi', 'sero seris sevi', nam 'sero seras', a sera obdita natum,
42 'seravi' facit. a 'sero seris' tamen composita, quando mutant simplicis significationem, per 'ui' separatas proferunt praeteritum o in 'ui' conversa. 'desero' pro 'relinquo' 'deserui', 'insero' pro 'immitto' 'inserui'. si enim de arbore dicam, 'insero insevi' facit et participium 'insitus', non 'insertus'. Virgilius in bucolico:

Insere nunc, Meliboee, piros, pone ordine vites.

idem in II georgicon:

mutatamque insita mala
Ferre pirum.

vetustissimi tamen etiam in simplici 'serui' protulisse inveniuntur, pro 'ordinavi' et pro 'sevi'. Ennius in praeceptis:

Vbi videt avenam lolium crescere inter triticum,
Selegit, secernit, aufert; sedulo ubi operam addidit,
†Quam tanto studio seruit.

duo inveniuntur supra dictae terminationis verba, quae duplicant s ante i in praeterito: 'gero gessi' et 'uro ussi'; 'verro' enim secundum Servium 'versi' facit, secundum Charisium autem 'verri', quod et usus comprobat. Licinius Macer pro Tuscis: quis oportuit amissa restituere, hisce etiam reliquias averrerunt. Publius in Murmidone:

1 uero *om.* *G* separatas *ex* seperatas *corr.* *B* seperatas *G* 3 psi in ptum *B* sculpsi sculptum *add.* *r* 4 carpsi *add.* *r* 5 praeteritum *add.* *k*. treui (i *superscr.*) *Dd* 6 quaessiui *G* sẹui *B* a sera — sero. is (*sic*) *in mg. add.* *K* abdita (o *superscr.*) *Rr* 7 sero seris seui (i *superscr.*) *BH* simplices *Dd* 9 "deserui 'pro relinquo *G* inmitto *B* 10 non] uñ (*i. e.* unde) *G* 11 *Verg. ecl.* 1, 74 12 moeliboee *H* melyboee *G et*, *ex* melybocae *mut.*, *K* pyros *G* 13 *Verg. georg.* II 33 *sq.* georgicorum *L?* 15 fere *B* 17 et seui *K* sẹui *B* Ennius in praeceptis] *Enn. fragm. p.* 191 *sq. Hessel.* *προτρεπτικοῦ sive praeceptorum fr.* II *p.* 165 (*cf. p.* XCI) *Vahl.; alter enim eiusdem libri titulus viris doctis merito videtur* protrepticus *a Charisio p.* 40 *P.* 29 *L. laudatus cf. Lindemannum inedit. Lat. part.* I *p.* 4 *Vahlenium l. l. p.* XCI 18 Is ubi *Th. Hugius ap. Vahlenium* videt] uidelicet *H* 19 Selegit] *D* seligit *D ex corr. rell.* aut fert *R* is operam addit sedulo | Quae tanto cum studio seruit *Hugius et Vahlenius* Vbi — seruit] Vel bis operam addi uelit, quom tanto studio seruerit *Lindemannus l. l.* 20 serüit *H* 21 uerba supradictae terminationis *K* ss *L* i] e *RB* 22 ussi cαρω *B* verro] *r* Varro *R* (*B?*) *Serv. ad Verg. Aen.* I 59 23 versi] uer *R* charissium *RLK* carisium *DH* *Charis. p.* 218 *P.* 147 *Lind.* 24 Licinnius *RBHGLK* Lucinius *D* *C. Licinii Macri pro Tuscis or. fr. v. Meyerum l. l. p.* 387 quis *scripsi* quos *libri* quibus *Meyerus* restituero (e *superscr.*) *Rr* 25 hisquẹ *DL* relliquias *G* puplius *GK* Publius in Murmidone] *P. Publili Lochi Syri Murmurconis fr. p.* 258 *Ribb.* in Murmidone *om.* *G* Murmidone] *scripsi, ut aliquid saltem proferrem, coll. Strattidis* (*et Philemonis*) *Myrmidonibus, quos*

Cellas servorum converri.

'curro etiam repetita | priori syllaba 'cucurri' facit praeteritum, quod in VIII 43
compositione inveni||tur apud quosdam auctorum geminationem primae syllabae servans, apud alios autem minime, ut Virgilius in IIII Aeneidos:

Decurrere iugis, alia de parte patentes
Transmittunt cursu campos.

Livius in XXII ab urbe condita: qua cuique proximum fuit, decucurrerunt. idem in XXV: et si ferocius procucurrissent. Cato contra G. Pisonem: video hac tempestate concurrisse omnes adversarios. Terentius in hecyra:

Vna illarum interea propere praecucurrit.

Caesar ad Virgilium: excucurristi a Neapoli. Plautus in Sticho:

Praecucurri, ut nuntiarem nuntium exoptabilem.

Supina eorum, quae in 'vi' syllabam terminant praeteritum, mutatione 'vi' in 'tum' proferuntur secundum supra dictam regulam: 'trivi tritum', 'quaesivi quaesitum'. 'sevi' vero secundum analogiam 'setum' de-

huc referri posse docent Laberii cacomnemon, colax, ephebus, hetaera, necyomantia, scylax cf. etiam gloss. Vat. VI 534 *class. auct. ed. Mai:* myrmidones dolosi, *quam Ribbeckius in ann. ad h. l. attulit.* murmurithone *R* muromonthones *B* mauromonthones *b* muro. muiuthone *D* Muromunthone *H* moro munthone *L Darmst.*[b] muromuntone *K* murmunthone *Zwicc.* 1 *Krehlii Darmst.*[a] Mimo Mutone *teste Fleckeiseno suo exemplo Putschiano ascripsit Niebuhrius.* Moro mentone, Murrhinone, *Μορμομόθωνι temptavit Ritschelius parerg.* 1 *p.* 197 *cf. Bothium l. l. p.* 222 *sq.* 275. Murmurcone *coll. thes. nov. Lat. ap. Maium l. l.* VIII 362 (*ubi* Mumurcones *edidit Maius*, murmurones *coni. Hildebrandus gloss. Lat. bibl. Paris. p.* 214) *Ribbeckius, qui olim cogitaverat de* Muto Mutuno *vel* Muro Mutuni *vel* Murco mutone muro: Mutone cellas *α*

2 reppetita *GL* priore *BDHGL* cucu[r]rit *H* 4 servans] *b* sernant *B* *Verg. Aen.* IIII 153 *sq.* 6 Decucurrere *Rr* Decurre *K Ver.* pate[i]ntes *Dd* patentis *Rom.* (*Ver.?*) 8 leuius *G* *Liv. ab u. c. lib.* XXII 4, 6 in *om. H* in — condita *om. G* ab urbe condita *add. d* qua cuique] quacunque *K* quaque *Put. et Colb. Liv.* 9 decucurrunt *Rr* decu[er]currerunt *K* decurrerunt *B* *Liv. ab u. c. lib.* XXV 11, 3, *ad quem locum haec recte rettulit Sigonius in annot. ad Liv. l. l.* XX. *libri* fe[r]ocius *L* ferotius *D* pro[cu]currissent *Rr* [pro]decucurissent *L* 10 *Catonis contra C. Pisonem or. fr.: v. Meyerum l. l. p.* 143 gaium *B* pissonem *LK* "uideo "hac *Ll* ho[a]c *Dd* concurrisse] *d* concucurrisse *DH* 11 *Ter. hecyr.* III 3, 11 in hecyra *om. G* echyra *B* echira *LK* 12 Vna earum '*codex vetus*' *Prisciani teste Bentleio ad Ter. l. l.* illarum forte interea *Bas.* pro[cu]cucurrit *HK* praecurrit *L* cucurrit *B* praecurrit *Bemb.* 13 *Caesaris Aug. ad Vergilium ep. fr.: v. Fabricium Imp. Caes. Aug. p.* 158 *sq. Weichertum Imp. Caes. Aug. scriptor. rell.* I *epp. fr.* 27 *p.* 159 excucuristi *H* anea‿poli *K* ad neapolim *B* neap[o]uli *Rr* nep[o]oli *G* *Plaut. Stich.* II 2, 67 (*v.* 395) in Sticho *om. G* 14 sthico *R* stico *D* 15 procucurri *K* nun[t]ciarem *Dd* exoptabilem *etiam Plauti Ambrosianus* exob[p]tabilem *D* exoptabile• (m) *H* obtabilem *vel* optabilem *libri Plautini ceteri* 16 syllaba *R* 18 q̃ssiui q̃ssitum *G* Saeui *BH*

buit facere, sed differentiae causa veteres 'Setum' pro 'Zethum' dicentes hoc 'satum' proferre tradiderunt. et sciendum, quod in nullo alio supino sive participio seu nomine participiali a paenultima corripitur, nisi in supra
44 dicto et aliis tribus, id est 'sătus, rătus, dătus, stătus'. 'reor' quoque 'ratus' facit participium, ut puto differentiae causa, quia 'ritus' aliud significat et 'retus' pro 'retitus' dicebant, quómodo 'saucius' pro 'sauciatus' et 'lassus' pro 'lassatus' et 'lacerus' pro 'laceratus' et 'potus' pro 'potatus'; difficile enim invenis e verbi in a converti per participium sive supinum nisi in supra dictis. in compositione vero a supra dictorum supinorum sive participiorum in i convertitur correptam: 'satus, insĭtus, obsĭtus'. Virgilius in II georgicon:

mutatamque insĭta mala
Ferre pirum.

Cicero in frumentaria: ut cum obsĭtum Leontinum agrum vidis|ses. 'deserui' vero 'desertum' et 'inserui insertum' et 'exerui exertum' faciunt supina; quae vero duplicant s ante i, mutant 'si' in 'tum' in supino: 'gessi gestum', 'ussi ustum'. duplicantia vero r ante o in praesenti 'ro' in 'sum' convertentia faciunt supinum, ut 'curro cursum', 'verro versum'.

45 In 'so' desinentia o in i convertentia assumunt 'vi' et faciunt praeteritum perfectum: 'lacesso lacessivi', 'arcesso arcessivi' - Sallustius in|| I historiarum: Domitium proconsulem ex citeriore Hispania cum omnibus copiis, quas paraverat, arcessivit. idem in II historiarum: argentum mutuum arcessivit. Cicero pro Roscio: arcessivit aliquem. quem aut quando? ('lacesso lacessivi': sic Probus, et videtur mihi melius dicere, participium enim passivum

1 differtiae (en) *Ll* · ueteres *om. K* Setum pro Zethum] *DHGL et*, setum pro *in mg. add.*, *K* setum pro zetum *RB* 2 alio *infra lin. add. K* 3 sive] *r* se *R* aut *K* 4 status datus *D* status *add. k* quoque *add. k* 5 et puto *h* 6 recetus pro re·titus (v) (c) *H* retitis *Rr* sacuius *L* 7 lasus pro lasatus *GK* lasatus *L* 8 inuenies *K* per *add. d* 9 a *add. r* 11 *Verg. georg.* II 33 *sq.* 14 *Cic. in Verr. act.* II III 18, 47: campus Leontinus, cuius antea species haec erat, ut, cum obsitum vidisses, *etc.* frumentaria ut Cum *L* leuntinum *K* 15 uero *om. G* exerui] *r* exserui *D* exserui *B* exuri *R* 17 duplicantia] . Duplicia *R* 19 uero (r) *Rr* 20 adsumunt *B* 21 arcesso arcessiui (uel accerso uel r) *G* arcesso arcessiui acccerso accersiui *B* . *Sall. hist.* I 71 *p.* 99 *Kr.* 22 historiarum] *r* istor·· *R* domidum (ti) *Rr* domutium *H* domicium *GL* domicilium, *in mg.* uel domitium *K* 23 quos *K* arcessiuit (c r) *G* *post* arcessiuit: idem — arcessiuit *om. RG add. r* *Sall. hist.* II 94 *p.* 190 *Kr.* 24 mutum *LK* *Cic. pro Rosc. Amer. or.* 28, 76 25 aliquem aut quando *L Darmst.*[b] *cum Cic. Par.* 1 aliquem at quando *vel* aliquem aliquando (*sic Guelferb.*) *codd. Cic. ut vid. rell. omnes* 26 Probus] *Berytius scil. v. O. Iahnium ad Pers. prolegg. p.* CXXXIX *coll. ann. ad lib.* V § 45. *ad iuniorem Probum h. l. refert Osannus Beitr.* II 211 mihi *om. K*

'lacessitus'; Caper tamen 'lacessi' dicit esse, ut 'facessi', et profert exemplum Lucilii, quo usus est in XIIII:

Num vetus ille Cato †lacessisse appellari quod
Conscius non erat ipse sibi?

sed potest 'lacessisse' per syncopam esse prolatum 'vi' syllabae, ut 'cupisse', 'petisse' dicimus pro 'cupivisse' et 'petivisse'.) Sallustius in III historiarum: diversa, uti solet rebus perditis, capessivit. idem in IIII: igitur legiones pridie in monte positas arcessivit. 'facesso' vero et 'capesso' et 'viso', quae possumus desiderativa di- 46 cere - significat enim 'facesso' 'desidero facere' et 'capesso' 'desidero capere' et 'viso' 'desidero videre'; frequentativa enim esse non possunt, cum primae coniugationis non sunt -, haec eadem secundum Diomeden et Charisium o in i conventia faciunt praeteritum perfectum: 'facesso facessi', 'capesso capessi', 'viso visi'; similiter 'quaeso quaesi'; Probus tamen 'quaesivi' dicit, et melius, quamvis primitivum quoque eius, id est 'quaero', 'quaesivi' facit praeteritum. sed Sallustius in I historiarum: Curionem quaesit, uti adulescentior et a populi suffragiis integer aetati concederet Mamerci. Cicero in divinatione: ipse profecto metuere incipies, ne innocenti periculum facesseris; invenitur tamen in quibusdam codicibus 'facessieris'. 'pinso pinsui' facit praeteritum, quod Probus usu Pomponii comprobat:

neque malis molui neque palatis pinsui.

1 Caper] *v. Osannum de Capro p.* 16 lacesi *Rr* 2 *Luc. sat.* XIIII 7 *Dous. Gerl.* 3 Nam *G* Num uetus ille Catoni' lacessisse Apulus iram | Consciu' non erat ipse sibi? *Lachmannus ad Lucret.* III 1034; *rell. coniecturas a vv. dd. hunc ad l. temptatas, Sardos venales, enumerat H. A. Kochius exercit. crit. in priscos poetas Rom. p.* 16 *sq., quem ipsum olim a se excogitata prae Lachmannianis spernere compertum habeo. ego, de certa emendatione desperans, id tantum addo, eam, ut mihi quidem videtur, proficisci debere a Catonis oratione, si se Caelius tribunus plebis appellasset, ut fere miretur Lucilius, Caelium eam ob rem a Catone accusatum fuisse, quod is ipse se accusari ab illo ignoraret* Cato *om. K* lacessisse] *b* lacississe *B* 6 et *om. BG* *Sall. hist.* III 78 *p.* 270 *Kr. cf. Non. p.* 116, 20 in III. historiarum *om. G* 7 ut *b* capessivit] *sic etiam Nonius* lacessiuit *GLK* 8 *Sall. hist.* IIII 43 *p.* 341 *Kr.* accersiuit *B* 9 uero *spscr. K* uisso *G* uis•o (s) *D* 10 facesso desiderio *G* capesso *ex* lacesso *ni f. corr. L* desidero capere et uiso *add. d* 12 diomiden *GL* diomedem *BDH* diomidem *K* *Diomedes p.* 367 *P., ubi tantum* capesso *et* uiso *laudantur, non* facesso 13 charissium *L* chasium *K* *Charisius p.* 218 *P.* 146 *L.* conuertenti[a] *Bb* 14 *Prob. inst. gramm. p.* 1487 *P.* 142 *L.; ni hic quoque Berytius intellegendus est* 15 melius sunt quamuis *r* 16 sed *om. D eras. in K* *Sall. hist.* I *fr.* 55 *p.* 86 *Kr.* II. *L* 17 quaesit] *G* quaesiuit *RBHLK* quesiuit *D* aduliscentior *DHGL* adoliscentior *K* 18 inte•ger (r) *H* integer aetati] integritati *GL* intigrati *K* conciderет *B* *Cic. in Q. Caecilium divin.* 14, 45 19 ipso *RGLK* *post* facesseris: inuenitur — facessieris *in mg. add. K* 20 Inueni••tur (un) *L* facessieris] *sic ex nostris codd. Cic. Lag.* 29 facesseris. *H* facesseris. ΚΡΙΩΟΥΡΑΝΙCΚΟC. Pinso *B* pinso *GL* 21 *Probus: cf. p.* 534, 26 pomponei *K* *Pomponii atell. inc.* (pistoris? *Munkius l. l.*) *fr.* 5 *p.* 123 *Both. p.* 161 *Munk. inc.* VI *p.* 214. XIII *Ribb. cf. Diom. p.* 370 *P. thes. nov. Lat. in Maii auct. class.* VIII 416 22 malis] *Ribbeckius* molis *RBDH et ex* moles *corr. K* moles *GL* moilui *K* palatis] palatis *ex* pal•• •••• *effecit R vel r* pallathis *K* pilis *μ* pilatim

Supina eorum in 'situm' exeunt: 'arcessitum', 'lacessitum', 'capessitum', secundum in 'vi' desinentium regulam, de qua saepe in superioribus diximus. a 'pinso' autem 'pistum' debet esse, unde 'pistor' nomen verbale, ut 'pastum pastor', 'ustum ustor', 'gestum gestor'.

47 In 'to' c antecedente invenio 'pecto', cuius praeteritum plerique 'pexui', Asper tamen 'pectui', Charisius 'pexi' protule||runt. Maecenas in Octaviam: pexisti capillum naturae muneribus gratum. similiter 'necto nexui' et 'nexi'. Virgilius in V:

Et paribus palmas amborum innexuit armis.

Sallustius in historiarum I: nexuit catenae modo. Lucilius in V:

hic solus vigilavit, opinor,
Et cum id mi visus facere est, tum retia nexit.

Propertius:

At tibi, qui nostro nexisti retia lecto.

'flecto' vero 'flexi' facit et 'plecto plexi' antique. Laevius in V erotopaegnion:

Te, Andromacha, per | ludum manu
Lascivola ac tenellula,

Bothius pistillis *Munkius* 1 accersitum *B* 2 in iui *LK* in iui terminantium *G* dix̃imus in superioribus *K* 3 diximus *om. L* autem *om. K* 6 pectui] pectii *R* pecui *H* pectiui *h* pexui *Asper teste Prisciano de* XII *vers. Aen.* § 131 *p.* 1254 *P.* 88 *L. cf. Struvium l. l. p.* 275 *sqq.* chari^si^us *Hh* carisius *R* *Charis. p.* 218 *P.* 146^b^ *L.* pecto pectis pexi *et sic etiam apud Prisc. de* XII *vss. Aen. l. l.; at p.* 217 *P.* 146^a^ *L.* pecto tis pexui, *quod insiticium videtur Struvio l. l. p.* 276. uinxi pec.....e..cedo *cod. Char. p.* 233 *P.* 155^a^ *L.* Maecenas] *d* Mecenas *RBHGL* ma^e^cenas *D* mącenas *K* 7 in *supscr. K* octauiā *lineola sup.* a *fere evanida B* octania *1* Octauia π, *Meibomius Maecenas p.* 148, *Bothius fr. tr. p.* 260, *Neukirchius l. l. p.* 90, *Lion Maecenatiana p.* 46 *ed. alt.; praetexta scil. fabula vv. dd. visa est Octavia. at praeter Scriverium et Delrium v. Langium vind. trag. Rom. p.* 11, *cui hoc fragmentum magis galliambos quam tragoediam spirare videtur. et galliambis quidem Maecenatem usum esse testatur Atil. Fortun. p.* 2677 *P.* 319 *sq. Gaisf., ex his vero verbis galliambum efficere equidem nequeo, possis Bacchios cum Neukirchio; at mihi cum God. Hermanno opusc.* V 265 *orationis pedestris esse videntur; inter varias opiniones fluctuatur Frandsenius Maecenas p.* 124 *sq.* 162. Octavio *Falsterus mem. obsc. p.* 84 octa^i^vo *Krehlius* II 574 8 *Verg. Aen.* V 425 9 pasmas *D* 10 *Sall. hist.* I *fr.* 23 *p.* 23 *Kr.* in historiarum I *om. G* ^h^istoriarum *R* I. *r om. R rell.* cataene *R* cataenę *r* nodo *B* *Lucil. sat.* V *v. lib.* VIIII § 33 13 *post* Et *in mg.* quid *add. K* i^d^t *Rr* mi *Dousa* mihi *libri* tunc *G* 14 profertius *GL* *Propert. el.* IIII (III) 8, 37. *Maecenati hunc versum tribuit Diomedes* I *p.* 366 *P. cf. Hertzbergium in ed. Propertii* III 290 *coll.* I 229 15 a^t^d *D* ^n^existi *Rr* 16 et iam plecto *K* Le^i^uius *BDGLK* Leuius *Hh* Liuius *R* *Laevii erotopaegn. lib.* V *fr. v. Weichertum poet. Lat. rell. Laev. fr.* IV *p.* 44 *sqq.* VI. *K edd. Weichertus* erotapaegnion *K* erota paegnion *L* eruta paegnion *G* erectopegnion *B* erotopaegnionte andromacha *RH* erotopegnion. de andromacha *D* 18 per ludum] *RB et sic Scaliger lectt. Auson.* II 27 *et v. d. vel Puteanus vel Fruterius a Spengelio Caecil. Stat. p.* 49 *l. ad marg. ed. Stephan.* perdudum *DHGLK* 19 lascivola] *k* la••ciuola *K*

Capiti meo trepidans, libens
Insolito plexi munere.

nunc enim 'plector' et 'amplector' dicimus. sed 'plector' passivum esse Terentius ostendit in Phormione:

Ego plectar pendens.

e brevi antecedente in 'to' desinentia duo inveni: 'pĕto petivi' et 'mĕto messui'. Cato in II originum: in campo Tiburti ubi hordeum demessuit, idem in montibus serit, ubi hordeum idem iterum metit. Cassius Emina in III annalium: in campo Tiburte ubi hordeum demessuerunt. r antecedente similiter duo inveni, 48
'verto verti', 'sterto stertui' - Persius:

Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Maeonides, Quintus pavone ex Pythagoreo,

geminata vero t ante o unum, 'mitto misi', et in 'sto' unum, 'sisto', cuius praeteritum quando activam habet significationem, tam in simplici quam in composito deficit; quando vero absolutam et similem 'sto' verbo, commune cum eo habet praeteritum, ut 'resisto' vel 'resto restiti', 'consisto' et 'consto constiti', 'persisto' et 'persto perstiti'.

Supina eorum, quae in 'xui' vel 'xi' praeteritum terminant, per 'xum' exeunt, ut 'nexui nexum', 'pexui' vel 'pexi pexum', 'flexi flexum'. similiter faciunt supinum, quae in 'ctor' desinunt deponentia: 'amplector amplexum'; 'petivi' vero secundum analogiam in 'vi' terminantium praeteritum 'petītum' facit paenultima producta; similiter 'messui messum', sicut 'censui censum'. 'misi' duplicavit | s in supino: 'missum'. a 'stertui' enim supinum non inveni nec a 'sisto'.

Deponentia in 'tor' desinentia nulla antecedente consonante 'tor' in 'sum' convertunt: 'utor usum', 'nitor nisum'; || invenitur tamen etiam 'nixum'.

1 capi timeo tripidans *K* liuens *G* 2 insolita plexit munera *Grotius v. Vossium de arte gramm.* V 31 *p.* 857 *Eckst.* 3 dm̄s *i. e.* dicimus *k* dm̄. *K* esse] *r* est *R* 4 *Ter. Phorm.* I 4, 42 in Phormione ostendit *K* formione *G* 5 plector *K* 7 mesui *L* *Caton. origg. lib.* II *fr. p.* 107 *Kr. fr.* 61 *p.* 277 *Roth. fr.* XLI *p.* 38 *Wr. cf. de* XII *vss. Aen.* § 132 secun̄ *in lit. b* tyburti *D* Tiburte *Krehlii censor Ienensis p.* 422 tiburtino *cod. Lind. S de* XII *vss. Aen. l. l.* ordeum *BGLK* 8 demesuit *L* ; Idem *RDGLK* erit *D* serit ibi *BHGLKr* ordeum *HGLK* . idem *BDG* 9 casius *G* *Cassii Eminae ann. lib.* III *fr. p.* 161 *Kr. fr.* 26 *p.* 293 *Roth. cf. de* XII *vss. Aen. l. l.* tyburte *Dd* tiburtae *H* tiburti *r* 10 ordeum *GLK* demesuerunt *LK* 11 *Pers. sat.* 6, 10 *sq.* 12 Enni] enim *RDGK* 13 meonides *RBDHGLK* menides *r* . Quintus *D* quintus *RBHGLK* pavone] *k* pau.ne *K* pauonem *Pers. Vat. et Montepess. alter* pithagoreo *GL* pytagoreo *D* pitagoreo *B* pithagoraeo *K* 14 t uero *Hh* missi *DL* 16 defecit *L* absolutam] *r* absolutum *R* 17 communem *B* consisto *in mg. add. K* 18 uel consto *L* et persisto *K* uel persto *L* 19 uel in xi *DG* termina *K* 22 petiuero *Dd* 23 petitum] perfectum *H* petitum *in mg. add. h* facit *add. k* mesui *Dd* mesui *L* mesum *L* 24 Missi *L* s] *add. r* ss *HK* 26 desinentia] exeuntia *B* 27 tamen *om. G*

In 'xo' duo inveniuntur o in 'ui' convertentia in praeterito: 'texo texui' et 'nexo nexis' vel 'nexas nexui'. **Ovidius in VII metamorphoseon:**

> **Luna quater plenum tenuata retexuit orbem.**

Cicero in II de oratore: sic omnia, quae fiunt quaeque aguntur, lenioribus principiis natura ipsa retexuit. Virgilius in V:

> **Nexantem nodis seque in sua membra plicantem.**

idem in eodem:

> **Et paribus palmas amborum innexuit armis.**

Livius:

> **Nexabant multa inter se flexu nodorum**
> **Dubio.**

Accius in Deiphobo:

> **Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus.**

supina alterum per 'tum', alterum per 'xum' finiunt: 'textum', 'nexum'. unde **Virgilius** in VIII:

> **et clipei non enarrabile textum.**

idem in V:

> **Qui primus nodos et vincula linea rupit,**
> **Quis innexa pedem malo pendebat ab alto.**

DE PRAETERITO PERFECTO QVARTAE CONIVGATIONIS.

VIIII 49 Quartae coniugationis verba omnia activa vel neutralia in 'io' desinunt, exceptis 'eo' et 'queo' et 'veneo' et ex eis compositis.

In 'cio' igitur desinentia duarum excedentia numerum syllabarum simplicia n antecedente 'cio' in 'xi' conversa faciunt praeteritum perfectum, ut 'vincio vinxi', 'sancio sanxi' - vetustissimi tamen etiam 'sancivi' vel 'sancii' proferebant. **Pomponius Secundus ad Thra|seam: sancierat ius utile civitati** -; sin autem n non habuerint, 'cio' in 'si' mu-

1 inueniuntur uerba o *G* 2 nexeas *K* *Ovid. metamorph.* VII 531 IIII. *K* 4 quatter *L* 5 *Cic. de or.* II 78, 317 omnium *v. l. codd. Cic.* fiuiunt *H* fiant *GL* 6 leuioribus *v. l. codd. Cic.* re(le)xuit *Rr* praetexuit *Cicero* *Verg. Aen.* V 279 *cf. lib.* VIIII § 33 8 menbra *D* plicantem] *r* placentem *R* 9 *Verg. Aen.* V 425 *cf.* § 47 10 palmis *G* inne(v)xit *Hh* 11 *Liv. Andr. Odiss. fr. v. lib.* VIIII § 33 12 Nexabat *G* Nexebant *lib.* VIIII *l. l.* nudorum *D* 14 a(c)tius *Rr* Achius *DK* *Att. Deiphob. fr. cf. lib.* VIIII § 33 in Deiphobo *om. G* deiphebo *k* 17 textum] texum *G* 18 *Verg. Aen.* VIII 625 19 clepei *K* enarra_bile *K* inenarrabile *L* 20 *Verg. Aen.* V 510 *sq.* Non valuit; nodos *etc.* 21 primos *D* 22 inexa *B* 24 Quartae coniugationis *om. GL post* neutralia *collocat K* 25 ueneo ex eis *D* 26 syllauarum *B* 28 s*ancio (c) *H* ˢs*ancini uel sancii ˢetiam *H* 29 Pom(po)nius *Rr* thra*seā (u) *B* traseam *D* sanciierat *K* 30 utile] utile* *H* uti legi *RBGLK* habuerunt *D*

tata faciunt praeteritum, ut 'sarcio sarsi', 'farcio farsi', 'raucio rausi', 'fulcio fulsi', quod et Probo placet, quamvis alii differentiae causa 'fulxi' posuerunt. Cicero in I de oratore: at Aesopum, si paulum inrauserit, explodi. in eodem: peranguste refersit in oratione sua. idem pro Cornelio libro II: qui eis rebus urbem Italiamque refferserunt. idem in II Tusculanarum: ex quibus verbis etiam omnia refferserunt.

Alia vero omnia supra dictae coniugationis verba secundae personae praesentis abiecta finali s et addita 'vi' faciunt praeteritum perfectum, quod tamen etiam subtracta u consonante et corre||pta paenultima i licet proferre, ut 'scio scis scivi' vel 'scĭi' et ab eo composita: 'ascio ascivi' vel 'ascĭi'. similiter 'cio cis', quod et 'cieo cies' dicitur, 'civi' vel 'cĭi'. et 50
ab eo composita, 'concio concis concivi' vel 'concĭi', 'audio audivi' vel 'audĭi', 'mollio mollivi' vel 'mollĭi', 'munio munivi' vel 'munĭi', 'saevio saevivi' vel 'saevĭi', 'eo ivi' vel 'ĭi', 'queo quivi' vel 'quĭi', 'veneo venivi' vel 'venĭi' - Solinus in collectaneis: Tatius in arce, ubi nunc aedis est Iunonis Monetae, qui anno quinto quam ingressus urbem fuerat a Laurentibus interemptus est, septima et vicensima Olympiade hominem exivit. Sallustius in Catilinario: sed neque pretio neque gratia inpelli quivit. idem | in I historiarum: neque se recipere aut instruere proelio quivere -, 'suffio suffivi' vel 'suffĭi', quod quamvis a neutropassivo componatur, tamen, quia significationem mutavit, mutavit etiam declinationem. unde Virgilius in IIII georgicon:

1 ut *om. L* sartio[c] *Rr* rautio[c] *Rr* 2 Probo] *Berytio haec tribuenda videntur. cf. ann. ad lib.* V § 45. *aliter Osannus Beitr.* II 211 *sq.* fulxi] *h* fluxi *RDH* potuerunt[s] *D* 3 *Cic. de or.* I 61, 259 II. *k* ad *GLK* palum irra|uerserit *G* irraserit[u] *H* irrauserit *Cic. Pal.* 8 irrauxerit *cod. Victorii* irrancuerit, irracuerit, iracuerit *etc. libri Cic. rell.* iranserit est in oratione sua. Idem pro cornilio lib. II. explodi in eodem peranguste refersit in oratione sua. idem pro cornilio lib. II. qui eis *K* 4 in eodem — referserunt *add. r* *Cic. de or.* I 35, 163 refer•sit *H* 5 *Cic. pro Corn. or. lib.* II *fr.* 8 *p.* 453 *Or. cf. Cic. or.* 70, 232 qui rebus his urbem Italiamque omnem referserunt *Cic. l. l.* 6 *Cic. Tuscul. disput.* II 2, 6: ex quo libris omnia referserunt 9 s *add. r* quod] quem *G* . Quae *BDH* q̃ *LK* 10 liquet *GK et in* licet *corr. L* 11 *post* et ab eo composita *sqq. usque ad eadem verba om. R add. r* adscio adsciui uel adscii *B* 13 concio concis *om. H* 14 molio *R* saevio — venii] *add. r* saeui *R* 16 *Solinus in collectaneis: v. lib.* I § 28 in collectaneis uel polyhistore *lib.* I *l. l.* statius *BDHGLK* caedis *B* aedes *d cum libris lib.* I *l. l.* 17 quam *spscr. K* ingsus *K* 18 interemtus[p] *Rr* uicesima *RBDHLK* 19 olimpiade *BDGL* holimpiade *L* *Sall. Catil.* 49, 1: neque precibus neque gratia neque pretio Ciceronem impellere potuerunt (*aliquot Sall. libri om. verba* neque precibus, *alii* neque gratia, *alii denique* neque pretio, *in aliis horum verborum ordo varie est permutatus*) catilenario *GK* catilliuario *BH* 20 pretio *B* pcio[t] *D* impelli *RGLK* *Sall. hist.* I 97 *p.* 116 *Kr.* hidem *R* 21 proelia[o] *Rr* praelio *GL* 22 sufficio *D* suffleio *R* sufii *G* 23 unde] *r* Vt *R* *Verg. georg.* IIII 241 *cf. lib.* IIII § 17

At suffire thymo cerasque recidere inanes

'suffire' dixit secundum rectam rationis declinationem, cum simplex eius 'fieri' est. excipiuntur 'haurio hausi' - invenitur tamen etiam 'haurivi' vel 'haurii'. Varro in XXIIII ad Ciceronem: cum indidem haurierint -, 'saepio saepsi', 'sentio sensi', 'venio veni', 'aperio aperui' - quod videtur a 'pario' compositum, quod vetustissimi non solum secundum tertiam, sed etiam secundum quartam coniugationem declinabant, unde Ennius:

Ova parire solet genus pinnis condecoratum.

51 igitur ex eo composita, si principalem syllabam puram nec ex integra praepositione habuerint, 'io' in 'ui' convertunt in praeterito, ut 'aperio aperui', 'cooperio cooperui'; 'reperio' vero duplicavit p in praeterito, quippe deminuto una syllaba, 'reperio repperi'. simile est praeteritum a 'comperio' 'comperi'. sunt alia ex hoc ipso composita deponentia: 'experior', 'opperior', quorum participia 'expertus' et 'oppertus' ostendunt a 'pario' esse composita, cuius participium 'partus' est -, 'salio salivi' vel 'salii' et 'salui'. Virgilius in bucolico:

Dulcis aquae saliente sitim restingere rivo;

idem praeteri|tum in II georgicon:

Mollibus in || pratis unctos saliere per utres.

in quibusdam tamen invenitur codicibus etiam 'saluere' scriptum. idem in XI:

portisque ab equo regina sub ipsis
Desiluit.

idem in V:

Haut mora, prosiluere omnes, ferit aurea clamor
Sidera.

1 At] ă (*i. e.* aut) *G* sufficere *K* thimo *RBDHGLK* timo *r* coerasque *GK* caerasque *L* recedere *K* inanes *H* 3 nel haurii *spscr. K* haurii *R* aurii *D* 4 *Varron. de ling. Lat. ad Ciceronem lib.* XXIIII *fr.: Varr. opp.* I 188 *ed. Bip. de ling. Lat. p.* 596 *Spgl.* 267 *Muell.* XXIII. *GL* hauriernnt *Rr* haurierunt (*sic*) *L* 5 sepio *RBDGLK* saepi *H* sepsi *BDGLK* apperio *Rr* 7 coniugutionem *H* declinanabant *R* *Ennii ann. fr. v. lib.* VIII § 33 8 pennis *GLK* 9 nec habuerint ex integra praepositione *G* ex intigra praepositione, *in mg.* sine oppssione consonantium *K* 10 habuerint *ex* habuerunt *corr. D* convertunt] *b* connert•nt *B* 11 duplicauit uero *H* 12 deminuta *BLH* deminuta *G* diminuta *R* dempta *K* repperio *L* simile] *r* similiter *R* 13 compiri *L* 14 opperior] *d* operior *DGLK* expertus *Rr* opertus *BGLK* 15 pario] *k* p•rio *K* 16 et] nel *K* *Verg. ecl.* 5, 47 *cf. lib.* VII § 52 17 aquae] *r* aeque *R* restinguere *G* restringere *HL cum nonnullis codd. Verg. dett.* 18 Idē *r* Idest *R* *Verg. georg.* II 384 19 unctos *ex* unctor *corr. H* iunctos *Rr* saliere] *sic etiam Verg. Med. e corr.* saluere *Med. m. pr. Rom.* 20 etiam] *r* autem *R* sal•uere *H* *Verg. Aen.* XI 499 *sq.* 22 partisque *K* ab hequo *K* habetrio *G* 23 desilnit *L* desiliuit *D* disiluit *G* 24 *Verg. Aen.* V *versus* 140 *sq.* Haud mora, prosiluere suis, ferit aethera clamor | Nauticus *contaminati cum Aen.* XI 832 *sq.* ferit aurea clamor | Sidera 25 haud *BHGLrd*

Lucanus in III:

Insiluit solo nociturus pondere puppim.

Statius tamen in VIIII Thebaidos:

excussi salierunt cuspide dentes.

in eodem:

Insiliere vadis magnoque fragore solutus
Agger.

Ovidius in XI metamorphoseon:

Cum saepe adsiluit defensae moenibus urbis.

idem in IIII fastorum:

Per flammam saluisse pecus, saluisse colonos.

Quadrigarius in VI annali: Artorius Taureae dextrum umerum sauciat atque ita resiluit. 'cambio', ἀμείβω, ponit Chari- 52
sius et eius praeteritum 'campsi', quod ἀπὸ τοῦ 'κάμπτω ἔκαμψα' Graeco esse videtur, unde et 'campso campsas' solebant vetustissimi dicere. Ennius in X:

Leucatam campsant.

'aio', cuius declinatio in usu frequenti non est, quartae coniugationis esse ostenditur ab imperativo in i terminante. sic enim Probus de dubio perfecto tractans ostendit Naevium protulisse:

An nata est sponsa praegnas? vel ai vel nega.

Accius in Ione:

1 *Luc. Phars.* III 626 Ul. *K* 2 puppim (pupim *DK*) *etiam lib.* XVIII § 236 puppi *Luc. Remens.* puppem *alii* 3 *Stat. Theb.* VIIII 132 in VIII *B* in VIIII Thebaidos *om. G* thebeidos *H* tebaidos *K* 4 Excusi *Rr* expulsi *Statius* 5 *Stat. Theb.* VIIII 230 *sq.* 6 insiluere *edd. Statii et sic certe Cass.* magnoque fragore *etiam 'antiquissimi optimique libri' Stat. teste Barthio* magno stridore *al.* 7 ager *G* ager *K* 8 *Ovid. metamorph.* XI 526 in XI metamorphoseon *om. G* 9 assiluit *GLr* adsiliit *h* insiluit *K* assiliit, adsaluit *vv. ll. ap. Ovidium* 10 *Ovid. fast.* IIII 805 fastorum *om. G* 11 flammam *cod. Ovid. Guelferb.* flammas *libri Ovidiani fere omnes* saluisse] *sic etiam utrubique 'meliores' Ovidii codd. cum Petaviano* 1, siluisque *Ilfeld.* saliisse *libri Ovidiani plerique* colonos *B Ovidius* colones *DHL* calones *RGKdl* 12 *Q. Claudii Quadrigarii ann. lib.* VI *fr. p.* 257 *Kr. fr.* 39 *p.* 345 *Roth.* taurea *R* taurẹẹ *D* taurae *GLK* humerum *BDHL* 13 saucia *GK* saucuia *L* resiliuit *ex corr. h* ἀμείβω] *add. d* ΑΜΕΥΒω *R* ΑΜΕΙω *G* carisius *RGK* carissius *L* *Charisius p.* 219 *P.* 147 *L.* cambio, cambis, campsi (*sic cod. Neap.*), h. e. muto, *p.* 233 *P.* 155 *L.* cambio campsi 14 ἀπὸ — ἔκαμψα] *om. D add. d* ΑΠω *R* ΤωΥ *R* ΤΟΙ *G* ΚΑΜΠΤω (Π *ex* Ι *ut vid. corr.*) *Rr* ΚΑΜΠΤΟ *D* ΚΑΜΙΠω (*sic*) *H* ΚΑΜΙΤω *GL* ΚΜΙΙΤω *K* ΕΚΑΜΦ agręco *B* a graeco *HGL* 15 camso *RH* camsas *H* *Enn. ann.* X 36 *E. S.* II *p.* 50. LXVIII *Vahl.* 17 Leucatam *Vahlenius* Leucatan *RrHhD* leocaten *GLK* leucatem *B* camsant *DH* 18 'non est' 'frequenti *G* 19 Probus] *Berytius ut videtur cf. ann. ad lib.* V § 45. *ad iuniorem coll. inst. gramm. p.* 1482 *P.* 138 *L. referre studet Osannus Beitr.* II 212 *sq.* 20 Naevium] *v.* § 1 neuium *RBDGL* 21 an *corr. ex* ai *ni f. K* praegnans *D* pragnans *Rr* prignans *GLK* nega] *d* gena *D* 22 *Attii Ion. fr.* 1 *p.* 211 *Both.* III *p.* 158 *Ribb.* Ione] *R* (*H?*) ioe *BDLr et ex corr. h* loe *K* oe *G*

quibusnam
Te aibant ortum locis,

pro 'aiebant', quod in hac coniugatione fieri solet. et est notandum in hoc verbo, quod pares habent syllabas tres personae, 'ăio ăis ăit', quod in alio huius coniugationis verbo non invenis, et quod paenultima primae solius personae producitur, quae sola i habet loco consonantis; unde tertia quoque pluralis, quae solet a prima fieri, similiter i consonantem habens producit paenultimam; quod autem in aliis cor|ripitur, ostendit usus. Virgilius in I Aeneidos:

Sic ăit et dicto citius tumida aequora placat.

[et Naevius:

An nata est sponsa praegnans? vel ăi vel nega;

nam nisi corripiatur a, iambus stare non potest.] invenimus tamen tertiam personam praeteriti 'ait', quasi a prima 'ai aisti ait', quae in usu non sunt, unde neque perfecti neque plusquamperfecti nec futuri subiunctivi in hoc verbo declinatio invenitur. potest igitur etiam 'ait' praesens pro praeterito accipi.

53 Supina in 'xi' quidem terminantium secundum supra dictam regulam in || 'ctum' exeunt: 'vinxi vinctum' et 'sanxi sanctum', 'sancivi' vero 'sancitum', unde Lucretius:

Quod porro nequeas, sancitum quandoquidem extat.

In 'si' vero praeteritum finientia l vel r antecedentibus mutant eam in 'tum' in hac coniugatione et faciunt supinum, ut 'farsi fartum', 'fulsi fultum', 'sarsi sartum', unde et 'sartores' et 'fartores', et ex his composita 'confercio confertum', 'refercio refertum' - Cicero in II Tusculanarum:

Tum iecore opimo farta et satiata -;

alia vero in 'si' desinentia supra dictam regulam servant, id est generalem in 'si' desinentium: 'sensi sensum', 'ransi ransum', unde Lucilius in XVIIII:

Rausuro tragicus qui carmina perdit Oreste.

2 aibat (n) K ortum aibant *Bothius* ortam (i) *Ribbeckius* 3 pro agebant D pro aiebat (n) K notandum est K 4 haben (t) *Rr* habet *B* 5 inuenies *GLK* 7 pluralis aiunt quae D i *ex* u *ni f. corr.* K "habens 'consonantem G 8 *Verg. Aen.* I 142 10 dicta *R* 11 Naevius] *v. supra p.* 541, 20 nenius *RD* ennius *BHGLK* 12 pregnans *RB* prignans *GLK* 13 a, iambus] .ai. ambus (i) *Dd* tamen etiam tertiam K 14 sunt] est *GLK* 15 neque praeteriti perfecti G plusquamperfecti nec *om.* G 16 praesens *in mg. add.* K pro *add. bd* 18 unxi unctum *H* et *om. GLK del. r* sancxi K scaucitum D *post* sancitum: unde — sancitum *add. r* 19 Lucrecius *H* *Lucret.* I 588 20 Quid *Lucretius* nequas *B* nequeant *Lucretius* sanctum *L* extat] *ex corr.* ex•at *B* exstat *H* 21 eam] ca• *H* 22 supinum *in mg. add.* K 23 unde sartores *GLK* (h)is *R* eis *D* 24 confertio *Rr* confertio (c) *D* confertum refercio *add. r* refertio *DH* *Cic. Tusc.* II 10, 24 *in conversione Promethei soluti Aeschyli* secunda (o) *Rr* 25 Tunc *GLK* optimo *RBHGLK* satiata] *r* sartiata *R* saciata *D* satitiata *G* satia•io *L* 26 seruant regulam *GLK* 27 *Lucil. sat.* XVIIII 8 *Dous* 9 *Gerl.* in XVIIII *om.* G 28 rausero K rausero *B* traicus *H* perdito resto *B* oreste] *r* orestae *RHGL*

'haurio hausi haustum' differentiae causa assumpsit t, quamvis et aspiratione differat; 'saepsi' vero 'saeptum' secundum proportionem in supra dictis expositam facit. 'veni ventum' et 'aperui apertum' faciunt, sicut 'pario partum' et omnia ex eis composita: 'advenio adventum', 'convenio conventum', 'comperio compertum', 'experior expertum'. alia vero omnia, 54 quae tam in 'vi' quam in 'ii' terminant | praeteritum perfectum, in 'itum' faciunt supinum paenultima producta tam in hac quam in aliis coniugationibus, ut 'audivi' vel 'audii audītum', 'munivi' vel 'munii munītum', 'scivi' vel 'scii scītum', 'arcessivi' vel 'arcessii arcessītum', 'cupivi' vel 'cupii cupītum'. ·excipiuntur in 'eo' desinentia et disyllaba aliarum coniugationum, quae paenultimam supini corripiunt, ut 'eo ivi' vel 'ii ĭtum', 'adeo adivi' vel 'adii adĭtum', 'praetereo praeterivi' vel 'praeterii praeterĭtum', 'queo quivi' vel 'quii quĭtum', 'sino sivi' vel 'sii sĭtum', 'lino livi' vel 'lii', quod in rarissimo usu est, 'lĭtum'. 'cieo' quoque 'civi' vel 'cii cĭtum' corripit paenultimam, quando vero a 'cio cis' quartae coniugationis est, producit eam. 'pono' quoque, quod antique 'posivi', in frequenti autem usu 'posui' facit praeteritum, corripit paenultimam in supino 'posĭtum'. 'veneo' quoque secundum analogiam 'venĭtum' debet facere supinum, pro quo magis 'venum' in usu est.

Et supra dicta omnia auctoritate veterum comprobantur, sicut iam superius ostendimus, rursusque referamus ‖ in memoriam. Virgilius in VIII:

O mihi praeterĭtos referat si Iuppiter annos.

idem in VIII:

Amphitryoniades armenta abĭtumque pararet.

idem in V:

Hos adĭtus iamque hos adĭtus omnemque pererrat.

idem in X:

Morte obĭta qualis fama est volitare figuras.

1 adsumpsit *B* 2 sepsi *BDGLK* septum *RBDGLK* 3 aperui] *r* aperio *R* 4 ex his *K* 5 comperio compěrio *K* et experior *D* 6 quam] tam, *in mg.* uel quam *G* 8 munui uel muni•i• (*ex* munitum *ni f. corr.*) munitum *Rr* 9 siui *H* uel arcessii *om. D* arcessitum accersiui uel accersii accersitum cupiui *B* 11 ivi vel ii] *r* ii uel i *R* 12 adii uel adiui *r* additum *Rr* 13 quaco *H* queo *D* si•ui (u) *L* 14 lii litum quod *BGLK* 15 cis•• *H* 16 antiqui *B* posivi] *bh* possiui *BH* 18 Veneo secundum (quoque) *Rr* 19 usu• *H* 20 ueterum auctoritate *B* uerum (le) *Rr* 21 . Rursusque referamus *B* *Verg. Aen.* VIII 560 22 VII. *K* 23 Iuppiter] *r* iupiter *RDL* 24 *Verg. Aen.* VIII 214 VIII] eodem *B* VII. *G* 25 ampithroniades *B* amphitryonides *G* amphitrioniades *K* amphy trioni ades *H* amphytr•ona desarmenta (i) *L* habitumque *RrD* habitumque *B cum Rom.* bitumque (a) *Pal.* parare *B* parabat (re) *Med.* pararent *Rom.* 26 idem *om. D* *Verg. Aen.* V 441 Nunc hos nunc illos (nunc illos nunc hos *Rom.*) aditus omnemque pererrat (perrat *Rom.*) *et sic h. versus h. l. laudatus totidem verbis legitur Aen.* XI 766 27 aditus] *rd* additus *R* auditus *D* iam quę *R* ianque *G* iamque hos aditus *in mg. add. K* a•ditus (u) *D* 28 *Verg. Aen.* X 641 *cf. lib.* VIII § 31

Ovidius in IIII fastorum:

Sol adĭtus, quam quaeris, ait, ne vana labores,
Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.

idem in heroidibus:

Tempore quo nobis inĭta est Cerealis Eleusin.

Terentius in hecyra:

Nam cum conpressa est gnata, forma in tenebris nosci non quĭta est.

Iuvenalis in IIII:

nam coĭtus iam longa oblivio vel, si
Coneris, iacet exiguus cum ramice nervus.

55 antepaenultima quoque in futuri temporis participio idem comprobat. Virgilius in II:

Si perĭturus abis, et nos rape in omnia tecum.

Lucanus in V:

tum lurida pallens
Ora tulit vultu sub nubem tristis ĭturo.

'cieo cĭtus' correpta paenultima, ut diximus, facit. Statius in III Thebaidos: |

Atque hic ingenti Capaneus Mavortis amore
Excitus et longam pridem indignantia pacem
Corda tumens;

a 'cio' vero 'cītus' paenultima producta, ut Virgilius in III Aeneidos:

At genus e silvis Cyclopum et montibus altis
Excītum ruit ad portus et litora conplet.

'sinor sĭtus' et 'desinor desĭtus' paenultima correpta Cicero pro Cor-

1 *Ovid. fast.* IIII 583 *sq.* .UII. *Rr* XVII. *G* VII. *HLK* 2 sal *D* aditum *GLK* quem *K* ne *in litura h* 4 *Ovid. heroid.* 4, 67 eroidibus *GL* eredibus *K* 5 uobis *v. l. codd. Ovid.* inita] uisa *vel* noti *codd. nonnulli Ovid.* coerealis lensin *Kk* caerealis leusiū *GL* Eleusis *libri Ovidiani tantum non omnes* 6 *Ter. hecyr.* IIII 1, 57 in hecyra *om. G* haecyra *R* haecira *D* echira *LK* echyra *B* 7 cū.pssa *Rr* compressa *DHGLK* nata § 40 *cum Bemb. Bas.* a forma *K* 8 quita. Iuuenalis *GL* 9 *Iuv. sat.* IIII 10, 204 *sq.* 10 coituitus *K* sic honeris *Rr* sic oneris *B* 11 coneris] conuersi *Pith.* conetur *codd. aliquot dett. Iuv.* 12 participio corripitur. Idem *h* idem] *r* Idem *B* id est *R* *Verg. Aen.* II 675 13 in II. *in mg. add. K* 14 ab his *D* no* *H* 15 *Luc. Phars.* V 549 *sq.* 16 tum *om. GLK* 17 nubes *libri nonnulli Luc.* itero *Rr* itura *cod. Luc. Tigur.* 18 *Stat. Theb.* III 598 *sqq.* in III Thebaidos *om. G* IIII. *LK* tebaidos *K* 20 hic *spscr. K* 21 p***dem *K* 23 ut *om. D* *Verg. Aen.* III 675 *sq.* .UI. *K* IIII. *B* 24 e] in *G* syluis *Rr* cielopum *GK* et] e *Med., ubi hic versus in marg. add. est et Pal.* 25 at *Med.* littora *D* littora *H* cplet *D* complet *RGLK* complent *B Med.* 26 correpta *spscr. K* *Cic. pro Cornelio or.* I *fr. v.* § 40 cornilio *K*

nelio in I: coeptum igitur per eos qui agi volebant, desitum est per hunc qui decessit. idem in I rhetoricon: et si non ab eo, quod in proximo desitum erit, deinceps incipietur. inde etiam 'situs' dicitur pro 'neglegentia'. Virgilius in VII:

Sed te victa situ verique effeta senectus.

idem in II georgicon:

mutatamque insĭta mala
Ferre pirum,

et in IIII eorundem:

et paribus lĭta corpora guttis.

ideo autem diximus disyllaba in 'vi' desinentia secundae vel tertiae coniu- 56
gationis in supinis vel participiis praeteriti corripere paenultimam, quia, sive disyllaba sint quartae, producunt, ut 'scio scītus', sive ultra duas syllabas alterius quoque coniugationis [producitur]: 'arcessivi arcessītus', 'cupivi cupītus', nisi sint a disyllabis composita, ut 'insĭtus', 'incĭtus', 'illĭtus'. Lucanus in VIII:

Illita tela dolis nec Martem comminus usquam
Ausa pati virtus.

Virgilius in XII:

quatit ungu||la cursu
Incĭta nec domini memorum proculcat equorum.

similiter 'imposĭtus, proposĭtus'. Iuvenalis in I:

Si te proposĭti nondum pŭdet atque eadem est mens.

Virgilius in III:

Inposĭtis auro dapibus.

praeterea notandum, quod 'sepelio sepelivi' vel 'sepelii' 'sepultum' in fre-

1 ceptum *HG* 2 *Cic. de invent.* I 20, 28 rethoricon *HGLK* non habeo *B* 3 eo quod in proxime *Cic. Virceburg.* eo quo in proximo *in ras. et ex corr. Paris.* eo in quo proxime *Ciceronis codd. plerique* (*deficit Leid.*) 4 *Verg. Aen.* VII 440 5 effeta] *k* effeta *G* (e *superscr.*) effecta *BL* affecta *K* effata (*prius* a *eras. vel in ras.*) *Rom.* 6 *Verg. georg.* II 33 *sq.* 7 mutamque *Dd* (ta *superscr.*) nala *D* (m *superscr.*) 8 fere *Kk* (r *superscr.*) pirum. Idem georgicon .IIII. eorundem. et *B* 9 et *add. r* *Verg. georg.* IIII 99 10 lita* *K* 13 sint disyllaba *K* 14 arcessitus accersiui accersitus cupiui *B* (a i *superscr.*) cupi *Rr* (ui *superscr.*) 15 cūposita *D* incitus] *d om. RDH* incitus, *in mg.* illicitus ˥◡, *G* illicitus *L* (uel incitus *superscr.*) inquitus *K* illitus incitus *B* 16 *Luc. Phars.* VIII 382 *cf.* § 40 in VIII *om. G* VIIII. *B* 18 ausapienti *Rr* (ali *superscr.*) 19 *Verg. Aen.* XII 533 *sq.* crebro super (*sic Med. m. alt.*, crebros notant *m. pr.*) ungula pulsu (cursu *Verg. Goth.* 2) Incita *etc.*, *qui l. hic contaminatus est cum parte altera v. Aen.* XI 875 cursu quatit ungula campum XII] *om. BHG* VIII. *hg* (*cf. Verg. Aen.* VIII 596 Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum) VII. *K* 21 *ad v.* 534 *cf. lib.* VII § 78 memorum *add. r* proculat *Rr* (c *superscr.*) proculquat *K* ęquorum *D* 22 propositus *add. b* *Iuv. sat.* I 5, 1 in I *om. G* 23 propositę *H* (i *superscr.*) prositi *K* (po *superscr.*) adque eandem *schol. Iuv.* 24 *Verg. Aen.* III 355 tertio *1* IIII. *libri* 25 Impositis *RBHGLK*

quentiore usu est supinum, antiquissimi etiam 'sepelitum' dicebant; unde Cato in Thermum: mortuus est, sepelitus est. 'salio' quoque 'salivi' vel 'salii saltum' facit, unde Virgilius in VI:

Cum fatalis equus saltu super ardua venit
Pergama.

idem in XI:

At medias inter caedes exultat Amazon;

solent enim frequentativa plerumque a supinis vel participiis praeteritis nasci.
57 'sallio sallitum' facit, 'sallo salsum', quomodo 'vello vulsum'. Sisenna: sic in eam paludem multi pi|scium salliendorum causa a navibus semionustis commeant, a 'sallio' 'salliendorum' dixit, non 'sallendorum'. Sallustius vero in III historiarum: parte consumpta reliqua cadaverum ad diuturnitatem usus sallerent, 'sallerent' dixit a 'sallo', non a 'sallio'. similiter Lucilius in VIII:

Sallere muraenas, mercem in || frigdaria ferre.

inde etiam participia futuri 'salliturus' et 'salsurus'. Novius:

salliturus istaec est, mittam salem.

Mummius:

istaec sum multo sale
Salsurus.

sed et praeteriti participium 'sallitus' et 'salsus'. Cornelius Severus

1 usu est *add. d* . Supinum antiquissimi *B* 2 *Caton. in Thermum or. fr.: cf. lib.* VIII § 12 *Meyerum l. l. p.* 73 termum *D* thermo *B* est *om. B* sepilitus *L* quoque *om. G* 3 *Verg. Aen.* VI 515 *sq.* VI] *sic ni f. R ante corr. et H, ubi tamen numerus non satis dilucide apparet, ut etiam* III *legi possit* III. *Br* VII. *G* VIII. *D* 4 equus *D* ecus *Med.* equs *Rom.* saltus *Pal.* 6 *Verg. Aen.* XI 648 7 ad *D* intercedes *K* caedaes *H* exultet *Dd* exultata mazon *B* 8 frequentiua *K* 9 salitum *Rr* sallum *D* faci *B* salsum] *b* sal·um (l?) *B* sal·sum (l) *K* *L. Cornelii Sisennae hist. lib. inc. fr. p.* 316 *Kr. fr.* 12 *p.* 376 *Roth.* sisenna · sic in (.) *R* sisenna sic; in *r* 10 eam] eadem *G* eādem *H* puludem *K* salieudorum *Rr* sallendorum *G* sallendorum *H* saliendorum *l* 11 semionusti *coni. Rothius* comeant *K* salio *L* saliendorum *Rr* saliendorum *L* 12 salendorum *L* *Sall. hist.* III 7 *p.* 206 *Kr. cf. Diom. p.* 372 *P.:* Sallustius historiarum quarto ait: reliqua cadavera ad diuturnitatem usus sallere (*sic ex codd. legendum est secundum H. Keilium*) uero *om. GK* in tres III. *D* in I. *G* in II. *K* 13 ·sallerent (p) *B* salerent *H* sallerent] *h om. RBDHGLK* psallerent *al. m. in R* 14 salio *Rr* *Lucil. sat.* VIII 8 *Dous.* 7 *Gerl.* 15 ·sallere (p) *B* murenas *libri* mercedem in frigdaria frigdaria *G* frigidaria *RBDK*

16 unde *r* salsarus *K* Novius] *B Krehlius* nouimus *Dresd.* 2 *Krehlii* neuius *Hr Heidelb.* lucuius *R* lucius *L Darmst.*[b] incui *D Darmst.*[a] liuius *K Lips.* 1 *Krehlii* Sallustius *Lips.* 2 *eiusdem.* *Naevii inc. fab. fragm.* 19 *Both. l. l. p.* 24. *Novii inc. fab. fr. p.* 183 *Munk., assentiente Klussmanno Naev. vit. et rell. p.* 189, XIII *p.* 230 *Ribb.* 17 istec ē salliturus *Barb.* Istic est sallitúrus si mittám salem *vel* istic est sallitúrus: Mittám salem? *Ribbeckius* ista haec *DH* isthec *K* ista hac, *ut vid., voluit h* 18 *Mummii atell. inc. fr. p.* 185 *Munk., fr.* II *p.* 231 *Ribb.* 19 ista et sum *D* 21 et] etiam *HK* partipium *G* cornilius *K* Cornelius Severus in VIII de statu suo] *cf. I. Beckerum in act. antiq. Marburg. a.* 1848 *n.* 74 *sq.*

in VIII de statu suo: ad quem salliti pumiliones afferebantur. 'ambio' ab 'eo' compositum solum mutavit paenultimam e in i; itaque in 'io' quidem desinentium regulam servavit in participio et in supino, quippe producta paenultima: 'ambītus ambīta ambītum', in nomine autem sive vocabulo rei, differentiae causa in 'eo' terminantium regulam servans, corripuit paenultimam 'ambĭtus' - ut Ovidius in I metamorphoseon:

Iussit et ambĭtae circumdare litora terrae.

Lucanus in I:

letalisque ambĭtus urbi
Annua venali referens certamina campo -,

quamvis Scaurus in utroque similem esse tenorem putavit. sed Velius Celer respondens Hadriano imperatori per epistulam de hoc interroganti, declinatione et tenore 'ambitus' nomen a participio ostendit discerni, quod usu quoque, ut ostendimus, confirmatur. | ||

Bernhardium hist. lit. Lat. p. 408 *sq. ed. alt.* VIII (*rerum Romanarum sc.*): distractos adque salitos pumiliones | Aspernabantur *vel* VIII: distractos adque salitos | Pumiliones aspernabantur *coll. Diomede p.* 372 *P. Beckerus l. l. n.* 75 *p.* 594 *sq.*

1 salliti *om. G* pomiliones *H* pomiliones affaerebantur *Rr* 2 penultima *L* 3 quidem *om. G* 5 terminantium in eo *K* 6 penultimam i *RB* ambitus *om. G* *Ovid. metamorph.* I 37 metaphor̄ *L* 7 circundare *GLK* littora *Rr* litore *Dd* 8 *Luc. Phars.* I 179 *sq.* 9 laetalisque *RBGLK* loetalisque *Voss. AB* urbi *BH cum Lucano* urbis *RDGLK Luc. cod. Hulstian. et Remens. pro v. l.* 10 certamina] *ex corr. H* certamine *GLK* 11 Scaurus] *est Terentius Scaurus, qui hanc quaestionem tractasse videtur in arte sua grammatica, cf. Graefenhanium hist. phil.* IIII 88 *sq.* 99 *sq.* uellius *D* *Velleium Celerem hunc grammaticum vocant vv. dd. secundum edd. inde ab α, veluti Falsterus mem. obsc. p.* 166 *Graefenhanius l. l. p.* 99 12 adriano *BDGLK* aepistolam *K* 14 quod] *r* quo *R*

Artis prisciani uiri eloquentissimi grammatici caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitanae lib̄. X. expl̄. | Exp̄. lib̄. X de uerbo. incip̄. lib̄. XI. de participio *R* ARTIS PRISCIANI VIRI ELOQVENTISSIMI GRAMMATICI CESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROME CONSTANTINOPOLITANE LIBER .X. EXPLICIT DE VERBO | INCIPIT LIBER VNDECIMVS DE PARTICIPIO. *B* explicit lib. decimus de uerbo. Incip̄ lib̄. (lib̄. *om. K*) undecimus de participio *HGK* explicit liber X de uerbo. (*L*) incip̄ lib. XI (incip̄ X *l*) de participio. sed primum de eo quod participium tertio (tercio *l*) loco debet esse et quod alii nomen esse alii uerbum putauerunt. (*add. l*) *DLl*

LIBER VNDECIMVS.

p. 909—11 P. p. 515 K.

DE PARTICIPIO.

1 Qui tertio loco participium posuerunt, rectius fecisse videntur. cum enim nomen et verbum primum et secundum tenuerunt locum, participium, quod ex utroque nascitur, sequentem iure exigit. quaesitum est tamen, an bene separaverint id ab aliis partibus grammatici et primus Trypho, quem Apollonius quoque sequitur, maximus au||ctor artis grammaticae. stoici enim quomodo articulum et pronomen unam partem orationis accipiebant, infinitum articulum vocantes, quem grammatici articulum, eique adiungentes etiam infinita nomina vel relativa, quod etiam Didymus facit tractans de Latinitate (finitum autem articulum dicebant idem stoici, quod nunc pronomen vocamus finitum, quod et vera ratione solum pronomen est dicendum. ergo Romani || quoque artium scriptores stoicorum secuti magis traditionem pronomina finita dixerunt et infinita; nam articulos non habent) -, sic igitur supra dicti philosophi etiam participium aiebant appellationem esse reciprocam, id est *ἀντανάκλαστον προσηγορίαν*, hoc modo: 'legens est lector' et 'lector legens', 'cursor est currens' et 'currens cursor', 'amator est amans' et 'amans amator',

3 locū *ex* loqū *corr. B* 4 ex utro *R* 5 separauerunt *BDHGK* grammatici et *BH*, *idque assecutus est ten Brinkius in Mnemosynes t.* II 1853 *p.* 54 *sq.* grammatici. et *RDGKhl* grammatic*. et *L* 6 tripho *RBGLK cf. de Velsenium Tryphonis gramm. Alex. fr. p.* 33 appollonius *RHGLK* Apollonius *praesertim in libris* IIII *περὶ μερισμοῦ τῶν τοῦ λόγου μερῶν et περὶ μετοχῆς seu περὶ μετοχῶν hac de re disputasse censendus est; nunc cf. de synt.* I 3 *p.* 15, 20 *sqq. Bk.; eius de participio doctrinam attigerunt Lerschius Sprachphil.* II *p.* 130 *sqq. Gruefenhanius hist. phil.* III 113 *sq. Skrzeczka die Lehre des Apollonius von den Redetheilen Regiom.* 1853. 4. *p.* 7 *sq.* artis *om. B* 7 grammaticae] *l* grammatic* *L* stoici] *cf. Apollon. de pron. p.* 4 *B sqq. coll. Prisc. lib.* XVII § 52 *Classenio primord. gramm. Gr. p.* 75 *sq. R. Schmidtio stoicorum gramm. p.* 39 *sqq.* 45 *sq.* 8 acci[i]pebant *H* quem *ex* quam *corr. D* articulum] *in mg. add. K* articum *B* 9 adiugentes *H* infinita nomina *ex corr. k* 10 dydimus *RH* ,,dy,,dimus *G* didimus.*DLK* *Didymi de Latinitate fr.* 2 *p.* 347 *fragm. ed. M. Schmidtius cf. lib.* I § 20 la[li]ni-tate *Rr* 11 uocamus **finitum (in) *B* quod ue[el]**ra (te) *Dd* 12 ergo *add. k* 13 secuti **** magis(quoq;) *B* tradi[t]cionem *Rr* 14 nam] *b* non *B* 15 ANTANAKAACTON *HGL* *ἀντανάκλαστον προσηγορίαν*] *om. D* ANTANAΓKAACTON ΠΡΟC ICTOPIAN *D* ANTANAKAACTON ΠΡΟΟCΗΓΟΡΙΑΝ *K* 16 ΠΡΟCΕΓΟΡΙΑΝ *r* ΠΡΟCΕΓωΠΙΑΝ *R* ΠΡΟCΗΟΡΙΑΝ *B* legens id est *K*

vel nomen verbale vel modum verbi casualem. unde videntur nostri ascivisse inter verba | gerundia vel participialia, cum videantur ea diversos assumere casus. ideo autem participium separatim non tradebant partem 2
orationis, quod nulla alia pars orationis semper in derivatione est nullam propriam positionem habens, nisi participium; ceterae enim partes primo in positione inventae sunt, ad quam etiam derivativa aptantur.

Omnis enim pars orationis quocumque modo derivativa vel in eadem notione sive definitione primitivi sui accipitur et eandem habet ei divisionem et eadem accidentia, vel in aliud, quod iam ante erat suppositum in propria naturali positione, unde etiam derivativum propter similitudinem eius, quod iam erat ante ex se ortum, ei addebatur, ut 'pater' nomen et 'paternus' nomen, similiter 'rex' et 'regalis', 'taurus' et 'taurinus' nomina: quidquid enim accidit primitivo, accidit etiam derivativo. 'ferveo' verbum et 'fervesco' verbum, similiter 'facio' et 'facesso', 'video' et 'viso' verba sunt ab eodem in idem. sed etiam 'bene', 'male' derivata adverbia a nominibus ab alio ad aliud ad similitudinem nata sunt ante in propria positione inventorum, ut 'paene', 'nempe', 'fere'; haec enim a se orta sunt: quidquid enim accidit his, accidit etiam illis et, quod suum est adverbiorum, per omnia verba percurrunt. quantum ergo ad hoc, id est 3
quod in primitivis et in sua positione non inveniuntur participia, videntur stoici bene fecisse. sed rursus prohibet ea esse nomina temporum diversorum assumptio, quae fit in propriis transfigurationibus ad similitudinem verborum. sed si quis dicat, quod no||mina quoque multa inveniuntur tempus significantia, respondebimus, quod hoc interest inter partici|pia et nomina temporalia, quod nomina illa nihil aliud significant nisi ipsum tempus per se, ut 'annus', 'mensis', 'dies', 'meridies', 'hodiernus', 'hesternus', 'crastinus', nec in propriis sunt transfigurationibus; participia vero actionem vel passionem aliquam in diverso fieri tempore demonstrant, non

3 adsumere *B* partem *ex* partes *corr. D* 4 nu[l]la *Rr* 5 ceterae *r* caetere *H* primae *L* primae [uel a] *G* primo in positione] *Heidelb. teste Krehlio* primo inpositione *libri mei* prima in positione *Lips. uterque et Dresd.* 2 *Krehlii, Krehlius* II 537 6 dirinatiua uel in ea aptantur *R* 7 modo deriuata *L* modo dirinata *GK* eadem no**tione (ti?) *R* eadem notitione *K* eandem notitionem *BGL* 8 definitionem *BL* difinitionem *G* sui *add. r* habet ei** (us) *R* "diuisionem "ei *K* 9 erat ei suppositum *R* 11 ante ** se (ex) *L* 12 paternus. Similiter *G* reg[e]alis *K* 13 Quicquid *RBDGLKh* accidit *K* acce[e]dit *L* accedit *LK* 14 uerbum et et *K* 15 sed] Sic *B* et male *GLK* malae *R* dirinatiua *r* deriuatiua *BDH* 16 [ad] aliud *H* nate *B* in [propria] prima *Rr* 17 pene (*sic*) *add. r* nemphe *L* nimphe *K* nemphe *k* ferme *K* 18 horta *D* Quicquid *RBDGLK* quod] *r* quo *R* 20 et *add. r* 21 essae *B* 22 assumtio *L* adsumptio *B* fit *om. G* transfigurationis [bu] *Hh* 23 quoque *in mg. add. K* 26 per quem se *Rr* menses *K* haesternus *Rr* haesternus *H* 27 vero] uero [uel] *K* uero uel *L* uel *G* 28 tempore fieri *B*

tempus ipsum per se, et quod eos sequuntur casus, quos et verba, ex quibus nascuntur, et quod verborum significationes habent et quod pro verbo ponuntur, quorum nihil est suum nominis.

Omne enim nomen a quocumque verbo natum vel genetivum sequitur casum vel dativum figurate per compassionem, quam Graeci συμπάθειαν vocant, ut 'amicus illius', 'speculator illius', 'auditor illius', 'victor illius', et dativum, ut 'amicus illi est', 'lector illi est', 'speculator illi est', 'victor illi est'. et nota, quod plerumque substantivum verbum, quod Graeci
4 ὑπαρκτικόν vocant, solet adiungi huiuscemodi figurae. inveniuntur tamen pauca etiam ablativum sequentia, ut 'dignus illa re', 'mactus virtute', accusativum vero figurate: 'exosus bella', 'praescius futura'; participiorum enim loco videntur posita illorum constructionem servasse. verba autem et participia genetivo vel dativo vel accusativo vel ablativo solent associari: 'misereor illius, miserens illius'; 'parco illi, parcens illi'; 'oro illum, orans illum'; 'careo illo, carens illo'. et activa quidem plerumque accusativum sequuntur, passiva vero ablativum vel dativum figurate, genetivum vero admodum pauca. sed de his, si deus annuerit, cum de dispositione vel constructione partium orationis scripserimus, id est περὶ συντάξεως, exponere latius conabimur.

5 Ergo si verborum servaverint conse|quentiam, participia sunt, sin amissis temporibus casus quoque, quos nomina solent verbalia sequi, attrahant, transeunt in ea, ut 'amans illum' participium est, 'amo' enim 'illum' dicimus, 'amans' autem 'illius' nomen, ut 'amator illius'; itaque et tempus amit||tit et comparationem assumit, ut 'amantior amantissimus'; 'acceptus ab illo' participium, quia et 'accipior ab illo', 'acceptus illi' nomen, ut 'amicus illi', ideoque tempore quidem caret, comparationem vero asciscit, ut 'acceptior acceptissimus'. et ea quidem sunt, quibus osten-

1 et * quod eos *** (eos) *L* secuntur *RB* sequntur *K* 4 nomen *add. r* 5 CYMΠAΘIAN *RDHLk* CIMΠAΘIAN *G* CYMΠA*AN *K* CINΠAΘHAN *B* 6 uocant ****** ut *L* 8 nota plerumque *B* 9 ὑπαρκτικόν] *om. D* YΠAPTIKON *d* YΠAPKTHKON *B* hu(ce)iusmodi *Rr* figura*e (i) *L* 10 mactus] *h* *actus *H* Accusatiuo *D* accusatiuo *BH* accusatiuo accusatiuo uero (figurate) *Rr* 11 figurate *H* p̄cius *Dd* 13 datiuo ******** uel (figurate?) *K* associari] adsociari *B* adiungi *GLK* ut misereor *G* 14 miserans *Dd* miserans *H* miserens illius] *om. R* miserans illius *Br* parceps *Rr* 16 secuntur *R* secuntur casum. Passiua *B* figuratae *H* genitum *B* 17 ammodum *H* ammodum *BL* de (dis)positione *Rr* 18 περὶ συντάξεως] *om. D* ΠEPI CYNTAXEOC *add. d* ΠEPY. CYNTAΞEWC *G* ΠEPY CYNTAZEOC *L* CYNTAΞEOC *BH* CYTAΞEOC *Rr* CYHTAΞEWC *K* 21 ammissis *Gg* solent *ex* s**ent *mut. B* uerbalia *om. B* 22 adtrahant *B* at(trahant) *K* atthraant *R* 23 nomen est ut *H* 24 adsumit *B* 25 participium quia (dicimus) *Dd* (s. dicimus) illo acceptus *Rr* 26 et comparationem *GLK* comporationem *B* uero *om. HGLK* 27 assciuit *G* adsciuit *B* ut *om. GLK*

ditur participium aliud esse quam nomen. verbum autem id esse non potest, cum casus habeat et declinationes et genera ad nominum formam; nullum enim verbum haec habere potest.

Itaque cum et verbi quaedam sua prohibent hoc esse nomen, id est tempora et significationes, et nominis propria prohibent esse verbum, id est genera et casus - quaecumque enim pars orationis habet ˙genera apud Graecos vel Latinos, habet et casus, et quaecumque habet casus, habet et genera, exceptis paucis indeclinabilibus -, mansit participium medium inter nomen et verbum. unde rationabiliter hoc nomen est ei a grammaticis inditum per confirmationem duarum partium orationis principalium. nec solum participium non ab aliqua propria vi, sed ab affinitate nominis et verbi nominatum est, sed aliae quoque quinque partes orationis non a sua vi, sed ab adiunctione, quam habent ad nomen vel verbum, vocabulum acceperunt: 'pronomen' enim dicitur, quod pro nomine ponitur, et 'adver- II 6
bium', quod verbo adiungitur, et 'praepositio', quae tam nomini quam verbo praeponitur, et 'coniunctio', quae coniungit ea, et 'interiectio', quae his interiacet. unde est dicendum, quod, si non sit nomen et verbum, nec alia pars orationis constare poterit. itaque quibusdam philosophis placuit nomen | et verbum solas esse partes orationis, cetera vero adminicula vel iuncturas earum, quomodo navium partes sunt tabulae et trabes, cetera autem, id est stuppa et clavi et similia vincula et conglutinationes partium navis [hoc est tabularum et trabium], non partes navis dicuntur. sed est obiciendum ad hoc, quod cera et stuppa non ex eadem constat materia, ex qua tabulae et trabes, coniunctiones autem et praepositiones et similia ex eadem sunt materia, ex qua || et nomen et verbum constat, hoc est literis et syllabis et accentibus et intellectu. itaque etiam per se 7

1 partipium *G* autem *om. L* 2 potest] *h* potens *H* cum et casus *B*
supradicta is h
3 uerbum haec *K* 4 sui *GL* 5 et nomina *Rr* proibent *Dd* prohibent hoc esse *B* 6 *post* genera: apud — genera *om. R add. r* 7 vel] et *Br* casus
ei
quaecumque *G* ca*sus (u) *B* habet genera *Dr* 9 est et a *Rr* 10 nec] ñ
qua
K 11 ab alia *Rr* *post* ui sed ab *sqq. usque ad* ui sed ab *a D omissa in*
ad
mg. add. d sed affinitate *GL* 12 sed et aliae *Bd* 13 abiunctione *Hh*
a
quem *Rr* vel] *add. r* et *L* 14 acciperunt *K* ponitur] dicitur *D* *post* ponitur *sqq. usque ad* praeponitur *in mg. add. K* 15 verbo] *d* uero *D* quae] quod *GL* 16 quae] quod *GL* coniugit *H* interiectio] *l* *nteriectio *L* 17
si c
quod non *Rr* 18 ne alia *Rr* potuerit *Rr* quibusdam philosophis] *quos l. Lerschius Sprachphilosophie d. Alten* II 51, *cui hoc loco dialectici* (*v. lib.* II § 15) *intellegendi esse videntur;* aristotet *spscr. k* *ex Ammonio ad Aristot. de interpret. p.* 99 *ed. Brandis comm. h. l. petitum esse indicavit idem Lerschius l. l. p.* 51 *sq.* 19 ad-
tra
minucula *R* amminicula *DHGLb* 20 iuncturas] *r* coniunturas *R* inbes *Rr* 21 id est cera stuppa *B* stupa *G* congluttinationes *B* 22 partium] participium *Rr* ˙trabium et ˙tabularum *H* trauium *B* 23 caera *HGL* coera *K* stupa *RG* ex *om. H* constant *D* 24 thrabes *Rr* 25 materea *G* qua nomen *G* 26 et litteris et *B* etiam *spscr. K* per *in litura B*

prolatae, quod partes sunt orationis, ostendunt. quid enim est aliud pars orationis nisi vox indicans mentis conceptum, id est cogitationem? quaecumque igitur vox literata profertur significans aliquid, iure pars orationis est dicenda. quod si non essent partes, numquam loco earum nomina ponerentur, cum loco cerae vel stuppae in navi tabula fungi non potest; invenimus enim loco adverbii nomen, ut 'una, multum, falso, qua', et pronomen similiter: 'eo, illo', et loco coniunctionis tam nomen quam pronomen: 'quare, ideo', et adverbium loco nominis, ut 'mane novum' et 'sponte sua' et 'euge tuum' et 'belle' et 'cras alterum'. sed si, quia compaginem videntur praestare nomini et verbo, non sunt partes orationis dicendae, ergo nec partes corporis debemus accipere nervos, quia ligant membra et articulos, quod penitus videtur absurdum. multo melius igitur, qui principales et egregias partes nomen dicunt et verbum, alias autem his appendices. quod autem participium nomen accepit a confirmatione nominis et verbi, nihil mirum, cum inveniuntur quaedam nominationes etiam ex abnegatione nascentes, ut 'neutrum' genus, quod nec masculinum est nec femininum, et 'infinitum verbum', quod personam non habet.

8 Participium est igitur pars | orationis, quae pro verbo accipitur, ex quo et derivatur naturaliter, genus et casum habens ad similitudinem nominis et accidentia verbo absque discretione personarum et modorum. ideo autem repertum est participium, quod nomini verbum adiungitur, sed non aliter, nisi sit nominativus casus ei personae adiunctus, secundum quam profertur verbum, ut 'facio ego bonus, facis tu bonus, facit ille bonus'. cum igitur flectas nomen in obliquos casus, verbum adiungi ei non potest intransitivum, id est ἀμετάβατον, hoc est in sua manens persona. nam μεταβατικά dicuntur, id est transitiva, quae ab alia ad aliam transeunt personam, in quibus solent || obliqui casus adiungi verbis, ut 'misereor tui', 'moderatur imperator militibus': hic enim, quia ab alia persona ad aliam transit verbi significatio, utimur obliquis.

1 est enim *BDH* enim aliud *GL* 2 id] hoc *H* est *eras. in L* cogitationem] *r* cogitationes *R* 3 uox literalis *G* proferatur *BDHGLK* 4 est *add. d* eorum (uerborum) *RBHLK* earum (earum *ex corr. d*) *Dd* 5 caerae *HGL* coere *K* vel] et *L* stuppae] *r* stupae *RGL* in naui *in litura h* naue *B* 6 una] *d* unum *D* 7 illo] **** *G* 8 auerbium (d) *D cf. lib.* XIIII § 17 XVIII § 298 9 enge *ex* e*ge *corr. B* belle (s. tuum) *Rr* belle tuum *dk* 12 quod] *r* quo *R* penitur (s) *R* pęnitus *D* absordum *LK* igitur faciunt qui *K* 13 qui] quam *R?* principales (et) egregias *Rr* dicunt nomen *B* autem *in lit. B* 14 Quo *r* accipit *B* ad confirmationem *Rr* confirmationis *D* confirmationic *d* nominationes] terminationes *G* 16 ex abnegatione *rdh* ex obnegotione *R* ab exnegatione *DHGLK* est *om. LK* 17 feminini *Rr* non *add. r* 20 discritione *L* 21 reppertum *GLK* 22 secumdum (n) *Rr* 24 adiungi] *h* adiun *H* 25 id] hoc *R* ἀμετάβατον] *r* AMETABON *B* ametabaιos (T) *R* 26 μεταβατικά] *h* MEΓAbATIKA *Rr* METABA*IKA *H* MEZABATIKA *G* ad] in (uel ad) *G* 28 mesereor (i) *G* miscor *H* moderator *B* hic] *r* Hoc *R*

Cum igitur sunt intransitiva, quia non possunt obliqui casus his adiungi, loco verbi subit participium, ut 'bonus homo loquebatur', 'boni hominis loquentis orationem audivi', 'bono homini loquenti dedi', 'bonum hominem loquentem audivi', 'bono homine loquente delectatus sum'; ubi- 9
que enim participium loco verbi intransitivi accipitur. vocativus quoque, quomodo nominativus, intransitivis adiungitur, ut 'doctus loquens proficis' et 'docte loquens proficis' vel 'profice'. sicut igitur pronomen ideo est inventum, ut adiungi primae et secundae verbi personae possit - nomina enim tertiae personae coniungi volunt absque vocativo casu, qui semper secundae adiungitur personae -, sic participia inventa sunt, ut quod deest verbis, id est casus, compleant coniuncta nominibus.

Nec solum per obliquos casus est utile participium, sed etiam per nominativum. diversa enim verba absque coniunctione adiungere non potes, ut 'lego disco' vel 'doceo discis' non est dicendum, sed 'lego et disco' vel 'doceo et discis': nam hoc proprium est tam transitivorum quam intransitivorum; participium autem si proferas pro aliquo verbo et adiungas ei verbum, bene sine coniunctione profers, ut | 'legens disco' pro 'lego et disco' et 'docente me discis' pro 'doceo et discis'. contra autem 10
nomina diversa, si ad unum referantur, sine coniunctione oportet ea proferre, nisi si adiectiva geminentur, ut 'pius Aenéas', 'Marcus Tullius Cicero'; si enim dicas 'pius et Aeneas' vel 'Marcus et Tullius et Cicero', quasi de alio et alio dicis. accidentia vero sive adiectiva si geminabuntur, necesse est interponi coniunctionem, ut 'bonus et pius et iustus et fortis Aeneas'. verba quoque et participia si sequantur sese, egent coniunctione, ut 'legit et scribit doctor', 'loquens et currens fecit'. nec mirum, propria, quae insecabilem substantiam demonstrant, ut 'Socrates', 'Scipio', nec non appellativa, quae secabilem [id est] generalem || vel specialem [quae dividi potest] substantiam indicant, ut 'animal', 'corpus', 'homo', 'taurus', 'equus', 'aurum', 'lapis', non egere coniunctione: diversae enim

1 non ^pos^ sunt *Hh* oli^b^qui *Rr* 2 uerbo^i^ *Dd* subit] *r* subiit *R* loquebatur *D* hominis] *r* homines *R* homini *B* 3 loquentis] *h* **quentes *H* bono] *rd* boni *RD* bonono *K* 4 hominem *in litura h* audiui *add. r* homini *R* delectatus] *k* dilectatus *GLK* 5 e*im(n) *H* ^in^ loco *K* Vocatiui^v^s *Dd* 6 doctus ^et^ loquens *H* 7 igitur] enim *G* ideo *om. GLK* 9 coniu^n^gi *Dd* ab^s^que *Rr* casu *add. g* 12 utile est *B* etiam per *ex* etiam pro *corr. D* 13 con^nc^iugatione *Dd* potes] *h et in litura l* potest *RBHGK* 14 *post* discis *sqq. usque ad* discis *add. rd* 15 vel] ^et^ *r* Nam proprium hoc est *K* 16 pro aliquo uerbo *del. h* 19 refferantur *L* 20 nisi si] *d* nisi *DH* adiectatiua *G* *verba post* Cicero *sqq.* — Cicero *add. g* 22 geminabuntur] *k* geminabantur *K* 24 eg^e^unt *H* 25 cu^r^rens *Dd* 26 *verba post* insecabilem *sqq.* — secabilem *add. r* socratis *GK* 27 nec non] *r* nec *rell.* apellatiua *D* insecabilem *G* **secabilem(in) *HLK* 29 equus *D* equs *K* aurum *ex iterato* taurus *corr. K*

substantiae in uno coniungi non possunt. itaque cum dicam 'Publius Cornelius Scipio Africanus', non egeo coniunctionibus: unam enim his indico esse omnibus substantiam. similiter 'homo est animal rationale, mortale, disciplinae capax', cum unam substantiam significo quamvis multorum communem, non egeo coniunctionibus, quae diversas solent res coniun-
11 gere; diversae enim substantiae in eodem esse non possunt. accidentia autem, quae substantiae iam ante suppositae accidunt, possunt esse diversa in eadem substantia, ut si dicam 'Marcus Tullius Cicero', quia una est substantia, non eget coniunctionibus, sin autem dicam 'sapiens et eloquens et felix Cicero', diversa ostendo accidentia in una substantia, itaque egent coniunctione. illud quoque admonendum, quod, quemadmodum coniungitur adverbium verbo, sic etiam participio. nec mirum, cum pro verbo ponitur, ut 'bene legens delectat' pro 'bene legit et delectat'.

Et quamvis ab indicativis derivantur verbis participia, potestate tamen et vi significationis omnes continent modos hoc pacto: 'exponens doce' pro 'expone et doce', 'utinam exponens docerem' pro 'utinam exponerem et | docerem', 'cum exponens doceam' pro 'cum exponam et doceam', 'exponens docere volo' pro 'exponere et docere volo'. ergo eius obtinet vim modi, cuius verbo coniungitur; et in hoc quoque quantam habeat cum infinito coniunctionem ostenditur. infinita enim similiter cum ab indicativo nascuntur, pro omni accipiuntur modo: dico enim 'scribere me indico' pro 'scribo', 'scribere te impero' pro 'scribe', 'scribere me opto' pro 'utinam scribam', 'scribere volo, tum legere' pro 'cum scribam legere'. nec mirum in his una voce tam diversas inveniri significationes, cum in multis aliis quoque dictionibus hoc invenitur, ut 'circum' nomen et adverbium, 'eo' pronomen et verbum et ad||verbium et coniunctio. similiter in aliis plurimis hoc invenis, sicut supra dictum est.

12 Igitur participium inventum est, ut nominativus quidem sine con-

1 substan[t]ciae *Rr* coniugi *D* dic[a]om *Rr* puplius cornilius *GLK* 2 affricanus *K* his enim *D* 3 rationale] *r* rationabile *RBDHK* 5 res solent *G* coniungere] *dh* coniugere *D* contigere *H* 6 diuersa[e] *Rr* enim] autem *BDHLK* in eodem — substantiae *post* substantiae *om.* *G* 7 [sup]positae *Kk* 8 ut] .at *GL* 9 egent *L* sin] si *L* eloquens] *d* loquens *DGLK* 11 amo[d]nendum *Kk* ammonendum *BDL* quema[d]modum *Kk* quemammodum *BL* coniungitur] adiungimur *G* 12 uerbo sic *ex* uerbū sic *corr.* *B* participia *R* pro *add.* *r* 13 benę *d* dilectat *GLK* dilectat *GLK* 14 uerbis deriuantur *B* potestate*(s ?) *B* 15 uĩ *B* doceo *B* 16 doceo *B* docerem, utinam *G* 17 doceam, exponens] doceam. cum exponens *G* 18 Eius ergo *DH* obtinet] *rk* optinet *RBHGLK* 19 coniunctionem cum infinito *GLK* 20 ostenditur *post* infinita enim *repetiit* *D* *del.* *d* 21 omnia *B* 22 scribe] scribe** *K* utinam scriberem *GLK* 23 scribere volo] *r* scribere me uolo *R* *rell.* legere uolo. Nec *K* 24 unam [uoce] tam *Rr* inuenire *GLK* aliis *om.* *K* 24 et nomen et *K* pronomen] pronom *R* 27 inuenies *B* 28 nominativus] *scripsi* cum (qcum *K*) nominatiuo *RBDHGLK* ut cum nominatiuus sit *k* ut in nominatiuo *edd.*

iunctione proferatur cum alio verbo, ut 'legens doceo' pro 'lego et doceo', quae compositio intransitiva est, hoc est ipsam in se manere ostendit personam; obliqui vero casus participiorum ad hoc sunt utiles, quod non solum sine coniunctione proferuntur cum obliquis casibus nominum, sed etiam ad alias transeunt personas, ut 'docentis potior' et 'docenti respondeo' et 'docentem audio' et 'illo docente didici'. ergo nominativus et vocativus intransitivus solet esse, ut 'legens ego homo facio' pro 'lego ego homo et facio', et similiter vocativus: 'o homo bene legens fac', id est 'o homo bene lege et fac'; ceteri vero magis transitivi sunt, ut praedictum est, ut 'bellantis hominis misereor' pro 'bellat homo et eius misereor', 'imperanti homini oboedio' pro 'imperat homo et ei oboedio', 'docentem hominem audio' pro 'docet homo et eum audio', 'lucente sole video' pro 'lucet sol et video'. nisi si ipsa in sese faciat, id est *κατὰ ἰδιοπάθειαν* proferatur: tunc enim utimur consuetudine transitivorum, | quae *ἀλλοπάθειαν* significant, ut 'misereor mei legentis', 'praebeo mihi legenti', 'accuso me legentem', 'fruor me legente', et ad eum casum maxime coniunguntur, quem verba desiderant, ut supra dictum est: 'misereor tui', 'miserens tui'; ut 'invideo tibi', 'invidens tibi'; 'accuso te', 'accusans te'; 'dignor te illa re', 'dignans te illa re'.

DE ACCIDENTIBVS PARTICIPIIS SED PRIMVM DE GENERIBVS.

Accidunt autem participio sex: genus, casus, significatio, tempus, numerus, figura. III 13

Genus masculinum, ut 'amatus', femininum, ut 'amata', neutrum, ut 'amatum', commune trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc amans'; nam commune duum generum et epicoenum in participio inveniri natura ipsa prohibet. cum enim verba, ex quibus nascuntur participia, pariter omnibus adiun||guntur generibus: 'legit vir', 'legit mulier', 'legit mancipium', necessario participium, quod ex eo proficiscitur, eisdem generibus associa-

1 proferatur] *r* proferuntur *Rb* profe**ntur *B* 3 sunt *add. d* 4 oblicis (qu *supra*) *G* 5 patior (o *supra*) *Rr* 6 docente] loquente *G* didici] *k* dedici *K* 7 esse] etiam (esse *supra*) *Dd* 8 est homo (o *supra*) *Rr* 9 ˆfac et ˆlege *Dd* 11 imperanti] *r* imperatiui *R* oboedio] oboedio (uel au) *Gg* obaudio *LK* *post* oboedio: pro — oboedio *add. r* oboedio] oboedio (uel au) *Gg* obaudio *LK* docentem — eum audio *om. DLK add. d* 12 hominem et audio *Rr* 13 si *om. HGK* est. AN. (KATA ΙΔΙΟΠΑΘΙ) proferatur *Dd* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ *RBH* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ *GL* 14 ΑΛΛΟΠΑΠΑΝ (TI) *Rr* ΑΛΛΟΠΑΘΙΑΜ *B* allopathiā *DGL* allo pathiā *H* allopadiam *K* 15 significat *B* ut *om. G* mei] *r* me *R* lentis (ge) *Hh* 16 causum *Rr* 18 tui *t inuideo *H* tui. Et inuideo *h* acuso *G* donor (ig) *Rr* 19 et dignans *D* 20 DE ACCIDENTIBVS *inscr. BHGK* 23 femininum amata, neutrum amatum *G* 25 epicenum *GL* epicē *K* epykoenū *B* inuenire *H* 26 proibet *D* 27 iunguntur (ad) *K* ut legit uir *BGd* 28 proficiscitur *ex* proficiscatur *corr. H* adsociatur *B*

tur. et siquidem in 'ns' desinat, quod fit in praesenti tempore, quod est etiam praeteritum imperfectum, sine dubio trium est generum commune ad formam nominum adiectivorum, quae cum in duas desinunt consonantes, trium sunt generum communia. sin vero in 'us' finiantur masculina, pariter ad similitudinem adiectivorum in a finiunt feminina et in 'um' neutra, quod fit in omni praeterito tempore et futuro. nec mirum ad formam adiectivorum haec dirigi, cum paene vim habeant participia quoque nominum adiectivorum; accidentia enim propriis vel appellativis nominibus significant, velut illa, ut 'bonus homo', 'scribens homo', et illud accidit et hoc
14 accidit: 'fortis Scipio', 'legens Scipio'. nec nos moveat, quod sunt quaedam verba, quae naturaliter ad mares pertinent vel ad feminas, quae videntur exigere, ut participia vel masculina sint solum vel feminina, ut 'futuo, nubo', 'futuens, nubens' - nam illud ad mares, hoc ad feminas pertinet solum -, sed illud attendamus, quod adeo | natura ipsius verbi et participii communis est trium generum, quod sive vituperationis causa sive figurate licet maribus aptum verbum vel participium feminis quoque adiungere et contra facere, utputa 'bona anima futuit illam feminam' pro 'bonae animae vir'. ergo et 'bona anima futuens feminam gignit bonam animam' et 'bonum corpus futuens gignit bonum corpus'. nec vitiosam facio orationem, adiungens et feminino et neutro generi hoc verbum et participium, quod ad mares solos videtur attinere. et contra vituperationis causa possum dicere, ut Iuvenalis in I:

nubit amicus,

et 'nuptus vir', et figurate 'bonus mulieris animus nubit mihi' et 'nuptus est mihi'. ergo sine dubio omne participium vel in duas desinens consonantes trium est generum vel mobile, id est in 'us' masculinum, in 'a' femininum, in 'um' neutrum terminat. ||

1 quoduit (f supra u) *Dd* quod etiam (est supra etiam) *Rr* 2 inperfectum *B* dubio trium *in lit. B* 4 commonia (v supra o) *Dd* Si*(n) *H* finiatur (n supra a) *H* 5 in] 'in, *in mg.* 'ad, *G* 6 adiectiuorum ad formam *Gg* 7 dirigi declinari *Dd* nominum quoque *G* 8 accidentia — homo *add. d* enim propriis (in supra propriis) *Rr* apellatiuis *D* 9 illut (d supra t) *Dd* occidit (a supra o) *Dd* 10 occidit (a supra o) *Dd* 11 natu**raliter *L* 12 ut *add. k* sunt (i supra u) *Rr* femina *RG* 13 futu*o *R* fotuo *GLK* futtuo *B* fotuens *GLK* futtuens *B* 14 adtendamus *B* adeo *in litura k* 15 participiis *Rr* uitupaerationis *H* 16 figuratae] *d* figurae *DGL* liqet *L* femininis *Brgl* adiungire *K* 17 ut pote *L* futu (it supra) *Rr* fotuit *GLK* feminam] mulierem *GL* bonae animae] *d* bono animo *D* 18 animae. Vir ergo *H* Ego (r supra) *Dd* fotuens *GLK* 19 futuens *ex* futiens *corr. m. rec. in B* fotuens *GLK* 20 femino *G* genere (i supra) *RrD* 21 solos mares *G* uidetur solos *B* 22 *Iuv. sat.* I 2, 134 24 figuratae *H* 25 in duardinens (s supra) consonantes *Rr* 26 est *add. d* mouile *G* in a femininum *add. r* 27 neutrum terminat] *d* terminū ******** *D*

DE TEMPORIBVS.

Tempora coniuncta habent praesentis et praeteriti imperfecti, praeteriti IIII 15 perfecti et plusquamperfecti tam participia quam infinita verba ad similitudinem optativorum. nascitur autem participium praesentis et praeteriti imperfecti a prima persona praeteriti imperfecti in omni coniugatione. nec mirum, cum prima persona honestior est ceteris. ipsa enim sine illis esse potest, illae autem sine hac esse non possunt, et ea illas sibi coniungere potest, illae autem minime. 'ego' enim 'et tu et ille facimus' licet dicere, 'tu' autem 'et ego facitis' vel 'ego et ille faciunt' nemo dicit. **Virgilius** in **II Aeneidos:**

> **divellimur inde**
> **Iphitus et Pelias mecum.**

Fit autem participium mutatione extremae syllabae supra dicti temporis et personae, id est 'bam' in 'ns', ut 'amabam amans', 'docebam docens', 'legebam legens', 'faciebam faciens', 'muniebam muniens', exceptis in 'eo' desinentibus quartae coniugationis verbis, quae contra aliorum regulam i habent ante 'bam' productam - quam tamen antiqui diphthongum scribentes transmutationem vocalium factam ostendebant: 'adeibam, queibam' pro 'adiebam, quiebam' -, quod etiam in aliis verbis saepe solet fieri, ut 'polibam' pro 'poliebam', 'insignibam' pro | 'insigniebam'. nec tamen id prohibuit participia ad perfectorum regulam nasci; dicimus enim 'iens, adiens, quiens, poliens, insigniens'. haec tamen eadem parti- 16 cipia, quae a verbis in 'eo' desinentibus quartae coniugationis nascuntur, anomale per obliquos casus pro 'ie' 'eu' habuerunt: 'iens euntis', 'quiens queuntis'. futuri vero temporis participia, si sint a verbis activis vel neutris vel deponentibus, fiunt ab extremo supinorum addita 'rus': 'amatu amaturus', 'doctu docturus', 'lectu lecturus', 'auditu auditurus', 'statu staturus', 'locutu locuturus'. a communi quoque verbo, quod in futuro tempore duo habet participia, unum quidem activum in 'rus', alterum vero

1 De natiuitate hoc est de formatione participiorum. *L* *inscr. om. DHG* 2 inperfecti *B* et praeteriti *D* praeteriti perfecti *add. r* 3 participia] *r* participio *R* particia *H* 5 inperfecti *B* a prima persona praeteriti perfecti *bis scripsit R alterum del. r* inperfecti *B* 7 illas] *l* illa•• *L* 8 autem eam minime *D* minimę *B* enim *in litura H* tu ille *G* ill•e(a) *K* liquet *K* 9 ille et ego *H* *Verg. Aen.* II 434 *sq.* 10 III. *GK* tertio *L* 11 Deuellimur *GLK* inde *in litura K* 12 pelleias *Rr* 13 mutationem *R* 17 antiqui diptongum (er) *H* 18 trans (mutationem) *R* transmutatione *LK* transmotatione *G* facta *GLK* adibam quibam *GLK* quaeibam *H*. 19 pro adiebam pro quiebam *D* adiebam] *ex corr. h* adeibam *ni f. H* quebam *G* sepe uerbis *G* 20 polibam] polibam(e) *H* poleibam *α* insignibam] insignibam(e) *H* insigneibam *α* 21 it (d) *Rr* 22 pro adiens *K* adiciens *Rr* particia *H* partipia *K* 24 anomala (e) *Rr* anomalae (a) *K* 25 queuntes (i) *H* quieuntis *G* a *add. h* 26 ab *om. GLK* additurus *Rr* 28 loquutu *B* locutu locuturus *om. HGLK add. h* commonio *R* cummoni *r* 29 iu rus actiuum *B*

passivum in 'dus', illud, quod in 'rus' desinit, secundum praedictam fit regulam: 'criminatu criminaturus', 'osculatu osculaturus'. passiva vero eius||dem temporis participia fiunt a genetivo participii praesentis temporis 'tis' finali in 'dus' conversa: 'amans amantis amandus', 'docens docentis docendus', 'legens legentis legendus', 'audiens audientis audiendus', 'praeteriens praetereuntis praetereundus', 'transiens transeuntis transeundus'. praeteriti vero temporis participia, quae in 'tus' vel 'sus' vel 'xus' desi-
17 nunt, similiter a supino extremo fiunt, addita s et correpta u. nascuntur autem a verbis passivis et communibus et deponentibus et neutropassivis et quibusdam neutris: a passivis, ut 'amatu amatus', 'domitu domitus', 'doctu doctus', 'deletu deletus', 'mersu mersus', 'pexu pexus', 'auditu auditus'; a communibus: 'criminatu criminatus', 'osculatu osculatus'; a deponentibus: 'for fatu fatus', 'reor ratu ratus', 'vereor veritu veritus', 'loquor locutu locutus', 'molior molitu molitus'; a neutropassivis: 'gavisu gavisus', 'factu factus'; a neutris vero paucis praeteritum nascitur: 'caenatu caenatus', 'pransu pransus', 'placitu placitus', 'nuptu nuptus'. excipitur 'mortuus' a 'morior', cuius supinum cum secundum analogiam 'moritu' et hinc 'moriturus' facere futurum debeat et praeteritum 'moritus', 'mortuus', non 'moritus' facit. praeterea dubitatur, utrum 'potatu potaturus' et | 'potatus' secundum analogiam, an 'potu potus poturus' per syncopam melius dicatur, quae in usu non sunt. Virgilius in bucolico:

Huc ipsi potum venient per prata iuvenci.

idem in IIII georgicon:

Quoque modo potis gauderent intiba † fibris.

Lucanus in V:

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt
Poturae te, Nile, grues,

18 ex quo ostenditur 'potus' quoque participium esse; nec mirum, cum 'lautus' et 'lauturus' pro 'lavatus' et 'lavaturus' in usu est. nam secundum

1 dus] *D* udus *d* supradictam *K* 2 creminatu creminaturus *GLK* 3 faciunt *Rr* temporis praesentis *HL* 4 finalis *D* ut amans *d* 6 praetereuntis] *h* praetereuntes *ni f. H* 7 "temporis "uero *K* uel in sus *BDGr* uel in xus *BGr* 9 a uerbis *add. h* commo[v]nibus *Dd* 10 quida[bus]m *Hh* 11 ductu ductus *GLK* 12 comm[u]onibus *Dd* ut creminatu creminatus *GLK* osculatu] *d* osculo *D* 14 lo[c]qutu *G* loquutu loquutus *D* loqu[v]itu loquutus *H* grauisu grauisus *G* 15 [ut] caenatu caenatus *Dd* cenatu cenatus *HK* 17 [a]morior *K* 18 hinc] *d* hic *D* 19 non moritu**s (ru) *H* dubitatur] *bk* dubitur *K* dubit*** *B* 21 in usu] *r* lausu *R* non] *om. GL* auctorum *h* *Verg. ecl.* 7, 11 22 ipsi ad potum *DGL* per] prae *D* per petrata *Hh* 23 *Verg. georg.* IIII 120 *cf. lib.* VIIII § 38 24 [q.]quomodo *Rr* intiba] *r* intima *RB* 25 *Luc. Phars.* V 711 *sq.* 26 strimona *H* strimo*a (i) *R* strimonia *K* strymonia *B* bruma] *b* br*ma *B* 27 potura*(e) *K* 28 la[v]tus *RrH* 29 la[v]turus *H*

p. 920. 21 P. p. 526. 27 K.

Terentium 'lavatus' et 'lavaturus' debet proferri, qui supinum protulit 'lavatum' in eunucho:

Vix elocuta est hoc, foras simul omnes proruunt se,
Abeunt lavatum, perstrepunt.

unde Ovidius in III fastorum:

Silvia Vestalis - quid enim vetat inde moveri? -
Sacra lavaturas mane petebat aquas.

(quaeritur 'ortum ortu', unde 'ortus', an 'oritum oritu', unde 'oriturus' - Horatius in II epistularum:

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes -,

'partum partu', unde ‖ 'partus', an 'paritum paritu', unde 'pariturus', 'erutum erutu', unde 'erutus', an 'eruitum eruitu', unde 'eruiturus' - Lucanus in IIII:

ruituraque semper
Stat, mirum, moles -,

'cassum cassu', unde 'cassus', an 'caritum caritu', unde 'cariturus' - Iuvenalis in II:

tollere dulcem
Cogitat heredem, cariturus turture magno.

Virgilius in II Aeneidos:

Demisere neci, nunc cassum lumine lugent -?

quibusdam tamen hoc, id est 'cassus', magis nomen esse videtur, ut 'lassus'.) in anomalis quoque supra dictae regulae servantur: 'latu laturus latus', 'ferens ferentis ferendus', 'esu esurus esus', 'edens edendus'.

Et sciendum, quod, si deficiant supina, deficiunt | etiam participia tam 19
futuri temporis in 'rus' desinentia quam praeteriti, quae ex ipsis nascuntur, quod invenis in omnibus meditativis et inchoativis, in quibus deficiunt supina duo extrema, quibus deficientibus supra dictorum quoque temporum deficiunt participia. rarissime inveniuntur supra dicta supina in usu a

1 *Ter. eun.* III 5, 51 *sq.* proferi *R* 2 eunocho *G* 3 eloquuta *D* elocutast *Bemb.* 4 habeunt *D* habeunt *RK* perstrepuunt *G* perstreper^unt *Dd* 5 *Ovid. fast.* III 11 *sq.* *v. lib.* VIIII § 38 UI. *K* IIII. *D* 6 Silvia] *d* silua *DGL* ue^t^a *Rr* 7 lauaturus *H* lauaturus *K* 8 unde ortus *om. G* unde ortus an oritum oritu *in mg. add. K* 9 *Hor. epp.* II 1, 17 *cf. lib.* X § 9 10 Ni^hil^ *Rr* nihil *B* nihil *RBHK* 11 partus] parturus *L* 12 rutum *G* an *om. H* eruitu *om. GLK* eruitus *Hh* 13 *Luc. Phars.* IIII 455 *sq.* lacanus. Inruituraq; *B* lucanus irruitaque *GL* lucanus erruitaque *K* in IIII *om. H* IIII] *om. D* III. *r* 16 casum casu *L* casu *RrH* unde *om. G* casus *L* *Iuv. sat.* II 6, 38 *sq.* 17 U. *K* 20 *Verg. Aen.* II 85 U. *K* 21 Demissere *K* nunc] *d* ñ *D* casum *Rr* casum *LK* lugent* *H* 22 casus *RLK* lassus] *r* lasus *R* 23 lautu lauturus *Rr* 24 essu essurus essus *G* essu essurus essurus essus *K* edens edentis edendus *d* edendus *in litura H* 26 desinentia *add. r* praeteriti] *b* praeterit*(o?) *B* 27 inchoatiuitis *H* 29 rarissime] *d* rarissim* *Rr* rarissimo *BDGLK*

neutris secundae coniugationis vel tertiae in 'uo' desinentibus, quae in 'ui' divisas faciunt praeteritum perfectum, ut 'lecturio', 'parturio', 'esurio', 'horresco', 'calesco', 'fervesco', 'amasco', 'miseresco', 'labasco', 'hisco', 'horreo', 'tepeo', 'egeo', 'caleo', 'ferveo', 'stupeo', 'lateo', 'candeo', 'miteo', 'albeo', 'luo'. rarissime tamen, ut diximus, inveniuntur ex quibusdam huiuscemodi verbis supina vel futuri temporis participia, ut 'doleo doliturus', 'careo cariturus'. et alia tamen multa inveniuntur deficientia in aliis quoque significationibus vel generibus verborum tam supina quam ex eis nascentia, ut 'urgeo', 'spuo', 'metuo', 'timeo', 'medeor', 'disco', 'posco', 'compesco', 'cresco', et quocumque tempore defectiva sint verba, deficiunt etiam participia, ut 'ambigo', 'scando', 'niteo', 'vergo', 'arceo', 'mando mandis', 'strideo', quamvis apud vetustissimos eorum quoque praeterita inveniuntur. 'ferio' quoque et 'vescor' quia praeteritum tempus non habent, deficiunt etiam participiis eiusdem temporis. 'coepi' non habet praesens et futurum nec participium, sed tantummodo 'coeptus'. similiter 'odi', 'novi', 'osus', ex quo 'perosus' et 'exosus', 'notus' - **Plautus** in **Amphitrione**: ||

Inimicos semper osa sum optuerier.

et verbale | tamen nomen ex eo protulit idem **Plautus** in **asinaria**:

Madidum, nihili, incontinentem atque osorem uxoris suae -,

et 'memini meminens'. **Laevius erotopaegnion** in **IIII**:

meminens Varro corde volutat,

quia 'memini' tam praesentis quam praeteriti vim habet, quomodo 'odi'. unde et 'osus' pro praesenti, et 'meminens' pro praeterito licet accipere, V 20 nam 'novi' praesens 'nosco noscens' facit. similiter impersonalia deficiunt in supinis et participiis, quae ex supinis nascuntur, ut 'piget', 'pudet', quamvis quidam 'puditum' posuerunt, ut **Plautus** in **Bacchidibus**:

2 diuisas *om.* *GLK* "parturio 'lecturio *G* essurio *GL* 3 horresco] *r* horesco *RG* labasco] *h* lauasco *H rell.* 5 albico *r* *ante* luo: stuo *add.* *B* estuo *DGL* aestuo *R* exuo *Hd* (*idem post* luo *add. m. rec. in R*) spuo *r* renuo *h* 6 doleo *om.* *L* 9 ut uergeo *L* spueo *H* 10 cresco. Ex quocumque *G* difectatiua *K* 11 nideo *RDH* 13 ferio] *H* Ferior *rell.* fescor (n *sup. lin.*) *K* non habent tempus *GLK* 14 quoque (etiam *sup. lin.*) *L* 15 sed tantum. sed tantummodo *Rr* praeteriti *ante* coeptus *add.* *BDHGLr et sup. lin.* *K* ceptus (o *sup. lin.*) *H* 16 exosus et noui notus *B* *Plaut. Amphitr.* III 2, 19 (*v.* 900) 18 inimico *D* optuerier] *B cum Vet. Plaut.* obtuerier *rell.* 19 nomen *spscr.* *K* .Idem *B* *Plaut. asin.* V 2, 9 (*v.* 859) (in *sup. lin.*) assinaria *K* 20 nihili *Plautus* nihil *libri Prisc.* continentem *Rr* 22 et memini] *r* Enemini *R* Leuius *BDHGK* Liuius *Rh* *Laevii erotopaegn. lib.* IIII *fr. Laevii* IV *ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.* 44 in IIII] *r* in iui *R* IIII. *DH* UII. *GLK* 24 quam p̄ praesentis tam *K* liqet *L* liquet *K* 25 et memiminens pro *R* liqnet *G* 26 noscens] noscis *h* inpersonalia *B* 27 *Plaut. Bacchid.* III 1, 12 (*v.* 379) *cf. lib.* VIII § 62 in Bacchidibus *om.* *G* bachidibus *BDHLK*

Neque mei neque †tui te intus puditum est factis, quae facis –,

'taedet', 'paenitet', 'liquet', 'licet', 'libet', 'oportet'; sed compositum 'pertaesum' invenitur et 'paenitens', unde 'paenitentia', et 'libens' et 'licens', unde 'licentia', et 'licitus'. Virgilius in VIII:

et licito tandem sermone fruuntur.

Horatius:

licentum satyrorum greges.

sciendum tamen, quod haec omnia inveniuntur perfectorum declinationem habentia in usu veterum teste Capro: 'pigeo', 'taedeo', 'pudeo', 'paeniteo', 'liqueo', 'liceo', 'libeo', 'oporteo', quomodo 'placeo', 'contingo', 'evenio', 'vaco', 'attineo', 'accido', 'iuvo', 'delecto', quorum tertiae personae impersonalium vice funguntur: 'placet', 'contingit', 'evenit', 'vacat', 'accidit', 'attinet'. non tamen etiam si participia deficiant, deficiunt et verba; illa enim ex eis, non ista ex illis nascuntur. sunt tamen quaedam parti- 21 cipia, quorum quamvis deficiant verba in usu, ratio tamen analogiae quod dici possunt ostendit, ut 'triumphatus', 'erratus', 'regnatus', 'laboratus', 'de|cursus'. Virgilius in VI:

Ille triumphata capitolia ad alta Corintho.

idem in VI:

regnata per arva
Saturno quondam,

et in I:

Arte laboratae vestes.

idem in III:

errata retrorsus
Litora Achaemenides, comes infelicis Vlixi.

Terentius in adelphis:

1 mei] *d* me (mei) *Hh* me *RBDGLK* est *om. K* 3 licet liquet *G* libet — libens *om. L* pertessum *K* 4 invenitur et] inuenitur ut *GK* licens et libens *D* liquens *K* 5 *Verg. Aen.* VIII 468 6 sermoni *Rom.* 7 *apud Horatium haec non leguntur: num memoriae Prisciani obversabantur* nympharum leues cum satyris chori (*carm.* I 1, 31)? *at potius cum Fleckeiseno post Horatii nomen lacuna statuenda videtur, ut exciderit unus ex iis locis Horatianis, ubi voc.* licentia *invenitur* (*v. indicem vocc. Hor.*), *et eius poetae nomen, a quo haec sive senarii iambici sive septenarii trochaici clausula* licentum satyrorum greges *profecta sit* 8 satirorum *K* 9 omnia *spscr. K* •fectorum *K* profectorum *k* 10 Capro] *ap. Osannum de Capro p.* 16 11 liceo liqueo *H* continguo *GLK* 12 dilecto *GLK* 13 inpersonalium *B* continguit *K* 14 *post* attinet: iuuat delectat *add. h* deficiunt *add. r* 17 utriumphatus (t) *Dd* 18 *Verg. Aen.* VI 836 19 Ille] *r, m. alt. add. Rom.* Illa *R* capitolia] *ex* capitalia *corr. B ex* capotolia *H* capitalia (o) *K* chorinto *D* 20 *Verg. Aen.* VI 794 *sq.* VI *Krehlius* VII. *libri* 21 per annos *Rom.* 23 *Verg. Aen.* I 639 24 ueste (s) *Dd* 25 *Verg. Aen.* III 690 *sq.* 26 errata et retrorsus *B* 27 littora *H* Achaemenides] *d cum Rom. Ver.* achemenides *RH* (*B?*) *cum Med.* achamenides *D* achimenides (i) *GLK* infelices *Rr* ulixis *RBD* ulixi (e) *Pal.* 28 *Terent. adelph.* V 4, 6 *cf. lib.* VIII § 10 aldelphis *G*

decurso iam spatio.

quid enim prohibet verbis quoque eorum uti, nisi auctoritas deficeret? nec mirum hoc fieri in participiis: in nominibus quoque inveniuntur et in verbis quaedam derivativa [vel composita], quorum primitiva [vel simplicia] in usu non sunt, ut dicimus 'puella' diminuti||vum, quod videtur a puera nasci - ut enim 'tener tenera tenella', sic 'puer puera puella' debuit dici -, quo tamen, quia auctores, quorum maxime usus regnavit, non sunt usi, nec nos utimur, licet inveniantur vetustissimi protulisse et 'haec puera' et 'hic' et 'haec puer'; 'ocior' quasi ab oco, quod in usu non est, licet a Graeco est ὠκέως; 'offendo' quasi a verbo 'fendo' componitur, quod non est lectum, sicut 'aspicio', 'inspicio', 'despicio', 'suspicio', 'conspicio' a 'specio' [non est in usu]. similiter hoc idem in plurimis aliis invenies.

22 Sunt quaedam, quae cum formam habeant participiorum, tamen carentia tempore nomina esse ostenduntur, ut 'galeatus', 'scutatus', 'pilatus', 'tunicatus', 'manuleatus', 'caligatus', 'baccatus', 'paludatus', 'togatus', 'praetextatus', 'trabeatus', 'comatus', 'braccatus', 'paenulatus', 'soleatus', 'cristatus', 'hastatus', 'lunatus', 'stellatus', 'literatus', 'cerritus', 'turritus', 'pellitus', 'cornutus', 'astutus', 'hirsutus'. quaedam enim primae coniugationis participiorum formam | obtinent, id est in 'atus' desinentia, quaedam vero tertiae, id est in 'itus' vel 'utus' terminantia. sunt alia eadem et nomina et participia: 'armatus' 'ὁ ὁπλισθείς' καὶ 'ὁ ὁπλίτης', 'doctus' 'ὁ παιδευθείς' καὶ 'ὁ εὐπαίδευτος', 'sanctus' 'ὁ θεσπισθείς' καὶ 'ὁ θεσπέσιος' ἤτοι 'ἅγιος', 'acutus' 'ὁ ὀξυνθείς' καὶ 'ὁ ὀξύς', 'sapiens' 'ὁ φρονῶν'

2 uti nisi *in ras. b* 3 in nominibus] *r* in omnibus *R* cum in nominibus *LKh* in] *add. r om. R* 4 deriuatiua (diriuatiua *r*) uel simplicia quorum primitiua in usu *Br* deriuatiua uel simplicia (composita *supra*) quorum (. Quorum *H*) primitiua in usu *DdHh* diriuatiua uel simplicia in usu *R* 6 tenella *add. K* 8 uetustissime (i *supra*) *Rr* puera et hic] *d* puera hic *DK* 9 puer ο ΤΑΚΥΤΕΡΟϹ ΤΟΥΤΑ Ocior *B* oçco *D* 10 ὠκέως] *om. D* ΟΚΕωϹ *DGr* ΟΚΟωϹ *R* ΟΚΕΟϹ *K* ΟΚΕΟϹΧΕωϹ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟϹΟΕΟϹ *B* 11 deficio (isp *supra*) *Rr* conspicio despicio suspicio *K* 12 a specio] *K om. RBDHG* respicio a uerbo spicio *add. d* a uerbo spicio *Lh* in usu non est *BDHLK* ñ usu ñ est *G* quod in usu non est *dh cf. lib.* IIII § 14 plurimis *in mg. add. K* 14 tempora *B* pilleatus (uel pilatus *supra*) *Dd* 15 tonicatus *K* manuliatus *G* bacchatus *Rr* paludatus] *rd* parudatus *R* plaudatus *D* 16 bracatus *RH* bracc*atus(h) *D* penulatus (i *supra*) *RBDGLK* "cristatus "soleatus *L* 17 cristatus ocreatus hastatus *B* hassatus *H* turritus cerritus *BDHGLK* 18 hastutus *Dr* hastatus *R* 19 optinent *BBHLK* 20 uel in utus *K* disinentia, *in mg.* uel terminantia, *G* 21 *Graeca per totum h. l. om. D* ὁ *om. B* ὁπλισθείς] *l* ΟΠΛΙϹΘΕΙϹ *R* ΟΠΛΙΟ*ΕΙϹ *L* ΟΠΛΙϹΕΕΙϹ *K* ὁ *om. B* 2 ὁπλίτης] *de* XII *vss. Aen.* § 20 *p.* 1222 *P.* 18 *L.* (ὁπλίτης 2) ΟΠΛΙΤΙϹ *B* ΟΠΛΙϹΤΗϹ *HGLK* ΟΠΛΙϹΘΕϹ *R* ὁπλιστής *α* 22 ΠΑΙΔΕΥΘΕΙϹ *Rr* ΠΑΙΔΕΥΘϹΙϹ *H* ΠΑΙΔΕΥΤΕΙϹ *K* καὶ] κ *B* εὐπαίδευτος] *r* ΠΑΥΛΗΥΕωϹ *R* ΕΙΠΑΙ.ΔΕΥΤΟϹ *G* ΕΥΠΑΨΛΕΥΤΟϹ *B* ΘΗϹΠΙϹΟΕΙϹ *R* θεσπέσιος] *r* ΘΕϹΙΤΕϹΙΟϹ *R* ΘΕϹΠΙΟϹ *HGLK* 23 ΗΕΤΟΙ *R* ΗΤΟΥ *B* ΕΤΟΙ *GK* ὁ *add.* 2 (ὁ), *om. libri* ΟΞΙΝΘΕΙϹ *R* ΟΞΥΝΕΕΙϹ *GLK* καὶ ὁ ὀξύς] *μ* (χαι ο οξυς), *om. R* ΚΑΙ ΟΞΙϹ *Kr* ΚΑΙ ΟΞΥϹ *BHGL* ΦΡωΝΟΝ *R* ΦΡΟΝΟΝ *B* ΦΡΟΝΗωΝ *H* ΦΡΟΝωΙ *K*

καὶ 'ὁ φρόνιμος' ἤτοι 'σοφός', 'monitus' 'ὁ ὑπομνησθείς' καὶ 'ἡ ὑπόμνησις', 'iudicatus' 'ὁ κριθείς' καὶ 'ἡ κρίσις', 'armatura' 'ἡ ὁπλίσουσα' καὶ 'ἡ ὅπλισις', 'scriptura' 'ἡ γράψουσα' καὶ 'ἡ γραφή', 'usura' 'ἡ χρησομένη' καὶ 'ὁ τόκος', 'litura' 'ἡ ἀπαλείψουσα' καὶ 'ἡ ἀπαλοιφή', 'factum' 'τὸ γενόμενον' καὶ 'τὸ ἔργον', 'dictum' 'τὸ λεχθέν' καὶ 'ὁ λόγος', 'visum' 'τὸ ὁραθέν' καὶ 'τὸ ὅραμα', 'legendus' 'ὁ ἀναγνωσθησόμενος' καὶ 'ὁ ἀναγνωστέος', 'amandus' 'ὁ φιληθησόμενος' καὶ 'ὁ φιλητέος'; sic et alia plura, quae cum tem- 23
poribus participia sunt, absque his nomina.

Illud quoque attende, quod, cum a nominibus nomina et verba et adverbia et coniunctiones soleant per derivationes vel compositiones proficisci, ut ab Aenea 'Aeneius', a patre 'patrisso', a claro 'clare', a 'qua' et 're' 'quare', et a verbis similiter nomina et verba et participia et adverbia, || ut a 'lego, lector, lecturio' et 'legens', a 'curro, cursim', ab adverbiis nomina et adverbia: 'ultra, ulterior ulterius', a participiis participia non possunt nasci nec verba, sed vel nomina, ut 'indulgens, indulgentia', vel adverbia, 'indulgenter'.

DE CASIBVS PARTICIPIORVM.

Casus quoque participia sex habent, quomodo nomina, nec sunt in VI 24
ipsis deficientia aliquo casu. nec mirum, nam in eo quoque imitantur adiectiva, quae nullo deficiunt casu, sive sint mobilia sive in duas conso-

1 ΦΡΟΝΙΜωϹ *R* ΦΡΟΝΙωΟϹ *H* ΗΤωΙ *R* ϹΟΦΡΟϹ *G* ϹΟΦωϹ *R* munitus *B* ΥΠΟΜΗΗϹΘΕΙϹ *Rr* ΥΠΟΜΝΕϹΘΕΙϹ ΚΑΗΥΝΟΝΝΥϹΚΥϹ *B* ἡ] Ν *RHG* ὑπόμνησις] *l* ΙΠΟΜΝΗϹΙϹ *Lr* ΥΠΟΜΝΕϹΙϹ *K* ΙΠΟΜΝΕϹΙϹ *G* 2 indicatus — κρίσις *om. G* ΚΡΓ *Rr* ΚΡΙΟΟΚΙϹ *K* ἡ] Ν *H* armatus *R* ΟΠΛΙϹΟΥϹΑ *H* ΟΠΑΙϹΟΙϹΑ *K* ΟΠΑΙϹΟΙϹΑ *Rr* ΚΑ *B* καὶ — γράψουσα] *in mg. add. K* 3 ἡ] Ν *H* ΟΠΑΛΙϹΙϹ *B* ΠΑΙϹΕϹ *G* ΠΑΙϹΙϹ *H* ΠΑΥϹΙϹ *K* ΠΑΛΙϹΙϹ *Rr* γράψουσα] *in litura rl* ΓΡΑΦΟΦΑ *GK* ΤΡΑΦ.ΟΥϹΑ *H* ΠΡΑΦΟΥϹΑ ΚΑΗΓΡΑΦΥ *B* ἡ γραφή] ΗΓΡΑΦΕ *K* ΝΓΙΤΑΦΗ *in litura r* ΚΡΗϹΟΜΕΝΗ *B* ΧΡΙϹΟΜΕΝΗ *H* ΧΡΙϹΟΜΗΝΗ *GL* ΚΡΙϹΟΜΗΝΕ *K* 4 ΚΑΙ ΤΟΧΟϹ *G* ὁ *om. B* ΤωΚΟϹ *R* litora *Rr* ἡ] Ν *RB* ΑΠΑΛΙΦΟΥϹΑ *B* ΑΠΑΛΙΦΟΥ·ϹΕΑ *H* ·ΑΙΤΑΛΙΦΟϹΑ *Rr* ΑΠΑΛΙΦΟΦΕΑ *G* ΑΝΑΛΙΦΟΦΕΑ *K* ΑΠΟΛΙΦΟΥϹΑ *in litura l* ΚΑΗΝΑΠΑΛΙΦΙ *B* ἡ] Ν *RH* ἀπαλοιφή] *de* XII *vss. Aen.* § 20 *l. l.*, π ΑΠΑΛΙΦΗ *RDG* ΑΠΟΛΙΦΗ *H* ΑΠΟΛΙΦΕ *K* ΑΠΟΛΙΦΗ *in litura* ΓΕΝωΜΕΝΟΝ *R* ΤΕΝΟΜΕΝωΝ *G* ΟΥΝΟΜΕΝΟΝ *K* 5 Τω *R* Ο *G* ΕΡΤΟΝ *G* ΛΕΧΤΕΝ *R* ΛΕΧΘΕΝ *H* ΛΕΚΘΕΝ *GLK* ΚΑΤΟΛΟΓΟϹ *B* ΤΟ *R* ΛΟΓΟϹ *Rr* ΟΡΑΘΗΝ *RGLK* 6 ὅραμα] *r* ΑΡΑΜΑ *R* ΟΡΟΜΑ *in litura l* ΑΝΑΓΝωϹΘΕϹΟΜΕΝΟϹ *B* ΑΝΑΓΝΟϹΘΕΚϹΟΜΕΝΟϹ *RK* ΑΝΑΓΝΟϹΘΗϹΟΜΕΝΟϹ *GL* ΑΝΑΓ.ΝΟϹΟΕϹ.ΟΜΕΝΟϹ *H* καὶ] Κ *RBH* ΑΝΑΓΝΟϹΤΕΟϹ *GL* ΑΝΑΓΝΟΤΕΟϹ *Rr* ΑΝΑΓΝΟϹΘΕΟϹ *B* 7 ΦΙΛΗΘΗϹΟΜΗΝΟϹ *G* ΦΙΛΕΘΗϹΟΜΕΝΟϹ *H* ΦΙΛΕΘΗϹΟΜΕΝΟϹ *L* ΦΙΛΙΘΙϹΟΜΕΝΟϹΚΑΦΙΛΗΘΕΟϹ *B* ΦΙΛΙΤΕΟϹ *G* ΦΙΛΗΘΗΟϹ *H* ΦΙΛΕΤΕΟϹ *LK in* ΦΙΛΙϹΤΕΟϹ *mut. L* alialia *R* 8 *post* nomina: Illud — nomina *add. r* 9 et aduerbia *add. r* 10 coniunctiones] *h* coniugationes *ni f. H* 11 aena *Dd* 12 re et quare *Rr* 13 lecturio] *r* et lecturio *RDHGLK* 14 ulterius participiis *G* participia *om. G* 17 DE CASIBVS PARTICIPIORVM] *om. G* participium *L* 18 quoque *om. G* 19 emitantur *K* omittantur *G* 20 · casu *H*

nantes desinentia. quae enim deficiunt, fixa sunt, ut 'fas', 'dicione', 'Iuppiter', 'Iovis', 'iter', 'preci' et 'prece', 'vicem' et 'vice', 'tabi' et 'tabo', 'maria', 'aera'. nam 'frugi' et 'nihili' et 'mancipi' et 'huiuscemodi' et similia non deficiunt aliquo casu certo, sed pro omni casu eadem terminatione funguntur, quamvis possunt haec eadem figurate magis prolata, ut dictum est, per genetivum vel dativum quam indeclinabilia esse videri, ut si dicam 'cordi homo | est mihi', 'cordi hominis', hoc est 'hominis qui mihi est cordi', 'cordi homini', 'cordi hominem', et possum cum omnibus casibus figurate iungere dativum. sic 'frugi homo', id est 'qui frugi est', hoc est 'utilitati', similiter omnibus casibus adiungitur figurate et est magis dativus. sed haec etiam de nomine latius tractavimus.

Declinantur autem participia ad similitudinem et regulam nominum in 'ns' desinentium vel in 'us' mobilium, exceptis, ut supra dictum est, illis, quae nascuntur a verbis quartae coniugationis in 'eo' desinentibus, quorum genetivus vocales nominativi 'ie' mutat in 'eu': 'iens euntis', 'quiens queuntis', quamvis Plautus 'abiendi' dixit pro 'abeundi' in Amphitryone:

abiendi nunc tibi etiam occasio est.

DE TEMPORIBVS.

VII 25 Tempora participiis accidunt eadem, quae et verbis infinitis, id est praesens, quod est etiam praeteritum imperfectum, ut 'osculari' et 'osculans', praeteritum perfe||ctum, quod est etiam praeteritum plusquamperfectum, ut 'osculatum esse' vel 'fuisse' et 'osculatus', futurum, ut 'osculatum iri' et 'osculaturus'.

Et sciendum, quod non ex omni significatione omnia tempora inveniuntur. nam cum quinque sint significationes, id est activa, neutra, passiva, communis, deponens: ab activa quidem et neutra praesentis et futuri veniunt participia, ut 'amans', 'amaturus'. in quibus quia praeteritum deficit, loco participii verbo utimur et nomine infinito, ut 'qui amavit', ὃς ἐφίλησεν, id est ὁ φιλήσας. quomodo enim loco verbi participium ac-

1 dicione] r ditione *RDH* de(i)cione *G* decione *K* 2 iupiter *L* preci et *in litura h* 3 * aera (&) *R* (et) huiuscemodi *Rr* 4 et (h)is similia *R* 8 quid mihi *D* possum] *b* possunt *B* 9 figuratae *H* datiuum sic; frugi *RB* 10 figuratae *H* 11 de *add. h* latius de nomine *GLK* 12 similitutidem *B* in us] In s *R* 15 genitib; *L* uocalis *B* ie] .i.in.e. *G* mutaut *D* ut ieus *G* 16 quieuntis *G* Plautus] *d* platus *G* plautum *D* *Plaut. Amph. fr.* 11 *p.* 422 *Both.* *ante* abiendi: supinum (sopinum *GLK*) eius *add. RBHGLK* gerundium eius *D* habeundi *D* habeundi *R* 17 amphytryone *R* amphytrione *G* amphitrione *BDK* 18 tibi etiam occasio est *add. r* 19 DE TEMPORIBVS *om. G* 20 accidunt *om. G* 21 quod etiam *G* 23 ut *ante* osculatum iri *add. r om. RDHGLK* 24 osculaturis (v) *Rr* 25 omnia] *r* omni *R* inueniuntur — deponens *add. d* 26 qui(n)que *K* siut] *r* sunt *R* id est] *om. D* id *LK* passiua neutra *B* /. pasiua communis deponens /. neutra *G* 27 depones *L* quidem] *r* quid est *R* 29 defecit *r* 30 ΟϹ ΕΦΙΛΕϹΕΝ *R* ὃς — φιλήσας] *om. D* ΟϹ ΕΦΙΛΕϹΕΝ id est

cipitur necessitatis causa cum verbo substantivo, sic etiam, ubi participium deficit, necessario verbum infinito nomini substantivo iunctum participii officio fungitur.

Passivum quoque praeteritum et futurum habet, 'amatus', 'amandus'; in praesenti autem deficit, pro quo similiter verbum cum praedicto nomine proferimus dicentes 'qui amatur', ὃς φιλεῖται, pro ὁ φιλούμενος. ex quo quoque ostenditur significatio participii, quod tam nominis quam verbi vim obtinet, quod et hoc pro illis et illa pro hoc ponuntur. dicimus enim 'legens est, qui legit' et 'qui legit, est legens', 'caenatus est, qui caenavit' et 'qui caenavit, caenatus est'.

Illud quoque sciendum, quod saepe et praesenti pro praeterito et 26 praeterito pro praesenti utuntur auctores necessitatis causa, cum deficiant et in 'or' desinentia praesenti et in o terminantia praeterito. praesentis tamen participium, quod etiam praeteritum inperfectum significat, solet coniungi verbis praeteriti perfecti et plusquamperfecti et significationem eorundem temporum complere, quomodo verba praesentis temporis, si adiungantur participiis praeteriti, praeteritum significant, ut 'caenatus sum, caenatus es, caenatus est' pro 'caenavi, caenavisti, caenavit'. sic ergo, si dicam 'caenans fui, fuisti, fuit' pro 'caenavi, caenavisti, caenavit', 'caenans fueram, fueras, fuerat' pro 'caenaveram, caenaveras, caenaverat' potest accipi. itaque quod deest Latinitatis linguae naturaliter, completur iuncturae ratione. multa tamen in his quoque, quae regula exigit dici, sive eu|phoniae causa deficiunt sive quod in usu non sunt, sicut et in aliis partibus orationis.

A neutris, ut diximus, sicut ab activis, duum temporum participia veniunt, praesentis, 'stans', futuri, 'staturus'. inveniuntur tamen quaedam 27 ex eis etiam praeteriti temporis, ut 'caeno caenatus', 'prandeo pransus', 'placeo placitus', 'nubo nupta', 'pateo passus' - et a 'patior' tamen 'passus'

ΟΦΙΛΕCΑC *d* ΟC ΕΦΙΛΕCΑC *GLK* ΟC ΕΦΙΛ*ΑC* *H* ΟC ΕΦΙΛΕΙΑCΤ *h* ΕΦΙΛΙCΕΝ *B* ΦΙΛΙCΑC *B* partipium *K* 1 *post* substantiuo *sqq.* — substantiuo *add. g* 2 nominis *R* 3 officio] *d* officii *D* 4 quoque] *spscr. K* uero *D* 5 deficit *add. r* 6 p̄ferimus *B* ὅς — φιλούμενος] *om. D* ΟC ΦΙΛΕΙΤΑΙ pro ΟΦΙΛΟΙΜΕΝΟC *add. d* ΟCΦΙΛΕΙ·ΤΑΙΦΙΛ. ΛΓ|ΕΝΟC. *G* ΦΙΛΕΙΤΑΙ *H* pro ὁ *om. K* pro ΦΙΛΟΥΜΕΝΟC *L* 7 quoque] nunc *G* ostenditur quoque *H* 8 optinet *BDHL* illa] *d* ille *D* 9 legens est *D* legens est. *Rr* *codd. per totum h. l. inter* caenandi *et* cenandi *formas fluctuantur* 10 et qui cenauit *add. r* 11 et pro preterito p̄senti *Dd* 12 pro *add. r* deficiant] *r* deficiunt *R* 15 perfectis *Rr* et significationem *om. G* 16 adiungintur *Rr* 17 cenatus sum *add. r* 18 caenasti *G* cenasti *K* sic] *r* si *R* sic ergo si] *h* si ergo *H* 19 pro *om. G* caenasti *G* cenasti *K* 20 Caenan fuerā *B* cenaueras cenaueras *K* 21 postest *H* Latinitatis *Hh* 22 tamen] *r* tuen *R* quae *add. r* 23 eophoniae *Gg* euphonię *D* ephoniae *H* sicut in *R* 26 ut stans *RB* 28 & ex *D* preteriti *Rr* prādeo *B* 29 pasus *LK* a *om. D* pasus *LK*

facit –, 'assuesco assuetus', quod quibusdam nomen esse magis videtur, sicut 'quiesco quietus'. 'iuro' etiam 'iuratus', quod etiam in passiva significatione invenitur, quippe etiam verbum ipsum Lucanus in V protulit:

Et laetae iurantur aves bubone sinistro.

Statius etiam in VII:

captivis etiam iurabere Thebis.

'coniurato' Virgilius in II georgicon:

Aut coniurato descendens Dacus ab Histro.

addunt quidam etiam a 'careo' 'cassus', quod si esset, deberet 'cassurus' facere futurum, non 'cariturus', quod Iuvenalis in II protulit:

tollere dulcem
Cogitat heredem cariturus turture magno,

ut supra memoravimus. ergo 'cassus' magis nomen est, sicut 'lassus', et maxime cum vanum signifi|cat, ut:

Cassa fraude parat.

'titubo' quoque 'titubatus' facit. Virgilius in V:

vestigia presso
Haud tenuit titubata solo.

et in aliis multis neutrorum praeteriti participia vetustissimi protulisse inveniuntur, ut 'discessus', 'interitus', 'obitus', 'occasus', 'potus', 'senectus'.

28 Neutropassiva quoque, quae sunt quinque, trium temporum habent participia, ut 'gaudeo gaudens gavisus gavisurus', 'audeo audens ausus ausurus', 'soleo solens solitus soliturus', 'fio fiens factus futurus' differentiae causa, ne, si 'facturus' dicamus, simile sit participio, quod venit a 'facio' verbo, quod vim activam possidet 'fio' verbi, unde a supino eius nascitur passivum praeteriti participium et futuri activum: 'factum factu, factus facturus'; 'fido' quoque 'fidens fisus fisurus'.

A communi verbo quattuor nascuntur participia, praesentis sive prae-

facit pasus *G* 1 asucto asuetus *Rr* adsuesco adsuetus *B* esse uidetur magis *LK* uidetur magis esse *Gg* 2 quietur *Rr* quod] *r* quo *R* in passiua etiam *B* 3 *Luc. Phars.* V 396 4 iurantur] *h* iurant** *H*. aures *K* seuistro *K* 5 *Stat. Theb.* VII 103 VII. thebaidos *dh* 6 iuraueraе thebis *d* iurauerat aeuis *GLK* iurauerat huius *BDH* 7 coniurato] coniurato. *GLKd* coniuratio *D* *Verg. georg.* II 497 8 Aut] A *K* coiurato *K* descendens] *k* discendens *GLK* 9 etiam *om.* *G* casus *Rr* casus *LK* esse deberet cassurus faceret *B* casurus *Rr* casurus *L* 10 *Iuv. sat.* II 6, 38 *sq.* in II protulit] profert in II. *B* 12 haeredem *GLK* turturae *H* 13 casus *Rr* casus *LK* est *om.* *R* sicut] ut *L* lasus *LK* 14 *Luc. Phars.* V 130 15 casa *L* 16 Titubo *ex* Tituuo *corr.* *B* *Verg. Aen.* V 331 *sq.* V. Aeneidos *H* II. aeneidos *B* 17 praesso *Rr* pssa *G* 18 haud] aut *GLK* 20 intuseritus *K* 21 Neutropassiua *ex* Neutrapassiua *corr.* *H* Neutrapassiua *B* participia habent *G* 22 participia gaudeo *DGLK* audiens *K* asus *Hh* 23 futurus] *d* facturus *D* 25 possedet *K* 26 factus et facturus *G* 27 fixus fixurus *Rr* 28 commoni *Rr*

teriti imperfecti, quod activam solum habet significationem, ut 'criminor criminans', 'ὁ διαβάλλων οὐκέτι' καὶ 'ὁ διαβαλλόμενος', praeteriti perfecti et plusquamperfecti, quod communem habet significationem tam passivi quam || activi, ut 'criminatus' 'ὁ διαβαλών' καὶ 'ὁ διαβληθείς', futuri unum activum in 'rus' desinens, ut 'criminaturus', et unum passivum in 'dus', ut 'criminandus'. omnia tamen in 'dus' desinentia participia eadem etiam 29 nomina esse possunt, cum amittunt tempus, ut 'amandus' 'ὁ φιληθησόμενος' καὶ 'ὁ φιλητέος', 'docendus' 'ὁ διδαχθησόμενος' καὶ 'ὁ διδακτέος', 'legendus' 'ὁ ἀναγνωσθησόμενος' καὶ 'ὁ ἀναγνωστέος'.

A deponenti trium temporum veniunt participia, praesentis vel praeteriti imperfecti, 'sequens', praeteriti perfecti vel plusquamperfecti, 'secutus', futuri, 'secuturus'. multa tamen ex huiuscemodi verbis inveniuntur apud antiquissimos participia praeteriti temporis tam activam quam passivam significationem habentia, ut 'meditor' μελετῶ, 'meditatus' 'μελετήσας' καὶ 'μελετηθείς' - Terentius in Phormione:

Meditata mihi sunt omnia mea incommoda -,

'auxilior auxiliatus' 'βοηθήσας' καὶ 'βοηθηθείς'. Lucilius:

a me auxiliatus.

sic et 'amplector amplexus' καὶ 'περιπλακείς' καὶ 'περιπλεχθείς' - Petronius:

1 solam *GLK* ' cremiuor creminans *GLK* 2 criminans ΒΔΙΑΒΑΛΛΩΝ. Non
Λ
etiam ΟΔΙΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟC *B* ΔΙΑΒΑΛΩΝ *RK* ΔΙΑΒΑΛΛΑΝ *G* ΔΙΑΒ*ΛΩΝ *Ll* *Graeca h. l. et in proxime sqq. usque ad ἀναγνωστέος om. D add. d* ΔΙΑΒΑΛΟΝ.ΟΥ.ΚΕΠΙ *H* ΟΥΚΕΠΙ *Gr* *ΟΥΚΕΤΙ *L* ΟΙΚΕΠΙ *K* ΔΙΑΒΑ*ΛΟΜΕΝΟC (Λ) *R* ΔΙΑΒΑΛΟΜΕΝΟC *HL* ΔΙΑΒΑΛΟΝΕΝΟC *K* ΔΙΑΒΑΛΕΝΟΝΟC *G* 3 tam actiui quam passiui *B* 4 quam et actiui
Λ
DGK ut *om. D* creminatus *GLK* ΟΔΙΑΒΑΛΛΟΝΚΟΔΙΑΒΑΗΘΕΙC *B* ΟΔΙΑΒΑΛΛΟΝ
Λ
ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑΝΘΕΙC *Rr* ΟΔΙΑΒΑΛΟΝ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑΝΘΕΙC *H* ΟΔΙΑΒΑΛΕCECIN ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑΗΕΙC *G*
C ΟΛ°Θ
ΟΔΙΑΒΑΛΩ* ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑ**ΕΙC *Ll* ΔΙΑΒΑΝΘΕΙC *K* 5 ut criminaturus *om. H add. h* creminaturus *GLK* 6 creminandus *GLK* 7 esse non possunt *G* amittant *Hr* ΦΙΛΗΘΕCΟΜΕΝΟC *R* ΦΙΛΗΘΟCΟΜΗΝΟC *G* *post* φιληθησόμενος*: καὶ — διδαχθησόμενος om. B* 8 ΦΙΛΗΘΕΟC *R* ΦΙΛΕΤΗΟC *G* ΦΙΛΕΤΕΟC *L* διδαχθησόμενος] *l* ΔΙΔΑΧΘΗCΟ *H* ΔΙΔΑΧΤΕCΟ *G* ΔΙΔΑΧ*ΗCΟ *L* ΠΙΔΑΧΘΗCΟ *K* ΚΟΔΙΔΑΧΘΕΟC *B*
Τ
ΔΙΔΑΚΟΕΟC *R* ΔΙΔΑΚ*ΕΟC *Ll* ΔΙΔΑΚΤΕΙC *K* 9 ΑΝΑΓΝΟCΘΗCΟΜΗΝΟC *G* ΑΝΑΓΝΟCΘΕCΟΜΕ-
ΑΙ
ΝΟC *K* *ΝΑΓΝΟCΘΕCΟΜΕΝΟC *Rr* ΝΑΓΝΩCΘΗΜΕΝΩC *B* ὁ *om. GK* ΑΝΑΓΝΟCΤΕΟC *BHLK* ΑΝΑΓΝΟCΤΗΟC *G* ΑΝΑΓΕΝΟCΤΕΩC *R* 10 A *add. r* participia ueniunt *G* 11 imperfecti — plusquamperfecti] *r* perfecti uel plusquamperfecti *R* ut sequens *h*
h
vel] et *K* sequutus *B* 12 sequuturus *D* uiuscemodi *Rr* huiusmodi *H*
t t
14 meditjtor *Rr* medior *D* ΜΕΛΕΤΩ *r* ΜΕΛΕΤΟ *K* ΜΕΔΕΤΟ *B* medita*us *Kk* ΜΕΛΕΘCΑC *R* ΜΕΛΕΘΕCΑC *r* ΜΕΙΕΤΕCΑC *G* ΜΕΛΕΤΕC *K* ΜΕΔΗΤΗCΑC *B* 15 μελετηθείς] ὁμελετηθεις 2 ΜΕ*ΜΕΛΗΤΗΘΕΙC *L* ΜΕΙΜΕΛΗΘΗΤΕΙC *RD* ΜΕΙΜΕΙΕΤΗΘCΙC *G* ΜΕΙ'ΜΕΛΗΤΗΘΕΙC *H* ΜΕΙΜΕΙΗΤΕΔΑC *K* ΜΕΙΜΕΔΗΤΗΘΕΙC *B* *Ter. Phorm.* II 1, 18 16 sunt mihi *BDG* 17 auxilior] *d* Ausilior *D* βοηθήσας] *r* ΒΟΗΘΕCΑC *B* ΒΟΗΚΘΕCΑC *R*
Ο .ΘΕ
ΒΗΘΗΘΕΙC *K* ΒΟΗΘΗΛΙΕΙC *G* ΒΟΗΘΗC *R* ΒΟΕΙC *D* *Lucilius: v. lib.* VIII § 15 19
am t
Et sic et *GLK* sic etiam *B* plector *Rr* amplexor *Dd* *Graeca add. d* περιπλακείς] *om. B* ΠΕΡΙΠΛΑΚΑΕΙC *D* ΠΕΡΙΠΛΑΚΕΙC *HLK* ΠΑΡΙΠΛΑΚΕΙC *G* καὶ] ΚΙCΙ *L*

animam nostro amplexam pe|ctore.

Cicero pro Roscio: quo uno maleficio scelera omnia videantur conplexa esse -, 'adminiculor adminiculatus' 'βοηθήσας' καὶ 'βοηθηθείς'. Varro: tribunicio auxilio adminiculatus.

30 sed sciendum, quod verbis quoque plurimis, quae nunc in usu deponentia sunt, veteres sicut communibus usi sunt, de quibus, cum de verbo tractabamus, docuimus.

A verbo 'sum', quod est anomalum, veteres praesentis temporis proferebant participium 'ens', unde componitur 'potens'; nam 'futurus' magis a 'fio' verbo videtur nasci, potest tamen etiam a 'fui' esse existimari.

DE NVMERO.

Numerus participiis accidit uterque, singularis, ut 'currens', pluralis, ut 'currentes'. et sicut non deficiunt casibus, sic nec numeris defectiva invenies participia.

DE FIGVRIS.

VIII 31 Figuras habent, quas a verbis accipiunt. nam per se numquam componitur par|ticipium, nisi prius verbum eius componatur. ergo vel simplicia sunt vel decomposita plerumque, quae Graeci παρασύνθετα vocant, id est a compositis verbis derivata, ut 'efficio efficiens', 'intellego intellegens'; si enim ipsa per se componantur non prius verbis compositis, transeunt in nominum vim, sicut etiam, si comparentur: 'nocens innocens', 'sapiens insipiens'. simplicia enim eorum possunt et participia esse et nomina, composita vero sine dubio nomina sunt. ideo autem addidimus 'plerumque', quod sunt quaedam, quae non servant compositionis verborum compaginem, unde apparet, ea ex se composita, ut 'effringor effractus', 'contingor contactus' et similia. ('indulgens', 'amans', 'acceptus', si

φιcι *G* ΚΑΙ *K* ΠΕΡΙΠΑΗΧΘΕΙC *R* ΠΕΡΗΠΑΕΧΘΕΙC *B* ΠΕΡΙΠΑΕΧΘΕΙC *LG* ΠΕΡΠΑΕΧΘΕΙC *H* ΠΑΡΙΠΑΕΧΘΕΙC *K* Petronius] *cf. lib.* VIII § 16 1 nostram *BGL* in pectore *libri lib.* VIII *l. l.* 2 *Cic. pro Roscio Am. or.* 13, 37 roscio *ex* ruscio *corr. B* uno *in litura H* conplexa esse uideantur *lib.* VIII § 16 *cum libris Cic.* 3 complexa *RBDHLK* admi(ni)culatus *Dd* amminiculatus *GLK* adminiculatus — auxilio adminiculatus] *r* adminiculatus *R* βοηθήσας καὶ βοηθηθείς] *post* auxilio adminiculatus *sup. lin. add. D* ΒΟΗΤΕCΑC ΚΙ ΒΟΗΘΗΘΕΗC *B* 4 *de Varronis fr. v. lib.* VIII § 15 tribunitio (i) *H* amminiculatus *DHGLK* 6 uaeteres *G* commonibus *G* 7 documus *Rr* 8 veteres] *r* uaeteres *G* ueteris *R* 10 uerbo fio *K* 11 DE NVMERO] *om. G* DE NVMERIS *DL* de numeris incipit *K* 12 pluralis ut *add. r* 13 sic] si(c) *H* si *R* numeris *ex* numerus *corr. H* defectatiua *G* 14 inenientes *G* 15 DE FIGVRIS. *om. G* 17 /.eius /.uerbum *H* eius *om. K* 18 ΠΑΡΑCΙΝΘΕΤΑ *RB* ΠΑΡΥΝΘΕΤΑ (ΠΑΡΑCΙΝΘΕΤΑ) *L* ΠΑΡΙΘΗΤΑ *GK* uocant *Dd* 19 ut ab efficio *d* 20 prius a uerbis *H* 23 *post* nomina sunt: indulgens — acceptior (*lin.* 26), *om.* sunt, *collocant GLK* addidimus] *r* addimus *RL* 24 compositiones *B* ɔpossionis *G* 25 compaginem *om. B* ex se ea *K* ea ɔpossita esse ex se *G* ut infi(r)ngor (in) effractus *Dd* 26 et contingor *B* acceptus *add. d*

comparentur, nomina sunt: 'indulgentior', 'amantior', 'acceptior'; sic et similia.)

De diversis quoque consonantibus, quae ante 'us' in praeteriti temporis participiis inveniuntur, quamvis per singulas verbi terminationes, cum de supinis tractabamus, docuimus, tamen hic etiam generaliter comprehendere non incongruum videtur esse. omnia igitur participia praeteriti tem- 32
poris vel in 'tus' desinunt, ut | 'amatus', 'adiutus', 'datus', 'domitus', 'solitus', 'cultus', 'munitus', 'conventus'; vel in 'ctus', ut 'sectus', 'doctus', 'lectus', 'sanctus'; vel in 'ptus', ut 'raptus', 'captus', 'sumptus'; vel in 'stus', ut 'quaestus'; vel in 'sus', ut 'risus', 'morsus', 'lusus', 'iussus'; vel in 'psus', ut 'lapsus'; vel in 'xus', ut 'fluxus', 'flexus', 'pexus'.

In 'tus' desinunt omnia, quae praeteritum in 'vi' syllabam terminant, mutatione 'vi' in 'tus', ut 'amavi amatus', 'oravi oratus', 'adiuvi adiutus', 'delevi deletus', 'cupivi cupitus', 'lacessivi lacessitus', 'decrevi decretus', 'stravi stratus', 'munivi munitus', 'audivi auditus'. excipiuntur differentiae causa tria a longam in 'au' convertentia: 'lāvi lautus', 'fāvi fautus', 'cāvi cautus', ne, si 'latus', 'fatus', 'catus' diceremus, alias significationes habere putarentur.

Et sciendum, quod haec omnia paenultimas productas habent tam in verbis praeteriti quam in participiis, exceptis 'sevi sătus' et 'sivi sĭtus', quae in participiis paenultimas corripiunt, et 'lini' vel 'livi lĭtus'. a 'civi'|| quoque 'citus' licet et corripere et producere paenultimam; ab 'ivi' quoque vel 'ii' composita et 'quivi' vel 'quii' corripiunt in participiis i ante 'tus', ut 'adĭtus', 'obĭtus', 'praeterĭtus', 'nequĭtus'. 'solvi' enim 'solūtus' et 'volvi volūtus' abiecta i produxerunt tamen u. a vero correptam ante 33
'tus' in quattuor solis participiis inveni, duobus primae coniugationis, quae duplicant in praeterito priorem syllabam, 'dedi dătus' et 'steti stătus', quod participio simile nomen est, unde futurum 'staturus'; secundae quoque unum inveni a deponenti 'reor', 'rătus', et tertiae unum, de quo supra diximus, 'sevi sătus'. unde Virgilius in II georgicon:

indulgens — acceptior *h. l. om. GLK v. lin.* 23 1 comparentur] *b* compar•ntur (a?) *B* sic et similia *om. GLK* 3 De *om. H add. h* 5 de sopinis cum *G* tracta[ba]uimus *Hh* 6 esse uidetur *G* 8 cultus] occultus *GL* occulatus *K* 10 stus] *d* tus *D* questus *DGL* lusus iussus] lussus lassus *K* 11 xus] pxus *D* pexus] plexus *r* 12 syllabam] *h* syllaba *H* 13 audiui auditus *ante* ad[v]iuui adiutus *add. B* 14 cupitis lacessiui lacessiui lacessitus *Rr* tria differentiae causa *B* 16 trea *G* a longa *R* 18 put[a]erentur *Rr* 19 habent productas *D* tam [in] uerbis *Rr* 20 saeui *HL* 21 liui uel lini *BDHGLK* 22 scitus *R* 23 uel ab ii *B* composita uel quiui *G* quii] *d* qui *D* i• in participiis ante (n) *K* 24 additus *D* [o]abitus *Rr* enim] quoque *G* sol[v]itus *K* 25 correpta *R* ante tus] antus *K* 26 inueni participiis *BDHGLK* inuenii *Rr* 27 et *ante* steti *om. BDH del. r* & status *Rr* quod in participio *G* 28 participio] *d* participium *D* nomen est participio simile *K* est *add. r* 30 sequi *B* *Verg. georg.* II 33 *sq.*

mutatamque insita mala
Ferre pirum.

'sepelivi' etiam notandum, quod 'sepultus' facit - antiqui tamen et 'sepelitus' dicebant -, et 'sallivi sallitus' et 'salsus'.

Praeterea notanda sunt a 'salivi' vel 'salii' 'saltus' et 'salturus'. ab 'halo halas halavi' 'halitus' nomen participiale, non 'halatus', et a 'spiro spiras spiravi' 'spiritus' similiter nomen participiale factum [non 'spiratus' facit]; a 'pavi pastus', non 'patus', ab 'ambio ambĭtus' cor|repta paenultima, quando nomen est; nam in participio producitur. Ovidius in I metamorphoseon:

Iussit et ambĭtae circumdare litora terrae.

quod autem 'halavi' est ab 'halo', ostendit usus. Iuvenalis in IIII:

et omni
Bellorum pompa animam exhalasset opimam,

pro 'exhalavisset'.

34 I vero correptam habent ante 'tus' omnia, quae praeteritum in 'ui' divisas terminant, nisi sint ex praesentibus in 'lo' vel 'no' divisas desinentibus, ut 'domui domĭtus', 'vetui vetĭtus', 'attonui attonĭtus', 'habui habĭtus', 'elicui elicĭtus', 'genui genĭtus', 'strepui strepĭtus'.

Excipiuntur primae quidem coniugationis duo, quae per synaeresin i proferuntur, 'secui sectus' et 'fricui frictus'. a 'neco' quoque verbo 'necatus' et 'nectus' inveni||tur participium. sed 'necatus' proprie dicitur ferro, 'nectus' alia vi. illud quoque est notandum, quod Horatius ponit in epodo:

Non me Lucrina iuverint conchylia
Magisve rhombus aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiemps ad hoc vertat mare,

1 insiti *B* 3 sepilivi [4] *G* et sepilitus *L* 4 salsus [et] et sallitus *G* 5 salii] *B et ex corr. r* salu *R?* salui *rell. cf. lib.* X § 51 6 [h]alo *D* [h]alatus *D* alatus *R* 7 spiritus] *r* spiratus *R* 8 facit *om. HGLK* 9 *Ovid. metamorph.* I 37 in I metamorphoseon *om. G* 10 metaphorphoseon *L* 11 iusit *L* circundare *GLK* 12 [h]alaui *D* [h]aliaui *Rr* [h]alo *D* ostendit] hoc ostendit *L* hic ostendit *K* hic ostendit [or] *G* *Iuv. sat.* IIII 10, 280 *sq.* 14 bellnum [m] *R* [h]exalasset [uel haec] *RD* opina *D* 15 exalauisset *D* exalauisset [h] *H* 16 in ui diuisas praeteritum *GLK* 17 lo] io *BH(K?)* uel in uo *BHGr* deuisas *L* 18 uetiui [ti] *D* ueutus [ui] *Rr* 19 gen** *L* 20 synheresin *B* sinheresin *RDH* syncrisin *G* sincrysin *L* sincrisin *K* i] * (i?) *Hh* 21 sec*tus (u) [c&c] *D* nequo [c] *Rr* 22 propriae *RrD* 23 nectus] *r* natus *R* nectus uero alia *GLK* est *om. K* notandum est *BG* [h]oratius *Dd* oratius *HL* *Hor. epod.* 2, 49 *sqq.* 25 iuuerint *in lit. b* conchilia *BDHr* conclylia *LK* tolchilia *G* conci *R* 26 magis uero. in. b; *LK* magis ueronibus aut sacris quos *B* magis ueronibus ant carisi quos *G* rombus *H* rombus aut scar[i]si *Dd* scarisi quos *LK* 27 co*is (h) *R* 28 hiems *HGLKr*

'intonata' dixit, non 'intonita', cum Virgilius:

Adtonitus magno imperio monituque deorum.

'sonaturus' quoque pro 'soniturus' Horatius in I sermonum protulit:

Ingenium cui sit, cui mens divinior atque os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.

Virgilius in VI:

Dum flammas Iovis et sonitus imitatur Olympi.

In secunda quoque coniugatione excipiuntur in 'ui' divisas praeteritum desinentia, quae paenultimam i in participiis non habent, haec: 'docui doctus', 'tenui tentus', 'censui census'; tertiae quoque 'rapui raptus' et ex eo composita, 'corripui correptus', 'praeripui praereptus'. similiter a VIIII 35
canendo composita absque i faciunt participia secundum primitivi formam: 'canor cantus', 'occinor occentus', 'accinor accentus', quamvis 'occinui', 'accinui' faciant praeteritum. in 'rui' etiam et in 'xui' per idem tempus exeuntia non habent i in participiis: 'desero deserui desertus', 'dissero disserui dissertus', 'insero inserui insertus', 'aperio aperui apertus', 'nexui nexus', 'pexui pexus'. 'messui' quoque 'messus' facit, ut 'censui census'.

In 'lui' vero desinentia 'ui' in 'tus' convertunt in participio, ut 'colo colui cultus', 'occulo occu|lui occultus', 'consulo consului consultus', 'alo alui altus' et 'alitus'. unde etiam 'volo volui' 'vultus' facit, quod nomen est participiale, quomodo 'colui' 'cultus', quando quartae est declinationis, quae etiam o verbi in u convertunt. quae vero in praesenti in 'uo' desinunt, i extrema praeteriti in 'tus' conversa faciunt participia: 'polluo pollui pollutus', 'acuo acui acutus', 'suo sui sutus', 'tribuo tribui tributus', 'eruo erui erŭtus', quod solum paenultimam corripit. apud antiquiores tamen etiam ab hoc compositum producit paenultimam, 'diruo dirui dirūtus'. a 'do' quoque composita i brevem habent ante 'tus' in participio 36

1 *Verg. Aen.* IIII 282 Attonitus tanto monitu (munitu *Med. m. pr.*) imperioque deorum 2 attonitus *BDHGr* imperio nominatuque *B* 3 sonaturus] *bk* sonitu*rus *K* son*turus (i?) *B* soniturus] *r* saniturus *R* *Hor. serm.* I 4, 43 *sq.* 4 diuinor (i) *Dd* *os (h) *B* hos *DG* 5 sonaturum des *in lit. B* des] de *GLK* denominis (s) *H* honorem] *h* honore *DHGLK* 6 *Verg. Aen.* VI 586 7 flammis (a) *Rr* flammam *Pal.* iouis *ex* iou* *corr. B* sonus (it) *Med.* imitantur *D* omittatur (i) *G* emitatur *K* olimpi *RGLK* 8 praeteri *D* in praeterito *d* 9 terminantia *G* docui *in litura H* 10 doctus *ex* ductus *corr. B* et *add. r* 11 preeripui *B* a caenando *Rr* 12 apsque (b) *Rr* 13 accinor accentus *add. r* occini (vel a) occinui facia (nt) *Dd* 14 et accinui *GLKh* faciat *RH* facit *B* et xui *BDH* 15 ut desero *BHGLK* desero *add. r* dissero disserui dissertus *om. GLK* 16 insertus *add. d* 19 cului *B* ocultus *G* *post* occultus: consulo — cultus *om. D add. d* alo *om. K* 20 fecit *GLK* 22 in u] *om. G* in um *B* conuertunt in u *K* in uo in praesenti *GK* 23 pulluo pullui pullutus *GLK* pullui *D* 25 apud *sup. lin. add. K* 26 ab] *r* ad *R* 27 habent] *om. G* habe(n)t *D*

praeteriti, ut 'reddo reddĭtus', 'credo cre||dĭtus', 'prodo prodĭtus', 'perdo perdĭtus', 'vendo vendĭtus'.

In 'ctus' faciunt participia praeteriti passiva, quae verba per idem tempus activorum in 'xi' faciunt, ut 'intellexi intellectus', 'duxi ductus', 'vexi vectus', 'anxi anctus', 'traxi tractus', 'pexi pectus', 'iunxi iunctus'; excipitur 'flexi', quod 'flexus' facit participium. similiter in 'ci' vel 'qui' vocali longa antecedente desinentia in praeterito: 'fēci factus', 'iēci iactus', 'vīci victus', 'relīqui relictus'; similiter in 'gi', ut 'legi lectus', 'tetigi tactus', 'fregi fractus'.

In 'ptus' exeunt participia praeteriti passiva, cum activa eiusdem temporis in 'pi' vel in 'psi' vel 'mi' terminantur, ut 'cepi captus', 'coepi coeptus', 'rupi ruptus', 'scalpsi scalptus', 'compsi comptus', 'sumpsi sumptus', 'prompsi promptus', 'dempsi demptus', 'scripsi scriptus', 'nupsi nupta' - 'nuptus' enim naturaliter siletur nisi per irrisionem vel figuram dicatur, quamvis vetustissimi 'novus nuptus' protulisse inveniantur, quod nunc in usu non est -, 'emi emptus', 'ademi ademptus', 'redemi redemptus'. 'rapui' quoque 'raptus' et ex eo composita, ut 'corripui correptus', 'praeripui praereptus'.

37 In 'stus' unum inveni deponens, 'queror questus', et passivum, 'pascor pastus', cum alia eiusdem formae soleant abicere s: 'nascor natus', 'irascor iratus', 'obliviscor oblitus', 'paciscor pactus', 'nanciscor nactus', 'proficiscor profectus', 'ulciscor ultus', 'expergiscor experrectus'; 'defetiscor' solum duplicavit s in participio, 'defessus'. x | quoque antecedente unum invenio in 'tus', a 'texui' 'textus'.

In 'sus' desinunt participia, quae ex verbis veniunt in 'si' vel in 'di' praeteritum activi terminantibus, nisi sint a 'do' composita, de quibus superius diximus, vel quartae coniugationis, quae nullum participium in 'sus' terminant, ut 'laesi laesus', 'mersi mersus', 'iussi iussus', 'mordeo momordi morsus', 'prandeo prandi pransus', 'tondeo totondi tonsus', 'obsideo obsedi obsessus', 'video vidi visus', 'fodio fodi fossus', 'tendo te-

1 perdo perditus prodo proditus *GLK* 3 idem] *d* diem *D* 4 in xi finiunt *r* in xi fiunt *H* intellectos (v) *Rr* ductus rexi rectus uexi *K* 5 auxi *G* auxi — iunctus *del. r* uinxi uinctus *BGLK* unxi unctus (i i) *H* 6 Excipi**tur (un) *D* fexus (l) *H* ci et qui (uel) *Kk* 11 vel in psi] *r* uel psi *RDHGLK* cepi] coepi *H* coepi *r* caepi *DL* coeptus] ceptus *H* 13 proptus *R* 14 inrisionem *B* irrisitionem *K* 15 quamvis] quam *R* inueniuntur *K* 17 et *om. BDLK add. d* ut *om. HGLK* praeripui] *om. H* praerepui *D* 19 (s)tus *Hh* queror *B* questus *D* ques*tus (i?) *H* 20 aliae *G* s habicere *B* abicere (.s.) *D* 21 pascor (ci) *Rr* 22 defetiscor] *rd* defeciscor *Hb* deficiscor *RBGLK et vel sic vel* deficircor *in ras. D* 23 s] *rd om. RD* 24 texui] textui *K* 25 uel. di. *GLK* 27 participium] *r* participiunt *R* terminant in sus *G* 30 obsesus *L* uidi uidi uisus *L* uissi uissus (d) *K* fosus *RL* tendo] *r* tendeo *RB* tendi (te) *Bb*

tendi || tensus', 'tundo tutudi tunsus', 'prehendo prehendi prehensus', 'scindo scidi scissus', 'findo fidi fissus'; excipiuntur 'ussi ustus', 'gessi gestus', 'torsi torsus' et 'tortus' antique; a 'torreo' quoque 'tostus' fit. similiter faciunt participia, quae in 'li' vel 'ri' vel 'ti' terminant praeteritum activorum, ut 'velli' vel 'vulsi vulsus', 'fefelli falsus', 'pepuli pulsus', 'perculi perculsus'. 'sustuli' anomalum est et 'sublatus' facit. 'decucurri 38 decursus', 'verri versus', 'verti versus'. excipitur 'peperi partus' differentiae causa; 'peperci' enim 'parsus' facit.

Quartae coniugationis in 'si' vel 'ri' praeteritum terminantia in 'tus' non antecedente i faciunt participia: 'farcio farsi fartus', 'sarcio sarsi sartus', 'fulcio fulsi fultus', 'haurio hausi haustus', 'reperio repperi repertus', 'comperio comperi compertus'.

In 'psus' unum invenio a deponenti 'labor': 'lapsus'.

In 'xus' tria invenio passiva: 'nexus' a 'nexui', 'pexus' a 'pexui', 'flexus' a 'flexi'. similiter faciunt participia 'amplector amplexus', 'complector complexus'.

Supra dictas formas servant in participio praeteriti communia et deponentia, quae facile ex simili terminatione passivorum dinosci possunt, quomodo faciant per singulas coniugationes participia praeteriti temporis. neutra pauca habent praeteritum, ut supra dictum est: 'caeno caenatus', 'prandeo pransus', 'iuro iuratus', 'careo cassus', quod et nomen est, 'passus' a 'pateo', 'titubo titubatus', 'placeo placitus', 'quiesco quietus'. a 39 neutropassivis quinque sunt: 'gaudeo gavisus', 'audeo ausus', 'soleo solitus', 'fio factus', 'fido fisus'. vetustissimi tamen et ex aliis plurimis neutris inveniuntur protulisse participia praeteriti, quomodo | superius ostendimus, quae nunc in usu non sunt.

Participium quoque futuri activum vel neutrale a supino fit: 'amatu amaturus', 'domitu domiturus', 'doctu docturus', 'flexu flexurus', 'fultu

1 tutundi *Rr* tusus *Dd* tussus *GL* prendo prendi prensus *B* 2 scidi scissus] *d* scissi scisus *D* scisus *L* fissus] *d* fixus *D* fisus *L* ussi] *al. m. in R corr.* usi *R* gessi gestus] *add. edd. praeter π, om. libri mei omnes* 3 tor*us et tortus (s) *R a pr. m. ni f. mut.* tortus et torsus *DHLK* tortus *G* antiquę *Rr* antiqui *H* Antique torreo *d* Antiqui a torreo *ni f. D* 4 sic similiter *BLKr* *** similiter (sic?) *D* participia] *d* praeterita *D* uel in ri *DHr* uel in ti *D* 5 ut] *k om. K* ut uello uelli uulsus fallo fefelli *B* pulsus *om. R* 6 A suffero sustuli *B* sultuli *R* 7 verri versus verti versus] uer** (ri? *in* uerti *corr. g*) uersus ********* *G* tuerti *K* Excipi**tur (un) *D* pepiri *G* 9 uel in ri *D* 10 non *add. r* 11 fulco *D* ausi *D* 'repperio *BLK* reppertus *BLK* 12 comperi *om. RK add. r* 14 trea *G* pexus — flexi *add. d* 17 form*s *L* participia *B* et *om. G* 18 facili *G* passiuorum *om. GLK* 19 faciunt *RDGLK* coniugationes] *r* coniunctiones *R* participia] *r* participii *R* 20 est *om. B* ceno cenatus *HK* cenatus *B* 21 cassus] *r* casus *RL* pasus *GLK* 23 neutrapassiuis *H* 24 fixus *Dd* tamen ex *G* 25 protulisse inueniuntur *G* 27 uel a neutrale *Rr* ut amatu *b* 28 domitu domiturus *om. K* fultu fulturus] *r* fluctu flucturus *R*

fulturus', 'factu facturus', 'sanctu sancturus'. pleraque tamen neutrorum secundae coniugationis in 'ui' divisas desinentia praeterito deficiunt in supinis, || ut 'horrui', 'rubui', 'tepui', 'ferbui', 'senui', 'egui', 'frigui', 'rigui', 'durui', 'stupui' et similia. et quia superius diximus, quod verba activa vel neutra carent praeteriti temporis participio, sicut et passiva et communia et deponentia deficiunt in participiis instantis temporis, sed pro his substantivo nomine et verbo utimur, ut ὁ φιλήσας 'qui amavit', ὁ φιλούμενος 'qui amatur', sciendum, quod antiqui in activis et neutris verbis pro praeteriti temporis || participiis etiam instanti tempore utebantur: 'ὁ ἐρχόμενος' καὶ 'ὁ ἐλθών' 'veniens' dicentes, similiter 'ὁ παραγενόμενος' καὶ 'παραγινόμενος' 'adveniens'. Virgilius in X:

Caeculus, et veniens Marsorum montibus Vmbro,

hic enim 'veniens' ὁ ἐλθών significat. Terentius in Phormione:

offendi adveniens,
Quicum volebam et ut volebam †collocatam filiam,

hic enim quoque 'adveniens' παραγενόμενος significat. Statius in I Thebaidos:

Et caligantes abrupto sole Mycenas,

'caligantes' pro 'caligatas' dixit. || |

1 factu facturus *om. BDHGLK* sanctus *B* sanctu sancturus] scantu .rus *G* Plaeraque *R* 2 deuisas *L* 3 tepui rubui *G* feruni *B* 5 praeteri *G* et communia et deponentia] *litura viginti fere literarum in D, om. K* communi[a] *Rr* 7 *Graeca h. l. add. d* ΦΙΛΙCΑC *B* ΦΙΛΝCΑC *d* ΦΙΛΟΜΕΝΟC *R* ΦΙΛΩΜΕΝΟC *d* ΦΥΛΟΥΜΕΝΟC *H* ΦΙΛΟΙΜΗΝΟC *G* 8 quod "in actiuis et neutris uerbis 'actiui pro *G* uerbi[s] *Dd* 9 pro *om. G* temporis pro participiis *K* 10 ΕΙΧΟΜΗΝΟC *G* ΕΛΘΟΝ *BG* ΕΛΕΟΝ *D* ΕΛΗΩΝ *H* ΗΛΕΩΝ *R* ΕΛΘΕΛΘΩΝ *K* ΠΑΡΑΓΕΜΕΝΟC *B* ΠΑΡΑΤΗΝΟC *G* 11 ΠΑΡΑΓΙΝΩΜΕΝΩC *R* ΠΑΡΓΙΝΟΜΕΝΟC *H* ΠΑΡΓΕΝΟΜΕΝΟC *h* ΠΑΡΑΓΙΝΟΜΕΝΟ *K* ΠΑΡΑΓΙΝ***** (ΟΜΕΝΟ?) *L* ΠΑΡΑΓΙΝΩΝ *l* ΠΑΡΑΤΙΝΟΜΕΗΟ *G* *Verg. Aen.* X 544 12 morsorum *L* Vmbro, id est qui uenit. Hic *R* 13 ὁ ἐλθών] ΛΕΛΘΩΝ *K* Ο ΕΡΧΟΜΕΝΟC significat *in lit. l* /ΛΕΛΘΩΝ *Rr* ΕΛΟΟΝ *B* ΕΛΕΟΝ *D* ut terentius *K* *Ter. Phorm.* V 1, 31 *sq.* 15 quocum *H Bemb.* et] *sic etiam Bemb.* atque *Bas.* et collocatam *Dr* collocatam filiam] *sic etiam Bas.* conlocatam amari *Bemb.* conlocatum eam iri *Ios. Krauss mus. phil.* VIII 542 filiam locatam *Bentleius* 16 ΠΑΡΑΤΕΝΟΜΕΝΟC *G* ΠΑΡΑΓΕΝΩΜΕΝΩC *R* *Stat. Theb.* I 325 17 tebai *G* tebaidos *L* 18 abruto *B* mycoenas *B* micenas *K et sic Stat. Cass.* [m]nicenas *D* myenas *G* 19 dixit pro caligatas *G*

Explicit lib. XI de participiis. | Primitiua — erat gloriosus (*v. p. sq.*). | Incipit lib XII de pronomine *R* artis prisciani uiri disertissimi grammatici caesariensis doctoris urbis romae constantinopoli lib XI. explicitus *in mg. r* ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRAMMATICI CESARIENSIS DOCTOR VRBIS ROME CONSTANTINOPOL LIBER XI. EXPLICIT. INCIP LIB XII DE PRONOMINE. *B* FINIT DE PAR | Primitiua — ego non addebat (*v. p. sq.*) finit arstis prisciani uiri desertissimi grāmatic caesariensis doctor urbis rome constantinopoli. liber .XI. explicitus. incipit. liber. XII. de pronomine. *H* EXPLICIT LIBER .XI. DE PARTICIPIO. INCIPIT LIBER XII. DE PRONOMINE. *D* ARTIS P̄SCIANI VIRI DISERTISSIMI GRĀMATICI LIB. XI. EXPL. | INCIPIT XII DE PRONOMINE. *L* ARTIS P̄SCIANI VIRI DISERTISSIMI GRĀMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLI LIB. XI EXPLICITVS. AMEN..~ | INCIPIT LIBER XII. DE PRONOMINE...~ *K inscr. om. G*

In R et plenius in H Darmst.[a] (*Δ*) *locis supra indicatis extat additamentum a Krehlio ex H in add. vol.* I *p.* XXI *sq. prolatum, a Friderico Ritschelio ex cod. Vind. n.* 349 (*Φ*) *in mus. phil.* I 315 *sqq., ex B, ubi ad calcem lib.* XVI *reperitur, ibidem* IIII 579 *sq. editum, restitutum, illustratum:*

[Primitiva sunt pronomina octo, derivativa septem: 'ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is'; 'meus, tuus, suus, noster, vester'; 'nostras, vestras', ὁ ἡμεδαπός, ὁ ὑμεδαπός. 'quis' οὐσίας καὶ ἐρωτηματικόν, 'qui' ἀόριστον; 'qualis' ποιότητος, 'talis' ἀνταποδοτικόν; 'quantus' ποσότητος, 'tantus'; 'quot' ἀριθμοῦ, 'tot'; 'quotus' ὁσσάτιος, 'quotus venit?' ἀλλὰ πόστος; 'totus'. ταῦτά τινες ἀντωνυμίας ἐνόμισαν εἶναι, εἰσὶν δὲ ὀνόματα.

'Cuius cuia cuium' ποιόκτητος καὶ ποιόκτητον. Virgilius:

cuium pecus?

Terentius in eunucho:

Quid virgo, cuia est?

Plautus 'hic cuias, huius cuiatis' declinavit in Bacchidibus:

Scio spiritum eius maiorem esse multo
Quam folles taurini †habeant.....
Praenestinum opino esse, ita erat gloriosus.

'Equidem' coniunctio est et non compositum ab eo, quod est 'ego quidem'; quamvis ita esse quidam putaverunt, sed male: nam 'equidem facio, equidem facis, equidem facit' dicimus, 'ego' autem 'facis' et 'ego facit' nemo dicit, sed ad primam personam tantum refertur 'ego facio'. et 'equidem' simplex esse etiam Sallustius ostendit in Catilinario: equidem ego sic existimo, patres conscripti. quod si esset compositum 'equidem' ab eo, quod est 'ego quidem', postquam 'equidem' dixisset, 'ego' non addebat.]

Pronomina primitiua sunt *B* diriuatiua *RΦΔ* semptem *R* sui sibi se a se ille *RBHΔ* iste *om. Δ* nostras nostratis uestras uestratis *RH* nostras uestras nostratis uestratis *BΔ* ὁ] *om. R* ONMEΔΑ ΠΟC *H* · ONMEΔΑΙΤΟC CYMEΔΑΠΟC *B* ON MEΛΑΠΟCΟΥ ΜΕ ΛΑΠΟC *Φ* ὁ] C *Δ* ὁ ὑμεδαπός] COYMEΛΑΠΟC *Rr* ΟΥ.ΜΕΛΑΠΟC *H* ΟΙCΙΑC *Φ* καὶ ἐρωτηματικόν] ΚΕΡωΤΗΜΑΤΙΚΟΝ *BΔ* ΚΕΡωΘΗΜΑΤΙΚΟ. *R* Κ7 ΕΡωΤΝΜΑΤΙΚΟΝ *H* ΚGερωƒΗΕΜΑΤΙΚΟΝ *Φ* καὶ ἐστὶν ἐρωτηματικὸν *Ritschelius* ΑΟΡΙCΘΟΝ *R* ΑΟΡΙCΤΟΝ *B* ΠΟΙΟΤΤΟC *Rr* ΠΟΙΟΠΗΤΟC *Δ* ΙΤΟΙΟΤΗΤΟC *B* ΠΟΤΟΤΝΤΟC *H* ΠΟΤΟ ΠΝ ΤΟC· *Φ* TaLis *Φ* ΑΝΤΑΙΑΟΤΙΚΟΝ *B* ΑΝΤΑΠΟΑΟΤΟΚΟΝ *H* aNTaTIω.ΑΟΤΟΝοΝ. *Φ* ΠΟCΟΤΙΤΟC *B* ΠΕCΟΤΟC *Rr* ΠΟCΟΤΝΤΟC *H* ΠΟCΟ Τn ΤΟC *Φ* ΠΟCΟΡωΝΤΟC *Δ* ΤΑΝΤΥC *H* ΑΡΙΕΜΟΙ *Rr* ΑΡΙΕΜΟΥ *H* ΑΡΙΕΜΟΙ. *B* ΑΡΙΕΜΟΙΤΟΤ *Δ* ΑριεΜΟΥΤΟΤ. *Φ* ΟCCΑΟC *Rr* ΟCCΑΠΟC *HΔ* ΟCCaΠΟC *Φ* τάξεως *Ritschelius* ἀλλὰ πόστος; *scripsi* ΑΠΑΠΟCΤΟC *R* ΑΝΑΠΟCΤΟC *BH* ΑΝΑΠΟC ΤΟC. *Φ* ΑΝΑΤΙΟC.ΤΟC *Δ* ἀνα[νταπόδοτον τὸ] πόστος *Ritschelius* ΤΑΙΤΑ *R* TaITA *Φ* ΠΑΙΤΑ *Δ* ΤΑΙΤΑΠ·ΝΕC *B* ••ΝΕC *Rr* ΤΙΝΕCΑΝ Τω ΝΥΜΙΑ CΕΝΟΜΙCΑΝ *Φ* ΑΝΤωΝΥ·ΜΑC *H* ΑΝΤωΝΙΜΙΑC *Δ* ΑΝΤΟΜΙΝΙΑC *B* ei.NAI. *Φ* ΕΙCΙΝΑ.ΕΟΝΟΜΑΤΑ *H* ΕΙ.CΙΝΕ ΟΝΟΜΑΤΑ. *Φ* δὲ] ΑΕ *Δ* cuia] cui *Δ* ΠΟΙΟΚΤ•ΗΤΟC *R* ΤΟΠΟΚΤΗΤΟC ΚΑΙ ΠΙΟΚΤΗΤΟΝ *Δ* ΠΟΙΟΚΤΝΤΟC ΚΑΠΠΟΚΙΝΤΟΝ *H* ΠΟΙΟΚΤΝΤΟC ΚΑ ΠΑΟΚΙΝΤΟΝ. *Φ* ΠΟΙΟΚΤΙΤΟΝ *B* ΠΟΙΚΤΗΤω[N]. *Rr* *Verg. ecl.* 3, 1; 5, 87 *Ter. eun.* II 3, 29 eunucho *H* · *Plaut. Bacchid. fr. cf. Philarg. et Servii additam. Burmann. ad Verg. georg.* IIII 171 Plautus: quam folles taurini habent, cum liquescunt petrae ferrum ubi (ibi *Serv.*) fit. *Non. p.* 474, 32 Plautus Bacchidi-

bus: Praenestinum opino esse ita erat gloriosus (*Bacchid. fr.* 11 *p.* 429 *Both.*). *tetrametros bacchiacos restituit Ritschelius l. l.* IIII 579 *sq. coll. p* 148 *sq. et* I 318 *sqq.*

uias *Rr* declinabit *Δ* bachidibus *RBHΦΔ* ei *Δ* multa *Φ* Quam] quę *B* quod *Δ* habeant] habant *Hh* halitant *God. Hermannus probante Ritschelio l. l.* IIII 579 halitánt, quom liquéscunt | Petraé, ferrum ubi fit. *B.* cuiátis [tibi nisust?] | *A.* Praenéstinum opino *Ritschelius ibidem p.* 580 opino] *Nonius* opinor *RBHΦΔ* erit *BΦ* *in* gloriosus *desinit R* composita *Φ* quod ego *Δ* quid amputauerunt *Δ* facis] facit *Φ* et quidem simplex est etiam. *Δ* salustius *BΔΦ* *Sall. Cat.* 51, 15 catillinario *BHΔ* quid si erunt *Φ* conpositum *H* si] sic *B* adderet *Φ* finit *add. Δ*

LIBER DVODECIMVS.

p. 933. 34 P. — p. 540. 41 K.

DE PRONOMINE.

Pronomen est pars orationis, quae pro nomine proprio uniuscuiusque accipitur personasque finitas recipit. I 1

Pronomini accidunt sex: species, persona, genus, numerus, figura, casus.

Species pronominum bipertita est; alia enim sunt primitiva, alia derivativa. primitiva: 'ego', 'mei', 'tu', 'tui', 'sui'; derivativa: 'meus', 'tuus', 'suus'. et primae quidem personae primitivum est 'ego' et reliqui casus sequentes; secundae 'tu' et eius obliqui; tertiae vero 'ille', 'ipse', 'iste', 'hic', 'is', 'sui', quod nominativo caret, quomodo 'ἑαυτοῦ' apud Graecos. et ea quidem octo pronomina sunt primitiva vel simplicia. derivativa sunt septem: 'meus', 'tuus', 'suus', 'noster', 'vester', 'nostras', 'vestras'.

In his igitur quindecim pronominibus nulla fit controversia, quin omnes fateantur, ea esse pronomina. quaeritur tamen, cur prima quidem || persona et secunda singula habeant pronomina, tertiam vero sex diversae indicent voces? ad quod respondendum, quod prima quidem et secunda persona ideo non egent diversis vocibus, quia semper praesentes inter se sunt et demonstrativae, tertia vero persona modo demonstrativa est, ut 'hic', 'iste', modo relativa, ut 'is', 'ipse', modo praesens iuxta, ut 'iste', modo absens vel longe posita, ut 'ille'. si enim super omnes alias partes 2
orationis finit personas pronomen, rectissi|me tertiarum quoque personarum differentia distincte profertur, quae plurimas habet diversitates. unde non

3 personas quoque *L* 4 Pronomina *B* accedunt [uel i] *G* 6 bibertita *GLK* sunt *add. r* 9 eius *in litura h* Tertia [e] *Rr* 10 ἑαυτοῦ] *ex corr. l* ea. [.ΥΤΟΥ] *Dd* ΕΑΥΤωΥ *K* ΑΙΤωΝ *G* ΕΑΥΤΟΥ apud grecos *in lit. b* 11 octo] VII. *D* uero *post* deriuatiua *add. RBD del. r* 12 semptem *Rr* 13 fit] *d* sit *D* contrauersia *K* quin] *d* qui *D* 14 *post* pronomina: quaeritur — pronomina *om. R add. r* et secunda quidem persona *G* 15 habent [a] *H* habent *B* 16 indicent *α* indicant *libri* uoces* *ex* uocem, *ni f., corr. B* respondendum quod [ē] *B* 17 ideo *om. L sup. lin. add. K* 18 .Terti. [.a] *Rr* demostratiua *G* 19 is *in litura b* 20 supra *B* 21 orationes [i] *Rr* personarum differentia] *in lit. et ad mg. b* personarum *B* 22 differentię [a] *Dd* distintae [c] *H* quae] *r* qui *R*

irrationabiliter tertias verborum personas infinitas **Apollonius** dicit, cum nulla in eis certa finiatur persona et profundae multitudinis sint capaces, quomodo et pluralis numerus nominum, nisi adiungas eis vel nomen vel pronomen, cum prima et secunda persona eis non egeat. si enim dicam 'scribo' vel 'scribis', in ipsa voce definivi etiam personam scribentis et ostendi; sin || dicam 'scribit', incertum quis, donec addam vel nomen vel pronomen. et primae quidem personae pronomen et secundae et tertiae cum non discernunt genera, inaequalem habent etiam casuum declinationem tam in singulari quam in plurali numero, ut 'ego' 'mei' vel 'mis' 'mihi' 'me' 'a me', 'nos' 'nostrum' vel 'nostri' 'nobis' 'nos' 'a nobis'; similiter secunda; nam tertia, quae est 'sui' 'sibi' 'se' 'a se' non solum genera, sed etiam numeros confundit; nec mirum: nam cum relativa sit, ex antecedente cognitione possumus ad quod genus vel numerum refertur scire, quod facit in genere primae et secundae personae ipsa demonstratio
3 et praesentia utriusque. illa vero, quae distinguunt genera, certam habent et aequalem per utrumque numerum declinationis et casuum regulam, ut 'ille', 'iste', 'ipse' et reliqua novem.

Sunt autem eorum alia demonstrativa, alia relativa, alia et demonstrativa et relativa, unde notabiles et certae fiunt personae. et primae quidem et secundae personae pronomina sunt semper demonstrativa – utraque enim, ut dictum est, praesens ostenditur persona, et eius, qui loquitur, et illius, ad quem loquitur –, tertiae vero alia sunt demonstrativa, ut 'hic', 'iste', alia relativa, ut 'is', 'sui', alia modo demonstrativa modo relativa, ut 'ille', 'ipse'. 'ille' demonstrativum **Terentius** in **eunucho**:

Viden tu illum, Thais?

relativum **Virgilius** in VII:

sic Iuppiter ille monebat.

1 inrationabiliter *B* personas uerborum *K* infinitas esse *D* Apollonius] *de synt.* I 3 *p.* 12, 20 *Bk. de pron. p.* 10 *C* 3 *Bk.; quem librum in sqq. ibi tantum commemoravi, ubi vel Priscianus eum affert vel ubi ad ipsa eius verba constituenda criticae quid opis videtur praestare. ad rem cf. etiam lib.* VIII § 101. appollonius *GLK* 2 sint] sunt *GLK* 3 eis nomen *D* 4 dicam] *r* dicat *R* 5 scribo scribis *r* 6 incertum est quis *B* addam nomen *r* 7 personae pronominum *HK?* pronõ (n) secundae *G* 11 similiter et secunda *H* sibi *ex* siui *corr. B* 12 confudit *Dd* reuelatiua *G* sit] fit *L* 13 ad] *d* at *D* uel ad quem numerum *K* 14 scire quod] *r* scire quo *R* 15 distingunt *BDHGLK* 16 (et) casuum *Dd* 17 iste ipse] *Bdh* ipse iste *GK* (ipse) iste *L* iste *RDH* 18 alia relatiua alia demonstratiua (*sic, om.* et) *in marg. add. K* re**latiua (ue) *L* alia demonstratiua *HG* 19 reuelatiua *GK* re**latiua (ue) *L* 21 enim *add. r* praesens (presens *B*) esse ostenditur *Br* loquitur et] *d* loquitur ut *D* 22 alia sunt — modo relativa] *rh* aliae sunt demonstratiuae, ut hic, iste, aliae (*d* alia *D*) relatiuae, ut is, sui, aliae (alia *K*) modo (aliae uero modo *B*) demonstratiuae, modo relatiuae (relatiue *B*) *RBHGLKDd* 24 *Ter. eun.* IIII 6, 16 iunucho *K* 25 uides tu *GLK* illum *m. rec. ex* illam *corr. in Bemb.* tais *R* 26 Relatiuum est (ut) uirgĩ *Bb* *Verg. Aen.* VII 110 VIII. *LK* 27 iupiter *L* ille] *Prisc. sic etiam lib.* XVII § 59. *de* XII *vss. Aen.* § 172 *cum Med. m. alt.* ipse *Med. m. pr. Pal. Rom.*

p. 935. 36 P. p. 541. 42 K.

'ipse' vero, si per se | proferatur in tertia persona, relativum est - **Virgilius in III:**

ipse arduus altaque pulsat
Sidera -,

si vero cum aliis pronominibus iungatur, eorum accipit significationem, ut idem poeta in V:

Ipse ego paulisper pro te tua munera inibo;

est enim hic demonstrativum, quoniam et 'ego', cui adiungitur, est demonstrativum. invenitur tamen saepissime absque aliis per ellipsin prolatum et tamen eorum habet significationem, quae cum eo subaudiuntur, ut **Virgilius in II Aeneidos:** 4

quaeque ipse miserrima vidi;

subauditur enim 'ego', quamvis verbum ipsum primae personae, || [id est vidi] habet in se intellectum pronominis eiusdem personae.

Interest autem inter demonstrationem et relationem hoc, quod demonstratio interrogationi reddita primam cognitionem ostendit - 'quis fecit?' 'ego' -, relatio vero secundam cognitionem significat: 'is', 'de quo iam dixi'. iure igitur 'hic', quod primam cognitionem indicat, praeponitur, unde et 'praepositivum' nominatur, 'is' autem, quod secundam cognitionem significat, subiungitur, unde et 'subiunctivum' pro merito nuncupatur, quod redigat in memoriam primae cognitionis, ut si dicam: 'Aeneas filius fuit Veneris; is est qui vicit Turnum.' 'ipse' quoque in tertia persona, ut dictum est, 5 per se positum ad recordationem personae refertur iam cognitae; recte igitur demonstrationem, quae significatur per 'ille' et 'iste' pronomina, reparat memoriae pronomen, quod est 'ipse'; non tamen etiam 'ille' et 'iste' referri ad pronomen 'ipse' possunt: prima enim cognitio est per demonstrativa pronomina, secunda vero per relativa. hoc idem pronomen, hoc est 'ipse', quidam commune existimaverunt, quia tribus adiungitur personis: 'ego ipse', 'tu ipse', 'ille ipse'; non est tamen verum; figurate enim vel discretionis vel significantiae causa primae et secundae adiungitur. quod autem tertiae est, ostenditur ex eo quod dicimus 'ego feci', 'tu fe-

1 uero *om.* *G* *Verg. Aen.* III 619 *sq.* 2 VI. *L* 5 iungantur *DHG* 6 *Verg. Aen.* V 846 7 munera] *r* numera *R* 8 hic *add.* *r* et] * *R* & *r* 9 ellypsin *B* elipsin *D* eclipsin *RHd* illipsin *L* illimsin *G* 11 *Verg. Aen.* II 5 12 ut queq; *B* ipse] *b* ipsa *RB* misserrima *K* vidi] *r* dido *R* 14 habet inter se *G* intellectum tam *R* pronominis quamque *RBH* pronominis quoque *Dh* 15 demontrationem *L* 16 redditam *K* ut quis *d* 17 Relatiuum (o sup.) *Rr* "cognitionem 'secundam *G* ut is *GLK* 18 quod] *d* quia *D* indicat cognitiouem *B* 19 quod *om.* *D* *add.* *d* 20 Vnde et et *G* subiunctatiunm. *K* nunc cupatur *D* redigatur *d* 21 memoriam] *d* memoriae *D* cognitionis primae *GLK* dicat *L* fuit *sup. lin. add.* *K* 22 per se ut dictum est *G* 23 recordationem tertiae personae *K* 24 demonstionem (tra sup.) *K* 25 repparat *L* ille ***** iste *G* 26 refferri *L* poss*nt (u sup.) (i) *K* 29 tui *K* ipse; Non est *r* ipse; Nomen est *R* Figurae *L* 30 discritionis *L*

cisti', 'ipse fecit', et quod tertiae personae in id transferri possunt, quod maxime in interrogationibus animad|verti potest. numquam enim interrogante aliquo 'quis dixit?', 'quis fecit?', 'quis audivit?' respondemus 'ipse'
6 pro 'ego' vel pro 'tu', sed pro aliqua tertia persona. quidam etiam nomen hoc putaverunt, quia est quando pro 'solus' accipitur, ut Virgilius in VI:

Ipse ratem conto subigit velisque ministrat.

sed hic quoque per significantiam vel discretionem profertur. nam cum pro nomine accipitur, quod suum est pronominis implet.

Verba primae et secundae personae adiuncta pronominibus perfectionem faciunt: || 'ego scripsi', 'tu docuisti', nominibus autem non, nisi sint verba substantiva vel vocativa, ut 'Trypho dicor', 'Cicero sum'; 'ipse' vero omnibus verbis adiunctum perfectionem habet: 'ipse dedi', 'ipse dedisti'. ergo hoc pronomen [id est 'ipse'] ἐπιταγματικόν, hoc est impositivum vel subiunctivum, vocant Graeci, quod vel subiungit vel subiungitur alteri pronomini.

II 7 Derivativa septem diximus. a prima persona derivantur tria; a singulari genetivo unum, 'mei meus', a plurali duo, 'nostrum' vel 'nostri', 'noster' et 'nostras'; a secunda quoque tria, a singulari unum, 'tŭi tŭus', unde et corripitur paenultima, quomodo in primitivo, a plurali pariter duo, 'vestrum' vel 'vestri', 'vester' et 'vestras'; a tertia vero persona unum, 'sui suus'. et quia primitivum tam singularis quam pluralis est numeri commune, derivativum quoque intrinsecus, ex qua parte possessoris persona significatur per genetivum primitivi, ex quo nascitur, utriusque est numeri commune, ut 'suus' illius et 'suus' illorum; in omnibus enim derivativis pronominibus duae intelleguntur personae, intrinsecus possessoris, extrinsecus possessionis. unde intrinsecus personae, in quibus genetivi primitivorum, sicut dictum est, intelleguntur, ex quibus et derivantur,

1 tran[s]ferri *H* tranferri *D* 5 quando [pro] solus *K* quando solus *GL* *Verg. Aen.* VI 302 V. *RH* II. *BLr* IIII. *K* 6 ra*tem *D* 7 discritionem *L* 8 suum est nominis *DGLKrb* suum nominis *ni f. B* 9 Verba quoque primae *B* perfec[t]cionem *Rr* 11 verba substantiva] *r* perfeccionem (*in* perfectionem *hoc quoque l. mut. r*) faciunt *repetierat R* uel subuocatiua *K* uel subuocatiua *RL* tripho *BDLK* tripo *G* 12 uerbis omnibus *G* 13 ΕΠΠΑΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ *G* ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙCΟΝ *H* ΕΠΙ**ΤΑΓΜΑΤΙ*ΟΝ *Ll* ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙCΟΝ *K* ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙCΟΝ uocant *Dd* etiam *post* ἐπιταγματικόν *add. libri, uncis incl. r* impositum [iuum] *Rr* inpositiuum *B* 14 pronomini alteri *B* 16 septem] pronomina septem esse *BDGr* dicimus *G* trea *G* 17 mei] *r* met *R* plurali *K* 18 trea *G* tu[i] *Rr* 19 plurali pluraliter *D* plurali riter *d* 21 sui suus et quia primitiuum *om. GL* est *om. G* 22 intrinsecus] *al. m. in R* extrinsecus *R* parte ***** (parte) *H* personā significat *B* 23 primitiuum *GK* qu[o]a *Rr* numeri est *K* numeri commune est *G* 24 suus hoc est illius et suus hoc est illorum. *r* 26 et extrinsecus *GLK* possessionis] *h* possessoris *H* //·primitiuorum /·genitiui *GL* 27 sicut] ut *L* quibus [et] deriuantur *Hh*

confundunt genera, quomodo et primitiva eorum, extrinsecus vero distin-
guunt ea pro generibus nominum, quibus adiunguntur: 'meus servus',
'mea ancilla', 'meum mancipium'. numerus vero intrinsecus hic intellegi-
tur, quem habent genetivi primitivorum, ex quibus deri|vantur. genera
etiam possessorum demonstratio ostendit, quemadmodum in primitivis.
extrinsecus vero terminatio distinguit numerum, quomodo et genera et ca- 8
sus possessionum; in quibus regula eorum consequentiam servat mobilium
nominum. (quaeritur cur 'nostras' et 'vestras' a plurali tantummodo nu-
me||ro derivantur? ad quod respondendum, quod patriam seu gentem sig-
nificant, patria autem vel gens unius esse non potest, sed semper multo-
rum possessio. itaque 'nostras' dicimus, qui est a nostra patria vel
gente, quam multi possidemus, hoc est tam mea quam meorum civium.)
et possessiva quidem egent adiectione nominum ad plenam significationem,
primitiva vero non semper. itaque perfectum ad discretionem est 'ego
quidem affui, tu autem non aderas', deficiens vero quantum ad discretio-
nem 'affui quidem, non aderas autem'. iure igitur apud Graecos prima
et secunda persona pronominum, quae sine dubio demonstrativae sunt, ar-
ticulis adiungi non possunt nec tertia, quando demonstrativa est: nam ὁ
αὐτός quando dicunt, relativo utuntur, non demonstrativo. cum igitur et 9
articulus relationem et pronomen relationem habet, his eundem ad cogni-
tionem referri ostendunt. ergo illos secuti nos quoque declinando prono-
mina non addimus his articularia. quid enim absurdius quam, cum Graeci
articulos pronominibus non praeponant, nos pronomina pronominibus prae-
ponere in declinatione, ad quam dumtaxat 'hic haec hoc' loco articu-
lorum accipiuntur: nam in omni oratione pronomina sunt; nihil enim aliud
nisi οὗτος αὕτη τοῦτο significant. nec mirum, loco articulorum ea nos
accepisse in declinatione, cum apud Graecos quoque isdem vocibus et in

1 distingunt *libri, quod probari possit coll. lib.* X § 33. *at v. lib.* VIIII § 11 2 ut meus *B* 3 ancella *GLK* 4 genitiui habent *LK* genitiui hñt *G* ex qui^bus^ *Hh* 5 possessorum] *in lit. b* possesorum *LK* possessiuorum *RG* quemammodum *BL* 6 distingit *BL* 7 poss^ess^ionum *Rr* 8 quur *R* plurali *in litura h* numero *om. D* 9 seu *add. r* 10 multorum semper *G* 12 possedemus *K* quam multorum ciuium *B* 13 poss^ess^iua *Rr* adiunctione *BDHGK* 14 discritionem *L* ego quidem a^f^fui *D* 15 autem ^non^ aderas *H* 16 Iure autem igitur *Rr* 17 demonstrativae] *I* demonstratiua *RBDHL* demostratiua *GK* sunt *spscr. K* 18 οαγονως *Rr* ο.ϝαγ-τος^τογς^ *G* ϝαγτος *L* ο ϝαγτος *K* 20 articuli *RGb* articulis *B* pronomen] pronomina *d* habent *BDHGLK* eundem *vel* eandem *in litura D* idem *d* 21 ref-ferri *L* sequuti *B* 22 addimus *in litura K* articula^ria^ *Dd* absordius *GK* cum *add. rdh* 24 ad quam] *d* atque *D* hic et haec et hoc *D* 25 accipiuntur] *h* accipitur *BDHGLK* 26 οὗτος αὕτη τοῦτο] *om. D* *αγτος αγτη *γτο^το^ (ο - α) *H* ο*γτος αγτη τοιτο (α) *B* αγτος αγτη αγτο *r* γθος αγθη τογτο *d* ϝογτος. ϝαγτη. ϝογτο. *G* ϝογτο *LK* loco *add. r* 27 apud *** graecos (nos) *R* hisdem *BGLK*

articulis et in pronominibus solent uti, ὅς ἥ ὅ, ex quibus apud nos 'hic haec hoc' nascuntur pronomina articularia. itaque quia illa apud Graecos aspirantur, quae a vocali incipiunt, ea | quoque apud Latinos et a vocali incipiunt et aspirationem habent. possessivis solent praeponi articuli, sed ad sequentia nomina necessario intelleguntur. ὁ ἐμὸς δοῦλος, id est ὁ δοῦλός μου; sic 'hic meus servus', hoc est 'hic servus meus'. et primitivorum quidem nominativi, si cum verbis iunguntur, perfecti sunt: 'ego scribo', 'tu vides', 'ille facit'; possessiva vero transitiva sunt semper: 'meus scribit', 'tuus dicit'. || quemadmodum autem nomina tertiae sunt personae absque vocativo, tunc vero etiam primae et secundae, quando verbis substantivis vel vocativis iunguntur, sic etiam ea, ut 'meus es amicus', 'meus diceris cognatus', 'tuus sum filius', 'tuus nominor pater', 'tuus vocor socius', 'tuus nuncupor patronus'. et sciendum, quod vocativum non habet aliud pronomen nisi secundae personae primitivum: 'o tu', 'o vos', et primae possessivum, quando ad secundam transit personam; nam possessio est, quae vocatur ab ipso possessore, ad quam loquitur prima persona, ut Terentius in eunucho:

o mea tu,

idem in Andria:

o noster Chremes,

uno enim eodemque pronomine tam prima quam secunda in hoc significatur persona.

Et primae quidem personae possessivum tam ad secundam quam ad tertiam transit personam, secundae vero ad primam vel ad tertiam, ut 'tuus sum', 'tuus est'; ipsa enim sese possidere non potest, quomodo nec prima; nam possessiva necessario in duabus diversis intelleguntur personis et sunt transitiva. si igitur transit a secunda persona possessivum, necesse est, cum separatur ab ea, vel primae adiungi vel tertiae, quae ca-

1 ὅς ἥ ὅ] *rd et in ipso contextu* (ʜōc ʜū ʜō) *h om. D* oc ʜ o* *R* *ōc*ʜ̄*ō *H* Hoc He Ho *ad marg. h* nos *om. B* 2 Ita *G* 3 accipiunt (in) *Rr* incipiant (u) *L* ea quoque apud Latinos et a uocali incipiunt ea quoque apud Latinos et a uocali incipiunt *K* 4 *aspirationem (h) *D* articuli praeponi *GLK* 5 ὁ] ⊦oc *K* ὁ ἐμὸς — μου *add. d* ᴇᴀᴍᴀᴏᴄ *GK* ᴇᴍᴀᴏᴄ *L* ᴀᴍᴏᴄ *l* ⊦oc *K* 6 ᴍᴏʏ (ᴇ) *Rr* ᴇᴍᴀᴏᴄ *GLK* ᴇᴍᴏᴄ *hl, at v. Bekkerum ad Apollon. de pron. p.* 18 *A* 2 *cf. Krehlium in add. t.* I *p.* XXII hoc] *r* hic *R* id (hoc) *L* 7 iungantur *B* 8 cribo *R* 9 Quemammodum *BL* nomina ***** *L* 10 tunc etiam *(u) (o) *L* uero etiam *G* etiam uero *K* 12 filius sum *G* 13 noncupor *DGK* 14 aliud *add. b* 17 persona *om. G* *Terent. eunuch.* IIII 3, 22 mea tu; o mea tu *laudatur etiam lib.* XIII § 2 *et lib.* XVII § 109. 129. 206 eunocho *G* iunucho *K* 19 *Ter. Andr.* V 2, 5 20 Chremes] *al.* Chreme *ap. Ter.; Bemb. et Bas. lectiones ad h. l. enotatas non habeo, quod locum perperam a me olim quaesitum tum demum inveni, cum haud amplius apud me esset librorum illorum collatio* 21 enim *om. B* pronomina (e) *Dd* 24 uero *om. G* 25 se (se) *Rr* possedere *K* 27 transit ad secundam personam *GL* a secunda persona a secunda *K* 28 ea (ab) *Hh* caret *B*

rent vocativo, qui semper inter primam et secundam invenitur personam: prima enim vocat, secunda vocatur. et quaeritur, cur, si prima non po- 11
test possidere primam nec secunda secundam, tertia possidet tertiam? in quo pariter ostenditur multitudo diversa, quae significatur per tertiam personam, unde et varias habuit voces et loca, sicut do|cuimus. quamvis ergo alia sit possidens et alia, quae possidetur, et in diversis personis et transitivis intellegatur, tamen potest in tertia simul utraque inveniri in diversis, quod in prima et secunda non potest, ut ipsa habeat et possessorem una et possessionem, nisi figurate dicamus 'meus sum' et 'tuus es', hoc est 'meae potestatis' et 'tuae', vel pro reciprocis, quae apud Graecos compositae sunt: ἐμαυτοῦ φίλος εἰμί, 'meus amicus sum', ut Persius:

Vindicta post||quam meus a praetore recessi,

et Terentius in Phormione:

ego meorum solus sum meus.

nec mirum, cum etiam tertia persona solet figurate primae adiungi, ut Virgilius:

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena,

et Cicero in IIII invectivarum: ego sum ille, patres conscripti, cui non forum, in quo omnis aequitas continetur. et primae quidem possessivum personae transit tam ad secundam quam ad tertiam, sicut supra dictum est, ut 'tu meus es' et 'ille meus est'; secundae quoque possessivum tam ad primam dicitur quam ad tertiam, ut 'ego tuus sum' et 'ille tuus est'; tertiae vero ad primam vel secundam 12
transire non potest nisi figurate, ut 'suus illius sum' vel 'suus illius es filius', sed ad aliam tertiam, 'suus illius iste' vel 'suus istius ille'. et attendendum, quod, quomodo 'sui, sibi, se, a se', quod est primitivum, ad omnes voces tertiae personae potest esse relativum, ut 'sui causa facit iste' et 'ille' et 'ipse' et 'hic' et 'is', sic 'suus', quod ab

2 secunda uocatur — nec secunda *in mg. add. G* potes [t] *Rr* 3 possedere *K* secundam *add. d* secundā Cur tertiā possidet tertiā *B* possedet *K* 5 docuimus] diximus *GLK* 6 possedens *K* 7 transiuis *R* intellegantur *BH* potest] possunt *GK* 8 et in secunda *BHGLKr* 10 me [ae] *Dd* meae potestatis et tuae potestatis *GLK* 11 ἐμαυτοῦ φίλος εἰμί] *add. d* ΕΜΑΥ ΦΙΛΟϹ ΕΙΜΑΙ *G* ΕΜΟϹ ΦΙΛΟϹ, ΕΙ, ϹΜΙ *in litura l* ⊦ΕΜΑΥ ΦΙΛΟϹ ΕΙΑ ΜΙ *K* ΕΙΜΥ *R* ΗΙΜΙ *h* *Pers. sat.* 5, 88 13 *Ter. Phorm.* IIII 1, 21 in Phormione *om. G* 15 soleat *K* 16 *Verg. Aen.* I *init. in libris dett., om. Med. Rom. Ver. deficit Pal.* 17 [Ille] Ego *Rr* graci *R* modolatus *K* 18 *Cic. in Catil. or.* IIII 1, 2 in IIII inuectiuarum *om. G* [in] uectiuarum *Dd* uectiuarum *LK* .ille] ille consul *libri Ciceroniani* patres] *h* patris *HGLK* consscripti *R* 19 cuius *B* omnis] *rdh* omnes *RDHG* aequitas omnis *Cic. Lagom.* 10 continetur] uariatur *Cic. Bonnensis* 20 possiuum [ess] *Rr* 21 supra *om. G* meus. Secundae *GL* 23 sum *om. DHGLK* tuus. Tertiae *DGLK* tuus. Tertia *H* uel ad secundam *BDL* 24 figuratę *D* figurate dicatur *r* 26 adtendendum *B* adtendum *D* sibi *ex* siui *corr. B* est *Rr* primitiuum est *G* 28 hic is suus *G* quod *abeo (h) *D*

eo derivatur, possessivum est omnis tertiae personae, ut 'suus illius, istius, ipsius, huius, eius'. illud quoque sciendum, quod 'sui' non solum *ἑαυτοῦ* vel *ἑοῦ*, sed etiam *αὐτοῦ* vel *οὗ* significat, id est non solum tunc refertur ad tertiam personam, quando ipsa in se agit per reciprocationem, id est *κατ' ἀντανακλασμόν* vel *αὐτοπάθειαν*, ut 'ille sui miseretur' vel 'sibi prodest' vel 'se custodit', sed etiam cum ipsa agit et sic alia in ipsam, id est cum retransitive dicitur, ut Terentius in Andria:

Orare iussit †era, si se ames, ut ad se venias.

DE PERSONIS.

III 13 Personae pronominum sunt tres, prima, secunda, tertia. prima est, cum ipsa, quae loquitur, de se pronun|tiat; secunda, cum de ea, ad quam directo sermone loquitur; tertia, cum de ea, quae nec loquitur nec ad se directum accipit sermonem. nam si dicamus, prima est, quae loquitur, potest nihil de se loqui, sed de secunda vel ter||tia, et fit dubitatio; similiter de secunda si dicamus, ad quam loquitur, potest intellegi et ad primam et ad tertiam: nam locutio ipsa pertinet non solum ad secundam, sed etiam ad primam et ad tertiam; de tertia quoque si dicamus, de qua loquitur, commune invenitur trium personarum: nam et de prima et de secunda et de tertia loquitur. melius igitur Apollonius, quem nos, quantum potuimus, sequi destinavimus, praepositis personarum definitionibus est usus.

Enucleatim tamen in singulari numero prima dicitur persona: nam in plurali conceptionem facit aliarum personarum, hoc est secundarum vel tertiarum; secundarum quidem, quando ad ipsas praesentes loquitur, ut

1 ut illius *R* suus illius suus istius *L* 3 *post* ἑαυτοῦ uel: ἑοῦ sed etiam αὐτοῦ uel *om. R*, *post* id est: sed etiam ΑΥΤΟΥ uel ΟΥ significat id est *add. r* ΕΟΥ **** *H* *ΟΥ (Ε) *L* ΕΗΟΥ *K* αὐτοῦ *v. Bekkerum ad Apollon. de pron. p.* 100 *B* 2 4 tunc] *d* t' *D* 5 κατ'] ΚΑΤΑ *libri* κατὰ ἀντανακλασμόν *add. d* ἀντανακλασμόν] *l* ΑΝΤΑΝΑΚΑΑCΜΟΝ *R* ΑΝΤΑΝ.ΚΑΛΑCΜΟ. *G* ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΑCΜΟΝ *H* ΑΝΤΑΝΑΚΛΑ**ΜΟ *K* ***ΑΝΑΚ*ΛΑCΜΟΝ *L* vel αὐτοπάθειαν] *add. d* ΑΥΤΟΠΑΤΕΙΑΝ (Θ) *Rr* ΑΙΤΟΠΑΘΕΙΑΝ *G* ΑΥΤΟΠΑΘΙΑΝ *in litura h* 7 cum retransitive] *rd et in litura h* cum se transitiuo *R* cum retransit quae *BDGK* cum retransi** (tī) *L* cum retransitiua *l* *Ter. Andr.* IIII 2, 4 oráre iussit, si se ames, era (hera *Bas.*), iám ut ad sese vénias 9 orare] *b* orate *B* (h)era *Rr* aera *HL* era* *B* uenias *ex* uenies *corr. H* 10 De personis] *om. DG* De personis pronoūm *K* 12 *verba post* loquitur *sqq. usque ad* loquitur *add. r* de ea pronuntiat ad *r* (?) de persona ea ad *Dd* adquam *in mg. L* 14 sermonem] *d* **** *D* 15 de se nihil *B* sed (de) secunda *Dd* 16 (si) dicamus *Rr* 17 loquutio *D* 18 tertiam ut dido locuta est. De *B* 19 comm*une *L* nām et de prima et de secunda nam et de prima et de secunda *K* et (de) secunda *H* 20 appollonius *RHGLK v. Apollon. de pron. p.* 22 *A* 9 *sqq. Bk. coll. eiusdem ann. ad lin. B* 3 *v. etiam de synt.* I 3 *p.* 13, 19 *sqq.* II 10 *p.* 113, 15 *sqq.* III 25 *p.* 254, 4 *sqq. et* 27 *p.* 259, 14 *sqq. Bk.* 21 se*qui (d) *H* distinauimus *K* defini(t)cionibus *Rr* 22 usus enucleatim. Tamen *H* usus. enucleatim Tamen *h* 23 Enucliatim *G* dicitur] *k*, *ex* dicatur *corr. H* dicatur *Kb*

'ego et vos facimus', tertiarum vero, quando ad alios loquens, id est ad secundam personam, alios sibi vel praesentes adiungit vel absentes, ut 'ego et isti facimus' vel 'ego et illi fecimus'; potest tamen et utrasque simul sibi adiungere, ut 'ego et vos et illi fecimus'. secunda vero ter- 14
tiam concipit solam, 'tu et ille' vel 'vos et illi fecistis', tertia autem tertiam solam 'isti et illi fecerunt'. itaque etiam in hoc ostenditur late patens tertiae personae copia, quae omnibus adiungi potest. quid igitur 'quod multi simul loquentes dicunt, nos fecimus'? non est supra dicto contrarium: unusquisque enim loquentium conceptionem facit eorum, qui una secum loquuntur, quippe cum unusquisque pars est totius, qui si velit ceteros indicare secum loquentes, necessario secundae vel tertiae eos attribuit personae. idque tam in pronominibus quam in verbis contingit, in quibus et finiuntur personae.

Et sciendum, quod in prima quidem et secunda persona pronomen ponitur, in tertia vero non, nisi demonstratione egeat vel relatione. nam plerumque nomen in eius locum ponimus, ut si Pompeius dicat ad Caesarem 'ego et tu et Crassus | teneamus rempublicam'; sin autem egeat demonstratione vel relatione, tunc ponimus pro||nomen, ut 'ego' et 'tu' et
'ille, quem vides' vel 'ego' et 'tu' et 'is, de quo dixi'; nam omne 15
nomen tertiae est personae absque vocativo, sicut supra dictum est, nisi substantivo vel vocativo verbo coniungatur, et iure, quia ipsa positio prima nominum non ad aliquem, sed de aliquo habet locutionem; dicimus enim 'nominetur hic, qui natus est, Virgilius', nominativum proferentes; prima enim et secunda, nisi figurate, adiunctione nominis non egent, cum et substantiam et qualitatem tam suam ipse qui loquitur, quam eius, ad quem praesens praesentem loquitur, videtur scire vel aspicere. tertiae vero personae ideo congrue adiunguntur nomina, quia potest vel abesse persona vel spatio eius qualitas obscurari. itaque pronomine quidem substantia per se, nomine vero etiam qualitas manifestatur, de qua saepe fit dubium in ea persona, ut Virgilius in VI:

Quis, pater, ille, virum qui sic comitatur euntem?

cum ignoratur propria eius qualitas, quaeritur nomen. solam enim sub-

1 et uos faciamus *RL* ad ali•• *H* ad aliã *h* 2 sibi praesentes *GHLK* 3 fecimus *BDHLK* vel] et *GLK* 4 adiunguire *K* 5 ille fecisti nel *G* 9 enim *add. r* faciunt *L* 10 locuntur *RDH* Quipe *L* cum *add. b* 11 cetero *R* cęteros *r* necessario uel secundae (sęcundę *D*) uel *BDHGLK* 12 adtribuit *B* Id^q. tam *Rr* 14 prima] *r* primo *R* 15 preponitur *Rr* proponitur (at N M prae) *B* ratione (el) *Hh* 16 nomen] noĩ *G* 17 tu (et) crassus *Rr* rempuplicam *G* 20 tertiae est] *ex corr. r* tertia ēē ni f. *R* est *om. G* uocatiuo casu *B* 21 subtantiuo *H* uerbo *om. B, in mg. post* substantiuo *add. b* coniungantur *Rr* 23 qui] quia *R* 24 enim *om. K* figuratae *H* cum enim et *K* 25 qui *om. G* tam (quam) eius *Kk* 27 congrue] *r* congruae *RH* adiunguntur congrue *B* 28 spacio (t) *Dd* qualit(as) *Dd* 29 manifestetur (a) *D* demonstratur *BGLK* 30 *Verg. Aen.* VI 864

stantiam, non etiam qualitatem significant pronomina, quantum est in ipsius prolatione vocis.

DE GENERIBVS PRONOMINVM.

VI 16 Genera pronominum sunt quinque: masculinum, 'hic', femininum, 'haec', neutrum, 'hoc', commune, 'nostras', 'vestras', trium generum, ut 'ego', 'tu'. cum igitur omnia pronomina, ut supra docuimus, sint quindecim, alia omnia mobilia sunt, id est ex masculinis feminina et neutra faciunt, absque tribus primitivis primae et secundae personae, 'ego' et 'tu', in quibus demonstratio ipsa secum genus ostendit, et 'sui', quod cum sit relativum, ut docuimus, tam genus quam numerum non vocis discretione, sed priore cognitione subicit. relatio enim est cognitionis ante latae repraesentatio, ut 'scribit Virgilius ad laudem sui', 'rogat te ille, ut sui causa facias'. quodsi quis dicat 'cur ergo etiam 'is', cum| sit semper relativum, non est commune trium generum?', respondemus, quod || 'sui, sibi, se a se', non solum relationis causa, quod supra diximus, sed etiam ipsius terminationis singulorum casuum, qui consimiles sunt primae et secundae, hoc habuit, ut confundat genera. quomodo enim Graeci per tres personas primitivorum obliquos casus similiter habent terminantes, qui et communes sunt omnium generum: ἐμοῦ σοῦ οὗ, ἐμοί σοί οἷ, ἐμέ σέ ἕ, sic nos quoque illorum auctoritatem in plerisque secuti per tres personas habemus pronomina similiter terminantia per obliquos casus et omnis communia generis: 'mei tui sui, mihi tibi sibi, me te se, a me a te a se'; alia vero omnia, sicut apud Graecos, mobilia sunt, ut 'ille illa illud, iste ista istud, hic haec hoc, is ea
17 id, ipse ipsa ipsum'; derivativa quoque: 'meus mea meum, tuus tua tuum, suus sua suum, noster nostra nostrum, vester vestra vestrum'. duo tantum inveniuntur communia 'nostrâs' et 'vestrâs', quorum perfecta 'nostrâtis' erant et 'vestrâtis'. unde quia 'ti' syllabae syncopa facta est,

1 est] *r* esse *R* 3 DE GENERE VOCIS PRONOMINV̄ *B* DE GENERE ***** PRONOMIN. (ni ex E corr.) *H* De generibus *LK* *inscr. om. DG* 4 ut hic *D* feminum *H* 5 ut haec *D* commune — pronomina *add. r* Commune hic et hęc nostras *B* 6 docuimus] diximus *G* sint] *add. r* sunt *L* 7 alia] *rh* alia autem *RDH* masculinis] *b* masculis *B* 9 ipsa *add. G* 10 ut *om. B* 11 subięcit *Rr* relatio] *r* Ratio *R* est *om. G* 12 ragat (o) *H* rogate ille *R* 13 ut] *d* et *D* causa sui *DHL* facias *spscr. K* ego (r) *Dd* 16 qui] *d* que *R* quę *BDHr* cum similes *B* 18 ca*sus(u) *B* 19 terminantes] *r* terminationes *RK* qui] quae *RDLK* commune *B* EMAY *LK* ἐμοῦ — ἕ] *om. D* gr. *d*, *quae ipsa vocc. in mg. add.* EMAI. COY. ⊦OY. EAAOY. COY. ⊦OY. EMHCE. ⊦E. *G* οὗ] *add. r* 20 ἐμοί] *h* EMO* *H* EMOY COY OY *B* EMO* CO* ⊦O*(Y-Y-Y?) *Ll* EMOY COY ⊦OY *K* οἷ] *r* OY *R* ἐμέ] *l* EM*(H?) *L* EMH *K* illorum] illorum auctorum *Rr* eorum *D* auctoritatem illorum *G* 21 implerisque *B* 22 obliquo *Rr* commonia *D* mei] *r* me *R* 23 a me *add. d* 24 iste] istae *B* 25 ips*e *K* 26 tantum] tamen *K* 27 et *om. GK* 28 et *om. G* tis *b*

mansit in a accentus perfecti, quomodo et in aliis multis, ut 'Arpinâs' pro 'Arpinâtis', 'fumât' pro 'fumâvit', 'cupît' pro 'cupivit', 'illic' pro 'illice'; itaque neutrum quoque eorum in e finitur: 'nostrate', 'vestrate', ex quo ostenditur illorum quoque nominativus in 'tis' secundum analogiam a vetustissimis prolatus esse. Cassius Emina in III annalium: hos libros si quis nostratis sapiens. M. Cato in legis Meviae suasione: rex Seleucus arma nostratia facit. Plautus in Sticho:

Ergo oratores populi summates viri
Summi accubent, ego infimatis infimus,

pro 'infimas'.

Necesse est autem omnia pronomina tria habere genera vel in una eademque voce confusa vel in diversis distincta terminationibus ideo, quia pro uniuscuiusque rei propriis accipiuntur nominibus, quae tam in masculinis et femininis quam in neutris inveniuntur generibus, quae in pronominibus quoque necesse est ostendi, seu demonstratione sive relatione. 18

Quaeritur tamen, cur habeat genus neutrum prima et secunda persona, cum naturaliter sermo nonnisi inter || mares aut feminas exercetur, quorum sunt primae et secundae personae, id est a quibus profertur et ad quos dirigitur loquella? ad quod dicemus, quod possunt equidem etiam hominum inveniri nomina neutri generis, ut in maribus 'hoc Basion, Heliconion', quomodo etiam in feminis 'Glycerium, Dorcium'. possumus tamen etiam ad res, quae non habent naturam loquendi vel audiendi, per conformationem, id est προσωποποιΐαν, primas et secundas adiungere personas, etiamsi sint generis neutri, ut foro, mari, caelo. illud 19

1 quomodo et] *r* quomodet *R* 2 pro *om. K* arpinat*s (i) *Hh* fumât] fumânt *Rr* illi·*B* 3 illicce *RBDHL* 5 *Cass. Hem. ann. lib.* III *fr. p.* 161 *Kr.; lib.* IIII *Krehlium secutus assignavit Rothius l. l. Cass. fr.* 38 *p.* 294 IU *inter* III *et* IIII *fluctuans H* Emina] *D v. lib.* VII § 11 Hemina *RBHLK* Emina in III annalium *om. G* annalium] *r* analium *RD* 6 *M. Catonis suasio legis Meviae: Cat. or.* 88 *p.* 124 *sq. ap. Meyerum l. l.* Meviae] *d* maeuiae *BD* meae uiae *GLK* Maeuiae *Popma* 7 *Plaut. Stich.* III 2, 36 *sq.* (*v.* 492 *sq.*) *cf. lib.* VII § 61 in Sticho] *om. G* in isticho *R v. Osannum de tab. patronatus Lat. p.* 17 *Lachmannum ad Gai.* I 100 *et ad Lucret.* IIII 283 *coll. eiusdem cod. v. l. ad lib.* II § 17 VI 81: istrimoniae, istoici (v)

9 oratores *ex* hortores *corr. D* 10 accumbent *RBDHLK* infimis *RrD* infimis *BK* 12 habere tria *K* habere trea *G* 13 terminationibus *ex* terminationebus *corr. K* quia] *r om. K* que *R* 14 *post* nominibus: quae tam — pronominibus *in mg. add. d* masculinis et] masculinis quam in *G* 15 quam ineutris *B* quae *add. g* 16 quoque *add. g* sive] sū *K* seu *G* re**latione (uc) *R* raelatione *B* 18 sermo] se *literis extr. abscissis B* nonnisi *om. GLK* aut] *r* et *R* 19 secundae *D* 20 loquella] *BDH v. Lachmanni ad Lucr.* III 1014 *ann.* loquela *RGLKdh* et ad *K* quod possuit (n) *K* quod posunt *r* quo posunt *R* aequidem *DG* 21 hominum *add. d* bassion *BDHGL* 22 hoc *ante* Heliconion *repet. DHGLKr* eliconion (o) *BHG* elicenion *D* elicomon *K* femininis *BH* gligerium *GK* gliggerium *L* 23 habeant *BGLr* 24 προσωποποιΐαν] *om. D* gr̄. *et in mg.* gr̄. ΠΡΟC.ωΠΟΠΟΙΕΑΝ *d* ΠΡΟCωΠΟΙΕΙΑΝ *H* ΠΡωCΟΠωΠΟΙΕΙΑΝ (π) *Rr* ΠΡωCΟΠΟΙΕΙΑΝ (ο) *L* ΠΡΟCΟΠΟΙΕΑΝ *G* ΠΡΟCΟΠΟΙΘωΝ *K* prosopeiā *B*

quoque notandum, quod derivativa pronomina, quae sunt septem, ut supra ostendimus: 'meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras', alterius sunt intrinsecus generis, hoc est communis trium generum, in quo possessor ostenditur, et alterius extrinsecus, hoc est mobilis, in quo possessio denuntiatur, quod terminatione consequenti discernitur, quomodo et numerus, sicut supra docuimus, quamvis qualitatem ipsius possessionis non declarant, nisi adiungas nomen. et sciendum, quod intrinsecus proprii loco funguntur, extrinsecus vero magis appellativi.

Nec solum in pronominibus derivativis, sed etiam in nominibus possessivis et quae a propriis derivantur, infinitae possunt intellegi possessiones, nisi adiectione nominis alicuius discernantur, ut 'meus filius', 'Telamonius natus', 'Euandrius ensis', et vide, quod appellativa magis asciscunt, quae communis sunt qualitatis. tam autem possessiva pronomina quam nomina in genetivum primitivorum resolvuntur. quid est enim 'meus filius'? 'mei filius'; 'Euandrius ensis'? 'Euandri ensis'.

Commune habent possessiva pronomina cum possessivis nominibus, quod in utrisque | possessio subauditur, quod binae intelleguntur personae, quod in genetivos primitivorum similiter resolvuntur cum possessione; non commune, quod pronomina possessiva || omnis sunt communia possessoris, nomina vero possessiva non omnis - 'Hectoreus' enim 'clipeus' unius est proprium possessoris; nec non ab appellativis quoque derivata, quamvis sint multorum communia possessorum, non tamen sic possunt esse communia, quomodo pronomina, ut 'humanus', 'marinus' -, et quod nomina tertiae intelleguntur personae, nisi adiungantur verbis substantivis vel vocativis, pronomina vero et primae et secundae inveniuntur personae.

3 generis intrinsecus *G* 5 denunciantur *Rr* denuntietur *K* 6 sicut *add. r* uo *Rr* 7 diclirant *K* 8 extrinsecus] •••••nsecus *literis primoribus abscissis B* apellatiui *D* 9 nominibus] *b* omnibus *B* 10 possessionis *Rr* 11 adiectione] *k* adiunctione *K* adiunctione alicuius nominis *H* filius meus *GLK* thelamonius *G* 12 Euadrius *D* *Verg. Aen.* X 394 Euandrius abstulit ensis apellatina *D* adsciscunt *BDHr* 13 commonis *D* communes *G* 14 quam] tam *LK* quam nomina *add. r* 15 mei *Rr* nisi mei *DGLh* ensi *Ll* ensis nisi euandri *GL* Euandri ensis *add. d* 16 possiuis *Bb* 17 utrisque] *k* utriusque *H* subaudiatur *Rr* quod] .Quod *D* et *R* et quod *r*; *copulam omisi coll. Apollonio de pron. p.* 133 *A* 10 *Bk.* uinę *B* intelguntur *Rr* 18 quod *cf. Apoll. l. l. p.* 134 *B* 1 et quod *R* ; Cum possessione non *R* possessione non commune. Quod *BD* possesione. non commune quod *d* non commune] *v. Apoll. l. l. B* 2 non commune habent *R* 19 omnis] *rd* omīs *D* omni *R* commonia *Dd* 20 uero *om. G* Hectoreus] *r* hectorius *RGK* haectoreus *BDH* enim] autem *D* clypeus *B* clepeus *K* 21 est *om. G* possessores *H* ab *om. G* deriuatina *Dd* deriuati *Hh* 22 commonia *Dd* non] nec *L* 23 commonia *Dd* quod *add. g* 24 adiunguntur *D* subtantiuis *R* 25 Promina *H*

dubitatur numerus possessoris in nominibus possessivis, quae ab appellativis derivantur, ut, si dicam 'taurina vestigia', possunt et unius et multorum intellegi taurorum, in pronominibus vero non, quia tam per singularem quam per pluralem numerum positiones sunt, excepto 'suus', cuius primitivum, id est 'sui', commune est utriusque numeri. possessiva nomina ascendentibus non solent adiungi, ut 'Hectoreus pater' non dicimus, 'frater' vero vel 'servus' dicimus; pronomina vero adiunguntur, ut 'meus pater'.

DE FIGVRIS.

Figura pronominum duplex est; aut enim simplicia sunt pronomina V21 aut composita. simplicia sunt omnia alia per nominativos, tria tantum componuntur unam interpretationem apud Graecos habentia οὗτος: 'iste', 'hic', 'is'. componuntur igitur 'iste' et 'hic' secum, ut 'istic istaec istoc'; 'is' vero cum adverbio 'idem', quod significat 'is demum', ex quibus et componitur [hoc est 'iterum is']. eius femininum 'eadem', neutrum 'ĭdem' i correpta, quae in masculino producitur. **Virgilius** in **IIII Aeneidos:**

Īdem ambas ferro dolor atque eadem hora tulisset.

Iuvenalis in **I:**

et tamen alter
Si fecisset ĭdem, caderet sub iudice morum.

in neutro tamen praeterea geminatur compositio: dicimus enim 'identidem', id est 'idem | et idem', cuius obliqui deficiunt casus. et nomi||nativus quidem tam masculini quam neutri ex duobus est corruptis nec non accusativus tam masculini quam feminini: mutatur enim m in n ante d euphoniae causa, ut 'eundem, eandem', quod in aliis quoque compositis fieri solet propter eandem consonantem, ut 'quendam, quandam; quorundam, quarundam', quae tamen possunt et per adiectionem habere extremam syllabam. ceteri vero casus supra dictorum pronominum, hoc est 'eadem, 22 eiusdem, eidem, eodem, eadem, eisdem, easdem, eosdem', ex integro et

1 numerus] *om. R* uero numerus *r*, *at cf. Apoll. l. l. C* 1 numerus "in omnibus "possesoris possesiuis *K* in nominibus] *b* in omnibus *BHGL* apellatiuis *D* appelatiuis *G* 3 uero *add. d* 4 quam pluralem *DK* possitiones *G* possesiones *D* 6 haectoreus *Brh* hectorius *GLK* haectorius *RDH* 7 uero adiunguntur *om. GLK add. k* 9 DE FIGVRA *BHL inscriptionem om. DG* 10 Figura quoque pronominum *K* sunt omnia pronomina *GLK* 11 nominatiu•os *H* .Trea *G* 12 interpretionem *B* οὗτος] *α* (ουτοσ 3) ΑΥΤΟϹ *d* ΑΥΤΟϹ *D rell.* 13 is hic *GLK* isthic isthaec *K* istec *D* 14 istuc *Rr* isthoc *K* 15 et *om. GLK* 16 correpta] *r* correptam *RB Verg. Aen.* IIII 679 (*deficit Rom.*) 17 IIII] *d* VII. *D* 18 ferre *R* hora] *sic etiam Verg. Fr.* ora *LK Pal.* 19 *Iuv. sat.* I 4, 11 *sq.* in I *om. G* 21 caderet] *rh* cadere *RBHGLKd* cadarei *D* 23 et *D* ca•sus(u) *B* 24 duobus] *d* duabus *DLr et ex* duabus *effectum H* correptis *Rr* accussatius *L* 28 quarundam] *h* quarandam *H* 30 eadem] ęędem *D* eosdem easdem *G*

corrupto inveniuntur. itaque regula exigit per duas i vel per e et i tam nominativum pluralem masculini quam dativos et ablativos omnium plurales scribi, id est 'iidem' vel 'eidem' et 'iisdem' vel 'eisdem'. Iuvenalis in V saturarum:

dat eisdem ferre cinaedis.

solent autem auctores etiam per synaeresin unam i ponere pro duabus, ut Virgilius in I:

et crudelia secum
Fata Lyci,

pro 'Lycii', et

ille urbem Patavi,

pro 'Patavii', Iuvenalis in IIII:

Antoni gladios potuit contemnere, si sic,

pro 'Antonii'. 'iste' vero et 'hic' non componitur nisi per eos casus, qui in c desinunt, absque dativo, id est per nominativum, accusativum, ablativum singularem, per pluralem vero nullum nisi nominativum neutri, qui est et accusativus. nam hic solus in plurali numero c habet finalem - ut 'hic istic, haec istaec, hoc istoc, hunc istunc, hanc istanc' (Terentius in heautontimorumeno:

Suspicionem istanc ex illis quaere),

'hoc istoc, hac istac, haec istaec' -, qui semper singularem sequitur feminini. quidam tamen haec quoque per metaplasmum finis quam compositionem proferri confirmant, unde nec aspirationem servant, quomodo nec
23 'illic illaec'; quod autem composita servant, ostendunt adverbia 'adhuc', 'abhinc'.

Nam 'egomet' et cetera, quibus adiungitur 'met', magis per porrectionem vel assumptionem, quam Graeci vocant ἐπέκτασιν vel παραγωγήν,

1 duas ii *RBH* duas ii *Dd* 2 pluralium scribi *GLK* 3 iidem et eidem *D* iisdem] *ex* eisdem *corr. B* *Iuv. sat.* V 14, 30 4 in V saturarum *om. G* V *Krehlius* II 538; II. *libri* saturarum *Rr* saturarum *D* satirarum *G* saturarum Implet et ad moechos dat *B*; *versus integer affertur lib.* VII § 15 XIII 15 XVIII 288.

5 cinedis *H* cenaedis *G* ceneidis *Kk* 6 ponere *Rr* 7 *Verg. Aen.* I 221 *sq.* in I *om. D* 8 crudilia *K* crudeli *G* 9 fatalici *H* lici *BD* 10 pro Lycii *om. D* licii *R* *Verg. Aen.* I 247 11 ile *R* ille urbem *om. B* petaui *G* 12 pro pataui *R* pro petauii *G* *Iuv. sat.* IIII 10, 123 III. *RBDHK* tertio *L* 13 gladios] *r* gladius *RDH* potuit contempnere posset si *B* contempnere *RKd* conteuere *D* possit *post* contemnere *add. DHGLK del. dh* 15 et accussatiuum *K* 16 nominativum] *b* nomina *B* 17 est et accusatiuus *Rr* 18 isthic *K* istaec] stęc *R* isthaec *K* isthoc *K* isthunc *K* isthanc *K* *Terent. heautontim.* V 2, 41 19 hęautontimorumeno *RD* eaytontimorumeno *B* ∗eatontimorumeno (h) *L* eaautontimoro meno *K* phormione *G* 20 Suspicionem] *sic Bemb. Bas.* suspitionem *DH* istā *Bas.* q̃rerę *G* 21 isthoc *K* isthac *K* isthaec *K* semper per singularem *B* feminini sequitur *K* femini *D* 24 illaec] illuc *in litura h* illac *K* autem] *b* atem *B* adhuuc *Rr* 25 et abhinc *GLK* 26 adiungitur] *h* adiunguntur *H* 27 adsumptionem *B* uocant *add. h* ἐπέκτασιν vel παραγωγήν] *om. D* GR *et in mg.* ΕΠΕΚΤΑCΙΝ uel ΠΑΡΑΓωΓΙΝ *d* paragogen *R* ΠΑΡΑΓΟΓΗΝ *BK* ΠΑΡΑΓΟΓΗΝ *G*

solent proferri. et primae quidem personae omnibus | adiungitur || casibus: 'egomet, meimet, mihimet, memet', secundae vero personae obliquis solis: 'tuimet, tibimet' - Statius in VIIII Thebaidos:

Ceu tibimet sceptra et proprios laturus honores -,

'temet'; nominativo autem ideo non additur, ne dubitationem faciat, cum etiam verbum intellegi possit, si dicamus 'tumet'. itaque brevem 'te' syllabam pro 'met' ei addere solent auctores vel 'temet'. Lucretius in primo:

Accipe praeterea, quae corpora tutĕ necesse est.

idem in eodem:

Tutĕmet a nobis iam quovis tempore vatum.

Ennius:

O Tite tutĕ Tati tibi tanta tiranne tulisti.

Alphius Avitus in II excellentium:

Seu tutĕ malis hospites,
Seu tutĕ captivos habes;

sunt enim dimetri iambici. unde neque in alio casu eandem 'te' syllabae adiectionem invenies. nec non pluralis numeri casibus additur 'met' aliis absque genetivo: 'nosmet, nobismet' et 'vosmet, vobismet' - Cicero de domo sua: vobismet ipsis pontifices -, tertiae quoque personae 24
triptoto, id est 'suimet, sibimet, semet'.

'Pte' quoque ablativum [trium] pronominum possessivorum invenio asciscere: 'meapte, tuapte, suapte, nostrapte, vestrapte'.

Sciendum tamen, quod 'met' et 'te' adduntur supra dictis pronominibus vel discretionis causa plerumque vel significantiae, ut Terentius in adelphis:

3 ut tuimet *GLK* *Stat. Theb.* VIIII 67 in VIIII Thebaidos *om. G* VIII. *RB* tebaidos *L* 4 scre^{v}pta *B* laturos *G* honores tenet. Nominatiuo *R* 5 iddeo *Dd* 6 uerbum *in mg. post* intellegi *add. k* 7 solent addere *GLK* *Lucret.* I 269 8 prima *DHL* 9 Accipere *B* quae] *sic etiam Lucr. oblongus, 'corrector oblongi* quod, *quadratus et schedae omittunt'* ^{t}ute *Rr* est *om. G* 10 *Lucret.* I 102 11 Tutemet] *r* tu autem et *R* quouis *etiam corr. cod. Lucr. oblongi* quoduis *libri Lucr. opt. rell.* 12 *Enn. ann.* I 151 *E. S.* 49 *Hbg.* LXXI *p.* 18. XXXVIII *Vahl.* 13 tiranne] *R* tyranne *rell.* 14 auitius *K* *Alphii Aviti excellentium lib.* II *fr. v. ll. lib.* VIII § 44 *ll.* 15 tote *Rr* ma^{v}nis *Valesius in aduot. ad excerpt. Peiresc. p.* 82 ^{h}ospites *Rr* ospites *GL* obsides *Valesius l. l.* 16 captiuos, habes *Andr. Schottus in (Aur. Vict.) de vir. ill. c.* 23 hab^{i}e *Valesius l. l.* aues *Stewechius ad Apuleium p.* 150 17 demetri *Hh* iambi *D* 18 numeri•(s) *H* additur met casibus *G* 19 nobismet uosmet et *B* *Cic. de domo sua or.* 17, 45 20 domu *GK* uosmet *G* 22 trium] *in mg. add. K* quinque *edd. et sic scripsisset Priscianus cf.* § 1. 29 posesiuorum pronominum *G* possesiuorum pronominum *K* a^{d}sciscere *Rr* adsciscere *BDH* 23 tuapte *om. D* 24 quod et met et *LK* et met et te et pte *B* et met et te$^{et pte}$ *Dd* pronominibus supradictis *D* ^{pro}nominibus *Rr* 25 uel pro discretionis *B* *Ter. adelph.* IIII 4, 20 26 in adelphis *om. G*

Egomet rapui,

intellegimus enim 'ego et non alius'. Cicero pro Murena: quid? quod, cum admoneris, tamen quasi tute noris, ita salutas? 'tute' dixit pro 'tu ipse per te et non per alium'. nam 'tētē' utraque producta accusativus esse geminatus ostenditur vel ablativus, quod et in prima et in tertia solet fieri persona, ut 'méme', 'sèse'; composita tamen ostenduntur accentu paenultimo acuto. nec mirum, eam compositionem in his solis casibus inveniri, qui soli inter obliquos supra dictorum pronominum singulares sint monosyllabi: supra dicta enim geminatio in aliis casibus fieri non solet. et sciendum, quod hoc quoque ad Graecorum imitationem facimus, ut inveniantur quidam casus adhibentes com||positionem vel adiectio|nem, alii vero abnegent. solent enim apud illos Attici ἔγωγε, ἔμοιγε per duos casus, id est nominativum et dativum, addere, quae παραγωγή per alios casus non invenitur; ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ deficiunt nominativo.

'Ce' quoque solebant per omnes casus vetustissimi addere articularibus vel demonstrativis pronominibus, hoc est ab aspiratione incipientibus, ut 'hicce, huiusce, haecce, hocce', unde 'hoc' quasi duabus consonantibus sequentibus solent poetae producere, ut:

Hōc erat, alma parens, quod me per tela, per hostes
Eripis?

et sic in antiquissimis codicibus invenitur bis c scriptum, quomodo est apud Terentium in Andria:

Hoccine est credibile aut memorabile?

2 et ego et *DG* *Cic. pro Murena or.* 36, 77 3 quod cum] cum *Cic. plerique* quod *Helmst.* quaeso *Oxon. T* ammoneris *DHGLK* admoneres *B* tamen] eciam *Cic. Oxon. T* tamen quesi (,tamen) tute *Rr* ita et *GLK* salutes *Cic. Monac.* 68 5 quod in prima *G* 6 composita(ta)men *Rr* tamen haec ostenduntur *G* 7 composs(t)isionem *K* 9 sunt *d* 10 et sciendum, quod hoc quoque ad *om. GLK* sciendum hoc quoque ad *add. l* 11 emitationem *K* 12 (ab) negant *K* illos] gręcos *B* 13 *Graeca per totum h. l. om. D* (E)ΓΩΓΕ *H* ΕΓΟΓΕ *B* ΕΓΩΓΕ ΕΜΩΓΕ *add. d* ,et. ΚΤΩΤΕ ΕΑΜΟΥΤΕ *G* et ΕΓ(Ε)ΩΤΕ *(Ι)ΜΟ*ΤΕ *Ll* et ΤΕ ΕΓΟΓΕ ΕΑΥΜΟΥΡΕ *K* ΕΜ(Ν)ΟΙ ΤΕ *Rr* casus *add.* d 14 a(d)dere *Rr* παραγωγή] *om. D* ΠΑΡΑΓΩΓΕ *Rd* ΠΑΡΑΓΟΓΕ *B* ΠΑΡΑΤΩΤΗΝ. *G* inueni**tur(un) *L* ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ] *add. d* ΕΜΑΥΤΙΩΥ ΣΑΥΤΩΥ *R* ΕΜΑΑΥΤΟΥ ΣΑΤΟΥ *G* ΕΜΑ*(Υ)ΥΤΟΥ ΣΑΤΟΥ(Δ) *L* ΕΜΑΙΓΟΥ ΣΑΥΓΟΥ *B* ΣΑΙΤΟΥ *H* ΕΑΥΤΟΥ *K* 16 arddere *K* 18 hocce haecce *K* 19 Consequentibus *R* ce sequentibus *Bd* c sequentibus *DHGLK* *Verg. Aen.* II 664 *sq.* 20 Hoc] *sic etiam Med. Pal. Ver. (deficit Rom.)* hoc(c) *dh cf. sqq. et lib.* XIII § 9 hoc (uel c) *L* hoc *Kk* hocce *R* tela (per ignis) hostis *Hh* tela (per) hostes *Bb* hostes] ignes *Priscianus lib.* XIII § 9 *et sic vel* ignis (*Med.*) *codd. Verg.* (*in Pal. h. l. lacuna, de Rom. v. supra*); hostes *videtur gloss. ad* tela *pertinens, cui genuina lectio* ignes *cessit* 23 *Ter. Andr.* IIII 1, 1 24 est *sup. lin. add. Prisc. vet. cod. Cantabrig. a Bentleio ad hunc Ter. l. l.* est. credibile * aut(ē) *L*

p. 948. 49 P. p. 554. 55 K.

nunc vero eorundem pronominum his casibus frequenter additur 'ce', qui in s desinunt, euphoniae causa: 'huiusce, hisce, hosce, hasce'. nec solum poetae, sed etiam oratores his utuntur supra dictis adiectionibus. Cicero in II invectivarum: hosce ego non tam milites acris quam infitiatores lentos esse arbitror. inveniuntur tamen etiam nominativum pluralem 'hisce' proferentes antiqui, ut Terentius in eunucho: 26

hisce hoc munere arbitrantur
Suam Thaidem esse,

in quo videntur euphoniae causa s interposuisse. nec non similiter 'illicce', unde 'illic' quasi apocopa facta in fine servat accentum. Terentius in Andria:

illic est huic rei caput.

'illiusce', 'istiusce', 'illucce', 'istucce' veteres dicebant teste Papiriano, qui de orthographia hoc ostendit. Terentius in heautontimorumeno:

Illancine mulierem alere cum illa familia.

Haec igitur, hoc est 'met te pte ce' adiectiones esse ipse sensus arguit, qui nullus in his separatis potest inveniri: nihil enim compositum dividitur, quod cum sêparetur, quamvis sit ex corruptis, non tamen haec eadem corrupta ab integris esse ostendat, ut 'expers' ab 'ex' praepositione et 'pars', 'conficio' a 'con' et 'facio', 'idem' 'is demum'. ergo 'egomet, tute, suapte, huiusce' minime dicenda sunt composita, quia additio, si separetur, nihil significare possit per se. ||

Quaeritur, 'eccum, eccam, ellum, ellam, eccos, eccas, mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum' prono|mina sint composita an adverbia? ad quod dicendum, quod adverbia personas simul et numeros et ca- VI 27

1 e(o)rundem *Rr* qui] quae *B* 3 utuntur his adiectionibus supradictis. *G* subpradictis *H* *Cic. in Catil. or.* II 10, 21 4 milite sacris *B* aceris *GLK* acres *libri Cic.* 5 infic(l abo)iores *Rr* inficiatores *GLK* lentos *om. Cic. Rhenaug.* 6 hisce] *v. Ritschelium monum. epigraph. tria p.* 20 *Ter. eunuch.* II 2, 38 *sq.* in eunucho *om. G* iunucho *K* 8 hisce *etiam Bemb.* hijce *Bas.* arbitrent** *Bemb.* 10 interposuisse] *d* interpotuisse *D* illice *GL* 11 accen(ntum) *Rr* *Ter. Andr.* II 6, 27 .!... illic est huic (hui(c) *Bas.*) rei caput 13 illicce huius *H* huic] *B* huius *rell.* '*et sic certe Donatus*' *Fl.* caput] *r* capud *RD* 14 illuce *LK* istuce *LK* paperiano *GK* 15 hortographia *R* orıographia *BK* ortagraphia *GL* ortografia *H* *in frustulis Papiriani a Cassiodoro excerptis haec non servata sunt* hoc *add. r* *Ter. heautontim.* IIII 5, 3 in heautontimorumeno *om. G* eaytontimorumeno *B* heautantimorumeno *L* eaauton *K* 17 illanccine *RH* muliere malere *GL* mulierem malere *K* alere *ex corr. h* 18 i(hoc)d *L* pte ce te *K* 19 nullis *H* his] *d* he *D* 20 quod] *r* quo *R* quod *** cum *B* quod non cum *LK* .Quod non cum *H* quod cum non *G* quam (s)uix *Dd* non *om. DGLK del. h* 21 ostendit *GL* expers] *r* expres *R* (p̄)positione *Hh* 22 conficio *ex* conficia *corr. L* is et demum *BGd* 23 quia] quae *B* 24 posset *B* 25 ellam] *add. r om. R rell.* 26 sint] *r* sunt *H* sunt *RBDK* an] *r* in *R*

sus in eodem habere non possunt. sunt enim quaedam personas tantum significantia, ut 'meatim facis' et 'facitis', quaedam casus videntur certos nominum habere, carent autem personis, ut 'domi, domo, domum', quaedam numeros, ut 'semel, bis'; omnia autem simul supra dicta nisi in pronominibus, inveniri non possunt. sunt igitur sine dubio pronomina. adeo autem non est idem dicere 'ecce' et 'eccum', quod 'ecce' adverbium licet tam mares quam feminas et unum et plures demonstrantibus dicere, 'eccum' autem non nisi marem et unum et 'eccam' non nisi feminam et unam, 'eccos' et 'eccas' non nisi plures. quid est enim aliud 'eccum' nisi 'ecce eum'? 'eccam' nisi 'ecce eam'? 'eccos' nisi 'ecce eos'? 'eccas' nisi 'ecce eas'? 'ellum' nisi 'ecce illum'? quae omnia tam genera diversa quam casus habent accusativos utriusque numeri, quos exigit verbum 'vide' vel 'aspice' vel 'cerne', quod saepe per ellipsin solet intellegi.

'Mecum' autem et 'tecum, secum, nobiscum, vobiscum' per anastrophen cum pronomine praepositio est, unde et casus, qui serviunt praepositioni 'cum', id est ablativi, in utroque numero trium personarum com-
28 ponuntur; quomodo igitur, si dicam 'propter te' et 'te propter', idem significo et 'cum quibus' et 'quibuscum', sic 'cum me' et 'mecum'. nam antiquissimi utrumque dicebant, sed in plurali primae personae cacemphati causa solebant per anastrophen dicere 'nobiscum' pro 'cum nobis'. itaque propter hoc reliquarum quoque personarum ablativos similiter praepostere proferre coeperunt teste Plinio, qui hoc in II sermonis dubii ostendit, et Cicerone, qui de oratore his utitur verbis: nolnimus 'cum me' et 'cum te' dicere, ne eadem conputatione adiungendum esset 'cum nobis', sed potius 'mecum' et 'te||cum' et 'nobiscum' diximus, 'cum' praepositione,

1 eadem *K* significantia tantum *G* 6 et eccum] et haeccum *R* ut eccum *r* 7 mores (a) *Rr* unum plures *G* demontrantibus *L* 8 Eccū *ex* Ecc* *corr.* *B* mar*em *H* et non nisi·unum *G* 9 plurales *G* quidem (si) *Rr* 10 nisi ecce eum *add.* *d* et eccam *G* ecos *G* 11 omnia] *r* communia *R* 12 accusatiuos *ex* accusatiuus *corr.* *D* numeri* *B* quos] *r* .Quo(s) *Hh* quem *RDG* q̃ *LK* 13 uerbo(um) *D* el(c)lypsin *B* elipsin *D* eclipsin *H* eclypsim *R* 15 et tecum et secum *D* uobis(cum) *Ll* uobiscum cum per *K* 16 cum pronomen(ine) *Hh* qui *add.* *r* 18 propter te et propter *B* 19 significatio(o) *D* 20 Nam et antiquissimi *R* cacenphati *RBHGLK* cacenphatin *D* 23 plenio *K* *Plinii dub. serm. lib.* II *fr.* CI *ap. Lerschium Sprachphilosophie d. Alten* I 200 24 *in Ciceronis de or. libris haec hodie non leguntur: idem argumentum tractatur in or.* 45, 154 *cf. epp. ad M. Terentium Varronem* (*vg. epp. ad fam. lib.* VIIII) *ep.* 22, 2. *haec Pliniana esse loco mota, ipsa Ciceroniana periisse arbitratur Krehlii censor Ienensis l. l. p.* 423 de oratione *L* 25 nolumus(i) *K* eadem computatione *GLK* eidem conputationi *DH* ne*dem com(ei)positioni(uta) *Rr* neceidem computatione *B* 26 adiungendum *D* 27 diximus cum cum *B*

quae facit obscenum, assidue postposita. antiqui tamen absque 29
observatione naturali ordine haec protulisse inveniuntur. nulla tamen monosyllaba praepositio anastrophen patitur nisi | ea, et fortassis ideo enclitici vice fungitur, quia enclitica monosyllaba sunt: 'que, ve, ne'.

Nec mirum, supra dicta pronomina unius causa idem pati, cum in aliis quoque quibusdam structuris haec eadem sola communes habent quasdam proprietates. 'interest' et 'refert' genetivo solent adiungi omnium casualium absque supra dictis quinque pronominibus, pro quorum genetivis ablativos ponimus possessivorum, ut 'interest' et 'refert mea, tua, sua, nostra, vestra'. 'cuia' quoque infiniti possessivum cum supra dictis verbis pro genetivo primitivi ponitur - Cicero pro Vareno: ea caedes si potissimum crimini datur, detur ei, cuia interfuit, non ei, cuia nihil interfuit -, cuius gentile non solum 'cuias', sed etiam 'cuiatis' proferebant communi genere. Plautus in Poenulo:

Quid sit, cuiatis, unde sit, ne parseris. -
Quid est? cuiates estis? aut quo ex oppido?

'pte' quoque ea sola in eodem ablativo assumere solent: 'meapte, tuapte, 30
suapte, nostrapte, vestrapte'.

Sed si quem forte tangit, quod in fine sit 'cum' praepositio, in compositione autem plus dicatur valere ea pars, quae in fine sit, sciat, quod coniunctiones et praepositiones et adverbia vim nominum vel pronominum ante se positorum in compositione non mutant, ut 'uterque, quisque, quicumque, qualiscumque, totidem, idem, tantundem', cuius genetivus solus ex obliquis in usu invenitur, 'tantidem' - Terentius in adelphis:

tantidem emptam -,

quod quamvis videatur pro 'eiusdem' poni, tamen significat quantitatem, quae in pronomine esse minime potest, quod substantiam solum, ut saepe diximus, significat. est igitur nomen, quomodo et simplex eius, 'tantus tanta tantum'. usus quoque hoc confirmat. 'tantidem' dixit 'emptam',

1 os^{b}cenum *G* assiduae *Rr* adsiduae *H* 2 obsseruatione *R* 3 nisi ea fortassis *G* enclitici] *r* encliaci *R* enclytici *D* encletici *K* 4 encletica *DK* que^{ce} ue *Ll* ''ne 'ue *G* 6 quoque] *d* coque *D* cu^{o}mmunes *D* communas^{e} *H* habeant *L* quadās^{s}propriaetates *Dd* ''proprietates 'quasdam *G* 7 propriaetates *R* 11 primitiui *add. d* *Cic. pro Vareno or. fr.* 9 *p.* 443 *Or.* mureno *K* caedes *Rr* 12 si crimini datur, detur ei potissimum *Patricius* cremini *LK* cremina *G* datur datur detur *r* ei] *r* et *R* aei *H* *post* interfuit: non — interfuit *add. r* 13 nihil *spscr. in L* 14 commune *B* *Plaut. Poen.* V 2, 33 *sq. cf. lib.* XVII § 23 in Poenulo *om. G* pęnulo *DH* penulo *RBLK* 15 Quid] *sic libri etiam lib.* XVII *l. l.* qui *Plautus* quopatis *Plaut. Pall.* cuiatis ut desit *B* parseris] *d* passeris *RBDHGLK* parleris *Pall.* 16 Quid est] *r* quidem *RB* Ano *Pall.* quolates *Pall.* ęstis *D* estis unde aut quo•(d) *R* ex quo *B* 19 si quem] *rh* si quidem *RH* *post* fine sit *sqq.* — fine sit *add. r* 20 ea pars ualere^{se} *G* sit] fit *GK* 22 ante positorum *Rr* compositione^{non} mutant *Rr* 24 in usu *om. G* *Ter. adelph.* II 1, 46 in adelphis *om. G* adelphys *R* 25 emtam *H* 26 poni] *r* prono *R* 27 substantiam ut sepe diximus significat solam *K* solam *GL* 29 eptam *G*

quantitatem similem pretii ostendens. 'tan||tundem' ergo nihil aliud significat nisi relationem et similitudinem quantitatis, quod etiam si posset pro 'idem' accipi, non tamen iam et pronomen esset. non enim id, quod pro aliquo accipitur, omnimodo etiam ex eadem specie ac|cipiendum est.

31 Componuntur nomina cum pronominibus, ut 'huiusmodi, istiusmodi, huiuscemodi', sicut et apud Graecos αὐτοκασίγνητος, αὐτοδίδακτος, φίλαυτος, et sunt omnia nomina, etiam quae in fine pronomen habuerint: cum enim qualitatem significant, pronomina esse non possunt. componuntur etiam cum adverbiis pronomina: 'eccum, eccam, eccos, eccas, ellum'; cum praepositione etiam secundum Donatum: 'mecum, tecum'. nec mirum, per singulos quosdam casus ea componi, quomodo et 'meme, tete, sese', cum nomina quoque supra dicta per genetivos composita sint solos; quos enim casus separata per appositionem habere exigebat structura, eos in compositione servavere. quid est enim 'eiusmodi' nisi 'modi eius'? 'eccum' nisi 'ecce eum'? 'mecum' nisi 'cum me'? quod vetustissimis erat in usu, sicut supra dictum est.

DE NVMERO.

32 Numerus pronominibus accidit, qui et nominibus et verbis et participiis, id est singularis et pluralis. sola enim declinabilia possunt habere ex eisdem vocibus tam singularem quam pluralem numerum, id est quae sub personas finitas cadere solent, sine quibus numeri declinabiles, id est singulares et plurales, inveniri non possunt. itaque si careat verbum persona, quod dictum est iam, caret necessario etiam numero, ut infinita et impersonalia et gerundia. || principales igitur duae partes, nomen et verbum, et quae loco eorum funguntur, hoc est participium et pronomen, supra dictos numeros habent in declinatione. aliae autem quattuor partes, hoc est praepositio, coniunctio, adverbium, interiectio, declinatione carentes numeros supra dictos habere non possunt. quamvis igitur adverbia sunt

1 pretii *B* praecii *Rr* p̄tii *ex* p̄tea *corr. G* 2 possit *D* 3 quod aliquo *G* 5 huiusmodi] eiusmodi *L* huiuscemodi huiusmodi istius modi (huiusmodi *in mg.*) *K* istiusmodi *add. r* 6 ΑΥΤΟΚΑΤCΙΓΝΗΤΟC *B* ΑΥΤΟΚΑCΙΓΗΝΤΟC *H* ΑΥΤΚΑCΙCΝΗΤΟC *GLK* ΑΥΤѠΚΑ****ΤΟC (ΤΑΚΗ) (a se diiudicatus *spscr. r*) *Rr om. D* GR. *et in mg.* ΑΥΤΟΚΑΤΑΚΡΙΤΟC (a se diiudicatus *B*) *d* ΑΥΤΟΚΑΤΑCΝΗΤΟC *l* αὐτάρετος *Apoll. de pron. p.* 79 *C* 2 *Bk.* αὐτοδίδακτος] *add. d* φίλαυτος] *add. d* ΦΙΛΑΥΤΟC *HGLK* ΦΙΛΑΥΤѠC *R* ΑΥΤΟΦΙΛΑΥΤѠC *r at v. Apollon. l. l.* C 3 7 omnia cum pronominibus (nomina) quae *Gg* finem *D* (p)nomen *Hh* nomen *b* 9 ellum et cum *B* pr(e)apositione *Rr* *Donatus* II 13, 2 *p.* 1759 *P.* 21 *Lind.*: (aduerbia) personalia, ut mecum, tecum, secum, nobiscum, uobiscum 11 et] *r om. R* 13 sint] sunt *B* enim *om. GLK* 14 servavere] *h* seruare *RDHGLK* huiusmodi *K* 17 De numeris *GK* finit de figura. InciPit de numero *L* 18 ponominibus *H* 19 diclinabilia *K* 20 (h)isdem *Rr* hisdem *GLK* isdem *H* singularem numerum quam pluralem *GL* numerum singularem qum pluralem *K* 21 finitas] finitas siue infinitas *BHGLrd* finitas (siue infinitas) *K* diclinabiles *K* 22 non possunt inueniri *G* si *add. r* careant *D* 23 uti *B* 24 inpersonalia *B* 25 earum *GLKd* hoc] id *L* 26 autem *om. L* partes orationis hoc *G* 28 sint *K*

quaedam numerorum, tamen non ex eadem voce singularem et pluralem significant nec ad personas vel singulas singularem vel plures pluralem, quomodo supra dictae partes, reddunt numeros, sed similiter vel uni vel pluribus eadem adiunguntur, sive singularis sint nu|meri sive pluralis, ut 'semel facio, facis, facit, facimus, facitis, faciunt', similiter 'bis, quater, saepe', cum declinabiles partes necessario sibi adiunctae eosdem numeros servant, ut 'facimus nos, faciunt homines, faciunt scribentes': ecce omnes plurales. et iterum 'facio ego, facit homo, facit scribens': en ubique singularibus utimur. cum igitur duo in pronomine quoque, quomodo in no- 33
mine, sint numeri, singularis et pluralis, sunt quaedam numero communia, ut 'idem', dicimus enim 'idem vir' et 'idem viri'; sunt alia non solum numero, sed etiam diverso genere communia, ut 'haec mulier' et 'haec mancipia'. possessiva autem, quemadmodum iam diximus, duplicem significant numerum. et intrinsecus quidem eundem habent, quem primitiva eorum, extrinsecus autem pro terminationis forma singularem et pluralem: 'meus mei, noster nostri'. unde 'suus', quia et primitivum eius utriusque est numeri commune, id quoque intrinsecus utriusque est numeri commune tam per singularem quam pluralem declinationem: dicimus enim 'suus illius' et 'suus illorum'. | ||

1 singularem uel et *R* 2 significat (n i) *H* ne (c) ad *Rr* singulas *ex* singulares *corr. D* plurales *K* 4 sine singulares *D* sunt *G* 7 facimus homines *K* facimus (uel faciunt) homines *GL* *post* scribentes: ecce — scribens *add. d* 9 quomodo *om. L* 10 numero quaedam *G* commonia *D* 12 commonia *D* ut haec haec mulier *DH* haec ut haec mulier *K* 13 quemammodum *BL* significent (a) *L* 15 pro • terminationis (p) *R* f•rmā (i?) *B* formā *b* singuralem *G* pluralem numerum *K* 16 quia et *Rr* 17 *sq.* numeri commune est *K* 18 commone tam *D* quam per pluralem (v) *BHGLKr* diclinationem *K* 19 et suus illorum] illorum *G* suus illorum *g*

Explicit liber XII. | Incip̄ lib. XIII de pronomine (de casibus *in mg. add. r*) Theodorus u̍ d̍ memorialis s̃s epistolarum et adiutor u̍ m̍ questoris spī scripsi manu mea in urbe roma constantinopoli nonas febroarias mauortio u̍ d̍ consule. DE CASIB; *Rr* EXPLICIT LIB̄ XII. DE PRONOMINE INCIPIT LIB̄. XIII. DE CASIBVS. Theodorus memorialis .ss. sacri scrinii epistolarum et adiutor questoris spī scripsi manu mea in urbe roma constantinopoli nonis febroariis mauortio consule. *B* Explicit lib. XII de pronoē. | Theodorus memorialis s̄s. epistolar̄ et adutor (*sic*) quaestoris spiriti scripsi manu mea in urbe roma constantinopoli nonis februariis martio consule. | INCIPIT .XIII. lib̄ de casibus *G* explī liber XII | Theodorus s̄r epistolarum et adiutor q̄storis spiriti scripsi manu mea in urbe roma constantinopoli nonis februariis martio consule. | incipit lib̄. XIII de pronomine *K* EXPLICIT LIB̄ .XII. INCIP̄ XIII. | Theodorus memorialis s̄s ep̄tarum et adiutor quęstoris s̄pī scripsi manu mea in urbe roma constantinopoli nonis feb mauortio consule. *D* EXPLICIT LIB. XII DE PRONOMIN̄. INCIPIT LIBER. XIII. | THEODORVS. MEMORIALIS. S̄S. EPISTOLARVM ET ADIVTOR quęstoris spı. scripsi. manumea. inurberoma. constantinopoli. nonis. februaris. martio consule. | DE CASIBVS *H* Explic(i)t XII lib | Incipit XIII de pronomīū eiusdē casibus. Sed primum de uocatiuo *L*

In **B. G. Teubner's** Verlag in Leipzig sind ferner erschienen:

Additamenta ad civitatis Platonicae libros X, Lipsiae A. MDCCCXXX. XXXI. XXXIII. editos a C. E. Chr. Schneidero. gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

☞ Die Ausgabe des Platonischen Staats von Schneider, zu welcher diese Additamenta gehören, habe ich im Preise von 6⅔ Thlr. auf 2 Thlr. herabgesetzt.

Alciphronis rhetoris epistolae cum adnotatione critica editae ab Augusto Meinekio. gr. 8. 1853. geh. 1⅓ Thlr.

Apollonii Argonautica. Emendavit, apparatum criticum et prolegomena adjecit R. Merkel. Scholia vetera e codice Laurentiano edidit Henricus Keil. gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.

Bernstein, G. H., das heilige Evangelium des Johannes. Syrisch in Harklensischer Uebersetzung mit Vokalen und den Punkten Kuschoi und Rucoch nach einer Vaticanischen Handschrift nebst kritischen Anmerkungen. Gedruckt mit neuen syrischen Typen. gr. 8. 1853. geh. 2⅔ Thlr.

Bionis Smyrnaei Epitaphius Adonidis. Edidit Henricus Ludolfus Ahrens. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Boeckh, A., zur Geschichte der Mondcyclen der Hellenen. gr. 8. 1855. geh. 22½ Ngr. (Siehe auch Jahrbücher f. Phil.)

Bredovius, F. I. C., quaestionum criticarum de dialecto Herodotea libri quattuor. gr. 8. 1846. geh. 2 Thlr.

Bucolicorum Graecorum Theocriti Bionis et Moschi reliquiae accedentibus incertorum idylliis edidit Henricus Ludolfus Ahrens. Tomus primus textum cum apparatu critico continens. gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.

Catonianae poesis reliquiae. Ex recensione Alfredi Fleckeiseni. gr. 8. 1854. geh. 6 Ngr.

Comicorum Latinorum praeter Plautum et Terentium reliquiae. Recensuit Otto Ribbeck. gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.

Cornifici Rhetoricorum ad C. Herennium libri IIII. Recensuit et interpertatus est C. L. Kayser. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

Didascalia apostolorum Syriace. gr. 8. 1855. 4 Thlr.

Didymi Chalcenteri grammatici Alexandrini fragmenta quae supersunt. Collegit et disposuit Mauricius Schmidt. gr. 8. 1854. geh. 3 Thlr.

Ennianae poesis reliquiae. Recensuit Ioannes Vahlen. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.

Fleckeisen, Alfred, zur Kritik der altlateinischen Dichterfragmente bei Gellius. Sendschreiben an Dr. Martin Hertz in Berlin. gr. 8. 1854. geh. 9 Ngr.

Friederichs, Dr. K., Praxiteles und die Niobegruppe nebst Erklärung einiger Vasenbilder. Mit einer Kupfertafel. gr. 8. 1855. geh. 1 Thlr.

Q. Horatii Flacci sermonum libri duo. Germanice reddidit et triginta codicum recens collatorum grammaticorum veterum omniumque Msstorum adhuc a variis adhibitorum ope librorumque potiorum a primordiis artis typographicae usque ad hunc diem editorum lectionibus excussis recensuit apparatu critico instruxit et commentario illustravit C. Kirchner. Pars I. Satiras cum apparatu critico continens. gr. 8. geh. 1854. 2 Thlr.

— — —, **Voluminis II pars I commentarium in satiras libri primi conti**nens. gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr.

(Vol. II pars II, den Commentar zum II. Buch der Satiren enthaltend, wird von Herrn Professor Teuffel in Tübingen mit Benutzung der vom Herrn Rector Kirchner hinterlassenen Vorarbeiten bearbeitet.)

Grammatici Latini ex recensione Henrici Keilii. Vol. II. fasc. I. & II., Prisciani institutionum ex recensione Martini Hertzii. Vol. I. continens.

E. s. t.

Prisciani Grammatici Caesariensis Institutionum Grammaticarum libri XVIII. ex recensione Martini Hertzii. Vol. I, libros I—XII continens. gr. Lex.-8. 1855. geh. 6 Thlr. 10 Ngr.

Jahrbücher, neue, für Philologie und Pädagogik. Begründet von M. Johann Christian Jahn. Gegenwärtig herausgegeben von R. Klotz, R. Dietsch und Alfred Fleckeisen. Erscheint seit 1826. Jährlich in 12 Heften. Preis 9 Thlr.

Dazu als Supplement:

Archiv für Philologie und Pädagogik. Herausgegeben von R. Klotz und R. Dietsch. In Bänden von 4 zwanglos erscheinenden Heften. Im Ganzen 19 Bände. Preis eines Bandes 2 Thlr. 20 Ngr.

Ferner:

Jahrbücher für Philologie und Pädagogik. Erste Abtheilung: für classische Philologie, herausgeg. von A. Fleckeisen. Supplemente. Neue Folge. Erster Band. 1. u. 2. Heft. gr. 8. 1855. geh. à 16 Ngr.

☞ Einige noch vorhandene vollständige Exemplare der Jahrbücher f. Philologie mit den Supplementbänden (von 1826 bis December 1852) im Ladenpreise von circa 300 Thlr. liefere ich für 60 Thlr. baar pr. Exempl.

Naevi, Cn., de bello Punico reliquiae. Ex recensione Ioannis Vahleni. gr. 4. 1854. geh. 12 Ngr.

Prisciani inst. gramm. libri ed. Hertz, s. unter Grammatici Latini.

Ross, Ludwig, archäologische Aufsätze. Erste Sammlung: Griechische Gräber — Ausgrabungsberichte aus Athen — zur Kunstgeschichte und Topographie von Athen und Attika. Mit 8 farbigen und sechs schwarzen Tafeln und einigen Holzschnitten. gr. 8. 1855. geh. 4 Thlr.

—— **eine alte lokrische Inschrift von Chaleion oder Oeantheia, mit den** Bemerkungen von J. N. Oekonomides. Mit 1 lithogr. Tafel. gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Rossbach, Aug., und R. Westphal, Metrik der griechischen Dramatiker und Lyriker nebst den begleitenden musischen Künsten. Erster Theil: Griechische Rhythmik.

Auch unter dem Titel:

Rossbach, Aug., Griechische Rhythmik. gr. 8. 1854. geh. 1¼ Thlr.

Salusti, C., Crispi Catilina et Iugurtha. Aliorum suisque notis illustravit Rudolfus Dietsch. Vol. I. CATILINA. 1 Thlr. Vol. II. IUGURTHA. 1 Thlr. 15 Ngr.

Sallusti, C., Crispi opera quae supersunt. Ad fidem codicum manu scriptorum recensuit, cum selectis Cortii notis suisque commentariis edidit, indicem accuratum adiecit Fridericus Kritzius, professor Erfurtensis. Vol. III. Historiarum fragmenta continens. Auch unter dem Titel:

—— **Historiarum fragmenta. Pleniora, emendatiora et novo ordine dispo**sita suisque commentariis illustrata edidit et indices accuratos adiecit Fridericus Kritzius. Accedit codicis Vaticani et Palimpsesti Toletani exemplum lapidi inscriptum. 1853. gr. 8. geh. 3 Thlr.

Scenicae Romanorum poesis fragmenta recensuit Otto Ribbeck. 2 voll. gr. 8. geh. 6 Thlr.

Vol. I. Tragicorum reliquiae 3 Thlr. Vol. II. Comicorum reliquiae 3 Thlr.

Sophoclis tragoediae. Graece et Latine. Ex recensione Guil. Dindorfii. 2 voll. 8. 1850. 2 Thlr. 9 Ngr. Auch jedes Stück einzeln à 7½ Ngr.

Struve, Caroli Ludovici, directoris quondam Gymnasii Urbici Regimontani, opuscula selecta edidit Iacobus Theodorus Struve. 2 voll. gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.

Susemihl, Dr. Franz, die genetische Entwickelung der platonischen Philosophie einleitend dargestellt. Erster Theil. gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.

Tragicorum Latinorum reliquiae. Recensuit Otto Ribbeck. 1852. gr. 8. geh. 3 Thlr.

Das classische Alterthum in der Gegenwart. Eine geschichtliche Betrachtung von Dr. Wilh. Herbst. 8. 1852. geh. Preis 1 Thlr.

Zur Geschichte der auswärtigen Politik Sparta's im Zeitalter des peloponnesischen Kriegs. Von Dr. Wilh. Herbst. I. 8. 1853. geh. 12 Ngr.